

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ**

**ОДЕСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

**РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ:
ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА, МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД**

*Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
за міжнародною участю,
присвяченої 20-річчю утворення інституту*

29–30 жовтня 2015 року

**Одеса
2015**

УДК 351:342.5(061.3)
Р 45
ББК 67.301я73

Редакційна колегія:

Іжа М. М. – д.політ.н., проф.
Ахламов А. Г. – д.е.н., проф.
Балабасєва З. В. – д.філос.н., проф.
Безверхнюк Т. М. – д.держ.упр., проф.
Колісніченко Н. М. – к. держ.упр., доц.
Корвецький О. Д. – к.мед.н., доц.
Красностанова Н. Е. – к.е.н., доц.
Кривцова В. М. – к.і.н., доц.
Марущак В. П. – д.держ.упр., проф.
Надолішній П. І. – д.держ.упр., проф.
Пахомова Т. І. – д.держ.упр., проф.
Пігарєв Ю. Б. – к.ф.-м.н., доц.
Попов С. А. – д.держ.упр., доц.
Приходченко Л. Л. – д.держ.упр., проф.
Саханенко С. Є. – д.держ.упр., проф.
Свірін М. Г. – к.політ.н., доц.
Якубовський О. П. – к.і.н., проф.

Рекомендовано до друку Вченою радою
Одеського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президентіві України.
Протокол № 195/8-9 від 8 жовтня 2015 року.

Р 45 **Реформування** публічного управління: теорія, практика, міжнародний досвід : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжнар. участю, присвяченої 20-річчю утворення інституту. 29–30 жов. 2015 р. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2015. – 396 с.
ISBN 978-966-394-073-1

Матеріали публікуються в авторській редакції

ББК 67.301я73

ISBN 978-966-394-073-1

© ОРІДУ НАДУ
при Президентіві України, 2015.

СЕКЦІЯ 1

РОЗВИТОК СИСТЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

САКАШВІЛІ МИХАЇЛ НІКОЛОЗОВИЧ

голова Одеської обласної державної адміністрації

РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В ОДЕСЬКОМУ РЕГІОНІ

Сучасність характеризується стрімкими змінами у різних сферах українського суспільства. Пріоритети цих перетворень конкретизовано в ініційованих Президентом України П. О. Порошенком стратегічних завданнях розвитку нашої країни, зокрема в оборонній, антикорупційній, економічній, продовольчій, енергетичній та соціальній сферах. На регіональному рівні ці завдання доповнюються необхідністю впровадження децентралізації влади, реформування місцевого самоврядування, ресурсного забезпечення його самодостатності, створення належної інфраструктури за безпосередньою та дієвою участю громадян у формуванні і реалізації регіональної політики.

В Одеській області реалізація реформ здійснюється за активною участю обласної державної адміністрації (далі – ОДА) у тісній співпраці з суб'єктами громадськості на основі дотримання відкритості та прозорості влади, її чутливості до суспільних потреб. Так, наприклад, у нашому регіоні вперше в Україні було проведено конкурси кандидатів на посади заступників голови ОДА, голів районних державних адміністрацій, керівників структурних підрозділів відповідних державних адміністрацій. За конкурсом обрано і службовців Центру Обслуговування Громадян, який відкрився 16 жовтня 2015 року за участю Президента України П. О. Порошенка.

У складі ОДА відкрито новий структурний підрозділ – громадську приймальню, яка забезпечує вирішення соціальних, юридичних та інших важливих питань громадян. У цій приймальні оптимізовані адміністративні процедури, відсутня корупція, гарантована кваліфікованість персоналу. Відбір персоналу (переважно на конкурсних засадах) та його сучасна підготовка з урахуванням кращого зарубіжного досвіду є одним із стратегічних пріоритетів діяльності Одеської ОДА.

З метою найшвидшого подолання корупції та значного заощадження бюджетних коштів у сфері державних закупівель започатковано навчання з питань електронних закупівель на базі ОРІДУ НАДУ при Президентіві України із залученням представників освітньої сфери з усієї області. Відтепер тендер можна буде проводити відкрито та прозоро за участю будь-якої компанії. Також Одеська ОДА зобов'язала медичні заклади публічно та доступно оприлюднювати інформацію про медичне забезпечення населення. Так, в обласній клінічній лікарні було проведено захід щодо висвітлення інформації про наявність ліків, які закуплені за кошти державного і місцевих бюджетів та є безкоштовними для пацієнтів. Вперше в Україні на сайті обласного управління охорони здоров'я щотижнево оновлюватиметься інформація про наявність та кількість медикаментів у всіх медичних закладах Одеської області. Крім того, ОДА зобов'язала в реєстраційних та приймальних відділеннях лікарень розміщувати відповідну інформацію у роздрукованому вигляді.

Для сприяння розвитку економіки Одеської області ОДА виступила ініціатором проведення конкурсу інвестиційних проектів. Перевага буде надаватися тим проектам, що забезпечать найвищий рівень соціально-економічного розвитку області, створення нових робочих місць, підвищення податкових надходжень, покращення навколишнього середовища, удосконалення транспортної та туристичної інфраструктури області. Водночас для сприяння залученню інвестицій в економіку Одеської області проведено Чорноморський економічний форум за участю представників обласної та міської влади, а також бізнесу.

Ключовою проблемою Одеської області, яка стримує реалізацію її транспортного потенціалу, є застарілість портової інфраструктури, її невідповідність сучасним вимогам бізнесу, населення та туристів, а також наявність зловживань на митницях, зокрема в портах Одеської області. Розуміючи це, ОДА розробила проект електронної митниці,

який дозволить побороти корупцію, сприятиме відкритості та прозорості руху вантажів, скоротить час їх проходження через митницю.

Такі реформи в публічному управлінні дозволять якомога скоріше нашій області повернути вантажопотоки до портів, залізничних станцій, а туристів до морських та річних вокзалів для ознайомлення з перлинами Причорномор'я, залучити іноземних інвесторів до утворення сучасних високотехнологічних підприємств з новими робочими місцями. Та, найголовніше, ми впевнені, що нова команда реформаторів спроможна впровадити добрий досвід європейських країн для повернення довіри людей до влади, їх заспокоєння та налаштування на високопродуктивну працю.

Наведене вище є прикладами впевнених кроків влади та громадськості Одеської області на шляху створення умов для динамічного соціально-економічного розвитку регіону, усунення регіональних диспропорцій, підвищення рівня життя населення, забезпечення гарантованих державою соціальних стандартів для кожного громадянина незалежно від місця його проживання.

ПУТІЛОВ АНДРІЙ СТАНІСЛАВОВИЧ

голова Херсонської обласної державної адміністрації

ПРІОРИТЕТИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ХЕРСОНЩИНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Серед пріоритетів реалізації адміністративної реформи і становлення України як демократичної держави є розвиток регіонального управління та наближення громадян до місцевої влади.

Сьогодні здійснення регіональних перетворень та процесів децентралізації влади – це необхідна складова ефективного вирішення завдань Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020».

Процес взаємодії громадян з органами влади та місцевого самоврядування має забезпечити можливість реально впливати на прийняття управлінських рішень та життєдіяльність області. Тому цілком логічною є практика формування зацікавленості органів публічної влади у залученні громадян до підготовки та реалізації управлінських рішень регіонального та місцевого рівнів, з використанням успішного світового європейського досвіду, новітніх технологій та практик.

Актуальною є відкрита політика, спрямована на переосмислення кожним громадянином своєї ролі у процесі реалізації регіонального управління. Громадяни мають відчувати себе рівноправними учасниками процесу прийняття рішень щодо реалізації запропонованих Херсонською обласною державною адміністрацією секторальних концепцій регіонального розвитку.

Варто зазначити про необхідність забезпечення з боку влади застосування дієвих форм консультацій із громадськістю і зворотного зв'язку у процесі їх взаємодії та створення умов щодо дотримання прозорості, відкритості і доступності системи регіонального управління.

З огляду на нинішню ситуацію в країні, особливу увагу приділено залученню громадськості до реалізації соціально важливих ініціатив, насамперед щодо посилення патріотичних настроїв серед громадян та проведення заходів щодо децентралізації влади. Запроваджено зустрічі керівництва Херсонської облдержадміністрації з представниками об'єднань громадян різного спрямування, на яких розглядалися шляхи посилення соціального діалогу та практичної взаємодії. Так, у процесі обговорення проблем Херсонської області зазвичай ухвалюються більш ефективні та результативні рішення, оскільки діалог сприяє поглибленому розумінню змісту проблем і питань.

Виклики сьогодення вимагають переоцінки окремих цінностей та зміни пріоритетів. Тому і на Херсонщині нині змушені працювати не лише на покращення власного добробуту, а й заради зміцнення обороноздатності області, адже, на переконання Президента, це є одним із способів боротьби за мир. Відповідно, створена Рада оборони Херсонської області, яка постійно посилено контролює ситуацію на території.

На даний час серед пріоритетів роботи Херсонської обласної державної адміністрації є збереження на Херсонщині території миру, підвищення рівня конкурентоспроможності регіону, створення умов територіальної соціально-економічної інтеграції і просторового розвитку, а також ефективного державного управління у сфері регіонального розвитку та сприяння децентралізації влади шляхом перерозподілу повноважень і створення об'єднаних самодостатніх територіальних громад.

У контексті вдосконалення законодавчої нормативної бази відбувається широкий спектр консультацій із громадськістю, підвищується рівень ефективності діяльності громадських рад при облдержадміністрації.

У межах стандартизації діяльності місцевих органів державної влади в апараті обласної державної адміністрації впроваджено в роботу систему управління якістю згідно з ДСТУ ISO 9001:2009 з метою підвищення якості адміністративних послуг, ефективності та прозорості діяльності апарату та поліпшення інвестиційної привабливості Херсонської області. Отриманий сертифікат є гарантом якості та стабільності для громадян, партнерів, інвестиційних компаній та інших організацій.

Надзвичайно важливим напрямом децентралізації в Україні є впровадження механізмів об'єднання зусиль різних територіальних громад щодо реалізації тих чи інших функцій як шляхом їх об'єднання в одне територіальне утворення, так і через їх співробітництво.

Практика підтверджує, якщо громадськість бере активну участь в обговоренні питань та в процесі підготовки до прийняття управлінських рішень, у такому разі владні рішення та пропозиції сприймаються громадськістю позитивно. Прикладом згаданої співпраці щодо розробки та схвалення сесією обласної ради перспективного плану формування територій громад області стало активне його обговорення з народними депутатами України від Херсонської області, регіональним офісом реформ, місцевим депутатським корпусом, сільськими, селищними головами та громадськістю. Крім того, за результатами роботи було прийнято рішення та на даний час триває процес створення Голопристанської та Кочубеївської об'єднаних територіальних громад відповідно з чинним законом.

У межах роботи із затвердженою Стратегією розвитку Херсонської області на період до 2020 року командою фахівців відпрацьовано секторальні концепції (програми) сприяння соціальному та економічному розвитку Херсонської області, які мають на меті допомогти громадянам будувати власне майбутнє, мобілізуючи ресурси, зміцнюючи громади та сприяючи їх партнерству з владою та бізнесом. Стратегія будується на підставі бачення розвитку Херсонської області за основними напрямками, які структурно відображають рівні реалізації проектів: загальнодержавного, регіонального/міжрегіонального та субрегіонального значення. Керівництво області формує чіткі завдання щодо створення позитивної динаміки змін. Таким чином, процес розробки і реалізації політики регіонального управління області передусім починається з формування стратегічного бачення її майбутнього.

На даний час для реалізації визначених пріоритетів розвитку при голові обласної державної адміністрації створено новітню систему добору та розстановки молодих керівних кадрів, сформований кадровий резерв голови облдержадміністрації, який є запорукою приходу до влади нових молодих креативних лідерів, які спроможні виконувати пріоритетні завдання розвитку.

Сьогодні на Херсонщині закріпилися позитивні тенденції регіонального розвитку у пріоритетних галузях. Відмінною особливістю є впровадження інноваційних технологій, висока професійність кадрового персоналу та зростаюча конкуренція.

Керівництво області й надалі працюватиме у напрямку досягнення рівномірного та збалансованого розвитку регіонального управління та сприяння активізації місцевої громадянської ініціативи. Завдяки об'єднанню зусиль та ресурсів територіальних громад, бізнесу, науковців, усіх мешканців Херсонщини, гарантоване забезпечення прискорення темпів розвитку області, підвищення її конкурентної спроможності.

За Херсонщиною майбутнє. Вона наділена потужним потенціалом і сьогодні зберегла те, що дає їй поштовх до розвитку.

ІЖА МИКОЛА МИХАЙЛОВИЧ

*директор ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.політ.н., професор,
Заслужений працівник освіти України*

ПОПОВ СЕРГІЙ АФНАСІЙОВИЧ

*заступник директора з наукової роботи
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д. держ. упр., доцент*

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ІННОВАЦІЙНОГО РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Стратегічне оновлення ефективності системи органів публічної влади (далі – ОПВ) інноваційним шляхом є найважливішим пріоритетом реформ, ініційованих Президентом України П. О. Порошенком [1, 2], невідкладною передумовою для успішного інтегрування України в ЄС, неуклінного слідування сучасним тенденціям реформування системи місцевого самоврядування і регіонального управління [3]. Проте, недосконалість теоретико-методологічного забезпечення інноваційної діяльності (далі ІД) системи ОПВ загалом стримує її успішне оновлення, зокрема через брак обґрунтованої моделі ІД цієї системи.

Конструювання цієї моделі має спиратися на адекватний методологічний інструментарій, передусім основні критерії, за виконання яких модель ІД системи ОПВ має [4]: (1) співвідноситися з ієрархією чинної системи ОПВ, оскільки вони є суб'єктом і водночас об'єктом реформування через використання механізму нововведень, а також є основними ініціаторами та впроваджувачами державно-управлінських нововведень (далі – ДУН), визначених стратегічними завданнями сучасних реформ; (2) відображатися відкритою системою через логічне поєднання внутрішніх та зовнішніх складових ІД системи ОПВ.

Для подальших суджень цікавою є концепція інноваційного фільтру [5], згідно з якою синтез моделі ІД системи ОПВ має бути заснований на творчому пошуку нової ідеї шляхом її послідовної «кристалізації» (як зменшення невизначеностей в її сутності) у формі доведеного та організованого нового наукового знання, яке має практичне та науково-теоретичне значення: від постановки проблеми до конкретної форми інноваційної ідеї. Ця концепція є дещо абстрактною, однак в її сутності простежується логіка технології прийняття раціонального рішення, яка нині добре відпрацьована в теорії та практиці прийняття рішень, державному, інноваційному, програмно-цільовому, проектному та стратегічному менеджментах. Класична структура цієї технології (американський варіант) є широко відомою (табл. 1).

Таблиця 1

Етапи прийняття раціонального рішення

Підготовка	Розробка	Прийняття
Формування проблеми; формування цілей; визначення критеріїв оцінювання альтернатив	Розробка загального поля альтернатив; формування поля основних альтернатив	Вибір раціонального рішення

З огляду на те, що зміст реформ формулює не тільки проблеми, що обумовлюють необхідність здійснення перших, а й визначає типи нововведень, терміни їх впровадження тощо, фактично формулюються стратегічні цілі Ц₁ (рис. 1) [1, с. 41, 59; 2]. Тому стадію «формулювання проблеми» можна виключити з подальшого розгляду. За критерієм

1 декомпозиція цілі C_1 має бути адекватною ієрархії системи ОПВ та конкретизуватися у функціональних ($C_{1,1} \dots C_{1,n}$) та інструментальних ($C_{1,1,1} \dots C_{1,n,m}$) цілях, стратегічних одиницях інноваційного оновлення (далі – СОІО).

Побудова дерева цілей має спиратися на принципи, що забезпечують: – *необхідну та достатню повноту* реалізації завдань реформ з найменшою кількістю рівнів дерева цілей; – *групування цілей* у межах СОІО за умови дотримання раціональності управління, здійснення і ресурсного забезпечення основних процесів ІД з використанням зовнішніх та внутрішніх можливостей, видів і способів супроводу; – *вертикальну взаємопідтримку* цілей у межах їх дерева загалом та кожної СОІО; – *унікнення горизонтальної суперпозиції* цілей у межах кожної СОІО та поза нею; – *конкретність, прозорість та позитивну зорієнтованість* у формулюванні кожної з цілей; – *наочність, однозначність та адекватність вимірювань* кожної з цілей; – *реалістичність* досягнення цілей; – *їх співвіднесеність у часі* щодо досягнення кінцевого результату; – *горизонтальну співвіднесеність* цілей для внутрішніх та зовнішніх суб'єктів ІД.

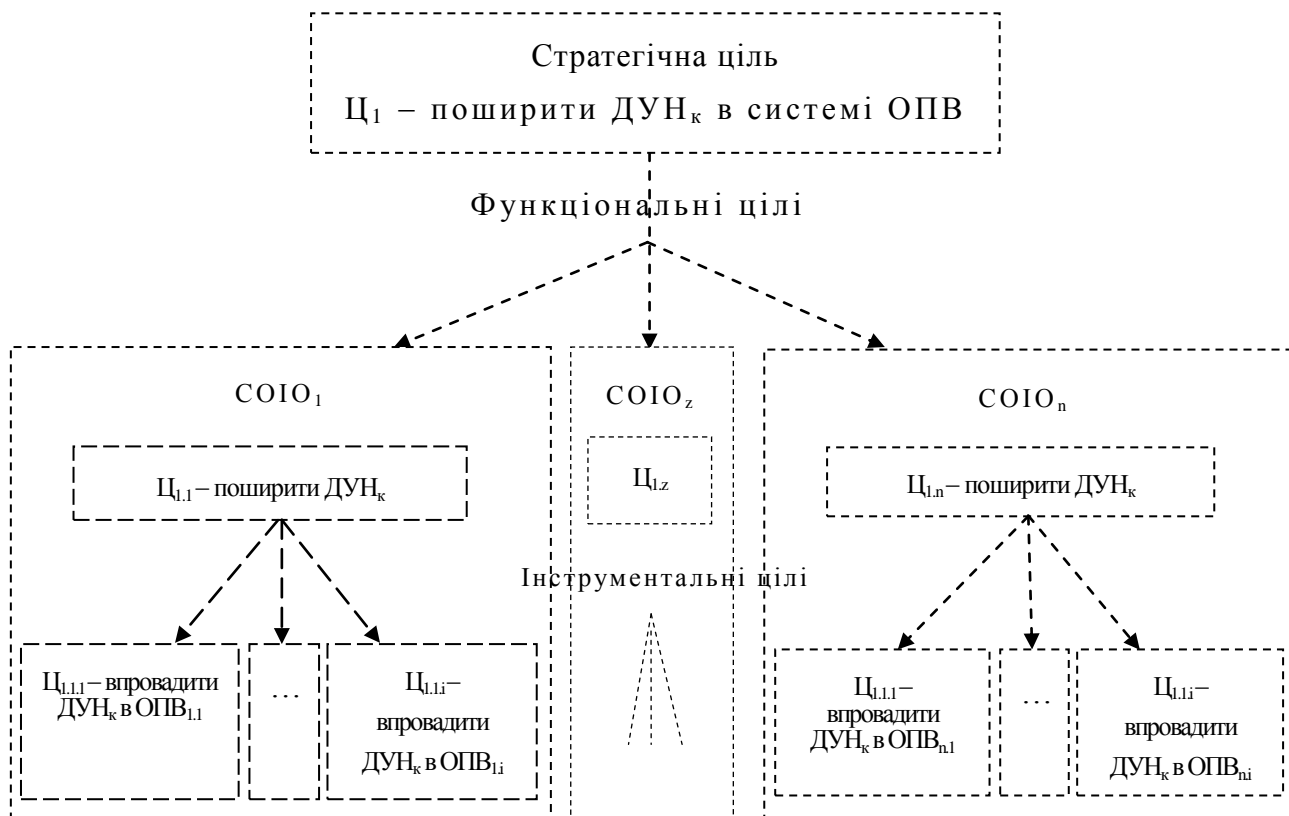

Рис. 1. Дерево цілей щодо оновлення ефективності системи ОПВ.

Вагомим моментом у побудові моделі ІД системи ОПВ є формулювання *критеріїв оцінювання альтернатив* (табл. 1), які відповідно до основних критеріїв (1 та 2) мають спрямовувати на забезпечення: – *цілеспрямованості альтернатив у досягненні* стратегічних цілей на кожному рівні їх дерева; *системності* моделей-альтернатив через відображення відкритою системою (критерій 2); – *методологічної аргументованості* побудови цих альтернатив.

В основу *формування загального поля альтернатив* покладемо базову модель ІД системи ОПВ (рис. 2), яка має відповідати критеріям 1 та 2 через співвіднесення її з ієрархією дерева цілей (рис. 1) та використання системного та системно-діяльничого підходів сумісно. Далі це поле альтернатив доповнимо шляхом багатоваріантного генерування альтернатив на засадах базової моделі через варіацію її параметрів з огляду на різноманіття найвагоміших позитивних та негативних факторів зовнішнього та внутрішнього характерів.

Формування основного поля альтернатив (табл. 1) має бути засновано на використанні принципів Парето, а саме: *відповідності* – альтернатива має відповідати цілям реформ (або найменш допустимо відхиляється від них) та критеріям оцінювання альтернатив; *прийнятності* – альтернатива враховує наявні обмеження; *реалізованості* – на практиці альтернатива придатна для втілення; *домінантності* – більшість параметрів обраної альтернативи явно домінує проти інших варіантів.

В інноваційній практиці *вибір раціональної моделі ІД системи ОПВ* (табл. 1), як правило, засновано на критеріях (правилах) колективного, а потім індивідуального прийняття рішення. До перших відносяться критерії: консенсусу, одиничного голосування, попарного порівняння, Борда, Парето, Еджворта тощо. Для індивідуального обрання моделі може бути використано широке коло критеріїв, зокрема відомими з них є критерії математичного очікування, модального значення, Баеса, Бернуллі та Ферстнера.

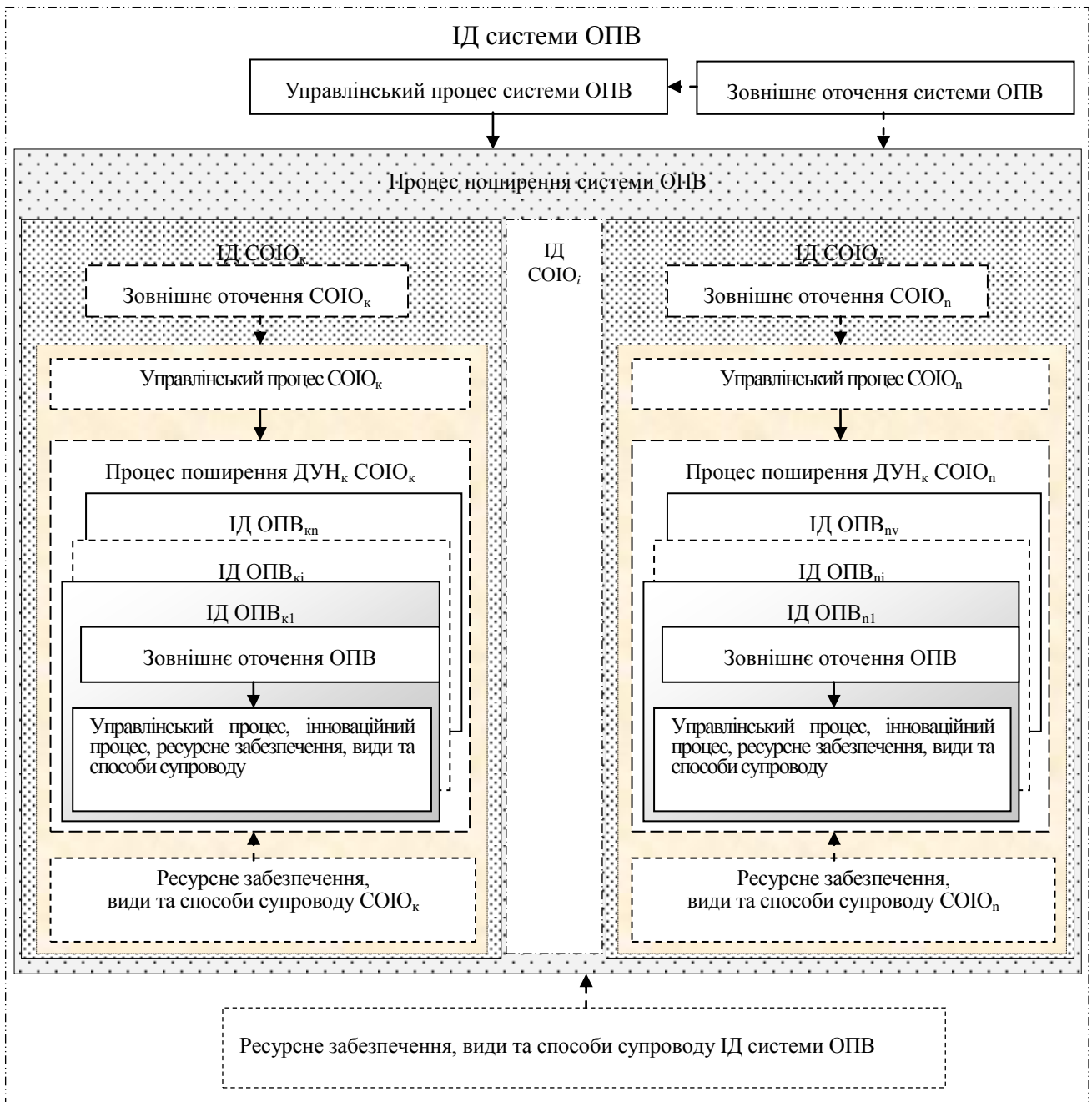

Рис. 2. Базова модель інноваційної діяльності системи органів публічної влади.

Запропонований підхід до побудови моделі ІД системи ОПВ є достатньо аргументований через використання апробованого методологічного інструментарію, також відмінний вагомим науково-теоретичним та практичним значенням для реалізації сучасних завдань реформування системи ОПВ.

Список використаних джерел.

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 04.03.2015 р. № 213-р «Про затвердження плану заходів Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» у 2015 році.
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.03.2015 р. № 227-р «Про схвалення Стратегії реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в Україні на період до 2017 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації».
3. Іжа М. М. Система регіонального управління: світовий досвід і Україна : Монографія. – Одеса : «Друкарський дім», 2011. – 368 с.
4. Попов С. А. Державно-управлінські нововведення: теорія, методологія, практика [Текст] : монографія / С. А. Попов. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2014. – 296 с.
5. Інноваційний розвиток України: політико-правові аспекти [Текст] : монографія / за ред. В. П. Горбатенка. – К. : ТОВ «Вид-во «Юрид. Думка», 2006. – 248 с.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ І РЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Адміністративні реформи у всіх країнах, де вони проводилися, супроводжувалися безліччю труднощів, суперечливих рішень, зворотних рухів. Це було характерно не тільки для країн Центральної та Східної Європи, які тільки приступали до реформи публічного сектора, але й для розвинених європейських країн.

Їх досвід особливо цікавий для України, яка тільки приступає до вирішення проблем децентралізації влади. Складність її вирішення викликає сам факт розсіювання виконавчої влади в цілому в ході децентралізації, але також влади економічної, розсіювання повноважень і т.д. Причиною труднощів були спроби збалансувати безліч конкуруючих вимог.

Американський вчений Гай Петерс називав такі суперечливі тенденції в реформі публічного сектора: «перша – потреба одночасно вирішувати питання децентралізації та централізації в управлінні і друга – необхідність вимагати водночас гнучкості і передбачуваності в публічному адмініструванні» [1, р. 315].

Цікавий у цьому відношенні досвід Канади, яка в 60-70-х роках пережила період децентралізації влади. Потреба в таких реформах була викликана, по-перше, необхідністю більшої демократизації у прийнятті рішень, коли місцева влада вимагала в цьому відношенні більше повноважень. По-друге, у міру розвитку економіки, все важче було управляти нею з одного центру. По-третє, у міру розвитку демократичних процесів, в політику приходили все нові групи інтересів, що в значній мірі ускладнювало політичний процес.

Фактично можна було стверджувати, – писав А.Просс, – зміни, що відбулися, ввели новий тип плюралізму в канадську політику: «бюрократичний плюралізм» [2, р. 73].

А.Просс пов'язує виниклі проблеми надмірного впливу груп інтересів з децентралізацією влади (або, як він називає, з дифузією влади), яка була вироблена в Канаді в 70-х роках ХХ століття. Система реалізації політики в Канаді до цього часу, за словами А.Просса, була «надмірно перевантажена великою кількістю і складністю нових справ». «Єдиною відповіддю на виниклу проблему, – пише він, – передати відповідальність за здійснення політики тим, хто більш компетентний і зацікавлений у відповідних сферах діяльності, залишаючи за урядом керівництво зовнішньою політикою і моніторинг роботи окремих міністерств» [2, р. 68]. До середини 70-х років ця робота з реформування була здійснена. Як зазначає А.Просс, в результаті проведених реформ, передавши велику частину відповідальності на інші рівні, «міністри, зайняті своєю офісною роботою, стали все менш і менш відповідати тим запитам суспільства, які від них очікувалися» [2, р. 69].

Стало очевидним, що виникла потреба у поверненні до централізації влади, особливо в «бюджетних процедурах, в управлінні фінансами, на які особливо вплинула дифузія влади і, як наслідок, в діяльності груп тиску» [2, р.69]. Групам тиску довелося змінити в цих умовах свою стратегію лобістської діяльності, перейшовши до публічних дискусій та використанню громадської думки. Можна зробити висновок, що децентралізація влади дає можливість групам тиску і їхнім лобістам, які мають ресурси, досвід роботи і кваліфікацію, легше досягати поставлених цілей у задоволенні власних вузькогрупових інтересів на шкоду інтересам суспільства в цілому.

Децентралізація влади сприяє зростанню числа груп, що використовують різні варіанти доступу до уряду для досягнення власних інтересів. Активності груп інтересів може сприяти слабкість партійних систем або тимчасове ослаблення позицій політичних партій.

Економічна криза початку 2008 року посилила в європейських країнах тенденцію до рецентралізації. Вона зробила пріоритетними рішення, які приймалися центральними урядами, особливо міністерствами фінансів. Гай Петерс писав: «Криза відновила «примат політики» в управлінні, малося на увазі те, що президенти і прем'єр-міністри обиралися, щоб управляти, а виявилось, що частина їх повноважень були передані різним агентствам, субнаціональним урядам або приватному сектору» [1, р. 317].

Перші кроки до рецентралізації були зроблені в Англії, після чого й інші країни Європи наслідували її приклад. За словами Гая Петерса, ці спроби відновлення ролі центральних урядів супроводжувалися збільшенням чисельності державних службовців і персоналу в офісах виконавчої влади. Були розроблені програми, які ставили своєю метою посилення пріоритету урядових рішень, але в той же час не виключали повністю взаємодію з місцевими інститутами влади. Все поверталось до колишньої системи, що дозволило американському вченому А.Розенбауму сказати знамениту фразу «Чим більше ми змінюємо щось, тим більше воно залишається колишнім» [3, р. 87].

Україна в даний час стоїть на порозі процесу децентралізації, тому вивчення досвіду інших країн у цій сфері представляється особливо актуальним. Наразі триває робота з розробки пакету законодавства з питань децентралізації, прийняття якого передбачене змінами до Конституції України. Важливими завданнями є забезпечення розробки проектів типових документів, необхідних для діяльності об'єднаних територіальних громад, моделювання їхніх бюджетів та посилення кадрового забезпечення (навчання новообраних голів, персоналу виконавчих органів, старост, депутатів), створення новоутвореними громадами центрів надання адміністративних послуг, покращення якості та доступності інших публічних послуг для громадян, підтримка у розвитку інфраструктури об'єднаних територіальних громад та інше.

Комітет регіонів (Committee of the Regions) Європейського союзу висловив готовність з початку 2016 року надавати експертну та фінансову підтримку у подальшому впровадженні децентралізації та реформи місцевого самоврядування в Україні. Така допомога вкрай необхідна Україні щоб не повторювати помилок які були у європейських країнах.

Список використаних джерел.

1. Peters Guy B. Dilemmas and Contradictions in the Future of Public Administration // The Past, Present and the Future of Public Administration in Central and Eastern Europe. – NISPAcee Press, Bratislava, 2013. – 471 p.
2. Pross Paul A. Group Politics and Public Policy. Second edition.- Oxford University Press Canada, 1992.- 340 p.

БЕЗЗУБКО БОРИС ІГОРОВИЧ

*асистент кафедри економіки і менеджменту
Донбаської національної академії будівництва і архітектури*

СУЧАСНИЙ СТАН ДЕРЖАВНИХ МЕХАНІЗМІВ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

В сучасних умовах стратегічне планування соціально-економічного розвитку територій (СПТ) стає необхідною передумовою підвищення їх конкурентноздатності. Розвиток СПТ пов'язаний з наявністю низки тенденцій:

- загальносвітових – вплив глобалізації, посилення територіальної конкуренції між територіями за інвестиції і т.п.;
- загальнодержавних – здійснення адміністративної реформи; наявність економічних, екологічних та соціальних диспропорцій у регіональному та місцевому розвитку територій (у межах регіонів); створення системи регулювання та управління розвитком територій в умовах ринкових відносин; розвиток нормативно-правової бази стратегічного планування;
- місцевих тенденцій – передача більшості повноважень і ресурсів на рівень територіальних громад – сіл, селищ та міст; зростання ролі регіонального та місцевого рівнів прийняття рішень; посилення відповідальності органів державної влади за підвищення якості надання громадських послуг; підвищення громадської активності в процесі вирішення актуальних проблем місцевого розвитку, у розробці та реалізації стратегічних планів).

На регіональному та місцевому рівнях в Україні розробляються різні види стратегічних документів. Під час проведеного дослідження проаналізовано СТАН державних механізмів стратегічного планування соціально-економічного розвитку. Це дозволило зробити наступні висновки:

Розроблені стратегічні документи соціально-економічного розвитку територій розрізняються за змістом, структурою, термінами дії, правам та функціям суб'єктів планування, етапами планування, використовуваним методикам. У більшості документів не зазначено місце та роль стратегії в системі інших документів. Органами державної влади використовується різне методичне забезпечення процесу СПТ.

Виявлено значні недоліки у стані організаційного механізму СПТ: відсутній зв'язок видів планування; фактично не здійснюється моніторинг, оцінка, контроль стратегічних документів, їх корегування; непрописані обов'язки та відповідальність представників місцевих органів державної влади у процесі СПТ; відсутність узгодження стратегічних документів при плануванні сусідніх територій, стратегій та щорічних програм, програм соціально-економічного розвитку;

Встановлені недоліки в інформаційному механізмі СПТ: існує недосконала інформаційна база для розробки та моніторингу виконання стратегічних документів; не регламентовані комунікаційні та функціональні горизонтальні зв'язки, які необхідні для процесу СПТ, відсутня статистична інформаційна база щодо розробки стратегічних документів на місцевому рівні.

Багато регіональних та місцевих стратегій мають виключно економічну спрямованість на шкоду соціальній. Несформовано соціальний механізм СПТ – відсутні дієві механізми соціального партнерства (залучення громадськості до СПТ, узгодження балансу інтересів, розвиток системи державно-приватного партнерства в процесі СПТ). Процес СПТ не завжди є відкритим та прозорим, не має свободного доступу членів територіальної громади до змісту стратегічних документів.

Особливістю проведених процесів планування є визначення декількох варіантів розвитку: інерційного та трансформаційного. Базовою гіпотезою інерційного варіанту є припущення щодо незадовільної керованості соціально-економічними процесами (економічною, соціальною та екологічною ситуацією) внаслідок збереження ряду негативних ретроспективних тенденцій, за умов пасивного ставлення усіх суспільних складових – влади, бізнесу, громадськості до розв'язання наявних проблем. Як результат, з'являються негативні демографічні, екологічні та соціально-економічні тенденції.

Особливості розробки стратегії розвитку районів можливо розглянути на прикладі найбільш вдалої стратегії – Стратегії розвитку Коломийського району на період до 2020 року [2]. Склад цього документа відповідає Методичним рекомендаціям щодо формування регіональних стратегій розвитку [1]. Під час розробки Стратегії були визначені місія, місце, роль та функції району в нових умовах господарювання, стратегічне бачення, пріоритети і ключові напрямки його розвитку, раціональні організаційні та фінансові механізми реалізації Стратегії з урахуванням необхідності забезпечення балансу між стратегічними намірами та внутрішнім ресурсним потенціалом, зовнішніми можливостями, обмеженнями і загрозами.

В основу Стратегії економічного та соціального розвитку Коломийського району покладена ідея сталого розвитку. Стратегічною метою розвитку району є стійкий ріст добробуту населення на основі раціонального використання наявного ресурсного потенціалу, створення районної високоефективної, соціально орієнтованої ринкової економічної системи, сприятливих умов для підприємницької діяльності, збереження навколишнього середовища і забезпечення екологічної безпеки. Основною метою розробки Стратегії є визначення пріоритетних напрямів розвитку Коломийського району на довгостроковий період та здійснення планомірних і послідовних заходів по максимальному наближенню рівня життя мешканців району до європейських стандартів за рахунок збалансованого використання внутрішнього і зовнішнього потенціалу та збереження унікальних духовних та культурних традицій.

Основними принципами реалізації стратегії є:

1) програмування. Реалізація Стратегії здійснюватиметься на основі взаємопов'язаних середньо- та короткострокових програм економічного і соціального розвитку району;

2) концентрація – фінансові ресурси концентруються на вирішенні стратегічних завдань, що відповідають пріоритетним напрямкам розвитку району;

3) синхронність дій – передбачається узгодження пріоритетів та дій Коломийської райдержадміністрації із органами виконавчої влади вищого рівня та органами місцевого самоврядування щодо розвитку району;

4) партнерство – тісна співпраця з органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, суб'єктами господарювання в процесі реалізації Стратегії, проведення моніторингу та оцінки виконання визначених завдань.

В якості основного загального зауваження слід зазначити: в Україні відсутній державний орган, який би координував діяльність місцевих органів влади, органів місцевого самоврядування на національному, регіональному та місцевих рівнях, узагальнював практику стратегічного планування в Україні та закордоном.

Список використаних джерел.

1. Методичні рекомендації щодо формування регіональних стратегій розвитку: затв. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 29.07.2002 р., № 224. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/7uicN1022.322.0>.

2. Стратегія розвитку Коломийського району на період до 2020 року. – Коломия, 2013. – 39 с.

ВИШНЯК ІРИНА ОЛЕГІВНА

аспірант НАДУ при Президентові України, головний спеціаліст відділу енергозбереження в сфері ЖКГ Департаменту систем життєзабезпечення та житлової політики

ЗАПРОВАДЖЕННЯ РЕЙТИНГУВАННЯ РЕГІОНІВ ЗА ПОКАЗНИКАМИ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ В СФЕРІ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

На сьогодні в Україні відсутні відповідні процедури для механізму заохочення та стимулювання місцевих органів влади до здійснення заходів з підвищення енергоефективності за показниками рейтингової оцінки регіонів щодо зменшення витрат та втрат паливно-енергетичних ресурсів (далі – ПЕР) в житлово-комунальному господарстві (далі – ЖКГ).

У Європі розвиток рейтингування конкурентоспроможності здійснюється основні індексів – RCI, і розпочався з 2008 року, і ґрунтується на методології Європейської Комісії. За результатами рейтингування 2013 року до десятки найкращих ввійшли Лондон та два регіони Оксфорда з індексом RCI – 94, регіони Стокгольма – RCI – 93, три регіони Великобританії – RCI – 91, Амстердам – RCI – 90, регіони Франкфурта, Парижа, Копенгагена – RCI – 89 [3, с. II].

Індекси RCI сформовані на показниках, що описують як входи і виходи територіальної конкурентоспроможності, які згруповано в трьох групах, до яких входять показники енергоефективності ЖКГ див. рис. 1. [3, с. V].

Для України починаючи з 2015 року в умовах децентралізації влади згідно з Законом України «Про засади державної регіональної політики» [1] необхідним є здійснення регіонального управління на рівні держави. Таке управління здійснюється шляхом запровадження проведення на постійній основі моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики. Воно передбачає періодичне відстеження відповідних індикаторів на основі офіційних статистичних даних, інформації центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування. За його результатами на підставі даних моніторингу здійснюється проведення оцінки рейтингування результативності виконання індикаторів шляхом порівняння отриманих даних з їх цільовими значеннями [5].

Основні індикатори державної регіональної політики відображені в Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року (далі – Стратегія) [2].

Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства розроблено нормативно-правові акти щодо порядку та методики проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики. Документами передбачено здійснення оцінки результативності реалізації державної регіональної політики за показниками моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів, до яких включено ряд показників, які характеризують стан впровадження енергоефективних заходів, в тому числі в ЖКГ та дозволяють надати рейтингову оцінку регіону [2].

Проекти нормативно-нормативно правових актів включають показники щорічної та щоквартальної оцінки соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та Севастополя.

У сфері ЖКГ включено показники енергоефективності, в тому числі:

- частка обсягу енергії, виробленої в регіоні з альтернативних джерел енергії, від спожитої енергії в регіоні;
- частка втрат теплової енергії підприємствами ЖКГ, від загальної кількості поданої теплової енергії;
- частка втрат води підприємствами ЖКГ від загального обсягу забору води;
- обсяг скорочення ПЕР ОСББ/ЖБК за впровадженням заходів з термомодернізації будинку, кВт*год/м²;
- частка впровадження енергозберігаючих джерел світла від загальної кількості світлоточок;
- частка котелень переведених на альтернативні джерела енергії, від кількості працюючих котелень на природному газі;
- частка оснащення багатоквартирних будинків побудинковими приладами обліку теплової енергії від кількості будинків, які підлягають оснащенню.

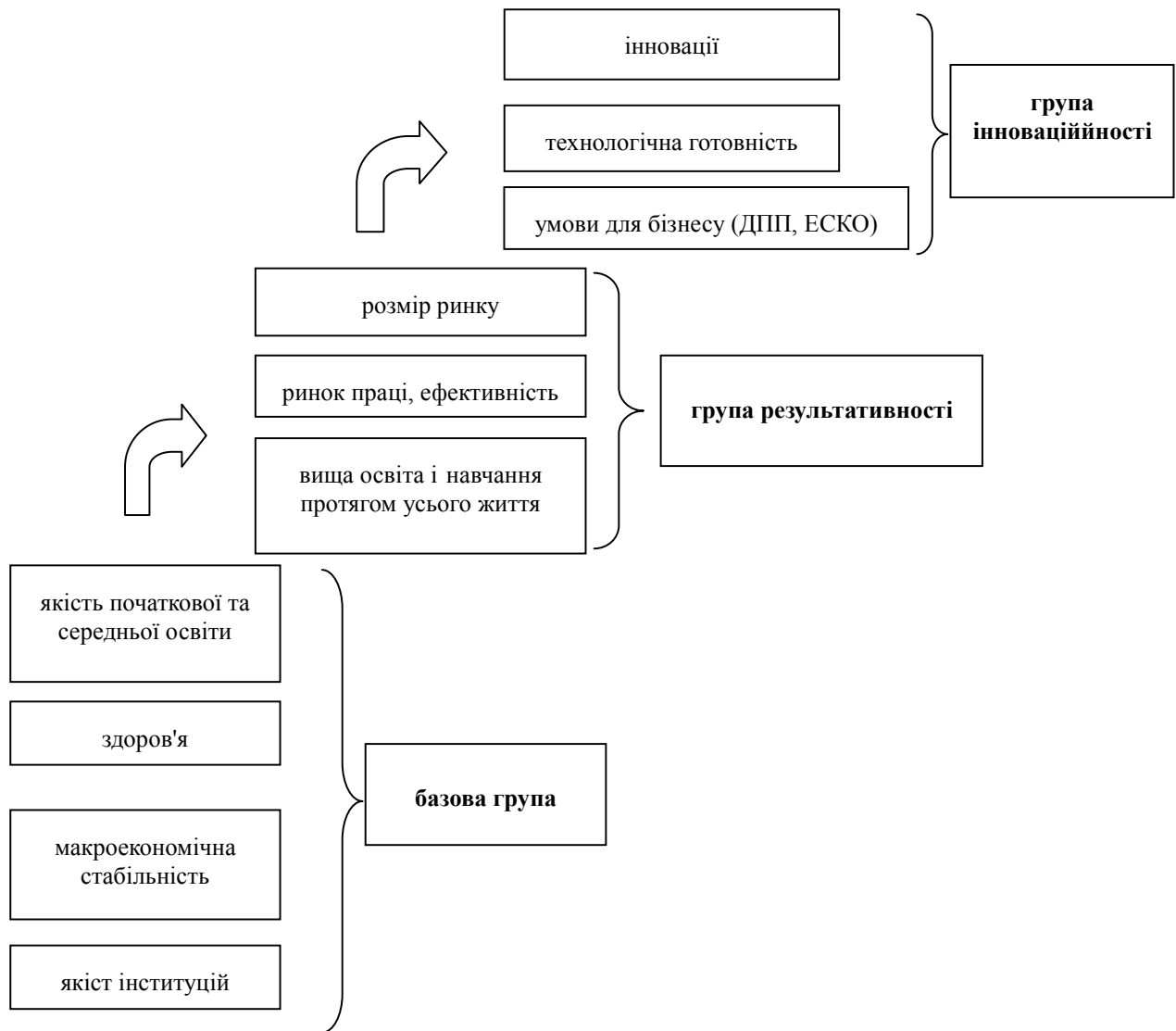

Рис. 1. Групи RCI рейтингування конкурентоспроможності регіонів.

Показники рейтингування враховують досвід ЄС з використанням даних європейської системи статистики для оцінки регіонального розвитку, надаючи перевагу декільком показникам або їх аналогам, які використовуються для оцінки конкурентоспроможності регіонів за індексами RCI.

На сьогодні моніторинг та оцінювання державної політики в Україні здійснюється на основі держаних, регіональних і місцевих програм підвищення енергоефективності в сфері ЖКГ, і результат оцінюється як порівняння розрахункових і фактичних показників [4]. На відміну, рейтингування здійснюється за рахунок якісних показників і дозволяє:

- по-перше, оцінити реальний стан регіонів, і дії місцевої влади;
- по-друге виявити, не лише стан окремих сфер в області, а й оцінити причини таких явищ;
- по-третє, запровадити механізми впливу на місцеві органи влади у за відповідними напрямками, використовуючи стимулювання або систему санкцій.

Зокрема, індикатори на завершення строку реалізації Стратегії щодо енергоємності виробництва відпуску 1 Гкал теплової енергії має досягати 157,2 кг у.п./ 1 Гкал, а енергоємність на 1000 м³ поданої води по Україні має становити 126 кг у.п./тис.м³.

Стимулювання місцевих органів влади до здійснення заходів за результатами рейтингової оцінки є інструментом державного регулювання підвищення енергоефективності показників ЖКГ.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про засади державної регіональної політики» [Електронний ресурс]. – [Режим доступу] : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/156-19/print1390914570787198>.
2. Проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку та методики проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики» / Матеріали Мінрегіону – джерело – К. : Мінрегіон, 2015. – 33 с.
3. EU Regional Competitiveness Index, RCI 2013 / [Електронний ресурс]. – [Режим доступу] : http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/6th_report/rci_2013_report_final.pdf.

4. Данилейко І.О. Моніторинг та оцінювання енергозбереження у житлово-комунальному господарстві / І. О. Данилейко // Зміцнення системи моніторингу та оцінювання державної політики, програм і проектів. : матеріали щоріч. Всеукр. наук. – практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 16 трав. 2014 р.) : у 2 т. / за наук. ред. Ю. В. Ковбасюка, К. О. Ващенко, С. В. Загороднюка. – К. : НАДУ, 2014 – Т. 2. – С. 221 – 222.

5. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» / Офіційний вісник України / Кабінет Міністрів України / 2014. – № 70, ст. 23.

ГАВРИШ-МУСАФІР АННА ОЛЕКСАНДРІВНА

*провідний спеціаліст відділу прийому, розподілу слухачів
та зв'язків з випускниками управління персоналом ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ СФЕРИ ТУРИЗМУ ЯК ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО РЕГІОНУ

Досвід розвинутих країн показує, що будь-яка галузь може процвітати лише при поєднанні зусиль органів публічної влади та бізнесу. Окремо ж боротися із негараздами та створювати конкурентоспроможний продукт неможливо, адже на кожному кроці виникатимуть питання, на які повинні відповісти фахівці тієї чи іншої сфери.

Сталий розвиток регіону обумовлюється визначенням цілей соціального розвитку та виявлення умов щодо їх досягнення, при яких економічні цілі є похідними від соціальних цілей і є засобом забезпечення сталого розвитку в цілому.

Стратегічне планування – це одна з основних функцій стратегічного управління і являє собою процес прийняття управлінських рішень щодо стратегічного передбачення (формування стратегій), розподілу ресурсів, адаптації організації до зовнішнього середовища, внутрішньої організації. По суті, це процес створення і практичної реалізації генеральної програми дій. При цьому найголовнішими завданнями, є такі:

- визначення цілей і напрямів діяльності;
- координація різноманітних напрямів діяльності;
- оцінка сильних і слабких сторін, можливостей і загроз з боку ринку;
- визначення альтернативних варіантів реалізації напрямів діяльності;
- створення умов для ефективного розподілу продукції;
- оцінка маркетингової діяльності [1].

Не винятковою є і туристична сфера. Піонерами розробки технології планування туризму на початку шістдесятих років ХХ століття були Франція і Великобританія.

У сфері туризму фахівцями Всесвітньої туристської організації сформульовані три основних принципи сталого розвитку:

- Екологічна стійкість забезпечує сумісність з розвитком туризму підтриманням базових екологічних процесів, біологічної різноманітності та біологічних ресурсів;
- Соціально-культурна стійкість забезпечує розвиток, сумісний з культурою, самобутністю та життєвими цінностями місцевого населення;
- Економічна стійкість забезпечує економічну ефективність розвитку туризму і таке положення, при якому обраний метод управління ресурсами дає можливість їх використання майбутніми поколіннями.

Стратегічне планування в туризмі здійснюється в діапазоні від макронаціонального і регіонального до мікролокального таким чином, щоб кожен рівень фокусувався на різною мірою деталізації та опрацювання планових рішень, а також враховував певну специфіку кожного рівня. Стратегічне планування розвитку туризму розглядається як система підготовки, розробки і організації виконання комплексу стратегічних рішень, спрямованих на забезпечення балансу інтересів у вирішенні проблем розвитку туризму, а також збільшення і розвиток туристичного потенціалу конкурентних переваг регіону, міста, туристського об'єкта [2].

Стратегічне планування – це творчий процес визначення проблем та погодження реалістичних цілей і конкретних завдань, здійснення яких вирішить ці проблеми.

Згідно п.3 ст.5 гл.1, п.7, ст.75, гл.12 Бюджетного Кодексу України, та п.1, 2, ст.15 розділу 1 Закону України «Про місцеве самоврядування» в Україні розвиток території забезпечується через визначення та досягнення стратегічно важливих цілей за обраними напрямками.

Стратегія має підкреслити конкурентні переваги міста, регіону чи території на підставі існуючих природних, матеріальних, фінансових, економічних, трудових, соціальних, інтелектуальних ресурсів, які при належній організації та об'єднанні зусиль, можна використовувати для вирішення нагальних проблем місцевого економічного розвитку. Тому стратегія повинна бути зосереджена на напрямках, які нададуть економічному розвитку регіону найбільші шанси в майбутньому. Стратегія – це інструмент управління змінами й досягнення консенсусу в усій громаді, а також створення спільного бачення економічного майбутнього громади та її місії. Вона є потужним інструментом об'єднання лідерів бізнесу, посадовців місцевої влади, пересічних громадян – мешканців міста для створення публічно-приватних партнерств, що має позитивний вплив на місцевий діловий клімат та конкурентне становище громади, а також на вирішення інших питань, пов'язаних з рівнем життя всіх громадян. Питання просторового розвитку та інфраструктури, розвитку місцевих підприємств, залучення інвестицій і забезпечення гідної якості життя взаємопов'язані, тому успішна робота над ними можлива лише за умови сприйняття їх як цілісної системи. Поліпшення в одному з питань сприятиме поліпшенню в інших і як результат, розвиток однієї сфери надасть поштовх для розвитку іншої. Але стратегія повинна

бути обов'язково пов'язана з іншими документами стратегічного характеру, місцевими, районними, регіональними програмами, які повинні бути ухвалені та які потрібно контролювати і виконувати відповідними органами.

Загалом, стратегічне планування – це не одноразова подія, з певним початком і кінцем, навпаки, це ефективний інструмент менеджменту. Саме створення належного системного моніторингу та коригування, а також управління впровадженням стратегічного плану досягається високий рівень відповідальності за реалізацію стратегії та її адаптацію до змінних зовнішніх та внутрішніх чинників.

Список використаних джерел.

1. Маркетингове стратегічне планування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/12090810/marketing/marketingove_strategichne_planuvannya_
2. Стратегічне планування в індустрії туризму. Бенаїного І.В., Тихонова М.І. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://infotour.in.ua/vaneeva2.htm>

ГАРМАТОВСЬКА ВІКТОРІЯ ЯРОСЛАВІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ При Президентові України

ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ГРОМАДИ (НА ПРИКЛАДІ МІСТА ГНІВАНЬ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ)

На сьогодні в Україні вже не викликає сумнівів необхідність та актуальність планувальної діяльності на місцевому рівні. У нашій державі, як і в інших країнах світу, активно розвивається і запроваджується стратегічний підхід до планування територіального розвитку.

Стратегічне планування розвитку територіальних громад – це системна технологія обґрунтування та ухвалення найважливіших рішень щодо місцевого розвитку, визначення бажаного майбутнього стану території та способу його досягнення, що базується на аналізі зовнішнього оточення території та її внутрішнього потенціалу і полягає у формуванні узгоджених із територіальною громадою дій, на реалізації яких концентруються зусилля, ресурси основних суб'єктів місцевого розвитку [1].

Місто Гнівань та село Грижинці є самостійною адміністративно – територіальною одиницею у складі Тиврівського району Вінницької області, розташовані на лівому березі Південного Бугу на відстані 20 км від обласного центру. Загальна кількість жителів міста складає 13678 жителів.

Метою розвитку міста є створення реальних умов для покращення добробуту населення, вирішення його нагальних соціальних проблем на основі підвищення ефективності функціонування місцевої економіки через структурну реорганізацію, більш ефективне використання економічного, природно-ресурсного та людського потенціалу на засадах поступового досягнення європейських стандартів життя. Запровадження стратегічного планування на місцевому рівні є однією з базових умов для повноцінного та ефективного виконання функцій органами місцевого самоврядування. На сьогодні у практиці управління національним господарством розвинених країн розроблені методичні підходи щодо розробки та реалізації стратегій розвитку міста. Але, проблема розроблення засад, на яких би базувалися стратегії розвитку міста, до цього часу залишається відкритою.

Основними завданнями є здійснення аналізу з формування та реалізації стратегій розвитку, розглянути та розробити параметри для оцінки ефективності стратегії розвитку міста Гнівань Вінницької області.

Процес розроблення Стратегії розвитку громади м. Гнівань та с. Грижинці включає в себе перелік наступних дій:

1) організацію роботи зі стратегічного планування (визначення відповідальних осіб, виконавців та строків виконання);

2) проведення аналізу середовища та факторів розвитку міста (SWOT-аналіз);

Щодо надходження до загального фонду міського бюджету, то формується він переважно за рахунок сплати податку з доходів фізичних осіб (біля 70 %) та платежів за землю (біля 30 %). Повільні темпи зростання зазначеного показника пов'язані з відсутністю проведення у місті нормативно-грошової оцінки землі, а також із зменшенням кількості платників податку з доходів фізичних осіб. У 2004 році Гніванською міською радою проведена нормативно-грошова оцінка земельних ресурсів на підпорядкованій території, що дозволить привести у відповідність розмір платежів за землю її реальній вартості та буде сприяти збільшенню їх надходжень. Зменшення кількості платників податку з доходів фізичних осіб пов'язане з декількома факторами. Непроста економічна ситуація протягом останніх років призвела до зупинки діяльності окремих підприємств, які робили вагомий внесок до доходної частини міського бюджету (ТОВ «Молочний дім», ТОВ «Гніванський шарикопідшипниковий завод» та ін.) Головним напрямком поліпшення даної ситуації залишається залучення в економіку міста коштів інвесторів. У 2012 році розпочалися роботи з будівництва нових підприємств в місті Гнівань: ПП «Тиврів агрологістика» та ТОВ «Агро Інвест Україна» (елеватори), ПП Фірма «Яско» (нафтобаза). Враховуючи місце розташування м. Гнівань, підприємства які тут працюють, спеціалізуються на переробці сільськогосподарської продукції.

Значну роль в життєдіяльності міста відіграють і фізичні особи-підприємці. Переважно вони представляють торгівлю та сферу послуг. Їх загальна чисельність становить близько 700. В цілому у мережі підприємств роздрібною торгівлі в місті Гнівань та селі Грижинці працює 126 суб'єктів.

3) визначення Місії, Стратегічного бачення та напрямків розвитку;

Можна виділити деякі слабкі сторони міста Гнівань та села Грижинці:

1. Недостатньо розвинута інфраструктура – технічно зношене і морально застаріле комунальне обладнання. Інженерні мережі потребують реконструкції, або заміни.

2. Незадовільний стан доріг – неблагоустроєність частини вулиць. Відсутність асфальтованого покриття на 80% вулиць.
 3. Відсутність системи централізованого водопостачання і водовідведення в віддалених від центральної частини міста мікрорайонах та в селі Грижинці.
 4. Недостатня подача води до системи централізованого водопостачання, особливо в критичні періоди.
 5. Питна вода, що подається населенню міста має великий вміст заліза.
- 4) визначення основних Стратегічних цілей розвитку міста; розроблення Оперативних цілей (дій);
3 метою розроблення реалістичної та ефективної Стратегії, яка максимально б відповідала потребам громади, її розроблення відповідає наступним вимогам:

1) Стратегія є результатом роботи громади міста в цілому. Вона включає в себе напрацювання місцевої влади, громадських організацій, бізнесових структур, простих мешканців міста. Її якість залежить від ефективності співпраці перелічених груп.

2) Стратегія чітко пов'язана з іншими програмними документами, розробленими на території громади (Генеральний план м. Гнівань, щорічна Програма соціально-економічного розвитку, цільові програми).

Бачення міста Гнівань та села Грижинці в недалекому майбутньому є наступним:

- адміністративно-територіальна одиниця приваблива для реалізації інвестиційних проектів;
- адміністративно-територіальна одиниця з розвинутою інфраструктурою, економікою, самодостатнім бюджетом;
- екологічно чисте та охайне місто Гнівань та село Грижинці з високим рівнем благоустрою.

З урахуванням цього головними напрямками Стратегії розвитку м. Гнівань та с. Грижинці є:

1. створення комфортних умов проживання мешканцям територіальної громади;
2. розвиток привабливого інвестиційного клімату;
3. формування свідомого, інформованого середовища активних громадян.

Список використаних джерел.

1. Берданова О., Вакулєнко В. Стратегічне планування місцевого розвитку. Практичний посібник / [Берданова О., Вакулєнко В.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка де-централізації в Україні – DESPRO. – К. : ТОВ «Софія-А». – 2012. – 88 с.

2. Білорус О.Г. Глобальна перспектива і сталий розвиток: (Системні маркетингові дослідження) / О.Г. Білорус, Ю.М. Мацейко. – К.: МАУП, 2005. – 492 с.

3. Жихаревич Б.С. Мировой опыт стратегического планирования городов и его использование при разработке Стратегического плана Санкт – Петербурга //Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.city-strategy.ru/22>.

4. Бойко-Бойчук О. Стратегія розвитку міст України : практик. посіб. / О. Бойко-Бойчук. – К. : Пульсари, 2002. – 156 с.

5. Копилова Н. Технологія розробки міських стратегій соціального розвитку / Н. Копилова // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. – Одеса : Вид-во ОРІДУ НАДУ, 2009. – № 4. – С. 207–210.

ГОЛИНЬКА ОЛЕСЯ ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ. упр., доцент*

ЧИННИКИ СПРОТИВУ ПРОЦЕСАМ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА МІСЦЯХ ТА ВИХІДНІ ПОЗИЦІЇ ЩОДО ЇХ ПОДОЛАННЯ

Сьогодні наша держава стала на шлях одного із найбільш складних історичних етапів свого розвитку. Цей етап характеризується тим, що системні перетворення, ініційовані (поки що, за вітчизняною традицією) владою згори знаходять своє бурхливе відображення знизу – в областях, у районах, у містах, і навіть у найменших селах та селищах. Мова йде про реформу децентралізації влади. На відміну від попередніх, про ці перетворення думає та говорить сьогодні кожен селянин, який раніше гадки не мав про те, що відбувається десь там далеко, в обласному центрі, а тим більше – у Києві. Фактично, він опинився в епіцентрі подій. Уклад його життя – звичний та усталений роками – має змінитися, його село мають до когось там «приєднати».

Селянин наляканий, він дезорієнтований, дезінформований. Районна газета пише незрозумілі фрази та друкує якісь карти, по телевізору купа «експертів» наввипередки сперечаються, демонструючи свої таланти передбачення і, крім погіршення власного життя, у більшості своїй, він нічого не чекає від цієї реформи. Про можливість елементарно прочитати Закон селянину й на думку не спадає. Він же ніколи цього не робив, він ніколи не пов'язував вирішення своїх дрібногосподарських проблем з вивченням законів, для нього вони носять такий самий віртуальний характер, як і сама система управління. «Закони там – а ми тут...» – із висловів на зібранні громади в Одеській області. Сільський голова для цього селянина – істина в останній інстанції. Той же сільський голова на зустрічі з приводу об'єднання «... та не підуй ні під кого. Дайте мені ще поцарювати...». Повертаючись до Одеси повз володіння цього «царя» бачимо: дороги в селі як такої немає, школа та садочок розвалені та розграбовані, клуб зяє розбитими віконницями, а двері забиті дошками, звідусіль виглядають біднота та злидні... Поцарювали.

Районна влада у більшості своїй також не є прихильником децентралізації. Ще б пак – де-де, а там розуміють, що з передачею функцій та коштів місцевому самоврядуванню, потреба у її «послугах» різко скоротиться, і де ж тоді подітись маленькому районному чиновнику?

Отже, сьогодні ми змушені констатувати загострення реакційного спротиву процесам децентралізації. Адже місцеве самоврядування, яке б за обсягом та структурою ресурсів дозволяло органам представницької та виконавчої

влади якісно та ефективно виконувати не лише делеговані державою повноваження, а й свої власні функції – по суті заперечує існування не лише діючої громіздкої надбудови області та району, а й маленьких, «сам собі цар» неспроможних і неорієнтованих на людину громад. Останні є абсолютно не спроможними у вирішенні питань життєдіяльності територіальних громад в Україні. Більшість таких сіл не заробляє навіть на утримання власної сільської ради. В 439 сільських радах області в 2015 г. видатки на власне утримання склали: в 291 сільрадах – від 50 до 100% доходів сільського бюджету; в 56 сільрадах – від 100 до 165% доходів; і лише 24 сільради (5,5% від їх загальної кількості по області) направляють на розвиток своїх територій від 50 до 100% доходів [1].

Практика спілкування з людьми показує, що наразі не лише в районах Одеської області, а й у переважній більшості регіонів та на місцях, існує багато різночитань з цього приводу. Мають місце сплеск політичних інтересів (особливо гостро це відчувається напередодні місцевих виборів, призначених на жовтень 2015 р.), суб'єктивістські тлумачення тощо. Подібна ситуація існує в переважній більшості областей України, адже спротив усьому новому – це досить природне явище, яке традиційно супроводжує важливі системні реформи.

Сьогодні процес добровільного об'єднання громад в Україні гальмує ряд чинників, пов'язаних зі спротивом реформі на місцях. Основними з них є наступні:

- абсолютно невідповідне інформаційне підґрунтя щодо роз'яснення позицій, важелів, стимулів та переваг реформи децентралізації. При тому, з моменту виходу Концепції у квітні 2014 року часу для формування пропагандистської кампанії було достатньо, у нас навіть є окреме міністерство з відповідною місією [2];
- маніпулювання громадською думкою з боку окремих місцевих посадовців районного, сільського та селищного рівня. Такі маніпуляції здійснюються, як правило, протворним шляхом, люди у селах чують «...якщо село об'єднається, то школу закриють, ФАП закриють, і не сподівайтесь ні на що краще, село наше зникне та умре». Звичайно, такі залякування мають свій ефект в умовах, коли іншої, об'єктивної інформації у людей немає, а вони ж звикли довіряти «владі». До того ж, все нове людей лякає – це природно і цим користуються такі посадовці. Причиною маніпуляцій є з одного боку, побоювання голів, а також працівників апаратів сільських та селищних рад опинитися «поза справами». Адже у разі об'єднання центр громади визначатиметься у тому населеному пункті, де економічний потенціал є найвищим. Нові для нашої практики посади старост їх явно не влаштовують, і, крім того, ці посади також є виборними, і при цьому вони значно обмежують індивідуальний доступ до будь-якого ресурсу. З іншого боку, посадовці районного рівня, розуміючи, що ресурс та повноваження перейде на рівень громад також не особливо вітають цю реформу.
- невміння і небажання сільських та селищних голів елементарно домовлятися, в цивілізованому сенсі цього слова. Здебільшого такі домовленості базуються або на «розборі» майбутніх керівних портфелів у об'єднаній громаді, або взагалі заходять у глухий кут, і кожен вирішує управляти хай маленьким, але «своїм» шматочком. В цьому випадку (якщо громада ні з ким не об'єднується), Бюджетний кодекс залишає на утриманні сільських рад лише саму сільську раду, а всю іншу інфраструктуру в частині делегованих повноважень віддає до сфери управління району, і, таким чином, впливати на її розвиток сільський голова фактично не може, фактично залишаючись лише керівником сільської ради як приміщення чи установи [3]. Все інше фінансується (а отже, й управляється) з району. А зважаючи на те, що другий етап децентралізації пов'язаний зі зміною меж районів, невідомо де та на якій відстані від села у 2017 році опиниться райцентр з усією його інфраструктурою та «конторами».

У цих умовах найбільш важливою є чітка інформаційна політика, ба, навіть пропаганда реформи. Цей засіб, зважаючи на важливість питання, є, на мій погляд, виправданим у цьому випадку. Слід до кожної людини донести основну думку: децентралізація поліпшить якість її життя. [Обґрунтування за кожною з позицій наведено автором поза межами цих тез, у Ювілейному збірнику наукових статей ОРІДУ НАДУ].

Крім того, слід визначитись та донести до людей основну вихідну позицію про те, що децентралізація влади – це не лінійний одновекторний процес. Це – одночасне посилення трьох складових: 1. Передача Повноважень. 2. Передача Ресурсів. 3. Передача Відповідальності. Про інше, однобоке твердження децентралізації не може бути й мови. Так, набуття повноважень повинне супроводжуватися ресурсом для їх реалізації. Отримавши ресурс та повноваження – слід розуміти, що відповідальність за їх ефективність та результативність зростає у разі. Саме ці позиції є вихідними у заявленій владою України надважливій реформі децентралізації та передачі влади на місця, які самі по собі покликані посилити роль та значення інституту місцевого самоврядування.

Список використаних джерел.

1. Сайт Офісу реформ з питань децентралізації в Одеській області. – Електронне джерело. – Режим доступу : <http://oda.odessa.gov.ua/ofs-reform/>

2. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (розпорядження КМУ від 01.04. 2014 №333- р). – Електронне джерело. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/33301/04>

3. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України» від 10.02.2015 № 176-VIII/. – Електронне джерело – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/176-102>

**ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ
В СФЕРІ ДОВКІЛЛЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Державне управління в сфері довкілля в Україні потребує суттєвого реформування. Досить довгий час воно будувалося на принципах жорсткої централізації, яка не дала очікуваних результатів, на що вказує загострення не лише національних, а і багатьох локальних та регіональних проблем. Це актуалізує завдання його певної децентралізації, що дозволить більш оперативну та ефективно реагувати на екологічні проблеми, які виникають на місцях. Реформа з децентралізації, що буде впроваджуватись в Україні з 2016 р., відкриває широкі перспективи для цього процесу.

Зазначимо, що передумови для децентралізації державного управління в сфері довкілля створила адміністративна реформа 2009-2012 рр., що безпосередньо торкнулась Міністерства екології і природних ресурсів України. Одним з її наслідків є ліквідація з метою оптимізації обласних управлінь Міністерства і створення при обласних державних адміністраціях департаментів екології та природних ресурсів, кількість яких на даний момент відповідає територіально-адміністративному устрою України (26 департаментів).

Трирічний досвід впровадження цього нововведення вказує на неоднозначні результати цієї реформи. Впровадження позитивної за своєю суттю ідеї надання регіонам більших важелів для розв'язання екологічних проблем в певному сенсі призвело до послаблення системи захисту довкілля та контролю за діяльністю, що чинить вплив на навколишнє природне середовище. Наприклад, у Кіровоградській і Київській областях ці департаменти почали видавати дозволи на спалювання сухої природної рослинності або її залишків, що є адміністративним порушенням і тягне за собою адміністративну та кримінальну відповідальність, у Сумській області – дозволи на відстріл тварин в межах природно-заповідного фонду, що також заборонено українським законодавством. А департамент екології та природних ресурсів у Запорізькій області перебрав на себе функції міністерства у частині погодження відведення земель в природно-заповідних об'єктах та ведення Червоної і Зеленої книги України. Поряд з цим, положення про діяльність деяких департаментів не містять багатьох важливих функцій, які раніше мали обласні управління Мінекології. Наприклад, в Донецькій і Житомирській областях не ведеться робота щодо природно-заповідного фонду, а у багатьох областях більше не готуються доповіді про стан довкілля та не здійснюється робота з інформування громадськості в цій галузі.

Цей досвід продемонстрував необхідність доопрацювання адміністративної реформи в сфері захисту довкілля, зокрема це стосується створення законодавчих умов для її впровадження. Мається на увазі чітке розмежування компетенції Міністерства та новостворених департаментів екології та природних ресурсів, які часто не знають або не звертають уваги на надані їм в цьому контексті повноваження. Одним з напрямків цієї роботи може стати не лише розробка підвідомчого нормативно-правового акту щодо сфери компетенції, а і методичних рекомендацій щодо напрямків діяльності департаментів екології та природних ресурсів, що створені при обласних державних адміністраціях.

Паралельно з цим постає завдання розширити в державному управлінні в сфері довкілля роль Міністерства екології та природних ресурсів України, що є згідно до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища України» (ст. 20) центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування державної політики в цій галузі.

На даний час не дивлячись на таке широке коло завдань, міністерство не має достатніх повноважень для їх розв'язання, що можна продемонструвати на прикладі кількох аспектів. Наприклад, досить розпливчати та незобов'язуючими є формулювання щодо розроблення та виконання державних програм з питань охорони навколишнього природного середовища (міністерство «розробляє стратегічні, програмно-планові документи та забезпечує їх реалізацію»), а також формування національної екологічної мережі (міністерство «бере участь у формуванні, збереженні та використанні екологічної мережі, у формуванні національної системи науково-технічної інформації»). Окреслене стосується і реалізації єдиної науково-технічної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища (міністерство «організовує наукову, науково-технічну, інвестиційну, інформаційну, видавничу діяльність, пропагування досягнень і передового досвіду, сприяє створенню і впровадженню сучасних інформаційних технологій та комп'ютерних мереж з питань, що належать до компетенції» установи)[1].

Також не прописані повноваження Мінекології щодо участі у вдосконаленні системи обліку, звітності та державної статистики з питань, що належать до його компетенції, участі у проведенні робіт зі стандартизації, сертифікації, акредитації, метрологічного забезпечення.

Потрібно наголосити, що Міністерство екології і природних ресурсів України також не отримало всі необхідні повноваження для реалізації поставлених завдань та можливість координування природоохоронних дій на міжвідомчому рівні. У цьому контексті потрібно вказати на право застосовувати економічні санкції до підприємств, установ та організацій за порушення вимог законодавства; подавати позови про відшкодування збитків і втрат, завданих внаслідок такого порушення, складати протоколи та розглядати справи про адміністративні правопорушення; обстежувати в установленому порядку підприємства, установи та організації, військові та оборонні об'єкти тощо з метою перевірки додержання вимог щодо охорони навколишнього природного середовища і відтворення природних ресурсів, екологічної та радіаційної безпеки тощо. Деякі з цих повноважень покладені на Державну екологічну інспекцію України, деякі – на різні органи регуляторного характеру, в результаті чого ця функція в рамках державного управління в сфері довкілля в Україні не виконується в повній мірі.

Низька ефективність діяльності міністерства пояснюється і низкою інших причин, головна з яких полягає у відсутності в Україні чіткого бачення розвитку усієї галузі охорони довкілля і центрального органу (Міністерства) зокрема. Низка трансформацій міністерства, пов'язана з періодичними змінами уряду (лише протягом 13 років було змінено 11 міністрів) супроводжувалася перерозподілом повноважень в сфері управління довкіллям, в результаті чого жодна зі спеціалізованих структур, включаючи саме Міністерство, не мала змоги продемонструвати ефективність (або неефективність) чергового нововведення.

Таким чином, вдосконалення децентралізації державного управління в сфері довкілля в Україні має супроводжуватися підсиленням ролі Міністерства екології і природних ресурсів України, як головного органу, що

відповідає за впровадження екологічної політики в Україні на державному рівні. Одночасне підсилення екологічного фактору на регіональному та державному рівнях сприятимуть впровадженню комплексного підходу до розв'язання екологічних проблем в Україні.

Список використаних джерел.

1. Про затвердження Положення про Міністерство екології та природних ресурсів України: Постанова Кабінету Міністрів України № 32 від 21 січня 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/32-2015-p>

ГОРБЛЮК СЕРГІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

ФУНКЦІЇ РЕГІОНАЛЬНИХ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ЩОДО РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Важливою проблемою сучасної науки державного управління є питання організації формування економіки знань, інституційною основою якої є регіональна інноваційна система (РІС). У свою чергу, ефективність протікання інноваційних процесів у регіонах залежить від усебічної та активної взаємодії суб'єктів інноваційного підприємництва, науково-освітньої сфери, регіональних органів публічного управління у процесі створення та розповсюдження нових знань і технологій, що потребує налагодження дієвих організаційно-економічних механізмів реалізації регіональної інноваційної політики.

Так, актуальним є вирішення проблеми управління формуванням і розвитком РІС, труднощі якої полягають у розробці та запровадженні високоефективної моделі публічного регіонального управління, направленої на виявлення й використання усіх можливостей регіонального розвитку на основі економіки знань. При цьому варто наголосити на тому, що однією з особливостей РІС є те, що її формування потребує зацікавленості не тільки суб'єктів виробництва інноваційної продукції, а й органів влади держави та регіону, зокрема щодо створення сприятливих умов для розвитку інноваційної діяльності, серед яких: регуляторне середовище в інноваційній сфері; розбудова інноваційної інфраструктури; інформаційне забезпечення інноваційної діяльності; захист інтелектуальної власності; упровадження механізмів заохочення до інноваційної діяльності; розвиток співпраці між суб'єктами інноваційного розвитку регіону; реалізація людського капіталу [1, с. 315].

Виходячи з вищевикладеного, діяльність регіональних органів публічного управління щодо формування та функціонування РІС має забезпечувати такі основні функції:

- створення сприятливого інвестиційного та інноваційного клімату для поліпшення рейтингу регіону й залучення інвестицій в інноваційну сферу, стимулювання міжнародного та міжрегіонального співробітництва та кооперації у сфері інновацій;
- формування цілей та загалом інноваційної політики регіону, узгоджуючи інтереси, ролі та функції всіх суб'єктів РІС та виходячи з того, що інновації мають приносити не лише економічну вигоду, а й здійснювати позитивний соціальний вплив;
- мобілізація та розміщення кадрових, фінансових, матеріально-технічних та інших ресурсів (усі ресурси зазвичай обмежені, тому вони повинні бути відповідним чином мобілізовані і розподілені);
- надання стимулів для розвитку інновацій, застосування щодо всіх учасників РІС методів як прямого, так і непрямого стимулювання інноваційного розвитку, у тому числі: підтримка науково-дослідної діяльності, яка відповідає цілям розвитку регіону; підтримка розвитку високотехнологічних галузей промисловості і сфери послуг;
- інституційне забезпечення інноваційних процесів через сприяння процесу формування і успішному функціонуванню організаційних структур щодо створення та впровадження інновацій (наукових центрів, технопарків, індустріальних парків, бізнес-інкубаторів тощо);
- налагодження взаємовигідного публічно-приватного інноваційного партнерства та поширення практики змішаного фінансування інноваційних проектів;
- кадрове забезпечення інновацій через створення спеціалізованих центрів та участь провідних навчальних закладів регіону у підготовці, професійній перепідготовці та підвищенні кваліфікації кадрів в інноваційній сфері (досягнення збалансованості універсальних і спеціальних знань інноваційних менеджерів, формуванню у них навичок постійної самоосвіти);
- забезпечення інформаційної підтримки функціонування РІС в цілому та інноваційної діяльності зокрема (спеціалізовані виставки, конференції, круглі столи тощо).

Таким чином, регіональні органи публічної влади мають реалізувати низку функцій, щоб у відповідних регіонах формувалися ефективні РІС. Зазначений перелік не є вичерпним, але може скласти основу для визначення конкретних завдань у практиці регіонального управління. Сьогодні формувати РІС означає не лише можливість поліпшити соціально-економічну ситуацію у регіоні, а й витримати територіальну конкуренцію, зберегти свої природні ресурси, запобігти витоку інтелекту з регіонів, що нині спостерігається та без якого неможливо побудувати ресурсоощадливу економіку знань.

Список використаних джерел.

1. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. При Президентіві України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – Т. 5 : Територіальне управління / наук.-ред. колегія : О. Ю. Амосов (співголова), О. С. Ігнатенко (співголова) та ін. ; за ред. О. Ю. Амосова, О. С. Ігнатенка, А. О. Кузнецова. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2011. – 408 с.

ДУДАР ВІКТОРІЯ ІГОРІВНА

аспірант НАДУ при Президентіві України

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Взаємодія між органами місцевого самоврядування та державними адміністраціями є центральною та найгострішою проблемою територіальної організації влади в Україні. Необхідність вдосконалення системи розподілу компетенції й повноважень між цими двома інститутами зумовлена низкою чинників.

По-перше, деяким відставанням адміністративно-територіальної реформи, як і власне адміністративної реформи, від процесів політичних та соціально-економічних перетворень в Україні. Після утвердження в країні ринкової системи господарювання та зниження ризиків виникнення сепаратистських рухів централізована система державного управління може виявитися такою, що втратила свою ефективність.

По-друге, тим, що в зовнішньополітичній сфері одним з основних пріоритетів політики України залишається європейська інтеграція. Це вимагає від держави приведення її адміністративно-територіального поділу, а також системи розподілу сфер компетенції та повноважень різних його рівнів у відповідність до нормативно-правової бази Європейського Союзу і Ради Європи (зокрема, ратифікованої Україною Європейської хартії про місцеве самоврядування від 1985 р., Рекомендації № R(98)12 про нагляд за діяльністю місцевих органів влади від 18.09.1998 тощо), а також уже напрацьованого в даній галузі практичного досвіду.

По-третє, тим, що побудова дієвої системи місцевої влади для забезпечення ефективності всієї системи публічної адміністрації (ефективності державного менеджменту та прийнятих суспільно-політичних рішень) в Україні вимагає зваженого та відповідального, фахового підходу до вирішення цього завдання [2, с.45–48].

Питання удосконалення системи місцевої публічної влади в Україні вже тривалий час знаходиться у центрі уваги як органів місцевого самоврядування й органів державної влади, так і науковців та експертів. На сьогоднішній день вже були підготовлені пропозиції щодо розбудови ефективної системи місцевої влади в Україні.

У контексті даного дослідження значний інтерес становлять праці вітчизняних та зарубіжних вчених, присвячені аналізові зарубіжного досвіду в галузі побудови взаємовідносин між місцевим самоврядуванням та державною адміністрацією.

У розвиток цих положень взаємодія органів місцевого самоврядування з місцевими органами виконавчої влади у сфері виконання делегованих повноважень має передбачати [1, с. 12–18]:

- забезпечення конкурентоспроможності міської економіки, досягнення високих темпів її зростання, забезпечення перманентності та стабільності змін;
- розвиток внутрішнього ринку, підвищення ефективності його функціонування та вдосконалення механізмів державного регулювання, забезпечення збалансованого попиту та пропозиції на окремих ринках;
- проведення узгодженої антикризової політики та забезпечення соціальної стабільності;
- проведення стабільної, раціональної та справедливої місцевої політики, яка спрямована на забезпечення зацікавленості як членів територіальної громади, так і комунальних підприємств у кінцевих результатах своєї діяльності, максимальну реалізацію наявних резервів;
- проведення прозорої та виваженої політики у сфері управління матеріальною базою як дієвого інструменту розвитку форм концесії, захисту вразливих сфер інвестування в реальний сектор підтримки міської економіки і збереження робочих місць.

Незважаючи на активізацію дослідницьких зусиль у згаданих напрямках, слід зазначити, що для їх успішної практичної реалізації необхідно чітко визначити цілий ряд теоретичних завдань [3, с. 35–37]:

- проаналізувати теоретико-методологічні аспекти вирішення проблеми, пов'язаної із взаємодією органів місцевого самоврядування з місцевими органами виконавчої влади у сфері виконання делегованих повноважень у вітчизняній і зарубіжній літературі;
- виявити структуру та сутність механізмів управління, стратегії їх удосконалення та підходи до оптимізації розвитку взаємодії органів місцевого самоврядування з місцевими органами виконавчої влади у сфері виконання делегованих повноважень;
- розробити моделі та методи визначення динаміки розвитку взаємодії органів місцевого самоврядування з місцевими органами виконавчої влади у сфері виконання делегованих повноважень, важелі стимулювання та економічні засоби регулювання в механізмах їх зміцнення;
- систематизувати інноваційний інструментарій, методи прогнозування основних тенденцій взаємодії органів місцевого самоврядування з місцевими органами виконавчої влади у сфері виконання делегованих повноважень з оцінювання за кінцевими результатами;
- розкрити засади моделювання та технологію взаємодії органів місцевого самоврядування з місцевими органами виконавчої влади у сфері виконання делегованих повноважень і ресурсне забезпечення у цій сфері;
- запропонувати підходи щодо комплексного реформування взаємодії органів місцевого самоврядування з місцевими органами виконавчої влади у сфері виконання делегованих повноважень, узгодження заходів та оптимізації структури в механізмах її здійснення;

- обґрунтувати напрями розвитку взаємодії органів місцевого самоврядування з місцевими органами виконавчої влади у сфері виконання делегованих повноважень.

Список використаних джерел.

1. Державне управління, державна служба і місцеве самоврядування / [за заг. ред. О. Ю. Оболенського]. – Хмельницький : Поділля, 1999. – 570 с.
2. Крутій О. М. Діалогова взаємодія органів державної влади та громадськості : [монографія] / О. М. Крутій. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2008. – 302 с.
3. Муниципальное управление / [под ред. А. Г. Гладышевой, В. Н. Иванова, Б. С. Савченко и др.] – М. : Муницип. Мир, 2002. – 560 с.

ОФАНОВ АНДРІЙ МИХАЙЛОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗМІЦНЕННЯ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Актуальність обраної теми дослідження зумовлена структурними інституційними перетвореннями, що відбуваються у нашій державі та спрямовані на децентралізацію, побудову ресурсно-спроможних територіальних громад та підвищення рівня життя населення. Досягнення зазначених цілей є необхідним для розбудови громадянського суспільства, укріплення демократії, сталого економічного розвитку та реалізації принципів європейської інтеграції. На наш погляд, ефективність діяльності органів місцевого самоврядування, які отримують широке коло повноважень з огляду на процеси децентралізації, прямо залежить від ресурсного забезпечення.

Поняття «ресурс» та «ресурсне забезпечення» є складними та багатоваріантними категоріями, які виступають предметом дослідження вчених різних галузей науки. В залежності від цього, зазначені категорії мають відмінні визначення, структурні та функціональні характеристики, класифікацію тощо. Вважаємо за доцільне розглянути зазначені категорії в руслі досліджень провідних вчених державно-управлінської науки.

Проблему ресурсного забезпечення у публічному управлінні на місцевому та регіональному рівнях досліджували Г. Атаманчук, В. Бабаєв, Т. Безверхнюк, Т. Берегой, М. Галабурда, М. Іжа, Н. Піроженко, В. Мамонова, А. Мельник, О. Оболенський, М. Французова, А. Чорна, та багато інших.

Метою дослідження є аналіз концептуальних підходів та теоретико-методологічних засад процесу ресурсного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування в Україні.

З позицій науки державного управління найважливішим є визначення поняття «ресурсне забезпечення», адже саме воно віддзеркалює форми і процедури діяльності органів місцевого самоврядування щодо функціонування та розвитку територій. Саме органи управління повинні впливати на ступінь відповідності потреб і ресурсів, намагатися підвищення рівня задоволення потреб за існуючих ресурсів. [2]. Більшість вчених поділяють ресурси місцевого самоврядування на ресурси функціонування місцевого самоврядування та ресурси розвитку місцевого самоврядування. На наш погляд такий розподіл у повній мірі не відображає реальної сутності інституту місцевого самоврядування в цілому та окремих його функцій. Власне поняття «функціонування» є більш вузьким ніж поняття «діяльність», а поняття «розвиток» є скоріш наслідком ефективного використання ресурсів, ніж їх властивістю. Тому пропонуємо використовувати поняття «ресурси діяльності органів місцевого самоврядування» до яких можна віднести всі матеріальні та нематеріальні ресурси що використовуються або можуть бути використані у діяльності органів місцевого самоврядування для реалізації покладених на них повноважень.

Серед вітчизняних досліджень галузі державного управління визначають два основних підходи до визначення категорії «ресурсного забезпечення»

Один з підходів викладено в роботі А. Мельника, О. Оболенського, А. Васіної, Л. Гордієнко про те, що ресурсне забезпечення являє собою сукупність ресурсів, що використовуються чи можуть використовуватися організацією для здійснення своєї діяльності [4].

Т. Безверхнюк, А. Чорна, М. Французова та інші вважають, що сутність ресурсного забезпечення полягає не тільки у використанні чи доступності ресурсів, а і в існуванні управлінського механізму, що має забезпечувати їх ефективне використання [1].

У своїй монографії Т. Безверхнюк визначає ресурсне забезпечення як «систему державних заходів, спрямованих на створення матеріальних, правових, інституційних умов перетворення елементів ресурсного простору в засоби досягнення цілей» [1].

На думку М. Французової ресурсне забезпечення організації розглядати загалом як «процес мобілізації, накопичення, розподілу ресурсів, а також здійснення планування, контролю, моніторингу та інших процедур, спрямованих на ефективне і раціональне використання ресурсів» [5].

На наш погляд у першому випадку визначення характеризує категорію «ресурсний потенціал», а саме другий підхід до визначення категорії «ресурсне забезпечення» є найбільш прийнятним та структурованим, через те що передбачає наявність системи управлінських процесів.

Отже пропонуємо визначити ресурсне забезпечення як систему управлінських впливів, спрямованих на процеси формування, накопичення, розподілу, перерозподілу ресурсів, а також контролю за їх ефективним використанням.

Виходячи з такого підходу можна виділити такі властивості ресурсного забезпечення:

воно є системною діяльністю з мобілізації, накопичення, перетворення та розподілу ресурсів;

результатом ресурсного забезпечення є потік ресурсів у різних їх формах і видах до кінцевого споживача, який може бути як у середині, так і ззовні організаційної системи;

власне ресурсне забезпечення та ресурси є лише засобами ефективного досягнення певних цілей організаційної системи, зокрема державної політики чи суспільства загалом [3].

Окреслимо також основні принципи функціонування системи ресурсного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування:

відкритість та прозорість формування та використання ресурсів;

здійснення моніторингу та контролю за ефективністю використання ресурсів;

обсяги та види ресурсів діяльності органу місцевого самоврядування мають бути достатніми для забезпечення виконання покладених на нього функцій.

Виконання зазначених принципів, а також обсяги, форми, види та ефективність використання ресурсного забезпечення прямо впливають на результати діяльності органу місцевого самоврядування. Таким чином ресурсне забезпечення органів місцевого самоврядування відіграє ключову роль у їх діяльності та впливає на ефективне виконання визначених повноважень. Результативне використання ресурсів у діяльності органів місцевого самоврядування неможливе без впровадження публічного партнерства місцевої влади, бізнесових кіл та громади. Це у свою чергу потребує забезпечення ефективного партнерського діалогу та використання комунікаційного ресурсу.

Отже, реформування місцевого самоврядування та розбудова громадянського суспільства є неможливою без відповідного ресурсного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування. Збалансований комплекс ресурсного забезпечення у поєднанні з відповідними управлінськими діями щодо його формування та ефективного розподілу дасть змогу поставити систему органів місцевого самоврядування на якісно новий рівень, щоб задовольнити виклики сьогодення та покращити рівень життя територіальних громад.

На основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що вивчення концептуальних засад ресурсного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування є актуальним питанням для вітчизняних науковців.

Подальших наукових розробок потребують такі проблеми:

- удосконалення понятійно-категоріального апарату в аспекті ресурсного забезпечення на місцевому рівні;

розробка методологічних підходів до визначення ресурсної недостатності;

детальне дослідження процесів управління ресурсним забезпеченням діяльності органів місцевого самоврядування за окремими видами, типами та класами ресурсів.

Список використаних джерел.

1. Безверхнюк Т. М. Система ресурсного забезпечення регіонального управління: концептуальні засади розбудови і механізми функціонування : дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.02 / Безверхнюк Тетяна Миколаївна. – Одеса, 2009. – 441 с.

2. Іжа М.М., Берегой Т.А. Теоретичні засади питань ресурсного забезпечення регіонального управління / Електронний ресурс – Режим доступу: <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2014/04/2013-4-9.pdf>

2. Галабурда М. К. Фінансове забезпечення економічної політики в Україні : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.01.01 / Галабурда Микола Костянтинович. – К., 2003. – 278 с.

3. Ольшанський О.В. Ресурсне забезпечення розвитку території: двовимірний підхід. / О.В. Ольшанський // Держава і суспільство – Режим доступу – <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>

4. Державне управління: навч. посіб./ [А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Васіна, Л. Ю. Гордієнко]; за ред. А. Ф. Мельник. – К. : Знання-Прес, 2003. – 343 с. – (Вища освіта XXI століття).

5. Французова М. А. Сущность ресурсного обеспечения деятельности организации [Электронный ресурс] / М. А. Французова // Транспортное дело России. – 2008. – № 3. – Режим доступу : <http://www.guds.gov.ua/control/uk/publish/article>

6. Іжа М.М. Система регіонального управління: світовий досвід і Україна: монографія / М. М. Іжа – К., 2011.

7. Чорна А. М. Структура ресурсного забезпечення економічної безпеки підприємства / А. М. Чорна // Вісн. Хмельницьк. нац. ун-ту. – 2009. – № 4. – Т. 1. – С. 92–95.

КОЦОВСЬКА ОЛЕКСАНДРА СТЕПАНІВНА

доцент кафедри освітньої політики Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» одним із пріоритетів визначає реформування державного управління [6]. Децентралізація та передача функцій на місцевий рівень є складовою Нової політики державного управління згідно з Програмою діяльності Кабінету Міністрів України [5]. У цьому напрямку Верховною Радою України схвалено законопроект про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади, що містить положення стосовно забезпечення спроможності місцевого самоврядування та ефективної системи територіальної організації влади [3].

Зокрема, децентралізація управління освітою як пріоритет державної освітньої політики спрямована на повніше задоволення освітніх потреб громадян, а бюджетна децентралізація має сприяти належному фінансовому забезпеченню надання якісних освітніх послуг. Важливо наголосити, що за Конституцією України держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах [2, ст. 53]. Водночас держава гарантує молоді право на отримання загальної середньої освіти та оплачує її здобуття, а фінансування державних навчальних закладів і установ освіти здійснюється за рахунок коштів відповідних бюджетів [4].

У 2015 році механізм фінансового забезпечення освіти на регіональному рівні зазнав суттєвих трансформацій. Так, однією з новацій є відповідно до Бюджетного Кодексу надання з державного бюджету місцевим бюджетам освітньої субвенції з метою забезпечення конституційного права на загальну середню освіту [1].

Зауважимо, що у попередні роки кошти на освіту виділялися як складова міжбюджетного трансферту (розрахунковий показник) з державного бюджету місцевим бюджетам, а органи місцевого самоврядування самостійно приймали рішення щодо затвердження обсягу видатків на освіту відповідного бюджету.

Так, порівняльний аналіз затверджених обсягів видатків на освіту бюджетів міст обласного значення та районів Львівської області з доведеним розрахунковим показником Мінфіну України у 2014 році засвідчив, що загалом відхилення склало -3,3%. При цьому, міста обласного значення додали на освіту близько 2%, а обласний та районні бюджети затверджено зі зменшенням розрахункового показника загалом на 5,3%, в тому числі 11,9% та 2,4% відповідно. Разом із тим, збільшення обсягу видатків на освіту відносно розрахункового показника у бюджетах різних міст обласного значення склало від 1,5% до 24,1%, а зменшення – у межах 3,5 – 13,2%. Водночас для окремих районних бюджетів характерне незначне збільшення на 0,3 – 1,6%% доведеного показника міжбюджетного трансферту на освіту, а також його зменшення на 0,6 – 5,5%%.

Також відзначаємо, що серед 30 місцевих бюджетів Львівщини (обласний, 9 – міст обласного значення, 20 – районів) при їх затвердженні на 2014 рік зменшено розрахунковий показник на освіту у 20 бюджетах, тобто 67% : обласному, 3 – міст обласного значення (33%), 16 – районних (80%). Як бачимо, зменшення розрахункового показника на освіту було допущено у переважній більшості районних бюджетів, на відміну від міських бюджетів. Разом із тим, затверджений обсяг коштів на освіту перевищив розрахунковий показник Мінфіну лише у 9 місцевих бюджетах або 30%, з них – 5 міських (56%) і 4 районних (20%). Притім один місцевий бюджет (3% загальної кількості) – міста обласного значення затверджено в обсязі доведеного розрахункового показника на освіту.

У 2015 році, за оперативними даними, загальний обсяг видатків місцевих бюджетів Львівщини на загальну середню освіту затверджено на рівні 103,2% освітньої субвенції з державного бюджету. При цьому, в обсязі субвенції затверджено обласний і один районний бюджети, а у інших бюджетах середнє перевищення показника субвенції становить: 2,5% – у містах обласного значення та 4,1% – у районах.

Варто відзначити, що обсяги коштів на загальну середню освіту, доданих при затвердженні видатків місцевих бюджетів до освітньої субвенції за рахунок власних доходів, суттєво відрізняються між територіально-адміністративними одиницями області. Так, збільшення видатків на загальну середню освіту у бюджетах різних міст обласного значення склало від 0,1% до 13,3% показника субвенції, а в районних бюджетах – у межах 0,4–2,6%.

Таким чином, запровадження у 2015 році освітньої субвенції замість міжбюджетного трансферту з державного бюджету місцевим бюджетам на освіту в попередні роки, сприяло забезпеченню цільового призначення коштів на виконання делегованих державою повноважень щодо освіти та дотримання принципу нормативного фінансування галузі як одного із засобів рівного доступу до освіти.

Разом із тим на нашу думку, за умов бюджетної децентралізації, коли місцеві бюджети отримали надходження на 38% більші, ніж у минулому році, органи місцевого самоврядування не достатньо використовують повноваження та можливості для фінансового забезпечення функціонування та розвитку системи загальної середньої освіти на відповідних територіях.

У цьому зв'язку, враховуючи досвід реформування механізму фінансового забезпечення шкіл у Литві, пропонуємо у нормативному порядку визначити статті видатків на загальну середню освіту, що здійснюються за рахунок освітньої субвенції з державного бюджету (наприклад – заробітна плата педагогічних працівників, навчальне обладнання тощо), та статті видатків за рахунок місцевих бюджетів (оплата енергоносіїв, комунальних послуг, ремонт приміщень і т.д.). Це сприятиме забезпеченню цільового та ефективного використання коштів як освітньої субвенції, так і власних надходжень місцевих бюджетів на освіту, та підвищення відповідальності органів місцевого самоврядування за здійснення делегованих і власних повноважень щодо освіти на відповідних територіях.

Список використаних джерел.

1. Бюджетний кодекс України : Закон, Кодекс від 8 липн. 2010 р. № 2456- VI (редакція від 13.03.2015). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Конституції України від 28 черв. 1996р. № 254к/96-ВР: Відомості Верховної Ради України, 1996, №30
3. Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади): проект Закону України (реєстр.№2217а від 15 липн. 2015р.) – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812
4. Про освіту: Закон України від 23 травн.1991 № 1060-XII (зі змінами і доповненнями) – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>
5. Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України: Постанова Верховної Ради України від 11 груд. 2014 р. № 26 – VIII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/26-19>
6. Про стратегію сталого розвитку «Україна -2020»: Указ Президента від 12 січн. 2015 р. № 5/2015 – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

КУЦ ЮРІЙ ОЛЕКСІЙОВИЧ

*завідувач кафедри регіонального розвитку та місцевого самоврядування
ХРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор*

МЕХАНІЗМИ СПРОЩЕННЯ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Необхідність зміцнення української держави на демократичних засадах зумовлює необхідність пошуку оптимальних варіантів поєднання інтересів людини, територіальної громади і держави. Це викликає значні зміни в

українському соціумі, теоретичне підґрунтя яких повинна забезпечувати наукова думка публічного управління. На сьогодні реформуванні українського суспільств повинно базуватися на відведенні ключової ролі територіальній громаді, місцевому самоврядуванню в цілому у цих процесах.

Дослідженню системи надання адміністративних послуг в Україні присвятили свої праці В. Долечек, В. Євдокименко, Р. Калюжний, І. Коліушко, М. Лахижа, І. Лопушинський, В. Мамонова, О. Решеvecь, В. Тимошук, А. Чемерис та ін. У той же час на теоретико-прикладному рівні слід розглянути механізми спрощення надання адміністративних послуг на рівні територіальної громади.

Адміністративною послугою у державному управлінні визначається як результат здійснення владних повноважень уповноваженим суб'єктом, що відповідно до закону забезпечує юридичне оформлення умов реалізації фізичними та юридичними особами прав, свобод і законних інтересів за їх заявою (видача дозволів (ліцензій), сертифікатів, посвідчень, проведення реєстрації тощо) [1, с. 18].

Належність послуги до групи адміністративних Ю. П. Шаров визначає за такими ознаками: повноваження адміністративного органу щодо надання певного виду послуг визначаються законом; послуги надаються адміністративними органами шляхом реалізації владних повноважень; послуги надаються за зверненням фізичних та юридичних осіб; результатом розгляду звернення є адміністративний акт, що має індивідуальний характер (паспорт, свідоцтво, довідка, ліцензія, дозвіл тощо); надання її пов'язане із забезпеченням умов для реалізації фізичними та юридичними особами прав, свобод і законних інтересів [7, с. 335].

Створена система надання адміністративних послуг на сучасному етапі розвитку української держави, відповідно до Закону України «Про адміністративні послуги» [3], є вагомим кроком у вдосконаленні механізму їх надання. В той же час у схваленій Кабінетом Міністрів України 1 квітня 2014 р. Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні одним із завдань реформ є забезпечення доступності та якості публічних послуг, що включає:

- територіальної доступності, що передбачає надання послуг на території громади, де проживає особа;
- належної матеріально-технічної бази для надання основних форм публічних послуг (органи місцевого самоврядування повинні мати у своєму розпорядженні відповідні приміщення та інфраструктуру);
- відкритості інформації про послуги, порядок та умови їх надання;
- професійності надання публічних послуг.

Крім того, необхідно забезпечити безперервну освіту посадових осіб місцевого самоврядування [4].

Одним із вагомих показників децентралізації влади є наближення до населення механізмів надання адміністративних послуг. В Україні для забезпечення якості надання адміністративних послуг були утворені Центри надання адміністративних послуг (ЦНАП), які діють у кожному адміністративному районі. У відповідності до ст. 12 Закону України «Про адміністративні послуги» ЦНАП – це постійно діючий робочий орган або структурний підрозділ виконавчого органу міської, селищної ради або Київської, Севастопольської міської державної адміністрації, районної, районної у містах Києві, Севастополі державної адміністрації, в якому надаються адміністративні послуги через адміністратора шляхом його взаємодії з суб'єктами надання адміністративних послуг [3].

Станом на 15.01.2015 р. створено / розпочато роботу 653 центрів (із 680, які повинні бути створені обов'язково), з них: 157 – міських; 462 – районних; 10 – районних у місті Києві; 24 – які одночасно є обласними та міськими (в тому числі 12 територіальних підрозділів [5, с. 180]. Необхідно відмітити, що на сьогодні у м. Харкові у всіх 9 міських районах при відповідних районних адміністраціях міської ради функціонують ЦНАПи.

Для одержання об'єктивних результатів щодо якості надання послуг ЦНАП, вважають науковці, необхідно використовувати не тільки їх кількісну характеристику, але й урахували думку споживачів цих послуг. Так, за результатами соціологічного опитування Держпідприємництва України, хоча більшість респондентів (66 %) відмічають, що із створенням ЦНАПів підвищилась якість надання адміністративних послуг, але залишається напруження у діалозі між «громадянином як зацікавленою стороною» (citizen as a stakeholder) та співробітником ЦНАП [2, с. 176].

За результатами даного дослідження: 53 % від загальної кількості респондентів звертають увагу на недостатність вичерпної інформації, необхідної для надання адміністративної послуги; 68 % респондентів відповіли, що в ЦНАП не надаються супутні послуги (ламінування, серокопювання, банківські послуги, фотографування, продаж канцелярських товарів); 27 % опитаних засвідчують, що вимагаються додаткові документи для надання адміністративної послуги (не передбачені законодавством), пропонується самостійно погоджувати документи (рішення) в інших органах державної влади, органах місцевого самоврядування, отримувати їх висновки для отримання адміністративної послуги; 20 % опитаних звертають увагу, що пропонується отримати адміністративну послугу через посередників (приватні фірми, громадські організації, благодійні фонди, юридичні компанії тощо) за додаткову плату, зокрема щодо державної реєстрації права власності та державної реєстрації юридичних та фізичних осіб-підприємців.

В окремих випадках респонденти звертають увагу на недотримання строків надання адміністративних послуг, на відсутність бланків заяв, наявність черг в ЦНАПах, на актуальність інформації [6].

Також можна додати відсутність в багатьох ЦНАПах, особливо в районах областей де й досі існують проблеми транспортної комунікації, електронного зв'язку: «ЦНАП – клієнт».

Таким чином, висвітлення й узагальнення досвіду функціонування ЦНАПів дає можливість визначити слабкі місця у функціонуванні механізмів надання адміністративних послуг з метою їх усунення.

Список використаних джерел.

1. Королюк Ю. Г. Адміністративна послуга // Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 4 : Галузеве управління / наук.-ред. колегія : М. М. Іжа (співголова), В. Г. Бодров (співголова) та ін. – 2011. – 648 с. – С. 18-19.
2. Мельникова К. І. Покотило Т. В. Шляхи підвищення якості надання органами місцевого самоврядування // Публічне управління: стратегія реформ 2020: зб. Тез XV Міжнар. наук. конгресу, 23 квітня 2015 р. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2015. – 400 с. – С. 176-177
3. Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.2012 р. № 5203-VI // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013. – № 32. – Ст. 409.

4. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.

5. Решеvecь О. В. Організаційні аспекти надання адміністративних послуг органами місцевого самоврядування // Публічне управління: стратегія реформ 2020: зб. Тез XV Міжнар. наук. конгресу, 23 квітня 2015 р. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2015. – 400 с. – С. 179-181.

6. Стан та проблеми реформування системи адміністративних послуг в Україні : аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1373>.

7. Шаров Ю. П. Послуга адміністративна // Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 6 : Державна служба / наук.-ред. колегія : С. М. Серьогін (спів-голова), В. М. Сороко (співголова) та ін. – 2011. – 524 с. – С. 335-336.

МАЄВ АНДРІЙ ПЕТРОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

УКЛАДАННЯ ПЛАНОВИХ КОНТРАКТІВ МІЖ ДЕРЖАВОЮ ТА РЕГІОНАМИ: ФРАНЦУЗЬКИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Регіональна політика Франції містить широкий спектр заходів, що сприяють розвитку регіонів, серед яких планові контракти між державою та регіонами (*Contrat de projets Etat-région, CPER*). Відповідно до цього документу держава і регіон беруть на себе зобов'язання щодо програмування та фінансування на кілька років важливих проектів, пов'язаних зі створенням регіональної інфраструктури. Укладання CPER було запроваджено у 1982 році урядом прем'єр-міністра Мішеля Рокара.

Уряд, що представлений генеральним секретарем з регіональних справ, при посередництві префекту регіону, домовляється із регіональною виконавчою владою про реалізацію проектів, що відносяться до благоустрою території регіону та щодо частки фінансування з кожного боку. Інші територіальні громади (департаменти та комуни) можуть приєднатися до цього документу за умови участі у фінансуванні проектів, що мають до них безпосереднє відношення.

З початку CPER сприймався як інструмент, що дозволяє забезпечити зв'язок між національним планом розвитку та планом кожного регіону, але згодом став абсолютно автономним документом. Більш того, він сам став визначати зміст регіонального плану, зважаючи на значні фінансові показники.

CPER вироблялись одночасно для всіх регіонів та їх тривалість була однаковою, що дає можливість визначити 5 поколінь цього документу.

1 покоління 1984-1988

2 покоління 1989-1993

3 покоління 1994-1999

4 покоління 2000-2006

5 покоління 2007-2013.

Фінансування планових контрактів поступово збільшувалося. Так, якщо розглянути CPER 2000-2006, то сума фінансування, що передбачена документом на 56% більша від документу попереднього покоління (1994-1999). При чому на долю держави припадає 17,51 млрд. євро, на долю регіональних рад – 17,75 млрд. євро, на долю інших територіальних громад – 5,75 млрд. євро.

Деякі з контрактів кореспондуються з цілями 1 та 2 регіональної політики Європейського Союзу, і у рамках їх реалізації активно використовується фінансування ЄС. З 2000 року контракти стали укладати не на 6, а на 7 років, щоб вони співпадали з календарем європейських фондів.

Результативність реалізації планових контрактів забезпечується наявністю норми, відповідно до якої держава мала припинити свою участь у проектах, які не розпочались через 18 місяців після надходження перших траншів фінансування. Європейська комісія діє за тими ж принципами. Така відмова від фінансування проектів отримала назву «*déengagement d'office*».

З 2015 року французький уряд розпочав укладання нового покоління планових контрактів 2015-2020, у рамках яких планується інвестувати в регіони 12,5 млрд. євро. Держава розглядає механізм CPER як демонстрацію довіри та партнерських відносин з регіонами та іншими територіальними громадами. Особлива підтримка надається співпраці між регіонами та проектам, що мають міжрегіональний характер [4].

Таким чином, можна сказати, що у Франції планові контракти є ефективним інструментом договірних відносин між державою і регіоном і важливою частиною програми інвестицій. Перевагами системи планових контрактів є врахування регіональних індивідуальних особливостей, узгодження інтересів держави та регіонів, забезпечення всебічного соціально-економічного розвитку, консультативна допомога з незрозумілих питань в процесі реалізації певного проекту, стимулювання зацікавленості регіонів у власному розвитку, постійний моніторинг процесу [1].

Україна має певний досвід укладання аналогічних документів. Зокрема, Державною стратегією регіонального розвитку на період до 2015 року було передбачено укладання угод щодо регіонального розвитку між Кабінетом Міністрів України та регіонами. Ці угоди були задумані як радикальний інструмент стимулювання розвитку окремих регіонів через інститут договірних відносин. Хоча проекти подібних угод було схвалено багатьма обласними радами, укладено такі угоди було лише з Донецькою (15.09.2007), Волинською (12.01.2010), Львівською (25.06.2009), Вінницькою (26.01.2010), Івано-Франківською (06.10.2010) та Херсонською (19.10.2010) областями.

У нижченаведеній таблиці представлена зведена інформація щодо стану фінансування заходів угод зі всіх джерел видатків по шести областях, з якими підписані угоди. При цьому слід врахувати неможливість точного порівняння з огляду на відмінність часових горизонтів угод, а також відсутність повної інформації щодо виконання зобов'язань. В той же час з таблиці видно, що жодна з угод не була профінансована навіть на 50%. [3].

Стан виконання угод щодо регіонального розвитку у млн грн за 2012 рік

Область	усього		держбюджет		місцеві бюджети		інші джерела	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
Донецька 2008-2011	4410	2179	3760	1785	327	214	322	180
Волинська (2010–2014)	1942	319	1180	113	276	60	465	145
Івано-Фран- ківська (2011–2015)	1060	127	594	77	238	50	228	-
Львівська (2009–2013)	3256	478	1842	400	1340	66	75	11
Херсонська (2011–2013) дані лише за 2012 рік	383	119	63	14	48	0,43	272	105
Вінницька (2010–2015)	2852	-	1625	-	498	-	729	-

Серед перешкод для ефективного використання Угод щодо регіонального розвитку як ефективного інструмента стимулювання розвитку регіонів фахівці називають:

- 1) Прорахунки та недоліки процесів стратегічного планування розвитку регіонів.
- 2) Наявність конфліктів між обласними державними адміністраціями, обласними радами та групами впливу на рівні регіону, а також різні бачення пріоритетів розвитку регіону, що суттєво перешкоджає своєчасній підготовці відповідних регіональних стратегій.

3) Інертність центральних органів виконавчої влади щодо підготовки та укладання Угод. [2].

Отже практика показала, що в Україні угоди поки що не виправдали своєї мети з точки зору досягнення бажаних результатів, перед усім по причині недостатнього а іноді вкрай низького рівня фінансування. Проте у Франції за регіональним рівнем закріплено суттєві самостійні джерела доходів, які дають змогу формувати свої видатки розвитку та планувати виконання спільних заходів розвитку разом із державою.

Список використаних джерел.

1. Бердникова А.В., Сухарева А.В. Опыт применения плановых контрактов во Франции // Экономика, государство общество. Электронный журнал научных публикаций студентов и молодых ученых. Режим доступа: <http://ego.uara.ru/ru/issue/2014/02/09/>
2. Іжа М. Система регіонального управління: світовий досвід і Україна: Монографія. –Одеса: «Друкарський дім», 2011. – 368 с., ISBN 966-389-325-9.
3. Регіональний розвиток та державна регіональна політика в Україні: стан і перспективи змін у контексті глобальних викликів та європейських стандартів політики. Аналітичний звіт. Режим доступу: http://surdp.eu/uploads/files/Analytical_Report_Main_part-UA.pdf
4. Les contrats de plan Etat-région (CPER) 2015-2020. Режим доступу: <http://www.gouvernement.fr/conseil-des-ministres/2014-07-16/les-contrats-de-plan-etat-region-cper-2015-2020->

МАМОНТОВА ЕЛЛА ВІКТОРІВНА

*професор кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, д.політ.наук, професор*

**ПОЛІТИЧНА КОМУНІКАЦІЯ ТА КОМУНІКАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА**

Політика, як і будь-яка сфера людської діяльності, споконвічно містить у собі комунікаційне начало, що виявляється в конкретно-історичних формах взаємодії, в «спілкуванні» різних суб'єктів політики – індивідів, соціальних груп та інститутів, які виражають їхні інтереси з приводу встановлення, функціонування та зміни влади в суспільстві. Виходячи з того, що сутнісною стороною феномена влади є відносини панування (керівництва) – підпорядкування, владу та її здійснення можна розглядати як комунікаційний процес, який передбачає інформаційну взаємодію «керуючих» і «керованих», точніше, інформаційний обмін, зворотний зв'язок між ними. Таким чином, політика здійснюється передусім в інформаційному просторі. Відома теза «хто володіє інформацією, той володіє світом» сьогодні набуває найважливіше значення – інформація стає не тільки технологічною основою комунікації, а й субстратом суспільних відносин, у тому числі і в політиці.

Потреби політичної системи в засобах комунікації прямо залежать від її функцій у суспільстві, чисельності агентів політики, способів прийняття політичних рішень, розмірів держави і низки інших чинників. Політична комунікація виступає своєрідним соціально-інформаційним полем політики. Її роль в політичному житті суспільства можна порівняти, за образним висловом французького політолога Ж.-М. Коттре, зі значенням кровообігу в організмі людини [4, с.38].

Вперше політичну систему як систему інформаційно-комунікативну представив К. Дойч. На його думку, процес управління є процесом влади, основою якого виступає комунікація. Дослідник запропонував розглядати політичну

систему як мережу комунікацій та інформаційних потоків. Модель політичної системи К. Дойча складається з чотирьох блоків, кожен з яких пов'язаний з різними фазами проходження інформаційно-комунікативних потоків: 1) отримання і відбір інформації; 2) обробка і оцінка інформації; 3) прийняття рішень; 4) здійснення рішень з урахуванням зворотного зв'язку [1]. У цієї моделі політики ключове місце відведене функції політичної комунікації, яка забезпечує розповсюдження, передачу політичної інформації як між елементами політичної системи, так і між політичною системою і навколишнім середовищем. Її здійснюють партії, групи інтересів та ЗМІ. Нерозвиненість політичної комунікації є однією з причин низького ступеня адаптації політичної системи, що призводить до втрати підтримки та нестабільності.

Представники структурно-функціонального підходу (Д. Істон, Г. Алмонд), які розглядають політичну комунікацію як одну з функцій політичної системи, характеризували її з точки зору гомогенності політичної інформації, її мобільності, обсягу, спрямованості [2].

Не зважаючи на оригінальність даних підходів, спільним для них є розуміння того, що сутнісною стороною політико-комунікаційних процесів є передача, переміщення, оборот політичної інформації, а саме, тих відомостей, якими в процесі конкретної суспільної практичної діяльності обмінюються (збирають, зберігаючи переробляють, поширюють і використовують) «джерела» та «споживачі» (індивіди, соціальні групи, верстви, класи), що взаємодіють в суспільстві.

Як вже було зазначено вище, важливою складовою політичної комунікації є діловий аспект взаємовідносин між суб'єктами політики шляхом обміну інформацією в процесі боротьби за владу або її реалізацію. При чому, при використанні різних комунікативних моделей передається три основних типи політичних повідомлень: а) спонукальні (наказ, переконання); б) власне інформативні (реальні чи вигадані відомості); в) фактичні (відомості, пов'язані з встановленням і підтримкою контакту між суб'єктами політики). Політична, як і інша, комунікація передбачає комунікатора, повідомлення, будь-який канал або засіб передачі і, нарешті, одержувача. У структурі політичної комунікації можна виділити як змістовний (ідеальний) елемент, так і формальний, матеріальний (канали, засоби). Під засобами політичної комунікації розуміються певні організації та інститути, що функціонують в рамках її соціальної та політичної систем, за допомогою яких здійснюється процес обміну інформацією.

Р.Ж. Шварценберг виділяє три основні способи політичної комунікації, які засновані на використанні різних засобів: а) комунікація через друковані (преса, книги, плакати тощо) та електронні засоби (радіо, телебачення і т.д.) масової інформації; б) комунікація через організації, коли передавальною ланкою служать політичні партії, управлінські структури, групи інтересів тощо. На сучасному етапі повною мірою сюди слід включити мережу наукових і науково-інформаційних установ, об'єктом діяльності яких виступає вивчення політик і накопичення політичної інформації. Науково-інформаційна інфраструктура широко розвинена і представлена науковими інститутами, центрами, консультативними службами; в) комунікація через неформальні канали з використанням особистих зв'язків [3].

Сьогодні до цього переліку додаються й мережеві канали інформації. Адже сучасне суспільство характеризується постійним множенням, прискоренням, ущільненням і глобалізацією комунікацій. Якість цивілізації у все більшій мірі починає залежати від розвитку комп'ютерних комунікацій. Інформаційні технології проникають у всі сфери суспільного життя, але найбільш помітний їх вплив в політиці: відбувається зміна змісту і характеру політичної комунікації, формування в її структурі комп'ютерно-опосередкованої політичної комунікації.

В останні роки політичний лексикон збагатився поняттями «електронний уряд», «кіберполітика», «цифрова (дигітальна) демократія», «комунікаційна демократія», «електронна демократія». Концепції електронної демократії розглядають комп'ютери та / або комп'ютерні мережі в якості найважливішого інструменту в роботі демократичної політичної системи. Електронна демократія – це будь демократична політична система, в якій комп'ютери і комп'ютерні мережі використовуються для виконання найважливіших функцій демократичного процесу, наприклад поширення інформації та комунікації, об'єднання інтересів громадян і прийняття рішень (шляхом наради і голосування). Електронний уряд – це система інтерактивної взаємодії держави і громадян за допомогою Інтернету, нова модель державного управління, що перетворює традиційні відносини громадян і владних структур.

Теоретики електронної демократії впевнені в тому, що такі властивості нових засобів інформації, як інтерактивність, більш швидкі способи передачі інформації, можливості зв'язку великого числа користувачів один з одним, достаток інформації та нові користувальницькі можливості по управлінню процесами, можуть позитивно впливати на демократичну політичну систему. Головною метою електронної демократії декларується розширення політичної участі громадян.

В цілому нові способи комунікацій дозволяють досягти повної прозорості влади та гласності її рішень; зробити доступними населенню всі державні нормативні акти; реформувати високовитратні структури; підвищити комфорт повсякденного життя громадян; збільшити кількість вільного часу. Розвинена система політичного інформування громадян безсумнівно сприятиме зростанню суспільної довіри, необхідної для ефективного функціонування влади. Для формування стійкої зворотного зв'язку важливо і те, що Інтернет надає можливість інтерактивної взаємодії. Не тільки громадяни отримують досить повну інформацію про діяльність уряду, але й у структур публічного управління з'являється додатковий канал інформації, добровільно наданої громадянами, що веде до нарощування тієї форми соціального капіталу, яку ряд дослідників називає «моральними ресурсами». І чим більше громадяни і влада дізнаються про діяльність і потреби один одного, тим вище становитиме ступінь взаємної довіри.

Список використаних джерел.

1. Дойч К. Нервы управления: модели политической коммуникации и контроля/ Карл Дойч – М.: Прогресс, 1963.- 387 с.
2. Истон Д. Категории системного анализа политики / Дэвид Истон // Антология мировой политической мысли. В 5-ти т. – Т.2. М., 1997. – С. 630-642.
3. Шварценберг Р.-Ж. Политическая социология : в 3 ч. / Ж.-Р. Шварценберг. – М. : Рос. академия управления, 1992. – Ч. 1. – 180 с.
4. Cotteret J.-M. Gouvernants et gouvernes : La communication politique / J.-M. Cotteret. – Paris : Presses universitaires de France, 1973. – 178 p.

МОРСЬКИЙ КЛАСТЕР ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНУ

Від ефективності функціонування морських портів, рівня їх технологічного та технічного оснащення, відповідності системи управління та розвитку інфраструктури європейським та міжнародним вимогам залежить конкурентоспроможність вітчизняного транспортного комплексу на світовому ринку.

Основними чинниками, що зумовлюють зростання участі приватного капіталу у транспортній галузі є: недостатність бюджетного фінансування об'єктів, що перебувають у державній власності; висока мобільність та здатність приватного бізнесу до швидкого впровадження інновацій. Уряди країн намагаються створювати сприятливі умови для реалізації конкретних проектів, зокрема, у вирішенні питань щодо виділення земельної ділянки під об'єкти інфраструктури, надання ліцензій, субсидій, гарантій під кредити, що були отримані на реалізацію проекту тощо.

Ефективним інструментом розвитку морських портів України може стати морський кластер. В умовах глобалізаційних процесів однією з основних задач регіональної політики має стати забезпечення ефективного використання регіональних ресурсів та врахування особливостей розвитку регіону.

Ключовими чинниками формування кластеру є традиційні, які склалися історично в певному регіоні: сприятливе географічне розміщення, робоча сила, інфраструктура, розвинутий ринок збуту та набуті – інноваційні чинники [1].

Підвищення конкурентоспроможності кластеру та регіону є взаємопов'язаними та взаємодоповнюючими процесами. З одного боку, будь-який регіон є унікальним і має свій набір конкурентних переваг, які використовує кластер для свого розвитку. З іншого боку, кластер створює додаткові конкурентні переваги регіону, в якому він діє.

В Аналітичній записці науковців Одеської філії Національного інституту стратегічних досліджень визначено кластер як інструмент підвищення конкурентоспроможності регіону, результатом діяльності підприємств якого є зростання експорту продукції та зростання валового регіонального продукту [2].

У країнах Європейського Союзу протягом багатьох років існують кластери у морській галузі. У листопаді 2005 р. в Парижі була створена Європейська мережа морських кластерів (ENMC – European Network of Maritime Clusters). Її метою було прагнення налагодити обмін досвідом, координацію діяльності, а також розвивати і зміцнювати морські кластери держав-членів і Європи в цілому. Нині ENMC включає в себе морські кластерні організації таких країн як Болгарія, Данія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Італія, Люксембург, Нідерланди, Норвегія, Польща, Іспанія, Швеція, Великобританія [3].

Коли морський кластер створюється за ініціативи владних структур і приватного сектора, передбачається активне використання різних форм публічно-приватного партнерства.

Низький рівень інвестування в інновації морегосподарського комплексу країни, недостатній рівень взаємодії підприємств морегосподарського комплексу із освітніми та науковими закладами, зношеність основних виробничих фондів, застарілі технології, що використовуються при транспортуванні та обробці вантажів, недосконала митно-тарифна політика і, як результат – тривалий час обробки вантажів в українських портах [2].

Світова практика свідчить – кластери, які передбачають неформальне добровільне об'єднання підприємств і організацій, що виробляють товари та послуги і функціонують на певній території, мають великий потенціал щодо підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках. Серед основних завдань кластеру – оптимізація процесу використання наявного економічного потенціалу регіону і галузі.

На відміну від інших організаційних форм господарювання, кластер об'єднує зусилля влади, бізнесу та науки за принципом територіальної локалізації. Це створює можливість розробляти, приймати та запроваджувати інноваційні рішення швидко, ефективно та цілеспрямовано.

Одеська область напрацювала позитивний досвід щодо створення кластерів. Так, на базі Одеського морського торговельного порту створено транспортний кластер.

Морський кластер – це сучасний ефективний інструмент розвитку морегосподарського комплексу та суміжних з ним галузей, інструмент, що стимулює розвиток економіки регіонів та активізує економічну активність на місцевому рівні. В умовах ризиків глобалізації національні морські кластери дозволяють Україні протистояти зростаючому конкурентному тиску з боку інших країн Чорноморського регіону [2].

Необхідність створення морських кластерів в Україні обумовлена:

- вигідним економіко-географічним розташуванням південних регіонів та його високий транзитний потенціал, що сприяє розвитку транспортно-логістичної інфраструктури;
- потужний морегосподарський комплекс, до складу якого входять вісімнадцять морських портів;
- значний науковий потенціал, представлений науково-дослідними та проектно-конструкторськими інститутами та вищими навчальними закладами, які займаються дослідженнями у галузі морського транспорту;
- наявність висококваліфікованих кадрів та існуючої мережі закладів освіти, які здійснюють підготовку фахівців для морського транспорту;
- зосередженість на територіях південних регіонів бізнес-асоціацій, неурядових організацій, представництв міжнародних організацій, що пов'язані з морською галуззю;
- високий рівень диверсифікації діяльності, продукції і послуг підприємств портової діяльності.

Базою для створення кластерів мають стати морські торговельні порти Одеської, Херсонської, Миколаївської, Запорізької, Донецької областей та порти АРК.

З огляду на провідну роль морських торговельних портів, до кожного з морських кластерів доцільно включити не тільки підприємства і організації портової діяльності, а й підприємства рекреаційної, туристичної галузі, судноплавні компанії, наукові установи та вищі навчальні заклади, які здійснюють підготовку фахівців з морських спеціальностей.

Список використаних джерел.

1. Єрмакова О.А. Підвищення конкурентоспроможності приморських регіонів України на основі кластерної моделі : монографія / О.А. Єрмакова. – Одеса : Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, 2011. – 221 с.
2. Баришнікова В., Филипченко А. Щодо перспектив створення морських кластерів в Одеській області [Електронний ресурс] / В. Баришнікова, А. Филипченко // Аналітична записка. Регіональний філіал НІСД у м. Одесі. – Режим доступу : <http://od.niss.gov.ua/articles/520/>
3. European Network of Maritime Clusters. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.european-network-of-maritime-clusters.eu/member>.

НАКОНЕЧНИЙ ВОЛОДИМИР ВАСИЛЬОВИЧ

*доцент кафедри регіонального розвитку та місцевого самоврядування
ХРІДУ НАДУ при Президентові України, д. держ. упр., доцент*

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД «ВСТАНОВЛЕННЯ ПОРЯДКУ ДЕННОГО» В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

На наш погляд, група теорій, що об'єднана у позицію «державництво», є найбільш адекватною методологічною стратегією для дослідження управління. Теорія «державництво» співвідноситься, з одного боку, з індуктивним методом конструювання теорій, а – з іншого – з організаціями як базовими одиницями аналізу. Якщо у контексті дедуктивних теорій застосовуються універсальні принципи в дослідженні явищ суспільно-політичного простору (вони побудовані «згори вниз»), то індуктивні теорії формуються «знизу вгору». Тобто, індуктивні теорії оперують великим масивом емпіричних даних, синтезуючи їх.

У теорії «державництво» одиницями аналізу є організації, які займаються творенням державної політики. Зокрема, під організаціями маються на увазі або організовані суспільні структури, або політичні інститути. У рамках державницького підходу вважається, що саме держава створює суспільство, організовує та скеровує його життєдіяльність. Домінуючи над іншими організаціями, держави формують не лише економіку, але й певним чином культуру. Держава наразі «розглядається як автономний суб'єкт зі здатністю розробляти та втілювати свої власні цілі, не обов'язково у відповідь на тиск із боку домінуючих соціальних груп та класів» [2, с. 50]. Такі пріоритетні позиції держави обумовлюються кадровим потенціалом посадовців із спеціальними фаховими знаннями. Прихильники державницького методологічного підходу вважають, що саме у його контексті стає можливим пояснення довготривалості існування структур розвитку політики, що неможливо, відштовхуючись від інших груп теорій.

Втім, ця концепція, зокрема, її «різка» (радикальна) інтерпретація зазнавала критики. Насамперед критика стосувалася певного обмеження соціальної свободи і неможливості пояснити в контексті теорії державності неспроможність держави нав'язувати свою волю під час масових заворушень (революцій, бунтів тощо).

Отже, «різка» версія цього методологічного підходу здатна абсолютизувати роль держави, вивисуючи її над суспільством. Ми дотримуємося більш «м'якої» інтерпретації державницького підходу, згідно з якою акценти зосереджуються на зв'язках між державою і суспільством із розумінням того, що держава є первинною.

В. Бакуменко і В. Князев в Енциклопедії державного управління наводять низку підходів науки державного управління [1, с. 491–492].

Звернемось до виявлення базових методологічних підходів в аналізі зв'язків між органами влади та суспільством. На наш погляд, пріоритетним підходом в окресленому контексті є методологія «встановлення порядку денного» («agenda setting») з огляду на її евристичність стосовно проблематики управління.

«Встановлення порядку денного» – це перший етап у формуванні дієвої політики. Завдяки цій стадії виявляються проблемні питання, що вимагають нагального вирішення. Втім, далеко не всі проблемні питання попадають в поле зору влади. На відбір цих проблем впливають різні фактори (ідеологічні, економічні, соціокультурні, демографічні тощо), що й виявляє методологічний підхід «встановлення порядку денного» («agenda setting»). Інколи суспільство не доносить до влади важливі питання, інколи самій владі вигідно ігнорувати їх. Крім того, органам влади важко виконати всі запити суспільства, що й вимагає певного звуження набору проблемних питань.

Задля встановлення порядку денного слід акцентувати увагу на розумінні таких питань: «як окремі особи чи групи ставлять вимоги до політики, як на ці вимоги відповідає (або ні) влада і якими є умови, за яких ці вимоги виникають і чітко формулюються в домінуючих міркуваннях політики» [2, с. 125].

Стосовно порядку денного можна виокремити два його типи: системний (публічний) та інституційний (формальний). Системний порядок денний складається з усіх наявних питань, які є проблемними для суспільства. Більше того, ці питання заслуговують на широку публічну увагу (приміром, освіта, екологія тощо). Хоча системний порядок денний включає багато питань, які можуть мати однакову важливість для тих чи інших суспільних груп, владним інстанціям неможливо їх всіх включити до власного порядку денного. Лише певна невелика кількість проблемних питань здатна переміститися в орбіту владного поля зору. Саме таку звужену кількість проблем означають як інституційний (або формальний) порядок денний. Отже, «публічний порядок денний є регламентом для обговорення, а інституційний – порядком денним для дії, що вказує на початок процесу політики стосовно цієї проблеми» [2, с. 127].

Викликає цікавість характер переміщення тих чи інших проблем і з системного порядку денного в інституційний порядок денний. У цьому переміщенні можна виділити такі стадії: а) ініціювання проблемних питань; б) визначення їхнього вирішення; в) розширення підтримки певних проблемних питань; г) входження обраних проблемних питань в інституційний порядок денний.

Але слід зазначити, що переміщення проблемних питань є не завжди одностороннім, тобто їхній «рух» спрямований не лише від системного до інституційного порядку денного. У залежності від превалюючого політичного режиму у переміщенні проблемних питань між системним та інституційним порядком денним можна виділити три

наступних моделі встановлення порядку денного: модель зовнішнього ініціювання, модель мобілізації та модель внутрішнього ініціювання

Список використаних джерел.

1. Бакуменко В. Д. Князев В. М. Підходи науки державного управління // Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 2 : Методологія державного управління / наук.-ред. колегія : Ю. П. Сурмін (співголова), П. І. Надолішній (співголова) та ін. – 2011. – 692 с. – С. 491-492.

2. Говлет М. Дослідження державної політики: цикли та підсистеми політики / Міхаель Говлет, Магадеван Рамеш ; [пер. з англ. О. Рябова]. – Львів : Кальварія, 2004. – 264 с.

ПАВЛОВ ОЛЕКСАНДР ІВАНОВИЧ

*завідувач кафедри економіки промисловості
Одеської національної академії харчових технологій, д.е.н., професор*

РУРАЛЬНИЙ САМОВРЯДНИЙ КОНТЕКСТ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

За останній рік в Україні прийнято низку нормативно-правових актів, спрямованих на децентралізацію публічної влади. До їх числа належить Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [1] та ухвалення 31 жовтня 2015 року Верховною Радою України в першому читанні змін до Конституції України щодо децентралізації влади.

В зазначених документах запропоновані зміни, метою яких є «...відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні...»[2].

Ці зміни стосуються таких складових публічної влади, як державне управління та місцеве самоврядування, які отримали неоднозначну оцінку в українському суспільстві. Зокрема, найбільшу критику викликало положення щодо порушення принципу розподілу влади між державою та місцевим самоврядуванням як самостійними й незалежними суспільними інститутами, а також надання Президенту України, Верховній Раді України та префектам права зупинки дій актів місцевого самоврядування.

Метою нашого дослідження є не стільки сам аналіз даного положення, скільки розгляд запропонованих змін та їх врахування при здійсненні самоврядних функцій руральними (від англ. rural – сільський) органами місцевого самоврядування (регіональні, районні) та самоврядними одиницями (громади) і їх повноважними особами.

Передусім звернемося до змістовного рурального самоврядного контексту децентралізації влади. По-перше, в змінах до Конституції України йдеться про те, що територія України поділяється на громади, які є первинною одиницею у системі адміністративно-територіального устрою країни, що підвищує правовий статус сільської територіальної громади. По-друге, законопроект передбачено, що розмежування повноважень у системі органів місцевого самоврядування та їх виконавчих органів здійснюється за принципом субсидіарності. По-третє, скасовується інститут голів місцевих державних адміністрацій, а це означає, що розширюються самоврядні повноваження громад. По-четверте, передбачено утворення виконавчих органів місцевого самоврядування не тільки як представницьких, а й як інститутів, що підконтрольні і підзвітні сільським територіальним громадам (безпосередньо їх радам). По-п'яте, земля, рухоме і нерухоме майно, природні ресурси, інші об'єкти, що перебувають у комунальній власності сільської громади та розміщені на її території, а також місцеві податки і збори, частина загальнодержавних податків закріплюються як матеріальна і фінансова основа місцевого самоврядування.

Крім того, Законом України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» передбачено, що таке об'єднання буде здійснюватися у відповідності до принципів добровільності, економічної ефективності, державної підтримки, повсюдності місцевого самоврядування тощо, а його суб'єктами будуть суміжні територіальні громади сіл. В селах, які після об'єднання громад, не будуть мати статусу адміністративного центру, вводиться посада старости, який є представником інтересів сільських жителів у органах рад.

Децентралізація у руральній частині країни буде здійснюватися шляхом об'єднання (укрупнення) сіл, районів, регіонів, що, на перший погляд, суперечить самій ідеї децентралізації, оскільки веде до зменшення адміністративно-територіальних одиниць, включаючи й самоврядні (громади). З іншого боку, таке укрупнення має на меті передачу владних повноважень на місця, а тому потребує зміцнення їх самодостатності, економічної самостійності та фінансової платоспроможності. Тому тут багато що буде визначати організація самого процесу децентралізації та дотримання державною владою взятих на себе зобов'язань щодо розподілу повноважень й підтримки місцевого самоврядування.

Безумовно, запропонована у такий спосіб децентралізація публічної влади, у її самоврядно-громадівській версії, містить певні ризики, зокрема [3, с. 68]:

- радикалізації дій територіальних громад, представлених компактно проживаючими національними меншинами, внаслідок втрати ними статусу адміністративно-територіальних одиниць в процесі здійснення адміністративної реформи, укрупнення населених пунктів, адміністративних районів;
- зростання міжрегіональних та внутрішньорегіональних диспропорцій через концентрацію ресурсів в «точках зростання»;
- зіткнення інтересів політичних еліт та бізнесу щодо розпорядження місцевими ресурсами в умовах послаблення державного контролю з боку центральних органів виконавчої влади;
- активізації автономістських настроїв в результаті самоідентифікації населення передусім як представників певної території, а вже потім – держави.

Самоврядно-громадівська версія децентралізації публічної влади в Україні, крім загальнодержавного значення, містить також й руральний підтекст. Мова йде про зміну централізованого підходу до розвитку сільських територій за принципом «згори вниз» на децентралізований підхід «знизу вгору», що опирається на саморозвиток громад [4].

Саме такий шлях сільського розвитку слід розглядати як загальнодержавну стратегію висхідного розвитку України. За таких умов руральність набуває всеосяжного значення, а руралізм як певна течія та світогляд – ознак національної ідеї.

Список використаних джерел.

1. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5 лютого 2015 року № 157-VIII (в редакції від 5 вересня 2015 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
2. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» від 15 липня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812
3. Павлов О.І. Децентралізація як альтернатива федералізації в умовах суспільно-політичної нестабільності України / О.І. Павлов // Розвиток системи регіонального управління в умовах децентралізації: матеріали наук.–практ. конф. до 20-річчя ОРІДУ НАДУ при Президентіві України та з нагоди 5-річчя кафедри регіональної політики та публічного адміністрування, 29 квіт. 2015 р. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2015. – С. 66–69.
4. Єдина комплексна стратегія розвитку сільського господарства і сільських територій України на 2015–2020 роки (проект) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/node/16015>

ПАХОМОВА ТЕТЯНА ІВАНІВНА

*професор кафедри права та законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, д.держ.упр., професор*

ЩОДО МОДЕЛІ ГНУЧКОЇ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

В межах системної методології стає можливим виявлення того, яким чином зовнішнє середовище, тобто суспільство, впливає на систему державної служби на регіональному рівні та навпаки. Саме у сучасний період розвитку держави якість функціонування державної служби на регіональному рівні суттєво впливає не тільки на процеси становлення демократії, розвитку ринкової економіки, інтеграції, незалежності, глобалізації а й на розвиток публічної сфери на регіональному рівні. Систему державної служби на регіональному рівні необхідно розглядати як динамічну систему, яка являє собою більш складне утворення, ніж сукупність компонентів, пов'язаних між собою статично за допомогою ієрархічних структур управління. Наслідками процесів, що відбуваються в суспільстві в сучасний період є те, що система державної служби на регіональному рівні підвищує свою складність та з детермінованої переходить до класу імовірнісних адаптивних систем. В цьому контексті актуалізується проблема ефективності прийняття управлінських рішень (а саме гнучкість управлінських рішень). Гнучкість управлінських рішень напряму залежить від структури системи державної служби та її відкритості та адаптивності.

Відомо, що відкриті адаптивні системи характеризується взаємодією з зовнішнім середовищем. Відкрита адаптивна система залежить від енергії, інформації та матеріалів, що надходять ззовні. Крім того, відкрита система здатна пристосовуватися до змін у зовнішньому середовищі і повинна робити це для того, щоб продовжити своє функціонування та розвиток [1, 2]. Тому відкритість системи державної служби до зовнішнього середовища необхідна, в першу чергу, самій системі державної служби для того, щоб пристосуватися до змін, обумовлених транзитивним періодом розвитку суспільства. Тільки в цьому аспекті управлінські рішення, що виступають продуктами такої системи отримують необхідну гнучкість. Можна навести такі основні властивості державної служби як відкритої системи (табл.1.). Подібні системи є в більшому ступені динамічними, ніж статичними, у зв'язку з чим слід враховувати їхню природу та специфіку. Елементи такої системи повинні бути функціонально об'єднаними. Звідси виникає необхідність побудови системи державної служби таким чином, щоб вона забезпечувала інтеграцію всіх елементів. Система державної служби повинна видавати такі продукти, які будуть пов'язаними з метою системи. Основою використання системної методології до системи державної служби та управління нею є взаємозв'язок її частин та підсистем, компонентів, елементів, процесів. Такий підхід передбачає встановлення цілей і зосередження уваги на побудові цілого на відміну від побудови компонентів чи підсистем. Важливе значення в цьому випадку набувають синергетичні аспекти системної методології.

Таблиця 1

Основні властивості державної служби як відкритої системи

ВЛАСТИВІСТЬ	ЗМІСТ ВЛАСТИВОСТІ
акумулювання енергії з зовнішнього середовища	система державної служби та її підсистеми акумулюють енергію, оновлює запаси енергії отримуючи її від різних організацій структур, соціальних груп, індивідів тощо
переробка енергії	система державної служби створює свої продукти (управлінські рішення та послуги) переробляючи інформацію, яку отримує з зовнішнього середовища (ці процеси призводять до реорганізації енергії, що надходить ззовні, в системі виконується певна робота)
результат	система державної служби поставляє продукти своєї діяльності до зовнішнього середовища

цикл функціонування системи	продукти, що потрапляють в зовнішнє середовище (управлінські рішення та послуги) забезпечують систему державної служби новою енергією (інформацією), інформація, що надходить з зовнішнього середовища повинна впливати на оптимізацію структури системи державної служби
негативна ентропія	для того щоб вижити в зовнішньому середовищі, відкрита система державної служби повинна збільшувати негативну ентропію, вона повинна накопичувати певну енергію що надходить ззовні, та протистояти збільшенню позитивної ентропії
негативний зворотній зв'язок	негативний зворотній зв'язок в системі державної служби дозволяє коригувати зміни курсу (цілі)
стабільний стан	для того, щоб відповісти на виклики зовнішнього середовища, система державної служби створює нові компоненти, якісні зміни відбуваються за рахунок росту та розвитку
диференціація	система державної служби розвивається у напрямку диференціації
еквіфінальність	система може прийти до одного й того ж фінального стану з різних початкових станів та різними шляхами

Системи розвиваються таким чином, щоб досягти синергії, шляхом такого функціонування окремих, але взаємозалежних частин, що забезпечує більш високу загальну ефективність, чим сумарна ефективність підсистем, взятих окремо. Сьогодні як підсистеми системи державної служби та і вся система в цілому мають недостатню ефективність, оскільки поки що вдається поєднати частини (підсистеми) та функції в цілісну систему. Можна виділити наступні функції системи державної служби як відкритої, динамічної системи, що повинні бути пов'язаними між собою (табл. 2). Виділення окремих функцій і нездатність зв'язати частини в єдине ціле можуть обумовлюватися різними причинами, зокрема вузькістю поглядів особи що приймає рішення, які дозволяють точно визначити свої функції і місце в організаційній структурі в цілому. З числа інших причин можна вказати на недоліки в самих структурах державної служби, недостатньо чітке планування, нездатність об'єднати окремі елементи державної служби в єдине ціле за допомогою системої методології [3, 4].

Таблиця 2

Функції державної служби як відкритої системи

ФУНКЦІЇ	ЗМІСТ ФУНКЦІЙ
Визначення цілей та пріоритетів	визначення цілей на засаді прогнозування поведінки зовнішнього середовища.
Розробка оперативних планів	для досягнення визначених цілей
Управління людськими ресурсами	для реалізації цілей створюються відповідні структури(управління та відділи з наділеними повноваженнями), розробляються процедури(для координації діяльності та здійснення діяльності), розробляється кадрова політика(добір відповідних спеціалістів тощо). Потенціал системи державної служби залежить від її службовців, їх компетентностей, добору службовців, підготовки та перепідготовки, мотивації та стимулювання тощо.
Контроль за виконанням рішень	система звітів, статистичні документи, система оцінки діяльності службовців та державних органів, система оцінки надання послуг та ефективності управлінських рішень та їх виконання.
Взаємодія з підсистемами системи державної служби	для досягнення результатів необхідна узгодженість дій всіх підсистем системи державної служби.
Взаємодія з незалежними організаціями	з організаціями, що не входять в систему державної служби(зокрема недержавними, бізнесовими тощо)
Взаємодія з засобами масової інформації та суспільством	для створення позитивного іміджу, визначення реакції на управлінські рішення та послуги, отримання якісної інформації щодо екзистенції суспільства.

Акцент на необхідність побудови єдиного цілого на відміну від побудови компонентів і підсистем – одна з особливостей використання системої методології при розгляді державної служби на регіональному рівні як відкритої, адаптивної, складної, динамічної системи.

Список використаних джерел.

1. Князева Е. Н. Сложные системы и нелинейная динамика в природе и обществе / Е. Н. Князева // Вопр. философии. 1998.– № 4. – С.142.
2. Bertalanffy L. von Problems of General Systems Theory/ L.Bertalanffy // Human Biology. – 1971 –Vol. 23.– № 4.
3. Пахомова Т.І. Державна служба: система і особистість: монографія / Т.І. Пахомова. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2002. – 409 с.
4. Классики теории государственного управления: американская школа / Под. ред. Дж.Шаффтца, А. Хайда. – М.: Изд – во МГУ, 2003.- С.269 –283.

РОЗВИТОК СИСТЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Теорії про місцеве самоврядування з'являються в першій половині XIX століття. Місцеве самоврядування, що припускає відносну децентралізацію і автономію, стало предметом уваги різних політичних сил і рухів. З ним пов'язано проведення низки реформ XVIII – XIX ст.

Серед зарубіжних вчених великий внесок у розвиток теорії місцевого самоврядування внесли Токвіль, Гнейст, Штейн, Лабанд. В Російській науці відомі такі імена, як Васильчиков А.В., Безобразов В.П., Коркунов К.М., Чичерін Б.М., Свешніков М.І., Градовський А.Д., Михайлов Г.С., Лазаревський Н.І. та ін.

Теорія вільної громади спиралася на ідеї природного права і була розроблена німецькими вченими на початку XIX ст. Мета цієї теорії полягала в обґрунтуванні необхідності обмеження втручання держави у справи громад. Громада історично є попередницею держави. Останнє з'являється в результаті об'єднання громад з економічних і політичних мотивів. У додержавні період громада є незалежною, самостійною одиницею у вирішенні всіх завдань. Вона вільна від зовнішнього впливу. Прихильники теорії вільної громади стояли на позиції незалежності громади від держави.

Теорія вільної громади отримала своє відображення у ряді законодавчих актів 30–40-х рр. XIX ст. Однак на практиці такий підхід не мав успіху.

Господарська та громадська теорія самоврядування. Сутність цієї теорії полягає в тому, що самоврядування є завідування справами місцевого господарства. Її прихильники стверджували, що власні справи громади – це справа общинного господарства, і що таким чином самоврядування є управління справами місцевого господарства. При цьому на перший план висувалися справи господарського характеру. Господарська та громадська теорія самоврядування, так само як і теорія вільної громади, ґрунтувалася на протиставленні держави суспільству.

«Громадська теорія бачить сутність самоврядування у наданні місцевому суспільству самому відати свої власні інтереси і в збереженні за урядовими органами завідування одними тільки державними справами. Громадська теорія виходить, отже, з протиставлення місцевої громади державі, громадських інтересів політичним, вимагаючи, щоб суспільство і держава відали тільки своїми власними інтересами.»[1]

Відповідно до теорії громадського самоврядування справи господарського характеру повинні виконуватися громадою без втручання держави. У розділенні державних справ і справ місцевого значення бачилося підставу для самостійності місцевого самоврядування. Однак такі погляди на місцеве самоврядування існували досить недовго, оскільки на практиці виявилось практично неможливо так розділити справи державного управління і справи місцевого значення, щоб виділити з них в чистому вигляді лише місцеві господарські справи.

Державна теорія самоврядування. Сутність даної теорії полягає в тому, що органи місцевого самоврядування є, по суті, органами державного управління, що їх компетенція є не який-небудь особливою, самотньою, природною, а цілком і повністю створюється і регулюється державою. Самоврядування є державне управління.

Прихильники теорії державного самоврядування доводили, що предмети ведення, складові компетенцію місцевого самоврядування, входять до завдань державного управління.

У Росії положення державної теорії були значно розвинені юристами в 70-х рр. XIX ст. Згідно думки прихильників державної теорії того часу місцеве самоврядування являє собою децентралізоване державне управління. А.Г. Михайлівський розглядав самоврядування як частина загального державного управління, як особливу організацію державної влади на місцях, засновану на виборних засадах.

Державна концепція місцевого самоврядування базувалася на тому положенні, що установи самоврядування обов'язково повинні діяти і в громадських, і в державних інтересах. Відповідно до цієї концепції місцеве самоврядування має своїм джерелом державну владу. Організація самоврядування на місцях будується на підставі закону. Вибір предметів діяльності не залежить від самоврядних органів, а визначається державою, формулюючи висновок про співвідношення держави і місцевого самоврядування.

Політичні теорії місцевого самоврядування. Згідно з однією з політичних теорій, створеної Р. Гнейстом, сутність місцевого самоврядування полягає в тому, що воно здійснюється почесними представниками місцевого населення, які виконують свої обов'язки безоплатно. Пом'якшеній формою цієї теорії є вчення О. Майера, згідно з яким сутність самоврядування полягає у виконанні в ньому посадових функцій лише в порядку побічних, не основних занять.

Список використаних джерел.

1. Коркунов Н.М. – Російське державне право – СПб – 1909 – Т.2;
2. Ярошенко А.А. – Місцеве самоврядування в системі влади в державі // Державна влада і місцеве самоврядування – 2002 – № 4;
3. Токвіль А. – Демократія в Америці – М.: Прогрес – 1992.

ЩОДО ФУНКЦІЙ СИСТЕМИ ЗВ'ЯЗКІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В ОРГАНАХ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Зв'язки з громадськістю в органах виконавчої влади виступають сьогодні як необхідна умова їх ефективного функціонування та розвитку, каталізатором демократії, яка підвищує прозорість процесів державно-політичного та економічного розвитку, важливим інструментом досягнення консенсусу в суспільстві. Сприяючи відкритості діяльності державних інститутів, система зв'язків з громадськістю надає суб'єктам громадянського суспільства нові можливості активно впливати на формування стратегії розвитку держави. Виходячи з розуміння важливості публік рилейшнз, органи державної влади все активніше удаються до стратегії вироблення рішень в тісній взаємодії з суспільством.

Можна виділити основні переваги створення системи PR в органах виконавчої влади: співробітники сприймають себе частиною органу влади і зацікавлені в успіху; так як співробітники служби з PR є посадовими особами органу влади, вони можуть встановлювати дружні контакти із співробітниками на всіх рівнях, що необхідне для успішного здійснення внутрішніх комунікацій; оскільки фахівець з PR веде свою роботу і в якості з радника вищої керівної ланки органу влади, який мусить бути причетним до вироблення управлінських рішень, його діяльність найбільш успішна в тому випадку, якщо він є членом колективу, а не сторонньою особою; наділений правом ухвалювати рішення, знаючи стратегію і тактику діяльності органу влади, сутність заходів, що проводяться, співробітникам служби PR легко взаємодіяти із засобами масової інформації, не залучаючи до цього процесу керівництво. Крім того, власні співробітники користуються більшою довірою ЗМІ, оскільки ідентифікуються з керівництвом органу влади; посадові особи служби PR в такому контексті виступають як професіонали в конкретній області, що знають проблеми галузі і здатні надавати в ЗМІ найбільш актуальну інформацію в рамках даної галузі. Постійна взаємодія з такими фахівцями є найбільш бажаною для ЗМІ.

В діяльності служби PR в органах виконавчої влади на регіональному рівні можна визначити наступні функції [1]:

- інформаційно-політична функція спрямована на розробку інформаційної політики по конкретних напрямках діяльності виконавчої влади, її стратегії і тактики; спрямована на вивчення зовнішніх та внутрішніх факторів, аналіз конкретних ситуацій при здійсненні державної політики, оцінку громадської думки, настроїв, реакцій громадян, підготовку масиву аналітичних даних для ухвалення найбільш ефективних державних рішень.
- інформаційно-комунікативна функція передбачає продукування, тиражування інформації при виконанні інформаційної роботи з громадянами, а також для підтримки соціально-психологічного клімату усередині державної установи, дотримання службової етики тощо.
- консультативно-методична функція полягає в консультуванні з організації і налагодженню ефективних відносин з громадськістю. У тому числі і різних структур і підрозділів органів державної влади на регіональному рівні. Розробка концептуальних моделей співпраці і соціального партнерства, програм, акцій і кампаній публік рилейшнз.
- організаційно-правова функція має на меті сукупні заходи та дії з підготовки, проведення і організації активних акцій, різного рівня ділових зустрічей, виставок, конференцій і використанням засобів масової інформації, аудио- та відеотехніки. Таким чином, зв'язки з громадськістю в рамках органів виконавчої влади на регіональному рівні є багатофункціональною системою з організації та забезпечення взаємодії з громадськістю.

Доцільно визначити ще таку важливу функцію системи зв'язків з громадськістю як формування репутації регіональної влади і репутації регіону. В сучасних зарубіжних країнах вже давно обговорюються проблеми управління репутацією, у тому числі і політичною, з метою формування довіри та відкритої взаємодії між представниками різних соціальних груп та органів державної влади.

В нашій країні на сьогоднішній день на регіональному рівні питання управління репутацією досліджуються в контексті інвестиційної привабливості того або іншого регіону, або обговорюються стратегічні та тактичні перспективи його розвитку. Проте на регіональному рівні існує потреба формування позитивної репутації виконавчої влади. Це дозволяє не тільки більш продуктивно відстоювати інтереси регіону, але й заручитися підтримкою бізнесових, політичних, інтелектуальних та інших соціальних груп всередині регіону. В цьому контексті слід зазначити, що репутаційні характеристики влади стають важливим ресурсом регіонального розвитку, що сприяє формуванню атмосфері передбачуваності, довіри та загальних цінностей в суспільстві регіону. Управління репутацією є комунікаційним процесом взаємодії суб'єкта репутації та цільовій аудиторії, тобто тих соціальних груп, з якими суб'єкт взаємодіє в своїй діяльності [2]. У процесі цієї взаємодії використовуються певні технології комунікації (діалог, соціальне партнерство, інформаційна відкритість, краудсорсинг тощо), що дозволяють впливати на сприйняття сприйняття цільовими групами образу суб'єкта.

Список використаних джерел.

1. Королько В. Г. Основы публік рилейшнз / Королько В. Г. – М.: Из-во «Ваклер», 2000. – 524 с.
2. Коган Е.В. Оценка управления политической репутацией / В. Г. Коган // Государственная служба, 2012 – № 5. – С. 97–100.

**ЗБАЛАНСУВАННЯ ІНТЕРЕСІВ УЧАСНИКІВ РИНКУ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ
ЯК СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ**

Реформування економіки України та її інтеграційна стратегія роблять надзвичайно важливим завданням удосконалення управління регіональним розвитком. Цей процес потребує радикальних змін у системі управління, формування якісно нових відносин між державою, регіонами та населенням і має на меті підвищення його життєвого рівня. Як відомо, створення необхідних умов для життєдіяльності населення значною мірою визначається якістю роботи житлово-комунального господарства (далі – ЖКГ).

Розвиток ринкових відносин у галузі ЖКГ в Україні супроводжується великою кількістю пов'язаних з цим проблем, серед яких особливого значення набувають проблеми збалансування інтересів учасників ринку житлово-комунальних послуг (далі – ЖКП). Кожен з цих учасників переслідує власні інтереси, але ефективний розвиток ЖКГ можливий за умов максимальної узгодженості інтересів всіх економічних агентів [2].

На сьогодні у сфері ЖКГ виділяють такі основні види розбіжностей інтересів учасників взаємовідносин у ЖКГ [1, с. 53]:

1. *Між виробниками і споживачами ЖКП.* В умовах монопольного ринку, яким представлена більшість підгалузей ЖКГ, виникає конфронтація інтересів з приводу низької якості ЖКП та невідповідності їх вартості, а також низької платіжної дисципліни. Така диспропорція проявляється у незадоволеності споживачів, особливо – незаможних.

2. *Між споживачами ЖКП і органами влади.* Конфлікт інтересів органів влади з інтересами споживачів виникає з причин низького рівня забезпеченості регіонів, відсутності конкурентного середовища в сфері ЖКГ, неефективної тарифної політики, яка не враховує рівень доходів споживачів. Тобто існує необхідність застосування заходів, що забезпечать підвищення ефективності виробництва й надання послуг з одночасним обґрунтуванням рівня тарифів, виходячи із динаміки доходів населення.

3. *Між виробниками й органами влади.* Такі розбіжності інтересів проявляються через прагнення до максимізації прибутку шляхом підвищення тарифів на послуги з боку виробників при одночасному ціновому тиску з метою забезпечення інтересів населення з боку держави, податковий тиск та недофінансування галузі (перехресне субсидювання).

4. *Між державними й регіональними органами влади.* Такі протиріччя проявляються через недофінансування галузі, зокрема нерациональну систему перерозподілу міжбюджетних дотацій та дублювання функцій з управління ЖКГ.

Доведено, що сучасний стан ЖКГ України не задовольняє інтересів жодної із сторін. Споживачів – тому, що якість послуг вкрай низька, а тарифи на них стрімко зростають; підприємства ЖКГ – тому, що кризовий фінансовий стан загрожує зупинкою виробничого процесу; органів влади – тому, що не досягнуті основні цілі щодо задоволення потреб населення в доступних ЖКП необхідного обсягу та належної якості [1, с. 56].

Наведені фактори спонукають до пошуку та застосування державою ефективних механізмів стимулювання раціональної поведінки учасників ринку ЖКП, адаптованих до сучасних перетворень у галузі ЖКГ. Водночас започаткована реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади (відповідно до якої утримання сфери ЖКГ передбачається передати на низовий рівень громад), європейська спрямованість та демократичні принципи розвитку політичної та економічної системи України актуалізують порушену проблему. Наразі саме на регіональному рівні виникають реальні передумови для кардинальних змін у цій сфері, існує об'єктивна необхідність прискорення ефективного реформування ЖКГ з урахуванням інтересів усіх учасників відносин у цій галузі.

Таким чином, сучасний стан ЖКГ України характеризується рядом конфліктів і протиріч, що потребують розробки комплексного підходу до зниження їхнього впливу на розвиток і ефективність функціонування галузі. Такий підхід має передбачати ряд заходів, спрямованих на забезпечення економічного зростання галузі з одночасним зниженням протиріч, що виникають у процесі функціонування ринку ЖКП, на основі узгодженості інтересів усіх його учасників. Тобто існує необхідність пошуку раціональної моделі поведінки учасників ринку ЖКП за результатами дослідження проблеми вибору та мотивації в господарській діяльності економічних агентів. При цьому важливим аспектом при побудові такої моделі є проведення оцінки рівня задоволеності інтересів усіх учасників ринку ЖКП з урахуванням регіональних особливостей, проблем, пов'язаних з підвищенням якості ЖКП, та рівня задоволення житлових потреб різних верств населення.

Список використаних джерел.

1. Гавриличенко Є. В. Заходи з управління житлово-комунальним господарством на основі узгодженості інтересів / Гавриличенко Є. В. // «Молодий вчений». – 2015. – № 3 (18). – С. 53–56.

2. Гавриличенко Є. В. Оцінка рівня забезпеченості інтересів учасників житлово-комунального господарства регіону [Електронний ресурс] / Гавриличенко Є. В. // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2015. – № 2. – Режим доступу до журн. : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3826>

**ЕФЕКТИВНА СИСТЕМА РЕГІОНАЛЬНОГО ВРЯДУВАННЯ
ЯК ЗАПОБІЖНИЙ ЗАХІД СЕПАРАТИСТСЬКИМ ПРОЯВАМ:
ДОСВІД КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ**

Розвиток подій на Донбасі свідчить про те, що сепаратизм, створюючи загрозу державному суверенітету України, підриває її територіальну цілісність, порушує принципи геополітичної безпеки держави, знижує міжнародний престиж.

У контексті державного управління, сепаратизм – різновид опозиції, політичний рух метою якого є відокремлення частини території держави для створення нового (приєднання до вже існуючого) державного утворення або надання певній частині держави автономії [1, с.626]. Він виступає джерелом гострих міждержавних і міжнаціональних конфліктів.

Причинами проявів сепаратизму часто виступають грубі порушення прав людини (етносів), національних, расових та релігійних груп (меншин).

Однак, навіть у економічно і соціально розвинених державах, що не мають на своїй території етнічних регіонів, проявляються ознаки сепаратизму. Бажання регіонів відокремитися зв'язано насамперед з економічними чинниками, що є наслідками економічного дисбалансу регіонів країн, специфікою соціокультурного середовища. Значну роль відіграють також політичні чинники сепаратизму, обумовлені характером політичного управління – нові актори регіональних політичних еліт, які очолюють бунтівні регіони, міняють хід подій.

Сукупність регіональних проблем стає фактором, що стимулює невдоволення різних верств населення політикою Центру. Внаслідок цього виникає прагнення регіону до політичного відособлення або підвищення свого правового статусу.

Нині в Україні існують кризові явища в державному управлінні, зумовлені надмірною централізацією влади, дублюванням управлінських функцій на місцях, дисбалансом владних повноважень між Центром та регіонами, відсутністю ефективного місцевого самоврядування та громадянського суспільства. Криза легітимності державної влади є ідеальним живильним середовищем для виникнення та розвитку сепаратистських конфліктів.

Отже, всі ці фактори свідчать про необхідність активізації процесів реформування та запровадження нових елементів сучасної регіональної політики, яка б базувалася на кращому світовому та європейському досвіді, особливо тих країн, які мають спільне з Україною соціалістичне минуле.

Як свідчить практика країн Центральної та Східної Європи (далі – ЦСЄ) регіональна політика буде успішною, якщо вона підкріплена децентралізацією регіонального врядування в процесі реформування системи державного управління.

Територіальний устрій у ЦСЄ передбачає два рівні – регіональний та місцевий. Одиниці місцевих державних адміністрацій, а також інші органи державної влади, як і ті, що належать до судової системи, організовані на основі такого територіального устрою залежно від характеру своїх специфічних завдань. Від 1990 року система державного управління ґрунтується на двох основних структурах: бюрократичних і демократичних інституціях. Перша охоплює центральні органи влади та їхні органи на місцевому й територіальному рівнях (деконцентровані інституції); вони підпорядковуються державній адміністрації. Другий тип структури – це система органів місцевої влади (децентралізовані інституції), базована на принципах самостійності та субсидіарності. Ці дві структури, спричиняючи конкуренцію у виконанні функцій відповідними органами на місцевому рівні, спільно реалізують функцію державного управління. Це сутність конфлікту інтересів місцевого самоврядування з територіальними органами державної адміністрації.

Система органів місцевого самоврядування в цих країнах існує на двох рівнях – місцевому та регіональному. Між двома типами самоврядних органів немає ієрархічних відносин. Фундаментальні права всіх місцевих самоврядних одиниць рівні. Різниця полягає в адміністративних функціях, делегованих кожному з таких органів. Муніципалітети отримали широкий спектр повноважень з надання послуг. Вони надають місцеві суспільні послуги своїм громадянам. Регіональні органи мають лише субсидіарну роль. Вони надають ті послуги, що їх не здатні надавати муніципалітети, а також які мають регіональний масштаб. Завдання місцевого самоврядування поділяють на обов'язкові та добровільні. Їхні обов'язкові функції та повноваження можуть бути визначені законодавчою владою, яка водночас передбачає виділення фінансових ресурсів, що необхідні для виконання таких завдань та владних повноважень. Разом з тим, органи місцевого самоврядування можуть брати на себе вирішення будь-яких місцевих суспільних справ, якщо це не заборонено законом і не перешкоджає виконанню обов'язкових функцій та наданню місцевих послуг [2, с. 128].

На доповнення до традиційних характеристик місцевої політики у методах прийняття рішень на місцевому рівні в цих країнах з'явився новий аспект. Місцевим органам самоврядування також доводиться вирішувати проблеми етнічних меншин. Покращені форми представництва, нові методи управління конфліктними ситуаціями у територіальних громадах та потреба у наданні спеціальних послуг стали часткою повсякденної діяльності місцевих органів влади [3, с.16].

На нашу думку, запобігання активізації проявів сепаратизму та виникнення сепаратистських рухів на окремих територіях України актуалізує пошук нових форм управління територіями. Сьогодні для нашої країни необхідна якісно нова модель державної регіональної політики, яка буде спроможна:

- призупинити розширення регіональної нерівності та стимулювати здорову конкуренцію між регіонами;
- сформувати взаємовідносини суб'єктів уряду та територій на основі взаємовигідного співробітництва в усіх сферах;
- розвинути інститути місцевого самоврядування та передати частину повноважень на рівень місцевих громад з одночасним перешкоджанням узурпації влади на всіх рівнях.

Список використаних джерел.

1. Енциклопедія державного управління у 8 т. /Нац. Акад. держ. Упр. при Президентові України, наук.-ред. Колегія: Ю.В.Ковбасюк (голова) та ін. Том 3: Історія державного управління / наук.- ред. колегія: А.М. Михненко (співголова), М.М. Білинська (співголова) та ін. – К.: НАДУ, 2011. – 788 с.

2. Ніднянські В. Формування політики регіонального розвитку. Досвід країн Центральної та Східної Європи в контексті вступу до ЄС / В.Ніднянські, Т. Потканські, П. Сегварі; перекл. з англ. С.Соколик та Л. Ільченко-Сюйви. – Братислава-Будапешт–Варшава-Київ, Вид-во «К.І.С.», 2007. – 166 с.

3. Децентралізація: експерименти і реформи. Органи місцевого самоуправління в Центральній і Восточній Європі. Том 1 / под ред. Т. М. Хорватта.– Будапешт: Local Government and Public Service Reform Initiative, 2000. – 484 с.

СЬОМОВА ТЕТЯНА ЮРІІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ПРОБЛЕМИ РОЗПОДІЛУ ПОВНОВАЖЕНЬ МІЖ ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВИМ САМОВРЯДУВАННЯ НА ПРИКЛАДІ ДОСВІДУ ЧЕХІЇ

Сьогодні, як ніколи дуже гостро постало питання реформування системи місцевого самоврядування й регіонального управління. За всі часи незалежності України не виникало такої соціальної та економічної напруги як зараз. Саме тому, необхідне прийняття рішучих дій у напрямку реформування та вдосконалення діяльності органів влади на місцях

Оскільки після підписання Угоди про Асоціацію Україна остаточно вибрала для себе Європейський вектор розвитку ми вважаємо за доцільне звернутись до досвіду країн Європейського союзу у напрямку реформування місцевого самоврядування.

З огляду на нестабільну ситуацію на сході необхідно дуже обережно підійти до питання децентралізації. З цього боку може бути дуже корисним приклад Чехії оскільки у 1990х роках перед ними постали такі ж питання реформування, як і перед нами зараз. З огляду на нестабільну ситуацію на сході необхідно дуже обережно підійти до питання децентралізації. З цього боку може бути дуже корисним приклад Чехії оскільки у 1990х роках перед ними постали такі ж питання реформування, як і перед нами зараз.

Так в 1990 р. Чехословаччина відмовилась від трирівневої структури адміністративної-територіального устрою – муніципалітет, район, область, запровадженого в 1960 р., і повернулася до дворівневої структури. Необхідно зазначити, що така ж сама структура існує й в Австрії.

Двома найвпливовішими політичними партіями було запропоновано два проекти реформ, питання та дебати навколо яких тривали з 1996 по 2000 рр. Також реформа гальмувалась з ряду причин (що можна й зараз спостерігати в нашій країні):

- необхідність сильної центральної влади, для забезпечення системних реформ у період переходу від авторитаризму до демократії, а також необхідність розвитку місцевого самоврядування;
- великі економічні витрати для реалізації адміністративно-територіальної реформи у перехідний час;
- загроза регіонального сепаратизму та посилення впливу ззовні на прикордонних територіях, зокрема з Австрії.

З огляду на вищезазначене, децентралізація у Чехії не була повністю проведена до фінальної стадії вступу до Євросоюзу у 2004 році

Також, із створенням стабільної системи місцевого самоврядування та вступом до Євросоюзу, були забезпечені формальні умови для доступу до Європейських Структурних Фондів, якими уряд Чехії активно користується починаючи з 2005 року.

Однак не дивлячись на проведені реформи Чехія – це одна з європейських країн з найвищим ступенем подрібненості муніципалітетів. Близько 80% муніципалітетів мають населення менше 1 000 осіб.

У відповідь на рекомендації Ради Європи щодо оптимізації числа базових одиниць, урядом були здійснені кроки правового характеру: у 2005 році створено та зареєстровано 474 союзи муніципалітетів за участю 4680 муніципалітетів. Такі союзи є об'єднаннями міжмуніципальної кооперації, що одержали також назву «мікрорегіон»; спрощено порядок утворення добровільних об'єднань муніципалітетів, передбачено економічне стимулювання таких об'єднань. Одночасно була введена диференційована система делегування державних повноважень муніципалітетам та їх матеріально-фінансового забезпечення.

А от на регіональному рівні діють 14 регіональних влад. Регіональна асамблея складається з членів, обраних прямим голосуванням на чотирирічний термін. Цей представницький орган контролює бюджет та субсидії, які надаються муніципалітетам. Він також є суб'єктом законодавчої ініціативи.

Регіональний комітет складається з президента, віце-президентів та інших членів, яких обирають на чотирирічний термін. Цей комітет є виконавчим органом ради регіону, якому допомагає регіональне управління громадських послуг, яке очолює директор.

Повноваження ради регіону: середня освіта, дороги, соціальна допомога, охорона довкілля, громадський транспорт, регіональний розвиток, охорона здоров'я.

Підсумовуючи, слід зазначити, що в результаті проведення адміністративно-територіальної реформи в Чеській Республіці змінився розподіл повноважень між центральними й самоврядними органами влади. До компетенції центральних урядів віднесено визначення стратегій розвитку держави й суспільства, зовнішня та оборонна політика, проблеми національної безпеки.

Органи місцевого самоврядування забезпечують наближення системи надання послуг до населення, сприяють економічному розвитку регіонів, зокрема, через забезпечення у транскордонній співпраці. Значну роль відіграли децентралізація й регіоналізація, здійснені в процесі адміністративно-територіальної реформи, в забезпеченні інтеграції посткомуністичних суспільств з ЄС.

Отже як і висновки ми можемо зробити на досвіді Чехії, перш за все ми вважаємо, що досвід підготовки й проведення реформування має досить складний характер, а відтак потребує дуже зважених та поміркованих дій, по друге процес модернізації управління на місцевому рівні це перманентний процес який повинен вдосконалюватись та відповідати сучасним викликам.

Таким чином, запорукою вдалого вирішення проблем адміністративно-територіальної реформи є визначення оптимальної моделі, яка б поєднувала й потужні повноваження центральних органів влади, які необхідні для проведення соціально-економічних та політико-правових перетворень, але в той самий час сприяли розвитку демократичних інститутів, насамперед – місцевому самоврядуванню. Також не можливо не помітити того факту, що неможливо лише проводити реформи місцевого самоврядування, чи то адміністративного устрою, бо які б не існували «гарні» нормативно-правові акти, без належної територіальної організації вони не будуть діяти.

Поки наша країна перебуває на переломі та наш уряд неспроможний для прийняття дійсно дієвих рішень по вирішенню проблем у регіонах, допоки не буди помітно економічного зросту та розвитку усєї країни.

На наш погляд у реформах проведених у Чехії ми можемо запозичити досвід розподілення повноважень між державними органами влади та місцевим самоврядуванням й раз і на завжди позбутись дублювання більшості повноважень.

Список використаних джерел.

1. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / О. М.Бориславська, І. Б. Заверуха, А. М. Школик та ін. // Центр політико-правових реформ. – К. : Москаленко О. М., 2012. – 212 с.
2. Децентралізація та ефективне місцеве самоврядування: навчальний посібник для посадовців місцевих та регіональних органів влади та фахівців з розвитку місцевого самоврядування. Київ: ПРООН/ МПВСР. – 2007. – с. 112, 123.
3. Мироненко Т.В. Адаптація європейського досвіду місцевого самоврядування до умов України / Т.В.Мироненко // Вісн. Київ нац. торгов. екон. ун-ту. – 2006. – №6. – С. 15–22.
4. «Поддержка самоуправляющейся демократии в Беларуси» в серии «Crossing». / Под ред. Олдржиха Власака. – 2007. – Прага: Hugo printing company. – 125 с. – ст. 25.

ТАРАНЕНКО ОКСАНА АНАТОЛІЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

МЕХАНІЗМ ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ ПОСАДОВИХ ОСІБ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Сучасний процес демократичних перетворень в українському суспільстві потребує від держави вирішення нових правових, економічних, політичних і соціальних завдань, головними з яких є формування ефективної системи місцевого самоврядування як максимально наближеного до населення інституту, а також задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності. Важливим засобом розв'язання зазначених завдань є зарубіжний досвід реформування діяльності органів місцевого самоврядування, що має бути адаптованим до умов України. Успіх перетворень багато в чому залежить від ефективної роботи органів місцевого самоврядування, що зумовлює особливі вимоги до їх кадрового складу. Адже зміни, що відбуваються в державі і суспільстві, потребують від них не лише професіоналізму, а й умінь швидко реагувати на події. Це в комплексі має забезпечити якість і своєчасність прийняття управлінських рішень [4]. За такого підходу постають проблеми адаптації діючих кадрів до професійної діяльності в нових умовах та тих управлінців, які щойно прийшли на службу в органи місцевого самоврядування.

На сьогодні в публічному управлінні не існує чітко визначеного механізму професійної адаптації працівників. Це певною мірою є причиною плинності кадрів в органах державної влади та місцевого самоврядування. Водночас, на наш погляд, основними видами професійної адаптації нині в публічному управлінні є, по-перше, призначення випробувального терміну (одночасно випробувальний термін є частиною реалізації механізму відбору кадрів); по-друге, проходження стажування кандидатом перед прийняттям на роботу (стажування також може бути частиною навчання майбутнього службовця). Наприклад, відповідно до Закону України «Про державну службу» під час прийняття на службу може встановлюватися випробування терміном до шести місяців [2]. Таким чином, цей випробувальний термін передбачає професійну адаптацію нового співробітника до умов та характеру праці. Однак у цей період працівник самотужки проходить професійну адаптацію і тільки від рівня знань, навичок, досвіду залежить якість його подальшої роботи.

Практика функціонування механізму професійної адаптації персоналу в органах публічної влади в різних країнах світу, як в державному, так і в приватному секторі, демонструє не тільки його ефективність, але й економічність у довготерміновій перспективі. У країнах Європейського Союзу існує таке поняття, як «підготовча служба». Підготовча служба характеризується тим, що її метою є теоретична і практична підготовка до відповідного виконання службових обов'язків, а також з'ясування професійної придатності майбутнього чиновника. Підготовча служба в більшості випадків є обов'язковою для кандидатів, які вперше призначаються на публічну службу, але також може встановлюватися перед постійним призначенням на посади кандидатом, які вже перебували чи перебувають на службі, а після закінчення строку підготовчої служби особа в багатьох країнах складає кваліфікаційний іспит, за результатами якого приймається рішення або про припинення служби, або про постійне призначення на посаду.

В Європі також використовують два види адаптаційних механізмів: наставництво і коучинг. Досліджуючи інститут наставництва у світовій практиці, бачимо, що він не новий і бере свої початки з приватного сектору періоду початку 30-х рр. ХХ ст. Наставництво в такому контексті розуміється як спосіб передачі знань від більш досвідченого співробітника менш досвідченому. Це навчання на робочому місці, яке спрямоване на довгострокове оволодіння і розвиток необхідних для виконання посадових обов'язків професійних знань, умінь і навичок, а також особистих якостей новопризначених службовців, і здійснюється у формі консультацій, порад та роз'яснень, які надає закріплений за цією особою наставник. Метою наставництва є скорочення терміну адаптації до конкретних умов професійної діяльності, сприйняття цілей і

завдань органу місцевого самоврядування та вимог до службової поведінки, тому за кордоном цей інструмент вважається досить ефективним та забезпечує самостійне та якісне виконання службових обов'язків.

В Україні наказом від 25 жовтня 2013 року № 189 Національне агентство України з питань державної служби затвердило Методичні рекомендації щодо впровадження у державних органах, органах влади Автономної Республіки Крим та їх апараті системи наставництва державних службовців. Наставництво може бути встановлено тривалістю до 3 місяців залежно від складності передбачених за посадою обов'язків та рівня професійної компетентності новопризначеного державного службовця і може проходити одночасно з випробувальним терміном. Проте, наставництво в органах місцевого самоврядування поки що не закріплене нормативно-правовими актами, тільки у новому Проекті Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» в ст. 38 визначено організацію наставництва службовця [3].

На відміну від наставництва коучинг спрямований не стільки на безпосереднє навчання, скільки на те, щоб максимально повно розкрити потенціал нового співробітника. М.Ландсберг визначив суть коучингу в такому формулюванні: «Коучинг має підвищити ефективність роботи і вдосконалити професійні навички тих, хто працює з вами. Його невід'ємні складові – надання зворотного зв'язку, мотивація і сила запитання» [1]. Менеджер-коуч також повинен мати адекватне уявлення про ступінь готовності свого підлеглого до виконання конкретного завдання, тобто наявності у співробітника бажання і кваліфікації. Основна особливість коучингу полягає не просто в процедурі одностороннього потоку наказів чи інструкцій, а в динамічній взаємодії коуча і підлеглого.

На нашу думку, запровадження таких механізмів професійної адаптації кадрів, як наставництво та коучинг є цілком обґрунтованим для України. Крім того, проходження підготовчої служби, навчання та використання здобутих теоретичних знань допоможе службовцю зрозуміти своє місце та роль у системі публічного управління, а органу місцевого самоврядування, де він проходить цю випробувальну службу, надасть можливість упевнитися в правильному виборі фахівця.

Список використаних джерел.

1. Ландсберг М. Менеджер-коуч. Повышайте собственную эффективность, мотивируя и развивая тех, с кем работаете / М. Ландсберг. – М. : Эксмо, 2008. – 160 с.
2. Про державну службу: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3723-12>
3. Про службу в органах місцевого самоврядування: Проект Закону України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://guds.gov.ua/govservice/control/uk/publish/article?art_id=661164&cat_id=87284
4. Рашитова Н. К. Адаптація до професійної діяльності на державній службі: соціально-психологічний аспект: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.03 «Держ. служба» / Рашитова Н. К. – Дніпропетровськ, 2007. – 20 с.

ХРОВОВА ЮЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

кандидат наук з державного управління

ФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Глибокі перетворення останнього часу, що відбулись в Україні, не лише виявили безліч проблем, пов'язаних із поступовим віддаленням влади від суспільства, політичної безвідповідальності владної еліти, популізмом, але й позначились розвитком правосвідомості громадян, зростаючим інтересом громадськості до діяльності владних структур, їх активною участю у життєдіяльності своєї держави.

У статті 5 Конституції України зазначено, що «носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ» [2], таким чином було задекларовано намір українців будувати свою державність на засадах демократичної легітимації, яка реалізується через народовладдя (всеукраїнські та місцеві референдуми, вибори до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, громадські обговорення тощо). Отже, народ виступає реальним джерелом влади, коли державна влада набуває своєї реальної легітимності на підставі здійсненого народовладдя.

Загальновідомо, що вибори являють собою процедуру формування представницького складу органів державної влади та органів місцевого самоврядування, проте головним є визнання їхніх легітимних повноважень через вільне волевиявлення громадян шляхом голосування за кандидатів. Так, система за якою проводяться вибори встановлюється законом: мажоритарна виборча система відносної більшості, мажоритарна виборча система абсолютної більшості, пропорційна виборча система.

Отже, відповідно до положень Коаліційної угоди проведення місцевих виборів має відбуватися з урахуванням особливостей децентралізації системи органів державної влади і місцевого самоврядування та з метою забезпечення справедливого представництва виборців у місцевих радах, при цьому має бути змінено виборчу систему для проведення місцевих виборів: на рівні сільських, селищних рад – мажоритарна виборча система відносної більшості, інші рівні – пропорційна виборча система з відкритими списками [8].

Проте новим Законом України «Про місцеві вибори» від 14 липня 2015 г. №2831-3 [5] передбачається застосування таких виборчих систем:

- мажоритарна система відносної більшості у одномандатних округах (обрання депутатів сільських, селищних рад, а також сільських, селищних, міських голів (міст, кількість виборців у яких є меншою 90 тисяч);
- пропорційна виборча система у багатомандатному виборчому окрузі (обрання депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, районних у містах рад): у виборчих списках місцевих організацій партій кандидати закріплюються за територіальними округами, на які поділяється багатомандатний округ;

- мажоритарна система абсолютної більшості в єдиному одномандатному виборчому окрузі (у містах, кількість виборців у яких дорівнює або є більшою ніж 90 тисяч) (обрання міських голів).

Вважаємо, що запропонована на місцеві вибори у жовтні 2015 року пропорційна виборча система нездатна забезпечити представництва усіх адміністративно-територіальних одиниць у районних чи обласних радах.

Відтак, законом не гарантовано, що сільські, селищні, міські громади будуть представлені у відповідній раді, проте відповідно до Конституції України вони створені для представництва спільних інтересів територіальної громади. Це означає, що кожна обласна та районна рада має включати до свого складу щонайменше одного представника від адміністративної одиниці нижчого рівня.

Слід зазначити, що відповідно до державної політики, що задекларована Президентом України П. Порошенком у «Стратегії 2020», зараз запущено процес децентралізації влади, що має надати більше повноважень органам місцевого самоврядування і територіальним громадам, у зв'язку з чим було прийнято Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [3]. Так, стаття 8 зазначеного закону передбачає, що після об'єднання територіальних громад обласна рада автоматично призначає вибори об'єднаних територіальних громад. Проте у новому законі про місцеві вибори вже закріплено порядок проведення виборів на території об'єднаних територіальних громад, а отже, маємо розуміти, що у жовтні цього року вибори проходять і в об'єднаних територіальних громадах, і там, де громади ще не об'єдналися. В громадах, де об'єднання не відбудеться до початку виборчого процесу, а таких громад практично 99 %, нас може чекати безперервний процес місцевих виборів у 2015-2017 роках, якщо норми обох законів не будуть узгоджені.

Перехідними положеннями проекту закону про внесення змін до Конституції України, що прийнятий у першому читанні, визначено, що наступні місцеві вибори відбудуться в жовтні 2017 року [2]. Очевидно, що до того часу, за задумом керівництва держави, має закінчитися процес об'єднання територіальних громад.

Адміністративно-територіальна реформа має за мету створення такої інституції місцевої публічної влади, яка була б здатною оперативної та адекватно вирішувати постійно змінювані інтереси і потреби суспільства, забезпечувати високий рівень надання управлінських послуг, прислухатися до побажань і пріоритетів усіх соціальних спільнот (територіальних, національних, культурних тощо).

Відтак, щоб успішно втілювати ці завдання маємо враховувати провідний досвід європейських країн, який свідчить про потребу створення сучасного, гнучкого та відкритого для громадськості, децентралізованого механізму публічної влади.

Таким чином, слід підкреслити, що у процесі децентралізації частина повноважень буде передано до територіальних громад, які за результатами виборів отримають надмірно заполітизовані депутатські корпуси у місцевих радах. Як результат будуть мати місце часті прояви політичної боротьби за вплив та керівні посади, а добробут людей, їх потреби щодо вирішення питань житлово-комунальної сфери, ремонту доріг, тощо відійдуть на другий план. А з часом, коли суспільний запит на «де-юре» децентралізацію впаде, може прийти нова хвиля суспільних настроїв, які підштовхуватимуть розпочати зворотній процес – «де факто» централізацію.

Список використаних джерел.

1. Плану законодавчого забезпечення реформ [Електронний ресурс]: постанова Верховної Ради України від 04 червня 2015 року № 509-VIII. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/509-19>. – Назва з екрану.
2. Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади) [Електронний ресурс]: проект Закону України від 01 липня 2015 року № 2217а. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812. – Назва з екрану.
3. Про добровільне об'єднання територіальних громад [Електронний ресурс]: Закон України від 05 лютого 2015 року № 157-VIII. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19?test=qY4Mfbtc78fVW3kUZiL1e2a1HI47Is80msh8le6>. – Назва з екрану.
4. Про місцеві вибори [Електронний ресурс]: Закон України від 14 липня 2015 року № 2831-3. – Режим доступу: <http://www.golos.com.ua/article/257767>. – Назва з екрану.
5. Угода про Коаліцію депутатських фракцій «Європейська Україна» [Електронний ресурс]: Угода Верховна Рада України від 27 листопада 2014 року – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/n0001001-15>. – Назва з екрану.

ЧЕБАН ОЛЕКСАНДР ІВАНОВИЧ

*доцент кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.*

ГОЛОВНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ПРОЦЕСУ ОЦІНЮВАННЯ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Виникнення вимоги оцінювати факти і реалії походять з різних сфер суспільного життя. Оцінки широко використовуються для виявлення та усунення виявлених недоліків і проблем, оптимізації організацій та проектів. Обов'язкове впровадження оцінювання у сферу витрачання державних коштів гарантує, що результати і наслідки можуть систематично фіксуватися. Часто оцінки складають основу для прийняття рішень щодо продовження проектів або відмови продовження. Необхідність запровадження оцінювання продиктована, також, намаганням впровадження назрілих реформ і створити більш гнучку пристосованість державних інтервенцій до соціальних реалій.

Але, треба зазначити, що теоретична реальність оцінювання полягає в наступному. По-перше, поняття розмите з точки зору сформованості. Це відбувається за рахунок широкого його використання та опису варіантів широкої діяльності. По-друге титул «оцінювача» для особи, відповідальної за ці процеси було локалізовано в абсолютно різних

професіях, від соціології, психології, в управлінні бізнесом, техніці та ін. По-третє, до останнього часу, стандарти оцінювання в основному походять з дискусій американських асоціацій і були недостатньо застосовані в на інших територіях та сферах суспільного життя. Серйозний, критичний аналіз теорії оцінювання рідко зустрічається в практичних умовах та широкому колі фахівців.

Часто результатами оцінювання намагаються виправдати дії в умовах змінення фінансових умов або нового соціального дискурсу. Таким чином, оцінювання часто викликає недовіру у тих кого оцінюють, і відбувається в ситуації нерівності повноважень. Особи, що уповноважують оцінювання вимагають розкриття процесів і заходів програм з метою їх оцінки. У той же час, ці особи залишаються непрозорими на ряду з їх ініціативами і керівними принципами і майже не підлягають оцінюванню. Зацікавлені сторони оцінювання часто стикаються з такою проблемою, як «загроза» наближення ззовні до проекту або організації. Результати оцінювання часто призводять до «конфліктного стану» та опозиції, особливо у важко вимірюваній сфері проектних соціальних змін

Такі поняття, як ефективність моніторингу, забезпечення якості та управління якістю набували все більшу значимість з ростом індустріалізації. Спочатку вони були в основному пов'язані з формуванням основ управління бізнесом та прийняття управлінських рішень. Разом з тим розвиток оцінювання пройшов шлях від простого вимірювання до «переговорного процесу» де оцінювач виступає в ролі посередника [1].

Це відбувалося в наступних умовах. По-перше, умови навколишнього середовища починають грати все більш вирішальну роль в ході оцінювання і повинні бути більш ретельно розглянуті з критичної точки зору. Оцінювання стає символом утруднення розуміння, планування та інтерпретації світу в лінійному порядку. Це вже не нейтральний датчик, але дійсно робить вирішальний вплив на то, на що вона спрямована дослідити. Це зумовлює відхід від «точного» наукового висновку.

По-друге, змінюється функція оцінювача яка включає все більшу кількість відповідальності. Оцінювач повинен володіти все більш обширним методичним репертуаром для опису дійсності, ніж просто кількісне вимірювання. Необхідно прийняття стандартів і відповідних понять, які потрібні в якості основи для порівняння і для того щоб зробити судження або висновки. Оцінювач повинен також привнести в оцінювання соціальні навички поряд з науковими здібностями, які повинні бути розглянуті в рамках відкритого процесу всіма учасниками. Слід зазначити, що оцінювання відбудеться в середовищі, яке сформовано із різного тлумачення і конфліктів.

По-третє, спостерігається рух в утворенні переходу від кількісної до якісної оцінки. У той час як вимірювання і цифри були спочатку на передньому плані, зростаюче усвідомлення складності привнесло в оцінювання якісні процеси, такі як інтерв'ю, групові дискусії та аналіз відкритих процесів. Однак, у зв'язку з поточним високим попитом на оцінки і обмеженими можливостями, люди часто схиляються до нібито простішої і легшої кількісної оцінки.

Оцінка завжди спочатку стимулюється втручанням людини, що уповноважує оцінювання, або нагальною проблемою, яка представляє причину для замовлення оцінювання в певному проекті. Хотілось наголосити, що оцінка створює свою власну форму реальності, і це її право від свого первісного призначення: формулювання мети оцінювання фокусується як промінь світла на певних аспектах зовнішнього світу, тим самим залишаючи інші аспекти. Це забезпечує певний погляд на світ, який може мати свої відмінності, і цей факт компенсується включенням інших точок зору протягом всього оцінювання. Демократична, або рівноправна участь зацікавлених сторін оцінки підіймає різні точки зору, іноді ті, які раніше не піймалися або були «незручними». Спільна оцінка означає мати справу з цими конфліктуючими перспективами в конструктивному ключі. Дуже важливо, щоб конкретне початкове питання ставилося в єдиному ключі, щоб забезпечити договірну відправну точку [2].

Зацікавлені сторони мають різноманітні власні точки зору і різні питання для оцінювання, які необхідно враховувати. Таким чином, найважливішою характеристикою оцінювання є включення стільки зацікавлених сторін, скільки це можливо, і процес оцінювання повинен починатися з їх ідентифікації. Данні перспективи, таким чином, можуть усунути білі плями одностороннього спостереження або оцінки.

Головна ідея міститься у тому, щоб узгодити прийнятні критерії досягнення цілей і відповідних об'єктів для оцінювання. В ідеалі, постановка головного питання оцінювання повинна знаходитися в їх розпорядженні. Зазвичай людина, що уповноважує оцінювання починає процес оцінки з конкретного втручання, яке продовжується відповідними дослідженнями і співпрацює з учасниками з відповідних проблем. Це характеризується основним акцентом на процесі оцінювання, а не на науковому експерименті з відповідями на заздалегідь визначеними питаннями. Це також передбачає, обговорення заздалегідь запропонованих цілей програм і проектів відповідно до різних точок зору. Інші учасники оцінювання часто мають на увазі зовсім різні цілі, що були сформульовані, але не були висловлені в ході здійснення проекту.

Нові пункти для досліджень і нових запитів для збору даних виникають де є розбіжності, або виникають конфлікти. Цей вид розвитку процесу створює можливість для всіх учасників, щоб запропонувати різні точки зору і методичну основу в переговорному процесі, який супроводжується і забезпечується оцінювачем. Переговори інтересів та інтерпретація даних повинно розглядатися як циклічний процес, який постійно повторюється. Кінець процесу оцінювання не визначається публікацією об'єктивних даних, але відповідною комунальною конструкцією, яка виходить з демократичних переговорів різних точок зору.

Дійсно, коли всі зацікавлені сторони включені в процес оцінювання, нові та креативні рішення можуть бути сформульовані разом. На практиці, існує нерівність учасників процесу щодо звітності та прийнятті рішень по реалізації програми особливо на рівні посадових осіб. Врахування цього факту, а саме осіб які відповідають за уповноваження та фінансування оцінювання, може привести до нового взаєморозуміння різних точок зору та необхідних дій.

Список використаних джерел.

1. Shadish, W., Cook, T., & Leviton, L. (1991). Foundations of program evaluation: Theories of practice. Newbury Park, CA: Sage.
2. Feldman M and Khademian A, 'To Manage is to Govern', Public Administration Review, Vol 62, No 5, pp 541-554, 2002.

**ВИЗНАЧЕННЯ ЗАВДАНЬ ТА ФУНКЦІЙ СИСТЕМИ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ РЕГІОНАЛЬНОГО РІВНЯ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН**

Виконання норми Основного Закону про те, що головним обов'язком держави є утвердження і забезпечення прав і свобод людини, потребує ефективного функціонування системи органів виконавчої влади що забезпечує реалізацію, охорону і захист політичних прав і свобод громадян [1].

Проголошені реформи системи державного управління в рамках президентської «Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [3] мають забезпечити реалізацію цих прагнень через оновлення організації і функціонування системи органів виконавчої влади. Саме на рішуче здійснення цих кроків спрямована нещодавно затверджена Указом Президента України П.О. Порошенко «Національна стратегія у сфері прав людини» [2]. В Указі зазначається, що «затвердження Національної стратегії у сфері прав людини зумовлено необхідністю вдосконалення діяльності держави щодо утвердження та забезпечення прав і свобод людини, створення дієвого механізму захисту в Україні прав і свобод людини, вирішення системних проблем у зазначеній сфері» [2]. До системних проблем, які потребують належного розв'язання, «Національна стратегія у сфері прав людини» відносить, зокрема, питання пов'язані з забезпеченням державною таких політичних прав, як право на свободи думки і слова, вираження поглядів і переконань, право доступу до інформації, право на свободу мирних зібрань та об'єднань, право на участь в управлінні державними справами та у виборах. В результаті виконання Стратегії в Україні має запрацювати «ефективний (доступний, зрозумілий, передбачуваний) механізм реалізації та захисту прав і свобод людини» [2]. На думку автора, система органів виконавчої влади регіонального рівня є невід'ємною складовою такого механізму.

Система органів виконавчої влади регіонального рівня складається з органів загальної компетенції (на сьогодні це – місцеві державні адміністрації, Рада міністрів АРК) й з органів виконавчої влади спеціальної компетенції (територіальні органи центральних органів виконавчої влади, республіканські міністерства і комітети АРК). Як відомо, структура, елементи цієї системи та відносини між ними підлягають реформуванню в процесі реалізації курсу на децентралізацію [4]. Тому не тільки теоретичний, а й практичний інтерес викликає питання про визначення цілі, завдань та функцій системи цих органів виконавчої влади забезпечувати політичні права і свободи громадян.

Метою цієї системи є виконання законодавства органами виконавчої влади регіонального рівня у сфері реалізації політичних прав і свобод, а також контроль за виконанням цього законодавства органами виконавчої влади місцевого рівня та органами місцевого самоврядування.

Спираючись на підходи, які склались в рамках юридичної науки [5; 6], можна визначити завдання системи забезпечення політичних прав і свобод громадян. До них відносяться: реалізація прав і свобод; охорона прав і свобод; захист прав і свобод. При цьому, під реалізацією розуміється створення різних умов і засобів для задоволення відповідно до законодавства потреб громадян у здійсненні політичних прав і свобод. Завдання здійснювати охорону прав і свобод передбачає профілактику, попередження порушень прав і свобод громадян для закріплення правомірного характеру діяльності органів влади і посадових осіб. Захист прав і свобод передбачає відновлення правомірного стану після його порушення і притягнення порушників до відповідальності.

На відміну від завдань системи, які можуть бути вирішені у певний проміжок часу, функції – основні напрямки діяльності системи здійснюються на постійній основі. В той же час через функції системи розкривається її роль у загальнонаціональному механізмі забезпечення прав і свобод людини. На думку автора, такими функціями системи є:

- створення необхідних умов для задоволення відповідно до законодавства потреб громадян у реалізації політичних прав і свобод (організаційна функція);
- реалізація цих прав в процесі практичної діяльності органів виконавчої влади регіонального рівня відповідно до законодавства (виконавча функція);
- здійснення контролю за додержанням законодавства в сфері забезпечення політичних прав і свобод громадян органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на регіональному та місцевому рівні адміністративно-територіального устрою (контрольна функція);
- збір та узагальнення відомостей про стан забезпечення політичних прав і свобод громадян органами виконавчої влади та місцевого самоврядування регіонального та місцевого рівня та інформування про це Президента України та Кабінету Міністрів України (інформаційна функція);
- формування у посадових осіб органів виконавчої влади необхідних знань, навичок та умінь для задоволення потреб громадян у реалізації їх політичних прав і свобод відповідно до законодавства України (функція професійної соціалізації).

Запропонований перелік функцій, на думку автора, не є вичерпаним і може бути розширено.

В умовах формування нової правової бази діяльності органів виконавчої влади регіонального рівня важливим завданням є забезпечення цих функцій відповідними повноваженнями.

Список використаних джерел.

1. Конституція України. – Ст. 3.
2. Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини: Указ Президента України від 25.08.2015 № 501/2015 // Урядовий кур'єр, 02.09.2015. – № 160.
3. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 // Урядовий кур'єр. – 2015. – № 6. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
4. Проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812

5. Рабинович П. М. Проблеми юридичного забезпечення прав людини (загальнотеоретичний аспект) / П. М. Рабинович // Український часопис прав людини. – 1995. – № 2. – С. 16–23.
6. Скакун О. Ф. Теория государства и права : учеб. / О. Ф. Скакун. – Х. : Консум ; Ун-т внутр. дел, 2000. – 704 с.

ЯКОВЕНКО СЕРГІЙ БОРИСОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Розвиток держави неможливий без розвитку регіонів. Від того наскільки сильною є регіональна влада та як вона забезпечує надання соціальних послуг населенню залежить добробут держави. Розуміючи важливість цієї проблеми, на сучасному етапі розвитку всіх гілок влади постає питання про необхідність вдосконалення теорії та практики сучасного державотворення [3, с.3], зумовленого трансформаціями в політичній системі суспільства, проведенням адміністративно-територіальних, регіональних реформ, впровадженням конструктивного соціального партнерства між центром і територіями. Однак, ці реформи неможливо реалізувати без реальних дій держави у сфері запобігання та протидії корупції. Об'єктивні фактори її поширення в регіональному управлінні свідчать про те, що вона створює суттєву небезпеку для життєдіяльності регіонів та загрозу національній безпеці й конституційному ладу держави.

В умовах децентралізації влади розпочалося розмежування повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування [3, с.4], посилення фінансової спроможності органів регіонального самоврядування та підвищення відповідальності органів місцевої влади перед громадами. Передача матеріальних, фінансових та організаційних ресурсів для забезпечення здійснення органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень є одним з головних корупційних ризиків даної реформи.

Побудова правової держави, спроможної адекватно реагувати на політичні, воєнні, економічні та соціальні виклики сьогодення, формування суспільства з низьким рівнем корупціогенності, вимагає реформування системи органів державної влади, регіонального управління та місцевого самоврядування. Цей процес вимагає оптимальної взаємодії органів виконавчої влади всіх рівнів, підвищення їх ефективності та посилення взаємодії органів місцевого самоврядування з громадянським суспільством. Тому сьогодні перед Україною стоїть одне з головних завдань – створення дієвих механізмів запобігання корупції [2, с. 253-254].

Масштаб поширення корупції в державі не зменшуються протягом тривалого часу попри антикорупційні заходи, що вживаються на різних рівнях державної влади. Корупційні відносини руйнують засади публічності та суспільної довіри до влади, у т.ч. регіональної. На регіональному рівні корупційні прояви мають місце під час формування бюджетної політики, при здійсненні державних закупівель чи визначенні переможців тендерів, що фінансуються з державного або місцевого бюджету тощо. За подібних умов корупція на регіональному рівні де-факто відіграє функцію паралельного (тіньового) державного (регіонального) управління. У результаті негативного впливу корупції порушується діловий клімат, спотворюються засади ринкової конкуренції [1, с. 30-31], порушуються принципи прозорості приватизації державного майна та гальмується розвиток підприємництва.

Високий рівень корупції на регіональному рівні є системною проблемою політичного та соціально-економічного розвитку українських регіонів (поряд із інерцією виживання за рахунок допомоги від «бюджету до бюджету» та домінуванням тактики «латання дірок» над довгостроковою політикою розвитку свого регіону).

Представники бізнесу різного рівня вважають, що проблема поширення корупції в Україні криється в основному на регіональному та місцевому рівнях. Отже, саме із корумпованою системою державного управління тісно пов'язані й незадовільний стан розвитку підприємництва, інвестиційного клімату та нерозвиненість регіональних ринків.

Традиційно особливу увагу населення звертає на поширення корупційних проявів у сферах, що тісно пов'язані з його повсякденним життям: функціонування системи шкільної та дошкільної освіти, медичного обслуговування, ВНЗ тощо.

На рівні регіонального управління корупція найчастіше може проявлятися під час [1, с. 30–31]:

- видання ліцензій на право займатися виробничою чи підприємницькою діяльністю, видання дозволів на встановлення об'єктів роздрібною торговельною діяльністю чи засобів реклами;
- приватизації об'єктів державної власності (шляхом встановлення заниженої вартості об'єктів в інтересах окремих осіб, втручання у процес аукціону, створення штучних обмежень та перешкод для доступу до торгів тощо);
- визначення пільг, встановлення інвалідності, видання санаторно-курортних путівок, направлення для безкоштовного лікування чи оздоровлення; ціноутворення на лікарські засоби; отримання права щодо переорієнтації навчальних закладів на контрактні форми навчання, організація платних навчальних курсів для абітурієнтів, втручання у роботу приймальних комісій чи безпосередньо в навчальний процес – у освітній, медичній та інших соціальних сферах;
- розпаювання земель, використання заповідних зон чи земель рекреаційного призначення, виділення земельних ділянок для приватного будівництва, виведення земель сільськогосподарського призначення тощо.

Підґрунтям для виникнення корупційних зловживань є і результат правової неврегульованості окремих питань формування та виконання місцевих бюджетів:

- децентралізація бюджетних коштів дозволяє говорити про застосування в окремих випадках вільного (суб'єктивного, невнормованого) механізму розподілу коштів;
- зосередження у компетенції обласних та районних рад питань розподілу обсягу трансферів між бюджетами міст районного значення, селищ і сіл. Така ситуація невмотивовано (з огляду на те, що більшість життєво важливих функцій передано для фінансування на низовий рівень управління) посилює роль обласних і районних рад у розподілі коштів, створюючи передумови для лобювання посадовцями власних інтересів (у т.ч. – економічних).

Зменшення проявів корупції на всіх рівнях державного управління потребує комплексного застосування як профілактичних, так і жорстких контрольно-адміністративних заходів. Загалом, у світовій практиці виокремлюють два основні напрямки боротьби з корупцією [1, с. 33]: поширення на місцевому рівні принципів концепції «доброго врядування» та створення атмосфери «тотального неприйняття корупції».

Між тим, ефективним превентивним заходом у сфері протидії корупції може стати активна антикорупційна кампанія на всіх рівнях, яка повинна передбачати просвітницьку діяльність в засобах масової інформації та тематичні зустрічі з різними прошарками суспільства, починаючи від учнів середніх шкіл та студентів. Однак, без системної реформи державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, зокрема підвищення матеріального і соціального забезпечення державних службовців, про ефективну антикорупційну політику не може йти мова. Таким чином, боротьба з корупцією починається з ефективних превентивних заходів, які повинні акумулювати в собі державну (політичну) волю та суспільну підтримку.

Список використаних джерел.

1. Реформування державного управління регіональним розвитком: стан, проблеми, перспективи. – К.: НІСД, 2012. – 56 с.
2. Козак В. І. Засоби врегулювання питань протидії корупції в системі державного управління / В. І. Козак // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління. – 2013. – Вип. 3. – С. 253-264. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nvamu_upravl_2013_3_34.pdf.
3. Місцеве самоврядування в Україні: сучасний стан та основні напрями модернізації : наук. доп. / [ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, В. В. Толкованов та ін.] ; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка. – К.: НАДУ, 2014. – 128 с.

ЯСИНЕВИЧ СТАНІСЛАВ ЛЮДВИГОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

НАПРЯМКИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЦІЛІСНОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ІНФОРМАЦІЙНО-КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ

Інформація, як властивість об'єктивної реальності, забезпечує процес пізнання цієї реальності у всіх її проявах. Саме ця властивість, поряд з властивістю відображення, забезпечує об'єктивну і необхідну зв'язок між об'єктивним світом, тобто постійно рухається в просторі і в часі матерією, і її породженням – ідеальним свідомістю, остаточно замикає ланцюжок процесу пізнання, представляючи її у вигляді: матерія – інформація – комунікація – пізнання .

Відзначимо, що соціальна інформація є властивістю, породженням високоорганізованої матерії (індивіда, особистості, як соціального суб'єкта), то тільки цей індивід може визначити спосіб її подальшого використання: передача іншим соціальним суб'єктам або особисте споживання . Передачу видобутої соціальної інформації індивід може здійснювати при безпосередньому особистому взаємодії (комунікації) з іншими соціальними суб'єктами, або використовуючи для цього різні допоміжні технічні засоби: засоби індивідуального або масової комунікації (в тому числі засоби масової інформації). Тобто засоби індивідуального та масової комунікації не є самостійними джерелами соціальної інформації, а є лише її передавачами. А саму соціальну інформацію формують певні особи і (або) спільності людей.

Як зазначає Макеєв С., доступність засобів масової комунікації, зрозумілість знань про світ забезпечили можливість відносного вирівнювання різних за соціально-статусними характеристиками груп щодо рівня інформованості про життя суспільства. Відповідно до соціальної стратифікації суспільства склалось дві основні наукові парадигми бачення впливу ЗМК як виразника соціальної структури суспільства, системи суспільної свідомості. Це, по-перше, парадигма тотального впливу на інертну, пасивну аудиторію з метою реалізації інтересів престижних соціальних груп (таких, що володіють значною частиною різних типів капіталу, зокрема, капіталу символічного). І друга – парадигма часткового впливу на соціокультурно гетерогенну і диференційовану аудиторію [1].

Ширкі К. переконаний, що більш перспективним є підхід до соціальних медіа як до довгострокових інструментів, що можуть зміцнити громадянське суспільство та громадську сферу. Прагнучи ініціювати наукову полеміку щодо проблеми, Клей Ширкі висуває два заперечення ідеї про те, що соціальні медіа впливають на національну політику. По-перше, ці інструменти самі по собі неефективні, а по-друге, вони несуть стільки ж шкоди для демократизації, скільки й користі тому, що репресивні уряди вчать використовувати їх для придушення інакомислення.

Ширкі К. зазначає, що активісти різних режимів, як демократичних, так і авторитарних, використовуватимуть соціальні медіа для досягнення змін у своїх державах. І можливості впливу або керування цим процесом обмежені. Для досягнення довгострокових переваг від соціальних медіа необхідно переключитись від інструментального до середовищного підходу, хоча це й може призвести до розчарування у короткостроковій перспективі [2].

Соловійов О. доводить що, для суспільств, у яких відсутні сталі демократичні традиції, виникає справді хаотичне переплетення інформаційних потоків, яке знецінює механізми комунікації влади і громадянського суспільства, котре народжується, і в результаті цього суспільство поступово втрачає знаряддя інформаційного впливу на позиції влади [3].

Найбільш ефективними, порівняно з іншими чинниками формування ціннісної системи, є мас-медіа, які впливають на формування ціннісних орієнтацій суспільства. Медіа задають певні аксіологічні моделі поведінки, з якими реципієнти співвідносять свої моральні принципи, ціннісні орієнтири і навіть виробляють стереотипи мислення під впливом трансльонованих зразків. Кавалеров А. показує, що 82% респондентів зазначає, що найбільш потужно на їхні ціннісні орієнтації впливає не навчальний процес, а телебачення [4].

Таку ситуацію можна пояснити тим, що сприймання медійних продуктів є невіддільною частиною повсякденного життя сучасних людей, яка за кількістю витраченого на неї часу перебуває на другому місці серед усіх видів активності,

поступаючись лише праці. В інформаційну епоху саме ЗМК стають основним каналом отримання інформації, способом залучення реципієнта до реальної дійсності та її подій. Сьогодні зростає доступність і значущість інформаційних потоків. Мас-медіа поступово перетворюються на основне джерело інформації, що активно збільшує діапазон свого вияву.

Перебування людей під постійним впливом небезпечної інформації викликає трансформацію психіки, зміну поглядів, думок, відносин, ціннісних орієнтацій, мотивів, стереотипів, реакції, поведінки, дії особистості, призводить до формування викривленого світогляду та ціннісної дезінформації, провокує розвиток шкідливих звичок, викликає агресію, ненависть, роздратованість, стан невизначеності, сприяє виникненню психологічного дискомфорту у споживачів інформаційної продукції, нарешті, ставить під загрозу збереження соціально-психологічного балансу та користі здорових, продуктивних сил суспільства, життєспроможної соціальної адаптації його різних верств і можуть завдати громадянам країни моральної, а державі політичної шкоди.

Недостатній контроль з боку держави за дотриманням законів України політичними силами, ЗМІ та окремими особами, які займаються підприємницькою діяльністю в інформаційній сфері, призводить до того, що нині трапляються непоодинокі випадки надання ефірного часу теле- та радіопрограмам, спрямованим на руйнування моральних цінностей, свідомості української нації, підривання морального і фізичного здоров'я громадян. Певна залежність ЗМІ від держави, контроль з боку фінансових чи політичних груп, перетворює вітчизняні ЗМІ в знаряддя маніпуляції суспільною свідомістю, провідниками певної ідеології і, що є найнебезпечнішим, – часто сприяють упровадженню чужих, не властивих суспільству духовно-моральних і політичних цінностей, що руйнує духовний фундамент його існування. Час від часу відвертаючи увагу споживачів від реальності, ЗМІ створюють для них специфічний інформаційний світ, формують певні ціннісно-сміслові моделі для засвоєння суспільством і таким чином змінюють аксіологічну картину світу соціуму [5].

Важливою умовою протидії впливу деструктивної інформації на розвиток сучасного українського суспільства має стати формування в Україні цілісного національного інформаційно-культурного простору, реалізація виваженої державної інформаційної політики, яка б створювала необхідні умови для повноцінного функціонування у суспільстві вітчизняних ЗМІ як важливого чинника формування і зміцнення національної свідомості громадян України, утвердження незалежної держави.

Список використаних джерел.

1. Макеєв С.О. Масова комунікація / С.О. Макеєв // Соціологія: [навч. посіб.] / За ред. С.О. Макеєва. – 3-тє вид. – К.: Знання, КОО, 2005. – С. 213-248.
2. Наталія Жугай. Огляд статті Клея Ширкі «Політична сила соціальних медіа: технології, публічна сфера і політичні зміни» // Комунікація. – 2012. – №2. – С. 79–86.
3. Соловьев А.И. Политическая коммуникация: к проблеме теоретической идентификации / А.И. Соловьев // Полис. – 2002. – № 3. – С. 15–27.
4. Кавалеров А. А. Цінність у соціокультурній трансформації / А. А. Кавалеров. – Одеса : Астропринт, 2001. – 224 с
5. Петрик В. Сутність інформаційної безпеки держави, суспільства та особи / В. Петрик // Юридич. журнал. – 2009. – № 5. – С. 122-134

ЯЩЕНКО ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Вид державної політики, що здійснюється на національному рівні (реалізують центральні (загальнонаціональні) органи влади стосовно окремих регіонів (областей); на суб-національному здійснюється регіональними (місцевими) органами влади та управління стосовно окремих територій (населених пунктів – міста, села, селища, що знаходяться на території конкретної області (району); є особливим і відноситься до регіональної політики [1].

Роль регіональної політики у функціонуванні української держави, поступовий перехід від короткострокового до середньострокового планування в галузі регіонального розвитку, підвищення вимог до подальшої децентралізації в ресурсному забезпеченні регіонального розвитку – все це вимагає вдосконалення управління у сфері регіонального розвитку.

Стратегічне планування є важливим засобом прямого державного впливу на процеси стійкого відтворення регіональних систем, роль якого збільшується на сучасному етапі реформування системи регіонального розвитку. Важливість стратегічного планування регіонального розвитку, що започатковане в Україні у 2006 році – з моменту прийняття одного з найважливіших документів для стратегічного планування в Україні – Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року, підтверджується тим, що регіональні стратегії стали найважливішими інструментами реалізації державної політики регіонального розвитку [3].

Однак, регіональний розвиток зазнає ряд проблем на сучасному етапі.

Місцевий та регіональний розвиток сьогодні є складовою частиною діяльності місцевих органів влади та територіального устрою.

Поглиблення децентралізації, створення та зміцнення відповідних інститутів на регіональному рівні переважно є частиною процесу державного стимулювання регіонального розвитку. Оскільки Європейський Союз надає великого значення регіональній політиці, для країн-кандидатів є важливим рухатися у цьому напрямку.

Головною складовою децентралізації повноважень та відповідальності в країнах Європи є забезпечення регулярних суспільних послуг та впровадження стратегічного місцевого розвитку, що призведе до покращення якості послуг і місцевих стандартів життя.

Перші кроки на шляху до покращання суспільних послуг пов'язані з розподілом повноважень та сфер відповідальності між різними рівнями управління. Це стає можливим тільки тоді, коли чітко визначені функції та повноваження передаються від одного рівня влади до іншого, особливо від центрального уряду до органів місцевого самоврядування [2].

Для успішних реформаторських дій децентралізація функцій повинна відбуватися поряд з передачею достатніх фінансових ресурсів та майна для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування якісних та доступних послуг.

Надмірна централізація не може бути ефективною через складну диференціацію інтересів та потреб різних частин держави. Можливості ефективного державного впливу на суспільні процеси навіть за найкращих намірів є досить обмеженими, і держава нездатна розв'язати всіх проблем, які постають перед громадянами [4].

Централізація й децентралізація в управлінні не є поєднання складових, де збільшення одного елемента спричинює зменшення іншого. Неможливо передбачити властивості системи в цілому, розбираючи та аналізуючи її по частинах. Єдиний спосіб виявити та вивчити ці властивості – це змусити запрацювати всю систему.

Процес створення нової децентралізованої системи управління є необхідним елементом для поєднання загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів, врахування місцевої специфіки соціально–економічного, політичного та культурного розвитку [4].

Управління регіональним розвитком має вирішити завдання одночасно як диференційовані, так і інтеграційні проблеми. Ефективність децентралізації прийняття рішень перебуває у прямій залежності від диференціації інтересів.

Необхідно знайти раціональне співвідношення діяльності різних рівнів влади для своєчасного, повного та якісного забезпечення населення послугами. *Чільною тенденцією у сучасних моделях влаштування державного управління є чіткий розподіл сфер діяльності, функцій та відповідальності між різними рівнями влади.* Це дозволяє уникнути конфліктів та перекладання відповідальності між ієрархічними рівнями у державному управлінні [4].

Сьогодні в Україні першочерговим завданням є збереження унітарного державного устрою України з одночасною децентралізацією – важливою складовою оптимізації системи органів державної влади і місцевого самоврядування [4].

Список використаних джерел.

1. Відкрита дискусія з регіонального розвитку. Інформ. бюлетень №1 [www.feg.org.ua/docs/ NewsletterIssue_ua.pdf](http://www.feg.org.ua/docs/NewsletterIssue_ua.pdf).
2. Місцеве самоврядування в Україні: сучасний стан та основні напрями модернізації: наук. доп. / [редкол. : Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, В. В. Толкованов та ін.] ; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка. – К. : НАДУ, 2014. – 128 с.
3. Підтримка політики регіонального розвитку в Україні. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://surdp.eu/>.
4. Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pfirs.org/publikatsiji/item/31-rol-detsentralizatsii> – Назва з екрану

СЕКЦІЯ 2

МАКРОЕКОНОМІЧНА РІВНОВАГА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА БЮДЖЕТНИЙ ПРОЦЕС: НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

АХЛАМОВ АНАТОЛІЙ ГЕННАДІЙОВИЧ

*завідувач кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.е.н., професор,
Заслужений діяч науки і техніки України*

МЕТОДИ ДИНАМІЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ЩОДО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ

Управління сучасними соціально-економічними об'єктами (регіональним господарством, окремою галуззю, конкретним підприємством тощо) істотно полегшується при використанні динамічної моделі, що коректно відображає оригінал, який постійно змінюється. У кінцевому підсумку динамічного моделювання повинні з'явитися результати прогнозів передбачуваного управління, які підтверджують або спростовують очікувані зміни в оригіналі.

У даний час підвищення якості управління соціально-економічними об'єктами вимагає, крім традиційного набору знань про предмет, нових технологій у навичках управління ними. При цьому управління необхідно здійснювати безперервно у будь-який момент на всьому інтервалі часу прогнозування функціонування об'єкта, тобто в режимі економічної динаміки, маючи на увазі походження вихідних результатів.

Об'єкт-оригінал відбиває його економіко-математичну модель у загальному випадку, працює в умовах економічної динаміки, яка є наслідком безперервних змін:

- зовнішніх взаємодій;
- внутрішніх важелів управління;
- змін внутрішньої структури.

Зміни структури проявляються у вигляді старіння і зникнення наявних елементів, появи нових, зміни і перемикання внутрішніх зв'язків, зміни функцій перетворення вхідних параметрів у вихідні в більшості елементів структури об'єкта і т. д. Всі реальні економічні об'єкти – динамічні, що означає:

- структура об'єкта іманентно нестационарна, отже не існує його певної моделі протягом тривалого інтервалу часу, оскільки структура моделі, як і сам об'єкт, у кожний наступний момент відрізняється від структур у всі інші часи;
- динамічна модель економічного об'єкта містить безліч «автоматичних» важелів управління;
- динамічна модель завжди має безліч зворотних зв'язків (позитивних і негативних), кількість яких порівняно з кількістю модельованих змінних (зазвичай динамічні моделі соціально-економічних об'єктів складаються з кількох сотень і навіть тисяч модельованих змінних);
- динамічна модель характеризується тим, що частина її елементів описується динамічними і логічними операторами: динамічний оператор інтегрування (накопичувачі потоків ресурсів), динамічним оператором диференціювання (швидкості зміни параметрів моделі), логічними операторами булевої алгебри (оператори I, АБО, НІ, вибір максимального або мінімального сигналу з кількох вступників на оператор min або max ...) та ін.

Застосований на практиці управління економікою набір прийомів розробки програм і стратегій містить низку недоліків:

- ВСТАНОВИЛОСЯ жорстке розмежування видів соціально-економічного функціонування;
- практично не враховується вплив на економічний розвиток фактору часу, що є «самостійним» параметром і найважливішою причиною змін в економіці;
- відомі економічні теорії, а також економіко-математичні інструменти далеко не завжди порізно або разом можуть пояснити причини хоча б минулих соціально-економічних процесів;
- в управлінні майбутньою економікою широко використовується минула статистична інформація, яка за всіма постулатами стохастичних методів неприпустима для її застосування в економічному управлінні.

За допомогою економіко-математичної моделі необхідно кількісно відобразити з необхідною коректністю майбутні швидко змінювані соціальні та економічні процеси реального життя, сучасна економічна наука виявляє свою неспроможність. Це могло статися з кількох причин:

- привабливість спрощеного інструменту статичного опису об'єкта, по суті відображає «одномірне» уявлення про предмет, а насправді економічна динаміка – це багатовимірне уявлення про об'єкт у просторовому і часовому континуумі;
- невміння прогнозувати майбутню динаміку параметрів економічного об'єкта як результат безперервного комплексного взаємовпливу безлічі параметрів досліджуваного оригіналу, що завжди призводить до створення некоректних рекомендацій щодо управління економікою на підставі минулого статистики, що відбиває минулі структури;
- роз'єднаність макро- та мікроекономічних підходів при вирішенні проблем реального життя, у той час як макроекономічний оригінал є комплексом тісно пов'язаних мікроекономічних об'єктів, від динаміки яких залежить динаміка об'єкта макросу;
- відсутність коректної економічної теорії про кількісні зміни нестационарних параметрів об'єкта в майбутньому.

Динамічний опис детермінованих об'єктів соціально економічних є перспективним напрямком у технології економіко-математичних відображень вихідного. Він містить принципово нову логіку синтезу моделі, обумовлену врахуванням впливу фактора часу в економіці. Часто це є більш значимим, ніж фактори зміни пропорцій у розподілі матеріалу, фінансових, інформаційних та інших ресурсів. Є багато прикладів економічного управління, коли ставка фінансування проекту має вирішальне значення для його реалізації.

Наприклад: занадто швидке збільшення фінансування державної системи освіти призведе до надмірно великого витрачання коштів, так як ця система не є можливістю змінити технології навчання. Протилежний приклад: відкладене фінансування науково-дослідних тем можуть не дати очікуваних результатів, тому що проривів у науці та нові технології виникають при великих сплесках витрат. Наведені приклади демонструють важливість управління інтенсивністю фінансовими потоками.

Такі параметри соціально-економічних об'єктів, як швидкість потоків та накопичення ресурсів, час затримки в процесі прийняття рішень, послідовність (по часу) виділення ресурсів, інтервал часу прогнозування, інтервали відвикання та звикання до чого-небудь, тривалість часу терпіння чого-небудь та низка інших параметрів, є функціями часу і в більшості визначають характер соціально-економічних процесів. Уникнути серйозних помилок у процесі прийняття рішень в управлінні реальною (динамічною) економікою, варто навчитися розуміти вплив фактора часу на суспільні процеси.

Відзначаючи некоректність традиційних методів прогнозування соціально-економічної динаміки, а також вихідні положення, що формують вимоги до інструмента прогнозування, призвело до створення його з метою залучення обґрунтованих прогнозів. Багаторічний досвід застосування динамічного моделювання показав, що результати в майбутньому завжди підтверджувала поточна статистика. Слід зазначити, чим більше прогнозний об'єкт, тим на більшій горизонті прогнозування розповсюджуються коректні результати. Хороший збіг отриманих прогнозів реальності зумовлюється такими факторами:

- великою кількістю зворотних зв'язків, що реалізуються в моделі оригіналу (часто їх кількість перевищує кількість модельованих змінних і доходить у ряді випадків до кількох десятків тисяч);
- відсутністю динамічної моделі яких-небудь постійних «директивних» коефіцієнтів (податкових ставок, цін, тарифів, пропорцій і т. д.); безперервної нестационарності структури моделі, аналогічної нестационарності оригіналу;
- наявністю безперервно діючих автоматичних алгоритмів розподілу ресурсів, які замінюють у моделі відповідні керівні органи «грамотного» управління оригіналом, не допускають катастрофічних наслідків;
- наданням розробнику проектів економічних програм і реформ, «важелів» керування моделлю, подібних «важелів» керування оригіналом.

Застосування динамічного моделювання для прогнозування соціально-економічних процесів дозволяє не тільки з'ясувати майбутні ситуації в моделі, що відбиває оригінал, а й знайти першопричини негативних результатів, що виникають, реалізації проєктованих проєктів і реформ.

ІНВЕСТИЦІЇ В РЕГІОНАХ УКРАЇНСЬКОГО ПРИЧОРНОМОР'Я

Тривалий час з іноземними інвестиціями пов'язували значні надії на економічне зростання. Сподівання, що вигідне географічне положення країни, дешева та високоосвічена робоча сила, хороші кліматичні умови та наявність значних площ чорноземів забезпечать залучення значних обсягів іноземних інвестицій не виправдалися. Однак обсяги іноземних коштів, які інвестуються в економіку країни, залишаються незначними. Їх частка в загальному обсязі інвестицій скорочується, у 2013 році по Україні вона склала 1,8 %, в Одеській області 1,7 %, а в Миколаївській та Херсонській областях лише 0,3 %.

Загальний середньорічний рівень інвестицій в Україні та Одеській області у порівнянні з 1990 роком скоротився більше ніж у 2 рази, а в Миколаївській та Херсонській областях відповідно у 2,5 та 4 рази. Такі масштабні втрати інвестицій мали вкрай негативний вплив на нагромадження основного капіталу та соціально-економічний розвиток України та регіонів Українського Причорномор'я (табл. 1).

Таблиця 1

Середній щорічний індекс інвестицій в основний капітал в Україні та регіонах Українського Причорномор'я у 1991-2013 рр. у порівнянні з 1990 роком

	Індекс інвестицій, у %
Україна	49,2
Одеська область	48,1
Миколаївська область	39,0
Херсонська область	26,0

Основним джерелом інвестицій в основний капітал в регіонах Українського Причорномор'я є вітчизняні підприємства та банки, частка яких складає близько 75 %. При цьому має місце тенденція до зменшення частки перших, а також державного і місцевих бюджетів, та іноземних інвестицій, і навпаки, збільшення частки банків та населення (кошти на будівництво власних квартир та індивідуального житла).

В цілому динаміка інвестицій в Одеській області по кожному з видів економічної діяльності у порівнянні з 1990 роком відповідає динаміці загального обсягу інвестицій в області. При цьому слід відзначити такі особливості. Інвестиції в транспорт та зв'язок, після спаду 90-х років, зростали більш прискорено ніж інвестиції в цілому в області і у 2007 році перевищили рівень 1990 року (137,1 %), а в промисловості – навпаки повільніше і досягли лише рівня 51,9 %.

Найгірша ситуація з інвестиціями в сільському господарстві та машинобудуванні, де після спаду 90-х років до рівня близько 5,0 %, зростання було дуже повільним, у 2007 році рівень інвестицій у машинобудування досяг лише 15,4 %, в сільському господарстві у 2008 році лише 25,4 %. У 1995-2012 рр. середньорічний рівень інвестицій в основний капітал у порівнянні з 1990 роком був менше відповідно у 14,1 разу та 8,4 разу, тобто гірше ніж в середньому в Україні. В Одеській області ситуація краще лише в сфері транспорту і зв'язку та в торгівлі.

Найгірша ситуація з інвестиціями в сільському господарстві та машинобудуванні, де після спаду 90-х років до рівня близько 5,0 %, зростання було дуже повільним, у 2007 році рівень інвестицій у машинобудування досяг лише 15,4 %, в сільському господарстві у 2008 році лише 25,4 %. У 1995-2012 рр. середньорічний рівень інвестицій в основний капітал у порівнянні з 1990 роком був менше відповідно у 14,1 разу та 8,4 разу, тобто гірше ніж в середньому в Україні. В Одеській області ситуація краще лише в сфері транспорту і зв'язку та в торгівлі.

Суттєво інша ситуація була в торгівлі, де обсяг інвестицій в основний капітал вже у 2003 році перевищив рівень 1990 року більше ніж у 2 рази, а у 2008 році вже майже у 7,7 разів. На відміну від інших видів економічної діяльності в торгівлі середній щорічний рівень інвестицій був вище рівня 1990 року у 2,5 рази.

Структура інвестицій в основний капітал за видами економічної діяльності. Суттєвих змін у структурі інвестицій в основний капітал за видами економічної діяльності у 2001-2011 рр. не відбулося. Домінуючі позиції в країні та Одеській і Миколаївській областях займали промисловість та транспорт і зв'язок, частка яких в загальному обсязі інвестицій складала 50-60 %. Але якщо в країні та Миколаївській області першою за обсягом інвестицій була промисловість (середнє частка відповідно 37,0 % і 42,7 %), то в Одеській навпаки – транспорт і зв'язок (середнє частка 31,3 %). Дещо інша ситуація має місце в Херсонській області, де крім промисловості та транспорту і зв'язку, на які припадає в середньому відповідно 27,7 % та 14,4 % інвестицій, значна їх частка йде у сільське господарство (середня частка 21,2 %). Питома вага інших видів економічної діяльності в країні та в регіонах Українського Причорномор'я менше 10 %, за виключенням операції з нерухомим майном.

Можна казати про певні тенденції в структурі інвестицій в основний капітал за видами економічної діяльності. В країні та в Херсонській області зростає частка сільського господарства, в країні та усіх регіонах Українського Причорномор'я зменшується частка будівництва, в Одеській та Херсонській областях зменшується частка машинобудування.

Валове нагромадження є одним з головних показників інвестиційної діяльності. Сьогодні це своєрідний «лакмусовий» папірець, який, в значній мірі, визначає темпи економічного зростання країни та її регіонів. На думку експертів, умовою прискореного економічного зростання є валове нагромадження на рівні більше 30-35 % від ВВП. Сьогодні такий рівень забезпечують країни сходу (Китай, Індія, Індонезія, В'єтнам, Республіка Корея) і відповідно мають темп економічного зростання вище 5-6 % за рік. Серед країн СНГ такий високий рівень валового нагромадження мають лише Білорусь та Туркменістан. У 2008-2012 рр. в Туркменістані цей показник досяг майже 50 %, а темп економічного зростання становив більше 10 %. В Україні середній рівень валового нагромадження у 2010-2012 рр. становив 19,7 % (109 місце серед країн світу) [1].

Внаслідок відсутності статистики щодо валового нагромадження в регіонах України, було використано показник інвестицій в основний капітал у відсотках до ВРП, який дає уявлення про процес валового нагромадження в регіонах.

Аналіз динаміки цього показника свідчить, що протягом 2002-2007 рр. мала місце тенденція його зростання до рівня 26,2 %, 31,7 % і 25,0 % відповідно в Україні, Миколаївській та Одеській областях (в Херсонській області до 25,7 % у 2008 році). У подальшому відбувся суттєвий спад в регіонах Українського Причорномор'я до рівня 15,2-17,7 % у 2011 році (в Україні до 18,3 %), що в значній мірі обумовило низькі темпи економічного зростання.

Висновок. Негативні тенденції в сфері інвестицій, в значній мірі, обумовили зменшення фондоозброєності та фондovіддачі, збільшення ступеня зносу основних засобів, зменшення можливостей щодо створення нових робочих місць та забезпечення зайнятості висококваліфікованих робітників, гальмування інноваційного розвитку, зменшення валового нагромадження та валового внутрішнього (регіонального) продукту. Усе це унеможлиблює не тільки прискорення економічного розвитку країни, але й навіть повернення до рівня 1990 року і відповідно вирішення численних соціальних проблем. Це в повній мірі стосується регіонів Українського Причорномор'я і, особливо, Миколаївської та Херсонської областей, в яких проблеми залучення інвестицій мають більш гострий характер, ніж в цілому в Україні.

Список використаних джерел.

1. World Bank Open Data: Indicators [Електронний ресурс] – режим доступу – <http://data.worldbank.org/indicator>.

ГУЛИЦЬКА АНТОНІНА ВОЛОДИМИРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕФОРМУВАННЯ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ

У 2013 році галузь охорони здоров'я Вінницької області розпочала другий етап впровадження структурної перебудови закладів охорони здоров'я вторинного рівня і перш за все це створення закладів нового типу на базі існуючих центральних районних лікарень як основних складових госпітальних округів.

Метаю створення госпітальних округів стала оптимізація мережі закладів охорони здоров'я пілотного регіону для забезпечення надання населенню вторинної медичної допомоги з урахуванням його потреби у медичному обслуговуванні, створенні умов для забезпечення належної якості, доступності та своєчасності такого обслуговування, адекватного використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

На виконання Закону України «Про порядок проведення реформування системи охорони здоров'я у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій областях та м. Києві» від 7 липня 2011 року № 3612-VI та постанови КМУ від 24 жовтня 2012 р. № 1113 «Про затвердження Порядку створення госпітальних округів у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій областях та м. Києві», Національного плану дій на 2013 рік департаментом охорони здоров'я та курортів Вінницької обласної державної адміністрації було виконано значний масив робіт.

Проведено аналіз мережі лікарень вторинного рівня із застосуванням критеріїв, затверджених Міністерства охорони здоров'я України.

Триває реалізація заходів щодо оптимізації ліжкового фонду лікувально-профілактичних вторинного рівня, насамперед, за рахунок малопотужних стаціонарних підрозділів з наднормативною кількістю ліжок, які на сьогоднішній день є нерентабельними з низькою економічною ефективністю.

На виконання доручення голови облдержадміністрації та вимог МОЗ України протягом року оптимізовано ліжковий фонд та відповідно штатна чисельність закладів охорони здоров'я вторинного рівня надання медичної допомоги.

Потужність ліжкового фонду області на кінець 2013 року становила 11435 ліжок, в тому числі на вторинному рівні – 6549 ліжок. Упродовж 2011–2013 р.р. шляхом оптимізації діяльності стаціонарного сектору та реструктуризації потужностей ліжкового фонду відбулось скорочення 1544 ліжок (13,5 %). Забезпеченість ліжками цілодобового перебування зменшилась з 79,4 до 70,6 на 10 тис. нас., в тому числі на вторинному рівні медичної допомоги – з 49,4 до 40,4 на 10 тис. нас (тобто на 11,1 та 18,2 %, відповідно). Середній термін госпіталізації залишається стабільним – 11,2 л/дн.

Упорядкування ліжкового фонду вплинуло на ефективність роботи стаціонарних відділень районних лікарень, протягом 2013 р. економія коштів від проведених заходів склала 5,0 млн.грн., які перерозподілені на медикаменти, харчування, м'який інвентар та послуги. Завдяки оптимізації структури ліжкового фонду видатки на 1 ліжко-день на вторинці та третинці збільшились: *на медикаменти* – на 65,9%, *на харчування* – на 41,21 %.

Згідно до вимог бюджетного кодексу України здійсненна передача на обласний бюджет цілісних майнових комплексів 25–х центральних районних лікарень .

Проведено моніторинг використання високовартісного обладнання в усіх закладах охорони здоров'я області вторинного рівня, надано попередню оцінку обсягу ресурсного забезпечення цих закладів, медичних потреб.

За період дії пілотного проекту в області вдалось значно покращити фінансування екстреної медичної допомоги. Так, у 2013 році служба швидкої медичної допомоги була профінансована в сумі 94.3 млн.грн., що на 14.3 млн.грн. більше, ніж за 2012 рік. Бюджет екстреної медичної допомоги на 2014 рік запланований 133.8 млн. грн. За рахунок Субвенції із державного бюджету для області на придбання медикаментів та виробів медичного призначення для швидкої медичної допомоги було виділено 11 млн 584 тис. грн., завдяки чому забезпечення медикаментами та медичними виробами бригад швидкої медичної допомоги вдалось довести до 100%.

Збільшення фінансування дозволило в повній мірі використовувати лікарями бригад швидкої медичної допомоги при гострому коронарному синдромі тромболітичну терапію препаратом МЕТАЛІЗЕ /за 2013 рік та 1-й квартал 2014 року проведено – 41 /або доставку в перші три години цієї категорії хворих для проведення СТЕНТУВАННЯ в кардіоцентр МКЛ № 1 /в 2013 -2014 роках проведено – 302/, що дало змогу значно зменшити смертність та інвалідізацію пацієнтів.

Покращилось забезпечення санітарним автотранспортом. Парк санітарних автомобілів на кінець 2013 року складає 160 одиниць, 69 автомобілів із них потребують заміни. В 2012 році за рахунок отриманих від держави 40

санітарних автомобілів відбулось часткове його оновлення. Планується поставка за рахунок коштів державного бюджету ще 14 санітарних автомобілі.

Оновлення автомобільного парку та створення пунктів постійного і тимчасового базування бригад швидкої медичної допомоги дозволило забезпечити терміни доїзду до пацієнта. Прибуття бригад на виїзд до 10 хвилин в місті в 2013 році склало – 88,7 %, 20 – ти хвилинний доїзд в сільській місцевості – 83,6 %. Медичним обладнанням та засобами радіо зв'язку служба швидкої медичної допомоги забезпечена на 60%.

На виконання Плану заходів Національного проекту «Вчасна допомога» було виділено всього – 6 млн. 100 тис.грн., із них: із державного бюджету – 5 млн. 500 тис. грн., із місцевого бюджету – 600 тис.грн. Використано коштів у 2013 році всього – 4 млн. 878 тис.грн., в тому числі: із державного бюджету – 4 млн. 637 тис.грн., із місцевого бюджету – 240,7 тис.грн. Держінвестпроекту України із державного бюджету на реалізацію проекту у Вінницькій області виділено 10 млн. грн. на обладнання та проведення пуско – налагоджувальних робіт. В будівлі обласного центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф підготовлені приміщення для розміщення оперативно – диспетчерської служби, всього – 141,2 м.кв., це серверна, відділення АСУ, телемедичний центр та диспетчерські.

Зазначені вище результати свідчать про успішність реалізації реформ. Проте, економічні та політичні зміни в країні змушують шукати додаткових джерел фінансування реформ в медичній галузі. Зокрема, у запропонованій Національній стратегії реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015-2020 років зазначається, що збільшення державних витрат без зміни інфраструктури не забезпечить вирішення наявних проблем. «Потрібно докласти зусиль для перерозподілу наявних ресурсів і підвищення ефективності системи. Для виходу з економічної кризи у коротко-строковій перспективі урядом України має бути запропоновано комплекс жорстких заходів. Це матиме суттєвий вплив на доступність медичної допомоги, тому заходи зі збільшення ефективності використання бюджетних коштів повинні стати суттю реформи фінансування галузі»[3].

Список використаних джерел.

1. Реформа медичного обслуговування. Офіційний сайт Вінницької обласної державної адміністрації [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.vin.gov.ua/web/vinoda.nsf/webgr_view/GrG39FB?OpenDocument&count=20&RestrictToCategory=GrG39FB

2. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідеміологічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2014 рік / за ред. Квіташвілі О.; МОЗ України, ДУ «УІСД МОЗ України». – К., 2015. – 460 с. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.uiph.kiev.ua/download/Vidavnictvo/Shchorichna%20dopovid/Shchorichna%20dopovid.2014.pdf>

3. Національна стратегія реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015-2020 років [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://healthsag.org.ua/strategiya/>

ГУСЄВА АЛЬОНА ОЛЕКСАНДРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КАЗНАЧЕЙСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

На сьогодні проблема підвищення ефективності казначейського обслуговування в Державній казначейській службі України (ДКСУ) є одним з пріоритетних завдань подальшого розвитку казначейського обслуговування державного та місцевих бюджетів. Її успішне вирішення здатне знизити затрати часу на казначейське обслуговування.

Шляхів удосконалення казначейського обслуговування місцевих бюджетів існує декілька. Наприклад:

- оптимізація структури Казначейства, враховуючи міжнародний досвід;
- проведення роз'яснювальної роботи з розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів. Як приклад проведення семінарів з розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів на постійній основі. Метою таких розширених семінарів є досягнення максимального можливого рівня якості виконання діючого бюджетного законодавства;
- запровадження електронного Казначейства.

Успішна реалізація бюджетної політики, прозорість руху та ефективність використання державних коштів значною мірою залежить від кваліфікованої, злагодженої роботи органів Державної казначейської служби України. Зрозуміло, що така робота неможлива без використання сучасних інформаційних технологій – програмних та технічних засобів захисту, обробки та зберігання інформації. Саме завдяки автоматизації багатьох складних дій працівники органів Казначейства мають змогу виконувати свої професійні обов'язки вчасно, не зважаючи на значну складність облікових завдань і велику кількість операцій надходження та витрат коштів. На даний час загальний інформаційний простір органів Казначейства складається з великої кількості автоматизованих систем, програмно – технічних комплексів, телекомунікаційних мереж, баз даних, засобів захисту інформації та інших інформаційних ресурсів.

У 2013 році було розпочато роботу із тестування нової платіжної системи «Е – Казна», яку створила для Казначейства група розробників програмного забезпечення для банківських установ «Уніті – Барс», а з початку 2014 року нову платіжну систему ввели в промислову експлуатацію. Саме з цим новітнім програмним забезпеченням створено передумови для наступного кроку розвитку – запровадження системи дистанційного обслуговування.

Сьогодні в країні вже сформоване достатнє підґрунтя для дистанційного обслуговування розпорядників та одержувачів бюджетних коштів – більшість державних установ та організацій укомплектована персональними комп'ютерами, сучасними каналами зв'язку та необхідною інфраструктурою для забезпечення обміну даними.

3 лютого 2015 року Казначейство почало широкомасштабну промислову експлуатацію системи дистанційного обслуговування із застосуванням електронного цифрового підпису. Впровадження та розвиток СДО є пріоритетним напрямом роботи Казначейства на 2015 рік, затвердженим Міністром фінансів України.

Переваги для клієнтів у витратах на систему дистанційного обслуговування клієнтів через ПТК «Клієнт Казначейства – Казначейство» порівняно з іншими on-line системами полягають у наступному:

- Державна казначейська служба України надає послуги по генерації ключів електронного цифрового підпису безкоштовно;
- використання клієнтами системи дистанційного обслуговування клієнтів через ПТК «Клієнт Казначейства – Казначейство» не потребує абонентської плати, тобто безкоштовно;
- первинне підключення клієнтів до системи дистанційного обслуговування клієнтів через ПТК «Клієнт Казначейства – Казначейство» безкоштовне;
- підтримка клієнтів щодо використання системи дистанційного обслуговування клієнтів через ПТК «Клієнт Казначейства – Казначейство» безкоштовна.

Вимоги щодо використання захищених носіїв ключової інформації (НКІ) визначено Комплексною системою захисту інформації (КСЗІ) на систему дистанційного обслуговування.

Система дистанційного обслуговування «Клієнт Казначейства – Казначейство» побудована за класичним принципом інтернет – банкінгу, надає можливість клієнту володіти інформацією в режимі реального часу про стан рахунків у Казначействі та здійснювати операції, не покидаючи свого робочого місця.

Впровадження в бюджетній установі такої системи скоротить витрати на доставку документів до управлінь Казначейства, дозволить відмовитися від потоку вхідних та вихідних паперових документів, якими обмінюються клієнт та орган Казначейства, прискорить обробку інформації, зменшить кількість технічних помилок у документах.

Система дистанційного обслуговування через програмно – технічний комплекс «Клієнт Казначейства – Казначейство» забезпечує on-line верифікацію сертифікатів підписчиків електронних документів. У системі забезпечено принцип безперервності підпису електронних документів при транспортуванні з ПТК «Клієнт Казначейства – Казначейство» у відповідну облікову базу АС «Є – Казна» шляхом накладання технологічного підпису. Таким чином, електронних платіжний документ в системі АС «Є – Казна», отриманий через систему дистанційного обслуговування є легітимним оригіналом електронного документу у розумінні Закону України від 22.05.2003 №851 «Про електронні документи та електронний документообіг» та не потребує паперового підтвердження.

Для підвищення відповідальності розпорядників та одержувачів бюджетних коштів при відправці документів до управління Казначейства необхідно доопрацювати програмне забезпечення, якими користуються розпорядники коштів та запровадити єдину інформаційну систему та формаційну взаємодію органів державної влади (як головних розпорядників та розпорядників нижчого рівня).

Виконання даного комплексу робіт дозволить Казначейству вирішити одразу декілька проблемних питань: насамперед відмовитись від використання для внутрішньої платіжної системи засобів захисту Національного банку України, що надавались Казначейству на платній основі. При дистанційному обслуговуванні розпорядників та одержувачів бюджетних коштів також буде застосовуватися і традиційна модель казначейського обслуговування.

Реалізація електронного казначейства дасть змогу, зокрема: підвищити ефективність прийняття управлінських рішень під час реалізації державної політики у сфері казначейського обслуговування завдяки оперативному доступу до достовірної консолідованої інформації; зменшити витрати бюджетних коштів на оновлення апаратного та загальносистемного програмного забезпечення у результаті зменшення кількості автономних та децентралізованих систем обробки даних; забезпечити економію бюджетних коштів за рахунок зменшення фінансових витрат розпорядників та одержувачів бюджетних коштів (окупність придбаних НКІ, навіть за умови невеликих кошторисних призначень бюджетних установ, становить шість місяців у зв'язку з економією витрат на відрядження, папір, витратні матеріали тощо); спростити технологічні операції завдяки автоматизації окремих процесів та усунення дублювання даних у різноманітних системах; забезпечити здійснення контролю за ефективністю діяльності органів Державної казначейської служби України; підвищити рівень інформаційно-телекомунікаційної системи; забезпечити високий ступінь достовірності інформації.

Список використаних джерел.

1. Закон України від 22.05.2003 №851 «Про електронні документи та електронний документообіг» Електронний ресурс: Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/851-15>

СМЕЛЬЯНОВА ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА

*начальник відділу координації наукових досліджень та інформаційно-аналітичної роботи
ОРИДУ НАДУ при Президентові України*

РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ ПРИВАТНО-ДЕРЖАВНОГО ПАРТНЕРСТВА В СФЕРІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТІВ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПАСАЖИРСЬКИХ ТЕРМІНАЛІВ МОРСЬКИХ ТА РІЧКОВИХ ПОРТІВ В УКРАЇНІ

Внаслідок складної економіко-політичної ситуації, відсутності державних коштів в Україні постає серйозна проблема розвитку транспортної інфраструктури, ключовим вирішенням якої є розвиток інституту приватно-державного партнерства. Такий розвиток передбачає реалізацію комплексу заходів, що забезпечать ефективність реалізації проєктів, а саме: підготовка нормативно-правової бази, політична стабільність, стимулювання інвестицій, забезпечення гарантій їх вкладення, стимулювання прозорості ведення бізнесу, зменшення державного тиску, полегшення валютних кредитно-розрахункових процедур тощо.

Одним з ключових елементів портової інфраструктури є пасажирські термінали, стан яких в Україні незадовільний. Світова практика свідчить про те, що доцільно використовувати такі основні стратегії управління пасажирським терміналом: приватний, прямий та змішаний менеджмент [1].

Перша стратегія означає, що порт входить у партнерство з однією або кількома приватними компаніями на основі укладання договору концесії. В цьому випадку компанії вкладають інвестиції у розвиток пасажирського терміналу, адже він стає «портом приписки». Тобто приватна компанія самостійно управляє функціонуванням пасажирського терміналу. Умови такого договору є індивідуальними для кожної компанії. Може бути навіть передбачена субконцесія, при цьому власником терміналу залишається порт.

Прямий менеджмент означає, що в разі відсутності партнерських відносин між портом і приватною компанією, перший сприяє розвитку морського бізнесу за рахунок власних коштів.

Третя стратегія є похідною між приватним і прямим менеджментом. Вона означає, що лише частка терміналу надається в концесію.

До прийняття Закону України «Про морські порти України» укладання договорів концесії в портовому господарстві було заборонено, що не відповідало сучасним реаліям функціонування пасажирських терміналів провідних країн світу.

Найбільш оптимальною є схема взаємовідносин між портами і круїзними компаніями, за якою перші контролюють тарифи та здійснюють загальне керівництво, а судноплавні компанії – стивдорні роботи. Тому, в Україні необхідно стимулювати іноземні круїзні компанії до укладання договорів концесії з торговельними портами. Однак, не лише судноплавні компанії можуть бути зацікавлені у розвитку пасажирських терміналів в окремих портах, також як потенційних партнерів слід розглядати портових операторів, інвестиційні фонди, фінансові групи тощо.

В разі укладання договору концесії Міністерство інфраструктури приймає галузеві нормативні акти, що регулюють діяльність порту, Адміністрація морських портів, в свою чергу, забезпечує ефективне використання і розвиток державного майна, закріпленого за нею на праві господарського ведення та отримання прибутку. Порти в цій схемі виконують господарські функції. Для пасажирських терміналів в українських портах найбільш доцільною є передача в концесію на основі принципу «DBFO» (Design, Build, Finance and Operate) [2].

За даною схемою, приватна компанія-концесіонер отримує право модернізувати наявний термінал, будувати нові споруди. Одним з найбільш важливих питань є те, що фінансування проекту здійснюється за рахунок концесіонера. Роль Адміністрації портів полягає у проведенні тендеру і здійсненні контролю за виконанням обов'язків концесіонера, передбачених контрактом.

Таким чином, інститут приватно-державного партнерства є дієвим засобом вирішення проблеми застарілості портової інфраструктури, передусім пасажирських терміналів, за рахунок залучення приватного капіталу на взаємовигідних умовах для держави та бізнесу.

Список використаних джерел.

1. Public-Private Partnerships (P3) in the Ports Sector [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.claretconsult.com/Desilets%20Ports%20P3%20Article.pdf>.
2. COST Action TU1001 Public Private Partnerships in Transport: Trends & Theory [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ppptransport.eu/docs/Book_part_2.pdf.

ЖУРАВЕЛЬ КАТЕРИНА СЕРГІЙВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОБЛЕМИ МІСЦЕВИХ ВИДАТКІВ РОЗДІЛЬНЯНСЬКОГО РАЙОНУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Бюджет є тим важелем, завдяки якому держава має можливість впливати на економічні, соціальні та політичні процеси в країні. В сучасних умовах зростає значення місцевих бюджетів у економічному розвитку регіонів, вирішенні соціальних проблем. Ефективне управління видатками місцевих бюджетів набуває особливої актуальності в умовах обмеженості ресурсів, коли необхідність раціоналізації видатків і підвищення ефективності функціонування бюджетних закладів вимагає пошуків нових рішень та засад, які б наблизили існуючу бюджетну практику в Україні до світових стандартів.

Важливою передумовою побудови демократичної держави є фінансова незалежність органів місцевого самоврядування. Фінансовий бік незалежності місцевих органів влади є визначальним адже від фінансових можливостей залежать в кінцевому підсумку їх реальні владні функції.

Механізм перерозподілу бюджетних коштів між різними ланками бюджетної системи, що діяв раніше, не відповідав принципам самостійності та фінансової незалежності місцевих органів влади. Переважали в основному адміністративні методи управління, внаслідок чого відносини між центральними та регіональними органами влади мали адміністративний характер.

Сьогодні в перехідний для економіки України період питання фінансової децентралізації та економічної самостійності регіонів стають особливо гострими.

Фінансову незалежність місцевого самоврядування треба розглядати насамперед як економічний простір для його діяльності у межах певної території на принципах економічної ефективності та економічної доцільності. Пріоритетною умовою в даному разі повинна бути сукупність територіальних інтересів, що відображають особливості економічних і соціальних умов регіону.

Передумовою фінансової незалежності місцевого самоврядування є розумна, з точки зору економічної доцільності, децентралізація влади і адекватний розподіл повноважень, відповідальності, а отже, і фінансово-економічної бази між центром і регіонами, місцевими органами управління. Межі фінансової незалежності місцевого самоврядування завжди

повинні визначатись у законодавчому порядку, тобто закон повинен чітко окреслювати функції місцевого самоврядування і відповідно до них джерела ресурсів, які становитимуть фінансове забезпечення цих функцій.

Витрачання бюджетних коштів яскраво виявляє зміст основних функцій і завдань, які виконують органи державної влади і місцевого самоврядування. Склад, структура і динаміка бюджетних видатків відображає державні, регіональні та місцеві пріоритети соціально – економічного розвитку. Крім того, специфіка функціонування та особлива роль місцевих бюджетів виявляється саме у складі та структурі їхньої видаткової частини. Бюджетні видатки дають змогу розкрити і дослідити економічну сутність місцевих бюджетів, фінансову базу органів місцевого самоврядування, які мають вирішувати завдання місцевого значення забезпечувати населення державними послугами, сприяти всебічному і гармонійному розвитку територій.

Для аналізу ролі місцевих бюджетів в соціально-економічному розвитку регіонів та їх місця у бюджетній системі України потрібні їх кількісна та якісна характеристика. Щоб детальніше розглянути роль видатків місцевих бюджетів в соціально-економічному розвитку територій, звернемо увагу на бюджет Роздільнянського району Одеської області.

Видатки загального фонду за I півріччя 2015 року склали 127389,915 тис. грн., що складає 85,1%, в тому числі:

- районний бюджет – 111442,039 тис. грн., що складає 85,1%;
- міський бюджет – 4688,166 тис. грн., що складає 88,1%;
- селищний бюджет – 1511,536 тис. грн., що складає 78,8%;
- сільський бюджет – 9748,174 тис. грн., що складає 84,6%.

Видатки спеціального фонду за 6 місяців 2015 року склали 5081,672 тис. грн., що складає 46,4%.

На сьогодні в ході управління місцевими видатками, як свідчить досвід, існує низка проблем, що потребують розв'язання. І тому виникає необхідність у вдосконаленні та оптимізації процедур і механізмів виконання місцевих бюджетів за видатками.

Отже можемо виділити та систематизувати наступні недоліки, які потребують скорішого вирішення:

1. Недосконала організація планування видатків місцевих бюджетів. Власне, через недоліки у плануванні нині більшість місцевих бюджетів має постійну проблему у додатковому фінансуванні. Розв'язання проблеми неплатоспроможності бюджетів за рахунок ефективного планування та раціонального розподілу доходів між рівнями бюджетів привело б не тільки до покриття поточних зобов'язань бюджетів, а й до фінансової самостійності органів місцевого самоврядування та економічного розвитку регіонів.

2. Невисокий професійний рівень посадовців та службовців органів місцевого самоврядування. Професійна та освітня підготовка більшості з них не відповідає сучасним вимогам та не дозволяє в повному обсязі використовувати теоретичні та практичні механізми реалізації управлінських повноважень

3. Недосконале програмне забезпечення. Нині нагальним є запровадження нової технологічної платформи, яка давала б змогу, з одного боку, забезпечити безперебійну поточну роботу всього механізму щодо обслуговування процесів виконання бюджетів усіх рівнів, а з іншого – давала б можливість прискорено отримувати оперативні дані для прийняття рішень щодо управління державними фінансами

Вирішення зазначені проблеми можливо за рахунок:

- підвищення професійного рівня посадових осіб місцевого самоврядування, бухгалтерів та економістів бюджетних установ;
- для підвищення ефективності управління бюджетними коштами на місцевому рівні є доцільним залучення тимчасово вільних бюджетних коштів та їхніх залишків у розпорядників із метою здійснення першочергових бюджетних видатків, недопущенні касових розривів у процесі виконання бюджетів;
- забезпечення сільських і селищних рад комп'ютерною технікою, засобами зв'язку, універсальним програмним забезпеченням, створення цілісної системи адаптованого програмного забезпечення та єдиного порядку інформаційного обміну між органами місцевого самоврядування, фінансовими органами, податковими органами та органами Державної казначейської служби України.

Список використаних джерел.

1. Офіційний сайт Роздільнянської районної державної адміністрації [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://rozdilna-rda.odessa.gov.ua/>

2. Борісов О.Г., Лупенко А.М. Механізм аналізу показників виконання бюджету за видатками. Вісник ОНУ ім. І.І. Мечнікова. 2014. – Т. 19. Вип. 1/1. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://visnyk-onu.od.ua/journal/2014_19_1_1/24.pdf

3. Городюк. А. Проблеми та шляхи вдосконалення бюджетного менеджменту [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/715>

КАРПЕНКО ЛІДІЯ МИКОЛАЇВНА

*доцент кафедри адміністративного менеджменту та проблем ринку
Одеського національного політехнічного університету, к.е.н.*

ПИТАННЯ ПРОГНОЗУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПОТОКІВ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ЕЛЕМЕНТ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Визнання пріоритетності інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України, впровадження державної політики, спрямованої на інноваційну модель економічного розвитку, обумовлюють актуальність побудови й впровадження у практику їх діяльності ефективної системи управління інноваційними проектами з використанням певних управлінських інструментів, інвестиційною підтримкою.

Мета роботи полягає у дослідженні питань прогнозування інвестиційних потоків, у систематизації та подальшому розвитку теоретичного уявлення інформаційно-аналітичного забезпечення контролінгу бізнес-процесів підприємств, розробці методичних підходів щодо реалізації управлінської та контрольної функції.

Проведене дослідження дає змогу стверджувати, що прогнозування інвестицій передбачає:

- здійснення кількісного та якісного аналізу тенденції інвестиційних процесів, існуючих проблем та нових явищ;
- альтернативне передбачення майбутнього розвитку галузей народного господарства як можливих об'єктів укладення капіталу;
- оцінку можливостей і наслідків укладення коштів у ту чи іншу сферу економіки.

Розробляють коротко-, середньо- і довгострокові прогнози. Короткостроковий прогноз служить для визначення тактики інвестування та оцінки можливих укладень у короткострокові фінансові інструменти. Середньостроковий прогноз призначений для коригування стратегії інвестиційної діяльності та обґрунтування вкладень у відносно невеликі за капіталомісткістю проекти реального інвестування й довгострокові фінансові інструменти. Довгостроковий прогноз пов'язаний насамперед з визначенням стратегії інвестиційної діяльності у великі капіталомісткі проекти.

Інвестиційне прогнозування має здійснюватися на рівні країни в цілому (макрорівень), галузей і підгалузей регіонів (мезорівень), окремих компаній і фірм (мікрорівень). При плануванні інвестицій необхідно дотримуватися принципів цілеспрямованості та пріоритетності, які вимагають побудову структури суспільних потреб і формування пріоритетних напрямів інвестиційної політики. Процес прогнозування інвестицій можна умовно відокремити на три етапи:

- прогнозування можливих інвестиційних потоків;
- прогнозування потреби в інвестиціях;
- оцінка економічної ефективності використання інвестицій з урахуванням факторів інвестиційного ризику.

На макрорівні прогнозування реальних інвестицій базується на визначенні стратегії соціально-економічного розвитку країни, структурній політиці, а також на розробці та реалізації загальнодержавних, галузевих і регіональних програм; на мікрорівні – на побудові стратегії підприємства і бізнес-планах [1, с. 196].

У контексті даної наукової роботи інтерес автора висвітлюється у методичних підходах до розробки й адаптації управлінських нововведень, розробці й адаптації інформаційно-аналітичної системи, як ефективного засобу управління та розвитку бізнес-процесами підприємства, здатного забезпечити управлінців первинною інформацією, що необхідна як для визначення напрямків подальшого розвитку, так і вирішення поточних питань виробничої діяльності. Взаємодія елементів подібної системи має бути спрямована на формування інформаційно-аналітичної бази для своєчасного реагування менеджменту на зміну обставин і передбачення критичних ситуацій фінансово-господарської діяльності, а також бути основою для оперативного і стратегічного планування.

Інформаційно-аналітичне забезпечення системи контролінгу бізнес-процесів підприємств розробляється відповідно до управлінських принципів, методичного забезпечення щодо визначення ефективності та доцільності інвестиційного проекту, в розрізі функціональних блоків управління і ґрунтується на таких основних інструментах:

- програмно-методологічні питання інтегрованого аналізу інноваційно-інвестиційної діяльності;
- збалансована система показників і результати прикладного стратегічного аналізу;
- стратегічна карта інноваційного процесу;
- багатофункціональне аналітичне забезпечення прийняття інвестиційних рішень і методика його практичної автоматизованої реалізації;
- календар інвестиційних перешкод і відповідна методика прогнозування поведінки інвестора;
- комплекс економіко-математичних методів аналізу;
- система бюджетування з реалізацією функції комплаєнс-контроль;
- методика управління продажами як інструмент прийняття інвестиційних рішень на експлуатаційній фазі інвестиційного проекту;
- система контролю виконання інвестиційного проекту по етапах його життєвого циклу [2, с. 187].

Практичною стороною роботи є статистичний аналіз інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств Одеського регіону. Нестабільна ситуація в регіоні та в країні в цілому стримують економічне зростання та подальший соціально-економічний розвиток, призводять до падіння активності промислових підприємств Одеської області в інноваційній діяльності країни. Так, у 2014р. інноваційною діяльністю були зайняті 67 підприємств або 16,8% від загальної кількості обстежених промислових підприємств (у 2013 р. – 69 підприємств або 17,6%). По Україні ця частка становила 16,1% (у 2013 р. – 16,8%). В Одеській області кількість інноваційно активних підприємств у 2014 р. збільшилась у порівнянні з 2005 р. в 1,4 рази, у порівнянні з 2013р. – зменшилась на 2,9%. У 2014р. найбільша кількість інноваційно активних підприємств зосереджена у виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів, у виробництві гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції, машинобудуванні (відповідно – 25,4%, 17,9% та 16,4% загальної кількості інноваційно активних підприємств області).

На рис. 1 представлена динаміка індексів капітальних інвестицій в Одеську область за видами економічної діяльності, розрахованих з урахуванням дефлятування, тобто коригування вартості активів, у які інвестовано кошти, на їх індекси цін (дефлятори).

Рис. 1. Прогностична валідність надходжень капітальних інвестицій в Одеську область (побудовано автором)

Тким чином, проведене дослідження дає змогу щодо впровадження управлінських інновацій, окреслити інноваційно-інвестиційний потенціал вітчизняних підприємств промисловості.

Список використаних джерел.

1. Сухарев О.С. Синергетика инвестиций: учеб.-метод. пособие / О.С.Сухарев, С.В. Шманёв, А.М.Курьянов; под. ред. профессора О.С.Сухарева. – М.: Финансы и статистика; ИНФРА-М, 2011. – 368 с.
2. Frank J. Fabozzi, CFA. Investment management / Frank J.Fabozzi. – 2nd ed. – USA, New Jersey 07458, 1998. – 837 pages.

КІБКАЛО ВАЛЕРІЙ ВАЛЕРІЙОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПІЛЬГОВОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Питання трансформації механізмів державного регулювання фінансового забезпечення пенсійної системи України набувають особливого значення, оскільки система фінансування пенсійного забезпечення, заснована на принципах солідарності учасників системи та перерозподілу поточних доходів, показала свою нездатність адаптуватися до умов сьогодення. За наявності мінімальних можливостей з функціональними протиріччями вирішуються питання досягнення фінансової збалансованості пенсійної системи та підвищення соціального захисту населення України. Здійснювана пенсійна політика є лише набором відокремлених заходів, які не мають системного характеру, що зумовлено і недостатністю наукових досліджень для теоретико-методологічного обґрунтування управлінської діяльності в цій сфері. Це й визначає актуальність дослідження.

Фінансово-економічні засади соціальної проблематики в цілому та пенсійної зокрема, висвітлені в наукових працях вітчизняних вчених-економістів: В. Дем'янишина, Н. Кравченка, Е. Ліанової, М. Мниха, Б. Надточія, В. Новикова, С. Онишко, В. Опаріна, І. Сироти, В. Федосова, М. Шавариної, Ю. Шклярського, С. Юрія, В. Яценка та ін. Разом з тим, аналіз опублікованих робіт показує, що проблеми пенсійного забезпечення в Україні потребують подальшого дослідження та удосконалення механізму його функціонування.

Однією із особливостей пенсійної системи України є велика кількість спеціальних видів пенсій, особливо так званих пільгових пенсій. Дострокові пенсії отримують близько 13% загальної кількості пенсіонерів. Достроковий вихід на пенсію, скорочення при цьому періоду сплати страхових внесків є великим тягарем для солідарної пенсійної системи.

Важливими питаннями при формуванні професійних систем є встановлення: періоду професійної діяльності; надання професійної дострокової пенсії (далі – пенсії); критеріїв, за якими мають надаватися пенсії; показників, за наявності яких надається пенсія.

Пенсія, по-перше, має бути пов'язана зі станом умов праці за показниками шкідливості та небезпечності чинників виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. По-друге, вона має відбивати потенційний ризик професійного пошкодження здоров'я працівників. По-третє, вона має враховувати стан здоров'я, загальну працездатність працівника та професійну працездатність, що пов'язано із конкретними виробничими умовами праці. Списки №1 та №2 свого часу розроблялися на підґрунті оцінки колективних ризиків. На сьогодні цей старий механізм абсолютно не відповідає вимогам об'єктивного призначення пільгових пенсій, які мають базуватися на визначенні індивідуальних ризиків працівників певних виробництв.

При розробці спеціальних програм пенсійного забезпечення, з нашої точки зору, доцільно встановити фіксований список для призначення пенсій працівникам з екстремальними умовами праці з визначеним віком та страховим стажем. Потребує відпрацювання питання законодавчого обмеження стажу роботи на виробництвах із високим рівнем професійного ризику. Здійснення цього превентивного заходу, крім організаційних, економічних завдань, потребує визначення критеріїв та показників для встановлення стажевої експозиції впливу тієї чи іншої професійної шкоди.

Таким чином, реформування пільгової пенсійної системи, яке відбувається у теперішній час в Україні, потребує розробки нових підходів щодо призначення цих пенсій. Інтегральна оцінка умов праці може слугувати і критерієм для підтвердження права працівників на отримання пільг за роботу у нестандартних умовах праці, посилює об'єктивність у їх наданні. З нашої точки зору, використання інтегральної оцінки умов праці дозволяє більш об'єктивно підійти до визначення і такої пільги, як скорочена тривалість робочого часу.

В Україні питання виплати пільгових пенсій залишається нерозв'язаним через недосконалість системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, хоча деякі кроки з його вирішення вже зроблені. Перспективним напрямом розв'язання проблеми є подальший розвиток корпоративних та професійних пенсійних фондів для переведення з бюджетного на страхові засади забезпечення категорій громадян, які мають право вийти на пенсію на пільгових умовах.

Світова практика показує, що утримувати професійні пенсійні плани у солідарній пенсійній системі неефективно. Такі плани достатньо дорого адмініструвати (управляти), вони вимагають детального персоніфікованого обліку і є обтяжливими для роботодавців. У західних країнах професійне пенсійне забезпечення не здійснюється за рахунок солідарних схем, а більшість країн Центральної та Східної Європи скасували майже всі, за виключенням тільки деяких категорій професій, які підлягають пільговому пенсійному забезпеченню.

Узагальнюючи викладене, можна дійти висновку, що пенсійна реформа, якою б не була її структура, потребує систематизованого підходу до її розроблення і впровадження. Складність та багатогранність питань, пов'язаних із запровадженням професійних пенсійних систем (далі – ППС), приводять до необхідності розширення сфери застосування економіко-математичного моделювання з метою напрацювання відповідних рекомендацій щодо досягнення як найвищої ефективності запровадження та подальшого функціонування означених систем.

Необхідно чітко усвідомлювати складність та багатогранність процесу створення нової системи фінансування пільгових пенсій за рахунок обов'язкових страхових внесків роботодавців-вкладників до професійних та корпоративних пенсійних фондів, які діятимуть у межах законодавства про недержавне пенсійне забезпечення, а також те, що позитивна динаміка означеного процесу здатна проявитися тільки поступово протягом певного терміну.

Проведені дослідження дозволяють стверджувати, що за наявної соціально-економічної ситуації в Україні зміна джерел фінансування пенсійних виплат за віком, які призначаються на пільгових умовах або за вислугу років, шляхом запровадження ППС є доцільною та своєчасною, оскільки сприятиме не тільки частковому звільненню солідарної складової системи загальнообов'язкового пенсійного страхування від невластивих їй виплат, але й підвищенню рівня соціального захисту окремих категорій застрахованих осіб, які зайняті на роботах з особливими умовами праці.

Необхідно констатувати, що для вдосконалення правового врегулювання спеціального пенсійного забезпечення необхідним є ухвалення спеціального закону України про обов'язкову ППС, який би визначив коло осіб – платників обов'язкових професійних внесків та учасників ППС, а також порядок набуття статусу платника або учасника пенсійних фондів, за допомогою яких має здійснюватися професійне пенсійне забезпечення; правила формування, управління та розподілу коштів ППС, та інше.

Щодо визначення шляху реформування пенсійної системи, то він має спиратися на встановлені Конституцією України гарантії. Крім того, реформування системи соціального забезпечення має враховувати значну її інерційність, пов'язану з наявністю довгострокових зобов'язань. Тому умовою його здійснення має стати запобігання деструктивним явищам, що можуть бути спричинені швидкими принциповими організаційно-фінансовими змінами.

Формування такої стратегії, визначення оптимальної структури цілей, конкретизація пенсійної доктрини, модернізація управлінської підсистеми в системі пенсійного забезпечення, запровадження системного моніторингу через оцінку, аналіз і контроль управлінської діяльності сприятимуть функціонуванню інноваційної моделі державного регулювання фінансового забезпечення пенсійної системи України.

Список використаних джерел.

1. Батченко Л. Розвиток реформованої пенсійної системи України / Л. Батченко, М. Деліні // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 6. – С. 188.

КОВАЛЬОВ ГЕОРГІЙ ІВАНОВИЧ

*доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н., доцент*

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ПІДПРИЄМСТВ У ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

Сучасна економічна система об'єднує суб'єктів господарювання різноманітних форм власності, які доповнюють одне одного для забезпечення економічного та соціального розвитку країни. Провідну роль в цьому процесі повинні відігравати організації та підприємства державного сектору. Організації та установи надають послуги, а державні підприємства повинні відігравати головну роль у розвитку стратегічно-важливих галузей народного господарства. Державні підприємства є визначальними у процесі виконання соціальних завдань, за реалізацію яких відповідає держава, зокрема таких, як забезпечення суспільними благами та соціальний захист.

Интерес до економічної діяльності бюджетних установ перш за все пов'язаний з ростом обсягів затрат на утримання галузі та обмеженістю бюджетних надходжень. Кошти, які щорічно виділяє держава для задоволення необхідності суспільства в культурному розвитку, медичному обслуговуванні, освіті, тощо. повинні використовуватись з максимальним ефектом.

Бюджетні установи є первинною ланкою галузей невиробничої сфери, де відбуваються господарські операції. Вони вносять зміни до складу та розміщенню державних коштів і джерел їх утворення. За останні роки відчувається все гостріший дефіцит коштів. Фінансування бюджетних установ здійснюється в обмежених розмірах, що значно ускладнює їх функціонування.

Поняття реформування економіки України обумовило необхідність вдосконалення методів мобілізації та ефективності використання бюджетних ресурсів, зумовлює удосконалення механізмів управління бюджетними установами та організаціями.

Але має місце складність проведення аналізу діяльності цих організацій. Вона полягає у відсутності загальної методики визначення показників ефективності, у різноспрямованості та специфічності діяльності, недосконалості законодавчої бази та недоступності звітних даних.

Основною метою діяльності бюджетних установ та організацій є надання нематеріальних послуг споживачам, у той час об'єктом аналізу діяльності – виконання кошторису, тобто розпорядження господарськими засобами за складом і розміщенням, за джерелами їх формування і призначенням у процесі невиробничого споживання. Головним завданням аналізу на сьогоднішній день є повне і своєчасне відображення фінансово-господарських операцій з використання бюджетних коштів відповідно до їхнього цільового призначення, тобто на утримання самих установ та організацій. Ефективність виконання місії (надання нематеріальних послуг) наглядові органи не цікавить.

Незважаючи на значну кількість публікацій з даної проблематики, вона потребує подальшого розвитку теоретичних та практичних аспектів проведення аналізу ефективності діяльності організацій та підприємств в державному секторі.

Слід констатувати, що в Україні досі не розроблена концепція аналізу ефективності діяльності організацій та установ в державному секторі з виконання ними покладеної місії. Поодинокі спроби розробки галузевих методик оцінки ефективності діяльності цієї сфери не мали успіху. За відсутності системної оцінки цілеспрямованої діяльності не можна говорити про її ефективність. Саме тому, доки не почне функціонувати багатокритеріальна система оцінки ефективності діяльності організацій та установ в державному секторі загальна якість послуг, що надаються залишиться низькою. Показники «ефективність діяльності» та «якість надання послуг» повинні мати чіткі ознаки оцінювань. В зв'язку з цим необхідно активізувати роботу по розробці та втіленню сучасних методик аналізу.

Другою проблемою державного сектору економіки є діяльність державних підприємств. Стосовно стану та діяльності державних підприємств країни, вони характеризуються такими недоліками:

- недосконалістю структури та організаційно-правових форм господарювання;
- розпорошеністю і неузгодженістю функцій управління між окремими органами;
- низькими показниками ефективності функціонування суб'єктів господарювання та доходністю активів;
- низькою активністю управління як щодо уповноважених органів управління, так і менеджменту суб'єктів господарювання;
- відсутністю належної прозорості при прийнятті стратегічних рішень;
- наявністю фактів корупції та рейдерства.

У зв'язку з сучасними трансформаційними процесами та наслідками фінансово-економічної кризи відбувається значне скорочення державного сектора в економіці України. Цей процес має об'єктивні межі, які зумовлені тим, що в державному секторі повинні залишатися ті галузі та об'єкти, які необхідні державі для виконання своїх функцій. Також їх діяльність має стратегічне значення на протікання соціально-економічних явищ та процесів. Визначення даних меж має базуватись на стратегії розвитку України та на ефективності діяльності державного сектору економіки.

Підприємства державного сектору оцінюються за критеріями мікро- та макроекономічної ефективності. Мікроекономічна ефективність державних підприємств відображає їх рентабельність, а макроекономічна – характеризує ступінь виконання державним сектором певних соціально-економічних функцій.

Аналіз результатів ринкових перетворень Україні засвідчує, що ефективному використанню державної власності заважає низка невирішених проблем. Серед них:

- відсутність науково обґрунтованої стратегії присутності та розвитку державного сектору в розрізі галузей економіки;
- відсутність науково обґрунтованої системи показників оцінки результативності управління корпоративними правами;
- недостатньо ефективний механізм державного регулювання та контролю на підприємствах з державною часткою власності;
- недостатнє фінансування та брак власних коштів на інвестування в інноваційний розвиток державних підприємств;
- випадки неефективного управління державними підприємствами в інтересах окремих бізнес-структур для подальшого привласнення підприємств чи їх банкрутства;
- випадки кримінальних рейдерських захоплень державних підприємств;
- непрозора система управління державними підприємствами.

При проведенні оцінки ефективності діяльності підприємств державного сектору економіки слід враховувати не тільки економічну ефективність а виконання ними соціальних функцій.

Для вирішення зазначених проблем потрібно на державному рівні:

- переходити від планів розпродажу державних підприємств до розробки та прийняттю стратегії розвитку державного сектору економіки в цілому (наприклад на 10 -15 років) і по кожній галузі економіки окремо з визначенням напрямків діяльності підприємств, робота яких повинна бути повністю або частково підконтрольною державі;
- розробити та прийняти відповідні закони щодо підвищення ефективності управління державним майном, державними підприємствами та державними корпоративними правами;

- врегулювати питання оренди державного майна, концесії, лізингу, надходження дивідендів, надання податкових пільг для оптимізації надходження коштів до бюджету.

Зазначений комплекс заходів допоможе зробити перший крок на шляху підвищення ефективності функціонування організацій та підприємств в державному секторі.

Список використаних джерел.

1. Вдосконалення методики оцінки фінансового стану підприємств у контексті регулювання їх економічної поведінки в мінливому середовищі. / В. В. Прядко, В. К. Євдокименко, Е. О. Юрій, М. В. Корвацький // Регіональна економіка. – 2012. – №1. С. 69-79.

2. Никитин В. А. Управление качеством на базе стандартов ИСО 9000:2000./ В. А. Никитин – СПб., Питер, 2014. – 272 с.

КОЗИНСЬКИЙ СЕРГІЙ МИХАЙЛОВИЧ

*доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н., доцент*

БАЛАБАН ЄВГЕНІЯ ВАЛЕРІЇВНА

методист кафедри економічної та фінансової політики ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

МАКРОЕКОНОМІЧНА РІВНОВАГА ТА ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА У КРАЇНАХ З ПЕРЕХІДНОЮ ЕКОНОМІКОЮ

Сучасна економічна теорія вважає рівновагу центральною категорією власного наукового апарату, який широко застосовується у її статичних та динамічних моделях. Достовірність останніх цілком залежить від того, наскільки послідовним виявляється врахування рівноваги під час аналізу того складного та мимовільного механізму координації ринків та цін, який ототожнюється з конкурентною системою. Між тим, наявність таких припущень може вважатися достатньою для ефективного функціонування ринкової системи лише на рівні опису її статичних станів. Справа значно ускладнюється тоді, коли виникає потреба у врахуванні фактору часу чи тих обмежень, які накладає на розвиток ринкової системи держава.

Домінуючий сьогодні у економічній науці неокласичний напрям, багато в чому пов'язаний з школою неокласичного синтезу, вважає за необхідне розглядати зазначену проблему з огляду на ефект факторів, стримуючих природний рух ринкових сил. Саме в такому контексті й формується ставлення до досконалої конкуренції, яка й набуває свого практичного значення, враховуючи рівновагу не тільки на рівні суто економічних параметрів (наприклад, попиту та пропозиції), а й між ними та неринковими інститутами, що виникли внаслідок позаекономічних обставин розвитку суспільства. Це не тільки значно наближує сучасний «мейнстрім» до інституціоналізму, а й створює широке поле для наближення економічної теорії до проблем практики. Саме на шляху такого наближення й знаходиться збагачення економічної науки моделями:

1) змішаної економіки, яка конкретизується своїми різновидами за специфікою поєднання інститутів, що стримують та підтримують природний рух ринкових сил. Відомі як німецька, американська, шведська та ін., вони утворюють той рівень узагальнень, який має враховуватися у державному управлінні, принаймні при прогнозуванні та стратегічному плануванні;

2) перехідної економіки, змістовно пов'язаної з розбалансованістю інститутів, стримуючих рух ринкових сил та тих, що сприяють розкриттю останніх. У даному випадку, вважається, що сили інерції, народжені такими інститутами здатні істотно деформувати імпульси, необхідні для економічного зростання.

З точки зору самої економічної науки, ці два напрямки моделювання не є однаковими, хоча б з особливостей їх звернення до інструментарію позитивної та нормативної функцій науки. Зрозуміло, що система збалансована за впливом на економіку ринкових та неринкових інститутів, об'єктивно більш зорієнтована на дослідження позитивного характеру. У той же час недосконалість зазначеної рівноваги, характерної для перехідних систем, визначає тут значно більший вплив та значення нормативних аргументів. Розуміння таких розбіжностей є необхідним для розуміння тих підстав, що визначають значно більший рівень втручання держави у процеси господарювання, чим це передбачено у «стандартах» сучасної економічної науки.

Однак, поряд з тим слід визнати й той факт, що розуміння такої необхідності має обов'язково супроводжуватися наявністю у держави довготривалої стратегії не тільки впливу на економіку, а також і його скорочення у часі, по мірі набуття зрілості інститутами ринкової самоорганізації. Таким чином, має йтися про специфічний вид рівноваги між широким колом інститутів та механізмів, належних до ринкового та неринкового середовища. Причому, характеризуючи таку рівновагу, слід чітко усвідомлювати певну нерівність між імпульсами розвитку, які отримують такі інститути у країнах з перехідною економікою в силу історичних обставин.

Отже, відмова від командно-адміністративних методів не означає автоматичної ліквідації усіх механізмів та інструментів, за допомогою яких держава у минулому впливала на розподіл та обіг ресурсів. Існує досить досліджень, побудованих на узагальненнях практик переходу до ринку країн Східної Європи та СНД, які дають підстави вважати, що елементи старої системи здатні «виживати» в нових умовах, перетворюючи ринкові механізми у гібридні з непередбачуваними наслідками для неї.

Оцінка ризиків, що виникають у зв'язку з цим, й досі залишається незаповненою нішею економічної науки, яка найчастіше обмежується констатацією непередбачуваності наслідків, які несуть такі гібриди для економічної та

політичної систем країн. Зрозуміло, що зв'язок економіки та політики неминуче призведе до появи політичних інститутів, само виникнення яких буде пов'язане з реалізацією інтересів гібридних структур економіки. У свою чергу, закріплення такого зв'язку є гарантією розширеного відтворення тих економічних структур, які не мають відношення до конкурентного порядку ринкової економіки.

Типовим прикладом такої гібридності вже стали сучасні монополії, які виникли на підставі аналогічних структур командно-адміністративної економіки. Останні, пов'язані з втіленням в організації економічної діяльності принципу ефекту від масштабу, який мав відбиватися у зростанні добробуту суспільства, перетворилися у сучасних умовах у приватні компанії, що зберегли монополію на організацію діяльності, «приватизувавши» усі позитивні наслідки від ефекту масштабу. При цьому боротьба з такими монополіями виявляється паралізованою саме завдяки широкому та потужному лобюванню ними власних інтересів на рівні представницьких органів влади.

Окрім зазначеної «приватизації», діяльність таких монополій представляє інтерес ще, принаймні, у двох аспектах:

1. Послідовно виступаючи за підвищення цін та тарифів на продукти своєї діяльності, вони, фактично, скорочують ту частину бюджетів домогосподарств, що витрачається ними на товари та послуги, які виробляються підприємствами конкурентного сектору економіки. Отже, динаміка зростання цін та тарифів в Україні значно випереджає темпи росту номінальної заробітної платні. За таких умов формування внутрішнього ринку країни виявляється неможливим одразу за двома причинами:

1) загальне скорочення витрат домогосподарств об'єктивно звужує простір не тільки для розширеного відтворення капіталу національних компаній-немонополістів, а й суттєво загрожує і простому його відтворенню;

2) низький та нестабільний попит на товари ускладнює їх виробництво всередині країни за рахунок погіршення співвідношень між витратами виробників та їх прибутками. Зростання ризику не покриття виробничих витрат чи порівняно низької ефективності капіталовкладень, здатне значно більше перешкоджати інвестиційній діяльності, чим свавілля чиновників.

За таких умов, спеціалізація на експортно-імпорتنих операціях виявляється більш привабливою, чим виробництво товарів на внутрішній ринок, з усіма постійними та змінними витратами, характерними для нього. Сучасна залежність України від імпорту не може бути подоланою без врахування тієї рівноваги, що має складатися між витратами та прибутками компаній-імпортерів та виробників на національному ринку.

2. Монополізація галузей виключає можливість оцінки справедливості тарифів та цін, за якими їх підприємства постачають товари чи надають послуги споживачам. Справа в тому, що аргументація цін витратами не може вважатися достатньою тоді, коли відсутні аналоги ринкового ціноутворення. Також достатніми не можуть розглядатися й заходи з боку держави щодо врегулювання тарифів монополістів.

Відсутність контролю, який здійснює ринок через систему конкуренції, піддаючи такі тарифи постійній поточній перевірці тарифами інших компаній, значно ускладнює проблему, перетворюючи її у таку, що потребує вже екстраординарних рішень з боку органів влади. Таким чином розв'язання проблеми монополізованого ринку набуває виду державної політики, з усіма наслідками та побічними ефектами для політичного процесу у країні.

КУРАНДА ЛЮДМИЛА ОЛЕКСІВНА

*доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент*

МОЖЛИВІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Система державного фінансового контролю України функціонує за відсутності базового закону, який би встановлював основні поняття в цій сфері, чітко розподіляв завдання, функції і повноваження між відповідними органами, регламентував стосунки між суб'єктами і об'єктами контролю, визначав відповідальність і незалежність відповідних уповноважених посадовців. Бюджетний кодекс України не регулює ці питання.

Норми чинних законів і нормативно-правових актів у сфері державного фінансового контролю не завжди погоджують між собою. Методичні рекомендації і інструкції охоплюють лише окремі аспекти. У навчальних закладах фактично відсутній системний навчальний курс для підготовки і перепідготовки кадрів у сфері державного фінансового контролю.

Сьогодні в Україні відсутня цілісна система органів державного фінансового контролю і аудиту. У статті 98 Конституції України лише Рахункова палата визначена як орган, який здійснює контроль за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанню.

В той же час законодавче право на здійснення контрольних, контрольно-ревізійних, наглядових і фіскальних дій відносно бюджетних коштів має ряд державних органів, які функціонують окремо, без формування цілісної системи контролю. Їх діяльність регламентується окремими спеціальними законами і нормативно-правовими актами. При цьому в діяльності вказаних органів трапляється дублювання функцій і повноважень.

У Україні по суті склалася ситуація, коли зовнішній контроль в частині використання засобів Державного бюджету України централізованого здійснюють два органи влади: Рахункова палата від імені Верховної Ради України і Державна контрольно-ревізійна служба від імені Уряду, що не відповідає основним вимогам Європейського Союзу.

На сьогодні стан інформаційного і програмного забезпечення системи державного фінансового контролю характеризується такими ознаками:

- відсутність єдиного інформаційного центру органів контролю і організаційної поширеності наявних інформаційних ресурсів в органах контролю;
- склад і наповнення інформаційних ресурсів не відповідає сучасним вимогам до організації роботи органів контролю;
- відсутність нормативно-правового забезпечення і методологічним неузгодженням процесів обміну інформацією;

- відсутність єдиної системи класифікації і кодування інформації.

Заважає створенню ефективної системи електронного обміну інформацією між органами державного фінансового контролю і іншими органами виконавчої влади використання ними різних, не адаптованих один до одного програмних продуктів, і наявність міжвідомчого бар'єру відносно обміну інформацією, як на центральному, так і на місцевому рівнях.

Звітність з питань контрольно-ревізійної діяльності складається і узагальнюється по старій системі показників, яка не відповідає ряду норм Бюджетного кодексу України. Відповідно до чинного законодавства в Україні звіт про стан фінансово-бюджетної дисципліни не визначений у складі звітів про виконання державного і місцевих бюджетів і не розглядається Верховною Радою України і відповідними радами. Відносно звітів про виконання місцевих бюджетів, то до них взагалі не готуються виведення зовнішнього (незалежного) органу фінансового контролю, а розглядаються лише комісіями з питань бюджету відповідних рад. Узагальнені результати звітів про проведені перевірки, які спрямовуються органами державної контрольно-ревізійної служби Верховній Раді України і Міністерству фінансів, не затверджуються і по них не приймаються відповідні рішення, а лише беруться цими органами влади до уваги.

Усе це свідчить про низький рівень об'єктивності в оцінці стану фінансово-бюджетної дисципліни в Україні і потребує конструктивних змін. В той же час держава щороку втрачає певну частину бюджетних коштів із-за зловживання розпорядників і одержувачів бюджетних коштів.

Діючий механізм відповідальності і застосування санкцій не мають значного впливу на поліпшення ситуації в цій сфері. Так, частина бюджетних установ, в яких виявлені незаконні, нецільові витрати бюджетних коштів і нестача, в загальній кількості підприємств, в яких виявлені такі порушення, має постійну тенденцію до збільшення.

Сучасна система контролю і аудиту має багато складених, і організаційні структури такої системи, які існують в різних країнах Європи, можуть відрізнитися. Проте система механізмів, процедур, підходів і стандартів є загальною для усіх країн Євросоюзу. Це передусім сформована система внутрішнього державного фінансового контролю.

Загальними рисами найоптимальнішої і такої, що відповідала б вимогам Євросоюзу, моделі системи державного фінансового контролю в Україні можуть бути:

1) зовнішній незалежний фінансовий контроль в частині контролю по надходженнях до бюджетів усіх рівнів і витрачання засобів державного, місцевих бюджетів і трансфертів повинен здійснюватися єдиним контрольним органом – Рахунковою палатою і її регіональними представництвами;

2) внутрішній фінансовий контроль:

- в частині контролю по своєчасними і в повному об'ємі надходженням податків, зборів (обов'язкових платежів) до бюджетів усіх рівнів – Державними податковою і митною службами при Міністерствах фінансів, а також іншими уповноваженими органами влади;
- в частині витрачання засобів державного бюджету – внутрішні служби аудиту у складі центральних органів виконавчої влади і аудитори у бюджетних установах;
- в частині витрачання засобів місцевих бюджетів і трансфертів з місцевих бюджетів – внутрішні служби аудиту у складі місцевих органів влади і аудитори у бюджетних установах;
- в частині контролю за використанням трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам – уповноважені представники (аудитори) Міністра фінансів;

3) гармонізація і координація внутрішнього фінансового контролю забезпечуватиметься Міністерством фінансів України.

Серед нових перспектив партнерства, економічної інтеграції і співпраці, обкреслених в плані дій Україна – Європейський союз, визначений пріоритет відносно зовнішнього аудиту і контролю – забезпечення відповідного функціонування вищестоячого органу аудиту (Рахункової палати) згідно з визнаними на міжнародному рівні стандартами зовнішнього аудиту (Міжнародна організація вищих аудиторських установ) і відносно державного внутрішнього фінансового контролю – розробка Концепції розвитку і реструктуризації системи урядовий фінансовий контролю і аудит в Україні; створення нормативно-правової бази відносно державного фінансового контролю; поступова гармонізація з визнаними світовими стандартами (IFAC, IIA, INTOSAI) і методиками, а також з найкращою практикою Європейського Союзу відносно контролю і аудиту по державними надходженням, витратам, активам і зобов'язанням.

Список використаних джерел.

1. <http://www.dkrs.gov.ua>.
2. <http://www.minfin.gov.ua>.

КУСПЛЯК ГАЛИНА ІВАНІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

БЮДЖЕТНЕ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ: ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТНІ ЗАВДАННЯ ТА ПРОБЛЕМАТИКА

Потрапивши в кругообіг фінансової кризи дедалі актуальнішим постає питання щодо раціональності витрачання бюджетних коштів держави. При наявності недостатньої кількості фінансових ресурсів, в умовах обмеженості їх виділення, необхідно знайти ті головні важелі, за допомогою яких буде безперерійно працювати весь бюджетний процес країни на середньострокову перспективу у майбутньому.

Виходячи з цього, метою впровадження в країні європейських стандартів життя та вихід на провідні позиції у світі, Президент України у січня 2015 року ухвалив рішення про затвердження «Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020»», в якій прописано вектори руху, дорожню карту, першочергові пріоритети та індикатори належних оборонних, соціально-

економічних, організаційних, політико-правових умов становлення та розвитку України [1]. Завдяки цьому на початку березня Кабінет Міністрів України затвердив план заходів з виконання Програми діяльності уряду відповідно до пріоритетів сталого розвитку країни [2].

Основними завданнями в частині бюджетного реформування публічних фінансів, визначені в Програмі діяльності уряду та Стратегії сталого розвитку «Україна–2020» у 2015 році, можна відокремити наступні:

- Удосконалення інструментів Державного фонду регіонального розвитку (далі -ДФРР): спрямовування всіх капітальних трансфертів в регіони лише через ДФРР; забезпечення фінансування через ДФРР проектів розвитку (у тому числі проектів співробітництва та добровільно об'єднаних територіальних громад).
- Запровадження системи аналізу, прогнозування та стратегічного планування державної політики, комплексне використання програмно-цільового методу бюджетування для бюджетів всіх рівнів.
- Підвищення прозорості в управлінні публічними фінансами та ефективності їх розподілу і витрачання. Запровадження середньострокового бюджетного прогнозування та планування і системи стратегічного планування, в тому числі шляхом запровадження трирічної бюджетної декларації та стратегічних планів міністерств з переглядом наявної системи державних цільових програм.
- Створення механізмів для забезпечення здешевлення фінансування капітальних інвестицій національних виробників.
- Реформування державного фінансового контролю та бюджетних відносин. Запровадження повноцінної системи планування і оцінки виконання державного бюджету за результатами (запровадити комплексну систему ключових показників ефективності, зокрема результативні показники ефективності надання державних послуг) на основі системи державного планування та прогнозування.
- Впровадження інтегрованої інформаційно-аналітичної системи «Прозорий бюджет» з метою забезпечення доступності інформації про державні фінанси для суспільних потреб із забезпеченням відкритої звітності за всіма коштами, використаними отримувачами бюджетних коштів, на їх офіційних сайтах із забезпеченням доступу в режимі реального часу до всіх транзакцій, що здійснюються на рахунках Казначейства;
- забезпечення дотримання «структурних маяків», передбачених у Меморандумі про економічну та фінансову політику між Україною і МВФ щодо дефіциту сектору загальнодержавного управління (за методологією МВФ) та інструментів його регулювання [2].

Дійсно, проводячи значні зміни у бюджетній політиці публічних фінансів, здійснено певні кроки: прийнято ряд законопроектів та нормативно-правових актів, що відповідають стандартам і нормам європейської спільноти; Національною радою реформ постійно здійснюється моніторинг про хід виконання Програми діяльності уряду та Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» відповідно до пріоритетних завдань; з 15 вересня розпочав роботу в тестовому режимі веб-портал «E-data», за допомогою якого з'явилася можливість відстежити цільове та раціональне використання публічних фінансів держави тощо [3, 4].

Виходячи з наведеного, можна стверджувати, що, з одного боку, здійснено певні кроки з імплементації Європейських стандартів до вітчизняного законодавчого поля у частині забезпечення бюджетної політики публічними фінансами, з іншого, існує ряд проблем, пов'язаних з реалізацією пріоритетних завдань реформування у цьому напрямку, що потребують вирішення:

- проблеми побудови способу організації та порядку фінансування ДФРР, що негативно впливає на його результативність як механізму реалізації пріоритетних завдань на регіональному рівні [5]; в перелік інвестиційних програм і проектів, які фінансуються за рахунок ДФРР, подаються об'єкти, проектна документація яких не відповідає реаліям часу;
- не унормовано на законодавчому рівні категорійний апарат «державне стратегічне планування», «Прозорий бюджет», «Трирівнева бюджетна декларація», «структурні маяки»;
- єдиний веб-портал використання публічних коштів «E-data» не відповідає змісту інформації про використання публічних коштів, що підлягає оприлюдненню [6]: не відображається отримання асигнувань головними розпорядниками коштів з Державного та місцевого бюджетів; не має можливості у вільного користувача прослідкувати витрачання публічних коштів за ЄДРПОУ; не прослідковуються загальні обсяги бюджетних призначень та/або бюджетних асигнувань на відповідний бюджетний період та в розрізі бюджетних програм; не відображається інформація про укладені за звітний період договори головними розпорядниками бюджетних коштів тощо;
- відсутня система адекватних показників для здійснення моніторингу, оцінки і контролю за виконанням пріоритетних завдань державної політики;
- недостатня кількість кваліфікованих кадрів, необхідних для стратегічного планування, розробки та впровадження новітніх інструментів стимулювання сталого розвитку країни, аналізу та моніторингу їх ефективності тощо.

Виходячи з викладеного, ми можемо зробити висновок, що здійснено певні кроки з проведення бюджетного реформування публічних фінансів, але існує ряд проблем, що потребують вирішення. Отже, немає жодної альтернативи, якщо ми хочемо скористатися моментом, задовольнити очікування громадян і поліпшити своє життя.

Список використаних джерел.

1. Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 / Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

2. План заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна–2020» у 2015 році [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 4 березня 2015 р. № 213-р / Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/213-2015-p>.

3. Впроваджуємо реформи [Електронний ресурс] : Національна Рада реформ. – Режим доступу: <http://reforms.in.ua/ua>.

4. Єдиний веб-портал використання публічних коштів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://spending.gov.ua>.

5. Щодо забезпечення дієвості агенцій та фондів регіонального розвитку у реалізації потенціалу розвитку регіонів України. Аналітична записка [Електронний ресурс] : Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/articles/710/#_ftn4.

6. Про відкритість використання публічних коштів [Електронний ресурс] : Закон України від 11.02.2015 № 183-VIII / Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/183-19>.

ЛАВРЕШОВ АНДРІЙ ЮРІЙОВИЧ

докторант Донецького державного університету управління (м. Маріуполь), к.держ.упр.

ХОРОШИХ ВІКТОРІЯ ВАЛЕРІЇВНА

завідувач кафедри маркетингу Донецького державного університету управління (м. Маріуполь), к.держ.упр., доцент

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ – ЕФЕКТИВНИЙ ФАКТОР ВЗАЄМОДІЇ УКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА У ПОДАТКОВІЙ СФЕРІ

Проблема соціальної відповідальності знаходить своє відображення на сторінках провідних видань, в різних дискусіях і форумах, є тематикою проведених досліджень. Тим не менш, в цій широко обговорюваній темі багато питань як і раніше, залишаються відкритими, зокрема, питання, пов'язане з роллю соціальної відповідальності у врегулюванні взаємодії громадян і держави в податковій сфері.

З усього розмаїття існуючих теоретико-методологічних основ до визначення соціальної відповідальності можна виділити три найбільш поширених.

1. Теорія корпоративного егоїзму, яка виникла на Заході на початку 70-х рр. ХХ в (М. Фрідман, Д. Хендерсон). Вона ґрунтується на твердженні про те, що єдина відповідальність бізнесу – це збільшення прибутку всіх своїх акціонерів. М. Фрідман, стверджував, що існує лише одна соціальна відповідальність ділового світу – використати свої ресурси і займатися діяльністю, спрямованою на збільшення прибутку, за умови дотримання правил гри, тобто займатися відкритою вільною конкуренцією без обману і шахрайства, «єдиним бізнесом бізнесу є максимізація прибутку в рамках дотримання існуючих правил гри». Іншими словами, якщо компанія встановлює прийнятний рівень заробітної плати, своєчасно і повною мірою сплачує податки, виконує соціальні зобов'язання, закріплені законодавством, то така компанія веде сумлінну ділову практику, її можна вважати соціально відповідальною.

2. Теорія корпоративного альтруїзму, що являє собою прямо протилежну точку зору, з'явилася одночасно з опублікуванням статті Фрідмана в *New York Times* і належала Комітету з економічного розвитку (the Committee for Economic Development). У рекомендаціях Комітету наголошувалося, що «корпорації зобов'язані вносити значний внесок у поліпшення якості американського життя».

3. Теорія «розумного егоїзму» (enlightened self-interest), яка наполягає на тому, що соціально відповідальний бізнес – це просто «хороший бізнес», оскільки скорочує довгострокові втрати в прибутку. Витрачаючи гроші на соціальні та філантропічні програми, корпорація скорочує свої поточні прибутки, але в довгостроковій перспективі створює сприятливе соціальне оточення і, таким чином, стійкі прибутки в майбутньому.

Слід відмітити, що соціальна відповідальність у сфері податкових відносин це, з одного боку, усвідомлення платниками податків (фізичними та юридичними особами) необхідності сплати податків і як наслідок процвітання країни та особистого благополуччя, а з другого боку, це певні очікування держави в особі податкових органів законослухняної поведінки бізнесу, підприємців, громадян, тобто платників податків.

Отже, державі необхідно визначити соціальну відповідальність бізнесу як головний принцип у взаємодії між державою, бізнесом і суспільством, який полягає, насамперед, в участі в «соціальних програмах держави в цілому». Особливо активне співробітництво має бути в таких сферах, як освіта, охорона здоров'я, екологія, регулювання потоків трудової міграції, а також в обговоренні питань іпотечного кредитування і соціальних проблем армії, тобто тих сфер життєдіяльності суспільства, фінансування яких здійснюється з податкових платежів.

В даний час бізнес-спільнота демонструє прихильність до вирішення соціальних питань, що свідчить про неухильне прагнення українського суспільства та бізнесу до громадянської згоди. Бізнес є невід'ємною частиною суспільства. У свою чергу суспільство впливає на ефективність функціонування бізнесу якістю робочої сили, рівнем купівельної спроможності, стабільними умовами роботи, сприяючи, таким чином, розвитку бізнесу, і стимулюючи його соціальну відповідальність. А успішний бізнес, у свою чергу, забезпечує робочі місця, інвестує виробництво товарів, послуг, сплату податків, що в кінцевому підсумку призводить до підйому економіки. Усвідомлення взаємозумовленості бізнесу та суспільства передбачає об'єктивний вибір бізнесу на користь соціально орієнтованої і моральної економічної стратегії.

Слушним є те, що стратегія розвитку соціально відповідального бізнесу передбачає усвідомлену, мотивовану, добросовісну податкову поведінку в питаннях оподаткування. І, якщо, як ми переконалися вище, бізнесу не байдужі проблеми держави в соціальній сфері, а навпаки, соціально відповідальні компанії беруть на себе частину питань проблемного поля держави, тобто відбувається процес зрощування державних інтересів та інтересів корпорації. Дана форма корпоративної взаємодії заснована на соціальній відповідальності, рівності перед законом учасників взаємодії і тому тут немає місця для корупції та зловживань. І подальший розвиток відносин має піти за таким сценарієм: від соціальної відповідальності до соціального партнерства і далі до корпоративної взаємодії.

Експерти Міжнародної організації праці вважають, що в умовах кризи бізнес повинен розділити з урядами відповідальність за події на ринку праці і поступитися своїми інтересами – аж до збереження, хоча б тимчасово,

нерентабельних виробництв – заради утримання соціальної стабільності в суспільстві та протидії зростанню числа безробітних. Недавні соціологічні дослідження показують, що українські громадяни чекають від бізнесу приблизно того ж. На першому місці економічні вимоги: виробництво якісних товарів за розумною ціною, гідна зарплата, захист здоров'я та забезпечення безпеки співробітників; внесок в українську економіку; далі йдуть соціальні очікування: захист навколишнього середовища, боротьба з бідністю; непричетність до будь-яких форм хабарництва та корупції. Замикають список надання індивідуальної адресної соціальної допомоги, підтримка благодійних організацій, підтримка мистецтва і культури. Бізнес і його представники не можуть існувати у відриві від суспільства, частиною якого вони є. Вони можуть і повинні докладати зусиль для його гармонізації та розвитку.

Виходячи з вище викладеного, слід розглянути нову парадигму соціальної податкової відповідальності, основними елементами якої є:

1. Корпоративна взаємодія учасників податкових відносин, що передбачає взаєморозуміння і взаємну відповідальність учасників процесу, створення взаємовигідних механізмів соціальних інвестицій бізнесу в суспільство. Все це стає важливим елементом переговорної стратегії бізнесу і влади.

2. Соціальні інвестиції, розширюють поняття соціальної відповідальності бізнесу, внаслідок чого відбувається перехід від благодійності до сфокусованих на соціальних інвестиціях компаніях на національному та регіональному рівнях, спрямованих на вирішення найактуальніших для країни проблем у сфері зайнятості, боротьби з бідністю, освіти, житла, безпеки, охорони здоров'я та середовища проживання, тобто в тих сферах життя діяльності товариства, інвестування яких відбувається з податкових платежів.

3. Соціальне партнерство, що є вищою формою взаємодії бізнесу, влади і суспільства у вирішенні суспільно-значущих питань, серед яких викоринення соціального утримання, створення механізмів громадського контролю над розподілом бюджетних коштів, виконанням державою своїх соціальних зобов'язань. Зрозуміло, що, якщо громадськість пасивна, то корупція процвітатиме. А якщо витрачання бюджетних коштів відбувається за прозорими схемами і кожен громадянин бачить, на що витрачаються, сплачені ним у вигляді податків гроші, то в суспільстві підвищується рівень громадянської відповідальності та ухилятися від сплати податків буде набагато менше число громадян.

Якщо розглянути сам процес формування соціальної податкової відповідальності, то його можна розділити на наступні етапи: усвідомлення цілей, значущості, сутності та особливостей податкових відносин; формування особистої громадянської позиції щодо податкового процесу; формування спільної мети взаємодії учасників податкових відносин, врахування інтересів взаємодіючих суб'єктів, знаходження точок дотику особистих цілей платників податків і цілей податкового процесу; поява усвідомленого особистісного наміру внести свій внесок у забезпечення добробуту держави; прийняття на себе добровільної відповідальності за досягнення позитивних результатів у податковій сфері українського суспільства.

В результаті суспільство отримає новий підхід до вирішення проблеми сплати податків та формуванню відповідальної податкової поведінки українських громадян, заснування якого становить не смиренність платника податків перед податковою системою як неминучим злом, а мотивований вибір платника податків, усвідомлене рішення прийняття на себе обов'язки по сплаті податків.

Таким чином, якщо в умовах громадянського суспільства соціальна відповідальність стане визначальним принципом взаємодії у податковій сфері українського суспільства, то в рамках соціально відповідальної поведінки стане можливим досягнення дотримання балансу інтересів взаємодіючих суб'єктів, тобто діючи в інтересах корпорації (формування сприятливого іміджу, підвищення конкурентоспроможності), підприємства приватного бізнесу будуть працювати на інтереси держави по рішення соціальних проблем. Наявність спільної мети створить основу корпоративної взаємодії, підкреслюючи нерозривність загальних принципів існування підприємства, корпорації з її соціальною відповідальністю перед суспільством, що передбачає ініціативу керівництва компанії, спрямовану на прийняття соціально відповідальних рішень.

DUMITRU DANIEL LEON

PhD Student Alexandru Ioan Cuza University of Iași

GRANTING LOANS FOR SMES AND MAIN PROBLEMS ENCOUNTERED DURING CREDIT

Small and medium enterprises (SMEs) have a very important role in the development of national economies but, most often, because of their size, they encounter a number of problems such as the need to ensure the necessary funding for their activity and development, ensuring matter resources, providing resources regarding manpower. The most common problem is, by far, funding.

Most often, specialized financial institutions avoids to finance these entities for reasons of information asymmetry, insufficient guarantees or do not have a high solvency, unfavorable regulations, namely the idea that SMEs present a high risk and low profitability. In this article, I described some elements facing the SMEs in their willingness to external finance, primarily banking financial institutions, I have presented some issues that certainly, problems faced by the two sides. Finally, I conclude the importance of SME financing by the banking system, the importance on the role that they have in the economy of a country.

1. Introduction

Small and Medium Enterprises (SMEs) have become, in time, very important actors in the economy of any country in the world, their importance residing in the role they play in creating jobs and contributing directly to the growth of the living standards of communities in which they operate. SMEs are characterized as small entities that act locally and that, because of their flexibility, act on these markets more effectively than the large enterprises while reducing their power of influence. In the development of these entities a number of factors are involved, such as the financial capital, human capital, material resources etc. which, in most cases, are very difficult to obtain. In terms of getting the financial capital necessary to their growth and development, SMEs turn to external sources of financing, more often than not, the crediting from specialized financial institutions.

Along with the crisis, the financial institutions lost the appetite to fund this part of the economy because they have considered and still consider the financing SMEs as a highly risky activity with low profitability.

The banking system was also powerfully hit by the crisis and thus, one of its priorities was to accelerate the collection of the credits already granted in the past, to reorganize themselves and, almost of the end of the list, the desire to finance.

Apart from the access to a cheaper banking product, the SMEs are regarded by the banks as unprofitable business because administrative costs in which the entity should incur are very large, the creditor being forced to support a number of such fixed costs: costs related to the analysis of the application, monitoring costs, registration costs etc.

2. Problems Related to the Activity of Crediting SMEs

So, what will a contractor who has been running a business for a few years but, following the financial fluctuations, has started to have problems with liquidity do? In a first step, they will try to go for a credit provider or, in plain Romanian, to delay the payment to their providers until they receive money from their customers.

But nobody will prefer this situation, given that everyone has problems with liquidity and, in addition, at present, the insolvency law covers the debtors. From my point of view, this law is one that covers those incriminated. Another solution to this problem is the personal contribution to the firm's capital, but this can happen only if the associates have the appropriate financial strength and specific amounts of money.

Another way to finance the SMEs in Romania, is to apply for European funds because they represent a zero-cost financing way but, overall, they are very expensive in terms of time and of the thick documentation that must be presented since, both in our country and in the European Union, there is a very well developed system of bureaucracy.

What would I do, if I were an entrepreneur, if I need money to ensure liquidity? Certainly, I do not expect money from the European Union since, as I said, it is very good, close to zero cost, but requires more time to get in hand, and that happens only after undertaking a lot of conditions over a period of time.

Taking into account that our entrepreneur does not fall in the above categories, they are forced to cross the threshold of a specialized financial institutions, to study and analyze the best options.

After discussions with a bank representative, the two sides reach a consensus, establishing together what would be the best product in terms of lending. The way things are at the moment, the funding costs are different depending on factors that the bank considers as very important. First of all, a bank is interested in companies that are liquid, solvent, showing a good guarantee. Obviously, there are rare cases where one can meet all bank indicators up to the standards required, so that, the higher one of the indicators, the higher the cost to get the money.

A real problem the banks are facing in the process of analyzing the credit applications is, without doubt, the asymmetric information between the two parties. First of all, there is a big lack of experience of businesses leaders to provide the creditors information about the annual financial statements of the business plan and of the activity of the company etc.

I consider that a potential problem in granting as much information as possible on suppliers, the production process etc. is given by the distrust of those who run the businesses towards the bank staff. For example, company X has as object of activity the poultry breeding, and goes to the bank Y for a loan, but there X meets representatives of the company Z, which has the same activity with company X, so both are direct competitors in the local market. Of course, in time, a sense of mistrust between the two competitors starts to grow, given the fact that anytime one can find valuable information about the other and their common source of information is the bank's representative.

Another important issue placed in the way of the SMEs' desire to apply for a credit that of the guarantees. It is known that among all types of guarantees, the banks prefer the collateral cash. Therefore, the composition of the guarantees can greatly influence the access of the company to a loan, even if the financial statements situation is not too good. But given the fact that there are few companies whose tangible goods could be used as collateral, they must think about other ways to guarantee a credit.

Another problem in crediting the SMEs is the lack of communication between the two parties involved, and I would like to highlight that, once the credit is granted, the undertakings stipulated in the contract fail then to be met and this situation often results in law cases.

3. Conclusion

As a first conclusion, I believe that banks should credit the SMEs work to come to their aid by providing financial resources, but also, the enterprises, who want to access these loans, should be more cooperative, be willing to provide all information required by the bank. SME development is essential because their development requires the development of any country, they currently represent the engines of the economy of a country and the importance and future of SMEs gets to constitute a major importance in the economic policy, given its strategic importance, the increase of employment and remodeling productive sectors.

References.

1. Anghel, I., Vasilescu, C., Dragota M., (2004): Studying the funding patterns of competitive enterprises in EU countries and analysis of the funding policy of the Romanian enterprises, Ed. ASE, Bucharest.
2. Badulescu, D. Badulescu, A. (2010): Financial Constrains Facing SMEs: Some Theory and Evidence, *Metalurgia International*, vol XV, Special Issue no. 8.
3. Badulescu, D., (2010): Financing SMEs: size need and responsibilities of the various structures of credit; *Theoretical and Applied Economics*, Volume XVII, no 7.
4. Cervera-Ferri, J., Carausu, F., Pascal, D., (2010): Annual report on the SME sector in Romania, Post-Privatization Foundation, Bucharest.
5. Fadur, C., Ciotina, D., Mironiuc, M, (2011): Exploratory study of trade credit policy of the Romanian enterprises, *Theoretical and Applied Economics*, Vol. XVII, No 4.
6. Tabără N., Horomnea E. Mircea, M. (2009): International Accounting, Ed. Tipo Moldova, Iasi.

ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В РЕГІОНІ

Сучасний екологічний стан навколишнього середовища має бути стабілізований, а природоохоронні заходи повинні спрямовуватись на підвищення рівня соціально-економічного розвитку Херсонської області. Сталий соціально-економічний розвиток означає таке функціонування господарського комплексу, коли одночасно задовольняються зростаючі матеріальні і духовні потреби населення, забезпечується раціональне та екологічно безпечне господарювання і високоефективне збалансоване використання природних ресурсів, створюються сприятливі умови для здоров'я людини, збереження і відтворення навколишнього природного середовища та природно-ресурсного потенціалу суспільного виробництва [1, с. 5].

На виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.10.2007 р. № 880-р «Про схвалення Концепції національної екологічної політики на період до 2020 року» Мінприроди розроблено проект «Стратегії національної екологічної політики України на період до 2020 року» – документ, який визначає мету, цілі, завдання й принципи, механізми та інструменти реалізації державної екологічної політики на довгостроковий період.

У свою чергу, Державним управлінням охорони навколишнього природного середовища в Херсонській області у 2009 році підготовлено адаптований та конкретизований проект – «Стратегія екологічної політики в Херсонській області на період до 2020 року» (далі – Стратегія) – з метою вирішення загальнонаціональних екологічних проблем на регіональному рівні. Кінцевою метою реалізації Стратегії є створення безпечного для життя та здоров'я людини навколишнього природного середовища в Херсонській області.

Для досягнення мети встановлено наступні довгострокові цілі: підвищення рівня суспільної екологічної свідомості, поліпшення стану навколишнього середовища та підвищення рівня екологічної безпеки, збереження біотичного та ландшафтного різноманіття, формування екомережі, забезпечення екологічно збалансованого природокористування, еколого безпечне поводження з відходами.

Стратегія визначає механізми реалізації регіональної екологічної політики, які включають наступні елементи: регуляторні (стратегічну екологічну оцінку, екологічний менеджмент, екологічну експертизу та екологічний аудит); економічні та інтегральні (екологічну освіту та просвіту, наукове забезпечення та державний контроль реалізації екологічної політики, моніторинг довкілля, участь громадськості у прийнятті рішень та розвиток партнерства у сфері охорони навколишнього природного середовища).

Основні принципи, на яких базується регіональна екологічна політика:

- рівність трьох складових розвитку: економічної, екологічної та соціальної, що зумовлює врахування екологічних наслідків під час прийняття економічних рішень;
- партнерство у розв'язанні нагальних проблем та залучення всіх зацікавлених сторін до реалізації екологічної політики;
- «забруднювач та користувач платять повну ціну», принцип передбачає для забруднювача запровадження стимулів щодо зниження рівня негативного впливу на навколишнє природне середовище та повної відповідальності користувача за стан наданих йому у користування природних ресурсів, а також зменшення впливу його діяльності (бездіяльності) на стан цього середовища;
- відмови від господарських та інших проектів, пов'язаних з дією на природні системи, якщо його наслідки непередбачувані на сучасному етапі або прогнозуються недостатньо надійно;
- принцип запобігання негативним екологічним наслідкам різних видів господарської діяльності до їх реалізації, врахування віддалених екологічних наслідків;
- екологічна відповідальність, що потребує запровадження чіткого механізму покарання за будь-які порушення природоохоронного законодавства;
- принцип упереджуючої дії, який передбачає аналіз і прогнозування екологічних ризиків, які ґрунтуються на результатах державної екологічної експертизи, а також проведення державного моніторингу навколишнього природного середовища;
- доступність та прозорість екологічної інформації;
- участь громадськості, органів самоврядування, ділових кіл у підготовці, обговоренні, прийнятті та реалізації рішень у сфері охорони навколишнього природного середовища й збалансованого природокористування.

За даними Департаменту фінансів обласної державної адміністрації та згідно з рішенням сесії обласної ради від 24 січня 2014 року № 970, прогнозні надходження до обласного Фонду охорони навколишнього природного середовища в поточному році становили 2 млн. 405,3 тис. грн.

Станом на 01 січня 2015 року надходження до обласного Фонду охорони навколишнього природного середовища від сплати екологічного податку склали 1 млн 240,1 тис грн, (або 51,6 відсотка від запланованого показника). Крім того, залишок коштів Фонду станом на 01 січня 2014 року становив 5 млн. 706,9 тис грн. Така ситуація склалася через не проведення платежів Головним управлінням державної казначейської служби у Херсонській області за виконані роботи по природоохоронним заходам та у зв'язку із закінченням бюджетного року[3].

Витрати на реалізацію природоохоронних програм і заходів потребують значних коштів. Однак протягом найближчих років країна буде дуже обмежена у коштах, необхідних для поліпшення стану навколишнього природного середовища та забезпечення раціонального використання природних ресурсів. Тому необхідно чітко визначити пріоритетні напрями та проблеми з метою відпрацювання реалістичних, ефективних та економічно вигідних рішень.

З цією метою, виходячи з реального екологічного стану Херсонської області, необхідно враховувати такі основні критерії і чинники: погіршення здоров'я людей через значну забрудненість довкілля; втрати, що призводять до зниження продуктивності народного господарства, зумовлені збитками або руйнуванням фізичного капіталу і природних ресурсів; погіршення стану або загроза завдати непоправної шкоди біологічному та ландшафтному різноманіттю і, зокрема лукам, пасовищам, озерам, водоймам, річкам, землям, лісовим, прибережним і морським екосистемам; еколого-економічну ефективність природоохоронних заходів.

Складність і багатогранність управління в галузі екології зумовлені тим, що, з одного боку, слід враховувати об'єктивні, стихійні процеси самоуправління в природі, а з іншого – необхідне цілеспрямоване управління довкіллям в інтересах суспільства. Суспільство повинно визначати основні напрямки діяльності органів державного управління та громадських організацій у вирішенні завдань охорони довкілля і раціонального природокористування, розробляти і проводити відповідну систему заходів, спрямованих на реалізацію висунутих у галузі екологічного управління завдань, надати їм державно-правового забезпечення.

Список використаних джерел.

1. Миколайчук М.М. Економічна політика регіонального розвитку в умовах глобалізації. –.: Київ: «К.І.С.» – 2009. – 239 с.
2. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року. Закон України. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, N 26, ст.218) [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>
3. Департамент екології та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації. Офіційний сайт [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://ecology.ks.ua/>

МИКОЛАЙЧУК МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ

*професор кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор*

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ

В сучасних умовах соціально-економічні досягнення різних країн все більше залежать від наявного людського капіталу, головна цінність якого полягає у здатності до створення та поширення нововведень, його частка у національному багатстві постійно зростає і становить 64%, а в Японії та Німеччині досягає 80% [1,с.51].

Відтак, ефективне регулювання ринку праці залишається актуальною проблемою, оскільки спостерігається зменшення рівня зайнятості не тільки внаслідок спаду виробництва але й внаслідок переселення з окупованого Криму та регіонів, де точаться бойові дії.

Державне регулювання має сприяти запобіганню масового безробіття, підтримці високої мобільності робочої сили, створенню нових робочих місць, адаптації населення до структурних змін у економіці, вимог ринку праці.

Саме тому Державною Стратегією регіонального розвитку на період до 2020 року, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385 (далі Стратегія) визначено наступні кроки щодо створення умов для продуктивної праці населення:

- створення сприятливої кон'юнктури на регіональному ринку праці, зменшення регіональної диференціації у сфері зайнятості населення, підвищення рівня зайнятості населення та зниження рівня безробіття;
- підвищення рівня обізнаності населення з питань організації та провадження підприємницької діяльності;
- запровадження навчання і профорієнтації для перепрофілювання та переорієнтації трудових кадрів залежно від потреб регіонального ринку праці;
- вивчення попиту щодо компетенції і кваліфікації працівників регіонального та місцевого ринку праці;
- розроблення програм професійно-технічного навчання, підготовки кадрів відповідно до потреб регіонального ринку праці;
- удосконалення структури зайнятості населення шляхом підвищення якості робочої сили, розвитку її професійної мобільності, організація міжрегіональної та внутрішньорегіональної трудової міграції (насамперед маятникової) для підвищення рівня зайнятості населення працездатних територій, тощо [1].

Реалізації поставлених Стратегією завдань має сприяти введення в дію Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування державного управління у сфері зайнятості населення та соціального страхування на випадок безробіття», проект якого подано на розгляд Міністерством соціальної політики України.

Для забезпечення економічних цілей державного регулювання проектом закону пропонується застосувати наступні фінансові інструменти:

- Компенсація за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття (далі Фонду) роботодавцям, які:
 - працевлаштовують безробітних з числа дітей-сиріт, осіб, які відбули покарання у вигляді обмеження волі або позбавлення волі, осіб передпенсійного за 2 роки до пенсії), осіб, звільнених з військової служби після участі у проведених антитерористичній операції у розмірі заробітної плати таких працівників;
 - здійснюють підвищення конкурентоспроможності молоді віком до 24 років включно (випускників) шляхом надання їм роботи на умовах стажування;
 - здійснюють професійну перепідготовку або підвищення кваліфікації осіб старше 45 років, відносно яких є ризик вивільнення з метою збереження їх зайнятості
 - за рахунок коштів Фонду та місцевих бюджетів пропонується здійснювати забезпечення зайнятості членів особистих селянських господарств шляхом залучення до участі в громадських роботах; надання ваучера для підвищення конкурентоспроможності шляхом підтвердження результатів неформального професійного навчання за робітничими професіями;

- надання податкових пільг соціальним підприємствам(суб'єктам малого підприємництва, в яких не менше 50 відсотків численності штатних працівників належать до категорій громадян, недостатньо конкурентоспроможних на ринку праці – одиноких батьків, молоді, внутрішньо переміщених осіб, учасників антитерористичної операції та ін.);

- відшкодування за рахунок коштів державного бюджету та/або міжнародної технічної допомоги частини відсотків за банківськими кредитами, залученими на створення нових робочих місць суб'єктами малого та середнього підприємництва, що здійснюють свою діяльність у сільській місцевості у сфері виробництва товарів (продукції) [3].

Отже, Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування державного управління у сфері зайнятості населення та соціального страхування на випадок безробіття» передбачає ряд важливих кроків щодо удосконалення державного управління у сфері зайнятості населення, зокрема:

- розширення можливостей для підвищення конкурентоспроможності найбільш вразливих на ринку праці категорій громадян;

- мотивація роботодавців витратити кошти на підвищення кваліфікації та перепідготовку співробітників;

- стимулювати зайнятість у сільській місцевості.

На наш погляд, реалізація положень запропонованого закону дозволить впровадити європейський досвід державного регулювання на ринку праці та суттєво підвищити конкурентоспроможність робочої сили без додаткового фінансового навантаження на роботодавців.

Список використаних джерел.

1. Федулова Л.І. Технологічний розвиток економіки України / Л.І.Федулова.– К.: Ін-т економіки та прогнозування, 2006.– 627 с.

2. Державна Стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-p>

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування державного управління у сфері зайнятості населення та соціального страхування на випадок безробіття. Проект Закону України [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article?art_id=180327&cat_id=102036

МОСКАЛЕНКО СВІТЛАНА ОЛЕКСІЇВНА

*доцент кафедри управління національним господарством
та економічної політики НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.*

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗМІНИ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ: АКЦЕНТ НА СОЦІОГУМАНІТАРНОМУ ЧИННИКУ

Належне функціонування економіки передбачає поряд з перетвореннями в реальному секторі формування оптимальної фінансової інфраструктури з метою стимулювання ефективного перерозподілу фінансових ресурсів. Про це говорять і в експертному співтоваристві: «Стабілізація державних фінансів та розвиток інституційного середовища є пріоритетними напрямками економічної політики в Україні» [4, с. 81]. Тож розвиток фінансових інститутів вважається одним із завдань економічної модернізації України, а відтак – і формування національної моделі суспільного добробуту.

Останнім часом світова фінансова система все більше виявляє свої вразливі сторони, що актуалізує питання управління інституційними змінами у вітчизняній системі державних фінансів. Для економіки України, що активно намагається інтегруватися в світогосподарські процеси, наслідки впливу фінансово-економічної кризи виявилися гостро вразливими, враховуючи недостатній рівень розвитку інституційного середовища та ринкових процесів [2, с. 3]. Тим більше, що у цій царині накопичилося безліч проблем, які зумовили, зокрема, і хронічну незбалансованість та низьку ефективність державних фінансів як сукупності інституційних норм та правил поведінки, що формують систему взаємозв'язків індивідів, визначаючи таким чином мотиви їх діяльності, та за якими здійснюється як специфікація прав власності на фінансові ресурси, так і мобілізація їх з метою формування державних фондів грошових ресурсів та використання на потреби соціально-економічного розвитку.

Фахівці наголошують, що виокремлення інституційних функцій зумовлено постійною, всезростаючою динамікою суспільства. Фундаментальні уявлення, які здавались непорушними в стабільних умовах, «пливуть» і вимагають докорінного перегляду в сучасній соціокультурній ситуації, приведення себе у відповідність до цієї ситуації [1, с. 106]. Розвиток фінансового сектору останнім часом мав дискретний та непропорційний характер. Внутрішні та зовнішні чинники, головним чином військові дії на сході держави, негативно вплинули на розвиток економіки, знизивши довіру споживачів фінансових послуг до банківського сектору, та розбалансували фінансові ринки. Ринок фінансових послуг залишається фрагментарним із низькою капіталізацією через нестабільні умови ведення бізнесу, незахищеність права власності та низький рівень корпоративного управління.

На нашу думку, основою вирішення фінансових проблем держави, головною передумовою соціальної та структурно-інноваційної переорієнтації економіки є першочергове зміцнення фінансів суб'єктів господарювання, інших юридичних осіб та домашніх господарств. Практикою попередніх років доведено, що без цього будь-які дії правового, економічного чи адміністративного характеру, заходи «згори» бажаного результату не дадуть.

Становлення інституційної системи триває в умовах боротьби між різними політичними угрупованнями та економічними кланами й усередині владних структур (законодавчої та виконавчої влади, різних відомств між собою, а також угруповань та осіб). Найсумніше те, зазначають фахівці, що боротьба точиться не за реалізацію загальнодержавних інтересів, а за поліпшення власного становища або – в інтересах клану. Таким чином гальмується трансформація інституційної системи, а разом з нею – так необхідний процес гуманізації економіки [3]. Тож якщо, скажімо, внаслідок інституційної невпорядкованості здійснення приватизації відбулося в інтересах номенклатурної

верхівки, то, керуючись економічною доцільністю та принципом справедливості, важливо запровадити необхідні інституційні норми для запобігання відпливу бюджетних і позабюджетних коштів на підтримку таких підприємців. Має бути введений жорсткий контроль за використанням державних фінансів, який відповідав би принципам та нормам фінансового контролю в країнах ЄС.

Для перетворення фінансового сектору України у конкурентоспроможне середовище, посилення соціальної спрямованості державних фінансів слід передусім зняти перешкоди щодо забезпечення свободи та рівних умов економічної діяльності для всіх працездатних громадян, які здатні своєю працею, ініціативою забезпечити гідні умови життя для себе і своєї сім'ї. Це відповідає як вимогам економічної ефективності, так і принципу соціальної справедливості, і має враховуватися при здійсненні інституційних перетворень в системі державних фінансів.

Зрозуміло, що раціонально мобілізувати, розподілити й направити фінансові потоки для конструктивного розв'язання всього спектра соціальних проблем, включно з реформуванням самої соціогуманітарної сфери на основі принципів організації-фінансованих змін, які відбулися й відбуваються в Україні, можливо лише за умови науково обґрунтованого підходу до організації діяльності та запровадження інструментів, які забезпечують прозорість і відкритість державних фінансів.

Список використаних джерел.

1. Базилевич В. Д. Метафізика економіки / В. Д. Базилевич, В. В. Ільїн. – К.: Знання, 2007. – 718 с.
2. Ванькович Д. В. Теоретико-методологічні засади та механізм реалізації фінансової політики в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра економічних наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Д. В. Ванькович; Львівський нац. Університет імені Івана Франка. – Львів, 2015. – 43 с.
3. Інституційні зміни та соціальні функції держави в умовах соціалізації економіки // Соціальна економіка: Навч. посіб. / Кол. авт. О. О. Бєляєв, М. І. Діба, В. І. Кириленко та ін. – К.: КНЕУ, 2005. – 196 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://buklib.net/books/22948/>
4. Степанова Г. М. Бюджетне регулювання в умовах інституційних перетворень [Електронний ресурс] / Г. М. Степанова // Молодий вчений: наук. вид. – 2015. – № 2 (17). – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/2/132.pdf>.

ОСАДЧУК СВІТЛАНА ВІКТОРІВНА

*доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ. упр., доцент*

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ САМОСТІЙНОСТІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

В останній період зроблено значні кроки щодо підвищення фінансової самостійності місцевих бюджетів та розширення їх дохідної бази.

Так, вперше передбачено незалежне від термінів прийняття державного бюджету затвердження місцевих бюджетів – до 25 грудня року, що передусє плановому (стаття 77 Бюджетного кодексу). У разі неприйняття закону про Державний бюджет України, місцеві ради при затвердженні відповідних місцевих бюджетів враховують обсяги міжбюджетних трансфертів визначені у законі про Державний бюджет України на попередній бюджетний період. У двотижневий строк із дня офіційного опублікування закону про Державний бюджет України Верховна Рада АР Крим, відповідна місцева рада приводять обсяги міжбюджетних трансфертів у відповідність із законом про Державний бюджет України. Такі норми зазначені в оновленій ч. 2 ст. 77 БКУ. Відповідні зміни передбачає Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» від 28.12.2014 р[1].

Розширено дохідну базу місцевих бюджетів за рахунок наступних заходів:

- передано з державного бюджету плату за надання адміністративних послуг (крім 50% адміністративного збору за державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень і державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців), державного мита;
- збільшено відсоток зарахування екологічного податку з 35 до 80 %;
- закріплено за місцевими бюджетами стабільні джерела надходжень – податку на доходи фізичних осіб за новими нормативами (бюджети міст обласного значення, районів – 60 %, обласні бюджети – 15 %, бюджет м. Києва – 40 %) та податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки (обласні бюджети – 10 %);
- запроваджено з 2015 року збір з роздрібного продажу підакцизних товарів (пиво, алкогольні напої, тютюнові вироби, нафтопродукти) за ставкою 5 % вартості реалізованого товару замість збору за виноградарство, садівництво та хмелярство, який надходить до місцевих бюджетів;
- розширено з 2015 року базу оподаткування податку на нерухомість шляхом включення до оподаткування комерційного (нежитлового) майна.
- передано з державного бюджету до місцевих бюджетів плату за надання інших адміністративних послуг та державного мита;
- розширено надходження загального фонду шляхом передачі єдиного та екологічного податків, а також податку на нерухоме майно зі спеціального фонду.

Єдиний податок є одним з найбільш вагомим в доходах місцевих бюджетів. І надалі ставки єдиного податку для платників груп 1–2 устанавлюються у відсотках (фіксовані ставки) до розміру мінімальної заробітної плати, устанавленої законом станом на 1 січня звітного року, а для групи 3 (до якої ввійшли як фізичні особи, так і юридичні особи) – у відсотках до доходу (відсоткові ставки).

1 група. Фіксована ставка єдиного податку встановлюється в межах до 10% від розміру мінімальної зарплати за календарний місяць.

2 група. Фіксована ставка єдиного податку встановлюється в межах до 20% розміру мінімальної зарплати за календарний місяць.

3 група (фізичні особи та юридичні особи). Відсоткові ставки для таких єдинданої групи платників становлять:

- 2% доходу – за умови окремої сплати ПДВ;
- 4% доходу – у разі включення ПДВ до складу єдиного податку.

Як бачимо, відсоткові ставки єдиного податку зменшилися майже вдвічі.

4 група (сільгоспвиробники). Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України (щодо податкової реформи)» від 28.12.2014 р.[2] передбачено об'єднання двох спеціальних режимів в один. Такий спеціальний режим оподаткування, як фіксований сільськогосподарський податок, переноситься в єдиний податок шляхом введення окремої (четвертої) групи платників єдиного податку – сільськогосподарських товаровиробників, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75%.

Децентралізовано видаткові повноваження у соціально-культурній сфері та розподілено компетенції, сформовані за принципом субсидіарності. З державного на регіональний та місцевий рівень передаються окремі заходи та заклади в освітній і медичній та культурній сферах; підтримка місцевих рад фізкультурно-спортивних товариств та їх спортивних баз.

З урахуванням змін до Бюджетного кодексу України систему балансування замінено системою бюджетного вирівнювання, яка передбачає горизонтальне вирівнювання податкоспроможності територій залежно від рівня надходжень на одного жителя.

Запроваджено нові види трансфертів (базова дотація, освітня субвенція, субвенція на підготовку робітничих кадрів, медична субвенція; субвенція на забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру, реверсна дотація). Система вирівнювання податкоспроможності є більш прогресивною ніж система балансування та має на меті сприяти зацікавленості місцевих органів влади залучати додаткові надходження та розширяти наявну базу оподаткування.

Базова дотація має компенсаторний характер та забезпечуватиме вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів за закріпленими доходами (податком на доходи фізичних осіб, податком на прибуток(для обласних бюджетів)). Решта платежів вирівнюванню не підлягають і залишаються в повному розпорядженні місцевих бюджетів. Зазначене сприятиме забезпеченню місцевих бюджетів достатніми надходженнями та стимулюватиме місцеві органи влади до залучення додаткових надходжень та розширення бази оподаткування. Визначено механізм розподілу та використання нових субвенцій у розрізі адміністративно-територіальних одиниць. Надано право самостійного вибору установи (в органах Казначейства чи установах банків) з обслуговування коштів бюджету розвитку місцевих бюджетів та власних надходжень бюджетних установ.

Посилено відповідальність головних розпорядників бюджетних коштів в частині формування паспортів бюджетних програм та запровадження форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку для збору інформації, необхідної для підтвердження результативних показників бюджетних програм. Передбачено норму стосовно формування місцевими органами влади обсягу бюджету розвитку (не менше 10 % обсягу загального фонду власних доходів місцевих бюджетів. Доповнено перелік захищених видатків, видатками на заходи, пов'язані з обороноздатністю держави, що здійснюються за рахунок коштів резервного фонду бюджету. На формування видаткової частини місцевих бюджетів впливають наступні чинники: зміни у розмежуванні видів видатків між державним та місцевими бюджетами за принципом субсидіарності; зміни у трансфертній і соціальній політиці; передача у рамках децентралізації окремих закладів та заходів з державного бюджету до місцевих бюджетів.

Вищезазначені заходи сприятимуть підвищенню фінансової самостійності місцевих бюджетів, адже для забезпечення відповідних повноважень передбачено і передачу відповідних фінансових ресурсів.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» від 28.12.2014 р. № 79-VIII. Електронний ресурс: Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T140079.html

2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України (щодо податкової реформи)» від 28.12.2014 р. № 71-VIII Електронний ресурс: Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/71-19>

ПЕНКО ВАЛЕРІЙ ГЕОРГІЙОВИЧ

доцент кафедри ОНУ ім. І.І.Мечнікова, к.т.н.

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ БАЄСОВОГО ПІДХОДУ ДЛЯ ВИРОБЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ З ВИКОРИСТАННЯМ МОБІЛЬНИХ ПРИСТРОЇВ

Баєсовий підхід до побудови автоматизованих інтелектуальних систем часто використовується в системах, де рішення базуються на імовірнісному уявленні про події, що відбуваються в системі. На практиці виявляється, що більшість нетривіальних систем містить велику кількість внутрішньосистемних зв'язків, які не можна виявити детерміновано, а тим більше формально. До таких систем в повній мірі відносяться системи моделювання соціально-економічних процесів різного масштабу і предметної орієнтації.

Важливим чинником, що обумовлює ефективне застосування баєсового підходу є наявність достатньо великого обсягу інформації, що дозволяє обчислювати необхідні імовірнісні відомості за допомогою частотного аналізу.

Процес збору такої інформації традиційними методами часто утруднений в силу своєї недостатньої реактивності. Корисна інформація повинна бути зафіксована оперативно в результаті спостереження параметрів, які швидко змінюються в процесі функціонування динамічної системи.

Виходячи з цього перспективною є розробка інформаційної системи, в якій масовість і оперативність збору інформації буде забезпечена на основі використання мобільних пристроїв. Подібні пристрої на сьогоднішній момент володіють достатніми показниками продуктивності. Крім того, користувальницький інтерфейс таких систем як правило більш ергономічний, ніж інтерфейс традиційних обчислювальних пристроїв за рахунок використання розширеного спектру пристроїв введення інформації.

Можна запропонувати кілька варіантів архітектур систем прийняття рішень, заснованих на баєсовому підході.

1. Клієнт серверна архітектура.

У цьому випадку мобільні пристрої використовуються в основному тільки для збору інформації та порівняно простої попередньої обробки. Сама баєсова мережа формується на виділеному високопродуктивному комп'ютері, який виконує наступні функції: а) агрегація інформації, що надходить від багатьох мобільних пристроїв (клієнтів); б) обчислення необхідних імовірнісних характеристик; в) навчання мережі, тобто конструювання структури її вузлів, яка визначає оптимальну систему причинно-наслідкових зв'язків; г) імовірнісний висновок, що породжує основний практичний результат – той чи інший варіант управлінського рішення.

2. Автономне рішення.

Для задач, в яких не вимагається високого ступеня реактивності системи всі згадані функції можуть бути реалізовані в рамках мобільного пристрою.

3. Гібридні архітектури.

Існує кілька варіантів розподілу згаданих функцій між клієнтом і сервером. Наприклад, завдання навчання мережі може вирішуватися не автоматично, а в кооперації з людиною-експертом.

Список використаних джерел.

1. Рассел С., Норвиг П. – Искусственный интеллект: современный подход, 2-е изд.: Пер. с англ. – М. : Издательский дом «Вильямс», 2006. – 1408 с.: ил. – Парал. тит. англ.

PERCIC STANISLAV

PhD, Alexandru Ioan Cuza University of Iași

THE IMPACT OF THE CREDIT EXPANSION PROCESS ON SOCIAL WELFARE: EVIDENCE FROM CENTRAL AND SOUTH-EASTERN EUROPE

This paper aims at performing an analysis of the credit expansion process and social welfare from a comparative perspective, with a focus on six economies from the area of Central and South-Eastern Europe (including the case of Ukraine). In order to achieve this aim, the econometric part of this research seeks to analyze the short-term dynamics (from one quarter to the other) of the relationships between the total volume of credits given to the non-banking private sector by the credit institutions (highlighting thus the credit expansion process) and the GDP per capita and GDP per person employed (proxies for social welfare).

1. A brief Literature Review

The topic of access to credit (credit expansion process) and welfare has been studied in a number of dimensions. Some studies have sought to quantify the impact of credit expansion on welfare through its effects on *consumption* (Gertler, Levine and Moretti, 2009), while others have studied the welfare impact of credit by *college enrollment* or by *family structure* (Hacamo, 2014).

The study of the impact of credit expansion on welfare through the *financial dimension* divided the researchers in two groups. On the one hand, there are researchers suggesting that the access to credit produces significant *benefits* for borrowers across a wide range of economic and wellbeing outcomes and, on the other hand, there are authors claiming that the access to credit is *not necessarily welfare-improving* (Chiu, Dong and Shao, 2012). Moreover, the quantitative analysis made by Breu (2013) showed that the increased access to convenience credit experienced in the United States since 1990 has not been beneficial in terms of welfare.

2. Data used and Methodological Approach

In the present research we included sets of data with a quarterly frequency of the GDP per capita (GDPC) and GDP per person employed (GDPE) as describing variables of the social welfare and of the total volume of credits given to the non-banking private sector by the credit institutions (CR) for a total number of six economies from the area of Central and South-Eastern Europe: 2 European high income countries [HIC] (Czech Republic (CZ) and Slovenia (SL)), 2 European upper middle income countries [UMIC] (Bulgaria (BG) and Romania (RO)) and 2 European lower middle income countries [LMIC] (Republic of Moldova (MD) and Ukraine (UA)). The sample period covers 1993 (first quarter) to 2012 (fourth quarter) or 1993Q1-2012Q4. The primary data sources are the World Bank data base.

The first step of the research was to test the normality of the data sets for each country. The Jarque-Bera test for normality applied on the proposed sets of data showed that they don't follow a normal distribution. In order to convert to a normal distribution the author extracted the natural logarithms from the raw data sets. Secondly, the author has tested the stationarity of the data sets. This was done by using the Augmented Dickey-Fuller test. The author decided to apply 2nd Difference Unit Root tests for converting the data sets to stationary ones.

Afterwards the research paper examines if there is any kind of short-term correlation between the analysed variables. To establish if there is short-term – unidirectional or bidirectional – causality between the two variables the author has used the Granger analysis of causality.

3. Results

When analyzing the co-movement between credit expansion and the GDP per capita using simple correlation analysis (see Table 1 and Fig.1), one can notice that this is very strong in countries like Czech Republic and Slovenia, the values exceeding the threshold of 0.50, moderate in Romania (0.262) and very weak in Bulgaria and Republic of Moldova, where the value didn't exceed the limit of 0.1. Moreover, in Ukraine there seems to be even a negative correlation between credit expansion and the GDP per capita, but taking into consideration that the values are very close to zero, the author concluded that in above mentioned countries there is no correlation. Overall there seems to be a higher interdependence between the two variables in the high income countries (HIC), a moderate interdependence in upper middle income countries (UMIC) and a very low one in the lower middle income countries (LMIC).

Fig. 1 Short-term correlation between the credit expansion and the GDP per capita / GDP per person employed in 1993Q1-2012Q4

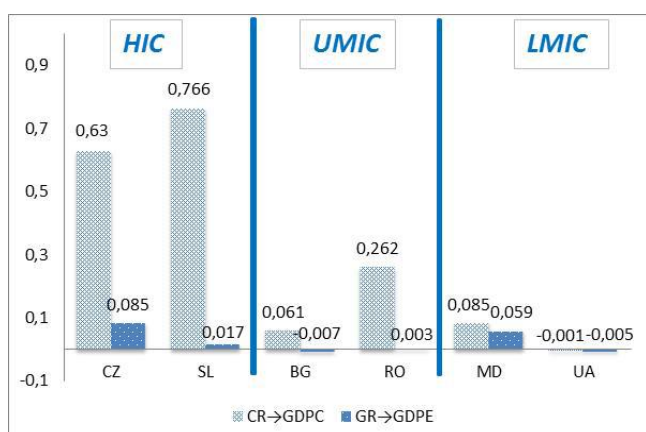

Table 1. Short-term correlations Granger-type causality between the credit expansion and the GDP per capita / GDP per person employed in 1993Q1-2012Q4

	Country Code	Corr. value	Type	VAR order	F-Stat.
HIC	CZ	0.630	CR → GDPC	1	-
		0.085	CR → GDPE	4	2.26*
	SL	0.766	CR → GDPC	1	-
		0.017	CR → GDPE	1	-
UMIC	BG	0.061	CR → GDPC	6	2.03*
		-0.007	CR → GDPE	4	3.06**
	RO	0.262	CR → GDPC	4	2.93**
		0.003	CR → GDPE	4	-
LMIC	MD	0.085	CR → GDPC	6	2.30**
		0.059	CR → GDPE	5	3.45***
	UA	-0.001	CR → GDPC	4	-
		-0.005	CR → GDPE	5	1.96*

(Source: Author's calculations)

Analyzing the short-term correlation between credit expansion and the GDP per person employed (see Table 1 and Fig. 1), one can see that this is very weak in all the analysed countries, where the value didn't exceed the limit of 0.1. Like previously, in some countries (Bulgaria and Ukraine) there seems to be even a negative correlation between credit expansion and the GDP per person employed. There seems to be no connection between the correlation values and the income groups/clusters of countries.

Although there is quite strong evidence of co-movement between the credit expansion and the GDP per capita in some of the analysed countries, this does not imply that one variable influences the other. Therefore, further analysis should be employed to establish the causality. The results of the Granger analysis of causality are centralized in Table 1.

As one can see, just in three countries there is evidence of a short-term lead-lag relationship between the credit expansion and the GDP per capita. In Bulgaria, Romania and Republic of Moldova the total volume of credit given to the non-banking private sector by the credit institutions was the variable which influenced in a decisive manner the GDP per capita, in the sense that a growth in the volume of credits (credit expansion) was followed (with a delay of 4 to 6 quarters) by an increase in the GDP per capita (social welfare). In Czech Republic, Slovenia and Ukraine there is no apparent short-term causal relationship (a lead-lag type one) between the volume of credits and increase in the GDP per capita. Relations of unidirectional short-term Granger-type causality from the crediting activity towards the GDP per person employed were registered in Czech Republic, Bulgaria, Republic of Moldova and Ukraine (with a delay of 4 to 5 quarters).

4. Conclusions

The findings of this research revealed that there is a moderate dynamics of the relationships between credit expansion and social welfare through the financial dimension in the analyzed countries. The overall results place this research between those which claim that access to credit is welfare-improving and those which deny this, thus sketching the third group of researchers who suggest that credit expansion has a moderate impact on social welfare via the financial dimension.

References.

1. Breu, M.R. (2013) The welfare effect of access to credit. *Economic Inquiry*, volume: 51, Issue: 1 (pp. 235-247).
2. Chiu, J., Dong, M. and Shao, E. (2012) On the Welfare Effects of Credit Arrangements. *Bank of Canada Working Paper* 2012-43.
3. Gertler, P., D. I. Levine, E. Moretti (2009) Do microfinance programs help families insure consumption against illness? *Health Economics* 18 (3), (pp. 257-273).
4. Hacamo, I. (2014) Finance and Welfare: The Effect of Access to Credit on Family Structure. *Job Market Paper*.

**ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНО-СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

В умовах прискорення євроінтеграційних процесів, все більш актуальним для України стає дослідження механізмів та методів розвитку інституційної системи економіки, адже забезпечення довгострокового та сталого економічно-соціального розвитку країни забезпечується ефективністю функціонуючих в ній інститутів. Крім того, як показує досвід зарубіжних країн, макроекономічна рівновага можлива лише при оперативному реагуванні існуючих в державі ринкових інститутів високої інтегративної якості на постійні зміни зовнішнього середовища. Це все зумовлює необхідність більш детального вивчення і розуміння теорій інституціонального розвитку економіки та його зв'язку із владою.

Наявність соціальних суперечностей, трансформація ринкової економіки та необхідність її контролю викликали необхідність появи нової теорії – інституціоналізму, засновником якої був Т. Веблен. Він звернув увагу на існування взаємозв'язку між процесами адаптації інститутів, індивідуумів та розвитком соціально-економічної системи. Цей аспект з точки зору майбутнього розвитку України є дуже важливим, адже представники цього напрямку розглядають економіку як систему влади, де можливе:

- існування декількох точок рівноваги;
- повна їх відсутність.

Забезпеченні ж рівноваги перебуває в тісному зв'язку з поняттям «інтеграція суспільства», тобто консолідація суспільства на базі певної системи цінностей для досягнення загальної мети. Держава в свою чергу повинна виступати регулятором, забезпечуючи дотримання їх інтересів та стимулюючи власну ініціативу. Все це потребує значних зрушень не тільки у законодавчій базі щодо демократизації політичних інститутів та розвитку децентралізації, а й у самій культурі населення. Ці перетворення повинні представляти собою цілісні комплекси заходів, що охоплювали б усі сектори держави та дали новий поштовх до відтворення і зростання людського потенціалу. Але на сьогодні, в Україні склалося протиріччя між стратегією розвитку та структурними елементами, що забезпечують її реалізацію: якщо в розвинутих країнах економічними агентами виступають суб'єкти ринку, що мають подібні інтереси, то в нашій країні рушійною силою виступають інтереси лише «особливих» груп.

Ще одною невід'ємною складовою інституціоналізму, яка особлива популярна серед вітчизняних прихильників цієї теорії, є трансакційні витрати, що забезпечують перехід прав власності, їх охорони і безпосередньо не пов'язані із самим процесом створення вартості. На даний момент в Україні склалося досить складна фінансово-економічна ситуація, що характеризується заборгованістю держави перед суб'єктами господарювання, порушенням розрахунково-платіжних операцій між ними та відсутністю аргументованості у процесі здійснення бюджетної та інвестиційної політики, що викликано нерозвиненістю ринкових інститутів та інституцій. Недосконалість та застарілість моделі розвитку обумовлює значний рівень трансакційних витрат, що є основною причиною неефективності економіки. Ця проблема повинна вирішуватися не лише на макрорівні, але й на рівні кожного окремого суб'єкта. В умовах інтеграційних процесів, завдяки злагодженій роботі інститутів, частка трансакційних витрат підприємств повинна скоротитися за умови незначного зростання відповідних витрат макрорівня, що забезпечить підвищення ділової активності суб'єктів ринку.

Підсумовуючи, можна сказати, що в нашій країні існує ще багато перепон на шляху до створення сталої макроекономічної та соціальної рівноваги. Необхідною умовою розвитку є існування такого інституціонального середовища, яке відповідало б поставленим цілям та завданням, а це можливо лише при створенні довгострокового, послідовного та обґрунтованого плану, що повинен спиратися на інтереси усіх суб'єктів ринкової економіки, особливості населення та потенціал держави. Завдяки цьому, інститути стануть дієвим інструментом регулювання та виходу України на новий економічний «щабель», як на рівні органів влади, так і на рівні домогосподарств.

Список використаних джерел.

1. Капелюшніков Р.І. Нова інституціональна теорія / Р.І. Капелюшніков // [Електронний ресурс].-Режим доступу: <http://www.polittech.ru/libertarium/10625>.
2. Яременко О. Інституційні ризики соціально-економічного розвитку України // Економіка України: стратегія та політика довгострокового розвитку / За ред. Акад. НАН України В.М. Гейця.-К: Ін-т екон. Прогнозування; Фенікс, 2010.- с. 172-181.

РОЗМАРІЦИНА НАТАЛІЯ АНАТОЛІЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

**МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ
В КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО ДОСВІДУ ТА НАЦІОНАЛЬНИХ ІНІЦІАТИВ**

Надання адміністративних послуг сьогодні розглядається в якості важливого кроку інтенсифікації ринкових реформ та демократизації у країнах Східної Європи та СНД. Більш того, можна констатувати явне зростання тут уваги до цієї сфери взаємодії держави з іншими суб'єктами суспільних відносин. Політичні ініціативи, прийняття законів та підзаконних актів, широка міжнародна співпраця у цих питаннях, дають підстави вважати модернізацію системи адміністративних послуг пріоритетним напрямом у реалізації національної стратегії реформ. Закріплений у «Стратегії

2020» він має стати у недалекому майбутньому необхідним елементом організаційної основи якісно нового типу державної влади.

З огляду на минулу історію та євроорієнтаційну практику цих країн, даний процес може розглядатися і в контексті набуття власного змісту поняттям «публічне», яке все ширше використовується для характеристики тих станів суспільства, які вважаються бажаними. За таких умов сама «публічність» ототожнюється з новою якістю, приманною тим інститутам та стосункам, що виникають на тлі реформування попередніх суспільних відносин. Втілюючись у цілях сучасної трансформації, перетворюючись у орієнтири змін для суспільної та економічної організації, вони, навіть, нерідко заміняють тут собою галузеві стратегії.

Спираючись на розуміння таких цілей, як генетично пов'язаних з поняттям «добре суспільство», представлене сьогодні у тих течіях соціологічної [1] та економічної [2] думки, які акцентують увагу на закономірностях сучасного етапу еволюції суспільства, слід визнати зміни у відповідальності держави за послуги, що вона надає, в якості логічного кроку підвищення ефективності діяльності її органів. Саме в цьому й полягає соціально-економічний зміст явища, яке пов'язує з сучасним незадоволенням станом справ у сфері взаємодії держави з приватними особами – фізичними та юридичними.

У зв'язку з цим відмітимо, що само виникнення поняття «адміністративні послуги» стало наслідком зростання тих потреб приватних осіб, задоволення яких потребує зручних умов їх звернення до суб'єктів владних повноважень та отримання від них очікуваних результатів [3, с. 15]. Ці потреби слугували своєрідним генератором змін в організації та механізмах взаємодії органів держави з громадянами та підприємцями. Залежності, що тут виникали, мали ту ж саму природу, що і реакція ринку на зростання потреб споживачів – ринок змінювався відповідно до попиту споживачів, як і держава змінювалася до потреб громадян. Різниця полягала лише у швидкості таких змін (ринок реагував значно шоріше, демонструючи й значно більшу гнучкість у формах такого задоволення).

Важливість діяльності у цьому напрямку держав, які стали на шлях подолання наслідків командно-адміністративної системи, набула визнання з боку міжнародних організацій та країн, де ефективність таких послуг не визиває сумнівів. Власно кажучи, підтримка останніх, слугує важливим імпульсом для послідовної роботи у корінній модернізації існуючих правил співпраці органів держави з населенням та суб'єктами підприємницької діяльності у країнах Східної Європи та СНД. Тим більше, що саме ці країни мають найбільш тривалу історію модернізації механізмів реалізації органами виконавчої влади таких державно-владних повноважень.

Починаючись з практики змін, орієнтованих на підвищення якості надання таких послуг ще у 1980-х рр., європейські країни поступово починають формулювати бажані цілі у вигляді концепцій, призваних поєднати їх різноманітний досвід та послідовність дій у часі. Сьогодні це знаходить вираження у домінуванні концепції керування за результатами, яка розглядається найбільш ефективною з огляду на підвищення якості адміністративних послуг у довготривалій перспективі [4, с. 62].

У країнах з перехідною економікою використання базових положень такого підходу має не тільки великий потенціал, а й значно більше поле для втілення в силу історичних обставин. Необхідність інноваційного оновлення форми та змісту управління у виконавчих органах місцевого та державного управління створює тут значний потенціал для пошуку нових шляхів розв'язання суперечностей, що виникають на рівні теорії та практики реорганізації системи надання адміністративних послуг. У даному контексті дійсно має місце своєрідне суспільне замовлення щодо поєднання функціонального та просторового підходів до розв'язання проблем, що виникають на тлі переорієнтації трансформаційних суспільств з галузевого до територіального управління [5, с. 124].

Саме такі особливості реформування системи надання послуг й визначають сучасний стан даного процесу, який одночасно характеризується:

1. Зростанням значення ініціативи місцевих органів влади, які отримують не тільки значний «коридор свободи», втілюючи нові підходи та форми діяльності у власну практику, а й активно нарощують потенціал інноваційних методів розв'язання проблем з надання послуг. Так, наприклад, широкого визнання набула практика створення «прозорого офісу» у Вінничині.

2. Спробами органів регіональної влади прискорити процес реформування системи надання послуг за рахунок прискорення його в окремому регіоні. Намагаючись створити модель успішного розв'язання проблем у короткому часі, такі ініціативи слід сприймати в якості своєрідних «пілотних проектів», у разі успішності яких, отриманий тут досвід може бути розповсюдженим на країну в цілому.

Останнім часом такі зміни ініціюються в Одеській області, де зміни у наданні адміністративних послуг пропонується розглядати в якості елементу проривного розвитку до нових стандартів державного управління. У зв'язку з цим доцільно відмітити, що, згідно досліджень ситуації у регіонах, проведеного напередодні прийняття Закону «Про адміністративні послуги», саме у південних областях України населення є найбільш незадоволеним рівнем та якістю їх надання. Тут 37% з тих, що звернулися по них, оцінили якість отриманих послуг, як незадовільну [6].

Через це потенціал, який створює така невдоволеність вважається достатнім для визначення потреби у першочергових кроках з реформування існуючої системи надання послуг.

Список використаних джерел.

1. Федотова В.Г. Хорошее общество. – М.: Прогресс-Традиция, 2005. – 244 с.
2. Шиллер Р. Финансы и хорошее общество/Пер. с англ. – М.: Изд-во Института Гайдара, 2014. – 504 с.
3. Науково-практичний коментар до Закону України «Про адміністративні послуги»/За заг. ред. І.П. Тимошука. – К.: ФОМ Москаленко О.М. – 392 с.
4. Даньшина Ю.В. Зарубіжний досвід оцінювання якості надання адміністративних послуг//Вісник Академії митної служби України. Серія Державне управління. – 2011. – № 1. – С. 61-68.
5. Овчинников Ю.В. Практика внедрения системы управления качеством ISO 9001:2000 на муниципальные услуги//Вопросы современной науки и практики. – 2007. – № 4. – С. 123-126.
6. Стан та проблеми реформування адміністративних послуг в Україні. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України//[Електронний документ. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1373/>

ПРИВАТИЗАЦІЙНІ ЧИННИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ РІВНОВАГИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

В сучасних умовах господарювання одним із важливих чинників забезпечення макроекономічної стабільності розвитку нашої країни та збалансованості її бюджетної системи виступає дієва приватизаційна політика. Реалізація відповідних урядових планів безпосередньо стосується додержання інтересів економічної безпеки, адже йдеться про продаж об'єктів державної власності у стратегічних галузях та секторах природних монополій. У цьому зв'язку при запровадженні необхідних приватизаційних процедур слід враховувати ряд чинників. Це стосується, зокрема, виникнення ризиків, пов'язаних із використанням індивідуалізованого підходу до приватизації підприємств групи Г в умовах невідпрацьованості правових конструкцій такого продажу. Численні прогалини у нормативно-правовому супроводі застосування відповідних механізмів можуть стати причиною поширення різноманітних схем лобювання та «адміністративних торгів» між уповноваженими державними структурами і зацікавленими особами. В результаті будуть встановлені суттєві формальні і неформальні обмеження для участі в приватизації зовнішніх (зокрема, іноземних) інвесторів, створені додаткові штучні преференції для окремих «наближених» груп покупців.

Невизначеність правил і непрозорість мотивів учасників, з одного боку, знижує передбачуваність політики приватизації об'єктів групи Г і суттєво зменшує ймовірність залучення великих обсягів приватного капіталу, в т. ч. іноземного. При цьому публічні інтереси у відношенні цих компаній залишаються неідентифікованими, через що вони можуть бути досить легко підмінені галузевими або приватними. У майбутньому це може стати підґрунтям для виникнення у суспільстві серйозних сумнівів стосовно справедливості продажів зазначених об'єктів державної власності і поширення ідей щодо радикального перегляду їх результатів.

Зберігає значення й ризик, зумовлений внутрішніми суперечностями базових цільових установок приватизації, насамперед, при вирішенні питання щодо орієнтації на «бюджетний» чи «структурний» варіант її реалізації. В межах першого підходу ключове значення має точність оцінки активів, вибір «вдалого» моменту приватизації, а встановлення яких-небудь умов (в першу чергу інвестиційного характеру), що стосуються подальших дій покупця у відношенні приватизованого майна, визнається недоцільним. При запровадженні другого – «структурного» – підходу суттєву роль відіграють чинники, пов'язані із визначенням пріоритетів довгострокового розвитку відповідних компаній та дотриманням покупцем інвестиційних зобов'язань при їх реалізації. Прийняття інвестиційних умов продажу при приватизації державного майна знижує зацікавленість потенційних покупців і тому йде у розріз до завдання максимізації бюджетних надходжень від здійснення відповідних заходів. Наразі в програмних приватизаційних документах чітких положень щодо розмежування умов застосування зазначених підходів у відношенні різних об'єктів державної власності не міститься, отже, підвищується ризик прийняття «вольових» рішень і розширення малопрозорої позиційної боротьби прихильників різних варіантів здійснення приватизації. До того ж слід визнати, що при всій привабливості «структурного» пріоритету приватизації з позицій довгострокового розвитку національної економіки домінуюче значення у найближчій перспективі буде мати саме «бюджетний» підхід.

За цих обставин виникає ще один ризик реалізації приватизаційних заходів – ризик їх надмірної «фіскалізації», зорієнтованості виключно на досягнення короткострокових цілей поповнення бюджетних коштів. Внаслідок цього більш важливі у довгостроковому періоді завдання приватизації – структурні перетворення, стимулювання розвитку стратегічних підприємств і галузей національної економіки – невпинно відійдуть на другий план. Досить прогнозованим у цьому зв'язку є й ризик посилення на владному рівні конкуренції різних підходів до приватизації і розширення умов для «тіньової» боротьби інтересів їх прихильників. Суперництво цих інтересів може призвести до формування недостатньо нормативно врегульованих компромісів, які розширюють можливості прийняття «індивідуалізованих» рішень щодо окремих компаній, а відтак служать підґрунтям для посилення ризику консервації існуючої моделі управління приватизаційним процесом.

Окреслені ризики реалізації приватизаційної політики в сучасних умовах господарювання не є фатальними – існує широка сукупність можливих механізмів їх мінімізації. Деякі із них вже зафіксовані в програмі реформування державних підприємств [2]. Так, приватизаційному продажу має передувати розробка стратегічних цілей державних підприємств, оптимізація юридичних процедур, залучення міжнародних консультантів до проведення конкурсних торгів тощо. Однак, на нашу думку, цих заходів недостатньо, аби унеможливити виникнення зазначених вище ризиків. Вирішення цієї проблеми, на нашу думку, пов'язується із синхронізацією проведення відповідних приватизаційних заходів з розвитком системи захисту економічної конкуренції, ринку капіталу, корпоративних відносин, як це передбачається в Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [1].

Мова йде, зокрема, про доцільність оновлення чинних механізмів державного регулювання процесів злиття і поглинання компаній, контролю економічної концентрації на галузевих ринках та деофшоризації національної економіки. Перший крок у цьому напрямі – створення надійної системи обліку прав власників акцій вітчизняних корпорацій, забезпечення прозорості здійснення операцій з купівлі-продажу значних пакетів акцій компаній. Інформація, яка нині розкривається учасниками цього ринку, не завжди є достатньою, актуальною та об'єктивною. Існуючі способи її поширення не забезпечують швидкий доступ всіх зацікавлених осіб, що, в свою чергу, призводить до неможливості прийняття ними об'єктивних рішень. При цьому уповноваженими державними структурами не створені необхідні організаційні і правові механізми попередження та припинення шахрайства на ринку корпоративного контролю, зокрема, недостатньо регулюються відносини, пов'язані з використанням інсайдерської інформації, маніпулюванням вартістю цінних паперів тощо.

Просування в цьому напрямі потребує налагодження дієвої системи обміну інформацією між уповноваженими органами влади, вироблення єдиної методології, уніфікації процедур і правил збирання та представлення даних про здійснення відповідних господарських операцій та їх учасників. Необхідною передумовою успішного вирішення цих проблем є законодавче визначення підстав та критеріїв доступу до відповідної державної інформації, встановлення

режиму використання її різних видів, регламентація дій державних службовців та інших представників органів влади при роботі з інформацією компаній, яка становить їх комерційну таємницю. Це сприятиме підвищенню дієвості приватизаційної політики та дозволить використати її можливості для стабілізації соціально-економічного розвитку нашої країни.

Список використаних джерел.

1. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015 [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
2. Стратегічні задачі реформи державних підприємств: Аналітичні матеріали Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=e8197289-4ab0-4db0-af87-030e969a4d3c&title=StrategichniZadachi>

СЛЮСАРЧУК ОЛЬГА ПЕТРІВНА

*доцент кафедри управління національним господарством та економічної політики
НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент*

ІНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНИХ ПОЗАБЮДЖЕТНИХ ФОНДІВ В УКРАЇНІ

Соціальні позабюджетні фонди вирішують завдання соціального захисту населення через механізм загальнообов'язкового державного соціального страхування. Держава їх використовує для реалізації своєї функції у сфері соціального страхування, застосовуючи певні форми, методи та важелі впливу на соціально-економічні процеси.

Держава забезпечує проведення єдиної політики у цій сфері, реалізацію прав громадян на соціальний захист, дотримання законів і нормативно-правових актів, адаптацію вітчизняних соціальних стандартів до міжнародних. Регулювання у сфері соціальних позабюджетних фондів полягає у розробленні та прийнятті законів, що регламентують ці відносини; перегляді страхових внесків, норм і порядку формування доходів з урахуванням поточної соціально-економічної ситуації; підвищенні розмірів соціальних виплат з метою покращення матеріального забезпечення громадян; контролі за рухом грошових коштів і діяльністю робочих органів фонду [3].

Соціальні позабюджетні фонди є органами, які здійснюють керівництво та управління видами загальнообов'язкового державного соціального страхування, провадять акумуляцію страхових внесків, контроль за використанням коштів, забезпечують фінансування виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням та здійснюють інші функції згідно з затвердженими статутами [1]. Тобто, за допомогою цих фондів здійснюється інституційне забезпечення соціальної політики держави.

Соціальні позабюджетні фонди є державними цільовими фондами і, якщо інше не передбачено законами України, не можуть займатися іншою діяльністю, крім тієї, для якої їх створено, та використовувати свої кошти на цілі, не пов'язані з цією діяльністю. Ці державні цільові фонди є позабюджетними, оскільки їх кошти не включаються до складу Державного бюджету України та використовуються тільки за цільовим призначенням. Соціальні позабюджетні фонди фінансово формуються як за рахунок коштів, що надходять від єдиного соціального внеску, так і за рахунок бюджетних коштів та інших джерел.

Соціальні позабюджетні фонди постійно розвиваються й удосконалюються з метою покращення системи соціального страхування залежно від фінансової та соціальної політики держави.

Реформування системи загальнообов'язкового державного соціального страхування, що розпочалося в кінці 2014 року передбачає, з одного боку, уніфікацію та оптимізацію структури соціального страхування, а з іншого – збереження основної моделі соціального страхування й основні принципи соціальної політики. Так, в рамках цієї реформи з 1 січня 2015 року створюється Фонд соціального страхування України – некомерційна самоврядна організація із збереженням управління на тристоронній основі представниками від держави, об'єднань профспілок та роботодавців. Тобто, управління Фондом соціального страхування України здійснюється на паритетній основі державою, представниками застрахованих осіб і роботодавців [2].

Фонд соціального страхування України створюється на базі ліквідованих Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань і Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності та є органом, який здійснює керівництво та управління загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасного випадку, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та медичним страхуванням, провадить акумуляцію страхових внесків, контроль за використанням коштів, забезпечує фінансування виплат за цими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування та здійснює інші функції згідно із затвердженим статутом [2].

Передбачається, що реформування та оптимізація системи соціальних позабюджетних фондів пройде швидко та ефективно, результатом чого буде суттєве скорочення адміністративних витрат із одночасним покращенням якості обслуговування та забезпеченням публічності та прозорості процесів прийняття рішень.

Таким чином, для реалізації державної політики у сфері соціального страхування в Україні замість чотирьох, на сьогодні діють три соціальні позабюджетні фонди:

- 1) Пенсійний фонд України;
- 2) Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття;
- 3) Фонд соціального страхування України, який здійснюватиме страхування з тимчасової втрати працездатності та від нещасних випадків на виробництві, а надалі й медичне страхування.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 14.01.1998 № 16/98-ВР. – [Електр. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» від 28.12.2014 № 77-VIII. – [Електр. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/77-19>
3. Фінанси: Підручник / За ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – К.: Знання, 2008.- 611с.

DRAGOȘ GABRIEL TURLIUC

PhD Student, Alexandru Ioan Cuza University of Iași

MACROPRUDENTIAL POLICY: ORIGINS AND MEANS

Introduction

The term macroprudential was not a lot used before the recent financial crisis and that's why we can say that macroprudential policy has a relatively short history of development. The term has become to be used once the financial crises in the 1990s begun, only because it was a necessity to understand the macroeconomic and institutional aspects of stability of the financial system in the domestic and international policy circles. Because of the development of the financial crisis, the authorities considered necessary to understand the unbalances not only to a microeconomic aspects, also to the macroeconomic one.

The origins of the macroprudential policy

BIS records suggest that its first appearance in an international context dates back to 1979, at a meeting of the Cooke Committee.

The second appearance of the term «macroprudential» is in a background document, produced by the Bank of England, for a working party chaired by Alexandre Lamfalussy, BIS Economic Adviser and Chairman of the ECSC.

Its next appearance is in the 1992 ECSC report on recent developments in international bank relations (Promisel Report, BIS (1992)). This report was prepared by a working group that had been charged by the G10 Governors to «focus on the role and interaction of banks in non-traditional markets, notably the markets for derivative instruments, to examine the linkages among various segments of the interbank markets and among the players active in them, and to consider the macro-prudential concerns to which these aspects might give rise».

By the late 1990s, the term «macroprudential» is beginning to be used also outside central banking circles, with the 1997 Asian financial crisis acting as the main trigger. Thus, in January 1998 the IMF report «Toward a framework for a sound financial system» notes:

«Effective bank supervision must be seen by banks as a continuous presence. This is mainly achieved through off-site monitoring, both micro- and macro-prudential in scope.» (p 13).

What Macroprudential Means

According to Sundararajan et al. (2002), «macroprudential analysis is the assessment and monitoring of the strengths and vulnerabilities of financial systems in terms of macroprudential indicators comprising both financial soundness indicators and other macroeconomic indicators such as GDP growth and inflation along with information on the structure of the financial system, qualitative information on the institutional and regulatory framework, particularly through assessments of compliance with international financial sector standards and codes, and the outcome of stress tests».

IMF (2005) has developed a general analytical framework and specific technique and methodologies for assessing the overall stability and development needs of financial systems in individual countries and designing policy responses. One of these tools and techniques is macroprudential analysis, which includes «stress testing, scenario analysis, and analysis of financial soundness indicators and of macro financial linkages» (p.4).

The IMF Handbook (2005) points out that a sound and well-functioning financial sector is built on the three pillars that are necessary to support orderly financial development and sustained financial stability: macroprudential surveillance and financial stability analysis, financial supervision and regulation and financial system infrastructure.

In a series of papers published by its staff (Borio 2003), the BIS has taken up the second pillar to articulate the need to emphasize macroprudential dimensions and orientation of financial supervision and regulation for financial stability. Borio (2003) focus on a macroprudential framework for financial supervision and regulation designed to «limit the risk of episodes of financial distress» (p.2) as opposed to microprudential supervision aimed at protecting consumers, White (2004) develops a broader framework for macroprudential policy, which subsumes the macroprudential supervisory framework as its subset.

Borio (2003) highlight the differences between micro and macroprudential dimensions in terms of the objectives of financial supervision and regulation and the supervisory mechanism influencing economic outcomes. The macroprudential objective is to limit the systemic risk as a systemic crisis could result in the failure of the financial system whereas the microprudential objective is to limit idiosyncratic risk individual financial institutions are exposed to.

Conclusions

The term «macroprudential» has risen from virtual obscurity to extraordinary prominence following the recent financial crisis. Since its origins in the late 1970s, the term has always denoted concerns over the financial system's stability and its link with the macroeconomy.

Over time, especially at the BIS, efforts have been made to clarify the meaning of the term and to define it with reference to its antonym, «microprudential». In this narrower sense, closer to its origin, the term refers to the use of prudential tools with the explicit objective of promoting the stability of the financial system as a whole, not necessarily of the individual institutions within it. Naturally, most of the tools lie with the regulation and supervision of individual institutions.

References.

1. Bank for International Settlements (1986): Recent innovations in international banking, report prepared by a study group established by the central banks of the G10 countries, Basel, April (Cross Report)
2. Bank for International Settlements (1992): Recent developments in international interbank relations, report prepared by a working group established by the central banks of the G10 countries, Basel, October (Promisel Report)
3. Borio, C (2003): «Towards a macroprudential framework for financial supervision and regulation?», CESifo Economic Studies, vol 49, no 2/2003, pp 181–216. Also available as BIS Working Papers, no 128, February
4. IMF, 2005, «Financial Sector Assessment: A Handbook.»
5. Papers Lamfalussy, The use of prudential measures in the international banking markets», 24 October 1979, pp 1–2, in BISA 7.18(15) – Papers Lamfalussy, LAM25/F67
6. Sundararajan, V., C. Enoch, A. San José, P. Hilbers, R. Krueger, M. Moretti, and G. Slack, 2002, «Financial Soundness Indicators: Analytical Aspects and Country Practices,» IMF Occasional Paper 212
7. White, W., 2004, «Making Macroprudential Concerns Operational,» Financial Stability Symposium Organised by the Netherlands Bank, held in Amsterdam, 25-26 October 2004

ФЕТИЩЕНКО ЄВГЕНІЯ МИКОЛАЇВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

УДОСКОНАЛЕННЯ ПЛАНУВАННЯ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Суттєве погіршення економічної ситуації в Україні протягом останнього року викликало дисбаланс усіх макроекономічних показників. Падіння реального ВВП та доходів населення, скорочення обсягів промислового виробництва, експорту товарів й послуг, зростання інфляції та рівня безробіття обумовлюють необхідність удосконалення планування видатків Державного бюджету як вагомого інструменту економічного відновлення країни. Рациональний розподіл бюджетних ресурсів сприятиме збільшенню обсягів виробництва, розвитку науки, техніки, активізації зовнішньоекономічної діяльності.

В Україні планування видатків Державного бюджету здійснюється за програмно-цільовим методом, що передбачає формування бюджету за програмами, спрямованими на досягнення конкретних цілей. Згідно зі ст. 2 Бюджетного кодексу України «програмно-цільовий метод у бюджетному процесі – метод управління бюджетними коштами для досягнення конкретних результатів за рахунок коштів бюджету із застосуванням оцінки ефективності використання бюджетних коштів на всіх стадіях бюджетного процесу» [1].

Програмно-цільовий метод має багато переваг і саме тому широко використовується в країнах ЄС, США, Японії. Він надає можливості більш ефективно розподіляти бюджетні кошти між статтями витрат на основі отриманої інформації про результати реалізації програм у попередні періоди і дозволяє встановити контроль за діяльністю міністерств, відомств шляхом розрахунку показників результативності та порівняння фактично досягнутих результатів із запланованими.

Попри переваги програмно-цільового методу, в Україні, де він застосовується понад десять років, не завжди вдається рационально розподілити бюджетні кошти. Щорічна зміна пріоритетів фінансування, нерівномірне фінансування бюджетних програм не приносять бажаного результату та ведуть до неефективного витрачання фінансових ресурсів.

Так, у 2015 році суттєво змінились напрямки бюджетного фінансування. Внаслідок зростання державного боргу збільшено плановий обсяг видатків бюджету на загальнодержавні функції (згідно з даними Таблиці 1 видатки визначені в сумі 112870,3 млн грн, що в 1,6 рази більше, ніж у 2014 році). У зв'язку з проведенням на сході України антитерористичної операції також збільшено планові показники видатків бюджету на оборону (з 28760,9 млн грн у 2014 році до 52167,0 млн грн у 2015 році), громадський порядок, безпеку та судову владу (з 46649,6 млн грн у 2014 році до 52183,2 млн грн у 2015 році).

Незважаючи на те, що планові показники видатків на економічну діяльність (передбачають бюджетні інвестиції в галузі економічної інфраструктури, субсидії приватному капіталу, державним корпораціям, видатки на зовнішньоекономічну діяльність) Законом України «Про Державний бюджет на 2015 рік» (зі змінами) [3] визначені у сумі 42555,8 млн грн, це лише на 8% більше, ніж у 2014 році, та на 15% менше, ніж у 2013 році. Фактично видатки на економічну діяльність зменшились, адже за результатами виконання Державного бюджету за січень-серпень поточного року вони склали 8,4% від загальної суми видатків, що на 3,1 процентного пункту менше, ніж у 2014 році, та на 6,0 процентних пункти менше, ніж у 2013 році.

Слід також відзначити нерівномірність фінансування різних сфер протягом поточного року. За січень-серпень найменший відсоток виконання за видатками на житлово-комунальне господарство (0,4% від запланованого обсягу), охорону здоров'я (36,4%), найбільший – на соціальний захист та соціальне забезпечення (65,9%), загальнодержавні функції (58,5%).

Для економічного відновлення країни пропонується збільшувати обсяги видатків державним підприємствам для стабілізації їх діяльності за рахунок оптимізації обсягів видатків на утримання органів державної влади і управління, судів і прокуратури. Вважаємо за доцільне також зменшити кількість бюджетних програм, що не сприяють економічному розвитку та спрямовані на поточне споживання, встановити стратегічні пріоритети фінансування та здійснювати його своєчасно.

**Структура обсягів видатків Державного бюджету
за функціональною класифікацією у 2013-2015 рр. [4,5]**

Видатки	2013 рік				2014 рік				2015 рік			
	Затверджено (з урах. змін)	Виконано		% виконання	Затверджено (з урах. змін)	Виконано		% виконання	Затверджено (з урах. змін)	Виконано (за січень-серпень)		% виконання
		млн грн	млн грн			пит. вага, %	млн грн			млн грн	пит. вага, %	
Загальнодержавні функції (з урахуванням видатків на обслуговування державного боргу)	52527,5	50101,1	17,4	95,4	68478,0	65825,8	22,0	96,1	112870,3	66070,5	28,9	58,5
Оборона	16160,7	14843,0	5,2	91,8	28760,9	27363,4	9,1	95,1	52167,0	28283,4	12,4	54,2
Громадський порядок, безпека та судова влада	41282,2	39190,9	13,6	94,9	46649,6	44619,0	14,9	95,6	52183,2	29698,0	13,0	56,9
Економічна діяльність	50088,8	41299,2	14,4	82,5	39377,3	34410,7	11,5	87,4	42555,8	19045,5	8,4	44,8
Охорона навколишнього природного середовища	8285,1	4595,0	1,6	55,5	3847,8	2597,0	0,9	67,5	4213,7	1780,8	0,8	42,3
Житлово-комунальне господарство	127,7	96,9	0,03	75,9	149,9	111,5	0,04	74,4	483,0	1,9	0,0008	0,4
Охорона здоров'я	14052,6	12879,3	4,5	91,7	11251,1	10580,8	3,5	94,0	11866,3	4321,3	1,9	36,4
Духовний та фізичний розвиток	5531,3	5111,9	1,8	92,4	5457,5	4872,4	1,6	89,3	7194,8	3703,7	1,6	51,5
Освіта	33580,7	30943,1	10,7	92,1	32225,7	28677,9	9,6	89,0	31245,7	17958,0	7,9	57,5
Соціальний захист та соціальне забезпечення	89328,7	88547,3	30,8	99,1	87375,2	80558,2	26,9	92,2	87078,6	57366,9	25,1	65,9
Видатки (без урахування міжбюджетних трансфертів), всього	310965,3	287607,7	100,0	92,5	323572,8	299616,8	100,0	92,6	401858,4	228230,0	100,0	56,8

Список використаних джерел.

1. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] : закон України [прийнято Верхов. Радою 8 липня 2010 р. № 2456-VI]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Місячний звіт про виконання Державного бюджету України за січень-серпень 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=285158>.
3. Про Державний бюджет України на 2015 рік [Електронний ресурс] : закон України [прийнято Верхов. Радою 28 грудня 2014 р. № 80-VIII]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80-19>.
4. Річний звіт про виконання державного бюджету на 01.01.2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=212666>.
5. Річний звіт про виконання державного бюджету на 01.01.2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=257806>.

ЧЕРНІХОВ ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ

*головний казначей відділу звітності та бухгалтерського обліку
операцій з виконання бюджетів Управління Державної казначейської служби України
у Веселинівському районі Миколаївської області,
слухач ОРІДУ НАДУ При Президентові України*

КАЗНАЧЕЙСЬКЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ БЮДЖЕТІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Ефективне функціонування будь-якої держави ґрунтується на фінансових ресурсах. Так, рівень розвитку окремих регіонів та держави великою мірою залежить від формування та виконання бюджетів відповідних рівнів. Підвищення ефективності бюджету як дієвого інструменту регулювання соціально-економічних процесів у державі залежить від ефективності роботи органів Державної казначейської служби України в напрямку обслуговування місцевого та державного бюджетів за доходами і видатками. До моменту впровадження казначейського обслуговування місцевим бюджетам були притаманні хронічне перефінансування одних статей, видатків та недофінансування інших, постійне накопичення кредиторської заборгованості, значні зловживання при проведенні фінансових операцій з коштами бюджетів та їх нецільове використання, що і стало ключовим фактором при прийнятті рішення про переведення коштів місцевих бюджетів на казначейське обслуговування.

Достатність бюджетних коштів в Україні гарантує Бюджетний Кодекс та бюджет України, який приймається щорічно. Цими документами встановлено основні види надходжень до державного та конкретних місцевих бюджетів та статті видатків, на які спрямовуються кошти. Виконання бюджетів на місцевому рівні також затверджується рішенням сесії відповідної місцевої ради. Згідно з бюджетним кодексом, виконання бюджетів місцевого рівня забезпечують місцеві державні адміністрації, виконавчі органи відповідних рад, або сільські, селищні чи міські голови. Виконання бюджету державного рівня забезпечується Кабінетом Міністрів України, організацію та управління Державного бюджету України, координацію діяльності учасників бюджетного процесу з питань виконання бюджету здійснює Міністерство фінансів України.

Метою роботи є дослідження проблем казначейського обслуговування державного та місцевого рівнів бюджету та визначення напрямів щодо їхнього вирішення.

Одним з основних органів, які повинні контролювати фінансові потоки в нашій державі є Державна казначейська служба України. Згідно з Бюджетним Кодексом при виконанні державного та місцевих бюджетів застосовується казначейське обслуговування бюджетних коштів. Казначейське обслуговування здійснюється за рахунок ведення єдиного казначейського рахунку, роль якого полягає у комплексному обслуговуванні всіх учасників бюджетного процесу, який об'єднує систему рахунків, що діють в єдиному режимі. По суті, єдиний казначейський рахунок представляє собою «єдину касу», яка передбачає зарахування всіх доходів бюджету, залучення і погашення джерел фінансування дефіциту бюджету, здійснення всіх витрат з єдиного рахунку бюджету, за винятком операцій з виконання державного бюджету, що здійснюються за межами країни, відповідно до законодавства.

Функціонування єдиного казначейського рахунку регламентується Положенням про єдиний казначейський рахунок. Органи казначейства в реальному часі мають можливість отримувати інформацію про рух та наявність коштів на єдиному казначейському рахунку.

Державною казначейською службою України ведеться облік всіх надходжень до бюджетів усіх рівнів, а також повернення коштів, які були помилково або надмірно зараховані до бюджету. Саме казначейство є органом контролю, та органом який здійснює платежі. І в більшості розвинених країн, в яких присутня децентралізація влади та бюджетна децентралізація, до чого прагне й Україна, казначейство існує як один із основних органів, які контролюють фінансові потоки держави.

Казначейське обслуговування бюджетних коштів передбачає:

- розрахунково-касове обслуговування розпорядників і одержувачів бюджетних коштів, а також інших клієнтів відповідно до законодавства;
- контроль за здійсненням бюджетних повноважень при зарахуванні надходжень бюджету, взятті бюджетних зобов'язань розпорядниками бюджетних коштів та здійсненні платежів за цими зобов'язаннями;
- ведення бухгалтерського обліку і складання звітності про виконання бюджетів з дотриманням національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку;
- здійснення інших операцій з бюджетними коштами.

В сучасних умовах виникають ряд проблем, які пов'язані з нормальним функціонуванням цієї та багатьох інших, пов'язаних з формуванням фінансової частини держави, організацій. Ці проблеми потребують вирішення, що може призвести до покращення функціонування фінансової сфери в цілому.

Серед проблем казначейського обслуговування бюджетів пов'язана з затримкою проведення або взагалі в непроведенні платежів за незахищеними статтями видатків чим порушуються законодавчі акти, які дають можливість місцевим органам влади самостійно розпоряджатися своїми фінансовими ресурсами. Саме через це місцеві органи влади та органи місцевого самоврядування позбавлені можливості розпоряджатися власними коштами для здійснення видатків, які йдуть на купівлю товарів та оплату послуг, котрі конче необхідні для забезпечення життєдіяльності громад, проведення заходів передбачених у місцевих програмах та ін. Це призводить до створення кредиторської заборгованості розпорядників бюджетних коштів, і як результат – судових позовів, за якими спостерігається стягнення значних коштів, в які входять і штрафні санкції за неоплачені товари, надані послуги та виконані роботи. В цій ситуації програють всі: держава втрачає великі кошти, громада не отримує товарів та послуг, які необхідні їй для життя та функціонування, підрядники відмовляються від участі у тендерах, оскільки спостерігається систематична заборгованість за оплату їхніх послуг.

Втрачається стимул до наповнення місцевих бюджетів, адже всі розуміють, що лівова частка коштів, які надходять від сплати місцевих податків та зборів йде не на розвиток рідного регіону чи місцевості, а далі – на погашення заборгованості державного бюджету.

Як варіант, є можливість поділу ЄКР на дві частини: за допомогою однієї буде фінансуватися місцевий бюджет, з іншої державний. Це не буде позбавляти місцеві бюджети коштів, які прийшли саме їм.

У процесі казначейського обслуговування бюджетів існує проблема, пов'язана з використанням програмного забезпечення. Раніше органи казначейської служби користувалися програмним продуктом АС «Казна». Але з часом її замінили на більш досконалу систему «Барс», яка й зараз постійно вдосконалюється, розробники постійно добавляють щось нове, удосконалюють недоопрацювання. Але і при АС «Казна», і при теперішній системі «Барс» немає прямої взаємодії між казначейською службою та розпорядниками коштів, адже розпорядники працюють не в таких самих програмах як і казначейство, а у власних, які придбавають у сторонніх розробників. Наразі існує проект, завдяки якому буде функціонувати єдиний програмний продукт, який і буде зв'язувати органи казначейської служби країни та розпорядників, які знаходяться у них на обслуговуванні. Проте, виникає ряд питань та проблем, які потребують вирішення не після введення цієї системи в дію, а на етапі розробки та проектування. Так, для її функціонування необхідні комп'ютери, які відповідають певним вимогам, а більшість сільських рад мають дуже застарілу техніку, а подекуди і взагалі її не мають, а користуються своїми власними машинами; для функціонування такої програми потрібен зв'язок з мережею Internet, але про який інтернет може йти мова, якщо є такі сільські ради, які не мають змоги придбати собі техніку, на якій би дана програма працювала; далі після підключення програмного забезпечення та підключення до мережі Internet потрібне обов'язкове забезпечення антивірусними програмами всіх таких машин, що коштує наразі дуже дорого, а без таких програм фінансова система слабка перед різного роду хакерськими атаками; для користування такою програмою кожній раді потрібно придбати хоча б два спеціальних ключі з електронними підписами, які коштують також наразі дорого. Зараз не всі розпорядники бюджетних коштів згодні на введення даної програми в функціонування, адже розуміють всі ці проблеми, а дехто просто боїться нововведень, адже уже звикли до того, що мають.

У сучасній казначейській службі України, великою проблемою – є плінність кадрів. Ця проблема притаманна не тільки в казначейській системі, а й взагалі у державній службі. Перш за все, це зумовлено невідповідністю між оплатою праці та виконуваними обов'язками і відповідальністю державних службовців. Саме це сприяє тому, що молоді, насправді освічені кадри через декілька місяців після роботи на державній службі, отримавши певний досвід та навички, йдуть в приватний сектор, в якому заробітна плата вища, і де молодь може проявити себе та отримати за це відповідну платню. Вирішення цієї проблеми може бути закладене в прийнятті нового Закону України про державну службу, який обіцяли прийняти дуже давно, але постійно це відкладається на невизначений термін. Саме цим Законом передбачається збільшення заробітної плати державним службовцям, що зможе втримати молодь на державній службі, що зможе призвести до молодшання державного службовця, чого так прагне теперішнє керівництво країни.

Нажаль, жодні реформи не проходять без великих фінансових затрат. Нашій країні зараз буде дуже важко, адже велика частина коштів йде на оборону. Останні роки Україні не вистачало фінансових ресурсів, а зараз ця проблема відчувається набагато гостріше. Великий удар по фінансовій сфері наносять тіньові схеми заробляння коштів, від яких звісно ж не надходять доходи у вигляді податків до державної скарбниці. Також наша країна останні роки посідала одне з перших місць за рівнем корупції, що також впливає на фінансову стабільність, адже велика частина коштів просто осідає в кишенях людей, які допомагають «вирішувати» питання. Сподіваємось, що реформи, які започаткувала нова влада насправді допоможуть, нові органи зможуть вирішити питання з корупцією в нашій країні, й обіцянки, які даються зараз народу не будуть просто пустими словами, адже наша країна дуже довго терпіла, й зараз заслуговує на краще. Сподіваюсь, в найближчому майбутньому можна буде з гордістю тримати високо голову через те, що працюєш на державній службі, на благо народу та власної країни.

Список використаних джерел.

1. Бюджетний кодекс України із змінами та доповненнями від 08.07.2010р. [Електронний ресурс] – <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Бюджетний процес в Україні: Навчальний посібник / І.П.Лопушинський, Ю.С.Гаврилюк, Я.М.Казюк. – Херсон: Грінв Д.С., 2011. – 364 с.
3. Веб-портал Державної казначейської служби України [Електронний ресурс] – <http://treasury.gov.ua>
4. Ефективне та раціональне використання бюджетних коштів при виконанні кошторису бюджетної установи, Романченко О. //Казна України. – №4 (25) 2013. – с.11-15.
5. Казначейська справа. П.Г.Петрашко, О.О.Чечуліна, В.Т.Александров, С.О.Булгакова, К.М.Огданський, О.І.Назарчук, Н.І.Сушко. Казначейська справа. У 2-х т. – Т.1.-Київ: НВП «АВТ», 2004. – 288с. (Інтегрований посібник)
6. Казначейська справа. П.Г.Петрашко, О.О.Чечуліна, В.Т.Александров, С.О.Булгакова, К.М.Огданський, О.І.Назарчук, Н.І.Сушко. Казначейська справа. У 2-х т. – Т.2.-Київ: НВП «АВТ», 2004. – 496с. (Інтегрований посібник)
7. «Лінії захисту» корпоративної інформаційно-телекомунікаційної системи, Усс О. //Казна України. – №1 (34) 2015. – с.39-41.
8. Проект Закону України «Про державну службу» [Електронний ресурс] – http://guds.gov.ua/govservice/control/uk/publish/article?art_id=661093&cat_id=87284
9. Управління державним бюджетом України: підручник/колектив авторів (заг. Редакція М.Я.Азарова). – К.:Міністерство фінансів України, 2010. – 816с.
10. Централізоване сховище інформації та атоматизована система «Є-Звіт»: перші кроки, П'ятченко К.//Казна України. – №3 (36) 2015. – с.33-35.

ДЕРЖАВНІ РЕГУЛЯТОРИ У ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНІЙ СФЕРІ

Соціально-економічні трансформації та техніко-технологічні зміни стали об'єктивною передумовою для становлення і розвитку інформаційного суспільства, де знання та інформація набувають значення вирішальних чинників соціального поступу, а телекомунікаційні технології спричиняють суттєвий вплив на підвищення рівня і якості життя громадян. Характерною рисою такого суспільства стають глобальні зміни в усіх сферах громадського життя. У кінцевій вартості продукту зростає питома вага нематеріальних (насамперед, інформаційних) ресурсів, глобалізуються ринки основних ресурсів, посилюється вплив інформації та телекомунікаційних технологій на підвищення добробуту населення.

У результаті швидкого розвитку сфери інформаційного обміну, світового ринку праці, капіталу й виробництва видозмінюються засоби забезпечення державного суверенітету, роль держав як суб'єктів міжнародної політики, динаміка суспільних процесів, що розширює можливості кожної людини, підприємства, країни і водночас підвищує ризики, пов'язані з маніпулюванням інформацією, у т.ч. з виникненням глобальних конфліктів. Відтак, одним з основних завдань державного управління стає визначення та послідовна реалізація стратегічних напрямків діяльності в телекомунікаційній сфері, забезпеченні вільного доступу населення до сучасних телекомунікаційних послуг.

Телекомунікаційній сфері належить особливе місце в економіці будь-якої держави. Обсяг інформації, що передається за допомогою інформаційної інфраструктури, подвоюється у світі кожні 2-3 роки, що посилює значення телекомунікацій як на рівні підприємств, так і в цілому у національній та світовій економіках.

На сьогоднішній день розвиток телекомунікацій є необхідною умовою для створення інфраструктури бізнесу, формування сприятливих умов для залучення інвестицій в країну, вирішення питань зайнятості населення, розвитку сучасних інформаційних технологій.

Доходи від реалізації послуг зв'язку за I півріччя 2015 року склали 27342,6 млн. грн., що на 4,8 % (або на 1259,2 млн. грн.) більше порівняно з аналогічним періодом 2014 року. Зокрема, доходи від надання телекомунікаційних послуг за I півріччя 2015 року порівняно з аналогічним періодом минулого року збільшилися на 3,9 % і склали 25004,5 млн. грн., що становить 91,4% від загальної кількості доходів від надання послуг зв'язку.

Основними сегментами на ринку телекомунікаційних послуг залишаються мобільний, телефонний фіксований та комп'ютерний зв'язок, спільна частка яких у загальних доходах від надання телекомунікаційних послуг за підсумками I півріччя 2015 року склала 94,86 %.

Доходи від надання послуг фіксованого телефонного зв'язку за I півріччя 2015 року склали 3908,2 млн. грн., що на 6,8 % менше ніж за відповідний період минулого року.

За I півріччя 2015 року доходи від надання послуг мобільного зв'язку збільшилися на 9,6% у порівнянні з I півріччям 2014 року і склали 16369,1 млн. грн. Станом на кінець I півріччя 2015 року кількість абонентів мобільного зв'язку склала 61740,8 тис. і зроста порівняно з I півріччям 2015 року на 2388,5 тис. абонентів. Забезпеченість населення мобільним зв'язком на 100 чоловік в середньому по Україні становить 144,1. Водночас, найнижчий рівень забезпеченості населення мобільним зв'язком у Тернопільській області – 87,7 та Хмельницькій області – 87,4.

Активний розвиток телекомунікаційної сфери сьогодні є ключовим фактором економічного прогресу, що, в свою чергу, і визначає роль цієї галузі як пріоритетного та стратегічного напрямку державної політики.

Оскільки однією з ключових цілей телекомунікаційної політики нашої держави є інтеграція національної телекомунікаційної інфраструктури у світовий інформаційний простір, розробка оптимальної вітчизняної моделі державного регулювання сфери телекомунікацій має бути заснована на загальноєвропейських стандартах та на адаптації успішного досвіду інших країн з урахуванням існуючих українських суспільних реалій.

В Україні державне регулювання телекомунікаційної сфери здійснює Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, яка є органом державного регулювання у сфері телекомунікацій, інформатизації, користування радіочастотним ресурсом та надання послуг поштового зв'язку. У визначеній сфері НКРЗІ здійснює повноваження органу ліцензування, дозвільного органу, регуляторного органу та органу державного нагляду (контролю).

У світі відомі три основні моделі державного впливу на сферу телекомунікацій: функціонує тільки орган державного управління (орган виконавчої влади); функціонує тільки орган державного регулювання (державний колегіальний орган); одночасно функціонують органи державного управління та орган державного регулювання.

Варто зауважити, що незалежний телекомунікаційний регулятор діє в 150 державах. Це 80% від загальної кількості країн, які існують у світі. Цій показник є динамічним та швидко збільшується. Лише дві країни за останні 6 років змінили статус регулятора у зворотньому напрямку: з «незалежного» на «залежного». Зокрема, у 2009 році як наслідок слабкого розвитку телекомунікаційної сфери, Бахрейн та Грузія змінили статус «незалежності» у телекомунікаційного регулюючого органу. Однак, 7.03.2013р. у Грузії знову створена Національна комісія з комунікацій у якості незалежного телекомунікаційного регулятора. Наявність незалежного регулятора є одним із вимог функціонування телекомунікаційних ринків розвинених країн світу, наприклад, країн Євросоюзу. Наявність незалежного регулятора є вимогою Всемирної торгової організації.

Саме формування незалежного регулятора на сьогодні є обов'язковим етапом реформування системи регулювання телекомунікаційної сфери практично у всіх країнах, а наявність такого регулятора – базовою характеристикою розвинутого телекомунікаційного ринку.

Мета регуляторного органу полягає у забезпеченні належної роботи телекомунікаційної сфери та справедливого і збалансованого захисту інтересів споживачів та інших зацікавлених сторін. Ефективний регуляторний орган є засобом забезпечення ефективного виходу на ринок, а також дотримання відповідних нормативно-правових актів усіма учасниками ринку.

СЕКЦІЯ 3

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ТА КУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ЯКУБОВСЬКИЙ ОЛЕКСІЙ ПЕТРОВИЧ

*завідувач кафедри філософських та соціально політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.і.н., професор, Заслужений працівник народної освіти України*

РЕГІОНАЛЬНА КАДРОВА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: НОВІ ПІДХОДИ ТА ЗАВДАННЯ

На даному етапі в Україні активізується процес реформування державного управління головна суть якого полягає в децентралізації владних повноважень з центру на рівень місцевого самоврядування. Утворюється принципово нова система місцевого самоврядування при якій місцевій владі належить самостійно, перед усім, за рахунок внутрішніх резервів забезпечувати вирішення всіх питань соціально-економічного і культурного розвитку територій, достойний рівень життя населення.[1].

Переорієнтація державного управління на місцевий рівень, нові завдання, які відтепер належить вирішувати місцевій владі, зумовлює потребу у забезпеченні високого професійного рівня управлінських кадрів на містах, принципово нового ставлення до питання формування та розвитку кадрового потенціалу. Адже, кадровому складу прийдеться працювати в принципово інших умовах, з підвищеною відповідальністю за розвиток територій, прийняття управлінських рішень, вирішення усього комплексу соціально- політичних та економічних питань. Це, в свою чергу передбачає необхідність вироблення реальної, науково обгрунтованої кадрової політики в регіонах, яка б відповідала новим реаліям та вимогам сьогодення. Значимість і вага розробки оновленої регіональної кадрової політики значно зростає і в звязку з тим, що зі здійсненням конституційної реформи у частині децентралізації, майже дві третини чиновників країни стануть службовцями органів місцевого самоврядування. [2].

При розробці та здійсненні сучасної регіональної кадрової політики, пошуку найважливіших її пріоритетов і завдань, шляхів раціонального використання людських ресурсів регіону бажано було б дотримуватися ряду вимог, які нададуть. На наш погляд, їй ефективність, дієвість та змістовність, складуть в повній мірі її теоретико – методологічну базу. До таких вимог пропонується віднести наступне:

По- перше, в умовах унітарної держави, якою є Україна, і при здійсненні децентралізації в край необхідно дотримуватися правильного співвідношення державної і регіональної кадрової політики. Кадрова політика регіону повинна бути разом з тим державною за своєю суттю, цілями, принципами, розробляється в загальноукраїнському правому просторі, однак з урахуванням локальної відмінності регіонів, соціально- культурних, демографічних, історичних та інших особливостей, потреб територіальних громад, наявних ресурсів, тощо.

По- друге, регіональна кадрова політика повинна бути науково обгрунтованою, вона не може бути предметом вузьких партійних інтересів, формуватися довільно, вона повинна спиратися на інтереси більшості мешканців регіону, відповідати їх очукуванням;

По- третє, вона повинна дотримуватись цінностей та філософії гуманізму, які орієнтують у цій сфері сприяння всебічному розвитку та самореалізації людини, захист її конституційних прав і свобод, вільний вибір роду діяльності й професії, участь в управлінні справами держави та регіону.

По-четверте, необхідно враховувати, що тільки відкрита, прозора, конкурентна кадрова політика може бути об'єктивною та справедливою при вирішенні кадрових питань, дає змогу забезпечити прийом на роботу та просування по службі на основі особистих якостей заслуг і результатів практичної діяльності.

По-п'яте оновлена регіональна кадрова політика більш виразно повинна бути зорієнтована на пріоритети соціально- економічного розвитку регіону, забезпечувати його стабільність та конкурентноспроможність, проведення реформ, надання якісних послуг населенню.

По-шосте, формування нової регіональної кадрової політики в Україні, визначення її стратегічних пріоритетів в умовах євроінтеграції має бути узгоджено з сучасними підходами ЄС щодо практики ефективного використання людських ресурсів. [3].

Формування нової ефективної регіональної кадрової політики – питання складне і багатобічне. Ми визначились з основними, принциповими положеннями, враховуючі які можна сформулювати першочергові, невідкладні завдання, що покладаються на регіональну кадрову політику, механізми її здійснення в умовах децентралізації влади. До ключових завдань, першочергових кроків можна віднести:

по-перше, створення принципово нової системи місцевого самоврядування європейського зразка безумовно передбачає необхідність оновленої, ефективної, прозорої, відкритої та гнучкої системи роботи з управлінськими кадрами на містах, яка будувалася б і діяла на основі виправдених практикою технологій та інноваційних прийомів, форм та методів роботи з кадрами;

по –друге, формування нових організаційних структур та інструментів здійснення регіональної кадрової політики, зокрема, створення ефективних і дієвих служб персоналу, посилення їх ролі в управлінні людськими ресурсами;

по- третє, розробка конкретних кадрових програм регіону в цілому та за окремими галузями, які повинні бути спрямовані на формування кадрового потенціалу, як найвищого інтелектуального ресурсу регіону;

по – четверте, створення системи прогнозування потреби в кадрах, оцінки їх діяльності, мотивів і умов для кар'єрного зростання працівників;

по- п'яте, розробка підходів й технологій залучення інвестицій у людський розвиток виходячи з того, що інвестування в людину є найбільш прибутковими і виправданими витратами капіталу;

по-шосте, формування цілей завдань і принципів кадрової політики, які впливають з концепції соціально – економічного розвитку регіону унікальності матеріальних природничих і трудових ресурсів регіону;

по- сьоме, утворення умов для розвитку регіональної кадрової еліти, регіонального лідерства;

по- восьме, створення реального резерву кадрів та систематична робота з ним, використання в цілях його професійного навчання відповідних навчальних закладів, навчання за кордоном;

по- дев'яте, запровадження сучасних технологій управління людськими ресурсами, які б забезпечили проведення відбору та просування по службі на основі знань, умінь, навичок, а також особистісних якостей працівників;

по – десяте, впровадження автоматизації кадрової роботи з метою полегшення документообігу, аналізу процесів і тенденцій у кадровій сфері.

Зазначимо, що для ефективної реалізації комплексу першочергових завдань і заходів, спрямованих на укомплектування органів місцевої влади кваліфікованими кадрами, побудови цілісної системи управління людськими ресурсами необхідно об'єднання зусиль самих органів влади, наукових і навчальних закладів, громадських організацій, активної участі в цьому населення регіону.

Список використаних джерел.

1. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року, затверджена Постановою кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385.

2. Ващенко К: «Я за соціальні ліфти, але не за катапульти» «Дзеркало тижня. Україна», № 27, 24 липня 2015р.

3. Державна кадрова політика в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку: наук. доп./авт. кол.: Ю. В. Ковбасюк, К.О. Ващенко, Ю.П. Сурмін та ін.; за заг. ред. д-ра наук з держ. у пр., проф. Ю.В. Ковбасюка, д-ра політ. наук, проф. К.О. Ващенка, д-ра соц. наук, проф. Ю.П. Сурміна (кер. проекту). – К.: НАДУ, 2012. – 72 с.

АБЛОНСЬКИЙ ДМИТРО

аспірант ЛРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОБЛЕМАТИКА ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ У ДЕРЖАВНІЙ ПОЛІТИЦІ

Формально здійснення перших кроків нової демократичної парадигми у царині прав людини в публічній політиці для заново проголошеної країни розпочалася з прийняття Акту проголошення незалежності України, Декларації про державний суверенітет України та Всеукраїнського референдуму 1991 р. Важливою міжнародною подією стала II Всесвітня конференція з прав людини, що проходила у Відні на чолі з міністрами закордонних справ, в тому числі України, під егідою «Права людини: знати їх, вимагати їх, захищати їх». За тим була прийнята Конституція України (1996) в якій у декларативній формі розширено політичні права людини порівняно з Основним Законом УРСР, в той час як було звужено соціально-економічні гарантії громадян України. «Питання про права людини, більше ніж переважна частина інших проблемних галузей, регулюються на основі глобального управління» – стверджує Л. М. Новак-Каляєва [1; с. 224].

У перехідний період від централізованої до ліберальної демократії, утвердження прав і свобод людини втілюється з великими труднощами, як і верховенство права – це пов'язано не тільки з протиріччями у національному законодавстві та відомчими нормативно-правовими актами, що не відповідають міжнародним стандартам; а також у підходах і методах, що застосовуються у роботі державної влади по відношенню до публіки у практичній площині. Публічна політика України на протязі чверті століття практично не звільнялася від багатьох вад авторитарної системи серед яких:

діяльність неформальних інституцій корупції і клієнтелізму, падіння суспільної моралі, хибний менеджмент національних ресурсів. До того ж – атомарна поляризація сегментів несформованого громадянського суспільства, розбалансований контрапункт заангажованих егоцентристсько-олігархічних партій гальмують сталий розвиток країни на шляху реформ та перешкоджають утвердженню прав і свобод людини.

Проте не тільки хибний спадок тоталітарної системи створює перешкоди в перехідний період у сфері утвердження основоположних прав і свобод людини, унеможливує забезпечення економічних, соціальних та культурних прав, перешкоджає актуалізації прав народів з боку держави. Доленосним для народу України став початок 2014 року пов'язаний з відстороненням від політичної влади керівництва Партії регіонів (ПР). Однак, по завершенню «Революції гідності» виникають ще більші проблеми зокрема у сфері прав людини. Продовжуються неконтрольовані політичні заворушення і нагнітання міжнародної ворожнечі, що виникло спочатку через політичну полеміку у кулуарах Верховної Ради і популістські виступи народних обранців на її засіданнях; нехтування права на життя і гідність людини – «Бійня» в Одесі (2 травня 2014), днями раніше – втрата АПК, організація постійних порушень правопорядку сумнівними політичними силами як слідство, супроводжується чисельними (тисячними) жертвами; відсутність безпеки на сході України.

Таким чином низько ефективним залишалось втілення в життя міжнародних документів серед яких:

- Загальна декларація прав людини (1948);
- Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966) і
- Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права;
- Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966);
- Декларація про право на розвиток (1986);
- Декларація і План дій другої Всесвітньої конференції з прав людини;
- Конвенція про права дитини (1989);
- Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод (Рим-1950);
- Європейська соціальна хартія (Турин, 1961);
- Документи Конференції з людського виміру загальноєвропейського процесу держав та інші.

Треба відмітити, що зі змінами у політичній верхівці на зміну соціалістичним цінностям в політиці України простежується подальший розвиток ідеї ліберальної демократії, що в свою чергу надає поштовх щодо змін адміністративно-політичної системи, продовження реформ в Україні в системах судочинства, правового захисту та захисту правопорядку.

Істотним є неоднозначність теоретико-методологічних аспектів, в т. ч. архаїчність категорійно-понятійного апарату в дослідженнях сфери прав і свобод людини, з одного боку – спонукає розробці та формуванню новітніх наукових ідей в галузі державного управління, з другого – затримує створення належних механізмів дотримання прав і свобод людини в Україні.

Необхідним є знаходження оптимального концептуального апарату для утвердження стратегічних пріоритетів в сфері прав і свобод людини та подальшого впровадження таких у публічній політиці України.

Список використаних джерел.

1. Новак-Каляєва Л. М. Права людини в державному управлінні: теоретико-методологічний аспект [Текст] : монографія / Л. М. Новак-Каляєва. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2013. – 396с.

АРАБАДЖИ КАТЕРИНА ГЕОРГІВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Інститут сім'ї тісно пов'язаний з соціально-економічним, політичним, культурним розвитком країни. Україна перебуває сьогодні у стані реформування багатьох галузей та сфер розвитку, зокрема і соціально-економічної трансформації, а, отже, як і багато інших молодих демократій, зростає в ситуації дефіциту матеріальних ресурсів, тому змушена виробляти ефективні механізми для створення умов для збереження інституту сім'ї та повноцінного її функціонування.

Конституція України декларує, що «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються... найвищою соціальною цінністю» [3]. Це означає, що Україна гарантує всі базові права людини, а відповідно – і право на сім'ю та всі права сім'ї як основної спільноти, яку люди творять на рівні безпосередніх міжособових відносин.

Зміна принципів організації суспільного життя в сучасній Україні, її рух від централізовано керованої економіки і відповідної моделі соціуму до ринкової демократичної моделі суспільства означає трансформацію всієї системи суспільних інститутів. Під впливом нових ринкових умов існування, наслідків соціально-економічної та демографічної криз відбуваються зміни і функцій сім'ї як одного з найважливіших інститутів суспільства.

Проблеми трансформаційного періоду в українському суспільстві відбилися не лише на кількісних показниках, але й на якості сім'ї, включаючи характеристики стану здоров'я, освітній рівень, професійну структуру тощо. Крім того, необхідно додати суб'єктивно-психологічні показники, зокрема: особистісні оцінки характеру відносин між людьми, оцінки відносин особи до всіх аспектів життєдіяльності, оцінки самовідчуття й самореалізації особистості, взаємовідносини всередині сімейного колективу. Так, останніми роками в сім'ях (особливо в молодих) збільшується кількість конфліктних ситуацій через проблеми міжособистісних взаємовідносин подружжя, зміни у статеворольовій структурі сім'ї, відсутності єдиних моральних орієнтирів.

Згідно з даними Першого Всеукраїнського перепису населення майже 90% населення країни проживає у складі сім'ї. Більшість дітей (у 2004 р. — 79,6%, у 2005 р. — 78,6%) народжується у батьків, які перебувають у зареєстрованому шлюбі [1]. Україна відноситься до країн Європи з доволі високим рівнем шлюбності — 7,6% (зростаючий в останні роки), однак і рівень розлучуваності, один із найвищих у Європі — 3,8% (стабільно високий).

Серед проблемних моментів у шлюбно-сімейній сфері можна виділити високу частку неповних сімей в Україні, що формується на тлі позашлюбної народжуваності, раннього овдовіння, Але більшою мірою — розлучень: 27,5% сімейних осередків, де є діти у віці до 18 років — це неповні сім'ї (у тому числі 25,4% — неповні сім'ї у складі з матері з дітьми; 2,1% — батька з дітьми) [2].

Зростання кількості неповних сімей з дітьми навіть в економічно благополучних розвинених країнах оцінюється негативно. В умовах сучасної України, коли витрати на утримання дітей не закладені в повному обсязі у заробітну плату і навіть сім'ям, де працюють і батько, і мати, важко матеріально забезпечити життєдіяльність і розвиток дітей на рівні сучасних вимог і потреб, неповні сім'ї є особливо вразливими в економічному й соціальному відношенні.

В цілому можна стверджувати, що у перехідному соціумі сучасної України сім'я залишається важливим багатофункціональним соціальним інститутом. Однак сьогодні ми мусимо захищати українську родину, яка зазнала серйозних руйнувань протягом останнього десятиліття. Більше того, різноманітні деструктивні сили активізувалися та використовують усі можливості аби зруйнувати українські сімейні та духовні традиції, нав'язуючи аморальні цінності.

Парламентські слухання «Сімейна політика України — цілі та завдання» показали актуальність даної теми в українському суспільстві та підкреслили консолідацію політиків, науковців, громадськості та духовенства навколо захисту традиційної української сім'ї, яка базується на християнських цінностях [5].

Список використаних джерел.

1. Всеукраїнський перепис населення. — [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://www.ukrcensus.gov.ua/>
2. Домогосподарства України : домогосподарства за типами та кількістю дітей : за даними Всеукраїнського перепису населення 2001 року [за ред. О.Г. Осауленка]. — К. : Держкомстат України, 2004. — 376 с. Дорохина О. В.
3. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. — К.: Преса України, 1997. — 80 с.
4. Сім'я та сімейні відносини в Україні: сучасний стан і тенденції розвитку. — К.: ТОВ «Основа-Принт», 2009. — 248 с.
5. Відбулися парламентські слухання «Сімейна політика України — цілі та завдання» . — [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/vidbulisyaparlamentski-sluhannya-simeyna-politika-ukrayini-cili-ta-zavdannya>
6. Про парламентські слухання на тему: «Сімейна політика України — цілі та завдання» 17 червня 2015 року. — [Електронний ресурс] : Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=248254304

БАЗЕНКО ВЛАДИСЛАВ АНАТОЛІЙОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СУЧАСНИЙ ФІНАНСОВИЙ СТАН РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ В РЕГІОНІ (НА ПРИКЛАДІ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Вкладення в спорт — це ті інвестиції, які мають зовсім зрозумілі показники окупності в плані розвитку потенціалу людини. Зрештою вкладення в фізкультуру і спорт обертаються скороченням витрат на охорону здоров'я.

Спосіб життя населення України та стан сфери фізичної культури і спорту сьогодні створюють загрозу та є суттєвим викликом для української держави на сучасному етапі її розвитку [1]. Відповідальні державні служби та інституції, які мають відношення до розвитку спортивної інфраструктури, збереження здоров'я та формування навичок здорового способу життя, потребують виконання багатьох соціальних програм. Фактично вони фінансуються на дуже низькому рівні, а тому і не виконуються на належному рівні.

Нажаль, сьогодні найгострішою проблемою сфери фізичної культури та спорту, є її неналежне фінансування. Питанням фінансово-економічної діяльності у сфері розвитку фізичної культури і спорту в Україні займалися такі дослідники, як М.І. Воробйов, Ю.П. Мічуда, Л.Ю. Дудорова, Є.В. Імас, О.М. Кокун, Ю.І. Довгенько

В Стратегії розвитку України-2020 окремо зазначено необхідність проведення реформи державної політики у сфері спорту [2]. 16 жовтня 2014 року в Києві на Спортивному конгресі була презентована Концепція реформування сфери фізичного виховання та спорту, головним принципом якої є автономія спорту. [3].

Аналіз фінансування в Херсонській області сфери фізичної культури та спорту вказує, що з бюджетів усіх рівнів у перерахунку на 1 жителя області в рік на розвиток фізичної культури і спорту витрачається 75,3 грн. або 3,4 \$ (По Україні — 103 грн. (4,6 \$) — 0,3% від загального бюджету). У розвинутих країнах — в середньому становить 4500 грн. (200 \$) — від 6 до 10 % від загального бюджету.

При цьому, чисельність наявного населення області постійно зменшується. Так, в 2005 році чисельність населення складало 1 млн 128 тис 828, а станом на 01 листопада 2014 року вона становила 1 млн 68 тис 600 осіб. Рівень смертності постійно збільшується і вже станом на 01 листопада 2014 року становило до 15 померлих на 1000 наявного населення. [4]

Відповідно до даних колеги Херсонської обласної державної адміністрації від 23 червня 2015 року: 51 тис. мешканців Херсонщини (14%) займаються фізкультурою і спортом [12]. В Україні — середній показник 13,5 %, в Європі — 30 % [3].

Протягом останніх років для фінансування сфери фізичної культури та спорту в області характерна постійна заборгованість бюджету. Так, для прикладу в м.Херсоні (Херсонська міська рада) заборгованість бюджету за 2013 рік складала 789 277,0 тис. грн, а у 2014 році спостерігалось протягом року повна відсутність фінансування казначейством.

При цьому, в м.Херсон обсяг видатків міського бюджету по галузі фізичної культури та спорту протягом 2012-2015 років відносно загального міського бюджету постійно знижується. Так, у 2012 році місцеві видатки склали 0,96% від загального міського бюджету. У 2015 році – 0,77%.

Крім цього, треба особливо зосередити увагу на тому, що обсяг видатків міського бюджету м.Херсона по галузі фізичної культури та спорту має найнижчий показник фінансової підтримки серед усіх сфер розвитку територіальної громади, незважаючи на фактичне збільшення суми фінансування сфери протягом останніх трьох років. Нажаль, таке збільшення, враховуючи сьогоднішній рівень інфляції в країні, є навіть недостатнім, щоб повернутися до рівня фінансування 2012 року.

Особливу увагу щодо фінансування в сфері фізичної культури та спорту області необхідно приділити: збільшенню чисельності населення області, залученого до фізкультурно-оздоровчої діяльності та масового спорту; навчально-спортивній роботі; забезпеченню спортивним інвентарем та обладнанням; забезпеченню населення спортивними спорудами, більшість з яких сьогодні не відповідають сучасним стандартам; забезпеченню належного фінансування дитячо-юнацьких спортивних шкіл області.

Зрозуміло, сьогодні на економіку області має вплив складна суспільно-політична ситуація в країні, прискорення інфляційних процесів через девальвацію гривні, підвищення тарифів на природний газ та електроенергію, вичікувальна позиція інвесторів.

Незважаючи на це, зараз вкрай необхідно впроваджувати заходи, спрямовані на стабілізацію соціально-економічного розвитку області, об'єднувати зусилля всіх гілок влади навколо спільних проблем та інтересів, активно проводити роботу з імплементації на всіх рівнях управління стандартів європейської демократії, насамперед, це стосується посилення ролі інституту місцевого самоврядування як у політико-адміністративному секторі, так і секторі соціального розвитку. Дуже важливим, також, є проведення активної роботи з фінансової підтримки розвитку фізичної культури та спорту, за рахунок грантів, інвесторів, спонсорської та благодійної допомоги.

Подальші наукові пошуки можуть бути спрямовані на розв'язання проблемних питань розвитку фізичної культури та спорту в сучасних умовах.

Список використаних джерел.

1. Леонова А.О. Ефективність державного управління в контексті євроінтеграції України: [навч.метод.посіб.] / А.О.Леонова, В.П.Давидова, О.О.Новачук. – Кю:ДПА України, 2007. – 390 с.
2. Мазурашу Г. Г. Здоров'я – пріоритет державної політики / Георгій Мазурашу // Спортивно-розважальне видання «Супер!»: спец. випуск, присв. пробл. сфери фіз. культури і спорту в Україні. – Ч., 2009. – 24 с.
3. Офіційний веб-сайт Міністерства молоді та спорту України. Реформа спортивної сфери 2014. – Режим доступу: <http://www.dsmsu.gov.ua>
4. Офіційний веб-сайт Херсонської обласної державної адміністрації. – Режим доступу: <http://khoda.gov.ua>
5. Офіційний веб-сайт Херсонської міської ради. – Режим доступу: <http://www.city.kherson.ua>
6. Прутська О.О., Литвак А.І. Фінансово-економічна діяльність сфери фізичної культури та спорту України. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua>

БОНДАРЕНКО ЮЛІЯ ВАЛЕРІЙВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Сучасний розвиток України та її вибір у напрямі євроінтеграції вимагає, щоб соціально-економічна політика держави та дії уряду були направлені на досягнення європейських стандартів якості життя, що зумовлює актуальність дослідження науковців у сфері державного управління. Найбільш відомими науковцями в роботах, яких досліджено проблеми соціального захисту населення в Україні є Д. Богиня, Н. Болотіна, Н. Борецька, С. Вегера, С. Гончарова, І. Гнибіденко, Д. Дема, Т.Косова, Е. Лібанова, О. Новикова та інші. В сучасних умовах ринкової економіки необхідно приділити більше уваги для визначення основних проблем соціального захисту населення України та їх шляхів вирішення [1]

Мета дослідження полягає у виділенні та дослідженні етапів розвитку державної соціальної політики в сучасній Україні.

Сфера соціального забезпечення, як частина державної соціальної політики, держава основним часом все більше відчуває на собі жорстку прив'язку до державної економічної політики та значною мірою визначається фінансовою спроможністю держави. Сьогодні українська система соціального захисту перебуває у складному кризовому стані. Основною причиною такого стану є відсутність в Україні прийнятої моделі соціального захисту, ефективною в умовах ринку. Державна соціальна політика, як ключова складова політики держави, офіційно завжди належала в Україні до її найперших пріоритетів. Про це свідчать суттєві посилення уваги до неї як в офіційних державних документах та практичних діях державної влади, так і в програмних документах і публічній активності усіх політичних сил. [2.]

Аналіз становлення та розвитку законодавчої бази, діяльності державних органів-регуляторів у цій сфері дозволяє виділити 3 етапи становлення державної соціальної політики в Україні.

Перший етап (1991-1997 роки) – формування нормативної бази соціальної політики в Україні. У 1991 році були закладені правові засади визнаного в нашій державі міжнародного законодавства, спрямовані на захист прав і свобод людини. Орієнтирами та підґрунтям для цього стало проголошення Загальної декларації права людини Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року (Україна ратифікувала ці пакти у 1973 році), Європейська соціальна хартія (була підписана 1961 році але не ратифікована), Європейський кодекс соціального забезпечення (була підписана 16 квітня 1964 року, переглянута 1990 року), Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (ратифіковано 19.10.1973р.),

Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1973 рік, серед них Конвенція про права дитини 20.10.1989р., Конвенція про політику у сфері зайнятості 26.06.1984р. Основу нормативно-правової бази державної соціальної політики України визначають також міжнародні та міжурядові угоди. Наприклад, Угода про співробітництво між Дитячим фондом ООН та Урядом України(10.09.1999р), Меморандум між Урядом України та Сполучених штатів Америки щодо реформування соціального захисту населення України від 13.05.1997р.

Одним з перших кроків у формування нормативних основ державної соціальної політики незалежної України стало схвалення Закону «Про мінімальний споживчий бюджет» від 03.07 1991р. Цей бюджет був прожитковим мінімумом і закладав основу для наступних розрахунків соціальних виплат, які б гарантували соціально прийнятний рівень життя. Передбачалось, що використання мінімального споживчого бюджету як соціального нормативу забезпечує проведення соціальної політики, спрямованої на допомогу насамперед найменш захищеним верствам населення [3]

Для формування стратегії соціального захисту важливим було схвалення Постанови Верховної Ради України від 21 грудня 1993 року «Про проєкт Концепції соціального забезпечення населення України». Закладені в Концепції ідеї передбачали поряд із вдосконаленням діючої солідарної пенсійної системи розвиток трьох складових компонентів: обов'язкового пенсійного страхування; пенсійного забезпечення за місцем роботи через пенсійні плани, що перебувають у приватному секторі; добровільного особистого страхування через недержавні пенсійні фонди. В подальшому ці норми знайшли відображення в Основних напрямках реформування пенсійного забезпечення в Україні, які були прийняті від 13.04. 1998 р.

У прийнятій 1996 р. Конституції визначено як пріоритетний напрям проголошення людини, її життя, честі і гідності найвищою соціальною цінністю. Конкретизація цього положення знаходить своє відображення у статтях 46,48,49 у яких визначаються права громадян на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї.

В цілому основні нормативні акти, що впливають на формування державної соціальної політики України, можна систематизувати наступним чином;

- Конституція України;
- декларації, хартії, конвенції та інші міжнародні угоди стосовно прав людини, які ратифіковані в Україні;
- документи, що передбачають визначення основних принципів державної політики у сфері соціального захисту і є основою для планування політики у цей сфері (наприклад «Основні напрями соціальної політики» та ін);
- законодавство, в якому закріплено надання і гарантування спеціальних прав;
- документи, що регламентують реалізацію соціальної політики щодо окремої групи громадян або певної проблеми;
- документи, що регламентують діяльність у соціальній сфері на місцевому рівні.

На основні аналізу нормативних законодавчих актів можна зробити висновок, що неефективність системи соціальних послуг та недостатність досвіду, механізмів впровадження норм правових актів не дає змогу повністю реалізовувати заходи щодо надання соціальних послуг [4]

Другий етап (1997-2014роки) – формування основних пріоритетів та напрямів державної соціальної політики в Україні. Указ Президента № 1166/97 від 18.10.1997 «Про Основні напрями соціальної політики на 1997-2000 роки» став першим державним нормативно-правовим актом, який визначив стратегічні цілі та пріоритетні напрями соціальної політики, курс розвитку соціальної сфери на три роки. При цьому державна участь мала полягати у встановленні мінімальних соціальних гарантій, поєднанні загальнодержавних механізмів з розвитком ініціативи місцевих органів влади і створенням єдиного соціального простору, забезпечення реалізації прав громадян у соціальній сфері, зафіксованих у Конституції України і законодавчих актах.

14 січня 1998 р. були прийняті Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Логічним продовженням формування законодавчої бази щодо загальнообов'язкового державного соціального страхування стало прийняття законів України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 02 березня 2000 року № 1533-III «Про загальнообов'язкове державне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням» від 18.01.2001 № 2240-III

24 травня 2000 року Президент України підписав Указ «Про основні напрями соціальної політики на період до 2004 року». Згідно з цим документом, базовим пріоритетом соціальної політики держави визнано створення необхідних умов для підвищення рівня життя населення, а саме: розвиток пудового потенціалу, формування середнього класу, проведення пенсійних реформ, надання адресної підтримки незахищеним верствам населення, всебічний розвиток освіти та культури, поліпшення охорони здоров'я населення.

Основним завданням держави на цьому етапі було створення передумов для збільшення доходів держави і громадян. Ця вимога відображається в відповідних стратегічних документах. Серед них «Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України 2002-2011 роки» якою наголошено на необхідність невідкладної перебудови соціальної сфери, і, насамперед, істотного підвищення добробуту людей, подолання глибокого падіння життєвого рівня внаслідок тривалої економічної кризи. Проблеми підвищення рівня життя та шляхи їх вирішення було відображено в Програмі економічних реформ на 2010-2014 роки. [3]

Історичний досвід показує, що реформування соціальної сфери ніколи не відбувалося з міркувань гуманності або добродійності. У сучасних економічно розвинених країнах влада виділяє значні кошти на соціальні потреби з метою отримання підтримки населення, а не для вирішення проблем соціально незахищених верств. Запровадження засад соціально орієнтованої економіки держави вимагає розглянути комплекс проблем соціального захисту населення України в той час коли нові реалії економічного та громадського життя займають старі та віджили.[1]

Третій етап (триває з 2015 року) – етап реформ, у Верховній Раді зареєстрований урядовий законопроект «Про реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізацію фонду оплати праці» від 15.09.2014 року №5080 [6], який пропонує з 1 січня 2015 об'єднати Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності та Фонд загальнообов'язкового державного страхування на випадок безробіття в один Фонд соціального страхування, в якому буде об'єднані функції цих трьох фондів. Цілю реформування є скорочення адміністративних видатків, уніфікація системи управління, ефективне використання коштів, покращення обслуговування страхувальників та застрахованих осіб, створення умов для контролю за плануванням та використанням коштів Фонду соціального захисту з боку держави.

12.01.2015 року Президент України підписав Указ № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна 2020» в якому визначені цілі, напрями, пріоритети розвитку країни. Метою реформ визначено досягнення європейських стандартів життя та гідного місця Україні в світі. Стратегія сталого розвитку «Україна 2020» включила в себе 62 реформи, з них пріоритетними визначені 8 реформ та 2 програми.

Пріоритетними завданнями суспільного розвитку визначено насамперед соціальні параметри такі, як створення умов для повної зайнятості, забезпечення переходу до економіки знань створення належних умов для інноваційної діяльності, підвищення ролі освіти, подолання бідності та соціальної ізоляції. Цілі стратегії є взаємообумовленими оскільки досягнення одних сприятиме розв'язанню інших цілей.[5]

З метою посилення ефективності системи соціального захисту основними напрямками її реформування повинні стати реалізацією ряду заходів, а саме:

- скорочення переліку соціальних виплат. Сьогодні держава здійснює ряд виплат, що не призводить до підвищення матеріального добробуту громадян, але потребує значних обсягів фінансування; зміна надання соціальних пільг на систему адресної соціальної допомоги. Соціальні пільги є неефективним;
- удосконалення законодавства у сфері соціального захисту;
- зменшення монополізації держави на ринку соціальних послуг;
- запровадження систему штрафів для громадян, які користуються пільгами, що їм не належать.

Список використаних джерел.

1. Стеченко Д.М. Державне регулювання економіки. Начав посібник 3-е вид., випр. – К.: Знання,2006. – 262.с.- Г.ж.
2. Лопушняк Г.С. Державна соціальна політика як передумова економічного розвитку України: монографія – Львів: ПРИДУ НАДУ, 2011.-С. 8-10.
3. Дерега В.В.Соціальна і Гуманітарна політика; Навч посібник-Миколаїв.-2012-С.72-79.
4. Дубич К Реформа соціальних послуг в Україні: сучасний етап і проблеми впровадження // - Вісник НАДУ при Президентіві України. – 2013. -№1.- С.211-218.
5. Указ Президента України Про Стратегію сталого розвитку «Україна 2020» електронний ресурс- режим доступу <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

БУЛАВЧЕНКО ОЛЕКСАНДР СЕМЕНОВИЧ

*здобувач кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України*

СОЦІАЛЬНА ДОВІРА ЯК БАЗОВИЙ ФАКТОР ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Формування громадянського суспільства постає сьогодні як стійка тенденція в рамках модернізації сучасного українського суспільства. У цьому відношенні Україна знаходиться в рамках загальносвітового процесу модернізації. Незважаючи на все розмаїття думок щодо можливості створення громадянського суспільства, воно вже існує як частина нашого соціуму, функціонує і розвивається як його складова.

Українське суспільство дуже різноманітне за своїми соціокультурними характеристиками. Це створює різні умови для формування громадянського суспільства в регіонах. Його формування слід розглядати як частину процесу децентралізації спрямованого на підвищення ролі в житті суспільства.

У сукупності своїх характеристик регіон виступає як середовище формування і функціонування регіонального громадянського суспільства. Саме тут закладаються передумови виникнення громадянського суспільства, проявляються в дії різні соціокультурні чинники. До їх числа можна віднести культурний зв'язок з територією, яка виявляє себе в регіональній ідентичності, в солідарності жителів регіону, в їх територіальних інтересах. Важливу роль відіграє соціальне самопочуття. Склалася система цінностей, що сформувалася між соціальними суб'єктами на рівні міжособистісної та інституційної довіри.

Виникає регіональне громадянське суспільство як модель, адекватна реальним умовам свого існування. При цьому воно не являє собою щось принципово відмінне від національної моделі.

В умовах регіону громадянське суспільство постає у вигляді специфічного соціального, економічного, культурного простору, в якому досягається певний баланс різних – індивідуальних і групових, неформальних та інституційних інтересів, відбувається їх реалізація в рамках різноманітних неполітичних форм колективного життя. Від характеру і рівня розвитку цих форм багато в чому залежить ефективність функціонування громадянського суспільства в тому чи іншому регіоні.

Сучасне регіональне громадянське суспільство слід розуміти, насамперед, як сферу соціальної взаємодії населення даної території в різних галузях суспільного життя на основі принципів самоврядування, саморегуляції, рівності. Це сфера, де відбувається трансформація приватного інтересу в публічний, де громадяни крізь призму своїх інтересів активно взаємодіють з приводу спільних справ. Відбувається, з одного боку, вплив на владу, а з іншого – реалізується специфічна влада самого громадянського суспільства. Її відмінні риси – поліархічність і незалежність, а також активна громадянська позиція суб'єктів.

Значимість соціальної довіри полягає в тому, що вона забезпечує передбачуваний характер оточуючого нас світу, допомагає створювати формальні інститути та організації, домашні господарства і сім'ї, а також конституювати мережі друзів і знайомих. Соціальна довіра, існуюча в суспільстві, зміцнює когнітивні стереотипи і установки, що веде до міжгрупового взаєморозуміння, толерантності та міжнаціональному співробітництву.

Саме соціальна довіра, на думку ряду дослідників, постає перед нами як очікування надійності інших індивідів, не пов'язане з прогнозом їх поведінки в конкретній ситуації взаємодії. Тому його швидше трактують як світоглядну установку, яка відобразатиме готовність індивіда розглядати оточуючих як заслугуючих довіри.

Довіра допомагає суб'єктам громадянського суспільства інституціонально детерминувати свій соціальний простір. Це стає можливим завдяки функціонуванню низки соціальних механізмів:

- довіра до абстрактної системи, якою є держава, створює умови взаємодії на інституційному рівні, робить саму державу функціональною;
- міжособистісна довіра інституалізується в зв'язках структури взаємодії;
- наявність механізмів, що забезпечують реалізацію довіри на рівні системи, зменшує можливість поведінки опору.

Використання цих механізмів дозволяє зменшити рівень невизначеності.

У соціологічному вимірі довіра визначається виходячи з соціального досвіду жителів регіону, а так само з того, наскільки ресурс довіри здатний забезпечити як досягнення індивідуальних цілей, так і стабільність на рівні групової взаємодії.

У структурі довіри можна виділити два основних компоненти: очікування і дії. Очікування зазвичай трактуються цілепокладаннями, які приписуються учасниками собі та іншим у процесі прийняття рішення. Очікування містять передбачуваний результат взаємодії, а також оцінку його наслідків. «Вся соціальна взаємодія є нескінченним процесом дій на підставі очікувань, які частково є когнітивними, частково емоційними і частково моральними» [1, с. 9]. Однак, для того, щоб можна було говорити про довіру, необхідна дія, заснована на очікуваннях. «Довіра є щось більше, ніж споглядальний розгляд майбутніх можливостей. Ми повинні активно вести себе по відношенню до майбутнього, здійснюючи визначену дію, що має, принаймні, частково, невизначені і непередбачувані наслідки» [1, с. 9].

Падіння рівня соціальної довіри можна спостерігати і до державних, і до громадських структур, що свідчить про наявність деформаційних процесів, які торкнулися сфери політичного життя. Деструкція довіри, представляючи собою неформальне соціальне відношення, засноване на виборі та добровільності, може призвести до ослаблення або втраті соціальної ідентичності. Найбільш небезпечно це для регіональної влади, оскільки вона в цьому випадку втрачає механізми підтримки, необхідні в здійсненні економічної та соціальної політики, у забезпеченні соціальної стабільності.

Наприклад: довіра до Президента визначається низкою факторів, серед яких – складна ситуація в країні, визнання цінностей держави і орієнтація на данні цінності (Табл. 1) [2].

Дослідження проведене соціологічною службою Центру Разумкова з 6 по 12 березня 2015 року. Було опитано 2009 респондентів віком від 18 років у всіх регіонах України, за винятком Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей за вибіркою, що репрезентує доросле населення України за основними соціально-демографічними показниками. Вибірка опитування будувалася як багатоступенева, випадкова із квотним відбором респондентів на останньому етапі. Теоретична похибка вибірки (без врахування дизайн-ефекту) не перевищує 2,3% з імовірністю 0,95.

Інституційна довіра громадянського суспільства є наслідком, а не причиною ефективності діючих політичних інститутів. Ефективно діючі політичні інститути самі відтворюють довіру та виступають у ролі його генератора. Наявність високого рівня довіри в середньому класі повною мірою, на наш погляд, підтверджує таку його характеристику, як раціональність. Раціональність довіри заснована на тому, як усвідомлюється громадянами ефективність політики, проведеної владою. Фактично, довіра має ендогенну природу, як така, що заснована на внутрішньополітичних факторах.

Таблиця 1

ЧИ ПІДТРИМУЄТЕ ВИ ДІЯЛЬНІСТЬ ТАКИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ ТА ДЕРЖАВНИХ ІНСТИТУТІВ?

	Президент Петро Порошенко	Голова ВР Володимир Гройсман	Верховна Рада	Уряд	Прем'єр- міністр Арсеній Яценюк	Національний банк
Повністю підтримую	12.6	6.2	3.9	4.5	7.8	1.9
Підтримую окремі заходи	40.7	31.9	32.6	31.4	29.3	10.5
Не підтримую	39.9	48.1	56.5	56.8	56.7	77.3
Важко відповісти	6.7	13.9	6.9	7.3	6.2	10.4

Значний рівень недовіри населення до Верховної Ради та Уряду вельми небезпечний. Він може бути показником тенденції зниження соціального капіталу, частиною якого є соціальна довіра. За висловом Ф. Фукуями, соціальний капітал – це храповий механізм: в одну сторону повертається легко, а в іншу – ніяк [3, с. 34]. Дж. Коулмен розглядав соціальний капітал як необхідне доповнення для ефективного функціонування фізичного і людського капіталів. Він визначав соціальний капітал як потенціал взаємної довіри і взаємодопомоги, цілеспрямовано сформований у міжособистісному просторі [4, с. 65]. Ось чому недовіра являє собою свого роду інституційну пастку для державної

влади, в той час як довіра створює в суспільстві або його частинах різні позитивні можливості. Небезпечно втратити цей капітал. Відновити його буде вельми проблематично.

Таким чином, наявні дані дозволяють повніше представити особливості української соціально-політичної реальності, більше знати про резерви у взаємодії держави і громадянського суспільства, а також виявити актуальність самої можливості підтримки довірливого ставлення до влади. А це, в свою чергу, сприятиме процесам соціально-економічного розвитку, формуванню в суспільстві консенсуальних традицій, сприятливих умов для функціонування громадянського суспільства.

Список використаних джерел.

1. Barber B. The logic and limits of trust. New Brunswick, N.J.: Rutgers University Press, 1983. P.189.
2. Результати соціологічного дослідження «Оцінка громадянами ситуації в Україні та стану проведення реформ, ставлення до політиків та суспільних інститутів, електоральні рейтинги». Центр Разумкова [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.razumkov.org.ua/ukr/news.php?news_id=601&direct=14.
3. Фукуяма Ф. Соціальний капітал / Ф. Фукуяма // Незалежний культурологічний часопис «І». – 2008. – № 53. – Режим доступу : <http://www.ji.lviv.ua/n53texts/fukuyama.htm>.
4. Коулман, Дж. Капитал социальный и человеческий / Дж. Коулман // Обществ. науки и современность. – 2001. – № 3. – С. 122-139.

ВОРОНОВ ОЛЕКСАНДР ІГОРЕВИЧ

*докторант кафедри державного менеджменту
НАДУ при Президентіві України, к.психол.н., доцент*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В СИСТЕМІ ОБЛІКУ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ РЕГІОНУ

Сучасні концепції обліку в сфері публічного управління регіоном виходять далеко за межі традиційних уявлень. Для державних службовців не має особливого значення, в якій системі виникла інформація. Важливо щоб вона була корисною для прийняття оптимальних управлінських рішень. Все більшого поширення набувають регіональні системи управлінського обліку, як намагання розширити інформаційну базу для прийняття управлінських рішень шляхом збільшення показників нефінансового характеру. Проблема обліку прийняття управлінських рішень присвячено роботи І. Алексеевої, П. Атамаса, С. Голова, К. Друрі, С. Каплана, Б. Райана, К. Уорда, В. Шевчук. Питання прийняття стратегічних управлінських рішень на базі сегментарного обліку досліджувала М. Вахрушина. В Україні дослідженню питань управлінського обліку присвячено роботи Ф. Бутинця, А. Гринько, В. Єфименко, В. Завгороднього, В. Сопка, Н. Ткаченко, В. Петрової, Л. Янчевої [7]. Не зважаючи на численні дослідження зберігається необхідність поширення досліджень, присвячених обліку прийняття управлінських рішень та шляхів його впровадження в практику публічного управління.

Виникнення поняття обліку прийняття рішень багато в чому зумовлено розвитком на початку 70-х років ХХ ст. такої дисципліни, як стратегічний менеджмент. Основний акцент в даному напрямку менеджменту робиться на досягненні стійких конкурентних переваг. Облік прийняття рішень виявився досить корисною і зручною технологією, яка дозволяє зосередитися на стратегічних перспективах. Він забезпечує інформацією стосовно вже існуючих перспектив та повинен виявити всі конкурентні переваги, зокрема, в сфері публічного управління. Такий облік намагається відобразити існуючу ситуацію за рахунок комплексного аналізу, який би сприяв формуванню успішної конкурентної стратегії органів публічного управління. Облікові дані завжди виступали основою для прийняття управлінських рішень. Вибір конкретної методології такого обліку визначають: світові та українські стандарти в сфері публічного управління; зовнішні стандарти (податкове, бухгалтерське й митне законодавство, нормативи діяльності, які необхідно враховувати в процесі організації управлінського обліку); внутрішні стандарти (корпоративна та облікова політика); стандарти функціональності бізнес-процесів організації (системи MRP та ERP). На завершальному етапі організації обліку прийняття рішень слід зробити оптимальний вибір програмних і технічних засобів для його автоматизації.

Відомі економісти Е. Аткинсон, Р. Банкер, Р. Каплан, М. Янг визначають облік прийняття рішень, як «процес безперервного вдосконалення планування, проектування, вимірювання і функціонування систем фінансової та не фінансової інформації, яка спрямовує дії менеджера, мотивує поведінку, підтримує та створює культурні цінності, необхідні для досягнення стратегічних, тактичних і оперативних цілей організації» [1]. Світова і вітчизняна досвід свідчить, що лише стратегічне управління дозволяє зменшити невизначеність в управлінні регіоном, підвищити готовність органів публічного управління до непередбачуваних ситуацій, визначити пріоритети розвитку регіону і зосередити на них головні зусилля. У зв'язку з цим головне місце в сфері публічного управління займають питання, пов'язані з обліково-аналітичним забезпеченням прийняття стратегічних управлінських рішень. В умовах поширення стратегічного управління зростають вимоги до організації обліку прийняття рішень, який має бути: цілеспрямованим, систематичним, цілісним, всебічним, оперативним та оптимальним [3]. Метою такого обліку є орієнтація сфери публічного управління на досягнення обраної стратегії з урахуванням впливу зовнішнього середовища [2]. На думку зарубіжних вчених облік прийняття рішень виконує наступні функції: збір інформації, пов'язаної з конкуренцією; підтримка формування стратегічних рішень; скорочення витрат за рахунок вдалих стратегічних рішень; забезпечення конкурентних переваг для організації. Облік прийняття рішень є невід'ємною частиною стратегічного аналізу[8].

Загальна модель обліку прийняття рішень містить в собі три аспекти: організаційний передбачає конкретний варіант організації обліку прийняття рішень в сфері публічного управління, формування центрів відповідальності та визначення їх ролі в загальній системі обліку; технічний характеризує порядок відображення інформації, використання комп'ютерних технологій і технічних засобів, необхідних для функціонування системи обліку прийняття рішень; методологічний визначає основні методи, які використовуються в системі обліку прийняття рішень, застосування

специфічних методів і методик [4]. Р. Каплан і Д. Нортон відзначають, що сьогодні, в час швидкої зміни технологій, гострої глобальної та регіональної конкуренції, значного збільшення можливостей обробки інформації, корпоративні управлінські системи іноді не в змозі своєчасно надавати необхідну інформацію керівникам для ефективного управління суспільними процесами і об'єктивної оцінки результатів діяльності [6]. Тому останніми роками, поряд з традиційними, широко почали використовуватися нові методи і підходи підготовки управлінських рішень, зокрема: постійне прогнозування, комплексне управління якістю, система збалансованих показників, калькулювання витрат за видами діяльності. Розвиток даних методів, зумовлений, в першу чергу, зміною зовнішнього і внутрішнього середовищ, в якому функціонує сфера публічного управління. Внаслідок цього змінюються цілі публічного управління та все більше приділяється уваги довгостроковим (стратегічним) цілям [5].

Таким чином, облік прийняття управлінських рішень є одним із найбільш перспективних напрямів вдосконалення управлінського обліку та його варто розглядати як інструмент стратегічного управління. Останнім часом сформувався нова точка зору на облік прийняття рішень, яка полягає в тому, що він призначений головним чином для сприяння розробці та запровадженню ділової стратегії в сфері публічного управління.

Список використаних джерел.

1. Аткинсон Е. Управленческий учет/ Е. Аткинсон, Р. Банкер, М. Каплан, М. Янг; Пер. с англ. – М.: Изд. дом «Вільямс», 2003. – 878 с.
2. Власова О.Є. Науково-методичні засади стратегічного управлінського обліку в раках системи обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством / О.Є. Власова. Комунальне господарство міст, 2014. Вип. 115.- С.105-110.
3. Голуб Н.О. Облік та контроль у системі стратегічного управління / Н.О. Голуб . Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) . – 2013. – №2(4). – С.59-65.
4. Гуріна Т.І. Проблеми організації системи управлінського обліку в Україні / Т.І. Гуріна, К.В. Скиба, Т.П. Смержанюк // Молодий вчений .-№2(02). -2013.-С.17-21.
5. Івата В.В. Стратегічний облік: практична реальність чи наукова забавка/ В.В. Івата. Проблеми та перспективи розвитку обліку і економічного аналізу . ІІ Всеукраїнська науково-практична конференція, 2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://conference.nuos.edu.ua/catalog//lectureDetail?conferencelid=12062&lectureid=14043>. – Дата доступу: 12.06.2015
6. Каплан Р.С. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию / Р.С. Каплан, Д.П. Нортон. 2-е изд., испр. и доп. Пер с англ. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2003. – 320 с.
7. Максименко Д.В. Еволюція управлінського обліку та його сучасні концепції / Д. В. Максименко // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Економіка».-Вип. 2(2).-2014.-С.117-121.
8. Simmonds K. Strategic Management Accounting / K.Simmonds // Management Accounting. – №59(4), 1981. – P. 26-29.

ГОЛОБОВ СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

*аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
завідувач сектору культури Жовтневої райдержадміністрації Миколаївської області*

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ В УКРАЇНІ

Вибір Україною демократичного шляху розвитку, поставив перед нею ряд нагальних для вирішення завдань. Одними із першочергових із них є становлення демократичного політичного режиму та громадянського суспільства. Важливу роль у вирішенні зазначених завдань, як і в усьому демократичному світі, відіграють об'єднання громадян (громадські (неурядові) організації, «третій сектор»).

Розвиток громадянського суспільства в Україні позначений стрімким зростанням кількості громадських організацій, яке розпочалося з 1992 р., після прийняття Закону України «Про об'єднання громадян».

Кількісний аналіз громадських організацій за територією свідчить, що найбільша їх кількість діє на сьогодні у Києві, Дніпропетровській, Донецькій, Львівській областях.

Найбільша кількість українських громадських організацій припадає на сфери: культура і освіта; здоров'я, люди з особливими потребами, ветерани; економіка і наука; жінки і діти тощо.

Звичайно, сформована на сьогодні мережа громадських організацій по всій території України, є досить широкою. Проте за співвідношенням питомої ваги громадських організацій до кількості населення Україна все ще значно поступає іншим європейським країнам.

Розвиток українського «третього сектору» можна пояснити традиційним тяжінням українців до демократії, відчуттям природної європейськості. При цьому більшість громадських організацій, як і в інших країнах, зосереджена в столиці та культурно-історичних і промислових центрах.

Аналіз діяльності громадських організацій у Вінницькій, Волинській, Донецькій, Львівській, Полтавській, Закарпатській областях з органами влади свідчить, що громада постає як доволі сконсолідована та відкрита для співпраці між різними організаціями громадянського суспільства. Органи державної влади, громадські організації та представники бізнесу накопичили певний досвід суспільно-корисних ініціатив, що може стати фундаментом для досягнення певного рівня співпраці – від разових акцій до системної роботи.

Отже, український «третій сектор» є суттєво диспропорційним як територіально, так і за напрямками діяльності. При цьому чітко простежується часове «відставання» в розвитку громадських організацій Південно-Східної України. Саме їм притаманні ті риси перехідного періоду, яких не зустрінеш на Заході України, або навіть у Центрі.

Відсутні чіткі механізми участі громадських організацій у формуванні і діяльності органів публічної влади.

Ще однією з важливих проблем, що заважають ефективній діяльності громадських організацій є їх фінансування. Державне фінансування інститутів громадянського суспільства в Україні залишається непрозорим і неконкурентним.

Ще однією суттєвою і навіть знаковою особливістю сучасних українських громадських організацій є їх фінансова залежність від організацій-донорів.

Головною перешкодою, яка суттєво гальмує розвиток вітчизняного громадського сектору на сучасному етапі є значний дефіцит громадянської активності населення. Цьому значною мірою сприяє ставлення населення до діяльності інститутів громадянського суспільства.

Деякі громадські організації мають низку проблем, як пов'язаних з внутрішньою організацією, так і з визначенням своєї місії, цільової групи, стратегічної мети діяльності. Це, у свою чергу, зумовлює і нечіткість формулювань різних пропозицій влади або громадських організацій, що ускладнює співпрацю. Водночас і влада не завжди розглядає «третій сектор» як рівноправного партнера через низку об'єктивних (система фінансування, законодавча база, загальнодержавна стратегія роботи влади з громадськістю) і суб'єктивних факторів (лише розумний і сучасний керівник може скористатися ініціативою громади, громадської організації та спрямувати їх на розв'язання актуальних проблем).

Як свідчить досвід багатьох країн, основною перешкодою для діяльності громадських організацій є неточність та обмеженість законодавства (непередбачуваність застосування законів), непоінформованість широких верств населення щодо діяльності неурядових організацій як у власній, так і у сусідніх країнах і, як наслідок, низька активність населення в життєдіяльності «третього сектора» країни.

Отже, громадські організації є невід'ємною складовою будь-якого демократичного суспільства. Саме в їх діяльності втілюється дух і сутність громадянського суспільства. Від суспільно-політичної активності громадських організацій залежить розвиток громадянського суспільства. Позитивна динаміка збільшення кількості громадських організацій, розширення сфер та видів їх діяльності, спроможності до організаційного розвитку є, звичайно, важливими показниками в розвитку громадянського суспільства в Україні. Але про достатній рівень якості цих організацій говорити важко. Активність громадських організацій в нашій державі гальмується цілою низкою чинників. Громадяни поки що не сприймають громадські організації як дієвий інструмент захисту своїх прав, низько оцінюють їх ефективність (про що можна судити за рівнем довіри громадян до них та участю в їх діяльності) та недостатньо уявляють можливості їх реального застосування. На це значний вплив має недостатня інформованість про існуючі громадські організації, пасивність самих громадських організацій щодо інформування громадян та їх залучення до своєї діяльності. Відтак, необхідним постає питання забезпечення інформованості населення про діяльність організацій ЗМІ, здійснення просвітницько-рекламної діяльності у зрозумілій та переконливій формі. Однією з важливих проблем організацій є їх фінансування. Важливим в цьому аспекті є врегулювання процедури надання державних грантів та особливостей державних закупівель послуг громадських організацій; створення функціонуючого державного фонду розвитку громадянського суспільства, що на конкурсних засадах має здійснювати державну підтримку довгострокових програм і проектів організацій. Для більш ефективної діяльності громадських організацій також важливим є налагодження ефективного діалогу громадських організацій та влади. Необхідно сприяти розширенню та підвищенню якості роботи консультативно-дорадчих органів (громадських рад) при урядових органах, активізувати проведення громадсько-урядових консультацій на постійній основі. Зрештою, питання діяльності громадських організацій повинні бути чітко врегульовані на законодавчому рівні. Слід спростити процедури що регулюють створення, реєстрацію та діяльність громадських організацій. Закони, що регулюють діяльність громадських організацій, повинні бути переглянуті та доповнені. Належна міцність та сталість громадських організацій залежатимуть від того, чи будуть спроможні вони отримати широку соціальну підтримку мас в якості членів, волонтерів та донорів. Вони повинні довести свою необхідність, а громадяни водночас усвідомити це.

Список використаних джерел.

1. Відносини держави з неурядовими організаціями: ресурсний аспект / Пашенко В. І. // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. / голов. ред. С. М. Серьогін. – Д., 2006. – Вип. 4 (26). – С. 65-74.
2. Гаєва Н.П. Взаємодія органів державної влади та об'єднань громадян / Н.П. Гаєва // Держава і право: Зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. Вип.17. – К., 2002. – С.139.
3. Громадські організації: класифікація, місце та роль у розвитку регіону / Козлов К. І. // Теорія та практика державного управління. Вип. 6: Нові механізми регіонального розвитку: Матеріали наук.-практ. конф., 12 груд. 2003 р. – Х., 2004. – С. 87-89.
4. Громадські об'єднання та організації як фактор забезпечення відкритості та прозорості державного управління / Гудима Н. // Проблеми трансформації системи державного управління в умовах політичної реформи в Україні: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (м. Київ, 31 трав. 2006 р.) / за заг. ред. О. Ю. Оболенського, В. М. Князева. – К., 2006. – У 2 т. Т. 1. – С. 115-117.
5. Держава й громадські організації: від політики панування до політики соціального партнерства / Купрій В. // Суспільні реформи та становлення громадянського суспільства в Україні: Матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (30 трав. 2001 р., м. Київ). – К., 2001. – Т. 1. – С. 118-121.
6. Закон України «Про об'єднання громадян».
7. Концептуально-технологічні проблеми взаємодії органів державного управління та місцевого самоврядування України з громадськістю / Бабінова О. // Проблеми трансформації територіальної організації влади: зб. матеріалів та док. / наук. ред. М. Пухтинський. – К., 2005. – С. 321-329.
8. Макаренко О.В., Рудник Б.Л. і др. Государство и негосударственные некоммерческие организации: формы поддержки и сотрудничества. – М.: Сигнал, 1997. – С. 123.

СЛУЖБОВИЙ ЕТИКЕТ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Сьогодні Україна стоїть на шляху забудови нової епохи розвитку, як економічного так і соціокультурного. Країна потребує введення нових стандартів в управління державою. Шлях Європейської інтеграції передбачає багато змін в державному управлінні, серед яких і зміни в етикетних стандартах. Нові відносини з країнами Європи прагнуть виведення держави на новий соціокультурний рівень. Одним з джерел формування такого рівня має виступити оновлена модель службового етикету та протоколу. Стиль поведінки державних службовців має вийти на новий культурний ступінь, який відповідатиме Європейським стандартам та стане поштовхом в соціокультурному розвитку держави.

Соціокультурний розвиток можна визначити як розвиток спільноти людства, за допомогою культурних чинників.

В державних документах згадується службовий етикет зокрема в наказі Головного управління державної служби України від 04.08.2010 № 214 «Про затвердження загальних правил поведінки державного службовця» [2]. Названий документ базується на статті 5 Закону України «Про державну службу». Недотримання правил етикету не тягне за собою адміністративної або іншої відповідальності, але значною мірою впливає на імідж окремих органів державної влади та на імідж держави взагалі.

Вивченням різних аспектів етикету в цілому та етикету в державному управлінні зокрема займалися такі вчені: К. Гірняк, Л. Гнатюк, Н. Колісніченко, Н. Краснова, О. Лавренко, А. Лавренко, Е. Мамонтова, О. Мельничук, О. Михайлюк, О. Проценко, М. Рудакевич, Л. Сергеева, Я. Юрків та інші.

Службовий етикет можна визначити, як систему спрощення комунікації суспільства в професійній діяльності, за допомогою сукупності найдоцільніших правил поведінки.

Доцільним є аналіз і виявлення нової моделі етикетних стосунків, яка відповідатиме європейським стандартам та слугуватиме для країни фундаментом на шляху до нового рівня службового спілкування. Для цього важливим є вивчення та аналіз зарубіжного досвіду етикету в державному управлінні. Досвід дотримання або ігнорування норм етикету представниками державної влади зарубіжних країн, з усіма витоками та наслідками дає змогу удосконалити систему поведінки державних службовців в Україні. Розглянемо та проаналізуємо практику негативного досвіду Нової Зеландії.

Восени 2015 року преса та громадяни Нової Зеландії почали обговорювати історію конфлікту між діючим прем'єром країни Джоном Кі та офіціанткою кафе в Окленді, який стався на передодні парламентських виборів осінню 2014 року. Офіціантка, ім'я якої не називається, опублікувала статтю на сайті «Daily Blog» [1], в якій висвітлила поведінку прем'єра. Дівчина розповіла, що Джон Кі смикає її за волосся, коли приходять в кафе та кожного разу їй доводиться відчувати приниження, оскільки їй не подобається така поведінка та ставлення, а представник влади ігнорує її зауваження та не має наміру поводитись інакше [3]. Отже, офіціантка опинилась в складному становищі, коли її соціальне походження та місце в суспільстві не давало їй змоги протистояти вагомому чиновнику.

Ця історія обговорювалась громадянами Нової Зеландії в соціальних мережах та потрапила в новини багатьох країн. Люди не підтримали таку поведінку прем'єра, засуджували його та були обурені, оскільки очікували більш високих етикетних стандартів від представника держави. Згодом політик приніс свої вибачення жінці та пояснив, що це був лише жарт. [1, 3]. Аналізуючи масове обурення, можемо зробити висновок, що висвітлення цієї історії перед парламентськими виборами, можливо зменшило кількість громадян, які підтримали Національну партію.

Розумна людина вчиться на своїх помилках, а мудра також враховує помилки інших. Існує негласне твердження, що різні версти населення вимагають різних підходів в відносинах «держава-громадянин». Підходи різні, але ставлення повинно залишатись однаково поважливим. Отже, з досвіду Нової Зеландії, робимо висновок, що дотримання норм етикету для представників держави є дуже важливим елементом.

Ввічливістю представник державного управління має показати кожній людині, що неважливий ні статус, ні соціальне походження, ні приналежність до версти населення, а важливий лише добробут будь-якого українського громадянина. Одним з інструментів подолання конфлікту та способом врегулювання відносин між представниками органів державної влади та українськими громадянами може і має виступати ввічливість. Громадяни країни мають відчувати повагу з боку державної влади.

Список використаних джерел.

1. The Daily Blog [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://thedailyblog.co.nz/2015/04/22/exclusive-the-prime-minister-and-the-waitress/ergat-oficiantku-za-volosy>
2. Наказ Головного управління державної служби України від 04.08.2010 № 214 «Про затвердження загальних правил поведінки державного службовця» [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1089-10>
3. Факти [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://fakty.ua/198879-premer-ministr-novoj-zelandii-povadilsya-d>

ВИДИ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ: СВІТОВА ПРАКТИКА

Доцільно враховувати, що світова практика соціального проектування достатньо широка. Вона стосується декількох напрямів соціальних проектів: вирішення проблем зайнятості, через створення соціальних підприємств; формування свідомості через релігійні і філософські об'єднання (спільноти, церкви тощо); соціальної дії, які співвідносять з соціальними акціями і розроблені школярами проекти; створення спільнот і зміни умов їх життя; Facebook, Twitter, Yammer, Wiki, YouTube, як соціальні медіа і соціальна інженерія. Кожен з цих напрямів передбачає певну методологію розроблення соціальних проектів та їх запровадження у практику.

На теперішній час найбільш вдалими і впливовими вважаються проекти вирішення соціальних проблем, зокрема зайнятості, через створення соціальних підприємств. У 2014 р. Європейська комісія вибрала фіналістів другого соціального інноваційного конкурсу, спрямованого на заохочення соціальних інновацій, які мають реальний вплив на надання допомоги безробітним у працевлаштуванні [1], зокрема: виробництво Longboards, скейбордів і сноубордів з унікальним дизайном, а також їх вторинне використання через повторний перепродаж після використання (*Австрія (Ruffboards)*); створення зовнішньої платформи для обміну досвідчених співробітників на тимчасовій основі (*Бельгія (Multi (mc²), HazelHeartwood, KBC, SDWorx)*); концепція створення міського сільського господарства (*Бельгія (Urban Farm Lease)*); розвиток зв'язків між соціальними підприємцями-фермерами і безробітними орендаторами (*Великобританія (Enterprise Wales is a social enterprise)*); Інтернет платформа для кадрової підтримки малих підприємств (*Великобританія (vlnspired)*); допомога молоді знайти роботу, особливо для тієї частини, яка є пасивною і вважає, що безробіття – це її доля (*Великобританія (YouRock)*); використання вільного соціального житла для створення тимчасового простору для навчання і підприємницьких лабораторій, які надають безробітним придбати нові навички і переробити приміщення у житло для безхатченків (*Ірландія (Voidstarter)*); рециркуляція пошкодженого текстилю у лімітованих колекціях одягу завдяки роботі жінок з неблагополучних сімей (*Італія (Progetto Quid)*); створення унікальної лабораторної мережі для визначення можливостей використання відходів перед їх остаточною утилізацією (*Італія (Waste-Fab-Lab)*); створення загальноєвропейської мережі розподілення продовольства (*Німеччина (Epelia.com)*).

Інша методологія стосується розробки і запровадження проектів щодо змін сприйняття життя людиною, а також зміни її поведінки та життєдіяльності [2]: робота християнських благодійних організацій; запровадження соціальних проектів (здебільшого соціально-психологічних); розвиток свободи спільнот. Методологічною основою цих проектів є: визначення проблеми, варіанти її вирішення, погляд на проблему і варіанти вирішення через «потрясіння» (емоційне), створення нової «історії» (нового образу поведінки, діяльності тощо) [3]. Також використовується методологія розробки бізнес-проектів соціальної спрямованості, які створюють стійкі розвинуті партнерські відносини через створення кооперативів, фермерських господарств та їх спільнот [4] шляхом фінансування банками: (*Big Society Capital (BSC), World Bank, Grameen Bank*) соціальних бізнес-проектів щодо: швейних фабрик, туризму, контролю якості і технічної підготовки, відкриття офісів по навчанню фермерів обробляти земельні ділянки (*Мексика, Перу, Танзанія*); освітніх проектів (*Гватемала*); виробничих підприємств (*Гондурас*); автоматизації процесів збирання чаю (*Еквадор*); розвитку медичних клінік (*Східний Тимор*); купівлі тракторів для малозабезпечених, які обробляють земельні ділянки (*ЮАР*); навчання молодшого медичного персоналу догляду за хворими та літніми людьми (*Ефіопія*); розвитку туризму (*Малаві*). У *Портленде, Сіетлі та Монтані* [5] Фонд соціальної справедливості приймає до розгляду і фінансує проекти стосовно проблем: економічної справедливості; екологічної справедливості; гендерної справедливості; майбутнього покоління; соціальної справедливості. До найбільш успішних проектів деяких фінансових платформ (*Kickstarter*) [6] відносять все, що надає можливість підприємцям, активістам, гуманітаріям, пенсіонерам та іншим відкрити «власну справу» і завдяки цьому змінити власне життя.

Отже, методологія соціального проектування спрямована на великий соціальний ефект, а у деяких випадках – прибуток. Коректне використання певної методології в практиці діяльності суб'єктів державного управління сприятиме: усвідомленню громадянином власної ролі в житті суспільства; активному прагненню до вдосконалення суспільних відносин у відповідності до демократичних норм і цінностей. Такий підхід надасть можливість розширити інструменти запровадження соціальних змін в умовах децентралізації.

У сучасних реаліях України соціальне планування і соціальне проектування відіграють неабияку роль у процесах державотворення, децентралізації і об'єднання громад, оскільки вимагає від останніх самостійного формування нової спільноти і нових підходів до вирішення проблем громади. Для цього потрібно перейти від активно-пропагандистського впливу до роботи з використанням методології соціальних планування та проектування, яка вимагають певних зусиль і часу. Втім, саме методології соціального планування та проектування нададуть можливість сформувати стійку взаємодію між політиками і спільнотами щодо вирішення загальнодержавних та регіональних питань. Для цього доцільно застосовувати світовий досвід, який протягом сторіччя довів, що соціальне проектування – це один з найбільш ефективних інструментів управління оновленнями.

Деякі фахівці [7] наголошують на єдності соціального проектування і соціальної інженерії. Це створило умови для того, щоб соціальне проектування здійснювалось на ґрунті концептуальних теорій суспільного розвитку, з врахуванням законів, закономірностей і тенденцій виникнення, функціонування і розвитку соціальних систем, які мають об'єктивні умови й суб'єктивні фактори, з використанням сучасних методів й засобів. Втім, сучасні зарубіжні фахівці [7], на відміну від вітчизняних, *соціальною інженерією* вважають роботу ІТ-фахівців у соціальних мережах. Її визначають як мистецтво маніпуляції людьми через соціальні мережі, а також як шахрайство. Існує думка спеціалістів [8], що соціальні засоби масової інформації швидко стали частиною інструментарію управління проектами. Особливе місце відводиться комунікаційним і мережевим можливостям, оскільки вони не тільки створюють кращі умови для спілкування команди проекту, а й несуть фінансові вигоди, оскільки знижують витрати. При цьому до соціальних медіа відносять Facebook, Twitter, Yammer, Wiki, YouTube тощо [9].

Список використаних джерел.

1. Federico Guerrini. 10 Social Innovation Projects To Tackle Unemployment In Europe [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.forbes.com/sites/federicoguerrini/2014/04/16/10-innovations-that-want-to-tackle-unemployment-in-europe/>
2. Freedom Social Projects [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.freedomsocialprojects.org.uk/>
3. Two Examples of Social Action Projects [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://theworldwewantfoundation.org/two-examples-social-action-projects>
4. Social Projects – Just Us! [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.justuscoffee.com/social-projects>
5. Giving Projects | Social Justice Fund [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.socialjusticefund.org/giving-projects>
6. 10 Social Good Kickstarter Projects Seeking to Change the World [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mashable.com/2012/01/11/kickstarter-social-good/>
7. Linda Criddle. What is Social Engineering? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.webroot.com/hk/en/home/resources/tips/online-shopping-banking/secure-what-is-social-engineering>
8. Social Media : A Growing Factor in Project Success / [By Frank Schettini & Brian Weiss] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cioinsight.com/c/a/Expert-Voices/Social-Media-a-Growing-Factor-in-Project-Success-806642/>
9. Social Media Meets Project Management / [By Michael Klynstra] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.geneca.com/social-media-meets-project-management/>

ДУБОК ІРИНА ПЕТРІВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

ПРИВАТНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ СФЕРИ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ

Державне регулювання сфери культури, формування та реалізація культурної політики складне завдання через те, що культура як об'єкт управління є надто особливою й специфічною сферою суспільного життя. Ф. Матарассо, Ч. Лендрі у формуванні та реалізації культурної політики порівнюють уряд «з екілібристом-канатоходцем, який завжди пам'ятає про два кінці жердини, що дозволяє йому балансувати» [3]. Свобода митців і вільний вибір споживачів не можуть виступати об'єктом управління. Водночас, для створення, збереження, поширення і засвоєння культурних цінностей держава має забезпечити відповідні матеріальні, фінансові, організаційні, правові умови.

В Україні існує система переважно державної підтримки фінансового забезпечення сфери культури та мистецтва. Частка видатків на фінансування сфери культури з місцевих бюджетів значно більша, ніж з державного бюджету. Формально з року в рік спостерігається покращення фінансування сфери культури. Однак, аналізуючи статистичні дані, побачимо чимало проблем: значна кількість державних програм та заходів, що фінансується з бюджету, нестабільність загального розподілу витрат, переважання видатків утримання над видатками розвитку, недофінансування сфери культури, недодержання фінансової дисципліни у забезпеченні реалізації фінансової діяльності держави.

Аналіз тенденцій розвитку менеджменту культури доводить, що скорочення бюджетних видатків на культуру загалом та запровадження механізмів залучення позабюджетних коштів на розвиток культури стало характерною тенденцією останніх десятиліть у більшості європейських країн. Зокрема, у Великобританії державні витрати на культуру почали скорочуватись ще у 1979 р. з приходом до влади уряду Маргарет Тетчер; у Польщі бюджетне фінансування культури різко скоротилось у 1989 р.; в Австрії ця тенденція набула свого поширення з 2002 року [2].

Через постійний дефіцит бюджетних коштів нашій державі необхідно змінити принципи залучення коштів для фінансування культури, поступово збільшуючи надходження приватних інвестицій:

- запровадити прозорий розподіл державних коштів на конкурсних засадах як для державних, так і приватних закладів культури;
- створити умови для залучення потенційних спонсорів у сферу культури;
- використовувати недержавні кошти для підтримки сфери культури.

Важливу роль серед приватних джерел фінансування сфери культури відіграють меценатство, як різновид благодійності, спонсорство та державно-приватне партнерство (надалі – ДПП). Найбільш універсальним механізмом залучення приватних джерел фінансування у сферу культури, на нашу думку, є ДПП, яке, відповідно до визначення Європейської комісії, зводиться до передання приватному сектору частини повноважень, відповідальності та ризиків щодо реалізації інвестиційних проектів, які фінансувалися публічним сектором [4]. Сутність ДПП полягає у довгострокових взаємовигідних відносинах між владою та бізнесом шляхом укладання угоди щодо надання приватним партнером послуг, які традиційно надаються органами влади на центральному чи місцевому рівнях. Вдалі партнерські відносини серед іншого залежать від правильного розуміння всіма учасниками сутності формування та реалізації ДПП. Натомість, як показало опитування, більшість українських підприємців не розуміють сутності ДПП, а розглядають цей механізм в якості державних субсидій приватним компаніям [1, с. 9]. Це потребує реагування з боку органів влади: розробки інформаційної стратегії та вдало реалізованих, особливо на місцевому рівні, пілотних проектів в сфері культури.

Отже, в Україні існує система переважно бюджетного фінансування сфери культури, що робить її вразливою через постійний дефіцит бюджетних коштів в періоди економічних труднощів та політичних криз. У фінансуванні сфери культури в Україні приватні джерела фінансування (меценатство, спонсорство, державно-приватне партнерство) складають значно меншу частину. В умовах недостатнього фінансування з державного бюджету уряд повинен працювати у напрямку розширення джерел фінансування культури шляхом активізації пошуку та залучення державними та комунальними закладами культури позабюджетного фінансування культури, налагодження зв'язків між організаціями культури та бізнесу.

Список використаних джерел.

1. Базове опитування про поінформованість щодо державно-приватного партнерства в Україні. О. Бєседіна, Д. Нізалов, Р. Семко / Програма розвитку державно-приватного партнерства Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ppp-ukraine.org/wp-content/uploads/2014/11/5PPP-Awareness-Survey-Ukr.pdf>
2. Зарубіжний досвід залучення позабюджетних коштів на розвиток культури. Бакальчук В., Кузьмук О. [Електронний ресурс] / Аналітична записка. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/February/2.htm>
3. Матарассо Ф, Лендрі Ч. Пошук рівноваги: двадцять одна стратегічна дилема культурної політики / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.azh.com.ua/lib/21-dylema-kult-polityky>
4. Guidelines for successful public-private partnerships. European Commission Directorate General regional Policy. March 2003. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/ppp_en.pdf

ДУЛЬСКИЙ ИОН

*заведующий кафедры административных наук
Академии публичного управления Республики Молдова, к.и.н., доцент*

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КУЛЬТУРА МЕСТНЫХ ВЫБОРНЫХ ЛИЦ – ВАЖНЕЙШАЯ ПРЕДПОСЫЛКА ЭФФЕКТИВНОГО ПУБЛИЧНОГО УПРАВЛЕНИЯ

Принцип профессионализма является одним из основных критериев отбора государственных служащих. Закон о государственной службе и подзаконные акты достаточно детально регламентируют требования касающиеся процедур организации конкурса на замещение вакантных должностей в органах публичного управления всех уровней. Наличие специального образования соответствующего уровня является одним из условий допуска к участию в конкурсе. Однако это является лишь формальной частью общей процедуры, которая включает также и испытания подтверждающие наличие требуемых профессиональных качеств в виде письменного теста и интервью. Формирование и развитие профессиональных качеств государственных служащих продолжается практически на всём протяжении его служебной карьеры.

С нашей точки зрения, понятие профессионализма не достаточно полно характеризует качества ожидаемые обществом от государственных служащих. Мы используем понятие профессиональная культура, которое, в силу специфики государственной службы и социальной ответственности, которая возлагается на неё, приобретает более широкое и комплексное значение. Высокий уровень профессионального мастерства в различных сферах социальной деятельности характеризуется очень чёткими, ясными и измеряемыми показателями, достижение которых позволяет присваивать различные степени и классности.

Для нас использование понятий профессионализма и профессиональной культуры призвано не столько для оценки деятельности конкретного служащего на конкретной должности, сколько для определения подходов к выполнению миссии органа публичной власти выборными лицами. Конституционный принцип суверенитета народа открывает широкие возможности для граждан принимать участие в государственном управлении. Однако, если в случае с государственными служащими, действуют строгие правила отбора и продвижения по служебной карьерной лестнице, с обязанностью повышения профессиональной квалификации, то критерии и механизмы избрания на различные должности выборных лиц, в меньшей степени связаны с наличием образования связанного со сферой управления.

Действующая во многих современных демократических странах система выборов по одномандатным округам по партийным спискам открывает широкие возможности для включения в списки кандидатов на должности депутатов парламента, советников в органы местного публичного управления лиц, не имеющих соответствующей профессиональной подготовки или опыта работы в органах публичного управления.

Мы не будем здесь заниматься сопоставлением и сравнением разных избирательных систем, с целью установления какая из них является наиболее справедливой и эффективной. Каждая из систем прошла длительный и сложный путь «притирки» к национальным условиям и традициям, можно даже сказать к национальной философии и системе ценностей. Странам, находящим в начале этого пути, коими являются бывшие советские республики, ещё предстоит найти отвечающие интересам всего народа методы формирования органов государственной власти. Поэтому будем исходить из той реальности, которая существует на данный момент, с точки зрения качественного состава, выборных лиц органов местного публичного управления, тех задач, которые им предстоит решать и тех полномочий, которыми они наделены.

В связи с этим, следует внести ясность с используемыми понятиями. В соответствии с **Законом о статусе местного выборного лица**, выборными лицами являются советники сельских (коммунальных), городских (муниципальных), районных советов и совета муниципия Кишинэу, депутаты Народного собрания Гагаузии, примары и их заместители, председатели района и их заместители.¹ Из приведённого в законе перечня выборных лиц мы можем выделить две основные категории, которые отличаются своей ролью в деятельности органа местного публичного управления. Так, и в органах местного управления первого уровня – сёла, коммуны, города и в органах второго уровня – районы, мун. Кишинэу, Бэлць, Народное собрание Гагаузии, это советники, составляющие делиберативные органы, это одна категория и примары, председатели районов и Исполнительный комитет Гагаузии, являющиеся исполнительными органами, это другая категория.

С точки зрения возложенных на выборных лиц задач, то они не нашли соответствующей формулировки в законе где бы чётко определялись миссия органов местной власти. Тем не менее, в статье первой Закона о местном самоуправлении, в которой даются пояснения к использованным понятиям говорится что «...местное публичное управление - совокупность местных органов публичной власти, созданных в соответствии с законом для защиты общих интересов населения отдельной административно-территориальной единицы».²

Из приведённого пояснения мы можем вычислить весьма общую формулировку этой миссии в виде: «защиты общих интересов населения...» Более развернутое представление о возложенных на местных избранников задач мы можем составить на основе перечня полномочий местных советов. Объёмы статьи не позволяют нам детально остановиться на их перечислении, а тем более, на описании и анализе, поэтому ограничимся их общей характеристикой.

Сфера компетенций местных советов включает практически все аспекты социально-экономической деятельности административно-территориальной единицы, включая: местные налоги, публичное имущество, земельный фонд, проектные работы, дороги, мосты, жилой фонд, инфраструктура, социальная сфера, коммунальное хозяйство, вопросы санитарии, водоснабжения, уличного освещения, сотрудничество и кооперирование, побратимства, утверждение местного бюджета и др.

Перечисленные полномочия местных советов выражают собой источник и суть местной власти. В качестве источника выступают избиратели, которые передали часть своего суверенитета выборным лицам, а суть её состоит в том, что местные избранники, на законной основе принимают жизненно-важные для соответствующего сообщества решения. В этой связи вполне уместен вопрос, насколько готовы местные выборные лица к принятию правильного, грамотного, экономически и юридически выверенного решения?

Вопрос далеко не риторический. Судя по данным территориальных офисов Государственной канцелярии, являющейся надзорным органом, с точки зрения соблюдения законодательства, в принимаемых решениях, местными советами, статистика указывает на наличие серьёзных изъянов в этой части деятельности народных избранников. Следует отметить, что это лишь вопросы чисто правового аспекта, не говоря о проблемах стратегического планирования, стабильного развития и др.

Другой категорией выборных лиц являются примары сёл, городов, муниципиев и председатели районов. Справедливости ради следует отметить, что, в отличие от советников, они избираются напрямую (за исключением председателей районов) и у избирателя есть возможность отдать свой голос за наиболее подготовленного и достойного кандидата. По объёму полномочий примары и приравнённые к ним мало чем отличаются от выборных лиц, также охватывая практически все сферы социально-экономической деятельности вверенной им административно-территориальной единицы, за исключением того, что они представляют исполнительную власть и действуют в пределах программ и бюджетов, утверждённых местными советами.

Для нас, в контексте нарисованной картины, представляется важным установить причинно-следственную связь относительно качества принимаемых решений и осуществления управленческой деятельности выборными лицами и их профессиональной культурой. Мы специально в данной статье используем понятие «профессиональной культуры» вместо «профессионализма». Как мы уже отмечали в начале статьи, профессиональная культура шире и полнее. Если для профессионала достаточно обладать высокой суммой знаний и навыками в определённой области, то профессиональная культура требует наличия, помимо знаний и навыков в определённой области, ещё высокой эрудиции и личностной целостности. Рассуждая абстрактно относительно профессиональной культуры, мы вполне можем согласиться с тем, что многие из тех, кто достиг высокого профессионального мастерства, в определённой области обладают высокой эрудицией и являются целостными личностями. Однако если приложить эти лекала к выборным лицам, то здесь соответствия окажутся не в их пользу.

В обществе, проблема компетентности, профессионализма выборных лиц, оценивается критически. Высказываются суждения об установлении некоего образовательного ценза для претендентов на выборные должности. Полагаем, что ограничительные меры не отвечают принципам и духу демократии, поэтому нам представляется более конструктивными корректирующие и компенсирующие механизмы.

Академия публичного управления Молдовы накопила определённый опыт в этом смысле. После выборов 2011 года органов местного управления были организованы обучающие семинары, которые охватили практически всех выборных лиц. В нынешнем году новые избранники пройдут аналогичный курс через систему дистанционного обучения. Такого рода семинары не в состоянии решить в корне вопрос о профессиональной культуре государственных служащих и выборных лиц. Однако наличие системы постоянного повышения уровня профессионализма выборных лиц, будет способствовать повышению эффективности публичного управления.

Список использованных источников.

1. Закон о статусе местного выборного лица Nr. 768 от 02.02.2000, Опубликован в Monitorul Oficial Nr. 34 от 24.03.2000, статья № : 231
2. Закон о местном публичном управлении Nr. 436 от 28.12.2006, Опубликован: в Monitorul Oficial Nr. 32-35 от 09.03.2007, статья № 116

ЗАБОЛОТНИЙ ОЛЕКСІЙ ВЛАДИСЛАВОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

СУЧАСНІ ПІДХОДИ В УПРАВЛІННІ РОБОТОЮ ОРГАНІЗАЦІЇ

У сучасному управлінні дослідницька діяльність, як показує сучасна практика, повинна становити не менше третини робочого часу або зусиль суб'єкта управління. Цикл Демінга [1,2], згідно з яким діяльність керівника спрямована на підвищення якості включає чотири етапи:

- Спостереження. Керівник збирає інформацію про діяльність свого підрозділу та визначає, які зміни необхідні.
- Розробка заходів щодо поліпшення. Керівник вирішує, які організаційні заходи він повинен прийняти, як залучити до цієї роботи підлеглих, які заходи по їх мотивації він повинен використовувати і т.п.

- Впровадження. Керівник спостерігає за ходом впровадження, контролює дії підлеглих, збирає інформацію для виконання наступного етапу.
- Аналіз. Керівник аналізує результати впровадження, накопичує досвід для наступного етапу – спостереження.

У результаті проведення досліджень повинні бути сформульовані конкретні пропозиції щодо вдосконалення системи управління організацією.

Практика показує, що фахівці, які мають звичайний досвід роботи в науково-дослідних або господарських організаціях, не володіють спеціальними знаннями для подібних досліджень. Це підтверджується практикою, коли до організацій, що прагнуть розвитку, ставиться вимога: регулярно проводити дослідження. Типовим прикладом пред'явлення таких вимог є міжнародні стандарти ISO 9001 та ISO 9004 [3], а також модель Європейської премії EFQM (European Foundation for Quality Management) [4]. Там прописуються вимоги до отримання та актуалізації інформації про задоволеність споживачів, персоналу, регіонального співтовариства, партнерів і постачальників, а також до оцінки і перегляду підходу до управління на основі цієї інформації.

З практичної точки зору проведення досліджень висуває певні вимоги до складу та кваліфікації колективу аналітиків і розробників. Дослідники повинні мати досвід роботи в галузі управління конкретними виробничими об'єктами; володіти знаннями сучасних методів і техніки управління; володіти знаннями методів дослідження операцій та системного аналізу; мати здібності до спілкування з фахівцями різних рівнів і профілів. Крім того, дослідники повинні вміти систематизувати отриману інформацію. Виконання цих вимог визначає необхідність спеціального підбору та підготовки дослідників, оскільки від результатів їх діяльності в значній мірі залежить ефективність роботи організації.

Неврахування системних факторів при прийнятті управлінських рішень, заснованих на інформації, отриманої за результатами соціологічних досліджень, може призвести до неефективної роботи організації. Для подолання подібних упущень необхідно вибудовувати систему досліджень для реалізації ефективного управління, логіку і послідовність яких рекомендується вести на основі постійних замірів стану системи, інтегрованих в систему управління, що виключає хаотичність отримання результатів та систематизує одержані дані. Крім спостережень, пролонгованих у часі, доцільно і необхідно вибудовувати систему досліджень взаємодоповнюючими методами і різноманітними підходами до формування інструментарію для збору, отримання та обробки інформації від різних позиційних груп. Неможливо використовувати абсолютно однаковий інструментарій при роботі з персоналом організації та зовнішніми партнерами. Навіть у рамках одного методу створюється унікальний по відношенню до підсистеми об'єкта і позиційної групи інструментарій. Таким чином, ми прийдемо до звичних соціологічних методів у всьому їх різноманітті і повноцінних системних досліджень об'єкта як частини системи управління. При цьому можна уникнути найбільш поширених помилок разових досліджень.

Системні дослідження носять міждисциплінарний характер, стосуються освіти, розвитку, функціонування, аналізу та синтезу дослідження будь-якої моделі, що проводяться за єдиною програмою і включають розробку засобів розгляду досліджуваних об'єктів як систем; побудова узагальнених моделей систем, а також їхніх специфічних властивостей, включаючи моделі динаміки, їх цілеспрямованої поведінки, історичного розвитку, ієрархічної будови, процесів управління і т. п.

Кількість фактичної інформації в будь-якій організації для дослідження практично не обмежена, але її надмірність веде до некоректності. Важливо визначити не тільки факти, а й їх джерела. Можна збирати інформацію нескінченно довго, але отримати практичний результат може бути важко. Тому важливо визначити оптимальний обсяг необхідних фактів. Не можна ігнорувати вартість збору інформації, особливо якщо деякі дані важкодоступні. Визначаючи обсяг даних, дослідник повинен пам'ятати, що прикладне дослідження не ставить за мету здобуття наукових узагальнень і концепцій, але має бути проведено з дотриманням всіх методологічних, методичних і технологічних норм і правил, що враховують можливості та обмеження кожної стратегії дослідження.

Важливою характеристикою системи досліджень є інтегрованість у управлінський процес. Інтеграція означає якісно новий стрибок у побудові способів досліджень і прийняття рішень на основі отриманих результатів. Це можна розглядати як процес і механізм об'єднання і спільної роботи елементів. При цьому передбачається, що окремі частини інтегрованого цілого можуть володіти різним ступенем автономії. У ході інтеграційних процесів у системі збільшується обсяг та інтенсивність взаємозв'язків і взаємодій між елементами, зокрема, надбудовуються нові рівні управління.

Саме тому останні роки популярним стає питання побудови інтегрованих систем. Найчастіше цей термін застосовується до інтегрованих систем управління при впровадженні серії міжнародних стандартів. Найбільшу подібність визначають фахівці в трьох стандартах управління (якості, навколишнього середовища, професійної безпеки та здоров'я та ін.). Міжнародні стандарти на системи управління включають проведення досліджень для отримання зворотного зв'язку від споживачів, співробітників, партнерів, постачальників, місцевої спільноти, всіх зацікавлених осіб.

Система досліджень повинна відповідати принципам ефективності та оптимальності. Під ефективністю будемо розуміти співмірність використаних ресурсів – людських, часових, фінансових, інфраструктурних й ін.

Дослідження, будучи складовою частиною менеджменту, визначають такі завдання, як досягнення оптимального співвідношення між керованою і керуючою підсистемами (сюди входять показники норм керованості, ефективності роботи апарату управління, скорочення витрат на управління); підвищення продуктивності праці управлінських працівників та робітників виробничих підрозділів; оптимізацію використання матеріальних, трудових, фінансових ресурсів керованою підсистемою; зниження витрат на продукцію або послуги та підвищення якості управління в цілому.

Дослідження рекомендується проводити не тільки, коли організаціям загрожує банкрутство або серйозна криза, але і тоді, коли вони функціонують успішно і стабільно досягають певних результатів. В даному випадку своєчасні дослідження допоможуть утримати цей стабільний рівень роботи, з'ясувати, що заважає, чи переважно стимулює її роботу, визначити потенціал вдосконалення.

Необхідність проведення досліджень продиктована ще й динамічністю цілей функціонування організацій, яка немінуча в умовах ринкової конкуренції та постійно мінливого попиту споживачів.

Таким чином, інтегрована система досліджень – це практична вимога до організації, яка прагне вдосконалення та бажає досягти сталого розвитку.

Список використаних джерел.

1. Shewhart, Walter Andrew (1980). Economic Control of Quality of Manufactured Product/50th Anniversary Commemorative Issue. American Society for Quality. ISBN 0-87389-076-0.
2. Репин В.В., Елиферов В.Г. Процессный подход к управлению. Моделирование бизнес-процессов. – М. : РИА «Стандарты и качество», 2008. – 408 с. – ISBN 978-5-94938-063-5.
3. Варяниченко О.В. Стандарти ІСО 9000: якість як принцип та основа довіри між виробником та споживачем /О.В. Варяниченко, Г.В. Карасьова //Економічний вісник НДУ. -2009. – №1. – С 116-123.
4. The EFQM Excellence Model, the official site of The European Foundation for Quality Management <http://www.efqm.org/en/tabid/132/default.aspx>.

КОМАРНИЦЬКА НАТАЛІЯ ТИМОФІЇВНА

*зав курсом післядипломної освіти організаторів
охорони здоров'я Вінницького національного медичного університету (ВНМУ) ім. М.І.Пирогова,
к.мед.наук, доцент*

ГОРОБЧИШИНА НІНА ПЕТРІВНА

організатор охорони здоров'я вищої категорії, директор медичного центру «Пріоріс»

САМОВРЯДУВАННЯ В МЕДИЧНІЙ ГАЛУЗІ ЯК НАЙВАЖЛИВІША УМОВА ЗРОСТАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ УПРАВЛІННЯ

Пріоритетним критерієм досконалості системи охорони здоров'я є якість медичних послуг, яка в значній мірі залежить від професіоналізму на усіх рівнях системи. Важливою умовою зростання професіоналізму як управлінців так і практикуючих лікарів, безумовно, виступає моральна і матеріальна мотивація.

В Україні діє ще радянська система оцінки професіоналізму лікарів основана на кваліфікаційних категоріях, які відіграють скоріш роль морального, ніж матеріального заохочення, тому що доплати за категорію не достатньо суттєві. Присвоєння або позбавлення цих категорій здійснюється атестаційними комісіями при обласних департаментах охорони здоров'я, або при МОЗ України (для спеціалістів обласного рівня). Комісії не однопрофільні, в них входять фахівці різного профілю, тому робота ця проводиться досить формально, базується в основному на атестаційних звітах і характеристиках з місця роботи.

За кордоном діє кардинально інша значно більш адекватна і ефективна система контролю і розвитку професіоналізму лікарів. Центральну роль в питаннях визначення професійного рівня, дотримання принципів деонтології відіграють профільні медичні асоціації, а розміри матеріальної мотивації враховуються в контрактах і пов'язуються не з кваліфікаційними категоріями, а базуються на реєстрації реально виконаних медичних маніпуляцій, засвоєння нових технологій діагностики і лікування.

Медичні асоціації (товариства) як форма лікарського самоуправління – норма життя медичної галузі в усіх розвинених країнах. Робота профільних лікарських товариств координується національними медичними асоціаціями, що створені і тривалий час діють на громадських засадах в усіх європейських країнах. В 1984р. був проведений спільний Європейський форум медичних асоціацій (ЕФМА) і ВООЗ, що в 1991 році завершилося офіційним затвердженням цієї організації.

Таким чином, за кордоном фактично створена система корпоративного (колективного) регулювання професійної діяльності лікарів, (що здійснюють медичну практику самостійно або у складі закладів охорони здоров'я), яка дозволяє лікарській громаді забезпечити представницькі функції на всіх рівнях (влада і суспільство), визначити повноваження, права і обов'язки лікарів і гарантувати якість медичної допомоги та компетентність відповідних фахівців. Робота асоціацій спрямована на формування персональної відповідальності лікаря за свою діяльність перед професійною організацією, яка, в свою чергу, відповідає за нього перед пацієнтами и державою. В результаті, з одного боку, задовольняються потреби пацієнтів, а з іншого – забезпечується захист прав медичних працівників.

В Україні існує велика кількість медичних товариств одного профілю (за деякими підрахунками їх близько 80-ти). Іноді розгалуження відбувається і в межах однієї спеціальності, або за організаційною приналежністю (асоціація головних лікарів, приватних стоматологів тощо). Такий підхід, на жаль, розпорошує сили і ресурси і не забезпечує досягнення найважливіших цілей по підвищенню якості медичної допомоги в цілому.

Діяльність формально створеної в нашій країні Федерації лікарських асоціацій і товариств (в яку входять лікарі незалежно від спеціальності і підпорядкування) не забезпечена законодавчою базою і тому фактично звужується до щорічних науково-практичних конференцій. Вона ще не має тих важелів впливу, якими наділені аналогічні організації за кордоном. Серед нагальних для нашої країни завдань, які повинні вирішуватися на рівні національної асоціації, наступні: розробка, обговорення і надання органам законодавчої і виконавчої влади пропозицій щодо вдосконалення системи охорони здоров'я, вирішення професійних, соціальних, правових питань в діяльності членів асоціації, поширення передового досвіду роботи медичних закладів і практикуючих лікарів, рекомендації щодо змін навчальних планів і програм викладання медичних дисциплін в вищих медичних закладах.

Вінницькі лікарі зацікавилися можливістю створення обласної асоціації. Натепер в країні працює кілька таких організацій – у Львові, Одесі і Хмельницькому. Особливо успішно просуваються справи у Львівській асоціації, створеної за зразком Польської «Ізби лікарської». Але і її діяльність обмежується науково-просвітницькою роботою, ознайомленням медиків з організацією роботи медичних закладів за кордоном (зокрема завдяки успішній співпраці з французькою медичною асоціацією), організацією цікавих заходів для проведення вільного часу і туризму.

Такі зусилля будуть малоефективними доки не буде прийнятий закон про національну асоціацію лікарів, який затвердить її права і обов'язки, можливість впливати на розподіл бюджетних коштів, приймати участь в атестації лікарів, затверджувати протоколи (стандарт) діагностики і лікування, зобов'яже представників владних структур виконувати рішення асоціації. Проект закону «Про лікарське самоврядування» неодноразово подавався на розгляд Верховної Ради, але, на жаль, досить не прийнятий.

Головним при створенні національної загальної лікарської асоціації є забезпечення демократичності в управлінні цією соціально важливою організацією, яке буде спрямоване в першу чергу на підвищення якості медичної допомоги, підніме рівень вимог до оцінки професіоналізму лікарів всіх спеціальностей, сприятиме їх безперервному професійному розвитку.

За кордоном лікар – це вільна професія. Працедавець підписує з ним індивідуальний контракт, за яким розмір оплати залежить не тільки від стажу роботи за спеціальністю, але в більшій мірі від професійних досягнень. Рішення про позбавлення права на професійну діяльність, якщо лікар виявився некомпетентним, неодноразово припускався помилок в роботі, або порушував норми деонтології, проявляв неповагу до пацієнтів, не дотримувався правил конфіденційності професійної інформації може прийняти тільки Лікарська асоціація. Вона може визначити рівень некомпетентності лікаря, рекомендувати йому підвищити кваліфікацію на передатестаційних курсах, або іншим шляхом, виправити помилки.

Створення національної лікарської асоціації особливо нагальне в умовах реформування галузі. Саме вона може виконувати експертну функцію, збирати і аналізувати матеріали про результати нововведень, розробляти напрямки корекції запропонованих змін, підказуючи керівникам медичних закладів, як діяти в тій чи іншій ситуації.

КОРВЕЦЬКИЙ ОЛЕКСАНДР ДМИТРОВИЧ

*доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.мед.наук, доцент.*

СИСА ЛЮДМИЛА ВОЛОДИМИРІВНА

*слухач ОРИДУ НАДУ при Президентові України
директор Науково-практичного медичного центру «ІБІС», к.мед.н.*

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО У СФЕРІ НАДАННЯ МЕДИКО-СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ ЛЮДЯМ ПОХИЛОГО ВІКУ

Статистичні дані свідчать про збільшення в Україні чисельності населення старших вікових груп. Частка населення у віці 60 років і більше зросла з 18,5% у 1991 р. до 21,5% в 2014 р. [1] з вираженою тенденцією подальшого постаріння населення, що визначає необхідність вдосконалення системи медико-соціальної допомоги населенню літнього віку. Однак, непроста економічна ситуація в державі, яка обумовлює значний дефіцит бюджетного фінансування закладів систем охорони здоров'я та соціального захисту є серйозною перешкодою для здійснення перетворень у цих системах.

Одним з механізмів подолання цієї перешкоди може бути розвиток приватно-державного партнерства, визначеного Законом України Про державно-приватне партнерство [2].

Становлення взаємодії державного і приватного секторів у сфері охорони здоров'я та соціального захисту дозволить поліпшити ситуацію за рахунок залучення позабюджетних джерел фінансування, оптимізації бюджетних витрат, підвищення ефективності використання фінансових коштів та інших ресурсів, організації і управління, створення умов для доступності якісних й достатніх за обсягом медичних та соціальних послуг, нарешті, стабільності функціонування всієї системи медико-соціальної допомоги населенню літнього віку. Разом з тим, конкретних прикладів застосування такого механізму в Україні вкрай мало, тому дослідження можливості розвитку державно-приватного партнерства (далі ДПП), його конкретних форм, моделей для нашої країни є вкрай важливим завданням.

Зарубіжний досвід застосування ДПП в охороні здоров'я підтверджує його суттєву користь для держави, бізнесу і населення (табл. 1).

Таблиця 1

Переваги впровадження дпп в системі охорони здоров'я

ДЕРЖАВА	БІЗНЕС	НАСЕЛЕННЯ
<ul style="list-style-type: none"> - підвищення ефективності бюджетних витрат на фінансування системи охорони здоров'я; - зменшення обсягів державного фінансування будівництва та експлуатації об'єктів охорони здоров'я та інших функцій галузі, для виконання яких буде залучений приватний сектор; - залучення приватних фінансових, 	<ul style="list-style-type: none"> - приватний сектор отримує можливість збільшення економічного потенціалу діяльності на основі доступу до нових ринків та розширенню існуючих сегментів діяльності, а також можливість довгострокового управління та користування державними об'єктами системи охорони здоров'я; - за умови вкладення інвестицій в об'єкти державної власності підприємець отримує гарантії 	<ul style="list-style-type: none"> - підвищення якості та доступності медичних послуг; - отримання нових форм медичної допомоги, діагностичного обладнання, лікарських засобів та медичних препаратів; - підвищення темпів розвитку соціально значущої сфери, забезпечення її технічного та технологічного переозброєння; - збільшення ефективності використання загальних ресурсів суспільства, залучених до процесу охорони здоров'я;

<p>інтелектуальних і трудових ресурсів до розвитку як всієї системи, так і окремих закладів охорони здоров'я, а також використання управлінського досвіду та інноваційного потенціалу приватного сектора;</p> <p>- впровадження інноваційних форм меддопомоги, медичної техніки та інструментів, лікувальних засобів і медичних препаратів;</p> <p>- розвиток принципів конкуренції на квазіконкурентном ринку системи охорони здоров'я, а також формування конкурентних ринків у сфері окремих сегментів охорони здоров'я, які не підлягають приватизації;</p> <p>впровадження системи ефективного розподілу ризиків виконання проектів з бізнесом;</p> <p>- ліквідація структурних диспропорцій розвитку системи охорони здоров'я.</p> <p>Розвиток діалогу між державою, бізнесом і суспільством</p>	<p>прибутковості, оскільки держава як її партнер несе певні ризики щодо забезпечення мінімального рівня рентабельності;</p> <p>- користуючись державними гарантіями і маючи економічну свободу, приватна компанія може за рахунок підвищення продуктивності роботи, впровадження інновацій збільшувати загальну прибутковість бізнесу під час терміну дії контракту з державою без вилучення надприбутку в бюджет;</p> <p>- розподіл ризиків функціонування проекту державно-приватного партнерства з державою;</p> <p>- державна підтримка і гарантії;</p> <p>- позитивна соціальна реклама і репутація приватного оператора.</p>	<p>- формування умов і передумов для ефективного функціонування об'єктів охорони здоров'я, які перебувають у державній власності, оптимального управління ними та раціональної експлуатації;</p> <p>- можливість вибору між державними та приватними медичними установами.</p>
--	--	--

Джерело: Складено за даними Варнавського В. Г., [3], Валесяна А. А., [4], Жилинського Е. В. [5].

Повною мірою, представлені достоїнства застосування ДПП в охороні здоров'я відносяться і до сфери соціальних послуг.

Аналіз зарубіжної практики реалізації проектів державно-приватного партнерства дозволяє зробити висновок про унікальність їх застосування в системах охорони здоров'я та соціального захисту, що обумовлено особливостями фінансування, організації та структури, ступенем децентралізації управління та автономії медичних і соціальних установ, а також розвиненістю законодавства та економічних відносин в державі.

У цьому зв'язку існує нагальна необхідність розробки і впровадження інструментів інституціонального, нормативно-правового та методичного забезпечення реалізації проектів державно-приватного партнерства у сфері медико-соціальної допомоги населенню літнього віку. Зокрема, доцільним є визначення тих секторів, які мають найвищий потенціал реалізації проектів ДПП і найбільше потребують інноваційно-інвестиційні ресурси, окрім того доцільною є оцінка особливостей функціонування партнерства в цій специфічній сфері. Слід розробити перелік послуг, які можуть надаватися бюджетними установами та приватним сектором із застосуванням механізмів державно-приватного партнерства.

З урахуванням цих та інших даних необхідно розробити та затвердити Концепцію створення усіх необхідних умов для формування та реалізації проектів ДПП, спрямованих на задоволення потреб літніх людей у медико-соціальні послуги, як основу для подальшої цілеспрямованої роботи.

Список використаних джерел.

1. Державна служба статистики: Електроний ресурс. – [Режим доступу]: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Закон України Про державно-приватне партнерство із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 21 червня 2012 року N 5007-VI, від 2 жовтня 2012 року N 5406-VI, від 16 жовтня 2012 року N 5463-VI: Електроний ресурс. – [Режим доступу]: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T102404.html
3. Валесян А. А. Перспективы использования механизма государственно-частного партнерства (ГЧП) в развитии здравоохранения в России / А.А. Валесян // Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата экономических наук. – М. – 2009. – С. 5.
4. Варнавский В. Г. Государственно-частное партнерство в здравоохранении: международный опыт / В. Г. Варнавский // Управление здравоохранением. – 2010. – №1. – С. 9 – 16.
5. Жилинский Е. В. Государственно-частное партнерство в здравоохранении / Е. В. Жилинский // Сборник материалов круглого стола «Реформы российского здравоохранения в условиях глобального экономического кризиса: бремя решений» / Под ред. д.э.н., проф. Шевякова А. Ю. – М.: ИСЭПН РАН. – 2009. – С. 47-52.;

КОТИК ІРИНА ІВАНІВНА

*секретар виконкому Чаплинської селищної ради Чаплинського району Херсонської області,
слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ПОЗИТИВНІ ПРАКТИКИ ВИРІШЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ПРОБЛЕМ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Трансформація українського суспільства на основі демократизації виявила цілу низку соціальних проблем, котрі вимагають невідкладного вирішення: соціальна незахищеність найвразливіших категорій громадян (ветерани, інваліди, самотні матері, безпритульні діти, особи без певного місця проживання та ін.); поширення ВІЛ-інфекції, СНІДу, алкоголізму, наркоманії; скорочення тривалості життя в результаті екологічних катастроф, відсутності ефективної системи охорони здоров'я населення, профілактики захворювань та пропаганди здорового способу життя; відсутність стабільних ресурсів для відродження та розвитку національної культури, духовності, охорони та утримання об'єктів культури, пам'яток історії та архітектури; низький рівень самоорганізації громадян за місцем проживання; ріст безробіття та ін.

Своєрідність сучасного етапу розвитку українського суспільства полягає в тому, що в даний час місцеві ради активізують свою діяльність у соціальних перетвореннях і цьому можна навести низку позитивних прикладів.

Наприклад, створення інформаційно-консультативного центру для громади, який об'єднує зусилля громадських організацій, закладів культури, бізнесу, спрямований на формування якісно нового, більш гуманістичного, культурного способу життя, підтримку ініціатив громадян, їх творчості і здатності до самовираження. Інформаційно-консультативний центр (пункт) може виконувати такі функції: допомога багатодітним сім'ям та сприяння отриманню гідної освіти за межами України обдарованими дітьми; налагодження обміну досвідом з благодійними фондами, проведення навчальних семінарів та інших освітніх заходів; молодіжний парламент; сприяння вирішенню проблеми дітей-жебраків тощо; функціонування консультативної телефонної служби для надання консультацій молоді і іншим категоріям населення з питань психології, наркоманії, СНІДу, гінекології – андрології, насилля, правозахисту.

Інша ініціатива – Центр підтримки творчих ініціатив, мета якого реалізація комплексної програми з розвитку місцевої філантропії використовуючи можливості міжсекторного партнерства. Центр реалізує культурно-просвітницьку діяльність, яка сприятиме навчати молодь образотворчому мистецтву, музиці, літературі, поезії; створюватиме умови для самореалізації творчої молоді. Для цього створюються можливості для молодих авторів публікувати свої твори (книги, касети, компакт-диски та інші носії, включаючи Інтернет); видання друкованих брошур про діяльність громадських організацій, обмін досвідом, досягнення в галузі культури, спорту, соціальної сфери і таке інше.

Коли проблема безробіття загострюється, за її рішення окрім державних центрів і приватних кадрових організацій береться громадськість. Так, створюються інформаційні центри з працевлаштування. Центр займається питаннями працевлаштування наших громадян за кордоном та в Україні. Створюється база даних вільної робочої сили та роботодавців. Чільне місце відводиться підготовчій роботі: проводяться консультації та тренінги («Написання резюме», «Методика продажу», «Методика ведення ділової розмови», «Технологія працевлаштування»). Аналізуються спеціальності тих, хто потребує роботи, вивчається ступінь необхідності цих професій на ринку праці, спрямовується пошук замовників саме на ці спеціальності. Аналіз здійснюється щомісяця, база даних поповнюється щодня.

Інший приклад рішення проблем взято з практики роботи громадських організацій Львівської області, які займаються благодійною діяльністю і соціальним захистом інвалідів усіх категорій. Одним із основних напрямків діяльності є випуск та розповсюдження серед інвалідів Всеукраїнської газети «Повір у Себе», на сторінках якої висвітлюються актуальні проблеми з життя інвалідів, подається інформація про основи їх соціальної захищеності згідно Законодавства України, публікуються статті про діяльність інших громадських організацій інвалідів. Іншим не менш важливим напрямком діяльності є активна участь у розробці та впорядкуванню довкілля у напрямку потреб інвалідів.

Окрему ілюстрацію взято з досвіду білоруських структур. З метою працевлаштування інвалідів та надання пільгових перукарських послуг громадська організація на основі договору з Територіальним центром соціального обслуговування сім'ї і дітей відкрила «соціальну» перукарню, куди було працевлаштовано інвалідів. Крім того, члени малозабезпечених сімей, інваліди, учасники війни обслуговуються у перукарні з 30% знижкою.

З наведених прикладів можна сформулювати висновки:

1. Позитивний досвід рішення соціальних проблем мається як в Україні, так і в інших посттоталітарних країнах.
2. Ці проблеми вирішуються як на загальнодержавному, так і на місцевому рівнях.
3. В рішенні соціальних проблем беруть участь не тільки держава, бізнес, а й самі громадяни і в першу чергу ті з них, котрі є членами НДО.

КУПРІЙЧУК ВАСИЛЬ МИХАЙЛОВИЧ

*доцент кафедри соціальної і гуманітарної політики
НАДУ при Президентові України, д.держ.упр.*

ЗАГОРОДНЮК СЕРГІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

*начальник управління організації фундаментальних та прикладних досліджень
НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.*

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ТА КУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сучасний соціально-політичний та культурний розвиток регіону і країни в цілому залежить від удосконалення всієї системи державного управління. Прагнучи входження у світову спільноту на правах відкритої демократичної держави,

одним із пріоритетних напрямів державної політики Україна визначила забезпечення рівних можливостей доступу до культурних надбань та культурних послуг.

Ситуація, яка склалася на сьогодні щодо державного управління у сфері культури на регіональному рівні, є явно незадовільною. На думку В.Трощинського та В.Скуратівського, ті заходи, яких вживає (а часто декларує) держава у цій царині, є неефективними через:

- їх безсистемність і непослідовність;
- відсутність чітко продуманої тактики, яка базувалась би на глобальному вивченні й усебічному врахуванні наявних особливостей не тільки культурного життя, а й економічної, соціально-політичної, демографічної, побутової та ін. ситуації;
- відсутність належної нормативно-правової бази, яка однозначно регулювала б управлінську діяльність у регіонах у контексті загальних закономірностей національного поступу українського суспільства, захисту національних інтересів;
- недосконалість кадрової політики держави щодо забезпечення регіонів фахівцями-управлінцями, спроможними наполегливо і водночас гнучко спрямовувати культурне життя в прийнятному для нації руслі;
- слабку, недостатньо нормативно визначену взаємодію центральних державних управлінських органів з регіональними;
- відсутність у низці регіонів належної координації дій державних управлінських органів та органів місцевого самоврядування, часті випадки їх протистояння й навіть конфронтації;
- недостатній рівень матеріального забезпечення заходів, спрямованих на розвиток сфері культури та формування єдиного культурного простору, відсутність належного контролю за їх цільовим використанням [1, с. 182].

До основних напрямів розвитку системи державного управління сфері культури на регіональному рівні належать, передусім, такі:

- а) – удосконалення інституційно-організаційної системи державного управління у сфері культури на регіональному рівні, забезпечення її відповідності потребам сучасного українського суспільства;
- б) – удосконалення та гармонізація нормативно-правового регулювання у сфері культури на регіональному рівні;
- в) – залучення широкого кола суб'єктів до формування та реалізації державної політики у сфері культури на рівні регіонів;
- г) – формування сучасної системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників у сфері культури, спроможної забезпечити потреби державної служби та місцевого самоврядування у висококваліфікованих кадрах.

Для досягнення головної мети державного управління у сфері культури на регіональному рівні передбачається вирішення таких основних завдань:

- визначення фундаментальних загальнонаціональних духовних цінностей та забезпечення засобами дієвої культурно-освітньої політики адекватного сприйняття (насамперед шкільною і студентською молоддю, а також різними молодіжними субкультурами) таких цінностей, зокрема, власної правдивої історії, як важливої умови для консолідації перспективних у віковому сенсі верств українського соціуму, досягнення в ньому порозуміння з найгостріших проблем історичного минулого України; при цьому предметне поле такого порозуміння має включати історичний досвід та історичну пам'ять усіх регіонів та всіх поколінь українців;
- творення і впровадження в практику національної системи постійного моніторингу за прийнятим ООН індексом людського розвитку з метою здійснення невідкладних заходів щодо вирівнювання регіональних вимірів основних показників культурного розвитку;
- забезпечення правових, фінансово-економічних, організаційних умов для територіальних громад та органів місцевого самоврядування щодо розвитку культури, особливо народної культури на селі, шляхом збільшення частки видатків місцевих бюджетів на культурні цілі, переходу на програмно-цільовий метод бюджетного фінансування цієї сфери, залучення інвестиційних коштів на реалізацію програм культурного розвитку регіонів, якнайповнішого використання місцевих ресурсів та створення культурних індустрій;
- розробка й реалізація загальнонаціональних та галузевих середньо- і довгострокових програм, спрямованих на культурну інтеграцію регіонів України в єдиний національно-державний комплекс та формування національної ідентичності українського суспільства, яка має спиратися на базові, спільні для всіх громадян держави цінності й враховувати багатокультурність України як її суспільне надбання [2].

Основні заходи з реалізації державної політики в сфері культури.

1. Удосконалення нормативно-правової бази із залученням як вітчизняного, так і європейського досвіду з розв'язання проблем культурного розвитку регіонів та гармонізації його із загальнодержавними процесами у цій сфері, зафіксованого у низці вітчизняних та міжнародних документів починаючи із «Загальної декларації прав людини» (1948 р.) і закінчуючи Міжурядовою програмою ЮНЕСКО із формування суспільства знань як вищого рівня розвитку інформаційного суспільства та комплексом документів, спрямованих на захист мовно-культурних прав національних меншин й узгодження їх культурних інтересів із загальнонаціональними інтересами країни їх проживання.

2. Створення й реалізація державних програм культурного розвитку України та її регіонів: розвиток мережі культурних закладів, морального й патріотичного виховання населення регіонів; використання європейського досвіду розв'язання проблем управління у сфері культури; збереження й примноження культурного надбання етносів й етнічних груп тощо.

3. Участь у європейських програмах, спрямованих на розвиток культурної сфери, розв'язання чи пом'якшення конфліктів культурного характеру шляхом погодження інтересів регіонів та загальнонаціональних інтересів.

4. Розробка й впровадження галузевих програм розвитку культурної сфери: розвитку книговидавництва, кінематографії, бібліотечної справи тощо [1].

У результаті дослідження загальнонаціональних пріоритетів державної політики в сфері культури в Україні має бути завершено формування спільного культурного простору, який разом з економічним та соціальним простором є основою її територіальної та суспільно-культурної цілісності й унітарності.

Список використаних джерел.

1. Державна політика в соціогуманітарній сфері : підручник / [авт. кол. : В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, П. К. Ситник та ін.] ; за заг. ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трощинського. – К. : НАДУ, 2010. – 284 с.
2. Купрійчук В. М. Гуманітарна політика українських урядів у добу національної революції (1917–1920 рр.) : монографія / В. М. Купрійчук. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2014. – 378 с.

КУРНОСЕНКО ЛАРИСА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н.*

КУРНОСЕНКО ВОЛОДИМИР ГЕРАСИМОВИЧ

доцент кафедри менеджменту та маркетингу ОДАУ, к.е.н.

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАДЯН

У 2006 році Україна приєдналася до Європейської соціальної хартії, з цього часу триває процес імплементації в українське законодавство основних положень ЄСХ і розробки механізмів реалізації соціальних прав українських громадян, який прискорився із підписанням Угоди про асоціацію між Україною і Європейським Союзом.

В Україні функціонує система державних соціальних стандартів, яка регулюється Законом України «Про державні соціальні стандарти і державні соціальні гарантії» від 5.10.2000р., в якому базовим соціальним стандартом був затверджений прожитковий мінімум.

Державні соціальні стандарти – встановлені законами, іншими нормативно-правовими актами соціальні норми і нормативи або їх комплекс, на базі яких визначаються рівні основних державних соціальних гарантій [1].

Застосування механізмів реалізації соціальних прав громадян через дотримання соціальних гарантій на основі соціальних стандартів в сучасному суспільстві приводить до наступних ефектів:

- соціальні стандарти задають напрямок соціального розвитку і створюють можливості оцінити фактичний рівень соціального розвитку в порівнянні з певними цільовими орієнтирами;
- соціальні стандарти виступають в якості ціни на соціально значимі послуги, які виробляються установами суспільного сектору;
- система соціальних стандартів дозволяє бюджетам обґрунтувати потреби а ресурсах, необхідних для виконання зобов'язань держави і оцінити ефективність витрат і бюджетної забезпеченості територій.

Соціальні стандарти розробляються для підвищення не тільки рівня і якості життя, але і для дотримання безпеки життя, раціонального використання ресурсів, єдності оцінок, проведення аналізу, для співставлення і класифікації соціальної інформації.

З метою розробки адекватних механізмів реалізації соціальних прав українських громадян, визначених Європейською соціальною хартією, Кабінет Міністрів України затвердив План заходів щодо забезпечення виконання положень ЄСХ на 2015-2019 роки та зобов'язань перед Радою Європи. [2]. Планом заходів передбачено опрацювання основних положень ЄСХ і розробку дорожніх карт з приведення вітчизняного законодавства і практики його застосування до положень ЄСХ.

Наприклад, новим є впровадження європейського стандарту «справедлива винагорода за працю». Згідно з положеннями ЄСХ, зарплата працівника вважається гідною лише у випадку, коли вона задовольняє не тільки потреби працівника, але й сімейну складову, тобто зарплата працюючого члена сім'ї повинна задовольнити не тільки його власні потреби, але й давати можливість утримати членів своєї родини. Не менш важливим є визначення розумного строку попередження про звільнення з роботи працівників, адже ЄСХ встановлюються певні преференції для тих, хто має стаж роботи 10 чи більше років, а також передбачено більш високі гарантії працевлаштування працівників зі стажем. Також новим для українського трудового законодавства є визначення поняття «легка робота» і, відповідно, переліку видів легкої роботи, зокрема для дітей.

Урядовим планом дій передбачено ратифікацію низки конвенцій МОП, зокрема: №97 про права працівників-мігрантів; №88 про організацію служби зайнятості; №168 про сприяння зайнятості та захисту від безробіття; №181 про приватні агентства зайнятості; №173 про захист вимог працівників у випадку неплатоспроможності роботодавця; №189 про гідну працю домашніх працівників; №102 про мінімальні норми соціального забезпечення; №157 про установалення міжнародної системи збереження прав у галузі соціального забезпечення; №202 щодо національних мінімальних рівнів соціального захисту. Механізмом реалізації соціальних прав громадян України також може вважатися передбачений Планом дій Уряду підвищення рівня обізнаності громадськості щодо соціальних прав громадян.

Визначення плану заходів стане практичним кроком для ефективного виконання положень Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про державні соціальні стандарти і державні соціальні гарантії» від 5.10.2000р. № 2017-III. – [Електроний ресурс] / – Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2017-14>.

ЛІТВАК АКИМ ІЗРАЇЛОВИЧ

доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.м.н.

ФАКТОРИ СПОЖИВАННЯ НАСЕЛЕННЯМ ПЛАТНИХ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

В останній час у владних коридорах і журналістських колах все частіше стали говорити про можливість внесення офіційної плати населенням за отриману медичну допомогу [1, 2, 3]. В зв'язку з цим, ми поставили мету дослідити від яких факторів залежить попит населення на платні медичні послуги, від чого залежить реальна платоспроможність населення. Нами були використані аналітичний, структурно-логічний підхід і статистичні методи. Емпіричну базу дослідження склали дані, зібрані і оприлюднені Державною службою статистики, за 2012 рік [4].

Обсяг вироблених в Україні платних медичних послуг всіма виробниками у 2012 році досяг майже 8,5 млрд. грн. На кожні десять гривень, витрачених населенням з особистої кишені, держава витратила з консолідованого бюджету майже 69 гривень. Середній обсяг споживання комерційних медичних послуг на одного жителя в Україні у 2012 році склав 1680 грн., а середня номінальна заробітна плата в країні – 3026 грн., що майже вдвічі більше заробленого. Середній рівень безробіття в Україні склав у 2012 році 1,8% до працездатного населення (таб. 1).

Таблиця 1.

Характеристика фінансової спроможності населення
областей України, 2012 рік

Області з низьким обсягом комерційних послуг, грн. на жителя	Середня номінальна заробітна плата, грн.	Рівень безробіття, % до працездатного населення	Області з високим обсягом комерційних послуг, грн. на жителя	Середня номінальна заробітна плата, грн.	Рівень безробіття, % до працездатного населення
Тернопільська, 512	2185	2,5	АРКрим, 2070	2654	1,6
Хмельницька, 518	2425	2,1	Одеська, 1591	2700	1,2
Полтавська, 522	2481	2,8	Харківська, 1382	2753	1,7
Закарпатська, 538	2351	1,8	Дніпропетровська, 1193	3138	1,7
Україна, 1680	3026	1,8	Україна 1680	3026	1,8

Проаналізувавши показники регіонів України, що мають низький біля 500 грн. на жителя у рік (512 – 538 грн.) і високий більше за 2000 грн. на жителя у рік (2070 – 1193 грн.) показник споживання платних комерційних медичних послуг, ми дійшли до наступного. За даними державної статистики в першу групу з низьким рівнем комерційної активності населення відносяться регіони: Тернопільська, Хмельницька, Полтавська і Закарпатська області, які не мають спільних кордонів і за домінуванням характеру виробництва відносяться до аграрних регіонів, з не великою кількістю населення, що проживає на території.

В другу групу – високої комерційної активності населення відносяться: Автономна Республіка Крим, Одеська, Харківська і Дніпропетровська області – області, в яких потужено розвинені промисловий і рекреаційний комплекси, а також функціонують потужні наукові медичні центри, які широко відомі за межами конкретного регіону і у світі. Кліматичні та природні рекреаційні фактори, відомі медичні центри створюють такі умови, що приваблюють споживачів платних медичних послуг із інших регіонів України і країн світу, забезпечуючи високий споживчий попит на платні медичні послуги і інвестиції в медичну галузь окремої території.

У регіонах з високою комерційною активністю, показник витрат населення на платні медичні послуги на одну людину у рік у 2-4 рази більший, за регіони де цей показник дуже низький. У регіонах з високою комерційною активністю середня номінальна зарплата коливається від 2700 до 3000 грн. В той самий час в регіонах з низькою комерційною активністю цей показник трохи більше 2000 грн. від 2200 до 2250 грн., що майже в 1,5 рази менший за регіони з високою комерційною активністю. Показник рівня безробіття демонстрував зміни в зворотному напрямку. Там де низький рівень комерційної активності населення, рівень безробіття вдвічі більший, ніж там де комерційна активність – висока.

Безробіття – це соціально-економічне явище, коли співвідношення попиту і пропозиції на робочу силу не вигідно для працівника. Потенціальне безробіття у трудових організаціях виконує певну функцію, пов'язану із можливістю і страхом втратити роботу. Такі очікування працівника виконують дисциплінуючу і стимулюючу функцію, вони також створюють умови для маніпулювання працівником адміністрацією.

Таким чином за нашими спостереженнями можна стверджувати, що пропозиція медичних послуг залежить від попиту, а попит формується на підставі реальної платоспроможності населення, на що безпосередньо впливає не тільки середня заробітна платня, а й рівень безробіття на території окремих регіонів. Робота населення і потужність економіки регіону, рівень її зростання визначають можливості населення в різних сферах в тому числі і в забезпеченні себе

медичним обслуговуванням за плату в бюджетних і комерційних структурах. Органи управління державної влади і місцевого самоврядування повинні дбати про розвиток економіки своїх регіонів, що може створити нові умови і нові можливості для населення і в питаннях забезпечення себе медичними послугами за плату, за свої особисті гроші.

Список використаних джерел.

1. Айвазовська О. Корупція в медицині, як допінг-тест. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://narodna.pravda.com.ua/sport/47c711d470127/>
2. Конторських І. Медичні послуги стануть платними, [Електронний ресурс]. Режим доступу: «Експрес» <http://zdbunivcity.net/medychni-posluhy-stant-platnymy/>
3. Синиця В. В. Питання надання платних послуг у закладах охорони здоров'я / В. В. Синиця // Медичне право України. Ма-ли 11 Всеукраїнської наук-практ. конф. 17-18. 04.2008 М.: Львів. – С. 295-299.
4. Статистичний щорічник Україна за 2013 рік. / За ред. О. Г. Осауленко. – К.: Держпідприємство «Інформаційно-аналітичне агентство», 2014. – 534 с.

ЛОШАК ВІКТОРІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОБЛЕМИ НАДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ СІМ'ЯМ З ДІТЬМИ

Вітчизняні нормативно-правові акти відносять до груп підвищеного соціального ризику таку категорію громадян як сім'ї з дітьми. Науковці і фахівці в сфері соціальної роботи відзначають високий рівень бідності населення насамперед серед сімей з дітьми, і вказують на необхідність в сучасних умовах державних заходів з матеріальної підтримки сімей в Україні. Закон України «Про державну соціальну допомогу сім'ям з дітьми» [1] відповідно до Конституції України встановлює гарантований державою рівень матеріальної підтримки сімей в яких виховуються та проживають неповнолітні діти. Але державна компенсація соціальних ризиків сім'ям з дітьми залишається недостатньою і малоефективною з огляду на ті проблеми і потреби, що залишаються хронічно невирішеними. Крім того, механізм надання такої допомоги не стимулює працюючих членів сімей до активного вирішення власних матеріальних проблем, породжує і відтворює в поколіннях утриманські настрої серед значної кількості населення України.

Питання фінансового обрахування розмірів допомоги регламентуються Постановою КМУ від 27.12.2001 №1751 «Про затвердження порядку призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми».[2, 3].

В Україні державну соціальну допомогу отримують понад 3 млн. сімей з дітьми.

В місті Одесі на теперішній час на обліку в управлінні соціального захисту населення департаменту праці і соціальної політики Одеської міської ради знаходиться більше 45 тисяч отримувачів різних видів допомог сім'ям з дітьми. В 2014 році сплачено державної допомоги сім'ям з дітьми на суму 670,6 млн.грн, що на 72,7 млн.грн. більше, ніж у 2013 році. У 2015 році обсяг бюджетних призначень для виплат допомог сім'ям з дітьми міста Одеси становить 674,6 млн.грн., що на 4 млн.грн. більше показника 2014 року.

До окремих видів державної допомоги сім'ям з дітьми відносяться:

- допомога у зв'язку з вагітністю та пологами;
- допомога при народженні дитини;
- допомога на дітей, що перебувають під опікою та піклуванням;
- допомога на дітей самотнім особам;
- допомога при усиновленні дитини.

Основні проблеми системи надання державної соціальної допомоги сім'ям з дітьми, на нашу думку, можна згрупувати за наступним чином.

1. Нормативно-правові: існування значної кількості нормативно-правових документів, регламентуючих відносин в сфері надання державної соціальної допомоги сім'ям з дітьми. Загалом таких юридичних актів (Законів, Постанов, наказів і т.п.) 21, тоді як видів соціальної допомоги сім'ям з дітьми за станом на жовтень 2014 року – 5.

2. Економічні: не забезпечують достатній рівень споживання для сімей з дітьми, лише мінімальний; не стимулюють до пошуку додаткових джерел існування працездатних членів сім'ї; відсутність механізму оцінки соціальної ефективності надання допомоги (впливу соціальної допомоги на подолання бідності).

3. Фінансові: окремі види соціальної допомоги надаються без урахування доходів одержувачів; рівень допомоги залежить від ресурсних можливостей держави; багатоджерельність фінансування окремих видів допомог.

4. Організаційні: складність процедури надання допомоги; необхідність значної кількості документів для призначення допомоги; нечіткість критеріїв надання допомоги і можливість впливу суб'єктивних факторів при прийнятті рішення про надання допомоги.

5. Інформаційні: заявочний (ініціативний) принцип соціальної допомоги відсутність єдиної інформаційної бази одержувачів і потенційних одержувачів державної соціальної допомоги сім'ям з дітьми, складність механізму інформування потенційних одержувачів допомоги.

З метою подолання існуючих проблем, ми вважаємо, що будь-яка соціальна допомога має надаватися не на основі приналежності до певної незахищеної соціальної категорії, як-то сім'ї з дітьми, а відповідно до індивідуальної програми соціальної підтримки, розробленої для кожного її одержувача та спрямованої на максимально можливу його підтримку.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» від 21.11.1992 №2811-XII.
2. Наказ, Методика від 15.11.2001 №486/202/524/455/3370 «Про затвердження Методики обчислення сукупного доходу сім'ї для всіх видів соціальної допомоги».
3. Постанова КМУ від 27.12.2001 №1751 «Про затвердження порядку призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми».

ОВЧАРЕНКО СВІТЛАНА ВОЛОДИМИРІВНА

*професор кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, д.філос.н., професор*

ІНТЕГРАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Загальні цивілізаційні виклики сучасності та своєрідність політичних процесів в Україні спонукають до пошуків нових форм та стратегій управління соціальними та економічними процесами від імені держави. В цих пошуках все більш виразною стає спрямованість на переосмислення культурних чинників побудови стратегій управління та визнання культурної обумовленості соціальних зрушень. Отже, інноваційним слід вважати шлях розвитку держави, який передбачає культурні перетворення, що будуть виявлятися як інтегральна заміна базових основ економічної взаємодії.

Одним з напрямків такого інноваційного поступу може стати опрацювання методологій управління, що будуть базуватися на інтегральному осмисленні культури як визначального фактору соціальних та економічних технологій людської діяльності. При такому підході, культура буде розумітися як система ціннісних орієнтацій комунікаційної та виробничої активності людини, а основою оновлення підвалин державного управління розвитком територіальних громад може стати перегляд принципів засад розуміння смислу соціокультурного розвитку суспільства. Сучасний перегляд стратегій управління регіональним розвитком не в останню чергу, на даному етапі, пов'язаний із усвідомленням постмодерної парадигми осягнення сутності функціонування суспільної цілісності, що базується на прийнятті постулату про культурну визначеність якості людської діяльності. На практиці це означає, що всі стратегії управлінського впливу потрібно розробляти як такі, що мають певний рівень культурного спротиву, в якому виявляються традиційні настанови суспільної думки даного культурного ареалу. Таким чином, саме регіоналізація та децентралізація за культурним змістом державної управлінської діяльності є відповіддю на сучасний запит самоусвідомлення суспільства.

Інтегральний підхід до культурних основ управлінської діяльності передбачає опрацювання стратегій розвитку територій у сукупності всіх форм забезпечення економічного, гуманітарного та соціального буття людини. Подальші наукові пошуки в межах дослідницького напрямку «Державне управління» спонукають до розробки міждисциплінарних технологій побудови перспективних планів розвитку територій як осередків здійснення різноманітних життєвих потреб людини, в яких обов'язково буде враховано культурну складову існування людини на цій території. За умов прийняття постмодерної концептуальної орієнтації світобачення з'являється необхідність у формуванні нового менеджерського світогляду, що має стати підґрунтям сучасних технологій управлінської діяльності. Тому є необхідність розглянути можливість виокремити сферу наукової діяльності в галузі державного управління, яку можна окреслити як сферу досліджень інтегральних технологій управління розвитком територій, в підґрунті котрих буде знаходитися опрацювання соціокультурного контексту розробки та впровадження стратегічних регіональних програм.

В першу чергу оволодіння новими інтегральними технологіями стосується працівники таких галузей як освіта, управління ЗМІ, охорона здоров'я, менеджмент в мистецтві, організація дозвільної діяльності та туризму тощо. Це пов'язано з необхідністю осмислення спільної участі всіх цих елементів життєвої реальності у створенні загального соціокультурного регіонального простору, який стає якісним підґрунтям для економічних та політичних перетворень на певній території. В організаційному плані це може стати основою створення нового наукового підрозділу, який буде відповідати за фахову підготовку та перепідготовку спеціалістів, що працюють, чи прагнуть працювати, в сфері соціокультурного забезпечення суспільних потреб населення окремої території чи держави.

Науковим результатом опрацювання інтегральних стратегій управління соціокультурним розвитком стане комплекс методичних матеріалів для викладання навчальних курсів в галузі прикладної культурології, соціокультурного проектування, психолінгвістики, галузевого менеджменту, соціології культури, соціокультурної інфраструктури, корпоративної етики, естетики реклами та маркетингу, екології, соціокультурної комунікації тощо у новому прикладному ракурсі, що ґрунтується на визнанні інтегральної цілісності повсякденного простору людини у культурному, соціальному та економічному сенсі. Також можна передбачити, що у підсумку діяльності такого підрозділу буде сформульовано низку пропозицій щодо удосконалення механізмів державного управління в реальному соціокультурному середовищі, яке обумовлює процес поступового розвитку територій нашої держави.

Список використаних джерел.

1. Гриценко, О.А. Культура і влада. Теорія і практика культурної політики в сучасному світі/ О.А.Гриценко. – К.: Стило, 2006 – 456с.
2. Економічний аналіз реалізації соціально-гуманітарної політики України : монографія / за заг. ред. І.В.Розпутенка. -К.: НАДУ, 2008. - 124 с
3. Роузфілд С. Порівнюємо економічні системи. Культура,багатство та влада в ХХІ столітті/ С.Роузфілд – [Пер. з англ. В.Вишенська] - К.: К.І.С., 2005. - 368 с.

Е-МЕДИЦИНА В КОНТЕКСТІ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Актуальність даного дослідження для науки державного управління обумовлена декількома факторами. *По-перше*, це стосується сучасного розвитку процесів взаємодії влади та суспільства, а також суб'єктів державного управління й установ всіх рівнів та всіх форм власності. Мова йде про електронні відносини між установами, суб'єктами державного управління та громадянами. Запровадження нових моделей електронних суспільних відносин надають можливість не тільки отримувати важливу для суспільства інформацію, а й сприяють розробці конкретних послуг в електронному форматі, що зменшить адміністративні бар'єри.

По-друге, розвиток інформаційного суспільства, стрімка глобалізація комунікаційних процесів у світі, управління цими процесами суб'єктами державного управління, вимагає від України не тільки приєднання до світової спільноти, а й швидкого уведення у всі сфери життєдіяльності нових форм побудови відносин держави та суспільства.

По-третьє, здебільшого, у науці та практиці державного управління акцент робиться на розробці: *проектів законодавчих та нормативно-правових актів з питань інформатизації та автоматизації процесів діяльності суб'єктів державного управління*, а не самого процесу управління; *методик управління проектами інформатизації для державного замовника*, а не цілеспрямованого впливу держави на стан і розвиток суспільних процесів і відносин з метою досягнення цілей і реалізації функцій держави через електронний формат побудови суспільних відносин; *систем сучасної телекомунікаційної інфраструктури та забезпечення її розвитку*, а не побудови відносин з суспільством шляхом надання електронних послуг; *певних інформаційних баз*, а не розробки систем електронного суспільного устрою та державного управління ним; *інформаційно-аналітичних систем для пріоритетних галузей економіки з урахуванням їх взаємодії у вирішенні завдань державного управління*, а не для суб'єктів державного управління, установ і громадян в аспекті побудови суспільних відносин; *довідкових систем*, які не враховують можливості і потреби суспільства. Отже, досліджуються можливості запровадження новітніх технологій у практику діяльності суб'єктів державного управління і галузевих фахівців.

У багатьох країнах (США, Великій Британії, Бельгії, Данії, Канаді, Австралії) впровадження електронної медичної картки (ЕМК) пацієнта стало державною програмою. Тут перехід на електронний документообіг вважається основним елементом підвищення безпеки пацієнтів. Електронний формат медичних карток та історій хвороби має певні переваги: можливість зберігання великого обсягу інформації, швидкий та зручний доступ незалежно від часу та місця перебування лікаря і пацієнта, отримання вибіркового даних (за певною ознакою або набором ознак), можливість оперативного обміну медичною інформацією. Також це дозволяє оцінювати якість надання медичної допомоги (клінічний аудит), розраховувати статистичні параметри та готувати звіти у напівавтоматичному режимі тощо. В англійській медичній літературі застосовують два терміни: Electronic Medical Record (EMR) та Electronic Health Record (EHR) [1-5].

Є дослідження, у яких більш широко розглядаються можливості різних систем ведення реєстрів та документообігу в системі охорони здоров'я [6]: електронні архіви; системи управління образами, документообігу, управління контентом, електронного управління документами; Workflow-системи; корпоративні системи електронного документообігу. Особливе місце посідають автоматизовані системи управління персоналом, інформаційні системи бухгалтерського обліку, маркетингові інформаційні системи, автоматизовані системи управління проектами.

Є також розуміння електронної медицини як синтезу розвитку медичних та інформаційних технологій. Цей напрям складається з багатьох перспектив: від створення відкритих цифрових реєстрів пацієнтів до лікування хворих на відстані [7].

Як зазначають спеціалісти, за останній рік в Україні було висвітлено кілька проектів, щодо впливів на швидкість і доступність медичних послуг завдяки Інтернету. Для опису дистанційної передачі медичних даних, часто використовують термін «телемедицина». Розрізняють клінічну (лікар-лікар) та індивідуальну (пацієнт-лікар) телемедицину. Вітчизняні експерти все ще обережно ставляться до використання індивідуальної телемедицини, адже її діяльність викликає ряд професійних, етичних та юридичних суперечностей. Проте, стверджують дослідники-науковці, вже можна знайти приклади її вдалого застосування. Втім, в Україні набагато ширше розвинена клінічна телемедицина. Існує чимала кількість різноманітних проектів у цьому напрямку. Прикладом є проекти, які дозволяють лікарям Дніпропетровської, Донецької, Одеської, Волинської областей користуватися для консультацій з колегами регіональними телемедичними мережами. У національній мережі теле-електрокардіографії за останні 5 років між спеціалістами було проведено понад 150 тисяч сеансів зв'язку.

Окрім каналів, які прискорюють і спрощують надання медичних послуг, напрям електронної медицини включає в себе створення спеціальних інтернет-порталів, які систематизують і роблять більш відкритою медичну інформацію і є запровадженням *теорій приєднання до єдиного світового інформаційного простору*. У цьому плані показовими вважаються нароби Київських фахівців. Зокрема, у Києві в рамках «Стратегії розвитку 2025» була запропонована концепція «Київська медицина майбутнього». Згідно з нею, планувалося впровадити електронні медичні карти, створити можливість запису на прийом до лікаря через Інтернет, а також запустити сайт, на якому б користувачі могли інтерактивно оцінювати якість медичних послуг у столиці [8].

Список використаних джерел.

1. Electronic Office. – Режим доступу : <http://www.electronicoffice.net/>
2. What is the Electronic Office? – Режим доступу : <https://seu.gencat.cat/en/que-es-seu.html>
3. History of the Electronic Medical Record system – Режим доступу : http://www.nasbhc.org/atf/cf/{CD9949F2-2761-42FB-BC7A-CEE165C701D9}/TA_HIT_history_of_EMR.pdf
4. The Era of Electronic Medical Records – US News – Режим доступу : <http://health.usnews.com/health-news/most-connected-hospitals/articles/2011/07/18/most-connected-hospitals>
5. What Is an Electronic Medical Record (EMR)? – HealthIT.gov – Режим доступу : <http://www.healthit.gov/providers-professionals/electronic-medical-records-emr>

6. Селіверстов Р. Г. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Інформаційні системи в менеджменті». – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2008. – 46 с.

7. Телюк О. Електронна медицина в Україні : як це працює / О. Телюк. – Режим доступу : <http://life.pravda.com.ua/society/2012/11/12/115593/>

8. Впровадження «електронної» медицини у столиці почнуть з Дарниці. – Режим доступу : <https://kievcity.gov.ua/news/5720.html>

PULENKO IRYNA

*Ass. Professors, Chair of the Ukrainian and Foreign Languages,
ORIPA NAPA, Office of the President of Ukraine,*

SAZYKINA TETIANA

*Ass. Professors, Chair of the English Professional Language,
Odessa National Marine University,*

IMPERATIVES FOR CHANGING EDUCATIONAL SYSTEMS IN THE POST COMMUNIST COUNTRIES

The European and Central Asian (ECA) region includes Central Europe (the Czech Republic, Hungary, Poland, and the Slovak Republic), Southeast Europe (Albania, Bulgaria, and Romania), the Baltic States (Estonia, Latvia, and Lithuania), the western Commonwealth of Independent States (Belarus, Moldova, Russia, and Ukraine), the Caucasus (Armenia, Azerbaijan, and the Republic of Georgia), former Yugoslavia (Slovenia, Croatia, Republic of Macedonia, Bosnia and Herzegovina, Albania and Montenegro), and the Central Asian republics (Kazakhstan, Kyrgyzstan, Tajikistan, Turkmenistan, and Uzbekistan). In the early 1990s, the countries of the ECA began a transition from command economies to market economies. As the transition began, the countries had reason to take pride in their education systems. They had solved educational problems that still remained unsolved for several other regions of the world. Adult literacy was generally universal; participation and completion rates for children and youth of both genders were high at all levels of education; teachers came to work; students had textbooks; students in countries that participated in international assessments of mathematics and science performed well; school dropout rates and rates of grade repetition were low. Within the following years that reality changed. ECA education systems joined the ranks of the deeply depressed sectors [1].

The subject of research is the problems of modern secondary and higher education in ECA countries. The object of research is educational systems in ECA countries. The problems to be solved are as follows. Firstly, most ECA education systems focus on memorized factual and procedural knowledge, which is adequate for the predictability of a planned economy and the dogma of authoritarianism but not for the volatility of a market economy or the choices required of citizens in democracies. Secondly, education is an important mechanism for reducing and preventing poverty. Differences in children's learning opportunities depend on the predetermination when skills and knowledge increasingly determine a family's poverty status. Unequal learning opportunities matter more in ECA countries in the early twenty-first century because education matters more. Skills and knowledge affect individuals' earnings, unemployment probabilities, etc. [2]. Thirdly, ECA countries need to change the financing of their education systems with fiscal realities without jeopardizing the fairness and quality of educational services. Fourthly, most ECA education systems do not perform well against standards of transparent and effective governance, efficient management, and strong accountability. The sector is still dominated by governments unchecked by private sector competition and participation of stakeholders.

In market economies wages reflect skills and knowledge; in planned economies, there is little relationship between the two. Integrating into the global economy imposes a discipline on domestic producers by increasing competition and clarifying comparative advantages. It is a stimulus for doing what producers have to do anyway in order to raise productivity, which is the key to higher wages and higher standards of living. Globalization and flexible production have combined to change the profile of customer demand for manufactured goods, agricultural products, and services. Under flexible production employers broaden job descriptions to give each worker authority over more of the component tasks of production. In this context workers need solid literacy or information-processing and interpretive skills, better problem-solving skills, better knowing-how-to-learn skills, and greater initiative.

For decades ECA countries were ruled by authoritarian regimes that controlled their populations through fear and the deliberate creation and manipulation of distrust. In the post transition era, ECA schools can be important weapons for socializing children to the rights and obligations of citizenship and for developing the trust among groups that leads to a willingness to cooperate across the boundaries that normally divides the groups (e.g., clan, ethnic or religious membership) – provided that the political context supports these values [3]. Solution of the educational problem of ECA countries is how their education systems will have to adapt. In regard to the economic imperative, the region will have to introduce such radical economic shifts as: (1) from centrally planned to market economies; (2) from protected trade based on politics to global trade based on economic comparative advantage; and (3) from mass production to flexible, or customized, production. Only in such conditions educational systems will become up-to-date and efficient.

References.

1. Eastern Europe and Central Asia – New Rules for Education in the ECA Region, The Economic Imperative, The Civic Imperative – StateUniversity.com <http://education.stateuniversity.com/pages/1929/Eastern-Europe-Central-Asia.html#ixzz3IGD7vqtt>

2. State of the World's Children 2014. UNICEF International Child Development Center. – Access mode: <http://www.unicef.org.uk/>

3. World Bank. 2014 –. *World Development Indicators*. – Washington, DC: World Bank. – Access mode: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/6014>

РОСТІЯНОВ БОГДАН ЮРІЙОВИЧ

*доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.філол.н.*

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ МІСТОМ: МИКОЛАЇВ У XVIII СТОЛІТТІ

1787 року князь Г.О. Потьомкін, майже через десять років після заснування Херсона, вирішив, що місце для міста обрано не зовсім вдало: далеко до моря; навколо міста багато островів і плавнів, де можна заразитися болотною лихоманкою; чимало мілин у Дніпрі; центральна частина міста щовесни потерпає від повеней. Потьомкін вирішив, що слід шукати нове місце для нової верфі – і доручив цю справу своєму найближчому помічникові – М.Л. Фалееву. Сталося так, що влітку 1787 року турки з району нинішньої Коренихи переправилися через кордон – Бузький лиман – і напали на дачу Франца Фабре (в районі нинішнього яхт-клубу), розграбувавши її й по-звірячому вбивши служницю. Постраждалий Фабре звернувся до влади – і Потьомкін направив М.Л. Фалеева на дачу Фабре розібратися. Залагодивши прикордонний конфлікт, Фалеев також виконав доручення Потьомкіна з вивчення місцевості навколо Інгула – і доповів Потьомкіну, що на березі Інгулу є чудове місце для нової верфі. Князь розпорядився заснувати нову верф. Але земля на березі виявилася приватною: сам Потьомкін кілька років тому розпорядився продати її тому ж-таки Фабре. Потьомкін приймає рішення: викупити у Фабре цю землю і повернути її в державну власність. З цього часу починається регулярне прибуття кораблів до Бузького лиману і у вустя Інгулу для ремонту й зимового відстою. 21 липня 1788 року Потьомкін пише Фалееву: «Предписано вам заготовить на Ингуле эллинги для построения по апробированному рисунку двух кораблей пятидесятипушечных» [2, с. 56]. І вже через місяць до вустя Інгулу почали прибувати обози з будівельними матеріалами для майбутньої верфі. Потьомкін вже бачить майбутню верф і доповідає імператриці про її будівництво. Вирішивши поставити уряд перед фактом існування верфі й надати їй державного значення, у своїх документах Потьомкін називає ще неіснуючу верф Адміралтейством, а будинки навколо неї (переважно землянки з очеретяними дахами) – містом.

Будівництво верфі Потьомкін доручає знову-таки М.Л. Фалееву – своєму другові, одноступцю й найпершому помічникові у справах перетворення південного краю – ордером № 282 від 27 квітня 1789 року: «Вашему препоручаю попечению...завести верфь на Ингуле»; а 27 серпня 1789 року з'являється знаменитий ордер полковнику Фалееву № 1065: «Фаберову дачу именовать Спасское, а Витовку – Богоявленское, новозаводимую верфь на Ингуле – город Николаев» [1, с. 25]. 10 листопада 1789 року Потьомкін звертається до Катерини II із донесенням № 84 з проханням закріпити за Миколаєвом статус міста згідно з Миським положенням Катерини II від 1785 року: «Избрав весьма выгодное для строения кораблей место при впадении реки Ингула в Буг и учредя там верфь, поселяю я сие место под названием города Николаева, о чем всеподданейше донеся Вашему императорскому величеству испрашиваю Величайшей на сие апробации» [3, с. 75]. Але цариця не затвердила Миколаєву статус міста, мотивуючи своє рішення тим, що на території верфі живуть тільки одні військові, цивільного населення майже немає, немає духівництва, немає міщан, немає дворян. Жодного корабля не побудовано. Але Потьомкін продовжує наполягати: Миколаїв – це місто! Однак він розумів незаконність статусу міста й періодично повертався до старих назв: Верф на Інгулі, Нова верф, Миколаївська верф. Щоби переконати Катерину, потрібна була реальна справа. Такою реальною справою мало стати хоча б одне побудоване судно. 26 грудня 1789 року Потьомкін пише Фалееву: «Закладывай, призвав Бога, корабль, призови Николая Чудотворца и мысленно отдай ему в руки» [1, с. 125]. Заохочуючи Фалеева, Потьомкін повідомляє його про присвоєння звання обер-штер-кригс-комісара, тобто бригадира.

Затвердження Миколаєва в статусі міста відбулося у жовтні 1790 року – але міста не повноправного, а заштатного – тобто Миколаїв не був включений до списку (штату) міст Російської імперії, а, як суто військове місто, перебував «за штатом» і підлягав управлінню військового губернатора. Указ про присвоєння статусу міста надрукували в Петербурзі в одному примірнику – і цей примірник Потьомкін узяв собі й привіз із столиці у Миколаїв – а до Правительствующого Сенату не було надано копії. Таким чином, Миколаїв залишився містом без оіційного указу в Зведенні законів Російської імперії – і вперше у якості міста згадується лише 1795 року.

Г.О. Потьомкін став не лише засновником, «батьком» Миколаєва – він став і «батьком» вітчизняного південного суднобудування, яке стало надзвичайно складною справою, оскільки, по-перше, до Миколаєва все доводилося привозити здалеку: людей, продукти харчування, будматеріали, озброєння тощо; і по-друге, у вітчизняного суднобудування ще не було досвіду будівництва суден на південних морях (а лише на північних – Балтійському, Білому).

Спорудження верфі й міста, яке здійснювалося на кошти Чорноморського Адміралтейського управління, вели видатні інженери й архітектори того часу І.І. Князев, Ф.І. Волан, І.Є. Старов, М.І. Портарій. Вони спланували прямі, широкі вулиці. Спочатку місто забудовувалося на лівому березі Інгулу. Центральну частину його займала Адміралтейська верф із слободою; на захід від неї простягалося цивільне передмістя, на схід – військове (Слобідка). Першою була забудована центральна вулиця Миколаєва – Адміральська, на якій розташувалися Адміралтейство, будинок канцелярії адмірала – головного командира Чорноморського флоту і порту, магістрат, адміралтейський собор. Перші вулиці Миколаєва називалися за професіями перших майстрів: Плотницька, Столярна, Купорна, Конопатна, Котельна тощо. Вже через рік після заснування в місті налічувалося 59 казарм, 113 землянок і куренів для рекрутів, 6 службових приміщень, 5 складів, 2 цегельні заводи, 4 казенні й 274 приватні житлові будинки (з них 223 мазанки й землянки), кілька крамниць і погребів, 4 лазні, 3 кузні, 3 колодязі, фонтан у Спаському. Населення Миколаєва складало близько 10 тис.чол., в основному це – солдати гренадерського полку, матроси гребної флотилії, казенні майстри, купці, добровільні поселенці, втікачі-кріпаки тощо. Понад 3 тис.чол. становили казенні майстри-суднобудівники. Їх купували у

поміщиків центральних губерній імперії, під конвоєм доставляли на верф і зараховували на військову службу строком 25 років. Майстри відбували й військову муштру, призначалися у наряди та караули. Їх робочий день тривав 16-17 годин. Поділялися вони на роти, а згодом – на робочі екіпажі. Непосильна праця, муштра, погане харчування призводили до високої смертності. Тільки з 1 квітня по 1 липня 1790 року на верфі померло 547 теслярів! Багато майстрових не витримували жорстокої експлуатації, нужденного життя – і тікали з будівництва. Тих, кого ловили, піддавали суворим тілесним покаранням. Для поповнення робочої сили наприкінці 18 століття поблизу Миколаєва було засновано ряд сіл – адміралтейських поселень, жителі яких по черзі призначалися на підсобні роботи на верфі.

У серпні 1790 року спущено на воду первенець верфі – 44-гарматний фрегат «Святой Николай», чим покладено початок спорудженню в Миколаєві великих вітрильних військових кораблів. Адмірал Ф.Ф. Ушаков, який у лютому 1790 року перебував у Миколаєві, уважно оглянув збудовані тут кораблі й доповів урядові, що «оныя по замечанию моему будут весьма хороши». З 1790 року саме в Миколаєві перебувало Управління флотом – канцелярія головного командира Чорноморського флоту і портів. Уже з 1805 року головному командирові флоту і портів надаються права військового губернатора Миколаєва і Севастополя, в його руках зосереджується військова і цивільна влада.

Так виникало і швидко розквітало наприкінці ХУІІІ століття майбутнє місто корабелів, яке протягом наступних ХІХ і ХХ століть пережило славетну історію. Із закінченням періоду Новітньої історії й переходом до сучасності Миколаїв швидко став занепадати як місто корабелів. Щоб відродити його, сьогодні й завтра буде потрібна висока управлінська культура, яка обов'язково має враховувати позитивний історичний досвід управління містом.

Список використаних джерел.

1. Історія міст і сіл УРСР: Миколаївська область. – К.: Ін-т історії АН УРСР, 1971. – 770 с.
2. Ковалева О.Ф., Чистов В.П. Очерки истории культуры Южного Прибужья (от истоков до начала ХХ века). – Николаев: Тетра, 2000. – 250 с.
3. Нартов В.В. Історія України з давніх-давен і до сьогодні. – Харків: Фоліо, 2010. – 228 с.

СЕМЕНОВ СЕРГІЙ СТАНІСЛАВОВИЧ

*заступник начальника кафедри соціальних та правових дисциплін
Національної академії Національної гвардії України, к.філос.н., доцент*

ГЕГЕЧКОРІ ОЛЕКСАНДР ВАХТАНГОВИЧ

*доцент кафедри соціальних та правових дисциплін
Національної академії Національної гвардії України, доцент*

ДО ПРОБЛЕМ РЕЛІГІЄЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ТА ПОЛІТИЗАЦІЇ РЕЛІГІЇ В УКРАЇНІ

Розбудова демократичної держави, творення надійних основ громадянського суспільства в Україні вимагають філософського переосмислення деяких підходів стосовно взаємовідносин між політикою і релігією, державою і церквою.

На думку аналітиків, діалектика взаємозв'язку політики та релігії проявляється як правило в основних тенденціях релігієзації політики та політизації релігії.

Історія людства свідчить, що в переважній більшості культур релігія і світська влада, як відомо, є головним політичним елементом в суспільстві, або існують паралельно, більш-менш самостійно, або йдуть поруч рука в руку, або в тій чи іншій мірі зрощуються між собою аж до повного отожднювання.

Дійсно, кожна держава створює, законодавчо закріплює і реалізує свою віросповідну стратегію і тактику, систему зносин з релігійними організаціями. В Україні можна виокремити такі характерні ознаки сучасної моделі державно-церковних відносин: світський характер держави; конституційно закріплене відокремлення церкви від держави і школи від церкви; державна реєстрація релігійних організацій, надання їм статусу юридичної особи; рівність усіх релігійних організацій, віросповідань перед законом, невизнання державою жодної релігії як обов'язкової; не втручання держави у діяльність церков, релігійних організацій, якщо ця діяльність не суперечить законодавству; захист державою прав і законних інтересів релігійних організацій; не фінансування державою діяльності релігійних організацій; державний курс на повернення церкві колишньої її власності (культових будівель, церковних атрибутів тощо); державний контроль за дотриманням законодавства про свободу совісті та релігійні організації; наявність спеціального органу з компетенцією сприяти реалізації державної політики щодо релігії, церкви і віруючих.

Якщо розглядати політику як вид суспільної діяльності, що пов'язана з утвердженням і здійсненням права індивідів, соціальних спільнот, політичних та інших інституцій (асоціацій) на управління суспільством для реалізації їхніх інтересів і потреб, то у площині «політика-релігія» можна відслідкувати ряд взаємозв'язків як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру.

Найбільше каменів спотикання, причому і для релігійних, і для світських діячів, лежить у площині взаємовідносин між релігійними організаціями і політичними партіями (рухами).

Зв'язок між політичними партіями і релігійними організаціями в Україні значно посилюється під час виборчих перегонів. Деякі релігійні конфесії для закріплення свого положення у суспільстві намагаються заручитись протекцією певних політичних сил, а відтак втручаються в політичну боротьбу. З іншого боку, самі партії та й державні діячі в цей період налагоджують тісні стосунки з церквами, розраховуючи на підтримку їх електоратом із числа віруючих.

Багато церков, що діють на терені України, все більше стають активними учасниками політичних процесів, а відтак і безпосередніми заручниками політиків, причому як за власним бажанням, так і в зв'язку із залученням їх до політичної боротьби державною владою, опозиційними до влади силами, а також різними партіями і громадськими об'єднаннями.

Релігієзація політики так і політизація релігії – це об'єктивні процеси в тому числі і в нинішніх реаліях України. Головне тут забезпечити помірність, виваженість, не переходити дозволених меж. Як політика, так і релігія ні в якому разі в демократичному суспільстві не повинні перетворюватись в панівні, безконтрольні інституції.

СОКУР НАТАЛЯ ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н., доцент*

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Однією з загальносвітових тенденцій на сучасному етапі є розвиток інформаційного суспільства та суспільства знань. Розвиток інформаційного суспільства визнається не тільки одним з найважливіших національних пріоритетів провідних країн світу, а й визначається як ступінь в розвитку сучасної цивілізації.

Входження української держави до світового інформаційного простору на рівноправній основі передбачає зміцнення зв'язків між владними структурами і суспільством, вирішення низки проблем з забезпечення ефективного розвитку національної інформаційної інфраструктури, створення інформаційно-аналітичних систем органів державної влади, прискорення процесів модернізації матеріально-технічної бази, надійного захисту інформаційних ресурсів.

Першим законом в нашій державі, який в 1992 році заклав правові основи інформаційної діяльності, став Закон України «Про інформацію» [4]. Цей Закон України можна вважати базовим правовим актом у системі державного регулювання інформаційних відносин в Україні.

Одним з головних пріоритетів України, визначених Законом України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» [5], є прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному і особистому розвитку та підвищуючи якість життя.

При цьому ефективна діяльність влади для громадян в першу чергу розуміється як конкретна ефективна робота влади саме на місцях та отримання громадянином конкретних послуг від цієї влади, у тому числі інформаційних. Через це підвищується значення та роль саме інформаційної діяльності органів місцевої влади, а важливими результатом цього процесу стає забезпечення інформаційних потреб суспільства.

Розвинуті держави розглядають розбудову власного інформаційного простору як основу свого соціально-економічного, політичного й культурного розвитку та здійснюють цілеспрямовану державну інформаційну політику з урахуванням стрімких змін і тенденцій розвитку у глобальному інформаційному просторі.

Українське суспільство та держава в сучасних умовах вкрай потребує цілеспрямованої інформаційної політики, яка б, з одного боку, забезпечувала потреби кожної людини в інформації, надаючи їй усебічний і гармонійний розвиток, а з іншого – слугувала б ефективним інструментом захисту національної безпеки та територіальної цілісності України. Розробка та впровадження такої інформаційної політики повинні стати першочерговим завданням діяльності центральних органів влади та виступати невід'ємною складовою стратегії соціально-економічного розвитку та програми соціально-економічних реформ в Україні [2].

Спираючись на визнання «четвертої влади», або «інформаційної влади», як влади реальної, а також на наукове розуміння терміна «влада» (здатність і можливість визначально впливати на діяльність і поведінку людей за допомогою певних засобів: волі, авторитету, насильства тощо, влада – це також і політичне панування [1]), можна вважати, що інформаційна політика – це здатність і можливість суб'єктів політики впливати на свідомість, психіку людей, їхню поведінку і діяльність на користь держави і громадянського суспільства за допомогою інформації.

Інформаційну політику органів державної влади можна розглядати як сукупність принципів, підходів, смислів які визначають закони функціонування інформаційної сфери [3, с. 12].

Зміст завдань державної інформаційної політики впливає з нових політичних і соціально-економічних умов розвитку країни і накопиченого досвіду реалізації окремих заходів державної політики в галузі створення, поширення і використання інформації та досвіду реалізації інформаційної політики в розвинених державах [2].

Наразі в Україні сформульовано й законодавчо закріплено основні принципи, завдання та стратегічні напрями державної інформаційної політики, сформовано державні інститути відповідної компетенції, ухвалено цілу низку концепцій, програм і планів дій. Але разом з тим інформаційна політика держави в сучасній Україні характеризується різноспрямованістю, нескоординованістю діяльності різних відомств, непослідовністю та непрозорістю в реалізації запланованих заходів. У державній інформаційній політиці України невирішеними залишається ще чимало питань.

Враховання особливостей комплексу різнобічних факторів впливу поширення інформаційних технологій, а також особливостей стану країни потребує єдиної скоординованої державної політики з розвитку інформаційного суспільства, що вимагає об'єднання зусиль держави, бізнесу, громадських та міжнародних організацій, запровадження нових принципів їх взаємодії: партнерства, рівності, відкритості та прозорості. Все це дозволить розвивати міжнародне співробітництво у галузі інформації й гарантувати інформаційний суверенітет України.

Список використаних джерел.

1. Большой энциклопедический словарь. – СПб., 2000. – С. 76.
2. Пахнін М. Л. Принципи, завдання та інструменти державної інформаційної політики України в сучасних умовах. Теорія та практика державного управління. – Вип. 3 (46). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2014-3/doc/1/12.pdf>

3. Почепцов Г. Г. Інформаційна політика: навч. посіб. – 2-ге вид., стер. / Г.Г. Почепцов, С.А. Чукут – К.: Знання, 2008. – 663 с. – (Вища освіта XXI століття).

4. Про інформацію: Закон України від 02 жовтня 1992 р. № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

5. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки: Закон України від 09 січня 2007 р. № 537-V // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 12. – Ст. 102. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/537-16>

СТОЙКОВА ГАЛИНА ГЕОРГІЙВНА

доцент кафедри української та іноземних мов ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.фолол.н., доцент

ДУМКИ ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ІДЕЮ

Зараз, як ніколи, необхідне об'єднання всіх верств населення держави навколо нового світогляду на основі національної ідеї. Справжнє об'єднання можливе тільки на основі зрозумілої позиції кожного. Пошук національної ідеї відбувається через економічні, політичні та соціальні катаклізми. Керівники намагаються приміряти західну, східну і навіть латиноамериканську модель [3]. Але будь-яка, навіть найкраща модель не буде ефективною. Ми повинні винайти свою модель. А для цього необхідно усвідомити, що головна особистість в історії – це кожна людина. Необхідно перейти в таке громадянське суспільства, де кожна людина – це особистість. Пора зрозуміти, що наше життя залежить не стільки від керівників, скільки від нас самих, від нашого світогляду [2].

У сучасному світі вже майже не залишилось етнічно чистих територій. Згідно з оцінкою У. Коннора, лише близько 10 % держав можуть претендувати на статус «національної держави», у тому розумінні, що етнічні кордони та державні збігаються [5]. Отже, унітарна (мовно-етнічна) держава є скоріше винятком, ніж правилом. Протилежна ситуація (багатонаціональність) є більш поширеним у світі явищем. Для цілого ряду регіонів характерне спільне проживання численних етносів, які говорять різними мовами (Індія, Африка, Кавказ тощо).

Відомо, що кожна мова є своєрідною картиною світу, яка членує навколишню діяльність. Картина світу, відображена у свідомості людини є вторинне існування об'єктивного світу, закріплене і реалізоване у своєрідній матеріальній формі. Цією матеріальною формою є мова. Яка й виконує функції об'єктивації індивідуальної людської свідомості як окремої монади світу [1]. Кожна мовна картина світу є унікальною і виражає певні ідеї, які не є експліцитними в інших мовних картинах світу.

Маємо надію, що деякі європейські держави недовго затримаються на рівні вузького націоналізму. Звичайно, цей перехідний період неминучий. Патріотизм і так званий шовінізм – дві протилежності. Перше – поняття соборне, друге – навпаки і тому приводить до смерті. Істинний патріотизм клечається не тільки в безкорисній та самовідданій любові до вітчизни, до всіх проявів її національного генія, але й у повазі та бережності до всього і до всіх народів, які населяють її, збагачують її. Адже завдання національного генія в тому, щоб перетворити і пропустити через свою свідомість досягнення всіх народів країни, саме надати свій синтез цього конгломерату творчих проявів [4].

Народи і країни повинні навчитися зберігати основу свого характеру, свою індивідуальність, розвиваючи та збагачуючи його. Всіляке насильницьке відокремлення в наш час – співпраці та об'єднання – згубне. Не за горами високий рівень, коли країни почнуть прагнути до культурної, духовної співпраці та обміну, вносячи кожна свої досягнення. Отже, мудро переживемо неминучу смугу націоналізму, та зуміємо не порушити, а зблизити все, що можливо.

Любов до Батьківщини – поняття священне. Саме національна свідомість є виявленням характеру нації, а характер є найбільшою цінністю в кожному прояві. Люди і держави повинні берегти основу свого характеру, свою індивідуальність, розвиваючи та збагачуючи її. Завдання національного генія полягає в тому, щоб перетворити і пропустити через призму своєї свідомості досягнення всіх народів та надати свій неповторний синтез цього конгломерату творчих виявлень. Але в малій уяві національна свідомість є відокремлення та, відповідно, обмеження. Кожна відокремленість протиприродна та згубна, тому що вона проти єдності.

Місія України – стати щасливою нацією з істинно щасливою кожною людиною. Для визначення національної ідеї пропонується взяти все найкраще з глибин слов'янських джерел, з Православ'я, з інших ідеологій та на цьому виростити свою національну ідею – ідею України. І з новим світоглядом увійти в нове життя.

Список використаних джерел.

1. Калшанский Г. В. Объективная картина мира в познании и языке / Г. В. Калшанский. – М. : Наука, 1990.
2. Мова і мовознавство в духовному житті суспільства : Монографія. – К.: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2007.
3. Некрасов А. Живые мысли / А. Некрасов. – М.: АСТ, 2009.
4. Рерих Е. И. Тайны Агни Йоги / Е. Рерих. – М. : Эксмо, 2012.
5. Сміт Е. Національна ідентичність / Е. Сміт. – К. : Основи, 1994.

УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Сучасний етап українського державотворення означений процесами, що впливають на функціонування та визначення подальшого розвитку системи публічного управління України. Це – європейська інтеграція України, а також децентралізація та реформування системи державного управління [13, с.1].

Метою реформи державного управління в Україні визначено побудову прозорої системи управління, створення професійного інституту державної служби, розвиток публічного управління, забезпечення його ефективності [9,с.3]. А метою у сфері децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування в розбудові ефективної системи територіальної організації влади в Україні [10, с.435].

Очевидність необхідності реформування системи місцевого самоврядування і всієї територіальної організації влади в Україні зумовила появу достатньо великої кількості відповідних наукових напрацювань. Найбільш відомими розробками в окресленій проблематиці є публікації М. Біленчук, О. Васильєвої, В. Куйбіди, П. Надолішного, М. Оніщука, Ф. Погорілка, С. Саханенко та ін. Зокрема, обраній темі присвятили увагу В.Авер'янов, В.Бакуменко, Г.Атаманчук, М.Іжа, Ю.Каплан, О.Оболєнський, В.Олуйко, В.Толкованов, О.Якубовський та ін. В їх наукових працях порушуються питання про те, що процеси вітчизняного державотворення та модернізації співвідносяться з проблемами безпосередньої діяльності місцевого самоврядування в країні[3; 4;5;6;7].

З точки зору науковців [4;7;8] в руслі сьогодення постає необхідність в розбудові якісно нового інституту публічного управління, забезпечення спільноти кваліфікованими кадрами, компетентними управлінцями з інноваційним мисленням, здатних до відповідального прийняття управлінських рішень.

Безумовно, ці дослідження є значним внеском в теорію, методологію та практику вивчення суспільного розвитку сьогодення. Про те, попри велику увагу до проблем удосконалення та реформування діяльності місцевого самоврядування, як і державної служби, є багато дискусійних питань, які потребують осмислення сутності реформи місцевого управління.

Заступник Міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України В. Негода зазначив, що Україна, проводячи реформу місцевого самоврядування, намагається досягти європейського рівня місцевої демократії. *«До громад, що вже об'єдналися, з боку держави має бути особлива увага. Вже з 1 січня наступного року вони повинні розпочати ефективно працювати в нових умовах, стати потужним локомотивом подальших змін в країні. І для цього їм потрібна експертна та технічна допомога»*[8, с.4].

Необхідно визнати, що в останній час в контексті адміністративної реформи на перший план виходять демократичні зміни, а саме: оновлення змісту діяльності органів державної влади, їх максимальне наближення до потреб і запитів людей з головним пріоритетом демократизації суспільства та служіння народові України [5,с.3].

Вважаємо, що саме на *рівні місцевого самоврядування* виявляється децентралізація влади, встановлюється взаємозв'язок громадянського суспільства з органами публічного управління. Перш за все це – передача значних повноважень та бюджетів від державних органів влади органам місцевого самоврядування, так, аби більше повноважень мали ті органи, що знаходяться ближче до людей, де такі повноваження можна реалізовувати більш успішно. Однак у даний час в Україні система місцевого самоврядування не відповідає потребам суспільства, про що свідчать: недостатня спроможність органів місцевого самоврядування створювати та підтримувати сприятливе життєве середовище, в якому людина мала б усі можливості для розвитку; неналежна відкритість та прозорість діяльності; недовіра населення до влади [7; 10].

За цих умов все більшій значущості і гостроти набуває «проблема вибору», в аспекті визначення механізмів підвищення ступеню участі населення в управлінні суспільними справами та прийнятті управлінських рішень, що й обумовлює актуальність удосконалення діяльності органів публічної влади. 20 травня 2015 р. Конгрес місцевих та регіональних влад Ради Європи презентував Дорожню карту по Україні, укладену за результатами постмоніторингу виконання рекомендацій Конгресу щодо місцевої та регіональної демократії в Україні [17]. Попередньо друге і третє засідання пост моніторингової групи Конгресу відбулись у березні 2015 р. і були присвячені стану виконання рекомендацій щодо фінансової самостійності місцевих органів влади, посилення субсидіарності і об'єднання громад. Підсумки постмоніторингової програми були узагальнені у Дорожній карті, яка містить ключові рекомендації для Уряду України, зокрема щодо внесення змін до Конституції України, проведення місцевих виборів та інших питань, які є ключовими для успіху реформи місцевого самоврядування[13, с.1].

Зазначимо, що Конгрес місцевих та регіональних влад – це інституція Ради Європи, яка відповідає за посилення місцевої та регіональної демократії. У 47 країнах – членах інституція складається з двох палат – Палати місцевих влад і Палати Регіонів, а також трьох комітетів, та з 636 місцевих представників, які представляють більш ніж 200.000 місцевих та регіональних органів влади. Пріоритетами Конгресу є зміцнення та захист інтересів органів місцевих і регіональних влад, забезпечення їх участі у процесах європейської інтеграції, моніторинг дотримання державами-членами Ради Європи положень Європейської хартії місцевого самоврядування та спостереження за місцевими та регіональними виборами, які відбуваються в цих країнах[13, с.2].

Окрім цього, важливо зазначити, що глава Української держави під час свого виступу у відкритті 12-ої Щорічної зустрічі Ялтинської Європейської Стратегії (YES).– наголосив і закликав чітко визначити, що «Україна думає та діє по-європейськи» [15, с 1]. Президент закликав об'єднати зусилля для реформування та вдосконалення інститутів, які покликані служити принципам і нормам міжнародного права, на зразок права вето у Раді Безпеки ООН. «Ми розраховуємо на постійну ширшу та віддану підтримку нашими партнерами наших зусиль із досягнення миру та всеохоплюючої трансформації. Ми всі сьогодні повинні думати і діяти по-європейськи... Значна увага під час зустрічі була приділена стану виконання Мінських домовленостей, подальшій координації дій на міжнародному рівні [там само, с 2].

Слід відзначити, що всі країни Європи та більшість країн світу виділяють в системі органів публічної влади – органи місцевого самоврядування. Інтеграція українського суспільства в європейську спільноту і запровадження реформ з децентралізації публічної влади в Україні зумовлює осмислення досвіду децентралізації публічної влади в провідних європейських демократичних країнах. Саме децентралізація публічної влади являється невід'ємним атрибутом місцевого самоврядування в провідних демократичних державах Європейського Союзу [6;7;8; 9;11].

В контексті вищеозначеного, слід окреслити: оскільки місцеве самоврядування спочатку появилось у містах (а основою його постало Магдебурське право), вважаємо, що наявність органів публічної влади на найближчому для людей рівні робить владу більш ефективною та дешевшою для суспільства.

Формування, реалізація державно-службових відносин у діяльності органів публічної влади в контексті євроінтеграційних прагнень України повинна бути спрямована на те, щоб люди розуміли, що від їх вибору залежить якість життя, для чого необхідно не лише удосконалити функціонування місцевої влади, але і знижувати бюрократизованість державної машини.

Заодно доводиться констатувати, що бюрократизм який виживав за будь-якої влади, по інерції на сьогодні все більше намагається зберегти свої звичні механізми управління. Тому в нинішній час одним із ключових завдань, яке стоїть перед урядом, є реформа державної служби як одного з ключових елементів реформи державного управління в цілому і якомога швидшого удосконалення діяльності органів влади щодо вирішення місцевих проблем[5,с.2].

Разом з тим, на сьогодні українська держава характеризується поєднанням у собі інститутів, що дісталися як у спадок від радянської доби, так і нових інститутів, що сформувалися в складний період становлення незалежності [4;5;7]. Варто зазначити, що як організаційно-управлінський інститут публічна служба є професійною діяльністю із виконання та забезпечення цілей, завдань і функцій держави, виступає в ролі соціального механізму їх реалізації на місцях, що є гарантом розвитку соціуму [7,с.2].

Слід зосередити увагу на тому, що розбудова системи державного управління та місцевого самоврядування є багатогранним комплексним завданням, яке потребує окремого розгляду й вироблення системи заходів щодо поступу суспільного розвитку. Хоча чіткої на сьогоднішній день моделі організації публічної служби за конституційними нормами не встановлено, проте Конституція України [1,с.37] виділяє загальні засади концепції формування та розвитку системи державного управління і його базової складової – інституту державної служби. Так, до основних конституційних положень, що безпосередньо стосуються державної служби і розкривають її соціальний характер, належать наступні: ст. 38 (розд. II) Конституції України наголошує, що «громадяни користуються рівним правом доступу до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування»; ст. 8 (розд. I) визначає, що Конституція України має найвищу юридичну силу і в Україні діє принцип верховенства права [1,с.12].

Цей принцип забезпечує єдність, узгодженість і стабільність всієї правової системи, її окремих елементів та інститутів, зокрема публічного інституту державної служби [2,с.1]. Цей принцип передбачає, що: органи влади, посадові особи і громадяни повинні додержуватися Конституції України, законів України, міжнародних норм; державні службовці мають виконувати функції тільки у межах компетенції органу, де вони працюють, у межах прав, закріплених за посадою; всі державні органи і посадові особи повинні належним чином реалізовувати свої права та обов'язки; державні службовці чесно, сумлінно, віддано виконувати та забезпечувати цілі, завдання і функції держави, що стає основою довіри громадян до дій державних службовців; передбачає підвищення їх професійної компетентності та публічності[там само,с.5].

Безумовно, публічна служба передбачає виконання посадових обов'язків особами, які займають державні посади і які отримують за свою працю грошову винагороду [6;7;12]. Взагалі публічна служба виконується службовцями в порядку, встановленому законом і стандартами, які нормативно врегульовані і постає тим інститутом, через який реалізується демократична сутність держави, підтримується життєдіяльність суспільства, а державний апарат слугує потребам суспільного розвитку як в центрі так і на місцях[6;7;8].

Багатоманітність впливу державного апарату на суспільну життєдіяльність, багатовекторність його цілей та функцій його діяльності свідчить про те, що на сучасному етапі демократизації перетворення у системі державного управління та державної служби співвідносні з перетворенням в системі місцевого самоврядування [12, с.2].

Виходячи з вищеозначеного слід зауважити, що стара економічна кланово-олігархічна модель добігла в Україні кінця. Для прикладу, колишній президент Грузії, голова Одеської облдержадміністрації М.Саакашвілі заявляє, що суспільний розвиток сьогодні в контексті удосконалення діяльності органів влади на місцевому рівні полягає в тому, що в Одесі потрібно почати зміни вже зараз, щоб десь за рік-півтора відбувся реально великий розвиток. М.Саакашвілі наголошує: «у мене немає ілюзій, що ми побудуємо тут за півроку Батумі. У Грузії нам знадобилося два-три роки, щоб ми змогли навести порядок»[14, с.2].

Обнадійливо, адже М. Саакашвілі вважає, що в Україні це можна зробити швидше. Модель управління, яка веде країну до деградації, треба якомога швидше міняти. Тоді і прийдуть інвестори, які повірять у реформи, заявив голова ОДА. Тому що інвестиції підуть тільки туди, де немає криміналітету, корупції, а туди, де людина розуміє, які є реальні правила гри [там само, с. 2].

Отже, розглядаючи діяльність органів влади в контексті реформування публічного управління, усвідомлюємо необхідність удосконалення моделі управління в цілому, аналізуючи державну службу і службу в органах місцевого самоврядування як комплексний і багатогранний соціально-правовий, організаційний інститут. Лише у випадку належної уваги держави до ролі державного службовця, та службовця в органах місцевого самоврядування відповідного до місії служіння народowi і державі, реформа державної служби наблизить систему вітчизняного управління до європейських стандартів. Успішне вирішення завдань модернізації можливе лише за активної участі інституціоналізованого громадянського суспільства. Лише воно здатне надати модернізаційним перетворенням органічного характеру, залучити до їх здійснення потенціал самоорганізації суспільства.

На сьогодні першочергово нам потрібна стабільна, мирна, демократична Україна. Тільки в такому випадку можна здійснити модернізацію, підготувати країну до здійснення масштабних реформ. З цієї точки зору місцеве самоврядування розглядається не тільки як складова публічної влади, а й передусім як явище суспільного життя і стратегічно важливий ресурс для розвитку громадянського суспільства.

Список використаних джерел.

1. Конституція України / Док/ 254к/96-ВР, чинний, ред. – від 15.05.2014, підстава v005p710-14/ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/>
2. Закон України «Про державну службу» від 16.12.1993 № 3723-XII Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/>
3. Бакуменко В.Д. Державне управління: основи теорії, історія та практика: навч. посібник /В.Д.Бакуменко, П.І.Надолішній, М.М.Іжа, Г.І.Арабаджи; за заг.ред. П.І.Надолішнього, В.Д.Бакуменка. – Одеса: ОРІДУНАДУ, 2009 –394с.
4. Бутирська Т.О., Якубовський О.П., Державне будівництво. Навч. посібн. – О. : НАДУ., postScriptum, 2013.– 207с.
5. К. Ващенко: «Партійні квоти або чиєсь особисті вподобання – хибні принципи розстановки кадрів» Урядовий кур'єр. 11 вересня 2015р/ <http://www.ukurier.gov.ua/uk/>
6. Куйбіда В.С. Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування / Міжрегіон. акад. упр. персоналом. – К., 2014. – 431 с.
7. Каплан Ю. Механізм прямого народовладдя на місцевому рівні : стан та напрями підвищення ефективності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/Monitor/Jul08/10.htm>
8. Негода В. Кожна зі 159 вже створених об'єднаних громад може розраховувати на допомогу від держави і міжнародних партнерів. – К., 2014. 17.09.2015/ <http://decentralization.gov.ua/news/>
9. Сидорчук О. Поразкою року є відсутність реформ. Інформаційно-аналітичний вісник Укрінформ // <http://www.ukrinform.ua/ukr/news/>
10. Титаренко Л. М. Соціально-політичний простір сучасності: проблеми та перспективи розвитку. Матеріали УІ Регіональної науково-практичної конференції за міжнародною участю (м.Дніпропетровськ). -2013р. – С.435.
11. Толкованов В. В. Підготовка професійних кадрів для роботи в органах державної влади та органах місцевого самоврядування: стан і підходи до модернізації / В. В. Толкованов // Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. / голов. ред. О. Ю. Амосов. – Х., 2013. – Вип. 1 (40). – С. 435.
12. Закон України «Про добровільне об'єднання громад» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 13, ст.91). Док.157-19 із змінами, внесеними згідно із Законом № 676-VIII від 04.09.2015// <http://zakon4.rada.gov.ua/>
13. 20 травня Конгрес місцевих та регіональних влад Ради Європи презентує Дорожню карту по Україні. Прес служба Міністерства регіонального розвитку. Урядовий портал. <http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article>.
14. Саакашвілі «Немає ілюзій, що ми побудуємо в Одесі за півроку Батумі. Хоча потенціалу в стократ більше». – 4. 06. 2015р. – с.2. <http://gazeta.ua/news>. Gazeta.ua.
15. Ми повинні забезпечити наше спільне європейське майбутнє – Президент на 12-ій Щорічній зустрічі Ялтинської Європейської Стратегії (YES) від 11 вересня 2015р. <http://www.president.gov.ua/news/mi-povinni-zabezpechiti-nashe-spilne-yeuropejske-majbutnye-p-35958>
16. РОЗПОРЯДЖЕННЯ Кабінету Міністрів» Про схвалення Стратегії реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в Україні на період до 2017 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації» Документ 227-2015-р, чинний, поточна редакція – Прийняття від 18.03.2015/ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/227-2015-%D1%80#n65>

УЗДЕНОВА ЮЛІЯ МИКОЛАЇВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

СУЧАСНИЙ СТАН ДУХОВНОЇ СФЕРИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

У сучасних соціально-культурних та політичних умовах нагальним постає питання розвитку духовної сфери суспільства. Адже духовна сфера відіграє провідну роль для суспільства, оскільки саме вона визначає ступінь розвитку та специфіку певного суспільства у всій його цілісності.

Як зазначає Целякова О.М., у сфері духовного життя людиною здійснюється осмислення й вибір ідеалів та цінностей. Проблема духовності – являє собою не лише окреслення найвищого рівня освоєння людиною свого світу, ставлення до природи, суспільства, до інших і самої себе [5; с. 225].

Духовні цінності є основою формування та розвитку моральних засад, уявлень, почуття прекрасного, естетичного смаку, світоглядних орієнтирів людини. Вони є головною складовою взаємовідносин та самого життя, адже включають любов, милосердя, щастя, совість, людяність, усвідомлення самого себе, гуманність, щирість, пошану, відповідальність. Філософ Г. Сковорода не даремно вважав, що людина народжується двічі: фізично й духовно.

Крім того, необхідно зазначити, що цінності виконують важливі функції у суспільстві, серед яких можна виокремити регулюючу, прогностичну, оцінну, мотиваційну, мобілізуючу, орієнтаційну, консолідуючу (інтегративну) [4; с. 61].

В. Горлинський також вказує на такі функції ціннісної системи, що відповідають стану безпеки суспільства: стабілізуюча і культуротворча, коригуюча, адаптаційна, соціалізуюча, сенсоутворююча.

На сьогодні ми спостерігаємо розколотість українського суспільства за системою світоглядно-ціннісних орієнтацій, що негативно позначається на розвитку економічних та соціальних відносин, адже саме духовне життя справляє вирішальний вплив на суспільний, зокрема соціальний розвиток українського суспільства.

Здійснюється припинення української мови та культури, знеславлення героїв України, крім того відбувається намагання зруйнувати політичну ідентичність українського народу, розпалювати міжетнічну і міжконфесійну ворожнечу, укорінювати у свідомості українців почуття слабкості та національної меншовартості, унаслідок чого розвивається нігілізм до історії, суспільних цінностей та ідеалів, культурних надбань.

Ураховуючи вищезазначене, на нашу думку, нинішня ситуація у духовній сфері вимагає вжиття рішучих та невідкладних заходів, а саме:

у галузі культури:

збереження і примноження культурних надбань; створення духовних засад з метою забезпечення усталеності і безпеки суспільного розвитку; визначення культури як однієї з основних складових розвитку самобутності української нації та національних меншин, що проживають на території України; розвиток та підтримка міжнародного культурного співробітництва; підвищення культурного виховання громадян, сприяння творчому розвитку громадян; створення та забезпечення умов для здійснення творчої діяльності і функціонування закладів культури; підтримка українського кінематографу; утвердження високих моральних засад та визначення національних та загальнолюдських цінностей; збереження історико-культурної спадщини, надбань архітектурних об'єктів України; підтримка діяльності бібліотек, музеїв, театрів та інших культурних закладів; сприяння використанню української мови, її всебічному розвитку та функціонуванню; підтримка україномовних видань України, заборона книжкової продукції антиукраїнського змісту; влаштування фестивалів підтримки української мови, культури та національних надбань; забезпечення поширення україномовного радіомовлення, трансляції україномовних радіопередач та кінопродукції; сприяння культурному розвитку молоді.

З метою протидії інформаційно-психологічній війні проти України необхідне вжиття наступних заходів: створення сприятливого психологічного клімату в національному інформаційному просторі задля утвердження загальнолюдських і національних моральних цінностей, суспільної згоди; запобігання спробам поширення маніпуляції свідомістю людини, агресивної реклами, проведенню інформаційно-психологічних операцій; вжиття необхідних заходів щодо протидії спробам поширення викривленої, недостовірної або упередженої інформації; запобігання розповсюдженню інформаційної агресії та насилля; захист національних цінностей та зміцнення єдності українського суспільства; дослідження та протидія розробкам інформаційної зброї або її елементів; реформування та оптимізація інститутів, відповідальних за державну інформаційну політику та регулювання національного інформаційного простору.

Говорячи про духовну сферу необхідно також зазначити, що, на жаль, протягом останніх років галузі науки приділялося мало уваги: продовжується руйнування науково-технічного потенціалу України; відбувається падіння престижу науки; зменшується фінансування; спостерігається значне скорочення наукових кадрів; незацікавленість молоді займатися наукою; економічна залежність вітчизняних наукових організацій та окремих дослідників; відсутність відповідних умов для розвитку науковців; відплив до більш привабливих структур і за кордон спеціалістів; відсутність належної технічної бази; невідповідність науково-технічного потенціалу основним цілям суспільно-економічного розвитку України.

Аналогічно відбувається і зниження рівня освіти. До основних проблем галузі освіти, як складової духовної сфери суспільства, ми можемо віднести: відсутність висококваліфікованих спеціалістів; падіння престижу професії вчителя та викладача; недостатнє фінансування закладів освіти та наукової сфери; корумпованість закладів освіти; відсутність рівних можливостей для здобуття освіти різних громадян; невідповідність технічного забезпечення освітніх закладів викликам сьогодення; відсутність інформаційного забезпечення закладів освіти; низький рівень викладання, якості освіти, непроведення оновлення її змісту; відсутність програм для підтримки обдарованої молоді;

Для вирішення зазначених проблем пропонуємо забезпечити: запровадження новітніх технологій навчання, орієнтованих на саморозвиток людини; збільшення видатків у проекті Державного бюджету України для фінансування галузі науки та освіти; забезпечення обов'язкової підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації наукових та педагогічних кадрів; підняття рівня заробітної плати працівникам галузі освіти і науки; вдосконалення процедури прийняття на роботу наукових та педагогічних кадрів; розроблення програм для підтримки обдарованої молоді та забезпечення проведення всеукраїнських та міжнародних фестивалів; прийняття програм щодо розвитку та працевлаштування обдарованої молоді; вироблення рівних можливостей стосовно здобуття освіти для усіх громадян.

Вжиття вищезазначених заходів є дуже важливим адже без формування зрілого рівня духовності важко сподіватися на прискорення процесів суспільної модернізації, а без сформованої україноцентристської свідомості з чітко визначеними параметрами зрілої духовної культури, зокрема мови, традицій, історичної пам'яті, базових національних цінностей складно трансформувати суспільне життя.

Список використаних джерел.

1. Аналітична доповідь Національного інституту стратегічних досліджень до позачергового Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України у сфері національної безпеки». – К. : НІСД, 2014. – 148 с.
2. Горлинський В. В. Духовні координати безпеки суспільства / В. В. Горлинський // Стратег. Панорама. – 2006. – № 1. – Режим доступу: http://www.niisp.org/vydanna/panorama/issue.php?s=rnb1&issue=2006_1.
7. Скуратівський В. А. Духовне життя суспільства. Суспільна свідомість і культура / В. А. Скуратівський // Філософія : навч. посіб. / за ред. І. Ф. Надольного. – 5-те вид. – К.: Вікар, 2005. – С. 429-443.
4. Традиції демократичного врядування в історії українського державотворення: монографія / авт. кол. : В. М. Князев, Ю. В. Бакаєв, Т. Е. Василевська; за заг. ред. В. М. Князева. – К.: НАДУ, 2010. – 220 с.
5. Целякова О.М. Духовність і ціннісні орієнтації студентської молоді України в трансформаційному суспільстві [Електронний ресурс] /Целякова О.М.// Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії . – 2009. – Вип. 38. – С. 222-233. – Режим доступу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/VISNIK_38_22.pdf

ШАЛГУНОВА СВІТЛАНА АПОЛЛІНАРІВНА

*професор кафедри кримінального права та кримінології
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, к.ю.н., доцент*

РАШЕВСЬКИЙ СЕРГІЙ ПАВЛОВИЧ

*ад'юнкт кафедри кримінального права та кримінології
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ МЕДИЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ НАРКОМАНІЇ ТА ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАРКОЗЛОЧИНІВ

26 червня, з ініціативи Міжнародної асоціації лікарів оголошено Днем боротьби з наркоманією резолюцією Генеральної асамблеї ООН у 1987 році. У світі налічують понад 200 мільйонів наркоманів, в Європі – 16 мільйонів осіб. В Україні у 2014 році на медичному обліку перебувало понад 200 тис. наркозалежних осіб. Найбільш ураженими наркоманією областями залишаються Дніпропетровська, Донецька, Луганська, Запорізька, а також Крим та Київ. Дніпропетровська область серед названих останні 507 років займає перше місце за кількістю споживачів наркотиків (як тих, хто перебуває на медичному обліку, так і латентних наркоманів).

На думку медиків, на обліку перебуває лише 10-20% загальної кількості осіб, які вживають наркотичні речовини [1]. За даними МВС України, в цілому по Україні у 2003 році працівниками МВС України було виявлено у 2,91 разів більше споживачів наркотиків, ніж працівниками Міністерства охорони здоров'я України (54 077 і 18 585 осіб відповідно). Як зазначають вітчизняні дослідники, це лише кожен третій споживач наркотиків, який був направлений до медичних установ для проведення медичного освідчення [2]. Так, тільки за 6 місяців 2012 році серед осіб, які вчинили злочини, було виявлено 26209 (15,8 %) тих, хто перебував під час вчинення злочину у стані алкогольного сп'яніння. Стан наркотичного сп'яніння серед злочинців не діагностувався. До листопаду 2012 року ми ще могли отримувати дані про кількість осіб, які вчинили злочини у стані сп'яніння, але із запровадженням в практику Кримінального процесуального кодексу України у листопаді 2012 року, така статистика не ведеться. При реєстрації злочинів та внесенні відповідних даних в ЄРДР так само, фіксується лише стан алкогольного сп'яніння, і навіть отримати дані про кількість осіб, направлених правоохоронними органами і органами внутрішніх справ, на які лягає основний тягар розслідування наркозлочинів, на медичні освідчення з приводу встановлення стану наркотичного сп'яніння, неможливо. Якщо ж порівняти тільки показники по наркозлочинах, то у 2013 році їх було виявлено 107631 (19 %) із загальної кількості вчинених 563560 злочинів, і 9430 фактів збуту наркотиків, у 2014 році – 97764 (18,5 %) із 529139 злочинів, і 8412 – збуту [3]. Отже, показники наркозлочинів залишаються стабільними, і займають в загальній структурі злочинності 19 %. Чи може при цьому зменшуватися кількість споживачів наркотиків, – звичайно, не може.

За результатами проведеного нами дослідження серед них майже 90 % осіб чоловічої статі (як дорослих, так і неповнолітніх), і майже 70 % осіб жіночої статі вчиняють злочини. Серед чоловіків переважають такі злочини, як крадіжки та грабежі на початкових стадіях вживання наркотиків, через 3-5 років стабільного споживання, – розбої, заподіяння тілесних ушкоджень та умисні вбивства, а серед дівчат – проституція та крадіжки на початкових стадіях вживання наркотиків, а далі, – грабежі, розбої, умисні вбивства в групах з чоловіками.

З 2003 року в Дніпропетровській області на державному рівні запроваджено програми замісної терапії по зниженню рівня споживання наркотиків кустарного виробництва. Яких же результатів досягла держава та регіон в даному напрямку?

Так, за даними обласного наркологічного диспансеру, у 2012 році лікування в одному тільки диспансері проходили 2979 осіб, що на 22,9 % більше, ніж у 2011 році. І інтенсивність нарколіжок (тобто, їх зайнятості хворими на різні види наркотичної залежності) зросла на 47 % [4, с.1]. Це може означати лише збільшення кількості наркозалежних осіб за 10 років впровадження так званої «замісної підтримувальної терапії». Тобто, показники кількості осіб, які тільки проходили лікування, зросли як мінімум, на 23 %. Чи можна у такому разі говорити про ефективність замісної терапії, її необхідність та якість, – це проблема як медична, так і соціальна.

Станом на 01.06.2011 року у місті Кривому Розі, який є найбільш наркотизованим серед усіх населених пунктів області, замісну терапію отримували 209 хворих на наркоманію (160 чоловіків та 49 жінок) у віці 34-36 років. Середній стаж споживання наркотиків у цих пацієнтів – 16 років. Серед них виявлено 75 хворих на туберкульоз. Майже 3/4 цих людей ВІЛ-інфіковані, 30 отримують антиретровірусну терапію [5].

Дніпропетровська область займає перше місце в Україні на охоплення хворих замісною підтримувальною терапією, але і кількість злочинів, вчинених працівниками медичних установ області зі збуту метадону, еднокі та інших лікарських препаратів, які використовуються в цій терапії – також на першому місці. Так, за 2012 рік лікування наркозалежних по програмі замісної підтримувальної терапії дало наступні результати: із 886 пацієнтів припинили участь в програмі 678 пацієнтів. Причинами припинення участі стали: у 249 осіб (36,7 %) – переведення на інші сайти замісної підтримувальної терапії (в інші регіони), 59 осіб (8,7 %) – успішне завершення програми, 131 особа (19,3 %) – за власним бажанням, 35 осіб (5,1 %) – зміна місця проживання, 39 осіб (5,7 %) – засудження за вчинення злочину, 155 осіб (22,8 %) – порушення умов участі в програмі, 28 осіб (4,1 %) – погіршення стану здоров'я, 84 особи (12,4 %) – померли [4, с.5, 8, 15]. Таким чином, цифри свідчать про те, що такі темпи «лікування» наркозалежних осіб через 13-15 років призведуть до їх повної фізичної ліквідації. Самі наркозалежні особи, як свідчить проведене нами опитування, також це усвідомлюють, оскільки бачать приклади «швидкого лікування» своїх знайомих, і тому після нетривалого лікування замісною терапією відмовляються від неї. Ті ж із них, хто втомився від постійної «ломки», включаються до програми замісної терапії, щоб цілком усвідомлено прискорити власну загибель.

Ідея заміщення одних наркотиків на інші виникла в США, коли на початку 60-х років ХХ століття професор Вінсент Доул при лікуванні наркозалежних осіб переконався, що важко стабілізувати стан пацієнтів шляхом призначення постійної дози морфіну, і з доктором Марі Нісвандер спробував використовувати для цього метадон. Даний препарат мав істотні переваги – його можна було вживати перорально в розчині, тобто не було необхідності робити ін'єкції, а тривала дія давала можливість застосовувати його один раз на добу. Результати дослідження виявилися приголомшливими: стан понад 80 % пацієнтів, залучених до дослідницьких програм, було стабілізовано постійними

дозами метадону. Пацієнти припинили вживання нелегальних наркотиків, значно покращилися їхнє соціальне становище і загальний стан здоров'я. Відтак, з кінця 60-х років метадонова терапія поступово стала найпопулярнішим методом лікування опіоїдної залежності у світі.

Однак, даних про виліковування від наркотичної залежності дане лікування метадоном не принесло. Всесвітня організація охорони здоров'я спільно з UNAIDS та UNODC розробила та розповсюдила «Спільну позицію щодо замісної терапії», у якій на підставі численних контрольованих та рандомізованих досліджень надано рекомендації стосовно її запровадження. Як вказує В.І. Лінський, основною метою замісної терапії є не відрив від наркотиків як таких, а «зниження шкоди» від вживання «вуличних наркотиків», коли фармацевтичні фірми беруть на себе функції наркоділків [6]. Замісна терапія, на відміну від лікування невеликими дозами морфіну, що проводилося раніше, не призводить до відмови наркомана від вживання наркотиків, а лише переводить його на стабільне споживання легального наркотику. Крім того, метадон сприяє розмноженню клітин ВІЛ-інфекції, її більш швидкому поширенню в організмі людини і відповідно, до прискорення смерті особи.

ВООЗ, Управління ООН по наркотиках та інші міжнародні організації наполягають на перевагах замісної терапії (буклет «Совместная позиция ВОЗ/УООННП/ЮНЭЙДС. Заместительная поддерживающая терапия в ведении пациентов с опиоидной зависимостью и в профилактике ВИЧ-инфекции и СПИДа») та можливості заміни метадону на диацетилморфін (героїн). Таким чином, знову ми приходимо до висновку про цілеспрямовану управлінську діяльність міжнародних організацій, що активно нав'язують Україні розширення замісних програм лікування наркозалежних осіб та безпринципності вітчизняних медиків всіх рівнів, які бездумно, без проведення детальних досліджень впроваджують такі шкідливі програми в країні.

Список використаних джерел.

1. 26 червня – День боротьби з наркоманією. / Управління охорони здоров'я виконкому Криворізької міської ради [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.uoz.dp.ua/home/presrelizi/926-2011-06-30-06-58-26.html>. Дата звернення – 06.05.2015 р.

2. Булгаков С.И., Линский И.В., Голощапов В.В. Сопоставительный анализ данных Министерства внутренних дел и Министерства здравоохранения о масштабах употребления наркотиков в Украине в 2003 году // [Новости украинской психиатрии. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.psychiatry.ua/books/actual/paper008.htm>. Дата звернення – 06.05.2015 р.

3. Статистичні дані МВС про зареєстровані злочини у 2003-2014 роках // Міністерство внутрішніх справ України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.mvs.gov.ua>. Дата звернення – 03.05.2015 р.

4. Аналітичний звіт про результати роботи КЗ «Дніпропетровський наркологічний диспансер» ДОР в 2012 році. – Д., 2013. – 19 с.

5. Найбільш ураженою наркоманією віковою групою залишаються люди віком до 35 років // Управління охорони здоров'я виконкому Криворізької міської ради. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.uoz.dp.ua/home/presrelizi/926-2011-06-30-06-58-26.html>. Дата звернення – 06.05.2015 р.

6. Линский И.В. О заместительной терапии наркоманов метадоном и не только о ней [Электронный ресурс] // Новости украинской психиатрии. – Харьков, 2005. – Режим доступа: <http://www.psychiatry.ua/articles/paper152.htm>. Дата звернення – 06.05.2015 р.

ЯКОВЛЕВА ЛІЛІЯ ІВАНІВНА

*доцент кафедри філософських та соціально-політичних дисциплін
ОРІДУ НАДУ при Президенті України, к.політ.наук, доцент*

ЛЕГІТИМНІСТЬ ВЛАДИ ЯК СКЛАДОВА РЕФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

В умовах економічної та соціально-політичної нестабільності політичний розвиток українського суспільства у напрямку демократії стає надзвичайно проблематичним. Вже не перший рік ми визначаємо сучасне українське суспільство як «суспільство перехідного періоду», а тип політичної системи як «трансформаційний». Як у будь-якому суспільстві перехідного типу, в українському суспільстві йде боротьба за вибір напрямку політичного розвитку: демократичного або авторитарного. В Україні з отриманням незалежності не відбувся швидкий перехід від тоталітарної системи до демократичної. Можна погодитись з позицією дослідників, які на основі аналізу постсоціалістичних трансформацій у Центральній та Східній Європі прийшли до висновку, що відхід від тоталітаризму не обов'язково являється вступом до демократичної системи, тобто демократія не завжди стає пунктом прибуття суспільств, що трансформуються. Як зазначила Антоніна Колодій «Україна розвивається в умовах «демократичного вибору», зафіксованого в її Конституції, законах, ратифікованих українським парламентом міжнародних договорах. З виконанням цих нормативно-правових актів, на жаль, існують великі проблеми, внаслідок чого однолінійний «перехід» до демократії як цілеспрямований рух в одному, офіційно визначеному напрямі не відбувся» [1]

Досвід постсоціалістичної трансформації України показує, що у суспільстві, яке звільнилося від спадщини тоталітарної системи, яке переживає системну кризу, обов'язково зростає відчуження громадян від інститутів влади, демократичних цінностей, норм і поширюються підтримка авторитарного курсу як альтернатива.

Трансформаційне українське суспільство завжди прагнуло досягнення подвійної мети: одночасна зміна політичної та економічної систем, тобто реформи у декількох напрямках. Перед суспільством постає завдання трансформації інститутів політичної системи, встановлення нових правил взаємодії у політичній системі (зміна норм та цінностей). Ці ж інститути, на основі нових норм та цінностей, повинні провести соціально-економічні реформи.

Падіння комуністичного режиму та розпад Радянського Союзу, Помаранчева революція та Революція Гідності, анексія Криму та війна на Сході країни стали важливими факторами, які визначили та визначають напрям

фундаментальних зміни у політичній системі та системі цінностей українського суспільства. Події кінця 80-х – початку 90-х років зруйнували систему цінностей, яка більше 70-ти років слугувала основою легітимності влади у суспільстві. Швидке руйнування ціннісних орієнтацій у громадян, які виявили зникнення певної соціальної реальності, призвело до кризи державності. У цій ситуації в окремих громадян та соціальних груп відсутні чітка оцінка змін, які відбуваються, втрачаються не тільки ціннісні орієнтації, але й самі цінності, що призводить до непередбачуваності їх соціальної та політичної поведінки, а також вибору, який повинно зробити суспільство. З іншого боку політична еліта, яка боролася за владу протягом 24-х років не змогла чітко визначити зміст соціальних, політичних та економічних трансформацій, сформувані базові цінності, заради котрих здійснювались би реформи, зробити зрозумілим для більшості громадян напрямку руху суспільства. Як наслідок, відсутність чіткої парадигми розвитку держави призвела до революційних подій, які і стали визначальним пунктом формування ціннісних орієнтирів громадян. Революція 2004 року, об'єднавши частину суспільства на деякий час навколо демократичних цінностях, призвела до фрагментарності та несумісності уявлень щодо вибору напряму розвитку держави. Революція Гідності черговий раз консолідувала українське суспільство навколо демократичних цінностей та норм, на основі яких був зроблений європейський вибір розвитку політичної та економічної систем. Разом із крахом авторитарного режиму після революції Гідності, відбувається трансформація політичних інститутів, що призвела до кризи державності, послаблення впливу держави на суспільство, падіння авторитету політичних інститутів, а отже втрати легітимності усіх гілок влади. Але, символічно, що криза легітимності влади викликала підйом патріотизму у громадян та активізацію громадянського суспільства навколо європейського вибору; відбулася еволюція відношення громадян до соціально-економічних і політичних реформ та методів їх реалізації.

Отже, в основу сучасного розвитку політичної системи України покладено демократичний проект, базові ліберальні цінності і принципи, але, незважаючи на це, проблемою сьогодення все ще залишається пошук раціональної моделі розвитку інституціональних структур.

Трансформація політичної системи, інституціональної, нормативної, інформаційно-комунікаційної підсистем призводить до нових політичних та економічних відносин, до соціальних змін в державі, що завжди пов'язано з кризою легітимності влади, а отже, актуалізується дослідження проблеми легітимності влади в Україні.

Список використаних джерел.

1. Колодій А. Демократичні цінності в Україні на терезах регіональних відмінностей (за результатами опитувань громадської думки) [Електронний ресурс] / А. Колодій // Доповідь для міжнародної конференції «П'ятнадцять років Інституту Кеннана в Україні». м. Одеса, 7-9 вересня 2012. – Режим доступу: <http://political-studies.com/?p=710>

ЯРЕМЧУК НАТАЛІЯ ВІКТОРІВНА

*приват-доцент кафедри української та зарубіжної літератур
Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського, к.філол.н.*

ІСКОВА МАРІЯ АНАТОЛІЙВНА

студент Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського

УКРАЇНСЬКЕ МОВНЕ ПИТАННЯ В СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОМУ АСПЕКТІ

Інтерес до мовного питання зумовлений спостереженням за формуванням суспільства в умовах білінгвізму. У наш час ментальність українських громадян перебуває на стадії активного процесу трансформації під впливом масової культури, змінених етичних понять та стереотипних штампів.

Посилення уваги до важливості ролі українського слова сприяє відродженню національної самосвідомості громадян як «генетичний код, котрий поєднує минуле з сучасним, програмує майбутнє й забезпечує буття нації у вічності» [1, с. 72–77].

Актуалізація проблеми призводить до появи маніпулятивних стратегій, які в своїй структурі вміщують апелювання до логіки та моралі шляхом «експлуатації» широкого спектру зображально-виражальних засобів. Це засвідчує взаємозв'язок психічних процесів і когнітивно-пізнавальної сфери безпосередньо з рідною для індивіда мовою у загальному оформленні остаточної моделі світу.

Мова виступає своєрідним компонентом, який органічно пов'язаний із внутрішнім світом індивіда. Отже, впливає на формування світогляду носія завдяки надбаним в процесі розвитку загальнонародним уявленням. Специфіка полягає у взаємозв'язку соціального середовища, культури та історії, зафіксованих в мовному просторі, які в подальшому виступають як фундамент національно свідомої особистості.

В умовах білінгвізму носій перебуває у невизначеності відносно своєї ідентифікації через інтерпретацію елементів двох культур в єдине ціле. Цілком природною є мотивація до збереження ідентичних рис за допомогою мови, яка є найвиразнішою етнічною ознакою. Павло Мовчан наголошує на тому, що «Людина, яка втратила свою мову – неповноцінна, вона другорядна в порівнянні з носієм рідної мови» [2, с. 31]. У неї зовсім відмінніша рефлексія і користується вона, за визначенням І.Я. Франка, «верхньою свідомістю» [3, с.328].

Ушинський К.Д. застосовував рідне слово як головний елемент лігводидактичного розвитку майбутніх поколінь. «Мова народу – краший, що ніколи не в'яне і вічно знову розцвітає, цвіт всього його духовного життя, яке починається далеко за межами історії» [2, с.56]. Насамперед, це свідчить про те, що мовна спадщина обумовлює піднесення суспільства, оскільки виступає мірилом його духовності.

Національна культура, як резерв відтворення загальнолюдських цінностей, повинна впливати на інтелектуально-когнітивне та специфічне чуттєво-емоційне ставлення українця до навколишньої дійсності. У такому випадку, доцільно звернути увагу на літературу, що акумулює духовні надбання та задовольняє естетичні потреби індивіда.

За допомогою художнього слова митець відтворює концентрований досвід минулих поколінь і суто народний колорит завдяки розмаїттю прийомів та методів. У поєднанні змісту та форми продукується новий ціннісний продукт, спрямований на збереження народних архетипів. Олесь Гончар стверджував: «Це всі глибинні пласти духовного життя народу, його історична пам'ять, найцінніше надбання віків, мова – це ще й музика, мелодика, барви буття, сучасна художня, інтелектуальна і мислительська діяльність народу» [2, с. 44].

Враховуючи реалії сьогодення, ми прослідковуємо позитивні тенденції у мовному питанні. Актуальність проблеми привертає увагу дослідників на можливі концепти її вирішення, насамперед на роль художнього слова як каталізатора національного відродження та рефлексивного відображення дійсності. «Література кожного народу – це найкраще дзеркало його життя» [2, с. 39]. Взаємовплив мови та етнічної самосвідомості, менталітету та культурних традицій становить собою гармонійний синтез оформленої думки минулих поколінь для подальшого дослідження сучасниками.

Отже, мова є явищем багатокомпонентним. Під час аналізу проблеми слід врахувати не лише сучасні суспільно-політичні обставини, за яких формуються чинники впливу на суспільну свідомість, а й внутрішній пласт, який безпосередньо становить самоактуалізацію носія. Ідентифікація особистості як представника етнічної спільноти за мовною ознакою та пріоритетом духовної цілісності допомагає вирішити ряд проблем. До них відносимо зневажливе ставлення до української мови, психоідеологічну впертість, позицію знецінювання.

Мовно-етнічна сегментність впливає на сприймання нацією своєї культури й засвоєння духовної спадщини. Насамперед, акумулювання загальнонародних архетипів, «колективного несвідомого» [4, с.72] та морально-етичних цінностей можливе лише за умови ототожнення їх індивідом як цілісної культурної моделі. Пріоритетним елементом у цьому процесі виступає слово. Літературу ми розглядаємо як об'єкт для детального аналізу перспектив духовного національного потенціалу.

Список використаних джерел.

1. Лісовий В. Що таке національна (українська) ідея // Сучасність.– 2000.– №4. – С.43-64.
2. Українська афористика Х-XX ст. [Текст] / упоряд. Р. Коваль [та ін.] ; заг. ред. І.Драч, В. Черняк. – К. : Просвіта, 2001. – 320 с.
4. Jung, Carl Gustav: Psychologische Typen. In: Gesammelte Werke. Walter-Verlag, Düsseldorf 1995, Paperback, Sonderausgabe, Band 6.

ЯЦЕНКО ВОЛОДИМИР АРХИПОВИЧ

*доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.*

ЕФЕКТИВНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

У нашій країні реформи проводяться в різних сферах управління та суспільного життя. Особлива увага приділяється створенню оптимальної системи державного управління. Сьогодні очевидна необхідність комплексної адміністративної реформи, яка забезпечила б децентралізацію державного управління в Україні. При проведенні адміністративних реформ, в тому числі, виділяються наступні важливі складові: функції і структура органів державного управління; управління державною службою; роль держави в суспільстві; діяльність державного апарату з більшою ефективністю і результативністю, його підзвітність і прозорість; реформа фінансового управління та ін.

У сучасному динамічно мінливому світі помітні тенденції нового розуміння ролі держави і її функцій, взаємовідносин суспільства і держави. В результаті чого в багатьох країнах виникла потреба у проведенні адміністративно-територіальних реформ. Звертаючи увагу на їхній досвід, очевидно, що це тривала і комплексна робота, що вимагає не тільки зусиль влади, але й усього суспільства; важливими також є відкритість влади і вміння вести діалог з суспільством. У той же час поспішні і непродумані рішення можуть призвести до значних економічних і соціальних втрат.

Метою сучасних реформ є глобальні політичні, економічні і культурні зміни, які прогнозуються в найближчі десятиліття, оскільки Україна хоче стати рівноправним партнером для провідних країн світу. Для досягнення цієї мети реформи в Україні повинні стосуватися зміни державного устрою, системи прийняття рішень та системи фінансування.

Є кілька визначень і розумінь децентралізації. У загальних рисах, суть децентралізації – в поширенні функцій і повноважень щодо здійснення державної влади, яка спочатку належить до відповідних державних органів, з одного боку, та місцевих органів влади – з іншого. Перший випадок відноситься до розподілу функцій і повноважень щодо здійснення єдиної державної влади, насамперед, між вищими органами держави, що знайшло відображення в принципі поділу влади на законодавчу, виконавчу і судову. Цей спосіб децентралізації державної влади відображає принципи відносин між парламентом, Президентом і урядом. Другий випадок демонструє те, що у децентралізованих країнах прийняття владних рішень не зосереджено тільки в одному центральному органі. У цьому децентралізація є процесом делегування органами державної влади до ієрархічно не підлеглих центральній владі органів місцевого самоврядування.

Що стосується децентралізації України, слід зазначити, що функціональна децентралізація на сьогодні проявляється досить слабо. Відповідно до Закону України «Про Кабінет Міністрів України», Кабінет Міністрів України спрямовує, координує та контролює діяльність центральних і місцевих органів виконавчої влади [1]. Це означає, що на сьогодні всі органи влади, що володіють виконавчими та адміністративними повноваженнями, знаходяться в підпорядкуванні Кабінету Міністрів України. Тобто в нормативному регулюванні та практиці державних установ простежується територіальна, а не функціональна децентралізація. Однак, незважаючи на це, іноді ці поняття змішують

та підмінюють один одного. Ми повинні відзначити той факт, що в українських наукових та управлінських колах не завжди вистачає чіткого уявлення про типи децентралізації та їх характерних особливостей.

Таким чином, питання про децентралізацію управління в українській доктрині зводиться до питання територіальної децентралізації державного управління. Практичні аспекти, а саме, правове регулювання процесу децентралізації, відносяться, головним чином, до територіальної складової, а також щодо розширення прав і можливостей органів самоврядування. Зокрема, минулого року концепція реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні була схвалена Кабінетом Міністрів України, яка містить стандарти програмного забезпечення для реформи місцевих органів влади та місцевого самоврядування [2].

В даний час відповідно до Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» райони та регіональні організації органів самоврядування не мають власних виконавчих органів і, отже, мають делегувати реалізацію їх рішень до органів державної влади [3].

Так, одним з напрямків, які вирішують проблеми, пов'язані з ірраціональністю системи місцевого самоврядування, є забезпечення в законах, у тому числі в Законі «Про місцеве самоврядування в Україні» поряд з іншими елементами системи місцевого самоврядування, яка склалася в рамках району і області, наявність виконавчих департаментів районів та районних рад (виконавчі комітети, відділи, управління) і дає їм виконавчі та адміністративні повноваження. Це викличе перехід місцевих державних адміністрацій до здійснення в основному наглядових повноважень. Реалізація цих програмних положень, безумовно, буде реальним кроком у виконанні ідеї децентралізації у вигляді територіальної децентралізації та деконцентрації державної влади в Україні.

У той же час ми вважаємо, що децентралізація – це не тільки передача повноважень від держави місцевим органам влади, а й складний процес, який включає в себе такі елементи, як визначення повноважень, які повинні бути поставлені; механізм передачі повноважень; механізм взаємодії державних і місцевих органів влади; питання територіальної адміністративної реформи і так далі.

Першою обов'язковою частиною процесу децентралізації є визначення її глибини. Труднощі цього питання полягають насамперед у тому, що конкретний об'єм повноважень, які повинні бути передані, не є постійним і може змінюватися в залежності від соціально-економічної та політичної ситуації в країні.

Незважаючи на складність питання, відправною точкою, на наш погляд, повинна бути вимога додержання Конституції України, яка заклала правову основу для розподілу повноважень місцевих органів влади. Конституційне регулювання функцій і повноважень місцевих органів влади проводяться з використанням як об'єктивних, так і функціональних принципів. Відповідно, закони «Про місцевої державної адміністрації України» [4] та «Про місцеве самоврядування в Україні» визначають повноваження місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування, насамперед, на основі об'єктивної компетенції. Регулювання на основі функціонального управління здійснено тільки відносно нагляду. Отже, більшість повноважень місцевих органів влади та місцевого самоврядування лежить у відповідній юрисдикції, яка на практиці призводить до проблеми розмежування між повноваженнями місцевих органів влади і, в результаті, здійснення децентралізації державного управління і влади в цілому. Президент України Петро Порошенко на зверненні щодо голосування у Верховній Раді змін до Конституції України наголосив, що саме децентралізація докорінним чином змінить політичну систему України та приведе нас до європейської моделі самоврядування [5].

Рішення проблем, викладених вище, не має бути обмежено розподілом повноважень між галузевими суб'єктами вищих і нижчих рівнів. Механізм децентралізації повинен бути окреслений чіткими нормами з наданням конкретних повноважень. Цей підхід не тільки допоможе уникнути ряду правових проблем в реалізації права, але й відповідатиме основним нормам Конституції.

Можна зробити висновок, що оголошена територіальна децентралізація в Україні впливає на розподіл і перерозподіл повноважень між місцевими державними органами влади та органами місцевого самоврядування, що вимагає зміни структури останньої, даючи їм право створювати виконавчі органи на всіх рівнях управління, у тому числі районних та регіональних. Очевидно, що описаний вище процес приведе у відповідність структуру адміністративно-територіального поділу з ступенями повноважень, які повинні бути покладені і проведених відповідно до вимог Європейського Союзу [6].

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 27.02.2014 р. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/794-18>.
2. Концепція реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://civil-rada.in.ua/?p=477>.
3. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=280%2F97-%E2%F0>.
4. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999 року №586 – XIV [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=586-14>.
5. Звернення Президента України щодо голосування у Верховній Раді про зміни до Конституції України 31 Серпня 2015 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/news/zvernennya-prezidenta-shodogolosuvannya-u-verhovnij-radi-zm-35891>.
6. Європейський досвід адміністративно-територіального реформування: політичний аспект : аналітична записка НІСД. 2015 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/844/>.

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПРОФІЛАКТИКИ СОЦІАЛЬНОГО СИРІТСТВА У ЖИТТЄЗДАТНИХ ГРОМАДАХ

Досить розповсюджене переконання українського суспільства, з часів радянської системи, в тому, що держава несе головну відповідальність за здоров'я, благополуччя та добробут дітей, особливо позбавлених батьківського піклування чи тих, що мають ризик бути його позбавленими.

Державні структури не спроможні самостійно вирішувати проблеми дітей та сімей, оскільки значна кількість ресурсів знаходиться саме на рівні громади, тому рівень здоров'я, безпека й можливість для розвитку дітей та благополуччя сімей значною мірою залежить від дій на рівні місцевих громад.

Сьогодні люди в багатьох країнах світу через особистий досвід прийшли до висновку, що їхні проблеми неможливо вирішити лише завдяки зовнішнім ресурсам – таким, як державні заклади та міжнародні проекти. Місцеві громади почали усвідомлювати той факт, що вони можуть вирішувати проблеми та досягати значних позитивних змін, використовуючи внутрішні ресурси, – такі, як стосунки між людьми, що мешкають в одному будинку або на одній вулиці, небаїдухе ставлення людей один до одного та оточуючого середовища, наявність місцевого бізнесу і т.д.

Україна також вважає напрям розвитку громад необхідною умовою подальшого розвитку суспільства. Про це зазначено і в Загальнодержавній програмі «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року. В ній йдеться про активізацію участі територіальної громади у процесі захисту прав та розвитку дитини шляхом залучення представників громади до діяльності в інтересах дітей.

Очевидним є те, що соціальне сирітство, на жаль, характерно для багатьох країн світу. Кожна держава визначає власні шляхи попередження і подолання цього явища, і надання соціального захисту дітям, які залишилися без піклування батьків. Досвід роботи різних країн дозволяє досліджувати сучасні тенденції щодо захисту прав дітей та використати цей досвід для об'єднання зусиль в реалізації міжнародних програм з профілактики та попередження негативних явищ у сім'ї. «Сім'я, будучи найважливішою умовою нормального розвитку, у разі девіантної турботи стає головним джерелом різних відхилень у розвитку дитини» [1, с. 15].

Досвід багатьох розвинутих країн надав можливість сформулювати, яким має бути загальне узгоджене бачення повноцінного розвитку дитини в громаді і, таким чином, – основну місію функціонування систем захисту прав дитини. Вона звучить так: кожна дитина є здоровою, зростає в безпечних умовах, має можливість повністю розкрити свій потенціал за підтримки люблячої родини та сильної громади. Для того, щоб реалізувати дану місію, потрібно досягти вимірюваних позитивних результатів, які б задовольнили потреби дітей та сімей на рівні громад, членами яких вони є.

Загальні потреби дітей налічують п'ять основних складових:

- базові потреби (харчування, житло, освіта, економічна безпека, медичне обслуговування);
- потреби у стосунках з батьками, піклувальниками, членами громади;
- потреба у задоволенні можливостей (у ранньому розвитку, у школі, позитивний розвиток молоді);
- потреба у безпеці (захист від негативного впливу домашнього насильства, недбалого догляду, Інтернет-залежності, дискримінації, травматизму);
- потреба у послугах підтримки та захисту (зменшення негативного впливу, забезпечення захисту і підтримки).

Всі діти мають вищезазначені загальні потреби, незалежно від того, де вони мешкають: в родині, на вулиці, чи знаходяться в закладі. Розвиток суспільства, аналіз вітчизняного і всесвітнього досвіду дозволив сформулювати керівні принципи забезпечення здорового розвитку дітей у громаді – підтримка сім'ї; розвиток превентивних програм; співпраця між членами громади; нарощування потенціалу; створення сприятливих умов для розвитку лідерів; вимірювання результатів [4].

Всі ми є члени різноманітних громад, виходячи з наших цінностей, віри, культури, географічної території, спільної історії. Однак ефективність нашої роботи полягає в тому, що приналежність до різноманітних громад не заважає нам докласти спільних зусиль у справі покращення становища сімей та дітей.

Зусилля щодо зміцнення громад і сімей мають базуватися на знаннях, оптимізмі, гнучкості та готовності йти на ризик. Цими якостями насамперед мають володіти спеціалісти у сфері захисту прав дитини, які можуть стати ініціаторами процесу мобілізації громади на підтримку сімей та дітей. Для того, щоб досягти успіху в цьому процесі, спеціалісти мають повірити у життєздатність та спроможність громад, переосмислити свої ролі та обов'язки, навчитися делегувати свої повноваження та ділитися ресурсами.

Незважаючи на те, що протягом останніх років багато писалося про занепад громад, послаблення сімейних зв'язків та цінностей, нам потрібно пам'ятати, що в процесі історії ці періоди чергувалися з періодами відродження значущості соціальних зв'язків та сімейних цінностей. Люди – суспільні істоти. Громади, до яких вони належать, – також природні та життєздатні, як і всі живі системи. Встановлюючи зв'язки один з одним, люди відкривають шлях до нових можливостей та розвитку потенціалу. Окремі особистості «підживлюються струмом енергії від інших людей» [2].

Для того, щоб зміцнити та активізувати громади, потрібно повірити в те, що люди в громаді взаємозалежать між собою.

Починаючи з 2000 року, західними вченими досліджувалася теорія соціального включення, яка активно пропагувалася на етапі формування Європейського Союзу з метою створення рівного доступу країн-членів ЄС до досягнень соціального та економічного прогресу та боротьби з бідністю. Представники Канадської Фундації Лейдло запропонували розглядати політику соціального включення як шлях реформування системи захисту прав дитини та системи підтримки сімей. Вони визначили 5 основних складових цієї системи.

Визнання – це повага до особистостей та груп людей, розуміння того, що розбіжності та відмінності – це джерело розвитку, а не показник патології.

Розвиток особистості – це розвиток талантів, навичок, потенціалу дітей та дорослих згідно з притаманними їм цінностями.

Залучення – наявність можливостей для підтримки, що необхідні для участі у прийнятті рішень на рівні особистості, сім'ї, громади.

Спільні цінності та інтереси – доступність фізичного та соціального простору для взаємодії та спілкування людей.

Матеріальне благополуччя – наявність адекватних ресурсів, необхідних для задоволення базових потреб дітей та сімей.

Всі вищезазначені складові політики соціального включення є ключовими показниками життєздатної громади. За визначенням науковців саме громада представляє собою «соціальне середовище, в якому згода є первинною мотивацією, взаємозалежність створює цілісне оточення, люди з різним можливостями та рівнем розвитку є залученими, швидко реагування є можливим, креативність поширюється, замість послуг існує підтримка» [3]. Діти та сім'ї працюють на благо громади та отримують від інших допомогу та підтримку, направлену на задоволення їхніх загальних потреб. Цей взаємний обмін, взаємозалежність членів громади є найважливішим джерелом спроможності та сталості громад та сімей.

Щоб стати ефективними партнерами з членами громади, спеціалісти сфери захисту прав дитини мають прийняти для себе нові правила ведення справ. Вони мають розділити свою відповідальність за ситуацію в громаді, заохочувати членів громади до спільного використання наявних ресурсів. Важливим є нове ставлення до лідерів. Лідери, які представляють державні структури, не повинні змагатися з представниками громадськості за правильне визначення проблеми, надання науково обґрунтованих варіантів рішень та професійних послуг. Конструктивним буде поєднання таких якостей державних та громадських лідерів, як відданість, наполегливість, уміння визначати та оцінювати нові можливості, направлені на досягнення спільної мети – покращання становища дітей та сімей у громаді.

Західні вчені, які спеціалізуються на активізації та розвитку громад, визначили модель успішної громади, в якій задовольняються загальні потреби дітей. Вона виглядає наступним чином. В успішній громаді сім'ї з дітьми оточені колом, яке складає первинна мережа контактів, а саме: відносини з люблячі членами родини, друзями, сусідами та колегами. Наступним є коло, направлених на розвиток талантів, знань, навичок сімей та дітей, а саме: школи, церкви, громадські організації, бібліотеки, центри дозвілля, лікарні. Третім колом, яке має оточувати сім'ї, є коло спеціалізованих послуг кризового втручання та лікування. Спеціалізовані послуги надаються як державними, так і недержавними закладами у сфері захисту прав дитини, кримінальної юстиції, закладами психічного здоров'я, лікування від залежностей.

В успішній громаді сім'ї можуть вільно рухатися з одного кола в інше, залежно від рівня тієї підтримки, яка їм необхідна на даному етапі життя. Спеціалісти надають послуги підтримки на всіх трьох рівнях.

Список використаних джерел.

1. Ослон, В.Н. Жизнеустройство детей-сирот: профессиональная замещающая семья / В.Н. Ослон. Монография. – М.: Генезис, 2006. – 368 с.
2. Joanna Macy. *Coming Back to Life: Practices to Reconnect Our Lives, Our World*. Gabriola Island, BC: New Society Publishers, 1998, стр. 55
3. John McKnight. *Regenerating Community*. Civic Practice Network. 1994
4. Linda Jewell Morgan. Terri K. Martin. *Community Implementation Guide. A Framework for Community Action*. CWLA Press. Washington DC

ЯШИН ДМИТРО ЮРІЙОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ВРЕГУЛЮВАННЯ ТА ПОПЕРЕДЖЕННЯ КОНФЛІКТУ У РЕЛІГІЙНІЙ СФЕРІ

Україна останнім часом опинилася в умовах складних і суперечливих соціальних процесів, які відбивають і в умонастроях в сфері релігійних відносин. З одного боку, спостерігається державно-політичне прагнення до української автокефалії та об'єднання в одну помісну церкву усіх православних церков, що стало знову провідною темою з різкою зміною влади на початку 2014 року. З іншого боку, можна спостерігати небажання Української православної церкви московського патріархату входити до цих об'єднаних процесів, що впливає на стан суспільної думки в державі та перебіг подій в релігійній сфері України. Проте, політичні зміни, які відбуваються в країні з кінця 2013 року, які повністю і остаточно переорієнтували вектор прагнень і розвитку суспільства, не могли не позначитися на державно-церковній сфері. Активізація соціально-релігійної діяльності та мовчазна підтримка владою проукраїнських конфесій знайшла бурхливий відгук у населення країни, але так і не склався єдиний образ способу утворення української помісної церкви. Тому сучасні міжцерковні дискусії і протистояння, стрімка політизація релігії в умовах невирішеності соціально-економічних та політичних проблем перетворилися на постійне джерело міжрелігійної конфліктності. Це вимагає багатоаспектного дослідження способів попередження конфліктів у поліконфесійному українському суспільстві.

Релігійні конфлікти є зіткненням між носіями різних духовних цінностей, що представляють ті або інші культові напрямки. Основною причиною подібних зіткнень вважають нетерпимість до протилежних релігійних поглядів й обрядів. Але протягом історії людства релігійні конфлікти розгорталися не тільки між абсолютно різними культовими формами, але й у середовищі одного й того самого віросповідання, так називані «розколи». Певні зрушення після подій на Майдані в церковних колах Української православної церкви, підлеглій Філарету, коли активно заговорили про необхідність створення Української помісної православної Церкви та почали переговори з Українською автокефальною православною церквою (УАПЦ) на противагу Українській православній церкві московського патріархату є виявленням такого «розколу».

Релігія і ставлення до неї є невід'ємною частиною будь-якого національного менталітету, і водночас, важливою складовою внутрішньої політики й громадського життя. Конфлікти на релігійному ґрунті часто обумовлені співіснуванням на території держав різних релігій, що історично спираються, переважно, на різні групи населення [1]. Потенційно конфліктогенним для України є те, що у східних регіонах більше прихильників московського патріархату, а в західній частині переважає римо-католицька та греко-католицька церкви.

Сучасна конфліктологія пропонує низку рекомендацій для вирішення міжетнічних і міжконфесійних конфліктів, які могли б стати базисними для вироблення ефективних підходів до врегулювання та попередження конфліктів на релігійному ґрунті в Україні. Так, наприклад, Н.А.Тарабрін, рекомендує при визначенні гостроти конфлікту й перспектив його врегулювання брати до уваги вимір напруженості конфлікту в «гарячих точках». На певній стадії психологічний фон протистояння конфлікуючих сторін начебто застигає, бо люди не здатні витримувати переживання понад певної критичної межі. Інакше кажучи, найбільш серйозні суспільно-психологічні зміни відбуваються на первинних стадіях розгортання конфлікту, коли формується готовність до боротьби, причому найжорстокішими способами. Подальші події, які реально стають набагато небезпечнішими, ніж вони були на початкових етапах, вже не такі вагомими для перебігу конфлікту. Отже, з його точки зору, врегулювання конфлікту буде залежати від того, чи вдасться пройти шлях у зворотному напрямку [2].

Американський соціолог Е. Нордлінджер стверджує, що врегулювання конфлікту виключає можливість опори тільки на інститут більшості, оскільки це лише загострює конфлікт. Урегулювання конфлікту шляхом досягнення за короткий термін однорідної етнічної або будь-якої іншої ідентичності також неможливо – навпаки, така спрямованість веде до насильства. Він вважає, що необхідними умовами є деполітизація конфлікту, надання обоюдного права вето носіям конфлікту й компроміс [4].

М. Дейч і С. Шикман у своїй моделі врегулювання конфлікту особливу увагу приділяють дотриманню таких принципів: відокремлення проблем від особистостей; зосередження на безпосередньо наявних проблемах, а не на принципах, які сповідують сторони; створення широкого набору можливих рішень; врахування об'єктивних критеріїв співвідношення сил, а не партійні, ідеологічні або політичні позиції [3].

Неважко побачити, що чи не всі згадані принципи й передумови постійно ігноруються при вирішенні конфліктів в Україні. У переважній більшості випадків у міжцерковних конфліктах владні структури приймають сторону більшості. Носії конфлікту дуже тривалий час були налаштовані на церковну монополію і не завжди схильні до визнання професійної конфігурації країни, конфлікти ж виявляються вкрай політизованими. Суб'єкти суспільно-політичного процесу не відмовляються від спроб досягти однорідності в конфесійній ідентичності. Хоча і був створений такий орган як Рада Церков, котрий пом'якшував конфліктність непримиримих сторін шляхом обговорення дій за участю Президента, суперечності продовжують існувати.

Історична дійсність українського суспільства, обтяжена полірелігійністю з усією палітрою суперечностей і конфліктів, що вимагає не лише теоретичного констатування, а й пошуку реальних шляхів досягнення і утримання соціального консенсусу. Тому у стратегічній перспективі розвитку соціогуманітарної сфери щодо запобігання конфліктів у релігійній сфері можна запропонувати наступні дії.

Для створення емпіричної бази щодо попередження конфліктів:

- систематичне проведення конкретних соціологічних досліджень для виявлення нестабільних форм співіснування;
- конфесійний моніторинг для виявлення нових релігійних утворень;
- проведення діагностики релігійної напруги.

Для стабільного розвитку між церковних взаємовідносин у стратегічній перспективі:

- моделювання ймовірного перебігу релігійних процесів у різних політичних ситуаціях;
- вдосконалення нормативно-правової бази з метою мінімізувати конфліктний потенціал взаємовідносин;
- сприяння духовно-етичному вихованню населення;
- розроблення методик ведення переговорів з конфлікуючими сторонами та використання інших соціальних технологій врегулювання конфліктів.

Список використаних джерел.

1. Владиченко Л. Пріоритети сучасної державної політики в релігійній сфері / Лариса Владиченко // Схід. – 2012. – № 5 (119). – С. 119-122.
2. Тарабрін Н.А. Динаміка конфлікту і тактики його розв'язання / Н.А. Тарабрін // – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://naub.oa.edu.ua/2012/dynamika-konfliktu-i-taktyky-joho-rozvyazannya/>
3. Deutsch N. The constructive and destructive processes. – New Haven and London, 1973. – P. 13-17.
4. Nordlinger E.A. Conflict Regulation in Divided Societies. / E.A. Nordlinger // Cambridge, Mass., 1972.- P. 117-118

СЕКЦІЯ 4

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ТА НАПРЯМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

ПРИХОДЧЕНКО ЛЮДМИЛА ЛЕОНІДІВНА

*завідувач кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д. держ. упр., професор*

НОВІ ПІДХОДИ У ПІДВИЩЕННІ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КАДРІВ ДЛЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Системна криза, яка охопила всі сфери життєдіяльності українського суспільства, є наслідком неефективності державного управління, яке виявилось нездатним:

- гармонійно узгодити та збалансувати загальнонаціональні інтереси з місцевими інтересами на усіх рівнях суспільної організації,
- забезпечити адміністративно-політичне реформування,
- здійснити децентралізацію влади та управління, передавши повноваження і ресурси із центру в регіони.

І причина криється в тому, що державний апарат, механізм державного управління в цілому є неякісним, бракує професійного чиновництва, яке б глибоко розуміло і усвідомлювало свою роль у суспільстві, було б спроможне взяти відповідальність та здійснити глибинні перетворення. Тобто, постає нагальна потреба в спеціалістах – компетентних, відповідальних, спроможних розв'язувати життєві та професійні проблеми, творчо використовуючи здобуті знання на практиці. Такі професіонали мають бути конкурентоздатними на ринку праці. Це означає, що у підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації публічних службовців слід застосовувати різноманітні форми навчання, активізуючи сам процес здобуття нових знань.

Так, Одеським регіональним інститутом державного управління нинішнього року започатковано нові форми підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування IV категорії посад та кадрового резерву на ці посади. Виїзні семінари проведено на базі Миколаївського та Херсонського обласних центрів підвищення кваліфікації кадрів.

Зокрема, у червні на Миколаївщині вперше було проведено два семінари з підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування IV категорії посад та кадрового резерву на ці посади, а саме:

- тематичний короткостроковий семінар: «Конкурентоспроможний лідер в управлінні реформами на сучасному етапі», в рамках якого підвищували кваліфікацію 40 посадових осіб органів публічної влади Миколаївської області;
- та однокредитний семінар з підвищення кваліфікації державних службовців за заочно-дистанційною формою за темою: «Сучасні підходи до регіональної політики та публічного адміністрування», який тривав протягом місяця, та в якому підвищили кваліфікацію 20 державних службовців Миколаївської області.

Аналогічна робота проведена на базі Херсонського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій. З вересня здійснено виїзд до м. Херсон, де в рамках тематичного короткострокового семінару: «Конкурентоспроможний лідер в управлінні реформами на сучасному етапі» підвищували кваліфікацію 42 посадові особи органів публічної влади Херсонської області. До 2 жовтня продовжував роботу однокредитний семінар з підвищення кваліфікації державних

службовців за заочно-дистанційною формою за темою: «Сучасні підходи до регіональної політики та публічного адміністрування», в якому підвищують кваліфікацію перші заступники голів 20 райдержадміністрацій Херсонської області.

Запропоновані Інститутом форми надання освітніх послуг з виїздом до обласних центрів Південного регіону є новацією і наближують до європейських стандартів процес підвищення рівня професійної компетенції посадових осіб органів публічної влади України.

Користується популярністю серед органів публічної влади Одеської області практика проведення виїзних одноденних тематичних короткотермінових семінарів в районах Одеської області. У 2015 році заплановано проведення таких 11 семінарів. У ході семінарів працівники органів публічної влади мають можливість ознайомитись з актуальними темами, обговорити проблемні для району питання. У кожному семінарі беруть участь 70-80 посадовців, в тому числі керівництво райдержадміністрацій та районних рад.

Практика проведення таких семінарів є корисною у декількох напрямках: по-перше, слухачі не витрачають кошти на відрядження (на сьогодні це є вагомою причиною, через яку вони не можуть прибути на підвищення кваліфікації), викладачі-практики, які є членами робочої групи мають змогу ознайомитись на місцях з проблемами, які є в районі.

З 29 вересня поточного року на базі нашого інституту розпочалося проведення тренінгів з питань електронних закупівель в Одеській області. В Інституті розроблено навчально-методичне забезпечення семінарів щодо е-закупівель та накопичено досвід проведення занять за цим напрямом.

Інститут у складі виконавців від НАДУ при Президентові України є співвиконавцем Програми EGAP (Електронне врядування задля підзвітності влади та участі громади), що реалізовуватиметься у 2015-2019 роках в Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській та Одеській областях за фінансової підтримки Швейцарської Конфедерації. 24 вересня 2015 року в нашому Інституті відбулася нарада регіональної робочої групи з питань виконання цієї Програми, де розглядалися питання щодо:

- готовності навчально-методичного, організаційно-технічного та кадрового забезпечення навчання публічних службовців за цією Програмою на базі нашого Інституту;
- формування поля навчальних потреб службовців та створення навчальних комп'ютерних лабораторій.

Разом з тим, слід мати на увазі, що саме за допомогою сукупностей компетентностей спеціаліст може включитися в різні види діяльності, успішно реалізувати власний потенціал, досвід для виконання на високому рівні професійних обов'язків. Тобто, мова про уміння безпосередньо самим фахівцем визначати рівень готовності та результативності своєї діяльності, використання ресурсів на досягнення соціальних та професійних цілей. Тим більше, що ґрунтовні зміни, що відбуваються в самій парадигмі соціально-економічного розвитку, формують соціальний запит суспільства на висококваліфікованих працівників відповідного рівня та профілю, здатних до ефективної роботи за спеціальністю на рівні світових стандартів.

Професійна компетентність формується в процесі фахової підготовки, яка є лише початковим, хоча і надзвичайно важливим етапом, оскільки її практична, прагматична і гуманістична спрямованість закладає основи для подальшого розвитку компетентності, що відбувається в процесі конкретної діяльності, набутті професійного досвіду. При цьому на прагнення, мотивацію, установки, цінності і в цілому світосприйняття впливають всі чинники життєвого оточення.

БЕССАРАБ ВІТА ДМИТРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В СИСТЕМІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Становлення України як сучасної правової, демократичної та соціальної держави поєднується з впливом як позитивних, так і негативних явищ. Поточні суспільно-політичні процеси свідчать, що будівництво демократичної держави, на жаль, супроводжується підвищенням рівня корупції. Перехідний тип економіки, політична та економічна нестабільність часто крокують поряд зі збільшенням хабарництва, як різновиду корупційних явищ, виникненням нових корупційних відносин, в обхід антикорупційному законодавству. У країні, де відбуваються процеси демократизації, але не спостерігається вдосконалення законів, що регулюють конфлікт інтересів, корупція може послабити дію чинних актів та унеможливити прийняття нових. У той же час суспільство, що рухається у напрямі лібералізації економіки, але не здійснює відповідних реформ у державному секторі, є сприятливим середовищем для розквіту корупційної діяльності.

Для України проблеми попередження і протидії корупції в системі надання адміністративних послуг продовжують залишатися одним з найактуальніших. Об'єктивні фактори її розвитку свідчать, що корупція створює суттєву небезпеку для життєдіяльності суспільства, і на сьогодні масштаби її поширення становлять реальну загрозу національній безпеці. Тому завдання боротьби з корупцією розглядаються нині як загальнодержавні та пріоритетні. На цей час боротьба з корупцією вже вийшла з формальних меж, стала предметом постійної уваги керівництва держави, громадських організацій. Цей процес відбувається в умовах підвищеної уваги до нього в засобах масової інформації та активізації громадянської позиції українців. Реалізація заходів подолання та попередження корупції в системі надання адміністративних послуг передбачає чітке уявлення про масштаби цього явища [2, с. 34].

Корупція у сфері надання адміністративних послуг змушує відносити Україну до держав із високим рівнем корупції. Корупція у цих сферах формує думку суспільства про масштаби корупції, адже з іншими ключовими корупціогенними секторами – розподілом бюджетних коштів, державними закупівлями, призначенням на посади тощо – громадяни особисто стикаються значно рідше [4, с. 56].

На сьогодні головними корупційними проблемами у сфері надання адміністративних послуг є:

- необґрунтовано великі строки надання окремих адміністративних послуг;
- загальна складність процедури надання багатьох адміністративних послуг;

- особисте спілкування (контакт) приватної особи – споживача адміністративної послуги з посадовою особою, яка надає адміністративну послугу;
- обмежений доступ до адміністративного органу, який надає адміністративні послуги;
- обмежені можливості приватної особи щодо вибору способу звернення за адміністративною послугою;
- брак інформації про процедуру надання адміністративних послуг;
- невпорядкованість оплати за адміністративні послуги, встановлення додаткових «платних послуг»;
- територіальний монополізм у наданні адміністративних послуг [3, с. 42].

Отже, повноваження органів публічної адміністрації мають відповідати вимогам Конституції України та законів України, не можуть визначатися у підзаконних нормативно-правових актах, поширювально тлумачитися у актах органів виконавчої влади. Тому для вирішення проблем у сфері надання адміністративних послуг потрібно:

- заохочувати скорочення строків надання адміністративних послуг;
- спростувати процедуру надання адміністративних послуг, в тому числі шляхом впровадження принципу «єдиного вікна»;
- мінімізувати кількість органів, залучених до надання адміністративної послуги та кількість документів, що вимагаються від особи;
- впорядкувати час прийому громадян, з метою забезпечення його достатності та зручності для споживачів адміністративних послуг;
- удосконалити порядок особистого прийому в органах влади шляхом запровадження «електронної черги» тощо;
- забезпечувати підконтрольність спілкування публічних службовців з громадянами під час особистого прийому; здійснювати ротацию службовців на посадах високим ризиком прояву корупції;
- забезпечити функціонування веб-сторінок, інших електронних ресурсів адміністративних органів, де має надаватися вся інформація, необхідна для отримання адміністративної послуги;
- створити належні побутові умови в приміщеннях, призначених для особистого прийому громадян; своєчасно вирішувати проблему доступності бланків та інших формулярів, необхідних для отримання адміністративних послуг.

Але окремі антикорупційні заходи не вимагають законодавчих змін, а можуть бути впроваджені рішеннями керівників конкретних органів публічної адміністрації. Зокрема, це стосується мінімізації особистих контактів службовців з приватними особами, збільшення годин прийому громадян та боротьби з чергами або їх впорядкування, більшої прозорості в діяльності органів публічної інформації, посилення функції внутрішнього контролю тощо [5, с. 14].

Таким чином, суттєво зменшити корупційні дії в системі надання адміністративних послуг можна перш за все мінімізуювши контакти чиновників з громадянами. Цього можна досягти за допомогою створення єдиних офісів, де громадяни можуть здати відразу всі документи, впорядкування черг, збільшивши години прийому чиновників, покращення інформування громадян через створення довідкових служб та електронних ресурсів з детальним переліком усіх послуг і процедурою їх надання.

Список використаних джерел.

1. Актуальні питання протидії корупції: стан, проблеми та перспективи на майбутнє : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 17 жовт. 2014 р.). – Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2014. – 332 с.
2. Заброта Д. Г. Державна антикорупційна політика в Україні : теорія, правова основа, інституалізація: монографія / Д. Г. Заброта; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. – Сімферополь: Кримнавчпеддержвидав, 2013. – 367 с.
3. Ковенко О.Ю. Прояви корупції у сфері надання адміністративних послуг / О.Ю.Ковенко //Людське середовище: сучасний стан і перспективи: матеріали всеукр. студ. наук. конф., м.Севастополь, 24 квіт. 2013 р./ М-во освіти і науки, молоді та спорту України; Севастоп. нац. техн. ун-т. ; ред.Н.П. Стрелецька.–Севастополь: СевНТУ, 2013 –132 с.
4. Надання адміністративних послуг: навч.-метод. посіб. для системи підвищ. кваліфікації держ. службовців та посадових осіб місцевого самоврядування / [уклад. Ліпенцев А. В.]. – Київ : К.І.С., 2013. – 183 с.
5. Черчатий О. Оптимізація надання адміністративних послуг у контексті впровадження системи управління якістю в органах влади / О. Черчатий // Вісник державної служби України : інформаційно-аналітичний журнал. – 2011. – № 1. – с. 13-16.

БОБРОВСЬКА ОЛЕНА ЮРІЇВНА

*завідувач кафедри економіки та регіональної економічної політики
ДРІДУ НАДУ при Президентіві України, д.держ.упр., професор*

МУНЬКО АННА ЮРІЇВНА

*аспірант кафедри економіки та регіональної економічної політики
ДРІДУ НАДУ при Президентіві України*

ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ: ВИКЛИКИ, ЗАВДАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Наприкінці 2014 року були здійснені суттєві кроки в бік трансформації бюджетно-фіскальної системи України та децентралізації фінансових відносин між державними органами влади та органами місцевого самоврядування [1, 3].

Наступним етапом передбачається внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади [3], які було прийнято у першому читанні 31 серпня 2015 року. Згідно з проектом закону, представленому в парламенті, громади

будуть первинною одиницею в системі адміністративно-територіального устрою України та їм буде делегована лівова частка повноважень. При цьому органи місцевого самоврядування в межах закону наділяються правом вільно вирішувати будь-яке питання, яке не вилучене із сфери їхньої компетенції і вирішення якого не доручене жодному іншому органу. Передбачається також створення виконавчих органів місцевого самоврядування громади, які є підконтрольними і підзвітними раді громади. Разом з тим повноваження в системі органів місцевого самоврядування та їх виконавчих органів різних рівнів будуть розділені за принципом субсидіарності. І що важливо, закріплюється матеріальна і фінансова основа місцевого самоврядування. Зокрема, визначається, що такою основою є земля, рухоме і нерухоме майно, природні ресурси, інші об'єкти, у комунальній власності територіальної громади; місцеві податки і збори, частина загальнодержавних податків та інші доходи місцевих бюджетів.

Впровадження підготовлених реформ і поява більш широкого функціонального простору місцевого самоврядування вимагає різноманітних дій з боку місцевої влади, до яких треба необхідним чином приготуватись, як в аспекті визначення методології їх впровадження (окреслення та опис відповідних процесів), так і створення структур, відповідальних за їх реалізацію [5, с. 97].

Введення механізмів бюджетної децентралізації і розширення бази оподаткування з одночасною передачею адміністрування частини податків на місцевий рівень дали можливість місцевим органам влади створювати та реалізовувати механізми для залучення додаткових доходів. Це повинно стимулювати місцеві громади активно включатися в розвиток своєї території. Ті ж, хто не зможе заробляти на себе, отримуватиме дотації, але тільки для підтримки існування громади. Про її процвітання повинна подбати місцева влада.

Досягнення спроможності влади і населення регіонів до власного ефективного розвитку і реалізація положень Європейської Хартії, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності самоврядування потребує перегляду й інституційно-організаційних форм і схем реалізації нових функцій і завдань самоврядування. Необхідним стає оновлення і розширення інструментів, методів і технологій впливу ОМС на плин усіх життєзабезпечуючих процесів.

Організаційне забезпечення системної і відповідальної реформи місцевого самоврядування повинно починатися з уточнення складу поставлених завдань, визначення видів діяльності, функцій і процесів їх реалізації.

До основного складу завдань доцільно віднести:

- налагодження цілеспрямованої безперервної діяльності з нарощування фінансового потенціалу регіону і ефективного використання фінансових ресурсів;
- налагодження партнерських фінансових зв'язків суб'єктів впливу на формування, відтворення і розвиток фінансового потенціалу;
- недопущення суперечливих фінансових інтересів в системі бюджетного обслуговування муніципальних утворень і здійснення заходів щодо їх гармонізації;
- підтримку раціональної структури і диференціації фінансового потенціалу;
- запровадження інноваційних змін у процеси розвитку міжбюджетних відносин;
- забезпечення збалансованості повноважень органів місцевої влади із фінансовими можливостями та відповідальністю перед населенням і державою;
- перегляд і поліпшення фінансового забезпечення соціальних норм і нормативів за рахунок зростання фінансових можливостей регіону та ін.

Очевидно, що без зміни системи фінансування регіонів та трансформації механізмів управління місцевими фінансами децентралізація в Україні не вдасться.

Зміст, систематизація і технології реалізації нових фінансових повноважень і завдань повинні бути представлені в інституційно-змістовному полі управління як взаємопов'язана, взаємообумовлена і взаємодоповнююча діяльність, об'єднана в окрему підсистему, що створює умови їх належного здійснення і потребує виділення на регіональному рівні системи управління місцевими фінансами як невід'ємної складової місцевого самоврядування.

Цьому сприятиме розробка регіональних програм реформаторських заходів щодо кожного із ключових напрямів реформи місцевого самоврядування в Україні. Відповідно до поставлених завдань реформи повинен формуватися склад необхідних програмних заходів і перелік доповнених прав і повноважень органів місцевого самоврядування стосовно їх участі в побудові і реалізації нової моделі фінансового забезпечення.

Зокрема, програма реформування системи управління місцевими фінансами в адміністративно-територіальних одиницях регіонального рівня має консолідуватися з напрямками реформи міжбюджетних відносин, визначеними в Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [4]: розмежування повноважень між органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування; забезпечення бюджетної автономії та організації самостійності місцевих бюджетів; закріплення стабільних джерел доходів та розширення дохідної бази місцевих бюджетів; розробка організаційно-інституційних засад формування і розвитку шляхів підвищення бюджетної забезпеченості місцевого самоврядування і поповнення місцевих бюджетів.

При цьому розробка програм повинна передбачати такі складові: внутрішні реформаторські напрями удосконалення фінансового забезпечення регіональної системи самоврядування; нові повноваження; нова відповідальність.

Детальний і змістовний вираз концептуальних положень, а саме методичного, нормативного й організаційного супроводу їх заходів, повинен здійснюватися на рівні самих регіонів, що забезпечить успішну побудову і впорядкування процесів фінансової децентралізації, у тому числі й у межах створення системи управління місцевими фінансами.

Список використаних джерел.

1. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин: закон України від 28 грудня 2014 р. №79-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/79-19>.
2. Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади): проект закону України № 2217а від 01.07.2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812.
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів щодо податкової реформи: закон України від 28 грудня 2014 р. №71-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/71-19>.
4. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

БОГДАНОВ ДМИТРО ДМИТРОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

У сучасних умовах розвитку вітчизняної економіки органам державного управління потрібно ставити і вирішувати не розвинені економічні завдання, а комплексні і системні стратегічні плани зростання взаємопов'язаних секторів та сфер економіки і суспільства. Роздрібна торгівля є тим видом економічної діяльності, функціонування якого безпосередньо впливає на соціально-економічні параметри розвитку держави, а також опосередковані визначає інтенсивність розвитку сфер виробництва і споживання товарів, формування сучасних і конкурентоспроможних сфер товарного обігу та внутрішнього споживчого ринку.

Розвиток компаній, що займаються роздрібною торгівлею (рітейлерів), вступив у фазу транснаціоналізації, в галузі з'являється все більше міжнародних компаній, які змінюють структуру не лише сфери товарообігу, а й промислового виробництва товарів народного споживання, впливають на трансформації у структурі споживчих переваг і навіть моделі поведінки покупців.

Чинна нормативно-правова база України у сфері торгівлі ґрунтується на забезпеченні ефективного функціонування та регулювання розвитку торговельних підприємств [4;5], захисту прав споживачів [8; 10], дотримання суб'єктами господарювання торговельної сфери безпечності реалізованих товарів [6], формування якісного торговельного обслуговування [2] та концептуальних підходів щодо становлення і розвитку внутрішньої торгівлі України [7; 9].

Звичайно, що нормативно-правове регулювання і регламентування функціонування роздрібною торгівлі та її інфраструктури, мережі економічних агентів вкрай важливе. Проте, галузь не перебуває в статичному стані. Її розвиток динамічний та постійний. Вже за декілька тижнів некерованого функціонування можуть сформуватися процеси, загрозливі як для підприємств торгівлі, так і сфери виробництва та споживання. Саме тому роздрібна торгівля потребує належного планування розвитку, причому як в довгостроковій, так і у коротко- строковій перспективах, для чого приймаються і реалізуються державні, регіональні та місцеві стратегії і програми [1, с.110].

Так, на сьогодні в Україні залишається діючою Стратегія економічного і соціального розвитку України (на 2004-2015 роки). У більшості регіонах України прийняті та реалізуються програми соціально-економічного розвитку, концепції розвитку ринкової торгівлі та дрібно-роздрібною торговельною мережі.

З метою підвищення ефективності стратегічного і тактичного планування розвитку роздрібною торгівлі в Україні необхідно чітко визначити (в головному нормативно-правовому щодо торгівлі акті – Концепції проекту Закону України «Про внутрішню торгівлю») [3] перелік та часові рамки прийняття і дії стратегій і програм розвитку роздрібною торгівлі на всіх рівнях системної ієрархії управління. Найбільш раціональним видається прийняття узгоджених між собою (за положеннями та часовими рамками) п'ятирічних Державної (центральний рівень) та цільових і регіональних (місцевий рівень) програм розвитку торгівлі.

Органам державної влади доцільно підтримати прогресивні структурні зміни у системі товарного обігу: збільшення ємності мережі підприємств стаціонарної роздрібною торгівлі, раціоналізації її територіального розміщення, у тому числі за рахунок ефективного використання нежилевого фонду міст, підготовки спеціальних архітектурно-будівельних проектів. Ефективними видами таких структур є оптово-роздрібною підприємства, торговельні мережі, сформовані на основі розподільчих центрів, франшизні мережі, виробничо-торговельні об'єднання, які здатні витіснити із системи товарного обігу чисельних дрібних торговців, посередників, зменшити ризики торговельних операцій, наблизити ціни у мережі стаціонарної роздрібною торгівлі до цін дрібних торговців на організованих і неформальних ринках.

На сьогоднішній день розвиток роздрібною торгівлі інтенсивно відбувається, в основному, у великих містах, в порівнянні з районними центрами та селами. Для ефективного їх розвитку і функціонуванню необхідним є постійне вивчення попиту споживачів, підвищення якості та асортименту продукції, вдосконалення торговельного обслуговування тощо. Це призвело б до збільшення товарообігу, максимального задоволення сукупного попиту споживачів, а в кінцевому результаті – до отримання комерційного успіху. Але без підтримки, регулювання і контролю з боку державних органів цього досягти неможливо, тому існує необхідність саме в такому втручанні держави в процеси, що відбуваються на ринку споживчих товарів, як одного з найбільших і значущіших ринків України.

Список використаних джерел.

1. Добуш З.О. Недоліки інституціонального забезпечення розвитку роздрібною торгівлі в Україні та напрями їх подолання. Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна. -2013-№2(44)- С. 108-114
- 2.Порядок провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування населення [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України № 833 від 15 червня 2006 р. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/833-2006-p>
- 3.Концепція проекту Закону України «Про внутрішню торгівлю» [Електронний ресурс] Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 жовтня 2009 р. N 1200-р – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1200-2009-p>
4. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності [Електронний ресурс] : Закон України №1160-IV від 11 вересня 2003 р. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1160-15>
5. Про затвердження Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування населення [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України № 833 від 15 червня 2006 р. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/833-2006-p>

6. Про затвердження Порядку етикетування харчових продуктів, які містять генетично модифіковані організми або вироблені з їх використанням та вводяться в обіг [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України № 468 від 13 травня 2009 р. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/468-2009-p>

7. Про затвердження Програми розвитку внутрішньої торгівлі України на період до 2016 року [Електронний ресурс] : Проект Постанови Кабінету Міністрів України. – Режим доступу : <http://fortetsya.org.ua/projects/other-projects/7719--q-2016-q>

8. Про захист прав споживачів [Електронний ресурс] : Закон України № 3682-XII від 15 грудня 1993 р. – Режим доступу <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>

9. Про Концепцію розвитку внутрішньої торгівлі України [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України № 1449 від 12 грудня 1997 р. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1449-97-p>

10. Про схвалення Концепції державної політики у сфері захисту прав споживачів [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 777-р від 5 червня 2013 р. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/777-2013-p>

ГЕРАСИМЮК КОСТЯНТИН ХАРИТОНОВИЧ

начальник відділу кадрової роботи апарату Вінницької обласної державної адміністрації

ВЕРНАКУЛЯРНІ РАЙОНИ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ СПРОМОЖНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

В наукових дослідженнях, пов'язаних з чинниками здійснення адміністративно-територіальних перетворень, все більшої уваги приділяється питанням самоідентифікації мешканців з тією чи іншою місцевістю. Як уявляється, об'єднання територіальних одиниць без врахування зазначеного чинника призведе до штучності створення нових територіальних громад та внаслідок цього послаблення їхньої спроможності до ефективного розвитку. В контексті зазначеного на науковому рівні все частіше використовується поняття «вернакулярний район» та похідні від нього. Як правило, при цьому розуміється частина території, мешканці якої усвідомлюють її як власний простір й яка у такій якості може бути представлена як частина суспільної свідомості певної соціальної групи. Таке уявлення згуртовує місцевих мешканців у групу з єдиним ставленням до цієї території, на базі якого може будуватися єдина реакція на вплив на «їхню» територію, що у багатьох випадках відкриває можливість щодо мобілізації на громадські акції (як стихійні, так й організовані або спровоковані). Спільність території породжує у жителів певні спільні риси, які відрізняють їх від сусідів, а уявлення про це слугуватимуть основою для нової спільності – навіть в тих випадках, коли ці уявлення не мають під собою реальних підстав, будучи лише соціальним міфом.

Термін «вернакулярний» був сформований у межах географії. Однак вважаємо за необхідне його адекватне застосування й в межах науки державного управління, адже він вказує на конкретну територію («місцевий», «характерний для даної місцевості»), так й на певну спільноту людей, що мешкає в її межах («громада», «колектив»), тобто на масовий характер подібного уявлення.

Ми виділяємо декілька ключових ознак вернакулярного району, серед них:

1) Об'єктивність. Здебільше вернакулярний район вважають суб'єктивними утвореннями, адже вони засновані не на реальних артефактах людської діяльності, а на дослідженні уявлень про простір, тобто на за визначенням суб'єктивних речах. Проте всупереч цього ми вважаємо використовувати принцип об'єктивності суб'єктивного. Перцепція простору за своєю природою є суб'єктивною, це лише уявлення про реальність, а не сама реальність. Але саме на цій ускладненій поведінковим та культурним багажем картині реальності людина й буде своє повсякденне життя й суспільну діяльність. Вернакулярний район – безумовний приклад того, як суб'єктивне сприйняття реальності стає об'єктивною реальністю, адже відповідно до неї й будується життя суспільства. Отже, вернакулярний район – об'єктивно існуюча частина території, виявлення якої дозволяє формувати нову модель територіальної самоорганізації суспільства у вигляді, у тому числі т.зв. об'єднаних громад.

2) Практичне значення. В межах географії, соціології, культурології, соціальної психології, які переважно займаються вивченням вернакулярних районів у вигляді «фольклорних», «ментальних», «традиційних» районів так й не була знайдена практична значущість вернакулярного району. Проте дослідження вернакулярних районів в межах державного управління свідчить про їх глибоке практичне значення. Саме територіальна ідентичність є чинником проведення територіального реформування як на місцевому, так й на субрегіональному та регіональному рівнях.

3) Масштаб. Вернакулярні райони можуть бути будь якого масштабу – від макрорайону (наприклад, Південь України) до нанорайону (невеличкі міські райони типу «Ліманчик» у м. Одеса. Причому суворого ранжування не існує, адже мова йде не про сувору ієрархію, а про ментальні уявлення. Вернакулярний район – самодостатня одиниця, яка не обов'язково повинна бути пов'язана ієрархічними зв'язками з більш великою за площею територією.

4) Життєвий цикл вернакулярного району. Будучи виявленням суспільної свідомості, вернакулярний район існує доти, поки він є значущим для людей. Існують вернакулярні райони з нетривалим існуванням, які швидко вмирають не будучи закріпленими у суспільній свідомості. Деякі райони не зникають, а просто виходять з повсякденного застосування, переходять у т.зв. «сплячий» стан.

5) Вплив сусідів. Самоназву та межі вернакулярного району добре знають не лише його жителі, але й його сусіди, адже власної просторової самоідентифікації їм не менш важливо знати та відрізнити себе від своїх сусідів, а для просторової самоорганізації населення – мати спільну з сусідами локальну топоніміку, щоб делімітувати межі.

6) Вплив адміністративних меж. Незважаючи на спокосу протиставлення вернакулярного району адміністративно-територіальним одиницям, слід зазначити, що адміністративні межі досить сильно впливають на просторову самоідентифікацію суспільства. Особливо це є помітним на мікрорівні, де сама назва вернакулярного району подається у локальному масштабі, де поряд існують вернакулярні райони з однаковою назвою. У такому випадку зрозуміло всім мешканцем, що «Таїрове» може бути як вернакулярним районом в межах м. Одеси, так й вернакулярним районом в межах Овідіопольського району Одеської області, причому вони межують один з одним.

7) Вплив реклами та «піару» на вернакулярні райони. Рекламні назви районів – досить поширене явище. Вони розраховані на зовнішнього туриста, адже експлуатують образ території й не несуть в себе вернакулярного значення. Але й серед, власне, вернакулярних районів достатньо багато прикладів відверто «реklamних» назв, які виокремлюють певні особливості району (наприклад «Українська Венеція» щодо м. Вилкове Одеської області). Проте лише за допомогою однієї лише рекламної акції неможливо утворити район (хоча й можливо поширити певний топонім для назви району). За рекламним слоганом району повинні бути конкретні природні, господарські, соціальні тощо умови, на базі яких буде сформована певна територіальна спільнота людей. У протилежному випадку топонім – «пустышка» просто не буде використовуватися, адже не буде групи, яка самоідентифікує себе з ним. Хоча у цілому роль «піару» в популяризації вернакулярних районів, у тому числі «мікрорайонів», важко переоцінити.

ДРОШ ОЛЕГ ФЕДОРОВИЧ

*головний спеціаліст відділу роботи зі зверненнями громадян апарату
Вінницької обласної державної адміністрації*

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ЯК ОСНОВА ЗБАЛАНСОВАНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

На сучасному етапі управління національною економікою, з врахуванням тенденцій децентралізації влади та державного управління, реальним підґрунтям ефективного господарювання стає забезпечення стабільного збалансованого розвитку регіонів у спосіб впровадження ефективної регіональної політики. Основною складовою частиною цього процесу є реформування системи державного управління, як в цілому, так і регіональним розвитком, зокрема. Складність такого реформування в необхідності дотримання системності, комплексності, врахування всіх аспектів цього процесу, оскільки кожен з його складників відіграє важливу роль у реалізації стратегічних завдань нової державної регіональної політики.

Розвинені країни світу у даній ситуації використовують стратегічне планування регіонального розвитку як інструмент, що допомагає підвищити ефективність реагування на зміни та адаптувати місцеву політику розвитку до цих динамічних умов. Стратегічне планування сприяє формуванню узгоджених поглядів, виробленню бачення гармонійного соціально-економічного розвитку відповідної території, оптимальному використанню обмежених ресурсів регіону та слугує інструментом для діалогу влади з представниками інших секторів територіальної громади [3, с. 423].

Вивченню та узагальненню проблем стратегічного планування регіонального розвитку і розробці стратегії комплексного просторового розвитку присвячені фундаментальні дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, зокрема І. Ансоффа, П. Друкера, В.М. Вакуленка, О.М. Кириченко, В.М. Богомазової, В.П. Горбуліна, В.В. Комірної, М. Лендьела, В.М. Осипова, А.І. Яцко та інших.

Планування є найпершою функцією управління, яка передує решті управлінських функцій і визначає їх природу. Планування залежить від багатьох факторів, серед яких можна виділити ефективний аналіз зовнішнього середовища, об'єктивну оцінку власних позицій та інші. Ефективне планування вимагає спільних зусиль і участі всіх складових організації.

З наукової точки зору цінність планування полягає в тому, що воно дає можливість заздалегідь збалансувати вплив суспільства на соціально-економічну систему, що знаходить своє відображення в державному управлінні. Планування дозволяє взаємопов'язувати всі елементи управління як цілеспрямовану систему.

Стратегічне планування соціально-економічного розвитку регіонів в Україні перебуває на етапі становлення. Тривале невирішення системних проблем розвитку регіонів, відсутність взаємовигідних зв'язків держави та регіонів, застарілість застосовуваних методів державного регулювання розвитку регіонів, порушення економічних зв'язків між регіонами підготували підґрунтя для пошуку новітніх інноваційних методів управління регіонами з метою надання їм стимулів до активного саморозвитку, раціонального використання наявного потенціалу. Таким інноваційним методом управління регіонами виступає стратегічне планування, яке використовує сучасні методи та інструменти побудови, впровадження та реалізації стратегій розвитку регіонів [1, с. 48].

Актуальність використання методів стратегічного планування на рівні області пояснюється такими причинами: стратегічне планування є визнаним світовою практикою елементом у системі управління регіоном, що дає змогу створювати умови та використовувати потенціал для перспективного розвитку [4, с. 18]; цей інструмент допомагає приймати поточні рішення з урахуванням стратегічних цілей розвитку території; стратегічне планування виступає найвідповіднішим інструментом, здатним об'єднати зусилля влади та громади в розв'язанні проблем розвитку регіону; процес стратегічного планування сприяє зміцненню взаємовідносин між владою та громадськістю, поліпшенню іміджу території, створює єдине поле дій усіх його активних сил [5, с. 153].

Стратегічне планування у своєму процесі використовує велику кількість методів. Однак для кожного регіону України як у розробці, так і в методах, механізмах реалізації концепцій, стратегічних планів і програм соціально-економічного розвитку на практиці повинен реалізовуватися індивідуальний підхід, оскільки існуючі відмінності в геополітичних, природно-ресурсних, соціально-економічних і екологічних характеристиках регіонів визначають диференціацію підходів до стратегічного планування соціально-економічного розвитку кожного регіону [2].

Саме тому в трансформаційний період, період децентралізації влади, актуальною є необхідність подальшого комплексного дослідження методології стратегічного планування регіонального розвитку, впровадження обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення його форм та видів, з урахуванням специфічних особливостей кожного регіону, застосування нової методології стратегічного планування регіонального розвитку, заснованої на використанні показників оцінювання самого процесу стратегічного планування, оцінки якості побудованого стратегічного плану та активне залучення громадськості на всіх етапах стратегічного планування.

Список використаних джерел.

1. Берданова О. Стратегічне планування місцевого розвитку. Практичний посібник / О. Берданова, В. Вакулєнко // – К.: ТОВ «Софія-А», 2012. – 88 с.
2. Бережний Я.В. Запровадження стратегічного планування в державному управлінні країн світу [Електронний ресурс] / Я.В. Бережний // – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/Nrzd/2011/19.pdf>.
3. Гончаренко І. Методологія і практика стратегічного планування регіонального економічного розвитку / І. Гончаренко // Ефективність державного управління: зб.наук.пр./за заг. ред. В.С. Загорського, А.В. Ліпенцева. – Львів, 2010. – Вип.25. – с. 422-427.
4. Комірна В.В. Методологічні особливості організації процесу стратегічного планування регіонального розвитку в Україні / В.В. Комірна // АгроСвіт.–2010.-№9.–с.17-20.
5. Череп А.В. Стратегічне планування і управління: навч.посіб. / А.В. Череп, А.В. Сучков. – К.: Кондор, 2011. – 334 с.

ДЯЧЕНКО СВІТЛАНА АНАТОЛІЙВНА

*доцент кафедри управління національним господарством
та економічної політики НАДУ при Президентові України, к. держ.упр.*

ІДЕОЛОГІЯ ФІНАНСОВОЇ АВТОНОМІЇ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ

Впродовж останніх двох десятиріч питання фінансової децентралізації виходить на перший план, оскільки є однією з фундаментальних умов незалежності та життєздатності органів місцевої влади. Децентралізація процесів ухвалення рішень збільшує можливості участі місцевої влади у розвитку підконтрольної їй території. Фіскальна децентралізація сприяє ефективному забезпеченню суспільними послугами шляхом ретельнішого узгодження видатків органів влади з місцевими потребами і уподобаннями.

Проведення економічних реформ, перехід до соціально орієнтованої ринкової економіки докорінно змінили функціонування місцевих фінансів в Україні та відносини між органами державної влади різного рівня і муніципальними органами управління. Досягнення позитивних підсумків в системі місцевих фінансів можливе шляхом реформування територіальної організації влади, місцевого самоврядування та бюджетно-фінансової системи України.

Саме слово автономія розкриває зміст терміну самоврядування і тісно з ним пов'язане. Термін «самоврядування» можна тлумачити як автономне функціонування будь-якої організації, у тому числі й територіальної. Це означає, що рішення організації, яка має автономію, приймаються її членами. Члени цієї організації свої справи вирішують спільно. В такій організації немає розриву між об'єктом і суб'єктом управління. Організація для управління справами створює свій апарат, не втрачаючи при цьому властивостей самоврядування [1, с. 50].

Особливою формою автономії є фінансова автономія. Фінансова автономія – це самоврядування у сфері фінансів. Фінанси місцевих органів влади являють собою систему формування, розподілу та використання місцевою владою фінансових ресурсів для забезпечення покладених на неї функцій і завдань. Принцип автономності реалізується в тому, що таку систему кожен місцевий орган влади створює сам. Він обирає її модель, внутрішню структуру, визначає співвідношення між окремими елементами.

Фінансова автономія є основною формою реалізації принципів місцевого самоврядування. Фінансова автономія місцевих органів влади може розглядатися в контексті функцій, які покладаються на ці органи влади. У державі має бути чіткий розподіл функцій між рівнями влади. Відокремлення від завдань центральної влади завдань, що покладаються на місцеву владу, зумовлює потребу в таких фінансових джерелах, на які може впливати місцева влада. Саме такий підхід передбачає Європейська хартія про місцеве самоврядування. Країни, які підписали Європейську хартію мають визнавати органи місцевого самоврядування, уповноваженими приймати рішення, та користуються широкою автономією щодо компетенцій, порядку здійснення цих компетенцій і засобів, необхідних для виконання своєї місії.

Головним критерієм який засвідчує фінансову автономію місцевих органів влади, є наявність у них прав прийняття рішень у сфері власних фінансів. Якщо такого права не передбачено в законодавстві то місцева влада фінансової автономії не має. Право прийняття рішень є загальною передумовою фінансової автономії місцевих органів влади.

За різних умов місцеві органи влади можуть мати різні обсяги фінансової компетенції і таким чином, різні рівні фінансової автономії. Рівень фінансової автономії місцевих органів влади може бути визначено також системою кількісних показників: частка видатків на реалізацію власних повноважень; частка обов'язкових видатків; частка видатків для забезпечення делегованих повноважень; питома вага власних доходів питома вага власних і переданих (закріплених) доходів; частка доходів від місцевих податків і зборів та незв'язаних субсидій; ступінь залежності від окремих доходних джерел; коефіцієнт податкоспроможності окремої адміністративно-територіальної одиниці чи територіального колективу. Кожен із перелічених показників засвідчує різні аспекти фінансової автономії місцевих органів влади [1, с. 51].

Рівень фінансової автономії окремої території залежить від її податкоспроможності. Території з малою податкоспроможністю мають об'єктивно зумовлений низький рівень фінансової автономії. І навпаки, території з високою податкоспроможністю мають вищий рівень фінансової автономії. Це ж стосується і територій, що мають податкоспроможність на рівні середніх показників. Коефіцієнт податкоспроможності є показником автономії місцевого органу влади від заходів фінансового вирівнювання його доходів і видатків, які здійснюються центральною владою.

Запропонована система показників фінансової автономії місцевих органів влади має стати інструментом як економічного аналізу так і фінансового планування в Україні. У процесі будівництва місцевих фінансів в Україні має бути враховано важливу закономірність яка засвідчує взаємопов'язаність функцій місцевої влади та рівня її фінансової автономії. Цю закономірність можна визначити таким чином: обсяг фінансової компетенції місцевої влади має відповідати функціям і завданням, що покладаються на місцеві органи влади.

Список використаних джерел.

1. Сунцова О. О. Місцеві фінанси: навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.

КОВАЛЬ ЗІНОВІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

*доцент кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к. держ. упр.*

РИЗИКИ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ: ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Словники трактують термін «децентралізація» як систему управління, за якої частина функцій центральної влади переходить до місцевих органів самоврядування; розширення прав низових органів управління; скасування або послаблення централізації.[5][4]

Академік НАНУ, директор Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України Юрій Шемшученко вважає, що вимогою часу є не тільки точкові зміни відповідного розділу Конституції України, а й зміна філософії всієї моделі регулювання діяльності місцевого самоврядування. На конституційному рівні необхідно чітко врегулювати статус територіальної громади як первинного суб'єкта місцевого самоврядування, основного носія його функцій та повноважень.[6] Доктор юридичних наук, професор Михайло Баймуратов пропонує віддати перевагу децентралізації повноважень виконавчої влади з наступною передачею їх до органів місцевого самоврядування із дотриманням принципу субсидарності.[1] Академік НАПрН України, доктор юридичних наук, професор Олександр Скрипнюк робить висновок, що проведенню децентралізації з реальною передачею повноважень для справжньої самодостатності місцевого самоврядування нині перешкоджає низка об'єктивних і суб'єктивних небезпек розвитку небажаних політичних наслідків.[3]

Отже, децентралізація – це об'єктивний та корисний процес, але він повинен проходити в чітких межах українського законодавства і має бути зрівноваженим та убезпеченим від низки об'єктивних і суб'єктивних небезпек.

В умовах неоголошеної гібридної війни, тобто війни «без правил», з опорою на інформаційно-психологічний компонент, яку Росія другий рік поспіль веде проти України, анексувавши Крим і окупувавши частину Донецької та Луганської областей, розпочата реформа децентралізації системи управління сприймається українським суспільством неоднозначно та із пересторогою. І не даремно, адже мало де знайдеш фактів в історії держав світу, щоб в умовах війни, нехай і не оголошеної, керівництво держави ризикнуло на управлінську реформу децентралізації. Навпаки, в умовах війни держави завжди запроваджували тимчасові заходи щодо посилення централізації управління з метою, перш за все, забезпечити вищу від противника швидкість проходження, усвідомлення та виконання розпоряджень центральних органів влади.

В умовах гібридної війни, де інформаційно-психологічна складова є центральним та постійно діючим чинником, передача додаткових владних повноважень в регіони, які ще вчора викликали велике занепокоєння щодо розповсюдження інспірованої ззовні епідемії сепаратизму, сприймається неоднозначно. Адже нестабільні з точки зору суспільно-політичної обстановки регіони ще непочищено від різного роду диверсантів, агентів впливу, скритих сепаратистів. Вони тільки чекають на отримання регіонами додаткових повноважень, щоб розпочати нову серію відкритого протистояння з владою.

На превеликий жаль, владою по сьогоднішній день нічого не зроблено, щоб з інформаційно-психологічної точки зору інформаційно «прошити» всю територію України. Центральні владні газети «Голос України» та «Урядовий Кур'єр» як не продавались в газетних кіосках в регіонах так і не продаються. Українське центральне радіо та телебачення не чують і не бачать в багатьох віддалених, а тому і проблемних, регіонах України. Замість них в кіосках вільно продається підривна за своїм характером преса держави-агресора. В прикордонних регіонах громадян України «годуєть» інформаційно-психологічним продуктом сусідніх держав. Виникає законне питання, а скільки ще часу в Україні будуть створюватись ідеальні умови для підривної інформаційно-психологічної війни проти неї ж? Де ще знайти таку державу, яка десятиліттями не турбується про свою інформаційно-психологічну безпеку? І в таких несприятливих для держави інформаційно-психологічних умовах розпочато реформу децентралізації?! Безпекова логіка вимагає, спершу, усунути кричущі інформаційно-психологічні загрози для держави і тільки потім обережно реалізовувати заходи реформи децентралізації. Не треба забувати, що держава в питаннях інформаційної безпеки не має права на помилку, інакше помилка доведеться виправляти ціною життя кращих синів і доньок України. Прояви сепаратизму, екстремізму та тероризму, що мають місце в Південно-східних регіонах України гостро поставили на порядок денний вирішення проблеми формування регіональної системи інформаційно-психологічної безпеки, тепер уже в умовах децентралізації.

Ніхто не проти комплексного підсилення місцевих органів самоврядування, але в умовах війни не допустимо, щоб прикриваючись реформою, деякі з цих органів «демократичним» шляхом стали в опозицію до держави. Турбує те, що модель адміністративно-територіальної реформи, утворюючи об'єднану громаду, по суті кидає на призволяще українське село, колиську нації. Що ж виходить: триста – чотириста років тому, а може й більше, коли зароджувалось окремо взяте українське село, що дало країні до двох десятків здорових поколінь наших пращурів, воно формувалось у більш сприятливих умовах ніж сьогодні, в наш гордовитий інформаційний вік?! Чого ж ми тоді варті і наш інформаційний вік?! Без перспективного, самодостатнього і самоврядного українського села України не буде не тільки як держави, але й як країни. Ось про що треба думати й оперативно діяти з точки зору державного управління. Поки що українське село кинуте на призволяще, в неспроможного, без реальних повноважень й фінансової основи старосту, в умовах сільського бездоріжжя, відсутності амбулаторії, роботи, без сільської школи, яка виживала при багатьох владах, та не витримала своєї, без впевненого прийому теле та радіосигналу, мобільного зв'язку, Інтернету. В таких несприятливих суспільно-економічних умовах українське село приречено на тихе вимирання. Психологічний стан села підірвано, інформаційно воно, в багатьох випадках, ізольовано від держави. Цього неможна допускати ні за яких обставин. Держава України

зобов'язана прийняти програму національного спасіння села шляхом відновлення, де це можливо кооперативного господарства, реальної підтримки фермерства. В Україні є тисячі історичних сіл, яких ні під ніякими вигаданими причинами, не можна втратити, адже це стане національним соромом та зрадою.

Багато суперечок викликає запропонований інститут префектів та його повноваження. Щодо назви, то на погляд автора, доречно було б запропонувати назву «державний комісар», адже інститут комісарів активно діє в ЄС, куди саме прагне Україна. Головним в повноваженнях державного комісара бачиться надання йому можливості оперативного застосування механізмів призупинення та профілактики любых проявів сепаратизму, ігнорування вимог українського законодавства.

Професор Чиказького університету, лауреат Нобелівської премії Роджер Маєрсон не даремно застерігає щодо необмеженої та невмотивованої децентралізації, яка може послабити націю і призвести до ситуації, коли місцеві чиновники ігноруватимуть національне законодавство. Він запропонував найбільш вдалу, з точки зору сталості бінарної системи, оптимальну формулу фінансової децентралізації: 60% на 40%. При такій пропорції національний уряд може контролювати майже 60% усіх державних витрат, а решта 40% – розподілені між автономними бюджетами місцевих і регіональних органів влади.[2]

Отже, розпочатий процес децентралізації влади в Україні, в умовах неоголошеної проти неї гібридної війни, треба проводити наполегливо, але обережно, попередньо прорахувавши всі об'єктивні та суб'єктивні ризики, адже, права на помилку у влади має.

Список використаних джерел.

1. Баймуратов М. Децентралізація та компетенція місцевого самоврядування в Україні / «Віче». – №12. – 2915. – С.14-17.
2. Професор Чиказького університету, лауреат Нобелівської премії Роджер Маєрсон «Оптимальна формула децентралізації: 60% на 40%» / «Урядовий Кур'єр». – №101. – 06.06.2014. – С.6.
3. Скрипнюк О. Децентралізація влади як чинник забезпечення стабільності конституційного ладу: теорія й практика / «Віче». – №12. – 2915. – С.22-24.
4. Словник іншомовних слів. За редакцією члена-кореспондента АН УРСР О. С. Мельничука / Головна редакція української радянської енциклопедії Академії Наук УРСР. – Київ – 1975. – С.205.
5. Тлумачний словник сучасної української мови: Близько 50 000сл. / Уклад. І. М. Забіяка. – К.: Арій, 2007. – 512с. – С. 109.
6. Шемшученко Ю. Концептуальні проблеми регіональної політики і децентралізації влади в Україні в контексті євроінтеграційних процесів / «Віче». – №12. – 2915. – С.3-

КОВІНЧУК ОЛЬГА ЛЕОНТІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ КЛАСТЕРІВ

Децентралізаційні процеси, що відбуваються в нашій країні покликані передати на місця не лише повноваження та ресурсну базу а і відповідальність місцевим та регіональним органам влади за постійний розвиток та пошук шляхів наповнення різного роду ресурсів на ввіреній їм території.

З цією метою, у всьому світі, органи влади вдаються до використання кластерного підходу у політиці розвитку території, так як кластер – структура, що володіє синергетичним ефектом: дозволяє кожному учасникові залишатись самим собою, сприяє конкуренції та формуванню інвестиційного клімату, стає майданчиком для втілення інновацій та розвитку науки і, зрештою, є реальною основою для загального розвитку території, на якій розташовані учасники.

Україна не виключення. З початку 2000-х років Кабінетом Міністрів України прийнято ряд документів, у яких ішла мова про необхідність кластеризації. Проте, в умовах перманентного реформування системи публічного управління, справа так і не дійшла до офіційного нормативно-правового документа – підстави для використання кластерного підходу, що визначав би основоположні принципи формування та функціонування кластерного підходу. Це призвело до того, що спроби самостійно ідентифікувати і структурувати кластери в окремих регіонах не приносять максимально можливого ефекту.

При цьому, варто зауважити, що принципи формування кластерів – це об'єктивно властиві процесу кластеризації відправні начала, основні закони, правила та закономірності формування кластерних утворень [1].

Значення принципів у формуванні кластерів обумовлюється тим, що вони:

- сприяють подоланню прогалів при формуванні кластерів;
- спрямовують розвиток і функціонування різних типів кластерних утворень;
- координують функціонування механізму регулювання відносин в кластері;
- виступають найважливішим критерієм необхідності та обґрунтованості кластеризації [1].

Світовий досвід демонструє нам приклади успішної кластеризації, процеси якої ґрунтуються на єдиних підходах до формування кластерних структур. Такі підходи основані на загальних (першочергових і основних) принципах кластеризації, таких як: добровільності, спільної мети, рівності учасників, взаємозв'язку, територіальної близькості тощо.

В контексті реалізації реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, надзвичайно цікавим є думка колективу вчених Герасимчук З.В. та Смолич Д.В., які пропонують в системі загальних принципів формування кластерів виділяти принцип децентралізації. Вчені припускають централізоване державне стимулювання формування і розвитку кластерів, проте підкреслюють, що застосування принципу децентралізації, передбачає активну роль регіональної влади в даному процесі [1].

У тому ж зв'язку, у разі ініціювання регіональною владою кластеризації в регіоні, окрім децентралізації, необхідно виділяти принцип відкритості процесу формування кластеру та залучення до виділення перспективних напрямків діяльності широкої громадськості. Передбачається, що представники МСП, великих підприємств, науки, влади і громадськості залучаються до СВОТ-аналізу регіону. На цій підставі, зрештою, виділяються ключові для регіону кластери (близько 10-ти).

Такий підхід не лише міститься в межах Закону України «Про засади державної регіональної політики», де передбачено... урахування природних, історичних, екологічних, економічних, географічних, демографічних та інших особливостей регіонів, їх етнічної і культурної самобутності [2]» при реалізації органами публічної влади заходів політики розвитку територій. Даний принцип є відображенням врахуванням архетипів території (чітко виражених функціонально-стилістичних особливостей), де здійснюватиметься діяльність кластерів.

Використання такого підходу із залучення широкої громадської участі до визначення перспективних регіональних кластерів в Україні є «Стратегічна сесія Одеського регіону», що відбулася влітку 2015.

Можливість подальшого функціонування кожного з ймовірних кластерів оцінюється на підставі спільних для усіх принципів функціонування, таких як:

- Рівень освіти працівників (ступінь освіченості);
- На скільки легко працюється (бізнес-клімат);
- Інфраструктуро-логістична складова;
- Інноваційний розвиток – наскільки можна залучити інновації до діяльності кластеру або як інновації розвиватимуться в результаті діяльності;
- Якість життя – як діяльність кластеру вплине на рівень життя в регіоні та можливість розвитку екосистеми (мережа, що розвивається навколо: освіта, підвищення рівня життя, ін.).

Крім того, на підставі вищевказаних принципів, органи влади повинні постійно аналізувати діяльність кластерних структур, використовуючи їх як критерії оцінки щодо рівня корисності та доцільності, а також державного сприяння їх функціонування в регіоні.

Тому, зауважимо, що система принципів формування та функціонування кластерів стане рушієм для ідентифікування існуючих та виокремлення перспективних утворень кластерного типу в Україні.

Список використаних джерел.

1. Герасимчук З.В., Смолич Д.В. Принципи формування інноваційних кластерів в умовах транскордонного співробітництва регіонів [Електрон.ресурс]: / З.В. Герасимчук, Д.В. Смолич – Режим доступу: https://www.google.com.ua/url?Sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0cbsqfjaaahukewjw792myati ahwkdywkhztsaqq&url=http%3A%2F%2Ffeep.org.ua%2Ffiles%2F%25D0%259F%25D1%2580%25D0%25B5%25D0%25B7%25D0%25B5%25D0%25BD%25D1%2582%25D0%25B0%25D1%2586%25D1%2596%25D1%258F%2520%25D0%25A1%25D0%259C%25D0%259E%25D0%259B%25D0%2598%25D0%25A7.ppt&usq=afqjcnfplcixkmhuhv9jticoxj_htwgvsg&sig2=via0uq9dul2ixpkisa2tgg&bvm=bv.104317490,d.bgg

2. Про засади державної регіональної політики [Електрон.ресурс]: Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/156-19>

КУЛЬГІНСЬКИЙ ЄВГЕНІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ

*докторант кафедри управління охороною суспільного здоров'я
НАДУ при Президентіві України, к.мед.н, доцент*

ОСОБЛИВОСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Аналіз літературних джерел [1,2,3] свідчить, що сучасний етап методологічного розвитку державного управління характеризується загостреною потребою в побудові його концепції, визначенні механізмів впливу на пізнання і практику. Накопичений раніше методологічний потенціал виявився значною мірою вичерпаним, а практика державного будівництва висуває такі завдання, які дуже складно вирішити в рамках колишніх методологічних підходів. Саме до таких завдань можна віднести і регулювання процесу децентралізації у галузі охорони здоров'я.

Згідно з проголошеною Президентом України Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020», реформування галузі охорони здоров'я є одним з пріоритетних напрямів реформ, з якими пов'язується майбутнє держави. В сучасних умовах проголошеної децентралізації управління зазначеною сферою розглядається як взаємодія саморегуляційних можливостей децентралізованих органів управління галуззю із зовнішнім державним управлінням, яке забезпечується моніторингом та оцінюванням діяльності системи охорони здоров'я заради досягнення поставленої мети – всебічного задоволення потреб суспільства в цілому та кожного громадянина зокрема у якісній медичній допомозі. Проблема децентралізації управління закладами охорони здоров'я в Україні також викликана посиленням динаміки європейської інтеграції України, актуальністю дослідження адаптації європейського досвіду державного будівництва до умов України з погляду як позитивних, так і негативних наслідків цього процесу. Це обумовлює необхідність реформування зазначеної галузі та приведення національного законодавства в цій сфері суспільного життя до європейських норм і стандартів. Доцільно наголосити на характерному для західноєвропейських країн та сучасного світу в цілому зростанні довіри до ринкових підходів при прийнятті управлінських рішень, пов'язаних з регулюванням державного сектору охорони здоров'я. Однак дедалі більш активне запровадження ринкових механізмів, що має місце в останні роки в цій сфері, водночас супроводжується вдосконаленням регулюючої ролі держави. При цьому фактично у всіх розвинутих країнах в

процесі реформи систем охорони здоров'я увага держави концентрується, насамперед, не на збільшенні обсягів фінансування, а на забезпеченні контролю за ефективністю та результативністю витрат, раціональністю розподілу наявних ресурсів і підвищенні якості медичних послуг[2]. Такий тип управлінського механізму як децентралізація передбачає використання чотирьох можливих варіантів стратегій:

а) деконцентрація, яка передбачає передачу повноважень щодо видання регулятивних актів від центрального уряду незалежним державним органам;

б) деволюція (передача повноважень з регулювання регіональним чи місцевим органам влади, які, в свою чергу, також можуть деконцентрувати чи делегувати отримані повноваження);

в) делегування (передача повноважень неурядовим агентам, порядок діяльності яких часто має відповідну правову підтримку. При цьому делегування повноважень страховим компаніям та постачальникам послуг зазвичай іменується саморегулюванням чи (за наявності контролю з боку держави) обов'язковим саморегулюванням);

г) приватизація (яка означає повну передачу раніше закріплених за державою повноважень приватному сектору).

У більшості країн Центральної та Східної Європи ключовими кроками реформ у системах охорони здоров'я протягом першого десятиліття XXI століття були зміна права власності медичних організацій та юридичного статусу медичних закладів. Лікарі первинної допомоги стали власниками своїх практик або були найняті на роботу через органи місцевої влади. Більша частина лікарень набула статусу автономних організацій, однак їх майно залишається публічною власністю. Ці зміни розглядалися як інструменти створення ринкових стимулів для підвищення якості та ефективності медичного обслуговування, контролю за витратами, а також як найважливіші кроки в напрямку до запровадження соціального медичного страхування. Для забезпечення належного розділення функцій платника та автономних постачальників медичних послуг між ними було запроваджено контрактні відносини.

Таким чином, слід наголосити на тому, що в останні роки у системах охорони здоров'я фактично всіх індустріалізованих країн, насамперед у Європі, дедалі більш активно застосовуються моделі регулювання, що базуються на стратегіях децентралізації управління сферою охорони здоров'я і автономії закладів охорони здоров'я, пов'язаних з формуванням так званих планових регульованих ринків, у поєднанні з моделями децентралізації та обов'язкового саморегулювання, які доповнюються основними елементами акредитації, ліцензування та міжгалузевого співробітництва. Саме такий підхід в даний час вважається найбільш прогресивним і саме на нього орієнтовано сучасні реформи систем охорони здоров'я абсолютної більшості європейських країн та доцільно реформувати систему охорони здоров'я в Україні.

Список використаних джерел.

1. Рудий В. М. Законодавче забезпечення реформи системи охорони здоров'я в Україні / Рудий В. М.// Київ: Сфера, 2005. – 272 с.

2. Державна політика у сфері охорони здоров'я: кол. монгр.; у 2 ч./ [кол.авт.; упоряд.проф.Я.Ф.Радиш; передм. та заг. ред.проф.М.М.Білінської, проф.Я.Ф.Радиша]. – К. НАДУ. 2013. Ч.1. – 396 с.

3. Публічне управління: теорія і практика : монографія /авт. кол. : Ю.В. Ковбасюк, В.П. Трощинський, М.М. Білінська та ін; за заг.ред. Ю.В. Ковбасюка. – К. :НАДУ, 2011. – 212 с.

ЛАВРИНЕНКО ВОЛОДИМИР ЮЛІАНОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Питання управління змінами на сьогодні є достатньо актуальним, оскільки довгий час роль правового регулювання державно-управлінських відносин, а також формування та розвиток системи управління змінами в органах публічної влади нівелювалися й спотворювалися. Одними з основних причин опору змінам були: невизначеність керівництва та небажання впровадження змін, власні інтереси окремих керівників різних ланок влади та небажання визнавати та виправляти особисті помилки допущені раніше; відчуття втрати посади та налагоджених процесів керування; різне сприйняття процесу змін на різних рівнях влади. Такі свідомі дії або бездіяльність керівників, спрямована на затягування прийняття або реалізації тих чи інших рішень призводили до гальмування змін в органах публічної влади.

Однак, часи змінюються і, як вважав американський письменник Джеймс Рассел Лоуелл, «тільки покійники та бовдури не змінюють поглядів». Відповідно до вимог сьогодення в Україні розроблена та впроваджується Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», Стратегія реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, реалізуються інші програми пов'язані зі змінами та їх управлінням в органах публічної влади.

Питання управління змінами в органах публічної влади та змісту методології державного управління досить уважно осмислюються у працях українських вчених В. Авер'янова, В. Бакуменка, В. Лугового, Н. Миронової, П. Надолішнього, В. Цветкова, В. Шаповала, Ю. Шарова, Л. Шкляра та ін., а також у дослідженнях зарубіжних вчених (А. Арменакіс, Г. Атаманчук, Т. Гальпін, С. Глазьєва, Б. Гурне, Б. А. Джадсон, Т. Каммінгсон, Д. Коттер, Лазарєва, К. Левін, Т. Левітт, Е. Петтігрю, Г. Райт, Н. Тічі, Е. Тоффлер, К. Уорлі, Ф. Фукуяма, Л.Шлезингер, П. Шредер та ін.).

На думку американських професорів Джона Коттера і Л.Шлезингера більшість організацій повинні проводити помірну реорганізацію один раз на рік, а докорінну – кожні чотири або п'ять років. Зміни всередині організації проходять як реакція на зміни у зовнішньому середовищі. Керівники всіх рівнів управління повинні своєчасно реагувати на зміни, але ефект змін і форма реакції на різних рівнях трапляються різні.

Як зауважив Джордж Бернард Шоу: «Прогрес неможливий без змін, а той, хто не може змінити свою точку зору, не може змінити нічого».

З метою вдалої та дієвої реалізації змін необхідно впроваджувати ефективне управління змінами. При визначенні поняття «управління змінами» необхідно зазначити, що не існує єдиного його розуміння. Так, в «Енциклопедії державного управління» дається таке тлумачення поняття: «управління змінами – сучасний підхід в управлінні організаційними змінами в соціально-економічних системах, джерелами яких є функціонування та розвиток цих систем під впливом постійних змін у внутрішньому і зовнішньому середовищі. Під функціонуванням розуміють процеси поточної діяльності в системі, що стабільно реалізують фіксовану мету; розвиток означає процеси незворотної, закономірної зміни системи, що відбуваються при зміні її цілей, наслідком яких є новий якісний стан складу чи структури системи, тобто виникнення, трансформація або зникнення її елементів чи зв'язків. Управління змінами є засобом досягнення органічної взаємодії системи з динамічним зовнішнім середовищем, її розвитку та набуття нової якості з метою посилення впливу на оточення» [2].

На думку С. Стеціва, управління змінами – це процес, зумовлений тиском факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, що включає ініціювання змін: визначення необхідності змін, їх планування, організування (створення команди змін; забезпечення підтримки змін), формування системи мотивування змін, контролювання, регулювання змін та їх завершальне впровадження, вміння досягати поставлених цілей шляхом використання праці, інтелекту та мотивів поведінки інших людей [7].

Крім того, поняття «управління змінами» розглядається з позицій різних наукових підходів. Так, наприклад, щодо управління змінами на рівні окремої організації (підприємства):

1) Процесний підхід. Управління змінами розглядається як процес, складовими якого є послідовні взаємопов'язані дії. Іншими словами управління змінами – це реалізація відомих управлінських функцій, кожна з яких сама по собі є процесом.

2) Системний підхід. Управління змінами трактується як механізм побудови сукупності елементів (внутрішньо-корпоративних та зовнішніх), кожен з яких впливає на підприємство та безпосереднє управління. Застосування цього підходу потребує бачення перспектив для підприємства загалом та зв'язків його з навколишнім середовищем (вплив середовища на підприємство та навпаки).

3) Ситуаційний підхід. Ситуаційний підхід підкреслює значення «ситуаційного мислення». Управління змінами розглядається з погляду вибору пріоритетних елементів – складових проекту на певному етапі змін та здійснення першочергового впливу на них. Мескон М., Альберт М., Хедоурі Ф. характеризують методологію ситуаційного підходу до управління як процес, що складається з таких елементів: а) розуміння керівництвом процесу управління, особливостей індивідуальної та групової поведінки, системного аналізу, кількісних методів прийняття рішень та ін.; б) вміння керівництва передбачати позитивні чи негативні наслідки застосування певної управлінської концепції чи методики (щодо конкретної ситуації); в) визначення керівництвом факторів, що є найвагомішими в цій ситуації, а також який ефект матиме зміна одного фактора стосовно інших; г) вибір найоптимальнішого прийому, що забезпечив би найефективніше досягнення цілей за цих обставин [3].

4) Поведінковий (біхевіористський) підхід. Управління змінами ґрунтується на єдності працівників у процесі впровадження змін; успішність змін визначається відношенням працівників до цілей змін та засобів їх реалізації, а також формуванням позитивного мікроклімату, що підкріплено вірою працівників у свої сили та здібності. Трудовий колектив діє як одна команда, кожен член якої виконує певну роль [4].

5) Контекстний підхід. Управління змінами передбачає аналізування зовнішнього та внутрішнього організаційного контексту підприємства, що визначає можливості та напрями проведення змін на підприємстві.

6) Міждисциплінарний підхід визначає управління змінами як багатоаспектне явище, яке вимагає дослідження його з позицій різних наук.

7) Компетентнісний підхід, підхід наголошує на важливості залучення до управління змінами працівників, що володіють потрібними професійними здібностями та особистими якостями для досягнення визначених цілей і завдань змін.

8) Адаптивний підхід розглядає управління змінами з позицій необхідності пристосування підприємства до динаміки зовнішнього середовища [1].

Враховуючи вище зазначене, можливо зробити наступний висновок: Людям властиво насторожено-негативне ставлення до всіх змін, так як нововведення зазвичай представляє потенційну загрозу звичкам, способу мислення, статусу і т. ін. У зв'язку з цим особливо важливі цілеспрямовані дії по управлінню змінами, здатні зменшити опір змінам з боку персоналу.

Подальші дослідження необхідно зосередити на аналізуванні системи управління змінами в органах публічної влади.

Список використаних джерел.

1. Воронков Д. К. Інтеграція підходів до управління змінами на підприємстві // «Економіка. Менеджмент. Підприємництво». – Збірник наукових праць Східноукраїнського національного університету імені В. Даля. – Видавництво СНУ ім. В. Даля, 2010. – № 22 (II). – С. 152–158.

2. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; наук.-ред. колегія: Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К.: НАДУ, 2011. Т. 2: Методологія державного управління / наук.-ред. колегія: Ю. П. Сурмін (співголова), П. І. Надолішній (співголова) та ін. – 2011. – 692 с.

3. Мескон М., Альберт М., Хедоурі Ф. Основы менеджмента. Пер. с англ. – М.: Издательство «Дело», 1997. – 704 с.

4. Петрова, І. Управління змінами: навч. посібник [Текст] / І. Петрова, В. Поліщук, В. Печенізький. – Львів:ЗУКЦ, 2008. – 66 с.

5. Попок, А. А. Сучасні підходи до здійснення реформування державного управління: досвід зарубіжних країн / А. Попок // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України: наук. журн. – 2012. – № 2. – С. 13-20.

6. Рудьєв В.А. Менеджмент: навч. посібник / В. А. Рудьєв, С. О. Гуткевич. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 312 с.

7. Стеців С. Р. Сутність та етапи управління змінами на підприємстві / С. Р. Стеців // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку : [збірник наукових праць] / Відповідальний редактор О. Є. Кузьмін. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. – № 714 – С. 155-161.

8. Управление изменениями. Серия «Классика Harvard Business Review» / Пер. с англ. М.: Альпина. – Бизнес Букс, 2006. – 208 с.

9. Lewin K. Field Theory in Social Science : Selected Theoretical Papers / Kurt Lewin / Edited by Dorwin Cartwright. – New York : Harper & Row, 1951. – 346 p.

ЛЕСИК ОЛЕНА ВАСИЛІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ «МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ», «МОДЕЛЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ», «МОДЕЛІ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ» В ТЕОРІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

В умовах процесу децентралізації, який в наш час набирає все більших обертів, загострюється потреба уточнення сутнісних ознак та характеристик ряду ключових понять в теорії державного управління, одним з яких є поняття «модель державного управління». Так як саме розвиток теоретичної бази є ключовим аспектом формування міцного підґрунтя науки державного управління.

Дослідженню визначеної проблеми присвячено наукові праці таких вітчизняних вчених, як Бакуменко В., Надолішній П., Мельник А., Нижник Н., Оболенський О. та ряд інших. Однак, проблемі системного взаємозв'язку між цими поняттями, побудови їх ієрархії увага не приділялася.

Для здійснення детального аналізу та уточнення змістовних та сутнісних характеристик поняття «модель державного управління» наведемо визначення поняття «модель». Так, загалом, під моделлю (лат. *modulus* – міра, зразок) розуміють будь-який образ, аналог (уявний чи умовний: зображення, опис, схему, креслення, графік, план, карту і т.ін.) якого-небудь об'єкта, процесу чи явища («оригіналу» зазначеної моделі), який використовується в якості його (об'єкта) «замінника», «представника».

Під моделлю управління розуміється теоретично побудована цілісна сукупність уявлень про те, як виглядає (чи як має виглядати) система управління, які її структура і принципи функціонування, як вона взаємодіє з різноманітними суб'єктами, як адаптується до змін у зовнішньому середовищі тощо.[1]. Вона включає в себе базові принципи управління, стратегічне бачення, цільові установки і завдання, цінності, структуру і порядок взаємодії її елементів, організаційну культуру та ін.

Моделі управління класифікують за різними критеріями [2]. Зокрема, за видом переважної власності на засоби виробництва, за ступенем ринкового впливу на економіку, за масштабом і рівнем управління, за характером реалізації владних повноважень, за місцем людини в системі продуктивних сил, за територіальним походженням і місцем широкої адаптації, за належністю до відповідної наукової школи менеджменту, за роллю і місцю людини в системі управління, по відношенню до змін у зовнішньому середовищі тощо.

Моделі державного управління – описи системи державного управління, що відображають певні групи її властивостей [3]. Найпоширенішими серед них є морфологічний (структурний), функціональний та інформаційний описи і відповідні типи моделей. Розглянемо детальніше кожен з них.

Так, морфологічний опис дає уявлення про будову системи. Внаслідок морфологічного опису виникає поняття структури. Характерним для зазначеного типу моделей є те, що вони відображають систему управління у статистиці. Зазвичай вивчення морфології починається з елементного складу [3]. Елементами, у зазначеному контексті, будуть підсистеми, з точністю до яких здійснюється опис.

На відмінно від морфологічного опису, функціональний необхідний для усвідомлення важливості системи, визначення її місця та динаміки розвитку, оцінки відношення до інших систем і до зовнішнього середовища. Моделі, побудовані за результатами функціонального опису, називають моделями функціонування (поведінки) системи державного управління. Такі моделі дозволяють аналізувати зміни її стану у часі.

Інформаційний опис системи повинен давати уявлення про організацію системи. Він визначає залежність морфологічних і функціональних властивостей системи від якості та кількості внутрішньої і зовнішньої інформації. Відповідно, ще одним різновидом моделей державного управління можуть бути інформаційні моделі на різних його рівнях.

Важливим при визначенні поняття «модель державного управління» є відокремлення його від іншого, досить співзвучного, а саме поняття «моделі в державному управлінні». Так, моделі в державному управлінні – це засіб дослідження явищ і процесів у державному управлінні на основі заміщення реального об'єкта його аналогами, умовними образами, тобто моделями[4].

Сутнісною відмінністю від поняття модель державного управління є те, що модель державного управління є цілісною моделлю всієї системи державного управління, а тому певним чином модель державного управління також є одним з результатів процесу моделювання, застосованого до всієї системи державного управління, а отже, моделлю в державному управлінні.

Моделі в державному управлінні також можна класифікувати за різними характеристиками. За формою вираження моделі можуть бути фізичними (матеріальними предметами), символічними (зокрема словесними та математичними описами тощо), іконічними (зокрема рисунками, діаграмами, таблицями тощо), а також змішаними.

У дослідженнях у сфері державного управління найчастіше використовуються іконічні й символічні моделі, а також їх змішані форми.

Безпосередньо процес побудови моделей відбувається шляхом застосування такого загальнонаукового методу як моделювання[4]. Суть моделювання зводиться до побудови моделі, обґрунтування методу її дослідження, дослідження

моделі за допомогою обґрунтованого методу і перенесення отриманих результатів на реальні об'єкти, які замінюються моделями.

Таким чином, поняття «модель управління», «модель державного управління», «моделі в державному управлінні» є різними за суттю, значенням, особливостями тощо, однак, перебувають у тісному системному зв'язку. Вибудовуючи певну ієрархію понять, можна сказати, що модель управління є певним видом моделей в цілому, а модель державного управління, в свою чергу, одним з видів моделей управління. Тоді як моделі в державному управлінні є дещо іншою за своєю суттю та ознаками дефініцією, будучи продуктом процесу моделювання. Водночас, суть, змістовні характеристики, а особливо ієрархія та взаємозв'язок вищезгаданих понять потребує подальшого наукового дослідження.

Список використаних джерел.

1. Барышников Ю.Н. Модели управления [Електрон. ресурс]/ Ю.Н. Барышников; кафедра менеджмента российской академии государственной службы при Президенте Российской Федерации. – Режим доступа: <http://www.koism.rags.ru/publ/articles/12.php>.
2. Бакуменко В. Д. Базові моделі науково обґрунтованого управління в соціальних системах / В. Д. Бакуменко // Наук.-інформ. вісн. з держ. упр. – К. : НАДУ. – Вип.1. – 2010.
3. Державне управління: Словн-довід. / Уклад. В.Д. Бакуменко (кер. творчого кол.), Д.О. Безносенко, І.М. Варваз, В.М. Князєв, С.О. Кравченко, Л.Г. Штика; За заг. ред. В.М. Князєва, В.Д. Бакуменка. – К.: Вид-во УАДУ, 2002. – 228 с.
4. Енциклопедія державного управління. Том 2: Методологія державного управління / наук.-ред. колегія : Ю.П. Сурмін (співголова), П.І. Надолішній (співголова) та ін. – 2011.

ЛОПУШИНСЬКИЙ ІВАН ПЕТРОВИЧ

*завідувач кафедри державного управління і місцевого самоврядування
Херсонського національного технічного університету,
д. держ. упр., професор, Заслужений працівник освіти України*

ОЛЕНКОВСЬКА ЛАРИСА ПАВЛІВНА

*оцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
Херсонського національного технічного університету, к. держ. упр., доцент*

ДОБРОВІЛЬНЕ ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЯК СКЛАДОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» [8], схвалена Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015, до першочергових реформ, що підлягають реалізації, відносить децентралізацію та реформу державного управління.

Метою політики в сфері децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація повною мірою положень Європейської Хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування [8].

Саме тому в пакеті реформ, що планується реалізувати впродовж найближчого часу, особлива увага надається реформі місцевого самоврядування.

Згубність діючої моделі, заснованої на ручному управлінні розподілу ресурсів, доводить історія.

Спроба реформувати місцеве самоврядування в нашій країні відбувається вже втретє. Неуспіх процесу, на думку авторів, полягає найчастіше у відсутності комплексного підходу до процесу, без докладного опису як механізмів реформування, так і можливих преференцій для територіальних громад.

Саме тому нашою метою й стало висвітлення важливості послідовних, виважених кроків із негайним забезпеченням процесу реформ, насамперед на законодавчому рівні.

Оскільки в основу процесу реформування місцевого самоврядування покладено підвищення спроможності територіальних громад, то цей процес може відбуватися також через укрупнення територіальних громад. Нині запропоновано механізм об'єднання, однак відсутні механізми заохочення громад до об'єднання, що може бути причиною дискредитації ідеї, поглиблення нерозуміння загального контексту реформи представниками органів місцевого самоврядування.

Урядом запропоновано напрямки проведення реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, метою якої є підвищення якості життя людини за рахунок створення ефективної системи управління і забезпечення сталого територіального розвитку.

Децентралізація – серед тих реформ, без яких неможливо втілити в життя Угоду про асоціацію з Європейським Союзом та взагалі забезпечувати нормальних розвиток Української держави.

На потреби прискорення реформ в Україні неодноразово наголошували 2014 року й міжнародні експерти, зокрема представники ПАРЕ та ОБСЄ.

Реформування будь-яких усталених систем управління є передусім зміною концепції їх формування. На початку 2014 року суспільству було запропоновано такий документ – Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [9] та План заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [2].

Ці документи передбачають ухвалення змін до Конституції України в частині забезпечення повсюдності місцевого самоврядування на забезпечення імплементації вже давно ратифікованої Україною Європейської Хартії місцевого самоврядування, уточнення визначень органів місцевого самоврядування, унесення змін до чинних законів та ухвалення низки нових.

Водночас станом на сьогодні виконано лише п. 5 Плану [2], а саме: ухвалено Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [3] та запропоновано методику їх об'єднання.

Однак уже на етапі ухвалення вищезазначеного Закону [3] з нього було вилучено статтю 12, що мала б стати «пусковим механізмом» до цього процесу: – про «Перспективний план формування територій громад Автономної Республіки Крим, області».

На наше переконання, важливість повернення статті 12 в редакції першого читання до тексту Закону [3] полягає в тому, що:

- виключно на основі розробленого перспективного плану об'єднання територіальних громад надається державна фінансова та технічна підтримка;
- об'єднані територіальні громади, що створюються згідно з перспективним планом, отримують такі ж повноваження та ресурси, як і міста обласного значення;
- перспективні плани формуються на основі попередніх домовленостей, меморандумів про співпрацю визначених територіальних громад.

Очевидно, що без розробки на рівні області перспективних планів формування громад ми не отримаємо змін адміністративно-територіального устрою, оскільки лише реальна фінансова зацікавленість може спонукати територіальні громади рухатися в бік об'єднання. Крім того, слід урахувати, що можливість отримати фінансові преференції для об'єднаних громад 2016 року могла б виникнути лише за умов, що процедуру об'єднання було б завершено до середини 2015 року.

На нашу думку, перспективний план формування спроможних громад:

- має визначати орієнтири (можливості) для об'єднання територіальних громад, що дозволять отримати максимальні переваги (економічне зростання, поліпшення якості надання адміністративних та соціальних послуг (медицина, освіта, пожежна безпека тощо);
- затверджується виключно обласною радою, що представляє спільні інтереси всіх територіальних громад області; розробляється за участі територіальних громад.

Зауважимо, що створення перспективних планів формування громад є міжнародною практикою, що використовувалася під час проведення реформи децентралізації влади в таких країнах як Німеччина, Франція, Данія, Латвія, Естонія.

Однак, слід пам'ятати, що такі плани формуються на підставі попередньо узгоджених рішень самих органів місцевого самоврядування. Тож першим кроком цього процесу має бути ініціювання обрахунку максимальної ефективності такого об'єднання. Вочевидь, тут найменш зацікавленими особами є сільські голови малих територіальних громад.

Наступним заявленим аргументом на користь реформування було розмежування повноважень між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, удосконалення взаємодії між ними, подолання проблеми, коли повноваження органів місцевого самоврядування не відповідають їх зобов'язанням та завданням.

Відсутність чіткого розподілу повноважень зумовлює втручання в діяльність органів місцевого самоврядування представників виконавчої влади, конкуренції компетенцій в сфері освіти, охорони здоров'я, соціального захисту тощо. Урегулювати це питання мають закони «Про місцеве самоврядування в Україні» [4] та «Про місцеві державні адміністрації» [5], у разі, коли до них буде внесено відповідні зміни або, відповідно до Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [9], буде ухвалено нові закони «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про місцеві державні представництва».

Однак таких змін наразі також не внесено. Очевидно, що частина задекларованих змін може бути не на часі, однак покрокове їх впровадження, можливо, було б навіть прийнятнішим за нинішніх умов. Крім того, маємо дисонанс між заявленою метою реформи місцевого самоврядування, ціллю якої є підвищення якості життя людини за рахунок створення ефективної системи управління і забезпечення сталого територіального розвитку, та власне першими кроками реформи.

Моніторинг Закону України «Про стандартизацію» [7], навіть зі змінами від 2015 року, дає можливість стверджувати, що умови для спонукання міністерств, відомств до розроблення стандартів послуг, що надаються, не створено. Так, додаток 1 Методики «Форма паспорту територіальної громади» передбачає вивчення кількісного складу об'єктів соціальної інфраструктури з огляду на те, що кількість закладів не дасть жодного уявлення про реальну спроможність надавати якісну послугу.

Держава зобов'язана розробити та подати Стандарт освітніх, медичних послуг, оскільки це державні повноваження. Такі стандарти мають бути невід'ємною складовою Методики. Це дасть можливість визначити кількість закладів, стан та кадрове забезпечення яких дозволяють надавати адекватні соціальні послуги.

Для об'єктивності та відповідного формування меж територіальних громад також має бути наявний державний стандарт забезпеченості населення послугою за умов формування нових меж територіальних громад.

Опис стану інфраструктури має здійснюватися в балах, по відношенню до стандартного забезпечення послугами, де основними чинниками мають бути якість послуги та її доступність, обчислена в хвилинах та кілометрах. Простий опис жодного реального уявлення про стан надання послуг не даватиме. Надзвичайно важливим елементом доступності послуг в умовах України є стан доріг. Тому пропонуємо також увести відсоткову оцінку стану доріг за категоріями.

Готовність громади до проведення об'єднання має вимірюватися індикатором доступності послуг. Також технічні, екологічні, інженерні особливості мають бути враховані при визначення показників інфраструктурного забезпечення та подані в кожному окремому випадку із поясненням цих особливостей.

Світовий досвід місцевого самоврядування наводить два базових підходи до здійснення інтегрованої діяльності територіальних громад: територіальна інтеграція та функціональна інтеграція. Вони є похідними від двох сучасних концепцій – «органічної» (основний принцип – укрупнення територіальних громад) та «функціональної» (основний принцип – централізація функцій). Функціональна інтеграція територіальних громад передбачає консолідацію

фінансово-матеріальних, кадрових ресурсів та зусиль для виконання певних функцій із збереженням самостійності громад та автономії органів місцевого самоврядування, а при територіальному об'єднанні територіальні громади близько розташованих сіл, селищ, міст формують єдину укрупнену громаду й спільні органи місцевого самоврядування.

Об'єктивні передумови появи зазначених двох векторів у межах дихотомії «централізація-децентралізація» публічного управління пояснюється зміною парадигми управління територіями від прямого адміністрування до організації надання послуг. Таким чином, маємо функціональну та «органічну» парадигми інтеграційних процесів. Функціональні інтегрування базуються на тому, що громади не можуть забезпечити багато функцій комунального управління, зокрема ті з них, що породжені науково-технічним прогресом, новими соціально-економічними та суспільними потребами. Пропонуємо не зачіпаючи сучасних місцевих структур, створити мережу організацій міжкомунального співробітництва у формі публічно-правових установ, поклавши на них функції, що здійснюють чи мають здійснювати нинішні громади. Цей проект базується на так званій органічній концепції, що виходить з того ж посилення, полягає в ідеї радикального вирішення – укрупнення наявних адміністративно-територіальних одиниць зі збереженням традиційних демократичних інститутів (прямі вибори, норми представництва тощо)

Отже, функціональна концепція застосовується через утворення своєрідної «надбудови» у формі публічно-правової установи, що перебирає на себе частково функції теперішніх громад, або громади діють на підставі договірних відносин, визначаючи коло послуг, які будуть надавати громади в межах співпраці, зберігаючи загалом увесь спектр послуг та забезпечуючи їх централізацію, у тих випадках, коли централізоване надання тих чи інших послуг є більш ефективним та економічно доцільним. Такий підхід до вирішення питання якості надання послуг, що є насправді, основою будь-яких адміністративних перетворень, є більш раціональним та соціально лояльним на відміну від органічної концепції, в основі якої – адміністративне укрупнення комун, яке важко «провести» через населення відповідних територій. Зазначене підтверджується також зарубіжним досвідом реформ, зокрема у Франції.

Як найбільш раціональний та ефективний шлях забезпечення дальшого місцевого розвитку в Україні переважна більшість науковців та практиків визначають асоціації органів місцевого самоврядування та їх об'єднання, укладання договорів про співпрацю між територіальними громадами. Однак держава має всіляко сприяти цим процесам через механізми підтримки реалізації спільних проектів територіальних громад. Так наприклад, школа, дитячий садок, амбулаторія можуть бути розташовані в різних населених пунктах, що створює умови для розвитку кожного з них. Відповідно, процесом надання послуг населенню цих громад може регулюватися договорами про співпрацю. Держава ж має підтримувати цей процес через допомогу розвитку дорожньої інфраструктури, транспортного забезпечення тощо. На допомогу тут має прийти й нещодавно ухвалений Верховною Радою України Закон «Про співробітництво територіальних громад» [6].

Отже, з метою реалізації запропонованої концепції найближчим часом місцеве самоврядування очікує від держави внесення змін до Конституції [1] в контексті уточнення визначень суб'єктів місцевого самоврядування, до Закону України «Про місцеве самоврядування» [4] в частині управління об'єднаними громадами та їх повноважень, установлення державних стандартів на соціальні послуги та уточнення визначення «спроможна громада».

Список використаних джерел.

1. Конституція України від 28 червня 1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. План заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 червня 2014 року № 591-р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/591-2014-%D1%80>
3. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05 лютого 2015 року № 157-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
4. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
5. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09 квітня 1999 року № 586-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/586-14>
6. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17 червня 2014 року № 1508-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>
7. Про стандартизацію: Закон України від 5 грудня 2014 року № 1315-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1315-18>
8. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>
9. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. – Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01 квітня 2014 року № 333-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

ЛУЖЕЦЬКА НАДІЯ АНАТОЛІЙВНА

завідувач відділенням профілактичних, наркологічних оглядів

КУ «Одеський обласний наркологічний диспансер», здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СУБ'ЄКТИ ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ НАРКОПОЛІТИКИ: КООРДИНАЦІЯ І ВЗАЄМОДІЯ ЇХ ДІЯЛЬНОСТІ

Наркоситуація в Україні характеризується значними змінами у збільшенні кількісних та якісних показників розповсюдження наркоманії, в обсягах і рівнях незаконного обігу наркотичних засобів та психотропних речовин. Наркоманія та незаконний обіг наркотичних та психотропних речовин в нашій країні набуває загрозливого характеру –

170,02 на 100 тис. хворих. Свідченням цього є оцінки експертів, згідно з якими реальна кількість хворих на наркоманію перевищує наведені дані в 3 – 5 разів. А також дані соціологічних досліджень, які показують, що майже 20 відсотків населення знайомі з наркотичними засобами та психотропними речовинами. Відповідно, це актуалізує необхідність створення системи скоординованих дієвих заходів щодо запобігання подальшому поширенню наркоманії та боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів.

Координація і взаємодія мають важливе значення, оскільки така діяльність здійснюється шляхом спільного погодження, об'єднання зусиль різних суб'єктів. Зокрема, згідно «Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року» [1] суб'єктами формування і реалізації наркополітики є:

- Президент України – з питань визначення і формування політики та її стратегічних засад і напрямів;
- Верховна Рада України – у сфері законодавчого забезпечення;
- Кабінет Міністрів України – з питань концептуального розроблення та реалізації наркополітики як складової частини всіх сфер життєдіяльності суспільства;
- Державна служба з контролю за наркотиками – з питань формування і забезпечення реалізації державної політики у сфері обігу наркотиків, запобігання та протидії їх незаконному обігу в межах наданих повноважень; здійснення державного регулювання, контролю та координації діяльності органів виконавчої влади у цій сфері;
- правоохоронні органи – у сфері боротьби з незаконним обігом наркотиків, їх аналогів та прекурсорів, проведення оперативно-розшукових заходів, виконання функцій виявлення, недопущення вчинення та розкриття злочинів;
- Міністерство охорони здоров'я – у сфері створення, виробництва, контролю якості та реалізації лікарських наркотичних засобів; надання медичної допомоги щодо їх застосування; лікування, профілактики та реабілітації наркозалежних осіб;
- Міністерство освіти і науки, Міністерство соціальної політики та інші центральні органи виконавчої влади – у сфері організаційно-практичного забезпечення профілактики та реабілітації наркозалежних осіб;
- заклади охорони здоров'я, реабілітаційні центри незалежно від форми власності – з питань профілактики, лікування, реабілітації наркозалежних осіб, ефективного застосування знеболюючих засобів при хронічних патологічних станах;
- органи місцевого самоврядування – з питань організації виконання законодавства у сфері обігу наркотиків та їх прекурсорів на відповідних територіях в межах їх повноважень.

Як бачимо, Стратегія визначає суб'єктами формування і реалізації наркополітики органи державної влади різного рівня. А в Положенні «Про державну службу з контролю за наркотиками» [2] чітко вказано, що саме вона є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади у сфері формування та забезпечення реалізації державної політики з питань обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії незаконному обігу, а також координації діяльності органів виконавчої влади з цих питань. Фактично, на законодавчому рівні на сьогодні вирішеними залишаються питання щодо визначення компетенції і відповідальності кожної структури, що входить у єдину систему протидії наркозлочинності. Однак, остеронь залишаються недержавні суб'єкти, що представляють інтереси громадянського суспільства, і, навіть, окремі громадяни через різні форми самоорганізації населення, що в цілому не дає змоги підвищити загальну координацію роботи, сконцентрувати зусилля держави і громадських організацій на дійсно значимих напрямках.

Скоординованість дій органів виконавчої влади та інститутів громадянського суспільства може набувати різних форм, в залежності від поставлених цілей, масштабу взаємодії (загальнодержавного рівня, регіонального чи місцевого), обсягу повноважень суб'єктів і характеру виконуваної роботи. Адже врахування громадської думки у формуванні та реалізації наркополітики є вимогою сьогодення у сприянні органів виконавчої влади розбудові демократичного суспільства. Зокрема, затребуваними формами взаємодії є : утворення спільних консультативно-дорадчих та експертних органів, рад, комісій, груп, інших допоміжних органів з питань, що належать до його компетенції. Основними завданнями допоміжного органу є [3]:

- підготовка пропозицій щодо формування і реалізації державної політики;
- визначення шляхів, механізмів та способів вирішення проблемних питань, що виникають під час реалізації державної політики;
- підвищення ефективності діяльності центральних та місцевих органів влади;
- удосконалення нормативно-правової бази.

Допоміжний орган може утворюватися як організаційний комітет (координаційний центр), рада чи робоча група. Але, безперечним є одне – координація повинна бути інструментом, який може використовуватися з різним ступенем інтенсивності для досягнення конкретного результату з питань обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії незаконному обігу. При цьому слід враховувати і те, що надмірне представництво всіх зацікавлених учасників є несумісним з дієвою координацією. Для досягнення найкращих результатів механізм співпраці слід ретельно відпрацьовувати, поєднуючи адекватний розвиток міжнародного співробітництва із зусиллями державних та недержавних суб'єктів формування і реалізації наркополітики на багатобічній і двосторонній основі.

Список використаних джерел.

1. Стратегія державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року // Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 р. № 735-р : Режим доступу – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/735-2013-%D1%80> – Заголовок з екрану
2. Положення «Про державну службу з контролю за наркотиками» // Затверджено Указом Президента України від 13 квітня 2011 р., № 457/2011 : Режим доступу – <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/457/2011> – Заголовок з екрану
3. Худоба О.В. Координаційний механізм системи охорони здоров'я як складова державного управління / О. В. Худоба. // Державне будівництво. – 2010. – № 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/DeBu_2010_2_18.pdf

**РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЕКТІВ МІЖСЕКТОРНОГО ПАРТНЕРСТВА НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ
(НА ПРИКЛАДІ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я)**

Забезпечення населення якісними комунальними послугами, будівництво нової та модернізація існуючої інфраструктури є одним із найважливіших завдань, що стоять перед місцевими органами виконавчої влади. Вирішення цього завдання часто є надзвичайно важким, враховуючи застарілі технології та техніку, та брак бюджетного фінансування. Втім, з цими проблемами стикаються не лише очільники українських міст, але й їх колеги закордоном, які з кінця 1980 – х використовують механізм міжсекторного партнерства (МП), який дозволяє без приватизації майна, що належить державі чи громаді, залучати приватного партнера до його модернізації чи створення та управління.

Зарубіжний досвід практичного застосування МП вважає партнерство ключовим інструментом регіонального економічного розвитку. Причини створення МП у всіх країнах однакові: це необхідність в модернізації інфраструктури і відповідних капіталовкладеннях, неефективність управління, обмеженість бюджетних коштів, недостатні інвестиції приватних структур, пов'язані з високими ризиками ринку, що формується. Світова практика МП накопичила чимало досвіду щодо використання цього механізму.

Міжсекторне соціальне партнерство за визначенням В. Якимця – це конструктивна взаємодія організацій із двох або трьох секторів (державна, бізнес, громадський сектор) під час вирішення соціальних проблем, що забезпечує «синергетичний» ефект від додавання різних ресурсів та вигідна для кожної зі сторін і населенню[3].

Модель міжсекторної взаємодії представляє собою із трьох секторів: перший сектор представляє – державна влада, органи місцевого самоврядування, державні підприємства; другий сектор – це бізнесові структури, комерційні організації; третій сектор – це територіальні громади, недержавні організації, інститути громадського суспільства. Взаємодія трьох секторів на муніципальному рівні являє собою взаємовигідне, конструктивне та систематичне співробітництво органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, бізнесу та громадських структур, спрямоване на підвищення якості життя місцевого співтовариства на основі синергетичного ефекту від об'єднання ресурсів різних акторів та активізації раніше прихованих ресурсів місцевого співтовариства.

Простір міжсекторного партнерства (двохсекторний або трьохсекторний) характеризується набором функціонально значимих полів, у багатовимірній варіації яких формується, інституціоналізується і реалізується той або інший варіант міжсекторного партнерства:

1. Нормативне і правове поле охоплює всю сукупність законів, інших нормативно-правових документів, що створюють або на основі яких виникає легітимне міжсекторного партнерства.

2. Ресурсне поле охоплює всю сукупність матеріальних і нематеріальних можливостей учасників міжсекторного партнерства, зокрема, майно, що знаходиться у власності організації або передане їм в управління, трудові ресурси, фінансові ресурси, технології і ноу-хау, ін., а також систему заходів, що прийняті в рамках кожного сектора щодо нормування, обліку і використання ресурсів, і, звичайно, про можливості використання ресурсів в умовах партнерства.

3. Фінансово-економічне поле – це особлива частина простору міжсекторного партнерства, оскільки включає не тільки грошові кошти і майно організацій учасників, але й способи їх обліку, переміщення, витрачання, а також різні фіскальні і фінансові інструменти, які застосовуються під час реалізації партнерства.

4. Поле процедур, організаційних структур і механізмів представляє собою важливе з практичної точки зору поле, що містить опис процедур і механізмів міжсекторного партнерства, а також різних організаційних структур.

5. Інформаційне поле – це система збору, обробки, представлення інформації, необхідної для реалізації міжсекторного партнерства, а також властивості, якою така інформація і доступ до неї мають відповідати (прозорість, зрозумілість тощо)[3].

Мета партнерства полягає у поєднанні найкращих сторін державного, публічного і приватного партнерів для обопільної вигоди. Партнер, який представляє публічний сектор, зосереджується, переважно, на визначенні цілей, яких необхідно досягнути в контексті загальносуспільних інтересів; якості послуг, що надаються, і цінової політики; та бере на себе відповідальність за моніторинг відповідності встановленим цілям.

В сфері охорони здоров'я механізм міжсекторного партнерства застосовується як для будівництва, реконструкції муніципальних/державних медичних установ, так і для управління медичним сервісом, зокрема шляхом створення науково-дослідних установ. При цьому особливістю МП є забезпечення (збереження) прав державної, комунальної власності на об'єкти медичного сервісу, тобто МП не передбачає відчуження державної/комунальної власності і відповідно попереджує можливі зловживання з боку приватного партнера. Яскравим прикладом ефективного та результативного впровадження механізму МП є досвід Великобританії. Дефіцит бюджетних коштів та суперечливий досвід масової приватизації, призвів в 1992 році до появи в Великобританії Приватної фінансової ініціативи. За 20 років завдяки Приватній фінансовій ініціативі в Великобританії було реконструйовано понад 107 лікарень, і збудовано 130 об'єктів охорони здоров'я, більшість з яких перебувають в управлінні приватних інвесторів. Погодившись на партнерство, британські муніципалітети отримали значну економію коштів з одночасним покращенням якості медичного сервісу, а приватні інвестори отримали гарантію довгострокового стабільного доходу. Британський досвід впровадження механізмів МП в проекти охорони здоров'я був успішно перейнятий Німеччиною, Швецією, Австралією, а також він широко розповсюджується в Китаї, Кореї, Філіппінах та Сінгапурі.

За ресурси приватного сектора (бізнес) планується провести ремонт і реконструкцію приміщень, а також модернізувати матеріально-технічну базу. Натомість інвестор отримує право на впровадження додаткових платних медичних та немедичних (сервісних) послуг, які надаватимуться на добровільній основі за бажанням пацієнтів.

Державний сектор розробляє і використовує механізм рівноправного діалогу приватного, державного та третього сектору, забезпечує та контролює нормативно-правову базу, активізує дії сторін.

Третій сектор (громадськість) – забезпечує контроль за виконанням приватного сектору обов'язків, виявляє конкретні і найбільш насущні потреби пацієнтів, визначає слабозахищені групи населення і надає їм допомогу, стимулює ініціативи на місцях і залучає всіх громадян у суспільну діяльність.

Отже, державні органи та установи володіють певними владними ресурсами, проте їм дедалі більше не вистачає бюджетних коштів і широкої суспільної підтримки, щоб втілити свої повноваження у благополуччя української громади.

Для розвитку українського суспільства вкрай важливо об'єднати всі види ресурсів, якими володіють три сектори цього співтовариства, які доповнюють один одного. Саме міжсекторне партнерство має створити для цього належні умови.

Список використаних джерел.

1. Доценко-Білоус Н. Програма розвитку державно-приватного партнерства USAID – Режим доступу. : <http://www.oda.te.gov.ua/data/upload/news/buchatska/ua/79528/4.pdf>
2. Піроженко Н.В. Механізми становлення та розвитку соціального партнерства органів публічної влади та неурядових некомерційних організацій // Автореферат дис... кандидата наук з державного управління: 25.00.02. – Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. – Одеса, 2007. – 17 с.
3. Якимець В.Н. Межсекторное социальное партнерство: основы, теория, принципы, механизмы / В. Н. Якимец. – М.: Эдиториал УРСС, 2004. – 384 с.

НАДОЛІШНІЙ ПЕТРО ІВАНОВИЧ

*професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор*

ПРИНЦИП «СТРАТЕГІЯ ВИЗНАЧАЄ СТРУКТУРУ» І «КАНОНИ РЕКОНСТРУКЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ» В КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Зміни в соціальній організації, особливо коли йдеться про перехід від відтворювального до креативного типу внутрішньоструктурних перетворень, потребують всебічного наукового обґрунтування. До такого класу змін правомірно віднести намічені у Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [1] масштабні інституційні реформи. Протягом попередніх років при внутрішньоструктурних змінах системи влади і управління суспільним розвитком перевага надавалася відтворювальному типу. Як наслідок, створено еkleктичну і неефективну систему публічної адміністрації, відірвану від потреб громадян, просякнуту наскрізь корупційними схемами, неспроможну адекватно відповідати на внутрішні і зовнішні виклики.

Відтак, у контексті проблеми децентралізації, реформування територіальної організації влади звернемо увагу на принцип Г. Чандлера «Стратегія визначає структуру». Його реалізація у нашому випадку має передбачати: визначення магістральних напрямів діяльності державної влади і місцевого самоврядування (далі – публічної влади) відповідно до прийнятої стратегії; визначення необхідних функцій і підфункцій для досягнення намічених цілей на кожному з напрямів; формування системи органів публічної влади, організацій, установ і наділення їх відповідними функціями і підфункціями. Йдеться про принципово нову модель організаційно-функціональної структури публічної влади як сукупності державних органів і органів місцевого самоврядування в єдності їх функцій, повноважень і організаційних (вертикальних і горизонтальних) зв'язків, що покликана забезпечувати цілісний управлінський вплив на суспільну систему на регіональному і місцевому рівнях. З огляду на проект Закону України «Про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади» [3], а також Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [2] на концептуальному рівні нову організаційно-функціональну структуру можна відобразити таким чином. (Див. Рис. 1)

Загалом, організаційно-структурні елементи системи публічного управління мають бути функціонально узгоджені, а їх кількість об'єктивно обумовлена.

Як бачимо на рисунку, у новій, децентралізованій моделі територіальної організації влади принципових змін набуває зміст діяльності органів місцевого самоврядування, на які лягає практично весь тягар соціально-економічного і культурного розвитку територій. Відтак змінюється і компетенція органів виконавчої влади загальної компетенції на даному рівні. За ними залишається нагляд за законністю діяльності органів місцевого самоврядування і контроль виконання останніми делегованих повноважень. Остаточний вердикт щодо законності чи незаконності, відповідності чи невідповідності Конституції України актів органів місцевого самоврядування покладається на адміністративні суди і Конституційний Суд України; за висновком Конституційного Суду і за поданням Президента України Верховна Рада України може прийняти рішення про дострокове припинення повноважень голови громади, відповідної ради і призначення позачергових виборів.

Зростає роль горизонтальних зв'язків з метою узгодження взаємодій суб'єктів управління регіональним розвитком. Зокрема, префекти мають здійснювати координацію діяльності територіальних структур ЦОБВ, забезпечувати їх взаємодію з органами місцевого самоврядування. За поданням ради об'єднаної територіальної громади Рада міністрів Автономної Республіки Крим, відповідна обласна державна адміністрація (префект) буде звертатися до Кабінету Міністрів України щодо надання відповідній громаді фінансової підтримки. Взаємодії в системі місцевого самоврядування будуть здійснюватися як по вертикалі знизу вгору (делегування повноважень органам місцевого самоврядування вищого рівня), так і по горизонталі – об'єднання зусиль кількох громад для вирішення окремих, спільних для них проблем. Право територіальних громад об'єднувати на договірних засадах кошти місцевих бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, установ та організацій і створювати для цього відповідні органи і служби передбачене чинним Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» (Ст. 60, п. 3) [4]. Таку можливість належить передбачити і в новій редакції закону про місцеве самоврядування.

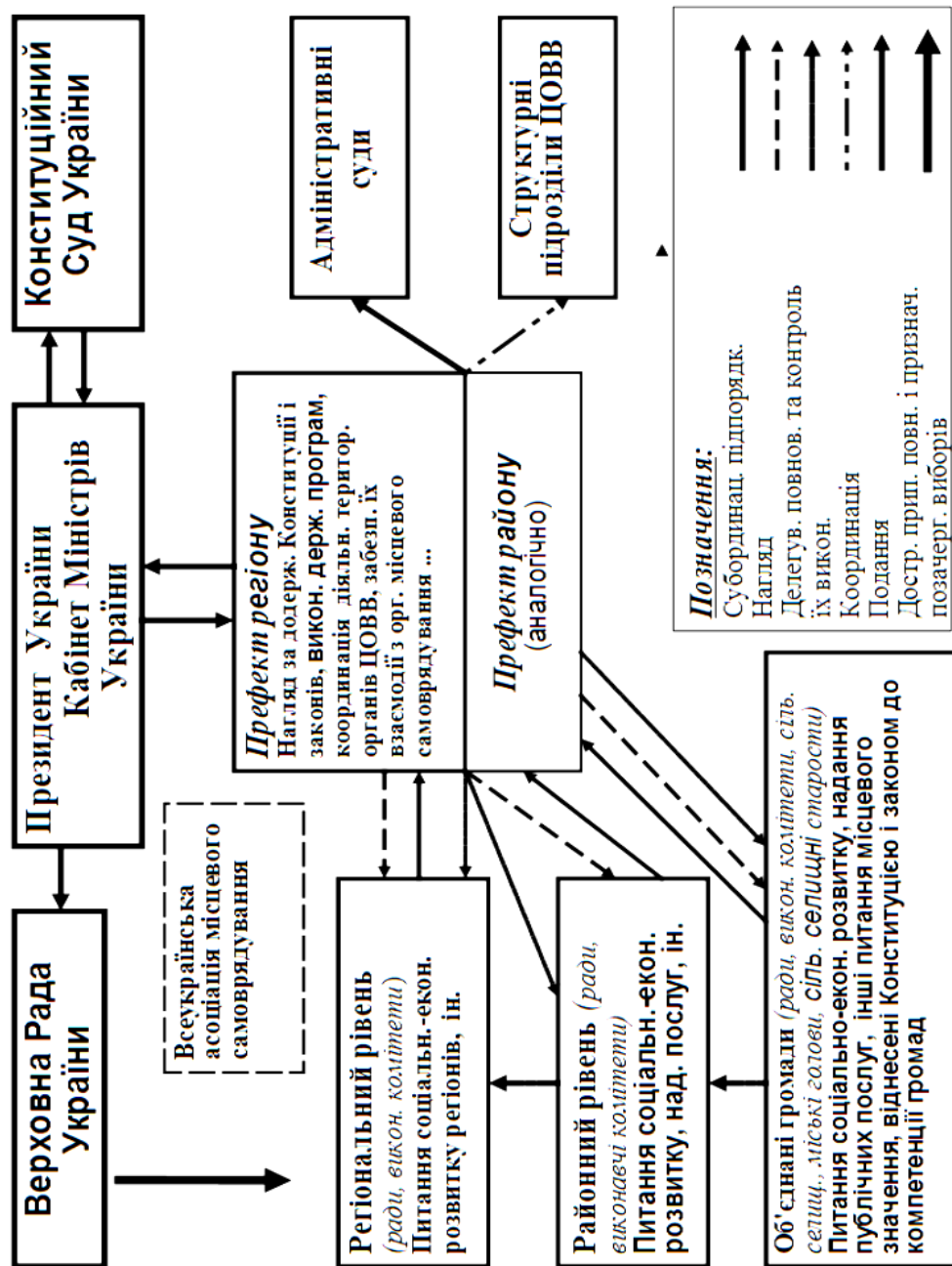

Рис. 1. Концептуальна схема організаційно-функціональної структури децентралізованої моделі територіальної організації публічної влади

Завершальний етап формування структури територіальної організації влади – юридичне закріплення функцій відповідних органів у їх компетенції. В компетенції кожного органу має знайти відображення його місія, тобто підстава для створення даного органу, його призначення для реалізації політики держави щодо вирішення проблем суспільного розвитку, місце в організаційній структурі інституту публічної влади. І має бути вичерпно описано набір його управлінських функцій. Нерідко у положеннях про ті чи інші органи влади взагалі не визначається, а функції підмінюються завданнями. Але слід мати на увазі, що при зникненні з тих чи інших причин підстави, на якій був утворений певний орган, відпадає потреба в самому органі. Функції відображають зміст, основні напрями діяльності, хоча також можуть частково змінюватися при збереженні органу. Вони стабільніші за завдання, що відображають зміст діяльності щодо досягнення конкретних цілей. Тобто, у компетенції (у відповідному нормативному акті) важливо чітко визначити призначення даного органу і конкретизувати саме зміст його управлінського впливу.

При обговоренні проекту змін до чинної Конституції щодо децентралізації можна почути радикальні пропозиції загалом ліквідувати на місцевому рівні органи виконавчої влади загальної компетенції. Але чи зникли підстави для їх існування, тобто чи відпала потреба забезпечувати проведення загальнодержавної політики на відповідних територіях, здійснювати нагляд за дотриманням законодавства органами місцевого самоврядування? Звичайно ж, ні. Проте наглядова і контрольна функції органів державної, у т. ч. виконавчої, влади має бути реалізована так, аби не перекреслити саму ідею децентралізації, розбудови повноцінного місцевого самоврядування. У цьому контексті важливо чітко визначити зміст положення «загроза порушення державного суверенітету, територіальної цілісності чи загроза національній безпеці». Воно конкретизує підставу зупинення Президентом України дії акта, що не відповідає Конституції України, ухваленого головою громади, радою громади, районною, обласною радою, з одночасним зверненням до

Конституційного Суду України, а також тимчасового зупинення повноваження голови громади, складу ради громади, районної, обласної ради та призначення тимчасового державного уповноваженого. [3]

У процесі здійснення децентралізації місцеве самоврядування усе більше набуватиме рис повноцінної гілки публічної влади, зростатиме його роль в управлінні суспільним розвитком. Виникне об'єктивна потреба формування організаційно-правового механізму його взаємодії із законодавчою і виконавчою гілками державної влади. З огляду на специфіку інституту місцевого самоврядування одним із ключових елементів такого механізму може бути асоціація місцевого самоврядування із Всеукраїнським статусом.

Приблизно 100 років тому відомий соціолог Пітирим Сорокін сформулював так звані канони щодо реконструкції соціальної організації. Дослівно: Реформи не повинні утискувати людську природу та суперечити її базовим інстинктам; Ретельне наукове дослідження конкретних соціальних умов має передувати будь-якій практичній реалізації їх реформування; Кожний реконструктивний експеримент спочатку слід тестувати на малому соціальному масштабі; Реформи мають втілюватися в життя правовими і конституційними засобами. [Див.: 5, с. 149]

Конкретизуємо окремі наведені положення стосовно втілення в життя ідеї децентралізації.

Зокрема перше з них. У процесі об'єднання громад слід звернути увагу на такі «базові інстинкти», як прив'язаність селянина до землі, рясно окропленої його потом, і об'єднання населених пунктів компактного проживання представників різних етнічних груп. У першому випадку важливо не допустити масового і цілеспрямованого руйнування сільських поселень. У другому – мати на увазі, що у кожній етнічній групі в межах об'єднаної громади будуть свої специфічні культурні інтереси, а отже буде потреба у їх представленні у виборному органі і врахуванні при формуванні та реалізації програм соціально-економічного розвитку. Власне, йдеться про обов'язкову реалізацію на практиці однієї з основних умов добровільного об'єднання територіальних громад, визначених законом, а саме: «при прийнятті рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад беруться до уваги історичні, природні, етнічні, культурні та інші чинники, що впливають на соціально-економічний розвиток об'єднаної територіальної громади» [2].

Наукою державного управління здійснено вагомий напрацювання з питань децентралізації і реформування територіальної організації влади. У ряді випадків дослідження були тісно пов'язані з практикою. Однак реального тестування «на малому соціальному масштабі» у контексті намічених перетворень не відбулося. Наразі для цього існують реальні передумови. Ті півтори сотні об'єднаних громад, в яких уже відбулися вибори, слід розглядати як експериментальні. Науковий аналіз процесу їх об'єднання і перших кроків функціонування може дати багатий матеріал для висновків з метою внесення необхідних коректив у процес подальшої роботи щодо утворення громад, спроможних реалізувати конституційне право на повноцінне самоврядування.

Теоретико-методологічну основу розбудови і функціонування децентралізованої моделі територіальної організації влади мають скласти принципи таких сучасних наукових концепцій, як «Governance» і демократичне врядування. Зокрема, вони конкретизовані у «Європейській стратегії щодо інновацій та доброго врядування на місцевому рівні». Ця стратегія вперше була обговорена на конференції європейських міністрів, відповідальних за місцеве і регіональне управління, що відбулася 15 – 16 жовтня 2007 р., а згодом затверджена Комітетом міністрів Ради Європи. Коротко їх можна сформулювати таким чином: Чесне проведення виборів, представництво та участь; Чутливість; Ефективність і результативність; Відкритість та прозорість; Верховенство права; Етична поведінка, забезпечення пріоритетності суспільних інтересів; Компетентність та спроможність; Інновації та відкритість до змін; Сталий розвиток та орієнтація на довготривалі результати; Надійний фінансовий менеджмент; Права людини, культурне різноманіття та соціальне згуртування; Підзвітність.

Про належне (добре) врядування йдеться також в Угоді про асоціацію між Україною і ЄС у Ст. 3 Розділу I. «Загальні принципи» [6].

Належить пам'ятати: історичний досвід, причому не тільки вітчизняний, переконує, що нехтування науковими засадами робить кожен спробу соціальної реконструкції марною.

Список використаних джерел.

1. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: указ Президента України №5/2015 від 12 січня 2015 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html?PrintVersion>
2. Про добровільне об'єднання територіальних громад: закон України № 157-VIII від 5 лютого 2015 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
3. Про попереднє схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади: постанова Верховної Ради України № 656-VIII від 31 серпня 2015 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/656-19>
4. Про місцеве самоврядування в Україні: закон України № 280/97-ВР від 21.05.1997 р. Редакція від 16.08.2015 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
5. Социология: Хрестоматия / Авт.-сост. О. Н. Козлова, Э. И. Комарова, В. В. Панферова. – М.: Соц.-полит. журн., 1993. – 256 с.
6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011/paran2820#n2820

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ
ЯК ОБОВ'ЯЗКОВОЇ УМОВИ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА**

Досвід країн ЄС свідчить, що обов'язковою умовою демократизації суспільства й забезпечення ефективності управління є децентралізація системи влади, за якої державне управління втрачає велику частину своїх компетенцій і безпосереднє керівництво та переходить від аудиту процедури до аудиту результатів управлінської діяльності на регіональному та місцевому рівнях [2]. Передача повноважень від центрального уряду на нижчі рівні в політико-адміністративній і територіальній ієрархії влади може приймати форму адміністративної децентралізації, відомої як деконцентрація, що обумовлює збереження ієрархічного підпорядкування центрові, та форму політичної або демократичної децентралізації. Остання означає передачу представницьких повноважень і відповідальності вниз, аж до суб'єктів влади, обраних місцевими громадами [2].

Децентралізація охоплює широкий спектр політичних процесів передачі влади від центрального уряду до регіональних, муніципальних та місцевих органів, що набувають ваги та значення «точки прийняття рішень» [1]. Децентралізація означає також «децентралізацію бюджетних коштів» [4], отже перетворення регіональної та місцевої інфраструктури влади у вирішальний чинник реалізації державних політик.

Основними елементами децентралізації є підзвітність, дискреційні повноваження і безпека [5]. Під дискреційними повноваженнями у цьому контексті слід розуміти повноваження, які в процесі прийняття управлінського рішення адміністративний орган може здійснювати з певною свободою вибору. Йдеться про можливість обирати з кількох юридично допустимих рішень таке, що він вважатиме найбільш доцільним за певних конкретних обставин. Це означає свободу адміністрації оцінювати ситуації та приймати щодо них рішення і надають їй простір у здійсненні вибору між вільними рішеннями.

Різні типи децентралізації мають різні характеристики, політичні наслідки та умови успішної реалізації. Розрізняють політичний, адміністративний, податковий та ринковий типи децентралізації. Концептуальні позиції кожного з них охоплюють різні аспекти функціонування суспільства й обумовлюють необхідність координації між ними для досягнення позитивних результатів децентралізації, тобто необхідність комплексного підходу. Кожний з видів децентралізації, – політична, адміністративна, фінансова та ринкова, – може здійснюватись в різних формах і поєднаннях не тільки на рівні країни чи регіону, але й у межах окремих секторів економіки чи суспільства на загал. Значною мірою децентралізація визначає алгоритми надання населенню публічних послуг, які повинні бути стабільними, наближеними до людей та сприяти добробуту місцевого співтовариства, на всіх адміністративних рівнях від центрального до місцевого (район / місто).

Політична децентралізація спрямована на надання громадянам або їх обраним представникам більшого обсягу влади в процесі прийняття управлінських рішень. Це пов'язано з плюралістичними підходами органів публічної влади до участі громадськості в розробці та здійсненні політики, до збільшення її впливу на ці процеси на демократичних засадах. Прихильники політичної децентралізації припускають, що рішення, прийняті за більш широкою участі громадськості будуть більш аргументованими й актуальними для інтересів представників різних верств, груп, осередків суспільства, ніж вироблені тільки центральними органами влади. Передбачається, що органи самоврядування, сформовані з кращих представників громад, здатні приймати більш якісні політичні рішення відповідного масштабу та рівня, адже вони знають потреби та прагнення своїх виборців. Така позиція вимагає конституційних змін, зміцнення правових засад місцевої самоорганізації, розвитку конкурентних політичних партій та заохочення ефективних суспільних груп.

Адміністративна децентралізація прагне перерозподілити повноваження, відповідальність та фінансові ресурси для надання публічних послуг між різними рівнями влади. Це передача певних державних функцій і відповідальності за їх виконання, зокрема щодо планування, фінансування й управління, від уряду та його установ на центральному рівні в підпорядковані уряду підрозділи на місцях, у державні регіональні чи функціональні органи. Основні форми адміністративної децентралізації – це згадувана деконцентрація, а також делегування та деволуція.

Таким чином, створення потенціалу реформ в регіонах багато в чому залежить від стану територіальної ідентичності, її потужності та, відповідно, спроможності себе реалізувати в умовах децентралізації. Концептуалізація об'єкту децентралізації відбувається через становлення місцевої інфраструктури влади паралельно із процесами усвідомлення громадою та конкретно особою власної позиції в інституційних, політичних та партійних процесах. Саме в таких параметрах перебуває аргументація інтерпретації децентралізації з точки зору альтернативних підходів: з боку центральної влади, регіональної та місцевої політичних еліт та місцевої громади, яка з погляду двох перших перебирає на себе значну частину прерогатив і відповідальності в реалізації державних політик. Парадигма унітарної держави зі складною адміністративною інфраструктурою по всій території країни та глибоким проникненням держави в громадянське суспільство вимагає істотного оновлення в душі демократії, громадянськості та прав людини.

Список використаних джерел.

1. Cole A. Decentralization in France: Central Steering, Capacity Building and Identity Construction // *Franch Politics* / – April 2006, Volume 4, Number 1, Pages 31-57
2. Kooiman J. *Governing as Governance* – London: SAGE, 2003 – 264 p.
3. Larson A.-M. *Democratic Decentralization in the Forestry Sector: Lessons Learned from Africa, Asia and Latin America* 32 // *The Politics of Decentralization Forests, People and Power*. Center for International Forestry Research (CIFOR), 2005. – London: Sterling, VA, p. 32 – 63.
4. Meriluo G. *The Experience of the Food and Agriculture Organization with Decentralization in the Forest Sector* // *The Politics of Decentralization Forests, People and Power*. Center for International Forestry Research (CIFOR), 2005. – London: Sterling, VA, p. 107 – 121.
5. Ribot J. *Democratic Decentralisation of Natural* // *Public Administration and Development*, 2003. – N 23: 53–65.

доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
провідний фахівець відділу координації наукових досліджень та інформаційно-аналітичної роботи
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ. упр.

ШЛЯХИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ ГОРИЗОНТАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНСЬКИЙ ПРОСТІР

На сьогодні проблема вдосконалення взаємодії органів державної влади й органів місцевого самоврядування в аспекті децентралізації влади є досить актуальною і безпосередньо пов'язана з системними реформами та трансформаційними процесами, що відбуваються в державі [1, с. 123].

Процес функціонування взаємовідносин органів самоврядування з місцевими державними адміністраціями досить складний, в якому чітко прослідковується пряма залежність від політичних тенденцій у тому чи іншому суспільстві. Законодавство та судова практика зарубіжних країн устанавлюють межі взаємовідносин владних і самоврядних структур, способи вирішення конфліктів між ними [2, с. 87].

У сучасних дослідженнях з адміністративного права децентралізацію визначено як такий спосіб організації публічної влади в державі, за якого адміністративно-територіальні одиниці або інші територіальні утворення мають право самостійно вирішувати питання місцевого значення і реалізувати власні завдання у межах, встановлених законодавством та під відповідальність уповноважених органів і посадових осіб, а втручання у їх діяльність може відбуватись винятково з метою нагляду за законністю в передбачених законом випадках і відповідних формах [7, с. 93].

Здійснюючи децентралізацію, європейські держави так чи інакше стикалися із проблемою вдосконалення свого адміністративно-територіального устрою, але по-різному підходили до її розв'язання. Так, деякі з них проводили відповідні реформи адміністративно-територіального устрою, інші лише частково змінювали певні його елементи або взагалі не проводили жодних змін. Оскільки для багатьох європейських держав, які мали на меті децентралізацію чи автономізацію громад, характерною була відсутність у місцевих органів влади достатньої територіальної, демографічної і матеріальної бази для надання належного рівня публічних послуг і утримання сучасних громад – численні реформи публічної адміністрації в таких країнах розпочиналися з укрупнення адміністративно-територіальних одиниць, створення різноманітних регіональних форм управління.

Так, Закон *Італійської Республіки* про устрій місцевих автономій, що був прийнятий у 1990 році, спрямований на оптимізацію розмірів адміністративно-територіальних одиниць, ліквідацію малочисельних ланок, які не володіли достатніми фінансовими ресурсами для вирішення нагальних проблем Нові комуни, згідно зі вказаним Законом, можуть створюватись в Італії за наявності не менше 10 тисяч жителів, провінції – не менше 200 тисяч жителів. Законом було передбачено і фінансові стимули для об'єднання й подальшого злиття комун із населенням чисельністю менше 5 тисяч жителів, або для їх приєднання до більших комун [3, с. 123].

Відповідні реформи територіального устрою проводились у 1980-1990 рр. у Бельгії, Данії, Німеччині, Швеції та інших європейських державах. *Швеція*, як і ряд інших країн, не уникнула необхідності проведення реорганізації місцевого управління, зумовленої потребою перегляду кількості та розмірів територіальних одиниць. Річ у тім, що до середини 1940-х років у Швеції існувало більше 2000 комун із чисельністю населення всього у кілька сотень чи тисяч осіб, які не могли забезпечити виконання зростаючого обсягу власних завдань. Вони перебували у стані постійного дефіциту фінансових ресурсів і, відповідно, не могли ефективно виконувати свої функції. Тому Швеція вжила низку законодавчих та організаційних заходів, спрямованих на скорочення кількості муніципальних одиниць шляхом їх максимального укрупнення. В результаті цього кількість комун скоротилася майже в 10 разів – тепер їх налічується в країні лише 288 із середньою чисельністю населення 30 тис. осіб [5, с. 67].

Сьогодні в Україні нарізла низка проблем у системі горизонтальних зв'язків органів публічної влади:

- система державного управління потребує вдосконалення у сфері розмежування повноважень місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, що призводить до того, що фактично немає чіткого механізму розподілу державних та самоврядних послуг і при цьому обидва владні центри є відповідальними перед мешканцями регіону і це примушує їх шукати певних форм і методів співпраці;
- в Україні і надалі відсутній реальний суб'єкт місцевого самоврядування – самодостатня територіальна громада, яка б володіла достатніми матеріальними і фінансовими ресурсами, мала б належні внутрішні джерела формування прибуткової частини місцевого бюджету;
- країна до цих пір немає самостійного єдиного органу державної влади, який би відповідав за становлення місцевого самоврядування і представляв його інтереси на всіх рівнях;

1998 року Радою Європи було проведено значну роботу з вивчення ситуації в Україні і, як наслідок, розроблені Рекомендації «Про місцеву та регіональну демократію в Україні», у яких основна увага надавалася проблемам і шляхам створення та забезпечення умов для повноцінного розвитку місцевого та регіонального самоврядування як основного елементу та прояву демократії.

Основні пропозиції та рекомендації Ради Європи стосувалися:

- адміністративно-територіальної реформи в країні та розвитку регіонального самоврядування;
- розмежування сфери діяльності і повноважень між місцевими владними структурами – органами місцевого самоврядування та місцевими державними адміністраціями;
- забезпечення органів місцевого самоврядування потрібними ресурсами для виконання їх обов'язків;
- удосконалення системи правового захисту місцевого самоврядування [4, с. 98].

Використовуючи досвід інших країн щодо проведення децентралізації, слід враховувати, що вибір форм децентралізації влади багато в чому залежить від того, як держава в особі тих політичних сил, що перебувають при владі, ставиться до місцевого самоврядування: чи довіряє вона своїм громадянам та органам місцевого самоврядування в питаннях самостійного управління місцевими справами, чи готові територіальні громади до здійснення влади на тому рівні, який нині існує в розвинених країнах англосаксонського права. Враховуючи цей

важливий фактор, а також загальновизнані європейські стандарти й засади: децентралізації державного управління, деконцентрації владних повноважень, партнерства та кооперації зусиль місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, концентрації і раціонального використанні ресурсного забезпечення, субсидіарності щодо надання державних і громадських послуг населенню [6], – територіальні громади гарантовано отримують реальну самостійність,

Самостійність необхідно вибудувувати на п'яти складових, здійснюваних територіальними громадами в межах законодавства України:

- фінансовому, заснованому на самостійному розпорядженні своїми доходами та витратами, системою оподаткування місцевого населення;
- організаційний-самостійній організації органів місцевого самоврядування та здійсненні своїх повноважень;
- кадровому, за допомогою якого матиме спроможність, самостійно, виходячи з можливостей та потреб, визначати чисельність посадових осіб, необхідних для управління територією, та вирішувати інші кадрові питання;
- просторового планування, самостійно визначаючи розвиток територій;
- правового, самостійно приймаючи локальні акти, що мають юридичну силу на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Отже, шляхом удосконалення системи взаємодії органів публічної влади в Україні є процес децентралізації за умови системної та послідовної імплементації європейського досвіду.

Список використаних джерел.

1. Борденюк В. Територіальна автономія як форма децентралізації державної влади: конституційно-правові аспекти / В. Борденюк // *Юридична Україна*. – 2004. – №11. – 150 с.
2. Валевський О. Державна політика в Україні: методологія аналізу, стратегія, механізми впровадження / О. Валевський. – К.: НІСД, 2001. – С. 150.
3. Васильєва Т.А. Реформа государственных институтов в Италии // *Государство и право*. – 1993. – № 3. – 134 с.
4. Грицяк І. А. Правова та інституційна основи Європейського Союзу / І. А. Грицяк, В. В. Говоруха, В. Ю. Стрельцов: підручник / за заг. ред. М. Бойцуна, І. Грицяка, Я. Мудрого, О. Рудіка, Л. Прокопенка, В. Стрельцова. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2009. – 620 с.
5. Дробуш І. Розмежування функцій органів місцевого самоврядування та органів державної виконавчої влади / І. Дробуш // *Право України*. – 2003. – №11. – С. 17-23.
6. Кальниш Ю. Г. Компетенція обласних державних адміністрацій як повноважних органів системи виконавчої влади на місцях в Україні / Ю. Г. Кальниш, А. Л. Сухорукова // *Наукові праці. Державне управління. Політологія [Електронний ресурс]*. – Режим доступу : [http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npchdu/State_management/2010_117/117-1 .pdf](http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npchdu/State_management/2010_117/117-1.pdf).
7. Корж В. П. Форми взаємодії органів місцевого самоврядування з правоохоронними та іншими державними органами / В. П. Корж, І. М. Міхаєва // *Державне управління та місцеве самоврядування : тези «III Міжнар. наук. конгресу, 27-28 березня 2008 р.* – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2008. – С. 90-91.

PETROV IGOR

*Senior Teacher, Chair of the Ukrainian and Foreign Languages,
ORIPA NAPA, Office of the President of Ukraine,*

SAZIKINA TETYANA

Ass. Professor, Chair of the English Professional Language ONMU

DECENTRALIZATION AND TRANSITION REFORMS: ANTICORRUPTION EXPERIENCE OF POST-SOVIET REPUBLICS OF CENTRAL ASIA

The thesis focuses on corruption as an important factor which hinders the economic and social improvement of situation in the Central Asian independent republics of former Soviet Union, namely Kazakhstan, Tajikistan, Turkmenistan and Uzbekistan. It pays particular attention to the connection between public administration and political regimes. Most countries of Central Asia provide good examples of negative effects of hybrid regimes on public administration.

The object of studies is the national level of political decision making in fighting or spreading corruption on different public administration and self-governance levels. The subject of research is both economic and political ties under the pressure of corruption. Decentralization and devolution of power to self-governance institutions is often considered to be one of the key elements of successful transformation of public administration in transition countries. The problem is, however, that the de-jure devolution covers only the top of the iceberg: an even more important feature is the development of informal relations between governments and regional elites. Informality of decentralization and specifics of political system make its effects for the development of public administration (and thus economic institutions) problematic [1].

The countries of the region have been known for a notoriously low quality of public administration. The enforcement of the rule of law in Central Asia is bad; moreover, the bureaucracy in Central Asian countries is not only unable to protect the property rights, but is itself a source of major disturbance for the private enterprises. The Doing Business 2008 survey of the

World Bank demonstrates the persistence of administrative barriers in Central Asia, significant problems of state administration; in particular, the excessive licensing, barriers to international trade, and, in most countries, excessive and arbitrary taxation, which seem to be an important obstacle for business in Central Asia [2]. Although Turkmenistan is not covered by the Doing Business survey, it is safe to say that in this country the absence of elementary human rights implies the absence of the rule of law [3].

One of the main problems for regional economies from the point of view of protective state is a very high level of corruption. Corruption is endemic in all countries of Central Asia, covering all spheres of economic activity. Currently it seems to be routinized in the governmental hierarchies [4]. It is claimed that in several cases public agencies are taken over by private interests and criminal activities; in the majority of cases corruption is the «connecting material» for political, bureaucratic and business actors playing a significant role in the economies of the region, where public officials seem to play the leading role. The «control of corruption» indicator of the World Bank governance studies indeed indicates an extremely high perceived level of corruption in Central Asian economies. The only country with positive dynamics is Tajikistan recovering from the civil war; other countries either stagnate or worsen their corruption environment. Evaluating corruption in Uzbekistan on the evidence of administrative corruption (i.e. bribes paid by businesses to public officials), shows a better situation due to predominance of the public sector [5].

As the facts witness, the corruption in the countries of Central Asia is a traditional instrument of «problem-solving» accepted by both public officials and population. The behavior of bureaucrats and their «customers» in the private sector is governed by the long-lasting informal rules, inherited from the Soviet or even pre-Soviet past. The attempt to improve the quality of public administration by decentralization and devolution in the region seems to be unsuccessful. Moreover, a typical feature of semi-authoritarian regimes is that public institutions are likely to have a completely different function than officially declared.

The problem may be solved in several ways. Firstly, political powers have to give the public access to information. There should be created independent self-governed organizations revealing cases of corruption and announcing its actors. The problems related to the concept of transparency is key for criticism against informal relations in bureaucracies. Knowing that unlike the «European» corruption, i.e. informal payments for «excessive» services or «privileged» treatment, the «Asian» corruption comprises informal payments for any services of the government agencies. Central Asia should form such relations within the governmental apparatus, which would be governed by formal rules and hierarchies, but not by informal power balance between individual clans.

References.

1. Libman, A. (2008): Economic role of public administration in Central Asia: Decentralization and hybrid political regime. – Access mode: <https://mpr.ub.uni-muenchen.de/10940/>
2. Swartz, B., Wadsworth, F., and J. Wheat (2008): Perception of Corruption In Central Asia. International Business and Economics Research Journal, 7(3). – Access mode: <https://mpr.ub.uni-muenchen.de/10940/>
3. Perlman, B.J., and G. Gleason (2007): Cultural Determinism versus Administrative Logic: Asian Values and Administrative Reform in Kazakhstan and Uzbekistan. International Journal of Public Administration 30(12-14). – Access mode: <http://spa.unm.edu/common/documents/perlman-cv-2013.pdf>
4. Osipian, A. (2007): Corrupt Organizational Hierarchies in the Former Soviet Bloc. MPRA Paper No. 7591. – Access mode: <https://ideas.repec.org/e/pos40.html>
5. Knack, S. (2006): Measuring Corruption in Eastern Europe and Central Asia: A Critique of the Cross-Country Indicators, World Bank Policy Research Paper No. 3968. – Access mode: http://siteresources.worldbank.org/DEC/Resources/84797-1154354760266/2807421-1166045365543/Measuring_Corruption_A_Critique_of_Cross-Country_Indicators.pdf

ПІРОЖЕНКО НАТАЛІЯ ВІКТОРІВНА

*доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент*

ЗАСТОСУВАННЯ ДПП У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПНИМ ЖИТЛОМ ДЛЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Впровадження і розвиток механізмів ДПП у країнах світу в першу чергу пов'язані з виникненням потреби у значних обсягах інвестицій, залучення ресурсів приватного сектору для фінансування інфраструктурних проектів сумісно з державою, забезпечення суспільними послугами. ДПП використовується переважно як інструмент для розвитку і капіталовкладень у різні види інфраструктури.

Функціонування державно – приватного партнерства отримало певне розповсюдження і в Україні у різних галузях господарства та видах економічної діяльності. Наразі проекти державно-приватного партнерства реалізуються у різних сферах національного господарства та найбільшого розповсюдження вони набули у інфраструктурних галузях господарства.

У 2014 році Україна зіткнулася з проблемами вимушених переселенців в перший раз у своїй історії. Проте наша країна вже знаходиться на вершині списку після Сирії та Іраку з найбільшим зростанням кількості вимушених переселенців.

Істотною частиною вимушених переселенців соціально вразливі особи: 61% пенсіонерів; 12% дітей; 4% інвалідів. На даний момент в Україні існує 735 000 зареєстрованих ВПО у той час як реальна кількість внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в два рази вища. Це пояснюється тим, що існує велика кількість ВПО, які не зареєстровані або, які не зверталися за державною підтримкою.

Нинішня ситуація в Україні характеризується значним ризиком збільшення вимушених переселенців, але не в результаті війни. Причинами такого потенційного збільшення є:

- (а) зруйнована інфраструктура;
- б) відсутність роботи і низька економічна активність в регіоні Донбасу [1].

Правові основи для забезпечення ВПО належним житлом були викладені у Законі України «Про забезпечення прав і свобод осіб, переміщених всередині». Відповідно до даного Закону, внутрішньо переміщена особа (далі ВПО) є громадянином України, яка постійно проживає на території України, що була змушена або добровільно покинула своє місце проживання в результаті або для того, щоб уникнути негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, ситуацій загального насильства, масових порушень прав людини і стихійних або викликаних діяльністю людини лих [2].

Принцип 18 (2) (б) Керівних принципів відображає необхідність поваги прав ВПО на доступне житло шляхом створення безпечних умов перебування при надзвичайних ситуаціях та тимчасового житла під час переміщення і допомоги, які відповідають їх власним потребам в житлі в контексті довготермінових рішень, Принцип стверджує, що всі внутрішньо переміщені особи мають право на достатній життєвий рівень. Як мінімум, незалежно від обставин, і без дискримінації, компетентні органи повинні надавати внутрішньо переміщеним особам і забезпечувати доступ до належного житла.

Згідно з Керівними принципами ООН з питань внутрішнього переміщення (далі Керівні принципи), основні потреби ВПО, які повинні бути задоволені державою є:

1. Захист від виселення.
2. Захист під час переміщення.
3. Реінтеграція [1].

Основна домінуюча потреба, яка повинна бути задоволена на кожному етапі звернення з ВПО – це їх право на достатнє житло. Вирішення даної проблеми може відбутися тільки на основі залучення масштабних інвестицій, розподілу функцій між державою і бізнесом на принципах відповідальності, співпраці, пошуку моделі сумісних взаємовигідних рішень.

Наразі на шляху реалізації проектів на основі ДПП існує значна кількість перешкод, які можуть призвести до збоїв таких проектів в Україні (наприклад як це відбулось з дорожніми концесіями). Н.Доценко-Білоус виділяє наступні бар'єри для реалізації проектів з будівництва соціального житла на основі ДПП:

Соціальні бар'єри: Громадська опозиція, культурні перешкоди, соціальні невдоволення проти приватного сектора і вимушених переселенців, суспільне обурення у зв'язку з інфляцією та девальвацією національної валюти, відсутність довіри і недовіри до ДПП. Серед інших слід зазначити, що соціальні і культурні норми в державі значно змінили поведінку людей, і в кінцевому підсумку вплинуло на функціонування і структуру ДПП.

Юридичні бар'єри: невисока дієвість законодавчої бази і не ефективне правозастосування, слабкий інституційний потенціал і стратегія ДПП, неефективна судова система.

Економічні бар'єри: Україна вважається країною з високим ризиком економіки для іноземних інвесторів. Нездатність місцевих установ забезпечити довгострокове фінансування, труднощі в отриманні іноземної валюти / валютний ризик, неадекватні внутрішні ринки капіталу.

Політичні бар'єри: невиконанні політичних обіцянь, політизація поступок, тривалі затримки, пов'язані з політичними дискусіями, відсутність сильного політичного лобі ДПП, недостатня участь і неспроможність органів публічної влади управляти проектами ДПП.

Технологічні бар'єри виявляються у відсутності досвіду і знань у державному секторі і приватних інвесторів, несумісності оцінки ризиків та управління, брак фахівців для обробки проектів ДПП, надання некомплексної інформації щодо проекту у громадському секторі і т.д.

В цьому аспекті корисним є вивчення кращих практик впровадження ДПП за кордоном.

У деяких європейських країнах Північно-Західної Європи сектор працює як «соціальний ринок». Інституційні механізми більше сприяють недержавній власності та власникам, що не мотивовані прибутком; ренти встановлюється нижче ринкового рівня, але мають тенденцію бути чутливими до попиту і розподілу з метою розширення доступу більшої кількості груп з різноманітним доходом [4].

Подібні партнерства успішно використовувалися з метою будівництва житла для людей з низьким доходом в розвинених країнах, таких як США, Австралія, Ірландія і Великобританія. Здебільшого, підхід ДПП до проектів житлового будівництва в цих країнах включає спільне підприємство, де приватні і державні сектори спільно фінансують, володіють та експлуатують житловий проект, і де ризики поділяються відповідно до договірних положень.

Реалізуючи дані проекти в рамках моделі ДПП, державний сектор, як правило, вкладає значні кошти у його реалізацію, що дозволяє державному органу зберегти значний контроль над стадіями планування та розвитку партнерства, використовуючи ресурси приватного сектору та його досвід у будівництві та дизайні.

У низці країн Азії та Африки, ДПП починають з'являтися, як засіб ефективного вирішення проблем міської житлової політики. У той час як деякі успішні проекти були зареєстровані в Індії та Нігерії, сектор житлових проектів ДПП в країнах, що розвиваються, зустрічається досить рідко. Крім того, необхідно зазначити відмінність між більш заможними країнами, де проекти з забезпечення доступним житлом стали успішними, насамперед, за рахунок значного рівня державних субсидій [5].

Отже, для цілей успішної реалізації проекту для вимушених переселенців ППС житлового будівництва, мають бути вирішені такі ключові питання:

- введення чіткого розмежування між проектами, які реалізуються в рамках ДПП, та проектами, які реалізуються в інших формах;
- покращення регулювання відносин, які виникають у зв'язку із наданням у користування земельних ділянок для здійснення ДПП;
- розширення сфери застосування конкурсних процедур для вибору приватних партнерів, що зменшить корупцію при виборі партнерів і укладенні договорів;
- введення ефективних механізмів та форм державної підтримки реалізації проекту ДПП;

- впровадження механізму розподілу соціального і доступного житла серед ВПО. Беручи до уваги вимоги Закону «Про державно-приватне партнерство» [3], проект передбачає, що місцеві державні адміністрації в межах своєї компетенції забезпечить внутрішньо переміщених осіб житловими приміщеннями або соціальним житлом для тимчасового використання, за умови, що вони платять вартість житла і комунальні послуги відповідно до закону;
- запровадження додаткових гарантій для приватного інвестора щодо відшкодування збитків, спричинених державними партнерами, щодо врегулювання відносин вразі затвердження тарифів на його товари (роботи, послуги) нижче економічно обґрунтованого рівня, щодо вирішення суперечок між сторонами ДПП, тощо.

Список використаних джерел.

1. Доценко-Білоус Н. Програма розвитку державно-приватного партнерства USAID – Режим доступу. : <http://www.oda.te.gov.ua/data/upload/news/buchatska/ua/79528/4.pdf>
2. Про забезпечення прав і свобод осіб, переміщених всередині. [Електронний ресурс] Закон України від 20.10.2014 № 1706-VII Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Про державно-приватне партнерство [Електронний ресурс] : Закон України від 01 липня 2010 р. № 2404-VI // ВВР України. 2010. № 40. Ст. 524. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Kemeny, J. 1995. From Public Housing to the Social Market: Rental Policy in Comparative Perspective. London: Routledge. Kursis, J. 1999.
5. Farquharson, Torres de Mästle, and Yescombe, with Encinas (2011) How to Engage with the Private Sector in Public-Private Partnerships in Emerging Markets World Bank and PPIAF

ПОЛІНЧУК КИРИЛО ІГОРОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

РЕГІОНАЛЬНА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК ЕКОНОМІЧНА СКЛАДОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Програма сталого розвитку «Україна 2020» визначає децентралізацію як одну з важливих реформ сьогодення. Метою політики у сфері децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація у повній мірі положень Європейської хартії місцевого самоврядування принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування [4].

Важливою основою реалізації проектів на рівні регіонів стає власна інвестиційна політика. Інвестиційна політика формується на двох рівнях. Загальнодержавна визначається законодавством, забезпечує гарантії, захист інвестицій, регулювання інвестиційної діяльності, є єдиною на всій території. Регіональна ж включає себе залучення та заохочення інвестицій на місцевому рівні за рахунок створення сприятливих умов або реалізації інвестиційних проектів.

Закон України про інвестиційну діяльність визначає, що в разі реалізації інвестиційних проектів в галузях чи регіонах пріоритетного розвитку для інвесторів може бути встановлений пільговий режим інвестиційної або інших видів господарської діяльності. Проте детально не розглянуто межі пільг, критерії застосування й інше. Тому основним механізмом залучення інвестицій на регіональному рівні є спеціальні економічні зони (далі - СЕЗ). У 1992 році було прийнято Закон України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон». Закон дозволяє створення різних типів СЕЗ : вільні митні зони та порти, експортні, транзитні зони, митні склади, технологічні парки, технополіси, комплексні виробничі зони, туристсько-рекреаційні, банківські, страхові. Загалом в Україні існувало 12 СЕЗ і 72 території пріоритетного розвитку зі спеціальним режимом інвестиційної діяльності, проте після реорганізацій залишилося лише 10 СЕЗ. Законодавством визначено порядок їх створення. СЕЗ створюються Верховною Радою України за ініціативи Кабінету Міністрів України чи Президента України після отримання письмової згоди відповідної місцевої ради народних депутатів та місцевої державної адміністрації, на території якої передбачається розташувати СЕЗ. Якщо ж ініціатором створення виступає місцева рада народних депутатів та місцева адміністрація, то вони подають пропозицію Кабінету Міністрів України, який має надати висновок до Верховної Ради України у шестиденний термін [1]. Отже, місцева влада може лише ініціювати створення СЕЗ, але остаточне рішення приймається разом з Кабінетом Міністрів України та Верховною Радою України. За весь час свого існування СЕЗ в Україні виконували в основному декларативну функцію – вони існували, проте значного залучення інвестицій не відбулося. Тому важливою частиною політики децентралізації, спрямованої на забезпечення фінансової самодостатності регіонів має стати спрощення формування СЕЗ з метою активізації інвестиційних проектів у регіонах.

Другий напрямом реалізації регіональної інвестиційної політики – формування регіональних програм розвитку. Регіональні програми розвитку та залучення інвестицій на коротко- та середньостроковий періоди мають типові структури, які затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 № 621. Спершу подається статистична інформація за попередній період, потім основні цілі та пріоритети, а також програма розвитку галузей. Інвестиційна діяльність розглядається і як окремий вид, і як джерело фінансування окремих проектів. Для прикладу розглянемо Програму економічного та соціального розвитку м. Києва на 2015 рік, затверджену Рішенням Київської міської ради від 28 січня 2015 року № 59/924. Однією з цілей даної програми є формування сприятливого інвестиційного середовища та розвиток інвестиційного ринку, що передбачає створення організаційних передумов і дієвих механізмів залучення інвестицій в інноваційний розвиток економіки й інвестиційні проекти зі значним економічним, соціальним або бюджетоутворюючим ефектом. А самі інвестиції мають стати джерелом фінансування будівництва та реконструкції в м. Києві, а також сприяти розвитку інфраструктури, інноваційної діяльності та реалізації культурних й інших проектів для покращення благоустрою м. Києва [3].

Як зазначено вище, інвестиції це механізм реалізації проектів на місцях. З метою активізації інвестиційної та ділової активності слід спростити реалізацію інвестиційних проектів в регіонах. Наостанок також зазначимо роль

місцевих бюджетів в інвестиційних процесах. Закон України «Про інвестиційну діяльність» в розділі щодо державної підтримки розглядає їх разом з державним бюджетом. Законом дозволяється фінансування чи співфінансування з державного чи місцевого бюджету інвестиційних проектів, повної або часткової компенсації за рахунок державного чи місцевого бюджету відотків по кредитах для суб'єктів господарської діяльності та надання місцевих і державних гарантій з метою гарантування виконання боргових зобов'язань для реалізації інвестиційного проекту [2].

Регіональна інвестиційна політика, яка враховує особливості «на місцях» має бути дієвим механізмом залучення інвестицій під реалізацію проектів розвитку, а також джерелом покриття видатків місцевих бюджетів.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» [Електроний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
2. Закон України «Про інвестиційну діяльність» [Електроний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
3. Програма економічного та соціального розвитку міста Києва [Електроний ресурс] – Режим доступу: http://kmr.ligazakon.ua/SITE2/I_docki2.nsf/
4. Указ Президента України «Про стратегію сталого розвитку «Україна 2020» [Електроний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

ПРИЛИПЧУК ОКСАНА ВІКТОРІВНА

аспірант ХРІДУ НАДУ при Президентові України, м. Харків

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ Й УПРАВЛІННЯ – ЗАПОРУКА ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

У всіх розвинених країнах ЄС головне завдання влади полягає у задоволенні проблем інститутів громадянського суспільства за допомогою місцевого самоврядування. Проблема якісного задоволення таких потреб допомагає вирішити децентралізація, оскільки децентралізація означає процес перерозподілу або диспергування функцій, повноважень, людей або речей від центрального управління. Так, ще у 1956 році американський дослідник Ч.Тіебут наголошував на тому, що децентралізоване виробництво товарів і послуг краще відповідає потребам громадян ніж централізоване планування. Отже, децентралізація – це запорука ефективного територіального розвитку, шлях до демократизації, дійсного народовладдя [3].

На сьогоднішній день децентралізація знаходиться серед тих реформ, без яких неможливо втілити в життя Угоду про асоціацію з ЄС та взагалі забезпечувати якісний розвиток держави.

Отже, реформу потрібно реалізувати якомога швидше, оскільки логічно, щоб місцеві ради, які будуть обрані на чергових виборах цього року, працювали на новій основі. Якщо схвалити весь пакет реформаторських законів до виборів, будуть закріплені перші істотні перетворення в процесі реформування місцевого самоврядування і закладено надійні підвалини для подальшої реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [2].

Внесення змін до Конституції України, а також прийняття цілої низки законів, що забезпечать реалізацію положень Концепції реформування місцевого самоврядування, мають бути спрямовані на вирішення цілого комплексу проблем, які стали хронічними в системі регіонального управління.

Врегулювати це питання мають закони «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про місцеві органи виконавчої влади», якщо в них будуть внесені відповідні зміни.

Але будь-яка реформа потребує порозуміння в суспільстві. Зарубіжний досвід підтверджує, що навіть в успішних в політичному, економічному, соціальному плані країнах (Франція, Великобританія, Італія, Польща) в процесі здійснення децентралізації влади вони мали великі проблеми. В умовах глибокої політичної, економічної та соціальної кризи цей чинник слід завчасно враховувати, щоб упередити можливі негативні наслідки децентралізації. В цьому плані слід забезпечити послідовність у здійсненні цього процесу, зокрема, органи влади зобов'язані забезпечити спроможність участі народу в управлінні суспільно-політичними та суспільно-економічними процесами в державі: держава має посприяти зміцненню інститутів місцевого самоврядування, ефективності їх діяльності з метою забезпечення здійснення ними самоврядних функцій на рівні району та регіону, забезпечити ефективність системи служби в органах місцевого самоврядування, підвищення рівня оплати службовців місцевого самоврядування, їх освітнього та компетентного рівня, здійснення ефективної політики, спрямованої на подолання диспропорцій в економічній та інших сферах розвитку територій, збільшення обсягу бюджетного фінансування та вдосконалення механізму трансфертів фінансових ресурсів держави на рівень територіальних громад.

Також процес реалізації реформи з перших її кроків має супроводжуватися активною інформаційно – роз'яснювальною роботою.

Це необхідно, зокрема, для того, щоб визначити наскільки і в якій мірі суспільство готове до сприйняття таких потужних змін, а також як повно враховано думки та позиції тих, кому треба буде жити і працювати в нових умовах.

Список використаних джерел.

1. Конституція України 1996 року // ВВРади України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Матвієнко А. Місцеве самоврядування як ключовий суб'єкт децентралізації влади [Електронний ресурс] / А. Матвієнко. – Режим доступу: <http://www.viche.info>.
3. Tiebout C.M. A pure theory of local expenditures. – /C.M. Tiebout // Journal of political Economy [Text]. – 1956. – Vol. 64. – P. 416 – 424.

СМАЧНИЙ ВІТАЛІЙ ВАЛЕРІЙОВИЧ

*голова Олександрівської сільської ради Жмеринського району Вінницької області,
слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

МІСЦЕВІ ПРОЕКТИ У РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ: ОЦІНКА ДІЄВОСТІ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ НА УЧАСТЬ ГРОМАД

Зазначений аспект оцінювання передбачає оцінку залученості населення; визначення пріоритетів для подання на фінансування в межах проектів; ефективність схеми співфінансування; необхідність створення організацій підтримки; рівень прозорості, підзвітності та рівності; рівень якості стратегічного планування, планування «знизу-вгору»; рівень доступу до інформації про діяльність місцевої влади; роль місцевого бізнесу; рівень відносин громадян із владою.

1. Залученість населення. Як правило, до реалізації місцевих проектів долучається громада, яка готова повірити у власні сили і докладати зусиль для того, щоб змінити своє життя. Можливо виокремити такі чинники, які спонукають людей до участі в проектах громади: переконання неформальних лідерів громадської думки, підтримка представників місцевої влади, інформація про успішний досвід інших громад.

2. Спосіб визначення пріоритетів для подання на фінансування в межах проектів. Пріоритети розвитку громади визначаються, як правило, на загальних зборах, де члени мають визначити ранжовані за важливістю плани реалізації конкретних проектів. У визначенні пріоритетів громади має місце вплив як різноманітних зацікавлених груп, так і працівників місцевої ради. При цьому прийняття рішення громадою є демократичним: під час загальних зборів громади усі мають можливість висловити власні пропозиції та взяти участь у дискусії. Демократичність процедури визначення пріоритетів гарантує, що вони справді відображають нагальні потреби більшості громади. Хоча представники місцевої влади справляють непрямий вплив на визначення пріоритетів громади шляхом донесення власних думок, як правило, думки влади дійсно є важливими для визначення пріоритетів громади.

3. Ефективність схеми співфінансування (на прикладі проектів ПРООН з місцевого розвитку). Головна цінність моделі співфінансування у синергетичному ефекті – всі учасники отримують результат, який кожен окремо не зміг би досягти. Тим не менше, існує ряд труднощів, що стосуються фінансування проектів громади, а саме, збір членських внесків з громади, пошук зовнішнього фінансування, затримки надходження грошей від проектів. Щодо місцевих проектів (проектів окремих громад), представники районної та обласної влади явно зацікавлені у їхній реалізації і прагнуть допомогти і фінансово, і організаційно – вони сприяють в оформленні документації, у позитивному вирішенні питань із керівництвом місцевої влади, у пошуку меценатів.

4. Необхідність створення організаційної підтримки. Якщо взяти проекти ПРООН з місцевого розвитку, – вони вимагають створення таких структур. Як результат, усі створені структури визнаються корисними і потрібними як населенням, так і місцевою владою. На початку доводиться долати пасивність та зневіру у самоорганізації громади. Шляхом широкого залучення населення, підготовки активних членів та лідерів вдається створити дієві організації громади.

5. Рівень прозорості, підзвітності та рівності. Для успішної реалізації поставлених завдань (зокрема, збору грошових внесків) члени громади мають довіряти реалізаторам проекту – а, отже, вони мають діяти прозоро. З метою інформування громади про хід робіт в межах проекту, створюються інформаційні стенди, видаються інформаційні бюлетені. Окрім цього, люди бачать результати роботи – відремонтовані будівлі, налагоджене водопостачання тощо – що також демонструє, що кошти були витрачені за призначенням.

6. Якість стратегічного планування, планування «знизу-вгору». Результативна взаємодія громадян із місцевою владою приводить до більш довгострокових наслідків у вигляді врахування пропозицій громад у стратегічних планах розвитку міст, районів та областей, що дає суттєві гарантії фінансування проектів громад місцевою владою у майбутньому. У результаті проектної діяльності, цілі розвитку громади враховуються у стратегічному плані місцевого розвитку.

7. Доступ до інформації про діяльність місцевої влади. Підвищення професійної кваліфікації представників влади та досвід плідної співпраці з громадянами спонукає владу більш масштабно та якісно інформувати про свою діяльність, особливо на інформаційних дошках, через висвітлення у засобах масової інформації та шляхом безпосереднього спілкування на зустрічах із громадянами.

8. Роль місцевого бізнесу. Меценати проектів виявляють бажання і готовність фінансувати проекти громади. Наприклад, серед мотивів – необхідність забезпечення нормальних умов життя для працівників свого підприємства, які є місцевими мешканцями.

9. Відносини громадян із владою. Відносини громадян із владою покращуються у процесі спільної праці над проектами.

Висновки щодо впливу проектного підходу на місцеве самоврядування можуть бути такі: природно, що у процесі реалізації місцевих проектів спостерігається значне підвищення рівня довіри до місцевих органів влади з боку громадян. У цілому, відносини громадян з владою є більш позитивними і продуктивними.

САВКА ТАТЬЯНА

*старший преподаватель кафедры административных наук
Академии публичного управления Республики Молдова*

ПЕРСПЕКТИВЫ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ И РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

С момента провозглашения независимости, 27 августа 1991 года, Республика Молдова столкнулась с рядом проблем, влияющих на уровень развития страны. Последние исследования показывают, что государство все еще

сталкивается с глубокой экономической поляризацией, связанной с различиями между регионами и растущим разрывом между сельскими и городскими сообществами. [1] [2] Местная власть в Молдове очень фрагментирована, недофинансирована и, вследствие этого, обеспечивает узкий спектр общественных услуг. [5] Несмотря на разработку и внедрение, с 2005 года, политик в области децентрализации и регионального развития [16], сохраняются проблемы и в продвижении реформы местного самоуправления. [11]

Важным вкладом в решение этих проблем является внедрение стратегических документов принятых Правительством и Парламентом Республики Молдова: *Национальной стратегии регионального развития* (2013-2015) [13] и *Национальной стратегии децентрализации* (2012-2015 гг.) [10]

Политика регионального развития и политика децентрализации взаимосвязаны. [3]

С одной стороны, политика регионального развития пользуется и имеет прямую выгоду от результатов процесса децентрализации, поскольку децентрализация облегчает участие местных органов власти в региональном планировании, подготовке и совместном финансировании проектов, обеспечении эффективного управления используемых средств. С другой стороны, местные власти и граждане могут воспользоваться результатами и извлечь выгоду из региональной политики, если она отражает их приоритеты и ведёт к улучшению качества услуг и повышению качества жизни.

Ответственность за достижение политик децентрализации и регионального развития ложится на Правительство. С начала 90-х годов XX века, Молдова начала процесс децентрализации путем сочетания политических, административных и финансовых аспектов.

В этом контексте, Молдова предложила реализацию принципа децентрализации с первых лет существования в качестве независимого государства (принцип децентрализации, изложен в Конституции Республики Молдова 1994 года). В 2006 году был принят Закон об административной децентрализации. [9] В соответствии с положениями закона была разработана и принята в 2012 году Национальная Стратегия Децентрализации 2012-2015. В 2013 году был изменен Закон о местных публичных финансах в сторону расширения финансовой автономии местной власти. [7]

Для реализации правовых положений и стратегии была создана институциональная база [14], ответственная за осуществление процесса децентрализации в Республике Молдова, которая включает в себя следующие структуры: Объединённая (Паритетная) Комиссия, Управление политики децентрализации в Государственной Канцелярии, Рабочие группы по децентрализации, Специальная Парламентская Комиссия. На сегодняшний день функционируют 17 рабочих групп: Стратегической Координации, Организации и функционирования органов местного публичного управления, Децентрализации услуг и компетенций, 14 рабочих групп в отраслевых министерствах. Для функционирования институций, Правительство одобрило состав Объединённой (Паритетной) Комиссии по децентрализации, Положения о Паритетной комиссии по административной децентрализации и Положения о рабочих группах по административной децентрализации.

Для реализации политики регионального развития были приняты ряд мер: был определен центральный административный орган ответственный за эту сферу деятельности (Министерство Регионального Развития и Строительства) и создан Национальный Фонд Регионального Развития; были созданы региональные институты (Агентства Регионального Развития: Север, Юг, Центр), сформированы Советы для принятия решений (Национальный Совет по вопросам регионального развития, Региональные Советы: Север, Юг, Центр) и внедрен механизм разработки, выбора, финансирования и реализации проектов регионального развития.

Однако, децентрализация и политика регионального развития не могут внедряться без поддержки местных органов власти и гражданского общества, посредством структур принятия и осуществления решений на национальном, региональном и местном уровнях.

Известно, что региональное развитие, имея цель гомогенизации и уравнивания территориального развития, может быть действенным решением проблем недостаточного развития во всех экономических и социальных областях. Мировая статистика продемонстрировала важность потенциала регионов в развитии государства. Например, 43% экономического производства ЕС генерируется только в 14% территории ЕС [6]. В Китае более 60% ВВП создается только в 4% территории. [12]

При определении 6 регионов на территории Республики Молдова [8] (Север, Центр, Юг, АТЕ Гагаузия, муниципий Кишинев и Приднестровье) и запуска процесса децентрализации [9], законодательный орган поддержал комплексный интегрированный подход к решению существующих проблем в экономической, социальной, политической и управленческой системах.

В марте 2015 года, Сообщество Партнеров по Развитию (СПР) Молдовы, с целью участия в диалоге по вопросам политики развития страны, представило правительству Республики Молдова «Информационные записки со стороны партнеров по развитию» [11], Этот документ представляет собой 83-страничную пошаговую инструкцию, что и как должно сделать правительство в краткосрочный период и среднесрочной перспективе. Правительство может использовать мнения и предложения Партнеров по Развитию по мере того, что считает полезным и актуальным. Эти рекомендации, как указано в документе, основаны на текущих приоритетах и направлениях политики Молдовы описанных в Национальной Стратегии Развития "Молдова 2020" и международных обязательств страны.

Документ охватывает 29 областей, где, по мнению партнеров по развитию, срочно требуется вмешательство. Каждый раздел содержит предложения по осуществлению реформы в трех раундах: реформы в краткосрочной перспективе (до 100 дней), среднесрочные реформы (до 12 месяцев) и долгосрочные реформы (более одного года). «Децентрализация и региональное развитие» обозначено в документе как одна из приоритетных областей деятельности правительства.

Децентрализация и региональное развитие предусмотрены и в Соглашение об Ассоциации Республика Молдова-Европейский Союз. [15] Статья 20 Соглашения об Ассоциации (СА) "Развитие регионального и трансграничного сотрудничества" включает в себя шесть подстатей, посвященных двустороннему сотрудничеству в региональной политике, в том числе методам разработки и реализации региональной политики, управления и партнерства на многих уровнях, уделяя особое значение территориальному развитию неблагоприятных районов.

Основная цель СА заключается в создании коммуникационных каналов, сетей и улучшении обмена информацией, обмене опытом между национальными, региональными и местными социально-экономическими субъектами и гражданским обществом.

В рамках СА, Молдова будет сотрудничать со странами Европейского Союза, воплощая в практику следующие

принципы: (а) децентрализация принятия решений с центрального уровня на региональный; (б) укрепление партнерских отношений между всеми сторонами, участвующими в региональном развитии; (с) ко-финансирование через финансовый вклад сторон, участвующих в реализации программ и проектов регионального развития.

Для реализации предусмотренных действий Соглашения об Ассоциации необходимо разработать региональные и трансграничные элементы в таких областях как транспорт, энергетика, сети связи, культура, образование, туризм, здравоохранение и других секторов, которые имеют трансграничную и региональную актуальность.

Эти мероприятия будут проходить в контексте: (а) продолжения территориального сотрудничества с европейскими регионами, в том числе через программы трансграничного и транснационального сотрудничества; (б) сотрудничества в рамках Восточного партнерства с органами ЕС, в том числе Комитета регионов, (в) участия в различных европейских региональных проектах и инициативах (например, Стратегия ЕС для Дунайского региона) и в рамках сотрудничества с Европейским Экономическим и Социальным Комитетом, Европейской Ассоциацией Агентств по Развитию (EURADA) и Европейской Наблюдательной Сетью Территориального Развития (ESPON).

Все проводимые действия не будут успешными, если Республика Молдова не зарегистрирует конкретные результаты в политике децентрализации и регионального развития. Истекли уже более чем сто дней для внедрения рекомендаций СПР в политических документах и начало реформ. Такой подход и спровоцировал недовольство представителей местных властей и граждан.

В связи с этим, поскольку, в настоящее время, Совместная рабочая группа, сформированная из представителей Министерства Регионального Развития и Строительства и иностранных экспертов, разрабатывает последующую Национальную стратегию регионального развития, считаем целесообразным включить рекомендации предложенные Партнерами по Развитию для Молдовы и положения Соглашения об Ассоциации в последующий стратегический документ. Одновременно, в целях повышения эффективности осуществления документов политики (*Национальной стратегии регионального развития (2013-2015 гг)* и *Национальной стратегии децентрализации (2012-2015 гг)*) и достижения устойчивого непрерывного развития необходимо оценить реальные последствия этих стратегий. Оценка результатов и затрат внедряемых на данный момент стратегий помогут оптимизировать расходы в будущем. [4]

В заключение, для удовлетворения требований СПР и СА, для достижения ощутимых результатов в развитии Молдовы, необходима корреляция политик децентрализации и регионального развития. Очевидно, что этот процесс требует времени и значительных усилий от органов центрального и местного публичного управления. Предложения, которые мы считаем полезными в достижении этой цели являются: укрепление взаимовыгодных связей Государственной канцелярии со всеми партнерами, участвующими в процессе децентрализации; развитие сотрудничества Министерства Регионального Развития и Строительства с местной властью и общественностью в принятии решений; развитие административного потенциала местного самоуправления для успешной децентрализации; разработка новых инструментов и концепций в поддержку процесса децентрализации; координация Министерством Экономики разработки стандартов для стоимости и качества программных документов; разработка общих показателей эффективности, для процесса децентрализации и регионального развития.

Таким образом, следует, что центральные и местные органы власти, должны стать эффективными партнерами, как в процессе стратегического планирования и увязки политик с политикой регионального развития, так и в осуществлении процесса децентрализации.

Список использованной литературы.

- 1) Agenda de dezvoltare post-2015: Raportul final privind consultările din Republica Moldova, Chisinau, 2013, http://www.un.md/news_room/pr/2013/Post2015_24September/index_rom.shtml
- 2) Al treilea Raport cu privire la Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului. Republica Moldova, Chisinau, 2013, www.un.md/publicdocget/98
- 3) *Considerente privind procesul de descentralizare în România. Reforma administrativ-teritorială*, Institutul pentru Politici Publice din România (IPP) și finanțat de Fundația pentru o Societate Deschisă, Programul East East, 2013.
- 4) Hutchinson Paul L., LaFond Anne K., *Monitoring and Evaluation of Decentralization Reforms in Developing Country Health Sectors*, Bethesda, MD: The Partners for Health Reform plus Project, Abt Associates Inc., 2004
- 5) Studiu analitic privind structura administrativ teritorială optimală, Programul Comun de Dezvoltare Locală Integrată, Chișinău, 2010, pag.49 -77
- 6) Дополнительные статистические данные и тенденции: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/interim6_en.htm
- 7) Закон о местных публичных финансах, nr. 397 от 16.10.2003, Опубликован: 19.12.2003 в Monitorul Oficial №. 248-253 статья № 996, изменен ЗП302 от 12.13.13, МО 312-314 / 31.12.13 ст.859
- 8) Закон о региональном развитии в Республики Молдова, nr. 438 от 28.12.2016, опубликован в Monitorul Oficial nr. 21-24, статья № 68, 16.02.2007
- 9) Закон об административной децентрализации, nr. 435-XVI от 28 декабря 2006 года, опубликован в Monitorul Oficial nr. 29-31, статья № 91, 02.03.2007
- 10) Закон об утверждении Национальной стратегии децентрализации и Плана действий по внедрению Национальной стратегии децентрализации на 2012-2015 годы, в Monitorul Oficial №. 143-148 статья № 465, 13.07.2012
- 11) Информационные записки со стороны партнеров по развитию Республики Молдова, 2015 <http://www.worldbank.org/ro/country/moldova/publication/briefing-book>
- 12) Панорама, nr. 44, Европейская комиссия, Зима 2012, стр. 15
- 13) Постановление Правительства Республики Молдова, nr. 158 от 04.03.2010 об утверждении Национальной стратегии регионального развития, опубликовано в Monitorul Oficial nr. 34, статья № 212, 09.03.2010
- 14) Постановление Правительства Республики Молдова, nr. 608 от 05.07.2010 для реализации отдельных положений Закона №. 435-XVI от 28 декабря 2006 года об административной децентрализации.
- 15) Соглашение об Ассоциации Республика Молдова-Европейский Союз, 2014 www.mfa.gov.md/img/docs/Acordul-de-Asociere-RM-UE.pdf

16) Ссылка на закон о местных публичных финансах, Закон о региональном развитии, Национальной стратегии регионального развития, Национальной стратегии децентрализации, в том числе секториальных стратегий децентрализации, Паритетной комиссии по децентрализации, Специальной парламентской комиссии по децентрализации.

СТАСИШИН МИХАЙЛО ОЛЕКСАНДРОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСОБЛИВОСТІ ГОРИЗОНТАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В ПРОЦЕСІ УХВАЛЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ РІШЕНЬ ІЗ ЗАЛУЧЕННЯМ ГРОМАДСЬКОСТІ

Горизонтальне управління є ефективним у виробництві та постачанні «суспільних товарів, які краще адаптовані до потреб громадян, мають високу якість при більш низькій вартості» [2]. Горизонтальне управління з'являється у 1980 році як результат співпраці державної служби з приватними і неприбутковими партнерами, перетворюючись у характеристику нового публічного управління. Разом з тим, слід зазначити, що за тривалий час свого існування, горизонтальне управління отримувало різні назви і визначення, в тому числі: «міжвідомчі дії, союзи, спільні підприємства, спільні дії, партнерство» [2]. Це один із найкращих способів отримати запланований результат, що реалізується на різних рівнях влади:

- між підрозділами одного відділу або агентства;
- між декількома департаментами або установами, організаціями громадського та приватного секторів.

При цьому, на відміну від традиційного державного управління, міжорганізаційні відносини, а також відносини між політиками та чиновниками в горизонтальному управлінні характеризуються взаємопереконливістю, взаємозалежністю і співпрацею (а не підпорядкуванням, контролем як у традиційному державному управлінні). На неієрархічний характер горизонтального управління вказує і С. Філіпс, який характеризує таке управління як діяльність через мережі (а не відносини в ієрархічній системі), як взаємозалежність (а не владні відносини), як переговори (а не контроль), як забезпечення умов (а не директивне управління) [5].

Горизонтальне управління замінює ієрархічне лідерство співпрацею, координацією, загальною відповідальністю за прийняті рішення і отримані результати, а також готовністю працювати на основі консенсусу:

- щодо співпраці та партнерства між центральними відомствами та органами всередині уряду (при цьому під співпрацею та партнерством завжди розумілися форми управління);
- щодо координації, то вона включає виявлення проблем горизонтального управління, встановлення пріоритетів із їхнього подолання, створення механізмів підтримки міжвідомчої співпраці, забезпечення стимуляції діяльності, розвиток управлінських процесів для підтримки загальносистемного консенсусу;
- щодо відповідальності, то вона, як зазначає М. Хопкінс [4], є основною проблемою для горизонтального управління, оскільки є багато суб'єктною відповідальністю. Партнери в горизонтальному управлінні, на думку Т. Фітцпатріка, мають (як мінімум) подвійну відповідальність: відповідальність між партнерами та вертикальну відповідальність кожного партнера перед вищим органом [3].

Зазначимо, що з огляду на це актуальною є роль громадян як споживачів рішень і послуг органів публічної влади, а також першоджерела влади [1, ст. 5]. Громадяни можуть безпосередньо закликати державні установи до відповідальності, зумовити їх діяти саме в такому визначеному форматі, зокрема, через горизонтальні (по суті, слабкі) зв'язки шляхом реалізації максимально допустимих норм участі, розробки законопроектів та дорадчих форумів.

На сучасному етапі розвитку розвиток горизонтального управління триває і надалі в тому сенсі, що воно спричиняє вплив на політику діяльності партнерів. Суб'єкти уряду та позаурядових організацій можуть сприяти виробленню політики щодо тих питань, за які вони несуть відповідальність [5]. Тим не менш, участь у політичному процесі та збереження своєї ролі з надання послуг можуть бути складними для суб'єктів недержавного сектору.

Горизонтальне управління є інтерактивним за своєю природою, оскільки передбачає активну взаємодію різних суб'єктів. Інтерактивність слід розуміти в інституційному контексті і контексті вимірності. Вона означає процес управління та координації, який включає в себе безліч акторів та передбачає зв'язки як серед акторів одного інституціонального рівня, так і серед акторів, що працюють на різних інституційних рівнях.

В інтерактивному управлінні орган управління, не пов'язаний з іншими установами (в межах інституційного рівня) напряму, але взаємодіє у перехресному (між рівнями) режимі. Участь визначається інтересами, знаннями, ресурсами і можливостями кожного із суб'єктів.

Зазначені характеристики горизонтального управління сприяють тим чи іншим чином залученості громадськості у процеси розробки, прийняття та реалізації рішень на місцях. Особливість такої участі громадськості в процесі прийняття рішення передбачає діяльність представників громадськості на партнерських засадах з державними органами. Але разом із тим, громадськість, яка є основою самоврядування на місцях, ще не має достатнього активного досвіду участі у здійсненні публічної влади на локальному рівні та муніципально-правової практики контролю за діяльністю місцевих органів влади щодо впливу на вирішення проблемних питань розвитку територій.

Таким чином, підсумовуючи, зазначимо, що збільшення рівня участі громадян у процесах розробки та прийняття рішень може сприяти розвитку демократичних цінностей у членів територіальної громади за допомогою встановлення довірчих і конфіденційних відносин, розвитку горизонтального управління. Громадська участь не може початися сама собою, це заплановані зусилля по залученню громадян до процесу прийняття рішення. Чим правильніше обраний рівень громадської участі, його форма, добре організована взаємодія, тим більший ефект можна отримати від залучення громадськості.

Список використаних джерел.

1. Конституція України від 28.06.1997 / Відомості Верховної Ради (ВВР), 1996. – № 30. – ст. 141. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/>
2. Bourgault J., Lapierre R. Horizontality and Public Management: Final Report to the Canadian Centre for Management Development, the Leadership Network, the Federal Regional Council – Quebec and the École nationale d'administration publique. Retrieved April, 2009. – Mode of access: http://www.cspcs-efpc.gc.ca/pbp/pub/pdfs/P96_e.pdf
3. Fitzpatrick T. Horizontal Management: Trends in Governance and Accountability. – Canadian Centre for Management Development. Action Research Roundtable on the Management of Horizontal Issues. Retrieved April, 2009. – Mode of access: www.cspcs-efpc.gc.ca/pbp/pub/pdfs/W2_e.pdf
4. Hopkins M., Couture C., Moore E. Moving from the Heroic to the Everyday: Lessons Learned from Leading Horizontal Projects. / Hopkins, M., Couture, C. & Moore, E. – April, 2009. – Mode of access: <http://dsp-psd.pwgsc.gc.ca/Collection/SC94-81-2001E.pdf>
5. Phillips S. The Myths of Horizontal Governance: Is the Third Sector Really a Partner? – April, 2009. – Mode of access: <http://www.istr.org/conferences/toronto/workingpapers/phillips.susan.pdf>

ТКАЧ ІННА ВОЛОДИМИРІВНА

*начальник відділу економічного розвитку, торгівлі та туризму
Первомайської районної державної адміністрації, аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

ПРОЗОРИСТЬ ТА ВІДКРИТІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ПРАКТИЧНОГО ЗДІЙСНЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

Сьогодні необхідною умовою стабільного розвитку суспільства та ефективного функціонування держави є забезпечення балансу загальнодержавних інтересів не лише з інтересами територіальних громад, а й координація цих інтересів між окремими ієрархічними рівнями влади.

Реформування публічного управління – справа не тільки держави. Це потребує широкої участі громадян, зокрема для визначення цілей і завдань реформ, а також тісного партнерства між державними і недержавними секторами. Не можна розраховувати на успіх там, де зусилля з реформування публічного управління не збігаються з цінностями та нормами суспільства.

Процес децентралізації включає ряд аспектів – створення територіальних громад через механізм добровільного об'єднання, передача значних повноважень та фінансових ресурсів від органів державної влади до органів місцевого самоврядування, адже теоретично вони краще знають потреби своїх громад. Отже, публічне управління все більше спиратиметься на неурядові суспільні інститути, потребуватиме більш тісної їх взаємодії з державою та їх функціональної ефективності. Відповідно загострюватиметься потреба у подоланні відомчих бар'єрів на шляху координації механізмів надання управлінських послуг населенню, забезпеченні все більшої прозорості та відкритості цього процесу. При цьому проблема прозорості та відкритості публічного управління стає вузловою як для втілення реформи децентралізації, так і для підвищення довіри громадян до держави та органів місцевого самоврядування [1, с.5].

Даній проблематиці присвячено достатньо уваги в працях сучасних науковців. Серед них І.Грицяк, Н.Нижник, П.Надолішній, О.Оболєнський, В.Цветков. Учені виділяють такі ознаки децентралізації: чітке законодавче розмежування функцій та повноважень між різними рівнями влади; цілеспрямований розвиток розгалуженої системи місцевого самоврядування та самостійність органів місцевого самоврядування у фінансовій сфері, фінансова підтримка з боку держави; законодавче врегулювання взаємовідносин у сфері соціального управління [2, с. 51-52].

Відправною передумовою демократизації управління, становлення громадянського суспільства виступає прозорість та відкритість в діяльності органів місцевого самоврядування, що дає змогу суттєво змінити характер відносин між владою та людиною, а також між органами державного управління та інститутами громадянського суспільства. Однак, недостатньо уваги приділено прозорості та відкритості як інструментам практичного здійснення децентралізації влади.

Рівень відкритості та прозорості залежить від ступеня зацікавленості суб'єктів та об'єктів влади у прозорих та відкритих відносинах, їх зорієнтованості на ефективність управління та досягнення згоди. Реалізація права на доступ до інформації органів влади передбачає активну позицію як з боку громадян, так і з боку держави. Тому забезпечення стабільності функціонування системи публічного управління прямо залежить від наявності та характеристик зворотного зв'язку, де відкритість та прозорість відіграють провідну роль. [1, с.31-32]

Забезпечення відкритості та прозорості органів публічної влади є двостороннім процесом. З одного боку, її запорукою є існування суспільного запиту на отримання об'єктивної та вичерпної інформації про діяльність владних органів, активна позиція громадянського суспільства по відношенню до влади. З іншого боку, рівень прозорості та відкритості визначається реальною діяльністю конкретних органів влади з метою якомога кращого інформування громадськості про свою роботу, одним з чинників чого є бажання влади легітимізувати себе.

Необхідно зазначити, що однією з основних проблем у цій сфері є часткове відтворення у середовищі державних службовців історичних традицій закритості влади, культу секретності, відсутність усвідомлення необхідності налагодження та підтримання конструктивного діалогу з громадськістю, насамперед, власної відповідальності за це. Саме зазначене є провідним чинником, що визначає труднощі у забезпеченні відкритості.

Окрім інформування громадськості про поточну діяльність органів публічної влади важливим аспектом у контексті забезпечення більшої відкритості влади слід вважати їх широке роз'яснення та аргументування через засоби масової інформації або інші засоби комунікації. Громадяни мають не лише знайомитися з текстами нормативно-правових актів,

інших рішень органів державної влади та місцевого самоврядування, але й усвідомлювати мотиви їхнього ухвалення. Це також безперечно позитивно впливатиме на рівень довіри до влади.

Прозорість у діяльності органів публічної влади України і підзвітність перед громадськістю, дозволить державі ефективніше будувати інформаційні канали для громадськості, забезпечувати контроль за їх виконанням і тим самим підвищить відповідальність органів публічної влади.

Список використаних джерел.

1. Афонін Е.А. Транспарентність влади в контексті європейської інтеграції України: конспект лекції до короткотермінового семінару в системі підвищення кваліфікації кадрів / Афонін Е.А., Сушій О.В. – К.: Вид-во НАДУ, 2010. 48 с. // [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/transparentnist.pdf>.
2. Кваша А. П. Децентралізація: проблеми і доцільність реалізації / А. П. Кваша // Регіональна політика в Україні: Стан та перспективи розвитку : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 24-25 трав. 2000 р.). – 172 с.
3. Корнієвський О. А. Забезпечення доступу до публічної інформації як стратегічний пріоритет державної політики України : аналітична доповідь / Корнієвський О. А., Яблонський М.В. // Нац. ін-т стратегічних досліджень. К.: НІСД, 2012. 68 с.

ТОЛПИГО ОЛЬГА ФЕДОРІВНА

головний спеціаліст-юрисконсульт, старший викладач кафедри державного управління і місцевого самоврядування ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ ТРЬОХ СЕКТОРІВ СУСПІЛЬСТВА У СФЕРІ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ УКРАЇНИ

Становлення політико-управлінських відносин у сфері державних закупівель якісно нового виміру, яке наразі триває в Україні в контексті виконання Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [1], спонукає до пошуку нової форми взаємодії між державними інституціями, організаціями громадянського суспільства та бізнес-структур у процесі задоволення суспільних потреб в товарах, роботах і послугах за рахунок бюджетних коштів. За цих умов особливої уваги набуває узгодженість взаємодії зазначених суб'єктів політико-управлінських закупівельних відносин, що актуалізує доцільність детального розроблення питання щодо модернізації цих відносин шляхом впровадження нової, орієнтованої на діалог із громадськістю та бізнесом моделі з використанням інноваційних технологій та інструментарію.

Об'єктивні потреби суспільного розвитку обумовили широкий науковий інтерес до проблематики державно-політичного процесу в контексті участі в ньому різноманітних інституцій. Серед наукових праць в контексті нашого дослідження необхідно виокремити роботи В. Ребкала, В. Романова, П. Надолішнього, Н. Нижник, Е. Гідденс, А. Колодій, та ін. Питанням громадського контролю в сфері державних закупівель приділяли уваги В. Купрій, В. Зубар, Н. Піроженко, та ін. Разом із тим, далеко не повною мірою досліджені теоретико-методологічні підходи до питання дослідження досвіду щодо застосування інноваційних технологій по впровадженню інструментарію залучення громадянського суспільства в процес управління сферою державних закупівель. Розв'язання цих нагальних питань зумовлює актуальність обраної теми та необхідність подальших наукових пошуків у цьому напрямі.

Основні ознаки оновленої моделі політико-управлінських відносин в контексті взаємовідносин громадянського суспільства і держави у сфері державних закупівель: наявність правової держави; конкурентна ринкова економіка; ефективне соціальне партнерство; партнерські відносини між державною владою та громадянським суспільством; активна участь громадян у прийнятті рішень; прозоре державне фінансування суспільних потреб та діяльності інститутів громадянського суспільства. Впровадження в практику державних закупівель зазначених партнерських відносин між владою та громадянським суспільством потребує дієвих сучасних технологій. Аналіз міжнародного досвіду використання інструментарію залучення громадянського суспільства та бізнесу в державному управлінні призводить до побудови нової системи державного управління, заснованої на оптимізації взаємодії особистих та суспільних інтересів.

За визначенням О.С. Ільїна краудсорсинг (анг. crowdsourcing, crowd – натовп і sourcing – використання ресурсів) – технологія, яка об'єднує новий клас мережевих інноваційних систем, новий підхід в методології вирішення комплексних завдань з використанням інтелектуального потенціалу і знань мільйонів людей з розбивкою процесу на складові більш дрібні частини [2]. М.А. Гончарова визначає краудсорсинг в державному управлінні як технологію віртуальної (за допомогою Інтернету) соціальної взаємодії органів державного та муніципального управління зі споживачами державних (муніципальних) владних послуг (серед яких може бути окремо взята особа, все населення, бізнес, і ін.). Технологія спрямована на задоволення потреб таких споживачів за умови надання їм права брати участь у процесах ухвалення тих державно-управлінських рішень (розробці, прийнятті, реалізації), які належать до сфери їх життєдіяльності [3. 4]. Краудсорсинг являє собою не просто організацію форуму, на якому учасники в довільному режимі формулюють питання та пропозиції, і навіть не традиційний механізм зворотного зв'язку, а організаційно та методично організовану технологію взаємодії управлінських структур з представниками громадянського суспільства. Модель використання краудсорсингу у державному управлінні сферою державних закупівель (Рис. 1) включає: організацію; методологію; професійні кадри.

Реалізація моделі передбачає розв'язання наступних груп завдань: проблематизація (формулювання тем обговорення); виявлення першочергових проблем і визначення пріоритетних напрямків на всіх рівнях; визначення умов обговорення; залучення та мотивація експертів; розгляд і відбір пропозицій – процес розробки і відбору найбільш оптимальних ідей з метою розв'язання виявлених проблем; документування результатів обговорення.

Таким чином, державне управління у сфері державних закупівель виступає як об'єкт впливів людських спільнот, великих соціальних груп і суспільства взагалі, тому що саме вони є базовими елементами процесу їх формування в

сучасному демократичному суспільстві. В той же час, громадська участь у цій моделі може вважатися ефективною лише тоді, коли озвучені суспільством потреби починають реалізовуватися за його участю у процесі прийняття рішень. Отже, встановлення дієвого механізму зворотного зв'язку між інститутами державного управління та суспільством здатне забезпечити виконання конкретних соціально значимих завдань та запобігти конфлікту між державою та громадянським суспільством.

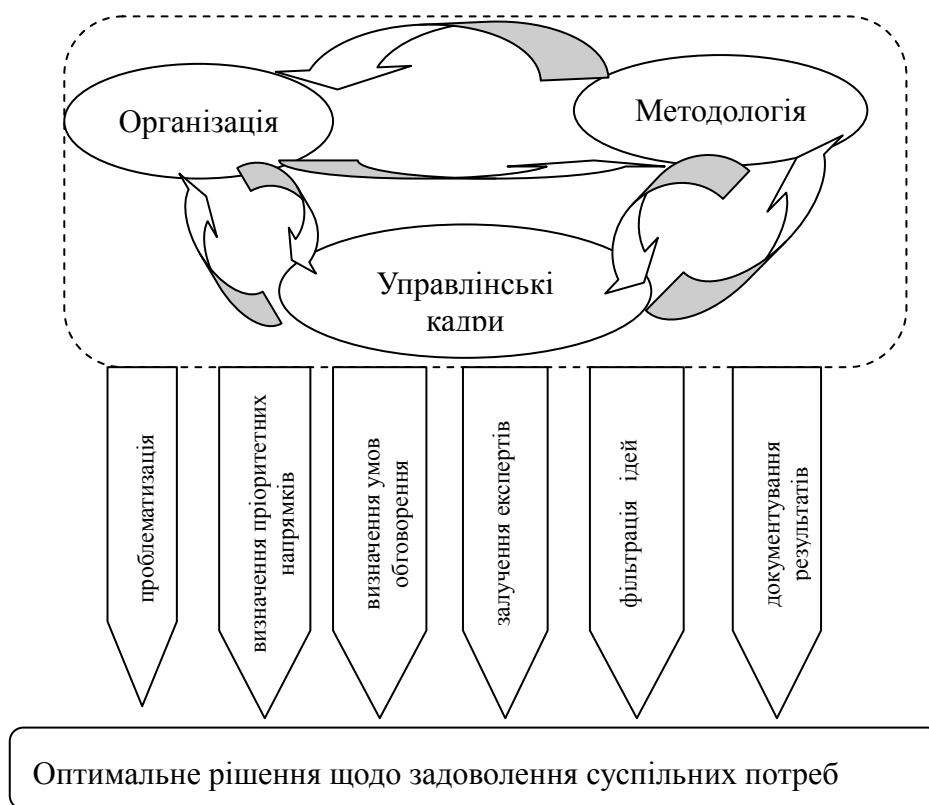

Рис. 1. Модель використання краудсорсингу у державному управлінні сферою державних закупівель

Список використаних джерел.

1. Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»» від 15.01.2015 № 5/2015 // Офіц. вісник України. – 2015. – № 4. – с.8. – Ст. 67.
2. Ильин А. С. Краудсорсинг как инструмент модернизации государственного и муниципального управления [Електронний ресурс] / А. С. Ильин. – Режим доступу : ukros.ru/wp-content/uploads/2012/11/ильин.doc.
3. Гончарова М. А. Инновационная технология управления социально-экономическим развитием региона: краудсорсинг [Електронний ресурс] / М. А. Гончарова. – Режим доступу : <http://www.rane-brf.ru/cjference/.../goncharova.pdf>.
4. Гончарова М. А. Инновационные технологии развития системы государственного управления в регионе [Електронний ресурс] / М. А. Гончарова, Н. А. Гончарова. – Режим доступу : <http://www.rane-brf.ru/conference/2012/goncharova.pdf>.

ТОМАШЕВСЬКА МАРИНА ВЯЧЕСЛАВІВНА

старший викладач кафедри менеджменту ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ВЕЛИЧКО ТЕТЯНА ГРИГОРІВНА

доцент кафедри менеджменту організацій ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н.

НАПРЯМКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

На сучасному етапі розвиток України неможливий без урахування територіальних особливостей, зокрема, сильних і слабких сторін функціонування регіональних економічних систем, сприятливих та негативних тенденцій розвитку окремих регіонів.

Тому, актуальним є завдання розробки й використання адекватного механізму реалізації регіональної політики, що забезпечує різноманітний облік регіональних відмінностей.

Стратегія розвитку регіону повинна бути спрямована на вирівнювання умов діяльності, раціональне використання потенціалу кожного регіону, досягнення стійкого росту, підвищення соціально-економічних показників рівня життя населення. Реалізація цих цілей вимагає:

- формування пріоритетних напрямків розвитку регіону;
- розробки механізмів прискорення росту розвитку регіону за обраними напрямками;
- створення умов усіякого використання потенціалу регіону;
- підтримки підприємств, що забезпечують внутрішні потреби регіону;
- розвитку малого й середнього бізнесу;
- підвищення інвестиційної привабливості регіону;
- розвитку інфраструктури регіону.

Диспропорції рівня розвитку регіонів України вимагають використання диференційованого підходу до реалізації регіональної політики та стимулювання розвитку окремих територій. Завдання регіональної політики укладаються в наступному [1]:

- самостійне визначення регіонами довгострокової стратегії соціально-економічного розвитку, вибір коштів на її реалізацію;
- самостійне формування бюджету регіону відповідно до компетенції органів регіонального управління;
- участь територіальних громад в управлінні регіональним розвитком;
- залучення органів місцевого самоврядування та громадського населення для вирішення задач розвитку регіональних територій;
- впровадження інноваційних методів і технологій для вирішення соціально-економічних проблем регіонального розвитку.

Ці завдання можна вирішити тільки шляхом децентралізації.

Необхідно використовувати диференційований підхід до регіональної державної політики у напрямку збільшення права самостійності регіонам у визначенні довгострокової стратегії їхнього розвитку, коштах її реалізації; у формуванні доходів і видатків регіонального бюджету органами регіонального управління; участі органів місцевого самоврядування, територіальних громад і залучення населення до процесів управління та вирішення соціально-економічних проблем розвитку регіону [2].

Перенесення акцентів державної політики із централізованого управління на регіональний рівень повинне супроводжуватися передачею повноважень влади місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування.

Особливу роль у формуванні регіональної політики України відіграє правове забезпечення. На сучасному етапі основними складовими правової бази розвитку регіонів є Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» та Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 р. Цими законодавчими актами визначено ключові проблеми регіонального розвитку, пріоритети державної регіональної політики з погляду загальнонаціональних потреб та інтересів. Стимулювання розвитку регіонів є одним з головних завдань державної регіональної політики [3]. Воно спрямоване на зменшення регіональної диференціації соціально-економічного розвитку й рівня життя населення в регіонах; активізацію інвестиційної діяльності; ефективне використання бюджетних коштів і місцевих ресурсів; зміцнення конкурентоспроможності регіональної економіки; узгодження пріоритетів економічного розвитку регіонів з відповідними загальнодержавними пріоритетами; сприяння міжрегіональній інтеграції та співробітництву; вирішенню міжрегіональних проблем.

Основне завдання державної регіональної політики полягає у створенні умов для формування місцевого потенціалу економічного зростання інновацій.

Список використаних джерел.

1. Закон України Про засади державної регіональної політики Верховна Рада України; Закон від 05.02.2015 № 156-VIII <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/156-19>
2. Стимулювання розвитку регіонів у контексті реалізації державної політики / М.О. Солдак, М.В. Дубініна // Економіка пром-сті. – 2009. – № 4. – С. 48-53.
3. Томарева В.В. Диспропорції соціально-економічного розвитку регіонів України та шляхи їх зниження / В.В. Томарева // Держава та регіони. – 2010. – №6. – С. 148 – 152.

ТРЕЦОВ МИРОСЛАВ МИКОЛАЙОВИЧ

*помічник-консультант народного депутата України,
здобувач ДРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н.*

ЗАВДАННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЮДЖЕТНОЇ САМОДОСТАТНОСТІ ТЕРИТОРІЙ

Одним зі стратегічних напрямків модернізації та досягнення сталого розвитку країни є реформа місцевого самоврядування шляхом створення самодостатніх територіальних громад, які здатні ефективно виконувати власні та делеговані повноваження. Перспективи вирішення проблеми створення ефективного інституту місцевого самоврядування багато в чому визначають спрямованість і зміст політичних дискусій, які точаться в країні.

Головною причиною цього є те, що надмірна централізація влади в Україні не лише позбавляє території стимулів до розвитку, а є головною причиною їх деградації, укорінюючи дух реципієнтства в місцевому самоврядуванні, адже

вирішення місцевих проблем в більшості випадків вже видається неможливим без лобювання інтересів з боку центральних або регіональних органів влади.

Як свідчить досвід розвинених країн в демократичній правовій державі вирішення основних завдань неможливе без наявності розвинутої системи місцевого самоврядування. На рівні територій найкраще виокремлюються місцеві проблеми та знаходяться інструменти ефективного їх розв'язання. Місцеве самоврядування, як одна з основ конституційного ладу, дає змогу демократизувати апарат державного управління, врахувати інтереси територій при розробці та втіленні в життя державної політики, забезпечити реалізацію конституційних прав людей та надання громадянам якісних і своєчасних базових публічних послуг.

Лише за умови створення потужних самодостатніх територіальних громад можливо вирішити більшість місцевих проблем соціально-економічного і культурного характеру, забезпечити умови для самореалізації і саморозвитку громадян. Однак, абсолютно зрозуміло, що в Україні принципи правової, фінансової, організаційної самостійності місцевого самоврядування практично не реалізуються.

Європейська практика місцевого самоврядування [1, 2] до основних його функцій відносить:

1) забезпечення участі населення у вирішенні місцевих справ, що базується на наближенні публічної влади до громадян, створенні гнучкого механізму місцевого управління з меншою бюрократією, ніж при централізованій системі управління, підтримці ініціатив громадян та усвідомленні ними власної відповідальності за управління місцевими справами;

2) забезпечення законності, громадської безпеки, правопорядку, охорона прав, свобод і законних інтересів громадян;

3) самостійне управління бюджетними коштами та комунальною власністю, які утворюють матеріально-фінансову основу для вирішення завдань місцевого самоврядування;

4) забезпечення соціально-економічного та культурного розвитку місцевих громад в рамках вирішення всіх питань місцевого життя;

5) надання громадянам доступних базових публічних, соціально-культурних, комунально-побутових та інших життєво важливих послуг належної якості.

При цьому одним з головних інструментів виконання останніх двох функцій є місцеві бюджети, а питання їх ефективної реалізації напряму залежить від рівня бюджетної самодостатності місцевого самоврядування, що пов'язано з мобілізацією податкових і неподаткових надходжень, міжбюджетними трансфертами, з можливістю здійснення запозичень на фінансових ринках для бюджетних цілей.

Бюджетна самодостатність територій полягає в тому, що органи місцевого самоврядування мають у своєму розпорядженні достатні фінансові ресурси для проведення видатків на виконання власних та делегованих державою повноважень щодо надання публічних послуг громадянам та реалізації заходів соціально-економічного і культурного розвитку.

Головними маркерами досягнення бюджетної самодостатності є сприятливе бізнес-середовище, інвестиційна привабливість та перспективи розвитку територій, а також прогнозованість дій органів державної влади і місцевого самоврядування.

Забезпечення бюджетної самодостатності території передбачає цілеспрямоване формування і реалізацію заходів бюджетної політики з досягнення відповідності між реальними потребами і можливостями територій за рахунок оптимального поєднання фіскально-регуляторних важелів впливу держави та виявлення потенціалу території.

Отже, головними завданнями органів місцевого самоврядування щодо досягнення бюджетної самодостатності територій, на наш погляд, є:

- напрацювання достатньої бази оподаткування, що дозволяє вирішувати фінансові питання територіальної громади в повному обсязі, у тому числі шляхом встановлення економічно обґрунтованих ставок місцевих податків і зборів, а особливо податку на майно, включно з платою за землю;
- залучення додаткових позабюджетних фінансових ресурсів до вирішення проблем місцевого значення, а особливо розвитку територій, у тому числі і шляхом виходу на ринок внутрішніх і зовнішніх запозичень, пошуку потенційних інвесторів тощо;
- активізація спільної з контролюючими органами роботи з виявлення резервів збільшення надходжень до місцевих бюджетів;
- досягнення консенсусу з центральними органами влади щодо розподілу державних повноважень та джерел бюджетних надходжень за принципом субсидіарності;
- створення нормативно-правової, організаційної, економічної та інформаційно-аналітичної бази для підвищення конкурентоспроможності, зростання інвестиційної привабливості та поживлення інноваційної активності в розвитку територій;
- забезпечення прозорості, стабільності та синхронізації бюджетного процесу на місцевому рівні;
- розробка та впровадження механізмів активізації міжрегіонального та міжнародного співробітництва на рівні місцевого самоврядування з метою посилення економічного потенціалу і конкурентоспроможності територій;
- забезпечення ефективної роботи муніципальних підприємств та бюджетних установ комунальної форми власності;
- підвищення компетентності працівників органів місцевого самоврядування з питань бюджету та оподаткування.

Проте цей комплекс заходів буде мати практичний ефект лише за умови успішного проведення конституційної реформи та децентралізації влади і значного розширення прав органів місцевого самоврядування в галузі формування та реалізації бюджетно-податкової політики територій.

Список використаних джерел.

1. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування : закон України від 15.07.1997 р. № 452/97-ВР [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/452/97-вр>.
2. Рекомендація 132 (2003) Ради Європи «Про комунальну власність у світлі принципів європейської хартії місцевого самоврядування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.coe.kiev.ua/docs/kmpbe/r132\(2003\).htm](http://www.coe.kiev.ua/docs/kmpbe/r132(2003).htm).

ЧОРНЕНЬКИЙ МИКОЛА ІВАНОВИЧ

*аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
старший викладач кафедри української та іноземних мов ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ПЕРСПЕКТИВИ І ЗАГРОЗИ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Сьогодні Україна стоїть на складному шляху вибору адекватної моделі демократичного врядування. Сумнівів у необхідності переходу до такої моделі вже давно немає і в останні роки це питання не тільки розглядалося і вивчалось науковцями, але й мало практичний вияв. Так, наприклад, у Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року зазначається: «Однією з умов демократизації політичної системи України є подальше реформування інституту місцевого самоврядування у напрямі підвищення його ефективності, наближення принципів діяльності до європейських стандартів» [4]. Таким чином Державна стратегія передбачає вагомий роль місцевого самоврядування у процесі демократизації. За цим документом ефективність інституту місцевого самоврядування досягається наступним шляхом: «Реформування системи місцевого самоврядування передбачає: поступове розширення прав і підвищення рівня економічної самостійності місцевих територіальних громад; оптимізацію принципів розподілу повноважень між місцевими органами державної влади та органами місцевого самоврядування» [4]. Фактично, мова йде про децентралізацію влади.

Питання децентралізації теж не є новим. Вже були зроблені певні кроки в цьому напрямі, але події на сході України засвідчили, що в умовах сьогодення до цього питання потрібно підходити обережно і виважено. І в той же час, його не можна залишати осторонь, тому що існуюча система не здатна впоратися з сьогоdnішніми викликами: «перехід України від пострадянської моделі організації влади, надміру централізованої та авторитарної, до моделі сучасної, яка забезпечує професійний рівень державного управління, рівноправну взаємодію органів влади і громадянського суспільства, свободу слова і гарантування прав особи, має складний і суперечливий характер. Чинній системі державного управління усе ще притаманні суттєві недоліки» [2, с.289].

Враховуючи те, що країна вже стоїть на шляху децентралізації, актуальною стає проблема вибору моделі децентралізації. Науковці звертають увагу на те, що у нас є приклади успішних реформ в інших країнах, особливо виділяючи при цьому Польщу, тому що Україна і Польща історично тісно пов'язані, мають подібний державний устрій, майже ідентичні форми влади, багато в чому схожі економіки, культуру. Президент України Петро Порошенко, обговорюючи впровадження реформи децентралізації на засіданні Національної ради реформ 23 червня 2015 року, зазначив, що модель децентралізації в Україні «вибудована на базі польської моделі, яка довела свою ефективність у сусідній країні» [5]. Крім того, активне впровадження реформи децентралізації розглядається як спосіб зменшення загрози федералізму: «Належна повага до місцевих специфіки та традицій, – які не суперечать загальнонаціональним інтересам та законам, які не суперечать базовому документу Конституції України – зробить нашу країну сильнішою та міцнішою, стане надійним щепленням проти бацили федералізації» [1].

Проте є і не такі перспективні оцінки подальшої реформи децентралізації за польським зразком. Викликано це тим, що між Україною і Польщею є також і відмінності. Наприклад, Польща є однорідною країною за національним і релігійним складом, а Україна – дуже різна. Польща не стикалася з проблемою федералізації, перед нею не поставало питання – наскільки необхідно децентралізувати владу й управління, щоб зберегти, з одного боку, територіально-адміністративну цілісність держави, а з іншого – забезпечити ефективність місцевого самоврядування? Тому окрім імовірних перспектив існують і побоювання, що дана реформа ускладнить і без того нелегку ситуацію. Саме такі сумніви висловив экс-президент Польщі Олександр Квасневський: «Українці настільки задоволені, що приймають польську модель, що я вже побоююся. Вони приймають її без врахування головних відмінностей між країнами, і згодом можемо мати багато проблем» [3].

Одним з важливих пунктів запропонованої реформи децентралізації є наступний: «децентралізація не означає послаблення центральної влади в таких питаннях, як оборона, зовнішня політика, національна безпека, верховенство права, дотримання громадянських свобод» [1]. Незважаючи на це, дуже важливо ретельно відпрацювати нормативну базу для подальшої реформи, щоб уникнути в майбутньому ризиків для територіальної цілісності України. І в цьому – ключове завдання для науковців, які мають визначити правильний і адекватний до нинішньої ситуації порядок реформи децентралізації, тому що ідучи на децентралізацію, ми маємо вберегтися від загроз порушення суверенітету й територіальної цілісності, викликаних новими і надзвичайно широкими повноваженнями місцевих громад.

Список використаних джерел.

1. Виступ Президента Петра Порошенка під час презентації проекту змін до Конституції України у частині децентралізації національним та регіональним засобам масової інформації [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-petra-poroshenka-pid-chas-prezentaciyi-pro-35577>.
2. Державне управління: основи теорії, історія і практика: Навчальний посібник / В.Д. Бакуменко, П.І. Надолішній, М.М. Іжа, Г.І. Арабаджи / За заг. ред. Надолішнього П.І., Бакуменка В.Д. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2009. – С. 293–326.

3. Квасневський: польська модель децентралізації може не спрацювати в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrinform.ua/rubric-iac/1885640-kvasne_vskiy_polska_model_detsentralizatsiii_moge_ne_spratsyuvati_v_ukraini_2096704.html.

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 липня 2006 р. №1001 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року» // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1001-2006-%D0%BF>.

5. Президент на Національній раді реформ: За децентралізацією – майбутнє [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/prezident-na-nacionalnij-radi-reform-za-decentralizacijeyu-m-35549>.

УКРАЇНА В ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

КРИВЦОВА ВАЛЕНТИНА МИХАЙЛІВНА

*завідувач кафедри європейської інтеграції
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.і.н., доцент*

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК СПОСІБ ЕФЕКТИВНОГО ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

В Україні проводиться багато досліджень, присвячених питанням регіональної політики і місцевого самоврядування, які видаються, зокрема, у вигляді довідників і статистичних збірників. Однак безпосередньо проблемі застосування принципу децентралізації приділяється менше уваги порівняно з публікаціями в європейських і, навіть, російських виданнях. В Україні переважно представлені матеріали, підготовлені за підтримки європейських країн та міжнародних організацій, де розтлумачується значення принципу субсидіарності в контексті європейської інтеграції, однак даються лише загальні зауваження щодо специфіки його застосування в Україні[58]. Дослідження, які проводяться в Україні у рамках Програми розвитку ООН, приділяють питанням децентралізації і субсидіарності значну увагу, і пропонують їх як рецепти подолання існуючих в Україні соціально-економічних проблем[20]. В цих дослідженнях принципово ставиться питання про існування обмежень на впровадження субсидіарності, особливо щодо місцевих бюджетів, однак ніяких критеріїв їх визначення не пропонується.

Практика країн ЄС щодо розвитку місцевого самоврядування сформувала наступні засадничі принципи регіональної політики:

1) децентралізація та демократизація. Децентралізація — процес перерозподілу або диспергування функцій, повноважень, людей або речей від центрального до регіонального або місцевого рівня управління.[2] За тлумаченням Великого тлумачного словника сучасної української мови,— це система управління, за якої частина функцій центральної влади переходить до місцевих органів самоуправління; скасування або послаблення централізації[2]. Децентралізація – це, швидше, ефективний інструмент покращення якості управління державою і фінансовими потоками, а ніж ослаблення центральної влади.

У той час як децентралізація, особливо в урядовій сфері, широко вивчається і практикується, проте немає спільного визначення або розуміння децентралізації. Концепція децентралізації по-різному застосована до групової динаміки і управління (менеджменту) наукою в приватних підприємствах та організаціях, політичних науках, праві (законах) і державному управлінні, економіці (економічних науках) і технології. Основоположним документом у сфері децентралізації може слугувати Європейська Хартія Місцевого Самоврядування від 15.10.1985 р., яка визначає зміст місцевого самоврядування у гарантованому державою праві та реальній здатності самих територіальних спільнот громадян (територіальних колективів) та сформованих ними органів самостійно та під свою відповідальність вирішувати окрему частину публічних справ, діючи в межах конституції та законів відповідної держави. Органи місцевого самоврядування визнано однією з головних підвалин будь-якого демократичного режиму. Сенс децентралізації може змінюватися в частині за різних способів її застосування[14]. Ступінь децентралізації залежить від ступеня її функціональності (здатності).

Слід наголосити, що вагомою передумовою формування фінансової спроможності територіальних громад країн ЄС стала децентралізація податкових надходжень, що забезпечило істотне підвищення зацікавленості громад у розвитку підприємництва та створенні сприятливого інвестиційного клімату, підвищення рівня їх спроможності та самодостатності. Наприклад, адміністративно-територіальна реформа у Польщі здійснювалася з використанням саме цих основоположних принципів, що забезпечило активізацію діяльності громад у формуванні так званих «публічних доходів» та прозорості й ефективності управління ними. Оскільки фінансування видатків на утримання соціальної інфраструктури, об'єктів комунальної власності повинне здійснюватися переважно за рахунок бюджетів територіальних

громад, вони були змушені раціоналізувати видатки, об'єднуючи ресурси декількох малих поселень, збільшуючи доходи місцевих бюджетів.

2) територіальні громади є базовими суб'єктами місцевого самоврядування. У більшості країн ЄС діє система прямого народовладдя, коли попри діяльність виборних місцевих рад та органів виконавчої влади територіальні громади можуть самостійно приймати важливі рішення або скасовувати рішення представницьких органів прямим голосуванням членів територіальних громад. Саме вони є первинним органом місцевого самоврядування з найбільшими повноваженнями.

Організаційно територіальною громадою (в Англії – приходом, у Шотландії та Уельсі – громадою, у Франції – комуною, у Польщі – гміною) називається об'єднання мешканців, яке є суб'єктом публічного права і може здійснювати самоврядування безпосередньо або через представницькі чи виконавчі органи влади і виступати суб'єктом цивільних, адміністративних та інших правовідносин [3]. До найважливіших повноважень органів місцевого самоврядування належать: забезпечення громадського порядку та безпеки; організація дошкільної та шкільної освіти; територіальне планування; управління землекористуванням; протипожежна охорона; соціальна і транспортна інфраструктура; охорона довкілля; охорона здоров'я; розвиток торгівлі тощо. Основним індикатором ефективності реалізації регіональної політики є рівень якості життя мешканців громад;

3) розвиток кооперації. Для більшості сільських поселень і малих міст країн ЄС реформування адміністративно-територіального устрою супроводжувалося активізацією організаційно-економічних механізмів розвитку територіальних громад. Для малих поселень оптимальною формою розвитку і використання соціально-економічного потенціалу став кооперативний рух, який сприяв налагодженню співробітництва в межах громад, залученню мешканців до активної участі у забезпеченні життєдіяльності поселень, веденню спільної підприємницької діяльності. У сільських регіонах поширеною стала практика утворення сільськогосподарських, заготівельних, молочарських кооперативів, розвиток яких підтримується шляхом реалізації цільових програм, за фінансової підтримки державного та місцевих бюджетів, спеціалізованих фондів;

4) для представницьких та виконавчих органів місцевого самоврядування пріоритетними є заходи протидії корупції, насамперед через забезпечення прозорості діяльності представницьких і виконавчих органів влади, у тому числі через розвиток електронного врядування, впровадження якого забезпечує не лише розширення спектру адміністративних послуг, скорочення витрат на утримання органів місцевого самоврядування, оптимізацію їх роботи, але й забезпечує ефективний громадський контроль за їх діяльністю;

5) розвиток електронної демократії. Якщо у невеликих територіальних громадах пряме народовладдя можна забезпечити через збори громади, то у великих містах створення територіальних громад ускладнювалося їх масштабами. Потреба укрупнення територіальних громад (середній розмір територіальної громади у країнах ЄС сьогодні складає 10-15 тис. осіб) для зменшення транзакційних видатків зумовила розвиток інноваційних форм реалізації прямого народовладдя через впровадження інструментів електронної демократії, за якої з використанням інформаційних технологій інтерактивного зв'язку між органами влади та громадянами представник територіальної громади особисто, або через уповноваженого представника може брати участь у формуванні та реалізації регіональної політики, прийнятті рішень органами місцевого самоврядування. Пряме врядування у великих територіальних громадах і містах поширене у більшості країн ЄС. Найпрогресивніший досвід розвитку електронної демократії на усіх рівнях місцевого самоврядування демонструє Естонія, де електронна демократія впроваджена практично в усі сфери життєдіяльності громад: від участі громадян у виборах – до вирішення питань місцевого значення[].

Інтегрування України в європейські структури потребує вироблення та реалізації такої моделі взаємовідносин з регіонами й управління ними, яка б відповідала принципам регіональної політики Європейського Союзу, сприяла становленню нових форм співпраці у форматі «центр–регіони», загальноєвропейській практиці внутрішнього міжрегіонального співробітництва та міжнародної співпраці територій.

Список використаних джерел.

1. Double Shift. Transforming Work in Postsocialist and Postindustrial Societies. Ed. by B. Silverman, – New York: M. E. Sharpe, 2012. – 281 p.
2. Roskin M.G. The Emerging Party Systems of Central and Eastern Europe. – Ibid. 2013. – 223 p.
3. Singer M., Wildawsky A. Why the Great Democracies Will Stay Democratic. – Washington, DC: USIA, 2010. – 170 p.
4. Social Change and Modernization. Lessons from Eastern Europe. Editor Bruno Grancelli. – Berlin – New York, 2009. – 218 p.

АЛЕКСЄЄВА ЯНА ВАЛЕРІЙВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України,

ЗАХОДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

Продовольча безпека відіграє визначальну роль, оскільки вона забезпечує реалізацію життєво важливих інтересів населення, суспільства і держави та справляє безпосередній вплив на забезпечення національної безпеки. Тому державна агропродовольча політика потребує удосконалення в напрямі підпорядкування інтересам людини, впровадження соціально орієнтованої економіки, забезпечення економічної свободи громадян та високої продуктивності праці. На всіх рівнях державного управління необхідно більш активно піклуватися про продовольчу безпеку громадян, сприяти чесній конкуренції, адекватно реагувати на небезпеки та загрози у цій сфері.

Державна продовольча політика має базуватися на національних пріоритетах, враховувати необхідність інтеграції України до світового економічного простору та здійснюватися за напрямками: митна політика; фінансово-кредитна політика; цінова політика; структурна політика; науково-технічна політика; соціальна політика, а також контроль за якістю та безпекою продовольства, крім того, адаптація українського законодавства до міжнародних норм.

Розробка та реалізація комплексу митно-тарифних заходів регулювання зовнішньоекономічної діяльності в сфері імпорту продовольчих товарів повинна стати однією з найважливіших функцій держави щодо забезпечення продовольчої безпеки країни. Вжиті заходи дадуть можливість забезпечити захист економічних інтересів національних виробників.

З огляду на той факт, що Україна все ще практикує протекціоністську митну політику, яка характеризується високим рівнем мита і низьким рівнем використання нетарифних методів регулювання імпорту продовольчих товарів, пріоритетним напрямком має стати захист внутрішнього продовольчого ринку й економічних інтересів вітчизняних виробників митно-тарифними методами регулювання. Визначаючи основні напрямки забезпечення продовольчої безпеки України і з огляду на сформовану специфіку реалізованої в країні економічної й митної політики, враховуючи існуючу залежність від імпорту продовольства, головним напрямом забезпечення продовольчої безпеки необхідно вибрати більш активне використання такого інструменту тарифного регулювання імпорту продовольчих товарів як митний тариф і створення умов для підвищення ефективності його функціонування [1].

Для забезпечення продовольчої безпеки України необхідно посилити державне регулювання та підвищити його ефективність у сфері зовнішньої торгівлі за такими напрямками:

- захист внутрішнього продовольчого ринку і економічних інтересів вітчизняних сільгоспвиробників митно-тарифними і нетарифними методами регулювання;
- раціоналізація структури імпорту-експорту з дотриманням балансу економічних інтересів країни, підприємств АПК й населення;
- перетворення імпортного мита у джерело строго цільового, адресного фінансування підтримки вітчизняного виробника сільськогосподарської продукції;
- створення гнучкої системи регулювання імпорту сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки, з метою забезпечення рівних умов для конкуренції по продуктах, внутрішні ціни на які при обмінному курсі, що склався, співставні зі світовими, і захисту по продуктах, внутрішні ціни на які вищі за світові.

Для підвищення рівня продовольчої безпеки населення України, крім державної підтримки і стимулювання розвитку національного аграрно-продовольчого сектора і заходів по скороченню масштабів бідності, необхідно розробити і законодавчо закріпити механізми підвищення доступності продовольства, виходячи із невідкладних завдань підвищення здоров'я нації, передбачаючи наступне:

- розвиток інфраструктури продовольчого ринку і забезпечення її доступності для всіх товаровиробників аграрно-продовольчого сектора;
- недопущення встановлення міжобласних торгових бар'єрів, зокрема при закупівлях сільськогосподарської сировини, продукції і продовольства для бюджетних організацій і установ, що поліпшить фізичну доступність продовольства для населення в різних областях України;
- максимально стимулювати перехід від виробництва «знеособленого» продовольства до випуску вітчизняних продовольчих товарів під торговими марками, що підніме якість і підвищить конкурентоспроможність продукції вітчизняних товаровиробників;
- спростити процедури оцінки якості та безпеки харчових продуктів, видачі дозволів на продаж молока, м'яса та продуктів їх переробки на продовольчих ринках населених пунктів. Необхідно виробити чітку державну концепцію ціноутворення на продовольство, що забезпечувало б необхідну прибутковість сільськогосподарським товаровиробникам, високу рентабельність і доступність для населення тваринницької продукції.

Гарантовані ціни на продукцію повинні забезпечувати умови для розширеного відтворення і базуватися на прогнозах платоспроможного попиту різних верств населення. Необхідно уважно переглянути фінансово-кредитну політику АПК. Бюджетні кошти, що виділяються, явно недостатні для ефективного функціонування продовольчого господарства, не забезпечують прибутковості сільськогосподарських товаровиробників на рівні розширеного відтворення, привели майже до повного згортання розвитку соціально-побутової сфери на селі, відсутності науково-технічного прогресу у сфері аграрного виробництва, зберігання і переробки сільськогосподарської продукції, різкого падіння продуктивності праці, скорочення посівних площ [2].

Адаптація вітчизняного законодавства до міжнародних стандартів взагалі та до європейських стандартів зокрема, є основним пріоритетним напрямком на шляху до підвищення рівня національної продовольчої безпеки. Поступ України до Європи не може бути ефективний без цього кроку.

Список використаних джерел.

1. Конкурентоспроможне сільське господарство і державний контроль: Реагування України на світову продовольчу кризу // Світовий банк // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://siteresources.worldbank.org/INTUKRAINE/UKRAINIAN/Resources/WorldFoodCrisisandRoleofUkraineFINALu.pdf>

2. Лайко П. А. Економічна та продовольча безпека України в екстремальних умовах : монографія / П. А. Лайко, В. Ф. Шмирков. – К. : ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2007. – 52 с.

АНДРЕЄВА СВІТЛАНА АНАТОЛІЇВНА

*аспірант ЛРІДУ НАДУ при Президентові України,
викладач кафедри іноземних мов і військового перекладу
Академії сухопутних військ ім. гетьмана П. Сагайдачного*

УКРАЇНА, ЄС, НАТО: ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ

Співпраця у сфері оборони та безпеки є ключовою ланкою взаємодії НАТО й ЄС з Україною, що має істотні перспективи для успіху, за умови існування політичної волі щодо дій в цьому напрямку. На початку XXI ст., особливо упродовж подій, що лишилися в історії України та Європи як Помаранчева революція, було продемонстровано можливості і навіть поживлення співробітництва можливо упродовж періоду політичної нестабільності. В березні 2014 р. на фоні анексії Криму Російською Федерацією та активізації збройного протистояння українських і російських військ та повсталих збройних контингентів в південно-східних регіонах України, було розроблено програму практичного співробітництва НАТО з Україною, спрямовану на досягнення відчутних результатів в короткостроковій перспективі. ЄС, так само, розпочав надання технічної та фінансової допомоги Україні в умовах збройного протистояння в Донбасі, і дав зрозуміти, що готовий рухатися вперед з Угодою про асоціацію та розглядає надання подальшої підтримки за допомогою інструментів проекту Загальна політика безпеки і оборони (CSDP).

Політична, економічна, фінансова нестабільність в Україні становить серйозну проблему для ЄС, НАТО та нової української влади. Український уряд зіткнувся з необхідністю за всяку ціну зберегти територіальну цілісність країни, при цьому використовуючи тактику, що її не могла б інтерпретувати на свою користь російська пропагандистська машина, та яка б не провокувала поглиблення кризи, зокрема міграційної, пов'язаної з прийомом внутрішніх переселенців. Допомога ЄС та НАТО у цьому контексті є однією з вирішальних сфер, де послідовна реакція Заходу, базуючись на існуючій історії співробітництва з Україною, може досягти успіху, як і співпраця в галузі безпеки.

Сучасні відносини Україна-ЄС в галузі оборони та безпеки поживалися в процесі розширення ЄС у 2004 р, коли відбувся так званий «Великий вибух», в результаті якого Україна стала сусідом ЄС першого порядку, тобто мала з ним спільний кордон. В той час і виникло питання щодо форми співпраці, що не виглядало однозначним, з огляду на офіційні заяви щодо відсутності намірів продовжувати подальше розширення ЄС. К.Мақдонах зауважує, що ЄС вдало вибрав своєрідну форму взаємодії зі своїм новим сусідом, яку доцільно визначити як «інтеграція без розширення» [3]. Угода про асоціацію стала останнім кроком цього процесу, складовими якого є поступове збільшення доступу до ринків, лібералізація візового режиму та інші форми поглибленого співробітництва, в тому числі у галузі безпеки і оборони, тоді як чіткого механізму приєднання України ЄС ще так і не розробив.

Стратегія безпеки ЄС і Національна стратегія безпеки України сходяться в розумінні, що XXI ст. у галузі безпеки вимагає більше, ніж традиційні моделі захисту, заснованого на традиційних військових формуваннях, що діють на чітко визначеному полі бою. Альтернативою традиційних підходів стала гібридна війна, впроваджена РФ на території південно-східних регіонів України.

Україна є однією з найактивніших країн з числа східних партнерів, що вже протягом більше десяти років бере активну участь у Загальній політиці безпеки і оборони (CSDP). Крім цього, ЄС і Україна добилися певного прогресу в напрямку збільшення взаємосумісності між військовими частинами та з'єднаннями. У червні 2013 Рада зі співробітництва Україна-ЄС, завданням якої були підготовка та сприяння імплементації Угоди про асоціацію, поставила собі за мету заохочувати і полегшувати пряме співробітництво між відповідними українськими та європейськими установами, такими як Європейське Агентство оборони, що забезпечувало українській військовій промисловості доступ до нових потенційних покупців, а також зменшити вартість розробки нових технологій зброї шляхом залучення партнерів з ЄС у галузі наукових досліджень і розвитку.

Історія співпраці НАТО і України налічує вже більше двадцяти років, формально починаючи з 1994 р., коли Україна приєдналася до ініціативи НАТО «Партнерство заради миру». До 2010 р. це співробітництво не було орієнтоване на вступ до організації, хоча і визнавалася можлива віддалена його перспектива. Починаючи з 2008 р. співпраця України з НАТО набуло форми «Річної національної програми» (РНП) як механізму, що раніше застосовувався тільки для держав, які готувалися до членства в НАТО. У випадку з Україною РНП почалася без погодженого графіка для майбутнього членства, та у 2010 р. Україна змінила свою стратегічну орієнтацію, закріпивши «статус позаблокової держави» в національному законодавстві.

Зміна орієнтації обумовила практичні наслідки, хоча більша частина змісту РНП була збережена. За часів політичного режиму В.Януковича взаємодія в рамках РНП мала здебільшого формальний характер, у результаті чого, замість того, щоб проводити структурні реформи, українська система військового управління та можливості національної армії були принципово ослаблені. Попри відсутність відчутних здобутків, було створено п'ять спільних робочих груп з акцентом на військову реформу, технічне оборонне співробітництво, економічну безпеку, реагування на надзвичайні ситуації, науку та довілля. На фоні революційних подій кінця 2013 – початку 2014 рр. НАТО посилили темпи співпраці в цих групах з метою надання швидкої та ефективної допомоги демократичній владі України [2].

Після «революції гідності» НАТО і ЄС почали реалізовувати активні заходи з метою продовження історії успіху у співробітництві з Україною. Акцент на практичне та технічне співробітництво залишається актуальним і в сучасних умовах. Перспектива розширення обох організацій не зникає з порядку денного. НАТО готується розглянути потенційні звернення про членство від імені Швеції та Фінляндії, які переглядають свої традиційні позиції безпеки в світлі російської агресії в Україні та з огляду на некерованість останньої на міжнародній арені, зокрема в подіях у Сирії [1]. Уряди Молдови, Грузії і Білорусії розглядають питання про прийнятний рівень підтримки України. Розуміння можливості того, що подібним чином Росія може розширити свою стратегію у Придністров'ї, Абхазії, Південній Осетії та в інших регіонах світу, якщо досягне успіху в Україні, стимулює конструктивність такого розгляду. Деякі західні коментатори побоюються, що подальше розширення буде провокувати Росію, але це наївна позиція: саме існування сусідів з незалежними урядами вже є достатньо провокаційним фактором [3].

Майбутнє оборонного співробітництва між Україною, НАТО, ЄС та Вишеградською четвіркою значною мірою залежить від політичних підсумків поточних подій, хоча, незалежно від їх результату, об'єктивні інтереси і потреби безпеки всіх чотирьох акторів залишаються незмінними. Як мінімум, слід продовжувати співпрацю в наступних галузях:

прикордонний контроль, нарощення боєздатності Збройних сил, безпека транспортних маршрутів. Україні необхідна підтримка, в короткостроковій перспективі, яка б базувалась на матеріальних факторах: фінансовій допомозі, технічних консультаціях, плануванні у галузі оборони і технічних досягненнях. У найближчій перспективі ЄС і НАТО можуть також розпочати переговори з урядом України щодо подальшої інтеграції.

Україні в цих умовах слід продовжувати просування шляхом подальшого зближення з європейськими інституціями, однак, ця інтеграція буде ефективною тільки тоді, коли існуючі держави-члени почнуть сприймати поняття безпеки і оборони адекватно. Потрібні ефективні засоби стримування, підкріплені значними інвестиціями. Нинішня криза наблизилася російську владу фактично до порогу держав Вишеградської четвірки. Ця нова реальність повинна бути визнана та знайдено ефективні шляхи реагування на неї.

Список використаних джерел.

1. Александр Белов, Владимир Горбулин, О. Литвиненко. Національна безпека. Порядок денний для України/ Стилос, 2009. – 128с.
2. Рада Національної безпеки та оборони України. Електронна адреса: <http://www.rnbo.gov.ua/news/2092.html>
3. Global Security 2014, May 14-16. Bratislava, 4pp.

БЕЗЗУБКО ЛАРИСА ВОЛОДИМИРІВНА

*професор кафедри економіки і менеджменту Донбаської національної академії
будівництва і архітектури, д.держ.упр., професор*

АДАПТАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ

На сьогоднішній час проблема сталого розвитку територій посідає важливе місце в науковій думці, просвітницькій діяльності та практиці державного управління. На користь цього говорить включення принципу сталого розвитку в проект нової конституції України [2].

Європейська політика стійкого розвитку приділяє особливу увагу потенціалу міських районів і умовам, у яких вони розвиваються. Що є дуже важливим для українських міст з комплексом проблем, серед яких виділяють: проблеми старопромислових та моно профільних міст, екологічні проблеми та проблеми забрудненості територій, соціально-економічні проблеми розвитку міст, техніко-технологічні, інфраструктурні проблеми тощо.

Концепція сталого розвитку заснована на необхідності вибудовувати розвиток територій на регіональному та місцевому рівнях та управління ними перш за все з позиції збереження середовища проживання, турботи про майбутні покоління. Концепція сталого розвитку виникла під впливом зростання уваги до проблем навколишнього середовища. Згідно формулюванню ООН, сталий розвиток – це розвиток суспільства, яке дозволяє задовольняти потреби нинішніх поколінь, не завдаючи при цьому шкоди можливостям, що залишаються у спадок майбутнім поколінням для задоволення їх власних потреб [3].

Сталий розвиток населених пунктів – це соціально, економічно і екологічно збалансований розвиток міських і сільських поселень, спрямований на створення їх економічного потенціалу, повноцінного життєвого середовища для сучасного та наступних поколінь на основі раціонального використання ресурсів (природних, трудових, виробничих, науково-технічних, інтелектуальних тощо), технологічного переоснащення і реструктуризації підприємств, удосконалення соціальної, виробничої, транспортної, комунікаційно-інформаційної, інженерної, екологічної інфраструктури, поліпшення умов проживання, відпочинку та оздоровлення, збереження та збагачення біологічного різноманіття та культурної спадщини [4].

Тоді ж одержала поширення ідея «міста-саду», що припускало будівництво навколо великих міст самостійних міст-супутників з певними можливостями для зайнятості. Планування їх повинне була забезпечити здорове і безпечне середовище проживання. Для цього міста-супутники оточувалися «зеленими поясами» і «буферними» зонами. Концепція «міста-саду» була реалізована в багатьох країнах Західної і Східної Європи [5].

Концепція сталого розвитку населених пунктів визначає основні напрями державної політики щодо забезпечення сталого розвитку населених пунктів, правові та економічні шляхи їх реалізації. Положення Концепції відповідають принципам, проголошеним в Порядку денному на XXI століття, у заключних документах Конференції Організації Об'єднаних Націй з населених пунктів (ХАБІТАТ-II) та рекомендаціям Європейської економічної комісії ООН.

Тобто, розвиток та адаптація досвіду з сталого розвитку територій є об'єктивною необхідністю і обумовлена наявністю загальносвітових, загальнодержавних тенденцій в соціально-економічному, екологічному розвитку. Сталий розвиток територій сприяє виникненню істотних переваг як для органів державної влади, так і для територіальної громади в цілому.

Зараз особливої уваги потребує питання адаптації екологічного законодавства України до відповідних вимог Європейського Союзу. Важливу роль тут відводиться виконанню «Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» (Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1790-р від 17.08.2011 року), розроблення щорічних планів заходів щодо виконання запропонованої програми. Щодо національних стратегічних тенденцій сталого розвитку в контексті відповідних світових течій, слід наголосити на доцільності застосування політики інтеграції стратегічних засад та індикаторів сталого розвитку щодо основних сфер суспільного життя в регіональному та національному аспектах, запровадженні єдиної системи оцінки впливу на населення, застосування механізмів стратегічної екологічної оцінки, організації чіткого та ефективного контролю за дотриманням пріоритетів сталого розвитку в соціальних та освітніх програмах. Перспективною стратегічною тенденцією є також запровадження єдиної системи моніторингу сталого розвитку у світі, інтеграція до неї України [1].

Ми згодні з думкою фахівців, що форми і методи державного регулювання сталого розвитку, які використовуються на регіональному рівні, поки мають недостатню ефективність, оскільки вони не об'єднані в єдину цілеспрямовану

систему. В якості найбільш перспективного напрямку вдосконалення стратегії сталого розвитку регіонів пропонується інтеграція процесів стратегічного планування, територіального планування, бюджетування на регіональному та місцевому рівнях на основі застосування програмно-цільового підходу.

Список використаних джерел.

1. Національна парадигма сталого розвитку України / за заг. ред. академіка НАН України, д.т.н., проф., засл. діяча науки і техніки України Б. Є. Патона. – К.: Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», 2012. – 72 с.
2. Проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812.
3. Ръководство за устойчиво управление на градската среда «Жизнени градове» / А. Крейди, К. Зуйдема, Дж. Портьр, Г. Роо. – Европейска комисия, 2007.
4. European Commission. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ec.europa.eu.
5. Структурни фондове на ЕС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.eufunds.bg.

БОЄВА СВІТЛАНА ЮРІІВНА

директор департаменту міжнародних зв'язків Одеської міської ради

ДЕЯКІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІСТ, У ТОМУ ЧИСЛІ, З МІСТАМИ-ПОБРАТИМАМИ/ПАРТНЕРАМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ, ЩО ГАЛЬМУЮТЬ ЄВРОПЕЙСКУ ІНТЕГРАЦІЮ

Коли ми згадуємо європейську інтеграцію – ми маємо на увазі перш за все складний та суперечливий соціально-економічний процес налагодження тісного співробітництва європейських держав, з посиленням всебічної їх взаємозалежності та подальшим зближенням. Тема є вельми актуальною, проте, досить змістовною, тому варто зупинитися лише на деяких її моментах, що є інструментами євроінтеграції та безпосередньо пов'язані з роботою нашого департаменту та його компетенцією, а також на ефективності підходів до їх використання.

Багато років тому, на бадьорій хвилі розвитку співробітництва й з метою інтеграції до світової спільноти, керівництвом Одеси були встановлені зв'язки зі значною кількістю міст та міжнародних організацій, у тому числі, європейських. До наших поточних завдань не входить міркування щодо слушності рішень прийнятих на той період часу, можливо, цього вимагали певні обставини, але обов'язки департаменту передбачають оцінку доцільності подальшого співробітництва, адже безліч партнерів міста у жодному разі не означає успіх у досягненні поставлених цілей. У зв'язку з цим, уникаючи стандартного ставлення до теми, мені б хотілося зробити наголос на тому, що я називаю «псевдоінтеграцією» – з цим словом я маю на думці безладне й безсистемне встановлення та підтримання нісенітних контактів на рівні міст та міжнародних організацій, що не тільки не допомагає, але й неабияк заважає дійсно плідному співробітництву.

Поріднені міста. Одеса формально має 40 поріднених міст, з яких 18 (Варна, Генуя, Констанца, Ліверпуль, Лодзь, Марсель, Нікосія, Оулу, Пірей, Регенсбург, Сегед, Спліт, а також Варшава, Відень, Гданськ, Клайпеда, Ларнака, Таллінн) розташовані у країнах ЄС. Потрібно зауважити, що історично велика кількість партнерів, як звичайно, властива містам, що мають минуле у якості імперської столиці – таким способом проголошувався той вплив, який вони начебто продовжують мати на міста світу, які репрезентують різні країни, а також їх фінансова спроможність, тому що партнерство, перш за все, потребує значних грошових вкладень (навіть якщо брати до розрахунку тільки відвідування міста іноземними делегаціями й відповідні візити, а також обміни у сфері культури). Відповідно, багато великих міст, у тому числі й Одеса, у свій час намагалися підтягнутися до цього статусу, звісно, цей процес відбувався не без впливу деяких керуючих органів, що визначали стратегію політичного курсу країни, а також тактику на рівні регіонів та міст.

У теперішній час розвиток реального співробітництва потребує прагматичного європейського ставлення до питання, що обумовлює утікання від укладення безстрокових угод, які містять загальні фрази про довічну дружбу. Таким чином, побратимами/партнерами міста можуть вважатися тільки тоді, коли вони мають спільні проекти, а спільні проекти з'являються за наявності спільних проблем та цілей, що, у свою чергу, зумовлюється, у багатьох випадках, й їх територіальною близькістю.

У той же самий час, ми не вважаємо за необхідне розривання існуючих угод про побратимство/партнерство, але намагаємося знайти та підтримати здоровий глузд у взаємодії з кожним з них, та із прагматизмом і розумним скепсисом оцінюємо усі пропозиції щодо ініціювання нових міжміських відносин, що до нас надходять.

Міжнародні організації. Базовою метою вступу міста до міжнародної організації, що, у свою чергу, потребує сплати значних членських внесків, – без усіляких сумнівів, є отримання більших можливостей та досягнення більш високих результатів, ніж ми могли б досягнути самі одні та без їх допомоги. Нажаль, діяльність багатьох міжнародних організацій складається лише з підрахунку й використання на власну користь отриманих внесків та гарного самопіару через свої веб-сайти замість виконання обов'язків згідно попередньо задекларованої готовності до усілякого сприяння інтеграційним процесам і розвитку міжнародного співробітництва міст.

У 2012 році наш департамент ініціював процес виходу Одеси з деяких міжнародних організацій, задля чого була проведена значна робота з вивчення їх реальних можливостей, підготовані й надані пропозиції та опрацьована інформація, отримана у відповідь. Результатом цього проекту у 2014 році стало припинення дії угод з організаціями «Європейська коаліція міст проти расизму», «Міжнародна Асамблея столиць та великих міст країн СНД», «Міжнародна Рада Міських Екологічних ініціатив», «Міжнародний Чорноморський Клуб», «Європейська Федерація Місцевої Солідарності», які, на наш погляд, та на погляд депутатів Одеської міської ради, не приносили будь-якої користі нашому місту.

Хотілося б також відмітити членство Одеси у організації Eurocities, на яку ми покладаємо сподівання щодо розвитку співробітництва з містами Європейського Союзу та пришвидшення євроінтеграційних процесів. Зазначена організація містить у собі багато можливостей, якими лише потрібно спромогтися покористуватися, що на жаль, на теперішній час ще неможливо у повній мірі з причини відсутності з нашого боку одного з найважливіших аспектів світової та європейської інтеграції – високого рівня освіти за умови володіння профільними експертними іноземними мовами, зокрема, англійською, німецькою та французькою, над чим ми усі разом ще маємо серйозно працювати.

БОНДАРУК ВІКТОР ІВАНОВИЧ

аспірант кафедри європейської інтеграції ОРІДУ НАДУ при Президентові України

МІЖСЕКТОРНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ПІДГРУНТЯ ПРОГРАМ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Як відомо, передумовою сталого економічного розвитку є самодостатність територіальних громад, їх здатність раціонально використовувати наявні у них ресурси. Тому є вкрай важливим розробка новітніх механізмів управління місцевим економічним розвитком (далі - МЕР), які б дозволяли об'єднувати зусилля та інтереси усіх суб'єктів розвитку: органів влади, бізнесу і, безумовно, самої громади [3].

Як відомо, впорядкованої, цілісної теорії місцевого розвитку, створеної спеціально для місцевого самоврядування - теорії планування і теорії управління, практично майже взагалі не існує, а та, що є, має нецілісний та вибіркового характеру. До найзагальніше розуміння МЕР можна віднести наступне: [...] процес систематичних та тривалих змін, що мають місце при даній системі, в результаті яких ця система переходить від стану менш досконалого до досконалішого [3,4].

Необхідно відзначити, що існує багато уявлень про сутність і механізм місцевого «економічного розвитку». Існує низка концепцій, що розкривають його сутність з позицій різних соціальних наук. Але відомо, що сучасні економічні теорії, які пропонуються покласти в основу концепції МЕР, мають труднощі з однозначним визначенням таких понять, як суспільний добробут, суспільні потреби, корисність. Це обумовлено тим, що ці економічні теорії, в рамках яких звичайно розглядаються питання макроекономіки, проблеми МЕР звичайно не розглядають.

Тому найбільшу популярність останнім часом набувають моделі, орієнтовані, головним чином, на використання людського потенціалу, на збереження природного і соціального середовища та вирішення соціальних проблем. Їх узагальнення дозволяє прийти до висновку, що:

- розвиток громад і розвиток суспільства є процеси, що пов'язані між собою, хоча їх напрями та основні завдання можуть відрізнятися;
- зміни в економічному стані мають відбуватися через зміни територіальної громади;
- МЕР, це багатоплановий процес, який охоплює зміни інфраструктури, соціальної сфери, економіки тощо;
- Таким чином, базовим в процесі розвитку територіальних громад є МЕР.

Ураховуючи викладене, в основу підходу по дослідженню теоретичного підґрунтя механізмів МЕР пропонується покласти концепція «міжсекторного соціального партнерства» (МСП). Згідно з цією концепцією, «міжсекторне соціальне партнерство розуміється як конструктивна (цілеспрямована та «вигідна» кожному учасникові та населенню території, де воно реалізується) взаємодія (що являє собою тип соціальної взаємодії) організацій двох або трьох секторів при вирішенні соціально значущих завдань у рамках соціального підпростору, що утворюється в ході складного взаємовпливу ряду полів, потенціалів, котрі виникають через відмінності та різноманіття можливостей взаємодіючих організацій, що відображають специфіку їх структур, ресурсів, правил діяльності та норм поведінки» [1,2].

У самому широкому сенсі під МСП пропонується розуміти такі відносини, коли різні сектори суспільного життя людей поєднують свої ресурси для вирішення проблем, існуючих у житті місцевої громади. В цьому плані важливим є визначення основних підходів щодо можливої інтерпретації самого поняття МСП, за умов його подальшого застосування як підґрунтя програм МЕР та коли основним суб'єктом управління процесами розвитку є публічний сектор.

У сучасних роботах по дослідженню процесів взаємодії між різними секторами суспільства сформувався підхід, відповідно до якого МСП розглядається як така структура суспільства, яка створюється з метою дати відповіді та вирішити загальні проблеми, що існують в житті місцевої громади. Основне припущення, що використовується при цьому, полягає в тому, що жоден з секторів не може домінувати у суспільному житті. Такий підхід визначається тим, що окремі сектори не мають достатніх ресурсів та здібностей, щоб вирішити економічні, соціальні, екологічні проблеми місцевої громади самостійно.

В даний час у іноземній літературі МСП найчастіше трактується як трьохсекторне співробітництво між органами влади, бізнесом та некомерційними організаціями, метою якого є спільне забезпечення сталого місцевого розвитку [1,2]. Наприклад, Майкл Корнер і Пол Грімер пропонують таке визначення МСП: «... союз між сторонами , що представляють уряд, бізнес, громадянське суспільство, в якому стратегічно об'єднуються ресурси і здібності кожної зі сторін, сприяючого сталого розвитку, і яке засноване на принципах поділу ризиків, витрат і загальної вигоди».

Таким чином, відповідальність за стан МЕР покладається на всі три сектора суспільства, які виконуючи кожний свою роль, повинні працювати та координувати свою діяльність один з одним.

Узагальнюючи наведене, можна прийти до висновку, що покладання поняття МСП в основу визначення МЕР дозволяє розглядати його як процес налагодження та підтримки конструктивної взаємодії державного, комерційного та некомерційного секторів з метою спільними зусиллями вирішувати значущі для місцевої громади проблеми, що є актуальним та вигідним кожному зі секторів окремо і всім разом. Метою їх взаємодії в контексті забезпечення МЕР є: підвищення рівня життя населення шляхом створення додаткових робочих місць; підвищення рівня соціальних гарантій членам громади; вирішення екологічних проблем; збереження культурно - історичної спадщини, розвиток місцевої інфраструктури, тощо.

Підводячи підсумок проведеного розгляду основних підходів та поглядів на можливість покладання концепції МСП в основу програм МЕР, можна зробити наступні висновки, що відомі інтерпретації МСП характеризуються значним різноманіттям, яке обумовлено як різницею дисциплінарних підходів, з позицій яких розглядається даний феномен, його суб'єктної та об'єктної характеристикою. При застосуванні МСП як підґрунтя МЕР, воно розглядається як система взаємодії між різними соціальними суб'єктами місцевої громади, що забезпечує визначення спільної мети для реалізації їх інтересів. Таким чином, при застосуванні концепції МСП для аналізу процесів, які протікають при реалізації програм МЕР, партнерство може розглядатися як технологія взаємодії соціальних суб'єктів у рамках конкретної сфери життєдіяльності місцевої громади. Логічним прикладом теорії суспільного вибору є постановка питання щодо визначення такої форми МСП, як програма МЕР, коли держава для забезпечити ефективного використання суспільних ресурсів залучає до співпраці бізнес та місцеву громаду.

З приведених визначень видно, що концепція МСП в повній мірі може розглядатися як теоретичне підґрунтя формування і функціонування програм МЕР.

Список використаних джерел.

Звонар В.П. Міжсекторне партнерство як механізм реалізації регіональної соціальної політики : концепція для України [Текст] : монографія / В.П.Звонар. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2009. –300с.

Карпенко В. В. Міжсекторне партнерство в процесі розвитку громад: світовий досвід [Електронний ресурс] / В. В. Карпенко // Теоретичні та прикладні питання державотворення : електронне фахове вид. Одес. регіон. ін-ту держ. упр. НАДУ при Президентові України. – 2011. – Вип. 8. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/trpd/2011_82/07Karpenko.pdf.–Назва з екрану

Посібник з моніторингу та оцінювання програм регіонального розвитку/ Лендьял М., Винницький Б., Ратейчак Ю., Санжаровський І. За ред. Санжаровського І., Полянського Ю. – К.: К.І.С., 2007. – 80 с.

Планування місцевого розвитку/ПРООН, Муніципальна програма сталого розвитку. – Київ, 2005. - 69 с.

ВАСИЛЬЄВА ГАЛИНА ВАСИЛІВНА

старший викладач кафедри української та іноземних мов ОРІДУ НАДУ при Президентові України

SOCIAL ASPECT OF INTERCULTURAL DISCOURSE (СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ МІЖКУЛЬТУРНОГО ДИСКУРСУ)

There are several factors that influence person's communicative behavior and promote its excellence to great extent. Besides human nature and personality, culture is one of them. Each culture has a set of rules that its members take for granted. Those rules affect the way people think, act and speak.

In this paper we will analyze theoretical studies done on the domain of intercultural communication and review the characteristics of intercultural interaction, which often conflict with Ukrainian communication patterns, in order to facilitate intercultural communication of public servants when speaking to people from other countries.

As acquiring the rules of one's own culture is fairly an unconscious process, interlocutors are not always aware of many aspects of their own culture they apply as well as language structures they use. According to the J. Allwood's statement «the basic difficulty in intercultural communication is the differences that exist between the sender's and receiver's cultural backgrounds and way of communicating»[1]. Even everyday behaviour, the way people greet each other, complain, apologize etc. differ in many cultures. Thus, it is the teacher's role to bridge or at least to narrow cultural gaps, to smooth communication and help the students grasp the essence of other culture. By providing students with opportunities to consider the way people interact in their own culture or introducing them to a different pattern of individual values and ways of behavior, students can gain the kind of insight useful to them when encountering people from other cultures.

Small talk is one of the most common patterns of multifunctional communication, which reveals pitfalls and certain problems for speakers who have different cultural background. This type of interaction occurs most often in everyday conversation as it enhances the development of social relations between interlocutors. What is more, it is not only fluent speakers, who practice small talk, but also speakers who struggle to communicate their ideas in a foreign language.

There are different definitions of small talk. It is often thought of as neutral, non-task-oriented conversation about safe topics, where no specific goals need to be achieved. Wikipedia defines small talk as «an informal type of discourse that does not cover any functional topics of conversation or any transactions that need to be addressed». [2] Most researchers agree that it is different from a chat due to its multi-purpose nature. Apart from being used to pass time and avoid silence, small talk has other different aims which include establishing social relations, getting acquainted, developing social relations in a positive way as well as building trust and rapport between communication partners.

Thus, dealing with people who represent different culture an interlocutor should be aware of a cultural gap which might appear at the very beginning of a conversation. One of the main pitfalls can be the greeting form. In informal situation questions like «How are you?», «How's it going?», «What's new?» have become one of a greeting forms. They are often used instead of «Hello!» and answers are not really expected.

In a formal or semi-formal situation, greetings differ from being very formal, especially in the countries with hierarchical nature of society, to less formal when counterparts can expect questions about their health and the welfare of their family over a very long handshake.

The general purpose of small talk is building a positive relationship towards the person one talks to, so the choice of topics in the conversation should be under the permanent control of the counterparts. If the topic is wrong, the conversation might not satisfy both interlocutors. People who come to Ukraine from western countries are often shocked when at the very first meeting they are asked about their age, marital status, number of children and amount of money they earn. Most of them find such questions absolutely inappropriate for small talk.

The choice of topics which occur in small talk can be culture-dependent and all topics can be categorized as safe or unsafe [3, p.57] dependent on social background of communication partners involved in the conversation and their cultural background. This distinction varies. The same topics can be safe in one culture but unsafe in another. A typical behavior pattern for members of high-context cultures is not to reveal too much personal information during the first-time meeting. They prefer to move from immediate situation (the weather, premises, food) to social topics (sport events, current news, celebrities,) and further to private topics (home town, hobbies, friends), while in low-context cultures interlocutors often prefer to go to different topics. This fact should be taken into account by Ukrainian interlocutors when they speak with their foreign counterparts.

In conclusion, cultural differences of small talk should be taken into account while preparing and conducting English classes to public officers to help them «break the ice» of the first meeting, build positive relationship and achieve their communicative goals.

References.

1. Allwood, J. (1985), Intercultural communication [Electronic source] – Access mode: http://immi.se/eiw/texts/Intercultural_Communication_-_Jens_Allwood.pdf – Title from screen.
2. Small talk. [Electronic source] – Access mode: https://en.wikipedia.org/wiki/Small_talk – Title from screen.
3. Isbister, K., Nakanishi, H., Ishida, T., Nass, C., 2000. Helper agent: designing an assistant for human-human interaction in a virtual meeting space. In: Proceeding of CHI 2000. pp.57-64

ВАСИЛЬЄВ ОЛЕКСАНДР СЕРГІЙОВИЧ

здобувач ХРІДУ НАДУ при Президентові України

ВИБОРЧІ МЕХАНІЗМИ ІСПАНІЇ І ЛАТВІЇ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

У нашій країні виборча система є нестабільною, плінною, йде налагодження дієвої процедури голосування й проведення виборів. Але досить вагомою й заплутаною є процедура виборів стосовно українців, що перебувають, за тими чи іншими причинами, в період виборів за межами України, на окупованих територіях України, внутрішньо переміщених осіб. Тому досить корисним буде звернення до досвіду деяких європейських країн у врегулювання даних процедур.

В Іспанії будь-який виборець має право голосувати через поштове повідомлення. З метою забезпечення права підданих короля Іспанії на активне виборче право не залежно від місця знаходження їх законодавець передбачив три процедури голосування через поштове повідомлення: перша, якщо підданий знаходиться на території Іспанії; друга, за її межами на постійній основі; та третя, за її межами тимчасово в день проведення виборів.

Якщо підданий короля Іспанії постійно приживає за межами країни то він заповнює форму офіційного списку виборців, де зазначається адреса проживання за кордоном, яка направляється у провінційне бюро перепису населення в Іспанії. При цьому до зазначеної форми додаються копії наступних документів: особистого ідентифікаційний коду, паспорта та свідоцтво про підданство Іспанії. Провінційне бюро перепису реєструє підданого в реєстрі виборців та направляють йому поштою за місцем постійного проживання за кордом Свідоцтво про реєстрацію в Реєстрі виборців.

Якщо підданий тимчасово знаходиться за межами Іспанії в день виборів, то процес запиту голосування поштою змінюється. Йому треба заповнити форму офіційного списку виборців і доставити її особисто в посольство або консульство Іспанії та зареєструватись у консульському реєстрі.

Виборче Бюро перепису населення направляє пакет усіх матеріалів по місцю фактичного знаходження виборця, що він зміг дистанційно реалізувати своє активне виборче право. Пакет документів складає: бюлетенів для участі у голосуванні; два свідоцтва про реєстрацію в списку виборців; конверт з адресою провінційної виборчої комісії; конверт на ім'я іспанського посольства або консульства тієї країни, де знаходиться виборець; рахунок для оплати витрат доставки документів поштою; та інформаційний лист.

Виборець у відповідності до інструкції зазначеною в інформаційному листі здійснює своє виборче право шляхом постановки відповідної відмітки у бюлетені участі в голосування (окремо до Конгресу і Сенату), кладуть їх у відповідний конверт із наступними документами: Свідоцтвом про реєстрацію в Реєстрі виборців; копії посвідчення особи або паспорт або свідоцтво про громадянство та реєстрації в консульському реєстрі. Та направляє поштою замовним листом у свою провінційну виборчу комісію або в Іспанське посольство, консульство де є закордонні виборчі дільниці. При цьому дуже чітко регламентуються строки подачі документів і голосування. А вони в Іспанії чітко законодавчо прописані до конкретних дат (місяць, число), що циклічно повторюється [3].

Тобто в Королівстві Іспанія піддани мають можливість реалізувати своє активне виборче право за допомогою чітко визначеної процедури поштового замовного повідомлення. Й такий досвід буде корисним для України, застосування його може підвищити рівень забезпечення прав громадян України щодо волевиявлення.

Досить цікавим, й подекуди суперечливим є досвід Латвії. Підкресливши свою юридичну правонаступність від Латвійської республіки зразка 1918-1940 року, латвійська еліта в 1992 році відновила в країні дію Конституції Латвійської республіки, прийнятої Латвійськими Засновницькими Зборами ще 15 лютого 1922 року. До початку Другої світової війни Латвія встигла обрати 4 Сейми (Сейм – найвищий законодавчий орган країни) і напрацювати певну практику реалізації виборчого парламентського законодавства, так само як і самій Конституції Латвії зразка 1922 року. Знаходження Латвії у складі Радянського Союзу, що тривало більше 50 років, також вплинуло на формування певних стійких електоральних моделей громадської поведінки. Високий рівень латвійського парламентського електорального абсентеїзму пояснюється реакцією структур громадянського суспільства республіки на антиросійські настрої в суспільстві [2].

При розгляді електоральних принципів Латвійського законодавства щодо виборів можна зіткнутися з узаконеною сегрегацією населення на «повноправних громадян» і «неповноправних громадян», що зафіксоване в «Законі про вибори в Сейм» 1995 року. Стаття 5 цього Закону, фактично, визначає коло осіб, позбавлених пасивного виборчого

права, тобто права бути обраними в Сейм. Саме ця сукупність категорій латвійських громадян складає дуже значний сегмент латвійського суспільства – сегмент т.з. «неповноправних громадян». Неповноправними громадянами Латвійської республіки, згідно із Статтею 5 «Закону про вибори в Сейм» являються особи, які, у встановленому законом порядку були визнані недієздатними; відбувають термін покарання в місцях позбавлення волі; були судимі за умисне злочинне діяння і у яких судимість не погашена або знята, виключаючи реабілітованих; під час здійснення передбаченого в Кримінальному законі діяння знаходилися в неосудному стані, а так само після здійснення злочинного діяння захворіли душевним розладом, який відняв у них можливість розуміти або контролювати свою поведінку, і яким у зв'язку з цим призначена примусова міра медичного характеру або ж справа закінчено без застосування примусової міри; діючі або колишні співробітники служби державної безпеки СРСР, Латвійської РСР або іноземних держав, співробітники розвідки або контррозвідок; після 13 січня 1991 року були членами КПРС (ЛКП), в Інтернаціональному Фронті Робітників Латвійської РСР, в Об'єднаній раді робочих колективів, в Організації ветеранів війни і праці, у Вселатвійському Комітеті порятунку суспільства або його регіональних комітетах; судимих із забороною виставляти свою кандидатуру на виборах в Сейм, Європейський Парламент, міські думи, крайові думи і волосні ради, за винятком осіб реабілітованих або з погашеною або знятою судимістю [1].

Таким чином, вибори є одним із найважливіших інститутів функціонування держави, формою безпосереднього здійснення влади самим народом, в Україні, країнах-членах Європейського союзу, основні засади їх організації та проведення визначено на конституційному рівні та закріплено в нормативно-правових актах

Список використаних джерел.

1. Закон о выборах в Сейм от 25 мая 1995 г. Латвия. В ред. 23.07.2011. – Режим доступа : http://cvk.lv/pub/upload_file/krievu/Saeimas_vel_lik_2011_2_RUS.pdf.
2. Латвія: аналіз виборчого законодавства. – Режим доступу : <http://donklass.com/2010-03-15-15-40-59/109-analiz-zakonodatelstva-raznyx-stran/603-latvya-analiz-viborchogo-zakonodavstva.html>.
3. Сердюк Є. В. Проблеми забезпечення виборчих прав громадян України, які перебувають за кордоном. – Режим доступу : <http://www.law-property.in.ua/articles/-4-/132-2012-05-01-20-26-29.html>.

ВОЙНОВСЬКИЙ МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСББ: АНАЛІЗ ОЗНАК ІНСТИТУТУ БЕЗПОСЕРЕДНЬОЇ ДЕМОКРАТІЇ У СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

У вітчизняній літературі представлені різні визначення категорії «безпосередня демократія» [3; 10]. Спільним для всіх визначень є розуміння безпосередньої демократії, перш за все, як безпосередньої участі громадян у здійсненні влади, їх прямого волевиявлення при виробленні та прийнятті рішень. Проте, якщо одні автори розглядають безпосередню демократію в якості прямого волевиявлення громадян у виробленні та прийнятті лише державних рішень, то інші у поняття безпосередньої демократії вкладають пряме волевиявлення громадян в управлінні не лише державними, але й суспільними (громадськими, публічними) справами. Останнє розуміння кола суспільних відносин, що охоплюється безпосередньою демократією, є, на нашу думку, більш придатним, адже громадяни вирішують самостійно питання не лише державного, але й суспільного характеру. Однак, на відміну від колишніх визначень, до суспільних справ вчені на сьогодні відносять також питання, що вирішуються на рівні місцевого самоврядування. Таким чином, безпосередня демократія спрямована на вирішення як державних питань, так і питань місцевого значення, тобто має два рівня реалізації: державний та муніципальний.

Безпосередня демократія у системі місцевого самоврядування характеризується такими ознаками: 1) наявністю сукупності суспільних відносин; 2) здійсненням прямого волевиявлення громадян; 3) наявністю об'єкту прямого волевиявлення громадян, в якості яких виступають питання місцевого значення; 4) наявністю організаційних форм прямого волевиявлення громадян: обговорення, прийняття, виконання рішень, а також контроль за їх проведенням у життя [1].

Аналіз ОСББ (об'єднання співвласників багатоквартирного будинку) дозволяє виявити у них більшість з ознак інституту безпосередньої демократії у системі місцевого самоврядування. До них належать:

1. Наявність однорідної сукупності суспільних відносин. Сукупність суспільних відносин, що виникає в процесі функціонування ОСББ, можна поділити на три групи:

по-перше, суспільні відносини, що виникають в процесі створення ОСББ – вибору способу управління багатоквартирним будинком, приймання власниками приміщень рішення про управління комплексом нерухомого майна у багатоквартирному будинку через створення ОСББ, реєстрації ОСББ;

по-друге, суспільні відносини, що виникають в процесі діяльності ОСББ з управління багатоквартирним житловим будинком, утриманню спільного майна у багатоквартирному будинку, вирішенню питань користування вказаним майном, забезпеченню комунальними послугами громадян, що мешкають у такому будинку;

по-третє, суспільні відносини, що виникають при вирішенні питань утримання та благоустрою прибудинкової території та інших питань, що стосуються забезпечення та захисту прав та законних інтересів ОСББ, у тому числі відносин, що складаються у процесі об'єднання ОСББ в асоціації.

Таким чином, суспільні відносини, що існують в процесі організації та діяльності ОСББ, є суспільними відносинами, що виникають у зв'язку із волевиявленням громадян з приводу вирішення питань створення та діяльності ОСББ, а також інших питань, пов'язаних із забезпеченням діяльності ОСББ, учасники якого володіють взаємними правами та обов'язками. У зв'язку із цим, зазначені відносини є управлінськими.

2. Здійснення прямого волевиявлення громадян. Власники приміщень у багатоквартирному будинку здійснюють пряме волевиявлення при обранні способу управління багатоквартирним будинком; при виробленні, обговоренні та прийнятті рішень, що стосуються управління багатоквартирним будинком, утримання та благоустрою прибудинкової території. При вирішенні даних питань власники приміщень здійснюють пряме волевиявлення шляхом проведення загальних зборів власників приміщень.

3. Наявність об'єкту прямого волевиявлення, в якості яких виступають питання ЖКГ, які належать, як зазначалося, до питань місцевого значення.

4. Наявність організаційних форм прямого волевиявлення громадян: обговорення, прийняття, виконання рішень, а також контроль за їх реалізацією. Власники приміщень безпосередньо беруть участь в обговоренні, прийнятті та виконанні рішень у сфері управління багатоквартирним будинком, утримання та благоустрою прибудинкової території, подвір'я.

Таким чином, ОСББ самостійно, шляхом прямого волевиявлення його членів, вирішує певну частину питань місцевого значення, а саме: питання з управління багатоквартирними будинками, забезпечення належних та безпечних умов проживання громадян, забезпеченню потреб населення у житлово-комунальних та житлово-побутових послугах, інші питання житлово-комунального господарства. При цьому треба зазначити, що система ОСББ та їх функції поєднують форми безпосередньої та представницької демократії. Зокрема, у її вищому органі – загальних зборах – має прояв безпосередня демократія, у той самий час як через систему та функції інших органів (голова правління, правління, контрольно-ревізійна комісія, збори представників) має прояв представницька демократія.

У науці державного управління, а також у споріднених з нею правовій та політичній науці стосовно безпосередньої демократії використовуються дві категорії: форми та інститути. Одні автори намагаються використовувати категорію «інститути безпосередньої демократії» [11], інші використовують термін «форми безпосередньої демократії у системі місцевого самоврядування» [2; 5]. Деякі автори оперують зазначеними поняттями як тотожними [6].

У залежності від конкретного історичного етапу та політичної ситуації в українському суспільстві існували певні, такі що відповідають даному часу, форми безпосередньої демократії. Зі зміною рівня соціально-економічного, культурного та політичного розвитку суспільства з'являлися нові форми безпосередньої демократії та припиняли існувати деякі застарілі.

У теперішній час перелік форм безпосередньої демократії у системі місцевого самоврядування закріплений у законодавстві України та статутах територіальних громад. Серед них: збори громадян за місцем проживання [8], громадські слухання [12], громадські експертизи [4], громадські ініціативи [7] тощо.

Нормативне закріплення різноманітних форм прямої демократії на рівні місцевого самоврядування не є випадковим, адже безпосередня демократія, що є загальнолюдською цінністю, свій найбільший потенціал має саме у системі місцевого самоврядування. Однією з характерних особливостей місцевого самоврядування є максимальне наближення громадян до процесів управління на місцевому рівні. Слід зазначити, що вищенаведений перелік не є вичерпним. Разом із законодавчо закріпленими формами безпосереднього здійснення місцевого самоврядування, громадяни мають право брати участь у здійсненні місцевого самоврядування й в інших формах, що не входять у протиріччя із законодавством України. Зокрема, однією з ефективних форм здійснення права громадян на безпосереднє вирішення питань місцевого значення у сфері ЖКГ може бути інститут громадських інспекторів [8].

Оскільки законодавством встановлений відкритий перелік форм безпосередньої демократії у системі місцевого самоврядування, це дозволяє віднести ОСББ до інституту безпосереднього здійснення населенням місцевого самоврядування.

Список використаних джерел.

1. Бальцій, Ю. Ю. Принципи місцевого самоврядування та безпосередня демократія в Україні [Електроний ресурс] / Ю. Ю. Бальцій // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія «Право»: Збірник наукових праць. – Вип. 2. – К.: Академія муніципального управління, 2009. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu_pr/2009_2/8.pdf
2. Заяць, Д. Д. Форми прямої демократії у статутах територіальних громад України [Текст] / Д. Д. Заяць // Ефективність державного управління: Збірник наукових праць. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2010. – Вип. 23. – С. 352-360
3. Конституційно-правові форми безпосередньої демократії в Україні: проблеми теорії і практики [Текст]. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАНУ, 2001. – 354 с.
4. Купрій, В. Громадська експертиза та громадський моніторинг діяльності органів влади: навч. посібник [Текст] / В. Купрій, Л. Паливода. – К.: Макрос, 2011. – 200 с.
5. Лиска, О. Форми діяльності територіальної громади [Текст] / О. Лиска // Збірник наукових праць НАДУ. – К.: НАДУ, 2011. – Вип. 1. – С. 132-140
6. Місцева демократія в Україні: нові стандарти [Текст] / Укр. Незалеж. Центр політ. дослідж.: М. В. Лациба, І. М. Лукеря, О. Л. Ващук-Огданська. – К.: Агенство «Україна», 2013. – 236 с.
7. Місюра, В. Громадська ініціатива в системі місцевого самоврядування України [Текст] / В. Місюра // Вісник НАДУ. – 2005. – № 1. – С. 288-294
8. Орловський, О. Право членів територіальної громади на участь у загальних зборах [Текст] / О. Орловський // Юридичний вісник. – 2011. – №4. – С. 55-58
9. Орловський, О. С. Громадські інспектори благоустрою як різновид участі членів територіальної громади у місцевому розвитку [Текст] / О. С. Орловський // Університетські наукові записки. – 2009. – № 4. – С. 20-23.
10. Погорілко, В. Основні засади теорії безпосередньої демократії [Текст] / В. Погорілко // Право України. – 2000. – №8. – С. 26-31.
11. Прієшкіна, О. В. Місцева демократія в Україні: інститути та організаційно-правові форми реалізації [Текст]: Монографія / О.В. Прієшкіна. – О.: Фенікс, 2005. – 248 с.
12. Чернега, Р. Т. Громадські слухання – ефективний спосіб участі громадян у місцевому самоврядуванні [Текст] / Р. Т. Чернега // Перспективи. Науковий журнал. – Одеса. – 2003. – №2-3. – С. 83-84

**ДОТРИМАННЯ ВИМОГ ЩОДО КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ БЕЗПЕКИ ДАНИХ
ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ОБМІНУ ПОДАТКОВОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ**

В умовах поглиблення глобалізації сучасного світу організація ефективного інформаційного співробітництва є одним з пріоритетних завдань, що стоїть перед урядами країн – учасників світового співтовариства. Адже від ефективного обміну інформацією між податковими органами залежить справедливе оподаткування учасників міжнародних економічних відносин.

У цьому напрямі останнім часом було здійснено багато важливих кроків. Усі форми обміну інформацією – за запитом, автоматичний, спонтанний – останнім часом зазнали значних удосконалень завдяки спільним зусиллям міжнародних організацій і, зокрема, Організації економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР), та урядів країн світу, що усвідомлюють важливість такої діяльності [1]. Поряд зі стандартними формами податкового інформаційного співробітництва останнім часом значна увага приділяється автоматичному обміну інформацією про фінансові рахунки нерезидентів у рамках FATCA (Foreign Account Tax Compliance Act – Закон Сполучених Штатів Америки «Про податкові вимоги до іноземних рахунків») та CRS (Common Reporting Standard – загальний стандарт звітування) згідно із загальноприйнятим стандартом звітності, розробленим ОЕСР [3].

У такій ситуації одним з головних завдань, яке стоїть перед урядами країн світу і, зокрема, податковими органами, є забезпечення конфіденційності даних, що є предметом обміну. Вимоги щодо конфіденційності відображені в чинних двосторонніх Конвенціях про уникнення подвійного оподаткування, двосторонніх Угодах про обмін податковою інформацією, багатосторонній Конвенції про взаємну адміністративну допомогу в податкових справах Ради Європи/ОЕСР. Багатосторонньою Конвенцією про взаємну адміністративну допомогу в податкових справах Ради Європи/ОЕСР передбачено, що країни повинні здійснювати заходи чи надавати інформацію тільки відповідно до їхніх внутрішньодержавних права та практики, звертаючи увагу на необхідність захисту конфіденційності інформації та беручи до уваги міжнародні документи про захист особистого життя й про потоки персональних даних [4].

З будь-якою інформацією, яку отримано згідно з укладеними договорами, слід поводитися як з таємною так само, як з інформацією, отриманою за умов таємності, які застосовуються на території юрисдикції, що надає інформацію, якщо такі умови є більш суворими. Отримана інформація в будь-якому випадку розкривається лише особам або органам (зокрема судам та адміністративним чи наглядовим органам), причетним до оцінки, збору чи стягнення податків, до здійснення виконавчих заходів чи кримінального переслідування стосовно податків, належних до сплати, або причетним до прийняття рішень за апеляціями стосовно таких податків. Ця інформація може використовуватися лише особами чи органами, про яких іде мова в укладеному міжнародному договорі, і тільки для податкових цілей.

Конфіденційність інформації про платника податків завжди розглядається як наріжний камінь при побудові податкових систем. Як платники податків, так і податкові адміністрації мають право очікувати, що інформація, якою обмінюються, залишиться конфіденційною. Для того, щоб бути впевненими в діях податкових органів та дотримуватися своїх законних зобов'язань, платники податків мають знати, що важлива фінансова інформація не буде розголошена навмисно, з необачності чи через певний випадок.

Громадяни, підприємства та уряди будуть довіряти міжнародному обміну інформацією, якщо розкриття інформації, яка є предметом обміну, відбувається лише відповідно до того правового інструменту, на базі якого здійснюється обмін. Це питання як правової бази, так і наявності систем та процедур, що включають в себе весь спектр процесів для забезпечення практичного дотримання правової бази, інформаційної безпеки та цілісності в процесі обробки інформації. Три базові блоки, що мають важливе значення в забезпеченні належних гарантій захисту інформації, що є предметом обміну: (i) правова база, (ii) менеджмент інформаційної безпеки: практики та процедури, та (iii) контроль за дотриманням і санкції при порушенні конфіденційності [2].

Інструменти обміну інформацією загалом передбачають, що інформація не повинна надаватися до іншої юрисдикції, якщо розголошення інформації буде суперечити правовим нормам юрисдикції, що надає інформацію. Хоча це рідко застосовується на практиці, певні юрисдикції можуть вимагати у своїх компетентних органів вказати, що надана ними інформація не може бути використана чи розголошена у ході судового розгляду, що може призвести до накладення та виконання смертного вироку чи катування, або інших тяжких порушень прав людини (наприклад, коли податкова перевірка мотивується політичними, расовими чи релігійними переслідуваннями), оскільки це суперечить державній політиці юрисдикції, що надає інформацію. У цьому випадку забезпечення таких вимог може бути включене до угод між певними компетентними органами [2].

Забезпечення конфіденційності інформації, отриманої відповідно до застосованої правової бази, є надзвичайно важливим. У випадку будь-якого порушення конфіденційності чи невиконання гарантій (включаючи додаткові гарантії, у випадку їх наявності, що вказані компетентним органом, який надає інформацію) компетентний орган повинен негайно повідомити інші компетентні органи про таке порушення чи невиконання, включаючи будь-які санкції чи заходи щодо виправлення становища. Зміст будь-якого такого повідомлення має відповідати правилам конфіденційності та вітчизняному законодавству юрисдикції, де сталося порушення чи невиконання. Недотримання гарантій щодо конфіденційності та захисту даних може вважатися значним порушенням договірних умов і бути підставою для негайного призупинення дії міжнародного договору.

З метою дотримання зобов'язань щодо конфіденційності та безпеки даних, що є предметом обміну, податкові органи повинні оцінювати потенційний ризик неавторизованого доступу до інформації про платників податків, величину збитків від неавторизованого використання, розголошення, порушення, модифікації чи знищення отриманої чи наданої інформації про платників податків, що була отримана в ході обміну податковою інформацією. Податкові органи повинні належним чином захищати наявну інформацію в друкованій формі чи в цифрових інформаційних засобах, обмежувати доступ авторизованих користувачів до інформації та очистити цифрові засоби масової інформації перед утилізацією або повторним використанням, приділяти особливу увагу використанню авторизованого програмного забезпечення та обізнаності співробітників щодо вимог конфіденційності. Також повинна приділятися увага здійсненню моніторингу політики дотримання конфіденційності та виявлення будь-якого неавторизованого доступу і розголошення.

Список використаних джерел.

1. Implementing the Tax Transparency Standards: A Handbook for Assessors and Jurisdictions. Assessment by the Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes / OECD, Paris, 2011. – 224 p.
2. Standard for Automatic Exchange of Financial Information in Tax Matters, OECD Publishing [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dx.doi.org/10.1787/978926416525-en>
3. Tax Transparency 2014: Report on Progress / OECD, Paris [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oecd.org/tax/transparency/GFannualreport2014.pdf>
4. Конвенція про взаємну адміністративну допомогу в податкових справах Ради Європи/ОЕСР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_325

ГОРБИК ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ

здобувач ДРІДУ НАДУ при Президентові України

ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РИНКОМ ЦІННИХ ПАПЕРІВ БОЛГАРІЇ В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

В сучасному світі більшість розвинених національних фондових бірж мають новітні електронні системи управління веденням торгівлі. Фондовий ринок України не є винятком, а тому має спиратися на організаційно забезпечену сучасну електронну систему управління торгівлею цінними паперами, що в свою чергу призвело б до покращення ефективності державного управління ринком цінних паперів України. Використання однорідних систем управління торгівлею цінними паперами в Україні та на торговельних майданчиках країн ЄС пришвидшило б процес реформування та адаптації вітчизняного фінансового сектору державного управління до вимог фінансової системи ЄС. Дослідження успішного досвіду Болгарії, як країни, євроінтеграція якої є нещодавнім прикладом реалізації кінцевої мети, а саме вступу до ЄС є актуальним, зокрема і в контексті адаптації державного управління до вимог нормативно-правових актів ЄС у цій сфері.

Державне управління фондовим ринком Болгарії здійснюється Комісією з фінансового нагляду (далі – КФН), державним органом, який здійснює управління не тільки ринком капіталу, а й страхування, медичного страхування та пенсійного страхування. У 2003 р. Національна комісія з цінних паперів була замінена новим наглядовим органом – КФН, який безпосередньо підзвітний Національним зборам Республіки Болгарії. Структура та сфера діяльності КФН регламентується в законі: про Комісію з фінансового нагляду [3], про Публічне розміщення цінних паперів [7], про Заходи проти зловживань на ринку з фінансовими інструментами [6], про Діяльність колективних інвестиційних схем та інших колективних інвестицій [1], про Ринки фінансових інструментів [2], також в законі спеціального призначення про Інвестиційні компанії [8] та ін. Головним завданням Комісії з фінансового нагляду є збереження стабільності і прозорості небанківського фінансового сектора і забезпечення захисту споживачів фінансових послуг та продуктів.

Керівництво комісії складається з голови і трьох заступників голови. До складу організаційної структури управління Комісії з фінансового нагляду також входять: ланка внутрішнього аудиту, державний інспектор, офіцер інформаційної безпеки, головний секретар, департамент Координації, аналізу та політики регулювання та наглядової діяльності, Правовий департамент, в який включає відділи Нормативної діяльності, Методології та скарг; дирекцію Діловодства й адміністративного обслуговування, департамент Фінансової бізнес діяльності до якого входять: фінансово-рахунковий відділ, відділ УЧР, відділ Управління власністю; дирекція Міжнародного співробітництва, дирекція інформаційних технологій, дирекція зв'язку з громадськістю; департамент регуляторного режиму інвестиційною діяльністю, департамент Нагляду за інвестиційною діяльністю, що включає наступні відділи: ІППЦК, ЄЦК, Розслідування зловживань на ринку цінних паперів, правозастосування; департамент регуляторного режиму нагляду за безпекою з його двома відділами Режиму попереднього нагляду та Наглядової політики й аналізу; департамент Страхового нагляду, до складу якого входять такі відділи: Дистанційного нагляду, Перевірки, Адміністративно-кримінальної відповідальності; департамент Регуляторного режиму страхового нагляду, який поєднує відділи Регуляторного режиму та Аналізу й оцінки ризиків; департамент Страхового контролю з його відділами Дистанційного контролю та Оперативного контролю та ПАМ.

Департамент Нагляду за інвестиційною діяльністю регулює і контролює: регульовані ринки цінних паперів; Центральний депозитарій; фонд компенсації інвесторам; інвестиційні посередники; колективні інвестиційні схеми (UCITS); закриті інвестиційні компанії; компанії з управління; фізичні особи, які безпосередньо займаються цінними паперами та інвестиційним консалтингом; публічні компанії й інші емітенти цінних паперів. [3]

Болгарська фондова біржа – Софія офіційно ліцензована 9 жовтня 1997 р. є єдиною діючою фондовою біржею Болгарії. Обсяг біржової діяльності включає наступне: організацію торгівлі цінними паперами та іншими фінансовими інструментами; експлуатація і технічне обслуговування інформаційних систем управління торгівлею цінними паперами; створення та підтримку системи клірингу, що гарантує зобов'язання, за угодами з цінними паперами, укладеними на біржі. Внутрішня організація та структура фондової функціонує відповідно до положень норм законів фінансово – інвестиційного та податкового законодавства, а також цілого переліку правил біржі, прийнятих Радою директорів БФБ-Софія. Ринками, організованими біржею, є Головний ринок БФБ і Альтернативна ринкова база.

БФБ – Софія організовує і підтримує систему управління торгівлею фінансовими інструментами і пропонує додаткові продукти та послуги для інвесторів. Торгова система Xetra® була введена 16 червня 2008 і замінила торговельну систему RTS, яка використовувалася в період 2000 – 2008 рр. Система управління торгівлею Xetra® є одним із найсучасніших і технічно передових систем у світі, її реалізація є важливим кроком у розвитку місцевого ринку капіталу. Xetra® пропонує широкий спектр функцій, підтримує велику кількість типів та порядку організації торгівлі, що надає інвесторам можливість використання різних інвестиційних стратегій. БФБ – Софія розробила унікальну інтернет-систему управління електронного розміщення замовлень (COBOS), що дозволяє кінцевим користувачам (інвесторам) для розміщення замовлень на купівлю та продаж фінансових інструментів, які були допущені до торгів на біржі. 3

моменту свого впровадження у 2003 р. вона була предметом постійних змін і поліпшення з метою задоволення очікування інвесторів, в результаті нові модулі та функції були реалізовані, продуктивність системи була покращена. БФБ – Софія використовує систему управління Xetra® як електронний торговельний майданчик, керований Deutsche Boerse. Xetra® це загальноєвропейська електронна система управління торгівлею від Deutsche Boerse AG, що переводить готівкову ринкову торгівлю в акції та безліч інших інструментів, включаючи біржові фонди (ETFs), пайові інвестиційні фонди, облігації, варанти, сертифікати та андеррайтинг. Xetra® є однією з найпотужніших торгових платформ для грошового ринку цінних паперів і синонімом електронізації та інтернаціоналізації торгівлі цінними паперами. Deutsche Boerse надала право використання Xetra® в якості торговельну платформу Віденській фондовій біржі з листопада 1999 р., для Ірландській фондовій біржі в Дубліні із червня 2000 р. Крім того, торгів на Eurex і Eurex Repo, а також як систему управління торгівлею електроенергією Європейської Енергетичної біржі в Лейпцигу. Шанхайська фондова біржа, яка в Китаї є найбільшим фондовим ринком, буде використовувати технологію Xetra® як ключовий елемент своєї нової торгової платформи в майбутньому [4].

Отже, впровадження такої інноваційної системи на вітчизняному фондовому ринку має відбуватися за підтримки органів державного управління ринком цінних паперів України шляхом модернізації нинішньої або розробки власної нової. На наш погляд найкращим вирішенням проблеми отримання права на використання перевіреної досвідом Болгарії однієї з європейських електронних системи управління торгівлею цінними паперами задля збільшення обсягів капіталізації ринку цінних паперів України та може стати одним з головних факторів, що мають стати вирішальними для майбутньої інтеграції української фінансової системи у фінансову систему ЄС в контексті адаптації державного управління до вимог нормативно-правових актів ЄС у цій сфері.

Список використаних джерел.

1. Закон за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране. Обн., ДВ, бр. 77 от 4.10.2011 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.fsc.bg/public/upload/files/menu/ZAKON_za_dejnostta_na_kolektivnite_investicionni_shemi_i_na_drugi_predprietiqa_za_kolektivno_investir_0.pdf. – Title from screen.
2. Закон за пазарите на финансови инструменти [Електронний ресурс]. – режим доступу: http://www.fsc.bg/public/upload/files/menu/ZAKON_za_pazarite_na_finansovi_instrumenti_0.pdf. – Title from screen.
3. Комисия за финансов надзор [Електронний ресурс]. – Access mode: <http://www.fsc.bg>. – Title from screen.
4. Bulgarian Stock Exchange – Sofia [Електронний ресурс]. – Access mode: <http://www.bse-sofia.bg>. – Title from screen.
5. Financial Supervision Commission Act. Promulgated, State Gazette (SG) issue 8/28.01.2003, effective as of 1.03.2003 [Електронний ресурс]. – Access mode: http://download.bse-sofia.bg/pdf/FSC_Act-en.pdf. – Title from screen.
6. Measures Against Market Abuse With Financial Instruments Act. Promulgated, SG, No. 84/17.10.2006 [Електронний ресурс]. – Access mode: http://download.bse-sofia.bg/pdf/Measures_Against_Market_Abuse_With_Financial_Instruments_Act.pdf. – Title from screen.
7. Public Offering of Securities Act. Promulgated, State Gazette, issue 114/1999 [Електронний ресурс]. – Access mode: http://download.bse-sofia.bg/pdf/Public_Offering_of_Securities_Act.pdf. – Title from screen.
8. Special Purpose Investment Companies Act. Promulgated SG No. 46/20.05.2003 [Електронний ресурс]. – Access mode: <http://download.bse-sofia.bg/pdf/CSIPA-EN.pdf>. – Title from screen.

ГОРЯЧУК ВАЛЕРІЙ ФЕДОРОВИЧ

професор кафедри європейської інтеграції ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.е.н.

ЖИЛЕНКО-ПАЛАМАРЧУК ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

аспірант Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України

ВИТОКИ ТА ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ

Інституціоналізм як напрям економічної теорії з'явився наприкінці XIX – на початку XX ст., в результаті неспроможності класичної та неокласичної економічної теорії роз'яснити не прості процеси, що відбуваються в економіці індустріальних країн. Увага цього нового наукового напрямку була зосереджена на дослідженнях взаємодії економічних суб'єктів ринкової системи. Історичні передумови зародження інституціоналізму були зумовлені такими чинниками: перебудовою в ринковій системі під впливом монополізації та корпоратизації економіки; ринковою нестійкістю; соціальними протиріччями; збільшенням масових суспільних організацій та рухів; втратою безсумнівності неокласичної теорії про самостійність конкурентного ринку та невтручання держави [1].

В економічній теорії XX ст. домінувала неокласична теорія. Її основним положенням є те, що економічну поведінку людини визначає пошук можливих різноманітних варіантів використання обмежених ресурсів для досягнення власних цілей. Відповідно до цієї теорії суть економіки зводиться до науки про вибір [2]. Д. Норт критикував концептуальне положення неокласиків щодо повної раціональності індивідів. Також він зазначив, що прийняті неокласиками поведінкові постулати приносять користь для розв'язку лише деяких проблем [3]. Неокласична теорія не могла пояснити цілий ряд процесів, які відбувалися в реальній економіці. Представники інституціоналізму вважали, що неокласична теорія ґрунтується на нереалістичних передумовах і обмеженнях та застосовує моделі, неадекватні економічній дійсності, що неокласичні моделі абстрактні і надмірно формалізовані. «Відмова провідних економістів новоінституціоналістського напрямку від методологічного індивідуалізму, – зазначав Д. Ходжсон, – велика подія 90-х років» [4].

Засновник класичного інституціоналізму – Т. Веблен вважав, що задачею економістів є вивчення норм, звичаїв, звичок та їх еволюції для роз'яснювання рішень, які приймають економічні агенти за будь-яких обставин [5]. Класичному

інституціоналізму властиві три головні ідеї: 1) широке визначення предмета економічної теорії. Інституціоналісти вважали, що економічна теорія не повинна вивчати виключно економічні відносини. Це дуже вузько і часто призводить лише до абстракцій. Потрібно звертати увагу на увесь набір умов та чинників, що здійснюють вплив на господарське життя: правові, соціальні, психологічні, політичні; 2) необхідно досліджувати не тільки функціонування, а й розвиток і трансформацію суспільства. Рівновага в системі можлива тільки за умов соціального контролю над економікою, що сприяло б ефективному застосуванню усіх переваг ринкового механізму, нівелювання його недоліків. На думку інституціоналістів, ринок не є нейтральним та універсальним механізмом розподілу ресурсів; 3) потрібно відмовитися від аналізу економічних відносин з позицій так званої економічної людини. Необхідно досліджувати не дії окремих членів суспільства, а спільні, скоординовані дії організацій і державних органів. Держава має доглядати за освітою, екологією та медициною [6].

Представники даної течії сконцентрувалися на трьох групах проблем: – взаємозв'язки праці і капіталу; – взаємозв'язки корпорацій з дрібними і середніми підприємствами; – суперечності приватних і суспільних інтересів [1]. Вони критикували дії механізму автоматичного встановлення рівноваги в економіці і висували питання про важливість втручання держави в економіку ще до появи кейнсіанства. Якщо на думку неокласиків, вся економіка зводиться до ринку і всі суспільні відносини є ринковими, то класичні інституціоналісти ділять економіку на ринок та не ринок, досліджуючи те і інше як сферу дії інститутів, вивчають взаємодію ринків та інститутів, ринкових та неринкових сил.

Нова інституціональна економічна теорія пов'язується з іменами лауреатів Нобелівської премії у галузі економіки Р. Коузом і Д. Нортом. Ця теорія орієнтована на людину, її свободу та відкриває шлях до економічно ефективною, стійкою спільноти, що розвивається на основі внутрішніх стимулів. У цій теорії пояснюється ідея зменшення регулюючого впливу держави на ринкову економіку за допомогою самої ж держави, достатньо сильною, щоб встановити у суспільстві правила гри і контролювати їх виконання.

Методологія аналізу в новій інституціональній економічній теорії ґрунтується на встановленні видів і характеру інститутів за допомогою інтересів та поведінки індивідів, які застосовують їх для координації своєї діяльності. Суб'єкт займає перше місце в аналізі інститутів, що є схожим з неокласичною теорією. Неокласична теорія розглядала два види обмежень: фізичні – породжувані рідкістю ресурсів; технологічні – відображають рівень знань та практичної навиків економічних суб'єктів. Але, не береться до уваги інституціональне середовище. Відповідно до цієї теорії, всі ресурси розподілені та знаходяться в приватній власності, права власників чітко встановлені та добре захищені тощо. Представники нової інституціональної економічної теорії запропонували ще один клас обмежень, чим також зменшують економічний вибір. Вони вважають, що економічні суб'єкти діють у сфері трансакційних витрат та існуючому ризику і невизначеності.

Нова інституціональна економічна теорія в порівнянні з неокласичною є більш реалістичніша, що відображується у обмеженій раціональності та опортуністичній поведінці. Обмежена раціональність показує факт обмеженості людського розуму. Знання, якими володіє людина завжди неповні, вони не здатні засвоїти всю інформацію та пояснити її щодо всіх ситуацій вибору. О. Вільямсон запровадив поняття «опортуністична поведінка», яка виражається як «переслідування власного інтересу з використанням підступництва» [7].

Інституціоналісти одні з найперших висунули ідею державного контролю над економікою та підготували теоретичну основу для післявоєнних теорій її трансформації. Як вважають відомі російські інституціоналісти О. В. Іншаков та Д. П. Фролов, в сучасних умовах ідейного банкрутства неокласики «на перший план висувуються альтернативні і периферійні течії, але саме інституціоналізму належить реалізувати історичний шанс – утвердитись як лідируючий науковий напрям, що найбільшою мірою впливає на економічну теорію, практику і політику» [8].

Список використаних джерел.

1. Історія економічних учень: підручник: у 2 ч. / [В. Д. Базилевич, Н. І. Гражевська, П. М. Леоненко та ін.]; за ред. В. Д. Базилевича. – Ч.1. – [2-ге вид.]. – К.: Знання, 2005. – 567 с.
2. Ткач А. А. Інституціональна економіка. Нова інституціональна економічна теорія: навчальний посібник [Електронний ресурс] / А. А. Ткач. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 304 с. – Режим доступу: <http://uchebniks.net/book/303-institucionalna-ekonomika-navchalnij-posibnik-akach-aa/6-12-instituti.html>.
3. Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики / Д. Норт; [пер. с англ. А. Н. Нестеренко; предисл. и науч. ред. Б. З. Мильнера]. – М.: Фонд экономической книги «Начала», 1997. – 188 с.
4. Ходжсон Дж. Что такое институты? / Дж. Ходжсон // Вопросы экономики. – 2007. – № 8. – С. 28-48.
5. Веблен Т. Теория праздного класса / Т. Веблен; [пер. с англ. под ред. В. В. Мотылева]. – М.: Прогресс, 1984. – 367 с.
6. Мамалуй О. О. Основи економічної теорії / О. О. Мамалуй. – Київ: Юрінком Інтер, 2006. – 479 с.
7. Williamson Oliver. E. (2002) The New Institutional Economics: Taking Stock, Looking Ahead, Journal of Economic Literature, vol. 38, pp. 595–613.
8. Иншаков О. В. Эволюционная перспектива экономического институционализма / О. В. Иншаков, Д. П. Фролов // Вопросы экономики. – 2010. – № 9. – С. 13-14.

ДИВУЩАК ОКСАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

НЕРЕГУЛЬОВАНА МІГРАЦІЯ ТА ПРОБЛЕМА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Проблеми нелегальної міграції і торгівлі людьми привертають сьогодні усе більшу увагу міжнародного та європейського співтовариств. торгівля людьми, як і нелегальне переправлення мігрантів, становить надзвичайно серйозну гуманітарну, економічну та міграційну проблему, так само, як і проблему транснаціональної злочинності [5].

30 липня 2015 року з нагоди всесвітнього дня боротьби з торгівлею людьми міжнародна організація з міграції (мом) оприлюднила нові соціологічні дані по нерегульованій міграції та загрозу торгівлі людьми в Україні [3].

на часі також обговорення наслідків агресії росії проти України, яка призвела до появи понад 1,3 млн переселенців. ця категорія населення є особливо уразливою до експлуатації.

Так, за даними щорічної доповіді державного департаменту США щодо торгівлі людьми у світі у зоні збройного конфлікту мали місце викрадення жінок і дівчат з метою їх подальшої експлуатації в секс-рабстві та у примусових роботах. зазначається також, що російсько-терористичні сили в окупованих регіонах використовували неповнолітніх в якості солдатів, інформаторів та живого щита [2].

у раді Європи вбачають збільшення кількості тимчасово переміщених осіб в Україні як потенційну загрозу для протидії торгівлі людьми [4].

Сьогодні близько 21% потенційних трудових мігрантів з України погодилися б заради роботи в іншій країні перетнути кордон нелегально або працювати «під замком», віддавши роботодавцю свій паспорт. Чотири роки тому кількість таких людей становило лише 14% від загальної кількості потенційних трудових мігрантів [1].

Саме таку загрозу тенденцію міжнародне співтовариство розглядає в Україні. Збільшення загрози для людей стати жертвами торгівлі і експлуатації у зв'язку зі збільшенням кількості тимчасово переміщених осіб є сприятливим чинником через складні соціально-економічні обставини, в яких вони опинились у зв'язку з проведенням антитерористичної операції.

Важкі життєві умови спонукають багатьох українців приймати ризиковані пропозиції працевлаштування за кордоном і погоджуватися на умови праці, на які в іншій ситуації вони б не погодилися.

В сучасних умовах озброєного конфлікту та нерегульованої міграції внутрішніх переселенців зростає також проблема внутрішньої торгівлі людьми. Торгівля людьми, що передбачає їх нелегальне переправлення через кордон, є формою нелегальної міграції.

Нелегальне переправлення мігрантів включає ряд характерних рис, притаманних і торгівлі людьми. Серед них:

- обов'язкова наявність посередника, контрабандиста, який організовує перетин кордону, але не надає такого широкого кола послуг, як торговці людьми;
- нелегальність перетину міжнародних кордонів;
- цілковита добровільність переміщень людей;
- отримання прибутку з тих грошей, які нелегальний мігрант платить контрабандисту [5].

Але слід наголосити на тому, що торгівля людьми ніколи не має добровільного характеру і має на меті експлуатацію. Це є двома основними критеріями, що відрізняють її від нелегальної міграції. Саме фактори добровільності та подальшої експлуатації, з позицій ООН, є основою розмежування термінів «торгівля людьми» та «нелегальна міграція» [6].

Серед основних причин поширення торгівлі людьми в Україні експерти називають такі:

- недостатня поінформованість про можливості працевлаштування за кордоном, незнання міграційного законодавства;
- недостовірне подання інформації про життя за кордоном;
- попит на дешеву робочу силу в країнах призначення;
- активна діяльність злочинних угруповань і недостатнє переслідування торговців людьми;
- насильство в родині.

Оскільки зазначені вище негативні явища становлять собою міжнародні проблеми, країни світу, яких злочинці об'єднують за джерелами походження, пунктами транзиту та призначенням живого товару чи нелегальних мігрантів, мають інтегрувати свої зусилля у боротьбі із цими протиправними діями [5].

Це власне проблема не тільки України і наших найближчих сусідів на Заході, вона виходить навіть за рамки українсько-російського кордону. Ця проблема вже давно набула загальноєвропейських масштабів. У цьому зв'язку цілком логічним і зрозумілим є бажання європейських країн поставити надійний заслін потоку незаконної міграції, але якщо країни Євросоюзу прагнуть зміцнити свої нові кордони на сході, зокрема з Україною, то вони повинні подбати і про те, як допомогти Україні у розв'язанні проблем нелегальної міграції та шукачів притулку на її території [7].

Позитивне для України – це поступове удосконалення законодавства, покращення координації у цій сфері, що стало результатом процесу реформ.

Необхідним вбачається спільно з партнерськими НУО по всій території України активізувати роботу зі встановлення робочих контактів з країнами транзиту та призначення, сприяння взаємній правовій допомозі, управління ресурсами, надання обладнання, зміцнення механізмів захисту постраждалих/свідків, співпраці з Державною міграційною службою України та Державною прикордонною службою України для підвищення можливостей ідентифікації потенційних постраждалих від торгівлі людьми на кордонах країни і покращення співпраці зі спеціалізованими підрозділами міліції в умовах загрози розвитку в країні нелегальної трудової міграції.

Список використаних джерел.

1. Дослідження з питань міграції та торгівлі людьми: Україна, 2015р., підготовлено GfK Ukraine для Міжнародної Організації з Міграції : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://iom.org.ua/sites/default/files/pres_kit_gfk_iom2015_ua_fin_3_2.pdf

2. Матеріали щорічної доповіді державного департаменту США щодо торгівлі людьми у світі. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.state.gov/documents/organization/243562.pdf>

3. МОМ: в Украине на подъеме нерегулируемая миграция и растет угроза торговли людьми. // Електронне видання «Центр новин ООН». : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org/russian/news/story.asp?newsID=24180#.Vh1loPntmkp>

4. Несторова П. Група експертів Ради Європи стосовно протидії торгівлі людьми (ГРЕТА). : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrinform.ua/rubric-iac/1836221u_e_vropi_boyatsya_shcho_bigentsi_z_donbasu_stanut_gertvami_torgivli_lyudmi_2043954.html

5. Серова І. Визначення понять «торгівля людьми» та «нелегальне переправлення мігрантів» у міжнародному праві: проблеми та перспективи. / І. Серова // Юридичний журнал . – 2005. – №7 . – С.56-60 .

6. Специальный доклад докладчика комиссии по правам человека ООН. E/сn.4/2000/68 от 29 февраля 2000 г. – С.11.

7. Товт М. Нелегальна міграція та біженці як субрегіональна проблема та шляхи її подолання / М. Товт // Матеріали міжнародної конференції «Євроатлантична Інтеграція України: Регіональний Вимір», Львів 20-21 березня 2003 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ji-magazine.lviv.ua/conf-march03/tovt.htm>

ДОБРІЙ ДІАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Першим кроком у розробці програми соціально-економічного розвитку регіону є визначення стратегії його розвитку. Визначення довгострокових цілей, оцінка їх ресурсного забезпечення та можливості реального досягнення, урахування та всебічний аналіз основних факторів впливу на розвиток є актуальною та такою, що потребує свого вирішення, проблемою для багатьох органів публічної влади [2, 3]. З свого боку, процес стратегічного планування є дієвим інструментом органів влади при:

- визначенні напрямку та пріоритетів місцевого розвитку;
- розробці стратегії досягнення визначеної мети;
- проведенні аналізу та попередній оцінці результатів, що очікуються;
- створенні механізму оперативного управління місцевим розвитком;
- вдосконаленні їх роботи.

Невід'ємною складовою процесу стратегічного планування розвитку території є політична складова процесу прийняття рішень. Така передумова обумовлена тим, що сам процес стратегічного планування на засадах визначення і узгодження стратегічних для суспільства питань передбачає урахування політичних мотивів при прийнятті відповідних рішень.

Взагалі, існує багато визначень поняття «стратегія місцевого розвитку». Найбільш доцільним є сенс покласти в основу такого визначення підхід запропонований І. Ансоф, який використовуючи концепцію стратегічного менеджменту, встановив, що стратегія є наборів правил прийняття рішення, які відносяться до чотирьох груп: відносини із зовнішнім середовищем; відносини і процеси всередині організації; правила дій; засоби оцінки поточних і майбутніх результатів діяльності. Таким чином, стратегія є сукупність правил для прийняття рішень з метою забезпечення стійкого зростання і розвитку території [1,3]. При цьому, за М. Портером, стратегія є також позиціонування організації щодо середовища [6].

Таким чином, стратегія місцевого розвитку повинна виконувати такі завдання:

- а) орієнтувати на досягнення стратегічних цілей, що забезпечують задоволення стратегічних громадських, корпоративних та особистих інтересів;
- б) бути гнучкою, враховувати багатоваріантність стратегічних ситуацій;
- в) концентрувати стратегічні і тактичні конкурентні переваги суб'єктів і об'єктів управління, вплив зовнішнього середовища тощо.

В основу самого процесу стратегічного планування звичайно покладається так званий цикл стратегічних змін [5]. Це повторюваний і динамічний процес, який зумовлює достатньо впорядкований, прозорий та ефективний підхід до визначення, як досягнути того, що для місцевої громади є найбільш вагомим. Але рекомендувати використання такого підходу можливо тільки за умов застосування відповідної методики, що базується на механізмах стратегічного партнерства між органами публічної влади та всіма залученими до співпраці секторами суспільства [4]. Основні механізми стратегічного планування, що звичайно застосовуються при визначенні та реалізації відповідних етапів планування, приведені на рисунку.

До основних завдань при розробці будь якої стратегії слід віднести пошук тих сильних сторін регіону, які забезпечують його унікальні переваги. При цьому слід особливу увагу приділити оцінці поточного соціально-економічного стану регіону, оскільки він у першу чергу визначає успіх стратегічного плану з позицій перспектив його реалізації та подальшого розвитку. Для цього в першу чергу слід мати відповіді на такі питання, в чому полягають конкурентні переваги регіону та які існують наявні ресурси для його розвитку.

Кінцевим результатом етапу проведення аналізу є підготовка пропозицій по пріоритетах розвитку та використання наявних конкурентних переваг. Поза формальної методики, що використовується [4], для цього можна запропонувати додаткові кроки:

- визначення пріоритетів у розвитку регіону;
- вибір механізмів, покликаних зменшити негативний вплив існуючих проблем у розвитку регіону;
- формулювання пропозицій щодо можливого варіанту розвитку регіону;
- висування альтернативних пропозицій та альтернативних стратегій розвитку.

Рис. Механізми стратегічного планування.

Результатом, що очікується при виконанні перерахованих заходів, у підсумку є обґрунтоване визначення стратегічної мети та забезпечення економічного розвитку регіону, підвищення його конкурентоспроможності. Для цього, обрані пріоритетні напрямки та завдання стратегічних планів, повинні враховувати та сприяти реалізації вже існуючим конкурентним перевагам та в повній мірі використовувати наявні ресурси.

Таким чином, планування, а потім і виконання стратегічного плану за ініціативою органів публічної влади повинна базуватися як на засадах існуючих пропозицій з боку політичних сил та громади, так і результатів досліджень по встановленню перспектив соціально-економічного розвитку регіону. При цьому, урахування проектів і програм, які вже виконуються та мають співвідношення між собою є обов'язковим.

Список використаних джерел.

1. Ансофф И. Стратегическое управление. — М.: Экономика, 1989.
2. Державне управління регіональним розвитком України [Текст] : монографія / за заг. ред. В. Є. Воротіна, Я. А. Жаліла. — К. : НІСД, 2010. — 288 с.
3. Коротич О.Б. Методологічні засади державного управління регіональним розвитком [Текст] / О.Б. Коротич // Теорія та практика державного управління. — Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2005. — Вип. 3 (12). — 316 с.
4. «Методичні рекомендації щодо розроблення регіональних стратегій розвитку». Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції від 29 червня 2002 р. № 224.
5. Blakely, Edward J. and Bradshaw, Ted K. Planning Local Economic Development. Third Edition. Thousand Oaks, California: Sage Publications, 2002
6. Porter M. From Competitive Advantage to Corporate Strategy, HBR, May – June, 1987.

ДУКОВ ДМИТРО ФЕДОРОВИЧ

здобувач кафедри європейської інтеграції ОРІДУ НАДУ при Президентові України

УГОДИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Для України важливе значення має європейський досвід впровадження угод регіонального розвитку між державою та регіонами. Французькі угоди є одним із засобів оптимізації розподілу відповідальності за регіональне планування між різними органами державної влади. Ці угоди нормативно визначають адміністративну, правову та фінансову зацікавленість державної влади займатися розвитком регіонів у середньостроковій перспективі. Угоди мають універсальний характер, кожний регіон укладає таку угоду з державою на 7 років (до 2000 р. – на 4 роки). За змістом типова угода складається з обґрунтування спільної програми дій між державою та регіональною адміністрацією, самої

спільної програми та фінансових зобов'язань, що включає: спільні цілі; конкретні цілі по регіону та заходи з їх досягнення; зобов'язання по фінансуванню [1].

Кошти на регіональний розвиток у Франції спрямовуються за 4-ма напрямками:

- розвиток фізичної інфраструктури;
- програми узгоджених дій, спрямовані на зони з особливими проблемами;
- освіта та наукові дослідження;
- підвищення зайнятості й поживлення економічного розвитку (поліпшення ділового середовища для малих підприємств шляхом надання грантів та консультацій) [1].

У Польщі укладання угод між регіонами (воєводствами) та центральним урядом здійснюється на основі Закону «Про принципи підтримки регіонального розвитку» (ухвалено у травні 2000 року), в якому:

- визначаються заходи як центральних органів, що підтримуються регіоном, так і заходи, що реалізуються регіональними органами і підтримуються Урядом;
- визначається рівноправний рівень сторін, що укладають угоду;
- гарантується доступ до будь-якої інформації, яка є у центральних органів виконавчої влади та у органів регіонального самоврядування, що стосується предмету укладання угоди;
- передбачається фінансова відповідальність сторін за невиконання умов угоди [1].

В ЄС досвід використання угод регіонального розвитку є позитивним, особливо, на рівні між Єврокомісією та урядами країн-членів щодо планування, реалізації та контролю за виконанням проектів в рамках структурних фондів.

В Україні згідно закону «Про стимулювання розвитку регіонів» угоди щодо регіонального розвитку укладаються між Кабінетом Міністрів України та Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласними радами, Київською та Севастопольською міськими радами.

В. Жук виділяє такі позитивні риси укладання і реалізації угод:

- можливість повсюдного запровадження стратегічного планування регіонального розвитку;
- концентрація ресурсів регіонів та держави для вирішенні найгостріших проблем;
- узгодження інтересів органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо реалізації стратегічних завдань регіонального розвитку;
- диверсифікація джерел ресурсів регіонального розвитку, у тому числі, можливість широкого залучення приватного капіталу для фінансування спільних проектів регіонального масштабу;
- підвищення відповідальності місцевих органів влади за ефективне використання ресурсів, спрямованих на вирішення соціально-економічних проблем регіону;
- чітке визначення зобов'язань сторін, спільна відповідальність уряду і місцевої влади за кінцевий результат реалізації визначених завдань тощо [2].

Дієвість державних інвестиційних інструментів регіонального розвитку взагалі, та угод щодо регіонального розвитку зокрема, в значній мірі, залежить від мети регіональної політики. Згідно статті 158 Договору про створення Європейської Спільноти «... метою регіональної політики ЄС є забезпечення різностороннього та гармонійного розвитку Спільноти і активізація діяльності у напрямі посилення економічного і соціального згуртування. Зокрема, Спільнота зосереджується на зменшенні різниці у рівні розвитку регіонів і відсталості окремих регіонів».

В Україні згідно ст. 2 Закону «Про стимулювання розвитку регіонів», прийнятому у 2005 році, стимулювання розвитку регіонів здійснюється з метою забезпечення їх сталого розвитку, підвищення рівня життя населення, формування середнього класу; ефективного використання ресурсів; створення рівних умов для динамічного, збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів України; забезпечення соціальних гарантій для кожного громадянина незалежно від місця його проживання; подолання депресивного стану окремих територій, своєчасного і комплексного розв'язання проблем охорони довкілля.

Перелічені цілі – забезпечення сталого розвитку, підвищення рівня життя, подолання бідності, формування середнього класу, ефективне ресурсів і таке інше не є виключно цілями регіональної політики. Вони є цілями економічного розвитку взагалі незалежно від рівня (національний, регіональний, місцевий). Тільки в останньому пункті мова йде про подолання депресивного стану окремих територій, але це є лише частиною мети, визначеною ЄС (зменшення різниці у рівні розвитку регіонів і відсталості окремих).

У новому Законі України «Про засади державної регіональної політики», прийнятому у лютому 2015 року і який розглядається як базовий в сфері регіональної політики, в статті 2 визначено, що метою державної регіональної політики є «створення умов для динамічного, збалансованого розвитку України та її регіонів, забезпечення їх соціальної та економічної єдності, підвищення рівня життя населення, додержання гарантованих державою соціальних стандартів для кожного громадянина незалежно від його місця проживання». Тобто, мови про зменшення різниці у рівні розвитку регіонів і відсталості окремих регіонів взагалі не має.

Таким чином, ми маємо невідповідність українського законодавства вимогам європейського в частині визначення мети регіональної політики. При цьому слід зазначити, що наслідком обраного шляху інтеграції з ЄС є необхідність пристосування національного законодавства до європейського. Більше того, у процесі приведення у відповідність законодавчої бази регіональної політики Польщі до правил ЄС потрібно було брати до уваги положення Європейської Спільноти щодо законодавчих актів в інших галузях, зокрема, положення щодо конкурентоспроможності, соціальної політики та політики захисту навколишнього середовища [3, с. 9-10].

Тому, враховуючи європейський вибір України, пропонується внести відповідні законодавчі зміни щодо мети регіональної політики країни, зробивши в них головний акцент на відповідність нормам ЄС. Таке розуміння мети регіональної політики зовсім в інший площині ставить питання застосування угод щодо регіонального розвитку. На перший план виходять регіони з низьким рівнем економічного розвитку, а не так як це було, коли перші угоди були укладені з Донецькою та Львівською областями, і коли головним чинником був не рівень розвитку регіонів, а політичні уподобання.

Список використаних джерел.

1. Карпець С.Л. Світовий досвід управління регіональним розвитком / С.Л. Карпець // ВІСНИК ЖДТУ Серія: Економічні науки, 2008. -№ 2 (44). – С. 252-259.52
2. Жук В. Підвищення ефективності реалізації угод щодо регіонального розвитку між кабінетом міністрів України та обласними радами [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/monitor/september09/18.htm>.
3. Формування політики регіонального розвитку: досвід країн Центральної та Східної Європи в контексті вступу до ЄС [Електронний ресурс] / Канадське Агентство з Міжнародного Розвитку. 2006. – 142 с. – Режим доступу: http://derzhava.in.ua/Lists/2/Attachments/1857/CEE_Report_UKR1.pdf.

ЖУКОВСЬКА ГАЛИНА ГРИГОРІВНА

аспірант кафедри державного менеджмента НАДУ при Президентові України

ДОСВІД КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Стратегія ЄС по викориненню торгівлі людьми на період 2012-2016 років встановлює загальний підхід ЄС до вирішення проблеми торгівлі людьми. Головна відповідальність за вирішення цієї проблеми покладається на держави члени. Стратегія забезпечує рамки для координації зусиль, спрямованих на реалізацію положень Директиви 2011/36/ЄС, фокусуючись на пріоритетних областях (якими є: 1) виявлення, захист та надання допомоги жертвам торгівлі людьми; 2) активізація діяльності з попередження злочину торгівлі людьми; 3) судове переслідування винних осіб; 4) посилення координації, співпраці та узгодженості політики [1, р. 2]) у партнерстві з інституціями ЄС, національними органами юстиції та внутрішніх справ, а також широким колом інших зацікавлених осіб.

У Стратегії визнається, що вступити у перший контакт з жертвами торгівлі людьми потенційно може широке коло осіб та організацій. Тому важливо, щоб вони були обізнані і навчені ідентифікувати жертв торгівлі людьми, а також знали, які дії слід вживати після виявлення таких осіб. Комісія ЄС визначила у Стратегії п'ять основних потреб, які мають забезпечуватись жертвам торгівлі людьми – повага та визнання їх статусу, надання допомоги, захисту, доступу до правосуддя та компенсації.

Відповідно до статті 11 Директиви 2011/36/ЄС допомога та підтримка жертв торгівлі людьми має проводитись на основі оцінки індивідуальних потреб і має включати щонайменше надання безпечного і належного місця тимчасового проживання, матеріальну допомогу, медичне лікування, психологічну допомогу, консультування та надання необхідної інформації, за потреби – письмового та усного перекладу. Саме для цього від держави-члени зобов'язуються створити та забезпечити належне функціонування національних механізмів перенаправлення жертв торгівлі (НМП). Вони покликані включати у себе процедури з виявлення, передачі жертв торгівлі людьми, надання їм відповідного захисту та допомоги, а також об'єднувати роботу усіх відповідних органів державної влади та громадянського суспільства[2].

Загалом, національний механізм перенаправлення можна визначити як «рамки співробітництва, в якому державні органи виконують свої зобов'язання щодо захисту і утвердження прав людини жертв торгівлі людьми, координуючи свої зусилля у стратегічному партнерстві з представниками громадянського суспільства» [3, р. 15].

Встановлення таких механізмів має на меті забезпечити комплексну, інтегровану та активну систему реалізації прав жертв торгівлі, шляхом їх оперативного направлення до відповідних служб, які нададуть їм допомогу і захист. Одним з ключових моментів є використання підходу, орієнтованого на забезпечення прав жертви торгівлі людьми. На практиці, орієнтований на жертву підхід має бути спрямований на розвиток довірчих відносин з (можливими) жертвами торгівлі людьми, на перенаправлення їх у відповідні служби підтримки та надання інформації про їхні права. При цьому, кожній ідентифікованій або імовірній жертві торгівлі людьми повинна бути надана повна інформація про наступне:

- права та обов'язки можливої жертви торгівлі людьми;
- призначення періоду для реабілітації та роздумів стосовно співпраці з правоохоронними органами;
- доступні послуги допомоги (надання місця проживання, консультування та ін.);
- дії слідчих органів та прокуратури (час, тривалість, права та обов'язки під час кримінального процесу, які надаються права, можливі репарації);
- поточні питання безпеки і функціонування системи захисту свідків;
- можливі подальші етапи пере направлення [4, с. 32].

Крім того, функціонування НМП позитивно впливає на розвиток національного законодавства, напрямків політики та відповідних процедур стосовно таких питань як право на тимчасове проживання, репатріація, компенсація, права свідка чи сторони у судовому провадженні завдяки обміну досвідом та кращими практиками між органами влади та представниками громадськості, виявленню проблемних місць у системі протидії торгівлі людьми, проведенню моніторингу та оцінки ефективності її діяльності.

Таким чином, співробітництво органів державної влади з громадськістю у рамках НМП, а також залучення до роботи спеціалістів різного напрямку дозволяє досягти балансу між ефективною правоохоронною діяльністю держави та захистом прав людини. Участь громадянського суспільства в рамках такого механізму «...передбачає можливість проведення ретельного аналізу заходів по боротьбі із торгівлею людьми на предмет того, в якій мірі вони захищають права людини. Крім того, міждисциплінарні групи з більшою вірогідністю мають необхідний досвід по розробці заходів для боротьби із торгівлею людьми» [5, р. 27].

Структура НМП може змінюватись в залежності від особливостей конкретної держави, але вона має відповідати своїй головній меті – формалізації співробітництва між державними органами та неурядовими організаціями, які займаються жертвами торгівлі людьми. Такий механізм зазвичай включає в себе роботу національного координатора, в ролі якого, як правило, виступає урядовий високопосадовець, а також круглого столу, який складається з високопоставлених службовців відповідних державних органів та представників громадянського суспільства, і

покликаний займатися розробкою рекомендацій для національної політики та процедур для роботи з жертвами торгівлі людьми.

НМП також може включати в себе окремі робочі групи, покликані займатися конкретними питаннями, що стосуються потерпілих. Вважається, що більшу ефективність НМП можна досягти у тому випадку, якщо він ґрунтується на офіційній угоді про співпрацю між учасниками – такій як меморандум про взаєморозуміння – в якій закріплюються права та обов'язки кожного учасника процесу. Такі механізми потребують активної співпраці між державними органами та громадськістю, оскільки функції із забезпечення захисту та допомоги жертвам торгівлі зазвичай розподілені між ними таким чином, що не можуть оперативно бути реалізовані без відповідного рівня взаємодії та координації.

Важливими елементами НМП мають стати внутрішній моніторинг, оцінювання, зворотній зв'язок, для цього бажаною є участь якомога ширшого кола учасників. Також, НМП має забезпечити:

- керівництво щодо того, як виявити та відповідним чином проводити роботу з жертвами торгівлі людьми без утиску їх прав та надаючи їм можливість самостійно прийняти необхідні рішення;
- систему перенаправлення жертв торгівлі до спеціалізованих служб, які зможуть надати притулок та захист від фізичної та психологічної шкоди, а також служб підтримки. Такий притулок включає в себе також надання медичної, соціальної та психологічної підтримки, юридичних послуг, допомогу в отриманні документів, що засвідчують особу, а також сприяння добровільній репатріації чи переселенню;
- належні обов'язкові механізми, спрямовані на гармонізацію допомоги жертвам торгівлі людьми, які залучені до слідчих чи судових дій;
- інституційні рамки для забезпечення міждисциплінарної основи в роботі механізму, що дозволить адекватно реагувати на комплексну проблему торгівлі людьми та проводити моніторинг і оцінку такої діяльності [6, р. 16].

Таким чином, Стратегія ЄС по викоріненню торгівлі людьми на період 2012-2016 років передбачає створення національних механізмів перенаправлення, які забезпечують координацію співпраці державних органів країн-членів та представників громадськості у таких елементах протидії торгівлі людьми.

Список використаних джерел.

1. European Commission, Mid-term report on the implementation of the EU strategy towards the eradication of trafficking in human beings, 2014, p.2.
2. Communication From The Commission To The European Parliament, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions The Eu
3. Strategy towards the Eradication of Trafficking in Human Beings 2012–2016 [Електронний ресурс] режим доступу: http://ec.europa.eu/home-affairs/doc_centre/crime/docs/trafficking_in_human_beings_eradication-2012_2016_en.pdf
4. OSCE/ODIHR, 116 National Referral Mechanisms, Joining Efforts to protect the Rights of Trafficked persons. A Practical Handbook, 2004, p. 15.
5. Торговля людьми: идентификация потенциальных и предполагаемых жертв. Подход полиции, использующей концепцию сотрудничества с населением по месту жительства, ОБСЕ, 2011, с.32
6. OSCE/ODIHR, National Referral Mechanisms, Joining Efforts to protect the Rights of Trafficked persons. A Practical Handbook, 2004, p. 16.

КАДУК НАТАЛЯ ІВАНІВНА

*доцент кафедри європейської інтеграції ОРІДУ НАДУ при Президентіві України,
кандидат політичних наук, доцент*

СУЧАСНІ ВЗАЄМВІДНОСИНИ ЄС – США: МІЖ ПАРТНЕРСТВОМ ТА СУПЕРНИЦТВОМ

Формування багатополлярної моделі системи міжнародних відносин, що спостерігається в сучасному світі, викликає до життя значну кількість цікавих для дослідження питань, вивчення яких може допомогти кращому розумінню особливостей світової політики в умовах сьогодення. Одним з таких питань, на наш погляд, є питання взаємовідносин між Європейським Союзом та США.

З одного боку, Сполучені Штати Америки, які вже мають досвід лідерства в однополлярному світі, що сформувався після розпаду СРСР та краху двополлярної моделі, повинні докласти неабияких зусиль для утримання лідерських позицій в умовах посилення конкуренції з боку інших суб'єктів світової політики, які теж претендують на лідуючі позиції в умовах багатополлярної системи міжнародних відносин. З іншого боку, Європейський Союз, який об'єднує 28 достатньо потужних країн-членів, що сьогодні формують спільну зовнішню політику і політику безпеки, перетворюючи його на впливового гравця на міжнародній арені.

Беручи до уваги унікальність інтеграційного утворення під назвою «Європейський Союз», значна кількість дослідників відзначають, що природа міжнародно-політичних відносин між ЄС і США може бути лише частково усвідомлена з позицій сучасних досягнень політологічної науки, тому що увага дослідників більше зосереджена на вивченні євро-американської взаємодії та її поточних наслідків, ніж глибинної суті політичних стратегій і їхніх окремих форм і методів реалізації у світовій політиці з метою забезпечення інтересів кожної зі сторін. Таким чином, причинно-наслідкові зв'язки тут носять переважно поточний характер залежно від актуальних подій і наукові висновки важко застосувати в прогностичних цілях. [2].

Незважаючи на все це, слід відзначити, що ЄС та США пов'язані між собою тісними культурними, історичними, економічними та військово-політичними зв'язками і аналіз провідних тенденцій розвитку цих зв'язків дозволяє визначити певні перспективи взаємовідносин між цими суб'єктами світової політики.

З одного боку, Європа є загальновізнаним лідером світового цивілізаційного процесу через домінування європейської культури в світі; в ЄС проживає понад 520 млн. чоловік, що є третім показником після Китаю та Індії; ЄС демонструє високий рівень самодостатності економічної системи (на внутрішню торгівлю в країнах ЄС припадає 65% зовнішнього товарообігу); має місце спільна європейська валюта євро; саме в Західній Європі на противагу суто ринковій, сформувалася соціально-ринкова економіка, яка більшою мірою відповідає умовам постіндустріального розвитку і т.д.

З іншого боку, саме США домінують у військово-політичному плані, зважаючи на те, що переважна більшість країн-членів ЄС є одночасно членами НАТО і питання забезпечення європейської безпеки тривалий час розглядалися крізь призму євроатлантичного співробітництва.

Останнім часом почали говорити про появу так званої "трансатлантичної тріщини"[1], яка найяскравіше проявляється у культурних протиріччя між Старим та Новим Світами. США завжди були так званим "плавильним казаном", що поглинав будь-які прояви культурних відмінностей етнічних груп, національностей, що її населяють. Європейським же націям, які знаходяться у постійній взаємодії, досі вдається зберігати свою унікальність. Вони не просто відстоюють недоторканність власної культурної спадщини, а й роблять це своєю стратегічною перевагою, що дає державам можливість мати різні позиції щодо неоднозначних питань.

Незважаючи на певні елементи суперництва на міжнародній арені ЄС та США скоріше можна назвати партнерами, особливо в економічному плані.

У 2007 році сторони створили Трансатлантичну економічну раду для розв'язання спірних питань у двосторонніх відносинах, а починаючи з 2013 року ЄС та США ведуть переговори щодо підписання угоди Трансатлантичного партнерства з торгівлі та інвестицій (Transatlantic Trade and Investment Partnership, ТТІР).

У 2013 році взаємна торгівля товарами та послугами ЄС та США склала близько 857 млрд євро, а сукупний обсяг взаємних прямих інвестицій – близько 3348 млрд євро [3].

За інформацією Євросоюзу, ТТІР може принести 119 млрд євро щорічно ЄС та 95 млрд євро – США. Разом з тим, слід відзначити, що створення спільного трансатлантичного ринку вільної торгівлі вплине на економіки всіх країн світу, в тому числі на українську. Прогнозований економічний вигреш решти країн світу оцінюється на рівні 100 млрд євро щороку [3].

Переговори ведуться одразу за трьома основними напрямками: 1) доступ на ринки; 2) регуляторна співпраця; 3) правила [3].

Покращення взаємного доступу на ринки, а отже, скасування майже всіх ввізних мит є однією із задекларованих цілей ТТІР. Мова йде про доступ на ринки товарів, послуг та державних закупівель. Але, очікується, що ТТІР не призведе до повного скасування ввізних мит сторонами. Для деяких чутливих товарів лібералізація буде частковою, ймовірно, із застосуванням інструменту тарифних квот, як це відбулося в інших ЗВТ, які уклав ЄС.

Напрямок регуляторної співпраці передбачає переговори щодо зближення регуляторних процесів за рахунок розробки спільних норм, а також покращення співпраці та обміну інформацією. Слід зазначити, що питання технічних бар'єрів у торгівлі, захисту здоров'я людей, тварин та рослин, безпечності продуктів харчування, а також питання гармонізації регулювання в окремих секторах становлять важливу частину зусиль переговорних команд щодо зниження нетарифних бар'єрів у торгівлі.

Перемовини щодо торговельних правил – третього напрямку переговорів – стосуються спрощення процедур торгівлі, а також сталого розвитку, покращення доступу до природних ресурсів, насамперед енергетичних, захисту прав інтелектуальної власності, політики у сфері конкуренції, захисту прав інвесторів тощо.

Таким чином, слід відзначити, що перспективи взаємовідносин між ЄС та США характеризуються як елементами суперництва на міжнародній арені, пов'язаними з формуванням багатопольярного світу, так і дуже потужними взаємовигідними партнерськими зв'язками.

Список використаних джерел.

1. Гальчинський А. Європа і США – геополітичне суперництво / А. Гальчинський : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Evointeg/ekonom.htm>
2. Лакішик Д.М. Відносини США та ЄС: проблеми і перспективи / Д.М. Лакішик : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kytmu.edu.ua/vmv/v/p05/ar208221.pdf>
3. Мовчан В. Трансатлантична зона вільної торгівлі. Виклики та можливості для України / В.Мовчан : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2015/07/27/7036267/>

КОЗАЧЕНКО ТЕТЯНА ПЕТРІВНА

доцент кафедри державного управління для сталого розвитку Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління, к.держ.упр.

ЩОДО ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ДИРЕКТИВИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДИ № 2008/98/ЄС ПРО ВІДХОДИ ТА СКАСУВАННЯ ДЕЯКИХ ДИРЕКТИВ

Проблема управління і поводження з відходами на міжнародному і національному рівнях тісно пов'язана як з управлінням станом довкілля в цілому так і з проблемами ресурсоенергозбереження. Сучасне європейське законодавство передбачає новий підхід як до проблеми скорочення відходів, так і до їх використання.

Рада ЄС у 2008 році прийняла нову Директиву Європейського Парламенту та Ради №2008/98/ЄС про відходи та скасування деяких Директив (далі – Директива 2008/98/ЄС), яка має сприяти наближенню ЄС до «суспільства утилізації», щоб уникати вироблення відходів, використовуючи їх як ресурси. Директива запроваджує підхід, який

враховує весь життєвий цикл продукції та матеріалів, а не тільки стадію відходів, а також зосереджує увагу на зменшенні впливу вироблення відходів та поводження з ними на довкілля [1].

Основоположна мета політики у цій сфері повинна бути спрямована як на зменшення обсягів утворення відходів, так і перетворення все більшої їх кількості в ресурси для повторного використання. Це скоротить ту кількість відходів, яку потрібно знищувати або захоронювати.

Директива 2008/98/ЄС визначає основні принципи у сфері поводження з відходами: «забруднювач платить» та принцип розширеної відповідальності виробника. Зазначені пріоритети мають лягти в основу формування єдиної концептуально узгодженої та науково-обґрунтованої державної політики в Україні на національному, галузевому, регіональному і місцевому рівнях. Нові підходи визначають ключове завдання інституціонального забезпечення – створення цілісної системи поводження з відходами в рамках сучасної ідеології ресурсозбереження.

Законодавство України у сфері управління відходами та ресурсами частково відповідає вимогам ЄС, причому ступінь відповідності є низьким. Законодавство потребує суттєвого перегляду на предмет узгодження з законодавством ЄС, оскільки в багатьох аспектах суттєво відрізняються ключові підходи та окремі принципи в сфері поводження.

Модифікація та вдосконалення законодавства про відходи можуть бути здійснені шляхом внесення змін та доповнень до чинного законодавства та/або розробки нового нормативно-правового акту, в т.ч. і нового кодифікованого акту про відходи.

Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода) передбачено імплементацію основних положень Директиви №2008/98/ЄС в українське законодавство [2]. Згідно з Додатком ХХХ до глави 6 «Навколишнє природне середовище» розділу V «Економічне і галузеве співробітництво» Угоди, обов'язково мають бути впроваджені наступні положення Директиви 2008/98/ЄС:

- прийняття національного законодавства та визначення уповноваженого органу (органів) та підготовка планів щодо управління відходами згідно із п'ятиетапною ієрархією відходів та програм щодо попередження утворення відходів (Глава V Директиви № 2008/98/ЄС) – протягом 3 років з дати набрання чинності цією Угодою;
- встановлення механізму повного покриття витрат згідно з принципом «забруднювач платить» та принципом розширеної відповідальності виробника (ст.14); встановлення дозвільної системи для установ/підприємств, що здійснюють операції з видалення чи утилізації відходів, з особливими зобов'язаннями щодо управління небезпечними відходами (Глава IV Директиви № 2008/98/ЄС); запровадження реєстру установ і підприємств, які здійснюють збір та транспортування відходів (Глава IV Директиви 2008/98/ЄС) – протягом 5 років з дати набрання чинності цією Угодою.

Кабінетом Міністрів України розроблено План заходів з імплементації Угоди на 2014-2017 роки та схвалено План імплементації Директиви 2008/98/ЄС з детальним визначенням нормотворчих, інституційних, організаційних, координаційних та спільних заходів, чітких строків та індикаторів виконання [3; 4].

Головним відповідальним за виконання плану імплементації є Міністерство екології та природних ресурсів України (далі – Мінприроди). На сьогоднішній день на чолі Мінприроди створена і працює робоча група (за участю представників Мінприроди, Мінрегіонбуду, Державної санітарно-епідеміологічної служби України, Державної служби статистики, громадських організацій, наукових закладів тощо) щодо імплементації основних положень Директиви 2008/98/ЄС шляхом розроблення нової редакції Закону України про відходи. Головними завданнями робочої групи є: аналіз ключових положень й вимог Директиви 2008/98/ЄС та розроблення концептуально-методологічних засад їх транспозиції в національне законодавство; визначення способів транспозиції конкретних вимог та положень Директиви 2008/98/ЄС в національне нормативно-правове поле; відпрацювання термінологічної бази з метою приведення у відповідність до Директиви 2008/98/ЄС та розроблення пропозицій щодо її закріплення у національному законодавстві; визначення шляхів закріплення у законодавстві принципів підходів, визначених у Директиві, щодо впровадження п'ятиступеневої ієрархії у вирішенні питань поводження з відходами; розроблення законодавчих вимог встановлення механізму повного покриття витрат згідно з принципом «забруднювач платить» та принципом розширеної відповідальності виробника; розроблення оновленого проекту Закону України «Про відходи» з урахуванням вимог Директиви 2008/98/ЄС.

Природоохоронний ефект, який очікується від імплементації основних положень Директиви 2008/98/ЄС: захист довкілля та здоров'я людини шляхом запобігання або зниження негативних наслідків вироблення та управління відходами; зменшення загального впливу використання ресурсів та підвищення ефективності такого використання; підтримка розробки та виробництва товарів, що повністю враховують та полегшують ефективне використання ресурсів впродовж усього їхнього життєвого циклу; сприяння наближенню до «суспільства утилізації», щоб уникати вироблення відходів, використовуючи їх як ресурси; запобігання утворенню відходів, зосереджуючись на основних екологічних наслідках та враховуючи весь життєвий цикл продуктів та матеріалів.

Отже, впровадження основних положень Директиви дасть змогу комплексного вирішення завдань захисту довкілля та здоров'я людей від негативного впливу відходів, формування інфраструктури поводження з відходами та максимального використання ресурсного потенціалу відходів, що в кінцевому підсумку сприятиме ресурсозбереженню. Крім того, враховуючи мету України щодо вступу до Євросоюзу, виконання зазначених завдань загалом спрямовується на досягнення відповідності вимогам права ЄС «Acquis Communautaire».

Список використаних джерел.

1. Директива Європейського Парламенту та Ради 2008/98/ЄС від 19 листопада 2008 року про відходи та скасування деяких Директив [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.minjust.gov.ua/45875>.
2. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Закон України № 1678-VII від 16 вересня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1678-18>.
3. Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : розпорядження Кабінету Міністрів України № 847-р від 17 вересня 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-p>.

4. Про схвалення розроблених Міністерством екології та природних ресурсів планів імплементації деяких актів законодавства ЄС: розпорядження Кабінету Міністрів України №371-р від 15 квітня 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/371-2015-p#n11>.

КОЗЛОВА ЛЮДМИЛА ВАСИЛІВНА

*докторант Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування
НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.*

МІСЦЕ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В РЕФОРМАХ З ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Тема удосконалення управління соціальної інфраструктури населених пунктів є актуальною з тих міркувань, що водночас з реформами по децентралізації державного управління та передачу ряду важливих повноважень на рівень органів місцевого самоврядування, необхідним є запровадження і нових засад та підходів до управління основними об'єктами, які опиняються на місцевому рівні [4].

Особливістю управління соціальною інфраструктурою є те, що в залежності від ефективності управління досягається/не досягається певний ступінь розвитку, який фактично відображає рівень життя населення певної територіальної громади. Суб'єктами управління виступають місцеві органи влади. Від рівня їх інформаційної відкритості, доступності для своєї територіальної громади, способів взаємодії з іншими органами державної влади, громадськими організаціями, приватним сектором залежить рівень розвитку соціальної інфраструктури, прийняття державно-управлінських рішень по управлінню цією сферою життєдіяльності суспільства. Особливістю управління соціальною інфраструктурою є також те, що вона виявляється головною сферою відомства органів місцевого самоврядування, головним об'єктом управління [2].

При проведенні адміністративно-територіальної реформи в Республіці Польщі, важливе місце мали саме засади розвитку соціальної інфраструктури населених пунктів []. Виходячи зі стану розвитку соціальної інфраструктури визначається і спроможність територіальних громад, оскільки визначається таким чином побутова привабливість поселень.

Соціальна інфраструктура входить до складу організаційної структури гміни, яка складається з:

- уряду гміни (рада гміни, вуйт або бургомістр);
- комплекс шкіл (дошкільна освіта, початкова школа та середня школа (гімназія));
- гмінний осередок культури;
- публічний комплекс оздоровчого догляду, який обслуговує 20-30 тис. осіб;
- гмінний осередок соціальної допомоги;
- гмінна публічна бібліотека [1].

Таким чином, спочатку реформ в Республіці Польщі важливе місце належало розвитку саме соціальної інфраструктури та реформи були спрямовані на удосконалення управління в цій сфері, а не просто передача повноважень до органів місцевого самоврядування. Це була зміна концепції управління.

В Україні наявні необґрунтовані регіональні відмінності та диференціації у життєвому рівні населення, що зменшують соціально-економічну ефективність регіонального поділу праці в межах країни, уповільнюють розвиток продуктивних сил регіонів і країни загалом. На сучасному етапі розвитку реформ необхідним є врахування, що саме об'єкти соціальної інфраструктури є тими чинниками, які можуть сприяти регіональному розвитку [3]. Коли йдеться про розвиток інфраструктури, то, перш за все, мають бути враховані такі складові: транспорт, зв'язок, житлово-комунальне господарство, освіта, медицина і рекреаційна система, соціальне забезпечення, культура, екологія як одні з найбільш важливих систем для нормального розвитку як міста, так і країни в цілому. Розміщення соціальної інфраструктури впливає на просторову організацію суспільного виробництва, формування територіально-виробничих комплексів. Таким чином, створюються передумови для стабілізації трудових ресурсів, розширення сфери праці, регулювання міграційних процесів.

Список використаних джерел.

1. Децентралізація на практиці. Польський досвід місцевого самоврядування та нові рішення в Україні // Електронний ресурс. Режим доступу: www.DecentralizationNow.eu
2. Децентралізація влади. «Шокова терапія» польського реформатора Лешека Бальцеровича // Електронний ресурс. Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/reform/item/id/103>
3. Національний інститут стратегічних досліджень. Аналітична записка: «Очікувані ризики у процесі децентралізації влади в Україні» // Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1021/>
4. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» // Електронний ресурс. Режим доступу: http://oda.odessa.gov.ua/files/oda/decentr-vladi/rozporядzhennya_kmu_333-r.pdf

КОЛІСНІЧЕНКО НАТАЛЯ МИКОЛАЇВНА

доцент кафедри європейської інтеграції
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ упр., доцент

ДЕРЖАВНИЙ, ПРИВАТНИЙ ТА ВОЛОНТЕРСЬКИЙ СЕКТОРИ: ПОРІВНЯННЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ

Згідно із Загальною декларацією волонтерів, яку було прийнято на II Конгресі Міжнародної Асоціації Волонтерів 14 вересня 1990 року в Парижі, волонтерська діяльність розглядається як інструмент соціального, культурного, економічного розвитку. У Декларації зазначено, що волонтерство – це добровільний вибір особи, який відображає її власні погляди і позиції, що виражається, як правило, у спільній діяльності в межах різного роду асоціацій. Волонтерство сприяє: покращенню якості життя, особистому процвітанню й поглибленню солідарності, реалізації основних потреб на шляху будівництва справедливого і мирного суспільства, більш збалансованому економічному і соціальному розвитку, створенню нових робочих місць і нових професій. У Декларації проголошено низку головних принципів волонтерського руху, зокрема, принцип надання особистих або організованих послуг, а також принцип перетворення волонтерства в елемент особистісного розвитку, набуття нових знань та навичок [1].

Волонтерський (благодійний, добровільний) сектор громадянського суспільства є масштабним і зростаючим сектором в Україні, який на сьогодні, перебуває в процесі своєї інституціоналізації. Відтак, актуалізується потреба у його системному, ефективному та результативному управлінні – системі, яка сприяє організації діяльності волонтерів. У свою чергу, волонтерський менеджмент можна визначити як діяльність, спрямовану на досягнення місії, цілей і завдань волонтерської організації. Волонтерський менеджмент включає в себе декілька компонентів/етапів: планування роботи з волонтерами, залучення волонтерів, співбесіда з волонтерами договору; орієнтація і навчання волонтерів; підтримка та супервізія волонтерів; визнання діяльності волонтерів; оцінка волонтерської програми і діяльності волонтерів.

Порівняння державного управління, приватного бізнесу, та волонтерського (добровільного) сектора спробуємо здійснити шляхом аналізу таких сфер, як-от: сфера дії, мета, управління персоналом, участь громадян, фінансові надходження, суб'єкт підпорядкування (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняння державного управління, приватного та волонтерського сектора

Сфера	Державний сектор	Приватний сектор	Волонтерський сектор
Сфера дії	Держава	Ринок	Громадянське суспільство
Мета	Надання послуг	Отримання прибутку	Надання послуг
Управління персоналом	Пріоритет кваліфікації, зайнятість на основі діяльності, побудова дисципліни на основі правил,	Пріоритет кваліфікації, зайнятість на основі діяльності, побудова дисципліни на основі правил	Пріоритет кваліфікації та зобов'язань, зайнятість на основі переконань та відданості, побудова дисципліни на основі вмовлянь та само регулювання
Участь громадян	Пасивна	Шляхом покупки товарів	Сприяння залученню
Фінансування	Податки	З отриманих прибутків	Благодійність, проектна діяльність, громадські фонди
Суб'єкт підпорядкування.	Державні установи (державні службовці)	Власники	Асоціації (різноманітні ради)

Волонтерський сектор може привнести деякі позитивні елементи у систему державного управління:

- щодо управління персоналом – привнесення відчуття відданості у діяльність державних службовців, підвищення ролі мотивації та дисципліни, актуалізація лідерства, ґрунтованого на цінностях;
- щодо участі громадян – чіткий розподіл ролей, значення причин та наслідків участі у процесах демократизації та врядування; розуміння ролі громадянського суспільства в процесах управління;
- щодо фінансування – фінансування на основі діяльності, аналіз філантропії та благодійності, значення та роль соціального капіталу;
- щодо організаційної структури – функціонування як альтернативи бюрократії, формування команд, співвиробництво послуг урядом та НУО (неурядовими організаціями), вдосконалення послуг.

Крім того, Міжнародні структури, такі як Генеральна Асамблея ООН, Європейський парламент і Парламентська асамблея Ради Європи закликають уряди визнавати цінність волонтерства і сприяти залученню волонтерів до різної діяльності.

Відтак, можна порівняти діяльність штатного працівника органу управління та волонтера [2] (табл. 2).

Порівняльна характеристика штатного працівника органу управління та волонтера

<i>Штатний працівник</i>	<i>Волонтер</i>
Визначена контрактом, інструкціями діяльність	Добровільна робота
У встановлений час	У вільний час
За гроші	Без грошей
Може не мати суспільної користі	Завжди має суспільну користь
Вузька спеціалізація	Широка спеціалізація
Обмежений вік	Не має обмежень за віком
Не обов'язково приносить задоволення	Приносить моральне задоволення
Стаж враховується згідно трудової книжки	Стаж не враховується
Як правило контролювана якість роботи	Неконтрольована якість роботи
Наявне соціальне забезпечення	Відсутність соціального пакету волонтера

Активізація діяльності волонтерського сектору спричинила зміни і в системі державного управління. Лише один приклад – розвиток системи надання електронних послуг. Закон «Про адміністративні послуги» був прийнятий ще у 2012 році, і його запровадженням займалося Міністерство економічного розвитку. З часом держава та волонтери розпочали впровадження в Україні системи надання електронних послуг [3]. Результат спільної роботи – портал державних послуг iGov.org.ua. Це модель, коли громадяни долучаються до створення інформаційних ресурсів, а держава бере зобов'язання їх використовувати, не витрачаючи на це державні кошти.

Список використаних джерел.

1. Бондаренко З.П. Волонтерська робота у вищому навчальному закладі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2008/ped_2008_1/2008-26-06/bondarenko.pdf
2. Волонтерський менеджмент: методичний посібник для громадських організацій. – Львів: МГО Кротус, 2008. – 16 с.
Держава та волонтери розпочали впровадження в Україні системи надання електронних послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uacrisis.org/ua/26631-yanika_merylo
3. Закон України «Про волонтерську діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>

KOMAROVSKYI IVAN

Ph.D. student of «Alexandru Ioan Cuza» University, Iași, România

TERINTE PAULA ANDREEA

Ph.D. student of «Alexandru Ioan Cuza» University, Iași, România

PUBLIC POLICY AS PART OF THE PUBLIC ADMINISTRATION OF THE EASTERN PARTNERSHIP COUNTRIES

Abstract: The role and place of public policy in the Eastern Partnership countries under conditions of democratization of public administration system in accordance with the EU integration programme. The results of the research, analysis and generalization of the experience of European countries formed the basis for proposals to accelerate democratic reforms in Ukraine, Moldova and Georgia.

Keywords: public policy, public administration

JEL L38 Public Policy

Contradictory socio-political transformations in such countries of the Eastern Partnership as Ukraine, Moldova and Georgia emerged due to the changes in the system of public administration in these countries, which are carried out in accordance with the Association Agreement with the EU. Determination, in this case, of the role and place of public policy is an important direction in determination of priorities necessary for formation of society and democratic reforms in the Eastern Partnership countries, which are, in the same time, under the influence of aggressive behavior of Russia.

It is known, that the public policy as part of the public administration is directly related to the nature and quality of political power, the specific method of structuring and legitimation in society. At the same time, the public policy itself should be based on the mechanisms of reconciling the interests of the public and interested parties of the public administration, which aims at solving problems and achieving sustainable development. But such a public policy, which is the norm in Europe, just grows in the Eastern Partnership countries and, determines the future organization of public authorities. At that, the mechanism of public policy bears such important tasks as stabilization of the political system, improving the impact of social institutions and the democratization of society.

In the context of reformation of the Eastern Partnership countries' political system, usage the European experience of democratic governance is crucial for the development of appropriate public policy.

But some features as well.

Firstly, this is consideration of the connection between the activities of socio-political organizations, political parties and the efficiency of public administration, which necessitates in the decision making to take into account the interests of different social groups.

Another important factor is the emphasis on the historical traditions of statehood, which integrates the society and at the same time makes managing politically following. This traditionalism has become very special feature of modern public policy in the Eastern Partnership countries.

The third factor is the impact of implementation, in accordance with the provisions of the Association Agreement with the EU, exceptionally the European practice of social processes that result in the improvements in both public policy and optimization of the system of public administration in general.

Thus, the correlation of public policy and public administration suggests that the reform of public administration in the Eastern Partnership countries should be linked to the development of civil society, the spread of democratic practices in management. However, for Ukraine, Moldova and Georgia solving the problem of balancing public policy and public administration is not the only way to increase the efficiency of public administration, but also the general strategic direction of creating a modern political system in European terms.

CONCLUSIONS.

Experience in development of the Eastern partnership countries shows that in carrying out reforms necessary to use a combination of public policy and public administration. Such an approach should be based on democratic practice management.

But the prospect of development of the countries of the Eastern partnership is primarily determined by the activities of local administrations, which combines the efforts of all stakeholders

References.

1. Dennard, L., Richardson, K.A. and Morçöl, G. (2005). Complexity and Policy Analysis: Special Issue, Emergence: Complexity & Organization, ISSN 1521-3250, 7(1).
2. Dennard, L., Richardson, K.A. and Morçöl, G. (2008). Complexity and Policy Analysis: Tools and Methods for Designing Robust Policies in a Complex World, ISBN 9780981703220.
3. Kickert, W.J.M., Klijn, E.H. and Koppenjan, J.F.M. (1997). Managing Complex Networks: Strategies for the Public Sector, ISBN 9780761955474.
4. Haroon A. Khan. Introduction to Public Administration. University Press of America, 2008. P. 33
5. Shafritz, J.M., A.C. Hyde. 2007. Classics of Public Administration. Wadsworth: Boston Appleby, Paul 1947. «Toward Better Public Administration,» Public Administration Review Vol. 7, No. 2 pp. 93-99
6. Warren Walker, Gene Fisher (1994)Public Policy Analysis: A Brief Definition. RAND Corporation, 1994

КОМАРОВСЬКИЙ ВІКТОР ВІКТОРОВИЧ

*доцент кафедри європейської інтеграції
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.т.н., доцент*

РЕАЛІЗАЦІЯ РЕГЛАМЕНТІВ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

В основу побудови будь яких систем е – урядування повинен бути покладений «стандарт адміністративної послуги» (САП) [1,2], під яким розуміються умови, порядок, критерії й інші елементи здійснення дій і прийняття рішень, що встановлюються для органів виконавчої влади, їх підрозділів і посадових осіб.

Використовуючи поняття САП та адміністративного регламенту, можна перейти до постановки відповідного адміністративно-управлінського процесу, кінцевим результатом якого і є адміністративні послуги, що будуть надаватися громадянам, бізнесу або іншим органам публічної влади. Під адміністративною послугою слід розуміти нормативно закріплені форми взаємодії державного органа як із зовнішніми клієнтами (громадянами, юридичними особами), так і з іншими державними органами, що мають кінцевий та вимірний результат.

Таким чином модернізацію державних функцій на засадах використання концепції е – урядування слід починати з визначення переліку та розробки САП з наступним переходом до адміністративного регламенту, а потім, на їх основі створення і відповідних електронних адміністративних регламентів (ЕАР). ЕАР використовується для автоматизації процесів виконання, аналізу й контролю управлінських дій і процедур при наданні органами влади адміністративних послуг [3]. Це дозволяє поліпшити виконання функцій органів влади, включно:

- забезпечити прозорість правил і процедур адміністративного регламенту;
- знизити операційні витрати та скоротити час прийняття рішень;
- здійснювати моніторинг та коригування поточної діяльності органів влади;
- персоніфікувати відповідальність при наданні адміністративних послуг.

Але постановка питання щодо використання компонентів е - урядування пов'язана із вирішенням низки технологічних завдань, які обумовлюють додаткові вимоги до організації адміністративно-управлінського процесу:

- формування міжвідомчої взаємодії й інформаційного обміну даними між державними інформаційними системами;
- надання можливості посадовим особам органів влади здійснювати моніторинг та управління процесом надання адміністративних послуг.
- У загальному підході, реалізація алгоритму переведення адміністративного регламенту в цифрову форму передбачає наступні кроки:
- визначення переліку питань і проблем, які є найбільш актуальними для громадськості або місцевого бізнесу, при їх зверненні до посадових осіб;
- оцінка стану системи надання адміністративних послуг в сфері публічного управління з точки зору їх оптимальності та функціональної ефективності.
- перехід від формування технічних вимог до практичної розробки ЕАР;

- оцінка якості та ефективності системи надання адміністративних послуг у відповідності до критеріїв ефективності адміністративно - управлінського процесу.
- Досягнутий в результаті рівень її ефективності може бути оцінений по критеріям:
- упорядкованості структури обміну даними, який оцінює рівень використання міжвідомчих інформаційних ресурсів;
 - оцінки ступеня інтеграції на рівні міжвідомчого інформаційного простору (доступ до державних баз даних та загального інструментарію: сервери цифрових підписів, системи контролю даних, тощо);
 - можливості застосування єдиного стандарту, який базується на модульності і гнучкості архітектури, апаратних й програмних можливостей системи в плані можливості її подальшої модернізації.

Існуючі стандарти адміністративних послуг (нормативних вимог до їх якості, форми й порядку надання) є базою для розробки і уніфікації ЕАР. Першим кроком у цьому напрямку повинна стати категоризація адміністративних регламентів і процесів.

В цьому плані є сенс спочатку провести категоризацію вже існуючих адміністративних регламентів, а потім на їх базі перейти до визначення передумов розробки відповідних ЕАР.

Аналіз типового, узагальненого адміністративно-управлінського процесу дозволяє виявити загальні для багатьох регламентів і процесів характеристики й на цій основі визначити перелік базових компонентів й сервісів, які потім стануть складовими для відповідних ЕАР. Для цього будь-яка адміністративна послуга повинна бути представлена окремими етапами: підпроцеси, операції й мікрооперації:

- визначення переліку основних складових адміністративного процесу (підпроцеси), включно форму представлення інформації на вході й виході системи;
- представлення підпроцесу у вигляді послідовності окремих операцій, з якими також слід пов'язати певні відповідальні структурні підрозділи установи;

Перехід від загального опису операцій до їх представлення на базі окремих мікро-операцій з наступним переведенням мікро-операцій в цифрову форму.

Таке представлення адміністративно - управлінського процесу свідчить, що завдання по створенню ЕАР є, по суті представлення визначеного адміністративного регламенту на рівні окремих мікро-операцій.

Запропонований вище підхід може бути використаний як основа для розробки й аналізу таких типів ЕАР, як система управління відносинами із заявками та зверненнями громадян та підтримки роботи з електронними формами, електронними документами і цифровими архівами, що відносяться до сфери публічної діяльності.

Для практичного використання компонентного підходу є сенс використовувати концепцію сервіс – орієнтованої архітектури інформаційних систем, яка найбільш підходить для реалізації ЕАР в органах публічної влади. Сама сервіс-орієнтована архітектура прикладних інформаційних систем представляється у вигляді набору програмних модулів (сервісів), які доступні користувачам або модулям інших сервісів в режимі «запит-відповідь» через формальні інтерфейси доступу. При цьому «споживач послуги» звертається до сервісу через інтерфейси, використовуючи відповідні комунікаційні механізми, що дає можливість:

- обміну інформації з іншими сервісами, що входять до інформаційної мережі;
- забезпечити можливість «тривалих транзакцій» та взаємодію державних інформаційних систем, «вільне зв'язування» інформаційних систем;
- багаторазового звертання до функціонала інформаційних систем різними державними організаціями в рамках цілісної архітектури е – урядування.

При цьому основна увага в розробці інформаційних систем переноситься із програмного проектування окремих систем на моделювання бізнес-процесів і розробку цілісної архітектури. Використання універсальних стандартів при інформаційному обміні, таких як XML, модульна архітектура тощо, забезпечує можливість гнучкого настроювання й довгострокової ефективності системи. Урахування викладеного приводить до істотних змін в практичній реалізації систем е – урядування, коли інформаційна система розглядається як набір базових, стандартних сервісів.

Список використаних джерел.

1. Розпорядження КМУ від 1 березня 2010 р. №360-р, Київ. Про питання реалізації пілотного проекту впровадження технологій електронного урядування.
2. Розпорядження КМУ від 13 грудня 2010 р. № 2250-р, Київ, Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні.
3. Досвід впровадження е-демократії та е-урядування в Україні / За ред. С.В. Дзюби.- 2010.- 90 с.

КРИВОЦЮК ПЕТРО СТЕПАНОВИЧ

*доцент кафедри європейської інтеграції
ОРІДУ НАДУ при Президентіві, к.політ.н., доцент*

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Ситуація, в якій опинилася Україна внаслідок порушення Росією норм міжнародного права, анексії нею частини території України, розв'язання гібридної війни на Сході України, унаочнила глибину кризи, в якій опинилася система забезпечення національної безпеки України. Наслідком слабкості цього важливого складника державного устрою стала фактична неспроможність країни відповісти на нові виклики й загрози національним інтересам.

Система забезпечення національної безпеки України досі залишається однією з найменш реформованих систем країни. Її модель значною мірою копіює радянські підходи і не є адекватною сучасним вимогам.

Законодавство України з питань забезпечення національної безпеки є у значній мірі застарілим, а закладені у ньому норми щодо взаємодії і координації дій органів влади і силових структур не враховують особливості нового типу агресії, у ході якої широко використовуються не тільки традиційні військові операції, а й різноманітні невоєнні методи і засоби боротьби. Недосконалість законодавства у сфері забезпечення національної безпеки, низька ефективність його застосування призводять до неналежного забезпечення національної безпеки, не дозволяє більш повно реалізовувати національні інтереси.

В Україні до цього часу не створено цілісної СЗНБ, потребують оновлення правові засади її функціонування, особливо система взаємовідносин між гілками влади, державними органами, органами місцевого самоврядування, господарюючими суб'єктами, громадськими організаціями і громадянами з питань забезпечення національної безпеки. Концептуальний закон з питань забезпечення національної безпеки України потребує нової редакції, в якій мають бути визначені підходи до формування СЗНБ, механізми її функціонування у різні періоди (мирний, особливий, під час агресії), повноваження і схеми взаємодії суб'єктів забезпечення національної безпеки України.

Національна безпека внаслідок своєї багатокomпонентності потребує спеціальної системи її забезпечення, основним призначення якої є виконання певних функцій, спрямованих, перш за все, на захист національних інтересів.

Система забезпечення національної безпеки (далі – СЗНБ) є цілісною системою, елементи якої тісно пов'язані між собою. Метою функціонування СЗНБ є організація процесу забезпечення національної безпеки з урахуванням викликів і загроз національним інтересам і цінностям, за якого гарантується захист національних інтересів, збереження і зміцнення національних цінностей шляхом своєчасного виявлення, упередження, нейтралізації, локалізації викликів і загроз національним інтересам і цінностям, прогресивний розвиток країни, а також забезпечення ефективного функціонування самої СЗНБ.

Формування ефективної СЗНБ потребує вироблення на загальнодержавному рівні єдиного понятійного апарату та напрямку розвитку СЗНБ з урахуванням специфічних особливостей розвитку української держави. В новій редакції закону недоцільно визначати загрози національним інтересам України, а також основні напрями державної політики щодо нейтралізації та відвернення загроз національним інтересам України, залишивши ці позиції у Стратегії національної безпеки України, яка має періодично уточнюватися і оновлюватися, з урахуванням істотних змін зовнішнього і внутрішнього середовища безпеки. В той же час недоцільно визначати в Стратегії принципи забезпечення національної безпеки України, пріоритетні (стратегічні, життєво важливі) національні інтереси України, залишивши їх у концептуальному законі з питань забезпечення національної безпеки України.

Ефективна стратегія забезпечення національної безпеки України має базуватися на чіткій і логічній нормативній базі, а також на забезпеченні належного рівня її виконання. Оновлена Стратегія національної безпеки України має стати основою розроблення програмних документів, прийняття рішень у сфері безпеки і оборони. Важливо врахувати попередній сумний досвід України, коли цей важливий стратегічний документ нерідко ігнорувався, залишався декларацією і не виконувався.

Актуальні задачі забезпечення національної безпеки України на наступний рік мають визначитися у Посланні Президента України до Верховної Ради України, яке має оприлюднюватися до початку розроблення базових документів розвитку країни на наступний рік і враховуватися в них у максимально можливій мірі.

Враховуючи існування в країні парламентсько-президентської форми правління доцільно і СЗНБ привести у відповідність до цієї форми правління. Можливо цьому сприятиме і польський досвід забезпечення національної безпеки, яка останнім часом демонструє достатньо високу ефективність своєї СЗНБ.

З урахуванням передового світового досвіду доцільно визначити поняття «національна безпека» як стан захищеності національних інтересів і цінностей від зовнішніх і внутрішніх загроз. Тоді логічним стає необхідність визначення певних показників (індикаторів) стану забезпечення національної безпеки, їх порогових значень, що дозволяє проведення ефективного моніторингу стану забезпечення національної безпеки України.

В базових нормативно-правових документах забезпечення національної безпеки необхідно дати і визначення поняття «система забезпечення національної безпеки». На наш погляд, це – сукупність суб'єктів забезпечення національної безпеки, їх сил, засобів, методів, чинників, цілеспрямованих дій, які гарантовано дозволяють збереження і розвиток національних цінностей, захист національних інтересів, прогресивний розвиток держави.

КРИВЦОВА ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА

докторант кафедри права та законотворчого процесу ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

«ІЄРАРХІЯ» ПРАВ МЕНШИН В ЄВРОПІ

Як тільки з'явиться саме усвідомлення ситуації щодо меншин та буде узгоджено, як визначити меншину, будуть застосовані різноманітні правові інструменти, що сприяють процесові. Метою усіх цих прав меншин має бути забезпечення сталості меншини, що дозволить їм зберегти їхні відмінності. Так, якщо метою є асиміляція (яка може бути цілком справедливою, якщо члени громади самі бажать цього), права меншин не потрібні. Якщо, однак, метою меншини є підтримання своїх звичаїв та вірувань, то відповідно до ситуації, мають бути обрані, надані та впроваджені певні права меншин.

Різнманітні форми можливих прав меншин формують ієрархію, у тому смислі, що вони розташовані від несуттєвого до всеосяжного. Ще, ця винятково кількісна характеристика не має бути сплутана з якісним оцінюванням: більше прав може бути не обов'язково краще; це усе залежить від специфічних особливостей ситуації, що має бути врегульована.

В основі ієрархії прав меншин лежить принцип недискримінації та рівних прав. Наступним кроком є спеціальні права, які можуть або не можуть бути супроводжуватися позитивною дискримінацією. Ці спеціальні права, які враховують відмінності представників меншин, можуть бути надані як індивідуальні або колективні права. Якщо

колективні права досягають певного рівня самовизначення, вони стають автономією. Так, автономія знаходиться на вершині ієрархії та становить максимальний правовий статус, що меншина може досягнути всередині держави.

Самою основою правового статусу меншини є принцип недискримінації. Це означає, що закон не має додавати будь-які негативні наслідки до факту, що особистість належить до меншини.

Якщо принцип недискримінації перетворений зі своєї негативної перспективи (не негативних наслідків) у позитивну формулу, це говорить, що представники меншини не повинні мати менше, але такі ж самі права (та обов'язки) як й інші громадяни. Таким чином, принципи недискримінації та рівних прав тісно пов'язані.

Проте, принцип рівності може бути більш ніж справжньою недискримінацією: це може бути витлумачено, деякою мірою, слушним для того, щоби обслуговувати інтереси меншини та, таким чином, перевищувати просте запобігання дискримінації. Рівність не має абсолютної цінності; це відносно та може бути визначено тільки у порівнянні з чиеюсь ситуацією. Це порівняння та формулювання пов'язаних чинників може бути зроблено різними шляхами та таким чином, залишає простір для застосування принципу рівності, сконцентрованого на меншинах. Члени мають право отримувати освіту державною мовою. Це правило не враховує специфічні потреби меншини. Утім, якщо правило змінено з урахуванням прав меншин, воно має означати, що усі учні мають право отримувати освіту своєю рідною мовою. Обидва правила створюють формальну рівність. Підхід, що враховує потреби меншин створює також матеріальну рівність.

Щодо цього, є сенс згадати, що в Європі усі країни є учасниками Конвенції щодо захисту прав людини та загальних свобод від 4 листопада 1950 року (КЗПЛ), в якій згадується принцип рівності у статті 14. Значущість цього принципу для питань меншин у практиці Європейського Суду з прав людини є низькою. Уроки, що можуть бути винесені з цих рішень є далекими від ясності, але вона може встановити, що стаття 14 забороняє тільки випадкове диференціювання, тоді як інше ставлення у рамках загальної концепції, що враховує демографічні обставини та може, як таке, взятє як справедливе та обґрунтоване (така як, існуюча бельгійська концепція розділення території держави на одноводні області з одним дуже маленьким простором для переходу) не є випадковим та отже не перечить статті 14.

Недискримінація та рівні права, навіть у підході, що сконцентрований на питаннях меншин, як правило, не достатні, щоби полегшити меншині підтримувати окрему колективну ідентичність. Оточуюча більшість загрожує чисельно, соціально, економічно та культурно особливим рисам цієї ідентичності через сам факт існування відмінності. Ідентичність більшості або, як могло би бути встановлено, культура більшості, здійснює певний асиміляційний тиск, що чим сильніший, тим більше меншина інтегрується до оточуючого суспільства, чим більше розпорошено її члени мешкають, тим більше піддаються вони впливу культури більшості. Підтримка окремої ідентичності меншини, таким чином, викликає боротьбу проти тиску культури більшості. Особливі права дають меншинам необхідні засоби захисту. Так, особливі права йдуть далі, ніж самі рівні права (навіть у підході, що є сконцентрованим на питаннях меншин): вони дають меншині та/або її представникам права, що є відмінними та більш широкі від тих, що є у більшості. Ці особливі права побудовані на врахуванні культурних відмінностей меншини.

Основною формою особливих прав меншин є індивідуальні права. Носієм цих прав є індивідуальний представник меншинної групи. Індивідуальні права включають у себе такі права, як використання своєї мови у приватному, суспільному та офіційному спілкуванні, створювати медіа структури мовою меншин та створювати, у взаємодії з іншими особами, організації, що обслуговують інтереси меншин. Індивідуальні права близько пов'язані з загальним підходом до прав людини, оскільки права людини насправді є основними для особистості. Не кажучи вже про загальні права людини, що також можуть слугувати виконанню мети представників меншини, існують декілька особливих індивідуальних прав людини, що спрямовані виключно на захист інтересів меншини.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про ратифікацію Рамкової конвенції Ради Європи про захист прав національних меншин» від 9 грудня 1997 року № 703/97-ВР.
2. Закон України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин» від 15 травня 2003 року № 802-IV.
3. Арутюнян Ю. В. та ін. Етносоціологія / Ю. В. Арутюнян, Л. М. Дробіжева, А. А. Сусоколов. – М.: Аспект Пресс, 2011 с.
4. Вівчарик М., Падалка С. Україна в етнонаціональному вимірі. – К., 2012. – 136 с.

КРИШТОФ НАТАЛІЯ СТЕПАНІВНА

*докторант кафедри управління національним господарством та економічної політики
НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент*

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Підприємництво відіграє важливу роль у забезпеченні зайнятості і добробуту населення країни, проте в Україні досі не сформовано ефективної системи інституційного представництва та дієвої інфраструктури його розвитку. Недостатня комунікація органів влади та підприємницького сектора створює умови для тіньового зрощення влади та бізнесу, сприяє відтворенню корупційних схем у цих відносинах. Практика непрозорої взаємодії влади та підприємництва, а також відсутність дієвих механізмів консультацій з підприємницьким середовищем при розробленні державної політики призводить до численних прорахунків влади та до прийняття неефективних рішень, які негативно впливають на умови ведення бізнесу (щодо планування та успішної господарської діяльності суб'єктів господарювання).

Україна багато втрачає від того, що державні структури не спрацьовують ефективно у справі сприяння просуванню інноваційних розробок, хоч талановитих ідей не бракує. Завданням держави є мінімізувати ризики впровадження нових проектів шляхом запровадження фінансової підтримки інноваційних стартапів, надання податкових і митних пільг та допомоги у придбанні закордонних патентів вітчизняними винахідниками. Важливо втілювати кращий

зарубіжний досвід у власну практику державного управління інноваційними процесами, поєднуючи його з особливостями вітчизняної економіки; створити базу для розвитку інноваційних стартапів та наукоємних підприємств; впровадити фінансово-фінансові механізми стимулювання інноваційної діяльності та забезпечити на належному рівні захист прав інтелектуальної власності.

На думку експертів (з якою важко не погодитися), замість того щоб впроваджувати потужну промислову й інвестиційну політику, Україна свого часу пішла хибним шляхом деіндустріалізації. Траєкторія економічного розвитку України та наших країн-сусідів за часи незалежності свідчить, що необхідно докорінно змінити економічний курс нашої держави, адже дерегуляція, життя від кредиту до кредиту МВФ та «затягування пасків» населення – це шлях до економічного провалля [4]. І дійсно, якщо не створити відповідну правову базу та гідні умови роботи, наприклад, для ІТ-спеціалістів, інших затребуваних фахівців, є ризик, що після впровадження безвізового режиму з ЄС отримаємо нову армію висококваліфікованих емігрантів, що, у свою чергу, призведе до погіршення і без того непростій ситуації в економіці. Єдиний спосіб для України перейти до категорії розвинених країн вбачається у тому, щоб піти шляхом інновації: потрібен справжній економічний і технологічний стрибок, а не намагання повторити досвід інших країн, які стали на шлях інновацій кілька десятиріч тому.

Інновації передбачають не лише зміни в економіці; треба змінювати систему управління, соціальну політику, ставлення до екології. У структурі соціально-економічного розвитку держави повинні бути чітко визначені державні та регіональні пріоритети. Необхідно забезпечити ефективну реалізацію довготермінової стратегії розвитку для створення нових робочих місць. Інноваційна стратегія здатна зробити Україну конкурентоздатною у світі, незважаючи на зовнішні виклики. «Перший крок полягає в тому, що держава має стати потужним користувачем найсучасніших технологій. З часом сформується культура користування сучасними технологіями, й українці почнуть самі робити нове та вкладати кошти в інновації», – вважають фахівці [1].

Важливо, щоб запрацювали майданчики для формування стратегії економічного розвитку України, орієнтовані на організацію діалогу експертів, бізнесу та влади. Адже «інновація – це новий підхід, креативність і нестандартність думки, простота і інтуїція, що разом несуть в собі потужний потенціал зміни майбутнього на краще» [3]. Саме цього сьогодні бракує українському суспільству для створення нової ідеології, нового типу взаємодії держави, бізнесу і окремого громадянина.

Діюча система інфраструктури підтримки підприємництва (в частині фінансового, консультативного, інформаційного та ресурсного забезпечення) не сприяє його розвитку та обмежує його лише тими сферами діяльності, які мають постійний ринок збуту. Тож сектор підприємництва позбавлений можливостей та ресурсів для ефективного розвитку та не забезпечує виконання притаманної йому суспільно-економічної ролі.

З огляду на зазначене, виокремлюються такі пріоритетні сфери і невідкладні заходи держави щодо розвитку підприємництва:

- забезпечити сталість державної політики у сфері економічного розвитку та підтримки підприємництва (ухвалення Стратегії економічного розвитку України на певний термін);
- прийняти нову редакцію закону про державну підтримку і розвиток підприємництва (в основі якого відтворені європейські принципи і стандарти державної політики);
- забезпечити створення сучасної інфраструктури підтримки підприємництва, орієнтованої на потреби (з урахуванням кращих зарубіжних практик щодо інформаційно-консультативного забезпечення громадян, які хочуть розпочати власну справу);
- забезпечити ефективний розвиток мережі товарних бірж з формуванням ринків товарної продукції;
- сформувати систему відкритого представництва на основі прозорих двохсторонніх консультацій влади і підприємництва на різних рівнях та вдосконалити правовий статус консультативно-дорадчих органів з метою приведення його у відповідність до конституційного права (участь громадян в управлінні державними справами та в місцевому самоврядуванні);
- на законодавчому рівні врегулювати і збалансувати відносини між суб'єктами господарювання та підприємствами, що діють на ринках природних монополій і надають послуги з електро-, газо-, водопостачання і водовідведення;
- розробити заходи щодо зменшення кредитних ставок за банківськими кредитами;
- розробити заходи щодо фінансово-кредитної підтримки новостворених мікропідприємств, що використовують франчайзингову модель; а також тим, які впроваджують енергозберігаючі та ресурсозберігаючі проекти;
- переглянути розмір одноразової допомоги для започаткування підприємницької діяльності (що надається за рахунок коштів Фонду соціального страхування на випадок безробіття, забезпечити прозорість процедур надання такої допомоги).

При цьому слід створити податкові умови для розвитку підприємництва, детінізації національної економіки шляхом зниження ставок оподаткування та змінити спрощену систему оподаткування лише після реформування загальної системи оподаткування [2].

Зважене використання досвіду провідних міжнародних та національних компаній у сфері інформаційних технологій, машинобудування, мікроелектроніки, енергоефективності, освіти та науки є однією з передумов формування державної політики щодо підтримки підприємництва як комплексу правових, адміністративних та економічних заходів держави, спрямованих на поширення та активізацію інвестиційно-інноваційних процесів.

Список використаних джерел.

1. Асоціація «Інноваційний розвиток України». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://uaid.com.ua>
2. Національна конференція МСБ: результати і матеріали. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://msb.enarod.org/>
3. Погляд: Катерина Чала. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://uaid.com.ua/look/nunc-et-pulvinar-scelerisque-scelerisque/>
4. Україна щороку втрачає \$8 млрд та десятки тисяч громадян – В. Галасюк. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.bionic-hill.com/uk/news/labor_migration_Ukraine/

ДОСВІД ЕСТОНІЇ У РЕФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Нинішня криза в Україні привернула увагу світової громадськості до різких ідеологічних та політичних розбіжностей між Європою, яка діє відповідно до демократичних принципів, і Євразії, де майже чотири з п'яти осіб живуть під владою авторитарних режимів. У дійсності, лінія розлому між цими двома регіонами поглиблюється протягом багатьох років, а згубний російський вплив на урядову діяльність своїх сусідів зростає до вторгнення до Криму [5, с. 1].

Балтійські країни пройшли у своєму історичному розвитку аналогічний період боротьби за звільнення від російської окупації, обравши євроінтеграційний вектор розвитку. Найуспішнішою у цьому процесі за багатьма показниками виявилася Естонія [3, с.99].

Намагання України інтегруватися до ЄС неможливі без реформування правової системи. Відповідний успішний досвід реформування даної сфери має Естонія. Для України він є корисним з тих міркувань, що з Естонією нашу країну пов'язує спільне радянське минуле, має досвід перебування у військовій окупації, а також те, що Естонія на даний час займає передові позиції серед Балтійських країн за показниками свого розвитку.

У процесі реформування правової системи Естонією здійснено ряд заходів для гармонізації естонського законодавства до права ЄС.

Важливість цілі гармонізації естонського законодавства із законодавством ЄС зумовлена необхідністю базування правової системи на принципі верховенства права. Гармонізація стала невід'ємною частиною всієї правової політики Естонії [4, с. 70–75]. Інтеграція до ЄС передбачала для Естонії виконання ряду заходів в процесі гармонізації законодавства:

1. Забезпечення реалізації узгодженого законодавства;
2. Створення інститутів, необхідних для узгодження та реалізації, в тому числі зробити роботу судів більш ефективною;
3. Врахування законодавства ЄС, у тому числі судової практики, при законотворчості;
4. Моніторинг розвитку права ЄС та оцінка його впливу на естонське законодавство;
5. Навчання фахівців з права ЄС;
6. Збір, систематизація та публікація матеріалів, пов'язаних із законодавством ЄС;
7. Інформування громадськості про стан гармонізації із законодавством ЄС;
8. Переклад права ЄС естонською та переклад естонського законодавства на англійську мову;
9. Співпраця з державами-членами, інституціями ЄС, та координація іноземної допомоги в галузі законотворчості.

Проблеми, які виникли під час правової гармонізації та засвоєних уроків: через поспіх, вплив узгодженого законодавства часто не піддавалося ретельному аналізу; чиновники не завжди були обізнані з довгостроковими цілями законодавства ЄС; залучення парламенту було проблематичним; Верховний суд відіграв скромну роль: суд не має можливості представити свою позицію щодо тлумачення або застосування цієї права ЄС; підвищення інформованості населення Естонії про законодавство ЄС має бути більш інтенсивним; приватний сектор повинен був краще підготовлений; необхідність гармонізації законодавства не зникає навіть після вступу до Європейський союз, хоча обсяг роботи є менший, так як більшість з необхідних законів уже прийняті.

Загалом юридичне узгодження вдалося. Естонія змогла адаптувати все необхідне законодавство, а також внести зміни до Конституції [1]. Робота була добре організована і просувалася поступово. Гармонізація також допомогла організувати і систематизувати правову термінологію і внутрішнє законодавство в цілому.

Досвід Естонії дає змогу виокремити наступні пропозиції та рекомендації щодо гармонізації законодавства України із правом ЄС як передумову здійснення реформи правової системи на шляху європейської інтеграції України.

Правова політика для інтеграції до ЄС, в тому числі правової гармонізації, повинна бути частиною політики країни в цілому. Повинна бути розроблена відповідна стратегія.

Імпульс для гармонізації не повинно виходити тільки від чиновників. Чиновники повинні бути компетентними. Важливо щоб уряд співпрацював з парламентом. Останній також повинен ініціювати законопроект, пов'язаний із законодавством ЄС.

Важливо, щоб узгодження носило систематичний характер, що передбачає існування необхідної інституції, персоналу та методології.

Темпи гармонізації не повинні ставити під загрозу якість законотворчості.

Слід уникати копіювання законів з інших країн. Вони повинні бути налаштовані на власну правову культуру [2, с.234-235].

Зацікавлені групи повинні бути залучені в процес узгодження законодавства на самому початку. Узгодження повинно супроводжуватися аналізом подальшого впливу узгодженого законодавства.

Співпраця між різними установами, у тому числі урядовими організаціями, є дуже важливою для правової гармонізації.

Правила ЄС не повинні бути скопійовані у власний закон.

Посадові особи і політики повинні мати можливість інформувати громадськість та пояснити необхідність гармонізації, наочно продемонструвати. Населення повинно бути інформоване якомога раніше про зміни у своїх правах і зобов'язаннях.

У галузі правової гармонізації, конструктивний діалог і співпраця з інституціями ЄС та державами-членами є дуже корисним.

Одночасно з гармонізацією, треба також думати про наступний моніторинг, тобто, як виконати нагляд за тим як узгоджені закони реалізуються в дійсності.

Список використаних джерел.

1. Agnia Grigas, Andres Kasekamp, Kristina Maslauskaitė, Liva Zorgenfrei «The Baltic States in the EU: yesterday, today and tomorrow», [Electronic resource] – WWW.URL: <http://www.delorsinstitute.eu/011-16347-The-Baltic-states-in-the-EU-yesterday-today-and-tomorrow.html>
2. Hille Hinsberg, Jane Matt, and Rauno Vinni «Estonia», [Electronic resource] – WWW.URL: <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2014/estonia>
3. Kasekamp, Andres (2013). «Estonia: Eager to set an example in Europe», in Michael Baun and Dan Marek (eds.), The New Member States and the European Union: Foreign Policy and Europeanization (99 – 111). London: Routledge
4. Kestutis Paulauskas, «The Baltic Quest to the West: From Total Defence to 'Smart Defence' (and Back?),» in Apprenticeship, partnership, membership: twenty years of defence development in the Baltic states. Tallinn: ICDS, 2013. Pp. 45-84
5. Sylvana Habdank-Kořaczowska «Nations in Transit 2014: Eurasia's Rupture with Democracy», [Electronic resource] – WWW.URL: <https://freedomhouse.org/report/nations-transit-2014/nations-transit-2014-eurasias-rupture-democracy>

ЛІСНЄВСЬКА ЮЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

*доцент кафедри права та європейської інтеграції
ДРІДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н.*

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОЦЕСУ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ЄВРОПІ – ПОЛЬСЬКИЙ ПОГЛЯД

Проблема співвідношення адміністративного і публічного у державному управлінні має важливе значення в процесі вибору напрямків реформування державного управління в Україні. Прихильники європейського напрямку розвитку України вважають, що державне управління повинно бути публічним, щоб адміністративна складова не створювала підстав до відродження тоталітаризму. Іншої думки дотримуються практики управління, які віддають перевагу адміністративній складовій, а в адміністративному державному управлінні допускають тільки елементи публічності. Третя парадигма, прийнята й реалізована в європейських країнах, є синтезом наведених орієнтацій, базується на органічній єдності адміністративного і публічного в управлінні, відкритому на нові концепції і методи управління, нові техніки комунікації, зорієнтованому на публічні інтереси у відповідності з правом і одночасно високу ефективність.

Питання «яким повинно бути сучасне публічне управління?» – не знайшло єднозначної відповіді і в дискусіях польських теоретиків та практиків. Х. Іздебський, звертаючись до істоти терміну «публічна адміністрація», пише: «... адміністрація завжди означає службу або виконавчу діяльність, що здійснюється по відношенню до когось або чогось важливішого, вищого, вирішального. Є інструментом, що служить для досягнення мети, яка в принципі не є її власною метою, або для виконання волі керівника. При цьому, даний керівник належить, повністю або частково, до іншої категорії – політичної групи, політичної влади, інституціонально включеної до системи публічної влади... Адміністрацію як операційний інструмент виконавчої влади... можна визначити як езекутиву виконавчої влади»[1].

Для характеристики процесу реформування публічної адміністрації у Польщі, яка динамічно розвивається як сучасна ліберальна і водночас демократична держава, варто звернутися до представленої Х.Іздебським системи організації суспільства. В цій системі публічна адміністрація взаємодіє як з підсистемами – правовою, політичною, і ринковою економікою – так і з громадянським суспільством. [2] Ця концепція процесу реформування державного управління має епістемологічне значення для розуміння аналогічних завдань, що стоять перед нашою країною.

Через відсутність єдиного підходу до визначення сутності публічної адміністрації, неоднозначність теоретичних припущень і поглядів, в процесі реформування державного управління у Польщі, на думку Л.Ковальчика, паралельно визначилось кілька методологічних напрямків:

- класична публічна адміністрація, традиційна, так звана «стара адміністрація» (old public administration);
- публічне управління (public management);
- нове публічне управління (new public management);
- публічне співврядування (public governance) [3].

Звертаючись до української дійсності, можна зробити висновок, що реформоване публічне управління повинно відповідати сучасним вимогам, одночасно зберігаючи цінні основи класичного підходу. На прикладі Польщі, в якій реформоване публічне управління прийняло змішаний характер, поєднуючи класичну адміністрацію з ринковою орієнтацією і самоорганізацією, можна зробити висновок, що у виборі напрямку реформування Україна також повинна керуватися інтелектуальною зрілістю влади і адміністрації та суспільно-економічного середовища. Для сучасної державної адміністрації не повинен бути чужим найважливіший виклик, що стоїть перед економічними суб'єктами і їх керівниками – «здатність до виживання, розвитку і ефективних дій в умовах загальної непевності, тобто непередбачувальності зовнішнього і внутрішнього ринкового середовища»[4]. Адже публічна адміністрація і публічний сектор в цілому не можуть функціонувати в ізоляції від ринкової орієнтації та самоорганізації.

Сучасність висуває нові завдання перед державним управлінням, які трансформують місію публічної адміністрації. Нові визвання вимагають від публічної адміністрації запобігання виникненню проблем замість їх подолання, надання підтримки громадянам у вирішенні проблем, створення шансів і можливостей для успіху, інспірування до розвитку економічної і соціальної активності. Діяльність публічної адміністрації сьогодні повинна будуватися на таких цінностях, як підприємливість та професіоналізм, на принципах співврядування з елементами партнерської та інтерактивної демократії, збагачених сучасними концепціями інформаційно-технологічного управління.

Втілити європейську модель державного управління без поглиблених наукових пошуків, практичних спроб і узгодження нововведень з громадянським суспільством поки що неможливо, слушно констатує український вчений Ю.Сурмін: «До Європи... потрібно досить довго йти шляхом тривалої і цілеспрямованої європеїзації своєї власної суспільної і державної сутності».

Список використаних джерел.

1. Izdebski H. Od administracji publicznej do public governance // «Zarządzanie publiczne». – 2007. – № 1.
2. Izdebski H. Там же.
3. Kowalczyk L. Współczesne zarządzanie publiczne jako wynik procesu zmian w podejściu do administracji publicznej // Zeszyty naukowe Wałbrzyskiej Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości, – 2008. – № 1.
4. Koźmiński A.K. Zarządzanie w warunkach niepewności. – Warszawa: Wyd. PWN, 2004.
5. Сурмін Ю.П. Методологічні аспекти реформування державного управління в Україні // <http://academy.gov.ua/ej/ej11/txts/10syppduu>, 2015

МАЛИШ НАТАЛІЯ АНДРІЙВНА

*професор кафедри управління національним господарством
та економічної політики НАДУ при Президентові України, д. держ. упр., професор*

РОЗВИТОК ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРАГНЕНЬ УКРАЇНИ

Важливим фінансовим механізмом реформування транспортної галузі України є допомога з боку ЄС, а також іноземних банків та провідних фінансових інституцій, яка здійснюється у формі надання бюджетної підтримки, виділення позик на реалізацію проектів, спрямованих на модернізацію транспортної галузі України.

Нині допомогу Україні для впровадження структурних трансформацій у сфері транспорту та дорожнього господарства надає Європейський Союз шляхом секторальної бюджетної підтримки за програмою «Підтримка впровадження транспортної стратегії України» на підставі Угоди про фінансування. Програма спрямована на впровадження інституційних реформ у транспортному секторі в Україні, сприяння покращенню розвитку транспортної інфраструктури в країні, приведення законодавства України у відповідність до міжнародних норм та стандартів.

У Розпорядженні Кабінету Міністрів України «Про схвалення Транспортної стратегії України» на період до 2020 року» [1] визначено основні напрями інтеграції вітчизняної транспортної системи до європейської та міжнародної транспортних систем. Зокрема: забезпечення ефективного використання транзитного потенціалу; приєднання і забезпечення виконання міжнародних транспортних конвенцій та угод; гармонізації вітчизняного законодавства з транспортним законодавством ЄС; розроблення та впровадження відповідно до міжнародних вимог технічних та технологічних регламентів і стандартів; уніфікації вимог до перевізників; забезпечення співробітництва з ЄС з метою розвитку міжнародних транспортних коридорів та осей.

У главі 7 «Транспорт» Угоди про асоціацію з ЄС [2] визначено, що Сторони: розширюють і зміцнюють співробітництво в галузі транспорту з метою сприяння розвитку стабільних транспортних систем; сприяють здійсненню ефективних і безпечних транспортних перевезень, а також інтермодальності й оперативної сумісності транспортних систем; докладають зусиль для посилення основних транспортних зв'язків між територіями Сторін.

Співробітництво між Сторонами має на меті сприяння реструктуризації та оновленню транспортного сектору України і поступовій гармонізації діючих стандартів та політики з існуючими в ЄС, зокрема шляхом впровадження заходів, викладених в Угоді, без шкоди для зобов'язань, що випливають з окремих транспортних угод, укладених між Сторонами. Реалізація зазначених заходів не суперечить правам та обов'язкам Сторін відповідно до міжнародних угод, учасниками яких вони є, або участі Сторін в міжнародних організаціях.

Співробітництво також спрямовується на покращення руху пасажирів та вантажів, зростання плинності транспортних потоків між Україною, ЄС і третіми країнами регіону за рахунок усунення адміністративних, технічних, прикордонних та інших перешкод, покращення транспортної мережі та модернізації інфраструктури, зокрема на головних транспортних осях.

З метою організації роботи щодо імплементації Угоди про асоціацію Міністерством інфраструктури у вересні 2014 року утворено Координаційну раду та 8 робочих груп у відповідних сферах: транспортної політики та інфраструктури, безпеки та перевезення небезпечних вантажів, авіаційного транспорту, автомобільного транспорту та дорожнього господарства, залізничного транспорту, морського та річкового транспорту, поштового зв'язку та туризму [3]. Робочими групами розроблено та затверджено 15 розпоряджень Кабінету Міністрів України, за якими схвалено 45 планів імплементації усіх актів законодавства ЄС відповідно до додатку ХХХІІ Розділу V Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

У сфері автомобільного транспорту та дорожнього господарства у 2015 р. розроблено проект Закону України «Про приведення законодавства України у сфері *автомобільного транспорту* у відповідність з актами Європейського Союзу». Проект закону спрямований на вдосконалення законодавчого урегулювання ринку послуг автомобільного транспорту в Україні, задоволення потреб суспільства і економіки у перевезенні пасажирів та вантажів, безпеки перевезень, ефективного споживання ресурсів та зменшення техногенного впливу автомобільних транспортних засобів шляхом адаптації норм законодавства України до норм актів ЄС згідно Угоди про асоціацію Україна – ЄС.

У сфері *залізничного транспорту* в рамках імплементації Директиви Ради 91/440/ЄЕС, Директиви 2001/14/ЄС Європейського Парламенту та Ради, Регламент (ЄС) № 1371/2007 Європейського Парламенту та Ради Мінінфраструктури у 2015 р. здійснено аналіз відповідності проекту нової редакції Закону України «Про залізничний

транспорт», розробленого на виконання Державної цільової програми реформування залізничного транспорту на 2010-2019 рр., затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2009 № 1390 положенням Директиви Ради № 90/314/ЄЕС. При проведенні аналізу законопроекту були залучені європейські спеціалісти в рамках проекту Twinning, які надали пропозиції щодо доопрацювання законопроекту через невідповідність окремих його положень директивам ЄС.

Триває робота щодо утворення ПАТ «Українська залізниця» урахувавши зобов'язання України відповідно до статті 368 Угоди про асоціацію, що дозволить забезпечити розмежування функцій державного та господарського управління галуззю, стане передумовою структурних перетворень з метою утворення вертикально-інтегрованої системи управління всередині ПАТ «Українська залізниця».

У сферах *морського та річкового транспорту* статтею 138 Угоди про асоціацію та Додатком 17 передбачено застосування принципів необмеженого доступу до міжнародних морських ринків, наближення законодавства, у тому числі адміністративних, технічних та інших норм у сфері міжнародного морського транспорту з відповідними нормами, прийнятими стороною ЄС [3].

Українською стороною у 2015 р. розроблена та передана на розгляд стороні ЄС детальна дорожня карта з наближення законодавства України до права ЄС у сфері міжнародного морського транспорту і наразі очкуються на коментарі європейських партнерів.

Завершується підготовка до ратифікації низки конвенцій, зокрема Конвенції Міжнародної організації праці 2006 року про працю в морському судноплаванні, що дозволить створити необхідне підґрунтя для контролю за дотриманням прав українських моряків за кордоном, стане свідченням виконання Україною своїх зобов'язань за Угодою про асоціацію у сфері морського транспорту. З метою виконання положень угоди СОТ щодо відкриття внутрішніх водних шляхів України для заходу суден під прапорами іноземних країн розроблено проект Закону України «Про внутрішній водний транспорт», з урахуванням кращих практик та законодавства ЄС.

Список використаних джерел.

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2010 р., № 2174-р. «Про схвалення Транспортної стратегії України» на період до 2020 року» [Електронний ресурс] / Міністерство палива та енергетики України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2174-2010-p>.

2. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Сайт Кабінету Міністрів України. Глава 7. Транспорт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=246581344.

3. Матеріали Міністерства інфраструктури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mtu.gov.ua>.

МАТВЄЄНКО ОЛЕКСАНДР ВАСИЛЬОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ КОНТРОЛЮ НАД ОЗБРОЄННЯМ

Під європейською безпекою слід розуміти міждержавні відносини за участю міжнародних організацій і структур (насамперед, ЄС та ОБСЄ), основу яких складають: політичне співробітництво; взаємозв'язок між системами воєнної безпеки з дипломатичними та іншими заходами попередження агресії, скорочення озброєння та контроль над ним [2]. Таким чином, складовою національної та європейської безпеки є сфера контролю над озброєнням.

За визначенням Б.Колодкіна, експерта з міжнародної політики департаменту оборони США [7], контроль над озброєнням є терміном для міжнародних обмежень на розвиток, виробництво, накопичення, поширення і використання стрілецької зброї, звичайних озброєнь і зброї масового знищення за допомогою міжнародних договорів та угод.

Показники національної безпеки слід пов'язувати із змінами навколишнього середовища. До основних з них пропонується віднести: посилення гарантій забезпечення безпеки кордонів України, створення сприятливого оточення навколо України, деескалацію російсько-українського конфлікту з урахуванням його міжнародно-правового врегулювання. Ці показники мають бути закладені при створюванні міжвідомчого державного органу погодження і координації політики України в галузі роззброєння та контролю над озброєнням за визначенням завдань реформування незалежної країни.

Відповідно до Указу Президента України [6] було створено міжвідомчу комплексну структуру – Національний комітет України з питань роззброєння (НКР) під загальним керівництвом Міністерства закордонних справ України (МЗС), як таку, що виконуватиме міждержавницькі функції, але буде ґрунтуватися на суб'єктах національної безпеки в секторі безпеки та оборони.

НКР проіснував з 1992 р. та був розформований у 2002 р. [5]. Правонаступники НКР – органи державної служби МЗС України та Міністерства оборони України. Для оцінки ефективності організаційно-правових засад верифікаційної діяльності України у сфері контролю над озброєнням та проблематики напрямів їх реформування слід розглянути основні його завдання: міжвідомча координація робіт з питань підготовки рекомендацій щодо визначення, погодження та коригування напрямів зовнішньополітичної діяльності України; контроль за реалізацією угод у галузі міжнародної безпеки; здійснення заходів щодо забезпечення виконання зобов'язань України у сфері контролю над озброєнням.

На характер і конфігурацію функціональної структури державного управління НКР впливало багато чинників, сукупність завдань та повноважень держави, тому виникли реальні складнощі в тому, щоб у структурі НКР підтримувати результативність і ефективність, з одного боку, гнучкість і адаптивність до цілей, що змінюються – з іншого.

З метою забезпечення результативності й ефективності оптимізації функціональної структури державного управління, в основу її формування слід покласти системно-функціональний аспект системного підходу координації заходів органів виконавчої влади у сфері зовнішніх зносин [4].

Багато з існуючих на той час органів державної влади перебувало у стадії формування. В першу чергу, це пов'язано із новоствореними державними структурами у новій незалежній країні. По друге, державницько-управлінські структури лишилися, як спадок старої радянської системи, що потребувало суттєвої оптимізації. У третю чергу, слід брати до уваги значну інерційність гігантського єдиного радянського механізму єдиної системи, що, у секторі безпеки та оборони керувалося з єдиного центру та під єдині завдання. Значні складнощі виникали на тлі відсутності внутрішньої законодавчої бази для чіткої міжвідомчої взаємодії та координації зовсім нової структури. У сукупності це створювало систему ризиків для розв'язання на державному рівні. Оскільки управління ризиками – це специфічний вид діяльності, і його відносини і залежності формуються під впливом власних законів. Тому доцільно розглядати ці закони комплексно, в тісному взаємозв'язку із законами менеджменту, державного управління [1] та завданнями державної ваги, що мають вирішуватися в площині контролю над озброєнням.

Правильно підібрана комбінація управлінських функцій зазначених органів, зумовлена цілями управління, з урахуванням ризиків значно сприятиме підвищенню результативності та ефективності державного управління. Однак, оптимізація управлінської структури найчастіше здійснюється після її апробації за відповідний проміжок часу, що наочно продемонструвало існування НКР.

Таким чином, шляхом реформування організаційно-правових засад у сфері контролю над озброєнням є вдосконалення практичної складової імплементації міжнародних договорів через діяльність органу військового управління Міністерства оборони України – Генерального штабу Збройних Сил України [3].

Сучасні умови агресивної політики країни-сусіда підкреслили концептуальні законодавчі документи, які переглядаються для формування законодавчих ініціатив контролю над озброєнням, що ставить найактуальніше питання з контролю інформаційного. Тож, на сьогодні, має місце значне розширення кола таких завдань, як верифікація інформаційного простору спільно з новоствореним Міністерством інформаційної політики України. В цьому сенсі слід розглянути спільний комплекс заходів, спрямованих на вдосконалення військово-політичного інструментарію протидії гібридній війні на користь певної держави. Це мало б значно ефективніший вплив на досягнення деескалації військової кризи.

З урахуванням цього, та підсумовуючи викладене, зауважимо, що існує нагальна потреба в розробленні законодавчого документу щодо здійснення зовнішньої політики. Таким законодавчим актом може бути Закон «Про основи верифікаційної діяльності України у сфері контролю над озброєнням», який визначатиме основні напрями зовнішньої політики стосовно верифікаційної діяльності у сфері контролю над озброєнням з дефініцією нових організаційно-правових засад органів державного управління, передбачених міжнародним правом, дипломатичними, військово-політичними й інш

Список використаних джерел.

1. Білявська О.Б. Концептуальні принципи управління ризиками в державному управлінні. Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток» №6, 2010. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=147>
2. Заключительный акт Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе [Електронний ресурс] Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_055/print1400440988821894
3. Положення про організацію та проведення міжнародного співробітництва у Міністерстві оборони України та Збройних Силах України [Текст]: Наказ Міністра оборони України від 23.08.06 №502 зі змінами.
4. Про заходи щодо вдосконалення координації діяльності органів виконавчої влади у сфері зовнішніх зносин [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 18.09.1996 №841/96 / Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/841/96/>
5. Про ліквідацію Міжвідомчої робочої групи з розроблення Концепції реформування оплати праці в Україні і Національного комітету України з питань роззброєння. Указ Президента України від 09.09.2002 № 809/2002 / [Електронний ресурс]: Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/809/2002/>
6. Про Національний комітет України з питань роззброєння. Розпорядження Президента України від 10.12.1992 № 194/92-рп [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/194/92-%D1%>
7. Barry Kolodkin What Is Arms Control? [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://usforeignpolicy.about.com/od/defense/a/what-is-arms-control.htm>

МОРОЗ ВЛАДИМИР МИХАЙЛОВИЧ

*професор кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами
Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», д.гос.упр., доцент*

МЕНТАЛЬНОСТЬ НАРОДА КАК ОСНОВА ДЛЯ ИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ ОБЩЕСТВА

Проблематика интеграции Украины в европейское социально-экономическое и общественно-политическое пространство не является принципиально новым направлением для отечественной науки. Перспективы интеграции Украины в существующие глобальные экономические и военно-политические структуры неоднократно обсуждались специалистами как на уровне подготовки нормативно-правовых актов соответствующей содержательной направленности, так и в контексте работы многочисленных научно-коммуникативных мероприятий. Проблематика интеграции Украины в Североатлантический Альянс стала предметом непосредственного обсуждения на последнем заседании Совета национальной безопасности и обороны Украины (22.09.2015 г.), в рамках работы которого,

Президент Украины П.А. Порошенко обратил особое внимание на вопросы европейской и евроатлантической перспективы Украины [4]. Не смотря на сравнительно высокий уровень внимания со стороны представителей научного сообщества к проблематике европейской интеграции Украины, многие из вопросов ее содержания не только не утратили своей актуальности, а и приобрели особую значимость для обоснования общественно-политических преобразований и определения их цивилизационной направленности. В рамках данной публикации мы обратим внимание на некоторые из аспектов проявления ментальности украинского народа как основы для интеграционных преобразований и трансформаций общества.

Во-первых, оценивая перспективы европейского вектора развития Украины, следует обратить внимание, что несмотря на факт пребывания практически всех государств Западной Европы в стадии устойчивого институционального равновесия между рыночными и государственными институтами, по мнению некоторых исследователей, их дальнейшее развитие находится под угрозой фундаментального кризиса, содержание которого, связано с так называемой полнотой жизни [3, с. 148]. Безусловно, такой кризис не может быть рассмотрен исключительно в контексте идей О. Шпенглера, по мнению которого развитие культурно-исторического типа социума происходит по аналогии с развитием живого организма, а именно: рождение, юность, зрелость, старость, смерть [5]. Содержание данной парадигмы предусматривает неизбежный «Закат Европы», динамика которого зависит от темпов распространения внутреннего одиночества человека. Именно внутреннее одиночество, как один из факторов проявления диалектики единства и противоречий общественного и частного, духовного и материального, социального и индивидуального может стать индикатором о прохождении той или иной стадии развития социальным объектом. Таким образом, феномен внутреннего одиночества, равно как и феномен внутренней свободы, может быть представлен на уровне одной из фундаментальных ценностей, которая отражает (характеризует) ментальность социума. Таким образом, можем констатировать, что существующие на «глубинном уровне человеческого мышления» [1, с. 443] противоречия, сущность которых определена не столько принадлежностью к тому или иному этносу, сколько наличием опыта пребывания в рамках конкретной институциональной системы, а также перспективами и потенциалами ее развития, могут быть рассмотрены на уровне своеобразного катализатора трансформационных изменений, как непосредственно самого социального объекта, так и институциональной системы в целом. Иными словами, наличие противоречий заложенных на ментальном уровне, при условии эффективного администрирования процессов их разрешения, может гарантировать управляемое изменение качества всех без исключения субъектов и объектов общественно-политического развития. Принимая во внимание неоднородность украинского общества (наличие в составе украинского народа нескольких принципиально различных этносов), следует признать факт существования напряжения во взаимоотношениях между отдельными социальными группами. Вместе с тем, данное напряжение, в основу возникновения которого положены различные парадигмы ценностных ориентаций того или иного этноса, может быть рассмотрено на уровне одного из катализаторов трансформационных преобразований государства. Проблема запуска механизма управляемой трансформации государства заключается, с одной стороны, в качестве самих субъектов управленческой деятельности (готовность и желание изменяться и изменять), а с другой – в стойкости ментальной системы социального объекта к воздействиям извне.

Во-вторых, говоря о ментальности народа, следует обратить внимание на принципиально различное содержание культурно-религиозных доктрин, которые представлены на территории современной Украины. Каждая из этих доктрин имеет свою систему сакральных истин и механизмов их ретрансляции через этапы человеческого развития. Возможно, что именно религия, как одна из базовых общественных институций, является наиболее значимой в вопросе ментальности того или иного этноса. Результаты проведенных нами ранее научных изысканий, позволяют сформулировать утверждение, относительно ключевой роли и определяющего места ментальности социального объекта в его развитии [2, с. 190–263]. Кроме того, можем предположить, что ментальность является одновременно как источником, так и продуктом развития этноса, а следовательно и его институциональной системы. Содержание последнего тезиса, в контексте предмета нашего исследования, имеет ключевое значение для понимания места и роли ментальности в социальных трансформациях общества. Проблема идентификации религиозно-культурологических доктрин на уровне источника развития определяется, прежде всего, их гибкостью к восприятию реалий меняющегося мира. Безусловно, не все символические системы имеют одинаковую по своей силе и содержанию рефлексивность на стадии изменения условий функционирования системы, а следовательно, каждая из них имеет свой потенциал для развития соответствующего социального объекта. Некоторые из ортодоксальных ветвей таких религиозных доктрин как христианство, ислам, индуизм, буддизм и конфуцианство, не рассматривают возможность трансформации своих догм в зависимости от изменения условий их восприятия социальными объектами. Возможно, именно через призму норм и традиций православия (созерцательная сущность православной парадигмы православия), может быть объяснена относительная пассивность социальных объектов в вопросе трансформационных изменений.

Список використаних джерел.

1. Андрущенко В.П. Філософський словник соціальних термінів / Андрущенко В.П. – Київ: Корвін, 2002 – 672 с.
2. Мороз В.М. Мотиваційний механізм стимулювання трудової активності: державно-управлінський аспект : монографія / Володимир Мороз. – Х. : С.А.М., 2012. – 408 с.
3. Табачковський В.Г. Філософія: світ людини / Табачковський В.Г. – Київ: Либідь, 2003. – 432 с.
4. Україна та НАТО поглиблюватимуть співпрацю заради миру слив [електронний ресурс] / Новини: останні новини (22.09.2015) // Президент України: офіційне інтернет-представництво. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/ukrayina-ta-nato-pogliblyuvatimut-spivpracyu-zaradi-miru-36010>
5. Шпенглер О. Закат Европы: в 2 т. / Шпенглер О.; пер. с нем. и примеч. И.И. Маханькова. – М.: Мысль, 1998. Т.2. – 1998. – 606 с.

УПРАВЛІННЯ ПРИМІСЬКИМИ ЗОНАМИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

Здійснення функцій місцевого самоврядування часто вимагає послідовності і погодженості дій усіх рівнів управління. Тому держава повинна активно брати участь у процесі визначення стратегічних напрямків і цілей розвитку, особливо при формуванні місцевої політики в тих галузях, що знаходяться в компетенції держави [4]. Наприклад, у сфері будівництва соціального житла, реалізації великих проектів, в яких необхідна фінансова участь різних рівнів, а також в області формування загальнонаціональної інфраструктури і загальнонаціональної стратегії устрою території. У таких сферах держава прямо звертається до відповідних адміністративно-територіальних утворень для здійснення і спільного фінансування дорогих проектів.

Взаємодія органів державної влади на території приміських зон великих міст може носити субординаційний характер у тих випадках, коли нормативно закріплене пряме підпорядкування. Наприклад, між регіональними органами виконавчої влади – обласними та районними державними адміністраціями. При цьому регулювання зверху донизу здійснюється на владних основах органами державної влади в рамках їх компетенції та об'єктів юрисдикції.

Але, управління об'єктами господарювання приміських зон великих міст належить до компетенції не тільки зазначених органів, а й органів, не підпорядкованих один одному відповідно до чинного законодавства України. Для забезпечення ефективності управління в даній ситуації необхідне децентралізоване регулювання управлінського процесу, тобто метод координації, при якому регулювання здійснюється за допомогою узгодження, договорів, прийняття спільних актів декількома органами влади та місцевого самоврядування. Важливо не протиставляти суб'єкти правового регулювання (централізованого та децентралізованого), а поєднати їх один з одним в цілях покращення правової урегульованості будь-яких проявів державного управління.

Головною метою реформування системи управління приміською зоною великих міст є забезпечення сталого функціонування й динамічного розвитку даної території як складної соціально-економічної системи, яка включає такі складові:

- соціальну – підвищення рівня та якості життя населення приміської зони;
- економічну – забезпечення сталого розвитку економіки міста та його приміської зони;
- політичну – забезпечення ефективного управління приміськими територіями;
- правову – створення чіткої нормативно-правової бази процесу управління.

Для забезпечення зазначеної мети необхідне чітко визначення переліку функцій і завдань, котрі покладаються на місцеві органи влади на територіях приміської зони, а які доцільно залишити в компетенції центральних органів влади. Завдання та функції місцевих органів влади може бути розділено на дві основні групи [1, с. 19]:

- завдання та функції, які взагалі передано місцевим органам влади в межах місцевих інтересів і вони є їхньою невід'ємною власною компетенцією;
- завдання та функції, доручені місцевим органам центральною владою, або так звані делеговані повноваження.

Для вирішення зазначених проблем важливим є гарантія того, що кожний рівень одержить достатньо ресурсів для здійснення своїх функцій. Захист більш слабких щодо фінансів органів місцевого самоврядування потребує введення процедур фінансового вирівнювання або еквівалентних заходів, призначених для корегування результатів нерівномірного розподілу джерел фінансування й витрат, що до них належать [2, с. 70]. Такі заходи не повинні обмежувати свободу вибору органів місцевого самоврядування в межах їх компетенції, а також регулювати питання, пов'язані з управлінням об'єктами різних форм власності – місцеві органи державної влади повинні управляти державною власністю, органи місцевого самоврядування – комунальною. Такий поділ власності не повинен стати завадою на шляху використання ефективних засобів поєднання державного управління з управлінням, що здійснюється на самоврядній основі [3, с. 91].

Список використаних джерел.

1. Вульфвич Р. М. Глобальная взаимозависимость и политические проблемы крупных городов //Актуальные проблемы управления крупным городом и территориальными сообществами: Сб. науч. Статтей. – СПб.: Изд-во СЗАГС, 2013. – с. 12-25
2. Ганущак Ю. Реформа територіальної організації влади / [Ю. Ганущак – К.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К. : ТОВ «Софія-А». – 2013. – 160.
3. Іщенко М.П., Самойленко Л. Я. Основні шляхи оптимізації системи державного управління та місцевого самоврядування в Україні // Держава та регіони. Серія: Державне управління : наук. – вироб. журн. – 2012. – N 1. – С. 88-93.
4. Павлюк А.П. Реформування адміністративно-територіального устрою як чинник регіонального розвитку в Україні / Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: Монографія / За ред. З.С. Варналія. – К.: НІСД, 2007. – с. 330.
5. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні // розпорядженн Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р // Електронний ресурс/ Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

**РОЗВИТОК МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ПІДҐРУНТЯ
ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ**

В Україні закріплено право самостійно вирішувати питання місцевого значення за територіальною громадою. Безперечним є той факт, що право на місцеве самоврядування територіальною громадою повинно бути підкріплене достатніми правовими гарантіями та економічними можливостями.

Залучення до активного суспільного та економічного життя територіальних громад є невід'ємною умовою побудови в Україні громадянського суспільства, що, у свою чергу, має стати обов'язковим кроком на шляху до інтеграції України у європейську спільноту.

Проблематика забезпечення економічного зростання на рівні територіальних громад – міст, селищ і сіл набуває дедалі більшої актуальності для сучасної України, виходить на порядок денний нової регіональної політики та внутрішньої державної економічної політики. [1, с. 4].

На сьогоднішній момент склалася така ситуація, що найбільший фінансовий ресурс зосереджений на рівні міст, районів.

Говорячи про рівень сіл, селищ, слід сказати, що в результаті прийняття нового Бюджетного Кодексу у 2015 році в їх розпорядженні залишилась незначна частина податкових надходжень від діяльності підприємств та працюючого населення.

В той же час, українське село, насамперед, слід розглядати як унікальний простір, де відбувається відтворення людського та соціального капіталу; місцевість, що пов'язана із збереженням історичної пам'яті та формуванням національних традицій. Саме тому забезпечення та стимулювання економічного зростання на рівні сільських територій набуває для сучасної України надзвичайного значення [1, с. 17].

Роль органів місцевого самоврядування в управлінні місцевим розвитком передбачає проведення системної роботи щодо створення економічно потужних громад, підвищення конкурентоспроможності місцевої економіки, підвищення якості та рівня життя мешканців громади [1, с. 4].

Щодо визначення поняття економічне зростання. У широкому розумінні «місцеве економічне зростання» – це постійне зростання добробуту громадян, що проживають на території країни – в містах, селищах та селах. Досягнення стабільного місцевого економічного зростання тісно пов'язане з місцевим економічним розвитком, що й формує підґрунтя для економічного зростання на рівні міст, селищ, сіл. Місцевий економічний розвиток – це діяльність підприємств, суб'єктів господарювання на території регіону, органів місцевого самоврядування та інших зацікавлених сторін, спрямована на примноження економічних ресурсів громади, отримання позитивного соціально-економічного ефекту. Стабільний місцевий економічний розвиток надає можливості працевлаштування економічно активного населення в регіоні, є основою для підвищення добробуту місцевих мешканців, сприяє підвищенню якості життя на всій території країни. Громадяни мешкають у конкретних містах, селищах і селах, тому повсякденно мають вирішувати проблеми життєзабезпечення [1, с. 4].

У будь-якого розвитку повинні бути цілі, критерії оцінки їх досягнення, а також сукупність показників, які відображають цей процес. Під цілями розуміється бажаний стан територіальної соціально-економічної системи в майбутньому, критерії – це ознаки, на основі яких формуються оцінки її стану, а показники – індикатори, за допомогою яких можна оцінити (кількісно або якісно) ступінь досягнення встановлених цілей [2, с. 6].

При реалізації різноманітних проектів та ініціатив з метою стимулювання місцевого економічного розвитку міжнародні організації розробили власні визначення цього терміну. Світовий банк пропонує таке визначення: «Місцевий економічний розвиток – це процес, в якому громадськість, бізнес та партнери з неурядового сектору працюють колективно над формуванням кращих умов для економічного зростання і створення робочих місць; метою місцевого економічного розвитку є покращення якості життя для всіх» [2, с. 8].

У документах Програми ООН з населених пунктів (ООН-Хабітат) використовується таке визначення: «Місцевий економічний розвиток являє собою процес співпраці місцевої громади з усіма секторами, метою якої є стимулювання місцевої підприємницької ініціативи для забезпечення життєздатності та сталості місцевої економіки; це інструмент сприяння створенню нових робочих місць і покращенню якості життя всіх, у т. ч. бідних і маргінальних верств населення» [2, с. 8].

Сучасний місцевий розвиток у контексті реалій сучасної європейської регіональної політики зосереджується на розвитку ендogenous потенціалу та мобілізації місцевих активів. Саме ці пріоритети покладено в основу досягнення цілей Стратегії соціально-економічного розвитку Євросоюзу на період до 2020 року «Європа 2020: Стратегія інтелектуального, стійкого і всеосяжного зростання» (Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth) [1].

Визначальна особливість місцевого економічного розвитку полягає у використанні потенціалу місцевих людських, фінансових, інституційних та фізичних ресурсів, їх зосередженні на підтримці місцевих ініціатив у процесі розвитку з метою розширення сфери зайнятості та стимулювання підвищеної економічної активності [2, с. 8].

Таким чином, територіальна громада є таким специфічним суспільним інститутом, належність до якого визначається для членів громади самим фактом проживання на певній території. Перетворення сукупності осіб, які проживають на певній території, на реально діючий інститут територіальної громади можливе лише шляхом концентрації та розвитку спільних цілей та діяльності.

Формування в Україні економічно розвинутого місцевого самоврядування європейського зразку вимагає низки заходів, спрямованих на зміцнення правової та економічної основи місцевого самоврядування, а також суттєвої активізації самих територіальних громад у пошуку інноваційних організаційних форм та методів роботи, адекватних як наявним матеріально-фінансовим ресурсним так і викликам часу.

Список використаних джерел.

1. Біла С.О. та ін. Стимулювання економічного зростання на місцевому рівні / С.О.Біла, О.В. Шевченко, М.О. Кушнір, В.І. Жук [та ін.]. – К.: НІСД, 2013. – 54с. [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>
2. Джерела та механізми фінансування економічного розвитку. Навчальний посібник.- К.: Центр громадської експертизи, Проект «Місцевий економічний розвиток міст України», 2013. – 176с.
3. Promoting Local Economic Development: A Role for Metropolitan Local Councils. Report commissioned by the Local Government Association of SA. – December, 2013 [Електронний ресурс]. – режим доступу: www.lga.sa.gov.au

НАУМОВА НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ АПК В ПРОВІДНИХ КРАЇНАХ СВІТУ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Об'єктивна необхідність державного регулювання аграрного сектора економіки загально визнана і зумовлена специфікою галузі. Практично жодна з країн з розвинутою ринковою економікою не обходиться без регулювання сільського господарства та продовольчого комплексу в цілому. Серед основних причин державного втручання виділяють забезпечення продовольчої безпеки країни, підвищення продуктивності через впровадження і раціоналізацію виробництва, раціональне використання усіх виробничих факторів, особливо робочої сили; забезпечення зайнятості в аграрному секторі та відповідного рівня життя сільського населення; стабілізацію ринків сільськогосподарської продукції; гарантоване постачання сировини та продовольства на внутрішній ринок; забезпечення постачання агропродовольчої продукції споживачам за доступними цінами.

Державна підтримка сільськогосподарського виробництва за кордоном є потужним важелем проведення економічної та фінансової політики в сільському господарстві. Для здійснення цих функцій державні органи використовують комплекс економічних інструментів, набір яких визначається національними особливостями розвитку сільського господарства, рівнем продуктивних сил, позиціями країни на світовому агропродовольчому ринку та іншими факторами.

У світовій практиці одним з найбільш важливих інструментів державного регулювання аграрної сфери економіки вважається бюджетна підтримка держави. Україна, намагаючись перетворити агропромисловий комплекс на високоефективний, конкурентоспроможний прибутковий сектор з кожним роком нарощувала обсяги фінансових ресурсів на його підтримку. Проте це суттєво не вплинуло як на підвищення ефективності діяльності аграрних товаровиробників, так і на підвищення конкурентоспроможності їх продукції. Отже, механізм державної підтримки аграріїв, що застосовувався в Україні, визнано не ефективним, оскільки він носить більш компенсаційно-витратний характер розподілу фінансових ресурсів, ніж стимулюючий. Також за останні два роки, в зв'язку з важким фінансовим становищем та військовими діями на сході країни, аграрний сектор майже не фінансується.

Досвід фінансової допомоги аграріям у країнах з розвинутою ринковою економікою, навпаки, дає можливість спостерігати, що переважне стимулювання здійснюється відносно товаровиробників з високим рівнем прибутку. Проте впровадження зарубіжного досвіду в Україні потребує врахування національних особливостей агропродовольчої системи, оскільки далеко не всі інструменти аграрної політики, що застосовуються в розвинених країнах, зможуть бути ефективними в умовах вітчизняної економіки. До того ж, на наш погляд, найбільшу цінність являють собою не окремі інструменти, а основні принципи аграрної політики провідних країн світу, їх досвід реформування системи державного регулювання аграрного сектора економіки в цілому.

У зарубіжних країнах державна підтримка сприймається суспільством як природна компенсація неминучих втрат агропродовольчої галузі в умовах ринку. На її функціонування держави щороку виділяють великі кошти. Так, категорія прямих платежів у системі показників державної підтримки сільського господарства на Заході включає широкий спектр: компенсаційні платежі; страхові та відшкодувальні платежі, платежі у вигляді фінансування закупівель ресурсів для виробництва; субсидії в розрахунок на одиницю площі, або поголів'я худоби і т.д. За оцінками Організації економічного співробітництва та розвитку, на останній вид платежів у розвинених країнах припадає 2/3 загальної бюджетної підтримки, що необхідно активно використовувати для визначення обсягів фінансування сільського господарства [3].

На сьогодні в якості субсидування витрат фермерських господарств в багатьох країнах можна відзначити: виплати по відсотках за використання банківських кредитів, витрати на надання допомоги фермерам-початківцям та на покриття частини витрат фермерам, що ведуть виробництво в несприятливих природних умовах. Все більшого значення набувають бюджетні витрати на укрупнення сільськогосподарських підприємств, меліорацію земель, розвиток інфраструктури сільських територій. Практика показує, що зі збільшенням зв'язку прямих платежів з умовами виробництва, збільшується ефект від їх впливу. Тому нами пропонується для оптимізації механізму розподілу державної підтримки методика на основі показника ефективності використання сільгоспугідь [1].

Прямі платежі здійснюються в усіх країнах Організації економічного співтовариства та розвитку, проте їх рівень і структура серйозно диференційовані по країнах з урахуванням природно-кліматичних та економічних умов, принципів аграрної політики. Так, у структурі витрат на підтримку сільського господарства найбільша частка прямих платежів спостерігається у Норвегії, Австралії, США та ЄС. У їх структурі найбільша частина припадає на галузі рослинництва в США, Канаді та країнах ЄС, а на галузі тваринництва – у північних країнах: Фінляндії, Норвегії, Швейцарії. Підтримка тут поширюється, як правило, на райони з гіршими умовами виробництва [2].

Нині у провідних країнах прями державні субсидії виробникам покликані, в першу чергу, не стимулювати виробництво, а підтримувати рівень доходів виробника, а також забезпечувати здійснення структурної, соціальної і регіональної політики, не пов'язаної безпосередньо з виробництвом, але яка забезпечує поліпшення якості життя. Цей принцип покладено в основу реформування спільної сільськогосподарської політики країн Європейського Союзу і він повинен стати основним для України.

На першому місці в зарубіжній системі державного регулювання сільського господарства знаходиться підтримання цін, що забезпечує стабільність доходів виробників і цінову рівновагу у відносинах сільського господарства із суміжними галузями. За цим напрямком витрачається до 60% всіх субсидій. На другому місці – прямі виплати фермерам (23%), на третьому – решта видів підтримки (17%) [2].

За всіма основними параметрами агропродовольча політика України істотно відрізняється від тих, що діють у провідних країнах світу, та демонструє свою недостатню ефективність. Її результатом стало не лише різке скорочення обсягів виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції, а й нестійке положення сільськогосподарських підприємств.

Таким чином, слід зазначити, що система заходів щодо регулювання і підтримки агропродовольчої сфери у провідних країнах не є постійною. Вона вдосконалюється під впливом економічних, політичних, соціальних та інших факторів. Але в усіх змінах щодо регулювання розвитку сільського господарства чітко простежується економічна підтримка сільськогосподарського товаровиробника. Виходячи з того, що нинішні умови формування агропродовольчої політики України істотно відрізняються від тих, що склалися у провідних країнах, суттєво відрізняються і стратегічні цілі державного регулювання. Для України глобальною метою є підвищення рівня самозабезпечення продовольства та ефективності агропродовольчого виробництва, а також формування експортного потенціалу. Отже, для України перспективною є агропродовольча політика, спрямована на розширення внутрішнього ринку продовольства за рахунок підтримки попиту, забезпечення конкурентоспроможності галузі та розв'язання соціальних проблем на селі.

Список використаних джерел.

1. Ульяновченко Ю.О. Державне регулювання аграрного ринку в країнах ЄС і США: досвід для України / Ю.О. Ульяновченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DeBu/2007-2/doc/5/05.pdf>.
2. Левченко Н.М. Принципи державного регулювання розвитку АПК в умовах інтеграції до європейського простору / Н.М. Левченко // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. – Х.: Вид-во ХарPI НАДУ Магістр, 2011. – № 1 (32). – С. 145–149.
3. Шевченко Н.О. Особливості державного регулювання аграрного сектору економіки в країнах ЄС / О.Н. Шевченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu_uprav/2011_2/18.pdf

ОВЧАРЕНКО ЮРІЙ ОЛЕКСІЙОВИЧ

*доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.психол.н.*

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Найвпливовіші тенденції і фактори сучасного етапу розвитку суспільства зумовлюють передусім необхідність адекватного реформування системи національної безпеки шляхом оновлення доктринальних та концептуальних підходів до її забезпечення [1]. На зміну «холодній війні» та біполярного протистояння (кінець 1990-х рр.) на світовій арені набули потужного розвитку процеси (особливо політичні та економічні) глобалізації. В цих умовах виникли світові проблеми та загрози

В теорії держави і права, поняття «глобалізація» (фр. global – загальний) розуміється як *процес поширення зв'язків, залежностей, обов'язків від локального до загального та вихід за межі державних кордонів*. Ознаки цього терміну пов'язані передусім з розвитком світової економіки, відбиттям цього процесу у внутрішніх економіках держав та їх інтеграцією у загальносвітовий процес. Глобалізація також охоплює усі сфери соціального життя, зокрема політичну, духовно-культурну, правову тощо. На рубежі ХХ і ХХІ століть виникла теорія «глобальної (світової) держави», засновником якої є американський економіст Р.Робертсон. На відміну від теорії «конвергенції» ця теорія наголошує не тільки на зближенні держав, а й на стиранні державних кордонів унаслідок уніфікації усіх сфер життєдіяльності різних суспільств світу.

Показниками останнього (у такому розумінні глобалізації) служать існуючі наднаціональні, міжнародні та європейські структури, співтовариства та співдружності: *Міжнародний валютний фонд, Міжнародний Гаазький трибунал, Міжнародний кримінальний суд, ООН, НАТО, Європейський Союз тощо*. Ці структури відпрацювали механізми впливу і виконання їх рішень іншими державами. Наочними у цьому контексті є висновки З. Бжезинського, який ще у 1968 р. висунув тезис про необхідність створення *системи глобального планування* і довгострокового перерозподілу світових ресурсів. За його твердженнями поступово сформується все більш контрольоване і кероване світове суспільство, в якому пануватиме глобальна еліта, що застосовуватиме новітні досягнення науки і техніки для впливу на поведінку суспільства. Також він передвіщав формування наднаціональної влади як наслідок консолідації провідних індустріально розвинених країн під політичним керівництвом США [2, с. 5060]. Прикладом реалізації зазначеного є те, що на сьогодні, з погляду економічного розвитку і багатства, у світі сформувалось два полюси: «країни золотого мільярда», тобто розвинені країни, та периферія золотого господарства. При цьому, перші країни споживають 80 % природних ресурсів, що видобуваються на планеті, з яких 40% США.

У державно-управлінському аспекті поняття «глобалізація» трактується як процес взаємозв'язку, який означає, що наше життя все більше проходить під впливом подій, що відбуваються, але рішення приймаються на великій відстані від нас [3, с. 120].

Останнє десятиліття ХХ ст. відзначилося суттєвими геополітичними змінами, що проявилися у подоланні воєнно-політичного протистояння Схід-Захід та переорієнтації низки держав на засади цінностей західної демократії. Світ перетворився із двополярного, чітко розмежованого, у багатополісний, взаємозалежний з зростанням взаємовпливів держав і народів [4].

З точки зору глобалізації та державно-політичних цілей, географічне розташування України, та геополітичне становище, що з нього випливає, має як переваги, так і недоліки. До переваг належить те, що країна розташована на перехресті впливів – між Сходом і Заходом, має відкриті торговельні шляхи з державами Півночі і Півдня. Доступ України (через Чорне море) до басейну Середземного моря визначає її наближеність до регіону Близького Сходу. Недоліками геополітичного становища України є відсутність природних кордонів, за винятком Півдня, де Україна омивається Чорним морем, близькість держав, для яких у минулому Україна була територією експансії. З погляду геополітики, для збереження своєї впливовості Україна повинна розвивати добросусідські відносини з усіма прикордонними державами (окреме велике питання відносин з Російською Федерацією після подій в Криму та на Сході), іти на розвиток відносин з країнами Європи, мати партнерів на Заході, Сході, Півдні та Півночі, уникати однополярного вектору геополітичних орієнтацій [5, с. 86].

Нині актуальними для України є наступні негативи та загрози глобалізму: *по-перше*, це вже згадане збільшення розриву в рівнях економічного та соціального розвитку між Україною та країнами «золотого мільярду»; *по-друге*, зростання безробіття, бідності, безпритульності, а також техногенне перевантаження і деградація довкілля; *по-третє*, економічне та політичне послаблення України, пригнічення внутрішньо-національного ринку, національної економіки, що призведе до практичного усунення України з конкурентного середовища; *по-четверте*, зростання рівня тіньової економіки, її зростання до рівня глобально-світової і її вихід з під контролю України як держави. Також загальна криміналізація економічної діяльності, зростання корупції [6, с. 64]; *по-п'яте*, конфлікт між вимогами глобалізації та соціально-культурними та економічними традиціями держави [7, с. 124].

Теперішній розвиток українського суспільства відповідає загальним тенденціям утворення сучасної світової системи в умовах глобалізації. Саме тому надзвичайне зростання зовнішніх впливів на економічну, соціальну, культурну і політичну сфери українського суспільства стає центральним питанням розвитку нашої держави.

Для повноцінної інтеграції України у світовий політичний та економічний простір необхідно побудувати демократичну, громадянську правову державу, подолати корупцію та військове протистояння, зміцнити систему публічного управління [8, с. 26].

Список використаних джерел.

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 04.03.2015 р. № 213-р «Про затвердження плану заходів Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» у 2015 році.
2. Бжезинський З. Україна в геостратегічному контексті. –К. Видавництво Києво-Могилянська академія. - 2006. – 102 с.
3. Енциклопедія державного управління : у 8 т. Т. 7 : Методологія державного управління. – К. : НАДУ, 2011. – 692 с.
4. Основи політології. (за ред. В. Кременя). – Харків, -2007.
5. Глобальні трансформації та стратегії розвитку: Монографія / під ред. О.Г. Білоруса. –К. Оріяне. – 2000. – 424 с.
6. Андрійчук В. Глобалізація, інтеграція, економічна безпека України //Політика і час. – 2003. №9. – С.61-71.
7. Проблеми модернізації політичних систем сучасності: Монографія/ за ред. Л.М. Герасіної, О.Г. Данильяна. – К. Право, 2008. -320 с.
8. Політична корупція в Україні // журнал «Національна безпека і оборона» // 2009, 37. – с. 23-32.

ГОЛОКОЛЕНЦЕВ ВІКТОР ІВАНОВИЧ

*перший заступник голови Великомихайлівської районної державної адміністрації Одеської області,
слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ПОПОВ МИКОЛА ПЕТРОВИЧ

*доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент*

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОГРАМ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Головною метою програми соціально-економічного та культурного розвитку Великомихайлівського району на 2015 рік є зростання добробуту населення району, підвищення рівня якості життя через створення сприятливих передумов для інвестування пріоритетних галузей економіки, розширення обсягів збуту продукції на внутрішньому ринку, безумовного дотримання державної дисципліни цін, законодавства про працю, підтримки малого і середнього бізнесу, реалізації районних цільових та комплексних програм, впровадження активних форм стимулювання зайнятості населення [2].

Щодо зайнятості населення. Для зареєстрованого ринку праці характерними стали тенденції: зменшення кількості незайнятого населення, що звернулось до служби зайнятості, зменшення рівня зареєстрованого безробіття та збільшення створення нових робочих місць.

Так упродовж 2014 року в усіх сферах економічної діяльності району створено 144 нових робочих місця, що складає 53,3 % від запланованої кількості на рік – 270 новостворених робочих місця (у 2013 році – 246 робочих місця, річне завдання – 240). Упродовж 2014 року особам, які перебували на обліку в районному центрі зайнятості, надано 4547 профорієнтаційних послуг, в тому числі: 2620 – профінформаційних, 1923 – профконсультаційних, 4 – з профвідбору. Одним із шляхів забезпечення ефективної зайнятості категорій незайнятих громадян є проходження професійної підготовки, перепідготовки та курсів підвищення кваліфікації з метою отримання професії, яка користується попитом на ринку праці району та регіону. Протягом 2014 року всього проходили професійне навчання 234 особи [2].

Але поряд з певним здобутками району у вирішенні соціальних питань вітчизняна система соціальної політики загалом не повною мірою сприяє ефективному суспільному розвитку країни.

Майже всі соціальні програми залишилися деклараціями або передвиборчими популістськими обіцянками, скерованими на те, щоби прихилити на свою сторону електорат. До прикладу варто згадати результативність таких стратегій, програм та заходів соціального скерування, як: регулювання ринку праці та забезпечення зайнятості населення, практична реалізація пенсійної реформ із поступовим її переходом до трирівневого виду, подолання бідності, підвищення якості надання послуг соціальної сфери (адміністративних послуг населенню). Саме таку ситуацію аналізує у дисертаційному дослідженні Шевчук А.П. Науковець розглядає поняття адаптації «соціальної політики України до стандартів ЄС», яка полягає у реформуванні системи страхування, політики зайнятості й інших галузей соціальної політики, «досягненні загальноєвропейського рівня соціального забезпечення і захисту населення» та адаптації законодавства України до законодавства ЄС [4].

Використовуючи такі підходи та власне авторське бачення, він зазначає, що адаптацію досвіду реалізації соціальних програм ЄС в Україні слід вважати пріоритетною складовою процесу інтеграції України до Європейського Союзу, яка полягає у пристосуванні вітчизняної системи суб'єктів, інститутів, програм та заходів, спрямованих у соціальну сферу, до вимог соціальних норм і стандартів ЄС з метою досягнення європейського рівня життєзабезпечення населення. Адаптація європейського досвіду реалізації таких програм в Україні – це процес пристосування вітчизняної системи суб'єктів, інститутів, програм та заходів, спрямованих у соціально-трудова сферу, до вимог соціальних норм і стандартів ЄС, що належать до соціально-трудова відносин, з метою досягнення високого рівня доходу та якості життя населення [4].

У якості прикладу наведемо досвід Республіки Болгарія. Діє Національна програма «Включення неактивних», яку затверджено наказом Міністра праці та соціальної політики Болгарії [1]. Програма прийнята у 2008 році та має тривалість до кінця 2017 року.

Основна мета: активізація та участь у ринку праці неактивних громадян, у тому числі пошук роботи для молоді у віці до 29 років, які не працюють, не навчаються і не зареєстровані в центрах зайнятості та є безробітними, за допомогою індивідуальних та групових інструментів і послуг, щоб залучити і мотивувати їх до реєстрації у бюро праці та сприяти їх інтеграції в навчання, повернути до освіти і / або зайнятості.

У ході реалізації програми здійснюється постійний моніторинг: якість діяльності; ефективне витрачання коштів; дотримання трудового законодавства і трудової дисципліни. В кінці кожного року виконавчий директор Агентства зайнятості як установи, відповідальної за реалізацію програми, надає міністру праці та соціальної політики: звіт про досягнення цілей програми і витрат на неї, вказуючи на труднощі в здійсненні програми і пропонує заходи щодо їх усунення; пропозиції щодо внесення змін в умови, рамки і об'єкти програми та розподілу ресурсів (якщо необхідно), на основі результатів реалізованого безперервного моніторингу та контролю реалізації програми.

Одночасно для успішної реалізації політики зниження регіональних відмінностей на ринку праці у 2015 році реалізуються 285 регіональних програм професійної підготовки та зайнятості [3]. Ці програми спрямовані на конкретні соціальні групи для кожного муніципалітету та включають: безробітну молодь у віці до 24 – 29 років, хто не навчається і не працює; безробітних у віці старше 50 років; безробітних з низькою або незатребуваною на ринку праці кваліфікацією і не мають ключових компетенцій, в тому числі безробітних з низьким рівнем освіти (у тому числі циган); люди з обмеженими можливостями; неактивних осіб, які бажають працювати, у тому числі збентежені особи.

Заплановані заходи мають широкий діапазон – від навчання професії до зайнятості – захист громадського порядку і муніципальної власності (школи, дитячі садки), природоохоронні заходи, підтримка розвитку туризму, археологічні розкопки і обслуговування пам'яток культури та багато інших суспільно корисних заходів. У регіональних програмах забезпечується зайнятість до шести місяців.

Список використаних джерел.

1. Национална програма «Активирани на неактивни лица». – Режим доступу: http://www.mlsp.government.bg/ckfinder/userfiles/files/politiki/zaetost/programi%20i%20proekti%20za%20zaetost/NP_Aktivirane%20na%20neaktivni%20lica.doc.
2. Програма соціально-економічного та культурного розвитку Великомихайлівського району на 2015 рік. – Режим доступу: <http://v-mihailivka-rda.odessa.gov.ua/v-mihailivka-rajon-programi>.
3. Регионални програми за обучение и заетост. – Режим доступу: <http://www.mlsp.government.bg/ckfinder/userfiles/files/politiki/zaetost/programi%20i%20proekti%20za%20zaetost/Regionalni%20programi.docx>.
4. Шевчук А.П. Адаптація європейського досвіду реалізації соціальних програм в Україні: державно-управлінський аспект : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01 / А. П. Шевчук; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Л., 2013. – 20 с.

UKRAINE IN THE INTEGRATION PROCESSES

Abstract

Ukraine has expressed its wish to accede to more international organizations such as the European Union (EU), European Economic Area (EEA), the Schengen Area and the North Atlantic Alliance (NATO). It is considered that this will bring economic stability, foreign investment, economic prosperity and sustainable development. The paper proposes a review of the major problems facing Ukraine and the conditions that must be fulfilled for joining the international bodies.

Keywords: European Union, European Economic Area, Schengen Area, North Atlantic Alliance (NATO), Ukraine

Ukraine has expressed its wish and despite the problems they face now, still expresses its desire for adhering to several international bodies such as the European Union (EU), European Economic Area (EEA), the Schengen Area and the North Atlantic Alliance (NATO). Along with Moldova and Georgia, Ukraine signed an Association Agreement with the EU in 2014, but has not received an explicit recognition that in the future will become a member of the bloc. However the European Union since 2016 intends to implement the Free Trade Agreement with Ukraine, despite pressure from the authorities in Moscow.

The Lisbon Treaty stresses the need for strong EU. In this vision, the EU tries to develop diplomatic relationship with the third countries like Moldova and Ukraine, the two Eastern European countries that are placed at the EU's border (Baltag & Smith, 2015). The EU's aim is to achieve diplomatic relations with these countries and promote the liberalizing reforms (Epstein & Jacoby, 2014) according to its values, policies and strategies.

As regards to the Ukraine's accession to the European Union, among the remaining countries, it seems to have the most difficult situation. Kiev Government allocates resources fairly significant financial support from East conflict. Also because of these problems, it is very difficult to enforce and Free Trade Agreement. The reform process in Ukraine is marked by the transformative power of EU policies and strategies. The civil society organizations play important roles in Ukraine in monitoring the reform process and the promoting the good governance and democracy. For many of the Ukrainians, the European Union means civilization, the eradication of corruption, and the real development opportunities. It is said that the European Union is only a means of subordinating to the West, a way for taking the country's resources and a market for the Western products. We wonder who is right? If we take the case of Romania and Bulgaria, which joined in 2007, citizens of these countries also had the same desires, like higher wages, higher living standards and economic prosperity. But we can tell, those were not quite achieved.

We must admit that EU integration has some benefits. Also, the Kiev authorities hope that their country will have more benefits with the integration in the European Union. First, we believe that this integration will bring economic stability and foreign investment (Francés, 2011). Secondly, it will create new jobs, will bring economic prosperity and sustainable development. Concerning the accession of Ukraine, it is a very long and difficult way, a gradual and conditional process (Zielonka, 2008), which will depend largely on its eastern solving problems.

Another goal of the authorities in Kiev is to join the North Atlantic Treaty Organization (NATO). Most pro-Western members of the Ukrainian Parliament consider the process of joining to this alliance as a priority. Much of Ukraine's formative historical experiences developed within Poland and Russia (Himke, 2015). Regarding the accession to NATO, the Russian Federation is a vehement opponent, accusing her alliance members for threatening their security. NATO believes that the sovereign, independent and stable Ukrainian state, firmly committed to democracy and the rule of law is essential for Euro-Atlantic security. NATO and Ukraine's Partnership was initiated in 1997 and since then it has become one of the most advanced NATO partnerships.

At the summit of Wales on 5 September 2014, the NATO-Ukraine Commission meeting occasioned bringing together heads of state and government of NATO with Ukrainian President P. Poroshenko. On this occasion, their joint declaration reaffirms the support for Ukraine's sovereignty, ally and territorial integrity of internationally recognized within its borders.

Another objective of Ukraine is joining the Schengen area. In the area of free movement included 22 of the 27 European Union countries plus four beyond. From the social perspective, the abolition of internal border controls between Schengen Member States provides ample opportunities for citizens to travel in Europe, freedom and priority to get a job in relation to third countries (Jones & Iredale, 2008). Greater freedom of movement of people involves not only positive, but also negative impacts consisting of various threats and dangers for the internal security of Member States and their citizens' safety. Therefore, Ukraine will have to meet certain criteria for acceptance, especially regarding the corruption and the organized crime.

As a conclusion, all these steps for Ukraine's accession to the international organizations will have positive effects on the country including the attraction of foreign investment, economic development, greater freedom of persons' movement of within the EU, reducing unemployment and promoting the democracy.

References.

- 1.Epstein, R.A. & Jacoby, W. (2014). Eastern Enlargement Ten Years On: Transcending the East–West Divide? *Journal of Common Market Studies* 2014, 52(1): 1-16 doi: 10.1111/jcms.12089
- 2.Zielonka, J. (2008). Europe as a Global Actor: Empire by Example? *International Affairs*, 84(3): 471–484 doi: 10.1111/j.1468-2346.2008.00718.x
- 3.Jones, B. & Iredale, N. (2008). Case Study: International Development in Ukraine. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*, 2(4): 387 – 401

4. Francés, G.E. (2011). Market or Geopolitics? The Europeanization of EU's Energy Corridors. *International Journal of Energy Sector Management*, 5(1): 39 – 59

5. Baltag, D. & Smith, M. (2015). EU and Member State Diplomacies in Moldova and Ukraine: Examining EU Diplomatic Performance Post-Lisbon. *European Integration online Papers* ISSN 1027-5193 Vol. 19 (2015), Article 5 doi: 10.1695/2015005

6. Himka, J.P. (2015). The History behind the Regional Conflict in Ukraine. *Kritika: Explorations in Russian and Eurasian History* 16(1) : 129–36

СМОКВІН МИКОЛА ВІКТОРОВИЧ

здобувач кафедри філософських та соціально-політичних наук ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

РЕАЛІЗАЦІЇ ГУМАНІТАРНИХ ПРИНЦИПІВ СВІТОВИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Світові інтеграційні процеси, які набули розвиток після закінчення другої світової війни, утворення ООН, ЮНЕСКО, СОТ та інших політичних, економічних та гуманітарних наддержавних структур є важливим для України досвідом розвитку взаємовідносин між державами з метою встановлення взаєморозуміння та злагоди. Слід зазначити, що світові інтеграційні процеси відбуваються одночасно за трьома напрямками – політичним, економічним та гуманітарним.

Політична інтеграція здійснюється для прийняття консолідованого та взаємовигідного рішення, здебільшого, такими міждержавними структурами як ООН та ОБСЄ.

Найбільшій інтеграції світова спільнота досягла у економічній сфері. Проте економіка не завжди є механізмом для встановлення взаємовигідних зв'язків як між окремими підприємствами, так і державами, бо вона може використовуватися і як засіб політичного тиску.

Найменш розвинутою залишається інтеграція в гуманітарній сфері. Це обумовлено різноманіттям культур, традицій, релігій у світі, а також відсутністю в недалекому минулому розгалуженої системи інформаційно-комунікаційних мереж. Але саме гуманітарний напрямок інтеграції сьогодні виявляється найважливішим. Можна посплатися на твердження автора ідеї Європейського Союзу Жана Моне, який сказав: «Якби я міг почати все з початку, я б починав не з вугілля і сталі, а з культури».

Таке ставлення до гуманітарної сфери і культури зокрема, поділяється і українськими вченими на сучасному етапі розвитку державотворення. Так Ю.Г. Рубаном у статті «Концептуальні засади гуманітарного розвитку України: стратегічні пріоритети державної політики» пише: «Пріоритетне завдання політиків поставити культуру в центр всіх зв'язків – між суспільством та державою, між політикою та економікою» [1.с 5]. Таку ж позицію ми знаходимо і у статті І.В.Розпуненка та С.О. Москаленка «Пріоритетні напрямки розвитку гуманітарної сфери в Україні в контексті політичного процесу», в якій автори визначають ключову роль гуманітарного розвитку в процесі інтеграції та розглядають політичні, економічні та соціальні процеси як його складові [2.с 2-3].

Отже, можемо зробити висновок, що інтеграція світової спільноти в цілому, включаючи Україну, у єдине міжнародне співтовариство, в першу чергу, повинно починатися з гуманітарної сфери. Тому завдання розвитку гуманітарного знання полягає в тому, щоб забезпечити науковий супровід інтеграційним процесам, сприяти їх поширенню та поглибленню.

Провідним напрямком гуманітарного розвитку суспільства в Україні, як і в світі, є цілеспрямоване формування нових життєвих цінностей, що буде сприяти гідному життю та задоволенню матеріальних та духовних потреб.

Механізмом забезпечення удосконалення рівня життя в інтегрованому світі має стати якісно новий розвиток духовного потенціалу суспільства, що зумовлює необхідність інвестування в виховні та освітні програми, спрямовані на розповсюдження таких цінностей як невикористання людини людиною у власних егоїстичних цілях, протидія надмірному споживанню, нерациональному використанню природних ресурсів та усвідомленню, що людина є лише частиною всесвіту. Практична реалізація зазначеного механізму перетворює державну політику гуманітарного розвитку в один з провідних чинників досягнення злагоди та добробуту в Україні як елемента світової спільноти.

Виходячи з того, що під гуманітарною сферою ми розуміємо систему освіти, історико-культурні традиції та розвиток людського потенціалу, надважливими для нашої держави слід визнати питання висвітлення тем збереження навколишнього середовища, демографічних процесів, остаточного очищення інформаційного простору від пропаганди насильства та нетерпимості до інших культур, релігій або інших стилів життя. Також до завдань, які вимагають першочергового вирішення, необхідно віднести завдання поширення освітніх та виховних програм щодо роз'яснення необхідності об'єднання гуманітарних просторів усіх держав. Ці програми мають сприяти розумінню того, що інтеграція у світове співтовариство не позбавляє окремі народи їх власної самобутності.

Завданнями держави з реалізації освітніх програм в рамках поглиблення політики гуманітарного розвитку полягає в законодавчому та організаційному забезпеченні їх впровадження за такими напрямками, як розвиток системи виховання та безперервної освіти, спрямованих на пропаганду та усвідомлення пріоритетів гуманітарно-духовного розвитку, гармонізація життєдіяльності людини з природним середовищем, створення умов для гармонійного співвідношення між продуктивною працею та духовним розвитком, підвищення добробуту населення через впровадження світових стандартів якості життя.

Список використаних джерел.

1. Рубан Ю.Г. Концептуальні засади гуманітарного розвитку України: стратегічні пріоритети державної політики //Ю.Г.Рубан//журнал Стратегічні пріоритети – Київ, 2009. – Вип. 3. – С. 5 – 10

2. Розпуненко І.В., Москаленко С.О. Пріоритетні напрямки розвитку гуманітарної сфери в Україні в контексті політичного процесу. //І.В.Розпуненко., С.О.Москаленко// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej16>

ГЕНЕЗА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПРОЦЕСУ

Європейська інтеграція справедливо вважається однією з найцікавіших і складних проблем сучасних наукових досліджень. У вітчизняній і зарубіжній літературі сформувався декілька головних підходів до дослідження цих питань, однак жоден з них не дає змогу однозначно глибинно проаналізувати природу найбільш вагомого її здобутку – Європейського Союзу. Слід зазначити, що хоча аналізу ЄС присвячені численні фундаментальні наукові праці, питання вивчення його провідних принципів та ідейних засад й досі залишається найбільш дискусійним в сучасній політичній науці. На сьогоднішній день Європейський Союз може виступати у якості унікального місця, де можна спостерігати сталий розвиток як у галузі регіонального співробітництва, так і в межах глобального світопорядку.

Мешканці європейського континенту пройшли тривалий і складний шлях до розуміння, що саме об'єднання зусиль держав у різноманітних сферах є тією моделлю, яка здатна забезпечувати мир та сталий розвиток на континенті. Створення ж ними Європейського Союзу стало однією із найвизначніших подій ХХ століття, що обумовила докорінні зміни в усталених протягом багатьох століть засадах суспільного-політичного життя і державно-правовому розвитку європейських країн.

Саме ж явище європейської інтеграції виникає безпосередньо з-поміж процесу створення європейських інститутів та політик, які еволюціонують у напрямі формування певного наднаціонального центру, навколо якого власне і має створюватися спільний європейський простір [9, с.143]. Беручи ж до уваги той факт, що держави Європейського Союзу шляхом укладення угоди створили спільні інституції, яким делегували частину своїх національних повноважень, то власне такий тип інтеграції можна також визначати як зближення на добровільній і мирній основі суспільств, держав і економік, яке виходить за межі існуючих до цього часу національних, політичних та економічних кордонів.

Політичний аспект євроінтеграції стосується створення спільного політичного простору Євросоюзу, основою якого є розбудова колективної системи прийняття рішень. Так, Ж. Моне зазначав, що заснування Європейської спільноти вугілля і сталі має привести до політичного союзу і виникнення Сполучених Штатів Європи як вагомої «політичної сили», оскільки Європейська спільнота вугілля і сталі – це не лише організм, здатний вирішити економічні проблеми, а й зародок федерації.

Початком концептуалізації політичних аспектів євроінтеграції можна вважати доктрину «солідарної Європи», яка передбачала інтеграцію економічних політик, а не лише ринку, координацію національних політик та передачу частини функцій національних держав інститутам Спільноти. Сьогодні ця доктрина еволюціонувала у напрямі тези про ЄС як про регуляторну державу. Регуляторною є держава, до компетенції якої входить відповідальність не стільки за надання суспільних благ, скільки за надання цих послуг приватними особами. Теза про регуляторну державу містить функціональний і територіальний аспекти. З точки зору функціональності, ця теза стверджує, що контроль економіки за допомогою регулювання, тобто довготривалого і вибіркового нагляду за ринковими процесами і приватним підприємствами з боку державних службовців, є обов'язком держави. Інакше кажучи, держава зобов'язана не лише створити реально конкурентоспроможні ринки і забезпечити їх збереження, а й керувати ними шляхом коригування ринковими прорахунками, з одного боку, та наслідками ринкової діяльності, – з іншого.

Центральним питанням політичної євроінтеграції є питання щодо форми організації європейського політичного простору – федерації, конфедерації чи якоїсь альтернативної форми. Попри те, що делегування валютного суверенітету в історії міжнародного права дотепер завжди пов'язувалося зі створенням федеративної держави, системі Європейського Союзу, за визнанням європейських дослідників, і сьогодні бракує головних ознак державності. Так, наприклад запроваджене Маастрихтським договором «громадянство Союзу» не є тотожним державному громадянству.

Отже, підсумовуючи наведене вище, можна зробити висновок, що історія європейської інтеграції – це тривалий і складний процес. Об'єднання країн Європи історично обумовлене цілою низкою як політичних чинників (боротьба проти зовнішнього ворога, необхідність припинення внутрішніх війн у Західній Європі), до яких у другій половині ХХ сторіччя додалися вагомі економічні фактори. Важливою передумовою інтеграції, що певною мірою обумовила її успіх, стали культурні (існування загальноєвропейських демократичних і правових традицій і цінностей) та ідеологічні (усвідомлення історичної цивілізаційної єдності) чинники.

Список використаних джерел.

1. Копійка В. В. Європейський Союз: Досвід розширення і Україна [Текст] / В. В. Копійка. – К.: Юрид. думка, 2005. – 448 с.
2. Посельський В. Європейський Союз: інституційні основи європейської інтеграції [Текст] / В. Посельський. – К.: Смолоскип, 2002. – 168 с.
3. Трегуб О. Теоретичні засади європейської інтеграції / О. І. Трегуб // Грані. – 2013. – № 9. – с. 148-153.
4. Шульга М. Принципи та аспекти європейської інтеграції / М. Шульга // Освіта регіону. Політологія. Психологія. Комунікації. – 2012. – №1 – с.142-146

ТІТАРЕНКО ГАННА СЕРГІЇВНА

аспірант кафедри європейської інтеграції ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОБЛЕМА ІНТЕГРАЦІЇ ІМІГРАНТІВ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ФРАНЦІЇ

«Проблема національної ідентичності стосується нас усіх ... Те, що відбувається в промисловості, сільському господарстві, сільській місцевості, в середовищі ремісників пов'язано не тільки з економікою, а й зі зникненням певної

форми цивілізації, успадкованих і переданих народом цінностей, культури праці ... Франція – це не мішанина громад та індивідів ... це країна толерантності та поваги, але вона вимагає і поваги до себе, в ній немає місця паранджі ... Стати французом означає вступити в особливу форму цивілізації, цінностей, звичаїв» – зазначає Ніколя Саркозі [3].

Франція – одна з найстаріших держав імміграції. Вона приймає іммігрантів починаючи з середини ХІХ століття, практично безперервно. У той же час Франція – це держава з однією з найефективніших моделей громадянської асиміляції. Політику «жити разом» багато соціологів називають викликом сьогодення та майбутнього Франції, однією з основних проблем країни. Можна погодитись з Ніколя Саркозі, який вважає, що під впливом імміграції втрачається іманентно властиві французькій нації особливості, цінності.

В останні роки у Франції здійснюється не «нульова», але дуже обмежена імміграція. Це відбувається завдяки відчутному посиленню імміграційної політики, зокрема, закону від 24 липня 2006 року і більш пізнім доповненням до нього. Проводиться так звана «селективна» або виборча імміграція. З 2008 р. введена система квот, розроблена Міністерством економіки, фінансів та зайнятості Франції, по затребуваним спеціальностям для вихідців з країн, які не є членами Європейського Союзу (професії, що вимагають високої кваліфікації, інженерно-технічний персонал, програмісти тощо), і для іммігрантів з країн, які нещодавно увійшли до ЄС – 152 спеціальності (середньотехнічною, обслуговуючий персонал). Важливо відзначити, що реалізація політики «селективної» імміграції почалася після згоди, отриманої від профспілок і підприємців.

Сьогодні реальна проблема – в іншому. Імміграція до Франції носить не стільки масовий характер, скільки є результатом тривалого процесу, який протягом кількох поколінь завдяки змішаним шлюбом, сімейному воз'єднанню, більш високій народжуваності (вище в два рази) у жінок афро-азіатського походження, змінює французьке суспільство [2].

Так звана «інтеграційна» функція республіканської моделі дає збій, соціальне змішування різних культур було успішним доти, доки їх культури і звички були схожі. Перші хвилі імміграції становили в основному іммігранти, які цивілізаційно належали до європейської культури. Останні – походять з регіонів з іншою культурно-релігійною ідентичністю. У Франції, де вихідців з афро-азіатських країн, починаючи з 1960-х років було традиційно досить багато, пропорції їх представництва в останніх міграційних потоках істотно змінилися.

Якщо перше і частково друге покоління іммігрантів в Європі, і зокрема, у Франції легко асимілювалися, то для нового покоління іммігрантів ідея інтеграції не стала домінуючою.

Головною перешкодою на шляху до інтеграції новоприбулих мігрантів (в основній масі мусульман), при тому не тільки у Франції, але і в Європі в цілому, є їхня релігія – іслам і пов'язані з ним традиції.

Починаючи з 80-х років ХХ століття іслам – друга релігія у Франції, і він став заявляти про себе і свої права на французькій землі (надання права голосувати на виборах, виділення кімнат для молитов, місць для ритуального забою худоби і т.п.). Побоювання викликає не традиційний «спокійний» іслам, а його фундаменталістські рухи. Виникло питання: чи можна бути французом і мусульманином одночасно? Дослідження показали, що чим краще стає соціальне і економічне становище іммігрантів, тим глибше їх інтеграція у французьке суспільство, тим рідше вони самостверджуються як мусульмани і, навпаки, чим більше відторгнутими вони себе почувають, чим слабкіше їх цивільне самовідчуття, тим помітніше їх прагнення до мусульманської ідентичності.

Іслам, який сповідують більшість сучасних іммігрантів та їх третє покоління, приходить у зіткнення з християнськими релігіями, а у випадку з Францією, не тільки з католицизмом, але і помітно зростаючою світською ідеологією, лаїцизмом (Лаїцизм (від фр. Laïcité) – рух за секуляризацію (процес, в ході якого релігійна думка, інститути і практика втрачають соціальне значення [1]-) важливою складовою французької національної ідентичності. У католицькій Франції число атеїстів зростає. Республіканський секуляризм – державна політика відділення релігії від держави широко розділяється простими французами. Згідно з опитуванням, проведеним ще у листопаді 2009 р. французькою щотижневою газетою Le Parisien, 60% опитаних, половина яких – прихильники лівих партій, назвали лаїцизм одним з найважливіших елементів національної ідентичності. Французи бачать рівноправність вір в відсутність зовнішніх ознак релігійної приналежності, а не в їх демонстрації. Цей підхід різко відрізняється від багатьох інших країн, де політична коректність тлумачиться як заохочення відмінностей [5].

У той же час серйозною, якщо не основною, перешкодою інтеграції арабсько-мусульманського населення є характер їх сімейних відносин, що ставить на чільне місце право батька, який заохочує шлюби всередині сімейної групи, і занижений статус жінки. Принципові відмінності європейців і африканців в системі шлюбних відносин, які є одним з головних механізмів асиміляції іноземців через змішані з корінним населенням шлюби [5].

Інтеграція іммігрантів у французьке суспільство ускладнюється також і тим, що воно саме сьогодні дезінтегроване. Національна ідентичність французів поступово заміщується зростаючим індивідуалізмом, прагненням до особистого самоствердження на шкоду національній єдності. Французи стали віддавати перевагу національній, громадянській належності відносин за принципом «близькості». Вони об'єднуються на рівні регіону, комуни, кварталу, але не на національному, а тим більше, європейському рівні, в якому сьогодні найчастіше бачать загрозу, а не нові можливості. Комунітаризм стає реальністю соціальної географії. Міста і передмістя діляться на квартали – мусульманські, єврейські, азійські. Тому ставлення до іммігрантів сьогодні стало розглядатися у Франції не стільки як ксенофобія, а, швидше, як побоювання розвитку етнічного і релігійного комунітаризму [2].

В останні роки рівень расистських і ксенофобських настроїв французів стабільно високий: 43% опитаних заявили, що вони «швидше» або «трохи» расисти, 28% вважають себе «расистами» і 26% – «Не явними расистами». «Предметом» расистських настроїв є в першу чергу магрибінці (75%), їх друге покоління (55%), «чорні» (44%), цигани (41%).

Зіткнення з мусульманським населенням останнім часом все частіше носять відкритий, провокаційний характер. Зростає агресія з боку ісламістів турецького походження, що використовують мечеті для екстремістської пропаганди. Франція зараз переживає не найкращий період.

У Франції та інших європейських країнах в наукових колах ведуться численні дискусії, що визначають шляхи співіснування різних культур, пошук «рецептів спільного проживання», які, з одного боку, згладжували б соціальні протиріччя в суспільстві, а з іншого – залишалися вірні ідеалам демократії та універсалізму [5].

Із початку цього року Середземне море вже перетнули понад 240 тисяч осіб. Мігранти потрапляють до Італії і Греції, а звідти перебираються в інші європейські країни (Німеччина, Франція, Великобританія). Раніше єврокомісар з внутрішніх справ і питань міграції Дімітріс Аврамопулос заявив, що з часів Другої світової війни світове співтовариство зіткнулося з важкою кризою біженців, і Європа зобов'язана внести свій внесок у його рішення. У квітні 2015 року Євросоюзом був затверджений план по боротьбі з нелегальною міграцією, а також взяв нову програму допомоги мігрантам. У травні повідомлялося, що

Єврокомісія запропонувала розподіляти мігрантів в країнах ЄС за квотним принципом – в залежності від економічних показників країни. Проблема вироблення спільної міграційної політики у рамках ЄС має не тільки економічну та гуманітарну складову, – на неї великою мірою впливають політичні розбіжності. Країни півночі й півдня Європи, країни «периферії» та ті, що розміщені всередині континенту, все ще обстоюють різні підходи [3].

Отже, демографічна ситуація, етнічні конфлікти будуть залишатися об'єктивними передумовами міграції як в країнах Заходу, так і в нашій країні. Саме тому, вивчення сучасних моделей інтеграції мігрантів, процесів пошуку європейськими країнами компромісу між прагненням до збереження національної ідентичності, культурного різноманіття, державної безпеки та демократії для України буде корисним, особливо в сучасних умовах.

Список використаних джерел.

- 1.Енциклопедии и словари. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://enc-dic.com/enc_sociology/Laicizm-858.html
2. Интеграция иммигрантов во Францию: в чем особенность? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lawinrussia.ru/blogs/redaktsiya-po/2011/06/01/integratsiya-immigrantov-vo-frantsii-v-chem-osobennost>
- 3.Олексій Коваль. Європу накриває вал нелегальної міграції. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/international/evropu-nakrivaye-val-nelegalnoyi-migraciyi-_.html
- 4.Станет ли Франция мультикультурной страной? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://moyuniver.net/stanet-li-franciya-multikulturnoj-stranoj-razmyshleniya-o-francuzskoj-nacionalnoj-identichnosti-i-vyzovax-immigracii/>
5. Яна Стрельцова. Чужие. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://magazines.russ.ru/vestnik/2005/15/str10.html>

ЗУЄВ ПАВЛО ПАВЛОВИЧ

*Командир повітряного командування «Південь»,
магістр військового та державного управління, генерал-лейтенант*

УСАТЮК ІВАН ФЕДОРОВИЧ

*член президії Одеської обласної Ради Миру, доцент кафедри
європейської інтеграції ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.і.н., доцент*

МІСЦЕ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАДІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Українська держава зіткнулася з суровими викликами сучасності. Концепція нового способу ведення війни з яскраво вираженим терористичним відтінком нині нахабно застосовується Російською Федерацією на південному сході проти нашої країни. До цього слід додати внутрішню політичну нестабільність, високий рівень впливу засобів масової інформації Росії на населення в регіонах країни та низький рівень життя громадян. За таких умов діяльність органів державного управління (ДУ) у сфері національної безпеки (НБ) носить надзвичайно непростий характер.

Складність проблеми великою мірою пояснюється наявністю особливих суб'єктів безпеки, до яких в першу чергу належать: особистість, її права й свободи; суспільство, його матеріальні та духовні цінності. Саме цими специфічними суб'єктами обумовлюється об'єктивна потреба створення єдиної системи гарантування НБ України.

До системи суб'єктів гарантування НБ, як відомо, належать наступні її складові:

А. Центральний орган законодавчої влади – Верховна Рада та органи державного управління загальної компетенції – Кабінет Міністрів, місцеві державні адміністрації.

Б. Органи державного управління спеціальної компетенції – Міністерство внутрішніх справ; Служба безпеки; Міністерство оборони; Національна гвардія; Державна прикордонна служба; Державна міграційна служба; Державне бюро розслідувань; спеціалізовані управління і служби Міністерства закордонних справ; Державна служба з надзвичайних ситуацій.

В. Правоохоронні органи – органи прокуратури; суди загальної юрисдикції; Конституційний Суд; адвокатура.

Г. Громадські структури –Товариство сприяння обороні України; пункти охорони громадського порядку; волонтерські організації.

Координаційним органом з питань національної безпеки є Рада національної безпеки і оборони України.

Отже, механізм гарантування національної безпеки України зорієнтований на практичну координацію всіх видів діяльності державних і громадських інститутів з метою відвернення, виявлення й усунення явних і потенційних внутрішніх і зовнішніх загроз.

Обсяг і складність завдань, що вирішуються у системі національної безпеки, залежать від оцінки реальних загроз і ступеня їх небезпеки для життєво важливих інтересів України, визначених на основі об'єктивного аналізу. За результатами цих оцінок завдання НБ слід розділяти за часовими параметрами на оперативні, тобто такі, які потребують невідкладного вирішення, тактичні, що передбачають деякий, не дуже значний часовий інтервал для їх вирішення, і стратегічні, тобто такі, вирішення яких здійснюється у віддаленій перспективі.

Гарантування безпеки особистості, суспільства й держави здійснюється на основі розмежування повноважень органів законодавчої, виконавчої та судової влади в цій сфері. Ці проблеми достатньо ґрунтовно прописані в законодавчих актах з питань національної безпеки і оборони країни, зокрема в новій, 2015 року, редакції Закону України «Про основи національної безпеки України».

Безперечно, на сьогодні ще передчасно однозначно визначити діяльність органів державного управління в сфері гарантування національної безпеки, разом з тим ясно одне, що НБ України є об'єктом, якому властиві загальні для всієї системи державного управління риси та принципи.

Тим не менш конкретні прояви цих загальних рис і принципів у діяльності органів державного управління щодо гарантування НБ мають специфічний відтінок, який обумовлений місцем даної сфери в системі державного управління з її достатньо виразним правоохоронним спрямуванням.

Маємо на увазі те, що правоохоронні органи та органи державного управління спеціальної компетенції чимало виконують завдань у сфері безпеки, але при цьому їхня діяльність в кінцевому рахунку спрямована на захист основних об'єктів безпеки – прав і свобод людини та громадянина, матеріальних і духовних цінностей суспільства, конституційного ладу, суверенітету та територіальної цілісності держави.

Всебічно характеризуючи загальнодержавні заходи гарантування національної безпеки України, різницю у засобах, силах і формах їх реалізації можна простежити конкретну роль будь-якого органу державного управління щодо гарантування НБ України. Визначимось лише з одного з основних суб'єктів національної безпеки з усієї системи органів державного управління – Збройних Сил України (ЗСУ).

В плані гарантування національної безпеки, насамперед військової безпеки, органам військового управління ЗСУ дійсно відводиться надто важлива роль. Він є основним державним інститутом, покликаним гарантувати захист України від зовнішньої агресії (ст. 17 Конституції України). В контексті проблеми, що нами розглядається, діяльність органів військового управління носить виконавчо-розпорядчий характер.

Система військового управління Збройних Сил, яка складається із центральних органів, органів управління військових оперативних командувань, Військово-Морських Сил та повітряних командувань, з'єднань, частин, військових навчальних закладів, установ і організацій тощо об'єднується й керується Міністерством оборони України як центральним органом військового управління. Специфічним видом органів військового управління є Генеральний штаб. Характер управлінських функцій та обсяг компетенції щодо забезпечення оборони та військової безпеки України визначається місцем кожного органу військового управління у центральній системі військового управління як галузі державного управління.

Якщо узагальнити діяльність органів військового управління у сфері забезпечення національної безпеки, то, відповідно до Закону «Про оборону» і Закону «Про Збройні Сили України», вона має бути спрямована на виконання певних завдань. Основними з них є: формування військової політики держави і військової доктрини України; здійснення відповідних заходів на міжнародній арені для запобігання агресії; формування структури й чисельності Збройних Сил України, підтримка їх боєздатності, бойової й мобілізаційної готовності до оборони країни; оцінка військово-політичної обстановки і визначення рівня воєнної загрози; підготовка обґрунтувань рішень Верховної Ради з питань оборони та безпеки; організація захисту суверенітету, незалежності й територіальної цілісності України від нападу зовні.

Як особливо важливий орган гарантування безпеки і виконання завдань оборони країни Міністерство оборони України також розробляє та подає на розгляд Президента України проекти державних програм будівництва Збройних Сил, розвитку озброєння та військової техніки, пропозиції щодо зміцнення обороноздатності держави тощо (ст. 8 Закону України «Про оборону України»). В умовах введення військового стану завдання й повноваження органів військового управління в сфері забезпечення оборони та безпеки країни, підтримки громадського порядку можуть бути розширені спеціальним правовим актом.

Виконавча та розпорядча діяльність органів військового управління в даній сфері здійснюється виключно у правовому (юридичному) полі шляхом виданням відповідних нормативно-правових актів.

Таким чином, рівень захисту життєво важливих інтересів України залежить від надійного управління даною сферою, координації діяльності причетних до неї відповідних державних органів. Сучасне життєве буття дає також підставу стверджувати, що для реалізації гарантій національної безпеки й оборони України має стати її інтеграція в усі впливові європейські структури.

Список використаних джерел.

1. Конституція України. – К.: Просвіта, 1996. – 80 с.
2. Закон України «Про основи національної безпеки України //Офіційний вісник України (Із змінами, внесеними згідно із Законом № 35-VIII від 23.12.2014, ВВР, 2015, № 4, ст. 13).
3. Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони» (Із змінами, внесеними згідно із Законом № 43- VIII від 25.12.2014, ВВР, 2015, № 4, ст. 14).
4. Про Стратегію національної безпеки України. Указ Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015.
5. Парахонський Б.О., Яворська Г.М. Актуальні виклики та загрози регіональній безпеці: висновки для України. – К., 2014.
6. Остапенко О.А., Усатюк І.Ф. Обґрунтування напрямів підвищення ефективності державного управління складовими національної безпеки України: регіональний аспект: наук.-метод. розробка. – К., 2010.

ШУМЛЯЄВА ІРИНА ДАМИРІВНА

*доцент кафедри права та європейської інтеграції
ДРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент*

РЕФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ В КРАЇНАХ ЄС: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Удосконалення систем територіального управління в країнах ЄС протягом другої половини ХХ – початку ХХІ ст. стало одним з пріоритетних напрямів державної політики щодо розвитку відповідних територій, а також важливою

складовою трансформаційних процесів, спрямованих на чіткий та ефективний розподіл владних повноважень на усіх рівнях управління, зокрема регіональному і місцевому. Під впливом об'єктивних політичних і соціально-економічних процесів в адміністративно-територіальній організації розвинутих європейських країн були здійснені зміни кількісного та якісного характеру.

Процеси реформування територіальної організації влади слід розкривати через два основні критерії: організацію влади на певному територіальному рівні держави та систему органів, які у межах цієї території здійснюють управлінську діяльність, а також вирішують питання місцевого значення. Досвід європейських країн засвідчує, що в умовах однакових моделей управління сформувалися відмінні форми організації місцевого управління, зокрема це стосується самоврядування (відносно централізована, порівняльно децентралізована, децентралізована). При цьому надмірна централізація призводить до пасивності у здійсненні управління, а фінансові кошти, що виділяються «зверху», використовуються менш ефективно, не враховуючи побажань місцевого населення. З іншого боку, надмірна децентралізація місцевого управління, його розпорошеність, відсутність зв'язків з державними органами породжують управлінський безлад [3, с. 40]. Тому завдання плідного поєднання державного управління із самостійністю місцевого самоврядування в місцевих формах управління стало одним з ключових моментів проведення реформ у напрямку створення на місцях державних органів для вирішення загальнодержавних питань, а також органів місцевого самоврядування для вирішення питань місцевого значення, важливих для населення відповідної території, відповідно чітко розмежування компетенцій, матеріально-фінансової бази між цими органами, розвитку самоуправління, з одного боку, та контролю держави за діяльністю самоврядних органів – з іншого.

В системі місцевих органів прийнято виділяти дві групи органів: органи місцевого управління та органи місцевого самоврядування. Головним критерієм розмежування повноважень органів місцевого управління став порядок формування органу (призначення та відповідальність перед центром або виборність та відповідальність перед виборцями), що визначає відповідні характеристики його функціонування. При цьому, в різних країнах управління на місцях відрізняється принципами регулювання повноважень місцевих органів, рівнем автономності у вирішенні місцевих справ, формами взаємодії та характером взаємовідносин з центральною владою. Саме ці відмінності стали основою для виділення англосаксонської та континентальної моделей місцевого управління.

Зважаючи на існування двох груп названих органів, слід виділити два основні підходи до співвідношення місцевого управління та місцевого самоврядування. Відповідно до першого місцеве управління є діяльністю державних органів та службовців на місцях, а місцеве самоврядування – це діяльність органів, що формуються місцевим населенням. Ці органи функціонують на одній території незалежно один від одного як дві різні системи у межах своєї компетенції. Такий підхід не завжди відповідає нормам та практиці функціонування органів місцевої влади, зокрема це стосується Великої Британії, де не існує системи державних органів, які б здійснювали державні повноваження на рівні адміністративно-територіальних одиниць. Відповідно до іншого підходу співвідношення місцевого управління та місцевого самоврядування розглядається як ціле та частина, тому що місцеве управління вміщує в себе два елементи: державне управління на місцях, що здійснюється державними органами та посадовими особами, а також місцеве самоврядування, що провадиться органами, відповідальними перед виборцями [2].

Таке співвідношення, крім того, в європейських країнах умовно має вектор, який проходить з півночі на південь Європи й характеризується такою особливістю скандинавських країн, як високий ступінь автономії місцевого самоврядування, а для південних країн – відповідно низькою [1]. Зв'язок рівня місцевого самоврядування з історією розвитку суспільних свобод та державності дозволив також виділити «одвічно-вільні» країни з традиційно високим ступенем громадянських прав, що виробили імунітет проти монархічно-бюрократичної централізації у формі абсолютизму (Велика Британія, скандинавські країни, Швейцарія), а також «лібералізовані держави верхньої влади», засновані на загальному підпорядкуванні бюрократичному апарату і такі, що залишають мало місця для реального «управління під власну відповідальність» на місцевому рівні (Іспанія, Франція, Італія, Німеччина). Держави першої групи отримали у спадок систему місцевого самоврядування, самостійність муніципальних утворень, вільне громадське співробітництво, намагання брати участь в місцевих справах й брати на себе відповідальність. Країни іншої групи, де утворення сучасної держави проходило зверху, залишилися існуючими на засадах наказовості та підпорядкування [4, с. 103].

Таким чином, формування дієвих систем територіальної організації влади у багатьох країнах має глибокі корені та характеризується як тривалий і послідовний процес. Аналіз досвіду становлення систем місцевого управління в європейських країнах свідчить про те, що розвиток кожної з них обумовлений специфічними політичними, економічними, соціальними та іншими умовами, що залежать від сформованих внутрішніх відносин, врегульованих на конституційному й законодавчому рівні. Саме тому територіальна організація влади в кожній країні має індивідуальний характер, що відбивається на формуванні відповідних публічно-управлінських інститутів. Слід відзначити також існування не тільки відмінних форм та систем управління в окремих державах, але й наявність різних типів місцевого управління в одній країні. Тому під час здійснення реформування територіальної організації влади в Україні необхідно враховувати як європейський досвід проведення трансформацій у сфері публічного управління на місцевому рівні, так і різні фактори, які впливали на еволюцію здійснення вітчизняного центрального та місцевого управління.

Список використаних джерел.

1. Зарубежный опыт организации местного самоуправления. – Режим доступа: http://www.urbanecomomics.ru/texts.php?folder_id=197&mat_id=220. – Загл. с экрана.
2. Лангинен А. В. О соотношении понятий «местное управление», «местное самоуправление», «муниципальное управление». – Режим доступа : http://ars-administrandi.com/article/Langinen_2009_1.pdf. – Загл. с экрана.
3. Чиркин В. Е. Опыт зарубежного управления (государственное и муниципальное управление) : учеб. пособие / В. Е. Чиркин. – М. : Юрист, 2006. – 184 с.
4. Gasser A. Gemeindefreiheit als Rettung Europas / Adolf Gasser. – Basel : Verlag «Bücherfreunde», 1947. – 266 p.

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА НА РЕГІОНАЛЬНОМУ ТА МІСЦЕВОМУ РІВНЯХ

ПІГАРЄВ ЮРІЙ БОРИСОВИЧ

*завідувач кафедри інформаційних технологій та систем управління
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.ф.-м.н., доцент*

ШАГАН АНДРІЙ АНДРІЙОВИЧ

студент економіко-правового коледжу Міжнародного гуманітарного університету

СЕРВІСИ GOOGLE ЯК СКЛАДОВІ ЕЛЕКТРОННОГО УПРАВЛІННЯ

Починаючи з 2006 року, американська компанія IBM на своєму порталі публікує 5 інноваційних інформаційно-телекомунікаційних технологій, які вплинуть на розвиток суспільства в наступні 5 років (The IBM 5 in 5). У списку компанії представлені інновації, засновані на принципі набуття знань. Завдяки об'єднанню хмарних обчислень, аналітики великих даних, технологій навчання, а також засобів безпеки стане можливим поява розумних технологій.

Екс - генеральний директор «Microsoft Україна», заступник глави Адміністрації Президента України з питань проведення адміністративних, соціальних та економічних реформ Д. Шимків виділяє 4 мегатренду в ІТ-галузі, які суттєво змінять усі сфери людської діяльності. В першу чергу це мобільність, соціальність, розвиток хмар та «великі дані».

Роль ІТ - технологій за останні часи значно зросла. Якщо у 2006 році до BrandZ™ Global Top 10 увійшли тільки 3 ІТ - технологічні корпорації (Microsoft, Google та IBM, при цьому Microsoft займала перше місце), то вже у 2015 році до Top 10 увійшли 4 ІТ - технологічні корпорації та 3 телекомунікаційні компанії, при цьому треба підкреслити що перші 4 місця зайняли саме ІТ – корпорації, а саме: Apple, Google, Microsoft та IBM. Тобто, із 10 світових брендів діяльність 7 брендів безпосередньо пов'язана з ІТ - галуззю.

Хмарні технології відкрили нову складову в загальній системі електронного управління.

До 2016 року більше 75% всіх нових витрат на інформаційно-телекомунікаційні технології (ІТТ) будуть пов'язані з хмарними сервісами, більше 70% СІО (директорів з інформаційних технологій) будуть вважати перехід до хмарних рішень стратегічним завданням №1. Більше 80% рішень в області ІТТ будуть прийматися спільно з керівниками бізнес-напрямків - такі перспективи розвитку ринку хмарних сервісів.

Перша четвірка у рейтингу світових брендів представлена двома лідерами у розгортанні та розробці хмарних сервісів. Це безперечно ІТ - корпорації Google та Microsoft. Розглянемо деякі сервіси корпорації Google, яка з 2010 року відкрила свій офіційний офіс в Україні (Google Україна). Спочатку у планах Google стояли пункти з активізації роботи над україномовними версіями продуктів компанії та роботи над сервісами Інтернет – карт.

Для вирішення останнього завдання було проведено багато мепкемпів в Україні з метою вивчення та нанесення на Карті Google об'єктів соціальної та комунальної інфраструктури, у тому числі карти комунальних комунікацій (вода, газ, електроенергія, каналізація тощо), громадського транспорту, велодоріжок, туристичної інфраструктури, у тому числі туристичні маршрути, зшиті маршрути-прогулянки з накладеним звуком тощо, інвестиційно привабливого значення (нерухомість, бізнес, земельні ділянки тощо) тощо. Організаторами цих заходів зазвичай виступають українська спільнота Google Map Maker, представники регіональної та місцевої влади за підтримки Google Україна. Мепкемпи

стають більш актуальними, тому що Google карти точніші українських мап. Майстер-класи з онлайн картографії (Картограф Google) проводяться за участі провідних картографів спільноти Google Map Maker в Україні з метою отримання практичних навичок по редагуванню базової карти Google Maps, нанесенню різних об'єктів на онлайн мапу, внесенню змін та доповнень щодо інфраструктури населених пунктів області тощо.

Але на часі поставлена амбітна програма з цифрового перетворення областей України шляхом використання сервісів Google органами публічного управління, бізнесом та громадськими організаціями з метою підвищення інвестиційної та туристичної привабливості регіонів.

За останній час було реалізовано дві кампанії, а саме: «Цифрове перетворення Рівненської області» та «Цифрове перетворення Херсонської області». Основне завдання кампанії полягало у підвищенні туристичної привабливості цілого регіону, фокусуючись на екологічну і туристичну складові, за допомогою сучасних Інтернет - інструментів. Наприклад, силами спільноти Google Картограф та Панорам було нанесено на Google карти понад 1000 об'єктів соціального, туристичного та суспільного значення: готелі, бази відпочинку, пам'ятки, школи, ВНЗ, лікарні, музеї, бібліотеки тощо Херсонської області. Підсумком кампанії стала розробка веб-сайтів, присвячених заповідним територіям Херсонщини «Мандруй Херсонщиною» (<http://discoverkherson.com.ua>) та історичним пам'яткам «історична мапа міста 'Наш Херсон'» (<http://nash.kherson.ua>). Завдяки проекту спостерігається зростання ініціатив місцевих громад, завдяки яким були розроблені карта об'єктів комунальної власності Херсону, карта комунальних аварій міста, створена місцева спільнота картографів (<https://goo.gl/qh66Sc>), проведені тренінги місцевими картографами задля залучення більшої кількості ентузіастів у спільноту.

Заслуговує уваги інформаційний ресурс - Херсонська мапа округів (www.karta-okrugov.pp.ua), який спрямований на формування цивілізованих відносин між владою та громадою міста задля його розвитку і являє собою процес максимально відкритого та системного інформування громадськості про бюджетні витрати на комунальне господарство міста у розрізі його мажоритарних округів. Цей ресурс відноситься до найбільш цікавих сервісів, а саме: візуалізації місцевих бюджетів (Київ, проєкт DreamKyiv, <http://dreamkyiv.com/maps/>; місто Вінниця - <http://map.vmr.gov.ua/>).

На початку вересня місяця 2015 року в Київській міській раді було презентовано проєкт «DreamKyiv Карт: взаємодія влади та громади» від команди DreamKyiv та за підтримки Google Україна і Київради (<http://dreamkyiv.com/maps>), мета якого полягає у створенні зручного механізму контролю громадськістю міської влади. Це дасть можливість підвищити інформованість городян, дозволить жителям міста легко ідентифікувати відповідальних за свій округ депутатів, а депутатам – мати доступ до ініціатив, які пропонують мешканці.

Геоінформаційні та сучасні Інтернет - технології сприятимуть налагодженню комунікації між жителями міст та місцевими депутатами і дозволяють скоротити відстань між владою і людьми, налагодити інтерактивний зв'язок між ними. На інтерактивній онлайн - карті, яка створюється на основі карт Google, розміщуються декілька шарів: шар «Що роблять депутати» - дає можливість киянам контролювати роботу або виявляти бездіяльність обранців від свого округу; шар «Що хочуть городяни» - є картою зауважень і пропозицій киян, які передаватимуться безпосередньо депутатам; шар – «Громадські ініціативи» та шар «Організації та спільноти». Таким чином, створюється механізм інтерактивного контролю діяльності депутата з можливістю висловлювати побажання, зауваження не приходючи безпосередньо до приймачальній.

Безперечно, цікаві сервіси Google для освіти (Google Apps for Education) (<https://www.google.com/edu/products/productivity-tools/>), які представляють систему безкоштовних інструментів, що надають необхідні технології для освіти. В Україні створено освітню спільноту на основі педагогічної спільноти «Навчаємося з Google» (<https://plus.google.com/communities/104432969346660912374>). Освітні спільноти Google (GEGs) об'єднують працівників сфери освіти. Освітній сервіс створює майданчик, де школярі, студенти, слухачі, вчителі та викладачі навчаються, діляться досвідом і черпають натхнення, щоб ефективно використовувати ІТТ в навчальному процесі. Заслуговує уваги інші освітні співтовариства України у середовищі Google «Сервіси Google у професійній діяльності вчителя» (<https://plus.google.com/communities/103276620171699856531>) та «Інфор-матика в початковій школі» (<https://plus.google.com/communities/106536784454849932509>).

СЕМЕНЧЕНКО АНДРІЙ ІВАНОВИЧ

директор Інституту вищих керівних кадрів
НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор

ЖИЛЯЄВ ІГОР БОРИСОВИЧ

*Науково-дослідний інститут інформатики і права
Національної академії правових наук України, д.е.н., с.н.с., радник*

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ ТЕХНОЛОГІЯМ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ ТА ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Розвиток електронного урядування в Україні як і в більшості країн світу визначено одним з пріоритетів державної політики. Цей пріоритет закріплено в низці нормативних актів, насамперед в Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» [1], Стратегії розвитку інформаційного суспільства [2], Концепції розвитку електронного урядування [3] тощо. Так, Стратегією сталого розвитку «Україна-2020» передбачено як розробку та впровадження окремої державної програми з розвитку електронного урядування, так і комплекс заходів з впровадження технологій електронного урядування та електронної демократії в рамках реформ сфери національної безпеки та оборони, державного управління та державної служби, децентралізації, деконцентрації та дерегуляції, боротьби з корупцією, реформи судової системи та надання адміністративних послуг тощо. З метою покращення координованості сфери електронного урядування, підвищення ефективності та результативності реалізації публічної політики електронного урядування створено Державне агентство з питань електронного урядування та Міжгалузеву раду з питань електронного урядування, основними завданнями яких є забезпечення координованості та узгодженості дій органів влади, бізнесу та громадськості в цій сфері. На центральному, регіональному та місцевому рівнях впроваджуються та експлуатуються різні за призначенням інформаційні системи

органів публічної влади. Здійснюються пропагандистські заходи, результатом яких стало, наприклад, розробка та широке обговорення «Зеленої книги» та «Білих книг» з електронного урядування. Розроблено та прийнято низку важливих нормативно-правових актів з питань відкритих даних, електронних петицій та електронних звернень громадян, електронної комерції тощо.

В той же час однією з актуальних проблем, що стримує успішний розвиток електронного урядування в Україні, залишається недостатній рівень готовності та вмотивованості державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування (надалі – публічних службовців) до впровадження цих технологій в управлінську діяльність. Ця проблема є багатогранною та комплексною і потребує системного підходу для свого розв'язання.

Мета доповіді полягає в оцінці існуючих механізмів підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації (надалі – організоване підвищення компетентності публічних службовців) в застосуванні технологій електронного урядування, визначенні основних проблем та підходів щодо їх удосконалення з урахуванням досвіду впровадження міжнародного проекту в Україні “Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади”.

Проблема підвищення ефективності державної кадрової політики розглядалась в дослідженнях таких провідних українських учених, як Н. Артеменко, В. Бакуменко, Т. Іванова, Т. Кагановська, В. Князєв, Н. Колісніченко, В. Луговий, Г. Литвинов, О. Мельников, Н. Нижник, В. Олуйко, О. Оболенський, Л. Плаксієв, Н. Протасова, О. Слюсаренко, М. Снітчук. Дослідженню зарубіжного досвіду підготовки службовців присвячені роботи українських учених Н. Богданової, С. Озірської, М. Серьогіна, Ю. Яшіної, російських – Г. Атаманчука, А. Марголіна, С. Саннікова та ін.

В той же час в цих дослідженнях недостатньо приділялось уваги проблемі організованого підвищення компетентності публічних службовців в сфері електронного урядування та електронної демократії в умовах сучасних реформ України, розбудови інформаційного суспільства та євроінтеграції.

Загально визначеними умовами успішного розвитку електронного урядування є підтримка з боку вищого керівництва держави, наявність розвинутої інформаційної інфраструктури, організаційної системи та законодавства, необхідних ресурсів, синхронність з адміністративною реформою тощо. Однак, ключовим є готовність та вмотивованість як публічних службовців, так і громадян до застосування технологій електронного урядування та електронної демократії (надалі – е-урядування).

Важливим елементом будь-якої сучасної реформи є підвищення ефективності системи навчання, зокрема – її осучаснення. Не є виключенням й реформа публічної служби України.

В міжнародній практиці існують різні підходи до організованого підвищення компетентності публічних службовців з питань е-урядування.

В більшості європейських країн не застосовується система централізованої підготовки публічних службовців електронному урядуванню. У Великій Британії, зокрема відсутній навчальний заклад з програмою підготовки публічних службовців із застосування технологій е-урядування. Перепідготовка та підвищення кваліфікації публічних службовців з питань надання електронних адміністративних послуг здійснюється децентралізовано ІТ підрозділами органів влади. На ці підрозділи також покладаються функції та завдання щодо впровадження та супроводження систем електронного урядування, реінжиниринг бізнес-процесів організації. Даний підхід дозволяє максимально врахувати специфіку діяльності органу влади та оперативно реагувати на всі зміни, забезпечити високий рівень незалежності від приватного ІТ сектора.

Згідно з другим підходом, що базується на широкому застосуванню державно-приватних механізмів співробітництва, перепідготовка та підвищення кваліфікації публічних службовців із застосування технологій е-урядування здійснюється приватними ІТ-організаціями, які впроваджують, модернізують та підтримують експлуатацію інформаційно-комунікаційних систем органів публічної влади.

Перший підхід порівняно з другим має потенційні переваги стосовно оперативності адаптації змін бізнес-процесів як в органів влади, так і стосовно їх комунікацій з громадянами та бізнесом, більш предметної та якісної підготовки публічних службовців, але є одночасно і більш витратним для органів публічної влади.

Найменш витратним є централізований підхід до підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців, згідно з яким підготовка публічних службовців здійснюється за уніфікованими програмами на базі одного або декількох навчальних закладах. Його слабкими сторонами є неможливість врахування всіх особливостей діяльності різних органів влади, інерційність налаштування навчального процесу на динамічні зміни, що відбуваються в органах влади з питань е-урядування, недостатня практична орієнтованість тощо.

Раціональнішим, на наш погляд, є інтегрований підхід, який є об'єднанням вищезазначених підходів, згідно з яким розробка навчально-методичної документації, формування вимог до переліку професійних компетенцій публічних службовців та пропозицій до загальнодержавних, галузевих, регіональних та місцевих програм інформатизації, безпосереднє проведення занять тощо здійснюється на основі широкого застосування державно-приватного та державно-суспільного механізмів, розробка концепції та окремої державної цільової програми з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців електронному урядуванню та електронній демократії тощо. Саме такий підхід запропоновано в навчальній компоненті проекту програма “Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади” (EGAP).

На жаль державна політика в Україні з питань організованого підвищення компетентності із застосування технологій е-урядування тривалий час мала декларативний та несистемний характер, формувалась за залишковим принципом в умовах нестачі інформаційно-аналітичного, наукового забезпечення, недосконалого законодавчого, методичного, організаційно-технічного та ресурсного забезпечення.

Підвищення компетентності публічних службовців із застосування технологій е-урядування відбувалося в умовах відсутності цілісної стратегії та державної цільової програми, несформованості науково-обґрунтованих вимог з боку органів влади щодо необхідних обсягів підготовки публічних службовців та переліку їх професійних компетенцій (знань, умінь та навичок в сфері електронного урядування), яким повинні відповідати різні категорії службовців, не відповідає (значно відстає) темпам та масштабам впровадження технологій е-урядування.

Негативно впливає і фактор значної плинності кадрів та динаміки змін в структурі і функціях органів влади, обумовлених як процесами адміністративної реформи, так і політичною, економічною та соціальною нестабільністю, недостатньої уваги з боку деяких керівників органів влади саме проблемі підготовки публічних службовців електронному урядуванню.

Складність організації ефективної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців полягає також в тому, що вона згідно з новими законами України «Про вищу освіту» та «Про державну службу» повинна одночасно враховувати реформи, які здійснюються як в системі вищої освіти, так і в державному управлінні та державній службі.

Згідно з Порядком підвищення рівня професійної компетентності державних службовців, що затверджений Наказом Національного агентства України з питань державної служби від 06.04.2012 р. № 65 (набуває чинності з 01.01.2016 р.), система професійної підготовки публічних службовців вирішує такі загальні завдання:

підготовка державних службовців - здобуття освіти освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста або магістра, а також навчання в аспірантурі, докторантурі, інших навчальних закладах або наукових установах за спеціальностями, спрямованими на провадження професійної діяльності на державній службі;

перепідготовка державних службовців - отримання кваліфікації у галузі знань «державне управління» на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та набутого практичного досвіду;

підвищення кваліфікації державних службовців - навчання у навчальних закладах з метою фахового удосконалення, оновлення та набуття умінь, знань, навичок і здатності виконувати завдання та обов'язки, необхідні для провадження професійної діяльності на державній службі. Підвищення кваліфікації державних службовців є безперервним процесом.

Існуюча система перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців на сьогоднішній день тільки частково зорієнтована на потреби органів влади у кваліфікованих спеціалістах з питань електронного урядування. Згідно з законодавства необхідне проходження підвищення кваліфікації державним службовцем за професійними програмами передбачено в наступних випадках: при зарахуванні до кадрового резерву, зайнятті посад вищої категорії, перед черговою атестацією державного службовця, а також для фахівців, уперше прийнятих на державну службу, — протягом першого року їх роботи.

Масову підготовку публічних службовців електронному врядуванню та електронній демократії необхідно організувати на основі застосування існуючої системи перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців, насамперед тих її складових, що функціонують в НАДУ та її регіональних інститутах, які мають значний досвід з підготовки різних категорій публічних службовців за короткостроковими(середньостроковими) програмами та необхідну матеріально-технічну базу, у тому числі з дистанційної форми навчання. Значною перевагою такого підходу є можливість застосування багаторічного досвіду діяльності мережі обласних центрів перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців, відпрацьованих державних механізмів та ресурсів цих центрів. Проблема полягає у відсутності у них необхідної стандартизованої навчально-методичної документації, фінансового забезпечення, підготовлених викладачів з питань перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців електронному урядуванню та електронній демократії.

При цьому головною проблемою взаємодії зазначених центральних органів виконавчої влади є недостатня їх координованість та неузгодженість дій, у тому числі, щодо підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців електронному урядуванню та електронній демократії. Іншою проблемою є неефективність їх комунікацій з громадськими організаціями та бізнесом в цій сфері з метою використання їх можливостей та ресурсів.

З метою послаблення або усунення цих та інших недоліків з проблем електронного урядування було створено Міжгалузеву раду з питань розвитку електронного урядування.

У 2015 році розпочато Програму «Електронне врядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP), що реалізовуватиметься у 2015-2019 рр., яка спрямована на використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що допомагатимуть вдосконалити якість врядування, покращать взаємодію влади та громадян та сприятимуть соціальним інноваціям в Україні.

В доповіді будуть розглянуто сучасні проблеми підвищення рівня професійної компетентності публічних службовців України технологіям електронного врядування, здійснено оцінку існуючих механізмів підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців в застосуванні технологій електронного врядування, визначені основні проблеми та обґрунтовані підходи щодо їх розв'язання з урахуванням досвіду впровадження міжнародної Програми в Україні «Електронне врядування задля підзвітності влади та участі громади». В подальшому передбачається розробити рекомендації органам влади щодо практичного впровадження отриманих в Програмі результатів.

Список використаних джерел.

Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020» від 12 січня 2015 року № 5/2015 / <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні» від 15 травня 2013 р. № 386-р/ <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80>

Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепція розвитку електронного урядування в Україні» від 13 грудня 2010 р. № 2250-р/ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-%D1%80>

БІЛУРОВ СЕРГІЙ ГЕОРГІЙОВИЧ

*директор Херсонського обласного центру
перепідготовки та підвищення кваліфікації, к.т.н., доцент*

РОМАНОВА ОЛЕНА ІВАНІВНА

*завідувач лабораторії з питань удосконалення підготовки кадрів державної служби та місцевого
самоврядування Херсонського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації*

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ПРИ ПІДВИЩЕННІ КВАЛІФІКАЦІЇ КАДРІВ

Створення, умов для своєчасного, якісного та ефективного інформаційного забезпечення громадян, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян є важливою складовою діяльності держави в організаційній сфері інформаційної політики. Формування інформаційного простору України в державних інтересах

завжди спрямоване на об'єднання і розвиток існуючих інформаційно-аналітичних ресурсів, що призначені для забезпечення ефективної управлінської діяльності, інформування та надання якісних адміністративних послуг громадянам України.

Сучасні інформаційні технології дозволяють встановлювати нові інформаційні відносини та впливати на інформаційний простір. Серед елементів функціонування і розвитку інформаційного суспільства важливе місце відводиться е-урядуванню, яке є ефективною технологією, що спрощує та полегшує спілкування громадян і органів публічної влади на будь-яких рівнях і в усіх сферах.

В даний час формується загальнодержавний та регіональні інформаційні веб-ресурси, проводяться заходи щодо розповсюдження та використання кращих практик з надання адміністративних послуг, отримання відповідей на електронні звернення та електронні петиції, забезпечення доступу до публічної інформації. Крім того, важливим є створення можливості створення публічних комунікацій представників влади та громадськості шляхом використання он-лайн зв'язку. Увага зосереджується на створенні якісних веб-сайтів органів влади, оприлюднення на них фахової інформації, проведення публічного громадського обговорення у визначений термін, оприлюднення проектів управлінських рішень, створенням можливості інтерактивного спілкування. Кожна з інформаційної або комунікаційної складових мають свої компоненти, націлені на підвищення сприйняття та усвідомлення інформації громадянами під час спілкування з представниками влади, які в свою чергу, мають бути підготовлені (навчені) до підтримки зазначених контактів.

Сьогодні відпрацьовується навчально-методичний комплекс щодо впровадження електронного урядування із практичними завданнями формування навичок самостійної роботи з інтернет-ресурсами, умінням оцінювати стан ведення органами влади своїх електронних інформаційних ресурсів, застосовувати набуті навички в практичній діяльності в процесі підготовки прийняття та впровадження управлінських рішень державного, регіонального та місцевого рівнів.

Херсонський обласний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій (далі Центр) пропонує посадовцям, які навчаються, відповідно до напрямків їх діяльності, програмні комплекси, які передбачають удосконалення практичних знань мережевих технологій і комунікацій, спеціальних інформаційних технологій. Створена електронна бібліотека та відповідна пошукова система. Крім того, Центр використовує власні напрацювання, так слухачам, пропонується схема здійснення моніторингу інформації за визначеними напрямками, при виконанні функціональних обов'язків, що передбачає реалізацію урядових та власних рішень на базі виключно електронних, безпаперових технологій і впровадження в державних структурах електронного документообігу. Відпрацьована та діє модель організації, опрацювання, редагування, узагальнення, погодження та надання інформації Центром для висвітлення на сайтах органів публічної влади, держустанов та організацій з якими він співпрацює.

Цікавим є практика проведення відео-конференцій, «круглих столів» та вебінарів, які займають чинне місце і є ефективною формою підвищення кваліфікації кадрів та інформування громадськості, що дозволяє працювати на рівні світових стандартів, оперативно отримувати доступ до інформації та здійснювати обмін нею, реалізовувати інформаційно-аналітичну підтримку при прийнятті управлінських рішень з урахуванням специфіки регіону та виду діяльності, використовувати телекомунікаційні та мультимедійні засоби, проводити презентаційні та навчально-тренінгові заходи.

Створено інформаційну відеотеку лекцій провідних міжнародних та національних вчених, аналітиків та практиків з метою висвітлення концептуальних питань розвитку та здійснення провідних політик в окремих сферах суспільства.

Як приклад, Центр брав участь у щорічній науково-практичній конференції за міжнародною участю: «Дні інформаційного суспільства – 2015», в межах якої був організований відео-міст із Центром щодо розкриття можливостей мережі Інтернет та Google України, за участі директора по зв'язках з органами державної влади Google України

З початку 2015 року організоване постійно діюче навчання з питань роботи у програмі електронного документообігу «Мегаполіс. Документообіг» в контексті запровадження електронного урядування. Проведено майстер-клас для журналістів з висвітлення питань розвитку громадянського інформаційного суспільства за участі тележурналіста, політичного оглядача – Дмитра Тузова.

Розвиток інформаційного суспільства спонукає до запровадження інформаційно-комунікаційних інновацій у сферу публічної служби потребує постійних зусиль, гнучкості та оновлення моделей супроводження підвищення кваліфікації кадрів, в тому числі шляхом використання онлайн-технологій. Процес навчання з використанням інформаційних і комунікаційних технологій принципово відрізняється від традиційної професійної підготовки як за змістом, методами і технологіями, в цьому контексті Центр планує робити акцент на розширення можливостей спрощення процедур доступу до інформаційних матеріалів та їх опрацювання.

Крім того, ще однією перевагою використання ІКТ в освітньому просторі є впровадження у навчальний процес дистанційної освіти із застосуванням загальнодоступних мультимедійних засобів. Оскільки саме дистанційне навчання відповідає принципу гуманістичності, відповідно до якого ніхто не повинен бути позбавлений можливості навчатися через географічну ізоляцію, соціальну незахищеність і неможливість відвідувати освітні установи в силу певних обставин чи зайнятості виробничими справами. Саме тому, доцільно застосовувати всі доступні існуючі ресурси інноваційних технологій, за допомогою яких оптимізується навчальний процес, викладачі набувають нових сучасних навичок роботи напрацьовуючи корисний досвід, необхідний при створенні та вдосконаленні спеціальних навчальних ресурсів.

Список використаних джерел.

1. Інтеграція України в Європейський інформаційний простір: виклики та завдання. – К.: ФОП Клименко 2014. – 2012 с.
2. Білорусов С.Г., Макарова О.Г. Інформаційні технології в підвищенні кваліфікації та практика їх запровадження // Реформування публічного управління: теорія практика, міжнародний досвід: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжнар. участю, 31 жовт. 2014 р. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2014 С. 272-273.

ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ ОННБ ІМ. М. ГОРЬКОГО ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» визначає концептуальні засади та завдання, що стоять перед нашою державою на шляху розвитку відкритого інформаційного суспільства [2]. Важливу роль у виконанні цих завдань відіграють публічні, галузеві, відомчі та інші бібліотеки країни, що створюють в електронній формі бібліотечні фонди та формують відповіді інформаційно-бібліотечні та інформаційно-пошукові системи з історії, культури, народної творчості, сучасного мистецтва України.

Одеська національна наукова бібліотека ім. М.Горького (далі – ОННБ) є найстарішою публічною книгозбірнею держави. За час свого існування ОННБ збирає п'ятимільйонний книжковий фонд понад 100 мовами світу, з яких фонд рукописів та рідкісних видань складає близько 200 тис. примірників. Завдяки унікальності книжкового фонду, який є національним надбанням, інформаційному потенціалу та високопрофесійному кадровому складу колективу книгозбірня посідає одне з провідних місць серед публічних бібліотек світу [1]. ОННБ підпорядкована Міністерству культури України, є провідним культурним, освітнім, науково-інформаційним державним закладом, що здійснює функції науково-дослідного, методичного та координаційного центру з питань бібліотечознавства, бібліографознавства, документознавства, бере участь у розробленні державної політики в галузі бібліотечної справи України та її реалізації [4].

Пріоритетними завданнями діяльності ОННБ є забезпечення реалізації прав громадян на знання, освіту, користування культурними досягненнями та загальнодоступність інформаційних ресурсів; інформаційне забезпечення сталого розвитку суспільства, розвитку національної й світової науки та культури; формування єдиного науково-інформаційного простору України; сприяння науковій, науково-технічній, культурній, професійній, виробничій діяльності, підвищення загальноосвітнього та фахового рівня користувачів та входження ОННБ у світовий культурний та інформаційний простір.

Одним з дієвих механізмів досягнення зазначених завдань є створення власних електронних інформаційних ресурсів (веб-сайт, повнотекстові бази даних краєзнавчої тематики, електронний каталог, електронна бібліотека тощо) та розширення можливостей доступу користувачів до них.

Офіційний веб-сайт Бібліотеки (odnb.odessa.ua) є одним з найефективніших засобів задоволення інформаційних запитів віддалених користувачів. Веб-сайт ОННБ утворений для забезпечення реалізації прав громадян на знання, освіту, користування досягненнями культури на загальнодоступність інформаційних ресурсів, поглиблення інформаційної взаємодії з громадськістю, урядовими і неурядовими організаціями України та світу, зміцнення професійної співпраці у галузі бібліотечної справи, популяризації діяльності ОННБ [3]. Структура Веб-сайта враховує основні напрямки діяльності бібліотеки як науково-інформаційного, культурно-освітнього і науково-методичного центру півдня України. Так, головними інформаційно-ресурсними компонентами Веб-сайта ОННБ є довідкова інформація про ОННБ, електронний каталог ОННБ, електронна бібліотека ОННБ, інформаційно-документний компонент професійного спрямування; компонент бібліотечних сервісів для віддаленого користувача.

Колекція баз даних краєзнавчої тематики містить станом на 01.01.2015 917,21 тис. записів повнотекстових версій періодичних видань та наукових збірників, згрупованих за колекціями: Одеські ЗМІ ; Українські ЗМІ ; Регіональні ЗМІ ; Одеса ; Мистецтво, культура ; Спортивна Одеса ; Суспільство ; Видатні особистості ; Екологія ; Адресно-довідкові (Одеса).

Одним з найпопулярніших ресурсів є електронний каталог – бібліографічна база даних, що створюється в автоматизованій інформаційній бібліотечній системі Absotheque UNICODE. Станом на 01.01.2015 електронний каталог містить 290,95 тис. бібліографічних записів та відображає наявні документні ресурси, що надійшли до фонду ОННБ з 2001 р., а також записи, внесені в рамках часткової ретрокаталогізації підсобних фондів рідкісних видань (з 1586 року). Технічні можливості АІБС Absotheque UNICODE дозволяють використовувати електронний каталог для надання доступу до оцифрованих видань із фондів ОННБ, інших документів електронної бібліотеки.

Електронна бібліотека ОННБ – програмно пов'язана з електронним каталогом база даних, що складається з повнотекстових електронних версій видань ОННБ, документів з електронних носіїв, отриманих бібліотекою від авторів та/або як обов'язковий примірник тощо [5]. Станом на 01.09.2015 електронна бібліотека, складовими якої є в т. ч. електронні інформаційні ресурси, створені підрозділами ОННБ (методичні рекомендації, збірники матеріалів, бібліографічні покажчики, списки, довідки, огляди тощо), містить 250 повнотекстових документів. Основні напрями розвитку і принципи організації електронної бібліотеки ОННБ передбачають її розвиток та функціонування в якості складової національно-культурного електронного інформаційного ресурсу у сфері у сфері науки, техніки, культури, освіти.

Окрім цього, з метою виключення з процесів обслуговування користувачів оригіналів документів особливого історико-культурного значення, захисту пам'яток друку і писемності, документів, що користуються підвищеним попитом, а також груп документів, фізичний стан яких є незадовільним, в Бібліотеці створюється страховий фонд шляхом перенесення документів на цифрові носії інформації. Серед першочергових документів фонду оцифровуються найбільш цінні та рідкісні документи, зокрема унікальні краєзнавчі книжкові та періодичні видання. Загалом за 2012-2014 рр. виготовлено 16380 електронних копій сторінок видань з історії, теорії і сучасного стану культури України, що зберігаються у фондах ОННБ.

Для надання доступу до власних електронних інформаційних ресурсів ОННБ використовуються декілька способів за вибором користувача (в залежності від виду ресурсу – онлайн-доступ через спеціалізований модуль до електронного каталогу, локальний доступ до оцифрованих видань в спеціалізованому читальному залі «Медіатека», онлайн-доступ до оцифрованих видань ОННБ в рамках інтегрованого ресурсу Електронна бібліотека «Культура України», електронна доставка документів, локальний доступ у відділі краєзнавства «Одесика» тощо).

Таким чином, ОННБ бере дієву участь у зміцненні інформаційної інфраструктури країни, створюючи в електронній формі бібліотечні фонди, розвиваючи відповідні інформаційно-бібліотечні й інформаційно-пошукові системи, забезпечуючи доступ до них з метою реалізації конституційних прав користувачів щодо свободи інформації, наукової, технічної, літературної, художньої творчості тощо.

Список використаних джерел.

1. Ботушанська О.Ф. Скарбниці культури України – 175 // Скарбниця культури. – О., 2004. – Вип. 3. – С. 3 – 23.
2. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» від 09.01.2007 N 537-V [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=537-16>.
3. Положення про Веб-сайт ОННБ ім. М.Горького, затверджене наказом ОННБ ім. М.Горького від 11.02.2014 №09
4. Статут Одеської національної ордена Дружби народів наукової бібліотеки імені М.Горького, затверджено наказом Міністерства культури України від 05.06.2012 № 579.
5. Концепція електронної бібліотеки ОННБ ім. М.Горького, ухвалена рішенням вченої ради ОННБ ім. М.Горького від 14.10.2011.

БУХТАТИЙ ОЛЕКСАНДР ЄВГЕНІЙОВИЧ

головний консультант Головного департаменту інформаційної політики Адміністрації Президента України,
доцент кафедри інформаційної політики та електронного врядування
НАДУ при Президентіві України, к.держ.упр.

ЕЛЕКТРОННІ КОНСУЛЬТАЦІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ: АНАЛІЗ, СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Взаємодія між органами державної влади, насамперед Кабінету Міністрів України, який є вищим органом у системі органів виконавчої влади, та громадськістю здійснюється в принципово нових умовах. Розвиток сучасних інформаційно-комунікативних технологій та процеси демократизації створили умови для трансформації моделі інформування «влада – індивід» у комунікативної систему суб'єктно-суб'єктних відносин.

Зазначимо, що майже десятиріччя тому постановою Кабінету Міністрів України від 6 вересня 2005 р. № 870 затверджено Правила підготовки проектів актів Кабінету Міністрів України. Зокрема, визначено, що проведення консультацій з громадськістю має сприяти налагодженню системного діалогу органів виконавчої влади з громадськістю, підвищенню якості підготовки рішень з важливих питань державного і суспільного життя з урахуванням громадської думки, створенню умов для участі громадян у розробленні проектів таких рішень [2].

Згаданою постановою Уряду «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» ведено в ужиток поняття «Електронні консультації з громадськістю» та визначено, що такі консультації проводяться у підрубриці «Електронні консультації з громадськістю» рубрики «Консультації з громадськістю» офіційного веб-сайту органу виконавчої влади.

А іншим рішенням Уряду – постановою Кабінету Міністрів України від 4 січня 2002 р. № 3 «Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» встановлено вимоги щодо оприлюднення проектів регуляторних актів, проекти цих актів і аналіз їх регуляторного впливу [3].

Крім того, існує більше десяти розпорядчих документів Кабінету Міністрів України. Зокрема, розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 жовтня 2004 р. № 759 «Про роботу центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення відкритості у своїй діяльності, зв'язків з громадськістю та взаємодії із засобами масової інформації»; від 29 вересня 2010 р. № 1912 «Деякі питання удосконалення роз'яснювальної роботи органами виконавчої влади» тощо.

Характерно, що переважна більшість цих актів були прийняті у період до 2014 року, але потрібно визнати, що реальних зрушень у сфері реальної участі громадськості у процедурах підготовки і прийняття рішень органами державної влади й досі не досягнуто.

Для прикладу зазначимо, що для проведення електронних консультацій з громадськістю з питань, визначених у пункті 12 Порядку оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади, використовується крім офіційного веб-сайту відповідного органу, також урядовий веб-сайт «Громадянське суспільство і влада». Звіт про результати публічного громадського обговорення та електронних консультацій з громадськістю орган виконавчої влади в обов'язковому порядку доводить до відома громадськості шляхом оприлюднення на своєму офіційному веб-сайті, урядовому веб-сайті «Громадянське суспільство і влада» (у разі проведення електронних консультацій з громадськістю на зазначеному веб-сайті) та в інший прийнятний спосіб не пізніше ніж через два тижні після прийняття рішень за результатами обговорення.

Водночас аналіз урядового веб-сайту «Громадянське суспільство і влада» свідчить про абсолютну відсутність таких звітів про результати громадського обговорення проектів рішень органів державної влади.

Таблиця 1

	Проведено заходів у рамках консультацій з громадськістю	Обговорено суспільно важливих питань
Міністерства	312	342
Інші центральні органи виконавчої влади	193	236
Обласні, Київська міська держадміністрації	610	653

Незважаючи на те, що на цьому сайті введено розділ «Консультації з громадськістю на сайтах органів виконавчої влади», на якому розміщені посилання про таку діяльність міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, ми не маємо достатніх підстав для ствердження про налагодження ефективної системи консультування з громадськістю.

Зокрема, у переліку міністерств взагалі відсутнє згадування про Міністерство інформаційної політики України, але досі «існує» Міністерство промислової політики України.

Крім того, посилення на деякі сайти не працюють взагалі (Міністерства освіти і науки України інформує користувача про помилку 404) тощо.

Кожен проект регуляторного акта оприлюднюється з метою одержання зауважень і пропозицій від фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань.

Про оприлюднення проекту регуляторного акта з метою одержання зауважень і пропозицій розробник цього проекту повинен повідомляти у спосіб, передбачений статтею 13 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [4]. Законом встановлено, що строк, протягом якого від фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань приймаються зауваження та пропозиції, встановлюється розробником проекту регуляторного акта і не може бути меншим ніж один місяць та більшим ніж три місяці з дня оприлюднення проекту регуляторного акта та відповідного аналізу регуляторного впливу. Усі зауваження і пропозиції щодо проекту регуляторного акта та відповідного аналізу регуляторного впливу, одержані протягом встановленого строку, підлягають обов'язковому розгляду розробником цього проекту. Оприлюднення проекту регуляторного акта з метою одержання зауважень і пропозицій не може бути перешкодою для проведення громадських слухань та будь-яких інших форм відкритих обговорень цього проекту регуляторного акта.

Аналіз показує, що результати громадського обговорення не дають жодної можливості відслідкувати реакцію головних розробників проектів актів на пропозиції чи зауваження громадян, які, виходячи з наведеної статистики, надходять до них.

Таким чином, ми можемо констатувати наступне:

по-перше, в Україні майже два десятиріччя витрачено на створення досить широкої нормативно-правової бази, якою мала б врегульовуватися проблема електронних комунікацій органів державної влади та громадськості, участі громадян у процесах формування і реалізації державної політики у різних сферах суспільного буття. Але, насправді політика щодо відкритості діяльності органів влади та участі громадянина у виробленні рішень влади здебільшого зводиться до процесів «інформування»;

по-друге, вітчизняне законодавство щодо державної комунікативної політики перебуває в недорозвинутому вигляді. Зокрема, незважаючи на затверджену в 2010 році Кабінетом Міністрів України Концепцію Закону України «Про державну комунікативну політику» відповідний законопроект так і не було розроблено.

Таким чином, сучасні засади електронного урядування в частині запровадження механізму електронних комунікацій, здебільшого зводиться до аспектів інформування громадян про діяльність органів влади, що відбувається в односторонньому порядку. Адже не існує жодних «правил» щодо надання відповіді органами державної влади громадянам за результатами обговорення.

Вирішення питання урядових комунікацій потребує удосконалення законодавства про публічні комунікації (*ідеальна модель*: Конституція – закони – підзаконні акти – нормативні акти державних органів: регламенти, критерії, інструкції тощо; безумовне виконання центральними органами виконавчої влади, законів України, актів Уряду про комунікації (участь громадськості); підвищення професійного рівня (освіченості) посадових осіб органів державної влади з питань урядових комунікацій та виконавської дисципліни.

Список використаних джерел.

1. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики. Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. N 996 // Офіційний вісник України, 2010, № 84 (12.11.2010), ст. 2945
2. Про затвердження Правил підготовки проектів актів Кабінету Міністрів України. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 вересня 2005 р. № 870 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 36. – ст. 2200.
3. Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади. Постанова Кабінету Міністрів України від 4 січня 2002 р. N 3 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 2 (25.01.2002). – ст. 57.
4. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності. Закон України від 11.09.2003 р. № 1160-IV // Офіційний вісник України. – 2003. – № 41 (24.10.2003). – ст. 2157.
5. Про затвердження Правил підготовки проектів актів Кабінету Міністрів України. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 вересня 2005 р. № 870 // Офіційний вісник України. – 2005. – №. – 36 (23.09.2005). – ст. 2200.
6. Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 р. № 976 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 86 (21.11.2008). – ст. 2889.
7. Про роботу центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення відкритості у своїй діяльності, зв'язків з громадськістю та взаємодії із засобами масової інформації. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 жовтня 2004 р. № 759 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/759-2004-%D1%80>.

ВИСКУБ ОЛЕКСІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ

заступник Голови Державного агентства з питань електронного урядування України

СУЧАСНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Запровадження та використання технологій електронного урядування є вагомим фактором підвищення як особистої, так і національної конкурентоспроможності, сприяє прискоренню темпів економічного зростання та поліпшує структуру економіки сучасної держави. Застосування інструментів електронного урядування сприятиме вирішенню багатьох актуальних проблем Української держави, а саме:

- подолання непрозорості, закритості, зниження рівня корумпованості органів влади;
- формування механізмів децентралізації, демократичного контролю та участі громадян у розробці та реалізації державної політики;
- повернення довіри громадян до інститутів та посадовців державної влади та місцевого самоврядування.

За результатами міжнародної оцінки розвитку електронного урядування «United Nations E-Government Survey 2014. E-Government For The Future We Want» (проводиться раз на два роки) Україна у 2014 році посіла 87 місце серед 193 країн-членів Організації Об'єднаних Націй [<http://unpan3.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E->

Gov_Complete_Survey-2014.pdf]. Такий рейтинговий показник поки що не свідчить про належну динаміку розвитку електронного урядування в нашій країні. Разом з тим, в Україні поступово складаються необхідні передумови для розвитку електронного урядування. Так, за різними оцінками, абонентами Інтернету в країні є від 19 до 24 млн. осіб, 29 % з яких постійно відвідують сайти органів влади та місцевого самоврядування.

Серед ключових проблем власне розвитку електронного урядування в Україні на цей час є те, що створення та використання державних інформаційних ресурсів характеризується некоординованістю, непостійністю та неузгодженістю, що зменшує ефективність, результативність та гнучкість управління державними електронними ресурсами. Як результат, в органах влади та державних установах України на сьогодні впроваджена значна кількість комплексних інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем, у тому числі державних реєстрів, систем відомчого електронного документообігу, автоматизації типової діяльності та систем підтримки прийняття управлінських рішень, які не сумісні між собою, використовують різні технології, стандарти та формати.

При створенні необхідних умов для надання електронних послуг громадянам та бізнесу, оптимізації процесів опрацювання та ухвалення державної політики та прийняття управлінських рішень, проведення дієвого управлінського контролю вирішальним є забезпечення інтероперабельності та електронної взаємодії інформаційних систем, які створюються та використовуються в органах влади. Це досягається через розробку та затвердження єдиних вимог (форматів, протоколів) до інтероперабельності та електронної взаємодії.

З точки зору подальшої інтеграції з ЄС, при розробці зазначених документів важливим є орієнтація на eIDAS (Положення Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу щодо електронної ідентифікації та послуг довіри для електронних транзакцій на внутрішньому ринку) [<https://ec.europa.eu/dgs/connect/en/content/electronic-identification-and-trust-services-eidas-regulatory-environment-and-beyond>] та EIF (Європейські рамки інтероперабельності) [http://ec.europa.eu/isa/documents/isa_annex_ii_eif_en.pdf]. Це дозволить у подальшому забезпечити транскордонну електронну взаємодію та надання транскордонних електронних послуг.

Найоптимальнішим способом забезпечення автоматизованого обміну електронними даними з інформаційних систем органів влади є створення єдиної системи електронної взаємодії. Технологічне забезпечення електронної взаємодії із застосуванням єдиної системи електронної взаємодії досягається через використання сервіс-орієнтованої архітектури, що є сукупністю електронних сервісів, побудованих за загальноприйнятими вимогами, а також шляхом використання єдиних форматів та специфікацій даних, стандартів та протоколів обміну. На сьогодні в Україні підготовлено відповідний проект Закону України «Про єдину систему електронної взаємодії», а також реалізується пілотний проект щодо запровадження системи електронної взаємодії.

Для розв'язання існуючих проблем в частині надання в Україні адміністративних послуг в електронній формі актуальною залишається необхідність:

- упорядкування системи адміністративних послуг;
- проведення реінжинірингу існуючих адміністративних процесів з метою їх оптимізації;
- підвищити готовність та вмотивованість працівників органів публічної влади до надання електронних послуг.

Нині запровадження в Україні електронних послуг за відсутності єдиної системи електронної взаємодії, впровадженого єдиного державного порталу адміністративних послуг, певною мірою, відбувається через реалізацію органами публічної влади окремих пілотних (дослідних) проектів та забезпечення надання електронної звітності.

Разом з тим, в Україні, як і в інших країнах, роль «локомотива» у запровадженні електронних послуг виконує бізнес. Наразі, в Україні успішно запроваджуються послуги Інтернет-банкінгу, Інтернет-трейдингу та Інтернет-страхування, розвивається напрям продажу товарів та послуг через Інтернет (он-лайн квитки, одяг, електронні товари). Окремо слід зазначити електронні платіжні сервіси, такі як оплата комунальних послуг, оплата за послуги Інтернет, телефонію тощо.

З метою комплексного вирішення зазначених вище проблем та формування єдиного підходу до розвитку електронних послуг Державним агентством з питань електронного урядування та Міністерством економічного розвитку та торгівлі розроблено проект Концепції розвитку електронних послуг в Україні.

Запровадження електронного урядування в Україні на сьогодні безумовно є потужним євроінтеграційним чинником, що надає дієвий імпульс гармонізації взаємодії органів влади з громадянами, громадськими організаціями, бізнесом та іншими органами влади відповідно до вимог та стандартів Європейського Союзу.

Список використаних джерел.

1. United Nations E-Government Survey 2014. E-Government For The Future We Want [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://unpan3.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf.

2. eIDAS – Electronic identification and trust services [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/dgs/connect/en/content/electronic-identification-and-trust-services-eidas-regulatory-environment-and-beyond>.

3. EIF – European Interoperability Framework [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/isa/documents/isa_annex_ii_eif_en.pdf.

ГАНУЩИН СОЛОМІЯ НЕСТОРИВНА

аспірант ЛРІДУ НАДУ при Президентові України

МІКРОТАРГЕТИНГ ЯК СКЛАДОВА ІНТЕНСИВНОЇ ВИБОРЧОЇ КОМУНІКАЦІЇ

У комплексі сучасних реформ визначне місце належить адміністративно-територіальній реформі, яка передбачає зміну організації влади в Україні на засадах принципу субсидіарності. Тобто, відбувається трансформація від «publika per procura» до «publika per se» – від «громада за дорученням» до «громада сама по собі». В таких умовах

надважливість результатів виборів представників територіальних громад, що відбудуться у жовтні 2015 року, є очевидною. Саме від здатності громад та кандидатів у депутати організувати ефективну комунікацію навколо обговорення програм політичних партій залежить якісний показник майбутнього депутатського складу місцевих рад.

Відомий український фахівець з комунікацій Г. Почепцов у своїй статті: «Інформаційні складові виборчої кампанії» зазначає, що виборча кампанія являє собою, в першу чергу, інтенсивну комунікацію [1], тобто персонально орієнтоване послання до конкретного виборця.

Традиційними методами політичної реклами як основного засобу виборчої комунікації є:

- публічний виступ. Навики ораторського мистецтва в комплексі з фаховою роботою іміджмейкерів творять дива (яскравий приклад – Ю.Тимошенко). Потенційний кандидат у депутати повинен не просто вміти гарно говорити, а переконувати у правильності і важливості пропонованих ним ідей та пропозицій, тим самим спонукати виборців до формування власної команди до голосування «за» в день виборів;
- розсилка друкованих матеріалів на поштову адресу. Слід зауважити, що такі деталі, як звернення по імені і по батькові до кожного адресата, а також особистий підпис замість факсимільного кандидата у депутати чи представника політичної партії створюють ефект персонального спілкування та ілюзію уваги до кожного виборця і є більш результативними;
- теле- та радіо ролики, участь кандидатів у депутати чи представників політичних партій у теле- та радіоефірах, масових заходах (тим самим створюється міраж присутності і наближеності політика до електорату);
- наочна агітація (біл-борди, плакати, прапори, значки, ручки, футболки та ін.) із зображенням персонально кандидата чи логотип політичної партії. Метою є впізнаваність та закарбовування в пам'яті виборця.

Для всіх методів політичної реклами спільним є бажання передбачити поведінку і використати емоції кожного потенційного виборця. Нещодавно сформувався новий різновид політичної виборчої комунікації, ядром якого є персональний контент – мікротаргетинг. Це методика математичного, статистичного та поведінкового аналізу великих різномірних та «розпорочених» даних про мільйони виборців, яка дає змогу визначити серед цих мільйонів групу потенційних симпатиків, а потім «змусити» їх прийти на дільниці й проголосувати [2]. Сам принцип таргетингу (англ. target – ціль) запозичений із маркетингу. Він являє собою рекламний механізм, за допомогою якого із загальної аудиторії виділяють тільки ту частину, яка відповідає заданим критеріям, і яка стає цільовою аудиторією для певної реклами [3].

Вперше мікротаргетинг застосували американські політтехнологи, які міцно утримують лаври першості у розробці та використанні нових виборчих технологій. Так, кандидати в президенти США Дж. Буш, М. Ромні, Б. Обама будували свої виборчі кампанії на засадах мікротаргетингу. Політтехнологи відзначають, що саме завдяки тому, що працівники штабу одного з кандидатів у президенти США активніше застосовували дану політтехнологію, Барак Обама двічі виграв виборчі перегони. Спільно з програмістами було створено комп'ютерні програми, найефективнішими серед яких визнано програми «Нарваль» і «Ловець мрій». Робота над ними проходила в режимі суворої секретності. За допомогою програми «Нарваль» складали персональний профіль кожного конкретного виборця, в який максимально фіксували все, що характеризує дану особу (соціальний статус, освіта, сім'я, віросповідання, смаки та уподобання, хобі, місце проживання, марка машини, в яких магазинах купує продуктів та промислові товари, переважно оплачує готівкою чи за допомогою банківської картки, послугами яких АЗС, перукарень, медичних та закладів громадського харчування користується, коло спілкування, які телеканали дивиться та які радіопередачі слухає тощо). Один із менеджерів кампанії Б. Обама виправляє слово мікротаргетування на мікрослухання, зауважуючи: «Якщо люди скажуть, що люблять котів, ми теж занесемо це у базу» [4]. Це подається майже як жарт, але насправді сьогодні встановлена більш-менш чітка різниця між тими, хто тримає вдома собаку, і тими, хто любить котів. Наприклад, ті, хто мають собак, виявилися на 15% більшими екстравертами. Серед них на 11% більше тих, хто має більшу самодисципліну, ніж серед любителів котів. Серед людей із котами на 12 відсотків більше невротиків, ніж серед людей із собаками, а люди з котами на 11% відкритіші. А от відкритість має відношення до зацікавлення мистецтвом, нетрадиційними знаннями, новим досвідом. І це в значній мірі корелюється з симпатією до демократів [4].

Бачимо, що навіть такі несуттєві характеристики особи аналізуються та використовуються командами фахових політтехнологів під час проведення виборчих кампаній. Над базами даних таких характеристик виборців працюють постійно, доповнюючи її новою інформацією, яку переважно беруть із соціальних мереж, відвідуваних ними сайтів, їх участь у різноманітних акціях (адже часто ми, не задумуючись, заповнюємо різноманітні анкети, заявки та інші «папірці», в яких викладаємо первинну персональну інформацію про себе).

Отриману базу даних передавали для опрацювання за допомогою програми «Ловець мрій». Ще детальніше аналізувався профіль кожного виборця з метою виявлення індивідуальної позиції стосовно різноманітних політичних питань і проблем шляхом чіткого розмежування його очікувань і побоювань.

При використанні мікротаргетингу значно заощаджуються кошти на проведення кампанії завдяки тому що необхідні повідомлення надсилаються таргетованим виборцям. Кожний штаб у своїй базі даних розподіляє виборців на три групи: тих, хто голосуватиме «за», «проти» та «невизначились». Саме на останніх варто скерувати вплив, щоб переконати голосувати саме за даного кандидата.

Небагато українських політтехнологів намагались виборчу аудиторію розділити на певні сегменти та у відповідності до їх специфіки адаптувати форми інформаційного впливу на них, а саме: один і той же зміст повідомлення подавати різним групам у найбільш прийнятних для них формах. Зараз думки експертів сходяться в тому, що застосування інструменту мікротаргетингу буде більш поширеним у виборчій кампанії до місцевих рад у жовтні 2015 року. Тим самим підтверджується висновок Е. Тоффлера про те, що час ефективності масових комунікацій змінюється ефективністю персональних (індивідуальних, міжособистісних) комунікацій [1].

Список використаних джерел.

1. Г. Почепцов. Інформаційні складові виборчої кампанії. //osvita.mediasapiens.ua/ethics/manipulation/informatsiyni_skladovi_vivorchoi_kampanii/
2. І. Мельник. Як програмісти виграли вибори для Обама. //texty.org.ua/pg/article/newsmaker/read/41369/Sprava_tehniku_Jak_programisty_vygraly_vybory_dla/a
3. Вікіпедія. //ru.wikipedia.org/wiki/Таргетинг

ГРИЦЯК НАТАЛЯ ВІТІСЛАВНА

*завідувач кафедри інформаційної політики та електронного урядування
НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор
Заслужений діяч науки і техніки України*

ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ: ВІД ДОВІРИ ДО ПОЛІТИЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

На початку XXI ст. склалися сприятливі умови для синергетичного поєднання цифрового та демократичного сценаріїв суспільного розвитку. Демократія до цього періоду була продуктом свого часу, коли ефективно представництво було обмежене відокремленістю у часі та просторі. У наш час ці бар'єри долаються завдяки комунікаційним технологіям, які є асинхронними та глобальними, тому демократія може розвиватися лише за умови, якщо демократичні інституції стануть більш сприйнятливими, доступними, підзвітними та укоріненими в інформаційному просторі. Йдеться про е-демократію не як про інформатизацію адміністративних процедур, а як про силу, здатну оживити та оновити демократичний політичний процес, як про єдиний спосіб створення простору довіри та політичної взаємодії.

Ключове значення для громадського он-лайнного простору матиме забезпечення придатних інструментів для консультацій та прийняття рішень. До списку інструментів мають увійти: он-лайнні бібліотеки, архіви та інформаційні дайджести; послуги посередництва; допомога у захисті прав; новинні групи і веб-кімнати для експертних обговорень; а також механізми для підбиття підсумків за результатами дискусій [1, с. 153].

В епоху адміністративної модернізації інструменти е-демократії повинні бути органічно вбудовані в структуру та культуру врядування. Уряд та народні обранці повинні визнати, що демократична інтерактивність передбачає двосторонній потік інформації. Без цього громадськість вважатиме е-демократичні ініціативи фальшивкою.

Політики повинні відмовитися від хибної ілюзії, що е-демократія просто покликана зробити їх більш прозорими та відкритими для громадськості. Безумовно, прозорість є ключовою ознакою демократії (а Інтернет покликаний відігравати основну роль у тих політичних культурах, де панують утаємниченість, корупція та приховування фактів та інформації), але е-демократія повинна бути чимось більшим, ніж підгляданням крадькома за владними структурами в он-лайнному режимі. ...Інтернет – це значно більше, ніж телебачення для невеликої аудиторії. Ігнорувати двосторонній напрям цифрових комунікацій означає взагалі втратити їхній сенс [1, с. 155].

Окремої уваги потребує питання, якими шляхами різні суспільні групи (громадяни з обмеженими можливостями, літні люди, а також ті, хто почувається невпевнено, маючи справу з інформаційними технологіями, частіше це – жінки) заявляють про себе в он-лайнному режимі. Щоб покращити зв'язок з політиками та урядовцями, вони повинні отримати допомогу та підтримку. Немає сенсу використовувати новітні канали комунікації для того, щоб почути голоси тих, хто традиційно бере участь у процесі консультацій. Головна мета е-демократії – це створення можливостей бути почутим для тих, хто зазвичай не бере участі у процесах вироблення політики.

Як бачимо, сьогодні політики та урядовці усвідомлюють, що безпосередній зв'язок з громадянами покращує процеси вироблення політики та законотворення завдяки використанню колективного суспільного досвіду, знань і вмінь. Це *сприяє формуванню* нового типу стосунків між політиками та громадянами, стосунків, коли політики слухають, вчаться та діляться своїми ідеями, використовують і узагальнюють почуте, та в результаті отримують винагороду – посилення громадської довіри до демократичних інститутів і легітимності влади.

Е-демократія не може вважатися панацеєю від усіх проблем демократії або суспільних комунікацій, але вона, безсумнівно, сприяє розвитку двох, на сучасному етапі нероздільних історичних проектів – демократії та Інтернету. Отже, е-демократія повинна посісти гідне місце та увійти до порядку денного радикальних політичних реформ та стати складовою публічного управління.

Список використаних джерел.

1. Коулман Стівен. Майбутнє інтернету та демократії: подалі від метафор і ближче до політики // Електронна демократія: сподівання та проблеми / Джоан Кедді, Крістіан Вергез [та ін.]; [пер. з англ. С.Соколик, О.Оржель, К.Гомма]. – К.: Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2009. – С.143–162.

ДИВУЛЬСЬКИЙ В.

слухач НАДУ при Президентові України

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Розглянуто сутність та зміст поняття «електронний уряд». Окреслено перспективи впровадження системи електронного урядування як способу організації державної влади. Визначено переваги даної системи що мають бути враховані в процесі переходу від традиційного управління до електронного урядування.

Ключові слова: електронне урядування, органи влади, адміністративні послуги.

Будь-яке громадянське суспільство не може існувати, якщо воно ігнорує обмін інформацією. Інформація як атрибут громадянського суспільства характеризує його комунікативну здатність. Вона обслуговує процес управління, впливаючи своїм змістом на вибір методів і процедур прийняття оперативних рішень.

У фаховій літературі [1; 3; 5] виокремлюються такі варіанти визначення поняття «електронний уряд»:

1. Організація державного управління на основі електронних засобів обробки, передачі і поширення інформації, надання послуг державними органами всіх галузей влади всім категоріям громадян (пенсіонерам, робітникам, бізнесменам, службовцям та ін.) електронними засобами, інформування тими ж засобами населення про роботу державних органів.

2. Інформаційні технології в державному управлінні.

3. Держава в мережі.

4. Метафора, що означає інформаційну взаємодію органів державної влади і суспільства з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій.

5. Трансформовані для урядових і державних організацій ідеї електронного бізнесу, в яких уряд є різновидом корпоративного користувача інформаційних технологій.

6. Автоматизовані державні служби, основними функціями яких є забезпечення вільного доступу громадян до всієї необхідної державної інформації, збирання податків, реєстрація транспортних засобів і патентів, надання необхідної інформації, укладання угод і оформлення постачань необхідних державному апаратові матеріалів і оснащення.

Кожен з наведених варіантів визначає поняття «електронний уряд» скоріше як чергове прикладне завдання, спосіб модернізації існуючих структур і відносин, а не як самостійну ідею комплексної трансформації принципів організації управління державою.

Проте однозначності у визначенні «електронного уряду» на даний момент так і не існує.

Отже, Узагальнивши наведені визначення поняття «електронний уряд», на нашу думку, доцільніше використовувати термін «електронне урядування», під яким слід розуміти спосіб організації державної влади за допомогою систем локальних інформаційних мереж та сегментів глобальної інформаційної мережі, що забезпечує функціонування органів влади в режимі реального часу та робить максимально простим і доступним щоденне спілкування з ними громадян, юридичних осіб, неурядових організацій.

Розглядаючи «електронне урядування» як ідею, науковці звертають увагу на її певну суперечливість [4], що обумовлена наявністю двох протилежних точок зору.

Перша з них полягає в тому, що широке застосування комп'ютерних технологій може спричинити зменшення ролі органів влади в процесі прийняття управлінських рішень, бо в умовах «електронної демократії» забезпечується можливість участі в прийнятті управлінських рішень широким верствам населення.

Друга, навпаки, засвідчує що впровадження on-line технологій може призвести до збільшення ролі державних установ, підвищення результативності їх діяльності і відповідного збільшення значимості.

Обидві позиції мають право на існування, однак друга є більш реальною, враховуючи наявність у відповідних державних структур функції адміністрування, з одного боку, та переважну пасивність громадян – з іншого.

З метою визначення, чи застосовує держава методи електронного урядування, використовуються певні критерії-етапи [2, с. 125]:

1. Інформування громадян про діяльність органів державного управління та органів місцевого самоврядування через інформаційні технології (ІТ).

2. Організація електронного документообігу в органах влади і місцевого самоврядування.

3. Забезпечення можливості on-line звернення громадян до органів державної влади через Інтернет.

4. Надання адміністративних послуг через мережу.

До того ж необхідно відрізнити уряд, обладнаний електронним інтерфейсом (уряд on-line), від електронного уряду, бо прозорість структур державного управління не досягається простим підключенням до мережі Internet або створенням інформаційного web-сайту. On-line інтерфейс є обов'язковим елементом електронного уряду, проте далеко не завжди on-line уряд буде вважатися електронним. Останній потребує глибокої перебудови традиційних форм функціонування, характеризується прозорістю управління, моніторингом, контролем над виконавчою дисципліною, прийнятими рішеннями тощо.

Для вирішення перелічених завдань, на даний момент пріоритет надано вирішенню наступних питань:

1. Створення уніфікованої підзаконної бази нормативних актів, які б регламентували порядок впровадження і взаємодії новоствореної інформатизованої системи;

2. Формування політичної волі щодо перерозподілу коштів (скорочення видатків на паперові носії та скерування їх на забезпечення органів державної влади новими електронними носіями);

3. Розгляд звернень громадян в електронному вигляді; згідно з Законом «Про звернення громадян», органи державної влади та місцевого самоврядування зобов'язані об'єктивно, всебічно і вчасно перевіряти заяви чи скарги, що до них надходять, проте, враховуючи кількість звернень, строки, встановлені Законом дуже часто порушуються, не в останню чергу через складну процедуру реєстрації таких звернень в електронному варіанті. Тож те, що звернення надходять в електронному вигляді, значно спростить процес його реєстрації, розгляду та вчасного усунення можливих порушень;

4. Надання державних послуг онлайн. На нашу думку, надання послуг в онлайн режимі є одним з пріоритетних напрямів розвитку системи електронного урядування, оскільки одним з основних принципів надання адміністративних послуг є оперативність, що найкраще забезпечується саме через інтернет-мережу;

5. Впровадження електронного документообігу в органах державної влади з одночасним підвищенням навиків користування інформаційними технологіями державних службовців тощо.

Здійснення всіх зазначених кроків є необхідним для функціонування системи електронного урядування в Україні, оскільки наразі ефективно регулювання інформаційної сфери є складовою частиною будь-якого розвинутого суспільства в якому надається пріоритет людини, її правам, свободам та інтересам.

Підсумовуючи все викладене, приходимо до висновку, що становлення електронного урядування як невід'ємної частини здійснення державної влади суттєво наблизить Україну до демократичних стандартів публічної адміністрації, сприятиме підвищенню прозорості виконавчої влади, покращить ефективність її діяльності, і, як наслідок, сприятиме кращому забезпеченню в Україні прав і свобод людини і громадянина.

Отже, для успішного втілення електронного урядування як ідеї та забезпечення повної реалізації всіх його переваг нашій державі, безперечно, необхідно пройти складний шлях наближення системи державного управління до європейських стандартів. Для цього Україні необхідний певний час, оскільки остаточний перехід до електронного урядування потребує багато проміжних етапів від декларування на найвищому державному рівні цього напрямку в якості пріоритетного до удосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, які будуть безпосередньо здійснювати відповідні функціональні обов'язки. При цьому перехід від традиційного управління до електронного урядування має відбуватися поступово та супроводжуватися відповідними змінами у розвитку суспільства, що сприятиме його стабілізації. Подальші дослідження за даною проблематикою доцільно спрямувати в напрямку з'ясування передумов еволюційного переходу від традиційного управління до електронного урядування

Список використаних джерел.

1. Голобуцький О. П. Електронний уряд. / О. П. Голобуцький, О. Б. Шевчук. – К. : Атлант UMS, 2002. – 173 с.
2. Демкова М. Електронне урядування – запорука прозорості та ефективності влади / М. Демкова // Юридичний журнал. – 2007. – № 3 (57). – С. 124–126.
3. Дубов Д. В. Основи електронного урядування : навч. посіб. / Д. В. Дубов, С. В. Дубова. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 176 с.
4. Шверда В. А. Електронне урядування як спосіб підвищення ефективності системи державного управління / В. А. Шверда // Менеджмент за умов трансформаційних інновацій: виклики, реформи, досягнення : матеріали міжнар. наук. конф., м. Суми, 10-12 травня 2007 р. – Суми : СОІППО, 2007. – Ч.2. – С. 168.
5. Юлдашев О. Електронне урядування: проблеми та перспективи / О. Юлдашев // Персонал. – К. : МАУП, 2007. – № 10. – С. 42–46.

ДРЕШПАК ВАЛЕРІЙ МИХАЙЛОВИЧ

*завідувач кафедри інформаційних технологій та інформаційних систем
ДРІДУ НАДУ при Президентові України, д. держ. упр., доцент*

ПІДХОДИ ДО СТРУКТУРУВАННЯ МОДУЛЬНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ КУРСУ «ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ТА ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ»

За умов, коли освітня діяльність за певною спільною тематикою в межах однієї чи декількох галузей знань спрямовується на різні аудиторії тих, хто навчається, під час розробки навчальної програми та її навчально-методичного забезпечення може застосовуватися модульний підхід. Застосування модульного підходу дозволяє у межах єдиного методологічного бачення тематики усього курсу створити своєрідний «конструктор», завдяки якому з окремих логічно довершених конструктивних елементів (навчальних модулів), що входять до нього, за певних обставин можуть формуватися вже конкретні навчальні програми, спрямовані на потреби різних аудиторій. Кожен такий модуль, укладений на основі встановлених для нього вимог (конкретні тема, мета і завдання; визначений обсяг часу аудиторної та самостійної роботи; структура та види навчального матеріалу; форма контролю тощо), є мінімальною одиницею такої програми. Компонування модулів (за вибором замовників навчальної програми, викладачів або безпосередньо тих, хто навчається) з урахуванням конкретної мети навчання дозволяє оперативну та гнучку у межах певної навчальної дисципліни добирати, викладати та засвоювати необхідний матеріал.

Модульний підхід можна успішно застосовувати й під час укладання навчальної програми та розробки відповідного навчально-методичного забезпечення курсу, призначеного для навчання та підвищення кваліфікації різних категорій осіб з питань електронного урядування та електронної демократії. Метою цього повідомлення є виклад та обґрунтування авторського підходу щодо структурування такої навчальної програми з урахуванням зазначеної тематики навчання.

З урахуванням сутності електронного урядування та електронної демократії, актуальних аспектів їх упровадження та функціонування, можна запропонувати виокремити у структурі цієї навчальної програми трьох основних тематичних блоків, у межах яких будуть структуровані конкретні навчальні модулі:

- теоретичний блок, у межах якого електронне урядування та електронна демократія будуть розкриті як теоретичні концепти, напрями державної інформаційної політики України, складові системи публічного управління;
- організаційно-правовий блок, де ці явища мають розглядатися як особлива форма здійснення публічного управління та форма здійснення народовладдя відповідно, що реалізуються з використанням інформаційно-комунікаційних технологій та необхідної інформаційно-комунікаційної інфраструктури, тому потребують застосування специфічних інструментів їх організації та регулювання, а також спеціального правового унормування;
- техніко-технологічний блок, у межах якого мають вивчатися безпосередньо технічні засоби та технології здійснення електронного урядування та електронної демократії.

Розподіл тематики курсу за тематичними блоками за цим підходом, на нашу думку, дозволить: з'ясувати пропорційність розподілу навчального матеріалу у межах усього курсу; виявити тематичні «прогалини» на етапі розробки, що потребуватимуть доповнення та коригування змісту навчальної програми та навчально-методичного забезпечення; зорієнтувати авторів курсу на тематичне спрямування розділів (підрозділів) для уникнення розпорошення в частині методологічного розуміння змісту тем; забезпечити організаторам навчання, а також тим, хто навчається, більш зручне орієнтування у тематичному просторі курсу під час вибору необхідних тем; забезпечити оперативне доопрацювання, оновлення програм і матеріалів з урахуванням динаміки розвитку інформаційно-комунікаційних технологій тощо.

При цьому слід врахувати, що окремі навчальні модулі можуть бути «транзитними», охоплюючи тематику двох, а то й усіх трьох, блоків. Такою, на наш погляд, може бути певна оглядова тема, у межах якої доцільно подати і теоретичні, й організаційно-правові, і техніко-технологічні аспекти певного явища, процесу. Скажімо, у такий спосіб може бути представлено вступну частину до теми «Електронні публічні послуги». Разом з тим, якщо тема стосується більш конкретних питань, хоча й уявляється як «транзитна», охоплюючи усі три тематичні блоки, доцільно розглядати можливість її поділу на окремі навчальні модулі. Наприклад, в одному модулі будуть розглянуті лише теоретичні, у другому – організаційно-правові, а в третьому – техніко-технологічні аспекти певної проблематики. Так, названа вище тема також може передбачати такі навчальні модулі, розподілені відповідно між тематичними блоками: «Електронні публічні послуги: сутність та основні характеристики», «Розроблення регламентів надання та реалізація електронних публічних послуг», «Побудова та забезпечення функціонування порталу електронних послуг». Це дозволить більш чітко компонувати навчальні програми та добирати навчальний матеріал для цільових аудиторій.

Залежно від категорій осіб, що будуть навчатися за означеною тематикою, із кожного тематичного блоку добиратиметься відповідна кількість модулів необхідного тематичного спрямування. Наприклад, навчальна програма факультативної дисципліни для слухачів магістерської програми спеціальностей галузі знань «Державне управління» (спеціальності «Публічне управління та адміністрування» за новим переліком галузей знань і спеціальностей), на нашу думку, може формуватися у такій пропорції модулів теоретичного, організаційно-правового та техніко-технологічного тематичних блоків: 30/40/30. Для студентів, наприклад, спеціальності «Політологія» така пропорція уявляється як: 50/30/20. Студентам спеціальності «Менеджмент» можна запропонувати вивчення модулів, дібраних, наприклад, за пропорцією 20/50/30, а студентам спеціальностей у галузі знань «Інформаційні технології» – 20/30/50. Для слухачів курсів підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування буде актуальною своя тематика такого модульного курсу, що формуватиметься залежно від складу навчальних груп з урахуванням наявних та потрібних компетенцій тих, хто має навчатися. Диференціювання таких груп може відбуватися за різними показниками, зокрема з урахуванням рівня попередньої підготовки потенційних слухачів та ступеня спеціалізації у використанні інформаційних технологій під час їх професійної діяльності[1]. Так, на наш погляд, для керівників різних галузевих підрозділів органів державного управління регіонального рівня структура цього курсу може бути сформована з модулів у пропорції 30/40/30, а, наприклад, для фахівців підрозділів з інформатизації та електронного урядування в органах місцевого самоврядування – 10/30/60. У будь-якому разі, специфіка модульної програми спрямована на те, що зазначені пропорції будуть визначатися та змінюватися оперативно, а розроблені навчально-методичні матеріали використовуватимуться творчо та гнучко.

Список використаних джерел.

1. Дрешпак В. М. Диференційований підхід до формування навчальних груп з підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування щодо використання інформаційних технологій / В. М. Дрешпак, О. В. Кравцов // Теорія та практика державної служби : матеріали наук.-практ. конф. 9 листопада 2012 р., м. Дніпропетровськ. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2012. – С. 167–169.

ДУДАР АНАТОЛІЙ АНДРІЙОВИЧ

*керівник апарату Калинівського районного суду Вінницької області,
аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ЕЛЕКТРОННІ ДЕРЖАВНІ ЗАКУПІВЛІ – ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

У світовій закупівельній практиці сучасні інформаційні технології застосовуються більш активно, ніж в країні. Одним із перспективних напрямів розвитку ринку державних закупівель Європейського Союзу є застосування електронних державних закупівель. Впровадження інформаційних технологій спричиняє кардинальні реформи державних інституцій, підвищується їх ефективність і, як наслідок, збільшується значимість.

Окремі аспекти впровадження і функціонування інформаційних технологій в організації державних закупівель знайшли відображення в працях вітчизняних і російських науковців, зокрема Н. Ткаченко, В. Смирчинського, О. Овсянюк-Бердадіної, К. Кузнецова, С. Дашкова та ін. Однак недостатньо дослідженими залишаються питання законодавчого забезпечення електронних закупівель, спеціальних електронних програм і систем, основних напрямів впровадження електронних державних закупівель та їх практичного використання [5].

На сьогодні в Україні існує нормативно-правова та інституційна база, що регулює «паперові» процеси державних закупівель, у цьому відношенні законодавство України формально відповідає основним міжнародним нормам та стандартам. Проте формальна відповідність українського законодавства не гарантує прозорих, ефективних і справедливих закупівель. Це також не сприяє вирішенню основної проблеми в державних закупівлях – подоланню проявів корупції [1].

Автоматизація процесів державних закупівель набула широкого використання в багатьох країнах Європи та світу.

У США, наприклад, електронна система торгів функціонує з 1998 року. Першочергово ця система вирішувала завдання військових (закупівля озброєння, предметів матеріально-технічного забезпечення військ), що дало змогу країні суттєво скоротити адміністративні витрати.

При вивченні питання електронних державних закупівель не можна обійти кращі практичні втілення даного напрямку в багатьох країнах Європейського союзу (Данія, Німеччина, Франція, Нідерланди, Швеція), США. Використання інформаційних технологій при проведенні державних закупівель дозволило цим країнам прискорити процес проведення закупівель, суттєво зменшити витрати, зробити її більш прозорою. Зокрема у європейських країнах мають місце наступні форми електронних державних закупівель:

- електронний ринковий майданчик (обмін інформацією посередник-продавець), електронні каталоги;
- електронні системи інформування ринку про проведення торгів (інформація про угоди замовник-учасники);

- електронні аукціони.

За даними експертів, завдяки електронним закупівлям можна досягнути економії бюджетних коштів на 10-15%, при цьому скоротивши терміни та витрати на проведення процедур закупівель, істотно знизивши рівень корупції. Останніми роками система електронних торгів набула широкого розповсюдження й у деяких країнах пострадянського простору – Росії, Білорусії, Казахстані [2, 3].

Як свідчить досвід європейських країн створення системи електронних торгів дозволяє суттєво зменшити витрати державних коштів замовниками торгів на придбання предметів закупівлі, організацію та проведення закупівельного процесу; дає змогу безперешкодного, щодобового он-лайн доступу до інформації всіх зацікавлених осіб; забезпечує відкритість та прозорість на всіх стадіях закупівель; скорочує паперовий документообіг у цій сфері; створює рівний доступ до накопичуваної інформації та рівні умови конкуренції між постачальниками; полегшує роботу контролюючих та правоохоронних органів; попереджує зловживання та корупційні прояви у сфері державних закупівель, тощо.

В Австралії створений спеціалізований підрозділ – Department of Contract and Management Services (CAMS), що оприлюднює в інформаційній мережі всю інформацію про держзакупівлі.

У Аргентині, Канаді, Колумбії, Кореї оголошення про державні торги одночасно оприлюднюються як в паперових виданнях, так і в Інтернеті [2].

При запровадженні системи електронних державних закупівель, використовуючи досвід зарубіжних країн, необхідно брати до уваги такий світовий показник, як індекс інформаційного розвитку суспільства. Тобто потрібно враховувати: розвиток електронного документообігу; законодавчу базу; розвиток систем захисту інформації та автентифікації; відповідний рівень освіченості працівників; укомплектованість робочих місць (технічна оснащеність).

Саме запровадження електронної системи державних закупівель, з урахуванням досвіду впровадження схожих технологій інших країн, не лише Європейського Союзу, США і багатьох інших розвинених країн, але й країн пострадянського устрою, яка усуне можливість участі закурупованих чиновників, дасть змогу значно зменшити прояви корупції в державі, зменшити розкрадання бюджетних коштів, прискорити проведення закупівель. З виступу Міністра юстиції України на нараді присвяченій «Концепція запровадження електронних тендерів у систему державних закупівель в Україні для попередження і боротьби з корупцією» – «За даними СБУ, які є публічними, близько 75% бюджетних асигнувань, які виділялися на державні закупівлі, використовувалися з грубими порушеннями. Я перекладу на просту мову: ці кошти просто розкрадалися. Мова йде про 150 млрд грн. в рік».

Беручи до уваги сучасне становище держави, створення механізму електронних державних закупівель в Україні досить працездатний і довготривалий процес, який потребує поетапної роботи, а саме:

- погодження та визначення на законодавчому рівні відповідальних за визнання інформаційної системи у мережі Інтернет;
- державне забезпечення і підтримка загальнодоступності електронної інформації;
- створення електронних реєстрів постачальників, договорів, недобросовісних учасників;
- об'єднання електронної інформації про державні закупівлі в єдину загальнодоступну базу даних;
- створення підсистеми електронного документообороту для організації та здійснення державних закупівель.

Необхідність перегляду та розробка механізмів запровадження електронних державних закупівель на сьогодні викликана у зв'язку із обмеженістю обсягу державного бюджету, прагненням суспільства та держави до подолання проявів корупції. Тому, є необхідність використання практичного досвіду країн, що уже в повному обсязі використовують новітні технологічні рішення в процесах державних закупівель, та їх адаптація до вимог нормативно-правового поля України.

Таким чином, пошук оптимальних варіантів імплементації досвіду зарубіжних країн у сфері використання інформаційних технологій в системі державних закупівель стає все більш актуальним. Аналіз існуючого стану і пошук нових механізмів дасть можливість скоротити витрати на процеси проведення державних закупівель, прискорити та покращити процедуру проведення державних закупівель, значно знизити рівень корупції в державі, покращити інвестиційну привабливість.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про здійснення державних закупівель» від 10.04.2014 № 1197-VII
2. Харченко Г.А. Міжнародний досвід у системі державних закупівель /Г.А. Харченко // Економіка та держава. – 2009. – №11.
3. Міщенко О. Особливості проведення торгів у країнах Центральної та Східної Європи / О.Міщенко // Державні закупівлі в Україні. – 2008. – №7.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 28.03.2008 № 274 «Про затвердження Тимчасового положення про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
5. Ткаченко Н.Б. Управління державними закупівлями: монографія/ Н.Б. Ткаченко. – К. : Книга, 2007

ЗБИРАНИК ЮРІЙ ВІКТОРОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

ВІД ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУ ДО ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ: СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ

Завдяки інформаційним і комунікаційним технологіям уряд отримує нові способи передачі інформації і послуг, сукупність яких зазвичай називають «електронним урядом» (e-government). Зарубіжні науковці називають електронним урядом «сукупність механізмів і засобів, в основі яких лежить використання інформаційних і комунікаційних технологій, з метою якнайшвидшої доставки інформації і послуг громадянам, представникам бізнесу та іншим урядам» [2, с.10].

Протягом останнього десятиліття інформаційні і комунікаційні технології (ІКТ) широко застосовувалися урядами багатьох країн з метою залучення громадян. Електронна пошта і онлайн-чати використовуються для спілкування громадськості з урядами, електронні дискусійні панелі і форуми розробляються для збору думок громадян, онлайн-опитування і голосування організуються для отримання зворотного зв'язку від громадськості стосовно діяльності уряду, соціальні медіа, такі як YouTube, Facebook і Twitter, дозволяють громадянам бути постійно на зв'язку з владою, а сервіси електронних петицій сприяють приверненню уваги уряду до проблем громадян. Комбінація ІКТ і залучення громадян веде до створення електронного залучення (e-participation) і дозволяє громадянам гравати важливу роль в управлінні державою.

Розвиток електронного залучення призводить до поетапної трансформації електронного уряду (e-government) до електронного урядування (e-governance). Останнє виходить за межі простого надання інформації або послуг. Електронне урядування – це використання інформаційних і комунікаційних технологій на різних рівнях державного управління з метою удосконалення процесу урядування [3]. На думку зарубіжних дослідників, основою електронного урядування є громадянин-орієнтований підхід, «надання громадянину можливості обрати спосіб, у який би вони бажали взаємодіяти з урядом» [2, с.17]

Електронне урядування надає такі переваги, як покращення підзвітності уряду, збільшення ефективності та результативності його діяльності, забезпечення прозорості управлінських рішень, більш високий рівень залучення громадськості до прийняття рішень тощо. Вигоди, які приносить електронне урядування, спонукають все більше і більше країн реалізовувати заходи для трансформації системи електронного уряду в систему електронного урядування. Успішна трансформація залежить від декількох чинників, і як правило вимагає реалізації чотирьох стратегічних завдань [1, с. 55]:

- покращення інфраструктури ІКТ;
- удосконалення менеджменту людськими ресурсами;
- формування політичної кон'юнктури, націленої на залучення громадян до управління державою;
- відповідний розвиток адміністративної діяльності.

Інфраструктура ІКТ відіграє фундаментальну роль у розвитку електронного урядування. Високий рівень використання Інтернету збільшує зацікавленість громадян електронним урядуванням, спонукає до підвищення якості онлайн-послуг та розширює можливості електронного залучення громадян. Наприклад, у Сеулі, відсоток людей, що використовують Інтернет (на основі даних Міжнародного союзу електрозв'язку), складає 84,1%, що є дуже високим показником у порівнянні з іншими країнами. Високий показник використання ІКТ відповідно означає і високий показник використання послуг, які надаються з допомогою системи електронного урядування.

Успіхів в електронному урядуванні важко досягнути без покращення менеджменту людськими ресурсами. Для управління інформаційними потоками, збором і обробкою даних, ведення системи електронного урядування мають бути залучені професіонали. Наприклад, у мерії Нью-Йорку, одному з провідних муніципалітетів у сфері впровадження і модернізації системи електронного урядування, посада головного технічного офіцера Департаменту транспорту передбачає надання технічної підтримки і використання технологічних ресурсів з метою досягнення стратегічних цілей департаменту і усього муніципалітету. Ця посадова особа шляхом більш ефективного використання інформаційних технологій і ресурсів, підвищує продуктивність надання урядових послуг. Крім того, швидкий розвиток ІКТ вимагає від працівників органів влади постійно оновлювати свої знання.

Відмінності між електронним урядом і електронним урядуванням полягають у поглибленому залученні громадян до ухвалення управлінських рішень [3]. Електронне урядування виходить за межі електронного уряду у питанні, що стосується пошуку шляхів залучення громадянського суспільства до системи прийняття державних рішень і відповідного збільшення політичної і соціальної активності громадян. Столиця Південної Кореї є прикладом передового досвіду щодо розвитку системи залучення громадян [1, с.56]. У місті реалізовано мережу заходів у напрямку громадянин-орієнтованого урядування. Громадянам пропонується брати участь у формуванні державної політики, виражати свою точку зору стосовно її імплементації, більш досконало вивчати діяльність місцевого уряду і відповідно мати більший на нього вплив.

Розвиток електронного урядування несе у собі зростання рівня підзвітності уряду та необхідність пошуку шляхів покращення ефективності його діяльності. Це створює виклик для уряду, що полягає у пошуку балансу між його адміністративними цінностями, такими як ефективність та професіоналізм, та його політичними цінностями, такими як залучення громадян і демократія. Важливим фактором у вирішенні цієї проблеми є зворотний зв'язок. Зворотний зв'язок з громадянами та іншими стейкхолдерами допомагає уряду розробити збалансовані стандарти продуктивності для підвищення ефективності своєї діяльності. Зовнішній зворотний зв'язок також допомагає покращити прозорість і підзвітність уряду. Все це разом сприяє подальшому розвитку електронного урядування.

Підводячи підсумок, необхідно відзначити, що трансформація електронного уряду в електронне урядування вимагає реалізації великої кількості заходів, серед яких можливо відзначити покращення інфраструктури ІКТ, удосконалення менеджменту людськими ресурсами, формування політичної кон'юнктури, націленої на залучення громадян до управління державою та адаптація адміністративної діяльності. Інфраструктура ІКТ слугує у якості інкубаційного середовища для розвитку електронного урядування. Покращення управління людськими ресурсами управління ресурсами передбачає пошук кваліфікованих працівників для прийняття та реалізації ініціатив електронного урядування та підвищує шанси на успіх електронного урядування. А політичне середовище, яке націлене на участь громадян в ухваленні державних рішень та покращення соціальної активності громадськості знижує бар'єри для впровадження електронного урядування та забезпечує для нього політичну підтримку.

Список використаних джерел.

1. Information and Communication Technologies in Public Administration: Innovations from Developed Countries. Christopher Reddick, Leonidas Anthopoulos. CRC Press Taylor & Francis Group, 2015.
2. Milakovich, M. E. Digital governance: New technologies for improving public service and participation. New York: Routledge, 2012
3. Palvia, S. C. J., & Sharma, S. S. E-government and e-governance: Definitions/domain framework and status around the world. International Conference on E-governance, 2007.

**ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДЕРЖАВНОМУ РЕГУЛЮВАННІ СФЕРИ
БЛАГОУСТРОЮ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ**

Діяльність в сфері благоустрою населених пунктів щодо будівництва та експлуатації об'єктів та елементів благоустрою має негативні аспекти, які пов'язані з тіньовими схемами, марнотратством, неефективністю праці, нераціональними витратами та втратами тощо. Це впливає на неефективне використання бюджетних коштів, підвищує вартість надання послуг у цій сфері та погіршує їх якість. На розв'язання цієї проблематики саме і повинні бути направлені зусилля з впровадження інформаційних технологій з державного регулювання сфери благоустрою населених пунктів. Обов'язковість впровадження інформаційних технологій в сфері благоустрою населених пунктів може здійснюватись через механізми нормативно-правового регулювання цієї сфери. Особливо це стосується державного регулювання надання послуг у сфері благоустрою населених пунктів, що виборюється на конкурсних засадах. Такі конкурсні вимоги до впровадження інформаційних технологій можуть передбачатись у відповідних конкурсних порядках та положеннях.

Запровадження інформаційних технологій з державного регулювання цієї сфери через механізми нормативно-правового регулювання пов'язано з тим, що суб'єкти господарювання, що здійснюють свою діяльність в цій сфері, які максимізують свій прибуток, не готові і не хочуть здійснювати додаткові витрати, і не хочуть нести економічну відповідальність за таке впровадження. Вільна конкуренція сама по собі не максимізує можливості суспільства щодо технологічних змін.

Споживачі послуг в сфері благоустрою населених пунктів також не готові витратити зайвого і не є прихильниками впровадження інформаційних технологій, хоча в подальшому такі нововведення можуть привести до забезпечення ефективного контролю в цій сфері та до зменшення втрат і витрат при наданні послуг та виконанні робіт, припиненню існування тіньових схем тощо.

Головне це знайти такий баланс у впровадженні інформаційних технологій у сфері благоустрою населених пунктів, де в подальшому споживачі послуг у цій сфері, будь-то суспільні послуги (послуги з утримання об'єктів зеленого господарства, вулично-дорожньої мережі, вуличного освітлення тощо), або господарські послуги (послуги з утримання прибудинкової території, з вивезення побутових відходів, з платного паркування транспортних засобів, з користування громадськими вбиральнями, з утриманням місць поховання при похованні померлих), в майбутньому отримали певні соціальні, економічні та/або екологічні вигоди.

З досвіду іноземних країн впровадження інформаційних технологій з державного регулювання сфери благоустрою населених пунктів може базуватись на земельних та містобудівних кадастрах.

Сьогодні можливість застосування земельних кадастрів в Україні визначається Законом України «Про Державний земельний кадастр» [1] та постановою Кабінету Міністрів України від 17.10.2012 № 1051 «Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру» [2].

На наш погляд, впровадження інформаційних технологій в сфері благоустрою населених пунктів можуть бути направлені в таких напрямках державного регулювання.

1. Врегулювання прав власності (володіння, користування і розпорядження) на об'єкти благоустрою населених пунктів, визначення в натурі таких об'єктів, визначення їх меж, їх інвентаризацію та паспортизацію.

Це можна досягти за рахунок використання електронних земельних кадастрів щодо благоустрою населених пунктів з відповідними реєстрами щодо елементів благоустрою.

Наразі, важливо застосувати електронні земельні кадастри щодо благоустрою населених пунктів при визначенні меж об'єктів зеленого господарства, на яких в останні роки спостерігається несанкціонована вирубка зелених насаджень та несанкціонована забудова, розміщення на об'єктах зеленого господарства несанкціонованих сміттєзвалищ.

Також, при застосуванні електронних земельних кадастрів щодо благоустрою населених пунктів можна на державному рівні вирішувати питання закріплення територій за різними балансоутримувачами та експлуатуючими організаціями. Це дасть можливість чітко розмежувати межі прибудинкових територій, наприклад багатопверхового будинку, який утримуються за рахунок мешканців, що в ньому проживають, від інших об'єктів благоустрою, наприклад, міської дороги, яка утримується за рахунок міського бюджету. І таких прикладів досить багато, при застосуванні всіх можливих прав власності (володіння, користування і розпорядження) та форм власності (державна, комунальна та приватна).

2. Реалізація державного регулювання з тарифоутворення в сфері благоустрою населених пунктів. В цій сфері це стосується регульованих державою тарифів щодо послуг з утримання прибудинкової території, з вивезення побутових відходів, з платного паркування транспортних засобів, з користування громадськими вбиральнями, з поховання померлих (в частині послуг пов'язаних з утриманням місць поховання).

3. Автоматизація системи розрахунків за надані послуги в сфері благоустрою населених пунктів для реалізації державного регулювання надання пільг та субсидій.

Ця автоматизована система розрахунків забезпечує також розподіл призначених субсидій, наданих пільг, підтримку баз даних підприємств житлово-комунального господарства щодо споживачів житлово-комунальних послуг, у тому числі в сфері благоустрою населених пунктів (з утримання прибудинкової території, з вивезення побутових відходів), ведення централізованого міського архіву платіжних документів. Також, автоматизована система розрахунків дає можливість формувати та роздруковувати рахунки для сплати за житлово-комунальні послуги (в тому числі, окремо для сплати боргів та сплати за поточні нарахування) власникам квартир або уповноваженим наймачам квартир.

Основним результатом від існування автоматизованої системи розрахунків є посилення платіжної дисципліни зі сплати житлово-комунальних послуг за рахунок впровадження автоматизації формування платіжних документів за житлово-комунальні послуги, їх обліку, впровадження сучасних платіжних інструментів при розрахунках за житлово-комунальні послуги, здійснення контролю цін/тарифів на житлово-комунальні послуги, у тому числі в сфері благоустрою населених пунктів (утримання прибудинкової території, вивезення побутових відходів), та проведення моніторингу стану розрахунків за них.

4. Забезпечення державного контролю в сфері благоустрою населених пунктів.

Впровадження різних інформаційних технологій у забезпеченні державного контролю у сфері благоустрою населених пунктів може також поліпшити здійснення самоврядного та громадського контролю у цій сфері. Такі інформаційні технології можуть використовуватись під час контролю за утриманням та експлуатацією об'єктів благоустрою населених пунктів, у тому числі щодо відеоконтролю за прихованими роботами, а також при адмініструванні процесів здійснення безпосереднього контролю (формування доказової бази, складання та виготовлення протоколу про правопорушення та штрафних квитанцій тощо).

Таким чином, можна констатувати, що державне регулювання сфери благоустрою населених пунктів при застосуванні інформаційних технологій може забезпечити боротьбу з негативними явищами в цій сфері, що пов'язані з тіньовими схемами, марнотратством, неефективністю праці, нераціональними витратами та втратами тощо.

Список використаних джерел.

1. Про Державний земельний кадастр : Закон України від 07.07.2011 № 3613-VI // Офіц. вісн. України. – 2011. – № 60. – Ст. 2405.
2. Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру : постанова Кабінету Міністрів України від 17.10.2012 № 1051 // Офіц. вісн. України. – 2012. – № 89. – Ст. 3598.

КАНДЗЮБА СЕРГІЙ ПАВЛОВИЧ

*доцент кафедри інформаційних технологій та інформаційних систем
ДРІДУ НАДУ при Президентові України, к.т.н., доцент*

ПРОЕКТУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУ ЯК ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОЇ КОРПОРАТИВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

В умовах децентралізації державної влади [1] в Україні актуальним стає завдання створення єдиного інформаційного простору на місцевому рівні – для об'єднаних територіальних громад. Це обумовлено тим, що в разі об'єднання жителі малонаселених сіл і селищ можуть залишитися без будь-яких соціальних установ (шкіл, фельдшерсько-акушерських пунктів, бібліотек), і при цьому втратять можливість навіть офіційно звернутися до чиновників з проханням вирішити ту чи іншу проблему, так як голова сільради просто зникне. А рішення будуть прийматися в адміністративному центрі громади, до якого доведеться добиратися кілька годин часто по розбитим дорогам. Таким чином, в комфортних умовах опиняться лише центри майбутніх громад – великі селища і міста, де будуть сконцентровані фінанси, людські ресурси, всі соціальні установи та органи державної влади. Керівники ж невеликих сіл побоюються, що такі населені пункти дуже швидко просто перестануть існувати.

Наявність єдиного інформаційного простору для об'єднаної територіальної громади, заснованого на використанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, дозволить вирішити багато проблем, пов'язані з отриманням адміністративних, соціальних, освітніх, медичних та інших послуг у віддалених населених пунктах.

Очевидно, що проєктовані автоматизовані інформаційні системи місцевого рівня повинні взаємодіяти з інформаційними системами загальнодержавного та регіонального рівнів. Для цього всі системи повинні створюватися в рамках єдиної архітектури і підкорятися єдиним стандартам. Крім того, необхідна наявність єдиного органу, який би відповідав за формування єдиної стратегії розробки інформаційних систем всіх рівнів, мав би повноваження та бюджет для оплати роботи фахівців.

Таким чином, ми приходимо до того, що сукупність взаємодіючих між собою інформаційних систем всіх рівнів повинна утворювати єдину цілісну систему, відому як електронний уряд.

Можна провести аналогію між електронним урядом і корпоративною інформаційною системою.

У державі є ієрархічна вертикаль публічної влади, що утворена органами чотирьох організаційно-правових рівнів. Кожен з цих рівнів представлений наступними органами:

1. Кабінет Міністрів України.
 2. Центральні органи виконавчої влади – міністерства, державні комітети, центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом.
 3. Місцеві органи виконавчої влади – обласні, міські, районні державні адміністрації;
 4. Органи місцевого самоврядування.
- Корпорація може мати аналогічну структуру управління:
1. Керівництво корпорації.
 2. Керівництво підприємств, що входять у корпорацію.
 3. Начальники цехів.
 4. Начальники ділянок.

Можна сказати, що держава, з деякими застереженнями, – це корпорація, що займається наданням послуг своїм громадянам-клієнтам. Частина державних функцій, наприклад, зовнішньополітична, залишається за межами такого підходу, однак в іншому аналогія майже повна. Корпорація ця масштабна і не цілком звичайна – обслуговування клієнта вона поєднує з контрольно-наглядовими функціями за ним же. Тим не менш на рівні держави реалізуються всі основні напрямки діяльності типової компанії: стратегічне планування, управління структурою і бізнес-процесами, фінансовий та комерційний менеджмент, управління персоналом і т. д.

Концепція і сам термін «електронний уряд» з'явилися наприкінці ХХ століття, коли багато країн зіткнулися з проблемою низької ефективності роботи органів державного управління (великі витрати, затримки в прийнятті рішень, неефективне управління, корупція і т. д.). У 90-х роках в США і ряді країн Європи була запропонована концепція підвищення ефективності роботи органів державного управління на основі впровадження електронного уряду, що має риси корпоративної інформаційної системи загальнодержавного масштабу. У цьому був реальний сенс. Ефективні

корпорації орієнтовані, насамперед, на потреби користувачів, які своїми грошима забезпечують їхнє існування і розвиток. Аналогічно, найважливіше завдання держави полягає в тому, щоб на гроші платників податків оптимально надавати певні послуги населенню. Електронний уряд має орієнтуватися на потреби громадян, а не на власні потреби.

Проводячи далі аналогію між електронним урядом і корпоративними інформаційними системами, можна сказати, що електронний уряд більш всього відповідає системам, що реалізують стандарт ERP II [2]. Основна ідея ERP II полягає у виході за рамки завдань по оптимізації внутрішніх процесів організації: крім інтеграції таких традиційних для ERP систем областей діяльності підприємства, як управління фінансами, бухгалтерський облік, управління продажами і покупками, відносини з дебіторами і кредиторами, управління персоналом, виробництво, управління запасами, системи класу ERP II дозволяють управляти відносинами з клієнтами, ланцюжками поставок, вести торгівлю через Інтернет. Для ERP II-системи характерна відкрита, компонентна, інтернет-орієнтована архітектура. Відкрита інформаційна система – це система, яка здатна взаємодіяти з іншою системою за допомогою використання міжнародних стандартів.

Розгляд електронного уряду як загальнодержавної корпоративної інформаційної системи дозволяє краще уявити особливості автоматизованих інформаційних систем місцевого рівня та їх проектування.

Так, зокрема, перед початком здійснення проектів необхідно розробити документи, що описують загальні нефункціональні вимоги до систем і специфікації для забезпечення здатності до взаємодії та підтримки узгодженості інформаційних систем, надати цьому документу нормативний характер і зобов'язати всіх виконавців строго слідувати цим вимогам.

Ці вимоги повинні забезпечувати:

1. Міжмережеву взаємодію між системами і взаємодію між системами на рівні обміну даними.
2. Дотримання єдиних правил (стандартів) створення, опису, класифікації інформації.
3. Забезпечення єдиної системи пошуку по всіх інформаційних ресурсах електронного уряду.
4. Можливість організації бізнес-взаємодії (collaboration) систем різного рівня.
5. Можливість функціональної інтеграції між собою різних фрагментів систем електронного уряду, що виконують бізнес-функції, які доповнюють одна одну.
6. Можливість інтеграції інформації на рівні баз даних.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
2. Олейник П. П. Корпоративные информационные системы / П. П. Олейник. – СПб.: Питер, 2012. – 176 с.

КАБАЧЕНКО ОЛЕНА ОЛЕКСАНДРІВНА

студент кораблебудівного факультету Одеського національного морського університету

ВПРОВАДЖЕННЯ МЕХАНІЗМУ ВЕРСІОНУВАННЯ В КОНФІГУРАЦІЇ 1С «БУХГАЛТЕРІЯ ДЛЯ УКРАЇНИ» 8.2

Розглядається приклад впровадження механізму версіонування об'єктів у конфігурації 1С «Бухгалтерія для України» 8.2 з метою підвищення контролю за працівниками організації та підвищення ефективності роботи. Також даний механізм допомагає відстежувати, які зміни були здійснені у документах та довідниках, що дозволяє захистити облікові дані від несанкціонованих втрат. В свою чергу механізм версіонування об'єктів став базою для створення звіту, який відображає кількість опрацьованих документів, що в свою чергу дозволяє керівництву визначити фактичний виробіток.

Механізм версіонування – це механізм, який дозволяє зберігати історію змін об'єктів.

Він є дуже актуальним у випадку, коли потрібно дізнатися, ким, коли і які зміни були внесені в документ. Даний механізм уже впроваджений у наступних конфігураціях: «Управління торговим підприємством для України», «Управління виробничим підприємством для України» та «Управління торгівлею для України 11.0».

Задачею даної розробки було впровадження та налагодження версіонування у конфігурації «Бухгалтерія для України 1С 8.2», ця задача носить практичний характер та використовується на підприємстві.

Насамперед були визначені об'єкти які підлягають перенесенню в конфігурацію «Бухгалтерія для України 1С 8.2», серед яких такі: константи, підписки на події, реєстри відомостей, загальні модулі, звіти. Після збереження файлу конфігурації «Управління виробничим підприємством для України» та безпосереднього перенесення об'єктів, був розпочатий процес налагодження роботи даного механізму.

На загальній формі констант була додана константа, яка дозволяє ввімкнути або вимкнути механізм версіонування та в залежності від статусу її дії надає доступ до реєстру відомостей у якому виконується настроювання довідників та документів у яких даний механізм буде працювати. У випадку документів може бути вибрано декілька режимів версіонування: при запису та при проведенні документу. Після всіх необхідних настроювань щоб зміни вступили в силу необхідно перезапустити програму. З метою забезпечення безпеки цей механізм працює тільки для користувачів з повними правами.

Також даний механізм передбачає у своєму складі декілька звітів, які допомагають користувачу відстежити зміни, які були зроблені у даному документі. Приклад звіту представлений на рисунку 1.

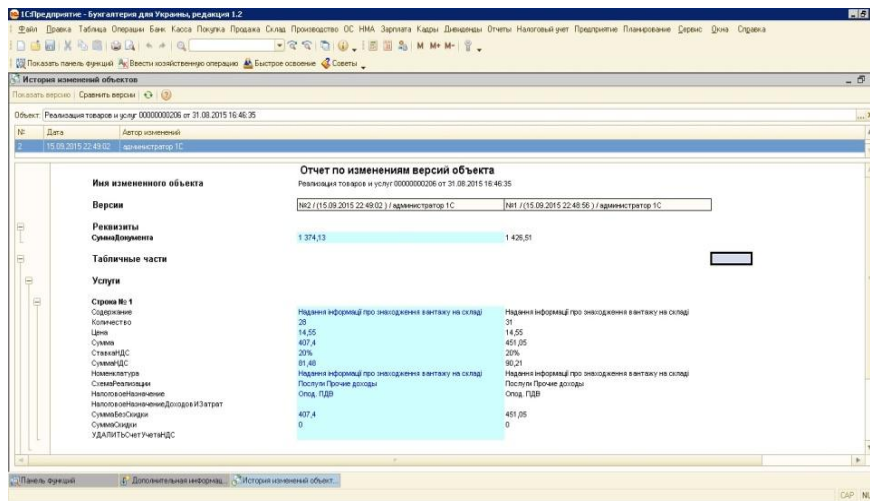

Рис. 1. Звіт «Зміни у версіях об'єкта»

Даний звіт демонструє які зміни були зроблені у тому чи іншому документі. Також за вимогою керівників підприємства був розроблений звіт, який відображає яку кількість документів, або довідників обробив той чи інший співробітник за певний період часу. Даний звіт відображений на рисунку 2.

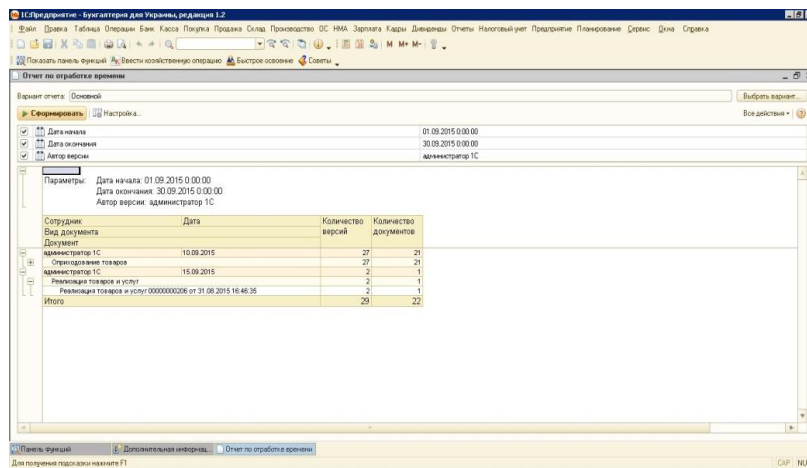

Рис. 2. Звіт «Опрацьовані документи»

Впровадження даного механізму на підприємстві дозволило вирішити проблему неактуальних даних у документообігу та підвищити ефективність роботи співробітників на 12,5 %. У подальшому планується розробка монітору керівника, який дозволить у відсотках відображати ефективність роботи працівників.

Список використаних джерел.

1. Белоусов П.С. «1С:Предприятие 8.0 от 8.1. Практическое пособие» / П.С. Белоусов – М.: ООО «1С-Публишинг», 2008. -286 с.
2. Митичкин С.А. «Разработка в системе 1С Предприятие 8.0» / С.А. Митичкин – М.: ООО «1С-Публишинг», 2003. – 413с.
3. Радченко М.Г. «1С:Предприятие 8.0. Практическое пособие разработчика. Примеры и типовые приемы.» / М.Г. Радченко – М.:, ООО «1С-Публишинг», 2004. -656 с.

КНИШ СЕРГІЙ ВАЛЕРІЙОВИЧ

студент кораблебудівного факультету Одеського національного морського університету

РОЗРОБКА ДВИЖКА ДЛЯ ІНТЕРНЕТ МАГАЗИНУ ЕЛЕКТРОННОЇ ТЕХНІКИ

Об'єктом дослідження є технологія розробки web-сайтів на основі MVC моделі з використання PHP та СУБД MYSQL.

Мета роботи – розробка та створення движка для Веб-магазину електронної техніки, який використовується в компанії як основний сайт.

Для досягнення мети роботи необхідно вирішити такі завдання:

- провести аналіз предметної області;
- виконати проектування сайту;

- провести розробку і тестування веб-сайту;

У процесі роботи була спроектована і реалізована структура зберігання даних веб-сайту, спроектована і реалізована структура сторінок веб-сайту, написаний код програмних компонентів. Для перевірки продуктивності веб-сайту було проведено тестування навантаження з подальшою оцінкою результатів тестування і коригуванням сценаріїв роботи веб-сайту згідно з результатами тестування.

На сьогоднішній день практично кожна організація має власний веб-сайт. В умовах використання сучасних інформаційних технологій – це необхідний чинник існування, що дозволяє розширити поле рекламної діяльності та залучити тим самим додаткових клієнтів.

Інформація, доступна користувачам Internet, розташовується на комп'ютерах (Web-серверах), на яких встановлено спеціальне програмне забезпечення. Значна частина цієї інформації організована у вигляді Web-сайтів. Кожен з них має своє ім'я (адреса) в Internet.

З кожним роком люди все більше й більше замовляють товари за допомогою Internet. Через це невеликі підприємства мають розвиватися і в цьому напрямку.

В даний час існує безліч засобів і технологій створення веб-сайту. Найбільш широко використовуваними є:

- Розробка движків сайтів за допомогою скриптів на високорівневих мовах програмування, такі як PHP, Perl, JavaScript, Python, ActionScript, Ruby;
- Використання систем управління контентом (CMS), такі як Joomla, WordPress, Drupal, 1С-Бітрікс;

Базою для обох способів зоробки є використання мов розміток HTML, XHTML, DHTML та каскадних таблиць стилів CSS.

Кожна з перелічених технологій має свої переваги і недоліки, та залежно від конкретної задачі дозволяє зробити реалізацію більш актуальною і повною.

При розробці сайту дуже важливо мінімізувати витрати часу на його створення, з чим найкраще справляється, на мій погляд, движок який був створений за допомогою PHP та MySQL.

Актуальність роботи полягає в необхідності створення движка для веб-сайту електронної техніки, за допомогою якого можна віддалено розміщувати інформацію про товари, а також робити можливим замовляти товари не виходячи з дому.

Головним завданням проектування було створення системи управління вмістом, яка б дозволяла вносити зміни в веб-сайт з можливістю розмежування прав доступу до вмісту, а також дуже швидко та зручно вносити зміни. На рисунку 1 відображена головна сторінка сайту.

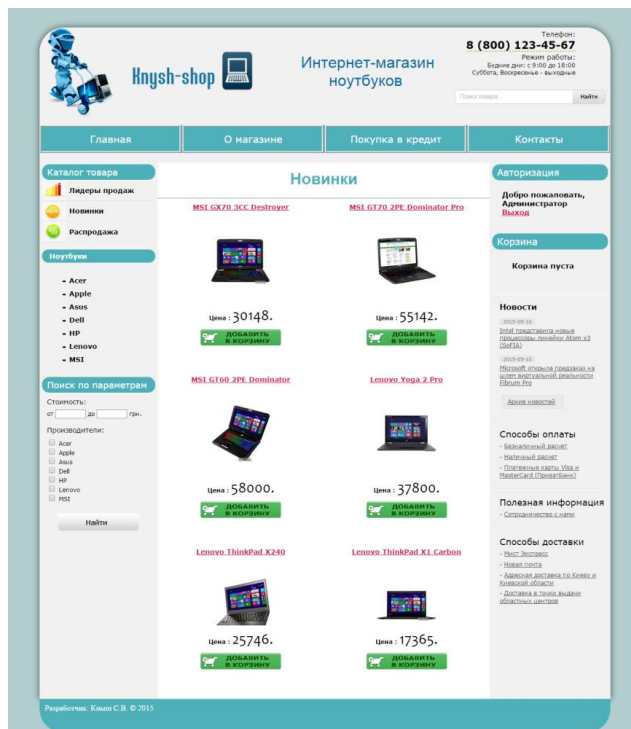

Рис. 2. Загальний вид сайту і головна сторінка

В результаті роботи був отриманий веб-сайт, що задовольняє вимогам замовника і доступний всім користувачам мережі Internet. Web-сайт був оптимізований під високі навантаження згідно з результатами навантажувального тестування. На рисунку 2 відображена модель MVC.

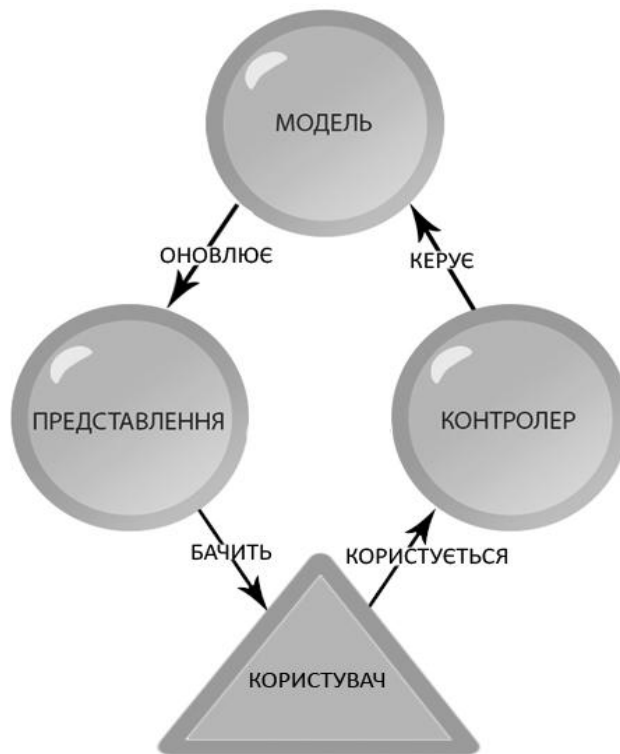

Рис.1. Шаблон розробки MVC

В ході виконання роботи було розроблено і створено повнофункціональний движок для Інтернет магазину електронної техніки для управління підприємством, який повністю готовий до застосування.

Розроблений движок для інтернет магазину задовольняє всім вимогам, поставленим на етапі постановки завдання.

Даний інтернет магазин орієнтований на тих користувачів у яких є бажання замовити собі обрані електронні пристрої. Користувачі можуть отримувати необхідну інформацію про товари та їх ціни та замовляти їх в будь-якій кількості. А також є можливість керувати всіма розділами програмного додатку.

При розробці програмного додатку були проаналізовані сучасні web-технології. При розробці даного движка було взяте найкраще з існуючої CMS, такої як Joomla.

В якості подальшого вдосконалення програмного додатку представляється можливим розробка системи рейтингів по товарам, а також можливість додавання відгуків та коментарів до кожного товару. Так само можлива доробка інтерфейсу програмного додатку з метою подальшого підвищення його інформативності, привабливості і зручності.

Список використаних джерел.

1. Колесниченко, Д.С. CSS для начинающих WEB разработчиков / Д.С. Колесниченко – М. : ДНК, 2000. – 457 с.
2. Орлов, С.А. Технология разработки программ / С. А. Орлов – СПб. : Питер, 2004. – 527 с.
3. Федорчук, Д. А. Разработка WEB приложений на PHP и MySQL / Д.А. Федорчук – СПб. : Корона-принт, 2003. – 466 с.
4. Нестеренко, А.В. PHP Практикум / А.В. Нестеренко – СПб.: Питер, 2009. – 608 с.
5. Федоров, Н.З. PHP и MySQL для начинающих / Н.З. Федоров – СПб.: БХВ-Петербург, 2001. – 336 с.
6. Морозов, Б.С. MySQL в связке с PHP / Б.С. Морозов – СПб. : Корона-принт, 2007. – 320 с.

КОЗИЧЕВ ІГОР ВОЛОДИМИРОВИЧ

завідувач відділу телекомунікаційних мереж та системного адміністрування управління захисту інформації та адміністрування систем Реєстру Служби розпорядника Державного реєстру виборців Центральної виборчої комісії, слухач НАДУ при Президентові України

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПОБУДОВИ ІНФРАСТРУКТУРИ ЕЛЕКТРОННОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ НА ШЛЯХУ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЄДИНОГО ДЕРЖАВНОГО ДЕМОГРАФІЧНОГО РЕЄСТРУ

Використання надійних засобів та методів електронної ідентифікації розглядається як одна із необхідних умов вступу України до Європейського Союзу. Використання ІКТ для сприяння інтелектуальному та інноваційному врядуванню відображає актуальність проблеми впровадження надійної та безпечної системи електронної ідентифікації для країн Європи.

Запровадження Єдиного державного демографічного реєстру, тобто закон Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус від 20.11.2012 № 5492-VI є, а Реєстр не працює! Пропонується:

1. Створення інфраструктури Демографічного реєстру на базі вже існуючих в усіх сферах телекомунікаційних систем, приведення інфраструктури до єдиного зразка в плані технічного обладнання та захисту.
2. Залучення до співпраці з Єдиним державним демографічним реєстром всіх органів державної влади для роботи з Реєстром в межах своєї компетенції.
3. Розроблення та запровадження ID- посвідчень, що замінять собою паспорти та будуть виконувати роль електронного ідентифікатора, за допомогою якого будь-який орган державної влади може з'ясувати інформацію про власника в межах своєї компетенції, а сам власник за допомогою ID- посвідчення отримати доступ до багатьох сервісів, що надаються Державою.
4. Побудова інфраструктури електронної ідентифікації має забезпечити гарантії ідентичності учасників он-лайн транзакцій та споживачів електронних послуг в Україні.

Створення інфраструктури електронної ідентифікації спрямоване на:

- мотивування провайдерів електронних послуг будувати процеси автентифікації перш за все на основі розуміння ризиків, що пов'язані з он-лайн транзакціями у кіберпросторі, а не на основі власних бізнес-потреб;
- забезпечення загальної правової, організаційної та технологічної основи створення довірчої ідентифікації серед учасників он-лайн транзакцій та споживачів електронних послуг;
- впровадження в Україні національних, європейських та міжнародних стандартів, що забезпечують достатній рівень взаємодії (технологічної, семантичної, організаційної тощо) між провайдерами електронних послуг;
- усунення невизначеності стосовно відповідальності за випуск засобів електронної ідентифікації, атрибутів, ідентифікаційних даних тощо.

Для досягнення першої мети необхідно вирішити такі завдання.

Розробка та прийняття стандартів електронної ідентифікації та автентифікації, що засновані на моделях ризику. Розробка та застосування національних стандартів електронної ідентифікації та автентифікації є дуже важливим для забезпечення стабільності, надійності та безпеки інтернет-середовища. Модель ризиків необхідна для оцінки та адаптації рівня безпеки у залежності від ризиків електронної ідентифікації та електронних послуг. Також модель ризиків необхідна для розуміння потрібного рівня захищеності електронних послуг, на основі моделі (типів) загроз та потенційного рівня наслідків (втрат) під час проведення електронних транзакцій. Національні стандарти мають бути гармонізовані з міжнародними та європейськими стандартами та визначати організаційні заходи та механізми електронної ідентифікації користувачів, інформаційних систем та засобів через відкриті мережі, їх автентифікації, забезпечувати необхідний рівень інтероперабельності та безпеки, зберігаючи при цьому спроможність до адаптування до нових загроз безпеки та нових технологій. Визначити та нормативно закріпити відповідальності постачальників (провайдерів) послуг електронної ідентифікації та встановлення механізмів підзвітності. Норми національного законодавства повинні визначити права та обов'язки всіх учасників інфраструктури електронної ідентифікації та створити правові, організаційні та технічні механізми спонукання до їх дотримання.

Уряд має вирішити питання відповідальності в рамках інфраструктури електронної ідентифікації центральних та місцевих органів влади, провайдерів електронних послуг, громадян, а також встановити механізми підзвітності стосовно надання та споживання послуг електронної ідентифікації. Нові нормативно-правові акти повинні зберігати гнучкий підхід щодо забезпечення безпеки інформації, що є власністю держави, та інформації, що не є власністю держави.

Значущість технологій електронної ідентифікації для громадян, приватного сектору та держави є тісно взаємопов'язаною. Широке розповсюдження електронних послуг та електронної ідентифікації надасть переваги всім сторонам, що є учасниками системи. На національному рівні, враховуючи все більшу залежність економіки та критичної інфраструктури від Інтернет-технологій, будь які ініціативи, які спрямовані на підвищення безпеки інформаційного та кіберпростору держави мають позитивний вплив на рівень національної безпеки та стабільність економічного розвитку держави. [1]

З огляду на Європейський курс України пропонується переглянути нашу нормативно-законодавчу базу стосовно електронного підпису та електронних документів згідно нових положень ЄС. Міністерством юстиції України з метою удосконалення державного регулювання у сфері електронного цифрового підпису здійснено технічний переклад Регламенту (ЄС) № 910/2014 Європейського Парламенту та Ради від 23 липня 2014 року про електронну ідентифікацію та довірчі послуги для електронних транзакцій в межах внутрішнього ринку та про скасування Директиви 1999/93/ЄС.

Європейський Союз прийняв нові правила, які будуть вводити нову нормативну базу для електронних підписів, печаток, штампів часу і електронних документів.

Ці правила спрямовані на створення єдиного режиму для взаємного визнання електронної ідентифікації між державами-членами. Нова нормативно-правова база (910/2014 / ЄС) була опублікована в офіційному журналі ЄС 28 серпня 2014 під назвою «Положення про електронні ідентифікаційні і довірчі послуги для електронних угод на внутрішньому ринку» (зазвичай їх називають положення «eIDAS»).

Директива буде застосована з 1 липня 2016 замінивши директиву про електронні підписи (1999/93 / ЄС).

Перегляд попередньої Директиви є одною з політичних ініціатив з головною метою забезпечення впевненості в електронних угодах і створення європейської правової бази для всіх держав-членів ЄС. Потреба в новій нормативній базі була визначена під час громадських консультацій про електронний підпис, проведених Європейською комісією в 2011 році, різні недоліки були виявлені в правовій базі, регулюючій електронні підписи і автентифікацію (Директива про електронні підписи 1999/93 / ЄС). Для того, щоб відновити ці слабкі місця і розробити єдиний європейський цифровий ринок. [2]

Список використаних джерел.

1. Національна стратегія електронної ідентифікації України. Біла книга з електронного урядування. – 2015. С.9, 66 – 68, 74
2. [Електрон. ресурс]. <https://www.dlapiper.com/en/uk/insights/publications/2015/08/new-eu-regulation-for-electronic-signatures/>

перший заступник начальника управління інформаційно-комунікаційних систем та захисту інформації апарату виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), здобувач НАДУ при Президентіві України

**ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ ПОСЛУГ В ЕЛЕКТРОННОМУ ФОРМАТІ:
ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ РОЗВ'ЯЗАННЯ**

Актуальність наукових досліджень щодо процесів розвитку електронного урядування зумовлена масштабами й складністю завдань новітнього етапу сучасного розвитку, у тому числі і при впровадженні системи надання послуг в електронному форматі в загальнонаціональну систему державного управління. Відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [1], Угоди про Коаліцію депутатських фракцій «Європейська Україна» [2], Програми діяльності Кабінету Міністрів України [3] розвиток електронного урядування визначено одним з головних пріоритетів реформування системи державного управління, у тому числі і надання послуг в електронному форматі, зокрема адміністративних. У дорожній карті Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [1] важливим вектором безпеки є Програма електронного урядування. Крім цього, в рамках реалізації Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, Україна взяла на себе зобов'язання забезпечити комплексний розвиток електронних послуг у відповідності із європейськими вимогами.

Разом із цим, згідно останнього дослідження United Nations E-government Survey 2014 [4], яке проводило ООН щодо розвитку електронного урядування, Україна посіла 87 місце серед 193 країн, отримавши найбільш низьку оцінку – 0,2677 за компонентом «on-line послуги». Якщо порівнювати із попередніми двома дослідженнями, які проводились у 2012 та 2010 роках, рівень розвитку електронного урядування в Україні у 2014 році значно знизився, – 68 та 54 місце відповідно. Ці показники свідчать, що Україна значно відстає від світових темпів розвитку електронного урядування, і в першу чергу це стосується надання послуг в електронному форматі не лише фізичним та юридичним особам, але і органам публічної влади.

Існуюча система надання адміністративних послуг в Україні характеризується адміністративним спротивом не лише суб'єктами надання адміністративних послуг, але і органами публічної влади, закритістю цієї сфери для суб'єктів звернень, непрозорістю, корумпованістю. Це свідчить, що організаційно-правовий механізм надання послуг, у тому числі і адміністративних, недосконалий та потребує істотних змін. У першу чергу зміни повинні стосуватися розроблення єдиної державної політики у сфері надання послуг, направленої на вирішення таких першочергових проблем:

- не завершено формування правового механізму державного управління надання послуг в електронному форматі, у тому числі і адміністративних;
- відсутність чіткого організаційного державного управління надання послуг в електронному форматі, у тому числі і адміністративних, що призводить до адміністративного супротиву суб'єктів надання адміністративних послуг та браку їхньої довіри до інформаційного середовища;
- єдиних стандартів щодо створення центрів надання адміністративних послуг для суб'єктів надання послуг немає;
- відсутність системи міжвідомчої електронної взаємодії органів публічної влади, що призводить до дублювання даних в інформаційних системах суб'єктів надання послуг та витрачання додаткових ресурсів суб'єктом звернення, системи електронного документообігу у більшості органів публічної влади не впроваджені;
- низький рівень ресурсного забезпечення центрів надання адміністративних послуг та суб'єктів надання адміністративних послуг;
- ідентифікація суб'єктів звернень через всесвітню глобальну комп'ютерну мережу Інтернет на веб-порталах послуг можлива лише через використання електронного цифрового підпису;
- складність та зарегульованість поточних порядків надання послуг у традиційний спосіб, паперовий, що ускладнює запровадження послуг в електронному форматі;
- регламенти обміну інформаційними ресурсами між інформаційно-телекомунікаційними системами суб'єктів надання послуг, у тому числі і центрів надання адміністративних послуг, не затверджені;
- відсутність реєстру адміністративних послуг не лише на регіональному, але і на державному рівні, а також затвердженого переліку та опису адміністративних послуг;
- єдиний веб-портал адміністративних послуг Міністерством економічного розвитку та промисловості України, відповідно до Закону України «Про адміністративні послуги» [5] не створений
- низький рівень готовності працівників органів публічної влади та громадян до надання послуг в електронному форматі.

Для створення дієвого механізму державного управління сферою надання послуг в Україні в електронному форматі пропонуються такі шляхи розв'язання проблеми:

- доопрацювання правового механізму державного управління надання послуг в електронному форматі шляхом внесення відповідних змін до [5], в частині визначення чітких повноважень, обов'язків та відповідальності уповноваженому органу, центрам надання адміністративних послуг, суб'єктам надання адміністративних послуг, зокрема щодо приймання заявок в електронному форматі, застосування електронного цифрового підпису, підвищення особистої відповідальності, розробити та затвердити відповідну стратегію та дорожню карту, тощо;
- розробити єдині стандарти щодо центрів надання адміністративних послуг, регламенти обміну інформаційними ресурсами, форми електронних звернень, порядку створення інформаційно-телекомунікаційних систем, у тому числі і веб-порталів адміністративних послуг, та підключення суб'єктів надання адміністративних послуг до цих систем; провести децентралізацію веб-ресурсів на рівні «держава-регіон» з можливістю суб'єкту звернення подати заявку на послугу в електронному форматі, використовуючи ідентифікацію за допомогою електронного цифрового підпису, тощо;
- створити на рівні «держава» та «регіон» інформаційно-телекомунікаційні системи для надання послуг, у тому числі і адміністративних із застосуванням електронного цифрового підпису: центри обробки даних, локально обчислювальні мережі, інформаційні системи «електронний документообіг», веб-портал, інтерфейс зовнішнього користувача, комплексну систему захисту інформації;

- ввести адміністративну та кримінальну відповідальність за відмову приймати від суб'єктів звернень заявки на послуги в електронному форматі; оптимізувати порядок надання послуг; організувати розвиток цифрової грамотності усіх учасників процесу.

Список використаних джерел.

1. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Угода про Коаліцію депутатських фракцій «Європейська Україна». – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
3. Програма діяльності Кабінету Міністрів України : Постанова Верховної Ради України від 11 грудня 2014 року № 26-VIII. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
4. United Nations E-government Survey 2014 E-Government for the Future We Want, United Nations, New York, 2014, United Nations Public Administration Country Studies United Nations [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unpan3.un.org/egovkb/en-us/Reports/UN-E-Government-Survey-2014>
5. Закон України «Про адміністративні послуги». – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

КОСТЕНЮК НАТАЛЯ ІВАНІВНА

провідний фахівець деканату факультету менеджменту ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСОБЛИВОСТІ ЕЛЕКТРОННОГО УПРАВЛІННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Протягом останніх 20 років новітні технології та інновації дедалі більше проникають у всі сфери життєдіяльності людини. Тому, органи місцевого самоврядування не можуть залишатись осторонь інноваційного та технологічного руху, який спостерігається в суспільстві. Упровадження інноваційних технологій у діяльність органів місцевого самоврядування потребує наукових підходів для побудови базових теоретичних моделей і програмних механізмів, що сприятиме підвищенню інформаційної відкритості органів влади та налагодженню зв'язків влади із громадськістю. Адже багатолітня практика роботи органів місцевого самоврядування з громадськістю свідчить про те, що добре налагоджені зв'язки між ними забезпечують узгодження інтересів, ефективну взаємодію між людьми, які утворюють відповідний клімат довіри і є стабілізатором розвитку територіальної громади.

Нині найбільш актуальними проблемними питаннями функціонування органів місцевого самоврядування є вдосконалення інформаційного забезпечення їх діяльності, підвищення прозорості процесу прийняття рішень, зменшення потенційних можливостей корупції та підвищення якості й оперативності надання державних послуг. Обмін інформацією між владою й громадськістю є важливим показником прозорості й відкритості діяльності влади, її демократизації, це також є поштовхом для розвитку соціально орієнтованої ринкової економіки й зміцнення цивільного суспільства [3].

Тому, впровадження електронного суспільства залежить від готовності органів місцевого самоврядування надавати послуги електронним шляхом та готовності суспільства отримувати ці послуги. В Україні невирішеними проблемами залишаються значне дублювання інформації, відсутність єдиних стандартів і несумісність ресурсів, складність доступу, що значно погіршує умови надання інтегрованих державних послуг у дистанційному режимі за допомогою інформаційно-комп'ютерних технологій.

Для органів місцевого самоврядування система електронного урядування – це:

- удосконалення системи управління, оптимізація структури державного апарату, значне зниження фінансових і матеріальних витрат на його утримання;
- єдиний захищений простір інформаційних ресурсів та документообігу між усіма органами місцевого самоврядування;
- введення системи постійного контролю над ситуацією та розвитком громади в цілому за всіма параметрами життєдіяльності місцевості;
- підвищення інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності регіону;
- введення дієвої системи внутрішнього контролю з боку керівництва над роботою органів місцевого самоврядування, їх підрозділів та окремих посадових осіб;
- доступ державних службовців у режимі реального часу до необхідної інформації в межах їх компетенції, можливість підвищувати кваліфікацію без відриву від місця роботи;
- об'єднання інформаційних ресурсів і послуг органів місцевого самоврядування з метою зміцнення місцевого інформаційного простору;
- збільшення довіри до органів місцевого самоврядування з боку мешканців та суб'єктів підприємницької діяльності [2].

Загалом упровадження електронного урядування є складним процесом, що потребує значних матеріальних, інтелектуальних та фінансових ресурсів та вимагає вирішення комплексу, правових, організаційних і технологічних проблем. Але запровадження системи електронного урядування матиме такі позитивні наслідки для мешканців певної території:

- створення інтерфейсу спілкування громадянина з органами місцевого самоврядування;
- надання в он-лайновому режимі всіх державних послуг;
- доступ до необхідної інформації, у тому числі до матеріалів громадських бібліотек;
- отримання невідкладної та планової медичної допомоги і консультацій через електронне спілкування;
- вільний доступ до об'єктивної та достовірної інформації про діяльність органів місцевого самоврядування та прийняті ними рішення;
- контроль над роботою органів місцевого самоврядування та окремих посадових осіб;
- можливість брати активну участь у суспільно-політичному житті місцевості [1].

В той же час мусимо відзначити, що державні установи та організації досить повільно реагують на зростання запитів суспільства стосовно використання у своїй діяльності сучасних інформаційно-комунікативних, зокрема мережевих технологій, що дають змогу покращити та прискорити процес взаємодії органів місцевого самоврядування з громадянами і суб'єктами господарювання. Такій ситуації сприяє недостатність фінансування органів місцевого самоврядування; складність узгодження інформаційних систем, які були введені в експлуатацію в різний час та мають суттєві відмінності у своїй архітектурі та протоколах обміну інформації і даних; обмеженість можливостей систем електронного документообігу, недостатній рівень знань щодо основних характеристик та позитивних наслідків впровадження електронного урядування серед службовців місцевого самоврядування та й самих громадян. Ситуацію також ускладнює погана координація суб'єктів, зацікавлених у впровадженні інструментів електронного урядування, відсутність дієвих механізмів контролю у сфері електронного урядування та інформатизації, а також відсутність загальноприйнятих стандартів щодо впровадження та оцінювання рівня розвитку електронного урядування. Окремою проблемою є низький рівень комп'ютерної грамотності посадових осіб місцевого самоврядування, нестача закладів, здатних інформувати населення щодо переваг та можливостей електронного урядування, а також забезпечити якісну підготовку та підвищення кваліфікації відповідних кадрів тощо [4].

Державні службовці сучасного рівня повинні вміти аналізувати державну політику та розробляти заходи для її реалізації, мати навички управління проектами, стратегічного та тактичного планування, розробки державно-управлінських рішень. Водночас, враховуючи прагнення суспільства до демократичних суспільних трансформацій, в державних установах повинні працювати фахівці, які володіють навичками ведення діалогу з громадськістю, пошуку шляхів налагодження ефективної комунікації з громадянами та ЗМІ. Серед працівників органів місцевого самоврядування мають бути фахівці, здатні координувати впровадження механізмів та комплексної системи електронного урядування в органах державної влади, а також вести постійний супровід цієї системи, що потребує якісної спеціальної та професійно-галузевої підготовки кадрів для державної служби [2].

Таким чином, суть електронного урядування зводиться до забезпечення для громадян, у першу чергу, прозорості, відкритості та якості функціонування чи діяльності органів влади без зайвої бюрократії. Усі передумови електронного урядування в основному зводяться до таких, як правові, організаційні, технологічні та кадрові. До передумов також можна віднести психологічний аспект – усвідомлення необхідності як громадян, так і чиновників запровадження електронного урядування.

Отже, сьогодні перед теоретиками й практиками державного управління стоїть завдання щодо систематизації напрацьованого й розробки пропозицій щодо вдосконалення електронного управління в органах місцевого самоврядування. Вважаємо, що лише застосування нових прогресивних методів управління та інноваційних механізмів дозволить удосконалити взаємодію органів влади з громадськістю та суб'єктами господарювання, організувати ефективний електронний документообіг в місцевого самоврядування та забезпечити можливість звернення громадян до органів державної влади через інформаційні технології, що сприятиме ліквідації корупції

Список використаних джерел.

1. Гонюкова Л.В. Основні напрями співпраці влади та громади і необхідні для цього умови / Л.В. Гонюкова // Державне управління: удосконалення та розвиток. – № 3. – 2015.
2. Довідник Е-урядування для місцевих органів влади України: практичні вказівки і кращі практики місцевого Е-урядування / Х. Асток, Л. Хяніні, С. Кренєва, М. Лекіч та ін. – К. Академія електронного управління, 2014. – 66 с.
3. Семчук І. В., Мазур В.Г. Електронне управління в органах місцевої влади: стан і шляхи вдосконалення / І. В. Семчук, В. Г. Мазур // Теорія та практика державного управління. – 2013. – Вип. 2. – С. 106-112.
4. Серант А. Роль зв'язків із громадськістю у забезпеченні ефективної роботи місцевих органів влади [Електронний ресурс] / А. Серант. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Edu/2009_21/fai/Serant.pdf

КОТЕЛЕВЕЦЬ ДМИТРО МИКОЛАЙОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

АНАЛІЗ СТАНУ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ВЗАЄМОДІЇ В УКРАЇНІ

Одним з ключових аспектів для побудови системи взаємодії органів публічної влади є уточнення змісту самого терміну «взаємодія». Зазначений термін використовується в понад 5 тис. нормативно-правових актах України, зокрема, у 373 законах України, 884 – актах Президента України, 2512 актах Кабінету Міністрів України. Більш визначеним є поняття «електронна інформаційна (комунікаційна) взаємодія» – взаємодія органів державної влади з іншими органами державної влади та органами місцевого самоврядування, громадянами, юридичними особами за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій з застосуванням високих стандартів доступу до інформаційних ресурсів. Особливостями чинної законодавчої бази у сфері електронної взаємодії є широке використання для визначення функцій публічного управління терміну «обмін інформацією (даними)», який застосовують більш, ніж 1000 нормативно-правових актів.

Інформатизація органів державної влади (ОДВ) як технологічна база забезпечення електронного урядування мала забезпечуватися шляхом формування інтегрованої інформаційної системи ОДВ, що призначена, насамперед, для забезпечення системи міжвідомчої електронної взаємодії. Відповідна Концепція формування системи національних електронних інформаційних ресурсів була затверджена Кабінетом Міністрів України ще у 2003 р.

Протягом 2008 – 2015 рр. на виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2007 р. № 653-р передбачено «забезпечити розвиток національних, галузевих і регіональних інформаційних систем, мереж та електронних ресурсів, інформаційних систем органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування» і формування системи електронної взаємодії органів виконавчої влади згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 18 липня 2012 р. № 670.

Серед них виділяється Постанова Кабінету Міністрів України від 11 вересня 2013 р. № 718 «Про створення єдиного інформаційного середовища соціальної сфери та забезпечення обміну інформацією між центральними

органами виконавчої влади», яка пропонує... проведення у Київській та Вінницькій областях експерименту зі створення єдиного інформаційного середовища соціальної сфери та впровадження національної картки як єдиного ідентифікатора громадянина України у галузі соціального забезпечення населення, що використовується для отримання пенсій та інших соціальних виплат, на базі технології Національного банку з використанням потужностей державних та капіталізованих державою банків.

Певне місце займають також інтегровані рішення, які стосуються окремих питань національної безпеки, наприклад, «Порядок обміну даними між суб'єктами інтегрованого управління кордонами». Група регуляторних актів, що внаормовують двосторонню взаємодію є найбільш чисельною. Фактично ці акти присвячені транскордонним послугам.

Складність та багатоаспектність деяких спеціальних державних функцій викликає необхідність створити комплексний регуляторний акт, як наприклад, «Порядок обміну податковою інформацією за спеціальними письмовими запитами з компетентними органами іноземних країн».

Таким чином, в Україні створено систему законодавства щодо забезпечення електронної взаємодії при виконанні деяких функцій держави, але вона має несистемний, фрагментарний характер. Є певний розрив між проведенням оголошеної раніше адміністративної реформи та реалізацією завдань електронного урядування.

Доцільно передбачити формування системи законодавчого забезпечення електронної взаємодії при здійсненні публічного управління, що включатиме як національний стандарт, так і локальні адміністративні регламенти для кожного органу публічної влади.

Нормативно-правове забезпечення електронної взаємодії передбачає також розроблення та прийняття окремого Закону України «Про єдину систему електронної взаємодії», а також Державної цільової програми з розвитку електронного урядування, яка передбачена Стратегією сталого розвитку «Україна 2020».

Список використаних джерел.

1. Семенченко А.І. Організаційно-правові механізми державного управління розвитком електронного урядування в Україні: порівняльний аналіз та науково – методологічні підходи щодо їх удосконалення / А.І.Семенченко // Вісник НАДУ. -2013.- №1.-

2. Семенченко А. І. Формування комплексної моделі електронного урядування з урахуванням загальносвітових тенденцій / А.І. Семенченко // Вісн. держ. служби України. – 2009. – № 2.

3. Концепція розвитку електронного урядування в Україні / [О.А. Баранов, М.С. Демкова, С.В. Дзюба та ін. ; за ред. А. І. Семенченко]. – К. : ДКНІІ, 2009.

4. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р // Офіційний вісник України від 21.06.2013 – 2013 р., № 44.

КРАВЦОВ ОЛЕГ ВАЛЕНТИНОВИЧ

*докторант кафедри інформаційних технологій та інформаційних систем
ДРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.х.н., доцент*

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

В умовах глобалізаційних викликів, переходу сучасного суспільства на постіндустріальну інформаційну стадію розвитку, актуалізуються питання організації ефективної системи підготовки і перепідготовки публічних службовців, здатних ефективно працювати на користь держави та реалізовувати системні зміни для забезпечення її динамічного розвитку, дотримання європейського рівня надання публічних послуг та забезпечення їх якості, приймати і втілювати ефективні управлінські рішення. В умовах сучасної децентралізації влади кожному публічному службовцю сьогодні необхідні знання, уміння та навички для роботи в складних соціальних, економічних і політичних умовах сучасної України.

Система підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців, яка відповідає сучасним викликам повинна базуватися на наступних принципах:

- відкритість і прозорість;
- державно-приватне і державно-громадське партнерство;
- системна підготовка;
- компетентнісний підхід до підготовки кадрів;
- постійне поглиблення професійних знань, умінь і навичок публічних службовців в питаннях електронного урядування;
- індивідуальний підхід і практикоорієнтованість;
- використання інноваційних методів та технологій навчання;
- подолання «інформаційної нерівності», у тому числі шляхом надання можливості навчатися протягом усього життя. [1]

Забезпечення набуття публічними управлінцями необхідних різнопланових знань, навичок та умінь призводить до необхідності засвоєння великих обсягів знань, що з використанням традиційних методик навчання, призводить до втрати істотної частки нових набутих знань. При цьому слухачі недоотримують дійсно необхідні їм практичні навички та компетенції. Це відображається і на мотивації публічних службовців до навчання.

Недосконалість інформаційної підтримки підвищення рівня професійної компетентності публічних службовців обумовлена тим, що освітній процес у багатьох випадках відстає від динаміки адміністративної реформи, реформування державної служби, реформи місцевого самоврядування, впровадження нових технологій в управлінські процеси, розвитку інформатизації та вдосконалення реалізації державних функцій і надання адміністративних послуг.

Створення навчального інформаційного середовища, що включає комп'ютерні інформаційні джерела, електронну віртуальну бібліотеку, кейси, ситуаційні вправи, аудіо- та відеоматеріали, книги і навчальні посібники потребує:

- необхідності чіткого практичного спрямування та орієнтації на виконання функціональних обов'язків відповідних працівників органів державної влади у сфері європейської інтеграції;
- чіткості мови і детермінованість термінологічної бази;
- доступності та легкості для сприйняття;
- використання інтерактивних форм навчання, прикладної орієнтації.

Також треба забезпечити врахування:

- очікувань та рівня підготовки аудиторії;
- співвідношення ступеня завантаження на робочому місці та навчальним матеріалом;
- життєвого і професійного досвіду, стилю мислення слухачів;
- готовності слухача вчитися, яка здебільшого зумовлена конкретними цілями і завданнями практичної роботи.

Забезпечити врахування цих умов в рамках традиційного підходу до створення навчально-методичних матеріалів можна за рахунок розподілу тематики відповідного курсу за тематичними блоками (теоретико-політичний, організаційно-правовий, техніко-технологічний) які, відповідно, містять теми і підтеми.

Це дозволить при підготовці навчально-методичних матеріалів:

- з'ясувати пропорційність розподілу навчального матеріалу;
- виявити тематичні «прогалини», що потребують доповнення та коригування змісту навчальної програми;
- забезпечити більш ефективну підготовку та прискорити актуалізацію навчально-методичних та інформаційних матеріалів з конкретних питань службової діяльності публічних службовців.

Це дозволить сформувати банк невеликих за обсягом, доступних за змістом навчально-методичних та інформаційних розробок які можуть ефективно використовуватись в системі підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців, для безперервного навчання на робочому місці на засадах самотренінгу, а також із використанням можливостей дистанційного навчання. При цьому може підсилюватись мотиваційний аспект через забезпечення формування професійних і ділових якостей публічних службовців, об'єктивно ними затребуваних.

Список використаних джерел.

1. Семенченко А.І. Теоретико-методологічні основи організаційно-правових механізмів навчання публічних службовців електронному урядуванню / А.І. Семенченко, Р.В. Власенко // Аспекти публічного управління. – 2015. – № 1-2. – С. 88-95.

КУСПЛЯК ІГОР СЕРГІЙОВИЧ

*доцент кафедри інформаційних технологій та систем управління
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.політ.н*

ПОРТАЛИ ВІДКРИТИХ ДАНИХ – НОВИЙ ПІДХІД ТА СВІТОВИЙ ТРЕНД ДО ВІДКРИТОСТІ ТА ПРОЗОРОСТІ ВЛАДИ

Однією з необхідних передумов сталого демократичного розвитку є прозора та відкрита влада. Вона є запорукою здійснення ефективної політики, яка спроможна створити реальний громадянський контроль, забезпечити права людини та громадянина та зміцнити довіру громадян до влади. Вирішення проблеми відкритості та прозорості влади є одним з напрямків демократичного розвитку України та впровадження європейських принципів діяльності органів влади та цивілізованих норм політичної культури. Але ситуація в Україні із відкритістю та прозорістю влади поки що далека від усталених норм розвинутих демократичних країн, за що маємо низьку довіру з боку міжнародної спільноти та інвесторів.

Засобами забезпечення прозорості мають бути надання вільного доступу до матеріалів, що відображають діяльність органів управління, та попереднє інформування про підготовку управлінських рішень. Складовою забезпечення прозорості в діяльності органів публічної влади є покладання на них обов'язку інформувати громадськість про організацію своєї діяльності.

Сьогодні інформаційні технології дозволяють реалізовувати таку взаємодію.

Водночас широке впровадження ІКТ у процес взаємовідносин суб'єктів політичного процесу уможливить:

- повну прозорість влади і відкритості її рішень;
- доступ населення до публічної інформації;
- реформування адміністративного апарату;
- руйнування корупційних зв'язків.

Можливість висвітлення діяльності органів влади в мережі Інтернет (на власних веб-сайтах) – це лише невелика частина від загальної кількості варіантів інформування органами влади про свою діяльність, але, враховуючи стрімкий розвиток ІКТ, дуже важливим в контексті задоволення потреб громадян в інформації є отримання послуг.

Моніторинг офіційних сайтів органів влади є одним з найкращих інструментів для виявлення помилок в роботі органу, забезпеченні відкритості та прозорості управлінських рішень та можливостей контролю громадян за діяльністю органів влади.

Перші веб-сайти органів влади були створені більше 15 років тому, але аналізуючи результати моніторингу веб-сайтів на прозорість та відкритість сайтів, уніфікованості рубрик, системність розміщення інформації в контексті задоволення потреб громадян в інформації, інтерактивних можливостей дає зробити висновок, що ефективність цього процесу різнилась між публічними органами влади.

Новим підходом до забезпечення відкритості та прозорості влади – це створення порталів відкритих даних.

Розповсюдження і повторне використання даних публічних органів влади, тобто використання даних для інших цілей, чим це передбачалося при зборі даних, є новим підходом і світовим трендом.

Світовий досвід відкриття даних свідчить про велику корисність такого підходу, особливо враховуючи різноманіття потреб сучасного інформаційного суспільства. Сервіси, що надають доступ до відкритих даних, – це один з напрямів взаємодії держави і громадян, що найбільш розвиваються, у всіх розвинених країнах світу.

У 2015 р. прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу до публічної інформації у формі відкритих даних», яким передбачається розміщення даних в мережі Інтернет у вигляді масивів даних, організованих у форматі, що забезпечує їх автоматичну обробку в цілях повторного використання без попередньої зміни людиною, і на умовах її вільного (безкоштовного) використання [1].

Метою закону є надання громадянам даних з інформаційних систем і баз даних органів влади, що стосуються питань тих, що мають суспільне значення.

Як приклад, можна відзначити діючий Національний портал відкритих даних [2], але за 2014-2015 роки отримали активний розвиток вже існуючі проекти суспільних порталів відкритих даних, підтримуваних некомерційними організаціями і співтовариствами розробників.

Розглянувши приклади організації та функціонування порталів відкритих даних можна виділити їх основні цілі:

- збільшити прозорість та відкритість у діяльності органів влади, допомогти громадянам зрозуміти, як працюють органи влади, як використовуються кошти платників податків тощо;
- допомогти в отриманні необхідної інформації для забезпечення потреб громадян, у тому числі і повсякденних;
- надати доступ бізнесовим організаціям до наявних даних для забезпечення здорової конкуренції, можливості створення нових інноваційних продуктів;
- дати розробникам можливість створювати нові соціально корисні сервіси.

З одного боку, створюваний портал відкритих даних – це можливість комунікації між державою і суспільством для збору пропозицій громадян, виділення пріоритетів державної політики та формування стійких зв'язків. Друге – це майданчик для обміну кращих практик між органами влади та бізнесовими організаціями.

Враховуючи розглянутий досвід вважаємо, що розміщення інформації про діяльність публічних органів влади у формі відкритих даних повинно стати одним з основних завдань при формуванні і реалізації принципів відкритого уряду в нашій державі.

Отже, відкритість та прозорість – основні вимоги для ефективного функціонування державної влади, яка сформована демократичним шляхом. У разі недотримання таких вимог суспільний контроль за діями влади є неможливим. А закритість та непрозорість в діяльності органів влади є каталізатором її корупційності, зниженням довіри до неї як з боку громадян, так і міжнародної спільноти.

Список використаних джерел.

1. Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу до публічної інформації у формі відкритих даних // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 25, ст.192.
2. Національний портал відкритих даних // Режим доступу: <http://data.gov.ua/>

ЛЕБІДЬ ІРИНА СЕРГІЙВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ДОШКІЛЬНОМУ ТА ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Дистанційне навчання широко використовується не лише у вищій школі, а й у дошкільних навчальних закладах та загальноосвітніх навчальних закладах.

Відповідно до статті 4 Закону України «Про дошкільну освіту» від 11 липня 2001 року [2] дошкільна освіта є обов'язковою первинною складовою частиною системи безперервної освіти в Україні.

Дошкільна освіта – цілісний процес, спрямований на:

- забезпечення різнобічного розвитку дитини дошкільного віку відповідно до її задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, культурних потреб;
- формування у дитини дошкільного віку моральних норм, набуття нею життєвого соціального досвіду.

Дитина здобуває дошкільну освіту у дошкільних навчальних закладах незалежно від підпорядкування, типів і форми власності, а також у сім'ї.

Стаття 9 Закону України «Про загальну середню освіту» [3] встановлює типи загальноосвітніх та інших навчальних закладів системи загальної середньої освіти.

Важливо підкреслити, що відповідно до цієї ж статті загальноосвітні навчальні заклади можуть створювати у своєму складі класи (групи) з вечірньою (заочною), дистанційною формою навчання, класи (групи) з поглибленим вивченням окремих предметів, спеціальні та інклюзивні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Дистанційне навчання дає змогу одержувати знання усім, хто з тих чи інших причин не може отримувати освіту очно у школі і дитячих садках.

Основна мета дистанційного навчання у школі та дитячому садку – це поєднання традиційних форм навчання з новими технологіями навчання.

Технології дистанційного навчання можуть використовуватись у загальноосвітніх навчальних закладах при проведенні занять через мережу Інтернет під час карантину; вивченні додаткових (факультативних) предметів; навчанні учнів під час хвороби; виконанні науково-дослідницьких робіт у Малій академії наук України; участі у дистанційних олімпіадах, конкурсах; отриманні консультацій тощо.

Під час карантину таке спілкування набуло масового характеру, учні одержували завдання через розсилку та на сторінках сайту школи.

Елементи дистанційного навчання використовують у школах під час організації олімпіад і конкурсів. Наприклад, предметні олімпіади з інформатики «Бобер» для учнів 5 – 11 класів, проводять в інтерактивній формі, дистанційні

конкурси «Кенгуру» з математики та «Ведмежатко» з мови та літератури, у яких учні 2–11-х класів беруть активну участь.

Як зазначається у п. 2.1. Положення про дистанційне навчання [4], дистанційне навчання реалізується шляхом:

- застосування дистанційної форми як окремої форми навчання;
- використання технологій дистанційного навчання для забезпечення навчання в різних формах.

Навчальний процес за дистанційною формою навчання здійснюється у таких формах: самостійна робота; навчальні заняття; практична підготовка (у вищих навчальних закладах); професійно-практична підготовка (у професійно-технічних навчальних закладах); контрольні заходи.

Отже, у загальноосвітніх і дошкільних навчальних закладах навчальний процес в основному здійснюється у формах самостійної роботи, навчальних занять, контрольних заходів.

При цьому основною формою організації навчального процесу за дистанційною формою є самостійна робота.

Основними видами навчальних занять за дистанційною формою навчання є: заняття, уроки, семінар, практичні заняття, лабораторні заняття, консультації та інші.

Нині серед різноманітних організаційних форм навчання, використовуваних у загальноосвітній школі (урок, екскурсія, семінар, практичне заняття, лабораторна робота, практикум, факультатив, домашня самостійна робота, екзамен, залік, консультація, інструктаж), урок є основним.

Отримання навчальних матеріалів, спілкування між суб'єктами дистанційного навчання під час навчальних занять, що проводяться дистанційно, забезпечується передачею відео-, аудіо-, графічної та текстової інформації у синхронному або асинхронному режимі.

Згідно з п. 1.6 Положення про дистанційне навчання асинхронний режим – це взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники взаємодіють між собою із затримкою у часі, застосовуючи при цьому електронну пошту, форум, соціальні мережі тощо. Синхронний режим – взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої всі учасники одночасно перебувають у веб – середовищі дистанційного навчання (чат, аудіо-, відео-конференції, соціальні мережі тощо).

До інших видів навчальних занять при здійсненні навчального процесу можуть відноситись ділові ігри, виконання проектів у групах тощо [1]. Ці види навчальних занять можуть проводитись очно або дистанційно у синхронному або асинхронному режимі. Ділові ігри створюють умови для самоорієнтації, перевірки себе, своїх можливостей.

Види дистанційних занять визначаються особливостями педагогічного процесу, інформаційними і телекомунікаційними засобами, які знаходяться у розпорядженні школи.

Практична підготовка учнів (слухачів), які навчаються за дистанційною формою навчання, проводиться за окремо затвердженою навчальним закладом програмою.

У загальноосвітніх навчальних закладах навчально-виховний процес за дистанційною формою організовується відповідно до робочих навчальних планів за умови їх адаптації до дистанційної форми навчання (п. 2.4 Положення про дистанційне навчання).

Таким чином, організація дистанційне навчання – це спланований, цілеспрямований процес створення умов, що забезпечують ефективність суб'єкт-суб'єктних відносин у дистанційному навчанні.

Список використаних джерел.

1. Безлюдна Н. Дистанційна форма навчання як інновація в педагогіці / Н. Безлюдна // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2011. – № 4 (Ч. 1). – С. 50.
2. Закон України «Про дошкільну освіту» від 11 липня 2001 року № 2628 – III.
3. Закон України «Про загальну середню освіту» від 13 травня 1999 року № 651-XIV.
4. Наказ міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» від 25 квітня 2013 року № 466.
5. Наказ міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, наукових, освітньо – наукових установ, що надають освітні послуги за дистанційною формою навчання з підготовки та підвищення кваліфікації фахівців за акредитованими напрямками і спеціальностями» від 30 жовтня 2013 року № 1518.

ЛИТВИНОВА ЛАРИСА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри інформаційної політики та електронного урядування
НАДУ при Президентові України, к.психол.н., доцент*

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

В умовах адміністративних перетворень в Україні відбуваються значні зміни в публічному управлінні і відносинах держави та громадянського суспільства. Органи влади виступають як адміністративні структури, що надають послуги, а громадянськість – як клієнт, що їх отримує. Запровадження нової парадигми функціонування органів публічної влади й органів місцевого самоврядування потребує переорієнтації форм і методів діяльності з орієнтацією на споживачів публічних послуг, переосмислення концепції управління суспільною інформацією та забезпечення надійного зворотного зв'язку з громадянськістю. Вирішення цих завдань визначається, насамперед, чіткістю та координованістю дій владних органів на місцях, які втілюють у життя закони, сприяють реалізації громадянами конституційних прав, надають комплекс публічних послуг у різних сферах життєдіяльності, безпосередньо контактують з населенням. Відповідно, зростає роль і значення комунікативної діяльності місцевих органів влади, важливими складовими якої є налагодження зв'язків з населенням та формування механізмів інформаційного обміну з метою прийняття ефективних рішень. Це зумовлює необхідність удосконалення комунікативної діяльності органів влади шляхом застосування клієнт-орієнтованих підходів і технологій маркетингу, опрацювання практичних рекомендацій щодо підвищення відповідальності держави перед громадянами за реалізацію їхніх потреб та інтересів.

Розгляд функціональних повноважень та основних напрямів діяльності органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування свідчить про сформованість у цій системі мережі підрозділів, функціями яких є налагодження прямих і зворотних зв'язків із громадськими організаціями, громадянами, засобами масової інформації, іншими державними і недержавними установами, творчими спілками тощо. Водночас, ці важливі комунікативні канали використовуються не на повну потужність, здебільшого для інформування населення, а не для встановлення двостороннього комунікативного зв'язку. Причинами такого становища є відсутність чітко визначених принципів і функцій комунікативної діяльності; недостатня забезпеченість фахівцями-професіоналами у сфері комунікації; недооцінка значення внутрішніх комунікацій; дублювання функцій і повноважень різними підрозділами; недосконале планування комунікативної діяльності, що не враховує стратегічні цілі органів влади, можливості дієвого контролю результативності проведених заходів тощо. З огляду на це, пропонується запровадження технології «маркетинговий PR» у діяльність органів публічної влади, виокремлення принципів і функцій маркетингових комунікацій як пріоритетних з метою їх подальшої інтеграції у загальну систему управління комунікативною діяльністю інших суб'єктів державного управління й місцевого самоврядування [1; 2; 3].

Список використаних джерел.

1. Литвинова Л.В. Інформаційний менеджмент і маркетинг: опор. конспект лекцій з курсу / Лариса Володимирівна Литвинова – К.: НАДУ, 2009. – 80 с.
2. Литвинова Л.В. Менеджмент і маркетинг електронного урядування : навч. посіб. / Л.В. Литвинова. – К. НАДУ, 2013. – 68 с.
3. Маркетинговые коммуникации: комплексный подход: Пер. со 2-го англ. Изд. – К.: Знання – Прес, 2003. – 796 с. – (Европейский маркетинг).

МАКАРОВА ІРИНА ОЛЕГІВНА

*доцент кафедри інформаційних технологій та систем управління
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.т.н., доцент*

РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННИХ СЕРВІСІВ В УКРАЇНІ

Останнім часом спостерігається певний прогрес у напрямі розвитку електронного урядування в Україні. Реалізується комплекс заходів для підвищення ефективності, прозорості роботи державних органів. Заслужують уваги проекти з впровадження електронних закупівель, електронних послуг, електронних петицій та звернень, відкриття доступу до реєстрів, тощо. Слід відзначити, що наряду з державними, успішно втілюються недержавні проекти, розроблені групами ІТ-волонтерів. Нижче розглянуто деякі з таких державних та недержавних проектів.

Громадянська платформа SocialBoost запустила національний портал відкритих даних Data.gov.ua, на якому публікуються відкриті дані українських державних органів, які згідно із законодавством України мають бути оприлюднені. Для розміщення та безперебійної роботи національного порталу компанія «Майкрософт Україна» безкоштовно надала SocialBoost ресурси хмарної платформи Windows Azure.

У вересні 2015 року введено в експлуатацію оновлений Єдиний державний портал адміністративних послуг poslugu.gov.ua. На порталі міститься інформація про послуги, які надаються центральними органами виконавчої влади, актуалізовано довідник центральних органів виконавчої влади. Планується підключення в електронному вигляді адміністративних послуг, які надаються Мінекономрозвитку та адміністративних послуг, які надаються іншими органами виконавчої влади, запровадження електронних адміністративних послуг, які надаються органами виконавчої влади та місцевими органами влади, їх інтеграція до Єдиного державного порталу адміністративних послуг.

Державний портал зараз виконує лише функції інформування про послуги, інший підхід використовувався при створенні недержавного порталу електронних послуг iGov.org.ua. В червні команда ІТ-волонтерів зі всієї України при підтримці влади запустила портал державних послуг iGov.org.ua. Зараз доступно 93 послуги онлайн, але до кінця року планується перевести в електронну форму 20% послуг. В першу чергу розроблюються найбільш затребувані українцями послуги, так 19 серпня відбувся запуск відразу трьох державних послуг: оформлення або заміна закордонного паспорта, подача заяви на надання субсидії, а також отримання довідки про доходи від податкової служби. Більшість послуг поки доступні лише по Дніпропетровській області, але з часом електронні послуги мають стати доступні во всіх регіонах.

Інший чудовий приклад вдалої взаємодії громадськості та держави – волонтерський проект електронних державних закупівель ProZorro [2]. Сьогодні в пілотній версії ProZorro проводяться торги по допорогових державних закупівлях (до 200 тис. грн для товарів і до 1,5 млн грн – для послуг). Уже на цьому етапі завдяки використанню системи було заощаджено понад 300 млн грн державних коштів, проведено майже 12 тис. торгів. Кількість тендерів у системі стрімко збільшується. Лише за 1 жовтня було оголошено понад 300 торгів. До системи приєднуються нові учасники (Дніпропетровськ, Львів, Одеса). Планується, що на повну потужність система почне працювати з січня 2016 року. Державні замовники будуть зобов'язані перевести всі свої закупівлі в електронний формат кількома хвилями, весь процес має завершитись до кінця 2016 року. Таке стрімке зростання популярності системи потребує додаткових розробок. Розробники системи сподіваються, що грант у 70 тис. євро від німецької федеральної компанії GIZ, який ProZorro отримала нещодавно, допоможе масштабувати систему значно швидше.

Заслужує уваги опит Мінюста, на сайті якого існує «Кабінет електронних сервісів», через який можна отримати інформаційну довідку, подати заяву на отримання держпослуги або перевірити документи. Відкрито доступ до більш ніж 20 реєстрів, зокрема нещодавно опубліковано відкриті реєстри нерухомості та підприємств. Державний реєстр речових прав на нерухоме майно містить відомості про право власності та інші речові права на нерухоме майно, обтяження цих прав, а також відомості про суб'єктів та об'єкти нерухомості, у тому числі земельні ділянки. Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб підприємців містить відомості про юридичних осіб, у тому числі їх найменування, місцезнаходження, відомості про засновників, про кінцевого бенефіціарного власника (контролера) про органи управління, види діяльності, а також про фізичних осіб – підприємців.

На веб-порталі Державної фіскальної служби України розміщені сервіси «Електронна звітність» і «Електронний кабінет платника податків», «Дізнайся більше про свого бізнес-партнера», також, на веб-порталі ДФС розміщені сервіси «Митна статистика», «Акредитований центр сертифікації ключів», «Електронна звітність», «Електронна митниця», «Адреси масової реєстрації» та ін.

В кінці серпня впроваджено сервіс електронних петицій президенту petition.president.gov.ua, який має грати значну роль в розбудові електронної демократії та отриманні зворотного зв'язку від населення. Деякі петиції вже набрали необхідні 25 тисяч голосів та передані на розгляд.

На місцевому рівні також робляться значні кроки по втіленню інструментів електронного управління. Першість у рейтингу українських міст за темпами втілення електронних державних послуг упевнено утримує Львів [1]. У Львові впроваджена система BankID, Львів видаватиме мультифункціональну ID-картку львів'янина, місто стало першим в Україні, яке запровадило рішення на хмарній платформі Microsoft Azure, передбачається впровадження низки електронних сервісів для мешканців, гостей міста та спеціалістів міської ради. «Панель міста» повинна об'єднувати та інтегрувати між собою всі сфери життєдіяльності міста для підвищення рівня якості життя мешканців. Таким чином реалізовано старт побудови «електронного міста» та порталу відкритих даних.

Другим за якістю впровадження IT-технологій у життя містян став Дніпропетровськ. На третьому місці Луцьк. На даний момент у Луцьку створено особистий електронний кабінет жителя, впроваджено BankID, можливе отримання електронної довідки про несудимість і доходи. Київ – на четвертому місці, хоча в місці є значні досягнення (особистий кабінет, «картка киянина», кол-центр та ін.). На Kyiv Smart City Forum, що відбувся 2-3 жовтня було представлено концепцію побудови «розумного» міста. П'яте місце в рейтингу поділили південні міста Миколаїв і Херсон. У цих обласних центрах наразі доступні лише по 2 держпослуги в електронному вигляді. Хоча Одеса та Вінниця не посіли в цьому рейтингу високих місць, вони мають значний досвід в розбудові електронного управління. У Вінниці успішно впроваджено інтегровану комплексну систему муніципального управління, в Одесі очікується відкриття 10 жовтня нового ЦПАП.

У Дніпропетровській, Одеській, Вінницькій та Волинській областях в 2015-2019 роках впроваджується програма «Електронне урядування для підзвітності влади та участі суспільства», на реалізацію якої швейцарське бюро співробітництва в Україні виділило близько \$ 4,5 млн.

Отже, за останній час зявилося багато цікавих ініціатив в сфері електронного управління, але крім роботи на центральному рівні та зусиль громадського суспільства потрібна плідна робота на місцевому рівні, інакше всі новації не набудуть широкого використання. На практиці ж станом на 30 вересня до майнових реєстрів підключилося не більше третини центрів надання адміністративних послуг і лише кожна десята РДА в Україні. А до бізнес-реєстру підключилося лише 17% райдержадміністрацій.

Список використаних джерел.

1. Електронне майбутнє: яких змін варто чекати українцям у сфері держпослуг? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.slovoidilo.ua /2015/10/02/ stattja/ suspilstvo/elektronne-majbutnye-yakux-zmin-var-to-chekaty-ukrayincyam-u-sferi-derzhposluh>
2. Зачем нужна и как работает онлайн-система госзакупок ProZorro [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://biz.liga.net/ekonomika/all/stati/2993443-zachem-nuzhna-i-kak-rabotaet-on-layn-sistema-goszakupok-prozorro.htm> – Назва з екрану.

МАЛЮГА МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

Е-УРЯДУВАННЯ ТА АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ ОНЛАЙН ЯК ЧИННИКИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ: ДОСВІД ФРАНЦІЇ

Керівництво Франції, країни, яка часто слугувала нам взірцем, докладає значних зусиль для реформування своєї держави. Однією із галузей, які зазнають глибоких змін, є е-урядування та надання адміністративних послуг онлайн, що дозволяє поглибити взаємодію органів влади з громадськістю й вивести її на якісно новий рівень.

Еволюція відносин між французькою адміністрацією та користувачами розпочалася у другій половині 1970-х років. Цей процес конкретизувався на деяких ключових законах: щодо запровадження посади омбудсмена, щодо доступу до адміністративних документів та щодо захисту персональних даних, а згодом переріс у серію заходів зі спрощення адміністративних процедур для громадянина і розвитку е-урядування. З підлеглого адміністрації користувач став громадянином [1].

Одним із ключових завдань, визначених ще у 2010-му році Радою з питань модернізації державної політики Французької Республіки є «повсякденна увага до якості послуг, які надаються громадянам». Важливою складовою знаходження владою спільної мови з громадськістю є покращення якості послуг, що надаються державою, а також їх спрощення і запровадження інноваційних підходів [1].

Необхідно зазначити, що відповідно до рейтингу «United Nations E-Government Survey 2014. E-Government For The Future We Want», який кожен два роки складає та оприлюднює Департамент з економічного і соціального розвитку Організації Об'єднаних Націй, Франція займає 4-е місце серед 193-х країн-членів ООН (1-ше в Європі) за індексом розвитку е-урядування (EGDI) (для порівняння – Україна знаходиться на 87-му місці) [2, с. 200].

Індекс розвитку е-урядування (EGDI) у свою чергу включає в себе три індекси: індекс онлайн сервісів (OSI), індекс телекомунікаційної інфраструктури (TII) та індекс людського капіталу (HCI). За індексом онлайн сервісів (OSI) Франція знаходиться на 1-му місці у світі. За даними ООН, істотне поліпшення якості пропонуваніх послуг, значна інтеграція урядових веб-сайтів і заохочення громадян до консультацій з питань державної політики та адміністративних послуг онлайн пояснюють продуктивність Франції у цій галузі. Для прикладу – офіційним сайтом французької адміністрації є сайт www.service-public.fr, який скеровує приватних осіб, компанії та асоціації до відповідних послуг, що їх стосуються,

заохочує до обговорення ідей щодо спрощення надання адміністративних послуг і полегшує взаємодію з урядом через єдиний ідентифікатор (single sign-on) [2, с.47].

У звіті «Державна політика на завтра. П'ять завдань, п'ять важелів», який був підготовлений Генеральним комісаріатом зі стратегії та взаємодії (France Stratégie) при Прем'єр-міністрові Франції для Президента Французької Республіки у 2015 році [3], як і у попередньому документі «Франція через 10 років. Будівельні майданчики десятиліття», який датований 2014-м роком [4], значна увага приділяється підтримці модернізації країни (розвитку е-урядування; спрощенню порядку надання адміністративних послуг та вдосконаленню питань нормативного забезпечення цих реформ через значну кількість порушень, особливо у галузі оподаткування та захисту персональних даних; подальшому розвитку взаємодії органів влади з громадськістю за допомогою сучасних електронних засобів комунікації; залученню громадян до розробки державної політики; розширенню учасницької демократії тощо).

Яскравим прикладом наведеного вище, стало 26 вересня 2015 року. Зазначена дата напевно увійде в історію Французької Республіки. Уперше, уряд Франції запустив процедуру масштабного консультування з громадськістю, коли упродовж трьох тижнів кожен громадянин зможе виказати свою оцінку, зауваження та пропозиції до проекту закону з цифрової республіки [5].

Таким чином, розвиток е-урядування та адміністративних послуг онлайн, як показує досвід Франції, є істотним чинником модернізації взаємодії органів влади з громадськістю, новим каналом зв'язку між ними, сприяє більшій прозорості, є ключовим елементом у довірі та задоволеності громадян по відношенню до органів влади у демократичному суспільстві.

Досвід Франції може бути корисним для України в контексті здійснення подальших реформ.

Список використаних джерел.

1. Офіційний сайт французької адміністрації [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.vie-publique.fr/chronologie/chronos-thematiques/administration-au-service-ses-usagers.html>
2. United Nations e-Government survey 2014 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://unpan3.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf.
3. Quelle action publique pour demain ? Cinq objectifs, cinq leviers / Coordonné par Dominique Bureau et Marie-Cécile Naves [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.strategie.gouv.fr/sites/strategie.gouv.fr/files/atoms/files/rapport_action_publique_bat_13042015.pdf
4. Quelle France dans 10 ans? Les chantiers de la décennie / Rapport au président de la République / Sous la direction de Jean Pisani-Ferry, commissaire général à la stratégie et à la prospective [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.strategie.gouv.fr/sites/strategie.gouv.fr/files/atoms/files/f10_rapport_final_23062014_1.pdf
5. Офіційний сайт Генерального секретаріату з модернізації публічної служби (SGMAP) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.modernisation.gouv.fr/l'action-publique-se-transforme/en-ouvrant-les-donnees-publiques/la-loi-pour-une-republique-numerique-se-construit-avec-les-francais>

НЕСТЕРЕНКО ЮЛІЯ БОРИСІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ЯК КОНЦЕПЦІЯ ЕФЕКТИВНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Сьогодні світовий розвиток неможливо уявити без опори на глобальну мережу Інтернет, і нові інформаційно-комунікативні технології (ІКТ). Все глибше проникаючи в повсякденне життя мільйонів людей, змінюючи звичні шаблони і стереотипи поведінки, ІКТ стимулюють перехід до інформаційного суспільства, в якому інформація стає стратегічним ресурсом розвитку, а держава переходить на електронні рейки функціонування.

У сучасних умовах відкривається величезне поле для наукових досліджень мережевих структур і нових інститутів, посилюється значення людини у суспільних процесах, відбувається формування активної громадянської позиції та громадянської самоорганізованості, наростання впливу громадян на формування та реалізацію державної політики. Стрімко поширюються позапартійні громадські ініціативи, громадські рухи в Інтернет – просторі, у соціальних мережах. Розвивається культура електронної демократії, яка може стати найважливішим інструментом поновлення довіри людей до влади та виступити підґрунтям дієвих реформ, забезпечити реалізацію колективного державного управління. Використання сучасних технологій дозволяє практично миттєво мобілізувати значні групи людей, як на підтримку, так і проти існуючих правил гри, досить згадати Революцію Гідності (2013-2014 рр.), яка навряд чи була б можлива без Інтернет – комунікації, зокрема, соціальних мереж, які стали своєрідними центрами акумуляції масових протестних акцій.

Масові політичні революції, організовані з використанням Інтернет – мереж, привнесли в політичний дискурс такі поняття як «мережева революція», «Twitter-революція», «кібер – дисидентство» і т.д.

Втім, самі нові технології швидше нейтральні, вони несуть лише потенціал змін, шанс і нові можливості (так само як і загрози) для перегляду соціального контракту, «суспільного договору». В останні кілька років відбулися як мінімум два великих міжнародних скандали, в епіцентрі яких опинилися приватні особи, які здобули собі доступ до закритої державної інформації – Джуліан Ассанж, опублікував секретні документи на сайті Wikileaks і Едвард Сноуден, колишній співробітник ЦРУ та Агентства національної безпеки США, який заявив про тотальне стеження американських спецслужб за інформаційними комунікаціями по всьому світу. Подібні кейси змушують знову оцінити потенціал сучасних технологій, з точки зору політичних наслідків їх застосування. Яким чином

і в яких цілях різноманітні актори, і в першу чергу саме держава, освоюють і використовують ІКТ? Які структурні трансформації відбуваються у взаєминах влади і суспільства? Спирання на громадську складову не випадковий, оскільки для автора в першу чергу важливо розглянути вплив ІКТ на сучасну політику в широкому значенні «політика» – як інструмент узгодження інтересів безлічі акторів. Використання ІКТ в сфері «політика», як правило, зводиться до окремих тактичних ініціатив конфронтуючих сторін. З одного боку - це державні ініціативи щодо введення цензури, боротьба з екстремізмом в Інтернеті, антипіратське законодавство, «чорні списки» сайтів, переслідування опозиційних

блогерів і т.д. З іншого боку - це проект виявлення закордонної власності, перевірка податкових декларацій, пошук плагиату в дисертаціях у чиновників і т.д. Все це має місце бути, але основна маса змін та ініціатив відбувається в іншому полі, у процесах адміністративної модернізації держави - переході на надання послуг в електронному вигляді, системах електронного міжвідомчої взаємодії, електронної ідентифікації громадян, розкриття інформації про діяльність органів влади, відкритих даних і т.д. Це колосальні зміни в масштабах усієї країни, які відбуваються тут і зараз і вони, так чи інакше, стосуються всіх громадян України.

Тому в центрі дослідження стоїть проблема взаємин суспільства і держави, цивільних та адміністративних практик з застосуванням нових інформаційних технологій. Під практикою мається на увазі цілеспрямовані зусилля або діяльність різних суб'єктів, по перетворенню наявних у них ресурсів для досягнення бажаних результатів у сфері «електронного уряду».

Необхідно зрозуміти, чи виникають нові точки дотику або напруги між органами влади та населенням у зв'язку з цими новими видами діяльності? Які нові механізми громадянського впливу, «Енфорсмент» з'являються? Чи збільшується підзвітність, прозорість органів влади або навпаки з'являються нові форми безвідповідальності? Як класичні ієрархічні державні структури відповідають на нові виклики часу, реагують на вимоги росту соціальних мереж і співтовариств? Чи є «попит» з боку суспільства на державну «електронну пропозицію» і які власні ініціативи воно висуває у відповідь? Необхідно розглядати «електронний уряд» не як якийсь безликий проект, що розгортається під монопольним наглядом держави, а як предмет або арену зіткнень, конкуренції, протистояння і співробітництва різноманітних державних і цивільних акторів. Це простір можливостей, поле на якому різні гравці реалізують свої власні стратегії, що збігаються або протистоять один одному. Це живий еволюціонують процес, який створюється зусиллями маси різноманітних зацікавлених осіб з державних, громадських та бізнес-структур, а також ініціативами ентузіастів-одинаків.

Крім того, необхідно підкреслити, що процеси впровадження «електронного урядування» та децентралізації часто йдуть рука об руку один з одним. Багато країн, що розвиваються ввели процеси децентралізації та «електронного уряду», як дві найважливіші програми розвитку для реформування державного управління в останні два десятиліття. Обидві реформи покликані підвищити ефективність та демократичність управління державою через наближення уряду до своїх громадян. Передача влади на основі децентралізації закликає місцеві органи влади розширити участь різних зацікавлених сторін зокрема, бізнес організацій, громадськості в управлінні потребами громадян та місцевого розвитку. Вчені часто стверджують, що взаємодія між цими акторами - є важливим елементом для підвищення демократії і для прискорення місцевого економічного розвитку.

Таким чином, оцінка впливу сучасних ІКТ та процесу децентралізації на систему взаємовідносин суспільства і держави являють собою актуальну проблему і вимагають всебічного дослідження в теоретичному і практичному аспектах.

ПІГАРЄВ ЮРІЙ БОРИСОВИЧ

*завідувач кафедри інформаційних технологій та систем управління
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.фіз.мат.н., доцент*

РУБАН ІГОР АНАТОЛІЙОВИЧ

екс Голова Державного комітету інформатизації України

ГАПАНОВИЧ ЯРОСЛАВ ВАЛЕРІЙОВИЧ

*керівник Центру інноваційних технологій, сертифікації та працевлаштування
Одеської Національної академії зв'язку ім. О. С. Попова, к.держ.упр.*

ЕЛЕКТРОННЕ ВРЯДУВАННЯ ЯК МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДЗВІТНОСТІ ВЛАДИ ТА УЧАСТІ ГРОМАДИ

Розвиток і впровадження електронного урядування і його окремих елементів у життєдіяльність суспільства, громадян, держави та бізнесу визначено одним із головних пріоритетів державної політики більшості країн світу, у тому числі України, що знайшло своє відображення як у міжнародних документах, так і в національній законодавчій базі, а також у висловлюваннях політиків, управлінців та науковців [1, с. 55].

В Україні цей процес триває вже понад 15 років, проте єдиної системи електронного врядування ще не сформовано. Відомчі інформаційні системи ні технологічно ні функціонально не включені до загальнодержавної інформаційної системи електронний Уряд. Не сформовано єдиного загальнодержавного інформаційного та адресного простору за рахунок оптимізації наявних ресурсів, конвергенції технологій та пристроїв.

Завдання з формування єдиного інформаційного простору передбачає створення єдиних правил формування, обліку, збереження, використання інформаційних ресурсів, єдиних форматів даних та протоколів для забезпечення інформаційної взаємодії всіх суб'єктів інформаційних відносин в інформаційному суспільстві та в інформаційній системі електронний Уряд.

Загальна архітектура інформаційної системи «електронний Уряд» потребує концептуального обґрунтування та вираження в державно-управлінському і техніко-технологічному аспектах на місцевому, регіональному та національному рівнях, з подальшим детальним розробленням її як комплексної національної системи управління та взаємодії на функціональному та прикладному рівнях.

У період з 29 червня по 22.07.2015 року відбулись урочисті підписання Меморандуму про взаємодію та співпрацю між Міністерством юстиції, Одеською обласної державної адміністрацією, Одеською міською радою та Міжнародною благодійною організацією «Фонд Східна Європа», а також протоколу про наміри щодо співробітництва НАДУ при Президентові України та цією благодійною організацією в рамках програми «Електронне врядування задля підзвітності влади та участі громади», що дає надію на розвиток е-демократії в Україні. Мета підписання Меморандуму та протоколу про наміри передбачає: забезпечення кращого доступу громадян до адміністративних послуг, зменшення корупційних

ризиків та підвищення довіри до органів влади шляхом передачі частини повноважень відповідному органу місцевого самоврядування; розроблення та впровадження у життя механізмів з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців і навчання студентів е-урядуванню та е-демократії. В межах проекту обрано чотири пілотні регіони: Одеська, Дніпропетровська, Вінницька та Волинська області.

Керівниками проекту та органами публічної влади у м. Одесі та Одеській області для реалізації завдань проекту державно-управлінського характеру залучено матеріально-технічну базу та персонал ОРІДУ НАДУ при Президентові України, а для виконання техніко-технологічних завдань задіяно ресурси Одеської національної академії зв'язку ім. О.С. Попова.

Адміністративно-функціональний та науковий тандем таких двох інтелектуально розвинутих центрів підготовки фахівців, як ОРІДУ НАДУ при Президентові України та ОНАЗ ім. О.С. Попова, надасть змогу вперше в Україні створити потужну працездатну спільну лабораторію для підготовки висококласних фахівців з е-урядування та е-демократії, здійснити апробацію матеріальної бази і створених науковцями програм для підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців і навчання студентів е-урядуванню та е-демократії у масштабі держави.

Список використаних джерел.

Семенченко А. І. Організаційно-правові механізми державного управління розвитком електронного урядування в Україні : порівняльний аналіз та науково-методологічні підходи щодо їх удосконалення / А. І. Семенченко // Вісник НАДУ при Президентові України . – 2013. – №1. – С.55-74.

ПОЛЕСІНА ОЛЕСЯ ГРИГОРІВНА

старший викладач кафедри інформаційних технологій та систем управління ОРІДУ

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

Питання спрощення обігу та зберігання інформації стає все більш актуальним. А враховуючи значну кількість незручностей під час користування, наприклад, паперовим документообігом, з якими стикаються не тільки українці, популярність отримують різноманітні технологічні рішення, покликані оптимізувати процеси обробки та зберігання інформації.

Одним з найбільш вдалих рішень цієї проблеми є використання хмарних технологій. Йдеться мова про сервер або мережу, де зберігаються дані і програми і які є доступними за умови під'єднання до мережі Інтернет. Крім того, хмарні технології дозволяють використовувати програми без встановлення, вести значно більш ефективно управління організацією завдяки тому, що вся управлінська і облікова інформація буде централізованою.

На даний момент Україна лідирує за активності використання хмарних сервісів у бізнесі.

Компанія Ipsos за замовленням Microsoft вивчила бізнес-середовище різних країн з метою визначення проникнення хмарних сервісів в сучасний діловий світ. У проведеному дослідженні взяли участь компанії малого та середнього бізнесу з 23 країн світу. Україна опинилася безперечним лідером серед європейських держав: 85% українських компаній використовують у своїй роботі хоча б один з хмарних сервісів.

Наступною за Україною, за ступенем проникнення хмарних рішень, йде Чехія з показником в 75%, далі – Франція з 69%. Найнижчий показник у Європі зафіксований в Словаччині: тут «хмарами» користується всього 56% компаній. [3]

Метою використання хмарних технологій українці визначили зберігання та обмін документами, обмін повідомленнями, «хмарні» офісні рішення та інше.

Український ринок хмарних сервісів – один з найдинамічніших в Європі. Як великі компанії, так і власники малого та середнього бізнесу розуміють, що хмарні рішення дозволять їм швидше реагувати на вимоги ринку і бізнесу.

На думку Ipsos, такий високий процес проникнення хмарних сервісів виник завдяки тому, що майже половина (46%) українських компаній не можуть собі дозволити висококласного фахівця для побудови і супроводу власних систем, а тому використовують «хмари» для полегшення роботи.

Державні органи в Україні поки ще не використовують хмарні технології. Проте незабаром ситуація може змінитися, оскільки нещодавно був представлений новий законопроект «Про внесення змін до деяких законів України (щодо обробки інформації в системах хмарних обчислень)». Документ передбачає можливість використання хмарних технологій для державних цілей, а також сприятиме створенню електронного урядування в Україні. Метою законопроекту є створення умов для більш ефективного використання державних ресурсів шляхом впровадження новітніх технологій, зокрема при обробці відкритої інформації, яка належить до державних інформаційних ресурсів, конфіденційної інформації та таємної інформації, що не складає державну таємницю. Законопроект покликаний сприяти більш «ефективній взаємодії держави та суспільства і створить додаткові передумови для подальшого розвитку платформ інформаційно-комунікаційних технологій у різних галузях суспільного життя». [1]

Разом з тим законопроект не зобов'язує структури використовувати хмарні сервіси, а дає право користуватися такими технологіями.

Поширюється безліч повідомлень про те, що вже незабаром нас чекають відкриті реєстри та дані, можливість подати звернення і підписати петиції онлайн, у більшості буде цифровий підпис або аналог, а державні органи, нарешті, будуть отримувати інформацію один у одного «по кліку», а не ганяти громадян за всілякими довідками.

Безумовно, всі ці електронні сервіси вимагають технічної інфраструктури – обчислювальних потужностей для обробки даних і місця для їх зберігання.

Державному сектору України сьогодні потрібно одночасно економити, бо коштів немає, а з іншого боку – впроваджувати новачки і реформувати країну. Саме хмарні технології були створені для того, щоб дати можливість економити кошти, дати людям нові можливості і швидше, якісніше і з меншими витратами досягати своїх результатів.

Отже, для зберігання великого обсягу інформації, яка знаходиться і обробляється в держструктурах, не потрібно будувати власні дата-центри. Крім того, не потрібно буде турбуватися про забезпечення різноманітних сервісів з підтримки або охорони такого центру. Хмарні технології дозволяють використовувати ресурси при необхідності і платити тільки за спожиті сервіси, не витрачаючи надлишкові кошти на утримання системи.

За даними ENISA (Агентство ЄС з мережевої та інформаційної безпеки) для надання адміністративних послуг або державного документообігу cloud-рішення вже застосовують Італія, Австрія, Словенія, Португалія і Туреччина – ці країни ENISA називає новаторами. Не тільки використовують хмарні технології, але й прийняли стратегію розвитку хмарних сервісів Великобританія, Іспанія і Франція. Ще 11 європейських країн вже прийняли хмарні стратегії і займаються їх впровадженням. [2]

Наприклад, муніципалітети Данії застосовують google apps (пакет хмарних сервісів і доповнень для спільної роботи, які компанія Google надає по підписці) для роботи в школах і муніципалітетах. А Великобританія всю інфраструктуру обробки зберігає в government cloud (з англ. «Урядове хмара»). У результаті державні витрати в ІТ-секторі знизилися на 50%. У державних цілях використовують хмарні технології Італія, Молдова, Бельгія, Австрія, Словенія і Португалія.

Необхідно відзначити, що саме жорстка економія підштовхнула європейські країни до впровадження хмарних технологій у державному секторі. Це дозволило скоротити операційні витрати і знизити розмір капітальних інвестицій.

Успішний досвід європейських країн показує, що використання хмарних технологій дозволяє державам економити чималі суми на споруді і обслуговуванні власних дата-центрів.

Від можливості заощадити, використовуючи хмарні технології, не відмовляються і на інших континентах. Австралія, Індія, Сінгапур і США застосовують хмарні технології, щоб надавати більше різних послуг у державному секторі.

Федеральний уряд США навіть прийняв політику «cloud-first», яка вимагає від органів влади вибирати хмарні рішення, якщо такий варіант є безпечним, надійним і економічно ефективним.

Правильно використовуючи хмарні технології, державні органи можуть значно зекономити бюджетні кошти за рахунок спільного використання обчислювальних ресурсів і усунення дублювання обчислювальних процесів.

Для України мало повторювати те, що робила Європа чи Америка на початку 2000-х – потрібно відразу впроваджувати те, що вони збираються використовувати в майбутньому. Необхідно створювати e-government, використовуючи технології, які будуть актуальні завтра.

Список використаних джерел.

1. Ініціативи Президента України Петра Порошенка (електронне урядування) Випуск 9 (огляд матеріалів ЗМІ за 15 – 29 квітня 2015 р.) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuviar.gov.ua/images%5Ciniciativu_prezudenta%5Cevryadyvanya%5CV9.pdf

2. Полатайко Н., Реформи в облаках. Европейский опыт e-government для Украины [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/rus/articles/2015/04/22/7033090/>

3. Украина лидирует по активности использования облачных сервисов в бизнесе [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.imena.ua/blog/ukraine-cloud-leader/>

ПОПРОЦЬКИЙ ОЛЕКСАНДР ПАВЛОВИЧ

*докторант кафедри інформаційної політики та електронного урядування
НАДУ при Президентіві України, к.держ.упр., доцент*

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ МОТИВАЦІЙНИЙ ЧИННИК СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ ГРОМАДЯН

Як відомо, розвиток інформаційних технологій не просто зменшив світ з точки зору доступності інформаційних ресурсів на планеті, а й здійснив автоматизацію ряду процесів, у тому числі і процесів надання адміністративних послуг.

Впровадження та розвиток електронного урядування сприяє посиленню мотивації громадян брати участь у розробці та прийнятті управлінських рішень та підвищенню їх соціально-політичної активності.

Одним із ключових чинників залучення громадськості до співпраці з органами державної влади є їх мотивація. В управлінні організацією мотивація – це процес стимулювання робітників до ефективного здійснення своєї діяльності, що є передумовою досягнення певних цілей підприємства. Мотивація робітників важлива для підвищення ефективності виконання поставлених завдань і виконання прийнятих рішень.

Стратегічна мотивація це процес внутрішнього стимулювання цільової аудиторії до здійснення певної діяльності спрямованої на розвиток організації, підвищення рівня її впізнаваності, та збільшення запитів на її продукти та послуги. Тобто мотивація кінцевого споживача продукту чи послуги організації здійснювати корисні для організації дії, а саме споживати цей продукт.

У державному управлінні стратегічне мотивування повинно бути спрямовано на громадськість, як цільову аудиторію, а саме на створення умов для реалізації громадянами їх прав і свобод, а також на пошук шляхів вирішення їхніх проблем, іншими словами підвищити їх соціально-політичну активність. Така активність з однієї сторони підвищить рівень залученості громадян до прийняття управлінських рішень, з іншої підвищить ефективність зворотного зв'язку з органами влади, що є передумовою підвищення якості адміністративних послуг.

Проаналізувавши ряд визначень, можемо відзначити, що соціально- політична мотивація - це, перш за все, внутрішнє спонукання до певної активності або діяльності окремого громадянина чи громадськості, що викликається їх актуальними соціальними потребами, очікуваннями і вимогами даного політичного середовища.

Впровадження системи електронного урядування значно спрощує процес надання адміністративних послуг, що у певній мірі мотивує громадян, як споживачів, частіше звертатися за цими послугами, зменшувати час на їх отримання, мінімізувати вплив людського чинника на якість цих послуг, тощо.

Трансформація соціальних мотивацій суспільства сприяє формуванню попиту як на вже наявні адміністративні послуги, так і створює передумови для створення нових видів послуг, або ж вдосконалення механізмів їх надання, зокрема з використанням технологій електронного урядування.

Ініціатива провадження електронного урядування на місцевому рівні реалізується досить повільно у силу непередготовленості як надавача так і споживача адміністративних послуг. Саме тому важливим є формування

інформаційного супроводу такої ініціативи та мотиваційного плану, який спонукатиме громадськість користуватися електронними послугами.

Мотиваційний план - це план кількісного та якісного мотиваційного розширення прихильників серед громадськості певної стратегічної ініціативи органа державної влади чи місцевого самоврядування та підвищення їх активності у процесі її реалізації та оптимізації.

Кількісне розширення - це збільшення числа прихильників певної ініціативи органів державної влади яке визначається у результаті періодичних замірів. Якісне розширення - це підвищення рівня мотивації кожного мешканця міста, залученого до процесу реалізації ініціативи, налагодження зворотного зв'язку, участь у процесі оптимізації процесу, громадська підтримка.

Отже, електронне урядування у силу своїх прогресивних характеристик виступає одним із ключових механізмів стратегічної мотивації громадян щодо підвищення їх активності у процесі прийняття державно-управлінських рішень, а також інструментом вирішення ряду проблем, які виникали при традиційному наданні адміністративних послуг.

ПРОХОРЕНКО ВІКТОРІЯ ЛЕОНІДІВНА

слухач НАДУ при Президентові України

ЕЛЕКТРОННЕ ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ

Здійснення правосуддя в Україні є однією із болючих проблем сьогодення, яке реформується в нашій державі починаючи з набуття нею незалежності.

Наразі система правосуддя не виконує поставлені перед нею завдання на належному рівні у зв'язку з низьким рівнем правової культури та правової свідомості суспільства, розповсюдженістю корупційних явищ у сфері правосуддя, недосконалістю процесуальних інструментів для захисту прав та інтересів осіб, у тому числі нерозвиненою системою альтернативних методів вирішення спорів, недосконалістю бюджетного планування і управління в системі судової влади, недостатнім рівнем використання можливостей сучасних інформаційних систем (електронне правосуддя), відсутністю належної ІТ-інфраструктури та можливостей використання інформаційних систем і системи електронного правосуддя, та недостатнім рівнем формальних і практичних каналів комунікації (у тому числі мереж обміну даними) між органами державної влади та європейськими й міжнародними партнерами [8].

Основні принципи, завдання та напрямки здійснення інформатизації системи судочинства визначені в законах України «Про судоустрій і статус суддів» [1], «Про доступ до судових рішень» [2], «Про Національну програму інформатизації» [3], статті 48 Бюджетного кодексу України [4], Стратегії розвитку судової влади України на 2013-2015 роки та відповідно Стратегії розвитку судової влади України на 2015-2020 роки [5], Концепції галузевої програми інформатизації судів загальної юрисдикції та інших установ судової системи [6], Указі Президента України «Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки» [8] та інших нормативно-правових актах.

Інформаційно-комунікаційні технології (далі – ІКТ) - ключовий інструмент для поліпшення доступу до правосуддя, підвищення ефективності судів та управління судовими справами. Широке використання ІКТ в судовій гілці влади необхідне для надання більшої кількості послуг у сфері здійснення електронного правосуддя, створення в судах інформаційних систем електронного менеджменту, зокрема, введення повноцінних електронних систем, у тому числі, загальної системи електронного документообігу для судів загальної юрисдикції, та відстеження справ (по всім інстанціям), електронних повідомлень, електронних викликів, електронного «розгляду» справ (у передбачених нормами чинного законодавства випадках), електронних платежів, аудіо- та відеофіксації судових засідань, удосконалення існуючої автоматизованої системи документообігу суду, яка забезпечує об'єктивний та неупереджений розподіл судових справ між суддями з урахуванням завантаженості кожного судді (збалансованого навантаження), визначення присяжних та народних засідателів для судового розгляду з числа осіб, які внесені до відповідних списків тощо [7].

За останнє десятиліття в частині інформатизації судової системи нашої країни було зроблено чимало. Так, розроблено та впроваджено надсилання електронних копій судових рішень щодо осіб, які вчинили корупційні правопорушення до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення, надсилання до Єдиного реєстру досудових розслідувань інформації про осіб у кримінальних провадженнях та електронних копій судових рішень щодо осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, надсилання до Центральної виборчої комісії електронних копій судових рішень, що набрали законної сили, з відомостями, які не можуть бути відкриті для загального доступу, ухвалених місцевими судами за результатами розгляду виборчих справ, забезпечено надання судам загальної юрисдикції з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців інформації про реєстраційні номери облікових карток платників податків боржників та стягувачів тощо.

Створено офіційні веб-сайти всіх судових органів та установ, які забезпечують вільний доступ громадян до судової інформації. Для забезпечення принципів відкритого судочинства та гласності судових процесів створено Єдиний державний реєстр судових рішень України, до якого вносяться всі судові рішення. Запроваджено автоматизовану систему документообігу суду (далі – АСДС), що забезпечує функціонування документообігу суду, обіг інформації між судами різних інстанцій та спеціалізацій, передачу інформації до центральних баз даних залежно від спеціалізації судів, захист від несанкціонованого доступу тощо. За допомогою АСДС реалізовано перевірку зарахування судового збору до спеціального фонду Державного бюджету України, зручний для відвідувачів рубрики «Інформація щодо стадій розгляду судових справ» на веб-порталі судової влади України механізм перегляду всіх судових рішень, що містяться в Єдиному державному реєстрі судових рішень України. Для організації та забезпечення процесів електронного документообігу використовується комп'ютерна програма «Д-3» для апеляційних та місцевих загальних судів та комп'ютерна програма «Діловодство спеціалізованого суду» для спеціалізованих судів.

На виконання вимог чинного процесуального законодавства встановлено системи відеоконференцзв'язку в приміщеннях судів та інших органах і установах, зокрема, слідчих ізоляторах та установах виконання покарань Державної пенітенціарної служби України, під час проведення судових засідань.

Уведено в експлуатацію Єдину базу даних електронних адрес, номерів факсів (телефаксів) суб'єктів владних повноважень. В усіх місцевих та апеляційних судах загальної юрисдикції запроваджено експлуатацію підсистеми

«Електронний суд», яка передбачає запровадження обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу (кримінального провадження). Але, наразі, зазначений проект працює в односторонньому порядку – судом особам, які беруть участь у справі. Здійснюються заходи щодо встановлення в судах інформаційно-платіжних терміналів для сплати судового збору.

З 1 жовтня 2013 року в усіх місцевих та апеляційних загальних судах запроваджено надсилання судами учасникам судового процесу (кримінального провадження) текстів судових повісток у вигляді SMS-повідомлень, інформаційно-аналітичну систему «Кадри WEB» та вживаються всі необхідні заходи щодо впровадження комплексної системи захисту інформації в судах загальної юрисдикції. Також, на базі технологій соціальних мереж веб-порталу судової влади України впроваджена професійна мережа «Феміда» для ведення власного блогу, обміну думками на тематичних форумах, створення інформаційних повідомлень, використання загального документообігу тощо.

Заплановано створення та забезпечення належного функціонування гарячих ліній та відділів підтримки користувачів на регіональному та загальнонаціональному рівнях, створення операційної інформаційної системи управління судами для здійснення централізованого контролю за моніторингом реалізації політики якості та ефективності судочинства, бюджетними та фінансовими питаннями та інше [5].

Незважаючи на низький рівень бюджетного фінансування та наявність інших факторів, які гальмують процес впровадження електронного правосуддя, як головного чинника боротьби з корупцією, інформатизація системи правосуддя в нашій країні здійснюється на світовому досвіді використання ІКТ, оскільки, судова влада є ключовим компонентом демократії, а електронне правосуддя є найважливішою гранню електронної демократії [9].

Разом з тим, повноцінне впровадження проекту «Електронний суд», як один із реальних показників впровадження електронного правосуддя в Україні, забезпечить подачу процесуальних документів до суду та отримання копій судових рішень в електронному вигляді, централізоване зберігання сканованих копій відповідних документів та електронних копій судових рішень, підключення учасників судового процесу до системи відеоконференцзв'язку, спрощення сплати та контролю сплати судового збору сторонами процесу в електронному вигляді, дотримання процесуальних термінів розгляду судових справ, забезпечення об'єктивності та неупередженості їх розгляду, зменшить витрати на забезпечення паперового документообігу, забезпечить організацію повного циклу електронного документообігу в судовій системі (від підготовки до підписання та відправлення документів сторонам судового процесу, іншим судам та державним органам і установам), а саме: надасть можливість відкриття провадження за допомогою електронних засобів, отримання відомостей про хід справи шляхом одержання доступу до судової інформаційної системи, одержання інформації про результати провадження в електронному вигляді. Подальша реалізація розглянутих проектів є одним з напрямків підвищення ефективності роботи правосуддя в Україні.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>
2. Закон України «Про доступ до судових рішень» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3262-15>
3. Закон України «Про Національну програму інформатизації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80>
4. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/page5>
5. Стратегія розвитку судової влади України на 2015-2020 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://iv.ks.court.gov.ua/sud2111/plan_rozvitky/
6. Концепція галузевої програми інформатизації судів загальної юрисдикції та інших установ судової системи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://court.gov.ua/userfiles/Konzer.pdf>
7. Положення про автоматизовану систему документообігу суду, затверджене рішенням Ради суддів України від 26 листопада 2010 року № 30 (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://court.gov.ua/969076/polozhenniapasds/>
8. Указ Президента України «Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/276/2015>
9. Логінова Н. Упровадження електронного правосуддя в систему судочинства / Н. Логінова. – «Актуальні проблеми держави і права». НУ Одеська юридична академія 2014. – С. 429-435. – Режим доступу: <http://www.apdp.in.ua/v72/61.pdf>

СЕМЕНЧУК АЛЛА ВАСИЛІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПІДВИЩЕННЯ ПРЕСТИЖУ ДЕРЖАВИ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ «ЕЛЕКТРОННИЙ УРЯД»

На сьогодні одним із пріоритетів України є розвиток інформаційного суспільства, яке можна визначити як орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на формування інноваційної моделі розвитку високотехнологічного суспільства, в якому кожен громадянин має можливість створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися та обмінюватися ними, щоб дати змогу кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал для забезпечення особистого і суспільного розвитку та підвищення якості життя.

Застаріла система управління державою створює загрозу існування країни. Тотальна корупція, недолуге та непрозоре законодавство, надлишкова централізованість, відсутність механізму прямої участі громадян в керівництві державою майже зруйнувала Україну, що вимагає негайних реформ. Реалізація програми Електронний Уряд об'єднає всі державні органи і дозволить їм надавати послуги населенню, компаніям та підприємцям за допомогою Інтернету, електронних терміналів або навіть мобільного телефону.

Згідно з визначенням Європейського Союзу, електронний уряд – це використання інформаційних та комунікаційних технологій у державному управлінні, поєднане з організаційною зміною та новими навичками, для впровадження державних послуг та демократичних процесів, а також для зміцнення підтримки публічних політик. Але, якщо простіше, то це обмін інформацією онлайн та надання послуг громадянам, бізнесменам і урядовим агенціям. Електронний уряд передбачає три складові: громадяни, бізнес та держава. Всі ці компоненти взаємодіють між собою:

Уряд – громадянам (G2C). Дозволяє людям набагато менше стояти в черзі за довідками, формами та іншою інформацією. При цьому бюджет економить ресурси, а громадяни – гроші;

Уряд – бізнесу (G2B). Дозволяє автоматизувати податкові виплати, проводити електронні тендери на поставку продукції і т.п. Швеція, заощадивши на електронній системі закупівель 50% коштів, тепер купується тільки «у мережі». Грузія також зуміла заощадити близько 200 мільйонів доларів, впровадивши подібну систему;

Уряд – уряду (G2G). Дозволяє автоматизувати відносини і документообіг між відомствами, управляти роботою держапарату, вести внутрішнє діловодство та координувати діяльність регіональних управлінь та територіальних підрозділів, тобто відмовитися від «папірців», які можуть йти зі столиці в область тиждень.

Європейський Союз склав та описав 20 послуг, які повинні бути впроваджені в цифровому вигляді. Це директива ЄС і її повинні дотримуватися всі країни (Податок на прибуток. Пошук роботи. Соціальні привілеї. Особисті документи. Реєстрація автомобіля. Заявка на дозвіл будівництва. Заява в міліцію. Громадські бібліотеки. Свідоцтва про народження та шлюб. Заявки на вступ до ВНЗ. Зміна адреси. Сервіси охорони здоров'я. Соціальні внески співробітників. Корпоративний податок. ПДВ. Реєстрація нової компанії. Подання статистичної інформації. Митні декларації. Екологічні дозволи. Державні закупівлі.

Що ж стосується України то за результатами міжнародної оцінки розвитку електронного урядування «United Nations E-Government Survey 2014. E-Government For The Future We Want» (проводиться раз на два роки) наша країна у 2014 році посіла 87 місце серед 193 країн - членів Організації Об'єднаних Націй. У 2012 році наша країна займала 68 місце, у 2010 році – 54 місце. Негативна динаміка в основному пов'язана із втратою Україною позицій за індексом запровадження онлайн - сервісів. Також фактично не вирішеними залишаються питання щодо зберігання, архівування та знищення електронних документів і питання, пов'язані з представленням електронних документів як фактів або доказів під час судових справ, слідчих дій та перевірок фіскальних органів.

Запровадження електронного уряду – це масштабний і довгостроковий проект. Створення інформаційної мережевої інфраструктури держави повинно супроводжуватися «реінжинірингом» (тобто, інформаційною перебудовою) усієї системи управлінських процесів, що, насправді, означає подолання стереотипів бюрократичної культури. Можливо, реалізації концепції буде сприяти адміністративна реформа, мета якої – модернізація системи державного управління.

Наслідками запровадження електронного урядування буде відкритість та прозорість діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування; економія часу та матеріальних ресурсів; підвищення якості надання адміністративних послуг.

Для досягнення цих та інших цілей, для успішного втілення ідеї електронного урядування потрібно, безперечно, виконати багато поставлених перед собою завдань, насамперед для цього необхідно запровадити:

- єдину он-лайн систему електронного документообігу, всі рішення, довідки та документи тільки в електронній формі, у відкритому доступі;
- он-лайн трансляції з кабінетів чиновників;
- створення системи «Електронне віче», для голосування, внесення пропозицій, кандидатур на посади, та контролю за діяльністю держслужбовців за допомогою рейтингів, відкликання з посад;
- система он-лайн адміністративних послуг, запровадження терміналів для їх отримання;
- «Online-бюджет» - загальнодоступний для громадян України Інтернет ресурс, на якому будуть оприлюднені всі фінансові переміщення, чинені нашим урядом, аж до того, що кожен платник податків зможе дізнатися на що конкретно були спрямовані надані їм кошти;
- відкритий реєстр власності;
- на місцевому рівні інтерактивна система «Моє місто» для внесення пропозицій, ідей, обговорень та контролю дій місцевої влади.

Впровадити в Україні систему електронного уряду обіцяють до 2017 року. Кожен громадянин повинен отримати доступ до практично всіх держпослуг за допомогою комп'ютера. Система включає в себе електронний документообіг, цифрові підписи, відкриті і доступні бази даних та інші можливості, що дозволяють істотно заощадити час кожному українцю.

Задачі, які представлені, з одного боку, дозволять підвищити ефективність та престиж держави, а з другого – зробить більш відкритою роботу органів державної влади. Робота в режимі електронного уряду принципово змінює атмосферу взаємодії чиновників і населення та передбачає автоматизацію роботи з документами, із заявами громадян, довідками, ліцензіями, іншими формальними актами, які легалізують певну діяльність громадянина. Офіційна установа перестає бути темним ящиком, в якому безслідно зникають всі прояви громадянської активності.

Отже, впровадження цих нових інструментів створить умови для подолання корупції, збільшить ефективність використання коштів платників податків, створить інвестиційно-привабливі умови необхідні для розвитку економіки, залучить народ країни, як носія влади до відбудови нової, процвітаючої України.

Список використаних джерел.

1. Електронний уряд для початківців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://24tv.ua/special/egovernment/>
2. Впровадження програми «Народний Електронний Уряд» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://petition.president.gov.ua/petition/1297>

СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ НА РІЗНИХ РІВНЯХ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

У публічному управлінні поєднуються кілька складових, які загалом можна згрупувати у два напрями: вплив «згори» (з боку держави) і вплив «знизу» (з боку громади). Зрозуміло, що публічне управління різних рівнів, тобто національного, регіонального, місцевого матиме своє співвідношення «держава-громада», а також свою специфіку.

Розгляньмо специфіку стратегічних комунікацій у публічному управлінні названих трьох рівнів.

Насамперед коротко окреслимо поняття стратегічних комунікацій. Американські фахівці характеризують стратегічні комунікації зокрема спрямуванням в одному напрямку політичних процесів, зв'язків з громадськістю, інформаційних операцій тощо для підтримки національних цілей. При цьому неодмінна умова – це врахування зворотного зв'язку від зацікавлених сторін з метою використання реакції при плануванні й реалізації політики [4].

Таким чином, втіленням стратегічних комунікацій на національному рівні ми можемо вважати політику (у широкому розумінні) держави. У даному разі держава повинна домінувати у системі публічного управління і для виконання своїх функцій застосовувати різноманітні технології, серед яких - і стратегічні комунікації. За їх допомогою здійснюється вплив на всіх акторів публічного управління, котрі, завдяки цьому, чинять узгоджено при досягненні цілей національного масштабу.

Держава в якості стратегічних комунікацій може застосовувати, наприклад, інформаційні операції, освіту, законодавчі ініціативи, публічну дипломатію, зв'язки з громадськістю, соціальну рекламу, електронну демократію. Інструментами втілення можуть слугувати ЗМІ, соціальні мережі, кінематограф, література, видовищні акції, ювілейні події, виступи вищого керівництва та ін. Національний інструментарій задіюють при визначенні цілей, плануванні та проведенні операції [2].

У всі ці комунікаційні акти закладається стратегічна складова. При цьому: 1) результат планово спостерігається у віддаленому часі; 2) результат узгоджується з національними потребами; 3) переважна частина цільової аудиторії не усвідомлює впливу на неї.

Стародавній китайський стратег Сунь-дзи зауважував, що перемога дуже часто має бути незрозумілою для більшості [3]. Вважатимемо цю тезу справедливою і при розгляді реалій публічного управління, а також аксіомою того, що стратегічні дії не мають бути роз'яснені масам.

Специфіка стратегічних комунікацій у публічному управлінні регіонального рівня полягає в тому, що цілі останнього не сягають національних, а кореспондуються з ними у головних аспектах. Різноманітні стратегії регіонального розвитку націлені на позитивні зміни в регіонах, що узгоджується з національними інтересами, проте політика регіонального масштабу не може вважатися стратегічною порівняно з державною політикою. Відповідно, стратегічні комунікації в цьому разі мають доволі умовний характер, і про них можна говорити в основному тоді, коли певний регіон має провідні позиції у певній галузі, або володіє іміджем, який є складовою іміджу держави в цілому.

Отже стратегічні комунікації у публічному управлінні регіонального рівня мають специфіку, яку ми б охарактеризували так: регіональні цілі підпорядковуються національним; співвідношення «держава-громада» демонструє тенденцію до зміщення у бік громади; технології стратегічних комунікацій мають обмеження у використанні національного інструментарію. У той же час вони можуть урізноманітнитися інструментарієм регіонального рівня (наприклад, опираючись на значення регіону в економічній, культурній політиці держави). Проте загалом у публічному управлінні регіону будуть відсутні складові, які формує лише держава (освітні стандарти, інформаційна політика, законодавство тощо).

Публічне управління місцевого рівня спрямоване на цілі порівняно невеликих територій і найбільш наближене до проблем громадян. Співвідношення «держава-громада» тут демонструватиме майже цілковите зміщення в бік останнього, що означає фактичну відсутність стратегічних комунікацій як таких (тобто спрямованих на цілі саме національного розвитку).

Підсумовуючи, можна зазначити, що оволодіння навичками стратегічного мислення, стратегічного планування – безумовно, неодмінна характеристика публічного управлінця всіх рівнів. Але застосування стратегічних комунікацій – це складова діяльності окремої категорії – високопосадовців, до яких відносяться міністри, керівники державних установ, які повинні розуміти суть загальнополітичного процесу і бути здатними професійно довести доцільність тактики і стратегії державної політики іншим [1].

Відтак стратегічними комунікаціями в публічному управлінні вважатимемо таке узгодження політичних процесів, інформаційних впливів, законодавчого регулювання тощо, яке спрямоване на досягнення цілей національного рівня. На відміну від цього, у публічному управлінні регіонального та місцевого рівнів стратегічні комунікації не знаходять вираження через свою специфіку. Ця специфіка полягає у зосередженні публічної влади на вирішенні проблем розвитку територій, а також у тому, що місцева влада – це представники громад, а не держави (сільський, селищний, міський рівні).

Список використаних джерел.

1. Конституційний процес в контексті особливих політичних ситуацій: зарубіжний досвід (Ефективність державного управління). Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, № 1. – 30 с. - С.4
2. Почепцов Г.Г. Информационный инструментариий гибридной войны: национальная составляющая его создания [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/trends/1411978127/informatsionnyy_instrumentariy_gibridnoy_voyny_natsionalnaya_sostavlyayu_schaya_ego_sozdaniya/
3. Сунь-дзи. Мистецтво війни. Перекладено за виданням «Бу Дзю Лун, Сунь-дзи Дзю Ши», 1990. Спроба сучасної інтерпретації. Львів, Видавництво Старого Лева, 2015. С.76.
4. US Department of Defense : Report on Strategic Communication [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/dod/dod_report_strategic_communication_11feb10.pdf

THE INTERFERENCES BETWEEN E-GOVERNANCE AND ADMINISTRATIVE DECISION-MAKING PROCESS

Today's global financial and social crises demand innovation not only in public services, but within the whole bureaucratic system of public governance. In order to respond effectively to a changing context of complexity and uncertainty, governments and public administration need to consider innovating the processes and practices of public policy itself. So, in this article we are going to analyze the e-governance approach, administrative decision making process and the interference between them. The impact of e-governance on the decision-making process and on the public administration in generally also will be discussed in this article.

In February 2011 speech, Secretary of State Hillary Clinton proclaimed that the «internet has become the public space of the 21st century, the world's town square» [1]. So, the rapid pace of technological development inspired the creation of increasingly advanced information and communication technology (ICT) solutions, which are capable of radically transforming both public institutions, and private organizations. In this way, ICT offers tools for innovative interactions between a government and its citizens, and smart ways to provide public services.

One of these tools is e-governance, which is one type of innovation in the public sector that gained supporters among national governments and spread across economies at various stages of development [2]. The researcher H. Marquette says, that countries adopt e-governance as an innovation for the promotion of transparency in public administrations, for improving efficiency, and strengthen government's relations with citizens. E-governance, represents the introduction of a great wave of technological innovation, as well as government reinvention, a tremendous impetus to move forward in the 21st century, with higher quality, cost effective government services, and a better relationship between citizens and government [3], [7].

Researcher D. Tapscott mentions, that ICT causes a «paradigm shift», introducing «the age of network intelligence», reinventing businesses, governments and individuals. Paradigm shifts prevail in the public sector too. The traditional bureaucratic paradigm is being replaced by competitive, knowledge based economy requirements, such as: flexibility, network organization, vertical and horizontal integration, innovative entrepreneurship, organization learning, speed up in service delivery, and a customer driven strategy [4, p.1-6]. Most of the authors with concerns towards electronic governance research, emphasize that e-governance approach, can bring the government closer to citizens, overcoming the hurdles of bureaucracy, curbing corruption and making decision-makers more responsive to people's needs [2], [7].

D. Shim and T. Eom argue that ICT and e-governance can reduce unnecessary human interactions between citizens and public officials in administrative processes, which is the likely cause of bribery and corruption [3]. According to S. Clift, there are five goals for e-governance that promotes democracy and effective governance, as follows: better government decisions; increased citizen trust in government; increased government accountability and transparency; ability to accommodate the public will in the information age; involvement of stakeholders, including NGOs, business, and interested citizens, in new ways of meeting public challenges [6, p.645]. S. Bhatnagar and T. Anderson referring to the case studies of developing countries and analysis of e-government initiatives from 1996 till 2006, conclude that increased access to the internet and the prevalence of e-governance, raises transparency and accountability, lowers unethical practices, rationalizes policies and significantly reduces corruption [1, p.19].

So, we observe how the authors bring to the light the interrelations between e-governance, corruption, and decision-making process. Once we get rid of corruption, the decision-making process is becoming more rationale, more transparent, more impartial, and more responsive to people's needs. It's very important to mention here, that e-governance is a wider term than e-government, because it covers the state's institutional arrangements, decision making processes, implementation capacity and the relationship between government officials and the public [5].

Thus, e-governance is the use of ICT by the government, civil society and political institutions, to engage citizens through dialogue and feedback to promote their greater participation in the process of governance of these institutions. It has the potential to involve citizens in the governance process, by engaging them in interaction with policymakers throughout the policy cycle and at all levels of government, in this way contributing to reduce administrative corruption.

Once again, we notice, that through e-governance, citizens have the opportunities to participate to the decision-making process via the internet at all the stages, and even to influence it. So, if the government creates the necessary ITC infrastructure, with other words - implement the e-governance paradigm, the citizens have the real chance and right, to take part in the decision act. But this thing to happen, the decision factors need to take the right decision, with regard to the willing and engagement of implementing e-governance, and the explanation of the advantages of implementing it. So, the influences between these two processes are reciprocally.

As we mentioned above, to have a rationale, transparent and impartial administrative decision-making process, the citizens must exercise their universal and constitutional right, by participating in it, through e-governance tool. By means of active participation in government discussions, citizens can contribute with their own ideas, and share their knowledge and information. This will in turn lead to building trust in government and improving the relationships between the government and the governed [4]. On the other hand, considering citizens as governmental customers, listening and understanding to their needs and requirements, is essential for a better decision-making process. However, improvements in the speed and quality of decision making, depend greatly on the willingness of governments to be empowered with new information, the capability of staff to process the large amount of information, the prevailing cultural values, as well as the motivation of governments to shift from a hierarchical public administration model, to a flexible, less centralized model [4, p.11].

As we should finalize this article, at the end of it, we would like to reiterate that e-governance has direct implications on the transparency and efficiency of administrative decision-making process, which are associated with openness, citizen participation, eradicating corruption, inclusiveness, and modernization. Through e-governance the citizens have the real opportunities to participate directly into the public decision-making process, and to influence it, as they want. But to arrive to such situation, a decision is required for adopting and effectively implementing e-governance. So, the interferences exist between these two processes, and they are reciprocally.

References.

1. Wan-Chen (Grace) Wu. Internet Technology and its Impact on Corruption. California, San Diego, 2011. <http://polisci2.ucsd.edu/honorsthesis/files/WanChen.pdf> (accessed at 08.09.2015);
2. Proskuryakova L., et all. Public Sector E-Innovations. The impact of e-government on corruption. Programme of Fundamental Studies of the Higher School of Economics in 2011. http://www.umdcipe.org/conferences/Moscow/papers/Public_Sector_E-Innovations_The_impact_of_e-government_on_corruption.pdf (accessed at 08.09.2015);
3. Jamshed J., et all. An Empirical Analysis of the Relationship between e-government and Corruption. In: The International Journal of Digital Accounting Research, vol.12, 2012, p.145-176;
4. Ndou (Dardha) V. E-government for developing countries: opportunities and challenges. Ejsdc, 2004. <http://www.seu.ac.lk/students/freownload/unpan018634.pdf> (accessed at 13.09.2015);
5. Shailendra C., et all. E-Government and E-Governance: Definitions/Domain Framework and Status around the World. https://www.academia.edu/6283380/E-Government_and_E-Governance_Definitions_Domain_Framework_and_Status_around_the_World (accessed at 13.09.2015);
6. Jafarkarimi H., et all. The Impact of ICT on Reinforcing Citizens' Role in Government Decision Making. In: International Journal of Emerging Technology and Advanced Engineering Website, vol.4(1), 2014, p.642-646.
7. Ali M. Al-Khouri. An Innovative Approach for E-Government Transformation. In: International Journal of Managing Value and Supply Chains, vol.2(1), 2011, p.22-43.

СОРОКІН СЕРГІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ

начальник відділу Управління внутрішнього аудиту Адміністрації Держспецзв'язку

МЕХАНІЗМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЮРОКРАТІЇ В КОНТЕКСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Вивченню феномену бюрократії присвячено багато наукових робіт. Одними з перших це питання вивчили Макс Вебер у своїй праці «Господарство і суспільство» (1921 рік) і Вудро Вільсон в праці «Вивчення адміністрації» (1887 рік). Вони, по суті, сформулювали аналогічні парадигми бюрократії, а їх праці стали основою робіт соціологів протягом усього ХХ століття.

Проте, на практиці, в діяльності бюрократичних систем, перебільшена увага до формального боку справи призвела до заорганізованості таких систем, коли управлінські процедури стали самоціллю, віддалилися від реальних інтересів суспільства. Державна бюрократія стає все більше розбалансованою, монополізує право на істину і спирається на інструкції. Недосконала формалізація спричинила втрату ефективності державного управління, заміну справи видимістю.

Саме поняття «бюрократія» за сто років свого існування пройшло досить потужну еволюцію, від недосяжної ідеальної системи компетентності, авторитету, керівництва «без гніву й пристрасті», професіоналізму корпоративізму до поняття «бюрократизму», що являє собою окремо взяті прояви бюрократії, які в організації управління і влади виражаються в таких аспектах, як хабарництво, казнокрадство, канцелярщина, тяганина, протекціонізм, відписки і деякі інші негативні прояви.

Робота науковців також змінила свій напрям, раніше поняття «бюрократія» вживалось під час дослідження ідеальних систем управління, а останнім часом таке поняття використовується під час дослідження феномену колективного егоїзму працівників державного апарату, що виявляється в домінуванні їх специфічних інтересів над інтересами окремих соціальних груп, суспільства загалом.

Проте, за переконанням останніх дослідників «без професійної бюрократії демократичне суспільство не зможе зберегти себе». Тільки сильна влада, приймаюча розумні рішення і здатна забезпечити своєчасне і повне їх виконання, в змозі реалізувати своє призначення і виконати свої обов'язки перед суспільством.

Тому тема бюрократії актуальна для вивчення в практичному плані. Необхідно не лише розібратися в суті цього явища, але й дослідити можливості впливу на бюрократичні процеси. Адже бюрократія - це спосіб управління, що його можна застосувати в різних сферах людської діяльності. Те, у чому сучасні українці в наші дні бачать зло – не бюрократія як така, а розширення сфери, у якій застосовується бюрократичне правління. Таке розширення призводить до обмеження свободи громадян, до підміни приватної ініціативи державним контролем. Шукаючи раціональну модель державної бюрократії в Україні, сучасні дослідники рекомендують:

1. Переглянути систему взаємодії громадянина і влади, від чого залежить сприйняття самого інституту держави, у тому числі державного управління та його функцій у сучасному суспільстві. В сучасному суспільстві стає значно вагомішою роль особи і недержавних інституцій, а «держава-бог» поступово відмирає. Проте, сьогодні можна констатувати негативні наслідки таких процесів, які полягають у виникненні настроїв сепаратизму, анархізму, розвитку організованої злочинності та корупції. Знижується чи взагалі втрачається верховенство, легітимність і реальність влади в рамках певної території та кола осіб. Тому, стає нагальною потребою зміна в позитивний бік ставлення громадян до держави та її представників - посадовців усіх рівнів і галузей, усіх ланок державної влади. До громадян необхідно довести концепцію розвитку державних інститутів, за якої бюрократичний апарат і держава не будуть рухатися в протилежних напрямках. Українці повинні усвідомити, що вони будують, куди йдуть, які методи застосовують, чого очікують у кінці шляху. Вважається, що реалізація цієї ідеї матиме на меті створення єдиної нації в країні без внутрішніх соціальних ворогів, без взаємної ворожості між державними службовцями і пересічними громадянами.

2. Продовжувати вдосконалення кадрової державної політики та кадрового менеджменту на всіх рівнях державної влади. У жодному разі не можна допускати люстрацій, у тому числі - за політичними ознаками. Зміни президентів, урядів, складу Верховної Ради не мають призводити до переслідування фахівців з державного управління.

3. Посилити реформування механізмів взаємодії політичного керівництва і державного управління з метою подолання дисгармонії між ними.

4. Запровадити систему аудиту адміністративної діяльності. Його цілі можуть бути визначені законодавчо або в результаті внутрішніх рішень. Це сприятиме дебіюкратизації суспільного життя.

5. Започаткувати постійний моніторинг громадської думки щодо оцінки діяльності як органів державної влади загалом, так і посадових осіб персонально, упровадити механізм оперативного регулювання всіх гілок влади на потреби суспільства.

Управління складними динамічними системами не може не бути складним.

Метою роботи є проведення аналізу запропонованих шляхів вирішення проблеми, обґрунтування актуальності проведення комплексного функціонального обстеження системи центральних органів виконавчої влади, в контексті розвитку інституційної спроможності державного апарату як альтернативи вдосконалення національної бюрократії.

Моделювання раціональної системи управління, в яку закладено функцію самовдосконалення, самооптимізації, конкуренції, шляхом використання новітніх технологій електронного урядування, що надасть змогу створити більш досконалий адміністративний апарат, здатний ефективно діяти в умовах радикальних соціально-політичних та економічних трансформацій.

Створення інструментів впливу на систему, можливість оцінки результатів впливу, встановлення чітких регламентів «мета – рішення – дія – результат – оцінка», що надасть змогу своєчасно і цілеспрямовано коригувати діяльність системи в умовах, коли сфера управління стрімко й непередбачено змінюється.

Опрацьовування якісних показників моніторингу ефективності функціонування як системи в цілому так і окремих її елементів, що забезпечить зворотній зв'язок та своєчасне сповіщення керівництва про необхідність цілеспрямованого впливу на процеси з метою корегування діяльності системи чи окремих її елементів та допоможе зменшити негативний вплив бюрократії на життя суспільства.

ЧЕРНОВАНЕНКО АЛІНА ВОЛОДИМИРІВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД НАДАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ НАСЕЛЕННЮ НА ПРИКЛАДІ ЕСТОНІЇ

Починаючи з 90-х років ХХ століття розвиток інформаційного суспільства є пріоритетним напрямом державної політики в провідних країнах світу. Практика і досвід багатьох країн показують, що в сучасних умовах світового розвитку соціального та економічного успіху досягають лише ті країни, які мають спеціально розроблені державні програми побудови інформаційного суспільства, інформатизації та залучення інвестицій та інноваційних високих технологій в економіку країни. До них належать такі країни як США, Німеччина, Великобританія, Швеція, Естонія та інші. Тому нехтувати досвідом цих країн у розвитку інформаційного суспільства і практикою розбудови електронного урядування не можна. Так як не можна і сліпо копіювати і переносити в українські реалії все те, що успішно працює у цих країнах. Україна має власну концепцію розвитку базових засад інформаційного розвитку суспільства і проходить свій шлях у його розбудові, але деякі моменти поетапного розвитку інформаційного суспільства та електронного самоврядування все ж таки необхідно враховувати.

Хотілось зупинитись на досвіді надання електронних послуг населенню в Естонії, яка зарекомендувала себе як успішний реформатор. Її досвід використовується в якості моделі в інших державах з перехідною економікою, тому, на наш погляд, може бути корисним і для України.

Естонія першою з республік колишнього СРСР пододала трансформаційний спад і в 1994 р. почала впевнено крокувати до економічного зростання. Пріоритетним напрямом у ліквідуванні бюрократичної паперової тяганини, яка вимагала від громадян спілкування з великою кількістю відомств, стало впровадження державного проекту «Електронна Естонія». Це потребувало уніфікації численних реєстрів і формування централізованої інформаційної бази, впровадження принципу «єдиного вікна», за якого всі послуги населенню надавалися за допомогою автоматизованих центрів обслуговування.

Розглянемо поетапні кроки створення нормативно-правового підґрунтя розвитку інформаційного суспільства в Естонії. У 1994-1995 роках почались перші кроки у розбудові та впровадженню проекту «Електронна Естонія. У 1996 році був прийнятий Закон про захист анкетних даних («The Personal Data Protection Act» (PDPA)), який був ратифікований Парламентом і введений у дію 19 травня цього ж року. Цей закон захищає фундаментальні права і свободи особи на захист її особистої інформації. PDPA розподіляє особисту інформацію на три групи: персональна інформація, приватна персональна інформація та таємна інформація [1]. У 1997 році затверджений Закон про бази даних та створення автоматизованих систем обробки інформації («The Databases Act», <http://www.esis.ee/ist2004/100.html>). Згідно із цим законом створюється реєстр баз даних, який окреслює необхідний для них ступінь захисту. 1998 рік відзначився створенням департаменту захисту даних. У 2000 році прийнятий Закон про реєстр населення, що є початком розбудови е-уряду. У грудні 2000 року вступив у силу Закон про цифровий підпис («The Digital Signatures Act» (DSA), <http://www.esis.ee/ist2004/101.html>). Цей законодавчий акт надає цифровому підпису таку ж юридичну силу, яку має підпис, зроблений від руки, і зобов'язує всі державні установи приймати до розгляду документи з цифровим підписом. У цьому ж році запроваджено мобільне паркування [3]. Система X-Road (X-Tee) X-Road (<http://www.ria.ee/26259>), яка запущена в грудні 2001 р. надає можливість зв'язку різних урядових баз даних між собою. Система дозволяє посадовим особам, фізичним і юридичним особам користуватися інформацією національних баз даних через Інтернет у межах їх ступеня доступу. Крім того, ця система надає можливість користування інформацією з різних баз даних одночасно. Середня кількість щомісячних запитів у системі X-Road вже перевищила 2,5 млн осіб. Кількість компаній і державних установ, що є користувачами цієї системи, сягнула 28300. У вересні 2006 р. X-Road включала 67 баз даних та 687 різних послуг. У 2003 році почав свою роботу Урядовий портал (<http://www.eesti.ee/rus/>). Він забезпечує єдиний доступ до необхідної інформації і сервісу (послуг). Він складається з двох секцій: інформаційної (що забезпечує практичну інформацію про права і обов'язки громадян, контакти з естонською владою та ін.) та громадської («The Citizen portal»), що дає змогу громадянам працювати з різноманітними національними базами даних, заповнювати апікаційні форми (заяви, анкети), підписувати і відправляти документи тощо. У травні 2004 року вступив у силу Закон про інформаційні послуги «The Information Society Services Act» (<http://www.legaltext.ee/text/en/X80043.htm>). Він здійснював забезпечення директиви ЄС - 2000/31/ЄС щодо визначення юридичних аспектів інформаційних послуг, зокрема у сфері комерції, електронної торгівлі на внутрішньому ринку. Закон про електронні комунікації «The Electronic Communications Act» вступив у силу 1 січня 2005 р. Цей закон покликаний забезпечити імплементацію нової європейської структури електронних комунікацій. Сучасна Естонська стратегія розвитку інформаційного суспільства будується відповідно до «European Information Society for growth and employment»

(<http://www.epractice.eu/document/2741>) та «eGovernment action plan» (www.epractice.eu/document/2725), що затверджено урядом Естонії, і залучає до своєї реалізації всі міністерства, державну канцелярію, наукові кола та інші організації. 2007 рік - Стратегія «Estonian Information Society Strategy 2013» (<http://www.epractice.eu/document/2722>). Основні принципи: інформаційне суспільство має розвиватися у співпраці між публічним (державним) та приватним сектором; інформаційне суспільство створене для всіх резидентів Естонії, де окрема увага має приділятися групам з особливими потребами, а також регіональному розвитку і місцевим ініціативам; гарантується захист естонської мови; має бути забезпечений захист основних прав громадян, анкетних даних, особистої інформації. За приблизними підрахунками, за період 2007-2013 рр. на розвиток інформаційного суспільства Естонії буде витрачено 136 млн євро (або 18,5-20,5 млн євро щорічно) [1,2].

Ще один цікавий крок, який був запроваджений естонським урядом це ідентифікації особи через національну eID Card. Користувачі порталу можуть заповнювати і подавати документи з електронним підписом, мають доступ до закритих для широкого загалу інформаційних баз, можуть здійснювати різноманітні операції з муніципальними та загальнодержавними органами державної влади. Підприємці, що користуються послугами порталу, ідентифікуються на основі інформації державного комерційного реєстру, що дозволяє їм мати доступ до відповідних бізнесових послуг [2,3].

Важливим елементом усієї інформаційної системи Естонії є EEBone (PeaTee) - широкополосна комунікаційна мережа між урядовими інституціями. Усі загальнодержавні й місцеві органи влади мають право, але не зобов'язані використовувати EEBone. Використання мережі фінансується централізовано з державного бюджету і є безкоштовним для клієнтів. На даний момент 21 тис. комп'ютерів підключені до EEBone-мережі і використовуються більш ніж 1300 загальнодержавними урядовими і місцевими установами й організаціями. З 2000 р. всі місцеві адміністрації мають доступ до глобальної мережі. З серпня 2000 р. естонський уряд працює в «безпаперовому режимі», тобто підготовка документів відбувається в електронному форматі. Засідання проходять раз на тиждень, причому будь-який житель республіки може спостерігати їх у режимі реального часу. Засідання тривають близько години [2].

Сьогодні для громадян Естонії повсякденною справою стало отримання е-послуг, які регулюються відповідно до законодавства про електронні бази даних. Естонські закони електронним процедурам надають рівний с «паперовими» статус.

У результаті здійснених заходів органи влади отримали електронний інструмент обслуговування населення (без відвідування відповідних закладів), за якого швидкість задоволення потреб громадян зросла у декілька разів.

Проаналізувавши досвід Естонії, можна визначити наступні позитивні моменти у наданні електронних послуг: цілодобовий зручний доступ для всіх користувачів, особливо осіб з обмеженими; соціальні виплати здійснюються завдяки електронним технологіям, та необхідна інформація й апікаційні форми заповнюються та надсилаються електронним шляхом; використання різних дистанційних каналів комунікації економить час та гроші; інформація акумулюється в одному місці, що дозволяє в повному обсязі задовольнити потреби споживачів; зменшення адміністративного навантаження, (електронні рахунки-фактури та документи не губляться, є доступними в будь-якому місці і будь-який час), легка форма заповнення бланків ліквідує наявність технічних помилок, прозорість у сфері державних закупівель створює сприятливі умови для бізнесу, е-послуги зменшують простір для корупції і збільшують довіру до органів влади.

Україна в своєму розвитку теж обрала шлях створення «електронної держави» шляхом запровадження електронного урядування, що дозволить досягти рівноваги інтересів держави, політичних організацій, суспільства та бізнесу. На нашу думку для України є цікавим система X-Road (X-Tee) та інформаційна система EEBone, так як певні електронні бази урядових структур вже створені та є законодавче підґрунтя. Але необхідно приділити величезну увагу до державної політики у забезпечення інформаційної безпеки України.

Список використаних джерел.

1. Васильєва Н.В. Досвід країн Прибалтики в наданні електронних послуг населенню / Н. В. Васильєва // Модернізація державного управління та європейська інтеграція України : матер. щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 25.04.2013) у 2-х т. / за наук. ред. Ю. В. Ковбасюка, К. О. Ващенко, С. В. Загороднюка. – К. : НАДУ, 2013. – Т. 1. – С. 54-56.

2. Зарубіжний досвід упровадження електронного урядування / авт. кол. : Т. Камінська, А. Камінський, М. Пасічник та ін.; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. С. А.Чукот. -К., 2008. - 200 с.

3. Estonia eGovernance leaflet in Russian of 2010 [Електрон. ресурс]– Режим доступу: <http://www.slideshare.net/priimagi/estonia-egovernance-leaflet-in-russian-of-2010>

ШАРКО ГАННА МИКОЛАЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПЕРЕДОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ВИБОРЦІВ

Запровадження сучасних інформаційних технологій для удосконалення ведення Державного реєстру виборців надзвичайно важливе завдання, на вирішення якого спрямовується зусилля органів ведення Реєстру.

А.А. Литвинюк у своїй статті надав чіткий перелік функцій комплексної системи захисту інформації та визначає технічні, програмні й організаційні заходи, за допомогою яких забезпечується виконання цих функцій. Їх аналіз дає підставу погодитись із висновками спеціалістів Служби розпорядника Державного реєстру виборців про високий ступінь надійності створеної системи інформаційної безпеки Реєстру [7, с. 18-20].

Запровадження Реєстру виборців дійсно стало суттєвим кроком, що наблизив нашу державу до розвинутих європейських демократій. Через два роки після введення автоматизованої інформаційно-телекомунікаційної системи «Державний реєстр виборців» у постійну (промислово) експлуатацію Реєстр надійно функціонує. Про це свідчить той факт, що Реєстр успішно пройшов тестування вже не одним виборчим процесом.

Один з найбільших державних реєстрів в Україні - Державний реєстр виборців (ДРВ) [1]. На сьогодні в базі даних Реєстру міститься понад 36 мільйонів 775 тисяч записів про виборців, з них майже 440 тисяч про виборців, які проживають або перебувають за межами України. В адресній підсистемі бази даних Реєстру акумульовано інформацію

про 346 тисяч 70 вулиць та понад 9 мільйонів будинків, що за умови відсутності в Україні електронного обліку населення, нерухомості, міграційних потоків є достатньо цінним напрацюванням (оскільки на магнітних носіях такі дані уніфіковано вперше).

Крім того, опрацьована Центральною виборчою комісією інформація є серйозним приводом замислитися над абсолютно не безневинною приблизністю в розрахунках чисельності громадян України. Виявлений мільйон віртуальних душ, які існують лише в уяві Держкомстату та в паперовій картотеці ДМС, є проблемою на державному рівні, оскільки будь-яка аналітика з такими похибками загрожує серйозними прорахунками при прийнятті доленосних для країни рішень.

АІТС Реєстру побудована за сучасною архітектурою «сервер баз даних- сервер додатків –тонкий клієнт». Фактично клієнтський рівень АІТС Реєстру функціонує з використанням веб-браузера (MS Internet Explorer 7.0 або вищої версії). Головна вимога – наявність підключення робочої станції за допомогою телекомунікаційної системи до відповідного веб-серверу в Службі розпорядника Реєстру. Інформаційний обмін між рівнями АІТС Реєстру забезпечується за допомогою захищеного протоколу HTTPS.

На загальне визнання, у тому числі фахівців компанії ORACLE, використання при розробці програмного забезпечення АІТС Реєстру технологій і засобів системи управління базами даних Oracle Database Enterprise Edition не має аналогів у світовій практиці.

Відтак гострота проблеми захисту інформації обумовила нагальну необхідність у забезпеченні новоствореного АІТС Реєстру засобами захисту даних. Фахівцями Служби розпорядника реєстру у взаємодії з Держспецзв'язку побудовано вискоєфективну комплексну систему захисту інформації (далі КСЗІ), а також здійснюються заходи щодо її функціонування та підтвердження відповідності вимогам нормативним документам із технічного захисту інформації.

Засоби програмного, технічного та криптографічного захисту інформації, які використовуються при функціонуванні КСЗІ АІТС Реєстру, виконують функції захисту інформації при передаванні відкритими каналами зв'язку; аутентифікації; керування захистом; моніторингу загроз безпеки; міжмережевих екранів та систем виявлення вторгнень; антивірусного захисту. Технічною основою побудови захищеної АІТС Реєстру стали мережеві пристрої Cisco ISR 2811 з інтегрованим модулем криптографічного захисту інформації Cisco NME Ukraine VPN, розміщені у всіх точках доступу.

Однак, якщо брати ведення Державного реєстру виборців, то з прийняттям закону «Про Державний реєстр виборців», та Постанови «Про затвердження Концепції Єдиної інформаційно-аналітичної системи «Вибори», то жодного технічного нововведення в цю сферу суспільних відносин зроблено не було. Тому перспективи для цього є. Наприклад, держава може на рівні закону закріпити електронне голосування. Така система працює в США з 2000 року, а в Бразилії подібна система діє з 1996 року і Естонії з 2007 року. Американські спеціалісти впевнені, що застосування виборчих Інтернет-технологій буде стимулювати розвитку самої мережі а також виведе спілкування в кандидати на посади у віртуальний простір, чим заохотить голосувати молодь [3].

Список використаних джерел.

1. Про Державний реєстр виборців. Закон України від 22.02.2007 № 698-V [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/698-16>
2. Постанова КМУ № 943-2007-п від 18.07.2007 «Деякі питання утворення органів (відділів) ведення та регіональних органів (відділів) адміністрування Державного реєстру виборців». Кабінет Міністрів України; Постанова від 18.07.2007 № 943
- Готун А. М. Використання нових інформаційних технологій у виборчому процесі: світовий досвід і практика застосування в Україні. Філософія. Політологія. 89-90/2008)
3. Державний реєстр виборців – крок до нової якості суспільного буття в Україні. ВІСНИК 33 Центральної виборчої комісії №2 (21) 2011
4. Жовтяк Є. Д. Реформа виборчого законодавства: від слів до діла. Чому в Україні назріло питання Виборчого кодексу і яким він має бути: Законопроект і коментар / Жовтяк Є. Д. – К. : Видавничий Центр «Просвіта», 2003. – 312 с.
5. Комплексна система захисту інформації в автоматизованій інформаційно-телекомунікаційній системі «Державний реєстр виборців». – 2009 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cvk.gov.ua/metod/>
6. Литвинюк А. А. Основи інформаційної безпеки. Комплексна система захисту інформації: структура, встановлення та підтримання функціонування. Порядок доступу до автоматизованої інформаційно-телекомунікаційної системи «Державний реєстр виборців» / А. А. Литвинюк // Вісник Центральної виборчої комісії. – 2008. – № 4 (14). – С. 18–21.
7. Усенко-Чорна Ж. І. Державний реєстр виборців – якісно новий крок до демократичних виборів / Ж. І. Усенко-Чорна // Вісник Центральної виборчої комісії. – 2007. – № 1 (7). – С. 26–31.

ШАРШАТКІН ДАНИЛО ЮРІЙОВИЧ

начальник відділення відділу зв'язку військової частини А-2571 (Одеська область)

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ СИСТЕМИ ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕХАНІЗМ В СИСТЕМАХ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Актуальність теми визначається, в першу чергу, тим, що вона відповідає закону України від 9 січня 2007 року № 537-V «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» [1].

Сучасний розвиток інформаційних технологій і проникнення їх в усі сфери інформаційного суспільства не залишає в остронь питання оптимізації механізмів у сфері державного управління. По всьому світу органи державної влади впроваджують нові технології, які сприяють реалізації таких першочергових цілей сучасного управління, як відкритість, прозорість, підзвітність, залучення громадян до процесів управління і демократії. Відомості про розподіл бюджетних коштів та про витрати, дані про продуктивність праці, судові процедури, а також інші офіційні документи, створені державними структурами що зберігаються у них, тепер доступні суспільству через інтернет [4].

Інтелектуалізація систем управління дозволяє забезпечити оптимізацію параметрів і характеристик елементів мережі, сумісність мережевого обладнання, прогнозування роботи інтелектуальних систем, облік динаміки процесів регулювання.

Прийняття рішень має ґрунтуватися на реальних даних про об'єкт управління. Така інформація зазвичай зберігається в оперативних базах даних OLTP-систем. У основі концепції OLAP - лежить принцип багатовимірної представлення даних.

Багатовимірне концептуальне уявлення є найбільш природним поглядом керуючого персоналу на об'єкт управління. Воно являє собою множину перспектив, що складається з декількох незалежних вимірювань, уздовж яких можуть бути проаналізовані певні сукупності даних. Одночасний аналіз по декількох вимірах даних визначається як багатовимірний аналіз. Кожен вимір включає напрямки консолідації даних, що складаються з серії послідовних рівнів узагальнення, де кожен вищестоящий рівень відповідає більшою мірою агрегації даних по відповідному вимірюванню. Так, вимірювання Виконавець може визначатися напрямком консолідації, що складається з рівнів узагальнення «орган управління - підрозділ - відділ - службовець». Вимірювання Час може навіть включати два напрямки консолідації - «рік - квартал - місяць - день» і «тиждень - день», оскільки відлік часу по місяцях і по тижнях несумісний. У цьому випадку стає можливим довільний вибір бажаного рівня деталізації інформації по кожному з вимірів [2].

OLAP-системи, самою ідеологією своєї побудови призначені для аналізу великих обсягів інформації, дозволяють подолати обмеження традиційних інформаційних систем. Застосування OLAP-систем в органах державної влади дозволяють:

- інтегрувати дані різних інформаційних систем, створивши єдину версію правди;
- проектувати нові звіти декількома кліками миші без участі програмістів;
- у реальному часі аналізувати дані по будь-яким категоріям і показниками на будь-якому рівні деталізації;
- виробляти моніторинг і прогнозування ключових показників.

Інформаційна взаємодія повинна здійснюватися з використанням інформаційних і комунікаційних технологій - транзакційного обміну даними між окремими інформаційними системами.

OLTP (Online Transaction Processing) - обробка транзакцій в реальному часі. OLTP-система це інформаційна системи, орієнтована на обробку невеликих за розмірами і складності транзакцій, що йдуть великим потоком. OLTP-системи призначені для введення, структурованого зберігання та обробки інформації (операцій, документів) в режимі реального часу. Додатки-OLTP, як правило, автоматизують структуровані, завдання обробки даних що повторюються, такі як введення замовлень [3].

Самі транзакції є досить простими, але проблеми полягають у тому, що таких транзакцій дуже багато, виконуються вони одночасно і при виникненні помилок транзакція повинна відкотитися і повернути систему в стан, в якому та була до початку транзакції. Практично всі запити до бази даних в OLTP- додатках складаються з команд вставки, оновлення та видалення. Запити на вибірку в OLTP-системах, в основному, призначені для надання користувачам вибірки даних з різного роду довідників. Оскільки більша частина запитів відома заздалегідь ще на етапі проектування системи, то критичним для OLTP-додатків є швидкість і надійність виконання коротких операцій оновлення даних [2].

Взагалі, OLTP системи проектуються, налаштовуються і оптимізуються для виконання максимальної кількості невеликих транзакцій за короткі проміжки часу. Як правило, великої гнучкості тут не потрібно, і найчастіше використовується фіксований набір надійних і безпечних методів введення, модифікації, видалення даних і випуску оперативної звітності. Основним показником ефективності є кількість транзакцій, що виконуються за секунду. Іншою важливою характеристикою OLTP-системи є час відповіді на запит. Для задоволення таких потреб на рівні архітектури даних вдаються до сильної нормалізації. Зазвичай аналітичні можливості OLTP-систем сильно обмежені (або взагалі відсутні), так як виконання складних аналітичних запитів суперечить концепції швидкої роботи в реальному часі.

Найбільший інтерес у системах підтримки прийняття рішень представляє інтелектуальний аналіз даних, оскільки він дозволяє провести найбільш повний і глибокий аналіз проблеми, дає можливість виявити приховані взаємозв'язки, прийняти найбільш обґрунтоване рішення.

Інтелектуальний аналіз даних (Data Mining) - це процес підтримки прийняття рішень, заснований на пошуку в даних схованих закономірностей (шаблонів інформації). При цьому накопичені відомості автоматично узагальнюються до інформації, яка може бути охарактеризована як знання [3].

Важливою особливістю Data Mining є нестандартність і неочевидність розшукуваних шаблонів. Іншими словами, засоби Data Mining відрізняються від інструментів статистичної обробки даних і засобів OLAP тим, що замість перевірки заздалегідь передбачуваних користувачами взаємозв'язків між даними, вони на підставі наявних даних здатні самостійно знаходити такі взаємозв'язки, а також будувати гіпотези про їх характер.

Сьогодні впровадження інтелектуальних систем у діяльність органів державного управління є першочерговим питанням. В останні роки ми спостерігаємо стійке зростання інтересу державних структур до аналітичних рішень. Звичайно, держсектор у цьому сенсі дещо відстає від комерційного. Тим не менш, в державних структурах з'являються перші елементи електронного уряду, планується електронний документообіг, налагоджується процес міжвідомчого електронної взаємодії. Багато органів державної влади вже впритул підійшли до вирішення завдань більш високого рівня - аналітичних. Це завдання стає все більш актуальною, оскільки зараз йде реформа по зміні старої моделі державного управління на нову, спрямовану на розвиток програмно-цільових методів управління, орієнтованих на результат.

Список використаних джерел.

1. Верховна рада України: офіційний сайт [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
2. Деордица Ю.С. Интеллектуальные системы поддержки принятия решений Учебно-методическое пособие для студентов заочной формы обучения. – Луганск: ВГУ, 2005. – 64 с.
3. Ильин Н.И. Развитие систем специального информационного обеспечения государственного управления / Н.И.Ильин, Н.Н.Демидов, П.Н.Попович. – М.: Медиапресс, 2009. – 229 с.
4. Орлов О. В. Інноваційні процеси в державному управлінні: монографія / О. В. Орлов. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2012. – 196 с.

УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ В ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ

БЕЗВЕРХНЮК ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА

*завідувач кафедри управління проектами
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д. держ. упр., професор*

ПАРТНЕРСЬКА МЕРЕЖА ЯК ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ФОРМА ДЕРЖАВНОГО МЕХАНІЗМУ ПРОЕКТНОГО УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ

Державний механізм проектного управління регіональним розвитком, як регламент дій суб'єктів регіонального врядування в процесі розроблення та реалізації проекту регіонального розвитку у межах його життєвого циклу, має забезпечити ефективність управління системою взаємовідносин між державними і недержавними інститутами. На сьогодні, для даної системи взаємовідносин характерна послідовна еволюція їх видів – від взаємодії до співробітництва і партнерства.

Партнерство – вид взаємодії, що передбачає формалізацію відносин на основі укладення договорів між конкретними організаціями для реалізації конкретних цілей. У документах ООН під партнерствами розуміють «добровільні і засновані на співробітництві взаємовідносини між різними суб'єктами, як представляють державу, так і не пов'язані з нею, при яких всі учасники домовляються спільними зусиллями досягати спільної мети або виконувати конкретну задачу і спільно долати несприятливі фактори, нести спільну відповідальність, надавати на взаємній основі ресурси і знання і користуватися досягнутими результатами» [1]. Майкл Уорнер і Пол Грінер, автори доповіді по МСП, опублікованого Глобальним партнерством в ім'я знання (Global Knowledge Partnership, GKP), пропонують дещо інше, більш конкретне визначення: «союз між сторонами, що представляють уряд, бізнес, громадянське суспільство, у якому стратегічно об'єднуються ресурси і здібності кожної сторони з метою відповіді на ключові виклики як інструменту, що сприяє сталому розвитку, і яке засноване на засадах розподілу ризиків, витрат і загальної користі» [2].

Основою партнерства є компроміс інтересів, за яким досягається максимальна реалізація інтересів суб'єктів шляхом формування партнерської мережі (координація дій, об'єднання ресурсів, обмін інформацією) між суб'єктами. Прикладом інституціоналізації даної форми взаємодії є інститути соціального партнерства, державно-приватного партнерства, стратегічного партнерства, громадсько-державного партнерства.

Партнерство є найефективнішою інституціональною формою взаємовідносин суб'єктів реалізації проектів регіонального розвитку завдяки її ґрунтуванню на засадах компромісу інтересів та об'єднання ресурсів.

Інституціональна форма відтворює/відображає державний механізм проектного управління як публічний інститут – об'єднання різних груп дійових осіб публічної політики, кожна з яких переслідує власну ціль. Відповідно, нормальне функціонування державного механізму обумовлюється не тільки раціональністю організаційно-оформленої системи інституцій, але й врахуванням потреб та інтересів суб'єктів проектної діяльності, забезпеченням їх узгодженості на основі пошуку компромісу, що й визначає публічний формат державного механізму проектного управління регіональним розвитком. Характерною ознакою інституціональної форми є забезпечення ефективної взаємодії між усіма дійовими особами та залучення заінтересованих сторін до реалізації проекту.

Мережевий підхід до проектного управління регіональним розвитком є способом організації управлінської практики, який передбачає певну відмову від структурно-функціонального підходу (ієрархічних асиметричних структур, для яких характерна деяка нерівність – розвиток одних відбувається за рахунок других), та орієнтований на використання інших базових ресурсів – інформації та технології (знань).

Концепція партнерських мереж володіє низкою характеристик, що дозволяють розглядати її як альтернативну ринку й вертикальній ієрархії моделі публічного управління. По-перше, мережі являють собою таку структуру публічного управління, котра зв'язує державу та громадянське суспільство [3]. По-друге, партнерська мережа формується для вироблення узгоджень в процесі обміну наявними у акторів ресурсами. Між учасниками мережі існує ресурсна

залежність [4]. По-третє, всередині мережі існує загальний публічний інтерес [5]. По-четверте, суб'єкти мережі для прийняття управлінських рішень не вибудовують деяку ієрархію з точки зору владних повноважень, а володіють рівними правами у формуванні сумісного рішення. Тобто спостерігаються не вертикальні, а горизонтальні відносини [6]. По-п'яте, мережа являє собою договірну структуру, що складається з набору контрактів, виникаючих у результаті узгодження правил комунікацій.

Отже, партнерські мережі – це особлива культура консенсусу – система державних і недержавних інституцій, які взаємодіють між собою з метою досягнення загального узгодження по зацікавленому для всіх питанні.

На нашу думку, *партнерська мережа як інституціональна форма державного механізму проектного управління регіональним розвитком* – це формалізація (створення системи норм і правил, регламентуючих формат, процеси, процедури) взаємовідносин між учасниками проектного управління і заінтересованими сторонами регіонального розвитку на основі договорів (угод, контрактів) стосовно здійснення спільної діяльності, направленої на досягнення конкретної цілі.

Слід зазначити, що партнерська мережа як інституціональна форма має два прояви:

- статичний – структура мережі, що обумовлено інституціональним контекстом;
- динамічний – мережеві взаємодії, як організований обмін, що характеризуються циклічним характером.

Структура мережі – це комплекс взаємопов'язаних вузлів (центрів активності), які формують певні шари взаємодії учасників мережі відповідно до загальної цілі. Різні шари знаходяться у тісному взаємозв'язку. Учасники мережі можуть бути включені до кількох шарів, що призводить до їх об'єднання. В системі проектного управління регіональним розвитком структура мережі має щонайменше три шари, які визначають рівні управління: стратегічний, проектний, оперативний.

На різних рівнях проектного управління можуть виникати різні партнерські відносини, але всі вони мають бути формалізованими у межах єдиних «правил гри», які повинні бути законодавчо визначеними.

Форма і види партнерських відносин між суб'єктами мережі визначаються комплексом інституціональних функцій, що забезпечують життєздатність державного механізму проектного управління регіональним розвитком. Ініціювання партнерської мережі прерогатива органів публічної влади, адже вони діють в публічних інтересах і визначають режими взаємодії з заінтересованими сторонами шляхом розроблення нормативних документів. Так як інформація є одним з головних ресурсів партнерської мережі, «єдине вікно» - місце контакту для всіх агентів мережі, має бути створено на сайті відповідального за реалізацію проекту органу влади.

Список використаних джерел.

1. United Nations (2003). Enhanced cooperation between the United Nations and all relevant partners, in particular the private sector : [Electronic resource] : Report of the Secretary-General. A/58/150. – Access mode: www.undp.org/docs/GA%2058%20227.doc
2. Global Knowledge Partnership (2003). Multi-Stakeholder Partnerships. Issue Paper : [Electronic resource]. – Access mode : www.globalknowledge.org
3. Comparing Policy Networks. Labor Politics in the US, Germany and Japan / D. Knoke, F. Pappi, J. Broadbent, Y. Tsujinaka. – N.Y. : Cambridge University Press, 1990. – 274 p.
4. Hakanson H. The Network as a Governance Structure: Interfirm Cooperation Beyond Markets and Hierarchies / Hakanson H., Johanson J. // Organizing Organizations [N. Brunsson, J. Olsen (eds.)]. – Bergen : Fagbokforlaget, 1998. – P. 46–54.
5. BÖrzel T. Organization Babylon – on the Different Conceptions of Policy Networks / T. BÖrzel // Public Administration. – 1998. – Vol.76. – № 2. – P. 264–276.
6. Peters G. Governance Without Government? Rethinking Public Administration / G. Peters // Journal of Public Administration: Research and Theory. – 1998. – Vol.8. – № 2. – P. 31–33.

АЗАРОВА ІРИНА БОРИСІВНА

*здобувач кафедри Бізнес-адміністрування та корпоративної безпеки
Міжнародного гуманітарного університету*

АНАЛІЗ СТЕЙКХОЛДЕРІВ ІНВЕСТИЦІЙНО-БУДІВЕЛЬНИХ ЖИТЛОВИХ ПРОЕКТІВ

Теорія стейкхолдерів, або теорія зацікавлених сторін, отримала інтенсивного розвитку у сучасному проектному управлінні та стратегічному менеджменті. Вона є одним з теоретичних напрямів, що формує та пояснює стратегію управління проектом або розвитку компанії під впливом інтересів зацікавлених в її діяльності сторін, тобто стейкхолдерів (від англ. Stakeholder).

Якщо у стратегічному менеджменті теорія стейкхолдерів дещо більше розвинена та активно застосовується у вигляді «стейкхолдер-менеджменту», то у проектному менеджменті зараз вона знаходиться на початку становлення. Серед дослідників теорії стейкхолдерів слід відзначити таких вчених, як П. Гомез, І.Б. Гурков, С. Майлз, М.І. Рич, В.В. Санін, К. Сколз, Б. Холцер. Цікаві методики аналізу стейкхолдерів запропонували, зокрема, В.В. Грабарь, А. Менделов, Р. Мітчелл, Г. Саваж, Т.Г. Фесенко. Проте, такі методики розглянуті переважно для застосування у стратегічному менеджменті [1,2], а здійснення аналізу інтересів стейкхолдерів пропонується на базі суто фінансових аспектів бізнесу [3]. Перенесення таких методик у проектний менеджмент потребує доопрацювання.

Далі пропонується спосіб аналізу стейкхолдерів, що виконується у шість етапів:

- 1) визначення кола учасників проекту, зацікавлених осіб та їх інтересів у проекті;

- 2) визначення показників проекту, за якими стейкхолдер має інтереси, наприклад вартість квадратного метру, поверховість житла, площа квартири та ін.;
- 3) визначення ступеню впливу кожного учасника на проект у зворотній шкалі від 10 (не впливає) до 1 (впливає дуже суттєво) балів;
- 4) визначення позиції стейкхолдера від 1 (протидійна) до 10 (підтримуюча) бала;
- 5) визначення готовності стейкхолдера до співпраці від 1 (не контактний) до 5 (активно співпрацюючий);
- 6) оцінка стабільності позиції стейкхолдера протягом реалізації проекту від 1 (змінна позиція) до 5 (стабільна позиція).

Отримання інформації про стейкхолдерів можливе різними методами, але всіх їх варто розділити на прямі – коли інформація отримується безпосередньо від її джерела, (опитування стейкхолдерів, громадські слухання та ін.); та непрямі – коли інформація отримується у «віддзеркаленій» формі (оцінки експертів, статистичні аналізи та ін.).

Перший метод є пріоритетним. Другий метод через меншу точність та суб'єктивні викривлення інформації використовується, коли немає можливості скористатись першим.

Отриману по кожному стейкхолдеру вищевказаними методами інформацію представлено на рис. 1 у вигляді пелюсткової діаграми із нанесенням зон інтересів стейкхолдерів. Межі зон можливо визначати методом експертних оцінок для кожного проекту індивідуально.

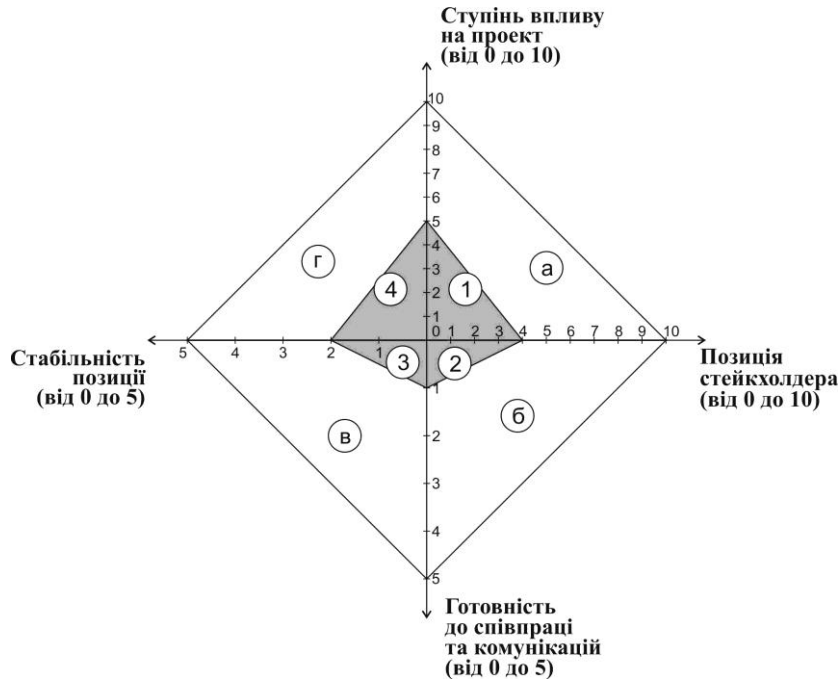

Рис. 1. Пелюсткова діаграма аналізу інтересів стейкхолдерів

Дана діаграма допомагає чіткіше окреслити позицію стейкхолдера щодо показника проекту за зоною його інтересів, та визначити стратегію формування цілей проекту та напрямку його реалізації відповідно інтересам стейкхолдерів. Інформація щодо позиції стейкхолдера та стратегії взаємодії із ним наведена у табл. 1.

Таблиця 1

Стратегії поведінки із стейкхолдерами відповідно їх зоні інтересів до умовного показнику проекту

Зона інтересів	Характеристика	Стратегія
1	2	3
Зона 1+2 у поєднанні з іншими	Протидійна, впливова неконтактна позиція, стабільна	За значної кількості таких стейкхолдерів розглядається зміна показнику проекту відповідно вимогам
Зона 2+3 у поєднанні з іншими	Протидійна, неконтактна, нестабільна слабка позиція	Відстежування можливості зміни впливу та позиції
Зона 3+4	Підтримуюча, впливова, неконтактна, нестабільна позиція	Відстежування можливості зміни позиції
Зона 1+4	Протидійна, впливова стабільна позиція, контактна	Переконання до підтримуючої позиції, якщо неможливо - за значної кількості таких стейкхолдерів розглядається зміна показнику проекту відповідно вимогам
Зона 1 у поєднанні з іншими	Протидійна, впливова позиція, контактна, стабільна	Переконання до підтримуючої позиції, якщо неможливо - за значної кількості таких стейкхолдерів розглядається зміна показнику проекту відповідно вимогам
Зона 2 у поєднанні з іншими	Протидійна неконтактна позиція, не впливова, не стабільна	Відстежування можливості зміни позиції та впливу
Зона 3 у поєднанні з іншими	Нестабільна неконтактна позиція, слабка підтримка	Відстежування можливості зміни позиції

Зона 4 у поєднанні з іншими	Нестабільна впливова підтримуюча контактна позиція	Партнерство, відстежування можливості зміни позиції
Зони А+Б+В+Г	Підтримуюча, стабільна контактна позиція середнього впливу	Партнерство

Підсумовуючи наведені дані таблиці 1, необхідно зауважити, що некомфортною для показника проекту є зона 1 у її поєднаннях. Вона потребує перегляду показника проекту з відповідним моніторингом змін позицій інших стейкхолдерів. Якщо інтереси інших стейкхолдерів змінює показник, то показник у проекті може бути замінений без перешкод на більш доцільний. Якщо позиції одного або кількох стейкхолдерів змінилися на протидійні і потрапили до зони 1, то виявлено зону конфлікту інтересів стейкхолдерів.

Наведений метод аналізу стейкхолдерів дозволяє оцінити інтереси зацікавлених проектом сторін не лише у фінансових показниках, а й у будь-яких інших. Також він дозволяє виявити конфлікти інтересів між стейкхолдерами та невідповідності цілей проекту інтересам стейкхолдерів. Методика встановлення балансу інтересів у випадку виявлення таких конфліктів потребує подальшого опрацювання.

Список використаних джерел.

1. Mitchell R.K., Agle B.R., Wood D.J. Toward a Theory of Stakeholder Identification and Salience: Defining the Principle of Who and What Really Counts. // Academy of Management Review. - 1997. - Vol. 22, № 4. - P. 853-888.
2. Savage G.T., Nix T.W. Whitehead and Blair. Strategies for Assessing and Managing Organizational Stakeholders // Academy of Management Executive. - 1991. - Vol. 5, №2. - P. 61-75.
3. Санин В.В. Баланс и конфликт финансовых и экономических интересов стейкхолдеров в корпоративной стратегии холдинга: автореф. дис. на соиск. учен. степ. к.э.н.: Спец. 08.00.10.; СПбГУЭФ. Спб., 2011. - 25 с.

БОЙКО ВАЛЕРІЯ АНАТОЛІЙВНА

*слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України,
старший викладач кафедри землевпорядного проектування ОДАУ*

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ У ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ ДЛЯ ІНФРАСТРУКТУРНИХ ПРОЄКТІВ

Актуальність управління проектами в публічній сфері полягає в використанні методів управління життєвим циклом проектів загальнодержавного напрямку, які спрямовані на розв'язання публічних проблем.

Управління проектами у публічній сфері – це процес інституалізації у програмно-цільовий комплекс способів втручання державних органів влади чи органів місцевого самоврядування у соціальну дійсність.

Процеси управління проектами та процеси створення продукту підрозділяють на п'ять груп:

- процеси ініціалізації проекту;
- процеси планування;
- процеси виконання;
- процеси контролю;
- процеси закриття

Управління проектним циклом – це управлінська діяльність щодо прийняття рішень упродовж життєвого циклу проекту через визначення і досягнення запланованих цілей.

Згідно з моделлю реалізації проектів у публічній сфері [4] процеси управління проектом утворюють проектний цикл, який складається з шести етапів:

- програмування;
- ідентифікація;
- формулювання;
- фінансування;
- впровадження;
- оцінювання та аудит

Однією з частин управління проектами у публічній сфері є інфраструктурні проекти [3], які мають загальнодержавне значення.

Наприклад, в Україні на даний час дуже складна обстановка в інфраструктурних галузях. Інфраструктурні галузі не розвиваються, мають великий фізичний та моральний знос об'єктів, що в значній мірі обмежує втілення прогресивних технологічних та інституційних змін в економіці.

До інфраструктурних проектів відносяться проекти, які зв'язані з забезпеченням населення держави енергетическими ресурсами, питною водою, транспортом, утилізацією відходів та з забезпеченням охорони здоров'я.

Виробнича інфраструктура країни експлуатується ще с радянського часу, більше ніж 70% малих населених пунктів не мають питної води, яка відповідає нормативам, мали річки та лимани забруднені. Однак на потребу суспільства о поліпшенні інфраструктури та екологічного стану малих населених місць уряд України на протязі

останніх 10 років прийняв низку законів щодо поліпшення та реконструкцію об'єктів інфраструктури та запровадження дій щодо екологічної безпеки населення України [1;2].

Однак прийняті закони щодо інфраструктурних проектів [1;2], не працюють. Причина полягає в тому що ці проекти мають тільки дві фази етапу проектного циклу з шести: ініціалізація проекту (є проблема та ціль); процеси планування (прийняття закону).

Однією з актуальних проблем Одеської області є проблема пов'язана з лиманами – Куяльницьким та Тилігульським. Окрім проблем з висиханням, які викликані зміною клімату та антропогенною дією, існує проблема забруднення берегів лиманів відходами. Для вирішення цієї проблеми я пропоную використовувати методiku розробки проектів згідно з етапами проектного циклу.

1 етап - програмування

Основні завдання :

1. Визначення основних заінтересованих осіб проекту.
2. Визначення і аналіз пріоритетної проблеми (обмеження й можливості розвитку). Розробити «Дерево проблем».
3. Визначити цілі розвитку, які стосуються встановлених пріоритетів проблем/обмежень. Розробити «Дерево цілей».

2 етап - ідентифікація

Основні завдання :

1. Організування консультацій з заінтересованими особами.
2. Визначення ідеї проекту, яка узгоджується з пріоритетами розвитку регіону, країни.
3. Визначення мети та цілі проекту.
4. Оцінка якості проекту (актуальність, ефективність та належне управління).

3 етап - формулювання

Основні завдання :

1. Розробка графіку робіт проекту.
2. Планування ресурсів і витрат.
3. Розробка бюджету проекту.

4 етап - фінансування

Усі процеси цього етапу проектного циклу здійснюються інвестором (фінансовим комітетом).

5 етап – впровадження

Основні завдання :

1. Забезпечення виконання запланованих результатів та цілей проекту.
2. Управління наявними ресурсами.
3. Моніторинг та складання звітів про хід виконання робіт.
- 4.

6 етап - оцінювання та аудит

Основні завдання :

1. Визначення теми для оцінювання.
2. Розробка процесу оцінювання.
3. Відбір підрядника для проведення оцінювання
4. Забезпечення підготовки оціночних звітів

Висновок: При використанні методик управління проектним циклом в публічній сфері ми маємо можливість ефективного впровадження та реалізацію інфраструктурних проектів та втілення їх в життя.

Список використаних джерел.

1. Закон «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки». – К. ВВР, 2000, N 47, 405 с.
2. Закон України «Про питну воду та питне водопостачання» . – К. ВВР, 2002, N 16, 112 с.
3. Измалкова С.А. и др. Управление инфраструктурными проектами: Учебное пособие. – Орел: «Госуниверситет УНПК», 2012. - 171 с.
4. Чемерис А. Розроблення та управління проектами у публічній сфері Практичний посібник. – К. ТОВ «Софія-А», 2012. – 80 с.

БОЙКО ТЕТЯНА ПАВЛІВНА

*головний спеціаліст відділу координації наукових досліджень та інформаційно-аналітичної роботи
ОРІДУ НАДУ при Президентові України.*

ДЕРЖАВНЕ АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ: ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АПАРАТ

Після кількох років динамічного економічного зростання Україна постає перед необхідністю вирішення низки нагальних економічних проблем, чільне місце серед яких посідає глобальна економічна криза. Саме вона є причиною спаду виробництва, зростання безробіття, зменшення доходів населення. Протистояти цьому вкрай негативному явищу

держава зможе лише за умови ефективних та продуманих дій держави щодо антикризового управління. Досягнення стійкого економічного зростання й забезпечення добробуту населення багато в чому визначається ефективністю.

Вагомий вплив кризових явищ на економічну та соціальну стабільність у країні зумовлює важливість дослідження державного антикризового управління. Дослідженню й розвитку загальної теорії та практики формування й функціонування механізмів державного антикризового управління відводилось значне місце в багатьох працях відомих українських і зарубіжних учених, зокрема Г.Базарова, А.Гальчинського, В.Геєця, А.Грязьової, Дж. Кейнса, М.Кондратьєва, В. Пілюшенко, О. Поважного, С.Поважного, Ю.Яковця. Останніми роками проблеми державного антикризового управління досліджують відомі зарубіжні та українські вчені О. Власюк, О. Колос, О.Лапко, Л.Лігоненко, І.Лукінов, В. Мединський, І. Михасюк, П. Пашута, А.Пересада, А.Пушкар, Л.Федулова та ін. Наукою накопичено багатий досвід, що дає змогу охарактеризувати основні інструменти державного антикризового управління, визначити масштаби наслідків економічної кризи, можливості державних і регіональних органів влади щодо управління кризовими явищами в економіці країни [1, с. 4].

У сучасних умовах вирішення проблеми державного антикризового управління набуває першочергового значення. Однак дії держави щодо розробки механізму антикризового управління повинні враховувати те, що вплив глобальної кризи на економіку України має свою специфіку [2, с. 117].

Перш за все, необхідно проаналізувати значення основних термінів і понять та цілей антикризового управління для розкриття їх глибинного змісту.

Поняття «криза» – одне з найбільш складних, яке має багато змістових відтінків інтерпретацій та сутнісних характеристик. Цей термін походить від грецького «*krisis*» - різкий перелом, тяжкий перехідний стан, крайня точка падіння, гостра нестача, невідповідність.

У XVII-XVIII століттях поняття кризи почало застосовуватися і щодо процесів, які відбуваються в суспільстві (військові, політичні тощо).

В сучасній науковій літературі існують різноманітні пояснення сутності кризових процесів, феномену їх виникнення та розгортання.

Терміни «антикризове управління», «антикризова політика» ввійшли до вжитку у науковій літературі порівняно недавно. Вважається, що причина їх появи – це реформування економіки.

«Антикризова політика» – це чітко скоординовані дії щодо виходу з кризи, із урахування принципів антикризового управління, розроблення відповідного законодавства та інших підзаконних актів та розроблення антикризової стратегії.

Антикризове управління є таким типом управління, яке орієнтоване на своєчасне реформування економіки, оцінку, прогноз, діагностику процесів у діяльності підприємства, галузі, регіону, держави. Ускладнення управління як одна з тенденцій його розвитку передбачає підвищення можливості прогнозувати виникнення кризи і готовності її подолати [2, с. 108].

Поняття «механізм державного антикризового управління» – це сукупність способів організації економічних відносин, які застосовує держава з метою забезпечення сприятливих умов для економічного й соціального розвитку.

Цілями функціонування механізму державного антикризового управління є економічна й соціальна стабільність, зміцнення існуючого ладу всередині країни та за кордоном, адаптація його до умов, що змінюються.

Список використаних джерел.

1. Гончарова Т.А. Механізми державного антикризового управління в регіонах на основі інноваційного розвитку: Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління. – К.: 2009. – 29 с.

2. Сапа Н.В. Теоретико-методологічні засади механізму антикризового державного управління / Н.В. Сапа // Гуманітарний вісник ЗДІА. – Серія: Філософія. – Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2009. – Вип. 38. – С. 106-116.

ВИШНЕВСЬКА ВІОЛЕТТА МИХАЙЛІВНА

доцент кафедри управління проектами ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.т.н., доцент

КУБРАК ОЛЕКСАНДРА ОЛЕГІВНА

старший викладач кафедри української та іноземних мов ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ФАНДРАЙЗИНГ ЯК ЗАЛУЧЕННЯ ДОДАТКОВИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ ПІДТРИМКИ СОЦІАЛЬНО ЗНАЧУЩИХ ІНІЦІАТИВ

Зростання ролі громадянського суспільства, а також благодійних організацій, які здатні допомогти державі у вирішенні соціальних проблем громадян та підтримці науково-дослідних робіт і проектів, сприяє розвитку фандрайзингу в Україні як інструменту пошуку джерел ресурсів [1].

Актуальним на сьогодні є вміння знаходити необхідні фонди, пробудити інтерес до свого проекту, презентувати його, чітко сформулювати заявку, розробити програму заходів для залучення додаткових ресурсів на втілення програм, проектів та дослідних робіт. Вирішенню даних питань, а також забезпеченню розвитку і ефективної діяльності некомерційних і громадських організацій сприяє впровадження фандрайзингу як пошуку джерел фінансування в практику роботи неприбуткових підприємств і організацій. Одним із основних завдань в забезпеченні розвитку некомерційних та громадських організацій – це розробка та реалізація різноманітних стратегій залучення інвестицій, зокрема соціальне партнерство з органами влади.

Термін фандрайзинг походить від англійського fundraising (fund - кошти, фонд; raising – залучення коштів, ресурсів) [4]. Фандрайзинг – це професійна діяльність щодо мобілізації фінансових та інших ресурсів з різноманітних джерел для реалізації соціально значущих і науково-дослідних неприбуткових проектів, яка вимагає спеціальних знань

та навичок фандрайзера, що можуть вплинути на прийняття позитивного рішення донора. Суб'єктами фандрайзингової діяльності є неприбуткові організації, які займаються пошуком джерел фінансування та збором коштів для реалізації проектів. Основними завданнями фандрайзингу є: залучення ресурсів для реалізації цільових програм; аналіз ефективності діяльності організації; накопичення нових ідей для реалізації майбутніх програм; підвищення іміджу організації та зміцнення довіри громадськості до неї; інформування та просвіта громадськості щодо проблем, які вирішує організація.

В 2001 році в Україні було ініційовано створення платформи для професійного росту працівників неприбуткових організацій та соціально-важливих проектів в сфері залучення ресурсів і був створений Інститут професійного фандрайзингу [3].

Фандрайзинг, як термін, ще не є широко поширеним в Україні. Залучення ресурсів для комерційних проектів, пошук фінансового спонсора, спонсора на умовах бартеру, інвестора також є фандрайзингом.

Рівень довіри до громадських організацій в Україні доволі низький на відміну від США та Європи [4]. Згідно з останніми опублікованими результатами дослідження рівня розвитку приватної благодійності у світі (World Giving Index, 2013), яке щороку в листопаді місяці проводить британська організація Charities Aid Foundation, Україна посіла 103 місце, що на одну позицію гірше в порівнянні з 2012 роком (102 місце) [2]. В Америці щорічно в середньому виділяють майже 129 млн. дол. на реалізацію соціально спрямованих проектів. Більшість із таких організацій об'єднані у AAFRC – Американську асоціацію фандрайзерів. Наприклад, у закордонних лікарнях США, Німеччини, Великобританії існують відділи з фандрайзингу, які професійно і постійно займаються пошуком необхідних ресурсів для медичних закладів. Кампанії базуються на стратегії розвитку закладу і мають як короткострокові програми залучення коштів на нагальні проблеми, так і довгострокові, спрямовані на системні зміни. Громадські організації Сполучених штатів Америки для залучення коштів використовують найбільш популярний метод за кордоном – інтернет-фандрайзинг. Ще одним джерелом доходу для неприбуткових організацій в Сполучених Штатах Америки є так звані «подієві заходи» - заходи, які мають значимість для суспільства, малих груп або індивідуумів і, які проводяться в конкретний момент на конкретній території. Часто ці заходи використовують і для залучення нової громадської аудиторії і залучення донорів. Дохід може бути отриманий з спонсорської участі як це прийнято в благодійних заходах, концертах, або безпосередньо отриманий від продажу квитків на концерт. Зазвичай організації надають додаткові можливості пожертвувати справі через інші джерела доходу: через прості пожертвування, аукціони, лотереї або спонсорства у програмі заходу [4]. Загалом США посідають одне із перших місць за кількістю організацій, що здійснюють фандрайзингову діяльність.

Успішність Великобританії у сфері фандрайзингу засвідчує те, що з 1976 року обсяги спонсорських коштів у фінансуванні культури виросли в 233 рази. На сьогодні в Великобританії діють близько 9000 грантодавчих установ, які розподіляють близько 1,5 млн. фунтів стерлінгів [4].

В Ірландії є ТОВ «Фандрайзинг Ірландії» - об'єднання професійних фандрайзерів Ірландії. Товариство в даний час має більше 250 індивідуальних членів і взаємодіє більше, ніж із 2000 фандрайзерами по всій Ірландії. В Австралії переважаючим видом благодійності є грошові пожертви – 71% населення бере участь у благодійності, Нова Зеландія також має доволі великий досвід у подібній діяльності. Основним видом благодійності є допомога нужденним – 69 % населення беруть участь у безпосередній допомозі нужденним, а 63% населення здійснюють грошові пожертви [3]. На сьогодні в Європі:

- зареєстровані й активно працюють понад 110 тис. благодійних фондів;
- у них працює в середньому від 750 тис. до 1 млн людей (пряме працевлаштування);
- щорічно фонди виділяють на свої програми близько 100 млрд євро [2].

Особливими формами залучення коштів в Україні є благодійництво, а також його форми: меценатство та спонсорство. Як правило, гранти виділяються конкретним організаціям або під конкретні проекти. Західна логіка вимагає, щоб проблема була значущою для суспільства, тому ефективніше оформляти заявку від імені громадської організації. В такому випадку громадські організації виступають як посередники, медіатори, які надають допомогу в отриманні гранту чи необхідної допомоги на реалізацію певної ідеї [4].

Зростання ролі організації громадянського суспільства, які здатні допомогти державі у вирішенні соціальних проблем громадян та підтримці науково-дослідних робіт і проектів сприяє розвитку фандрайзингу в Україні як інструменту пошуку додаткових джерел ресурсів. Отже, для розвитку фандрайзингу в Україні потрібно створити сприятливі умови як з боку держави, так і з боку суспільства використовуючи напрацювання зарубіжних громадських організацій.

Список використаних джерел.

1. Грабчак, О. В. Фандрайзингова діяльність як альтернативний засіб залучення коштів у соціальну сферу [Текст] / О. В. Грабчак // Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Педагогіка. Соціальна робота / гол. ред. І.В. Козубовська. – Ужгород: Говерла, 2014. – Вип. 31. – С. 51–54.
2. Мировой рейтинг благотворительности 2014. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: cafrussia.ru/files/blocks/ – Заглавие с экрана.
3. Чернявська, О.В. Фандрайзинг: навч. посіб. / О.В. Чернявська, А.М. Соколова. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 188 с.
4. Rauh K. NGOs, Foreign Donors, and Organizational Processes: Passive NGO Recipients or Strategic Actors? [Electronic resource] / K. Rauh. – Access mode: <https://www.mcgill.ca/msr/volume1/article2.> – Title screen.

КОНЦЕПЦІЯ СКЛАДУ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ЦИВІЛЬНИМ ЗАХИСТОМ ПІДПРИЄМСТВА

Згідно існуючих нормативно-правових актів [1, 2, 3] для реалізації державної політики у сфері цивільного захисту (ЦЗ) на об'єктовому рівні створюються окремі тимчасові і постійні органи управління (ОУ), назва і функції яких не повністю відповідають завданням ЦЗ підприємства, установи, закладу чи іншого суб'єкта господарювання (СГ).

Кодекс цивільного захисту України (КЦЗУ) [1], Положення про єдину державну систему цивільного захисту (ЄДСЦЗ) [2], Типові положення про функціональну і територіальну підсистеми ЄДСЦЗ [3, 4], Порядок проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій (НС) техногенного та природного характеру [5] визначають наступні ОУ ЦЗ СГ: чергова (диспетчерська) служба (ЧДС) СГ (у разі її утворення), комісія з питань надзвичайних ситуацій (КНС), комісія з ліквідації наслідків НС (КЛННС), штаб з ліквідації наслідків НС (ШЛННС), комісія з питань евакуації (КЕ).

Ковжого С. О., Тузіков С. А., Карманний Є. В., Зенін А. П. [6] до складу ОУ ЦЗ СГ відносять штаб цивільного захисту (ШЦЗ), КНС і КЕ.

Із загальної проблеми неповної відповідності найменувань ОУ ЦЗ завданням ЦЗ СГ залишається не вирішеним питання раціонального складу таких ОУ.

Мета тез – у відповідності із завданнями ЦЗ сформулювати концепцію раціонального складу ОУ ЦЗ підприємства, установи, закладу чи іншого СГ.

У статті 4 КЦЗУ [1] надається визначення сутності цивільного захисту як функції держави, спрямованої на захист населення, території, навколишнього природного середовища та майна від НС шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період.

На об'єктовому рівні серед основних завдань ЄДСЦЗ [1] можна виділити наступні: забезпечення виконання заходів у сфері ЦЗ на об'єктах СГ; забезпечення відповідно до законодавства своїх працівників засобами колективного та індивідуального захисту; розміщення інформації про заходи безпеки та відповідну поведінку населення у разі виникнення аварії; організація та здійснення під час виникнення НС евакуаційних заходів щодо працівників та майна СГ; створення об'єктових формувань ЦЗ, необхідної для їх функціонування матеріально-технічної бази і забезпечення готовності таких формувань до дій за призначенням; створення диспетчерських служб, необхідних для забезпечення безпеки об'єктів підвищеної небезпеки (ОПН); проведення оцінки ризиків виникнення НС на об'єктах СГ, здійснення заходів щодо неперевищення прийнятних рівнів таких ризиків; здійснення навчання працівників з питань ЦЗ, у тому числі правилам техногенної та пожежної безпеки; розроблення планів локалізації та ліквідації наслідків аварій на ОПН; проведення об'єктових тренувань і навчань з питань ЦЗ; забезпечення аварійно-рятувального обслуговування СГ; здійснення за власні кошти заходів ЦЗ, що зменшують рівень ризику виникнення НС; дотримання протиепідемічного, протиепізоотичного та протиепіфітотичного режиму; створення і використання матеріальних резервів для запобігання та ліквідації наслідків НС та інші.

Аналізуючи перелічені завдання і сутність ЦЗ виникають питання щодо доцільності створення двох окремих комісій як КНС і КЛННС, а також ШЛННС при наявності ШЦЗ

У відповідності до сутності ЦЗ і завдань ЄДСЦЗ на об'єктовому рівні, враховуючи обмежені можливості СГ (із чисельністю персоналу до 3000 осіб згідно частини 2 статті 20 КЦЗУ [1]) щодо ресурсного забезпечення реалізації цих завдань, пропонується зменшити кількість ОУ ЦЗ СГ. Такими ОУ ЦЗ СГ можуть бути ШЦЗ і ЧДС (у разі її утворення).

За таких умов ШЦЗ СГ буде позаштатним структурним підрозділом та постійно діючим і координуючим ОУ, діяльність якого спрямована на запобігання НС, ліквідацію їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період. ШЦЗ координує діяльність усіх формувань (служб, відділень, груп, ланок, постів, пунктів тощо) із забезпечення сталого функціонування СГ. Ковжого С. О. та інші автори [6] вважають, що начальником ШЦЗ (НШЦЗ) має бути перший заступник керівника СГ.

Відповідно до частини 2 статті 20 КЦЗУ [1] посада НШЦЗ СГ із чисельністю персоналу від 500 до 3000 осіб має бути штатною, а інші посадові особи ШЦЗ, мабуть, будуть виконувати покладені на них обов'язки за сумісництвом. Такий підхід ускладнює реалізацію завдань СГ у сфері ЦЗ.

НШЦЗ буде опиратися у своїй роботі залежно від ресурсних можливостей СГ на заступників (ЗНШЦЗ) або помічників (ПНШЦЗ) за такими напрямками їх діяльності: взаємодія із зовнішніми заінтересованими сторонами, запобігання і реагування на НС, евакуації персоналу і населення, надання допомоги постраждалим. У підпорядкуванні кожного ЗНШЦЗ чи ПНШЦЗ доцільно мати відділення (групу, ланку), які будуть виконувати управлінські процедури за переліченими напрямками діяльності.

Запропонована концепція раціонального складу ОУ ЦЗ СГ із чисельністю персоналу до 3000 осіб передбачає мати ШЦЗ і ЧДС (у разі її утворення). Стосовно СГ із чисельністю персоналу понад 3000 осіб при наявності відповідних ресурсів та окремих штатних підрозділів ЦЗ для координації їх дій одним із варіантів може бути створення ШЛННС. Це питання потребує подальшого вивчення шляхом детального аналізу діяльності ОУ і підрозділів ЦЗ таких СГ.

Список використаних джерел.

1 Кодекс цивільного захисту України. (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 34-35, ст.458) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5403-17> - Назва з екрану.

2 Постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.2014 р. №11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF> - Назва з екрану.

3 Типове положення про функціональну підсистему єдиної державної системи цивільного захисту, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 11.03.2015 р. №101. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/101-2015-%D0%BF> - Назва з екрану.

4 Типове положення про територіальну підсистему єдиної державної системи цивільного захисту, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 11.03.2015 р. №101. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/101-2015-%D0%BF> - Назва з екрану.

5 Постанова КМУ від 30.10. 2013 р. №841 «Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру». [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/841-2013-%D0%BF> – Назва з екрану.

6 Ковжого С. О. Цивільний захист і охорона праці в галузі : навч. посіб. / С. О. Ковжого, С. А. Тузіков, Є. В. Карманний, А. П. Зенін. – Х. : Нац. ун-т «Юрид. акад. України імені Ярослава Мудрого», 2012. – 192 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2012/Cuvil_zaxust_2012.pdf – Назва з екрану.

ЛЕВИН МИХАИЛ ГРИГОРЬЕВИЧ

*професор кафедри управління проектами
ОРІДУ НАДУ при Президенті України, д.т.н, професор*

НЕОБХОДИМОСТЬ ГАРМОНИЗАЦИИ НАЦИОНАЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ УПРАВЛЕНИЯ ПРОЕКТАМИ

Важность проектного управления как эффективного инструмента развития государственного и муниципального управления, всех сфер бизнеса несомненна и интуитивно понятна современным руководителям. Однако многие из них в силу ряда объективных и субъективных причин не имеют чёткого представления о методологии, методах и средствах проектного менеджмента. Ситуация усугубляется отсутствием общепринятой терминологии (даже такое базовое понятие как «проект» трактуются далеко неоднозначно) и единых *международных* стандартов в проектной сфере. Вполне естественно, что результатом явилось появление различных *национальных* методологий и стандартов проектного менеджмента. Кроме того, многие крупные компании разрабатывают собственные стандарты, поскольку успешное ведение проектов даёт им шанс зарекомендовать себя как сильного игрока на том или сегменте рынка, привлечь новых клиентов (потребителей, заказчиков).

Цель настоящего доклада – это попытка автора ответить самому себе на вопрос: «Может ли быть эффективной *интернациональная* команда управления проектами, в состав которой будут включены весьма *компетентные* в области проектного менеджмента и *авторитетные* в своих странах специалисты, например, из США, Японии, Великобритании?»

Актуальность вопроса обусловлена ключевыми трендами мировой экономики: глобализацией рынков и созданием транснациональных корпораций; высокой социальной значимостью крупных международных проектов; использованием виртуальных команд. Для обоснованного ответа на этот, по сути, риторический вопрос необходимо, прежде всего, провести сравнительный анализ используемых в указанных странах методологий (стандартов) управления проектами, что и является задачей исследования.

1. A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBoK) с 1999 г. является национальным стандартом США в области проектного менеджмента, пятое издание документа выпущено в 2013 г. [5]. На обложке документ обозначен как *глобальный стандарт*, поскольку специалисты многих стран используют этот стандарт в качестве основы для своей деятельности и потому считают его «de facto» международным. PMBoK – это своеобразная «сумма технологий», причём между его элементами и компетенциями можно провести прямое соответствие. Методическая основа PMBoK – *процессный* подход: в 5-ом издании определены 10 областей знаний и 47 процессов, разбитых на 5 групп, все процессы представлены в формате «входы – инструменты и методы – выходы». Для формализации знаний в сфере управления проектами PMBoK дополняется документом IPMA Competence Baseline – Системой знаний ICBS [3]. ICBS включает 20 элементов технических знаний, 15 элементов поведенческих знаний и 11 элементов контекстуальных знаний. Характерная особенность ICBS – открытость: национальные ассоциации проектного менеджмента могут вносить в неё свои элементы знаний.

2. Методология P2M (Project and Program Management for Enterprise Innovation) [2, 6] создана в 2001 г. в Японии и описывает управление *инновационными* проектами в рамках организации. Основное отличие P2M – ориентированность не на *продукт*, а на *улучшение* организации: проект в P2M – это обязательство менеджера проекта создать ценность в соответствии с миссией организации. Главное преимущество P2M – акцент на выработку инновации. Руководство P2M включает 3 общих раздела («Вступление», «Управление программами», «Управление проектами») и 11 разделов по отдельным функциональным областям управления проектами. Очень важный элемент проекта в P2M – это «Ба», что по-японски, означает особое место (ментальное пространство), где командная работа активно стимулируется и где кристаллизуется мудрость. Формирование «Ба» особенно актуально для проектов, участники которых являются носителями разных культур.

3. Методология PRINCE2 (PRojects IN Controlled Environments 2) [1] разработана в 1989 г. как стандарт для руководства проектами в сфере информационных технологий. В настоящее время является стандартом «de facto» в Великобритании. Основные отличия PRINCE2: особый вид организационной структуры для команды управления (менеджер проекта; комитет проекта; служба project assurance – аналог проектного офиса; служба административной поддержки); планирование на основе структуры продукта; деление проекта на управляемые и контролируемые стадии. PRINCE2 включает 8 основных компонентов (организация проекта; планирование; контроль проектной деятельности; стадийность проекта; управление рисками; управление качеством; управление конфигурациями; управление изменениями) и 8 процессов: начало проекта; инициация проекта; планирование; управление проектом; контроль стадий; управление продуктом проекта; управление границами стадий; закрытие проекта.

Заключение. Рассмотрение методологий PMBoK, P2M и PRINCE2 показало, что методы и пути стандартизации проектного управления в США, Японии и Великобритании значительно отличаются не только содержанием, но и подходами к структурированию деятельности. В качестве объектов стандартизации выбраны глоссарии, процессы, инструменты и методы, но акцент расставлен по-разному, что вполне закономерно, учитывая то, насколько различны

культурные традиции и ценности у этих стран. При этом нельзя говорить о каких-то чётких границах применимости той или иной методологии (стандарта) – всё достаточно субъективно и зависит от особенностей конкретных проектов, используемых ресурсов и состава команды. Поэтому, как и ожидалось, ответ на поставленный автором вопрос звучит так: «В сложившейся ситуации эффективная деятельность интернациональной проектной команды мало вероятна, если, конечно, не использовать жёсткий авторитарный стиль руководства, предполагающий насильственное подчинение всех членов команды требованиям конкретного стандарта!» Выход – гармонизация подходов и процессов стандартизации в области проектного менеджмента, унификация требований к компетентности менеджеров и специалистов, разработка международных (глобальных) стандартов на унифицированную терминологию и лучшую практику (best practice). Гармонизация всемерно способствует формированию единого профессионального языка, однозначному пониманию методов и средств выполнения взаимосвязанных работ и их результатов в территориально распределённых многонациональных проектных командах. В столь сложной и многообразной сфере деятельности как проектный менеджмент, видимо, нецелесообразно и практически невозможно создать единый международный стандарт: разработчики PMBoK отмечают, что «ни один документ не может вместить в себя всю сумму знаний». В связи с этим актуально введённое в [4] понятие «*профиль стандартов*» – совокупность нескольких базовых стандартов и других нормативных документов с чётко определёнными подмножествами обязательных и факультативных возможностей, предназначенная для реализации заданной группы функций.

Список використаних джерел.

1. Managing Successful Projects with PRINCE2. Reference Manual. 2002.
2. P2M. A Guide Book of Project and Program for Enterprise Innovation. Japan. PMAJ, 2008. – 438 p.
3. Бушуев С.Д. Управление проектами: основы профессиональных знаний и система оценки компетентности проектных менеджеров (National Competence Baseline, NCB UA Version 3.1) / С.Д. Бушуев, Н. С. Бушуева. Изд. 2-е. – К.: ІРІДУМ, 2010. – 208 с.
4. Липаев В.В. Программная инженерия. Методологические основы. Учебник / В.В. Липаев. – М.: ТЕИС, 2006. – 608 с.
5. Руководство к Своду знаний по управлению проектами PMBoK Guide. PMI Standards Committee. – 5-е изд. – М., 2013. – 238 с.
6. Ярошенко Ф.А. Управление инновационными проектами и программами на основе системы знаний P2M: Монография / Ф.А. Ярошенко, С.Д. Бушуев, Х. Танака. – К.: «Саммит-Книга», 2012. – 272 с.

ЛОЗОВСЬКА КАТЕРИНА СЕРГІЙВНА

*головний спеціаліст сектору контролю організаційного відділу департаменту
документально-організаційного забезпечення Одеської міської ради*

КОМУНІКАЦІЯ В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ЧИННИК ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

В умовах децентралізації налагодження комунікації в системі органів місцевого самоврядування є важливою умовою демократичного розвитку держави та становлення громадянського суспільства.

У свою чергу розвиток місцевого самоврядування і децентралізація влади дозволять підвищити ефективність діяльності місцевих органів влади та покращити якість послуг, які надаються громадянам.

Однак наразі в Україні існує декілька негативних факторів, що заважають дієвій та ефективній комунікації в системі місцевого самоврядування: відсутність у населення навичок до самоорганізації; неспроможність громадян самим вирішувати свої проблеми та співпрацювати з органами самоврядування у цьому напрямку; небажання частини населення займатися вирішенням спільних проблем; нестача в місцевих органах влади кваліфікованих кадрів із зв'язків з громадськістю; ігнорування владними структурами співпраці з населенням; недостатня поінформованість громадян про форми та методи такої участі; відсутність ефективних технологій участі громадян у роботі владних структур; недосконалість законодавчої бази, що регулює громадську участь.

Незважаючи на наявність різноманітних форм впливу на органи влади та безпосереднього вирішення громадянами окремих місцевих проблем, частина населення продовжує зберігати певну відстороненість від процесів розробки, прийняття та реалізації управлінських рішень, контролю за їх виконанням. Значною мірою таке становище ускладнюється й тим, що самі органи влади недостатньо використовують наявний потенціал для залучення населення до розв'язання локальних проблем, не проводять на належному рівні інформаційно-роз'яснювальну роботу з мешканцями, не розглядають жителя села, селища чи міста як рівноправного партнера при вирішенні місцевих питань.

Особливо гостро означена проблема постає в містах. У результаті, як засвідчили останні події в Україні, саме міста стають осередками виникнення потужних конфліктних ситуацій, викликаних, у тому числі, неналежним рівнем відкритості та прозорості місцевих органів влади, браком доступу громадян до управлінських процесів, відсутністю дієвого діалогу між представниками влади та населенням. Відповідно, значущості набувають питання участі населення в процесах підготовки, ухвалення та реалізації управлінських рішень, становлення територіальної громади повноправним суб'єктом публічного управління, її самоорганізації та саморозвитку.

Залучення жителів до прийняття рішень в місцевому самоврядуванні в своїй основі потребує не ситуативної, безсистемної та неріткої формальної взаємодії окремих представників територіальної громади з органами влади, а впровадження стратегічного підходу до участі мешканців в управлінні, послідовного використання різноманітних форм співпраці між суб'єктами самоврядування, перманентного стимулювання активності та ініціативності членів спільноти, забезпечення якнайповнішої реалізації їх самоврядного потенціалу [3; с.11].

Саме такий підхід дозволяє створити передумови для налагодження діалогу між членами територіальної громади та органами місцевого самоврядування, сприяє формуванню довіри населення до органів влади, а також функціонуванню ефективної комунікації в системі місцевого самоврядування загалом.

Участь населення у місцевому самоврядуванні у своїй основі потребує створення дієвих каналів зворотного зв'язку між територіальною громадою та органами влади.

На сьогодні, на жаль, звичним явищем стало проведення мітингів, демонстрацій, пікетування, які проводяться з метою привернення уваги органів влади до місцевих проблем. У зв'язку з цим місцевим органам влади доцільно проводити дослідження громадської думки шляхом соціологічних спостережень та опитувань, але й залучати інші форми взаємодії з громадою. Однак у час впровадження високих інформаційних технологій у повсякденну діяльність людини, більш доречним є використання новітніх ІТ-технологій для побудови дієвого діалогу з населенням.

Одним із прикладів побудови конструктивного діалогу з громадянами стало створення системи «Електронне відкрите місто» у місті Одеса, розробленої як частина проекту «Електронний уряд» в рамках презентованої Президентом України П.Порошенком Стратегії сталого розвитку «Україна-2020». Дана програма спрямована не тільки на налагодження взаємовідносин із населенням Одеси, але й на надання інтегрованих послуг в мережі інтернет громадянам. Програмою передбачена розробка та впровадження близько 30 проектів у сфері інформаційних технологій, які в цілому спростять комунікацію в системі органів місцевого самоврядування: влада - громадяни, депутатський корпус - громадяни, влада - бізнес, міська влада - державні органи влади, а також між міськими структурними підрозділами і комунальними підприємствами [4].

Отже, результативність взаємодії органів місцевого самоврядування та громадськості зростатиме завдяки застосуванню нових форм комунікації та інформаційних технологій, які зроблять процес діалогу між владою та громадою більш ефективним та зручним.

Список використаних джерел.

1. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР.– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=31992.
2. 2. Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні» [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_621.
3. Взаємодія органів місцевого самоврядування з громадськістю: стан, перспективи, рекомендації та практики: Аналітичний звіт / Лиска О.Г., Засадко В.В., Юрченко М.М., Томнюк О.Є. – К. : АМУ, 2014. – 28 с.
4. В Одессе принята Городская программа «Электронный открытый город» на 2015-2017 года [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://omr.gov.ua/ru/news/69719/>.

НАГОРНА ГАННА ОЛЕКСІЇВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ТЕХНОЛОГІЯ «ФОРСАЙТ» В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Сучасна стратегія реформування та інноваційного розвитку України зумовлює масштабні зміни у всіх сферах суспільного життя, зокрема в сферах соціального та публічного управління. Сьогодні прийнято законодавчі акти, що визначають вектор розвитку нашої держави: «План дій: відновлення України» від 03.09. 2014 р., Програма діяльності Кабінету Міністрів України від 11.12.2014 р., Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 р. від 06.08.2014 за № 385, Указ Президента України «Про забезпечення впровадження єдиної державної політики реформ в Україні» від 23.07.2014 р., за № 614/2014, а також Стратегія сталого розвитку «Україна-2020», затверджена Указом Президента від 12.01.15 р., за №5/2015. Актуальність використання проектно-орієнтованих управлінських технологій обумовлена масштабними і складними задачами проведення державних реформ, задекларованих в даних документах, провідними з яких сьогодні є: конституційна реформа, правоохоронної системи, антикорупційна реформа, фінансового сектору, децентралізації. Використання саме соціального проектування в процесі публічного управління є невід'ємною умовою ефективності реалізації державних реформ сьогодні.

Аналіз сучасної практики публічного управління показує те, що близько 45% всієї суспільно-корисної діяльності органів влади реалізується через проекти й програми, які є значною мірою проектно-орієнтованими. Тому використання методів соціального проектування в публічному управлінні є досить актуальним сьогодні [3, с. 3].

До методів соціального проектування можна віднести: матриця ідей, вживання в роль, метод аналогії, метод асоціації, мозковий штурм. Ці всі методи є досить знайомими управлінцям сьогодні і використовуються в їх діяльності. Але з розвитком науки виникають нові методи та технології, які можна також можна віднести до соціального проектування. Такою технологією є «форсайт».

В загальному розумінні, форсайт - це сукупність методів, засобів і прийомів прогнозування соціально-економічного і інноваційного розвитку господарсько-економічних суб'єктів (держави, галузі, регіону, підприємства, домогосподарства), направлених на формування стратегічного бачення майбутнього і дії на нього шляхом виявлення подій і участі в процесах, здатних мати культурний, політичний, економічний і соціальний вплив на економіку та суспільство в довгостроковій перспективі [1, с.74]. Так, форсайт – методологія управління, що характеризується здатністю до довгострокового планування та не тільки прогнозом майбутнього, а й врахуванням наслідків певних рішень, прийнятих сьогодні.

Використання методу форсайт в процесі реформування надає можливість використання стратегічного управління. На жаль, сьогодні більшість реформ в Україні мають недовгостроковий характер – від 5 до 10 років. В той час як в розвинутих країнах більшість реформ, національних проектів, стратегій розвитку розробляються на період від 20 років. Все це буде можливим в нашій країні тоді, коли ми зможемо в процесі реформування не тільки ставити певні цілі та

показники, а й враховувати можливі ризики на протязі всього проектного періоду, що дасть можливість гнучкого управління та швидкої адаптації до змін в довгостроковій перспективі. Всі ці можливості надає використання технології форсайт [4, с.7].

Основним результатом застосування даного методу в діяльності органів публічного управління повинно стати узгодження інтересів різних груп експертів, поглядів на певне питання, а також бачення майбутнього на основі проведеного наукового дослідження, прогнозу та визначення пріоритетних варіантів розвитку подій.

Якщо проаналізувати різні підходи науковців до даного поняття, то можна виділити два аспекти методу форсайт, а саме:

- змістовний: форсайт, що являє собою сценарне прогнозування соціально-економічного розвитку держави в довгостроковій перспективі (15-20 років); в цьому випадку метою форсайту є визначення майбутнього, створення бажаного образу та визначення шляхів його створення;
- організаційно-діяльнісний та процедурний: являє собою процес, який включає в себе всіх зацікавлених сторін (державний сектор, приватний, місцеві органи влади, населення).

В контексті публічного управління використання методу форсайт саме у розрізі цих двох аспектів забезпечить координацію та ефективність управлінських рішень, співпрацю всіх зацікавлених сторін, а також надасть можливість впливу на майбутнє з метою досягнення стратегічних цілей держави [2, с.48].

Тобто, форсайт сьогодні представляє собою новий підхід до визначення сценаріїв майбутнього. Його особливістю є необхідність мобілізації людей з різних верств населення, тут мається на увазі як експерти з різних сфер управління, так і пересічні громадяни, підприємці, політичні діячі, державні службовці. Форсайт не може бути заснований тільки фахівцями однієї сфери (сфери, що проектується), тобто потребує використання комплексного підходу для досягнення максимального результату [5, с.130].

Аналізуючи викладений матеріал, можна зазначити, що технологія форсайту в діяльності органів публічного управління дозволить визначити бачення майбутнього держави, регіону, сукупність галузей, які можуть скласти основу подальшого розвитку країни в цілому, далі – перспективи розвитку обраних галузей, спрогнозувати результати досліджень в тій чи іншій сфері, передбачити розвиток нових технологій. Потім результати прогнозу співставляються з результатами існуючих світових досліджень, що дозволяє виявити переваги та недоліки можливого розвитку подій. При цьому є досить важливим включення до цього процесу громадськість з метою включити до складу пріоритетів держави важливі соціальні завдання.

Список використаних джерел.

1. Книш П. В. Інноваційні соціальні технології: поняття та перспективи використання в системі державного управління / П. В. Книш // Державне управління: теорія та практика. - 2013. - № 2. - С. 69-75. - [Електронний ресурс]- Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Dutp_2013_2_10.pdf

2. Марача В.Г. Региональное стратегирование и форсайт как методы повышения эффективности государственного управления региональным развитием в Российской Федерации / Процедура разработки форсайта: Материалы Первой международной Интернет-конференции «Процедура разработки Форсайта». Под ред. Н.Я. Калюжной. – Иркутск: Изд-во Иркут. гос. ун-та, 2007. С. 40–58

3. Пономаренко О.В. Теоретико-методологічні основи механізмів державного управління соціальними проектами та програмами: автореф. дис. д-ра наук з держ. упр. : 25.00.02 / О. В. Пономаренко ; Донец. держ. ун-т упр. – Донецьк, 2010. – 36 с.

4. Форсайт економіки України : середньостроковий (2015 –2020 роки) і довгостроковий (2020 –2030 роки) часові горизонти (версія для обговорення) / наук. керівник проекту акад. НАН України М. З. Згуровський // Міжнародна рада з науки (ICSU/ICSU/ICSU); Національний технічний університет України «Київ»; України «Київський політехнічний інститут»; Інститут прикладного системного аналізу НАН України і МОН України ; Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку. – Київ: НТТУ «КПІ», 2015. – 36с.

5. Эмиров Н. Д. Форсайт-технологии и перспективы их применения в социальной сфере / Н. Д. Эмиров // Вестн. ЮУрГУ. – 2012. – № 22. – С. 130–132.

РУДА ІРИНА ВІТАЛІЇВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД ДО ЗАЛУЧЕННЯ РЕСУРСІВ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ МІСЦЕВИХ ІНІЦІАТИВ

Європейський вектор розвитку Української держави вимагає проведення соціально-економічних реформ. Основний документ, що визначає подальші трансформаційні процеси в державі, є Програма реформ «Стратегія – 2020» [3], схвалена Указом Президента України від 12.01.2015 року №5/2015.

Одним із пріоритетних напрямів реформування є децентралізація влади та реформа місцевого самоврядування в країні, що передбачає розширення повноважень органів місцевого самоврядування, передавання владних повноважень від вищих органів на найнижчий рівень управління, які можуть їх реалізувати найбільш ефективно.

Перспектива розширення владних повноважень органів місцевого самоврядування підвищить відповідальність за соціально-економічний розвиток територій останніх, що загострить проблему залучення ресурсів для забезпечення цього розвитку. Соціально-економічний розвиток будь-якої території пов'язаний із реалізацією певної кількості проектів та програм, що сприяють вирішенню економічних, соціальних, екологічних та інших проблем. Часто фінансування таких проектів чи програм, здійснюється не з місцевого бюджету, в силу його обмеженості, а за рахунок коштів державного

бюджету, коштів міжнародних фондів, благодійних фондів чи інших джерел фінансування. Як правило, отриманню фінансування передують розробка проекту та обґрунтування соціально-економічної ефективності та доцільності такого фінансування.

Якщо враховувати лише вітчизняну практику, в Україні діють численні конкурси проектів та програм, що фінансують вирішення соціально-економічних проблем територій. Зокрема Державний фонд сприяння розвитку місцевого самоврядування [1] проводить Всеукраїнський конкурс проектів та програм розвитку місцевого самоврядування, що можуть фінансуватися за рахунок державного бюджету. Державний фонд регіонального розвитку [2] проводить конкурсний відбір проектів та програм, що можуть фінансуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку. Крім того, існують обласні конкурси проектів розвитку територіальних громад та обласні конкурси проектів місцевих ініціатив, що фінансуються з обласних бюджетів.

Проте, на сучасному етапі, маючи потенційні джерела залучення фінансових ресурсів, органи місцевого самоврядування не мають значного досвіду розробки проектів та програм соціально-економічного розвитку, особливо органи місцевого самоврядування найнижчого рівня. Саме тому, розробка і реалізація соціальних проектів на місцях може носити ускладнений характер у зв'язку з дефіцитом проектної компетенції посадових осіб органів місцевого самоврядування, що суттєво може знижувати ефективність або взагалі виключати можливість реалізації проектних ініціатив. Для прикладу можемо привести Піщанську сільську раду (Балтського району Одеської області), як найнижчу ланку органів місцевого самоврядування, що за всю історію існування Всеукраїнського конкурсу проектів та програм розвитку місцевого самоврядування жодного разу не подавала проект на конкурс, але не через відсутність соціальних проблем у селі, а через дефіцит компетенцій у посадових осіб місцевого самоврядування.

Для підвищення компетентності персоналу органів місцевого самоврядування Державним фондом сприяння розвитку місцевого самоврядування було створено дистанційний курс навчання за напрямом «Управління проектами місцевого та регіонального розвитку» [1] для всіх учасників конкурсу, у тому числі органів місцевого самоврядування. Проте цього замало, щоб стверджувати, що органи місцевого самоврядування мають достатньо прикладних інструментів для розробки проектів місцевих ініціатив, зокрема соціальних проектів.

Отже, актуальним є адаптація сучасної методології проектного менеджменту, з урахуванням особливостей (компетентностей і повноважень) органів місцевого самоврядування, щодо здійснення проектної діяльності з метою підвищення ефективності результатів соціальних проектів та забезпечення сталості цих результатів. У подальших дослідженнях необхідно визначити основні «вузькі» місця процесу розробки проектів органами місцевого самоврядування, визначити специфіку проектних ініціатив, основні джерела фінансування та особливості реалізації соціальних проектів органами місцевого самоврядування.

Список використаних джерел.

1. Державний фонд сприяння розвитку місцевого самоврядування [Офіційний сайт]. – Режим доступу: <http://municipal.gov.ua/>
2. Постанова КМУ «Питання державного фонду регіонального розвитку» від 4 липня 2012 р. № 656 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/656-2012-%D0%BF>
3. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12.01.2015 року №5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

СЕМЕНЕЦЬ-ОРЛОВА ІННА АНДРІЙВНА

докторант кафедри управління освітою НАДУ при Президентові України, к.політ.н.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТУВАННЯ В ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНИМИ ЗМІНАМИ

Проектування – це керована діяльність з прогностичного планування майбутнього стану об'єкта управління. Проект – це набір гіпотез-моделей, що описують майбутні стійкі стани соціального організму, які будуть більш відповідними в умовах постійно мінливого соціального довкілля. Таким чином, проект є деякою задачею з певними вихідними результатами, що обумовлюють спосіб розв'язання проблеми. Метод проектування розроблений у 20-х рр. ХХ ст. американським дослідником В. Кілпатриком на основі концепції прагматизму Дж. Дьюї [4]. Основними підходами до загального розуміння проектного менеджменту є наступні:

1. це самостійний напрям в галузі менеджменту, назва навчальної дисципліни, метод управління (М. Барнс);
2. це діяльність з управління змінами (В. Шапіро) [3];
3. це цілісна методологія (М. Шейнберг).

Проектування в освітній галузі є функціональним та методологічно містким, оскільки дає основу для створення як широкомасштабних проектів, спрямованих на розв'язання сучасних проблем освітньої галузі, так і проектів модернізації навчально-виховного процесу конкретного навчального закладу. Сучасні освітні зміни передбачають зміну ролі педагога як перетворювача існуючої практики. Від викладача і освітнього управлінця вимагається розуміння проектної позиції, орієнтації на продуктивну діяльність, вміння самостійно проектувати навчальний / управлінський (у галузі освіти) процес, його результати і перспективи розвитку. При цьому, на думку Т. Гаврутенко, важливим аспектом виступає співпадіння цінностей педагога із цінностями навчального закладу, в результаті чого педагог задовільняє потребу у спільній діяльності і докладає додаткові зусилля для досягнення цілей організації [1].

Важливою ознакою проектування є те, що це робота з майбутнім (поряд з програмуванням, плануванням, прогнозуванням та моделюванням). Проекти, які створюються в ході проектної діяльності – це ідеальна модель майбутніх освітніх і управлінських систем (див. Табл. 1). Це означає, що проектуванню, з однієї сторони, властиве все, що властиве роботі з майбутнім і, передусім, – висока невизначеність і непередбачуваність.

Варіанти проектування організаційних змін

Критеріальний компонент	Варіанти
Вибір шляху	Спланована еволюція (повільна зміна цінностей), адаптація (повільна зміна процесів), реконструкція (швидка зміна процесів без зміни цінностей), революція (швидка зміна і цінностей і процесів)
Вибір стартової точки	«Зверху вниз», «знизу вверх», створення прототипів (пілотних проектів), повільне накопичення передового досвіду
Вибір стилю управління	Стиль управління реалізацією може змінюватися в діапазоні від співробітництва, кооперації до адміністративного тиску та директивних настанов
Вибір точок втручання (на які компоненти та механізми потрібно впливати)	Технічні (структура і процеси), політичні (розподіл повноважень, делегування) компоненти чи культурні цінності
Вибір ролей	Визначення особи, групи чи підрозділу, відповідальних за управління і реалізацію зміни

Схема проекту, як процесу переходу системи із вихідного стану в кінцевий, складається з етапів визначення проблеми, визначення засобів її вирішення та отриманих в процесі реалізації проблеми результатів. Щоб встановити істинність і життєздатність припущень основних проектувальників потрібно побудувати модель системи, на основі якої стане можливим спроєкувати взаємодію елементів нового та старого, вивчити наявність в такій системі протиріч, здатних змінити суть діяльності певного елемента чи групи елементів, тобто розробити модель майбутнього стану об'єкта управління. За змістом, час проектної творчості – це колективне планування майбутньої діяльності, виявлення відмінностей і розробка способів та механізмів оновлення елементів старої системи, створення нових елементів для існуючої системи, що не мали аналогів у попередній практиці освіти, способів та механізмів організації взаємодії нових елементів зі старими структурами, нових структур зі старими елементами. Оскільки важливо своєчасно експертувати проекти і підтримувати ініціаторів, слід враховувати три проекції стану системи, на які слід зважати при проектуванні:

1. Традиційна система – короткий опис основних, суттєвих ознак і якостей актуального стану системи, ситуацій характерних взаємодій її підсистем;

2. Перехідний стан майбутньої системи, що проектується – план організаційної діяльності з реалізації проекту як план дій щодо поступового перетворення, переходу із однієї якості в іншу, коли в системі зберігаються і співіснують елементи нового та старого.

3. Модель нової системи – опис стану і якостей, до чого прийде система в результаті майбутньої діяльності по її перетворенню.

На думку Є. Куркіна, проектування, поряд з тим, що є першим етапом переходу ідеальної моделі в реальну становить також особливий різновид управлінського експерименту, адже є керованою діяльністю з прогностичного планування майбутнього стану об'єкта управління [2, с.159]. В залежності від масштабів ідеї управлінський експеримент може бути глобальним, в процесі якого докорінним чином змінюються сутнісні сторони взаємодії елементів в системі або організується нове поєднання елементів в систему, і тоді вся діяльність з «виращування системи» є експериментальною. Управлінський експеримент також може стосуватися одного-двох локальних експериментів, коли інноваційна ідея носить окремішній характер.

У процесі організації управління з позицій системного підходу використовуються різні типи моделей об'єкта управління. Це, передусім, загальний опис системи або її так звана інвентаризаційна модель, коли коротко характеризуються всі суттєві для дослідників елементи підсистеми, взаємодії всередині системи. Така модель дозволяє інвентаризувати все, що стане предметом проектної діяльності, тобто предметом змін в системі. Різновидом інвентаризаційної моделі є концептуальна модель, здатна зафіксувати всі зміни, які передбачається внести в систему. Поряд з узагальненими описовими моделями у системному моделюванні використовуються моделі конкретних предметів перетворення, наприклад, модель навчального процесу чи педагогічної технології. Такі моделі дозволяють відволіктися від несуттєвої для конкретного перетворення зв'язків і характеристик діяльності, забезпечити концентрацію уваги та зусиль проектувальників на вирішенні задач проектування. Основою доопрацювання проекту в умовах локальної експериментальної площадки слугує ідеологія загального проекту, яка знайшла своє відображення в задачах проектування і концепції, що, зазвичай, приймається в ролі офіційного документу.

Список використаних джерел.

1. Гаврутенко Т. Управление проектной деятельностью учителей в ходе модернизации школьного образования : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.01 / Татьяна Гаврутенко. — Бийск, 2012. — 199 с.
2. Куркин Е. Организационное проектирование в образовании / Е. Куркин. — М. : НИИ школьных технологий, 2008. — 400 с.
3. Мазур И. Управление проектами / И. Мазур, В. Шапиро. — М. : Омега-Л, 2004. — 664 с.
4. Моисеев А. Проектное управление в образовании : Учебно-методический комплект материалов для подготовки тьюторов / А. Моисеев. — М. : АПКИППРО, 2007. — 124 с.

РОЗВИТОК МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ ТА ПРОГРАМАМИ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Актуальність розвитку міжрегіонального співробітництва в Україні, зокрема, у процесі управління проектами та програмами розвитку територій, обумовлена формуванням нової системи відносин між регіонами країни в умовах розвитку інтеграційних процесів та змін характеру економічних, політичних та соціальних відносин. У дослідженнях змісту можливих видів міжрегіонального співробітництва важливим завданням є виявлення таких форм цього співробітництва, які б забезпечували ефективний розвиток повноцінної співпраці регіонів.

У своїй передмові до «Декларації Асамблеї європейських регіонів щодо регіоналізму в Європі» Президент АЄР Люк Ван ден Бранде наголосив, що «регіони ... є головними підвалинами демократії; вони – опора культурного різноманіття в Європі, головні партнери в соціальному та культурному розвитку. Тому саме вони мають взяти на себе відповідальність у тих галузях, де в них є перевага: економіці, культурі, захисті довкілля, регіональному та загальнодержавному плануванню, науці тощо. Велика різноманітність регіонів ... обумовлює чималу кількість моделей і структур, що визначають регіональний розвиток». Ці слова віддзеркалюють оцінку особливої ролі регіонів у процесі європейської інтеграції, визначають місце регіонального чинника у здійсненні економічних, адміністративних та соціальних перетворень, спонукають розробленню шляхів проведення системних реформ в Україні.

Статут Асамблеї європейських регіонів розглядає міжрегіональне співробітництво як будь-які зв'язки, що відбуваються між регіонами, які належать до різних держав. Однак співпраця регіонів можлива не лише між державами, але і в середині країни, що звужує розуміння цього поняття.

На думку Н.А.Мікули, міжрегіональне співробітництво означає будь-яку взаємоузгоджену діяльність, спрямовану на започаткування відносин між територіальними общинами та властями двох або більше договірних сторін, крім відносин транскордонного співробітництва між сусідніми органами влади, включаючи укладання між територіальними общинами та органами влади інших держав угод про співробітництво [2, с. 11]. За цим підходом співробітництво спрямоване на започаткування договірних відносин, що дозволить вирішити більшість проблем між суб'єктами і об'єктами такої співпраці. Проте, не розглядається подальший розвиток відносин та його кінцевий результат.

І.Сторонянська вважає, що міжрегіональне співробітництво – це взаємовідносини, які виникають між регіонами в сферах економіки, політики, культури, освіти, охорони природи тощо [3, с. 43]. Однак, у визначенні не відображено, на яких засадах будуть розвиватися відносини і чи будуть вони взаємовигідними.

З.О.Манів під міжрегіональним співробітництвом розуміє будь-які зв'язки, що встановлюються між регіонами різних державних утворень. Така співпраця спрямована на вирішення конкретних соціально-економічних проблем кожної території [1, с. 55].

Значна кількість дослідників визначає такі характеристики міжрегіонального співробітництва, як взаємоузгодженість, зрощення та взаємовигідність зв'язків.

Отже, у загальному розумінні можна визначити міжрегіональне співробітництво як процес формування та розвитку системи стійких взаємовигідних та взаємоузгоджених відносин між органами публічної влади територіальних громад двох або декількох регіонів як усередині держави, так і за її межами, що визначає коло учасників та зміст співпраці у різних сферах суспільного життя (економічній, соціальній, політичній, культурній, екологічній, туристичній тощо) з метою досягнення стабільного та збалансованого взаємного розвитку зазначених регіонів.

Співробітництво може вважатися налагодженим та організованим, якщо воно засноване на єдності цілей, спільності інтересів, спільній професійній та трудовій діяльності, спільному впровадженні інновацій з урахуванням особливостей традицій, релігійних чи культурних цінностей, які при запровадженні співпраці не суперечать національному законодавству.

Аналіз досліджень науковців стосовно міжрегіональної співпраці дозволяє виокремити такі види міжрегіонального співробітництва:

1) зовнішнє:

- співробітництво між регіонами різних країн, що межують між собою (транскордонне співробітництво);
- співробітництво між регіонами різних країн, що не межують між собою;

2) внутрішнє:

- співробітництво між регіонами однієї країни, що межують між собою (співробітництво сусідства);
- співробітництво між регіонами однієї країни, що не межують між собою.

На теперішній час можна відзначити наявність значної кількості форм міжрегіонального співробітництва, а саме: проведення спільних організаційних заходів (наради, конференції, форуми, фестивалі тощо); укладання двосторонніх та багатосторонніх угод з питань соціально-економічного розвитку регіонів; видання спільних розпорядчих документів; розробка та реалізація спільних проектів і програм на основі спів фінансування; спільна інвестиційна діяльність; створення міжрегіональних організацій, асоціацій (трансрегіональна) тощо.

Слід зазначити, що в Україні системне міжрегіональне співробітництво ще не набуло стрімкого розвитку (крім транскордонного), проте окремі епізодичні прояви такої співпраці мають місце. Як приклад можна навести один з останніх випадків внутрішнього міжрегіонального співробітництва сусідства – міжобласна нарада з питань забезпечення координації природоохоронних заходів по збереженню Тилігульського лиману з представниками органів виконавчої влади та місцевого самоврядування Миколаївської та Одеської областей, яку було проведено 29 вересня 2015 року у м. Миколаїв. Причиною такого заходу послужила необхідність узгодження порядку реалізації екологічного проекту з'єднання Тилігульського лиману з Чорним морем з боку Одеської області та проекту створення курорту місцевого значення з боку Миколаївської, враховуючи, що межа між областями проходить саме по зазначеному лиману. Під час реалізації проекту Миколаївської області на певному етапі потрібно провести визначену кількість експертиз природних ресурсів лиману, а після впуску морської води екологічна обстановка деякий час буде нестабільна, що вплине на показники експертиз. Зазначена ситуація може привести до певного конфлікту інтересів сторін і потребує узгодженості порядку дій щодо реалізації обох проектів.

Таким чином, необхідність розвитку в Україні внутрішнього міжрегіонального співробітництва у процесі управління проектами та програмами розвитку територій набуває все більшої актуальності та потребує подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел.

1. Манів З.О. Регіональна економіка : навчальний посібник / З.О. Манів, І.М. Луцький, С.З. Манів. – Львів : Магнолія 2006, 2008. – 638 с.
2. Мікула Н.А., Толкованов В.В. Транскордонне співробітництво. – Київ., видавництво «Крамар», – 2011. – 259 с.
3. Сторонянська І. Міжрегіональні інтеграційні процеси в Україні: Тенденції та перспективи розвитку / Ірина Сторонянська. - Львів: ІРД НАН України, 2009. - 392с.

СЕНЧА ІРИНА АНАТОЛІЇВНА

*доцент кафедри управління проектами
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.пед.н., доцент*

ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД В АНТИКРИЗОВОМУ ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Антикризове управління як наука та сфера діяльності активно розвивається в Україні вже більше двадцяти років, і, у зв'язку із сучасними кризовими подіями, привертає все більшу увагу як науковців, так і практиків-управлінців всіх рівнів в усіх сферах діяльності.

Не зважаючи на існування певних термінологічних розбіжностей у визначеннях антикризового державного управління, що пропонуються у наукових працях, думки науковців щодо цілей такого управління значною мірою збігаються. В найбільш широкому розумінні антикризове управління – це управління, націлене на недопущення переходу об'єкту управління до кризового стану, а у разі виникнення кризи – на подолання як кризових явищ, так і причин їх виникнення.

Відповідно до цілей антикризового державного управління, воно розглядається як процес, що містить наступні складові: передкризове управління, яке здійснюють для своєчасного виявлення та вирішення проблем з метою запобігання кризи; управління в умовах кризи, що визначає стабілізацію нестійких станів і збереження керованої системи; управління процесами виходу з кризи, яке здійснюють для мінімізації втрат і втрачених можливостей під час виведення з кризи [1]. Антикризове управління повинно бути гнучким та динамічним, містити стратегічні (превентивні) та тактичні (захисні та наступальні) заходи, які прискорюють адаптацію об'єкту управління до ситуації, пом'якшують стрес, скорочують час і втрати; воно вимагає високого професіоналізму управлінців, готовності до дій в умовах дефіциту часу та ресурсів. Як процес антикризове державне управління характеризується комплексністю та багатоплановістю, охоплює систему заходів із діагностики кризових явищ (моніторинг, аналіз, оцінювання, контроль), планування (прогнозування, розроблення сценаріїв, моделювання, програмування), нейтралізації і подолання кризи (прийняття управлінських рішень, реалізація стратегій, проектів, планів профілактичних та надзвичайних заходів, зокрема з мобілізації ресурсів) [2].

Саме необхідність ефективного управління в умовах дефіцитності всіх видів ресурсів обмежує можливості вибору і реалізації альтернативних антикризових управлінських стратегій та обумовлює необхідність застосування методів та інструментів проектного менеджменту.

Суттєвими особливостями проектного управління є вирішення тих чи інших унікальних завдань у тимчасовому складі учасників, який формується під потреби кожного конкретного проекту. Суть проектної технології полягає в чіткому визначенні місії і цілей, результатів проекту, складу робіт, врахуванні зв'язків і впливів на проект зовнішнього середовища, взаємодії з заінтересованими сторонами, розрахунку цих впливів у вигляді певних ризиків, які враховуються в розрахунках планів реалізації проектів.

Впровадження проектної технології забезпечується, насамперед, використанням таких інструментів проектного менеджменту, як: WBS (структура робіт за проектом, причому роботи упорядковані за змістом і спорідненістю); OBS (організаційна структура управління проектом – формування системи центрів відповідальності та їх взаємодії); RBS (структура ресурсів проекту); RAM (матриця відповідальності за виконання робіт, деталізована до ролей); CBS (структура витрат на проект за роботами і центрами відповідальності) та лінійні або мережеві графіки виконання робіт за проектом з визначенням критичного шляху [3].

Слід зазначити, що проектний підхід на практиці найчастіше набуває форми розробки та реалізації проектів для досягнення певних, найчастіше, стратегічних цілей управління, тобто проектний менеджмент розглядається як технічний інструментарій для реалізації стратегічних пріоритетів. Проте специфіка антикризового державного управління зумовлює необхідність застосування не стільки інструментів проектного менеджменту, скільки впровадження якісних змін власне в управлінські процеси, тобто прийняття управлінськими структурами проектного стилю управління і, надалі, проектної ідеології.

Проектний стиль управління виявляється в здатності розробляти плани діяльності відповідно до можливих сценаріїв розвитку несприятливих подій (превентивне управління), розрахунок ресурсів, які можуть бути потрібні, і, найголовніше, перехід на командний стиль роботи.

Так, наприклад, в умовах кризи сучасними науковцями пропонується створення антикризової управлінської структури матричного типу, яка була би орієнтована на реалізацію проектного підходу до вирішення проблем, які виникли. Матричний тип управлінської структури забезпечує програмування діяльності, концентрацію відповідальності, зусиль та ресурсів, чіткий розподіл ролей і обов'язків учасників проекту. До складу антикризової управлінської структури можуть входити активні представники громадськості й бізнесу на засадах соціальної відповідальності, персональних або колективних соціальних контрактів. Тобто проектний підхід полягає у створенні проектних команд за сферами відповідальності, які у кризовий період забезпечують «професійно-управлінську» диктатуру. На етапі виведення із кризи проекти виконують роль «локомотивів» швидкої реалізації нових можливостей, що завжди надаються після кризи

зовнішнім середовищем, і як нова можливість може розглядатися перехід структури управління (або окремої бюджетної установи) до більш раціональної структури управління матричного (проектного) типу [4].

Отже, на теперішній час існує проблема недостатнього та неефективного використання потенціалу методології управління проектами в антикризовому державному управлінні, першопричиною якої є переважне впровадження інструментарію проектного менеджменту без урахування його ідеології. Прийняття управлінськими структурами проектної ідеології та проектного стилю управління є одним із джерел підвищення результативності антикризового управління на будь-якому його етапі за рахунок можливості концентрації зусиль на досягнення конкретних результатів в чітко визначені терміни.

Список використаних джерел.

1. Сапа Н.В. Теоретико-методологічні засади механізму антикризового державного управління / Н.В. Сапа // Гуманітарний вісник ЗДІА. – Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2009. – Вип. 38. – С. 106–116
2. Чикаренко І. Принципи та модель реалізації системи антикризового управління на муніципальному рівні / І. Чикаренко // Державне управління та місцеве самоврядування: зб. наук. пр. / [голов. ред. С. М. Серьогін]. – Дніпропетровськ, 2011. – Вип. 4 (11). – С. 250-261
3. Шаров Ю. Антикризові технології в муніципальному управлінні: проектний аспект [Електронний ресурс] / Ю. Шаров // Публічне управління: теорія та практика – Х.: ХарРІДУ, 2010. – Вип. 2. – С. 190-193
4. Ярова І.В., Шаров Ю.П. Модель механізму антикризового управління в адміністративно-територіальному утворенні [Електронний ресурс] / І.В. Ярова, Ю. П. Шаров // Аспекти публічного управління. – 2014. – Вип. 8 (10). – [8 с.]. – Бібліогр.: 3 назви. – Режим доступу: <http://aspect.dp.ua/wp-content/uploads/2013/12/10-I.V.-YAROVA-YU.P.-SHAROV.pdf> – Назва з екрану

СИВАК ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри управління проектами
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ.упр.,*

СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ: СУТЬ ТА ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ

Відповідно до «Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [3], головною метою якої є впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі, зокрема двох стратегічних векторів: безпеки та гордості – розвитку стратегічних комунікацій відводиться одне з провідних місць. Стратегічні комунікації є тим інструментом, що відповідає всім вимогам та застосовується в сучасних практиках провідних акторів міжнародного простору. В першу чергу потенціал стратегічних комунікацій дає можливість перейти від політики реагування до проактивної політики.

Особливого значення стратегічні комунікації набувають саме зараз, у період, коли в державі відбувається диверсифікація контенту, загострюється битва за інформаційні ресурси, що змінює власне порядок денний для засобів масової інформації та інших інформаційних ресурсів в суспільстві знань. Саме тому стратегічні комунікації перетворюються в системоутворюючу складову сучасної цивілізації та є умовою її глобальних при чому варіативних трансформацій. Водночас, адаптація технологій стратегічних комунікацій відповідно до соціокомунікативних структур суспільства й держави є необхідною складовою їх успішного функціонування.

Варто зазначити, що вітчизняна наука постійно на декілька кроків відстає від існуючих реалій, зокрема тематика стратегічних комунікацій є предметом уваги провідних науково-експертних центрів: RAND Corporation та Chatham House. Нині на доктринальному рівні дослідження стратегічної комунікації відсутні, а ті поодинокі публікації, що з'являються, здебільшого виступають перекладом англійських матеріалів STRATCOM, а також стандартів НАТО у цій галузі безвідносно до національних інтересів України, а також засад національної ідентичності.

Отже, в цілому термін «стратегічні комунікації» став популярним в урядових організаціях і сформувався останнім часом та походить з військової сфери. Зокрема, Міністерство оборони США подає найзагальніше визначення «Стратегічні комунікації є процесом інтеграції досліджень сприйняття аудиторії та зацікавлених сторін (стейкхолдерів) і врахування отриманих результатів під час реалізації політики, планування та операцій на кожному рівні. ...Стратегічні комунікації – це спрямування за одним вектором безлічі різних видів діяльності (наприклад політичний процес, зв'язки з громадськістю, інформаційні операції тощо), кожна з яких впливає на підтримку національних цілей. Стратегічні комунікації, по суті, означають обмін (тобто під час спілкування) смислами/ідеями на підтримку національних цілей (тобто стратегічно). Для цього процесу слухання є так само важливим, як і транслявання» [6].

Важливим для визначення ролі стратегічних комунікацій в сучасному українському державотворенні є ухвалення нової редакції Воєнної доктрини України, затвердженої Указом Президента України від 24 вересня 2015 року № 555/2015 й подання у ній нових термінів. Одним із таких термінів є «стратегічні комунікації», який визначається як скоординоване і належне використання комунікативних можливостей держави — публічної дипломатії, зв'язків із громадськістю, військових зв'язків, інформаційних та психологічних операцій, заходів, спрямованих на просування цілей держави [2]. Таким чином можемо стверджувати, що мова йде про взаємопроникнення – комунікацій в нетрадиційні для неї області, і нетрадиційних областей – в комунікації.

Стратегічні комунікації – це процес інтеграції досліджень сприйняття аудиторії та зацікавлених сторін (стейкхолдерів) і врахування отриманих результатів під час реалізації політики, планування та операцій на кожному рівні [1, с. 151]. З огляду на вищезазначене, стратегічні комунікації в загальному плані можемо розглядати як процес, що включає не лише комунікаторів, які допомагають у здійсненні самого процесу, але і гравців з інших сфер. Стратегічні комунікації в державному управлінні – це процес, який лежить в основі забезпечення національної безпеки України в цілому й реалізації державних інтересів, в т.ч. в інформаційній сфері, та до здійснення якого залучені не лише суб'єкти стратегічних комунікацій, а й суб'єкти з інших сфер. Вагомою в даному аспекті є також думка Д. Гейджа, який під стратегічними комунікаціями вбачає процес синхронізації дій,

образів й слів, яка має на меті досягнення бажаного ефекту [5, с. 54]. Стратегічні комунікації передбачають діалог і підхід до побудови відносин на основі уважного ставлення до національних, культурних та історичних особливостей, способів ведення справ, виявлення думок лідерів і т.і.

Змістовим ядром стратегічних комунікацій є формування (стратегічного) нарративу – переконливої сюжетної лінії, яка може пояснити події аргументовано і дає змогу дійти висновків щодо причин перебування держави в певному становищі (війна, криза), значення цього становища та щодо перспектив держави в разі успішного виходу з нього. Стратегічний нарратив формується на підставі існуючих у суспільстві уявлень і цінностей. За Фрідманом Л. [4], стратегічні нарративи навмисно побудовані або посилені з ідей і думок, які вже циркулюють, вони пропонують інтерпретацію ситуації та підказують відповіді. Щоб бути ефективними, стратегічні нарративи мають входити в резонанс із цінностями, інтересами й заботами цільових аудиторій. Стратегічні нарративи формують кінцеві стани і пропонують спосіб досягнення мети, забезпечуючи громадськість розумінням і сенсом подій, пов'язаних із використанням тих чи інших засобів, сил і т.і.

Отже, під «стратегічними комунікаціями» можемо розуміти стратегічну взаємодію й взаємовплив в інформаційному середовищі між окремими суб'єктами (державними, чи визначеними для виконання державних цілей, недержавними), що полягає у всебічному залученні можливостей кожного окремого компонента стратегічної комунікації у комплексі або відокремлено, та спрямовані на досягнення визначеної мети. При цьому одним із ключових моментів стратегічної комунікації, що обумовлює її успіх, є активне планування, а не реагування на події.

Список використаних джерел.

1. Баровська А. В. Стратегічні комунікації: досвід НАТО / А.В. Баровська // Стратегічні пріоритети. – 2015. – № 1(34). – С. 148-152
2. Указ Президента України № 555/2015 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року «Про нову редакцію Воєнної доктрини України» : [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/5552015-19443>.
3. Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
4. Freedman L. The Transformation of Strategic Affairs / Lawrence Freedman // The Adelphi Papers. – 2006. – Vol. 45; Is. 379
5. Gage D. The continuing evolution of Strategic Communication within NATO / D. Gage // The Three Swords Magazine 27/ 2014 p. 53-55.
6. US Department of Defense : Report on Strategic Communication : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/dod/dod_report_strategic_communication_11feb10.pdf

СОКОЛОВА ОЛЬГА МИКОЛАЇВНА

*доцент кафедри управління національним господарством та економічної політики
НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент*

РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРОЕКТУВАННЯ

Нині українська економіка переживає непростий період і характеризується глибокими структурними деформаціями, сировинною спрямованістю, великою залежністю від зовнішніх факторів (цін на енергоносії, зерно, металопродукцію), посиленням диференціації соціально-економічного розвитку регіонів, істотним зменшенням національного багатства з одночасним збільшенням боргової залежності від міжнародних валютних донорів.

Десятирічний період розвитку економіки України, 2003–2013 рр. викликає неабияке занепокоєння. Якщо скористатися термінологією АВС-аналізу, то до групи А, тобто групи найбільш пріоритетних видів діяльності, в економіці України в 2003 р. входили: переробна промисловість (20,7 %), інші види економічної діяльності (16,0 %); транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність (14,6 %), разом 51,3 %. У 2013 р. картина виявляється принципово іншою: інші види економічної діяльності (28,6 %), оптова та роздрібна торгівля (16,9 %); переробна промисловість (12,8 %), разом 58,3 % [1]. У цей складний і суперечливий період, за який Україна пережила і експортно-орієнтовану модель відновлюваного економічного зростання, і помаранчеву революцію, і фінансово-економічну кризу, і посткризовий розвиток, переробна промисловість, яка забезпечує прогресивні структурні зрушення, опинилася на межі витіснення з групи А. Ці зміни свідчать про поступову втрату нашою державою позицій промислово розвинутої країни.

За аналізований період найбільше падіння виробництва спостерігалось у переробній промисловості (–7,9 %), а більш детальний аналіз її внутрішньої структури вказує, що найбільшого скорочення зазнають металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів (–2,7 %); машинобудування (–1,6 %); виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення (–1,6 %) [1]. Отже, основний тренд розвитку переробної промисловості України полягає у згортанні тих видів діяльності, яким притаманний мультиплікативний ефект. Адже розвиток будь-якого сектору реальної економіки (енергетичний, транспортний, ВПК, АПК тощо) залежить від стану засобів виробництва, які постачає машинобудування.

Причиною такого плачевного стану економіки України є відсутність довгострокової науково обґрунтованої програми розвитку, прийнятої на урядовому та парламентському рівнях. «Стратегічний» розвиток країни вже понад 20 років здійснюється переважно за передвиборними гаслами політичних партій. Зі зміною уряду (а це відбувається дуже часто) змінюється вектор розвитку країни, проголошені програми забуваються.

Стратегія сталого розвитку «Україна-2020», не визначає структурні пріоритети вітчизняної економіки. Наголошується лише, що Україна має стати державою з сильною економікою та з передовими інноваціями; для цього, передусім, передбачається відновити макроекономічну стабільність, забезпечити стійке зростання економіки екологічно невиснажливим способом, створити сприятливі умови для ведення господарської діяльності та прозору податкову систему [3].

В нинішніх умовах з метою забезпечення стабільного, керованого і передбачуваного розвитку економіки країни необхідно кардинально змінити роль держави в системі ринкових відносин, побудованих на новітніх моделях регулювання з її активним впливом на пошук інвестиційної діяльності, формування інноваційних форм конкурентоспроможного господарювання на засадах стратегічного планування.

В Україні у 2010 р. було започатковано новий підхід в управлінні інвестиційними процесами на основі національного проектування задля реалізації стратегічних цілей розвитку економіки країни. З цією метою було створено окрему інституцію - Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами. Після революції Гідності та створення нового уряду цю інституцію було ліквідовано, функції передано до Міністерства економічного розвитку та торгівлі, а, сама по собі непогана ідея національного проектування фактично забута.

В усьому світі національні проекти розглядаються як основа здійснення прогресивних структурних зрушень в економіці країни, втілення найновіших досягнень науки, техніки, технологій для забезпечення сталого довготривалого економічного зростання. Зазначимо, що у Постанові Кабінету Міністрів України національний проект визначався як «проект із пріоритетних напрямів соціально-економічного та культурного розвитку, що має стратегічно важливе значення для забезпечення технологічного оновлення та розвитку базових галузей реального сектору економіки, розвитку регіону, розв'язання соціальних проблем, а також впливає на покращення якості життя громадян України» [2].

Відсутність результатів задекларованих проектів, занедбання ідеї національного проектування зумовлено тим, що не було з'ясовано критерії, які визначають їх як національні, механізм реалізації, матеріально-технічне та фінансове забезпечення. Відсутність чітко визначених критеріїв зумовило необґрунтовано їх велику кількість, що унеможливила дієвий контроль за їх реалізацією, розпорощення бюджетних коштів, а в підсумку, стратегічна мета не була досягнута.

На нашу думку, визначальним критерієм національного проекту має бути його мультиплікативний ефект. Адже реалізація національного проекту має сприяти розвитку суміжних і взаємопов'язаних галузей реального сектору вітчизняної економіки. Інвестиціям притаманна стимулююча функція - здійснення інвестицій в одну галузь дає поштовх для розвитку інших суміжних галузей. В підсумку нарощуються обсяги виробництва, створюються нові робочі місця, зростає зайнятість населення, збільшуються доходи всіх економічних суб'єктів.

Наступним вихідним пунктом започаткування того чи іншого національного проекту є наявність відповідної матеріально-технічної бази або він дає поштовх для її створення. При наявності відповідних потужностей чи можливостей їх створення, реалізація національного проекту стимулюватиме зростання попиту на продукцію цих галузей у довготривалому періоді, створенню власної фінансової бази. В іншому випадку, реалізація проекту передбачає імпорту відповідної продукції. Наслідками цього є зростання імпортозалежності, погіршення стану торговельного балансу, а за умов залучення іноземних кредитів під гарантію уряду – збільшення державного зовнішнього боргу. За таких умов не має підґрунтя для забезпечення сталого економічного розвитку.

Сценарій довгострокового розвитку економіки України передбачає зростання її конкурентоспроможності як у традиційних, так і в нових наукомістких секторах. З цією метою необхідно на законодавчому рівні інтегрувати національні проекти у загальнодержавну систему публічного управління, затвердивши їх як комплексні програми дій органів виконавчої влади. Їх виконання має бути обов'язковим незалежно від зміни уряду. Вихідним пунктом започаткування національного проекту має бути його відповідність обраної стратегії соціально-економічного розвитку країни, чітко визначений (прописаний) мультиплікативний ефект, наявність відповідної матеріально-технічної бази.

Список використаних джерел.

1. Державна служба статистики України : офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://ukrstat.gov.ua/>
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 08.12.2010 р. № 1255 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1255-2010-%D0%BF>
3. Стратегія сталого розвитку «Україна–2020»: Схвалено Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>.

ХОШАБА ОЛЕКСАНДР МИРОСЛАВОВИЧ

*доцент кафедри захисту інформації доцент кафедри програмного забезпечення
Вінницького національного технічного університету, к.т.н., доцент*

РОМАНЮК ОЛЕКСАНДР НИКИФОРОВИЧ

*перший проректор з науково-педагогічної роботи по організації навчального процесу
та його науково-методичного забезпечення
Вінницького національного технічного університету, д.т.н., професор*

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ПРОГРАМНА ПІДТРИМКА СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ

Розвиток системи державного управління вимагає поширене використання систем управління проектами. Вивчення порівняльної характеристики особливостей роботи та програмної підтримки систем управління проектами надає змогу державним службовцям визначитись з системою, уникнути багатьох помилок роботи та підвищити якість управлінських рішень.

Системи управління проектами можна поділити на спеціалізовані та універсальні. До відомих представників спеціалізованих систем управління проектами можна віднести Easy RedMine [1], Planbox Project Management [2], Project Manager.com [3], Project Cloud [4], Teamwork.com [5], Twoproject [6], TeamGantt [7], eXo Platform [8], MS Project [9] та багато інших.

До універсальних систем управління проектами, тобто програмних засобів, що мають ще й іншу вагому мету у своїй роботі слід віднести: системи управління документообігом (Document Management Systems), системи управління відносинами з клієнтами (CRM and Help Desk Tools), системи з управління помилками (Bug Tracking Tools), системи управління конфігураціями (Configuration Management Tools), системи обліку часу (Time Tracking Tools) та інші. Такі системи в наш час є досить популярними та розповсюдженими. У свою чергу розглянуті великі групи спеціалізованих та універсальних напрямків, що мають функції управління проектами, поділяються на комерційні, умовно комерційні та безкоштовні (opensource).

В роботі державних службовців більш цікавими є розгляд систем управління документообігом. До важливих з них необхідно віднести SharePoint [10], Alfresco [11], eGroupWare [12], eXo Platform [8], GroupOffice [13]. Перші три представника відрізняють від GroupOffice досить великі можливості у використанні, але й самі великі труднощі у розгортанні та відносно слабка підтримка мовних інтерфейсів (у Alfresco). Наближеною до GroupOffice є система Feng Office [14]. Ці системи є доволі простими у використанні та рекомендуються до роботи державним службовцям при обмежені у підтримці інженерно-технічного персоналу.

В останні декілька років розробники систем управління проектами, намагаються переходити на on-line ресурси. До відомих комерційних представників, що активно використовують on-line ресурси, відноситься wrike [15]. Компанія Wrike, що розробила і підтримує даний програмний продукт, надає змогу безкоштовної роботи, але з обмеження по кількості користувачів та дисковому простору. Ще до одного суттєвого недоліку даного продукту відноситься наявність тільки одного мовного інтерфейсу.

Таким чином, проведення досліджень в галузі порівняльної характеристики та програмної підтримки систем управління проектами, дозволяють отримати важливі чинники, якими необхідно користуватись під час вибору системи. До найважливіших з них відносяться наступні.

1. Ступінь кваліфікації державних службовців в галузі інформативних технологій. Високий ступінь кваліфікації дозволяє зупинитись на системі з кращими показниками у функціонування та можливостями в роботі.

2. Наявність достатнього штату інженерно-технічних працівників. В цьому випадку, використання більш потужної та складної в експлуатації системи дозволяє підвищити якість управлінських рішень державними службовцями та уникати багатьох помилок роботи в роботі користувачів.

Список використаних джерел.

1. <https://www.easyredmine.com>
2. <https://www.planbox.com>
3. <https://www.projectmanager.com>
4. <https://procloudmanager.com>
5. <https://www.teamwork.com>
6. <https://www.open-lab.com/products/twproject>
7. <https://www.teamgantt.com>
8. <https://www.exoplatform.com>
9. <https://products.office.com/en/project>
10. <https://products.office.com/en-us/sharepoint>
11. <https://www.alfresco.com/community>
12. <https://www.egroupware.org>
13. <https://www.group-office.com>
14. <https://www.fengoffice.com>
15. <https://www.wrike.com>

ЧЕРНОВ СЕРГІЙ ВАЛЕРІЙОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ВПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТІВ КОМПЛЕКСНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ В ОРГАНАХ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Впровадження стандартів комплексної державної експертизи суспільно-значимих інвестиційних проєктів в органах державної влади є однією з найбільш актуальних та прогресивних управлінських технологій, що має розвиватись і застосовуватись на всіх рівнях органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування при реалізації проєктів в публічній сфері.

Управління проєктами в публічній сфері - це управління проєктами і програмами, в яких суб'єктами виступають органи влади та державні організації, яким за результатами здійснення програм визначаються нові норми, внаслідок чого, очікується поліпшення положення громадян, що є однією з цілей державної програми публічної політики.

Основним завданням комплексної державної експертизи проєкту є систематичний аналіз фінансових, економічних, екологічних, соціальних, технічних, інноваційних та інших аспектів проєкту. Особливої актуальності набуває формування єдиних методичних стандартів комплексної державної експертизи, які будуть виконувати роль універсальних методів і засобів механізму комплексної державної експертизи в області інвестиційної політики в публічній сфері.

В Україні законодавчо передбачена державна експертиза проєктів у сферах будівництва, науки та екології. Згідно Закону України «Про інвестиційну діяльність»[1], обов'язковій державній експертизі підлягають інвестиційні програми, що реалізуються із залученням бюджетних коштів, коштів державних підприємств, установ та організацій, а також за рахунок кредитів, наданих під державні гарантії.

Основними проблемами в галузі впровадження стандартів комплексної експертизи інвестиційних проєктів в органах державної влади є:

1. Відсутність уніфікованої методології здійснення комплексної експертизи проектів та основи нормативно-правового регулювання управління проектами в органах виконавчої влади;
2. Проектне управління не використовується як інструмент досягнення стратегічних цілей;
3. Жорстка організаційна структура в органах виконавчої влади не дозволяє сформувати команди для проведення експертизи та реалізації проектів відповідно до завдань;
4. Нестача фахівців з управління проектами, державні службовці не навчені методам проектного управління;
5. Відсутність програмного забезпечення для проведення експертизи та супроводу проектної діяльності в органах державної влади.

Необхідно вдосконалити систему експертизи та управління проектами в органах виконавчої влади, розробити набір процесів та інструментів, інформаційну систему, шаблони документів, штатний розклад, управління ресурсами, призначених для досягнення цілей.

Експертиза проектів проводиться експертними організаціями незалежно від форми власності, які відповідають критеріям, визначеним центральними органами виконавчої влади. При цьому до проведення експертизи залучаються експерти з питань будівництва, санітарного та епідеміологічного благополуччя населення, екології, охорони праці, енергозбереження, пожежної, техногенної, ядерної та радіаційної безпеки та інші. Комплексний підхід в методології проведення державної експертизи проектів наразі тільки формується, а вітчизняний досвід підтверджує висновок, що види і кількість експертиз проектів проводиться в залежності від виду та унікальності проекту.

Процес проведення державної експертизи згідно постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення державної експертизи інвестиційних програм (проектів)» № 701 від 09 червня 2011 року[2], передбачає отримання органом, що проводить державну експертизу, експертного висновку за результатами проведеної експертизи в установленому законодавством порядку.

Метою організаційної підтримки проектної діяльності є адміністративне забезпечення функціонування комплексної експертизи та проектного управління шляхом створення штату експертів, спеціалізованих структурних підрозділів та колегіальних органів в рамках організаційної структури органу виконавчої влади.

До інструментів організаційної підтримки проектної діяльності можуть належати експертний комітет, проектний офіс, функціональні проектні офіси, проектні офіси на рівні окремих проектів в публічній сфері.

Метою технологічної підтримки проектної діяльності є скорочення трудовитрат, мінімізація помилок і підвищення якості та швидкості виконання процесів проектного управління та процесу мотивації учасників проекту органу виконавчої влади шляхом їх автоматизації, а також накопичення, зберігання і обробки інформації і знань в області проектного управління.

Основним інструментом технологічної підтримки проектної діяльності є інформаційна система управління проектами.

Рекомендації щодо впровадження експертизи та управління проектами в органах державної влади:

1. Сформувати «дорожню карту» з впровадження проектного управління та експертизи проектів, по кожному з напрямків впровадження і розробити детальні плани.
2. Розробити типові положення про застосування інструментів проектного управління в діяльності органів влади. Рекомендувати всім суб'єктам державної влади прийняти типові положення про застосуванні інструментів експертизи та управління проектами.
3. Організувати підтримку сертифікації фахівців з експертизи та управління проектами у відповідних міжнародних та українських спеціалізованих організаціях.
4. Розробити освітні програми у сфері експертизи та управління проектами та впровадити їх в систему підготовки державних службовців в рамках підвищення кваліфікації та перепідготовки державних службовців, в тому числі програм дистанційного навчання.

Для вирішення проблеми подальшого поліпшення інвестиційного клімату, особливої актуальності набуває впровадження експертизи та управління проектами в органах державної влади та формування єдиних методичних стандартів і термінології комплексної державної експертизи, які будуть виконувати роль універсальних методів і засобів механізму комплексної державної експертизи в області інвестиційної політики в публічній сфері.

Список використаних джерел.

1. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII / [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт Верховної Ради України. –Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Постанова КМУ від 09 червня 2013 р. №701 «Про затвердження Порядку проведення державної експертизи інвестиційних програм (проектів)». [Електронний ресурс]:-Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/683-2012-p>

ШУМСЬКА ОЛЕСЯ СЕРГІЇВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ФОРМУВАННЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ БАЗИ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНУ

У сучасних умовах соціально-економічного і політичного розвитку України все більшої ваги набувають питання, пов'язані з ресурсним забезпеченням самоврядування регіонів. Саме тому, в період важливих перетворень соціально-економічного життя виникає ряд актуальних проблем розвитку економіки регіонів, які вимагають теоретичного обґрунтування і глибокого вивчення, при цьому проблема розвитку соціально-економічної інфраструктури є надзвичайно актуальною. Період ринкових трансформацій, який відбувається на сучасному етапі, зумовлює необхідність формування ефективної інфраструктури з метою підвищення конкурентоспроможності як економіки кожного регіону, так і національної економіки в цілому.

Стан інфраструктурного забезпечення в Україні не відповідає потребам економічного зростання. Це проявляється у зростанні трансакційних витрат підприємств, витрат на отримання послуг та витрат, пов'язаних з їх недостатньою якістю. Отже, інфраструктурний сектор вітчизняної економіки потребує суттєвого реформування. Воно здійснюється, але повільними темпами. Причина полягає в малоефективному механізмі державного регулювання інфраструктурної галузі, спрямованому переважно на екстенсивний розвиток підприємств соціально-економічної інфраструктури. В його рамках фінансування з державного бюджету збиткових підприємств водо-, газо- та енергопостачання, а також транспортних, телекомунікаційних здійснюється переважно на основі «залишкового принципу», що не сприяє технологічному оновленню, впровадженню нових організаційних форм управління.

Реформування механізмів державного регулювання інфраструктури відкриває питання про співвідношення функцій держави та приватних підприємств у забезпеченні соціально-економічної інфраструктури. Для визначення того, які функції має виконувати держава за умови реформування інфраструктури на сучасному етапі, необхідно дослідити причини сучасного стану та науково обґрунтувати ефективний механізм державного регулювання розвитку соціально-економічної інфраструктури регіону, здатний забезпечити результативність спільної взаємодії двох видів інститутів – держави та ринку.

Для ефективного державного управління соціально-економічними процесами регіонального розвитку необхідна специфічна інфраструктура, здатна забезпечити оптимізацію зв'язків та перерозподіл ресурсів між усіма суб'єктами регіонального ринку. На сьогодні в Україні функціонують інституції різної організаційно-правової форми, які у сукупності своїх функцій здійснюють інфраструктурне забезпечення регіонального розвитку. Але, економічна неефективність діяльності даної сфери економіки може суттєво вплинути на формування конкурентного середовища та економічне зростання.

Детальний огляд вітчизняної та зарубіжної наукової літератури вказує на неоднозначність та відмінності у розумінні суті та поняття інфраструктури. Більшість науковців [1-3, 5] трактують поняття інфраструктурного забезпечення як діяльність певної сукупності інституцій різної організаційно-правової форми зі створення умов для ефективної реалізації функцій управління соціально-економічними процесами. Дослідження існуючих підходів до розуміння суті інфраструктури дало змогу автору сформулювати власне визначення цього поняття: інфраструктура – це сукупність видів діяльності, що забезпечують просторову та комунікаційну організацію соціально-економічних процесів регіонального розвитку та функціонування ринку в цілому. В аспекті нашого дослідження вважаємо за доцільне використовувати термін соціально-економічна інфраструктура.

Сучасна соціально-економічна політика держави ґрунтується в більшості своїй на системі теоретичних поглядів певних наукових шкіл та напрямків. Дослідження еволюції поглядів на форми забезпечення інфраструктурних послуг не дає чіткої відповіді про переваги державної чи приватної форми, оскільки кожна конкретна концепція будувалася на основі історичних та економічних умов життя суспільства, зокрема пов'язаних з науково-технічним прогресом, процесом нагромадження та централізації капіталів, стадією суспільно-економічного розвитку суспільства [4].

Серед концепцій регулювання соціально-економічної інфраструктури слід виділити дві основні: державне та приватне регулювання. В розвинених ринкових економіках державне та приватне забезпечення підприємств інфраструктури чергується через закономірність існування так званого циклу «приватизація – націоналізація», який є причиною того, що досить тривалий час свого функціонування підприємство діє неефективно. На сучасному етапі більш поширеним є співпраця держави та приватних агентів з метою запровадження конкуренції на етапі надання прав власності на забезпечення послуг, хоча вона теж не позбавлена недоліків через ренто-орієнтовану поведінку чиновників, низький рівень конкурентності, високі трансакційні витрати на укладання контрактів.

Спільна відповідальність держави та приватних підприємств у забезпеченні соціально-економічної інфраструктури може принести вищий загальний суспільний вигравш, на відміну від суто державної (бюджетно неефективної) та приватної (високий ступінь ризику). Для запровадження в Україні реформ щодо спільного регулювання підприємств інфраструктури необхідно створити дієвий організаційно-економічний механізм державного регулювання розвитку соціально-економічної інфраструктури, що дозволить прозоро відслідковувати процес надання прав власності, інвестування та ефективний державний контроль за діяльністю приватних агентів.

Методологія оцінки інфраструктурного забезпечення окремого регіону повинна забезпечувати задоволення пріоритетних регіональних потреб та враховувати при цьому і загальнодержавні інтереси. Проаналізовано та систематизовано основні методики оцінки інфраструктурного забезпечення регіонального розвитку, які дозволяють визначити рівень розвитку інфраструктури та її основних складових – показники розвитку інфраструктури, інтегральний показник рівня розвитку інфраструктури регіону, коефіцієнт забезпечення регіону елементами інфраструктури, ступінь використання інфраструктури регіону, нормативна оцінка інфраструктурної забезпеченості регіону тощо.

Оцінка тих чи інших специфічних особливостей формування інфраструктурного комплексу регіону з використанням зазначених методик є умовно-оціночною, яка переслідує мету виявлення вузьких місць розвитку інфраструктури регіону.

Список використаних джерел.

1. Бутирська І.В. Основні напрями активізації інвестування інфраструктури регіону / І.В. Бутирська // Вісник Львівської державної фінансової академії. – 2005. – №6. – С.251-258.
2. Васильєв О.В. Методологія і практика інфраструктурного забезпечення функціонування і розвитку регіонів України / О.В. Васильєв // Монографія. - Харків: ХНАМГ, 2007. - 341 с.
3. Кузнецова А.И. Инфраструктура. Вопросы теории, методологии и прикладные аспекты современного инфраструктурного обустройства. Геоэкономический подход / А.И. Кузнецова. – М.: КомКнига, 2006. – 413 с.
4. Ципліцька О.О., Нетудихата К.Л. Роль держави у забезпеченні інфраструктури: еволюція концепцій та сучасні погляди / О.О. Ципліцька, К.Л. Нетудихата // Економічні науки: Наукові праці. – Т. 38. – Вип.25. – С. 7-12.
5. Шураева К.В. Особенности формирования механизма инфраструктурного обеспечения развития инвестиционной деятельности в регионе / К.В. Шураева // Электронный научный журнал «управление экономическими системами» // <http://www.uecs.ru/logistika/item/262-2011-03-24-13-19-17>

СЕКЦІЯ 8

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПОСАДОВЦІВ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

ДАВТЯН СТЕПАН ГУРГЕНОВИЧ

*доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент*

СЕМЕНЮК ГАННА АНАТОЛІЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПИТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, визначення стратегічного курсу на вступ до ЄС актуалізує необхідність нового розуміння і трактування ролі та значення публічної влади як способу функціонування демократичного ладу. Укази Президента України від 12 січня 2015 року №5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [1], від 3 березня 2015 року №119/2015 «Про Конституційну Комісію» [2] безумовно є нормативно – правовими актами, що сприяють здійсненню на нинішньому етапі розвитку України динамічного і складного демократичного переходу до нової якості політично організованого, відповідального громадянського суспільства, в якому поступово підвищується рівень політичної участі громадян, ступінь забезпечення їх прав і свобод.

Успішність започаткованих процесів суспільного реформування, які відбуваються у складних умовах економічної, соціальної кризи і військових дій на сході України, залежить від ефективності скерованості суспільних трансформацій. Звідси формуються імперативи розбудови нової системи державного управління на європейських принципах належного врядування, а саме – відкритості, участі, відповідальності, ефективності та узгодженості. Кожен із цих принципів має важливе значення для утвердження демократичного врядування через проведення державно-управлінських реформ, включаючи модернізацію системи державного управління.

Ратифікація Україною Європейської хартії місцевого самоврядування [6] (далі – ЄХМС) сприяла процесам відродження системи представницької влади. Імплементація положень ЄХМС зумовлює формування якісно нового місцевого самоврядування як системного суспільного явища. Держава докладає значних зусиль у сприянні його становленню, функціонуванню та розвитку. Утім, на думку науковців, політиків, експертів, вітчизняне місцеве самоврядування не виконує насамперед своєї суспільної місії – децентралізації державного управління, організації життєдіяльності на місцевому рівні, формування демократичних основ суспільного розвитку.

Місцеве самоврядування (далі – МС) є визнаною найбільш демократичною й раціональною моделлю місцевої влади, а його існування один з найважливіших фундаментальних принципів функціонування правової демократичної держави. Для України реформа МС та територіальної організації влади – це необхідна умова становлення громадянського суспільства, досягнення сучасних стандартів економічно й соціально розвинутих країн світу, удосконалення практики державного управління. Вирішення більшості соціально-економічних проблем, пов'язаних з підвищенням життєвого рівня населення, реалізацією прав і свобод громадян, наповненням їх реальним змістом, можливе лише в умовах ефективно діючої структури місцевого врядування, яка нині в країні відсутня. Реформа системи місцевого управління має забезпечити безумовну орієнтацію діяльності органів місцевого самоврядування (далі – ОМС)

та їх посадових осіб, перш за все, на надання якісних послуг громадянам. Якість цих послуг є одним з головних критеріїв оцінки діяльності муніципального управління. Адже вона визначає цінність МС для громадян через спроможність задоволення їх найважливіших життєвих потреб.

Неналежний рівень кваліфікації значної частини державних службовців і посадових осіб МС, низький рівень їх правової та політичної культури, нездатність запроваджувати на практиці новітні технології менеджменту для державного та муніципального управління породжує низьку ефективність функціонування інститутів виконавчої влади та ОМС і такий же рівень послуг, що надаються. Часто посадові особи МС просто не розуміють свого функціонального та соціально-політичного призначення, принципової різниці в природі цих двох самостійних видів публічної влади, що має відображення у ефективності результатів їх діяльності.

Незахищеність від «волі керівника», низький рівень заробітної плати посадових осіб МС, як наслідок, високий рівень плинності кадрів не сприяють ефективній управлінській діяльності. Плинність кадрів становить від 20 до 40 і більше відсотків, особливо в періоди після проведення виборів. ОМС варто започаткувати самостійну систему підготовки та підвищення кваліфікації посадових осіб МС і починати це треба так, як зроблено в ОРІДУ НАДУ при Президентіві України через запровадження спеціальності «Місцеве самоврядування».

Управління, як і будь-яка інша діяльність, вимагає своєї конкретної та досконалої оцінки, що обов'язково включає визначення ефективності роботи. Це потребує проведення теоретичних досліджень щодо осмислення поняття «ефективність роботи ОМС» і загалом управління як сфери суспільної діяльності. Потреба оцінки ефективності роботи ОМС випливає з його природи, що має публічний характер і стоїть найближче до громади, громадянина, надаючи їм більше послуг, ніж держава, виконуючи делеговані нею функції, які фінансуються недостатньо. Фінансуючись за рахунок платників податків, ОМС через свої повноваження мають максимально сприяти розвитку громад.

Для дальшого просування по шляху реформ необхідно більш активно та ефективно використовувати вже створений, наявний законодавчий механізм надання місцевим громадам більшої самостійності для реалізації власних ініціатив на свою користь. Йдеться про Закони України від 17 червня 2014 року № 1508-VII «Про співробітництво територіальних громад» [3], від 5 лютого 2015 року № 157-VIII «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [4], Постанову Верховної ради України від 31 серпня 2015 року № 656-VIII «Про Попереднє схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади» [5].

Найважливішою складовою управлінської ефективності місцевого управління, на нашу думку, є соціальна складова. Вважаємо, що управлінська ефективність мусить бути спрямована на досягнення високої оцінки рівня надання послуг, яка має визначатися за певними критеріями й у відповідності до запроваджених стандартів. Це сприятиме зосередженню уваги на кінцевих результатах з урахуванням якості надання послуги та їх впливу на рівень життя конкретної територіальної громади. При оцінці ефективності діяльності органів влади потрібно використовувати поняття продуктивності, що направлена на оцінку кількості ресурсів, які використовуються для надання певних послуг.

Ефективність місцевого управління (в т.ч. ОМС) може бути визначена як повне досягнення реальної та соціально-корисної конкретної управлінської мети при мінімальних або оптимальних витратах ресурсів та управлінських зусиль у найкоротший термін з урахуванням обставин зовнішнього та внутрішнього характеру.

Вважаємо, що вагомими для подальшої ефективності діяльності місцевого самоврядування в Україні можуть стати наступні напрямки:

- започаткувати самостійну систему підготовки та підвищення кваліфікації посадових осіб МС;
- проведення теоретичних досліджень щодо осмислення поняття «ефективність роботи ОМС» і загалом управління як сфери суспільної діяльності;

- визначати ефективність місцевого управління (в т.ч. ОМС) за умови повного досягнення реальної та соціально-корисної конкретної управлінської мети при мінімальних або оптимальних витратах ресурсів та управлінських зусиль у найкоротший термін з урахуванням обставин зовнішнього та внутрішнього характеру.

Список використаних джерел.

1. Указ Президента України від 12 січня 2015 року №5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
2. Указ Президента України від 3 березня 2015 року № 119/2015 «Про Конституційну Комісію» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/119/2015>
3. Закон України від 17 червня 2014 року № 1508-VII «Про співробітництво територіальних громад» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>
4. Закон України від 5 лютого 2015 року № 157-VIII «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
5. Постанова Верховної ради України від 31 серпня 2015 року № 656-VIII «Про Попереднє схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/656-19>
6. Європейська хартія місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_036

ОСНОВНІ ВІДМІННОСТІ МІЖ СФЕРОЮ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ ТА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

У сучасному глобальному світі розвинених країн Європи, США, Японії широко розповсюджені такі поняття як управління людськими ресурсами та управління персоналом.

Управління людськими ресурсами (далі – УЛР) в стратегічному вимірі робить кадрову політику активною, замість традиційних моделей управління персоналом, для яких є характерною є пасивна (реактивна) політика.

Особливістю УЛР є потреба всебічного врахування інтересів людини, організації, регіону і суспільства та забезпечення їх органічного поєднання.

Щодо терміну управління персоналом, то в 1963 році Інститут персоналу і розвитку (Institute of Personnel and Development) дав визначення, що це сфера управління, яка охоплює людей та їх взаємовідносини в рамках організації.

У 90-х роках ХХ ст. на зміну складним взаємовідносинам між працедавцем та найманими працівниками, при яких в робочій обстановці організації домінувала жорстка регламентація процедур взаємодії, прийшла атмосфера співпраці, основу якої складали невеликі робочі групи, орієнтовані на задоволення споживачів і навчання на робочому місці. Централізація почала втрачати свою актуальність, відбулося істотне розшарування організаційних ієрархічних структур, відповідальність стала делегуватися лідерам робочих груп. Одночасно зовнішнє середовище організації стало все більш конкурентним. Тому значення набували не лише клієнти і їх потреби, але й дії конкурентів. Таким чином, термін «УЛР» випереджує в популярності термін «управління персоналом».

Основні відмінності між цими термінами виявляються у ставленні різних концепцій управління до таких питань як роль в управлінні організацією, акцент у реалізації, предмет зосередження зусиль, врегулювання конфліктів, ставлення до змін тощо. [4, с. 13-14]

УЛР може розглядатися з різних точок зору: як система розробки та реалізації взаємопов'язаних, ретельно продуманих рішень з приводу регулювання відносин праці та зайнятості на рівні організації; або як напрям управлінської діяльності, в якій людський компонент (персонал) організації розглядається як: один з найважливіших ресурсів її успішного функціонування і розвитку, фактор її ефективності та зростання, засіб досягнення стратегічних цілей.

Деякі науковці вживають поняття «УЛР» і «управління персоналом» як синоніми, інші – що термін «УЛР» акцентує увагу на стратегічних аспектах прийняття кадрових рішень, а поняття «управління персоналом» більш характеризує повсякденну оперативну роботу з кадрами. Так, Є.Г. Матвіїшин [1, с. 18] вважає, що відмінності між управлінням персоналом і управлінням людськими ресурсами можна розглядати радше як питання розстановки акцентів і різниці підходів, ніж як розбіжності взагалі. Він стверджує, що УЛР («HR-management» або «ейчар-менеджмент») є, передусім, стратегічним видом діяльності керівників вищої ланки і такі поняття, як стратегічна інтеграція, управління культурою, формування відчуття приналежності, інвестування в людський капітал, філософія об'єднання (збіг інтересів керівництва і працівників) є основними складовими частинами моделі УЛР. Ось чому термін «УЛР» все частіше використовується в організаціях як альтернатива до управління персоналом. УЛР може ефективно реалізовуватися в окремій організації за умов, коли є добре розвинута система реагування на зміни і діють механізми швидкого пристосування до актуальних умов ринку праці (через планування кар'єри, навчання і підвищення кваліфікації персоналу, стимулювання якісної роботи і планування кар'єрного зростання. УЛР охоплює застосування гнучкої системи організації виробничої діяльності (наприклад, гуртки якості, автономні робочі групи), використання таких систем оплати праці, які передбачають оцінювання (зокрема з участю самих працівників) персонального вкладу працівників, заохочення високого рівня участі працівників у прийнятті управлінських рішень, які стосуються їх діяльності, а також – належну організацію системи обміну інформацією (комунікації) між учасниками управління та виробництва. [1, с. 20]

Якщо система управління персоналом всю увагу концентрувала на виробничий персонал, то в УЛР акцент переноситься на управлінський персонал, зокрема в органах публічної влади. В умовах трансформації суспільства ефективність роботи управлінського персоналу залежить від рівня управлінської культури, удосконалення управлінських відносин та запровадження управлінського стилю щодо дасть змогу працівникам висловлювати свою думку в прийнятті рішень в контексті управлінської діяльності.

В сучасному світі дедалі більше вимагається від працівників таких якостей, як високопрофесійна майстерність, здатність приймати самостійні рішення, навички колективної взаємодії, відповідальність за якість продукції, знання техніки й організації виробництва.

В ХХІ столітті, на думку багатьох науковців, основою управління персоналом буде служба УЛР. Основними її відмінностями стануть: перехід від вузької спеціалізації та обмеженої відповідальності – до широких професійних та посадових профілів; перехід від запланованого кар'єрного росту – до інформаційного та гнучкого вибору професійного розвитку; перехід від відповідальності спеціалістів з управління персоналом до розвитку персоналу – до відповідальності самих працівників за свій власний розвиток; перехід від контролю невіршених проблем працівника – до створення можливостей для всебічного розвитку працівника; перехід від уникнення зворотного зв'язку керівника з підлеглим – до його активного пошуку; перехід від вивчення секретів успіху, наявності вакантних робочих місць та відбору спеціалістів – до відкритого обговорення рівня компетенції працівників, кількості наявних вакансій та методів їх заповнення.

В Україні поки що традиційним є підхід до людей, як до чогось другорядного, на відміну від країн з найбільшим розвитком економіки, де людину розглядають не тільки як ресурс, до якого потрібно бережливо ставитись і вкладення в яку повинні окупатись, але й як самостійну цінність, яка відіграє значну роль у корпоративній культурі і організаційних цінностях. Саме тому для досягнення світових стандартів у цій галузі в нашій країні необхідно не лише системно розглядати концепції УЛР і управління персоналом, а також і як співвідношення між загальним і часткою на усіх трьох рівнях: мікрорівні – на рівні організації, мезорівні – на рівні регіону та макрорівні – в масштабах держави.

Список використаних джерел.

1. Матвіїшин, Є.Г. Стратегічне УЛР [текст] : навчальний посібник / Є.Г.Матвіїшин; МОНмолодьспорту України ; Львівський регіональний ін-т держ. упр., Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. - Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. - 200 с.
2. Никифорова В.Г. Стратегічне управління людськими ресурсами: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. – Одеса: Атлант, 2014. – 209 с.
3. Никифорова В.Г., Сорока О.В. Трудовий потенціал управлінських кадрів: формування та розвиток: Монографія / МОН України. Одеський держ. економічний унів-тет. – Одеса, ПАЛЬМІРА, 2009. – 176 с.
4. Руденко О. М., Усаченко Л. М., Штурхецький С. В. Система і стратегія HR-менеджменту для державного управління : навч. посіб. / Руденко О. М., Усаченко Л. М., Штурхецький С.В. – К. : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2013. – 133 с.
5. Сталий людський розвиток: забезпечення справедливості: Національна доповідь / кер. авт. колективу Е.М. Лібанова / Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи. – Умань : Видавничо-поліграфічний центр «Ві-заві», 2012. – 412 с

БІЛУСОВ СЕРГІЙ ГЕОРГІЙОВИЧ

*директор Херсонського обласного центру перепідготовки
та підвищення кваліфікації, працівників органів державної влади,
органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій, к.т.н., доцент*

ВПЛИВ СУЧАСНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ НА РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Стабільність розвитку держави залежить від формування сучасної кадрової політики, якісного складу її кадрового потенціалу в умовах децентралізації державного управління та зміцнення самостійності регіонів.

Професійна компетентність, наявність патріотизму, лідерства, відповідальності сучасних керівників в значній мірі є передумовою становлення нової держави, закріплення ринково-демократичних перетворень, що здійснюються у суспільстві.

Для України вироблення сучасної кадрової політики є одним із пріоритетів державної стратегії щодо регулювання кадрових процесів і відносин. Вона має визначати найважливіші напрямки та принципи роботи органів публічної влади з кадрами, зміст діяльності і головні критерії оцінки їх роботи та шляхи удосконалення підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації.

Серед пріоритетів треба визначити:

- забезпечення високого рівня управлінського процесу кваліфікованими, активними, сумлінними працівниками, здатними успішно супроводжувати реформи, які відбуваються в Україні, в тому числі, що стосується реформування державного управління;
- виховання лідерів та підготовку нової генерації кадрів для органів публічної влади здатних до роботи на управлінських посадах;
- створення умов і гарантій якісного виконання посадових обов'язків, розвитку власних здібностей та стимулювання кар'єрного просування публічних службовців.

Система пріоритетів щодо потреби в ініціативних, високоосвічених, творчих, професійно-підготовлених працівниках державного апарату, які здатні приймати оптимальні управлінські рішення за нових обставин і нести за них відповідальність, викликає потребу нових стандартів у підготовці управлінських кадрів з уточненням завдань управлінської науки і практики.

Професійну підготовку і підвищення кваліфікації публічних службовців необхідно забезпечити ресурсами та проводити на основі використання постійно діючої системи обов'язкової безперервної освіти і самоосвіти із використанням інтенсивних та інноваційних технологій, спираючись на вимоги законодавства.

Регіональна кадрова політика повинна бути перспективною, носити запобіжний і випереджальний характер, враховувати соціальний прогрес та сучасні реалії, а також зміну характеру праці і управлінських процесів.

Європейські підходи до компетентності кадрів як системи знань, досвіду, умінь і навичок вимагають використання нових шляхів і технологій формування компетентного публічного службовця, з акцентом на етику його поведінки та ставлення до професійного розвитку.

Підготовка державних службовців відповідно до вимог професійних стандартів на основі професійних компетенцій визначає пріоритет щодо сприяння визначенню функціонального змісту праці на посадах державної служби, рівня знань, умінь, навичок, ціннісних характеристик і особистих якостей, необхідних для виконання фахових завдань.

Цілісні процеси і процедури управління персоналом на державній службі з використанням компетентнісного підходу забезпечують:

- оцінювання здатності державних службовців виконувати посадові обов'язки і дають можливість державним службовцям здійснювати ефективно державне управління, розуміти цілі реформ (як на центральному, так і на місцевому рівнях) та мати відповідну компетентність для їх реалізації.
- підвищення професійного рівня державного службовця і проводиться у формі професійних програм, спеціальних курсів, тематичних семінарів, тренінгів та шляхом навчання, у тому числі підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації у відповідних вищих навчальних закладах згідно із законодавством.

В даний час відповідно до профілю професійної компетентності посади державного службовця діє посадова інструкція, яка є більш повною, конкретною, наповненою інформацією. З метою підвищення кваліфікації посадовців розробляються (доповнюються) професійні програми навчання та окремі фахові семінари та тренінги.

Організація підвищення кваліфікації кадрів в Херсонському обласному центрі перепідготовки та підвищення кваліфікації відбувається з урахуванням вимог і пропозицій відповідних органів публічної влади.

Пріоритетним напрямком роботи Центру є приведення методичного забезпечення навчального процесу у відповідність до видів професійної компетенції з акцентом на загальні міжпрофесійні компоненти, а саме: спеціальну компетентність; здатність до планування службових процесів; особистісну компетентність; здатність планувати фахову діяльність, контролювати і регулювати її, здатність самостійно приймати управлінські рішення; самостійно набувати нових знань і вмінь; індивідуальну компетентність.

В даний час йде опрацювання новел професійної програми підвищення кваліфікації інших програм тематичних семінарів, які мають відповідати змісту посадових інструкцій, спиратися на систему управління якістю щодо підвищення кваліфікації посадовців з використанням методичних ресурсів Нацдержслужби України, Академії державного управління, інших навчальних закладів та органів публічної влади на місцях.

При цьому, необхідно враховувати та використовувати можливості та особливості регіону, пріоритети діяльності відповідного органу публічної влади та можливості навчального закладу, що має забезпечити актуалізацію змісту навчальних програм підвищення кваліфікації, створення дієвих робочих навчальних планів та розкладів занять.

Сучасна система перепідготовки покликана забезпечити наповнення усіх структур влади кадрами з високим рівнем культури, компетентності, здатних розуміти інноваційні соціальні процеси, продукувати нові ідеї, управлінські рішення, соціальні технології.

Список використаних джерел.

1. Білорусов С.Г., Зюзькіна Г.М., Романова О.І. Впровадження компетентнісного та особистісно-орієнтованого підходів, інноваційних технологій у підвищенні кваліфікації державних службовців // Реформування публічного управління : теорія практика, міжнародний досвід: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжнар. участю, 31 жовт. 2014 р. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2014 С. 347-348.

БОНДАРЕНКО ОКСАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

КАДРОВИЙ РЕЗЕРВ НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ДОБОРУ І РОЗСТАНОВКИ КАДРІВ

Трансформування основної маси державних службовців на усіх рівнях державного управління з безініціативних виконавців, бюрократичних статистів у компетентних спеціалістів, які здібні до постійного ініціативного пошуку оптимальних рішень політичних, економічних та соціальних проблем кожної галузі, кожного функціонального напрямку державного управління – це одна з головних і найскладніших проблем у реформуванні адміністративної системи України, яка потребує суттєвих змін як у базовій професійній підготовці кадрового резерву службовців, так і в організації їх праці та професійної кар'єри.

Реалізація державної кадрової політики забезпечується у процесі організації роботи з кадрами, дією всіх їх складових елементів, використанням відповідних механізмів, форм, методів кадрової роботи, що власне й становлять її технологію.

Формування кадрового резерву базується на основі вимог Закону України «Про державну службу» [1], Положення про роботу з кадрами у центральних і місцевих органах виконавчої влади [2] та низки інших нормативних документів. Реалізація кадрового резерву здійснюється відповідно до Положення про формування кадрового резерву для державної служби, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2001 року № 199 [3]. Згідно з цим Положенням до кадрового резерву зараховуються працівники, які мають професійні навички, що ґрунтуються на сучасних спеціальних знаннях і аналітичних здібностях, для прийняття та успішної реалізації управлінських рішень.

Політика кадрового добору державних службовців повинна базуватися на принципі системності й наукового забезпечення. Передумовою залучення на посади державних службовців компетентних, висококваліфікованих працівників є формування дієвого кадрового резерву.

Помилки, прорахунки у доборі, розстановці працівників можуть звести нанівець результат змістовного навчання або дати мінімальний ефект від застосування відповідного досвіду роботи та конструктивного використання особистих ділових якостей.

Під час формування кадрового резерву необхідно забезпечувати пропорційно-збалансоване представництво кандидатур кожної статі з урахуванням складу працівників органу.

Керівник державного органу повинен відповідати за ефективну підготовку і використання кадрового резерву. У разі заміщення вакантної посади керівникові державного органу в поданні про призначення кандидата на цю посаду необхідно зазначати, протягом якого періоду він перебував у кадровому резерві, яким чином виявив себе, а якщо не перебував – подати обґрунтовані пояснення причини невикористання кадрового резерву.

Враховуючи практичний досвід, виділяють певні етапи підготовки кадрового резерву державних службовців:

- висунення в резерв, вивчення професійних і ділових якостей претендентів на посаду за допомогою методів спостереження, експертної оцінки. Етап завершується розробленням індивідуальної програми підготовки для кожного члена кадрового резерву;
- навчання і підготовка резерву на нарадах, семінарах - протягом цього етапу підготовки осіб, зарахованих до кадрового резерву, важливо вивчити досвід роботи інших установ, організацій; брати участь у ділових іграх, вирішенні проблемних ситуацій тощо;

- періодична підготовка, перепідготовка, підвищення кваліфікації у відповідних навчальних закладах. Особи, зараховані до кадрового резерву, отримують знання у сфері загальної теорії і практики управління, вивчають нові практичні методи управлінської діяльності;
- підготовка кадрового резерву в державних органах без відриву від основної роботи. Серед заходів такої підготовки: залучення працівників до документів, вивчення та аналіз механізму запровадження законодавчих актів у діяльності окремих підрозділів;
- тимчасове заміщення посади, на яку претендує особа, зарахована до кадрового резерву.

Формування резерву кадрів та організація роботи з ним дає можливість широко і компетентно підійти до підбору, підготовки, висунення, виховання працівників державної служби, керівників державних підприємств, установ та організацій. Ця робота, що нерозривно пов'язана з оцінкою роботи як керівників, так і персоналу управління, дає можливість планувати їхню подальшу кар'єру.

Список використаних джерел.

1. Про державну службу: Закон України від 16 грудня 1993 р. № 3723-XII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3723-12>.
2. Про затвердження Положення про роботу з кадрами в центральних і місцевих органах державної виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 вересня 1995 р. № 747. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/747-95-%D0%BF>.
3. Про затвердження Положення про формування кадрового резерву для державної служби: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2001 р. № 199. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/199-2001-%D0%BF>.

ДЕМЧЕНКО СОФІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

КОМУНІКАТИВНА ЕТИКА ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЯК АСПЕКТ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Розвиток інформаційного суспільства продовжується незалежно від громадського втручання, проте обов'язково впливає на всі сфери життя держави та суспільства. Інформацію в якості трансформаційного ресурсу вивчає Г. П. Несвіт, він наголошує на важливості громадського контролю в державному секторі та доступності інформації в усіх її проявах [3, с. 18]. Наука державного управління визначає ефективність державних структур «за допомогою зіставлення результатів управління і ресурсів, затрачених на їх досягнення» [1, с. 45]. Ефективність того чи іншого діяча, продукту, компанії доповнюється образом висвітлення на власному сайті, в ЗМІ та соціальних мережах. Зростає тенденція предствалення державних органів, бізнесу, партій, публічних осіб та громадян в мережі інтернет.

Процес «оцифрування» суспільних відносин потребує безпосередньо уваги та обережності його учасників. Імідж організації починається з іміджу керівника та працівників. Перевірка кадрів через моніторинг соціальних мереж вже входить в звичайну процедуру HR-відділів зарубіжних та провідних вітчизняних компаній. В свою чергу громадянське суспільство відкрито реагує на всі непорозуміння та конфлікти, пов'язані з державними службовцями, підхоплюючи таким чином європейську традицію. Так, на тлі недбалості користувачів в соціальних мережах стається багато непорозумінь, які додають клопоту та «недоброї слави» компаніям та структурам, в яких вони працюють.

Відповідно до діючого законодавства, етика поведінки державного службовця складає такі обов'язання: сумлінно виконувати свої службові обов'язки; шанобливо ставитися до громадян, керівників і співробітників, дотримуватися високої культури спілкування [2].

Проте, І. П. Кринична звертає увагу на проблеми розуміння специфіки державного службовця в контексті іміджу влади, «Поza увагою залишається цілий ряд морально-етичних, ментально-психологічних, духовних аспектів державних службовців». Не можемо не походитись з її іншим твердженням стосовно державних службовців: «це ті, хто формує громадську думку, щодо сприйняття влади» [5]. Через це, кожне нове масштабне призначення ЗМІ простежують на достовірність заявленої біографічної інформації та часто торкаються приватних відомостей, які є у вільному доступі через соціальні мережі та пошукові системи в інтернеті.

Наразі, на обговоренні депутатів Верховно Ради є новий Проект Закону «Про державну службу» №2490, який планується затвердити вже до кінця 2015 року [4]. Новий проект визначає правові норми для державних службовців у 87 статтях 10 розділів, чинне законодавство від 1993 року обмежується 38 статтями в 8 розділах. Питання етики державних службовців визначається перш за все поняттям «службова дисципліна», принципами державної служби, правами та обов'язками державного службовця та розділом VIII «дисципліна та матеріальна відповідальність державних службовців».

Ротація високопосадовців за період першого півріччя 2015 року у зв'язку з публічними скандалами підтверджує, що проблема етичної поведінки на державній службі ґрунтовна. «Неприємності» повсякчас трапляються з депутатами Верховної Ради, та високопосадовцями, громадськими діячами та публічними особами. Ці свідчення стають складовою візуального іміджу органу державної влади, чи то організації представниками яких є фігуранти скандалів. Державний службовець – є «обличчям» держави, тому сумлінність захисту честі та гідності стає частиною державної інформаційної політики.

Через вище зазначене, можна зробити висновок, що публічна особа залишається публічною скрізь і має пильно контролювати свою поведінку як на робочому місці, в соціумі, а від нещодавно і в мережі інтернет.

Список використаних джерел.

1. Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики : монографія / В. Д. Бакуменко. - К. : Вид-во УАДУ, 2000. - 328 с.
2. ЗУ «Про державну службу» №213-VIII (213-19) від 02.03.2015, ВВР, 2015, N 22, ст.145[Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3723-12/page>.
3. Несвіт Г. П. Інформаційна політика як фактор реформування суспільства / автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02 / Г. П. Несвіт ; Одеська національна юридична академія. – Одеса, 2001. – 16 с.
4. Проект Закону про державну службу №2490 від 30.03.2015 [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54571.
5. Сучасні підходи до формування іміджу державного службовця / Кринична І. П. Сучасні підходи до формування іміджу державного службовця. [Електронний ресурс] - Режим доступу: [http://www.dbuara.dp.ua/zbirnik/2013-01\(9\)/13kipids.pdf](http://www.dbuara.dp.ua/zbirnik/2013-01(9)/13kipids.pdf).

ДІДУР АНАТОЛІЙ АРСЕНОВИЧ

здобувач НАДУ при Президентові України

ВПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНІХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ЗАДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ

Впровадження новітніх технологій в публічному управлінні є надзвичайно необхідним. З розвитком технологій їх застосування стає одним з «must have» у всіх галузях діяльності держави. Як показує досвід розвинених держав впровадження новітніх технологій дає змогу підвищувати ефективність роботи державних службовців та державних органів, робить їх роботу більш мобільною та дозволяє оперативніше реагувати на реалії сьогодення.

Серьогін виділяє два основних процеси які найбільше впливають на вектор розвитку системи публічного управління в нашій державі, а саме: європейська інтеграція України та децентралізація і реформування державного управління. При цьому він зазначає, що кожен з цих векторів актуалізує питання розширення сфери застосування інформаційно-комунікаційних технологій в публічному управлінні, модернізації раніше впроваджених інформаційних систем, перенесення уваги до проблем інформатизації органів публічного управління низового рівня, розвитку місцевих складових загальнонаціональної системи електронного урядування, розширення можливостей для надання адміністративних послуг в електронній формі. [1]

З ним погоджується і Стадник, який серед чинників формування публічної політики держави виділяє її інформаційно-аналітичне забезпечення. На його думку, одним з інструментів публічної політики є впровадження електронного урядування. Це така форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій, орієнтованих на задоволення потреб громадян. [2]

Як пише у своїй праці Білоусов запровадження інформаційних технологій в управлінську діяльність вимагає виконання завдань високого ступеню складності щодо запровадження електронного урядування та введення електронного документообігу в діяльність державних органів влади. Науковець вважає, що це потребує відповідної державної політики, спрямованої на формування умов виробництва, збереження, поширення і комплексного використання всіх видів інформаційних ресурсів та вільного доступу до них з боку громадян і організацій будь-якої форми власності.[3]

Професор Шаров робить висновок, що в сучасному управлінні, коли передовий світ переходить до економіки знань, має бути місце для інновацій. Саме прикладна наука публічного управління повинна імплементувати суспільні цінності в конкретні цілі стратегій, політик, програм і проектів. Проте, на превеликий жаль, він констатує, що не можна стверджувати, що існує запит української влади на всіх її рівнях на науку, на інноваційні підходи й інструменти, які б формували високі стандарти професійної діяльності й дозволили більш ефективно надавати публічні послуги громадянам. [4]

Слід також розмежовувати поняття «публічне управління», яке сформувалося в пострадянських країнах і визначало державні органи, як ті, які за допомогою управління здійснюють керування в середині держави, та «публічна адміністрація». Як вважає Баштанник, поняття «публічна адміністрація» дає змогу сконцентруватися не на державному управлінні, а створити відносини в яких буде переважати ознаки так званої публічної сервісної діяльності, тобто діяльності держави й органів місцевого самоврядування.[5] Ці відносини передбачають кращий обмін інформацією між владними структурами та громадянами, яким ці владні структури служать.

Канчура робить спробу узагальнити вже оприлюднені пропозиції в роботах фахівців та розробників Концепції Державної цільової програми реформування державного управління та державної служби на 2011-2015 роки, та виділяє пріоритетні напрямки, а саме:

- оптимізація системи центральних та місцевих органів виконавчої влади;
- модернізація державної служби;
- впровадження електронного урядування;
- адміністративно-територіальна реформа.

Аналізуючи вищезазначену Концепцію та роблячи висновки Канчура зазначає, що існує логічний зв'язок між потребою, технологією і управлінською послугою. Цей зв'язок розкривається через ланцюжок взаємодії з приводу надання органом державного управління певної управлінської послуги. Соціальні і економічні потреби формують відповідні вимоги до засобів свого задоволення, таким чином, виступаючи вихідною умовою для розробки і впровадження в діяльність суб'єкта управління відповідної інновації. Інноваційна технологія набуває значення

необхідного елемента управління, що забезпечує удосконалення існуючих механізмів державного впливу, підвищення ефективності і якості управлінської діяльності.[6] Отже, як бачимо, одним з пріоритетних напрямів реформування є впровадження електронного врядування, що надає можливість громадянам брати активнішу участь у політичних процесах та створює більш сприятливі умови для розвитку бізнеса.

Підсумовуючи все вищевикладене, можна зробити висновок, що інформаційні технології на сьогодні відіграють значущу роль у діяльності держави. Держава вже робить певні кроки для їх впровадження, проте потрібна ефективна та послідовна програма дій в даному напрямку. Саме план дій надасть змогу максимально швидко впроваджувати в дію новітні інформаційні технології необхідні для підвищення ефективності роботи державних органів.

Список використаних джерел.

1. Серьогін С. Актуальні напрями розвитку та використання інформаційно-комунікаційних технологій в публічному управлінні України. Режим доступу: http://www.dridu.dp.ua/konf/konf_dridu/itis%20seminar%202015/pdf/Seregin.pdf
2. Стадник М. Становлення публічної політики в Україні. Режим доступу: <http://www.vidkryti-ochi.org.ua/2015/04/blog-post.html>
3. Білорусов С. Г. Досвід використання інформаційно-комунікаційних технологій при підвищенні кваліфікації державних службовців. Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2011-2/doc/2/06.pdf>
4. Шаров Ю. П. Інноваційні інструменти публічного адміністрування: Європейський контекст. Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2010-1/doc/1/01.pdf>
5. Баштанник В. Інноваційні механізми державного управління регіональним розвитком. Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2012/2012_04\(15\)/12bvurr.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2012/2012_04(15)/12bvurr.pdf)
6. Канчура В. Ю. Інновації як умови забезпечення ефективності діяльності органів державної влади. Режим доступу: <http://kds.org.ua/blog/kanchura-vyu-tvorcha-robota-innovatsii-yak-umova-zabezpechennya-efektivnosti-diyalnosti-organiv>

KEMARSKA TAMARA

*Senior teacher of Ukrainian and Foreign languages chair
Of the Odessa Regional Institute of Public Administration*

ON SOME ASPECTS OF LANGUAGE LEARNING MOTIVATION

People may have different reasons for studying a foreign language; sometimes they study a language for practical reasons while others have a special affinity for the particular language and its people. Language teachers are often aware of the career advantages that language proficiency can bring, but to many language learners, studying a foreign language is only abstract undertaking required for an academic degree. Though many people believe that successful language learners have special cognitive abilities, research in second language acquisition shows that it is motivation what is a strong prediction of successful language learning.

Gardner R.C. and Lambert W.E. in 1972 proposed two types of language learning motivation: integrative motivation and instrumental motivation.

In practice the most successful when learning a target language are those who like native speakers, admire the culture and have a desire to integrate into the society in which the language is spoken. Integrative motivation is a key component in assisting the learner to develop some level of proficiency in the language as it appears a necessity in order to operate socially in the community and become one of its members. This kind of motivation derives from the desire on the part of the learners to be members of the speech community that uses a particular language. It is an internal generated want rather than external imposed need.

Another form of motivation in contrast to integrative motivation is referred to as instrumental motivation. This kind of motivation is characterized by the desire to obtain something practical or concrete from the study of foreign language. In this case the purpose of the language acquisition is more utilitarian such as applying for a job, requesting higher pay based on language ability, reading technical information, translation work or even achieving higher social status. Instrumental motivation is often characteristic of a foreign language acquisition, where little or no social integration of the learner into a community using the target language takes place. This is mostly the case of a foreign language learning process in our homeland situation when not many people have opportunity to get into the community of native speakers, integrate with their culture in practice. But on the other hand reforming our political and economical systems requires specialists with a profound knowledge of foreign languages. The researchers agree that instrumental and integration motivation are not necessarily mutually exclusive. Learners rarely select one form of motivation when learning a second language, but rather a combination of both orientations.

The results of the survey conducted by many specialists at our universities and other educational establishments shows that the greatest number of learners study English either because it is on the curriculum or they feel neutral about it. But there is also another group of learners who want to study English because they think it offers a chance for advancement in their professional lives as English has become the international language of communication, keeping in mind that Ukraine is moving forward to European community. Here we should distinguish between short-term goals and long-term goals. The experience shows that in general strongly motivated students with long-term goals are probably easier taught than those who have no such goals.

Positive emotional factor is very important for learning a foreign language. This problem was studied by Tom Hutchinson and Alan Water who came to the conclusion that «the importance of the emotional factor is easily seen if we consider the relationship between the cognitive and affective aspects of the learner»[3.47]. According to the cognitive theory learners are successful when they think about what they are learning. But before learners actively think about something, they must want to think about it, that is they must be motivated. Trying to create a positive attitude to the language the teachers should always be

supportive and encouraging to the students rather than critical and destructive. Some learners may have negative feeling about the language if they had failure in their previous experience of learning.

To make the language learning process a more motivating experience, teachers need to develop programs which maintain learners' interest and have obtainable short-term goals. At university level in particular this may include foreign exchange programs with other educational establishments, overseas «homestay» programs and any other activities which may help to motivate learners to improve their target language skills.

Even a complete failure as well as complete success may be motivating if the teachers set goals and tasks at which most of the learners can be successful, involved at the tasks and eager to accomplish them. As there are beginners, intermediate and advanced students in the same group, it is the task of the teacher to put language teaching into an interesting context for the students. It follows that individual tasks for such students are rather advisable. Undoubtedly the learners' success or failure is in their own hands, but the teacher can influence the course of events in the learners' favor through motivation as an important variable when aimed at successful foreign language acquisition.

References.

1. Falk, J. *Linguistics and Language: A Survey of Basic Concepts and Implications.* – John Wiley and Sons, 1978.
2. Gardner R.C. and Lambert W.E. *Attitudes and Motivation in Second Language Learning.* – Newbury House, 1972.
3. Hutchinson T. and Waters A. *English for Specific Purposes.* – Cambridge: University Press, 1992.
4. Russakova L.N. *Motivation in Language Learning/Записки з Романо-Германської Філології/ - Одеса, 2000. – Випуск 7.*

ЛАПШИНА НАТАЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

*начальник навчально-організаційного відділу
Миколаївського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації; к.політ.н.*

НОВА ПУБЛІЧНА ВЛАДА: ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКИХ КАДРІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Вкрай важка політична та економічна криза в Україні, постмайданівський злам старої олігархічно-кланової системи управління, прискорена динаміка політичних, соціально-економічних трансформацій, продовження європейського вектору розвитку країни, необхідність забезпечення інтеграції громадянського суспільства вимагає від управлінських кадрів, як вищого, так і регіонального рівнів, наявності професійної підготовки, лідерських якостей, вміння працювати в кризових умовах, від чого залежить якість імплементації державно-політичних рішень.

Важливим механізмом створення дієвої системи публічної влади є формування принципово нового професійного корпусу управлінських кадрів, з огляду на їх провідну роль у соціальному партнерстві «народ-влада». Позитивний «образ влади» і довіра населення забезпечують легітимність влади, громадську підтримку державно-владної діяльності.

Усвідомлюючи сутність самої влади кризів цілеспрямований управлінський вплив на об'єкт управління, звернемо увагу саме на біхевіористський підхід за суб'єктивно-психологічною концепцією влади, що полягає у розгляді суб'єктно-об'єктної владної взаємодії, детермінованої підготовкою та компетентністю управлінських кадрів. Останні виступають невід'ємною константою процесу управління, своєрідним атрактором усіх державницьких процесів, через який проходить основний вектор державно-політичного життя, відбувається його координація, та, за умов необхідності, кореляція змісту державної політики.

Сучасна владна трансформація детермінована посиленням процесів децентралізації, необхідністю проведення чіткого розподілу владних повноважень між вертикальною і горизонтальною системою координат, центром і периферією, необхідністю подолання негативних, руйнівних дисформацій, конфліктності між гілками влади, пристосування до функціональних змін під тиском глобалізаційних процесів створюють додаткове навантаження на адміністративно-управлінський корпус. Професійна підготовка управлінських кадрів та ефективне державне управління є надійним засобом збереження стабільності та злагоди в суспільстві, механізмом, за допомогою якого держава може впливати на суспільство та отримувати від електорату постійну підтримку політичного курсу, прискорити хід демократичних перетворень.

Сучасні управлінські кадри, за умов належної професійної підготовки та безперервного підвищення кваліфікації, можуть сприяти зміні моделі управління з директивної до партисипативної, забезпечуючи ефективну взаємодію в суспільно-політичному колі керуючого центру з питань вироблення державної політики та виконавців державно-політичних рішень усіх рівнів, наступність політики і управління.

Персоніфіковані властивості регіону, як соціоперсони, вимагають індивідуальних підходів до добору, розстановки та виховання регіональних кадрів. Про це неодноразово згадують дослідники у своїх роботах присвячених проблемам регіоналізації [1 ; 2 ; 3]. Успішне впровадження програми реформ, які вже здійснюються державною владою в Україні на сучасному етапі, і заплановані у подальшому, неможливе без залучення високоосвічених, професійно підготовлених управлінських кадрів нової формації.

За даними Національного інституту стратегічних досліджень, серед очікуваних ризиків у процесі децентралізації влади в Україні є ризик зниження якості місцевого управління та легітимності прийнятих рішень. Цьому можуть посприяти такі чинники, як загальний низький рівень компетентності службовців місцевого самоврядування (на це вказує їх середній рівень освіти). Так, частка службовців місцевого самоврядування, що мають вищу освіту, традиційно становить близько двох третин, а в деяких переважно аграрних областях – лише дещо більше половини. А також, серед чинників - недосконала система добору кадрів до депутатського корпусу місцевих рад та на посади сільських, селищних, міських голів, тобто проходження до представницьких органів депутатів без належної підготовки до діяльності в органах місцевої влади [4].

Сьогодні треба привертати увагу керівників-управлінців до нового стилю керівництва – фасилітації (поєднання в особі суб'єкта управління ознак лідера, керівника, професіонала та учасника процесу розв'язання проблем), продовжувати розвивати інститут наставництва на державній службі, створювати умови для безперервного підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. На зміну «керівнику-руйнівнику», «керівнику – в'язню минулого досвіду» має прийти керівник-фасилітатор, про що стверджує у своїх роботах і дослідниця Л. Воронько [1, с 5-6].

Необхідно підкреслити вагому роль центрів перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування під час процесу децентралізації, впровадження реформ, змін у законодавстві країни, адже саме Центри докладають великих зусиль для мобільного, швидкого підвищення компетентності управлінських кадрів, що відповідає новим вимогам, потребам часу. Саме це в умовах передачі широких повноваження регіонам є невід'ємною складовою злагодженого механізму впровадження державно-політичних рішень, сталого розвитку регіонів, забезпечення добробуту населення країни.

Список використаних джерел.

1. Воронько Л. О. Сучасний керівник у системі державної служби України: пошук оптимальної моделі / Л. О. Воронько // Державне управління: теорія та практика. - 2013. - № 2. - С. 157-170.
2. Іжа М. Переосмислення ролі відстаючих регіонів у регіональній політиці держави / М. М. Іжа // Актуальні проблеми політики. - 2013. - Вип. 50. - С. 164-170.
3. Когут П. Персоніфікація владних відносин у процесі здійснення регіональної кадрової політики / П. Когут // Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. – 2005. – № 4. – С. 304 – 310.
4. Очікувані ризики у процесі децентралізації влади в Україні : Аналітична записка [Електронний ресурс] // Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України. - Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1021/>

ЛИПОВСЬКА СВІТЛАНА ОЛЕКСІЇВНА

начальник управління підвищення кваліфікації кадрів

ЗБІЛЬШЕННЯ ВПЛИВУ МІСЦЕВИХ ГРОМАД НА ЗАЙНЯТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

В умовах відкритої економіки України, впливу міжнародних тенденцій зайнятості необхідно забезпечити ефективне регулювання ринку праці. Це і розробка законодавчої бази, прийняття програм стимулювання зайнятості й збільшення кількості робочих місць, реалізація повноважень Державної служби зайнятості з урахуванням змін інтересів і потреб суспільства.

На сучасному етапі розвитку України процес децентралізації трансформує владу у напрямі надання широких повноважень органам місцевого самоврядування, створення економічно самодостатніх громад для максимального задоволення потреб та інтересів населення. Змінюється система відносин, які виникають на ринку праці у зв'язку з сучасними процесами реформування органів державної виконавчої влади, місцевого самоврядування та різними верствами населення.

Пропозиція робочої сили в Україні є більшою, ніж попит, що зумовлює наявність безробіття серед економічно активного населення і постійну необхідність зменшення рівня безробіття. Особливо багато проблем існує із зайнятістю сільського населення. Фактично головною проблемою ринку праці у сільській місцевості є нестача кваліфікованої робочої сили та низька заробітна плата. У сільській місцевості є вакансії для медичних працівників, учителів, електрозварників, слюсарів, токарів, швачок, столярів, водіїв, трактористів, висококваліфікованих робітників на будівництві. Сільгосп підприємствам постійно бракує птахівників, механіків, зоотехніків, ветеринарних фельдшерів, тваринників.

Уряд України запропонував до реалізації Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, яку схвалено відповідним розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333 [4].

Система місцевого самоврядування на сьогодні не задовольняє потреб суспільства. Функціонування органів місцевого самоврядування у більшості територіальних громад не забезпечує створення та підтримку сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, її самореалізації, захисту її прав, надання населенню доступних адміністративних, соціальних та інших послуг на відповідних територіях.

Децентралізація означає такий спосіб визначення та розмежування завдань і функцій, за якого більшість із них передається з рівня центральних органів на рівень нижчий і стає власним завданням та повноваженням органів нижчого рівня. Така децентралізація влади в державі сприяє розвитку демократії, адже відбувається розширення впливу територіальних громад, соціальних груп та громадськості.

На державному рівні необхідно визначати загальну, галузеву і регіональну потреби в робочих місцях, як на поточний період, так і на перспективу, які повинні визначатися на основі демографічних прогнозів і всебічного аналізу даних про чисельність і структуру зайнятих і безробітних, кількості і структурі робочих місць, що є у наявності, на вивченні попиту та пропозиції, виходячи з напрямків і темпів розвитку виробництва, виборі пріоритетних напрямків створення нових робочих місць та інших факторів.

Згідно моделі децентралізації влади на проекту реформування адміністративно-територіального устрою України, який розглядається експертами Мінрегіонбуду, передбачається, що на рівні регіону реалізацію Програми зайнятості населення буде здійснювати відповідний орган самоврядування.

Тому вкрай важливою постає реалізація ряду вимог до формування громад – їх самодостатність, повна та виключна компетенція; стійкість до демографічних, політичних та економічних викликів; нерозривність, відсутність анклавів, універсальність, типова бюджетна інфраструктура; інфраструктурна, кадрова та ресурсна достатність для реалізації наданих повноважень; низький рівень дотаційності.

Сфера міжмуніципального співробітництва є однією із складових реформи місцевого самоврядування. Це саме та складова, яка за умови належного законодавчого забезпечення дасть можливість не лише розвиватися територіальним громадам, а і забезпечить гарні сусідські відносини, засновані на їх спільних інтересах. Таким законодавчим актом став Закон України «Про співробітництво територіальних громад» [3].

Закон дозволяє реалізовувати спільні проекти - комплекс спільних заходів, що здійснюються органами місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва за рахунок коштів місцевих бюджетів та інших не заборонених законодавством джерел і спрямовані на соціально-економічний, культурний розвиток територій.

Це можуть бути проекти по створенню нових підприємств (створення нових робочих місць), що покращить рівень зайнятості населення навіть окремих громад, особливо актуальним це є для сільської місцевості.

З метою забезпечення ефективного використання ресурсів територіальних громад на основі спільного застосування наявних в одного із суб'єктів співробітництва об'єктів комунальної інфраструктури співробітництво може здійснюватися у формі спільного фінансування (утримання) підприємств, установ та організацій комунальної форми власності відповідно до вимог Бюджетного кодексу України.

Залучення обласних та районних органів самоврядування до питань зайнятості відіграє подвійну роль: вони координуватимуть реалізацію довгострокових та річних регіональних програм зайнятості, а також відстежують діяльність обласних та місцевих центрів зайнятості, їх ефективність у стримуванні безробіття та сприяння зайнятості в їх регіоні.

Рекомендовано, щоб це були проекти по створенню нових підприємств, нових робочих місць, що у тісній взаємодії з відповідними центрами зайнятості покращить рівень зайнятості населення навіть окремих громад, які об'єднують зусилля для його реалізації.

Список використаних джерел.

1. Маршавін Ю.М. Державне регулювання ринку праці України: теоретико-методологічний аспект / Ю.М. Маршавін // Соціальний захист. – 2005. - №3 - С. 25-29.

2. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>

3. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17.06.2014 № 1508-VII – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>

4. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Кабінет Міністрів України; Розпорядження, Концепція від 01.04.2014 № 333-р – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

МОРОЗ СВІТЛАНА АНАТОЛІЙВНА

*здобувач науково-дослідної лабораторії управління у сфері цивільного захисту
Національного університету цивільного захисту України*

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ЯКОСТІ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОФІЛЬНИХ ВНЗ В ПІДВИЩЕННІ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПОСАДОВЦІВ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Проблематика підвищення якості вищої освіти, все далі частіше стає предметом обговорення як на рівні науково-комунікативних заходів так і під час безпосередньої практичної діяльності органів державної влади, незалежно від рівня їх ієрархічного позиціонування. Слід звернути увагу, що вирішення питання підвищення якості надання освітніх послуг у межах Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року було виділено на рівні пріоритетного напрямку діяльності органів державного управління серед заходів з модернізації системи управління освітою [4]. На переконання законодавця зусилля органів управління освітою всіх рівнів, науково-методичних служб за підтримки всього суспільства та держави мають бути зосереджені на реалізації пріоритетних напрямів розвитку освіти, серед яких забезпечення системного підвищення якості освіти на інноваційній основі, розглядається на рівні одного з основних завдань Національної стратегії розвитку освіти. Під час останнього засідання Уряду, яке відбулось 28 серпня 2015 року, Міністр освіти і науки України С.М. Квіт звернув увагу на той факт, що саме якість освіти є головним індикатором успішності реформування освітянської галузі. На думку посадовця, «вищі навчальні заклади мають бути якісними і брендовими» [1], та їх діяльність повинна сприяти сталому розвитку держави шляхом підготовки конкурентоспроможних фахівців.

За дослідженнями Т.О. Лукиної якість освіти може бути розглянута через призму внутрішніх (якість основних умов реалізації освіти; якість реалізації освітнього процесу; якість результатів освітнього процесу) та зовнішніх характеристик (відповідність освіти запитам замовників та державним освітнім стандартам; імідж навчального закладу) [2, с. 3]. Досить схожі погляди ми можемо зустріти у О.І. Локшичної, яка розглядає внутрішні характеристики якості освіти через призму якості: освітнього середовища; реалізації освітнього процесу та його результатів. Зовнішні характеристики якості освіти подаються вченим в контексті її позиціонування на рівні соціальної інституції, яка відображає ефективність функціонування освітньої системи та забезпечує її вплив на людину та суспільні процеси. Крім того, до зовнішніх характеристик слід віднести також спрямованість освіти на задоволення потреб суспільства та держави [3, с. 12–13]. На переконання Г.А. Полякової система показників якості освіти та освітнього середовища ВНЗ подається через такі групи напрямів оцінювання відповідного феномену: якість цілей розвитку ВНЗ та його освітнього середовища (місія ВНЗ та його концепція і програма стратегічного розвитку; кваліфікаційна модель випускника за напрямом підготовки (за спеціальністю та за спеціалізацією); формалізація цілей розвитку освітнього середовища); якість процесів (навчальний та виховний процеси; методична діяльність; наукова діяльність та міжнародна активність; взаємодія суб'єктів освітнього

процесу) [6, с. 274–275]. Приймаючи до уваги зміст вище наведених поглядів можемо констатувати, що майже кожен з цих показників є похідним від якості трудового потенціалу ВНЗ. Наприклад, група показників якості процесів в контексті забезпечення методичної діяльності, передбачає трудову активність суб'єктів навчальної діяльності за напрямом розробки науково-методичної літератури, навчальних та робочих програм, стандартів тощо. Цілком очевидно, що якість методичної діяльності ВНЗ залежить від рівня розвитку якісних характеристик його трудового потенціалу та якості виконання науковими та науково-педагогічними робітниками визначених функціональних обов'язав. У свою чергу, наукова діяльність, як один з показників якості освіти ВНЗ, передбачає: розвиток фундаментальних досліджень; виконання прикладних досліджень і розробок; дослідження і розробка теоретичних та методологічних основ формування і розвитку вищої освіти; підтримку існуючих та формування нових наукових шкіл; забезпечення підготовки у ВНЗ кваліфікованих фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації; ефективне використання наукового і науково-технічного потенціалу вищої школи; розвиток інноваційної діяльності; розроблення та наповнення змісту стандартів вищої освіти тощо [5]. Забезпечення виконання вище наведених напрямів пов'язано з використанням трудових можливостей наукових та науково-педагогічних працівників ВНЗ. Повертаючись до предмету нашого наукового дослідження можемо сформулювати такі узагальнення. По-перше, якісні характеристики трудового потенціалу ВНЗ відіграють визначальну роль у забезпеченні якості вищої освіти. Підсистема трудового потенціалу профільних ВНЗ, у широкому розумінні її складного та багатогранного змісту, є не лише основою для підвищення рівня професійної компетентності посадовців органів публічної влади, а і підґрунтям для розвитку самого ВНЗ. Іншими словами, професійна компетентність посадовців органів публічної влади, тобто їх здатність ефективно здійснювати професійну діяльність, перебуває у прямій залежності від якості трудового потенціалу суб'єктів навчального процесу. По-друге, професійна компетентність посадовців органів публічної влади може бути розглянута на рівні результату реалізації науковими та науково-педагогічними працівниками власних трудових можливостей. Цілком очевидно, що якість оволодіння сучасними способами діяльності та успішність виконання професійних обов'язків (готовність ефективно використовувати наявні знання та вміння під час професійної діяльності) посадовцями органів публічної влади залежить, у тому числі і від якості об'єкту навчальної діяльності, тобто від його готовності до засвоєння навчального матеріалу. По-третє, існуюча мережа ВНЗ, професійна діяльність яких пов'язана з підготовкою фахівців органів публічної влади, повинна бути об'єктом уваги не лише для МОН України та Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, а у тому числі і для Національного агентства України з питань державної служби. На наше переконання, останній інститут, як замовник та споживач освітньої послуги за відповідною спеціальністю, не лише може, а і повинен здійснювати безпосередній вплив, як на зміст навчальних програм так і на практику їх реалізації. Крім того, на нашу думку, Національне агентство України з питань державної служби повинно приймати участь в атестації та підвищенні кваліфікації науково-педагогічних працівників які залучені до процесу підготовки фахівців органів публічної влади.

Вище наведені висновки не вичерпують порушеної проблематики, а отже можуть бути розглянуті лише на рівні окремих узагальнень щодо характеристики системи підвищення рівня професійної компетентності посадовців органів публічної влади в контексті змісту феномену якості вищої освіти та трудового потенціалу її основних елементів.

Список використаних джерел.

1. Квіт С.М. Якість освіти – в основі реформ освітньої галузі [електронний ресурс] / С.М. Квіт // Урядовий портал: єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248442229&cat_id=244276429
2. Лука Т.О., Ляшенко О.І. Сутність категорії якості освіти в умовах реформування освітньої галузі // Зб. наук. праць НАДУ при Президенті України. – К.: Наук. – 2003, Вип. 2. – С. 126–134.
3. Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи / за заг. ред. О.І. Локшитої. – К. : К.І.С., 2004. – 128 с.
4. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року / Указ Президента України від 25.06.2013 р. №344/2013 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 50. – С. 18.
5. Положення про організацію наукової, науково-технічної діяльності у вищих навчальних закладах III та IV рівнів акредитації / Наказ Міністерства освіти і науки України № 422 від 01.06.2006 р. // Офіційний вісник України. – 2006. – № 46. – С. 144–146.
6. Полякова Г.А. Показники якості освіти та освітнього середовища вищого навчального закладу в контексті компетентнісного підходу / Г.А. Полякова // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – 2013. – Вип. 28. Т. 2. – С. 271–277.

ОГАНІСЯН МИХАЙЛО СЕРГІЙОВИЧ

*доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президенті України, к.філос.н., доцент*

БРОНИКОВА СВІТЛАНА АНАТОЛІЇВНА

*професор кафедри україністики та іноземних мов
НАДУ при Президенті України, д.держ.упр., доцент*

РИТОРИКА ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОСТІ ПОСАДОВЦІВ

Функціонування системи державного управління в умовах інтенсивного реформування виявили проблему дефіциту високопрофесійних кадрів [1]. На пошуку фахівців, здатних розв'язувати нагальні завдання, адекватно реагувати на сучасні виклики наголошує й Президент України П. О. Порошенко, відзначаючи «...колосальний дефіцит

професійних, патріотичних, кваліфікованих кадрів» та визнаючи, «...що ми мусимо поки що, на жаль, покривати цей дефіцит за рахунок так званого «критичного імпорту», у тому числі і з-за кордону» [2].

Шляхи розв'язання актуальної проблеми вбачаємо також у широкому застосуванні вітчизняного кадрового потенціалу, терміново адаптуючи до сучасних умов систему їхньої перепідготовки з відповідним акцентом на розвитку затребуваних умінь. Серед умінь, які щонайперше визначають якість професійної діяльності в сучасних умовах, виокремлюємо когнітивні уміння. Формування таких умінь потребує відповідно потужних засобів в освітньому арсеналі, до яких уналежнюємо риторику як потужну когнітивну практику та засіб навчання.

Ідея «риторика як засіб навчання» не нова. Основоположником риторики як технології навчального процесу вважають Сократа, чиї бесіди й серед сучасних визнаних освітян є еталоном прогресивного навчального поступу. Відомо, що риторика – інтегративна дисципліна, біполярна, діалогічна, ситуативна, звернена до імпровізації на основі максимальної готовності, миттєвого орієнтування. Це потребує великого об'єму знань, гнучкого інтелекту, високого рівня мовного розвитку, і, безперечно, піднімає методологічний рівень державного службовця.

Визнані університети світу мають глибокі традиції використання риторичного інструментарію під час підготовки елітного топ-менеджменту. Так, особливістю скерованих на практику шкіл Гарвардського університету є метод конкретних ситуацій (case-study), застосування якого передбачає відкриті безпосередні дискусії студентів та викладачів щодо проблемних випадків (cases). Прославили Гарвард і його дискусійні клуби та власний т.зв. Гарвардський метод ведення перемовин.

Як наука про ефективність когнітивно-комунікативної діяльності риторика володіє великим методологічним та інструментальним потенціалом. Універсальні риторичні закони є не лише предметом вивчення, але й засобом навчання, серед цілей якого виокремлюємо формування когнітивної компетенції – вагомого чинника професійності посадовців.

Концептуальний і стратегічний закони риторики вчать цілеспрямованому використанню змістовних інтегративних знань, умінь і навичок, що актуалізує детальне вивчення у межах підготовки та широку імплементацію в комунікативну практику державного службовця. Ці закони забезпечують системне, глибинне бачення світу, його цільного образу. Зазначені закони ефективності когнітивно-комунікативної діяльності відбивають такі принципи сучасної дидактики вишу як цілісність та інтеграція – сприйняття системно-структурованого знання на основі інтеграції матеріалів різних наукових сфер, наявність міждисциплінарних зв'язків і залежностей; свідоме й самостійне навчання.

Тактичний закон риторики вчить умінню працювати з фактами й аргументами, активізувати мислительну діяльність співрозмовника; скерований на створення емоційної й інтелектуальної співтворчості. Цей закон відбиває діалоговість нашої свідомості, обґрунтовує оптимальні шляхи суб'єкт-суб'єктних відносин на основі комунікативного співробітництва, гармонійного діалогу.

Мовленнєвий закон та закон ефективної комунікації визначають критерії ефективного (цілеспрямованого, впливового й гармонійного) мовлення та способи його формування й розвитку. Важливість цих законів визначається феноменом слова як засобу пізнання світу й способу самовираження людини як особистості. Закони мають механізми управління аудиторією, способи зворотного зв'язку в спілкуванні.

Системно-аналітичний встановлює необхідність оцінки й самооцінки спілкування. Він тісно пов'язаний з дидактичним принципом рефлексії як важливого складника інтроспективного методу пізнання.

Називаючи риторику своєрідною інтелектуальною технологією отримання й передавання смислів/знань, проілюструємо цей технологічний процес на прикладі осягнення явища приватної власності. Зрозуміло, що починається такий процес з лінгвістичного тлумачення поняття, адже, поняття називають розумовими інструментами пізнання. Визначивши семантику поняття «приватна власність», звертаємося до його економічного, політичного й правового статусу у суспільстві, зіставляючи цей вид власності з іншими її видами, які є в суспільстві. Багатоаспектне пізнання приватної власності уможливорює встановлення її змісту, місця і ролі в життєдіяльності людей, допомагає виявити динаміку (статичку) досліджуваного явища, його реальні й можливі зв'язки з іншими явищами, вийти на встановлення їх причинно-наслідкових залежностей. Особливе місце в процесі отримання мають форми пізнання й тлумачення: дедукція й індукція. Володіння пізнавальним процесом уналежнюють до базових когнітивних умінь державного службовця.

Однак, варто зазначити, що найголовнішою умовою забезпечення розвитку когнітивних здібностей конкретного службовця є загальний запит системи державної служби на відповідного фахівця. Такий запит є потужним сигналом для кожної потенційної особистості, що має власну продуктивну позицію, творче ставлення до професійної діяльності, потребу в отриманні нових знань як професійних, так і орієнтованих на особистісний розвиток, потребу в самореалізації, високий рівень сприйняття, мислення. Саме такі фахівці здатні переосмислити перспективи подальшого власного професійного розвитку, відповідаючи рівню системи європейського державного управління.

Отже, ретельний аналіз та чітке компонування вмінь, що сукупно формують когнітивну компетенцію державних службовців, визначили напрям пошуку відповідного ресурсу формування такої компетенції, серед яких вагоме місце має риторика. Попри визнану потужність такого ресурсу, реальну його затребуваність та високий інтерес слухачів риторика залишається серед другорядних дисциплін, маючи статус факультативного. Подальші ґрунтовні дослідження інтелектуальних ресурсів розвитку когнітивної компетенції державних службовців та широке й ефективне їх впровадження є надійним підґрунтям підготовки сучасного управлінця, що відповідає актуальним запитам державного управління.

Список використаних джерел.

1. Оганісян М. С. Теоретичні аспекти практики управління «по-новому» / С. А. Бронікова, М. С. Оганісян // Реформування публічного управління: теорія, практика, міжнародний досвід : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. за міжн. участю (31 жовтня 2014 р.). – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2014. – С. 113-114.

2. Президент анонсує підготовку власного кадрового резерву / Інформаційно-аналітичний вісник «Реформи» 25-31 грудня 2014 р., Укрінформ. – С. 10. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrainianworldcongress.org/UserFiles/File/UWC/Reforms/25-31December.pdf>

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ ОСІБ ДЕРЖАВИ ЗА РАХУНОК МЕТОДІВ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Для сьогодення України нагальною потребою є реформа освіти для публічних осіб держави, яка б повністю забезпечила підготовку, перепідготовки та підвищення їх кваліфікації. Цю реформу можливо провести методом безперервної освіти. Планування безперервного навчання дає змогу планування людських ресурсів у державному секторі економіки та подальшого розвитку публічного управління.

Це включає в себе два етапи: перший - прогноз кількісного та якісного складу зайнятих в роботі державного органу влади або органу самоуправління на даний період; другий - складання планів набору, підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів публічних службовців.

Проблема мотивації публічного персоналу до навчання часто природно вирішується в рамках можливості просування за кар'єрою у державній службі. Типовим для кар'єрного росту є формування систем, що встановлюють взаємозв'язок між результатами діяльності державного службовця, який займає посаду в органі самоуправління, і наданням йому можливості для навчання на державній службі. Чим більш цінним вважається співробітник, тим більше коштів має бути виділено для підвищення його кваліфікації. І винагорода за його подальшу роботу має зростати з ростом кваліфікації. Таким чином, система навчання перетворюється на потужний стимул підвищення продуктивності праці на державній посаді в органі самоврядування.

Проблемою є дефіцит часу для підготовки та необхідної бази перекваліфікації службовців на місцях. Використання дистанційної форми навчання на державній службі поки що знаходиться на початковій стадії, хоча інтерес до дистанційного навчання залишається високим.

Крім цього, «Lifelong Learning» стає одним з головних принципів побудови об'єднаного європейського суспільства, яке йде в напрямку «суспільство, що вчиться». При такій постановці проблеми контролюють не помилки, а досягнення та прогрес.

Безперервне навчання (Lifelong learning) - комплекс державних, приватних і громадських освітніх закладів, які забезпечують організаційну і змістовну єдність і спадкоємний зв'язок всіх ланок освіти, що забезпечують прагнення людини до самоосвіти і розвитку протягом всього життя.

Питанням організації безперервної освіти в системі державного управління мають займатися менеджери-публічні адміністратори, які повинні володіти такими навичками:

- уява про людські ресурси;
- знання у галузі бухгалтерського обліку та фінансів;
- знання законів;
- добре розуміння структури та методики освіти;
- здібність до ведення переговорів;
- суспільні відносини;
- розуміння ділового світу;
- обізнаність в питаннях ринку безперервної освіти;
- здібність до інновацій;
- вміння працювати в складі команди.

У сучасних умовах на передній план висувається надзвичайно важливе завдання - забезпечити підготовку державного службовця нового типу (публічної особи, менеджера, державного службовця і т. ін.). Найважливішими якостями такого службовця стають професійна дипломатія, гнучкість і мобільність, тобто спроможність у разі потреби швидко перекваліфікуватися.

Крім цього, йому необхідні такі якості, як дисциплінованість, ініціативність, почуття відповідальності, комунікабельність, відданість і творче ставлення до справи - так звані екстрафункціональні (що виходять за рамки професійних якостей) характеристики, які на Заході об'єднуються новим поняттям «соціальна кваліфікація».

На Заході великі державні організації та установи утворюють, як правило, власну систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів на місцях, впроваджують систему безперервної освіти за рахунок мотивації в кар'єрі. Це мережа спеціальних навчальних закладів при великих підприємствах, організаціях та установах, що мають потужну матеріально-технічну базу, штати кваліфікованих викладачів.

У державних установах (міністерствах, відомствах промислових управліннях та відділів органів місцевого самоврядування) високотехнологічних галузів промисловості щорічно проходять перепідготовку 75-85% всіх категорій публічних адміністраторів. При цьому органи місцевої влади організують підвищення кваліфікації безпосередньо без відриву від посади за своїми спеціальними вимогам до державного службовця залежно від промислової галузі.

Наприклад, американські державні органи витрачають на освіту і професійну підготовку свого персоналу не менше 60 млрд. долл. на рік. Загальні витрати США в цій області порівнянні лише з витратами на оборонну промисловість.

Особливо цікавий досвід Японії. На думку дослідників, один із секретів «японського дива» ґрунтується саме на організації освіти в суспільстві і розумінні нової ролі навчання персоналу, побудова бізнесу за принципом головної ставки на людину. Японія виступає за максимальне використання творчого потенціалу кожного працівника. Ось чому японські організації щорічно витрачають на перепідготовку персоналу суми, рівні 10-12% фонду заробітної плати. Навчання розглядається як основна і важлива частина трудової діяльності працівника, а його здатність до самонавчання стає основною характеристикою при прийомі на певну посаду та просування по кар'єрних сходах.

Крім цього, при впровадженні нових технологій паралельно з модернізацією, проводиться навчання працівників. Це дає можливість забезпечити необхідний рівень кваліфікації персоналу та задане число фахівців до моменту установки і пуску нового обладнання, ознайомлення з цим обладнанням ще під час його монтажу та налагодження.

Для України цей досвід можна використовувати наприклад при впровадженні таких програм, як «Електронний уряд», «Депутатська приймальня» тощо.

Основу програми безперервної освіти в її європейській та американській редакції складає орієнтація на розвиток окремих спеціалістів та повсюдне забезпечення їхнього розвитку за рахунок зняття вікових, соціальних і організаційних обмежень. Мета навчання – надати кожному індивіду проблемну область та сферу діяльності, необхідну для розвитку його ініціативи та формування його самостійного судження.

З урахуванням того, що в Європі поки що немає універсально прийнятого визначення безперервної освіти, на практиці застосовуються загальні класичні поняття::

- друга освіта для вже освічених студентів (після 25 років);
- професійні курси, в тому числі з метою підвищення кваліфікації персоналу;
- ступені та дипломи у вільний час;
- освіта для дорослих;
- он-лайн освіта;
- постійно діючі інституту підвищення кваліфікації при великих підприємствах, установах та організаціях;
- семінари, наукові конференції, симпозиуми та інше.

Програма безперервної освіти фактично виступає як форма управління процесами розвитку. На фоні цього можна виділити п'ять головних цілей навчання:

- придбання нових знань;
- поєднання шкіл із сектором бізнесу;
- підвищення професійних знань у трьох європейських мовах;
- боротьба із звільненнями;
- залучення капіталовкладень у навчання на рівноправній основі.

Ніколи раніше фактор творчості в оновленні виробництва не грав настільки значущої ролі, як зараз. Щоб витримати конкуренцію, компанії потребують фахівців з високим творчим потенціалом. Йдеться про розробників нової техніки і технологій, про професійні користувачів систем електронної обробки даних, фахівців з інформатики, програмістів («золотих комірцях» підприємств).

Є ще одна проблема, яка ніколи не враховується при зарахуванні на державну або публічну службу. Це звільнення, або вихід у відставку з певних причин з державної служби державних та публічних службовців.

В цьому разі служба зайнятості пропонує людині, яка звільнилася, невеликий перелік робочих місць, як правило, не дуже вигідних.

Вакантні місця у бізнесових структурах для бувших державних службовців як правило не пропонують через відсутність знань та умінь підприємця. Адже сучасний бізнес робить ставку на творчий потенціал і вдосконалення кадрів саме по веденню бізнесу. З досвіду американських фірм кожні 35 тис. долл., що вкладені в освіту, приносять прибуток в 1 млн. долл. Отже, чи можна навчити працівника – претендента на вакантну посаду з нуля.

З усього вище зазначеного можна зробити висновок про необхідність організації безперервної освіти, як мотивації та гарантії професійного успіху.

Зі зміною змісту професій, перебудовою професійної структури зайнятості потрібні нові знання і здібності, зовсім інша загальноосвітня і спеціальна підготовка робочої сили, інший тип кваліфікації, що може дати «освіта все життя»..

Країна, яка не володіє системою освіти, здатної своєчасно підготувати висококваліфіковані кадри, приречена на відставання.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні».
2. Кудрявцева С.П., Колос В.В., Міжнародна інформація/ Навчальний посібник – К.: Видавничий Дім «Слово», 2005. - 400с.
3. Непрерывное образование: концепция и ее реализация. Сивец С.Д. <http://www.setlab.net/?view=competentum-km>

ПОЛІЩУК ІРИНА ВІКТОРІВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ: ДОСВІД ЯПОНІЇ

В умовах загальносвітової глобалізації, соціально-економічних та політичних перетворень, найважливішим ресурсом розвитку суспільства стає потенціал особистості, компетентної у виконанні своїх соціальних та професійних функцій, відповідальної у прийнятті рішень, здатної до саморозвитку [3, с. 197]. Професійна компетентність публічних службовців набуває особливого значення в контексті необхідності модернізації державного управління, втілення загальнодержавних реформ та європейської стратегії розвитку України. Варто зазначити, що поняття професійної компетентності розглядається в значенні кваліфікаційного потенціалу [3].

Розглянемо пропозиції Японського інституту менеджменту з розвитку кваліфікаційного потенціалу працівників.

В якості двигуна для подальшого зростання інституціям необхідно реалізувати стратегію «радість роботи». Під час своєї роботи люди мають відчувати «радість створення/радість мислення» (самовизначення), «радість зростання» (відчуття досягнення), «радість солідарності» (пов'язаність з кимось), та «радість від того, що робиш інших щасливими» (компетентність), при цьому працівники мають відчувати на роботі радість та мотивацію. Управління, яке приносить щастя співробітникам, є вищим стилем управління, при якому керівництво поважає своїх підлеглих і тим самим отримує

розкриття їх максимального потенціалу, що покращує корпоративну ефективність. Цей стиль управління також дозволяє як фізичним особам, так і всій компанії, розвиватися паралельно. Для реалізації даного стилю управління в Японії пропонуються такі поради [1]:

- Не варто недооцінювати природу людини [1].

З точки зору антропології, нейробіології та психології – люди мають такі 4 характеристики по своїй природі:

- 1) люди – це тварини, які хочуть працювати;
- 2) люди люблять працювати разом;
- 3) людьми керують емоції;
- 4) люди можуть змінюватись.

Керівники та менеджери повинні розглядати ці характеристики при управлінні. Одною з найбільших переваг управління в японському стилі є його орієнтація на розвиток людських ресурсів і технологій з точки зору довгострокової перспективи. Практика довгострокової зайнятості забезпечує наявність кваліфікованого персоналу і спонукає кожного співробітника працювати і залишатися творчим і інноваційним [1].

Цей стиль управління пов'язаний з ідеєю, що зростання інституції йде на користь співробітникам. Поважаючи і цінуючи своїх співробітників, установи можуть збільшити почуття приналежності співробітників до неї і мотивацію, а також створювати середовище, в якому працівники зможуть присвятити себе роботі з душевним спокоєм. Коли співробітники працюють в подібному позитивному середовищі і віддають себе цілком роботі, підвищується ефективність всієї організації [1].

Одна з найбільш важливих ролей керівників і менеджерів – направити співробітників на досягнення спільної мети і встановити цілі, які можуть бути спільними для співробітників при роботі, так що кожен співробітник може думати і діяти самостійно. Ключ до успіху для керівників полягає в їх здатності до визначення потрібних людей для виконання тих робочих завдань, які їм найбільше підходять, на основі точного розуміння можливостей кожного з них і вміння їх мотивувати, щоб вести компанію в правильному напрямку [1].

Потрібно створити характерну компетентність установи, яка базується на добровільних зобов'язаннях співробітників [1].

Кращі нагороди, які компанії можуть надавати своїм співробітникам, – це робота або теми, які співробітники будуть вважати дійсно значущими. Компанії мають також забезпечити середовище, в якому працівники можуть взяти на себе труднощі з ентузіазмом, і відчувати, що вони досягають особистісного зростання [1].

Кожна людина має природне бажання зробити свій внесок у зростання інституції, в якій вона працює, через важку працю. Однак, щоб заохочувати співробітників і слідувати їх природному бажанню, компанія бере на себе зобов'язання створити сприятливу атмосферу, якої потребують робітники, середовище в якому вони можуть працювати з радістю. Для того, щоб надати такі умови працівникам, установам необхідно сприяти створенню клімату, в якому люди можуть активно втілювати поставлені завдання [1].

Замість того, щоб витрачати багато часу на розробку інструменту для суворої оцінки своїх підлеглих, менеджери повинні докладати більше зусиль, щоб відточити свої здібності для оцінки зростання і мотивації своїх підлеглих. Крім того, оскільки відчуття досягнення та виконання завдання можуть бути отримані тільки від самої роботи, важливо винагородити досягнення працівників з більш складною роботою або більшою відповідальністю [1].

відновити «Shigoto Shudan» [1].

«Shigoto Shudan» означає групу, в якій всі працівники мають добровільну мотивацію для створення нової цінності і докладають зусилля в рамках своїх здібностей для досягнення спільної мети [1].

Люди розвиваються в групі. Працюючи разом з людиною, яка є прикладом для наслідування, люди можуть навчатися через реальний досвід. Тому керівники мають створити середовище, яке б заохочувало своїх підлеглих розвиватись. Менеджери повинні вміти стимулювати бажання своїх підлеглих рости. Похвала є одним з найбільш ефективних способів для стимулювання потенціалу співробітників. Завдання для працівника навчати інших – це також ефективний спосіб, щоб допомогти працівнику усвідомити власний потенціал і мотивувати його дізнатися більше [1].

Згідно з міжнародним інститутом SEAM, робота в інституції має ґрунтуватися на таких цінностях:

- Цілісність: говорити і діяти у відповідності із цінностями та переконаннями, якими людина керується.
- Гідність кожної людини: кожна людина має важливе значення і цінність.
- Підхід до системи як цілого: акцент робиться на всю систему. Робота з деякими з частин системи не призведе до довготривалих змін в організації.
- Організаційний потенціал для ефективного реагування на зміни: в результаті глобалізації, технологічних інновацій та інших подібних впливів, середовище, в якому існують організації, швидко змінюється. Щоб домогтися успіху організації повинні мати здатність реагувати на нові і складні зміни.
- Взаємодія науковців та практиків: Щоб бути більш ефективними, науковці та практики повинні інформувати один одного. Вчені мають бути практиками, а практики – вченими [1].

Отже, згідно з японської практикою підвищення рівня професійної компетентності, потрібно акцентувати увагу на внутрішньому світі людини, її потребах, як внутрішніх, так і зовнішніх і враховувати особистісні характеристики для визначення специфіки її роботи. Крім того, потрібно, щоб цілі та цінності організації співпадали з цілями та цінностями її працівників та були розраховані на довгострокову перспективу.

Список використаних джерел.

1. Organizational Approach to Maximize Human Potential. [Електронний ресурс] / Japan Management Association. – Режим доступу: http://www.jma.or.jp/en/proposal/pro_2010.html.

2. Мурашко І. В. Нозкриття поняття «особистісний потенціал» та його психологічної структури / І.В.Мурашко // Актуальні проблеми психології. Психологічна теорія і технологія навчання / За ред. С.Д. Максименка. – К. : Смульсон, 2010. – Т.8. Вип. 7. – С. 196 – 205.

3. Погорадзе А. А. Культура производства: сущность и факторы развития. – Новосибирск: наука. Сиб. отделение, 1990. С. 97.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ТРУДА МУНІЦИПАЛЬНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Стрімкі зміни у сучасному світі кидають нові виклики управлінцям у сфері держслужби. Та обов'язок кожного державного службовця, а тим більш керівника у цій сфері, - відповідати новим вимогам сучасності, працювати у нових умовах з більшою ефективністю, ніж раніше.

Проблема організації управлінського труда муніципальних службовців – один із найважливіших факторів ефективної праці місцевої адміністрації. Його значення часто недооцінюється керівниками та спеціалістами адміністрацій. Одначе саме раціональна організація управлінського труда істотно впливає на об'єднаний розподіл обов'язків всередині управлінського апарату, способи та терміни впровадження різноманітних технічних та організаційних заходів, технологію виконання управлінських робіт, забезпечуючи стійке положення муніципальних утворень.

Сучасні процеси реформування державної служби потребують нових прогресивних підходів формування потужного потенціалу державних службовців в Україні.

Дуже актуальне питання - розв'язання проблем професіоналізації державної служби з урахуванням механізмів формування здібностей державних службовців до інноваційного мислення в системі післядипломної освіти, оскільки дозволяє визначити оптимальні умови як зовнішніх, так і внутрішніх механізмів, спрямованих на покращення підготовки і перепідготовки управлінських кадрів, ефективну організацію труда.

Метою цієї доповіді є спроба знайти системний підхід до рішення проблем, з якими мають справу керівники та спеціалісти органів державного та муніципального управління, через удосконалення організації їх труда.

Одне з напрямків наукової організації труда муніципальних службовців є відтворення раціональної системи розділення труда та кооперації.

Розділення управлінського труда зазначає розмежування та відокремлення різних видів діяльності, а кооперація – спільна участь працівників у одному чи кількох взаємозв'язаних процесах. Разом вони закликані забезпечити якісне та ефективне виконання покладених на робітників функцій.

Розділення та кооперація труда взаємозв'язані та взаємозалежні. Це визначається у тому, що розділення процесу труда на окремі складники із закріпленням їх за певними робітниками чи групами робітників у значній мірі визначає форму взаємодії.

Система планування, організація та стиль праці муніципальної адміністрації значною мірою залежать від особи керівника. На відміну від представницького органа, де усі рішення приймаються колегіально, а керівник виконує лише функції ведучого (спікера), адміністрації, як виконуючий орган організується на принципі єдиного керівництва. В залежності від попередньої професії, кваліфікації та особистих якостей голови адміністрації може змінюватись і сама її структура, наприклад кількість замісників та розподіл обов'язків між ними.

До елементів організації труда керівників, розкриваючи її зміст, слід віднести :

- організацію труда у колективі (розподіл, регламентація праці по змісту, регламентація праці по часу), вибір систем та способів роботи;
- специфічні проблеми організації особистої праці (планування та розподіл робочого часу, керування потоком відвідувачів, індивідуальний робочий стиль, раціональне ведення кореспонденції);
- організацію використання засобів обчислювальної та оргтехніки;
- заходи по охороні праці, які забезпечують безпечні умови як для самого виконувача так і для оточуючих його людей;
- заходи по укріпленню дисципліни праці та усуненню втрат робочого часу;
- створення матеріальної та моральної зацікавленості в покращенні як індивідуальних, так і колективних результатів праці;
- підвищення кваліфікації та культурно-технічного рівня працюючих;
- регламентація праці та відпочинку;
- виробничу естетику, улаштування, оснащення робочих місць та їх правильне обслуговування.

Також неабияку роль у ефективній праці керівника грає рівень володіння іноземними мовами та навички роботи на комп'ютері та роботи з іншою оргтехнікою. У разі високого рівня володіння усіма цими навичками ефективність роботи керівника значно підвищується.

Багато наукових праць присвячується питанням удосконалення організації труда керівників органів держуправління, серед них труди та статті таких авторів, як О.Чашина, В. Столярова, Т.В. Чернова, В. І. Васильєв, Д. Замордуєв, В.В. Кизилов, Ф.І. Радченко та інші.

Висновки. Розв'язання проблем професіоналізації державної служби з урахуванням механізмів формування здібностей державних службовців до інноваційного мислення можливе за допомогою раціональної організації та планування роботи керівників та спеціалістів у державному та муніципальному управлінні.

Перспективи у цієї сфері досліджень мають також психологічні моменти у праці держуправлінців. (психотипи керівників, спеціалістів, відвідувачів та ін.) .

Слід підкреслити у завершенні, що ця тема ще не вичерпана та чекає на нових дослідників.

Список використаних джерел.

1. Лучший руководитель. Управленцы в классификации Лао-Цзы. – (Електронний ресурс) – Режим доступу : www.mosresult.ru/Articles-new/Classification_of_managers.html
2. Чашина О. Научная организация труда в системе управления персоналом.- «Управление персоналом», № 12, червень 2007 р.

3. Столярова В. Проблемы государственной гражданской службы. Социальные стандарты и нормативы – «Кадровик. Кадровый менеджмент», № 1, січень 2007р.
4. Чернова Т.В. Современні проблеми підготовки управленческих кадров – «Менеджер», № 9, вересень 2007 р.
5. Скурихина Т.Г. Механизм управления качеством человеческих ресурсов – «Управление персоналом», № 19
6. Васильев В.И. О функциональном назначении местного самоуправления - «Журнал российского права», № 7
7. Замордурев Д. С одержание трудового договора с руководителем организации – «Кадровик. Трудовое право для кадровика», № 9, 2006 р.
8. Организация рабочего места. Правила обустройства рабочего места. – (Електронний ресурс) – Режим доступу : lib.chdu.edu.ua.pdf.posibnuku. 189.49.pdf

СВІРІН МИХАЙЛО ГЕННАДІЙОВИЧ

*доцент кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н., доцент*

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПУ ПОЛІТИЧНОЇ НЕЙТРАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Знайомство з вимогою політичної нейтральності для осіб, що уперше прийняті на державну службу, має передбачати: а) набуття знань про сутність цього принципу; норми законодавства, що забезпечує його реалізацію у різних формах політичної активності; норми законодавства, що встановлює форми контролю за його дотриманням і відповідальність за порушення; б) формування навичок керування принципом політичної нейтральності при прийнятті управлінських рішень, зокрема, у ситуаціях, що породжують конфлікти інтересів. Виконання останнього завдання потребує використання інтерактивних форм навчання (ситуаційні вправи, ділові ігри, тощо).

Знайомство з практикою професійної підготовки цивільних службовців за кордоном показало цікаві приклади методичного забезпечення цього процесу. Наприклад, у Сполучених Штатах існує ціла індустрія навколо популяризації положень федерального Закону про попередження шкідливих форм політичної активності. Цей закон встановлює правила поведінки і обмеження для службовців у сфері політичних відносин [2]. Передбачено спеціальне навчання для новопризначених службовців федеральних органів. З цією метою регулярно видаються буклети. Так, Бюро спеціального адвоката – федеральна агенція розповсюджує видання «Політична активність і федеральні службовці» [3]. В ньому доводять основні положення закону, відповідних регуляторних актів федеральних відомств стосовно політичної активності службовців федеральних виконавчих органів. У доступній формі роз'яснюється, на які категорії службовців розповсюджена дія Закону, які права і обмеження, відповідальність передбачені для службовців законодавством. Надаються відповіді на поширені питання, що стосуються предмету обговорення. Наведені фрагменти відповідного законодавства. Крім того, видаються навчальні відео матеріали з лекціями спеціалістів про зміст і шляхи забезпечення принципу політичної нейтральності. Уся методична інформація легко доступна, розповсюджується у друкованому вигляді, а також за допомогою Інтернету з офіційного сайту Бюро спеціального адвоката.

Приклади дещо інших підходів можна знайти у Сполученому Королівстві Великобританії і Північній Ірландії. Напередодні виборів тут Секретаріат Кабінету Міністрів видає спеціальний посібник з питань професійної діяльності службовців у період виборчої кампанії. У такому посібнику за 2015 рік зазначається, що «Саме у період виборів виникає потреба у точному і ясному застосуванні цих принципів (політичної неупередженості). Даний посібник надає детальні рекомендації щодо адміністративних процедур і поведінки службовців» [1]. Зокрема Посібник докладно висвітлює такі питання: надання інформації з боку службовців; надання службовцем політичних консультацій міністру з приводу проведення виборчої кампанії; контактів з представниками опозиційних партій; контактів з комітетами парламенту; можливостей і порядку участі у виборах цивільних службовців; використання офіційних документів уряду; прийняття урядових рішень і кадрових призначень; публічних комунікацій службовців з представниками мас-медіа; надання письмових консультацій; використання статистичної інформації; використання державної власності; проведення реорганізацій в органах влади під час виборчих кампаній [1]. Таким чином, Посібник висвітлює майже усі сторони роботи представників цивільної служби центральних відомств в умовах виборів. Аналогічні посібники видаються для використання службовцями регіональних органів влади в Уельсі, Шотландії, Північній Ірландії. До речі, інтерес представляє сама структура таких рекомендацій. Її можна розглядати як свого роду зразок не тільки для подібних видань в Україні, а і для розробки структури правового статусу державних службовців в умовах політичних кампаній.

Розглянувши приклади дають підстави зробити висновок про те, що професійна підготовка державних службовців потребує методичного забезпечення у вигляді популярних посібників і рекомендацій щодо політичної активності державних службовців в умовах виборів та інших політичних кампаній.

Крім того, слід враховувати при підготовці державних службовців до реалізації принципу політичної нейтральності особливу роль керівників в системі державної служби. Мова йде про функцію контролю, яку здійснюють керівники структурних підрозділів органів виконавчої влади. У зв'язку з цим постає питання, чи спроможні безпосередні керівники без спеціальної підготовки оцінити характер поведінки підлеглих? Чи вдасться забезпечити в державі єдність вимог, коли тлумаченням положень Загальних правил поведінки [4] буде займатись не окремий орган, а різні керівники з невизначеним ступенем підготовки і різним баченням стандартів поведінки? На нашу думку, відповідь на ці запитання буде негативною.

Застосування стандартів професійної діяльності державних службовців, на наш погляд, потребує однакового для усіх представників органів державної влади розуміння змісту самих стандартів і критеріїв їх дотримання або порушення. Тому, необхідно передбачити процедури формування у посадовців, які виконують керівні функції, вміння та навичок контролювати, оцінювати додержання підлеглими стандартів політично нейтральної поведінки і навичок розв'язання ситуацій, що породжують конфлікти інтересів.

Список використаних джерел.

1. General election guidance 2015. Cabinet Office. [Електронний ресурс]:– Режим доступу: www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/420139/General_Election_Guidance_2015_2_.pdf
2. Hatch Act for Federal Employees [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.osc.gov/ha_fed.htm
3. Political Activity and the Federal Employee. – Washington, D.C.: U.S. Office of Special Counsel, 2005. – 13 p.
4. Про затвердження Загальних правил поведінки державного службовця: Наказ Голодержслужби України від 04.08.2010 № 214 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1089-10>

ФІЛІПОВА ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри української та іноземних мов
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к. держ. упр., доцент*

РОЗВИТОК МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Сучасні стандарти професійної поведінки державних службовців зосереджуються навколо трьох центральних проблем: відповідальності, прозорості й відкритості державного обслуговування. Отже, стандартизація професійної поведінки державного службовця – це прагматичний засіб, мета якого полягає в тому, щоб відмовитися від етики слухняності і віддати перевагу професійній етиці переконання й відповідальності перед громадянами. Досягнення такої мети вимагає не стільки розробки нових обов'язків або перебудови організації з використанням адміністративно-правових засобів, скільки формування високих професійних якостей державних службовців серед яких управлінсько-комунікативна компетентність відіграє важливу роль.

Під комунікативною компетентністю взагалі розуміється комплексне застосування мовцем мовних і немовних засобів з метою спілкування в конкретних соціально-побутових ситуаціях, уміння орієнтуватися в ситуаціях спілкування, ініціативність спілкування. Комунікативну компетентність можна розглядати як специфічну систему різних рівнів уживаних знань, які виступають предметом міркування і розмови, регулюють інтеракційну діяльність мовленнєвого спілкування. Так, на думку М. А. Василика, лише на підставі комунікативної компетенції особистість здатна планувати і продовжувати висловлювання, розуміти зміст висловлювань співрозмовників, адекватно оцінювати як окремі висловлювання, так і тексти. Без комунікативної і мовленнєвої компетенції неможливе нормативне використання певної системи в інтеракційній діяльності мовленнєвого спілкування [1, с. 14–15].

Комунікативну компетентність державного службовця можна охарактеризувати як певний рівень сформованості особистісного і професійного досвіду взаємодії з оточуючими, якого потребує індивід, аби у межах своїх здібностей та соціального статусу успішно функціонувати у професійному середовищі та суспільстві. Комплекс комунікативних знань і навичок містить у собі знання норм і правил ділового спілкування (ділового, повсякденного та ін.), високий рівень мовленнєвого розвитку, що дозволяє людині під час спілкування вільно передавати та сприймати інформацію, розуміння невербальної мови спілкування, вміння вступати у контакт із людьми з урахуванням їх статевозрілих, соціокультурних і статусних характеристик, вміння поводитися адекватно ситуації та використовувати її для досягнення власних комунікативних цілей; уміння впливати на співрозмовника таким чином, щоб схилити його на свій бік, переконати в силі своїх аргументів; здатність правильно оцінювати співрозмовника як особистість, як потенційного конкурента чи партнера та обирати власну комунікативну стратегію залежно від цієї оцінки; здатність викликати у співрозмовника позитивне сприйняття власної особистості.

В структурі управлінсько-комунікативної компетентності державних службовців мовна особистість розглядається сучасними дослідниками як вагома особистісна характеристика, що пов'язана не тільки з індивідуальними здібностями, а й з впливом на певну професійну сферу діяльності.

Мовна особистість – це суб'єкт, що пізнає світ і відбиває цей світ у мові через призму індивідуальності. Л. Паламар небезпідставно зауважує, що мовна особистість повинна розглядатися не лише через призму здібностей людини до певної мовної діяльності, а і через призму характеру, темпераменту, почуттів тощо. Компоненти словосполучення «мовна особистість», класифікованого як термінологічне, указують, по-перше, на комунікативно-діяльнісну, а, по-друге, на індивідуально-диференційовану характеристики, що припускає вивчення індивідуально-діяльнісного поля. Особлива проекція у процесі розвитку мовної особистості державних службовців відбувається через осмислення комунікативного відношення «відправник – адресат» і поняття «індивіда» як носія мови, одиниці класу, представника колективу [2, с. 6].

Визначаючи розвиток мовної особистості державних службовців як умову формування їх професіоналізму, треба наголосити, що мовець індивідуалізований вже тією мірою, якою слухач сприймає його фізичні і психологічні характеристики, вичитуючи з них додаткову екстралінгвістичну інформацію. У багатьох суспільних формах усного мовлення існують досить тверді регламентації, жанрові і мовні стереотипи. Індивід може внести тільки особистісне забарвлення в програвання ролей. Цей тип комунікації припускає повну взаємну орієнтацію співрозмовників на індивідуальний обсяг знань та індивідуальні мотиваційні рівні. Саме тут створюється можливість використання індивідуального лексикону, вільної творчої реалізації всіх мовних жанрів. У цьому контексті аналіз мовної особистості державних службовців звичайно слід пов'язувати з національним характером і національною специфікою.

Таким чином, мовлення, являючи собою спосіб формування і формулювання думки за допомогою мови, використовує мову як соціально відпрацьований інструмент, зясає процесів формування і формулювання думки. Виходячи з того, що вибір способу формування і формулювання думки залежить від того, кому адресована думка мовця (собі чи іншій людині, якщо іншій, то присутній у даний момент чи відсутній), треба зауважити про наявність трьох видів мовлення (внутрішнього, зовнішнього усного і зовнішнього письмового), у рамках яких і протікають когнітивні процеси державних службовців і їх інтелектуальна діяльність на рівні аналізу, синтезу і оцінювально-контрольних дій.

Розвиток мовної особистості державних службовців буде ефективним, якщо державні службовці володітимуть сукупністю дискурсних здібностей на рівні всіх фаз інтелектуального акта, а саме: орієнтування і планування мовних і немовних дій, формулювання плану дії в мовній формі, контролю і коректування мовних дій.

Список використаних джерел.

1. Василик М. А. Основы теории коммуникации / М. А. Василик – М.: Гардарини, 2003. – 615 с.
2. Паламар Л. М. Функціонально-комунікативний принцип формування мовної особистості: Дис... докт. пед. н. 13.00.02. Державний університет ім. М. П. Драгоманова. – К.: 1997. – 361 с.
3. Химинець О. В. Прогнозування соціальної поведінки особистості / О.В. Химинець // Право. Соціальна робота: теорія і практика: Матер. наук. конф. – Ужгород, 2000. – С. 148 – 152.

ШАТАЛОВА ОЛЕНА МИХАЙЛІВНА

аспірант ДРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОФЕСІЙНА АДАПТАЦІЯ ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ЗМІНИ ГРУПОВИХ НОРМ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Необхідність управління адаптацією в умовах плинності кадрів та зміни групових норм визначається великими збитками для місцевого управління, місцевих громад, так і для самих посадових осіб місцевого самоврядування.

Більшу частину персоналу органів місцевого самоврядування складають працівники інтелектуальної праці. Управлінський процес, як і процес професійної діяльності посадових осіб місцевого самоврядування вимагає прояву індивідуальності й креативності одночасно з дотриманням професійних цінностей, норм, згуртованості та відповідальності за загальну справу. Велику роль у цій професійній діяльності відіграє процес професійної адаптації, оскільки він полегшує взаємовідносини між посадовою особою та колективом органом влади не тільки на перших етапах їх взаємодії, а й протягом усього часу означеної взаємодії.

В органах місцевого самоврядування України відбулася недооцінка соціальної та психологічної сторін організаційних відносин. Посадові компетенції, функції та завдання, персональна відповідальність за професійну адаптацію персоналу або участь в адаптації персоналу не передбачена для жодної посади у нормативно-правових документах з проходження служби в органах місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування не мають навіть базових програм професійної адаптації, управління цим процесом не здійснюється.

Служби розвитку персоналу органів місцевого самоврядування є здебільшого слабкими у професійному відношенні. Традиційними заходами, що запроваджено у діяльність органів місцевого самоврядування і які сприяють професійній адаптації посадових осіб є лише стажування в інших державних установах та органах місцевого самоврядування; випробування у період прийняття на посаду, професійне навчання та підвищення кваліфікації, самоосвіта, робота з кадровим резервом.

Неможливо адекватно досліджувати особистість та прояви її професійної діяльності, її своєрідність поза змістовним розкриттям того середовищного та культурного, морально-психологічного контексту, в котрому вона живе й розвивається. У групі відбувається формування особистості, формується її поведінка. Адаптація призвана полегшити взаємовідносини між людиною та організацією на першому етапі їх взаємодії, – зазначає А. Н. Баталова [1, с. 162]. Однак позиціонування процесу професійної адаптації (як певного етапу, обмеженого у часі) у загальному процесі професійного становлення у працях Е. Ф. Зеєра, Є. А. Клімова, А. К. Маркової, А. Н. Баталової, наприклад, не відповідають науковим поглядам О. М. Леонтьєва, який розглядав адаптацію взагалі як довготерміновий процес, часові межі якого обумовлені всім життям людини. Людина весь час до чогось адаптується або дезадаптується, а відтак наукові погляди О. М. Леонтьєва стосуються й професійного життя людини. Тому професійна адаптація як процес притаманна усьому професійному життю людини. Ми поділяємо наукові погляди І. В. Шпекторенка [4] на професійну адаптацію не як певний етап, зафіксований у часі, а як на процес, що супроводжує весь період професійного життя людини. Професійну адаптацію як безперервний процес розуміє і І. Є. Чорнобилі [3].

Наукова розробленість проблематики свідчить про відсутність у наш час комплексного теоретичного і практичного дослідження, в якому б на основні функції класичного управління розвивалися основи управління професійною адаптацією персоналу, зокрема, посадових осіб місцевого самоврядування. Потребу подальшої розробки проблематика групового розвитку, особливо у тій частині, що відноситься до характеристик вищого рівня життєдіяльності групи – колективу. Практично не дослідженим у вивченні групи в органах місцевого самоврядування є її розгляд як сукупного суб'єкта спільної діяльності з притаманними йому специфічними атрибутами. Потрібен оптимальний з точки зору ефективності функціонування професійний підбір малих груп, забезпечення успішного керівництва ними, вирішення питань міжособистісної сумісності, попередження внутрішньогрупових конфліктів, професійної адаптації і т. п. До числа слабо розроблених проблем групової взаємодії є емпіричне дослідження малої групи як елемента більш великої соціально-професійної та професійної спільноти (наприклад, соціальної організації – органу місцевого самоврядування), яка відчуває вплив органу влади на собі, і в свою чергу здатного впливати на макросоціум (місцеве суспільство, громаду).

Адаптація – це не тільки процес, результатом якої є певний рівень сформованості адаптивності людини, але й психологічний механізм регуляції колективної діяльності, етап командування з позиції адаптації до групових норм у складі професійної адаптації. Професійна адаптація в умовах групи, існування групових норм та групоутворення відбувається на формальному та неформальному рівнях, включає в себе різні механізми регуляції колективної діяльності: адаптації, комунікації, інтеграції (групування, кооперація), ідентифікації. Результатом професійної адаптації є збільшення згуртованості колективу, покращення індивідуальної адаптації до членів колективу, групи та більш активне залучення людей в індивідуальну та колективну діяльність. У процесі професійної адаптації відбувається складна

взаємодія індивідуальних, групових та професійних норм, визначених нормативно-правовою базою з проходження служби в органах місцевого самоврядування, визначається референтність та нормативність [2, с. 17] існуючих у групі норм для працівника. У процесі професійного відбору аксіологічний аспект (сформовані у кандидата цінності, норми, ціннісно-світоглядні орієнтації) повинен оцінюватися під кутом зору відповідності існуючим цінностям і нормам професійної діяльності, мати таке ж важливе для професійного розвитку персоналу значення, як і компетентнісний аспект. Адаптивність (здатність до адаптації, адаптаційний потенціал), спрямованість самоактуалізації кандидатів на посаду до закріплених нормативно-правовими актами норм поведінки, групової взаємодії має оцінюватися в аспекті потенційної (відносної) професійної придатності.

Список використаних джерел.

1. Баталова А. Н. Социальные технологии управления адаптацией персонала в организациях инновационного типа / А. Н. Баталова // Вектор науки ТГУ. – 2011. – № 1 (15). – С. 161-165.
2. Кричевский Р. Л. Социальная психология малой группы : учебное пособие для вузов / Р. Л. Кричевский, Е. М. Дубовская. – М. : Аспект Пресс, 2001. – 318 с.
3. Чорнобиль І. Є. Організаційно-правовий механізм державного управління процесом адаптації персоналу в органах публічної влади : дис. канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.02 – механізми державного управління / І. Є. Чорнобиль ; ЛРІДУ НАДУ. – Л., 2012. – 255 с.
4. Шпекторенко, І. В. Управління професійною мобільністю державних службовців : автореф. дис. д-ра наук з держ. упр. : спец. 25.00.03 – державна служба / І. В. Шпекторенко ; Ін-т законодавства Верховної Ради України. – К., 2012. – 36 с.

ЯЦУН ЄВГЕНІЯ МАТВІЇВНА

старший викладач кафедри української та іноземних мов ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ТЕСТУВАННЯ, ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Система навчання у вищій школі – багатогранний процес, який складається з цілого ряду взаємопов'язаних елементів. Серед них важливе місце посідає контроль знань, тобто організації зворотного зв'язку як засобу управління навчально-виховним процесом.

Тест - це стандартизоване завдання, за результатами якого роблять висновок про знання, уміння, навички (здібності, професійну придатність, обдарованість тощо) того, кого випробовують. Тестування широко застосовується на всіх ланках навчання, починаючи з тренувального контролю і закінчуючи самопідготовкою.

Інтерес до тестування пояснюється тим, що воно значно підвищує ефективність навчального процесу, оптимально сприяє повній самостійності роботи кожного слухача, є одним із засобів індивідуалізації в навчальному процесі. Крім того, тестовий контроль має багато переваг перед іншими видами контролю. Тестування не повинно замінити традиційні методи педагогічного контролю, а має лише в деякій мірі доповнити їх.

В педагогічній практиці застосовуються наступні види контролю: поточний, що вважається найпоширенішою і найдієвішою формою; тематичний, оскільки іноземна мова зазвичай вивчається блоками тем; періодичний, що проводиться з метою перевірки матеріалу великого обсягу; підсумковий, що охоплює перевірку всього вивченого матеріалу. За формою проведення вони можуть бути індивідуальними і фронтальними, усними та письмовими, вербальними і невербальними, одномовними та двомовними, з використанням технічних засобів навчання та без них тощо.

У навчанні іноземних мов застосовується лінгводидактичне тестування. Лінгводидактичним тестом називається підготовлений відповідно до певних вимог комплекс завдань, які попередньо випробувались з метою встановлення їх якості і які дозволяють виявити в учасників тестування рівень їх лінгвістичної і/або комунікативної компетенції та оцінити результати тестування за заздалегідь виведеними критеріями. Основними показниками якості лінгводидактичного тесту є валідність, надійність, диференційна здатність, практичність та економічність.

Лінгводидактичні тести бувають стандартизовані і нестандартні. Стандартизований тест є таким, який пройшов попереднє випробування на великій кількості тестованих і має кількісні показники якості. Підготовка такого тесту потребує кропіткої роботи і тривалого часу. Стандартизовані тести супроводжуються паспортом, в якому містяться норми, умови та інструкції для багаторазового використання тесту в різних умовах.

Нестандартизовані тести розробляються викладачем для своїх слухачів. Такі тести складаються на матеріалі конкретної теми для перевірки рівня сформованості певної навички або вміння. Нестандартизовані тести застосовуються під час проміжного контролю з метою забезпечення зворотного зв'язку у навчанні іноземної мови.

Тест складається з тестових завдань. Тестове завдання - це мінімальна одиниця тесту, яка передбачає певну вербальну чи невербальну реакцію тестованого. Існує величезна кількість різних видів, типів таких тестових завдань. У процесі складання тесту тестові завдання відбираються і впорядковуються в залежності від призначення цього тесту. Як правило, комплекс тестів включає тести для визначення сформованості комунікативної компетенції в усіх видах мовленнєвої діяльності (говорінні, аудіюванні, читанні, письмі). Додатково можуть включатися тести на перевірку володіння лексичними, граматичними, орфографічними навичками та ін. У сучасній теорії та практиці тестового контролю нараховується понад 20 різновидів тестів: залежно від мети, характеру та функцій контролю, характеру, форми відповіді.

Тестування має цілий ряд переваг: можливість охопити велику кількість студентів (всю групу або курс), використовуючи однаковий матеріал і однакові умови процедури тестування; економія аудиторного часу, що дуже важливо в неможливих вз, де час на вивчення мови лімітований; зорієнтованість на сучасні технічні засоби навчання та

використання комп'ютерних навчальних та контролюючих систем; збільшення об'єктивності педагогічного контролю, мінімізація суб'єктивного фактора під час оцінювання відповідей. Оскільки мета тестування може бути різною, то тести поділяються на констатуючі, діагностичні та прогностичні. Констатуючі тести включають тести навчальних досягнень і тести загального володіння іноземною мовою. Для перевірки сформованості граматичних навичок та умінь використовують тести навчальних досягнень, метою яких є визначення рівня навчальних досягнень студентів у процесі оволодіння іноземною компетентією. Такі тести складаються у точній відповідності до програми або засвоєного навчального матеріалу і використовуються для здійснення поточного, рубіжного і підсумкового контролю.

Недоліки тестового контролю знань : при застосуванні тестів закритого типу можливість оцінки лише кінцевого результату (правильно - неправильно), у той час як сам процес, що привів до нього, не розкривається; ймовірність випадкового вибору правильної відповіді; психологічний недолік - стандартизація мислення без врахування рівня розвитку особистості; велика затрата часу на складання необхідного «банку» тестів, їх варіантів, трудомісткість процесу; тести не сприяють розвитку мови.

Варто наголосити на тому, що тестові завдання дозволяють перевірити лише обмежену частину знань і не можуть повністю замінити інші форми перевірки, хоча вони відкривають багато нових можливостей перед викладачем.

Контроль знань студентів – це невід'ємна і важлива частина процесу навчання, відповідальний етап на шляху від незнання до знання, від неповного знання до більш точного і більш повного. Завдання викладача і студентів полягає у тому, щоб у процесі перевірки оцінки знань виявити справжній стан знань, умінь і навичок і тим самим допомогти студентам раціонально організувати навчальну роботу в подальшому. Успіх вирішення цього завдання безпосередньо залежить від суворого дотримання викладачем дидактичних принципів контролю знань. Дидактичні принципи контролю знань – це вихідні теоретичні положення, відповідно до яких має будуватися практична діяльність викладача і студентів і на підставі яких визначаються зміст контролю знань, їх методи і форми організації.

За останні роки широкого використання здобули тести як одна із форм перевірки засвоєння навчального матеріалу. Тестування – це один із найсучасніших та найпоширеніших засобів перевірки знань іноземної мови у процесі навчання. Такий метод оцінювання знань студентів є ефективним під час викладання та вивчення іноземної мови. Перш за все, тести допомагають викладачам іноземної мови знайти відповіді на такі запитання: «Чому навчилися студенти на заняттях?», «Який лексичний чи граматичний матеріал є важкий для сприйняття?», «Які теми потребують перегляду?», «Скільки часу потрібно для розгляду цієї чи іншої теми?», «Чи належний рівень викладання ви обрали?», «Чи не є він надто високим або, навпаки, низьким?»

Іншими словами, результати тестів вказують на недоліки або досягнення в роботі викладача зі студентами, допомагають передбачити проблемні ситуації у вивченні певних тем та спрямувати зусилля у правильне русло для отримання високих результатів. Тестування позитивно впливає і на студентів, оскільки воно показує їхні досягнення у вивченні іноземної мови і цим самим заохочує їх вдосконалювати свої вміння та просуватись вперед до кращого володіння мовою.

Список використаних джерел.

1. Alderson J. C. Language Test Construction and Evaluation / J. C. Alderson, C. Clapham, D. Wall. – Cambridge : Cambridge University Press, 1995. – 324 p
2. Bachman L. Language Testing in Practice / L. Bachman, A. Palmer. – Oxford University Press, 1996. – 136 p
3. Дюканова Н.М. Проблеми застосування тестів під час вивчення іноземної мови // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. / Кол. авт. - К.: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, 2007. - Вип. 46. - С. 26-31.
4. Петрашук О.П. Чинники, що впливають на успішність виконання тесту з іноземної мови, і шляхи подолання їх негативного впливу // Вісник КДЛУ. Дослідження молодих вчених. Серія «Педагогіка та психологія» (Методика викладання іноземних мов). Вип. - К.: КДЛУ.- 1998.- С.159-165.

ДЕРЖАВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

МАРУЩАК ВОЛОДИМИР ПЕТРОВИЧ

*завідувач кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, д.держ.упр., професор*

ЧИСТЯКОВА ІРИНА НИКОЛАЄВНА

заведуючая кафедрой правоведения Одесского национального политехнического университета

ФАКТОРИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Виникнення держави в теорії держави і права переважно ілюструється теоріями виникнення держави. У радянський період це питання розглядалось з позиції марксизму-ленінізму, у підґрунті якої знаходилась теорія примата економіки в розвитку людського суспільства та виникненням на цій основі планової держави. Безумовно, економіка відіграла важливу роль у виникненні держави, але вона не могла бути єдиною передумовою виникнення держави. Поява того або іншого явлення, переважно, - це синтез елементів, що при взаємодії утворюють якісно нове явлення.

Представляється, що основними факторами, що призвели до виникнення держави були:

- економіка;
- політика;
- управління;
- релігія.

Найбільш суттєвими з них були економіка і управління.

Економіка пройшла певний історичний період розвитку до того, як стала одним з основних факторів виникнення держави. Економічна система первісної людини була примітивною, яка спиралась на використанні камінних (кісних) знарядь праці та охоти. Ці знаряддя забезпечували отримання засобів існування на рівні біологічного виживання. За таких умов існувала біологічна нестабільність виживання племені.

Перехід до металевих знарядь праці суттєво змінює ситуацію в житті людини та племені. Докорінно змінюється економічна система, оскільки металеві знаряддя стали більш ефективними, вони надають можливості добувати значно більше їжі, зменшують пряму залежність людини від природи, а головне, створюють додатковий продукт. В даному випадку мова йде про ту частину створеного продукту племені, що перевищує рівень біологічного виживання людини. Можливо, що цей продукт спершу розподілявся повністю між членами племені, що призвело до покращення якості життя та росту чисельності племені. Можливо й те, що частина додаткового продукту, який мав властивості зберігатися тривалий час, резервувався племенем на випадок складних обставин.

Разом з тим, резервна частина продукту охоронялась та розподілялась вождями племені. Оскільки вожді користувались довірою інших, в них з'являлася можливість вільного доступу до резерву та можливість частину цього резерву присвоювати. Іншими словами, відбувалося присвоєння частини додаткового продукту, що, в свою чергу, призводить до майнової нерівності, що поступово посилюється з часом. Для того, щоб легалізувати своє становище вождям необхідна організація, яка б підтримала усталені економічні відносини. Такою організацією становиться держава.

Управління відіграє не менш важливу роль у становленні держави, ніж економіка, яка сама по собі без управління не може бути причиною виникнення держави. Управління властиво істотам. Ходьба людини не є безглуздою, вона

спрямована на досягнення будь-якої цілі. Несвідоме управляється свідомим. Людини, яка вперше взяла в руки скрипку може відтворити тільки какофонію. Грати на скрипці людина зможе тільки тоді, коли навчиться «управляти» скрипкою. Але це управління особисте по відношенню до самої людини. Важливість цього моменту в тому, що він говорить про об'єктивний характер управління, яке спочатку властиво для людини.

В умовах людського суспільства, яким є плем'я, управління спочатку заявляє про себе. Як вже зазначалось, спершу людське суспільство знаходилося на межі біологічного виживання, що зв'язано з обмеженими можливостями добування їжі. В цих умовах відбувається раціоналізація системи, пов'язана з її внутрішньою структуризацією, що дозволяє системі вижити. Головним елементом цієї системи стали вожді та старійшини, досвід яких збільшував шанси вижити. Разом з тим, цей інститут не надавав ніяких переваг чи привілеїв перед іншими. Така ситуація могла бути безкінечно тривалою, якби економічний та управлінський фактори не взаємодіяли один з іншим.

Розподіл додаткового продукту і його зберігання покладалося на вождів та старійшин. Їх соціальний статус надавав можливість доступу до матеріальних благ. Статус вождя став вигідним, щоб його зберігати. Тому не випадково статус вождя починає досліджуватися, поступово перетворюючись на інститут монархії. Управляюча каста племені зацікавлена у збереженні свого статусу серед членів суспільства, що може бути забезпечено за рахунок такого інституту, яким є держава.

Наступним фактором, який сприяв виникненню держави є політика. Майнова і соціальна нерівність, яка виникла на ґрунті розвитку економічних процесів і системи управління, яка склалась, призвело до створенню соціальних груп. Ці соціальні групи формували своє відношення до змін, що відбувалися, у формі політичних вимог, виходячи із звичаїв, що склалися, моралі, поняття справедливості та інших атрибутів суспільного життя. Ці політичні погляди на суспільне життя не співпадали в різних групах людського суспільства і пріоритет політичної будови суспільства потребував створення такої політичної організації, яка домінувала б над суспільством, закріплюючи суспільні відносини, що фактично вже склалися. Такою організацією є держава. Тому не випадково у більшості визначень держави вона кваліфікується як політична організація.

Важливим фактором виникнення держави є релігія. Історія свідчить, що життя людського суспільства пов'язано з віруваннями. Природно, що існувала каста осіб, яка обслуговувала їх. Вірування були пов'язані з приношенням богам, які накопичувались у служителів культу. Це вело до того, що служителі культу ставали майново сильними і їх інтереси співпадали з інтересами управляючої касты, що було підґрунтям їх союзу.

Союз управляючої касты і релігійної призвело до того, що остання визначила верховну владу вождя як владу, що дана богом. Відбувається злиття влади вождів та представників культу, що пізніше проявляється у злитті держави і релігії. У зв'язку з цим, релігія становиться частиною держави і впливає на функціонування держави. Яскравим прикладом такого злиття є історія Древнього Єгипту.

Управління, як передумова виникнення держави, стало його невід'ємною частиною і одним з його первинною ознакою. Разом з тим, управління має свою історію і логіку розвитку. До загальноновизначених основних ознакам держави відноситься публічна влада. Саме через цю ознаку проявляється і реалізується державне управління. І це не випадково. Через публічну владу здійснюється становлення організаційної структури держави, її зв'язок з населенням, управління справами держави. Оточенням держави є адміністративно-політична, соціально-гуманітарна і економічна сфери. Державі найбільш іманентна адміністративно-політична сфера, у якій вона має найбільші можливості свого проявлення і в діяльності держави віддзеркалюється у вигляді публічної влади. Внаслідок цього державне управління розвивається найбільш інтенсивно й об'ємно в цій сфері. Завершенням розвитку державного управління можна вважати розмежування формування сучасних держав на основі конвергенції держави у соціальну і економічну сфери, що виражається у формуванні правової соціальної держави.

АНАНЧЕНКО ЮРІЙ ГРИГОРОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ РЕГІОНАЛЬНОЇ ВЛАДИ В НАПРЯМКУ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

Як для будь-якого складного соціального явища, для вивчення сутності поняття корупції не існує єдиного загального визначення. Тому актуальним для сучасних досліджень корупції стає міждисциплінарний підхід. Це обумовлено складністю явища корупції та його причинного комплексу, багатозначністю прояву у всіх сферах життя суспільства. Важливу роль в сучасному розумінні корупції відіграє те, що в більшості досліджень корупція представляється не тільки як властивість лише системи публічного управління, а і корупція у сфері бізнесу в умовах сучасного розвитку приватного сектора. Така форма корупції вважається за не менш небезпечну, чим корупція у сфері публічного управління, і відповідно вимагає осмислення і поглибленого вивчення [1-3].

Сьогодні корупція охопила як державне регулювання, так і ринок з соціальної точки зору корупція підриває довіру громадян до держави, віру в справедливі рішення суду та дії представників правоохоронної системи. Небезпечним наслідком корупції стає інтелектуальна деградація суспільства. У морально-етичному контексті відбувається дискредитація важливих для суспільства настанов, цінностей, підміна їх іншими, такими, що не заперечують проавам корупції. У багатьох сферах публічного управління, соціального, політичного та економічного життя країни існують прояви корупційної діяльності. Вивчення розгляд проявів корупції в різних сферах суспільного життя показує, що найбільш поширеними напрямками корупційної діяльності виступають хабарництво, зловживання посадовими повноваженнями, розкрадання державного та муніципального майна. Основними видами розкрадань виступають списання бюджетних коштів за фіктивними документами, закупівля товарів за завищеними цінами, перенаправлення державних коштів у комерційні структури, виплата коштів з бюджету під виглядом «повернення податку на додану вартість», завищення обсягу або вартості виконаних робіт при будівництві об'єктів. Типовими для сфери охорони здоров'я проявами корупції виступають нелегальне введення платних послуг, хабарі при наданні

медичної допомоги, використання майна та медичного обладнання державних медичних установ в приватних цілях, видача фальшивих висновків про хворобу, розкрадання бюджетних коштів тощо. Заниження митної вартості товарів, що ввозяться, сприяння в контрабанді товарів та ухилення від сплати митних платежів, хабарі при проходженні митного огляду та оформленні вантажів, бездіяльність митників належать до традиційних злочинів в митній сфері. У сфері соціального забезпечення традиційними видами корупційних зловживань є призначення пенсій за підробленими документами, отримання надмірно високих пенсій за фальшивими документами про інвалідність, продовження виплати пенсій на померлих пенсіонерів тощо. У сфері політики корупційні механізми дискредитують та руйнують демократичний розвиток суспільства. Негативний ефект корупційних дій проявляється в тому, що боротьбу з нею використовують для дискредитації політичних опонентів [4].

Слід зазначити, що норми антикорупційного характеру містяться в багатьох нормативно-правових актах зарубіжних країн. В них особлива увага приділяється регламентації діяльності політиків, державних та муніципальних службовців. Ці акти, стосуються численних заходів, що політично нейтралізують державних службовців відносно приватного бізнесу як під час служби, так і після звільнення з посади

Так, наприклад, у США діють Кодекс етичної поведінки членів Сенату Конгресу США та Кодекс етичної поведінки членів Палати Представників Конгресу США з 1977 р. Дія цих нормативних актів поширюється як на членів Конгресу, так і на працівників апарату. У 1985 році в Канаді було прийнято етичний кодекс державного службовця, що містить правила поведінки, якими зобов'язані керуватися всі державні службовці у разі виникнення конфлікту між їх службовими обов'язками і особистими інтересами. Норми кодексу спрямовані на профілактику корупційних дій, встановлення чітких норм поведінки всіх державних службовців в у сфері конфлікту інтересів під час виконання службових обов'язків та після звільнення з посади, мінімізації можливості виникнення таких конфліктів тощо .

У Китаї в 2007 році було створено Державне управління з попередження корупції. Основними завданнями відомства виступають: вивчення причин виникнення корупції в органи влади, аналіз методів її попередження та подолання, контроль за використанням посадовими особами владних повноважень, вивчення чинного законодавства з метою виключення з нього таких можливостей, що дозволяють корупціонерам уникнути покарання. Одним із інструментів боротьби з корупцією, який на практиці підтвердив свою ефективність, є неодмінна ротація персоналу у всіх органах влади Китаю. У Японії, як і в багатьох зарубіжних країнах, одним з важливих інструментів боротьби з корупцією виступає робота з персоналом у сфері публічного управління. в сфері мотивації праці..

Південна Корея є прикладом впровадження прозорості в систему публічного управління. В країні з 1999 року діє програма «OPEN», що представляє собою онлайн систему контролю за розглядом заяв громадян посадовими особами міських адміністрацій. Відповідно до закону «Про боротьбу з корупцією», що набув чинності з 1 січня 2002 року право розпочинати розслідування щодо корупційних дій фактично надане будь-якому повнолітньому громадянину країни: комітет з аудиту і інспекції (так називається в країні головний антикорупційний орган) зобов'язаний почати такі розслідування за будь-якою заявою [5].

Отже можна зробити висновок щодо актуальності більш широкого залучення науковців та практиків до сфери законотворення у напрямку розробки та вдосконалення законодавства щодо кадрового забезпечення органів публічного управління в контексті боротьби з проявами корупції.

Список використаних джерел.

1. Бакунин М.А. Корупция. Про Макиавелли, Развитие государственности / М.А. Бакунин // Вопросы философии.- 1990.- №12. - С. 23-26.
2. Мейтус В. Ю. Коррупция: Экономический и информационный анализ / В.Ю. Мейтус. – К. : Нора-принт, 2003. – 257 с.
3. Серьогін С.М. Механізми попередження та протидії корупції в органах публічної влади / С.М.Серьогін, С.С.Серьогін // Публічне управління: теорія та практика. – 2010. – № 1. – С. 134-140.і
4. Філп, М. Політична корупція, демократизація та реформа / М. Філп // Політична корупція перехідної доби / [пер. з англ. С. Коткіна та А. Шайо]. – К. : К.І.С., 2004. – С. 20-26
5. Пархоменко С.А., Сатаров Г.А. Разнообразие стран и разнообразие коррупции. Аналитический доклад. Фонд ИНДЕМ, 2004.- [Электронный ресурс].- Режим доступа: <http://www.anti-corr.ru>.

БАБИНА ВАЛЕНТИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

старший викладач Одеського Національного Політехнічного Університету, к.п.н.

ПОЛІТИЧНА РЕКЛАМА – ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

У контексті особливостей сучасного політичного розвитку відбувається трансформація політичних технологій та засобів організації політичного простору. На зміну адміністративному регулюванню політичних процесів з боку органів державної влади приходять нові форми артикуляції інтересів суспільних груп та спільнот, зокрема – комунікативні технології, до яких відносять політичну реламу, пропаганду та політичний PR. В інформаційному просторі саме політична реклама виступає провідним комунікативним засобом взаємодії між владою та суспільством, особливо у період виборчих кампаній.

Політична реклама, на відміну від політичного PR та пропаганди, це оплачуване інформаційне повідомлення, яке характеризується спрямованістю на певну аудиторію, агітаційним змістом, що поширюється через мас-медіа та виступає особливим каналом передачі політичної інформації. Політична реклама, як комунікативна технологія у виборчому процесі має наступні ознаки:

- штучність рекламного продукту;

- контроль замовника за процесом створення рекламного продукту та його поширенням;
- рекламний продукт надходить до реципієнта без цензурування (перекручень і купюр);
- оплата реклами відповідно до офіційних угод із мас-медіа.

Для українського суспільства актуальність вивчення політичної реклами обумовлена специфікою демократичних трансформацій, унікальністю досвіду посткомуністичних реформ, широким контекстом історичних, політичних і культурних умов розвитку країни, що утворило передумови для виникнення своєрідного ринку політичної реклами, який поєднує адміністративні та маркетингові важелі впливу.

Дослідження політичної реклами поєднують евристичні можливості таких теоретичних підходів, як комунікативний, маркетинговий, функціональний, галузевий, культурологічний, кожен з яких визначає поняття реклами. Маркетинговий підхід наголошує на тому, що реклама – це вид комерційної комунікації метою якого виступає формування певної установки у цільовій групі. З точки зору функціонального підходу, реклама визначається як оплачувана цілеспрямована діяльність щодо впливу опосередкованого характеру з метою стимулювання певних дій об'єктів.

Сутність реклами, як комунікативної технології у політичному просторі полягає у наступному:

- політична реклама формує комунікативний простір взаємодії між політичними акторами та громадянами;
- реклама здійснює прямий цілеспрямований вплив на масову аудиторію;
- використовує загальноновизнані символи та смисли, що легко сприймаються;
- транслює політичні ідеї, образи, створює міфи;
- виконує інформаційну, ідеологічну, соціально-орієнтовальну, освітню, естетичну, пропагандистську, мобілізаційну функції;
- політична реклама поєднує апеляцію до раціональної аргументації та потужний емоційний заряд;
- виражає у концентрованому вигляді програму політичного актора (державного діяча, партії, політичного лідера);
- політична реклама – це елемент маркетингової стратегії позиціонування актора у політичному просторі.

За допомогою політичної реклами відбувається формування інституту політичного лідерства, модернізація політичних відносин (перехід від традиційних форм взаємодії влади та суспільства до сучасних), становлення демократичної політичної системи в цілому.

У сучасному інформаційному суспільстві політична реклама виступає одним із головних засобів політичної комунікації в демократичному суспільстві. Це – джерело інформації про політичні партії, виборчі блоки, кандидатів на виборні посади. Мас-медіа надають широкі можливості для політичного рекламування, формування іміджу політичного актора. В сучасних умовах політичну комунікацію можна здійснювати різними способами, що породжує різноманіття форм політичної реклами.

В Україні розвиток політичної реклами характеризується наступними особливостями:

- переважання непрямой реклами. Основним засобом поширення політичної реклами виступає телебачення, яке здатне створювати яскраві візуальні образи, емоційний фон рекламного повідомлення, формувати довіру аудиторії до реклами, використовувати механізми стереотипізації, архетипізації, прийоми відеориторики та ін.;
- застосування реклами як інструменту політичних маніпуляцій у виборчих кампаніях («навішування ярликів», прихована реклама у вигляді уявних рейтингів акторів, соціологічних досліджень);
- великий розрив між деклараціями у рекламних повідомленнях та реальною діяльністю політичних акторів (суб'єктів рекламування);
- проблемність із фінансуванням рекламних кампаній, їх непрозорість;
- емоційність та персоніфікованість політичної реклами, розмитість ідеологічних та ціннісних орієнтацій політичних акторів в Україні.

Таким чином, основним завданням реклами як комунікативної технології у політичному просторі виступає вплив на цільову аудиторію з метою зміни її поведінки у напрямку, потрібному замовнику реклами (індивідуальному чи колективному політичному актору).

Виступаючи складовою політичного маркетингу, політична реклама у сучасному світі стає потужною технологією реалізації влади, яка дозволяє сформувати привабливий імідж політика чи політичного інституту та в результаті спонукати виборця до відповідної поведінки під час виборчої кампанії.

БАЧИНСЬКА КАТЕРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.*

ДО ПИТАННЯ ПРИВАТИЗАЦІЇ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Здійснення масштабної прозорої приватизації державної власності є одним з першочергових завдань реформування публічного управління, що зафіксовано у низці офіційних документів. Одним з таких документів є Програма діяльності Уряду, що була затверджена Постановою Верховної Ради України від 11 грудня 2014 року [1], якою передбачено масштабну приватизацію державної власності за наявності відповідних економічних умов. Однією з головних підвалин здійснення приватизації є забезпечення прозорості цього процесу, незабезпечення прозорих умов приватизації може поставити під сумнів легітимність її результатів у майбутньому. Одним з підтверджень цьому є ситуація, яка склалась навколо приватизації «Укртелекому».

Спеціальна контрольна комісія Верховної Ради України з питань приватизації у своєму рішенні від 16 вересня 2015 «Про виконання умов договору купівлі – продажу пакету акцій ПАТ «Укртелеком», у тому числі щодо створення та передачі у державну власність телекомунікаційної мережі спеціального призначення» [2], сформулювала низку висновків та вимог з приводу приватизації «Укртелекому». Зокрема у рішенні йдеться, що в результаті прийняття вказаних у рішенні управлінських рішень до приватизації 92,791% державного пакету ВАТ «Укртелеком» службовими

особами Фонду державного майна України та Антимонопольного комітету України шляхом введення вказаних додаткових умов не допущено ТОВ «АЕФ», ПрАТ «МТС», ЗАТ «АйКомХолдинг», що є порушенням ст. 2 Закону України «Про приватизацію державного майна» [3] та інших нормативно-правових актів у сфері захисту економічної конкуренції, та створило передумови до недоотримання державним бюджетом коштів від приватизації. Крім того, комісія констатує, що В порушення пп. В) п. 11.2 Договору купівлі-продажу пакету акцій ВАТ «Укртелеком» за конкурсом від 11.03.2011 № КПП-582, до цього часу власником ПАТ «Укртелеком» не виконано передбачений умовами приватизації обов'язок щодо передачі у державну власність виділеної телекомунікаційної мережі спеціального призначення (ТМСП), яка є ключовим елементом Національної системи конфіденційного зв'язку, чим порушено вимоги розпоряджень Кабінету Міністрів України від 12.10.2010 № 1948-р[4] та від 17.09.2014 № 850-р.[5]. У рішенні комісії зазначається, що всупереч умовам приватизації ПАТ «Укртелеком», ТМСП інтегрована у телекомунікаційну мережу даного підприємства та складається з матеріальних і нематеріальних активів, що фізично унеможлиблює її передачу у власність держави. Вказане є підставою для розірвання договору від 11.03.2011 № КПП-582 в порядку, передбаченому п. 34 Договору.

З початку 2014 року звільнено близько 15 тис. працівників ПАТ «Укртелеком». Скорочують в основному технічний персонал та їхню зарплату, а зарплату топ-менеджменту непомірно збільшують. Звільнення протягом 2011-2014 років ПАТ «Укртелеком» працівників негативно позначається на якості технічного обслуговування телекомунікаційних мереж та обладнання товариства.

Зважаючи на вищезазначені та низку інших порушень, про які йдеться у рішенні, комісія вирішила доручити Голові Фонду державного майна України Білоусу І.О. провести службове розслідування щодо дотримання вимог чинного законодавства, в тому числі вимог ст. 2 Закону України «Про приватизацію державного майна» [3], службовими особами ФДМУ під час приватизації ВАТ «Укртелеком». Доручити Голові Антимонопольного комітету України Терентьеву Ю.О. провести службове розслідування щодо дотримання вимог чинного законодавства під час погодження проекту розпорядження «Про погодження Умов проведення конкурсу з продажу пакета акцій ВАТ «Укртелеком». Запропонувати Кабінету Міністрів України спільно із Генеральною прокуратурою України та Фондом державного майна України вирішити питання щодо можливості скасування розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.10.2010 № 1948-р[4], як таке що суперечить вимогам чинного законодавства. Звернутись до Генеральної прокуратури України з пропозицією ініціювати комплексну перевірку у межах кримінального провадження процедури оцінки та проведення конкурсу з продажу державної частки ПАТ «Укртелеком» на предмет дотримання законодавства України. Запропонувати Фонду державного майна разом із Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації України вжити усіх передбачених законодавством заходів щодо забезпечення виконання умов договору купівлі – продажу пакету акцій ВАТ «Укртелеком», зокрема, щодо виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 року № 850-р «Про передачу у державну власність виділеної телекомунікаційної мережі спеціального призначення» [5]. У разі виявлення випадків порушення покупцем взятих зобов'язань, здійснювати претензійно-позовну роботу щодо застосування передбачених договором та законодавством санкцій. Після використання всіх можливостей досудового врегулювання спору здійснювати дії щодо розірвання договору та повернення об'єкту у державну власність.

Розглянута ситуація утворилась внаслідок непрозорості приватизаційного процесу. Об'єкти державної власності продавались за заниженими цінами та за відсутності конкуренції. Результати такої приватизації сприймаються суспільством як нелегітимні. Задля уникнення помилок минулих десятиріч необхідним є розроблення нових правил, що забезпечать прозорість приватизаційного процесу. Основним способом продажу об'єктів державної власності має бути конкурс з відкритою пропозицією ціни за принципом аукціону без встановлення обмежень для допуску учасників. Також необхідно вдосконалити методіку оцінки державної власності під час приватизації. Крім того, важливим питанням є вдосконалення механізму контролю над постприватизаційною діяльністю підприємств, чітко визначити критерії за яких об'єкт може бути повернутий у державну власність. Таким чином, виконання зазначених вимог: якісна оцінка державного майна під час приватизації, здійснення прозорого, конкурентного продажу та жорсткий контроль за постприватизаційною діяльністю об'єкта унеможливають перегляд результатів приватизації.

Список використаних джерел.

1. Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України: Постанова Верховної Ради України від 11 грудня 2014 р. №26 – VIII. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/26-19>
2. Про виконання умов договору купівлі – продажу пакету акцій ПАТ «Укртелеком», у тому числі щодо створення та передачі у державну власність телекомунікаційної мережі спеціального призначення: Рішення спеціальної контрольної комісії Верховної Ради України з питань приватизації від 16 вересня 2015 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://scpp.rada.gov.ua/skk-privat/control/uk/publish/article?art_id=45920&cat_id=45064
3. Про приватизацію державного майна : Закон України від 4 березня 1992 р. №2163-XII. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2163-12>
4. Про погодження умов проведення конкурсу з продажу пакета акцій ВАТ «Укртелеком»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2010 р. № 1948-р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1948-2010-p>
5. Про передачу у державну власність виділеної телекомунікаційної мережі спеціального призначення: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 № 850-р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/850-2014-p>

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Протидія тероризму є нині базовим елементом підтримки національної безпеки як України, так і усієї світової спільноти в цілому. Це зумовлює пильну увагу до цих питань як з боку представників наукових, політичних, військових кіл, так і з боку громадянського суспільства багатьох країн. Втім видозмінюваність викликів з боку міжнародного тероризму в умовах динамічності існуючої світової системи вимагає поглиблення досліджень у визначеному напрямі – тенденції, що має реалізовуватись як шляхом узагальнення вже здійснених розробок, так і більш деталізованого аналізу окремих, зокрема економічних аспектів теми.

Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним пріоритетом державної політики протидії тероризму. Одним із засобів вирішення питання забезпечення і дотримання законодавства у боротьбі з тероризмом є правотворча діяльність української держави. Правовою основою боротьби з тероризмом є Конституція України, Кримінальний кодекс України, Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом (1977), Міжнародна конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом (1997), Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму (1999), інші міжнародні договори України, акти Президента України та Кабінету Міністрів України, а також нормативно-правові акти, що прийняті на виконання законів України.

У 2003 році Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про боротьбу з тероризмом», спрямований на захист громадян, держави і суспільства від тероризму. Цей Закон визначає правові та організаційні основи боротьби з тероризмом, повноваження і обов'язки органів виконавчої влади, громадських об'єднань та організацій, посадових осіб та окремих громадян у цій сфері, порядок координації їх діяльності, гарантії правового і соціального захисту громадян у зв'язку з їх участю в боротьбі з тероризмом [1].

Для запобігання, виявлення, припинення та мінімізації наслідків терористичної діяльності в Україні створено Антикризисний центр на чолі з Президентом України, до складу якого входять керівники ключових, у сфері боротьби з тероризмом, центральних органів виконавчої влади.

Повноваження суб'єктів, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом, визначені статтею 5 Закону України «Про боротьбу з тероризмом», згідно з якою організація боротьби з тероризмом в Україні та забезпечення її необхідними силами, засобами і ресурсами здійснюються Кабінетом Міністрів України у межах його компетенції.

Положення про Антитерористичний центр та його координаційні групи при регіональних органах Служби безпеки України затверджене Указом Президента України від 14 квітня 1999 року № 379/99. Позначку «Опублікуванню не підлягає» знято Указом Президента № 963/2009 від 24.11.2009 [2]. Серед останніх нормативно-правових документів, які прийняті у зв'язку з проведенням АТО: Закон України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» від 2014 р. [3], Наказ Антитерористичного центру при Службі безпеки України від 07.10.2014 р. № 33/6/а «Про визначення районів проведення антитерористичної операції та термінів її проведення» [4] тощо.

Головними ознаками сучасного тероризму є: насильство з метою досягнення політичних цілей; насильство проти цивільного населення; насильство не спонтанне, а сплановане. У 90-х роках минулого століття у вжиток увійшли такі поняття, як економічний тероризм, під яким розумілася агресивна валютна спекуляція; наркотероризм; порнотероризм; телефонний тероризм та інші. Така широка інтерпретація тероризму веде до розпливчастості терміну, відриву від його справжнього змісту, ускладнює боротьбу з цим небезпечним явищем. Вона не враховує тієї обставини, що метою терористів є зміна існуючого політичного порядку, а цілі кримінальних гвалтівників сфокусовані на грошовому збагаченні.

Сучасний тероризм набув поширення по всій планеті, його присутність відчувається в багатьох державах; число терористичних груп, які роблять атаки в різних частинах світу, не піддається точному обліку через те, що вони формуються під одну акцію, потім розпускаються і знову збираються для проведення атак в іншому місці. Тим не менш, незважаючи на широку географію тероризму; різну національну приналежність терористичних груп; різноманітність причин, що їх породили; використовуваних ними методів і засобів; всі вони укладаються в наступні п'ять видів або типів тероризму в залежності від поставленої мети [1]: націоналістичний, релігійний, ліворадикальний, праворадикальний, анархістський тероризм.

У сучасному світі відбуваються кардинальні зміни в сфері реалізації безпеки. З появою нових видів транснаціональних загроз безпеці як на глобальному, так і на регіональному рівні науковці звертають свою увагу на проведення аналізу міжнародного тероризму як одного з видів транснаціональних загроз. Американський дослідник у сфері протидії міжнародному тероризму Дж. Саймон у своїй монографії «Терористична пастка» підкреслює те, що нові виклики міжнародного тероризму диктують необхідність прийняття нових, максимально ефективних заходів боротьби з ним. Однак складність і багатогранність детермінант сучасного міжнародного тероризму і небезпека його проявів обумовлюють необхідність не тільки вдосконалення силових і обмежувальних впливів на суб'єкти міжнародного тероризму, а й всебічний розвиток системи його профілактики. Останнє, на думку автора, повинно включати заходи соціально-економічної стабілізації міжнародної обстановки, процесів глобалізації, надання їй з боку світового співтовариства і провідних держав світу соціальної орієнтованості (як цього вимагають політичні та громадські діячі та рухи), а також заходи цілеспрямованої протидії поширенню духовних основ екстремізму в сучасному суспільстві.

Відсутність цілісної науково-теоретичної концепції протидії тероризму значно ускладнює формування ефективних механізмів запобігання терористичній небезпеці та базових підходів до удосконалення антитерористичної політики.

Формування комплексної відповіді суб'єктів антитерористичного реагування має спиратися на стратегічно узгоджений комплекс науково обґрунтованих і практично-організаційних заходів у різних сферах міжнародної та національної безпеки, у цілому спрямованих на запобігання та нейтралізацію виявів насильства, обмеження його соціально-економічного, суспільно-політичного, етнорелігійного підґрунтя, формування суспільно-інформаційних механізмів протидії тощо.

Дослідження антитерористичної діяльності та її взаємозв'язку з національною безпекою має як теоретичне, так і практичне значення. Воно уможливорює визначення шляхів удосконалення системи національної безпеки в умовах

глобальних трансформацій та існування на півдні та сході України терористичної загрози за допомогою методології аналізу політики.

Загроза міжнародного тероризму перетворилася на одну з найбільш гострих проблем людства, яка суттєво підриває внутрішньополітичний та соціально-політичний розвиток держав світу.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про боротьбу з тероризмом» від 20.03.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 25. – Ст. 180.
2. Положення про Антитерористичний центр та його координаційні групи при регіональних органах Служби безпеки України затверджене Указом Президента України від 14 квітня 1999 року № 379/99.
3. Закон України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» від 02.09.2014 № 1669-VII. Редакція від 04.03.2015 р.
4. Наказ Антитерористичного центру при Службі безпеки України від 07.10.2014 р. № 33/6/а «Про визначення районів проведення антитерористичної операції та термінів її проведення».

ВОРОБЬЕВА ГАЛИНА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент Одеського національного політехнічного університета,
к.и.н., доцент*

ЧЕРНОВ ТИМОФЕЙ ОЛЕГОВИЧ

*ведучий спеціаліст кафедри правознавства
Одеського національного політехнічного університета*

ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО О ТРУДЕ В ГОДЫ ВТОРОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ

Истоки объединения всех сил общества для достижения победы и мира в Советском Союзе в годы второй мировой войны были связаны с необходимостью превращения всей страны в единый боевой лагерь, что повлекло за собой серьёзные изменения в системе правовых норм по двум направлениям: принятие новых законодательных актов на период военного времени и внесение соответствующих изменений и дополнений в действующее законодательство. В основе законов военного времени лежали общие конституционные принципы советского права.

Перестройка народного хозяйства на военный лад также вызвала необходимость издания ряда законодательных актов, регулирующих трудовую деятельность граждан на всей территории страны.

С началом военных действий в Европе и возросшей угрозы вторжения вооруженных сил Германии и её союзников на территорию СССР возникла необходимость увеличения меры труда граждан, укрепления трудовой дисциплины. 26 июня 1940 года был издан Указ Президиума Верховного Совета СССР, в соответствии с которым увеличивалась продолжительность рабочего дня рабочих и служащих с 7 до 8 часов, все государственные, кооперативные и общественные предприятия и учреждения переводились на работу с шестидневной на семидневную неделю с днём отдыха в воскресенье. Уход рабочих и служащих из государственных, кооперативных и общественных предприятий и учреждений, а также переход с одного предприятия на другое допускались только с разрешения соответствующего руководителя. За самовольный уход с предприятия, из учреждения, за прогул без уважительных причин устанавливалась уголовная ответственность. Указом Президиума Верховного Совета СССР от 17 июля 1940 г. был запрещён самовольный уход с работы трактористов и комбайнеров, работавших на машинотракторных станциях. Подобные ограничения свобод граждан в военное время были приняты и в США в 1942-1943 годах (например, Закон Смита-Корнели и др.). [10; с.163-164]

Указом Президиума Верховного Совета СССР от 19 октября 1940 года «О порядке обязательного перевода инженеров, техников, мастеров, служащих и квалифицированных рабочих с одних предприятий и учреждений в другие» народным комиссариатам (министерствам) СССР предоставлялось право переводить в обязательном порядке этих работников с одного предприятия (учреждения) на другое, независимо от территориального расположения предприятий и учреждений. Работникам, переведённым на работу в другие местности, оплачивалась стоимость переезда к новому месту работы самого работника и членов его семьи, стоимость провоза имущества, суточные и зарплата за время нахождения в пути и дополнительно ещё за 6 суток, а также выплачивалось единовременное пособие в размере 3-4-месячных заработков.

Исключительное значение в подготовке квалифицированных рабочих для народного хозяйства имело создание системы Государственных трудовых резервов в соответствии с Указом Президиума Верховного Совета СССР от 2 октября 1940 года. [3; с.371] Эта система в военные и послевоенные годы обеспечивала пополнение всех отраслей народного хозяйства квалифицированными рабочими кадрами.

Привлечение граждан к трудовой повинности производилось в соответствии с Указом Президиума Верховного Совета СССР от 22 июня 1941 «О военном положении», кодексом законов о труде, положением о порядке привлечения населения к трудовой и транспортной повинности, актами, изданными в военное время.

Привлечение трудоспособных граждан к трудовой повинности методом мобилизации представляло собой вынужденную меру, которая позволила Советскому государству обеспечить кадрами все наиболее важные участки производства и выполнение оборонных работ.

В первые полтора года войны в связи с призывом в действующую армию, а также оккупацией ряда районов страны общая численность рабочих и служащих в народном хозяйстве уменьшилась практически вдвое. Между тем

потребность народного хозяйства в рабочей силе неуклонно возрастала. 13 февраля 1942 года вышел Указ Президиума Верховного Совета СССР «О мобилизации на период военного времени трудоспособного городского населения для работы на производстве и строительстве». [2]

За счет мобилизации на выполнение общественно необходимых работ в начальный период войны более 200 тысяч жителей городов и сел построили мощный оборонительный рубеж на пути к Донецкому бассейну протяженностью 1000 км. Было вынуто свыше 11 млн. кубометров грунта, сооружено более 20 тысяч военно-инженерных объектов. В 1941 году на строительстве оборонительных сооружений на Украине участвовало свыше 2 млн. человек, в районе Ленинграда – около 500 тысяч жителей города и области. Всего осенью 1941 года на фортификационных работах было занято около 10 млн. человек.

В июне - июле 1941 года на производство пришло 150 тысяч студентов. Во втором полугодии 1941 года ряды рабочих пополнили 360 тысяч учащихся 8 - 10 классов. К концу 1942 года численность рабочих и служащих в возрасте до 18 лет достигла 15% от общего количества против 6% в 1939 году. [6; с. 26]

Указом Президиума Верховного Совета СССР «О режиме рабочего времени рабочих и служащих в военное время» продолжительность рабочего дня взрослых устанавливалась до 11 часов при 6-дневной рабочей неделе, а отпуска отменялись, что позволило в первые месяцы войны дополнительно загрузить производственные мощности на одну треть. Очередные и дополнительные отпуска были заменены денежной компенсацией, которая в соответствии с Указами Президиума Верховного Совета СССР от 9 апреля 1942 года, 9 января 1943 года перечислялась как сбережения на специальные счета работников. [2] Большую организаторскую работу по привлечению на производство новых пополнений в районах, подвергшихся оккупации, проводили профсоюзные организации, сотрудники народных комиссариатов. Так, на освобожденной территории Украины в конце 1943 - начале 1944 годов из числа местного населения Комитет по учету рабочей силы передал предприятиям Народного комиссариата тяжелого машиностроения 6,7 тысяч человек. В 1944 году по линии Наркомата обороны на Новокраматорский и Старокраматорский машиностроительные заводы были мобилизованы 1107 военнообязанных, непригодных к строевой службе. 1272 человека были переведены из других ведомств. Новое пополнение коллектива Харьковского тракторного завода в 1944 году составило 5034 человека, 1388 из которых прибыли по линии Наркомата обороны, 2504 - в результате мобилизации гражданского населения. Всего в промышленность и на стройки в освобожденные районы Украины было мобилизовано в 1943 году более 155 тысяч человек, в 1944 году - свыше 520 тысяч человек. Следует отметить, что обеспечение предприятий рабочей силой и создание на этой базе постоянных коллективов в годы войны затруднялись в известной степени из-за текучести кадров. Неподготовленность некоторых заводов к приему новых пополнений (нехватка жилья, неудовлетворительная организация питания и т. д.) влекла за собой уход части работников с предприятий. В ряде случаев сказалась непригодность новых рабочих для труда в тяжелых условиях по состоянию здоровья. [7; гл. 3]

Всего в 1942 - 1945 годах Комитетом по учету и распределению рабочей силы и его органами на местах было привлечено на постоянную работу в промышленность, строительство и на транспорт 3010,4 тыс. человек городского и сельского населения. В учебные заведения трудовых резервов было направлено 2121,4 тыс. подростков. [4; с.729]

Указом Президиума Верховного Совета СССР от 2 октября 1940 года были созданы государственные трудовые резервы СССР как система профессиональной подготовки молодежи в качестве высококвалифицированного пополнения рабочего класса. Эта задача возлагалась на созданное Главное управление трудовых резервов (ГУТР) при Совете Народных Комиссаров СССР. К началу 1941 года насчитывалось 1551 учебное заведение трудовых резервов. В 1941 - 1943 годах в ремесленные училища и фабрично-заводские школы было призвано 2,8 млн. юношей и девушек. Учащиеся бесплатно получали питание, одежду, необходимые учебные пособия, обеспечивались жильем. На подготовку рабочих в системе трудовых резервов в годы войны государство израсходовало 11 млрд. рублей. С 1943 года создавались специальные ремесленные училища для обучения детей погибших военнослужащих и партизан, детей, лишившихся родителей в период фашистской оккупации. Также открывались училища для детей, не посещавших школу во время их пребывания на оккупированной территории. Учебные планы в них включали наряду с профессиональной и общеобразовательную подготовку в объеме четырех классов начальной школы. Всего за годы войны промышленность, транспорт, строительство получили свыше 2480 тыс. молодых рабочих (из училищ - более 687 тыс. человек, из фабрично-заводских школ - около 1,8 млн. человек). [4; с.729]

Как стимул к труду устанавливались премии, новые ведомственные почетные звания и награды. Самоотверженный труд огромного количества работников предприятий и колхозов в годы войны был отмечен орденами и медалями СССР. 14 представителей Украины были удостоены звания Героя Социалистического Труда, а 21 человек стал лауреатом Сталинской премии (Государственной премии СССР). [13; т.11, кн. 2, с. 127] 6 июня 1945 года Указом Президиума Верховного Совета СССР была учреждена специальная медаль «За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.». [13; т. 6, с. 359]

Список использованной литературы.

1. Конституция (Основной закон) Союза Советских Социалистических Республик, утвержденная Чрезвычайным VIII съездом Советов Союза ССР 5 декабря 1936 года// Сборник законов СССР и Указов Президиума Верховного Совета СССР. 1938-1956. - М., 1956, с. 3-17.
2. Сборник документов и материалов по вопросам труда в период Отечественной войны. 22 июня 1941 г. - 5 января 1944 г. - М., 1944. - 379 с.
3. Сборник законов СССР и Указов Президиума Верховного Совета СССР. 1938 - 1956.-М., 1956. – 5 0 0
4. Великая Отечественная война 1941 - 1945 годов: энциклопедия.- М.,1985.- 832 с.
5. Ветошкин С. А. Ювенальное право /Ветошкин С. А. - Екатеринбург, 2008.- 169 с.
6. Вознесенский Н. Военная экономика СССР в период Отечественной войны / Вознесенский Н. - М., 1947. - 192 с.
7. Зинич М. С. Трудовой подвиг рабочего класса в 1941 - 1945 гг. По материалам отраслей машиностроения./ Зинич М. С. - М., 1984. - 282 с.
8. Иванов В. М. Історія держави і права України/ Иванов В. М.- Ч. 2 - К., 2003.-224 с.

9. Кащенко С. Всеобщая история государства и права новейшего времени/ Кащенко С. В. - Симферополь, 2006. - С. 162- 165.
10. Кузниченко С. О. Правовий режим воєнного стану в СРСР 1941 - 1945 років /Кузниченко С. О. //Право і безпека. - 2002. - № 2. - С. 80-85.
11. Перехрест О. Г. Українське село в 1941 - 1945 рр. : економічне та соціальне становище: Монографія/ Перехрест О. Г. - Черкаси, 2011 - 668 с.
12. Труд. -1941.-3 юлія.
13. Украинская советская энциклопедия: В 12 томах, 13 книгах.-К., 1978- 1985.

ГОРБАТЮК СВІТЛАНА ЄВГЕНІВНА

*начальник відділу забезпечення зв'язків з громадськістю
НАДУ при Президентові України, к. держ. упр.*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІОГУМАНІТАРНОЇ БЕЗПЕКИ КРИЗЬ ПРИЗМУ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Сучасні особливості суспільно-політичного, соціально-економічного, культурного розвитку України, що обумовлюються зовнішніми й внутрішніми впливами в умовах анексії Автономної Республіки Крим, воєнного конфлікту на окремих територіях Донецької і Луганської областей, потужною інформаційною війною, вимагають якісно нової державної політики у сфері забезпечення соціогуманітарної безпеки суспільства та її інформаційного супроводу.

Питання соціогуманітарного розвитку у контексті забезпечення національної безпеки стали предметом правового регулювання в Україні з перших днів становлення держави. Так, утвердження прав і свобод людини і громадянина, забезпечення нової якості економічного, соціального і гуманітарного розвитку проголошено серед основних цілей Стратегії національної безпеки України [3]. Вітчизняним законодавством визначено, що об'єктом національної безпеки є людина і громадянин – їхні конституційні права і свободи; суспільство – його духовні, морально-етичні, культурні, історичні, інтелектуальні та матеріальні цінності, інформаційне середовище, а також держава – її конституційний лад, суверенітет, територіальна цілісність і недоторканість [2]. Серед пріоритетів національних інтересів визнано й пріоритети у соціогуманітарній сфері, зокрема гарантування конституційних прав і свобод людини і громадянина; зміцнення політичної і соціальної стабільності в суспільстві; забезпечення розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на всій території України, гарантування вільного розвитку, використання і захисту російської, інших мов національних меншин, розвиток духовності, моральних засад, інтелектуального потенціалу Українського народу, зміцнення фізичного здоров'я нації, створення умов для розширеного відтворення населення.

Очевидно, що забезпечити соціогуманітарну та економічну стабільність, створити всі умови для реалізації положень Конституції України, згідно з якими людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю, кожному гарантовано право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб, а також визначено функції держави щодо захисту цих прав, можливо більш ефективно в розвиненому інформаційному суспільстві. Теоретична концепція інформаційного суспільства розкриває його особливості такими визначальними рисами, як формування глобального інформаційного простору, стрімке зростання ролі інформації і знань у житті особистості, суспільства, держави; підвищення ролі інформаційних технологій у всіх сферах суспільного життя в інтересах забезпечення економічних, соціогуманітарних, культурних потреб людини і суспільства.

Уперше про створення інформаційного суспільства в Україні було заявлено в Стратегії інтеграції України до ЄС, ухваленій у 1998 р. Перед країною постали високі вимоги ЄС до формування інформаційного простору. Подальший розвиток відносин Україна – ЄС передбачав гармонізацію та інтеграцію у цій сфері. Відповідно в Угоді про асоціацію між Україною та ЄС також є окрема глава «Інформаційне суспільство». Та чи вдалося Україні розбудувати якісно новий тип суспільства? На думку експертів, для України інформаційне суспільство скоріш залишається гаслом із лексики європейської інтеграції, ніж реальною практикою, адже країна відстає від середньосвітового рівня за темпами розвитку інформаційного суспільства [1, с. 4, 29].

Критичним є це питання в умовах загострення соціальних і гуманітарних протиріч на тлі асиметрії інформації, нерівномірності впровадження технологій інформаційного суспільства на рівні регіонів в Україні – державі з майже 48-мільйонним населенням і другою за розміром у Європі територією, що власне актуалізує інформаційні аспекти забезпечення соціогуманітарної безпеки.

Очевидно, соціогуманітарна сфера українського суспільства потребує радикальних змін, адже вперше за часів незалежності держава стикнулася із проблемою збереження незалежності, територіальної цілісності та суверенітету, поширення загрози тероризму, проблемами вимушених переселенців, громадян, які залишились на тимчасово окупованих територіях, учасників і постраждалих внаслідок проведення антитерористичної операції на Сході України та ін. Проблема забезпечення безпеки набула універсального змісту, охопивши такі сфери, як захист прав людини і громадянина, збереження миру, забезпечення соціогуманітарного розвитку суспільства, подолання наслідків економічної кризи тощо. За таких умов єдиним шляхом до збереження державності та забезпечення соціогуманітарної безпеки є об'єднання зусиль органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства у задоволенні соціогуманітарних, культурних, інформаційних потреб громадян України, незалежно від місця їхнього проживання, а розбудова інформаційного суспільства має стати основою для консолідації українського суспільства.

Питання забезпечення соціогуманітарної безпеки в добу розвитку інформаційного суспільства необхідно розглядати з позиції гармонізації особистих, суспільних і державних інтересів, забезпечення соціогуманітарної стабільності суспільства та безпеки держави, впровадження різноманітних технологій інформаційного суспільства,

створення умов для реалізації права кожного на доступ до інформації, а також підвищення ефективності публічного управління, зокрема через впровадження електронного урядування.

Спроможність держав забезпечити соціогуманітарну безпеку визначається за багатьма параметрами, серед яких – системність, послідовність національної політики та адекватне нормативно-правове забезпечення. Водночас в добу потужного розвитку інформаційного суспільства необхідно визнати залежність рівня соціогуманітарного розвитку від рівня впровадження технологій інформаційного суспільства та формування інформаційної культури населення.

Проте у вітчизняній практиці державного управління формування та реалізація державної політики у соціогуманітарній та інформаційній сферах відбувається відокремлено. Кожна із зазначених систем має свої центральні та територіальні органи управління, регулюється відокремленою нормативно-правовою базою, забезпечується відповідними ресурсами, спираючись на кадровий потенціал у відповідній сфері діяльності. Проблема полягає у тому, що в умовах відсутності належної координації законодавчі документи не формують цілісної стратегії забезпечення соціогуманітарної безпеки держави, що має включати комплекс економічних, соціальних, інформаційних заходів, спрямованих на запобігання та протидію загрозам національній безпеці держави.

Розвиваючи національне законодавство, у Стратегії національної безпеки України потрібно більше уваги приділити положенням щодо визначення загроз національним цінностям та життєво важливим інтересам громадян, суспільства, держави у соціогуманітарній сфері, сформулювати основні напрями державної політики у сфері забезпечення соціогуманітарної безпеки, адекватної потребам безпеки України з обов'язковим посиленням інформаційної компоненти. При тому потрібно виходити з розуміння, що переважно загрози внутрішнього характеру, які зосереджені в соціогуманітарній, економічній, інформаційній сфері, за умови неналежного реагування та нейтралізації можуть перерости у загрози воєнної спрямованості.

Розробляючи основні стратегічні документи, що визначатимуть розвиток держави, необхідно виходити з позиції системного забезпечення соціогуманітарної безпеки у контексті розвитку інформаційного суспільства, для чого доцільно забезпечити узгодженість, зв'язок та відповідність положень Стратегії національної безпеки України, Стратегії сталого розвитку «Україна 2020», Програми діяльності Уряду, Коаліційної угоди, Угоди про асоціацію з ЄС, Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні, Концепції інформаційної безпеки, проект якої наразі запропоновано до обговорення Міністерством інформаційної політики України.

Список використаних джерел.

1. Інформаційне суспільство в Україні: глобальні виклики та національні можливості: аналіт. доп. / Д. В. Дубов, О. А. Ожеван, С. Л. Гнатюк. – К.: НІСД., 2010. – 64 с.
2. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV // Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.
3. Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 26 трав. 2015 р. № 287/2015 // Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>

ДЕРГАЧ АННА ВАДИМІВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПОТОКІВ В УКРАЇНІ

Одним із основних механізмів державного управління міграційними потоками виступає їх правове забезпечення, яке включає в себе комплекс нормативно-правових актів. Треба відмітити, що нормативно-правове регулювання виступає засобом державного управління, яке здатне виконувати такі функції:

- закріплення соціально-економічних основ управління;
- компетентність органів, що здійснюють систему управління;
- встановлення порядку діяльності цих органів, установ, підприємств, організацій, їх посадових осіб, відносини з громадянами та громадськими організаціями;
- забезпечення необхідної сукупності правил та нормативів;
- регламентування видів і порядку відповідальності всіх суб'єктів суспільних відносин [2, с. 131-136].

На момент проголошення Україною незалежності жодної міграційної політики, законодавства, адміністративних органів не існувало. Усе довелося створювати, не маючи досвіду, кадрів, необхідних фінансових ресурсів, за умови складної міграційної ситуації.

Початок міграційній політиці України було покладено запереченням практики радянських часів. У Декларації про державний суверенітет, прийнятій улітку 1990 р., зазначалося, що Україна «регулює імміграційні процеси».

Водночас було прийнято Закон України «Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні» (1991 р.), ст. 4 якого гарантувала репресованим, депортованим, висланим, а також їхнім нащадкам (одночасно з відновленням інших порушених прав) можливість повернення в місця проживання до репресій.

Законом України «Про громадянство України» (1991 р., а потім 2001 р.) було визначено право на громадянство вихідців з України, які поверталися на її територію. Це, безумовно, сприяло репатріації. З метою облаштування репатріантів з числа депортованих за національною ознакою було прийнято низку постанов Уряду. У січні 1992 р. створено Республіканську комісію у справах депортованих народів Криму, що мала координувати роботу державних органів різних рівнів з розв'язання цієї проблеми. На I Всесвітньому форумі українців у серпні 1992 р. проблема репатріації обговорювалася більшістю виступаючих, а в резолюції Форуму йшлося про необхідність її державної підтримки, створення з цією метою відповідного державного органу.

Оскільки питома вага вимушених переміщень у масовому припливі населення в Україну на початку 1990-х років була значною, держава приділяла цій проблемі особливу увагу. Досвід її реалізації та масштаби вимушеної міграції доводили необхідність розроблення спеціального закону в цій сфері, тому Верховна Рада України прийняла Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» (1993 та 2001рр., сьогодні чинний у редакції 2011 р.).

Значна увага в міграційній політиці України приділялася забезпеченню права власних громадян на свободу пересування, зокрема, виїзду з країни та поверненню на батьківщину. Це передбачало відмову від радянських дозвільних процедур еміграції, тотального контролю над виїздами за кордон. Уже з січня 1993 р. відповідно до Постанови Кабінету Міністрів було скасовано порядок, за яким для кожного перетину кордону громадянин повинен був отримати дозвіл компетентних органів. Парламент прийняв Закон України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» (1994 р.), що гарантував право на вільне використання відповідних прав.

Лібералізація режиму кордонів, що поширювалася не лише на власних громадян, а й на іноземців, необлаштовані, часто юридично неформальні рубежі між колишніми республіками СРСР спричинили неконтрольований приплив у країну іноземців, що вимагало розроблення законодавства для регулювання їхнього правового статусу та порядку імміграції. Було прийнято Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» (1994 р., сьогодні чинний у редакції 2011 р.) згідно з яким іноземці, які постійно проживають в Україні, отримали права (крім права обирати й бути обраними, обіймати державні посади) і повинні були виконувати обов'язки (крім військової повинності) однакові з громадянами України. Закон встановив правила перебування іноземних громадян, їхнього виїзду та в'їзду, передбачив відповідальність за порушення відповідних норм (скорочення строку перебування, порядок видворення). У ньому було закріплено можливість імміграції в Україну, набуття притулку, статусу біженця, громадянства. Ці питання мали регулюватися спеціальними законами, зокрема, законом про імміграцію, який планувалося прийняти.

Формування міграційної політики України йшло паралельно з розвитком міжнародного співробітництва в цій сфері. Так, в 1993 р. Україна отримала статус спостерігача в Міжнародній організації з міграції (МОМ). У 1994 р. у Києві відкрилося Представництво Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН). Відносини з цими міжнародними організаціями було закріплено угодами, підписаними Урядом 1996 р. Їх діяльність в Україні розвивалася за двома напрямками: надання безпосередньої допомоги мігрантам та біженцям; сприяння створенню системи управління міграціями в Україні й підтримка відповідних органів влади, неурядових організацій.

Для подальшого розвитку міграційної політики величезне значення мало прийняття 26 червня 1996 р. Конституції України. Доцільно визначити три напрямки розвитку міграційного законодавства: прийняття абсолютно нових законів, які впливають з Конституції; приведення чинного законодавства у відповідність з Основним Законом та адаптація українського законодавства до європейських вимог.

Розглядаючи ці напрямки, слід насамперед зазначити, що Конституція України є особливим і єдиним законом, з якого бере витоки вся правова система держави. І саме Конституція містить норми, які передбачають необхідність прийняття конкретних законів щодо реалізації міграційної політики (Закони України: «Про громадянство України», «Про правовий статус іноземців», «Про імміграцію»).

Упродовж 2001 р. була прийнята ціла низка основоположних законодавчих актів з регулювання міграції, зокрема, нові редакції законів «Про громадянство України», «Про біженців», а також закони «Про імміграцію», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо боротьби з нелегальною міграцією».

Очевидний прогрес у сфері державного регулювання міграційних процесів забезпечено завдяки низці важливих рішень, прийнятих в Україні упродовж 2011 року, зокрема, затвердженню Концепції державної міграційної політики, створенню Державної міграційної служби та її територіальних підрозділів.

Концепція державної міграційної політики визначає напрями, стратегічні завдання державної міграційної політики України, принципи і пріоритети діяльності державних органів у сфері міграції, напрями вдосконалення її законодавчого та інституціонального забезпечення, а також механізми реалізації Концепції.

Список використаних джерел.

1. Антонюк О. В. Концептуальні підходи до формування міграційної політики в Україні. – К.: Віче, 2006. – 672 с.
2. Малиновська О. Біженці в світі та в Україні: моделі вирішення проблеми. - К.: Генеза, 2003. - 288 с.

ДЖИГАР ВІКТОР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ДЕРЖАВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДРОДЖЕННЯ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ГРОМАД І ТЕРИТОРІЙ, ЩО ЗАЗНАЛИ РАДІАЦІЙНОГО ВПЛИВУ ВНАСЛІДОК ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

Період після аварії на ЧАЕС достатній для осмислення не тільки масштабності цієї трагедії та реальної ефективності вжитих заходів для мінімізації наслідків катастрофи, насамперед, безпеки здоров'я і життя постраждалого населення, а й помилковості зведення політики подолання наслідків катастрофи тільки до соціальної допомоги, оскільки це призводить до виключення зі сфери активного життя великої кількості постраждалих осіб, а в деяких випадках і до їх соціальної деградації. Тому, на цей час, в основу державної політики наряду із медичною та матеріальною допомогою повинні бути покладені принципи соціальної реабілітації населення та економічного відродження і розвитку постраждалих територій. Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що існуюча законодавча база з Чорнобильських питань, щодо захисту постраждалого населення та реабілітації територій спрямована переважно на консервацію існуючого стану на основі надання пільг і компенсацій а не на комплексне подолання наслідків аварії та відродження цих територій. Проблема настільки очевидна, що виходить за межі постраждалих регіонів, набуває національного, а за певними ознаками й міжнародного значення. Вона потребує системного вивчення, комплексного

узагальнення і обґрунтування, формування та реалізації екологічної політики, з урахуванням її регіональних особливостей і оптимістичної перспективи відродження територій, уражених Чорнобильською аварією. Вітчизняними дослідниками різних галузей науки опубліковано з цього приводу значну кількість фундаментальних наукових праць. Вагоме наукове і практичне значення мають дослідження О.А.Васюти, В.Д. Гладуша, Д.М. Гродзинського, Б.М. Данилишина, О.Я.Лазора, А.С.Малиновського, С.І. Пирожкова, К.М. Ситника, В.М. Трегобчука, Є.В.Хлобистова та ін.

Зарубіжні експерти вважають, що найважливішими проблемами реалізації ідей соціально-економічного відродження радіоактивно забруднених територій, є надмірна залежність цих територій і громад на них від держави.[1, 2] Тому важко буде досягти реалізації переваг стратегій розвитку радіоактивно забруднених територій, поки якимось чином не буде нейтралізовано стратегію залежності від допомоги з боку держави і не буде знято політичний тиск з громад радіоактивно забруднених територій. Однак, все це важко реалізувати за чинного Чорнобильського законодавства. Проведений аналіз нормативно-правових актів щодо Чорнобильських проблем [3, 5, 6, 7], а також підсумки виконання відповідних програм[4] свідчать, що вирішення проблем соціально-економічного розвитку постраждалих територій потребує розробки та визначення нових підходів та пріоритетів. Розв'язання завдань комплексного соціально-економічного розвитку радіоактивно забруднених територій, значною мірою, залежить від створення економічного механізму, адекватного новим умовам господарювання та ринкової економіки, що забезпечуватиме ефективне управління в умовах децентралізації та підвищення ролі соціально-економічного розвитку регіонів. Постраждалі території найбільше потребують сталого соціального та економічного розвитку, створення нових робочих місць, залучення інвестицій та самостійності громади. Разом з тим, в Чорнобильське законодавство були закладені спрощені критерії соціального захисту ліквідаторів і надзвичайно консервативні критерії зонування радіоактивно забруднених територій, що призвело до невиправданого розширення постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС територій і категорій постраждалих громадян, витрати значних фінансових та інших ресурсів, відселення десятків тисяч громадян, створення передумов для корупції та інших негативних наслідків. Загалом Чорнобильське законодавство не лише не враховує специфіки вітчизняної системи соціального захисту і радіаційної безпеки, але і суперечить міжнародній традиції. Щодо соціальної обґрунтованості пільг і компенсацій, то відповідно до Європейської соціальної хартії та Європейського кодексу соціального забезпечення соціальний захист (допомога) надається особам за потреби, а не за належності до певної категорії осіб, визначеної за іншими ознаками. З часу аварії, на територіях, що постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС, радіаційна ситуація значно покращилася. Вжиті контрзаходи та процеси самоочищення природного середовища сприяли зменшенню вмісту радіонуклідів в об'єктах навколишнього середовища, в продукції сільського господарства. А це, в свою чергу, зумовило зменшення доз зовнішнього та внутрішнього опромінення населення і створило умови для відновлення агропромислового виробництва. Однак, місцеві громади й досі стикаються з проблемами. Громадам, які раніше залежали від ведення тваринництва та лісового господарства заважають певні обмеження, які лімітують ведення виробничої діяльності. Інвестиційний розвиток обмежений, а соціальна інфраструктура потребує удосконалення. Позитивні зміни радіоекологічної ситуації, що відбулися за роки після аварії на Чорнобильській АЕС, не знайшли відповідного відображення у актах законодавства, які регулюють відносини у сфері захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи. Відповідно до даних дозиметричної паспортизації населених пунктів України, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, в більшості населених пунктів на територіях які зазнали радіаційного впливу додаткові дозові навантаження не перевищують допустимих рівнів. Таким чином, виникає невідповідність реальної радіологічної ситуації на частині таких територій критеріям, визначеним у чинних законодавчих актах.

Отже, Чорнобильське законодавство потребує переопрацювання з врахуванням реальних результатів мінімізації наслідків аварії на ЧАЕС, кращої зарубіжної практики і міжнародних норм та принципів протирадіаційного і соціального захисту, економічної спроможності держави. В основу, повинні бути покладені принципи соціальної реабілітації населення та економічного відродження і розвитку постраждалих територій. Також, потребує законодавча зміна статусу частини територій, що мали статус радіоактивно забруднених, до територій загальної юрисдикції у зв'язку з позитивними змінами радіоекологічної ситуації.

Список використаних джерел.

1. А.Валенса. Проект Citiwikinomika / 6-й Чорнобильський Форум Економічного Розвитку.// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.crdp.org.ua/ua/publication/content/546.htm/>.
2. Є.Осятинський Шляхи вдосконалення національних Чорнобильських програм України / Аналітичне дослідження //Чорнобильська програма ООН.- 41 с.
3. Закон України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 27 лютого 1991 року N 791а-ХІІ
4. Закон України «Про Загальнодержавну програму подолання наслідків Чорнобильської катастрофи на 2006-2010 роки» від 14.03.2006 № 3522-IV.
5. Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 28 лютого 1991 року N 796-ХІІ.
6. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері розвитку діяльності в окремих зонах радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи: Розпорядження Кабінету Міністрів України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/535-2012-p>.
7. «Про організацію виконання постанов Верховної Ради Української РСР про порядок введення в дію законів Української РСР «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» та «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи». Постанова Кабінету Міністрів УРСР № 106 від 23.07.1991 р.

ВИКОРИСТАННЯ ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ УКРАЇНИ

Державне управління є відкритою системою, яка повинна змінюватись, відповідно до вимог часу та з врахуванням досвіду вітчизняної практики та зарубіжних країн, оскільки їх напрацювання можуть сприяти покращенню державної служби України.

Зокрема, досвід європейських країн дозволяє стверджувати, що найбільш доцільно застосовувати принцип достойного кандидата. В той же час, принцип рівності при прийнятті на державну службу гарантується, насамперед, встановленням чітких критеріїв та умов прийняття.

Важливим аспектом трудових відносин на державній службі є конфлікт інтересів, який долається в Європі шляхом оприлюднення декларацій про інтереси, доходи та майно. Це передбачено законодавством деяких європейських держав – Польщі (для всіх місцевих виборних посадових осіб), Великобританії (декларації про подарунки особам, що обіймають політичні посади, декларації про інтереси членів парламенту є загальнодоступними), Латвії (всі декларації є загальнодоступними). Законодавство Франції та Угорщини оприлюднення декларацій не передбачає [1].

Законодавство окремих держав передбачає максимальний вік прийняття на державну службу, в Австрії – 40, Франції – 45, Бельгії – 50 років, оскільки ці країни належать до «системи кар'єри», за якою органи публічної адміністрації не зацікавлені в прийомі на службу на невеликі строки, адже відставка державних службовців за загальним правилом наступає у 65 років та пенсія у повному обсязі встановлюється за наявності вислуги років (30-40 років). Тобто таким чином держава намагається якомога ефективніше інвестувати кошти на розвиток кадрового потенціалу. Проте в багатьох європейських країнах, зокрема, у Нідерландах, Швеції та Великобританії немає подібних вікових обмежень, хоча й зазначається у відповідних нормах, що державний службовець повинен бути здатний служити протягом реального періоду до відставки. Граничний вік перебування на державній службі Україні становить 65 років [2].

Країнам Європи характерний конкурс документів (відбір конкурсною комісією кандидатів, що відповідають встановленим та оголошеним вимогам згідно з поданими документами). Ця стадія за законами багатьох країн повинна бути завершена поданням другого оголошення про кандидатів, що відповідають конкурсним вимогам і допускаються до наступних етапів конкурсної процедури. Зокрема, у Польщі після закінчення терміну для подання документів генеральний директор установи невідкладно розповсюджує список кандидатів, який виконує вимоги, формально визначені в оголошенні про набір, розмістивши за ними ж правилами, що й первинну інформацію про конкурс.

В Україні такі механізми, як обмеження на суміщення службових посад та членство в політичних партіях, а також обов'язкове оприлюднення декларацій про доходи та майно, повинні застосовуватись для зменшення корупції та підвищення рівня довіри до інституту державної служби.

Дослідження закордонного досвіду дозволяє визначити вагому роль оцінювання державних службовців. Періодичність проведення атестацій відрізняється в залежності від країни і від виду служби. Але в більшості європейських держав атестація чиновників здійснюється щорічно, хоча й наявні коливання від шести місяців у Фінляндії до двох років у Бельгії. Таким чином, атестація є постійним моніторингом ефективності діяльності державних службовців і засобом управління персоналом. З метою забезпечення об'єктивності атестаційної процедури для її проведення створюються спеціальні комісії за участю керівника установи, безпосереднього керівника службовців, що атестуються, представника кадрової служби, профспілок, колег по роботі. В Естонії можливе також залучення до складу конкурсної-атестаційних комісій учених і незалежних фахівців, відповідно до домовленості з ними [3].

Для підвищення якості боротьби з корупцією в Україні необхідно привести національне антикорупційне законодавство у відповідність з міжнародно-правовими стандартами на основі наукової розробки способів імплементації положень міжнародних документів, розробити ефективні заходи щодо попередження, розслідування корупції та визначити процедуру притягнення до відповідальності за вчинення корупційних діянь. Система відповідних заходів має базуватись на принципах законності, гласності, невідворотності покарання за корупційні правопорушення, відновлення порушених прав, відшкодування громадянам, їх об'єднанням, державі збитку від правопорушень, пов'язаних з корупцією. Ці заходи необхідно розглядати як невід'ємну складову реформи системи державного управління.

Таким чином, закордонний досвід правового регулювання трудових відносин на державній службі дозволяє визначити необхідність для України законодавчого забезпечення конкурсних процедур з мінімізацією впливу суб'єктивного фактора на вибір найбільш достойних та потенційно ефективних кандидатів на зайняття посад державних службовців. Досвід багатьох зарубіжних країн, професіоналізація державної служби є головним інструментом реалізації реформ.

Список використаних джерел.

1. Кірмач А. Конкурсна процедура прийняття на державну службу: європейський досвід правового регулювання / А.В. Кірмач // Часопис Київського університету права. – 2010. – № 1. – С. 135-140.
2. Про державну службу: Закон України від 16.12.1993 № 3723-XII [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3723-12>.
3. Про затвердження Порядку ведення особових справ державних службовців в органах виконавчої влади: Постанова Кабінетів Міністрів України від 25.05.1998 № 731 [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/731-98-%D0%BF>.

СУБЪЕКТИВНОСТЬ ИНТЕРПРЕТАЦИИ В ЮРИДИЧЕСКОЙ ПРАКТИКЕ

Будучи найбільш звичним і зручним способом комунікації, естественний мовний виконує виключно важливу роль в інтелектуальному пізнанні світу. Його роль в сфері кримінально-судової практики зростає в багато разів, оскільки інтерпретація семантичних зв'язів між формою, структурою і обставинами використання вербальних виражень в юридических документах нерідко представляє значительні труднощі.

Судовий розуміння, являючись своєобразною формою комунікації, в корні відрізняється від інших форм вербального взаємодія. Воно опосередковано вербальними структурами і символами, встановленими в певному порядку, порушити який не можна. Якщо в звичайній комунікативній процесі людина свідомо вибирає слова і використовує їх в загальнозрозумілому значенні або повідомити їм певне контекстуально зрозуміле нове значення, то, в структурі юридического тексту найменше змінення прийнятого порядку або значення слів веде до спотворення значення і, відповідно до цього, до неправильного застосування правової норми.

В відмінність від звичайної комунікації інтерпретація юридических текстів в кримінально-судовій практиці базується не на конструктивному розумінні дійсності, а на судово-процесуальному кодексі. В ньому встановлені канонізовані норми, кримінувальні правопорушення, описані процедури пошуку істини, процес доказування, визначення провини, покарання, відшкодування, виправдання і т.д.

Вибір і інтерпретація фундаментальних елементів моделі судового рішення надаються судді, який повинен об'єктивно довести, чи були це взагалі, і якщо так, чи були порушені діючі правові норми. Якщо порушення вдається довести, то, відповідно до цього, вибирається і тип судового постановлення.

Невідминною характеристикою судових рішень є суб'єктивна інтерпретація як правопорушення, так і правової норми. Суддя вибирає з різних схожих прецедентів той, який, на його думку, найбільш відповідає обговорюваній правовій колізії.

Зупинившись на тій або іншій нормі заборони, він орієнтується або на прецедент, або на свій практичний досвід. В обох випадках його вибір продиктований його власним суб'єктивним представленням о конфлікті між правопорушенням і діючою правовою нормою.

Навіть коли вербальний контекст правової норми не допускає розбіжностей, зв'язів і відносин в події правопорушення нерідко не отримують однозначного розуміння, тому що в постійно змінюючійся дійсності аналогічні правопорушення ніколи не бувають однаково. Різниця і супереччя між ними і неповне відповідність правової нормі веде до суб'єктивності інтерпретації як правових норм, так і подій судової колізії, що проявляється в нерівності кваліфікації різними суддями аналогічних правопорушень.

ЗАБОЛОНА СВІТЛАНА ГЕННАДІВНА

аспірант НАДУ при Президентіві України

ЄДИНИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ВНОСОК ЯК МЕХАНІЗМ У СИСТЕМІ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Важливим впливом на якість, а головне на ефективність публічної служби має матеріальне та соціальне забезпечення державних службовців. Професор Ю.П.Битяк [1] наголошує на тому, що престижність публічної служби полягає не лише в тому, що публічний службовець представляє державу чи її орган, органи місцевого самоврядування, наділений владними повноваженнями, виконує важливі функції держави чи місцевої громади, а й залежить від рівня матеріального та соціального забезпечення, гарантій нормальної життєдіяльності публічного службовця.

Матеріальні і соціальні гарантії для публічних службовців включають: право на оплату праці (грошову винагороду), пенсійне забезпечення, правове регулювання робочого часу та часу відпочинку, право на щорічні та додаткові відпустки, додаткові гарантії соціально-побутового забезпечення. Тут ми хочемо зробити наголос на пенсійному забезпеченні. Гострим став момент ставки відсотка єдиного соціального внеску і принципу нарахування пенсій державним службовцям. Починаючи з 1997 року, відрахування до Пенсійного фонду України із заробітної плати працюючих складало 2%, а із заробітної плати державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування – 5%. Підвищений розмір відрахування пояснювався спеціальною пенсією державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування у розмірі 90% від заробітної плати.

У 2010 році Верховна Рада України прийняла Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 2464-VI від 08.07.2010р. [2]. З 2011 року був введений єдиний соціальний внесок (ЄСВ) – 3,6 %, а для державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування – 6,1%. Проте, розрахунковий розмір пенсій державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування з 01.10.2011 року зменшувався і на сьогодні становить 60 %, що відповідає розрахунку пенсій на загальних підставах, а ЄСВ утримується у розмірі, як при нарахуванні пенсії у розмірі 90% від заробітної плати.

Відповідно до прийнятих рішень у квітні цього року Верховної Ради України та Кабінету міністрів України у Верховній Раді зареєстровано проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та єдиних принципів нарахування пенсій» (реєстр. № 2767 від 30 квітня 2015р.) [3]. Метою даного законопроекту є створення оптимально справедливої системи пенсійного забезпечення шляхом переходу на єдиний принцип нарахування пенсій.

Положеннями вказаного проекту Закону визначено, що з 1 січня 2016 року державні службовці, працівники органів місцевого самоврядування сплачуватимуть підвищену ставку внеску (2,5 % від зарплати), яку спрямовуватимуть до Накопичувального пенсійного фонду.

Пунктом 13-4 розділу XV Прикінцевих положень вказаного законопроекту визначено, що особи, які працювали на посадах, що давали право на призначення пенсії відповідно до законодавчих актів, зазначених у абзаці першому пункту 13 цього розділу, яким призначаються пенсії за віком на умовах, визначених цим Законом після 1 січня 2016 року, та які до цього не отримували будь-яку пенсію, мають право на одержання компенсації сум внесків, сплачених до солідарної системи за підвищеною ставкою, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, за стаж роботи на таких посадах від 10 до 15 років – 10 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, від 15 до 20 років – 15 прожиткових мінімумів для працездатних осіб; понад 20 років – 20 прожиткових мінімумів для працездатних осіб.

Компенсація, що виплачується згідно із цим пунктом, не підлягає оподаткуванню.

У разі призначення пенсії відповідно Законів України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про державну службу», «Про прокуратуру», «Про статус народного депутата України», «Про судоустрій і статус суддів» зазначена компенсація не виплачується [3].

У проекті Закону України «Про державну службу» (реєстр. № 2490 від 30.03.2015) у зв'язку з політичним рішенням щодо відміни спеціальних пенсій державним службовцям передбачено сплачувати ЄСВ у однаковому розмірі порівняно з іншими категоріями працюючих громадян. Нижче, в порівняльній таблиці до проекту Закону України «Про державну службу» (нова редакція) наведені порівняння цих змін [4].

У підсумку варто зазначити, що питання пенсійного забезпечення державних службовців зовсім неврегульоване. Змінні етапи політичних рішень дестабілізують систему пенсійних нарахувань та виплат. В державній політиці соціального захисту державних службовців необхідно чітко зареґламентувати механізм нарахування пенсій державним службовцям, прийняттям відповідних законодавчих актів.

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ до проекту Закону України «Про державну службу» (нова редакція)

Законі України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування»	
Зміст положення (норми) чинного акта законодавства	Зміст відповідного положення (норми) проекту акта
<p>Частина дев'ята статті 8</p> <p>9. Для платників, які працюють на посадах, робота на яких зараховується до стажу, що дає право на одержання пенсії відповідно до законів України «Про державну службу», «Про прокуратуру», «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про статус народного депутата України», «Про Національний банк України», «Про службу в органах місцевого самоврядування», Митного кодексу України, Положення про помічника-консультанта народного депутата України, затвердженого Постановою Верховної Ради України від 13 жовтня 1995 року, а також для льотних екіпажів повітряних суден цивільної авіації (пілотів, штурманів, бортінженерів, бортмеханіків, бортрадистів, льотчиків-наглядачів) і бортоператорів, які виконують спеціальні роботи в польотах, встановлюється єдиний внесок у розмірі 6,1 відсотка визначеної пунктом 1 частини першої статті 7 цього Закону бази нарахування єдиного внеску.</p>	<p>Частина дев'ята статті 8</p> <p>9. Для платників, які працюють на посадах, робота на яких зараховується до стажу, що дає право на одержання пенсії відповідно до законів України «Про прокуратуру», «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про статус народного депутата України», «Про Національний банк України», «Про службу в органах місцевого самоврядування», Митного кодексу України, Положення про помічника-консультанта народного депутата України, затвердженого Постановою Верховної Ради України від 13 жовтня 1995 року, а також для льотних екіпажів повітряних суден цивільної авіації (пілотів, штурманів, бортінженерів, бортмеханіків, бортрадистів, льотчиків-наглядачів) і бортоператорів, які виконують спеціальні роботи в польотах, встановлюється єдиний внесок у розмірі 6.1 відсотка визначеної пунктом 1 частини першої статті 7 цього Закону бази нарахування єдиного внеску.</p> <p>Платникам, які працюють на посадах, робота на яких зараховується до стажу, що дає право на одержання пенсії відповідно до Закону України «Про державну службу», встановлюється єдиний внесок у розмірі 3,6 відсотка визначеної пунктом 1 частини першої статті 7 цього Закону бази нарахування єдиного внеску.</p>

Список використаних джерел.

1. Битяк Ю.П. Державна служба в Україні: організаційно_правові засади: Монографія. Харків: «Право», 2005. – С. 162..
- 2 . Закон «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 № 2464-VI [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>.

3. Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та єдиних принципів нарахування пенсій» [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55000.

4. Проект Закону «Про державну службу» [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54571.

КОЗУЛІНА СВІТЛАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

*доцент кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ. упр., доцент*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОРУПЦІЙНІ ДІЯННЯ НА ПУБЛІЧНІЙ СЛУЖБІ

Суттєвою новелою нового вітчизняного, антикорупційного законодавства є розмежування протиправних діянь публічних службовців на корупційні правопорушення і правопорушення, пов'язані з корупцією, визначення яких надаються у Законі України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. [1], а саме:

- корупційне правопорушення – діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у частині 1 статті 3 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність;

- правопорушення, пов'язане з корупцією – діяння, що не містить ознак корупції, але порушує встановлені цим Законом вимоги, заборони та обмеження, вчинене особою, зазначеною у частині 1 статті 3 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

До суб'єктів здійснення таких правопорушень згідно частини 1 статті 3 Закону України «Про запобігання корупції» належать: 1) особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; 2) особи, які для цілей цього Закону прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; 3) особи, які постійно або тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків у юридичних особах приватного права незалежно від організаційно-правової форми, а також інші особи, які не є службовими особами та які виконують роботу або надають послуги відповідно до договору з підприємством, установою, організацією, – у випадках, передбачених цим Законом.

Корупцією визнається використання особою, зазначеною у частині 1 статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині 1 статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей.

Виходячи з дефініцій, що надаються у новій редакції основного антикорупційного закону, за вчинення корупційного правопорушення публічного службовця сьогодні можливо залучати до кримінальної, дисциплінарної та/або цивільно-правової відповідальності, а за правопорушення, пов'язане з корупцією передбачена кримінальна, адміністративна, дисциплінарна та/або цивільно-правово відповідальність.

Законом України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. було внесено істотні зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП) [2] – див. Табл. 1.

Таблиця 1

Назва і перелік статей глави 13-А КупАП

Глава 13-А КупАП «Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією»	
Номер статті	Назва статті
Стаття 172-4	Порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності
Стаття 172-5	Порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків
Стаття 172-6	Порушення вимог фінансового контролю
Стаття 172-7	Порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів
Стаття 172-8	Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень
Стаття 172-9	Невжиття заходів щодо протидії корупції

Кримінальна відповідальність за корупційні злочини передбачається розділом XVII Кримінального кодексу України (ККУ) [3] – див. табл. 2.

Назва і перелік статей розділу XVII ККУ

Розділ XVII Кримінального кодексу України «Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг»	
Номер статті	Назва статті
Стаття 364.	Зловживання владою або службовим становищем
Стаття 364-1.	Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми
Стаття 365.	Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу
Стаття 365-2.	Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги
Стаття 366.	Службове підроблення
Стаття 366-1.	Декларування недостовірної інформації
Стаття 367.	Службова недбалість
Стаття 368.	Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою
Стаття 368-2.	Незаконне збагачення
Стаття 368-3.	Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми
Стаття 368-4.	Підкуп особи, яка надає публічні послуги
Стаття 369.	Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі
Стаття 369-2.	Зловживання впливом
Стаття 370.	Провокація підкупу

Аналіз наведених у Законі України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. дефініцій правопорушень і відповідних статей КУпАП і ККУ викликає низку запитань щодо їхнього розмежування та кваліфікації. Загальновідомо, що підставою юридичної відповідальності є склад правопорушення, а його елементами – суб'єкт, об'єкт, об'єктивна та суб'єктивна сторони. Суб'єктивна сторона характеризується наявністю трьох ознак – вина, мотив, мета. Останні дві ознаки притаманні тільки правопорушенням, що вчиненні умисно, але не викликає ніякого сумніву, що правопорушення, які перераховуються у таблицях 1 та 2 і не можуть бути скоєні з необережності. Мотив корупційних правопорушень – користь; мета – одержання неправомірної вигоди... (див. вищенаведене визначення корупції), незаконне збагачення, нажива. От, наприклад, диспозиція статті 172-6 КУпАП передбачає відповідальність за неповідомлення або несвоєчасне повідомлення про суттєві зміни у майновому стані, а диспозиція статті 366-1 ККУ – за подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей або умисне неподання суб'єктом декларування декларації. Отже, тут дії, мета і мотив схожі, проте у першому випадку – це адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, а в другому випадку – це корупційний злочин, як загальноприйнято вважати, або злочин, пов'язаний з корупцією? До речі, ККУ у розділі XVII не відокремлює корупційні злочини від злочинів, пов'язаних з корупцією і від інших злочинів. А що є метою і мотивом правопорушень, відповідальність за які передбачається статтями 172-4 та 172-5 КУпАП? Адже і в цих випадках мета – одержання неправомірної вигоди, мотив – користь, але законодавець відносить їх до адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, а не до корупційних правопорушень, і т.і.

Висновок: Напрямами вдосконалення правового регулювання юридичної відповідальності публічних службовців за корупційні правопорушення повинно стати подальше розмежування та законодавче уточнення видів корупційних діянь у сфері публічної служби, їх кваліфікації та видів юридичної відповідальності за вчинення.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. № 1700-VII // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
3. Кримінальний кодекс України // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

14

КРАСІЛОВСЬКА ЗОЯ ВАЛЕРІЇВНА

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЩОДО СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ПРИМИРЕННЯ», «ПОСЕРЕДНИЦТВО» ТА «МЕДІАЦІЯ»

Характерною рисою сучасного етапу розвитку державного управління у судовій системі є перехід від конфронтаційної до дискурсивно-змагальної форми правосуддя, основним поняттям якої є примирення. Термін «примирення» використано в різних галузях національного права. Воно є складовою частиною назви постійно діючого державного органу для сприяння врегулювання колективних трудових спорів (конфліктів) – Національної служби посередництва та примирення. Аналогом примирення у господарському та цивільному судочинстві є інститут мирової угоди сторін. Але при тому легальної дефініції поняття «примирення» у чинному законодавстві немає. Наука теж не

володіє усталеним розумінням примирення. Таким чином, спробуймо з'ясувати зміст цього поняття, а також суміжних, що характеризують аналогічний процес.

Із самої назви примирення вбачається, що це процедура досягнення згоди між сторонами, між якими виник спір.

На наш погляд, найбільш вдало розкриває сутність примирення Д.Л. Давиденко під яким він розуміє правомірні способи врегулювання суб'єктами права спорів, які між ними виникли на взаємовигідних умовах відповідно до їхніх економічних чи інших інтересів, з можливістю залучення третіх осіб[1,75]. Звідси вбачається що будь-яка процедура примирення ґрунтується на переговорах сторін і проводиться самими сторонами без звернення до примирителів або із залученням таких осіб.

Характерною ознакою процедури примирення є пошук взаємовигідного варіанту врегулювання спору у відповідності із інтересами сторін. Не дивлячись на те, що в процедурі примирення можуть брати участь нейтральні треті особи, рішення про припинення спору і на яких умовах, приймають лише самі сторони. Посередники чи інші нейтральні треті особи, лише забезпечують більш ефективний хід переговорного процесу між сторонами спору. Тому при визначенні поняття «примирення» важливо підкреслити на тому, що у ній суб'єкти права самі врегульовують свої спори.

Посередництво – це завжди діяльність посередника, надання ним посередницьких послуг, яка передбачає отримання винагороди; процес, уякому «третья сторона» (посередник) допомагає сторонам спірної ситуації провести переговори, спрямовані на досягнення взаємоприйняттого рішення.

Стосовно можливості заміни терміна «примирення» терміном «посередництво», слід підкреслити, що примирення здійснюється самими сторонами (шляхом їх безпосередніх переговорів, переговорів через примирителя або іншим способом), тобто це перш за все діяльність сторін спору із врегулювання їхніх суперечностей, яка тільки в деяких випадках передбачає участь у ній третіх осіб.

Таким чином, поняття «примирення» і «посередництво» взаємопов'язані, але підмінювати їх не можна.

Можна сказати, що всі процедури примирення ґрунтуються на переговорах, і є їх варіаціями, ускладненнями чи удосконаленнями.

У випадку участі третьої особи та в залежності від її ролі поділяють:

- процедури, у яких третя особа допомагає сторонам врегулювати спір на основі їх інтересів (фасилітація, медіація(консиліація)
- процедури, у яких третя особа дає оцінку фактів спору з точки зору права (арбітраж, міні-суд, приватна судова система).

З наведеної класифікації можна зробити висновок про те, що посередництво – це не завжди примирення, адже у випадку оцінки третьою особою фактів з точки зору права результат не завжди (у більшості випадків) може влаштувати обидві сторони.

Медіація – це неформалізована, але чітко структурована процедура врегулювання спору за участі нейтрального посередника (медіатора), який не маючи права вирішення спору за допомогою комунікативних технік сприяє сторонам у ефективному проведенні переговорів і допомагає їм самостійно напрацювати рішення, яке відповідає їх інтересам. При цьому фокус зосереджено на інтересах сторін, а не на правових позиціях та договірних правах. У випадку медіації конфліктуючі сторони самі знаходять рішення, що відрізняє медіацію від інших способів урегулювання спорів [2]. Відтак медіація включає в себе поняття посередництво і примирення.

Щоб зрозуміти місце медіації серед інших форм залучення третьої сторони до вирішення конфлікту, слід згадати, які ще форми існують. Як правило, їх розміщують у послідовності від тих, за яких самі сторони приймають рішення, до тих, де це рішення передається третій стороні. Таким чином, отримуємо послідовність: консиліація – фасилітація – медіація – медіація-арбітраж – арбітраж – міні-суд – приватне правосуддя – суд.

Список використаних джерел.

1. Давиденко Д.Л. Медиация как примирительная процедура в коммерческих спорах: сущность, принципы, применимость / Д.Л. Давиденко // Хозяйство и право. – М., 2005. – № 5. – С. 105–111; № 6. – С. 70–80.

2. Що таке медіація? // Сайт Асоціації Rechtsstandort Hamburg e.V.- [Електронне джерело]. - Режим доступу: www.dispute-resolution-hamburg.com/ua/ua/.../what-is-mediation/

КРИВДІНА ІННА БОРИСІВНА

доцент кафедри правознавства Одеського національного політехнічного університету, к.і.н.

ПРАВОВИЙ СТАТУС ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ У ЗАКОНАХ УКРАЇНИ

Тимчасова окупація Криму, бойові дії в окремих районах Луганської та Донецької областей спричинили небувалу для нашої держави вимушену внутрішню міграцію. Сотні тисяч людей змінили місце свого проживання. У національному законодавстві в 2014 році з'явився термін «внутрішньо переміщена особа» та протягом одного року було сформовано відповідну правову базу, яка врегульовує правовий статус зазначених осіб. Загальна характеристика основних законів як нормативно-правових актів вищої юридичної сили, що містять права, обов'язки та пільги внутрішньо переміщених осіб є основним завданням наукової розвідки.

Весь масив законів про внутрішньо переміщених осіб можна поділити на:

а) спеціальні закони України, зміст яких повністю присвячений врегулюванню питань проведення антитерористичної операції (АТО), визначення правового становища тимчасово окупованої території України та внутрішньо переміщених осіб;

б) комплексні закони України, які лише частково містять інформацію про особливості правового статусу внутрішньо переміщених осіб.

Спеціальних законів, які містять правові норми щодо визначення правового статусу внутрішньо переміщених осіб було прийнято декілька.

Одним з перших протягом строку тимчасової окупації території АР Крим звільнив тимчасово переміщених звідти осіб від зобов'язання погашення основної суми іпотечного кредиту та нарахованих відсотків по ньому, якщо об'єктом іпотеки є майно, розташоване (zareєстроване) на території, яка після укладення такого іпотечного договору була тимчасово окупована, Закон України «Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України» від 12.08.2014 р. № 1636-VII [1].

Наступним нормативно-правовим актом, що заборонив нарахування пені та/або штрафів на основну суму заборгованості за зобов'язаннями по кредитних договорах та договорах займу з 14.04.14 р. до завершення АТО громадянам України, які зареєструвалися та постійно проживають або переселилися в період з 14.04.14 р. із населених пунктів, де проводилася АТО; відмінив пеню за несвоєчасне внесення платежів за житлово-комунальні послуги, нараховану з того ж часу громадянам, що проживають в населених пунктах, де проводилася АТО; ввів мораторій відносно нерухомого майна, розташованого на території проведення АТО та яке знаходиться в іпотеці, а також спростив процедуру реєстрації фізичної особи-підприємця для зазначених осіб був Закон України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» від 02.09.2014 р. № 1669-VII [2].

Власне поняття «внутрішньо переміщеної особи» як громадянина України, який постійно проживає в Україні, якого змусили або який самостійно покинув своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, масових порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру закріпив Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20.10.14 р. № 1706-VII [3]. В його тексті, зокрема, міститься загальна інформація про реєстрацію, облік, а також гарантії забезпечення прав, свобод та законних інтересів зазначених осіб з боку держави.

Законом України «Про встановлення додаткових гарантій по захисту прав громадян, які проживають на територіях проведення антитерористичної операції, та обмеження відповідальності підприємств-виконавців/виробників житлово-комунальних послуг у разі несвоєчасного здійснення платежів за спожиті енергетичні ресурси» від 13.01.15 р. № 85-VIII було встановлено низку зазначених гарантій стосовно: погашення заборгованості з виплат заробітної плати, стипендій, пенсій, що утворилася внаслідок проведення АТО та введення мораторію на застосування примусової реалізації житла у тому числі для громадян, які тимчасово переселені з територій, на яких проводиться АТО [4].

Законів, зміст яких носить комплексний характер й лише окремі статті присвячені внутрішньо переміщеним особам в Україні, досить багато. По суті, мова йтиме, в основному, про ті зміни, які були внесені до раніше прийнятих нормативно-правових актів.

Так, новелою Закону України «Про відпустки» від 15.11.96 р. № 504/96-ВР є надання в обов'язковому порядку працівнику відпустки без збереження заробітної плати на період проведення АТО у відповідному населеному пункті [5].

Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.01 р. № 2402-III, Закон України «Про професійно-технічну освіту» від 10.02.98 р. № 103/98-ВР та Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII завдяки змінам, внесеним до них Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підтримки учасників бойових дій та їхніх дітей, дітей, один із батьків яких загинув у районі проведення антитерористичних операцій, бойових дій чи збройних конфліктів або під час масових акцій громадянського протесту, дітей, зареєстрованих як внутрішньо переміщені особи, для здобуття професійно-технічної та вищої освіти» від 14.05.2015 р. № 425-VIII тепер передбачають, що, зазначені категорії дітей отримують до закінчення навчальних закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років, право на особливий соціальний захист та цільову державну підтримку в галузях професійно-технічної та вищої освіти [6].

Деяких змін зазнали й Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 02.03.2000 р. № 1533-III та Закон України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 р. № 5067-VI у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб» від 05.03.2015 р. № 245-VIII [7]. Ними, зокрема, встановлюються додаткові державні гарантії та посилюється соціальний захист зазначених осіб у сфері зайнятості та працевлаштування.

Додатково слід вказати Закон України «Про загальнообов'язкове соціальне страхування» від 23.09.99 р. № 1105-XIV, який підтвердив право внутрішньо переміщених осіб на отримання страхових виплат на підставі відповідної заяви та підтвердження статусу такої особи [8].

Крім того, Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення реалізації права на спадкування» від 12.02.2015 № 189-VIII було зкореговано положення про місце відкриття спадщини у випадку, якщо останнє місце проживання спадкодавця – населений пункт, який знаходиться на тимчасово окупованій території [9].

Таким чином, законів, що регулюють правовий статус внутрішньо переміщених осіб в Україні та встановлюють для них додаткові гарантії та пільги за останній рік було прийнято достатню кількість. Поряд з прийняттям нових спеціальних законів, вносилися зміни й у чинне законодавство, що відображає реальну роботу у напрямку соціальної підтримки громадян, що опинилися у складній життєвій ситуації.

Список використаних джерел.

1. Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України: Закон України від 12.08.2014 р. № 1636-VII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1636-18>
2. Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції: Закон України від 02.09.2014 р. № 1669-VII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/1669-18>
3. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20.10.14 № 1706-VII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T141207.html
4. Про встановлення додаткових гарантій по захисту прав громадян, які проживають на територіях проведення антитерористичної операції, та обмеження відповідальності підприємств-виконавців/виробників житлово-комунальних послуг у разі несвоєчасного здійснення платежів за спожиті енергетичні ресурси: Закон України від 13.01.15 р. № 85-VIII.

- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/find:об+установлении+дополнительных+гарантий/T150085.html
5. Про відпустки: Закон України від 15.11.96 р. № 504/96-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/504/96-вр>
6. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.01 р. № 2402-III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/find:про+забезпечення+прав+і+свобод+внутрішньо+переміщених+осіб/T012402.html; Про професійно-технічну освіту: Закон України від 10.02.98 р. № 103/98-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/find:О+профессионально-техническом+образовании/Z980103.html; Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/find:про+забезпечення+прав+і+свобод+внутрішньо+переміщених+осіб/T141556.html; Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підтримки учасників бойових дій та їхніх дітей, дітей, один із батьків яких загинув у районі проведення антитерористичних операцій, бойових дій чи збройних конфліктів або під час масових акцій громадянського протесту, дітей, зареєстрованих як внутрішньо переміщені особи, для здобуття професійно-технічної та вищої освіти: Закон України від 14.05.2015 р. № 425-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/425-19>
7. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03.2000 р. № 1533-III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1533-14>; Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>; Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 05.03.2015 р. № 245-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/245-19>
8. Закон України «Про загальнообов'язкове соціальне страхування» від 23.09.99 р. № 1105-XIV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/find:про+загальнообов'язкове+державне+соціально+страхування/T991105.html
9. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення реалізації права на спадкування: Закон України від 12.02.2015 № 189-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/189-19>

КУТУЗОВА НИНА ГРИГОРЬЄВНА

доцент кафедри правознавства Одеського національного політехнічного університета

ЧИСТЯКОВА ИРИНА НИКОЛАЄВНА

заведуюча кафедрою правознавства Одеського національного політехнічного університета

ЗНАЧЕНИЕ ПРАВОВОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ РУКОВОДИТЕЛЯ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

При взятии Украиной курса на вступление в Европейское Содружество на первое место выдвигается задача построения правового государства. Ещё в пятом веке Аврелий Августин говорил, что государство, лишённое справедливого правосудия, есть не что иное, как шайка разбойников, насильников, грабящих не только народ, но и саму страну; то есть, где нет верховенства права, там нет государства.

Правовой характер государства представляет собой необходимое условие его демократизма и социальности, при которых всем гражданам без исключения обеспечивается возможность влияния на принятие управленческих решений, цель которых – служение обществу. Без соблюдения, исполнения правовых норм и законодательства не действуют ни экономические, ни политические, ни экологические, ни моральные законы – без верховенства права государство деградирует и прекращает своё существование.

К сожалению, правовая некомпетентность руководителя, а иногда и правовой нигилизм, сохранившийся со времён тоталитаризма в командно-административных методах управления, делают руководителя в условиях современных рыночных отношениях беспомощной фигурой, не только неспособной изменить ход событий, но превращающей его в заложника этих событий.

В двадцать первом веке кроме таких качеств руководителя как чёткость поставленной цели, обладание разносторонними способностями, отличными лидерскими качествами, умением находить общий язык с подчинёнными, заинтересовывать и привлекать их к творческому решению сложных задач производства, готовности к риску и ответственности, к постоянному самоусовершенствованию, ему необходима высокая правовая культура, хорошее знание действующего законодательства и неукоснительное его исполнение.

Правовая грамотность и компетентность руководителя сейчас, когда наша страна избрала европейский путь развития, приобретает ещё одну важную характеристику. Она заключается в том, что современный руководитель не только организатор человеческого коллектива, решающего сугубо производственные, технические, технологические задачи, но он должен выполнять функции воспитателя людей, работающих под его началом. И прежде всего это следует делать на собственном примере, т.е., во всех делах, вплоть до мелочей, соблюдать правовые нормы, помня народную мудрость, что рыба гниёт с головы.

Сегодня жизнь предъявляет всё более настоячивые требования к человеку, рассматривая его не только как работника, но и как законопослушного гражданина Украины. «Закон суров, но он – закон» - должны усвоить абсолютно все, не зависимо от высоты кресла, социального положения, громкого имени или должности. Не ужесточение законов, а неотвратимость наказания, абсолютно для каждого их нарушителя - должно прочно войти в нашу жизнь. Роль руководителя в этом процессе создания личности работника, гражданина, соблюдающего законодательство, чрезвычайно велика и ответственна. Решить её без правовой компетентности самого руководителя не возможно.

Законопослушание, без чего немислимо построение и функционирование правового, демократического и социального государства (главной задачи Конституции Украины), тесным образом связано с правовым образованием всех граждан и прежде всего молодёжи. Законопослушность – это не просто пассивное гражданское повиновение власти. Это, в первую очередь, сознательное самоподчинение закону, которое связывает безусловное исполнение гражданских обязанностей с требованием полной гарантии соблюдения прав и свобод каждого. Это принципиально важное обстоятельство должен чётко представлять себе каждый управленец и вузовский преподаватель правовых дисциплин. Законопослушность является важнейшей характеристикой гражданственности личности, основой правопорядка и социальной стабильности в обществе.

Законодательные новации, отражающие динамический характер изменений в политической, экономической и общественной жизни Украины, требуют, чтобы управленческий труд имел надлежащее правовое оснащение, а правовая компетентность персонала постоянно совершенствовалась, шагая в ногу с быстро меняющимися процессами жизни. Этого правила должен придерживаться каждый руководитель любого ранга, если он стремится соответствовать требованиям двадцать первого века.

Список используемой литературы.

1. Конституція України. Прийнята на п'ятої сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. - Харків, 2001.
2. Куприн Г. М. Какой руководитель нужен в третьем тысячелетии? – М., 2012.
3. Мартынов С.Д. Профессионалы в управлении. – Харьков, 2012.
4. Плотникова И.И. Правовое воспитание управленческого персонала. – К., 2011.

ЛЬВОВА ЄЛИЗАВЕТА ОЛЕГІВНА

*доцент кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.ю.н.*

КОНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ СУЧАСНИХ ТРАСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ ЗА УМОВ НОРМАТИВНОГО ПЛЮРАЛІЗМУ

Особливістю останніх двох років державотворення України було подолання в правосвідомості суспільства поглибленого протиріччя між міжнародними правилами, які раніше ніким начебто незаперечними, і принципами, якими країни керуються в реальних діях. Такі поняття, як «громадянство», «народний суверенітет», «територіальна цілісність», «незастосування сили», «правосуб'єктність держави», «міжнародна відповідальність» змінили свій початковий сенс та потребували перегляду.

За таких екстраординарних умов пріоритетом розвитку сучасної правової держави став баланс взаємовідносин між державною владою в цілому та владою окремих частин території держави, задля подолання можливих внутрішніх та міжнародних конфліктів.

Зокрема, територіальна організація влади в Україні сьогодні характеризується тим, що окремі функції публічної влади, що здійснюються державою, передано міждержавним об'єднанням. В той час як публічна влада в Україні повинна реалізовуватись не тільки в межах діяльності органів державної влади, але й взаємодії недержавних самоврядних систем не на умовах «владарювання-підкорення», а на умовах «оптимальне керівництво-компромисне підпорядкування». [1]

Враховуючи процеси декомунізації та децентралізації, особливого сенсу набуває адекватна реакція державних органів влади на задоволення різних інтересів індивідів (територіальних громад) та їх співвідношення з інтересами держави в цілому. Місцеве самоврядування в Україні набуває все більшої важливості як найближчий до населення вид народовладдя, завдяки якому реалізується конституційне право громадян на участь в управлінні державними справами (ст.-ст. 5, 38, 140 Конституції України). [2]

В умовах подолання кризових явищ в Україні та адаптації українського законодавства в галузі захисту людських прав до європейських стандартів гарантування прав людини і громадянина, зростає значення нормативно-правової регламентації публічної самоврядної влади та визнання державою інтересів територіальних громад.

На місцевому рівні найбільш проблемними залишаються питання дотримання соціальних прав людини (право на гідний рівень життя та соціальний розвиток людини) та політичних прав (дотримання міжнародних виборчих стандартів [3], права на об'єднання, права на інформацію), а також визначною є залишається реалізація захисту прав власності та виключних авторських прав. Актуальними стають питання культурної антропології та етнографії, дотримання прав біженців, національних меншин та корінних народів. Останнім часом все більше вчених звертають увагу на доктрину нормативного плюралізму, що саме торкається питання підвищення поваги легітимності окремих груп інтересів та недопущення конфліктів інтересів етнічних груп при прийнятті публічною адміністрацією управлінських рішень в кризових умовах. [4]

Зокрема, відкритість, прозорість (транспарентність) та передбачуваність у діяльності органів місцевого самоврядування є основними принципами та напрямками демократичного врядування сучасної держави. Враховуючи істотні зміни в законодавстві України за останні два роки, особливого значення набуває також чесність і вірність публічних службовців у справах, що стосуються правозастосовної діяльності, а саме реалізація механізмів надання ними консультативних послуг та сприяння участі громадян в ухваленні рішень.

Першорядним аспектом забезпечення принципу прозорості є те, що громадяни мають право доступу до інформації щодо прийнятих рішень органами публічної влади та окремо виділяється необхідність надання можливості громадянам дослідити та оцінити практичні дії з виконання цих рішень. З урахуванням проведення в Україні конституційної та муніципальної реформи варто продовжувати уніфікацію нормативно-правового регулювання системи

публічної влади в Україні. Посилення процесів децентралізації актуалізує питання реалізації права доступу громадян до інформації у випадках, коли громадяни вважають, що їх права були порушено протиправними діями чи бездіяльністю з боку державних службовців чи посадових осіб місцевого самоврядування.

В таких випадках особливого значення набуває вторинна правова допомога громадянам щодо інтерпретації та тлумачення нормативно-правових актів, надання інструкцій зі складання скарг або інших звернень громадян, або як здійснювати подальші комунікації із публічними службовцями з питань порушеного права.

Список використаних джерел.

1. Крусян А.Р. Взаимодействие местных органов исполнительной власти и органов местного самоуправления в Украине/ А.Р.Крусян// дисс. канд. юрид.наук. – Одесса, 1999 – С.15.
2. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>.
3. Баймуратов М.О. Міжнародні виборчі стандарти: правова природа, змістовна та системна характеристика, актуальні питання імплементації в законодавство України: монографія./ М.О. Баймуратов, Б.Я.Кофман; за наук. ред.д.ю.н. Ю.О.Волошина. – Суми: Університетська книга, 2012. – 230 с.
4. Joris Kocken . Assessing the Complex Normative Pluralism in Humanitarian Crises: do local norms matter? / Cambridge University Press / In: Humanitarian Action : Global, Regional and Domestic Legal Responses / edited by Andrej Zwitter, Christopher K. Lamont, Hans-Joachim Heintze, Joost Herman, 2015

МАРУЦАК ОЛЕНА ІВАНІВНА

головний бухгалтер приватного підприємства «Сонант»

ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ПОДАТКІВ І ЦІН

У державному регулюванні цін істотне значення мають податки [1]. Податок – це форма примусового відчуження результатів діяльності суб'єкта, які реалізують своє податкове зобов'язання в державну або комунальну власність, яка надходить у бюджет відповідного рівня на основі закону та виступає як обов'язковий, нецільовий, безумовний, безоплатний і безповоротний платіж [2]. Звичайно говорячи про ціну, про податки не згадується, але втім податок і ціна між собою тісно пов'язані. У теорії економіки форму вартості (ціни) розписують формулою $C+V+m(p)$, де C – постійний капітал (засоби виробництва), V – обіговий капітал (заробітна плата), $m(p)$ – прибавочна вартість або прибуток (дохід власника засобів виробництва). Але в цій формулі відсутні податки, тому формула є неповною та повинна мати такий вигляд: $C+V+r+p$, де p – податки. Податки є автономною величиною та не залежать від власника засобів виробництва, оскільки їх установлює держава. Тому зміна їх частки в ціні суттєво впливає на ціну товару. Велика питома вага податків у ціні товару може вести до припинення їх виробництва, оскільки при такій ціні попит прагне до нуля і у власника засобів виробництва зникає мотив виробництва товарів. Таке положення не тільки шкодить економіці, а наносить їй важкий удар. Якщо реально попит на цей товар існує, то буде здійснюватися контрабандна торгівля цим товаром. Прикладом цьому є «сухий закон» 20-х років в Америці. Тому рівень податку в ціні товару не може визначатися бажанням держави, у його основі повинен лежати економічний розрахунок частки податку в товарі. А якщо ні, то неминучі перекося в регулюванні та тінюва економіка.

Розуміння взаємозв'язку ціни та податку можна з порівняння функцій ціни і податку. Як уже раніше вказувалося, що функціями ціни є: регулювання, розподіл, стимулювання та контроль.

Функцією податку є фіскальна функція, що не характерно для ціни. Але оскільки податки є частиною ціни, то через неї може реалізовуватися фіскальна функція податку. Прикладом може бути акциз. Збільшуючи ціну товару, він після реалізації вилучається в бюджет. Тому в ряді випадків ціна товару має відтінок фіскальності.

Як для ціни, так і для податку найважливішою функцією є регулююча, за допомогою чого здійснюється вплив на виробництво та баланс попиту та пропозиції. Причому механізм впливу має під собою основу та впливає на інтереси власників засобів виробництва та споживачів, при цьому існує імперативна воля держави на діяльність суб'єктів господарської діяльності. Збіг цих функцій повинний бути в регулюванні не саме по собі, а здійснюватися в комплексі, підсилюючи один одного. У такому варіанті є можливість здійснювати більш ефективне цінове регулювання, коли ціна товару та податки, що закладаються в неї, ведуть до ефективного впливу на процес відтворення і баланс попиту та пропозиції. Тут ідеться про те, що повинен бути баланс елементів ціни та податку. Моделювання цього процесу у зв'язку з виробництвом і споживанням дасть можливість визначити крапки в ціновому і податковому регулюванні, що зазначаються у впливі держави на мотивацію суб'єкта господарської діяльності та споживачів.

Контроль – функція, яка характерна як для державного цінового регулювання, так і податкового регулювання. Контроль податковий ширше цінового, оскільки платниками податків є практично всі юридичні та фізичні особи. Ціновий контроль вперше стосується тільки тих цін, які тією чи іншою мірою підлягають впливу держави. Але перетинання функцій контролю важливо з погляду взаємодії цих контролів у діяльності державних органів. І щодо цього важливим є здійснення розподілу компетенції між контролюючими органами, так щоб не було дублювання, а була взаємодія та доповнення діяльності один одного.

Збігом по функціях у податках і цінах є наявність розподільної функції. Розподільна функція ціни дає можливість створеної нової вартості перетікати між різними виробниками та можливість втягувати доходи споживачів у процес виробництва через покупку товару. Процес цей складний, носить об'єктивний характер і носить саморегулюючий характер. Податок як функція розподілу є ефективним механізмом регулювання цього процесу, оскільки через нього можна впливати на формування ціни та осідання доходів в процесі руху товару від виробника до споживача в осіб, що як задіяних у створенні товару, так і його споживанні. Тому, якщо в регулюванні ціни нас цікавить використання

розподільної функції ціни, то державі слід будувати цей механізм, розглядаючи як єдину функцію ціни та податку. У такому випадку податок буде діяти ефективно, а ціна буде оптимальною як для виробника, так і для споживача.

Стимулююча функція створює для ціни та податку поле взаємодії. Діючи відокремлено, кожна по собі, вони будуть давати позитивний ефект, але взаємодіючи один з одним, вони можуть виявляти підвищену ефективність. Якщо виробник веде свою цінову політику на зниження ціни та стимулювання споживання, а держава в той же час, збільшує оподаткування, то стимулююча функція ціни не спрацює, і виробник не стільки виграє, скільки програє. Якщо ж держава підтримує цінову політику суб'єкта господарської діяльності та застосує в цьому випадку податкові пільги або інші стимулюючі заходи, то виробник якісно може наростити виробництво та запропонувати споживачеві більшу кількість якісних товарів по більш низькій ціні, що спровокує попит і розширить ринок. При цьому треба мати на увазі, що кінцевий споживач не збільшує свій фізичний дохід, а збільшує свою реальну купівельну спроможність, оскільки зекономлені гроші будуть витрачені на інші товари, які будуть сприяти росту якості життя споживача. Таким чином, здійснюючи правильне цінове регулювання, ми домагаємося подвійного ефекту – стимулюючи інші галузі національної економіки до розвитку виробництва та усєї господарської діяльності.

Порівнюючи функції ціни та податків, ми переконуємося, що різні, по своїй економічній природі явища мають не просто точки дотику, а пов'язані один з одним, а оскільки такий зв'язок у реальному економічному середовищі існує, то існує об'єктивна можливість здійснення спільного державного цінового та податкового регулювання. На жаль, ні в практиці, ні в теорії цим не займаються, хоча напрямок це є перспективним і важливим для соціально-економічних відносин.

Список використаних джерел.

- 1.Лященко В.І. Регулювання розвитку економічних систем: теорія, режими, інститути. – Донецьк: ДонНТУ, 2006 – 668 с.
- 2.Податкове право: навч. посіб. / [Г.В.Бех, О.О. Дмитрих, Д.А.Кобильнік та ін.] за ред. М.П.Кучерявенка – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 400 с.

МАРЧЕНКО ОЛЬГА МИКОЛАЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЩОДО ПРАВОВОГО СТАТУСУ ТА ОСНОВНИХ НАПРЯМКІВ РОБОТИ АДМІНІСТРАЦІЇ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

У даний час наша держава перебуває у процесі реформування майже всіх сфер суспільного життя. Потужним поштовхом до цих дій стало те, що лише за півтора року Україна пережила революцію, парламентські і президентські вибори, економічний крах і проведення антитерористичної операції на сході країни. Новий Президент та уряд намагаються водночас зберегти суверенітет і стабільність у нашій державі. Одне з перших місць у реалізації цих заходів займає. Адміністрація Президента України.

Адміністрація Президента України – це сукупність органів і служб, покликаних сприяти здійсненню главою держави його конституційних повноважень. За чинним законодавством Адміністрація Президента України не є органом виконавчої влади, оскільки не має власних владних повноважень. Це – допоміжний орган, адміністративний апарат Президента, який вступає у правовідносини з іншими органами тільки за дорученнями глави держави [1].

Згідно Положення про Адміністрацію Президента України, затвердженого Указом Президента України від 02.04.2010 № 504/2010 (далі – Положення про Адміністрацію), основним завданням Адміністрації є організаційне, правове, консультативне, інформаційне, експертно-аналітичне та інше забезпечення здійснення Президентом України визначених Конституцією України повноважень.

Структура Адміністрації Президента визначається наступним чином: Глава Адміністрації Президента, Перший Заступник та заступники Глави Адміністрації Президента України, перший помічник Президента України, помічники, радники Президента України, Прес-секретар Президента України, наукові консультанти, консультанти, постійні представники Президента України у Верховній Раді України та Кабінеті Міністрів України; Уповноважені Президента України з різних питань (загалом 4 Уповноважених); Служба Президента України та Офіс Глави Адміністрації Президента України; головні департаменти, Приймальня Президента України, а також інші департаменти та відділи, які є самостійними структурними підрозділами Адміністрації.

На сьогоднішній день недостатньо врегульованим залишилося питання правового статусу Адміністрації Президента України. З огляду на те, що в самому Положенні про Адміністрацію не зазначено те, що Адміністрація є юридичною особою та має свої рахунки в банку для свого ж обслуговування, виникають певні правові колізії щодо юридичного статусу та мети створення цього органу.

В ході стажування автор мала можливість ознайомитись з проектом нового «Положення про Адміністрацію Президента України, структури Адміністрації та оптимізацію системи консультативно-дорадчих органів при Президентові України». Проведений аналіз запропонованого проекту «Положення про Адміністрацію Президента» дозволив виявити як сильні так і слабкі сторони запропонованого документу. Так до сильних сторін можна віднести більш упорядковану структуру та функції підрозділів АПУ. Серед слабких сторін можна зазначити те, що запропоновані зміни фактично нічого не додають та не змінюють статус самої Адміністрації Президента України, і тим більше не потребують повного перезатвердження Указом Президента України. На думку автора для більш детального проекту вдосконалення структури АПУ необхідно було б провести її аналіз за матрицею Мак-Кінсі, та виявити слабкі ланки у функціонуванні такої структури (аналіз процесів, елементів, підсистем, людських ресурсів тощо) [2, с. 86]. Відповідно до результатів аналізу можна було б пропонувати зміни щодо структури, персоналу і т. ін.

Аналіз проекту «Положення» дозволяє зробити висновок про те, що метою документу виступає створення Інформаційно-аналітичного центру підпорядкування та функції якого детально не визначено. В цьому контексті виникає

питання щодо дублювання функцій Інформаційно-аналітичного центру та, певним чином, Національного інституту стратегічних досліджень.

Слід зазначити, що під час проходження стажування в Головному департаменті правової політики та Головному департаменті з питань впровадження реформ автор ознайомилась з порядком роботи Адміністрації, порядком ведення діловодства, порядком розроблення та проходження у Верховній Раді України законопроектів, ініційованих Президентом України, порядком проведення експертизи законів, які приходять на підпис Президентів України.

Також в процесі стажування автором було складено проекти відповідей на звернення громадян, інших організацій та установ до Президента України. Слід відмітити високу громадянську активність громадян України та громадських організацій. На адресу Адміністрації щоденно надходить велика кількість листів від громадських організацій та просто небайдужих громадян з пропозиціями щодо реформування тих чи інших сфер суспільного життя. Більшість цих пропозицій заслуговує на увагу, оскільки вони містять конкретні дії та кроки з проведення реформ у тій чи іншій галузі. Однак, переважність працівників Адміністрації не дозволяє ретельно розглянути всі пропозиції, що надходять. Громадським активістам повідомляється, що їх матеріали будуть враховані, при складанні програм та законопроектів. На думку автора, цих громадян можна було б в подальшому залучати до експертизи проектів та програм, що розробляються в Адміністрації, створивши платформу не тільки громадських петицій, але й громадських обговорень. Адже, при формуванні зовнішньої та внутрішньої політики країни, Президенту необхідно мати якісний зворотній зв'язок з громадянами.

Список використаних джерел.

1. Державне управління: підручник / у 2-х т. / НАДУ при Президентів України; ред.кол. Ю.В. Ковбасюк, К.О. Ващенко, Ю.П. Сурмін. – К.; Дніпропетровськ: НАДУ, 2013. –Т.1. - 564 с.; Т.2. – 324 с.
2. Іжа М.М., Пахомова Т.І., Різнікова Я.О. Організаційно-правові засади державного управління: навчальний посібник / М.М.Іжа, Т.І.Пахомова, Я.О.Різнікова – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2008. – 304с.

МЕДВІДЬ ВІКТОРІЯ БОГДАНІВНА

здобувач ЛРІДУ НАДУ при Президентів України

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ОЗДОРОВЛЕННЯ ТА ВІДПОЧИНКУ ДІТЕЙ

Формування та реалізація політики держави з питань оздоровлення та відпочинку дітей у сучасному українському суспільстві набуває все більшої актуальності. Процеси побудови якісного оздоровлення та відпочинку дітей вимагають зміни підходів та переосмислення сутності цього питання. Нові проблеми та завдання, які виникають у зв'язку із обставинами, що склалися у державі вимагають прийняття рішень, щодо охоплення оздоровленням та відпочинком якнайбільшої кількості дітей пільгових категорій. Процес організації оздоровлення та відпочинку дітей є досить складним. Складність полягає у правильній координації діяльності багатьох суб'єктів оздоровчого процесу. Політика організації оздоровлення та відпочинку дітей набуває нового характеру, який вимагає розробку і запровадження нових підходів.

Одним із важливих кроків, який був здійснений у 2008 році є прийняття Закону України «Про оздоровлення та відпочинок дітей» [5] (далі-Закон), який визначає основні засади державної політики у сфері оздоровлення та відпочинку дітей, повноваження органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, правові, фінансові та організаційні засади утворення і діяльності дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, права, обов'язки та відповідальність усіх учасників оздоровчого процесу.

У зв'язку із останніми подіями 2013-2014 років та проведенням антитерористичної операції на сході України у статтю 1 Закону [2] внесено зміни, якими розширено перелік категорій дітей, що мають право на оздоровлення та відпочинок. Зокрема, це: діти, один із батьків яких загинув (пропав безвісти) у районі проведення антитерористичних операцій, бойових дій чи збройних конфліктів або помер внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних у районі проведення антитерористичних операцій, бойових дій чи збройних конфліктів, а також внаслідок захворювання, одержаного в період участі в антитерористичній операції, діти, один із батьків яких загинув під час масових акцій громадянського протесту або помер внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних під час масових акцій громадянського протесту, діти, зареєстровані як внутрішньо переміщені особи.

При розробці вищезазначеного проекту Закону вносились певні пропозиції та зауваження. Зокрема, було запропоновано категорію «діти загиблих учасників масових акцій громадського протесту» замінити категорією «діти – напівсироти» та «діти матерів, які є одиноками», оскільки їх документальне підтвердження на даному етапі не викликає застережень, на відміну від категорії «діти загиблих учасників масових акцій громадського протесту». На сьогоднішній день немає нормативно-правових актів, які б визначали статус таких осіб та надавали право їх дітям на оздоровлення та відпочинок. Виникає також багато запитань, які акції будуть визначатися акціями масового протесту, хто має надавати такий статус, а найбільшою проблемою може стати визнання учасником масових акцій та протестів, оскільки на цій стадії може бути найбільше зловживань.

Не менш важливим питанням є здійснення перевірок готовності закладів оздоровлення та відпочинку до відкриття. Пунктом восьмим Прикінцевих положень Закону України «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України» [3] встановлено, що перевірки підприємств, установ та організацій, фізичних осіб - підприємців контролюючими органами (крім Державної фіскальної служби України та Державної фінансової інспекції України) здійснюються протягом січня - червня 2015 року виключно з дозволу Кабінету Міністрів України або за заявкою суб'єкта господарювання щодо його перевірки. Проте, Закон України «Про оздоровлення та відпочинок дітей»[5], передбачає здійснення таких перевірок. І у Міністерстві соціальної політики знайшли компроміс. Готовність закладів до прийому дітей

визначається комісіями за участю представників місцевих органів виконавчої влади, санітарно- епідеміологічних служб та пожежної охорони. У разі виявлення порушень, керівництву закладу надається час на їх усунення, і лише після цього складається акт на відкриття. Перед початком кожної зміни здійснюється відповідна перевірка. Однак, Кабінетом Міністрів заборонено здійснювати перевірки контролюючими органами усіх підприємств, у тому числі закладів оздоровлення та відпочинку. Тому перевірки здійснюються відповідно до заяви керівника закладу. Особливу увагу при цьому приділяють дотриманню санітарних та протипожежних норм, якості питної води, дотриманню норм харчування [1]. Але, і це не дуже вдале рішення, оскільки не всі керівники закладів звертаються з заявою про проведення такої перевірки. Недодержання санітарних умов може призвести до непоправних наслідків.

Ще одним актуальним питанням, яке потребує законодавчого усунення колізій є відшкодування витрат на відрядження осіб, які супроводжують дітей до місць оздоровлення та відпочинку. Статтею 28 Закону України «Про оздоровлення та відпочинок дітей» [5], передбачено, що витрати на відрядження осіб, які супроводжують дітей, можуть відшкодуватися за рахунок юридичних осіб, що їх призначили та інших джерел не заборонених чинним законодавством. Пунктом 4 розділу V Положення про порядок направлення дітей для оздоровлення та відпочинку до державного підприємства «Український дитячий центр «Молода гвардія» за рахунок бюджетних коштів [4] (далі – Положення) передбачено, що проїзд дітей здійснюється за рахунок коштів батьків (осіб, які їх замінюють) та інших джерел не заборонених чинним законодавством. Проте, у Положенні не передбачено джерел, з яких мають фінансуватися відрядження супроводжуючих осіб. Щодо пункту 3 постанови Кабінету Міністрів України «Про організаційне і фінансове забезпечення відпочинку та оздоровлення дітей в Україні (зі змінами)» [6] за місцем основної роботи працівникам, супроводжуваним та відрядженим для роботи з дітьми в місця відпочинку і оздоровлення, зберігається середня заробітна плата, виплачуються добові та компенсуються інші витрати за нормами і в порядку, встановленому законодавством України.

Проте, вищевказана норма Постанови з теоретичної та практичної точки зору є застарілою та потребує внесення змін у законодавство і має відповідати вимогам, які склалися у суспільстві сьогодні. Норма цієї постанови вносить ряд труднощів у практичну реалізацію. Наприклад, Положення передбачає, що особи, які супроводжують дітей до місць оздоровлення та відпочинку, повинні мати досвід роботи з дітьми. Ця норма звужує коло осіб, які можуть бути супроводжуваними, а якщо ще врахувати, що відрядження виплачується за основним місцем праці, то це призводить до ще більших обмежень. Ситуація ускладнюється в осінньо-весняний період, коли діти на навчанні. В цей період супроводжуваних призначити дуже складно, оскільки керівники не відпускають працівників, щоб не порушувати процес навчання.

Ще одним обмеженням стане скерування супроводжуваних, які мають досвід роботи з дітьми, але через певні обставини не мають постійного місця праці, або перебувають на пенсії. За Положенням, вони можуть бути такими.

Оздоровлення та відпочинку дітей є однією із тих сфер, яка потребує уваги та чіткості прописаних норм у нормативно-правових актах. Саме тому, необхідно звернути увагу на колізії та прогалини, які існують у законодавстві і внести до них зміни, які пропонуються.

Список використаних джерел.

1. Навіть у складні часи не можна скасовувати літо для дітей - Дар'я Муха /Укрінформ від 17 липня 2015 - [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrinform.ua/ukr/news/navit_u_skladni_chasi_ne_mogna_skasovuvati_lito_dlya_ditey___darya_muha_2075869

2. Про внесення змін до Закону України «Про оздоровлення та відпочинок дітей» щодо оздоровлення дітей учасників бойових дій, дітей, один із батьків яких загинув у районі проведення антитерористичних операцій, бойових дій чи збройних конфліктів або під час масових акцій громадянського протесту, дітей, зареєстрованих як внутрішньо переміщені особи [Електронний ресурс]: закон України № 592-VIII від 14 липня 2015 р. – [чинний] / Верховна Рада України // Голос України від 29.07.2015 №135. – (Нормативно-правовий документ ВРУ. Закон). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/592-19>

3. Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України [Електронний ресурс]: закон України № 76-VIII від 28 грудня 2014 р. – [чинний] / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України №6, ст. 40. 2015 р. – (Нормативно-правовий документ ВРУ. Закон). – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/76-19>

4. Про затвердження Положення про порядок направлення дітей для оздоровлення та відпочинку до державного підприємства «Український дитячий центр «Молода гвардія» за рахунок бюджетних коштів: наказ Міністерства соціальної політики України № 220 від 26 лютого 2015 р. - [чинний] / Міністерство соціальної політики України // Офіційний вісник України. – 2015. – № 25. – ст. 205. - (Нормативно-правовий документ Мінсополітики України. Наказ). – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0308-15>

5. Про оздоровлення та відпочинок дітей [Електронний ресурс]: закон України № 375 – VI від 4 вересня 2008 р. – [чинний] / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2008. – № 45. – Ст. 313. – (Нормативно-правовий документ ВРУ. Закон). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/375-17>

6. Про організаційне та фінансове забезпечення відпочинку та оздоровлення дітей в Україні: постанова Кабінету Міністрів України № 323 від 14 квітня 1997 р. – [чинна] / Кабінет Міністрів України // Офіційний вісник України. – 1997. – № 16. – ст. 26. – (Нормативно-правовий документ КМУ. Постанова). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/323-97-%D0%BF>

ВИДИ ЕКСТРЕМІЗМУ

Екстремізм сьогодні одне з найбільш небезпечних явищ соціального життя, яке дестабілізує політичну систему і загрожує життєдіяльності громадян.

Актуальність заявленої теми яскраво проявляється у світлі Стратегії сталого розвитку «Україна - 2020». В умовах «нових загроз» для політичної стабільності сучасного суспільства вивчення феномена екстремізму стає одним з пріоритетних, що дозволяє виробити суспільству шлях до забезпечення своєї безпеки.

Указом Президента України схвалено Стратегію сталого розвитку «Україна - 2020». Метою Стратегії є впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі. Задля цього рух уперед здійснюватиметься, зокрема, за вектором безпеки. Стратегія також передбачає реалізацію реформи у системи національної безпеки та оборони. Головна увага має бути зосереджена на формуванні нових органів управління у сфері забезпечення національної безпеки, зроблен акцент на системі управління, контролю, комунікацій, комп'ютерної підтримці, розвідки та інформаційного забезпечення, а також логістики в усьому секторі безпеки [3].

Екстремізм все більш грізно заявляє про себе, порушуючи найважливіші права людини: на життя, свободу, безпеку. Стаття присвячена аналізу різних видів екстремізму, їх класифікації.

У науці в даний час немає єдиної думки щодо того, що слід розуміти під екстремізмом. Немає єдиного підходу також з питань про види екстремізму. Зазвичай виділяють три основні форми прояви екстремізму: політичний, національний і релігійний.

У наукових джерелах зустрічаються різні методологічні підходи щодо визначення політичного екстремізму. Два з них найбільш поширені. Перший - розглядає політичний екстремізм як сукупність дій політичних партій, організацій, груп громадян, які консолідується з метою змінити існуючий політичний лад, для втілення в життя власної політичної моделі розвитку, розправляючись з опонентами і незгодними за допомогою насильства. Другий - розглядає політичний екстремізм як явище багатofакторного характеру, яке через політичні структури впливає на державу і суспільство, в ім'я виконання своїх політичних вимог, які на законних підставах не можуть бути виконані при існуючому державному ладі.

Національний екстремізм - радикальні, інтолерантні ідеї та дії щодо представників іншої народності, національності, етнічної групи; агресія, в крайніх формах - тероризм відносно людей іншої етнічної групи.

Релігійний екстремізм - це вчинення суспільно небезпечних протиправних діянь з релігійних мотивів, а також феномен суспільного життя, який виражається в крайній формі реалізації радикальної релігійної ідеології, спрямованої на розпалювання нетерпимого ставлення до представників інших конфесій, або виявляється в протидії в рамках однієї конфесії [1, с. 94].

Особливий інтерес представляє такий вид екстремізму, як релігійно-політичний екстремізм, який надзвичайно поширений та є найбільш небезпечним.

Характерними рисами релігійно-політичного екстремізму на думку О.Куракіної є:

1. Релігійно-політичний екстремізм - це діяльність, яка спрямована на насильницьку зміну державного ладу або насильницьке захоплення влади, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, тобто насилля спрямоване на одну з головних сфер функціонування суспільства.

2. Релігійно-політичний екстремізм являє собою такий вид протизаконної політичної діяльності, який мотивується релігійними ідеями, постулатами і гаслами.

3. Домінування силових методів боротьби для досягнення своїх цілей - характерна риса релігійно-політичного екстремізму. За цією ознакою релігійно-політичний екстремізм можна відрізнити від інших видів екстремізму.

4. Релігійно-політичний екстремізм відкидає можливість договірних, компромісних шляхів вирішення соціально-політичних проблем.

5. Прихильники релігійно-політичного екстремізму відрізняються крайньою нетерпимістю по відношенню до всіх, хто не поділяє їхніх політичних поглядів, включаючи одновірців [2, с. 131].

Організація загальнодержавної протидії екстремізму повинна включати в себе концептуальне осмислення цього феномена, його різновидів, перспектив розвитку, всебічну готовність системи безпеки країни до протидії екстремізму та адекватність відповідних дій з урахуванням різновидів проявів екстремізму.

Список використаних джерел.

1. Кокорев В. Г. Поняття та ознаки релігійного екстремізму / Володимир Генадійович Кокорев. // Соціально-економічні явища і процеси. – 2014. – №5. – С. 89–97.
2. Куракіна О. І. Релігійно-політичний екстремізм як найбільш небезпечний вид екстремістської діяльності / О. І. Куракіна. // Вісник Нижегородського Університету ім. М. І. Лобачевського. – 2014. – №2. – С. 130–133.
3. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10>.

НОРМАТИВНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В ОРГАНАХ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Розглядаючи інституційні та організаційні засади реалізації контрольної діяльності в сфері управління (діяльності органів виконавчої влади, окрема), дедалі гостріше постають питання необхідності їх реформувати і привести у відповідність із найкращими світовими стандартами. Вдосконалення механізму контролю, а також доцільне і оптимальне використання його форм і видів впливатимуть на системне вирішення проблем, які виникають в управлінській діяльності, «сприятимуть істотному підвищенню якості управлінських послуг та зміцненню потенціалу державної служби, і, врешті решт, підвищать ефективність державного управління в цілому» [5, с. 506. держслужби]. В цьому контексті особлива увага приділяється етиці поведінки державних службовців, яка зумовлена необхідністю реформувати стару управлінську систему, що не відповідає вимогам сьогодення, гальмує економічний, політичний та соціокультурний розвиток держави. Для якісного оновлення системи органів виконавчої влади, створення відповідних умов для державних службовців, передбачено переглянути адміністративно-правові стандарти, і в цьому контексті дослідники звертають увагу на необхідність приведення вітчизняного законодавства про державну службу до стандартів ЄС, згідно з якими діяльність, статус і принципи державного службовця мають бути законодавчо визначеними на засадах публічного права. [2, с. 154-155]. Н. Требенець в публічному виступі з питань професійної етики зазначає, що останнім часом спостерігається проблема загального відставання етики публічного службовця від міжнародних стандартів, в той час, коли саме додержання етичних норм при здійсненні службової діяльності є запорукою вчинення обґрунтованих та неупереджених дій для прийняття справедливих та об'єктивних рішень, а врегулювання професійної етики публічної служби є одним із дієвих заходів протидії корупції на публічній службі та формування професійного апарату службовців [6]. Досвід зарубіжних країн (Канади, Польщі, Великобританії тощо) свідчить, що здійснення реформ в галузі управління, в сфері державної служби, завжди супроводжувалось запровадженням етичних стандартів і норм на макро- і мікро рівнях, оскільки відповідальне ставлення до виконання поставлених завдань, слугування суспільним інтересам та інтересам громадян, як основних споживачів таких послуг є основною місією кожного державного службовця. Сучасне бачення проблем додержання етичної поведінки державними службовцями пов'язано з ідеями її стандартизації (унормування) в межах професійної діяльності. Одним із прикладів стандартизувати правила етичної поведінки є прийняття етичних кодексів. Етичні кодекси можна умовно поділити на такі типи: ті, в яких досить деталізовано і ретельно викладаються норми і правила, зафіксовані заборони і дозволи, механізми контролю і примусу, та кодекси, в яких досить стисло визначаються норми і стандарти, або основні принципи етичної поведінки, яку очікують від службовців. Основна мета етичних кодексів полягає в тому, щоб окреслити високі стандарти поведінки управлінців, тоді як їх дотримання сприятиме встановленню довіри з боку громадян, а також задля допомоги в процесі здійснення поставлених управлінських завдань. Одним з базових документів, що регулює питання етичної поведінки державних службовців в Україні є Загальні правила поведінки державних службовців (далі – Загальні правила поведінки), затверджені Наказом Головного управління державної служби України від 04.08.2010 року №214 [1]. Цей документ визначає загальні вимоги до етики працівників органів державної влади, окреслює основні принципи, на яких ґрунтується державна служба, а також зазначає загальні обов'язки державних службовців в ході реалізації їх професійної діяльності. Разом з тим, Загальні правила поведінки не поширюються на всіх службовців, а окремі положення визначені досить узагальнено. Отже, постає потреба в документі, який би на рівні закону встановлював правила етичної поведінки обов'язкові для інших службовців. Так, у 2012 році був прийнятий Закон України «Про правила етичної поведінки», який охоплював усі категорії службовців - уповноважених на виконання функцій держави і місцевого самоврядування, але проблемним питань не стало менше. У квітні 2015 року дію цього Закону було призупинено, а положення, що стосуються питань регулювання етики поведінки знайшли місце в Законі України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 року № 1700-VII (Розділ VI, Правила етичної поведінки, ст.37-44) [4]. Окрім цього, в чинному Законі України «Про державну службу» від 06.12.1993 року № 3723 XII, (редакція від 26.04.2015 року), в ст.5 окреслено обов'язки державного службовця щодо додержання етики поведінки [3], але дія цього закону поширюється на державних службовців органів виконавчої влади загальної компетенції.

Разом з тим, закони і нормативно-правові акти не вирішують самі по собі проблеми етичного характеру, а задекларовані норми не гарантують їх стовідсоткового виконання – постає потреба у заходах і механізмах, які дозволять перевести законодавчо визначене у практичну площину. Для цього, положення і настанови мають бути чіткими і зрозумілими, державні службовці повинні знати свої права і обов'язки вразі стикання з порушеннями етичного характеру. Також, державні службовці повинні демонструвати високі стандарти етичної поведінки, дбати про імідж установи, яку вони представляють, тим самим сприяти встановленню довіри з боку громадськості, створювати відповідний етичний клімат всередині установи і в процесі спілкування з громадянами.

Список використаних джерел.

1. Головне управління державної служби України. Наказ від 04.08.2010 за N 214. Про затвердження Загальних правил поведінки державного службовця (Із змінами, внесеними згідно з наказами Головного управління державної служби N 300 (z1261-10) від 29.11.2010, N 176 (z0973-11) від 19.07.2011}. [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1089-10> – Назва з екрану.
2. Жданова І. Нормативно-правові засади організації державної служби в країнах Європи: досвід для України / І. Жданова // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. ОРІДУ / [голов. ред. М. М. Іжа]. – О., 2010. - Вип. 1(41). – С. 153-156.
3. Про державну службу: Закон України від 16.12.1993 № 4050-VI // Відомості Верховної Ради України 28.12.1993. - № 52, стаття 490.
4. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 року № 1700-VII // Урядовий кур'єр 05.11.2014. - № 205.

5. Стельмашук Л. Напрямки реформування нормативно-правової бази в контексті контролю у системі державної служби. Л. Стельмашук // Збірник наукових праць «Ефективність державного управління». – 2009 – вип.18/19. - с. 504-509.

6. Требенець Н. Публічний виступ: «Професійна етика публічного службовця та запобігання конфлікту інтересів». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kds.org.ua/presentation/trebenets-ni-publichniij-vistup-profesijna-etika-publichnogo-sluzhbovtstva-ta-zapobigannyj> - Назва з екрану.

ПОПОВА КАТЕРИНА ГЕННАДІІВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСНОВНІ ЗМІНИ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Важливими кроками на шляху до децентралізації є прийнята «Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» та підписаний Президентом Закон «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [1,2]. Цей Закон визначає конкретний механізм добровільного об'єднання територіальних громад, якого раніше не існувало. Створення потужних, самостійних та самодостатніх територіальних громад є важливою частиною процесу децентралізації. Відтепер, щоб об'єднатися у громаду, громадяни мають внести відповідну пропозицію на розгляд міського або селищного голови.

Децентралізація не має нічого спільного з федералізацією. Адже Україна була, є і буде унітарною державою. Більше 85 % населення твердо стоять на позиції унітарної держави [3]. Низки питань децентралізація не торкнеться жодним чином. Це стосується, зокрема, оборони, національної безпеки, зовнішньої політики, боротьби з корупцією, дотримання прав і свобод громадян та, безумовно, територіальної цілісності України.

Децентралізація базується на принципі субсидіарності – одному з основоположних принципів Європейського Союзу, згідно з яким спільнота вдається до будь-яких заходів лише в тому разі, якщо вони ефективніші за відповідні заходи на нижчих рівнях. Процес добровільного об'єднання громад дозволяє у більш повній мірі реалізувати принцип субсидіарності (п.7 ст.7 Закону), який за старої системи вертикальних ієрархічних владних відносин фактично не діяв [2]. Адже сама ідея добровільного об'єднання громад направлена на максимально можливе наближення надання гарантованих послуг до їх безпосереднього споживача.

Бюджетний кодекс вимагає (дослівно) забезпечити на цій основі розподіл видатків між державним бюджетом та місцевими бюджетами, а також між місцевими бюджетами [4]. Сьогодні точиться чимало дискусій, багато сільських рад апелюють до того, що в них забрали податок на доходи фізичних осіб (25 %) і передали на більш вищі рівні бюджету. Однак, коли вони об'єднуються, такі територіальні об'єднання зможуть отримувати податок на доходи фізичних осіб на рівні 60 %. Як це зараз розписано у Бюджетному кодексі для районних бюджетів [3].

Отже, є фінансова мотивація і логіка для об'єднань, і це є базисом добровільності. Держава не примушує об'єднуватись – вона відкриває можливості для того щоб громади могли більше отримувати доходів і відповідно на свій розсуд більше розпоряджатися видатками по місцевим бюджетам.

По-перше, адміністративно-територіальний устрій має бути трирівневим: область, район і рівень громад, тобто село, селище, місто. В Україні є 28 тис. сіл, але в той же час тільки 10270, приблизно, селищних рад. Таким чином, 10 тисяч сільських рад представляють 28 тисяч сіл. Фактично, 18 тисяч органів сіл абсолютно не мають представництва. По-друге, логіка державна така, що за кожним рівнем адміністративно-територіального устрою має бути закріплено ті чи інші повноваження. Місто має відповідати за освіту, медицину і так далі. Відповідним чином певний рівень адміністративно-територіального устрою: місто, село, район – має виконувати ті чи інші повноваження. І що ми маємо зараз? Зокрема в цих 10 тисяч сіл і сільських рад? Їх бюджет фактично дотаційний на 90 %. І тих ресурсів, що вони мають, вистачає виключно на те, щоб утримувати адміністративний апарат, і то не завжди [4].

Таким чином, виходячи з цих двох проблем, необхідно змінювати адміністративно-територіальний устрій. Як це можна зробити? Є два шляхи: один шлях, яким ішли Словаччина, Польща, Латвія, Данія. Вони ухвалили закон про зміну адміністративно-територіального устрою на рівні держави. Уряд його виконав і своїм рішенням змінив адміністративно-територіальний устрій. Питання адміністративно-територіального устрою – питання державне, не самоврядне. Але в Україні, у парламенту й уряду немає політичної волі ухвалити окремий закон про адміністративно-територіальний устрій. Тому ми пішли іншим шляхом, шляхом, яким ішла, скажімо, Латвія в 1999 р., Данія в 1970-х роках. Вони ухвалили закон про добровільне об'єднання територіальних громад. У Данії був такий закон ухвалений в 1970 р. Серед більше двох тисяч муніципалітетів, що існували в Данії, об'єднались більше тисячі. У Латвії такий закон був ухвалений в 1999 році. До 2000-го року на добровільній основі об'єдналися більш ніж половина територіальних громад. Ті, хто не об'єднувався протягом 6–7 років, уряд ухвалював окреме рішення про зміну адміністративно-територіального устрою [4].

Дійсно, в законі «Про добровільне об'єднання територіальних громад» не прописано, як громади повинні об'єднуватись, і який це буде період. Єдина умова, закладена в термінах – це термін надання фінансової і державної підтримки об'єднанню територіальних громад, це 7 років.

Сьогодні можна наводити багато аргументів «за» і «проти» децентралізації. Але беззаперечним є одне. Україна не може розвиватися, залишаючись надмірно централізованою країною. По-перше, з одного боку ми маємо бути реалістами і це абсолютно очевидно, що після проведення децентралізації в Україні все буде дуже неоднорідно. В нас будуть громади, в яких владу захоплять корупціонери і популісти. І вони будуть пробувати використовувати свою владу для подальшого збагачення. Але в нас точно будуть громади, в яких до влади прийдуть чесні люди і покажуть позитивний приклад. Тому що на відміну від централізованої системи, де є один уряд, тут ми маємо поліваріантність. І від впливу громадян це реально залежатиме. Десь громадяни зможуть вплинути зразу, десь не зможуть. Але оті точки позитивного впливу прикладу з'являться. Навіть якщо їх буде спочатку, в перший рік і не так багато, але там буде пару десятків, пару сотень на країну – це вже будуть точки позитивного прикладу. Дивлячись на них, всі інші громадяни

отримають впевненість, що зможуть зробити свої громади більш самостійними, економічно спроможними та розвинутими.

Тому сміливо можна константувати позитивні зміни в законодавчому полі в сфері децентралізації влади та місцевого самоврядування, до яких прямує Україна.

Список використаних джерел.

1. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (розпорядження КМУ від 01.04. 2014 № 333- р). – Електронне джерело. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/33301/04>

2. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад від 05.02.2015 № 157-VIII» [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon517.rada.gov.ua/laws/show/157_80502

3. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України» від 10.02.2015 № 176-VIII/. – Електронне джерело – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/176-102>

4. Голинська О.В. Добровільне об'єднання громад: об'єктивні позиції та переваги // «Слава хлібороба» районна газета Комінтернівської районної ради Одеської області // №54 за 15 серпня 2015 р. – С. 1-2.

РОВИНСЬКА КАТЕРИНА ІГОРІВНА

*доцент кафедри права та законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ. упр., доцент*

ПРИНЦИП ПОВСЮДНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В НОВИХ КОНСТИТУЦІЙНИХ ЗМІНАХ

Важливим напрямом утвердження в Україні демократичної політичної системи європейського зразка є розвиток вітчизняного місцевого самоврядування відповідно до базових європейських принципів організації місцевої влади. Одним із таких принципів є повсюдність місцевого самоврядування, яка притаманна політичній практиці чи не всіх країн західного світу, хоча й не міститься в явному вигляді в міжнародних документах.

Зазвичай під повсюдністю розуміють таку територіальну організацію системи державного управління, за якої «кожна частина території країни управляється певним муніципальним урядом» [1].

Забезпечення повсюдності місцевого самоврядування в Україні є й однією з важливих складових децентралізації, побудови ефективної системи територіальної організації влади з фінансово спроможним місцевим самоврядуванням. Вся територія України всуціль розділена між областями, районами, містами обласного значення і там немає білих плям. Коли візьмемо карту району, тієї адміністративно-територіальної одиниці, яка найближча до людей, то більшість землі не належить до відома місцевого самоврядування, фактично нічия, хоча нею і розпоряджаються районні адміністрації. Тому сутністю і серцевиною територіальної реформи, запропонованих змін до Конституції ще є те, що вся земля, до останньої сотки українського чорнозему має бути віддана у юрисдикцію територіальної громади. Отримавши землю, громади отримають матеріальну основу своєї діяльності, буде реальним принцип субсидіарності, тобто земля за межами населених пунктів повинна бути передана місцевим громадам. Такий крок суттєво вдосконалив правові норми, які дозволяють суттєво підвищити доходи місцевого самоврядування від використання земель шляхом забезпечення більшої прозорості і ефективності їх використання як головного багатства країни.

Правило чинної редакції Конституції України, за яким адміністративно-територіальними одиницями низового рівня є «міста, селища і села», призвело до істотного звуження території, на яку поширюються повноваження органів місцевого самоврядування – з неї «випала» територія за межами населених пунктів (майже 9/10 території держави). У багатьох випадках повноваження місцевої ради поширюються на кілька населених пунктів, але при цьому не охоплюють території між цими населеними пунктами. На наше переконання, за такої ситуації органи місцевого самоврядування просто «за визначенням» не в змозі ефективно і комплексно вирішувати питання місцевого значення, як це передбачено статтею 140 Конституції України.

Проект щодо децентралізації влади (прийнятий у першому читанні Верховною Радою України 31.08.2016 р.) передбачає не лише проголошення принципу «повсюдності місцевого самоврядування», тобто його поширення на всю територію держави (нова редакція ст. 132 Конституції України), а й його реальне втілення. Частина 1 пропонуваної редакції статті 133 передбачає, по-перше, що низовою ланкою адміністративно-територіального устрою є «громади», а в частині 3 цієї статті цієї статті пропонується закріпити, що «декілька громад становлять район». Отже, вся територія України буде поділена на громади й охоплена місцевим самоврядуванням.

Утім, як видається, під час втілення принципу повсюдності місцевого самоврядування слід було б повніше врахувати наявні реалії. Йдеться про існування зон відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення (території, що найбільше постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи), в яких постійне перебування населення заборонене і навіть тимчасовий доступ на територію зон суворо контролюється. На цих територіях, отже, не повинно існувати і територіальних громад, які здійснюють місцеве самоврядування. Хоча фактично на відповідній території живуть кілька сотень самоселів (переважно літніх людей), очевидно, що закон не може поширювати загальні правила про місцеве самоврядування (в тому числі його повсюдність) на територію зон. Виправданим і навіть необхідним було б встановлення винятку із принципу повсюдності місцевого самоврядування для цих територій.

Під час напрацювання механізму втілення змін, пов'язаних із запровадженням принципів повсюдності та субсидіарності, не можна оминати увагою і «земельне» питання. Правила про повсюдність та спроможність місцевого самоврядування (ще один новий принцип, який мають привнести зміни до Конституції України) залишаться нереалізованими, якщо місцеве самоврядування не буде мати належної матеріальної основи для свого функціонування. Така матеріальна основа має бути створена завдяки перерозподілу доходів бюджетів різного рівня на користь громад і,

звичайно, завдяки передачі в комунальну власність більшої частини державних земель, які розташовані за межами населених пунктів.

Проте, процес передачі земель державної власності за межами населених пунктів у комунальну власність доцільно здійснювати після закінчення основного етапу добровільного об'єднання територіальних громад, передавати землю у комунальну власність уже об'єднаним громадам □2□.

В то час, як передачі земель державної власності в комунальну власність мають передувати конституційні зміни, якими визначатиметься трирівнева структура адміністративно-територіального устрою України, територіальна основа місцевого самоврядування та первинний суб'єкт місцевого самоврядування.

До початку передачі земель за межами населених пунктів у комунальну власність необхідно здійснити перевірку стану і обсягів земель оборони з погляду їх достатності для реалізації завдань забезпечення національної безпеки в умовах конфлікту з Російською Федерацією.

Змінам власника земель за межами населених пунктів мають передувати зміни до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», які передбачали б повноваження територіальних громад щодо планування території всієї адміністративно-територіальної одиниці, а не лише населених пунктів, як це наразі визначено чинним законодавством.

Необхідно чітко визначити перелік категорій земель державної власності, які не передаються в комунальну власність, включивши до них: землі оборони; землі атомної енергетики; землі космічної системи; землі під державними залізницями; землі під об'єктами державної власності повітряного і трубопровідного транспорту; землі під об'єктами природно-заповідного фонду, історико-культурного та оздоровчого призначення, що мають особливу екологічну, оздоровчу, наукову, естетичну та історико-культурну цінність; землі лісгосподарського призначення; землі водного фонду; земельні ділянки, які використовуються для забезпечення діяльності центральних органів державної влади та державних академій наук; земельні ділянки зон відчуження та безумовного відселення, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи; земельні ділянки, які закріплені за державними професійно-технічними та вищими навчальними закладами. Окремого розгляду потребує питання правового статусу земельних ділянок, що, згідно з чинним законодавством, використовуються Чорноморським флотом Російської Федерації на території України на підставі міжнародних договорів.

Список використаних джерел.

1. Marcou, G., Wollman, H. Europe / Gerard Marcou, Hellmut Wollman // Decentralization and Local Democracy in the World : first global report by United cities and local government. – Barcelona – Spain : United cities and local government, 2011. – P. 129. – Режим доступу: http://www.cities-localgovernments.org/gold/Upload/gold_report/05_europe_en.pdf
2. Янішевський С.О. Місцеве самоврядування за межами населених пунктів: проблема забезпечення повсюдності. Аналітична записка. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1817/>
3. Проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади) 2217а від 01.07.2015. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812

СЕРИХ ВАДИМ ВАСИЛЬОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ФІНАНСОВІ ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Фінанси – економічний інститут суспільства, який пронизує усі соціально-економічні відносини формації. Така загальність, яка зачіпає інтереси всіх учасників суспільного виробництва, зацікавлює їх в тому, щоб цей процес протікав стабільно і сприяв вирішенню, в першу чергу, їхніх проблем. Це створює певні протиріччя між учасниками ринкового господарства, бо кожен намагається досягти власного фінансового благополуччя, що, як правило, порушує інтереси інших членів суспільства. Звідси виникає необхідність регулювання фінансового процесу в межах суспільства. Визначення місця органів місцевого самоврядування в умовах реформування фінансового законодавства – одне із важливіших завдань, що викликає дослідницький інтерес. Такий інтерес і: цілком зрозумілим, тому що саме фінансово «сильна» територіальна громада дозволяє зняти з держави тягар і напругу щоденних турбот про регіони і дати їй можливість зосередитися на головних ключових проблемах усього суспільства. Адже «фінансове оздоровлення» держави в цілому, у всіх сферах громадського життя починається з оздоровлення на місцевому рівні; саме територіальна громада взмозі створити якісно нову економічну і фінансову основу всієї держави в цілому.

Залежно від рівня представницького органу місцевого самоврядування, який безпосередньо реалізує фінансові повноваження територіальної громади. їх можна розділити на повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад і повноваження обласних і районних рад. Такий поділ є важливим, тому що на первинному рівні фінансові інтереси територіальної громади легше й вірніше представляти саме виконавчим органам сільських, селищних і міських рад. А районні й обласні ради представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст, тобто реалізують їх на рівні району або області.

До фінансової компетенції сільських, селищних, міських рад належать такі повноваження: складання проекту місцевого бюджету і надання його на затвердження відповідної ради, забезпечення виконання бюджету; щоквартальне надання раді письмових звітів про хід і результати виконання бюджету; підготовка й надання відповідно до районних, обласних рад необхідних фінансових показників і пропозицій зі складання проектів районних і обласних бюджетів: здійснення у встановленому порядку фінансування витрат із місцевого бюджету; об'єднання на договірних засадах коштів відповідного місцевого бюджету та інших місцевих бюджетів для виконання спільних проектів або фінансування питань, які стосуються спільних інтересів територіальних громад; затвердження місцевого бюджету й внесення до нього

змін: затвердження звіту про виконання відповідного бюджету; введення місцевих податків і зборів; прийняття рішень про випуск місцевих позик; прийняття рішень про надання пільг за місцевими податками і зборами та ін.

До фінансової компетенції районних і обласних рад належать такі повноваження: затвердження районних, обласних бюджетів, внесення змін до них, затвердження звітів про їх виконання; розподіл переданих із державного бюджету коштів у вигляді дотацій і субвенцій відповідно між районними бюджетами, місцевими бюджетами міст обласного значення, бюджетами сіл, селищ, міст та ін.

Як показує практика, здійснення таких обов'язків та прав органами місцевого самоврядування не вирішує центральної проблеми територіальних громад у фінансових правовідносинах – постійного браку фінансових ресурсів для забезпечення реалізації її інтересів. Така ситуація склалася унаслідок певних причин, головною з яких є недоліки діючого фінансового законодавства у цій сфері.

Відповідно до ч. 3 ст. 143 Конституції України органам місцевого самоврядування можуть передаватися законом окремі повноваження органів виконавчої влади. Держава фінансує здійснення цих повноважень у повному обсязі за рахунок коштів Державного бюджету України або шляхом віднесення до місцевого бюджету у встановленому законом порядку окремих загальнодержавних податків, передає органам місцевого самоврядування відповідні об'єкти державної власності. На перший погляд, у цій ситуації не повинно виникати проблем, тому що на конституційному рівні встановлено шляхи їх вирішення. Конституція України вже визначила два способи фінансування делегованих державою органам місцевого самоврядування повноважень: за рахунок коштів Державного бюджету України або за рахунок передачі місцевому органу самоврядування доходів від загальнодержавних податків та об'єктів загальнодержавної власності. Але у межах чинного закону про Державний бюджет України протягом останніх років (майже кожен рік) таке положення Конституції порушується і тому насправді складається ситуація, коли органи місцевого самоврядування недоотримують необхідного обсягу фінансових ресурсів із Державного бюджету для виконання делегованих повноважень. У зв'язку з цим має місце значне недофінансування чи взагалі нефінансування частини делегованих повноважень. До таких повноважень належать: забезпечення надання державних субсидій сім'ям, які мають дітей, організація охорони, реставрації і використання пам'ятників архітектури й містобудування, природних ландшафтів, вирішення у встановленому порядку питань соціального захисту населення, охорони й опіки, дошкільна та загальна середня освіта, загальна медична допомога, розвиток фізичної культури і спорту, підтримка будівництва (реконструкції) житла для окремих категорій громадян тощо.

У такій ситуації необхідно переглядати та вносити суттєві зміни до чинного фінансового законодавства та приводити його у відповідність із Конституцією України, де встановлено основні фінансові принципи та положення. Наділення органів місцевого самоврядування дійсно чіткими та зрозумілими фінансовими повноваженнями дозволить хоч у деякій частині вирішити головну проблему постійного браку коштів місцевих бюджетів.

СОРОКА СВІТЛАНА ВІКТОРІВНА

*професор кафедри місцевого самоврядування, регіонального розвитку та політичної аналітики
Інституту державного управління Чорноморського державного університету
імені Петра Могили (м. Миколаїв), д. держ.упр., доцент*

ІНСТИТУТ ДЕЛЕГОВАНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКІЙ ПРАКТИЦІ КРАЇН ЄС

У більшості сучасних держав законодавча влада зосереджується в руках представницьких органів державної влади, наділених повноваженнями ухвалювати обов'язкові для усіх закони і контролювати їх виконання, виконавча влада – у руках президентів та урядів, покликаних організовувати виконання законів і здійснювати управлінську діяльність. Однак практика засвідчує, що в разі непередбачуваних обставин, коли потрібно термінове прийняття законів, може відбуватися процес перерозподілу законодавчих повноважень, а саме – видання за уповноваженням парламенту нормативних актів органами виконавчої влади, що фактично мають силу закону. Цей інститут отримав назву делегованої законотворчості і його застосування викликає значне зацікавлення як науковців, так і практиків у сфері державного управління.

Делегована законотворчість (англ. *delegated law*) – видані урядом за уповноваженням парламенту нормативні акти, що фактично мають силу закону, у порядку передачі (делегування) парламентом уряду деяких законодавчих повноважень. Таке делегування є за своєю суттю передачею права на ухвалення законів державному органу (зокрема, уряду), який відповідно до власної компетенції таких прав не має [1, с. 131]. Розглянемо процедуру делегованої законотворчості, необхідною умовою якої є видання парламентом спеціального уповноважуючого закону. Серед вимог, що висуваються до змісту і процедури ухвалення законів про делегування законодавчих повноважень автор визначає такі:

1. Нормативний акт про передачу законодавчих повноважень уряду повинен прийматися відповідно до правил законодавчого процесу, встановлених для такого різновиду нормативних актів. У країнах, де для прийняття звичайного закону передбачається скорочена процедура, для прийняття акту про делегування вона заборонена.

2. Передача повноважень здійснюється тільки парламентом з обов'язковою вказівкою на державний орган, якому делегуються законодавчі повноваження, тобто на уряд у нашому випадку.

3. Повноваження повинні надаватися у відповідній сфері, із точним визначенням змісту і меж повноважень, що делегуються. Узагальнюючи винятки зі сфери регламентації делегованих законодавчих актів, їх можна згрупувати по таких блоках:

- а) питання, що стосуються зміни та доповнення конституції;
- б) обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина;
- в) питання виборчої системи;
- г) організація, компетенція і порядок діяльності найвищих державних органів.

4. Точне визначення часових рамок дії повноважень, що делегуються. Делегування законодавчих повноважень на невизначений термін не допускається. Парламент у час здійснення урядом делегованих повноважень, як правило, позбавляється права приймати закони в тій сфері, у якій він надав їх.

5. Відносно актів делегованого законодавства в ряді конституцій закріплюється пряма заборона на повторну передачу законотворчих повноважень суб'єктові третього рівня (так зване субделегування або трансделегування).

Важливим є аналіз ефективності інституту делегованого законодавства в європейських країнах. У Франції за період 1960-1990 років було ухвалено 25 законів, що делегували повноваження урядові, на підставі яких видано 158 ордонансів. Кількість їх зросла у 1990-2006 роках – відповідно 53 закони і 293 ордонанси. Збільшення кількості прийнятих ордонансів було спричинене реформою децентралізації та новим конституційним статусом заморських територій. Завдяки делегованому законодавству вдалося швидко впровадити нову кодифікацію законів, спростити занадто ускладнену правову систему та імплементувати директиви Європейського Співтовариства у правову систему держави. Лише за 2001 рік за посередництвом цих актів було імплементовано 46 директив, а у 2004 – 23 директиви [2]. Однак найбільше число актів відносно звичайного законодавства приймається у порядку делегування у Великій Британії. Там пропорція між «нормальними» і делегованими законами приблизно 1:30.

Кількісно-якісний аналіз свідчить про ефективність застосування інституту делегованого законодавства в країнах Європейського Союзу, який дозволяє вирішувати низку проблем, що стоять перед органами державної влади. Водночас, слід сказати, що застосування інституту делегованого законодавства створює перманентну загрозу порушення принципу розподілу влади і передачі законодавчих функцій урядові. Серед переваг слід виділити такі:

1. Уряд, маючи нечисленний склад і відносно просту процедуру ухвалення рішення (на відміну від парламенту), може оперативніше реагувати на проблеми і потреби суспільства, швидко вносити зміни при появі нових обставин (так звана випереджаюча законотворчість).

2. Краще юридичне опрацювання документів, які приймаються урядами. Технічні питання вирішуються експертами у відповідній сфері, які мають високий рівень професіоналізму і знання умов на місцях.

3. Можливість парламенту зосередити увагу на основних принципах законодавства, а не займатися їх деталізацією, яка доручається урядові.

4. Передача повноважень на видання актів, що мають силу закону, виконавчим органам здійснюється без переходу та зі збереженням за парламентом функції законодавчого органу.

Список використаних джерел.

1. Дзыбова С.Г. Институт делегированного законотворчества / С.Г. Дзыбова // Вестник Адыгейского государственного университета. – 2006. – № 2. – С. 131-134.

2. Monnier S. La répartition des compétences et la hiérarchie des normes nationales à l'épreuve de l'application du droit communautaire [Електронний ресурс] / S. Monnier. – Revue française de droit constitutionnel. – 2006. – № 4. – Режим доступу: www.cairn.info/load_pdf.php?ID...068.

ТАТАКІ ДМИТРО ДМИТРОВИЧ

*старший викладач кафедри правознавства
Одеського національного політехнічного університету*

ТАТАКІ ОЛЕНА ОЛЕГІВНА

*старший викладач кафедри документознавства
та інформаційної діяльності Одеського національного політехнічного університету*

ОСОБЛИВОСТІ ЕЛЕКТРОННОЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ІННОВАЦІЙНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПОЛІТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Однією з головних освітянських перспектив України є прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток особистості інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними. Це надасть можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, водночас сприяючи суспільному розвитку та підвищуючи якість життя.

Проте у сфері освіти й навчання ще й досі переважають застарілі методи навчання і менеджменту освіти, паперові носії інформації й звітності. Для забезпечення мобільності навчання у вищому навчальному закладі, можливості самостійно організувати навчальний процес з боку студентства, вчасності й ефективності контролю за якістю навчання з боку адміністрації вбачається можливим й навіть необхідним модернізувати навчальний процес з урахуванням вимог інформаційного суспільства.

Проблемам використання інформаційно-комунікаційних технологій на рівні навчального закладу присвячені роботи таких відомих вчених, як В. Ю. Биков [1], Ю. О. Жук [2], І. Ф. Прокопенко [4], О. В. Співаковський [5] та ін. У своїх працях дослідники підкреслюють високий потенціал науково-освітньої мережі у наданні можливості українській науково-освітній спільноті вирішувати найважливіші питання розвитку інформаційних технологій та досліджень, створення середовища високошвидкісного обміну інформацією, організації доступу до світових електронних бібліотек, баз даних, наукових та освітніх порталів, дистанційних та тренажерних серверів, реалізації програм дистанційної освіти.

Стрімкий розвиток мережевих інформаційних технологій, крім помітного зниження тимчасових і просторових бар'єрів в розповсюдженні інформації, відкрив нові перспективи у сфері освіти.

Можна з упевненістю стверджувати, що в сучасному світі має місце тенденція злиття освітніх та інформаційних технологій і формування на цій основі принципово нових інтегрованих технологій навчання, заснованих, зокрема, на Інтернет-технологіях.

Навчання при цьому стає інтерактивним, зростає значення самостійної роботи учнів, значно посилюється інтенсивність навчального процесу і т. д.

В умовах інформаційного суспільства здійснюється процес трансформації університетів у *Smart-університети* («розумні» університети), які перетворюються із замкнутої професійної системи на відкриту, що не лише змінює форми своєї діяльності, а й відкривається для інших зовнішніх середовищ, створюючи додаткові стимули для свого розвитку. Концептуальною основою діяльності Smart-університету є наявність великої кількості джерел навчальної інформації, максимального різноманіття мультимедійних ресурсів, які здатні вибудовуватися і налаштовуватися індивідуально під кожного студента, його потреби і рівень.

Одним із найважливіших завдань ВНЗ за сучасних умов є забезпечити гідну якість електронного контенту, гармонійно інтегруючи його з *інформаційно-освітнім середовищем навчального закладу* і навчити студентів вільно орієнтуватися в такому середовищі.

Відповідно до «Положення про електронні освітні ресурси» [3] використання у *комп'ютерно-орієнтованому навчальному середовищі* ВНЗ таких електронних освітніх ресурсів як електронна бібліотека, електронні методичні матеріали, електронний довідник, електронні дидактичні демонстраційні матеріали, дистанційні курси тощо *дозволять* модернізувати освіту, сприятимуть змістовому наповненню освітнього простору.

Одеський національний політехнічний університет (ОНПУ) – найстаріший вищий технічний навчальний заклад на півдні України. За роки існування одеської політехніки зробили значний внесок у розвиток української та світової науки і техніки, у підготовку фахівців для народного господарства. Випускники університету плідно працюють у всіх регіонах України та у понад дев'яносто зарубіжних державах.

Зазначимо особливості електронних освітніх ресурсів ОНПУ.

Інтернет-сайт Університету (рис. 1) є одним з офіційних джерел доступу до інформації, створений для висвітлення діяльності Університету, його структурних підрозділів, взаємообміну відомостями з іншими навчальними і науковими закладами, органами державної влади України й органами місцевого самоврядування з питань, пов'язаних із діяльністю Університету, інформаційної взаємодії з іншими організаціями, громадськістю. Користувачі сайту отримують доступ до довідкової інформації, систем реєстрації, пошуку та допомоги, сервісів новин і повідомлень про події, бібліографічних пошукових систем й електронних бібліотек, унікального електронного навчального контенту.

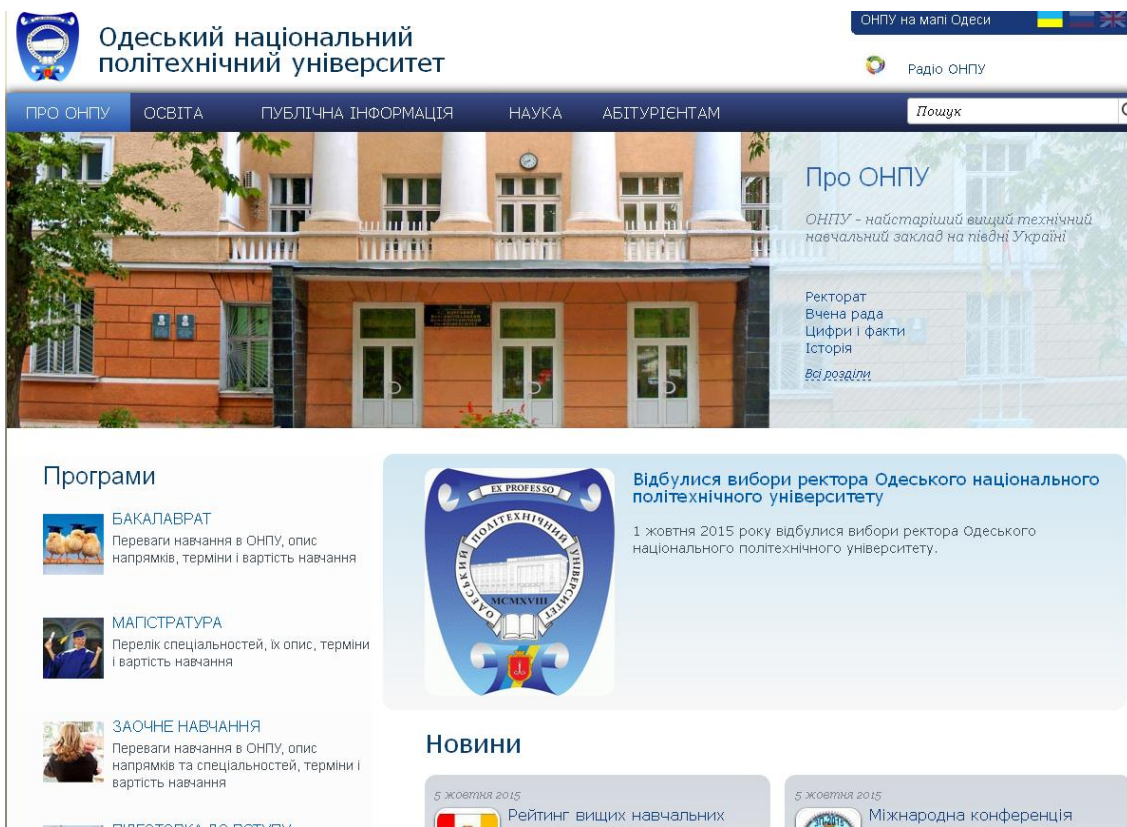

Рис.1. Головна сторінка офіційного сайту ОНПУ (станом на 06.10.2015)

Науково-технічна бібліотека ОНПУ (<http://library.opu.ua/>) – це ресурс із загальним фондом понад 1,3 млн. книг, брошур, журналів, ГОСТів, ДСТУ та інших документів. З них 656 тис. підручників і 638 тис. наукових видань. Фонд бібліотеки формується відповідно до завдань, що стоять перед університетом з організації навчального процесу, науково-дослідної роботи, культурно-виховної, навчально-методичної роботи.

Електронний каталог НТБ ОНПУ містить 345.4 тис. записів, надходження з 1874р. Пошук в електронному каталозі доступний кожному відвідувачу сайту НТБ.

Віддалене замовлення літератури доступне тільки зареєстрованому читачеві.

З сайту НТБ ОНПУ через посилання є вихід на Інтернет-портал мережі УРАН. Через Інтернет-портал мережі УРАН надається доступ організаціям освіти і науки України до електронних журналів, книг та баз даних інформаційних

агентств (видавництв) (<http://library.opu.ua/digital/portalaranium>). Доступ забезпечується для співробітників ОНПУ, так як Університет є абонентом мережі УРАН (<http://www.uran.net.ua/~ukr/frames.htm>), головним призначенням якої є забезпечення установ, організацій та фізичних осіб в сферах освіти, науки та культури України інформаційними послугами на основі Інтернет-технологій для реалізації професійних потреб та розвитку зазначених галузей. Такі послуги передбачають, зокрема, оперативний доступ до інформації, обмін нею, її розповсюдження, накопичення та обробку для проведення наукових досліджень, дистанційного навчання, використання методів телематики, функціонування електронних бібліотек, віртуальних лабораторій, проведення телеконференцій, реалізації дистанційних методів моніторингу, тощо.

Крім того Одеський національний політехнічний університет є базовою організацією регіонального вузла мережі УРАН, що зумовлює його специфічні функції:

- підтримка постійних контактів з місцевими органами державної влади та науково-освітніми установами,
- сприяння експлуатації мережі УРАН в регіоні,
- активна участь в розробці проектів її розвитку,
- залучення коштів для реалізації цих проектів за рахунок державного та місцевого (обласного) бюджетів, міжнародних грантів, благодійних внесків (у тому числі у вигляді гуманітарної та технічної допомоги), дотацій або субсидій з державних та недержавних цільових фондів і організацій тощо.

Для забезпечення реалізації функцій базової організації в ОНПУ створено *відділ технічних засобів навчання та комп'ютерних технологій (ТЗНКТ)* (<http://ctc.opu.ua/>). Діяльність якого спрямована на:

- побудову та розвиток єдиного інформаційного простору Університету;
- представництво ОНПУ у глобальній мережі Internet та національних мережах України;
- просування комп'ютерних розробок ОНПУ на внутрішньому та зовнішньому ринках;
- впровадження новітніх комп'ютерних технологій до навчального та науково-дослідного процесів в ОНПУ;
- забезпечення моніторингом відомих міжнародних і вітчизняних рейтингів ВНЗ;
- збір та аналіз результатів діяльності університету на різних рівнях деталізації;
- науково-дослідну роботу, пов'язану з вказаними напрямками;
- сприяння підготовці кваліфікованих фахівців із студентів відповідних спеціальностей ОНПУ.

Структура ТЗНКТ обумовлюється його завданнями й містить наступні підрозділи, які орієнтовано на реалізацію вищевказаних напрямків діяльності:

- лабораторія інформаційних технологій та баз даних (<http://ctc.opu.ua/litdb>);
- лабораторія дистанційного навчання (<http://ctc.opu.ua/ldl>);
- лабораторія мережевих технологій (<http://ctc.opu.ua/lnt>);
- лабораторія інформаційних систем;
- лабораторія Веб-ресурсів (<http://ctc.opu.ua/lwr>);
- лабораторія R-НАВИГАТОР (<http://ctc.opu.ua/lrn>).

Структурним підрозділом ОНПУ є Інститут дистанційної та заочної освіти (ІДЗО). Навчальний процес у ньому забезпечується професорсько-викладацьким складом усіх інститутів та факультетів ОНПУ, причому для роботи з заочниками залучаються найбільш досвідчені викладачі. В інституті створені всі необхідні умови для якісного ведення навчального процесу. У навчальному процесі використовуються комп'ютерні класи та лабораторії ОНПУ, які оснащені сучасним технічним обладнанням. На заочному абонементі науково-технічної бібліотеки є достатня кількість навчальної та навчально-методичної літератури, забезпечений вільний доступ для користування каталогами і читальними залами, а також через Інтернет - до бази дистанційного навчання.

Дистанційне навчання знаходиться на стадії розробки. Про свідчить інформація, розміщена на вкладці «Дистанційне навчання» розділу «Освіта» офіційного сайту Одеського національного політехнічного університету. На цій же веб-сторінці міститься посилання *Електронні курси ОНПУ*, яке надає доступ до головної сторінки *E-Learning ONPU* (<http://dl.opu.ua/>).

З головної сторінки є можливість перейти на вкладку «Курси» й переглянути наявні електронні курси, які розподілені за розділами, серед яких є «Загально університетські курси», «Вільні курси», «Інститут комп'ютерних систем», «Інститут економіки бізнесу та інформаційних технологій», «Гуманітарний факультет», «Курси підготовки до зовнішнього тестування», «Науково-навчальний центр NetCracker-ОНПУ» та ін.

Варто відмітити, що дистанційне навчання в ОНПУ знаходиться на стадії розробки. Дистанційні курси представлено не з усіх інститутів та факультетів, причому кількість дисциплін дуже обмежена.

Розвиток проекту «Дистанційне навчання в ОНПУ» проходить у двох напрямках:

перший – власне розробка і впровадження в учбовий процес курсів в системі ДН. Цей основний напрям, оскільки робота з системою відбувається через мережу Інтернет;

другий – мультимедійні підручники є доповненням ДН. Це окремий, абсолютно самостійний, комплект програмного забезпечення з теоретичним матеріалом по курсу, тестуванням, тренажерами. Отримуючи в користування такий диск, слухач може самостійно пройти навчання по курсу. Якщо диск зв'язати з системою ДН, то тоді слухач може отримати професійну консультацію викладача курсу.

Обидва варіанти мають право на впровадження, оскільки переслідують одну мету – допомогти слухачеві самостійно і в потрібному темпі пройти навчання на обраному курсі, проте мають як свої переваги, так і недоліки.

Для розробки *мультимедійних підручників* потрібне спеціалізоване програмне забезпечення для обробки графіки, текстів, відео матеріалу, створення розділу тестування, тренажерів. Розробка і створення такого комплексу вимагає великих витрат як за часом і фінансам, так і по залученню до такої роботи великої кількості фахівців - сценарії, дизайн, обробка графіки, аудіо і відео ряду, створення тренажерів, програмування. З одного боку – витрати по виготовленню, з іншого – зручність використання й наочність.

Лабораторією дистанційного навчання підтримується ресурс dl.opu.ua, який використовується для підтримки очних студентів ОНПУ. Ресурс виконує ще одне завдання - до нього звикають слухачі і вчать працювати з ДО викладачі. На даний момент в системі реально задекларовані 77 курсів та створено 22 мультимедійні курси на дискових носіях, що були передані на кафедри й успішно застосовуються.

Наразі, студенти зараховуються на електронні навчальні курси (ЕНК), розроблені викладачами Університету, які використовуються як додаткові ресурси для вивчення навчальної дисципліни.

ЕНК – комплект навчально-методичних матеріалів й освітніх послуг, створених для організації індивідуального і групового навчання з використанням ІКТ та технологій дистанційного навчання під керівництвом викладача, що реалізуються засобами і сервісами Веб 2.0. Навчальний матеріал ЕНК подається у структурованому електронному вигляді і зберігається на спеціальному навчальному порталі побудованому на платформі Moodle (модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище).

Одним із найпотужніших інструментів спілкування в мережі Інтернет є соціальні мережі. ВКонтакте, Facebook та інші мережі дозволяють максимально просто спілкуватися користувачам, знайомитися, обмінюватися фото, дізнаватися новини з життя друзів і отримувати популярний і навчальний контент.

На сторінки Університету в Facebook, ВКонтакте і Twitter можна перейти з головного сайту, скориставшись відповідними банерами.

Отже, підсумовуючи можемо стверджувати, що Одеський національний політехнічний університет стоїть на шляху до перетворення у Smart-університет.

Необхідною складовою Smart-університету є його інформаційно-освітнє середовище, у якому взаємопов'язані як сучасний електронний контент, так і технології взаємодії студентів між собою та студентів і викладачів.

Використання інформаційно-освітнього середовища Університету створює необхідні умови для формування успішної інтелектуально і творчо розвиненої особистості, яка володіє високою інформаційною культурою, спроможною жити в інформаційному суспільстві.

Список використаних джерел.

1. Биков В. Ю. ІКТ-аутсорсінг і нові функції ІКТ-підрозділів навчальних закладів і наукових установ [Електронний ресурс] / В. Ю. Биков // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2012. – Т. 30. – № 4. – Режим доступу до журналу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/717/529#.UaSvkEB7lsc>.

2. Жук Ю. О. Системні особливості освітнього середовища як об'єкта інформатизації / Ю. О. Жук // Післядипломна освіта в Україні. – 2002. – № 2. – С. 35-38.

3. Положення про електронні освітні ресурси : Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 01.10.2012 р. № 1060 ; за станом на 28 травня 2013 р. [Електронний ресурс] / Нормативно-правова база // Міністерство освіти і науки України : офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <https://docs.google.com/viewer?url=http://mon.gov.ua/files/normative/2012-11-01/1406/1060.doc&embedded=false>

4. Прокопенко І. Ф. До питання інформатизації вищих педагогічних навчальних закладів / І. Ф. Прокопенко, В. Ю. Биков, С. А. Раков // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2002. – № 4. – С. 8–13.

5. Співаковський О. В. Управління інформаційними технологіями вищих навчальних закладів / О. В. Співаковський, Я. Б. Федорова, О. О. Глущенко та ін. – Херсон : Айлант, 2007. – 300 с.

ТИХОНЧУК РОМАН ГРИГОРІЙОВИЧ

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СУЧАСНІ ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

Серед зарубіжних вчених фахівцями корпоративного управління є А. Берли та Г. Минза, Дракер П., Кейнс Дж. М., Ламбен Ж., Маршалл А., Ойкен В., Портер М., Самуельсон П., Чемберлен Е., Ансофф І., Бантнер У., Йермах Д., Лазер Р., Лорш Д., Мейер К., Милгром Р., Мейн Б., Сейлер Д., Селліван Д., Тобін Д., Хессель М., Чархем Д., Шлейфер А. та ін.

В радянський період питанням корпоративного управління приділялась недостатня увага. В тім ці питання відображені в працях вчених: Базилевич Л.А., Бурлакова Л.В., Голубков Д.Ю., Горбунов А.Р., Дементьев В.Є., Круглов М.І., Радигін А.Д., Храброва І.А., Чіркова Є. В. та інші.

В сучасній вітчизняній науковій літературі є праці, що заслуговують на увагу. До них слід віднести праці Спасібо-Фатєєва І.В., Редькіна О.С., Конратрьєва В., Кузьменко В., Мазур В., Сірош М. та ін.

Зміст праць зарубіжних та вітчизняних вчених зосереджено на проблемах створення та розвитку корпоративних відносин та адаптації зарубіжного досвіду, технологій управління до сучасних проблем українських товариств.

Відносно сутності корпоративного управління існують різні точки зору, які надавалися різними вченими.

В російській науковій літературі, корпоративне управління визначається як система відносин між власниками, органами управління акціонерного товариства, його менеджерами, а також іншими зацікавленими особами задля забезпечення ефективної діяльності товариства, інтересів власників та інших зацікавлених осіб [2], як «взаємостосунки між власниками, менеджерами і працівниками кредитних організацій, а також їх кредиторами» [4, с. 7] або «комплекс відносин між адміністрацією компанії, її власниками і іншими заінтересованими особами» [5].

Вітчизняні науковці розглядають корпоративне управління як поєднання норм законодавства, нормативних актів та практику господарювання у приватному секторі, що дає можливість залучати фінансові, технічні, матеріальні, організаційні, людські ресурси, ефективно здійснювати господарську діяльність ті підвищувати ринкову вартість акцій, враховуючі інтереси суб'єктів господарського товариства.

Деякі дослідники визначають корпоративне управління як корпорацію, що представляє та обслуговує інтереси інвесторів, взаємовідносин між різними зацікавленими особами в корпорації, як процес, у відповідності з яким встановлюється баланс між економічними та соціальними цілями, між індивідуальними та суспільними інтересами [3, с. 60-64.].

Згідно законодавства сутність корпоративного управління визначається як система відносин між інвесторами-власниками товариства, його менеджерами, а також заінтересованими особами задля забезпечення ефективної діяльності товариства, рівноваги впливу та балансу інтересів учасників корпоративних відносин [1].

Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» визначає корпоративне управління як систему відносин, яка визначає правила та процедури прийняття рішень щодо діяльності господарського товариства та

здійснення контролю, а також розподіл прав і обов'язків між органами товариства та його учасниками стосовно управління товариством.

Виходячи із наукових підходів сутності корпоративного управління його можна розуміти в широкому і вузькому сенсі. У широкому розумінні корпоративне управління це система, яка спрямована на діяльність господарського товариства. Корпоративне управління таким чином слід розглядати як контроль з боку засновників (учасників), що очолюють виконавчий орган господарського товариства, а також слідкувати за результатами діяльності товариства. Належна система контролю з боку корпоративного управління дозволяє вкладникам ефективно контролювати керівництво товариства в використанні їх внесків в фінансово-господарську діяльність, в результативності функціонування капіталу товариства, в добросовісності посадових осіб товариства.

У вузькому розумінні корпоративне управління стосується внутрішньої структури господарського товариства: взаємовідносини між менеджерським складом, адміністрацією, інсайдерами та аутсайдерами. Тому корпоративне управління – це «система вибраних та призначених органів, які здійснюють управління діяльністю відкритих акціонерних товариств, що відображає баланс інтересів власників і спрямована на забезпечення максимально можливого прибутку від усіх видів діяльності відкритого акціонерного товариства у рамках норм чинного законодавства» [6, с.11].

Система корпоративного управління виступає організаційно-правовою формою, де накопичення капіталу поєднується зі складною системою взаємовідносин інвестуючи осіб. Це означає, що ця складна система поєднує в собі форми контролю і мотивації із сторони власників, організаційну структуру товариства, яка спрямована на ефективну фінансово-господарську діяльність товариства через баланс функцій володіння, використання, розпорядження та управління товариством.

Виходячи із цього в корпоративному управлінні можна виділити характерні риси, що становлять його особливість у інвесторів:

- юридична самостійність корпоративного товариства;
- локальна ієрархічна система управління;
- спрямованість на одержання прибутку;
- обмежена юридична майнова відповідальність вкладників товариства;
- здійснення майнових прав у відношенні своєї частки в капіталі товариства.

Об'єднання капіталів окремими учасниками дає змогу створити суттєвий капітал, який в умовах ринкової економіки може вирішувати цілі і завдання фінансово-господарської діяльності та забезпечує конкурентоспроможність на ринку. Тому форма корпоративного утворення іманентна для розвинутого ринку. Втім це визиває в зміні класичної форми власності, що вибивається на сутності корпоративного утворення. Зміни у власності, що пов'язані із зміною змісту управління веде до ряду проблем корпоративного управління, серед яких:

- збалансованість функцій права власності та управління діяльністю товариства;
- інертність учасників щодо участі в управлінні товариством;
- тяжіння виконавчого органу до фактичного володіння майном товариства;
- забезпечення інтересів дрібних учасників;
- суперечності між різними групами учасників;
- суперечності між виконавчими та контролюючими органами управління господарських товариств.

Існуюча проблема в корпоративному управлінні – це розходження інтересів суб'єктів і посадових осіб (менеджерів) корпоративного утворення. Якщо другі зацікавлені у формі та розмірі матеріальної винагороди, то учасники в отриманні зиску на вкладений капітал. Менеджери отримують винагороду у формі заробітної плати, яка може відповідати їх внеску в діяльність товариства, власники - частку прибутку, що залишається після підсумків фінансово-господарської діяльності, після розрахунків за своїми зобов'язаннями. В той же час керівники виконавчого органу маючи владу над оперативною господарською діяльністю можуть здійснювати тіньову діяльність на користь собі і в шкоду товариству, що потребує щільного контролю.

Корпоративне управління сприяє господарській діяльності товариства обумовлено шляхом об'єднання капіталів окремих осіб, підвищення ролі управління на конкурентоспроможність та економічну ефективність господарювання завдяки забезпеченню:

- інтересів учасників;
- балансу між власністю і управлінням;
- правового регулювання корпоративних відносин;
- впровадження професійності в корпоративне управління;
- здійснення системи контролю господарської діяльності корпоративного товариства.

Отже, складність корпоративної форми управління, зміни в відносинах власності, вплив на розвиток економіки і соціальні відносини в суспільстві втягує державу в регулювання корпоративного управління. Держава є своєрідним арбітром між елементами суспільного життя, а тому вона вводить цивілізовані правила функціонування корпоративних утворень посередством законодавства та здійснює регуляторну діяльність відносно них.

Список використаних джерел.

1. Рішення ДКЦПФР Про затвердження Принципів корпоративного управління від 11.12.2003 №571. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0035-07>
2. Газин Г. Корпоративное управление в России: реальное конкурентное преимущество / Г. Газин // Режим доступу: <http://www/e-xecutive.ru/>
3. Мазур В. Порівняльна характеристика моделі організації корпоративного управління в умовах України і за кордоном / В. Мазур // Вісник Тернопільської академії народного господарства.-2002.- № 1
4. Парамонова Т.В. Эффективное корпоративное управление в кредитных организациях – фактор системной устойчивости банковского сектора / Т.В. Парамонова // Деньги и кредит. – 2001. - №6. – с. 45-57.
5. Рудько-Селиванов В.В. Эффективность корпоративного управления в системе оценок финансового состояния кредитных организаций / В.В. Рудько-Селиванов // Деньги и кредит. – 2001. - №4. – с. 45-58.
6. Управление акционерным обществом (корпоративное управление в Украине). – Вашингтон: МФК, 1999. – 196 с.

CENTRAL GOVERNMENT'S ROLE IN PUBLIC SERVICES ORGANIZATION

Summary. *This paper is dedicated to the role of central government of general competence in public services organization, based on the stipulations of the existing legal framework in the Republic of Moldova.*

Public administration is structured on two basic levels in the Republic of Moldova:

- *Central government*, which main purpose is to satisfy general needs of the entire country's citizens;
- *Local government*, which main purpose is to satisfy the needs of a separate administrative-territorial unit's inhabitants.

In order to satisfy the citizen's needs, public administration establishes and manages public services. Our purpose is to study the central government's role in public services organization.

The existing legal framework in the Republic of Moldova assigns a major role to central public administration, in general, and to the Government, as a central public administration authority of general competence, in particular. According to the Republic of Moldova's Constitution, the Government carries out foreign and domestic policy implementation and exercises the general supervision over public administration. [1] Subsequently, the government is also in charge of implementing the general state policy in the field of public services, as an expected result of public administration activities, according to its Governing Program and the general objectives of country's economic and social development strategy.

However, given the needs of the society are continuously evolving, the public services satisfying them must also continuously adjust. Modernizing public services has thus been identified as a key priority of Governments in many countries. This is also true for the Republic of Moldova. Thus, according Moldova's Government's Program of Activity for the years 2015-2018, the main objective of the Government is to «increase welfare, safety, and citizens' quality of life». One of the stipulated directions in order to achieve this objective is «providing of accessible and cost-efficient public services» [4]. The program also stipulates other objectives and steps to be taken regarding public services, namely:

- Increasing the quality of public services provided to the citizens;
- Reducing the vulnerability to corruption of public services providers by expanding the number of services provided through electronic platforms;
- Expanding e-services and universal implementation of the one-stop-shop concept.[4]

For comparison purposes, Republic of Moldova Government's Program of Activity «European Integration: Freedom, Democracy, Welfare» stipulated public services modernization as a separate objective, with many steps to be taken, such as:

- Continuous eradication of ineffective and obsolete public services;
- Implementation of minimum quality standards for public services;
- Development of an universal, transparent, and equitable methodology of setting up tariffs for public services;
- Development of a Citizen's Charter containing quality standards for public services provided to the citizens and general rules of conduct for civil servants in charge of providing such services.[4]

Moreover, the Government is supporting public administration authorities on matters of establishment, development, and improvement of public services through the existing central public administration authorities (ministries, agencies, services, offices). The Government is also systematically examining information submitted by the specialized central public administration authorities regarding public services' condition.

E.g., according to the Public Utilities Law, Republic of Moldova's Government is systematically reviewing public utilities' condition, and identifies steps for sustainable development and quality increase for the services provided, in accordance with the needs of the users or those of the communities. [2, art. 13, pt. (2)]

The central government shall provide support to the local government in order to establish and organize public utilities, upon the latter's request, in order to efficiently manage services provided. This support is to be provided through competent central public administration authorities, in the form of technical or financial assistance. [2, art. 13, pt. (4)] Moreover, according to the Law on Public-Private Partnership (PPP), it is in the competence of the Government to approve the list of national public services submitted to PPPs [3, art. 11, pt. (a)].

Thus, central public administration plays a major role in public services organization. We must particularly mention the role of the Government as a central authority of general competence. Thus, the Government of the Republic of Moldova plays a major role in modernizing public services, through the systematic reviewing of the condition of the public services provided and the taking of steps in order to increase the quality of public services, for the most effective satisfaction of citizens' needs.

References.

1. Constitution of the Republic of Moldova, MOLDPRES, 2012
2. Republic of Moldova's Law on public utilities # 1402 of 10/24/2002
3. Republic of Moldova's Law on public-private partnership # 179 of 07/10/2008
4. <http://www.gov.md/ro/advanced-page-type/programul-de-activitate-guvernului> (accessed on 01.10.2015. 10:43:09)

ХРАМЦОВА ІРИНА ВАСИЛІВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ КОНТРОЛІНГУ В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА РІВНІ МІСТА

Дослідження процесів управління ризиками на рівні міста набуває важливого значення з позицій сучасного розуміння особливостей функціонування органів місцевого самоврядування в Україні, динаміки їх розвитку та сучасних

процесів в країні, спрямованості на задоволення потреб громадян. Необхідність створення системи управління ризиками місцевого розвитку можна пояснити такими причинами:

- важливість пошуку більш нових та вдосконалення вже існуючих систем управління, що забезпечують гнучкість управлінських рішень і надійність функціонування та розвитку міста.
- нестабільність як зовнішніх (інтеграційні процеси в економічному просторі, збільшення вірогідності кризових явищ, загострення конкуренції на внутрішніх та світових ринках), так і внутрішніх (обсяги виробництва, будівництва, пошук надійних інвесторів, політичні та економічні процеси місцевого розвитку тощо) факторів, що висувають додаткові вимоги до системи управління місцевим розвитком.
- нові вимоги до організації та методології системи інформаційного забезпечення міста.

Використання системи контролінгу як інструменту антикризового управління містом відрізняється багатоплановістю і направлене на досягнення різноманітного динамічного набору цілей місцевого розвитку. В умовах нестабільності соціально-економічного розвитку основною метою контролінгу є координація управління містом так, щоб була досягнута максимальна кількість цілей. Використання системи контролінгу в контексті антикризового управління містом засноване на таких положеннях: система управління містом є системою з певним набором цілей, частини якої тісно взаємозв'язані; її діяльність орієнтована на досягнення запланованих показників; контролінг виступає інтегруючою і координуючою підсистемою системи управління містом; він забезпечує інструментальну та методичну базу підтримки ухвалення управлінських рішень.

Перед системою контролінгу стоїть завдання підготовки і надання необхідної управлінської інформації для того, щоб орієнтувати систему міського управління на ухвалення обґрунтованих управлінських рішень. Отже, основне завдання системи контролінгу полягає в підтримці керівництва містом, що виражається у виконанні функцій консультування й обслуговування, підготовки, ухвалення і реалізації управлінських рішень та надання послуг. Іншими словами, це система взаємозв'язку управлінських впливів за допомогою різних інструментів на об'єкти управління містом з метою досягнення максимальної ефективності діяльності міської влади, тобто вирішення проблеми «обмежені ресурси – безмежні потреби». Враховуючи специфіку завдань контролінгу в системі управління містом, він повинен забезпечувати виконання таких функцій, як: інформаційна (забезпечення інформацією, необхідною для поточного планування, контролю і прийняття оперативних управлінських рішень керівників на всіх рівнях управління містом); комунікаційна (формування інформації, яка є засобом внутрішнього комунікаційного зв'язку між рівнями управління і різноманітними структурними підрозділами одного рівня); контрольна (оперативний контроль і оцінка результатів діяльності в межах окремих підрозділів а в цілому, в досягненні поставленої мети управління містом; проявляється при зіставленні планових та фактичних показників для виміру та оцінки ступеня досягнення мети, встановлення допустимих меж відхилень від заданих параметрів, інтерпретація причин відхилень та розробка пропозицій щодо їх усунення чи зменшення); аналітична (розробка основних підконтрольних показників, визначення ступеня впливу різних факторів на величини кінцевого результату, розроблення заходів по усуненню відхилень, що мали місце, чи які можуть мати місце в майбутньому, розрахунок та доцільність того чи іншого управлінського рішення); прогнозна (перспективне планування і координація розвитку міста у майбутньому на основі аналізу та оцінки фактичних результатів).

Згідно з основними функціями контролінгу, нами пропонується виділити такі цілі, завдання та відповідні пріоритетні аспекти впровадження системи контролінгу у будь-якому органі місцевого самоврядування. Об'єктами контролінгу на рівні міста можуть виступати: ресурси міста (матеріальні, інформаційні, людські тощо); господарські процеси (інвестиційна діяльність, постачання, виробництво, ЖКГ); фінансова діяльність міської влади; показники ефективності міської влади. Основні базові для органів управління містом позиції можна сформулювати наступним чином: контролінг надає супровідну підтримку органам місцевої влади в процесі здійснення управління, орієнтованого на досягнення встановлених цілей; впливає на прозорість результатів діяльності місцевої влади, фінансів, процесів і стратегій, завдяки чому сприяє підвищенню її ефективності; координує окремі цілі та плани в межах єдиної системи управління містом та розробляє орієнтовану на майбутнє звітність; організовує діяльність міської влади таким чином, щоб кожен з носіїв управлінських рішень міг діяти, орієнтуючись на ціль; гарантує оперативне постачання необхідної інформації; розвиває та підтримує систему управління містом; виступає як фактор корегування діяльності керівників, на шляху досягнення цілей органів місцевої влади. Знаходячись на перетині обліку, інформаційного забезпечення, аналізу, контролю і координації, контролінг повинен займати особливе місце в управлінні містом: він зв'язує воедино всі ці функції управління, інтегрує та координує їх, причому не підміняє собою управління містом, а лише переводить його на якісно новий рівень.

Список використаних джерел.

1. Оцінка та стандартизація якості муніципальних послуг: проблеми та перспективи // Матеріали міжнародної конференції. – Київ, 2004. – 105 с.
2. Dahlgaard J., Kristensen K., Kanji G. Podstawy zarządzania jakością, przeł. L. Wasilewski, Warszawa 2000. – 140 s.

ЧАПЛАЙ ІРИНА ВІТАЛІЇВНА

*аспірант кафедри маркетингу та реклами
Київського національного торговельно-економічного університету*

ВИЗНАЧЕННЯ РЕЗЕРВІВ МАРКЕТИЗАЦІЇ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Останнім часом у українській літературі з'являються публікації, в яких, обговорюється питання про необхідність застосування методології і технології інструментів маркетингу у сфері публічного управління, але, на жаль, сучасний стан їх використання в Україні залишається незадовільним.

Сьогодні необхідно, щоб відповідні вимоги до кадрів публічного управління знайшли своє втілення не лише у посадових інструкціях, нормами яких у своїй повсякденній діяльності має керуватися кожен службовець, а й в їх свідомості, адже соціальна відповідальність - це такий соціально-духовний феномен, який не можна повністю запрограмувати у системі діючих правових норм, яку б велику міру конкретності ці норми не мали.

Також треба відзначити, що процес маркетинга функцій публічного управління поступово знаходить своє відображення не тільки у працях українських дослідників-науковців, що приємно радує, а й починає набувати нормативно-правової унормованості.

Прикладом цього є реалізація проекту Концепції дерегулювання економіки України (далі - Концепція), де обґрунтовується необхідність використання інструментів маркетингу органами публічного управління при управлінні соціально-економічним розвитком держави та її регіонів [1]. Згідно з проектом, дерегулювання передбачає поступовий відхід від прямої регульовальної ролі держави і становить сукупність заходів, спрямованих на зменшення втручання державних органів у підприємницьку діяльність, усунення перепон у розвитку підприємництва.

Натомість, ставиться завдання створити таке середовище, яке б сприяло зростанню ділової активності промислових та підприємницьких кіл, відновленню та розвитку вітчизняного виробництва, продуктивних сил держави, підвищенню конкурентоспроможності продукції та добробуту населення. Для забезпечення ефективного функціонування економіки Концепція передбачає створення гнучкої системи впливу держави на економічні процеси, основою якою і є маркетингові технології державного управління [2]. У межах представленої в проекті Концепції вітчизняні дослідники активно розробляють проблематику маркетингової системи України, фундаментом якої є синтез мікромаркетингу товаровиробників та макромаркетингу і мезомакетингу органів державного управління різного рівня.

Вважаємо, що Концепція посилення регулюючих функцій держави у суспільстві з використанням методології та інструментарію маркетингу має, насамперед, практичне значення, оскільки вона визначає реальні напрями державної політики у цій галузі і є найбільш адекватним об'єктом для застосування у наукових дослідженнях проблем маркетингу у державному управлінні.

Однак, незважаючи на позитивні моменти, що наявні у Концепції, все ж таки, насторожує відсутність чіткого плану щодо впровадження інструментів маркетингу, що унеможливує досягнення поставлених цілей.

Вважаємо, що сучасні умови державотворення потребують серйозних змін застарілого стереотипного відношення до планування, як до процесу, що в повній мірі керований державними установами. На перший план виходить необхідність нового розуміння планування, формування його стійкого становища завдяки максимізації рівня задоволеності громадян. Саме такі підходи до планування висвітлені в працях як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників: Азаряна О., Анн Х., Бабенко Н., Багієва Г., Баюри В., Руделіуса В., Сокур М., Тарасевича В., Циби Т. Проте, дослідження авторів носять фрагментарний характер, а тому постає необхідність використання комплексного підходу до висвітлення цієї проблеми [3].

Вивчаючи роботи вищезазначених науковців, можна підкреслити, що процес маркетингового планування щодо системи публічного управління складається з таких етапів:

1. Загальний опис/мета. Формулюючи мету маркетингового плану, можна значно чіткіше усвідомити як фінансові цілі, так і загальні плани розвитку органу державної влади.

2. Опис ринку/цільовий сегмент. Основою прийняття рішень щодо подальшої роботи органу влади повинна бути наявність достовірної інформації стосовно головних факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ, в якому він функціонує. Наявність такої інформації дає змогу значно знизити ризики та ефективніше планувати діяльність працівників органів державної влади. Надостовірнішим джерелом інформації при цьому є маркетингові дослідження [4].

3. Опис продукту та його переваг. Потрібно усвідомити, що продаються не вироби і не послуги. Продаються переваги. Саме на цьому етапі слід їх описати. Значно цікавішою на ринку виглядатиме пропозиція, якщо це буде не «такий, як в усіх» продукт, а кращий за рахунок певних додаткових характеристик.

4. Програма просування на ринку. На даному етапі описується комунікативна політика маркетингу, яку планується використовувати, щоб привабити цільових клієнтів - наприклад, реклама, зв'язки з громадськістю, стимулювання збуту, брендинг, виставки тощо.

5. Бюджет програми та фінансові показники. При реалізації цього етапу чітко розплановується, які кошти будуть використовуватись для виконання кожного маркетингового заходу. А висвітлення запланованих фінансових показників діяльності допоможе чіткіше усвідомити їх відповідність щодо фінансових цілей органу державної влади [4].

6. План виконання програми включає розбиття на конкретні етапи. Кожний етап повинен мати кінцевий термін виконання, за кожний етап має відповідати певна особа. Коротко зазначаються проміжні результати, які планується досягти у кінці виконання кожного з етапів [5].

7. Оцінка результатів дає змогу переконатися, наскільки успішно виконується маркетинговий план та які перешкоди стоять на шляху досягнення запланованих цілей. Вчасне реагування на проблеми, що виникають, допоможе менш болісно їх подолати, забезпечити ефективну діяльність органу влади.

Таким чином, для успішного маркетингового планування соціально-орієнтованих структур у системі публічного управління слід детально вивчити та оцінити реальні можливості нашої країни і, виходячи з цього, сформулювати програму подальшого розвитку та імплементації інструментів маркетингу, в якій би раціонально поєднувалися наявні ресурси, потреби суспільства, цілі та завдання.

Список використаних джерел.

1. Концепція дерегулювання економіки України - Режим доступу: http://ndc-ipr.com.ua/files/ekspertno-analitychni/insh_e_2/koncept_dereg.pdf.
2. Окландер М. А. Проблеми формування маркетингової системи країни. – К.: Наукова думка, 2002.
3. Семенюк С. Маркетингове планування діяльності підприємств / С.Семенюк // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 1(26). – С. 84-92.
4. С. І. Чеботар, Я. С. Ларіна, О. П. Луцій Маркетинг Методичний посібник / Київ «Наш час», 2007.- 504 с.
5. Чебан О.І. Маркетинговий підхід в муніципальному управлінні: дис. Кандидата наук з державного управління: 25.00.04/ Чебан Олександр Іванович. – Одеса, 2008 – 213 с.

ДЕРЖАВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІСЦЕВОЇ РЕФЕРЕНДНОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Становлення та розвиток демократичної української державності обумовлює необхідність залучення до перетворень широких верств населення. Визнання місцевого самоврядування однією із засад здійснення публічного управління в Україні обумовлено її значною роллю як способу життєдіяльності територіальної громади щодо вирішення питань місцевого значення.

Конституція України проголосила носієм суверенітету і єдиним джерелом влади народ, який здійснює свою владу не лише через органи державної влади та органи місцевого самоврядування, але й безпосередньо. Крім того, на конституційному рівні закріплено можливість застосування в Україні інституту місцевого референдуму. Так, статтею 38 Основного Закону передбачено, що громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а в статті 69 зазначено, що референдум є волевиявленням народу, поряд з виборами та іншими формами прямої демократії. Згідно ст. 143 Конституції України територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування забезпечують проведення місцевих референдумів та реалізацію їх результатів [1].

Відповідно до ст. 7 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» місцевий референдум є формою вирішення територіальною громадою питань місцевого значення шляхом прямого волевиявлення. Предметом місцевого референдуму може бути будь-яке питання, віднесене Конституцією та законами України до відання місцевого самоврядування. На місцевий референдум не можуть бути винесені питання, віднесені законом до відання органів державної влади. Рішення, прийняті місцевим референдумом, є обов'язковими для виконання на відповідній території. Порядок призначення та проведення місцевого референдуму, а також перелік питань, що вирішуються виключно референдумом, визначаються законом про референдуми [3].

Проте сьогодні реалізувати названі норми в Україні неможливо, зважаючи на те, що ще у 2012 р. втратив чинність Закон України «Про всеукраїнських та місцеві референдуми», а новий закон щодо порядку організації та проведення місцевих референдумів так і не був прийнятий. Таким чином, в законодавстві України виник правовий вакуум щодо інституту місцевого референдуму. Невизначеність питання законодавчого забезпечення реалізації конституційного права громадян, які проживають на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, на прийняття рішень з найважливіших питань місцевого значення є значною перешкодою для розвитку безпосередньої демократії в Україні, інститутів громадянського суспільства та демократичної правової держави.

У Верховній Раді України зареєстровано протягом сесій VIII скликання чотири законопроекти: № 2535-1 від 21 квітня 2015 р. (відкликаний 21 квітня 2015 р.); № 2145а-1 від 3 липня 2015 р. (наданий для ознайомлення 7 липня 2015 р., знаходиться на опрацюванні комітетів); № 2145а-2 від 6 липня 2015 р. (надано для ознайомлення 9 липня 2015 р., знаходиться на опрацюванні комітетів); № 2145а-3 від 8 липня 2015 р. (надано для ознайомлення 10 липня 2015 р., знаходиться на опрацюванні комітетів). Також групою народних депутатів України було подано і зареєстровано у Верховній Раді України законопроект № 2535 від 3 квітня 2015 р. «Про всеукраїнський та місцеві референдуми за народною ініціативою», поданий на ознайомлення 7 квітня 2015 р.

З 1991 по 2009 р. у 19 регіонах України від 1991 р. відбувся 151 місцевий референдум з адміністративно-територіальних питань (31,8%), назв населених пунктів (25,7%) та організаційних питань (20,4%). Проте, прийняті рішення не завжди були реалізовані (у 9 областях кожне четверте рішення залишилось невиконаним). Існуючий досвід проведення референдумів в Україні засвідчив неврегульованість нормативних приписів, невирішеність багатьох організаційних питань, недостатню ефективність використання цієї форми ухвалення публічних рішень. До причин цього відносять, зокрема, відсутність цілісної та завершеної теорії вітчизняної референдної демократії, архаїчність референдного законодавства, відсутність ефективних організаційно-правових механізмів проведення референдумів і реалізації їх рішень [2, с. 6]. Усе це актуалізує необхідність вивчення позитивного досвіду країн ЄС щодо теорії та практики застосування різних моделей інституту референдуму з метою вдосконалення його регулювання в Україні, а також приведення у відповідність до європейських стандартів прямої демократії.

Місцеві референдуми проводяться у багатьох країнах. Особливості державно-правової регламентації місцевих референдумів обумовлені специфікою політичних системи кожної країни. Загалом у більшості країн ЄС принципи підготовки та проведення референдумів закріплені на конституційному та законодавчому рівнях [4, с. 7 – 8]. Концепція способів законодавчого регулювання місцевого референдуму є трирівневою та передбачає наявність: конституційних положень; національних законів про місцеві референдуми та включення відповідного регулювання до інших нормативно-правових актів загальнонаціонального значення; спеціального регулювання на місцевому рівні [4, с. 152]. Вибір способу регулювання залежить від розподілу повноважень між національним, регіональним та місцевим рівнями управління в державі, а також від об'єктивних вимог політичного процесу. Що стосується процедури проведення місцевого референдуму та реалізації їх рішень, то в окремих країнах існують певні відмінності залежно від його предмету, обумовленими різними підходами до законодавчого регулювання.

Інституціоналізація місцевого референдуму в Україні повинна проходити з урахуванням не тільки досвіду окремих країн ЄС, але й спеціальних нормативних актів. До них слід віднести: Кодекс належної практики щодо референдумів CDL-AD(2007)008rev, Рекомендацію R(96)2 Комітету Міністрів Ради Європи «Про референдуми і громадські ініціативи на місцевому рівні», Рекомендацію 113 (2002) Постійної конференції місцевих і регіональних влад Європи «Про відносини між громадськістю, місцевою радою й виконавчою владою в місцевій демократії (інституційні рамки місцевої демократії)». Зважаючи на норми вказаних європейських актів, текст проекту Закону «Про місцевий референдум» повинен передбачати насамперед конкретизацію норм щодо суб'єктів призначення та ініціювання місцевого референдуму, предмету місцевого референдуму; спрощення порядку ініціювання місцевих референдумів на вимогу мешканців територіальних громад; узгодження положень законопроекту про фінансування місцевих референдумів із нормами Бюджетного кодексу; розширення сфери проведення консультативних місцевих референдумів.

Список використаних джерел.

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/print1443786827669678>.
2. Оніщук М. В. Загальнонаціональна та локальна референдна демократія: перспективи для України / М. В. Оніщук // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. І. О. Дідоренка. – 2009. – № 4. – С. 5 – 18.
3. Про місцеве самоврядування в Україні : закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.
4. Референдуми в Європейському Союзі / О. Д. Чебаненко, О. Ю. Грищук, Н. В. Колодяжна [та ін.] ; за заг. Ред. Д. С. Ковриженка. – К. : ФАДА, ЛТД, 2007. – 186 с.

ЯВОРСКИЙ СЕРГІЙ ХАРЛАМПІЙОВИЧ

доцент Одесского национального политехнического университета, к.пед.н.

МИГРАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ В СОВРЕМЕННОЙ УКРАИНЕ

Миграция населения – важный социально – экономический процесс, оказывающий существенное влияние на демографическую ситуацию, рынок труда, качественные параметры населения. Миграция играет важную роль в жизни общества. Она изменяет размещение населения, перераспределяет его по территории, позволяет более эффективно реализовать трудовой потенциал страны, быстрее осваивать новые виды производства, как за счет притока новой рабочей силы, так и за счет притока специалистов из других предприятий данного профиля. Миграция выступает своеобразным индикатором социально-экономического развития, показателем «привлекательности» страны и отдельных её регионов.

Миграционные процессы, происходящие в Украине за последние годы, претерпели значительных изменений и продолжают изменяться под воздействием политических и социально-экономических преобразований. В свою очередь, миграционные процессы оказывают влияние на социальную и экономическую ситуацию в стране, уровень и качество жизни населения, на всю конъюнктуру рынка труда, уровень занятости и безработицы. Изменения также касаются и демографического развития страны – качественных и количественных характеристик, структуры населения и других аспектов. Современные социальные процессы в Украине являются достаточно сложными, носят противоречивый характер, имеют давние историко-географические корни. На постсоветском пространстве миграция как социальное явление проявляется через изменение направлений, интенсивность и объемы миграционных потоков. Все регионы Украины по-разному вовлечены в миграционный процесс. Поэтому анализ территориальной дифференциации внешней миграции в регионах Украины является очень актуальным.

Основные причины, которые обуславливают миграционные процессы, связанные с неравенством в экономической, социальной и политической сферах между относительно богатыми, демократически стабильными обществами и более бедными, менее стабильными, демографически растущими регионами. К этим факторам в последнее время присоединились и другие, не менее существенные: политический и экономический кризисы стран; углубление региональной и мировой экономической интеграции, рост спроса со стороны лидеров мировой экономики на интеллектуальную рабочую силу; стремительное развитие современных средств связи, коммуникаций и транспорта; информационный фактор, а также факторы неэкономического характера: военные и религиозные конфликты, национальные, семейные и этнические проблемы и т.д.

На сегодняшний день показатели внешней миграционных процессов в Украине увеличились более чем в 3 раза. Начиная с 2005 г. сальдо внешней миграции в Украине является положительным. Большинство регионов Украины является «принимающими» областями, только западные области имеют отрицательное сальдо внешней миграции. Это вызвано значительным количеством трудовых эмигрантов из этих регионов в страны Западной Европы и Америки.

География внешней миграции является достаточно широкой. Однако большую часть мигрантов, переезжающих в Украину, составляет Российская Федерация (53%) и Республика Молдова (18%). Украинцы же в основном мигрируют в страны дальнего зарубежья (Германия (3%), Израиль (11%), США и Канада (8%), Испания и Чехия (3%), Италия и Польша (2%)).

Таким образом, мы имеем позитивные тенденции к уменьшению количества эмигрантов за период 2007-2012 гг. и увеличение количества прибывших. По выполненному прогнозу, наблюдается дальнейший рост сальдо миграции, что влияет и на общую демографическую тенденцию, способствует нивелированию страны к увеличению численности населения.

Анализ сложившихся тенденций и закономерностей говорит о том, что процессы миграции должны быть постоянно в поле зрения исследователей, т.к. на них влияет много различных факторов. Речь идет о социально-географическом анализе миграционных процессов в стране в целом и отдельных её регионах и разработке системы общественно-географического мониторинга, её методике и т.п.

Список використаних джерел.

1. Официальный сайт Государственной службы статистики Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ukrstat.gov.ua>

МЕХАНІЗМИ СУЧАСНОГО ФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Термін «територіальна оборона» з'явився відносно недавно. Проте де-факто вона мала широке поширення, починаючи з давніх-давен. Зокрема народні ополчення, вони формувались переважно із селян, які незважаючи на погане озброєння(найчастіше використовувались знаряддя землеробства-вила, коси тощо), недостатній вишкіл, демонстрували відвагу та мужність у справі оборони рідної землі. Ополченці стояли на смерть там, де не витримували натиску регулярні війська.

Система територіальної оборони є свого роду моделлю довіри, утворюючи ланцюжок «держава-громадське суспільство» [2], оскільки народ довіряє керувати владі обороною держави, а влада довіряє народові зі зброєю в руках бути по суті автономним елементом цієї оборони, на який вона спирається.

Більшість країн поряд з регулярними військами мають у своєму складі на військовий час територіальні війська. Яскравим прикладом у застосуванні військ територіальної оборони є такі країни, як Литва, Латвія, Польща, Німеччина, Фінляндія, США та багато інших країн.

Історичний досвід розвитку територіальної оборони показує, що її завдання за обсягом, характером і способами виконання не були сталими, а в усіх випадках відображали ті зміни, що відбувалися в засобах і способах ведення збройної боротьби.

Сьогодні та в недалекому майбутньому перед Україною стоїть та стоятиме лише одна серйозна військово-політична загроза – це Росія та підтримувані нею сепаратисти всередині України, а також заморожений конфлікт в Придністров'ї.

Удосконалення системи територіальної оборони України, на переконання фахівців, вбачається одним із найбільш економічних та доцільних резервів підтримання обороноздатності держави. Згідно із світовим досвідом, країни (за винятком США), які не спроможні стримувати агресію сильного противника армією мирного часу, зберігають потужну спроможність активно захищати свій суверенітет за рахунок посилення потенціалу регулярних військ силами місцевої (територіальної) оборони. Підготовка такої оборони надає низку переваг перед іншими способами підготовки держави до оборони. Зокрема, за оцінками експертів, утримання сил територіальної оборони обходиться для держави значно дешевше, ніж постійне утримання значної кількості сучасних регулярних військ, наприклад, у США – в 6 разів, в Данії та ФРН – в 10 разів.

Розвинуті країни світу реалізують національну політику з організації та підготовки до територіальної оборони, спираючись на уособлені принципів та вимог. А саме, з урахуванням свого геостратегічного положення та колективних систем безпеки, відповідно до розмірів території та стану її оперативного обладнання, у залежності від демографічних і фінансово-економічних можливостей, а також, спираючись на державний націоналізм та національно-історичні традиції, менталітет населення.

ФРН утримує чисельну регулярну армію. Яка комплектується за змішаним принципом. А саме, за вільним наймом – регулярні війська, за призовом – війська територіальної оборони, строкова служба у яких складає до 6 місяців, далі служба у резерві. Організаційна структура Військ територіальної оборони (ТрО) відповідає воєнно-адміністративному розподілу країни. 10% військ ТрО утримуються на постійній основі (за вільним наймом), решта надходить по мобілізації. Головне завдання військ ТрО - підготовка резерву для армії, формування бойових частин для сухопутних військ, ведення територіальної оборони держави.

США утримують велику за чисельністю Національну Гвардію. Міцний військовий і правоохоронний інститут, що виконує завдання з забезпечення національної безпеки у складі армії, і являє собою організований резерв Збройних сил США.

З початком дестабілізації обстановки на Донбасі, виникла негайна потреба у військах територіальної оборони та перегляду «беззубого» Положення про територіальну оборону України, у якому Генштабом вже передбачалось формування в областях батальйонів територіальної оборони.

Рішуче посилити дієвість батальйонів ТрО, а головне зміцнити обороноздатність держави в цілому, на фоні тривалої загрози вторгнення військ РФ, допомогло б формування ГШ ЗСУ хоча б одного стратегічного резерву - армійського корпусу, з чисельністю особового складу 30 – 40 тис. [3].

Сили територіальної оборони, на переконання військових фахівців, виявляються важливим резервом і механізмом посилення боєздатності ЗС України та обороноздатності держави в цілому. Але визначатись із основами (засадами) будови територіальної оборони в Україні. Наступний принциповий крок - реформа місцевого самоврядування в Україні, у ході якої Кабінету міністрів України (Міноборони, МВС, Державній прикордонній службі) рішуче передати вагому частку повноважень і завдань з ведення територіальної оборони до територіальних громад та органів місцевої влади. вирішення цього питання, тобто, у банальному копіюванні, ефективно діючої системи територіальної оборони іншої держави.

Заходи щодо зміцнення обороноздатності держави, потрібно розпочинати з редакції деяких Конституційних положень[1]. Зокрема, ст. 107, у якій слід надати Президентові України конституційне право на введення режиму територіальної оборони та застосування обмеженого контингенту ЗС і НГ України, для негайного вирішення завдань національної безпеки та оборони[4].

За таких політичних рішень, в Україні можливо буде гармонічно поєднати державну політику з утримання 200-300-тисячного регулярного війська за контрактом (на прикладі ФРН) та широкою мережею Сил територіальної оборони.

Список використаних джерел.

1. Конституція України. – К.: ІВА. 2007.
2. Закон України «Про оборону України» від 5 жовтня 2000 року № 2020-III – <http://www.rada.gov.ua>
3. Бондарчук Р.В., Головка В.В. Реформування системи оборонної організації в Польщі: проблеми і перспективи. К.: «Наука і оборона» – 2000 –№ 4. – с. 45-48.
4. Шкідченко В.П., Кохно В.Д. Воєнна безпека як категорія воєнної науки та складова національної безпеки України // Курс лекцій. К.: ЦНДІ МОУ; – 2000 р.

НОВІ ІНСТРУМЕНТИ МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

КРАСНОСТАНОВА НАТАЛІЯ ЕДУАРДІВНА

*завідувач кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент*

КОРПОРАТИВНІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ

Сучасні перетворення в системі публічного управління повинні бути спрямовані на формування соціально орієнтованої ринкової економіки, інтегрованої в світову економіку як її органічну світову частину. В сучасних умовах економічної кризи підставою для розвитку соціально-економічних системи країни в цілому є підвищення ефективності управління на мезорівні, що передбачає накопичення фінансового, людського, інформаційного, організаційного потенціалів в рамках реалізації стратегічних цілей. Держава, визначаючи напрямки вітчизняної економічної політики, повинна повною мірою враховувати можливості бізнес-процесів, які відбуваються в Україні. Місцевим органам державного управління слід повніше використовувати можливості приватного капіталу в подоланні негативних господарських явищ і створювати умови для залучення підприємницьких структур до вирішення існуючих господарських проблем. Стабільно працюючі компанії та їх групи, які здійснюють податкові відрахування, посилюють конкуренцію на ринку, беруть участь у соціально-орієнтованих проектах, є базовими елементами регіонального розвитку. Відповідно від успішності функціонування підприємств залежить загальне становище регіону. Ефективне управління соціально-орієнтованими об'єктами вимагає використання відповідних сучасним викликам методів управління організацією.

Проведене дослідження існуючих методів управління мезорівневими системами показує, що на сучасному етапі все більшого значення набуває корпоративні форми утворення різноманітних об'єднань [1].

У зв'язку з особливістю функціонування сьогодні все більшого значення в теорії, а особливо на практиці, набуває термін «корпоративні структури, які слід розглядати з позицій мобілізації грошового капіталу й спрямування його на цілі розширеного відтворення [4]. Тобто, мова йде про корпоративні структури комерційного характеру, діяльність яких визначається отриманням прибутку на відміну від корпорацій некомерційного типу. Характерними ознаками таких форм є:

- самостійність в організації виробництва,
- комерційна свобода (вибір контрагентів, вільне ціноутворення),
- вилучення із господарської діяльності прибутку (економічна вигода),
- відповідальність за результати господарської діяльності,
- розподіл господарського ризику відповідно до внесеного капіталу.

Підвищення ролі корпоративної ланки в регулюванні процесів трансформації всієї економіки і забезпеченні економічного зростання протягом останнього десятиріччя стало визначальним фактором високої конкурентоспроможності економіки провідних країн світу не лише за абсолютними, але й за важливими окремими показниками. Великі корпорації створюють реальні передумови для динамічного промислового і технологічного розвитку. Тенденції формування і функціонування корпорацій відображають закономірності розвитку світового господарства і носять універсальний характер. До таких закономірностей слід віднести концентрацію капіталу, інтеграцію промислового і фінансового капіталу, диверсифікацію форм і напрямів діяльності, глобалізацію діяльності та інтернаціоналізацію. Інтегруюча тенденція зберігає свою роль основи підтримки стабільності розвитку виробництва і посилення контролю над ринковою ситуацією в розвинених країнах. Тому ключовими інтеграційними лініями розвитку великих корпорацій стали: входження до їх складу фінансових компаній, які по суті виконують функції уповноважених комерційних банків, надаючи кредити, позики, страхові та лізингові послуги, управляючи портфелями цінних паперів і т. ін.; транснаціоналізація, що передбачає окрім всього іншого розвиток партнерських відносин з фінансовими органами держав, що приймають [2].

Саме ці аспекти вимагають поглибленого теоретичного дослідження українських науковців, які визнають провідну роль корпоративного сектора в соціально-економічному та інноваційному розвитку країни.

Типи корпорацій у глобальному світі змінюються. Проте, в цьому процесі можна виділити стійкі закономірності: перша закономірність полягає в тому, що будь-яка потужна ринкова економіка повинна мати корпоративне ядро; друга закономірність полягає в тому, що розміри корпорацій, які входять у це ядро, повинні забезпечувати успіх у їх конкурентній боротьбі на світових і внутрішніх ринках; третя закономірність полягає в тому, що великі корпорації в ядрі сучасного національного господарства повинні бути спроможні проводити науково-дослідні і дослідно-конструкторські роботи (НДДКР) [3].

Створення великих корпорацій дуже актуальне: світовий досвід свідчить, що в період «Вживання» економіки лише концентрація зусиль держави і комерційних структур може надати поштовх до розвитку економіки в цілому і окремих її регіонів. Проте формування корпорацій – процес важкий многорівневий, охоплюючий відокремлення ефективної сфери діяльності, підбір потрібних членів, створення організаційної структури, побудови відповідної системи управління і т. ін. Стратегічні плани корпорації винні розглядатися в комплексі і бути консолідовані у регіональний план розвитку.

Головною тенденцією сучасного етапу корпоративного розвитку є випереджальне зростання ринкової капіталізації порівняно з оборотом і прибутком, збільшення ринкової вартості корпорацій, що визначає стратегічну мету бізнесу. На сьогодні спостерігається просування до різноманітних і повноправних, більш гнучких утворень (у межах інтеграційних процесів), що викликають появу нового типу структури – мережевих організацій, які являють собою сукупність фірм або спеціалізованих одиниць, діяльність яких координується ринковими механізмами, системою замовлень на постачання продукції та розвитком гнучких взаємовідносин з іншими мезорівневими формуваннями на основі використання сучасних інформаційних технологій. Розвинені країни в сучасних умовах прагнуть не подавляти велике виробництво, а використовувати його переваги.

Список використаних джерел.

1. Аакер Д. А. Стратегическое рыночное управление [Текст] : Бизнес-стратегии для успешного менеджмента / Д. А. Аакер. – 6-е изд., междунар. – СПб. : Питер, 2002. – 542 с.
2. Бурмака М. О. Актуальні проблеми запровадження загальноприйнятих принципів корпоративного управління в Україні [Текст] / М. О. Бурмака. // Формування ринкових відносин в Україні, – 2004. – № 10. – С. 22–24.
3. Дяченко Т. О. Сучасні проблеми корпоративного управління в Україні. [Текст] / Т. О. Дяченко // Формування ринкових відносин в Україні – 2007. – № 6 (73) – С. 71–75.
4. Костюк О. М. Еволюція корпоративної власності та контролю в Україні / Корпоративне управління: монографія [Текст] / А. Целле, О. М. Костюк, С. М. Козьменко. – Бремен : Спрінгер Ферлаг, – 2007. – 180 с.

БОГАЧЕНКО АЛЬОНА ВІКТОРІВНА

аспірант Одеського національного політехнічного університету

ПІДТРИМКА МАЛОГО ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

На сьогоднішньому етапі розвитку країни, коли економічна система переживає складний процес формування нових соціально-економічних відносин в умовах нарощування нестійкого економічного розвитку, важливим завданням будь-якої системи є збереження стабільності розвитку.

Мале підприємництво представляє самий численний шар дрібних власників, які внаслідок своєї масовості в значній мірі визначають соціально-економічний і частково політичний рівень розвитку країни.

Мале підприємництво є якісною характеристикою ринкової економіки України. Як свідчить зарубіжний досвід, саме в період економічної кризи мале підприємництво стає джерелом її подолання. Крім того мале підприємництво відіграє роль соціального демпфера. Воно здатне вбирати у себе вивільнену (особливо у періоди економічних депресій) робочу силу, підвищувати рівень добробуту широких верств населення, зміцнювати демократичні інститути суспільства, соціальне партнерство, розширює середній клас. Тим самим на сучасному суспільстві воно значною мірою забезпечує соціальну загальну стабільність як найважливіший момент нормального, збалансованого соціального розвитку країни та її національного господарства. Відповідно до статистики на сьогоднішній день спостерігається тенденція до припинення діяльності малим підприємництвом. Що спричинено низкою факторів передусім зовнішніх по відношенню до підприємництва:

- не стабільна економічна та політична ситуація в країні;
- податковий та адміністративний тиск;
- не стабільність банківського сектору;
- низька купівельна спроможність населення;
- соціальна напруженість, криміногенний стан та інше.

Тому дуже важлива зважена підтримка малого підприємництва як в цілому так і окремих галузей, які є ключовими для економіки країни та їх чітке та якісне нормативно-правове забезпечення. Зогляду на те, що термін «державне управління» зазнав змін, його використання створює відчуття відсутності горизонтальних мереж, частіше використовується термін «публічне управління» оскільки містить окрім державного, місцевого, а також громадське управління, наприклад у громадських організаціях, неприбуткових організаціях громадського сектора.

На перший погляд, мале підприємництво не регулюється та не підтримується, але на справді, створено досить велика кількість організацій різного характеру з підтримки розвитку малого підприємництва, що формують інфраструктуру підтримки малого підприємництва і є елементами публічного управління малим підприємництвом в Україні – сукупність організаційних структур (центри підтримки підприємництва, бізнес-інкубатори, технопарки, консалтингові фірми, маркетингові та інші організації), заснованих на різних формах власності. Дана інфраструктура має

сприяти створенню та функціонуванню підприємницького сектору в умовах перехідної економіки і формувати конкретне організаційно-економічне середовище для стимулювання підприємницької діяльності та швидкої адаптації суб'єктів малого підприємництва до ринкових умов.[1]

Структур багато, але більшість підприємців навіть на знають про можливість отримання допомоги з боку подібної організації.

Мале підприємництво представлено досить різноманітними галузями, видами діяльності, різноманітне виробництво, оброблення, ремісництво, та інше, яких об'єднує лише відповідання законодавчо регламентованим критеріям малого підприємництва. Досить цікавим для вивчення є мале підприємництво промислового сектору, мале промислове підприємництво (далі – МПП), бо з одного боку воно має переваги малого підприємництва, а з іншого сприяє залученню до процесу виробництва ресурсів, які не використовуються великими підприємствами та задовольняють диференційований виробничий і невиробничий попит, освоєння нових ринків і т.д.

МПП має свої особливості, які відрізняють його від малого підприємництва не промислового характеру (непромислових форм малого підприємництва):

- організація промислового підприємництва є більш складним процесом на відміну від організації в сфері послуг, цей процес потребує значних технологічних знань, наявність специфічного обладнання (частіше досить дороге), відповідна кваліфікація працівників;
- деякі види промислової діяльності потребують додаткового ліцензування та узгодження як його розміщення територіально з відповідними державними органами, та необхідність дотримання чітких норм якості та виробництва;
- продукція МПП зазвичай більш фондомістка ніж малих підприємств іншої галузевої орієнтації, відповідно за інших рівних умов, рентабельність МПП нижче, отже і умови для виживання у конкурентному середовищі складніші.

Поняття малого промислового підприємництва нормативно не регламентоване та на сьогоднішній день не існує окремих програм з підтримки малого промислового підприємництва. Джерелами зовнішньої підтримки їх діяльності можуть бути: державні і не державні програми з підтримки малого та середнього підприємництва; програми з підтримки промисловості країни чи регіону; кредити банків; страхові виплати та інше (рис.1).

Відповідно до даних статистики об'єми реалізованої продукції, що здійсненої МПП складає 81287,5 млн.грн або 5,4% до загального обсягу реалізації всіх промислових підприємств у 2014 році.[2]

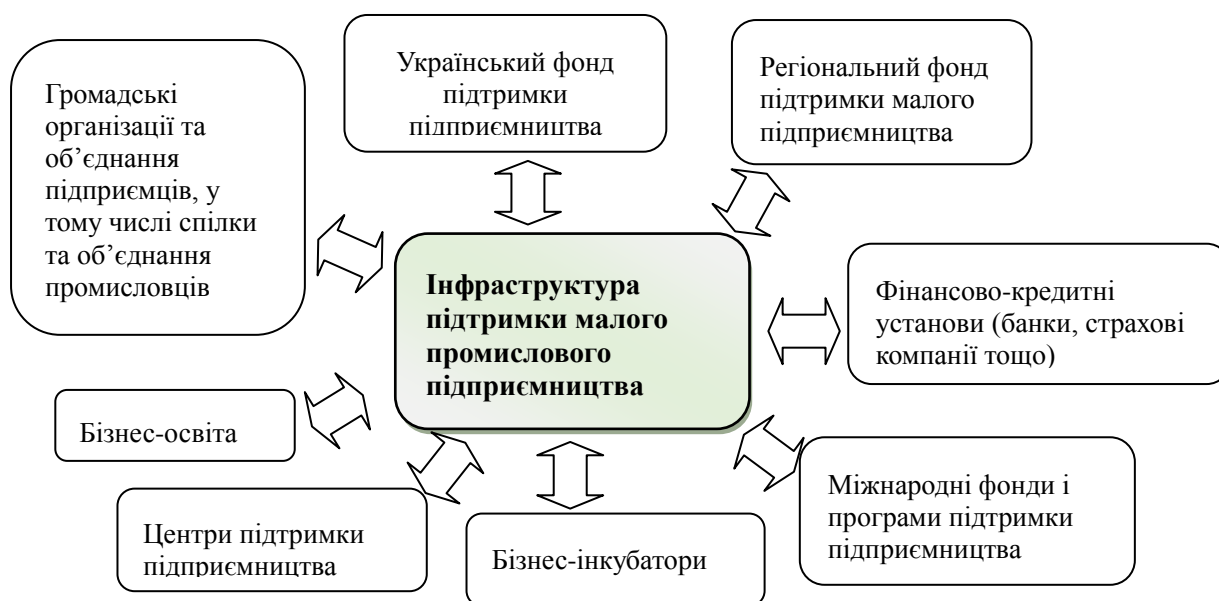

Рис. 1. Інфраструктура підтримки малого промислового підприємництва

Мале промислове підприємництво є потенційною рушійною силою розвитку економіки, перспективним інноваційним сектором. Великі й малі промислові підприємства є найважливішим компонентом інституційної структури ринкової економіки. Її збалансована виробнича структура передбачає наявність у ній раціональної пропорції у розвитку великих і малих виробництв. В країнах Європейського союзу мала промисловість (Small-scale industry - SSI) є важливим і відповідальним сегментом всього промислового сектору, малий промисловий сектор займає 65 % виробництва ВВП, в деяких країнах цей показник сягає 80%. [3]

В Україні мале промислове підприємництво: законодавчо не регламентоване та відсутні окремі механізми державної підтримки саме цього сектору малого підприємництва з врахуванням його особливостей, що є великим прорахунком, бо на мою думку становлення та розвиток малого промислового підприємництва може позитивно вплинути на вихід із економічної кризи та зняти соціальну напругу.

Список використаних джерел.

1. Бережний В. О. Сучасні концепції публічного управління / В. О. Бережний // Актуальні проблеми державного управління. - 2013. - № 2. - С. 31-38 . - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/apdy_2013_2_6.pdf.

2. Інфраструктура підтримки підприємництва [Електронний ресурс] - Аналітичний центр «Академія». Режим доступу: <http://www.academia.org.ua/?p=274>

3. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за їх розмірами за видами економічної діяльності [Електронний ресурс] – Державна служба статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

4. Малая промышленность - экономическое чудо. [Електронний ресурс] - Лігі.Блоги. Режим доступу: <http://blog.liga.net/user/mpopovich/article/12289.aspx>

БУРЯЧЕНКО ОЛЕКСАНДР ЄВГЕНОВИЧ

*аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентіві України,
начальник головного управління Пенсійного фонду України в Одеській області*

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ З ВИКОРИСТАННЯМ ПРИНЦИПІВ БОР

*Цивілізоване общество – это общество,
которое обучает свою молодежь
заботиться о своих стариках
Конфуций*

Пенсійне забезпечення - базова і одна з найважливіших соціальних гарантій, яка безпосередньо стосується інтересів непрацездатного населення України, що становить близько третини жителів країни. Якісні та кількісні характеристики державного пенсійного забезпечення свідчать про рівень соціального, економічного, правового та культурного розвитку суспільства і держави, разом з тим, показники структури та функціонування державної пенсійної системи багато в чому визначають її стійкість і динаміку економічного і соціального розвитку.

Державне значення пенсійного забезпечення підвищується в період проведення економічної трансформації суспільства. Пенсійна система України, що діє на розподільних принципах і яка утворювалась протягом тривалого часу в інших соціально-політичних та економічних умовах, перестала задовольняти сучасні потреби населення. Аналіз сформованої ситуації показує, що проблеми пенсійного забезпечення в більшості обумовлені економічними чинниками: інфляційні процеси, відносно невисокі обсяги ВВП, тіньова економіка, безробіття, низький рівень заробітної плати, недостатній розмір тарифної бази страхових внесків, нерозвиненість страхових принципів в діяльності ПФ (Пенсійного фонду). Негативний вплив на фінансову стійкість пенсійної системи надає демографічна тенденція старіння населення України.

Сучасна пенсійна система являє собою сукупність фінансово-економічних, правових, організаційно-управлінських відносин між найманими працівниками, індивідуальними підприємцями, іншими роботодавцями - з одного боку, і державою - з іншого боку, в рамках реалізації довгострокових державних зобов'язань по пенсійному забезпеченню.

У наукових виданнях досліджуються шляхи подолання демографічних, економічних, правових груп факторів, що впливають на величину фінансових ресурсів пенсійного забезпечення для підвищення рівня пенсійного забезпечення. Дослідження, що проводяться вченими зарубіжних країн у галузі побудови фінансової системи пенсійного забезпечення, не можуть бути повністю адаптовані до української практики [3–5].

Під управлінням фінансовими ресурсами Пенсійного фонду України розуміється послідовне виконання функцій в наступних сферах: аналіз, планування, прийняття рішень, облік і звітність, контроль, регулювання, виражених в характеристичні співвідношень фінансових ресурсів і результатів діяльності Пенсійного Фонду за певний період часу, представленого у формі бюджету. Бюджетування, орієнтованого на результат (БОР) являє собою технологію управління певної системи цілей і завдань, що забезпечують єдність проведеної в країні державної політики, а також взаємозв'язок між бюджетними ресурсами, що виділяються на її реалізацію, та оцінкою результатів їх використання з точки зору ефективності та результативності.

Економічні відносини, пов'язані з фінансовим забезпеченням соціального захисту населення, в фінансовій системі України є елементом сектора фінансових послуг, наданих на безоплатній основі. Специфіка даної групи фінансових відносин передбачає використання особливих методологічних підходів для їх системного дослідження. У сучасних умовах вивчення процесу формування та розвитку системи фінансового забезпечення соціального захисту з урахуванням вимог соціальної ринкової економіки доцільно здійснювати в рамках інституціональної теорії. Інституціоналізм виходить з того, що система соціальних інститутів і характер їх дії безпосередньо впливає на розподіл економічних ресурсів у суспільстві за рахунок наявності певних типів формальних інститутів, що забезпечують рух ресурсів за жорстко певним правилам.

Проаналізувавши еволюцію розвитку пенсійної системи України, ми прийшли до висновку про те, що історія пенсійного забезпечення відображає суттєві особливості економічного та політичного розвитку України. Елементи пенсійної системи враховують національні аспекти країни. Еволюція пенсійної системи України, в цілому, обумовлювалася поставленими перед суспільством завданнями, його культурним та економічним потенціалом.

Складена періодизація етапів і моделей еволюції пенсійної системи України:

XVIII в. – перша половина XIX ст. – докапіталістичний етап (модель громадського піклування);

друга половина XIX ст. – початок XX в. – капіталістичний етап (модель суспільно - територіального розподілу);

1917 – 1989 рік – радянський етап (модель соціального забезпечення);

1990 рік – 2000 рік – сучасний етап (модель перехідного періоду);

2001 рік – по теперішній час – сучасний етап (модель розвитку в умовах соціально- орієнтованої ринкової економіки).

На основі проведеного дослідження розвитку пенсійної системи в Україні можна стверджувати, що державна пенсійна система має бути централізованою, з достатнім рівнем фінансової та адміністративної незалежності [1, 2].

Аналіз діючої системи управління доходами та видатками Пенсійного фонду України дозволив виявити загальні закономірності формування та виконання бюджету Пенсійного фонду України. Для підвищення рівня фінансової забезпеченості публічно-правових пенсійних зобов'язань необхідно широко використовувати методи прозорості та ефективності управління фінансовими ресурсами:

- передача функцій адміністрування доходів і контрольних функцій Пенсійного фонду України;
- здійснення переходу на метод нарахування сум доходів по надходженнях і сум витрат по виконанню бюджету;
- розробка принципів планування, обліку та звітності фінансових ресурсів з підрозділом їх на кошти фінансового резерву і пенсійних накопичень;
- здійснення управління фінансами з поділом функцій управління органу, організуючого і виконуючого бюджет Пенсійного фонду України.

Досягнення поставленої мети вимагало вирішення наступних завдань:

1. дослідити еволюцію пенсійної системи України, розглянути моделі пенсійних систем зарубіжних країн для визначення можливості використання зарубіжного досвіду в українській практиці;
2. провести аналіз формування та використання фінансових ресурсів Пенсійного фонду України, запропонувати методи підвищення прозорості та ефективності процесу управління фінансовими ресурсами;
3. розробити та обґрунтувати модель руху фінансових потоків Пенсійного фонду України, що сприяє суттєвому підвищенню оборотності і схоронності коштів;
4. розробити модель єдиної системи фінансового управління Пенсійного фонду України на базі принципів бюджетування, орієнтованого на результат (БОР);
5. впровадити автоматизовану систему фінансового управління територіального органу Пенсійного фонду України та розробити параметри оцінки ефективності її діяльності.

На наш погляд, в край необхідне створення технології єдиного рахунку бюджету, яка була б оптимальною і реальною до швидкого впровадження при передачі функцій з організації касового виконання бюджету Пенсійного фонду України органам Державного казначейства.

На наш погляд, необхідно створити модель єдиної системи фінансового управління Пенсійним фондом шляхом трансформації керуючої і керованої частин фінансової системи з впровадженням технології бюджетування, орієнтованого на результат та управління фінансовими ресурсами через центри фінансової відповідальності.

Під управлінням фінансовими ресурсами Пенсійного фонду України розуміється послідовне виконання функцій в наступних сферах: аналіз, планування, прийняття рішень, облік і звітність, контроль, регулювання виражених в характеристиці співвідношень, фінансових ресурсів і результатів діяльності Фонду за певний період часу, представленого у формі бюджету.

БОР являє собою технологію управління певних систем цілей і завдань, що забезпечують єдність проведеної в країні державної політики, а також взаємозв'язок між виділеними на її реалізацію бюджетними ресурсами і оцінкою результатів їх використання з точки зору ефективності та результативності.

Перевагами запропонованого підходу до формування єдиної системи фінансового управління (БОР) є:

- управління фінансовими ресурсами шляхом порівняння витрат і результатів;
- своєчасна оцінка досягнень запланованих результатів та їх якості;
- здійснення децентралізації управління і делегування її на нижчі рівні з визначенням відповідальності за прийняті управлінські рішення.

Список використаних джерел.

1. Буряченко О.Є. Повышение ЭФФЕКТИВНОСТИ ПЕНСИОННОЙ СИСТЕМЫ КАК ОСНОВНОЕ НАПРАВЛЕНИЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКИ Украины / О.Є. Буряченко // *Legea si Viata*. Молдова, 2015. № 10. – С. 10–14.
2. Буряченко О.Є. Проблеми реформування пенсійної системи в Україні в історичному дискурсі / О.Є. Буряченко, С.А. Яроміч // *Актуальні проблеми державного управління*. Збірник наукових праць. Розділ «Механізми державного управління», Одеса : ОРІДУ НАДУ Випуск 3 (46). 2013. – С. 29–32.
3. Соловьев, А.К. Финансовая система обязательного пенсионного страхования в России. М. : Финансы и статистика, 2003.
4. Гостева М. Налоговое администрирование и налоговый контроль / М. Гостева // *Финансовая газета*, 2007, № 23.
5. Куртин А. В. Развитие актуарных технологий и создание актуарной службы в системе Пенсионного фонда Украины / А. В. Куртин // *Вестник Пенсионного фонда Украины*, 2005, № 1. – С. 19–22.

БУТЕНКО ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА

доцент кафедри менеджмент організацій ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к. е. н.

БАЛЬЖИК ОКСАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ МЕНЕДЖМЕНТУ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ФРАНЦІЇ

Останнім часом у науковій літературі з державного управління широко використовуються термін - «публічний менеджмент». Неоднозначність трактувань цього терміну викликає науковий інтерес і зумовлює актуальність досліджень, спрямованих на розкриття їх сутності, змісту і взаємозв'язку з усталеними поняттями теорії і практики

державного управління. У вузькому розумінні публічне управління пов'язане із виконавчою гілкою влади і розглядається як: професійна діяльність державних службовців, яка включає всі види діяльності, спрямовані на реалізацію рішень уряду [1]; вивчення, розробка та впровадження напрямів урядової політики; міждисциплінарна академічна сфера, що базується на теорії та концепціях економіки.

У країнах ЄС існують різні моделі публічної служби, однак поділ на державну службу і децентралізовану публічну службу є повсюдним. За даними П. Жевара, співвідношення кількості публічних і державних службовців (у відсотках) в деяких країнах ЄС дорівнює: Австрія 54,5:45,5; Франція – 51:49; Іспанія – 50:50; Ірландія – 10:90; Нідерланди – 80:20; Португалія 10,3:89,7; Великобританія 62,3:37,7 [7].

Для розуміння особливостей інституту публічної служби корисним є звернення до досвіду європейських країн, зокрема Франції, де існує три публічні служби:

1. Державна служба (51%) – аналог в Україні: центральні органи виконавчої влади та їх територіальні органи, в тому числі освітні заклади.

2. Територіальна служба (30%) – аналогом в Україні слугують місцеві державні адміністрації та комунальні заклади.

3. Служба охорони здоров'я (19%) – аналогом в Україні виступає сфера охорони здоров'я [7].

До державних службовців у Франції належать чиновники, які працюють на посадах різних типів в установах центрального і місцевого рівнів (центральні та деконцентровані адміністрації). Центральні адміністрації (які розташовані в Парижі, але можуть бути делеговані в провінцію) здійснюють розробку і координування державних програм на національному рівні. Вказані характерні риси забезпечують високу мобільність публічних службовців у рамках пірамідальної структури служби за допомогою механізмів прикомандирування та/або інтеграції.

Деконцентровані адміністрації реалізують державну політику на місцевому рівні. Чиновники, які в них працюють, підпорядковані префектурам і суб- префектурам, а також регіональним і департаментським управлінням різних міністерств (департаментські управління Міністерства забезпечення, Міністерства сільського і лісового господарства, Міністерства із санітарних і соціальних питань тощо). Проте, з різних причин, деякі служби відхиляються від цієї ієрархії: служби міністерства Національної освіти підпорядковуються ректору, служби міністерства юстиції та служби міністерства захисту – воєнному керівництву, і, звісно, всі делеговані підрозділи центральних служб.

Вивчення досвіду організації публічної служби доводить, що у Франції значна увага приділяється мотивації публічних службовців, яка здійснюється за допомогою матеріальних (плата праці публічних службовців складається з основного утримання, додаткових винагород і значної кількості соціальних пільг) і моральних стимулів (можливість кар'єрного зростання всередині корпусів, за класами та ешелонами, підвищення у званні). У зв'язку з цим до раціональних тенденцій зарубіжного досвіду функціонування інституту публічної служби, які доцільно рекомендувати до адаптації в умовах України, належить необхідність розмежування публічної служби і державної (які співвідносяться як ціле і часткове), посилення мотивації службовців, розробку механізмів підвищення мобільності службовців

Проведена в 1982 р. децентралізація розширила повноваження територіальних колективів, забезпечила їм велику самостійність у вирішенні своїх справ, зберігши разом з тим за центральною владою достатньо сильні позиції на місцях. У широкому розумінні децентралізація мала своєю метою:

1. Передати по можливості більше повноважень периферії (головним чином у галузі послуг).

2. Знайти відповідну «шкалу» для покращання управління, підвищення його ефективності у вирішенні завдань, переданих на рівень регіонів і місцевих властей.

3. Посилити фінансову самостійність місцевої влади.

4. Полегшити навантаження на центральний уряд. [1].

Під адміністративний округ у французькому законодавстві підлягає частина національної території, яка слугує рамками діяльності різних державних служб. Статус адміністративного округу відрізняється двома особливостями. Округ не має юридичного обличчя, оскільки є частиною держави. Очолює округ вища виконавча посадова особа - префект округу. Префекта назначає і відкликає Президент Французької Республіки. Префект округу отримує від Президента і Прем'єр-міністра Франції прями вказівки, від виконання яких не може ухилитись. Подібний підхід дає змогу: розподілити навантаження між центральним і місцевим апаратом державного управління: органам влади центру відходять завдання загальнонаціонального масштабу і характеру, а проблеми балансування інтересів держави і місцевих товариств на різних рівнях влади закріплюються за органами адміністративних округів. Забезпечення децентралізації ґрунтується на дотриманні двох умов. По- перше, визнання і законодавче закріплення факту існування інтересів, відмінних від державних. По-друге, законодавче закріплення незалежності органів місцевої влади від державних органів у частині прийняття рішень, використання коштів і майна, необхідних для їх реалізації. Останнє забезпечується виборністю місцевих органів влади регіону, департаменту і комуни» [2].

Франція традиційно сповідує парадигму унітарної держави. Внаслідок правління Наполеона та Французької революції 1789 р. на території Франції були скасовані автономні провінції та створена складна адміністративна інфраструктура. Глибоке втручання держави в громадське життя та суспільство досить відчутні у Франції і сьогодні. Правова система Франції ґрунтується на римському праві. Її базові принципи відображені у Цивільному кодексі, який був створений за часів Наполеона. [5].

Традиційна французька система територіального управління підпорядковується принципу адміністративної одноманітності, який поширюється на всю країну.

Обмеженість світового досвіду переходу від тоталітарного суспільства до демократичного, оригінальність і складність проблем в Україні, що з цим пов'язані, зумовлюють необхідність створення науково-дослідного центру відповідної спрямованості при Кабінеті Міністрів України. Публічне управління – це цілеспрямована взаємодія публічних адміністрацій з юридичними та фізичними особами з приводу забезпечення реалізації законів та підзаконних актів і виконання частини основних функцій: орієнтуючого планування, що визначає бажані напрямки розвитку, створення правових, економічних та інших умов для реалізації інтересів учасників взаємодії, розподілу праці, кооперування та координування діяльності, моніторинг результатів.

Список використаних джерел.

1. «Муниципальные институты Франции» Глава IX. Часть II. - Режим доступа : www.bninsk.com
2. Фадеев Ф. Краткий очерк истории муниципального права.
3. Конституция Французской Республики / Конституции государств Европейского Союза : под общ. ред. Л. А. Окунькова. - М. : Издат. группа ИНФРА-М - НОРМА, 1997. - С. 665 - 682.
4. Решетников Ф. М. Правовые системы стран мира / Ф. М. Решетников. - М. : 1993.
5. Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн : підручник / В. М. Шаповал. - К. : АртЕк, Вища шк., 1998.
6. Пустовойт Л. А. Система державного управління Республіки Франція: досвід для України / авт.-уклад. Л. А. Пустовойт ; за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка. - К. : НАДУ, 2010.
7. Мельтюхова Н. М. Зарубіжний досвід публічного адміністрування : метод. рек. / авт. кол. : Н. М. Мельтюхова, В. В. Корженко, Ю. В. Дідок та ін. ; за заг. ред. Н. М. Мельтюхової. – К. : НАДУ, 2010. – 28 с.

ВЕЛИЧКО ТЕТЯНА ГРИГОРІВНА

доцент кафедри менеджменту організацій ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н., доцент

ТОМАШЕВСЬКА МАРИНА ВЯЧЕСЛАВІВНА

старший викладач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

НЕСТАЧА ПРОФЕСІЙНИХ КАДРІВ СЕРЕД МЕНЕДЖЕРІВ НА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ

Глобальна економічна криза, властива економіці України в останні роки, крім істотних негативних наслідків в економічній, політичній і соціальній сферах, внесла значні корективи на ринку праці - значно збільшився рівень безробіття, знизився рівень зайнятості населення. Також криза торкнулася потреб країни і в окремих професіях.

За часів ринкової економіки стає цілком безсумнівне, що потрібен інший підхід і до освіти, і до вміння працювати в новому соціально-економічному середовищі. У сучасних умовах розвитку суспільства вищі навчальні заклади вирішують ключову проблему формування суспільного світогляду, відіграють важливу роль у становленні громадських і політичних лідерів та завершують процеси соціалізації особистості до того, як підготовлені фахівці почнуть самостійне життя.

Актуальність даної теми полягає в тому, що менеджер - одна з найбільш затребуваних і популярних професій як в Україні, так і в усьому світі. На сучасному ринку праці професія менеджера є основою фундаменту управління для всіх видів організаційної діяльності. За визначенням Пітера Друкера «управління - це особливий вид діяльності, який перетворює неорганізований натовп на ефективну, цілеспрямовану і продуктивну групу». Управління по своїй суттєвості є і стимулюючим елементом соціальних змін, і прикладом значних соціальних змін. Саме управління більшою мірою, ніж що-небудь інше, пояснює найбільш значимий феномен нашого століття - вибух освіти. Чим більше є високоосвічених людей, тим більшою мірою залежать вони від організації.

Метою даного дослідження є вивчення сучасної ситуації на ринку праці в Україні, зокрема позиції на ньому такої професії як «менеджер». Менеджер - це суб'єкт, що здійснює управлінські функції, тобто людина, яка, керуючись сучасними методами, організовує конкретну роботу певної кількості працівників; фахівець, який працює в економічних і виробничих організаційних структурах.

Розвиток економічної системи та організація сфер виробництва і послуг залежать від рівня кваліфікації діяльності менеджера. Крім того, менеджери формують цілі організації, забезпечують її ресурсами. Тому менеджера можна визначити як працівника компанії, який узяв на себе відповідальність за якісне виконання доручених йому виробничих процесів, і управляє підпорядкованими йому працівниками, зайнятими у цих процесах [1]. Особистість менеджера - це головний фактор забезпечення ефективного розвитку фірми.

На сучасному етапі розвитку український ринок праці характеризується існуванням гострої нестачі кваліфікованих кадрів. Професія менеджера в Україні має різні вузькоспеціалізовані спрямованості. За даними порталу з працевлаштування RABOTA.ua, серед найбільш затребуваних професій можна виділити такі, як менеджер з продажу, бренд-менеджер, проектувальник, web-дизайнер, програміст, менеджер по туризму, фахівець кредитного відділу, інженер-будівельник, менеджер з підбору персоналу, системний адміністратор.

З понад 18000 відкритих вакансій 1609 (10%) припадають на посаду менеджера з продажу. Також великою популярністю у роботодавців користуються фахівці з маркетингу, логістиці, підбору персоналу. Цікаво те, що одна з «найбільш жіночих» професій – офіс-менеджер. 92% менеджерів з туризму - представниці «слабкої статі» - беруть на себе турботу про відпочинок співгромадян. Слід позначити, що серед менеджерів з персоналу жінки становлять 90%.

Затребуваність професії менеджера в Україні в основному пов'язана із перевагами даної професії. До них відносяться:

- високий попит на ринку праці;
- навички адміністративно-господарської діяльності;
- досвід роботи з людьми та документами;
- можливість покращити комунікативні навички [2].

Керівники та власники компаній розуміють, що для підвищення конкурентоспроможності організації необхідні нові управлінські рішення, професійні знання. Підготовка висококваліфікованого менеджера, навіть вузькопрофільного напрямку, - це завдання складне. У той же час компанії або скорочують до мінімуму або закривають зовсім стажування та освітні програми. Саме тому фахівці-менеджери на ринку праці дуже затребувані.

Ринок праці топ-менеджерів на сьогодні являє собою небачене раніше видовище. На ньому де-факто має місце безробіття, оскільки багато звільнених керівників перебувають у стані пошуку роботи більш 9 місяців. Як результат, на ринку праці спостерігається гострий дефіцит талановитих керівників-лідерів [3].

Крім того, в Україні спостерігається падіння рівня заробітної плати у фінансових сегментах (банки, страхові компанії), будівництві та туризмі. Це можна побачити у результаті аналізу ринку в першому кварталі 2015 року у порівнянні із аналогічним періодом минулого року, виконаного порталом з працевлаштування RABOTA.ua. Середня зарплата інженера-технолога знизилася на 32%, фахівця у сфері страхування - на 29%. На 23% впали зарплати в агробізнесі (продаж сільськогосподарської продукції), на 18% - у керівників сфери будівництва та архітектури, на 17% - у сфері топ-менеджменту і банків.

Таким чином, можна зробити висновок, що власники надалі будуть зацікавлені у наймі топ-менеджерів. Однак частина сьогодишніх кандидатів на топ-вакансії буде відчувати проблеми із пошуком роботи ще продовж 9 - 12 місяців.

У майбутньому зростуть вимоги до інформації про зарплату на ринку: рівень оплати праці топ-менеджерів буде ретельно проаналізований у зв'язку із досвідом роботи, освітою, участю у власності, розміром фінансової відповідальності. Розбіжність в оплаті праці топ-менеджерів збільшиться - якщо в більшості випадків (і в середньому) їхня оплата праці знизиться, то керівники-лідери будуть одержувати ще більш, ніж до кризи.

При виході з кризи дефіцит талановитих керівників вищої ланки в Україні тільки загостриться. Одним з варіантів вирішення цієї проблеми для власників українських компаній у найближчі роки буде залучення кандидатів з-за кордону або української молоді, що одержала вищу освіту у кращих навчальних закладах за кордоном.

Список використаних джерел.

1. Менеджер – професія нашого часу. Всеукраїнський загальнополітичний освітянський тижневик «Персонал плюс». – 2008. - №32. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.personal-plus.net/284/3615.html>.
2. Статистика самих востребованных профессий [Електронний ресурс]: по данным украинского портала по трудоустройству «Работа в Украине». – Режим доступа к сайту: <http://www.rabota-ua.com.ua/>.- Название с экрана.
3. Ситуация на рынке труда топ-менеджмента Украины [Електронний ресурс] : – Режим доступа к сайту: <http://www.hrc.com.ua/content/articles/index.php?article=3438>. - Название с экрана.

ВЛАСЕНКО СЕРГІЙ ГЕННАДІЙОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

ІНСТИТУЦІЙНІ ПРИНЦИПИ ТА МЕХАНІЗМИ ДЕМОКРАТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ

У контексті аналізу особливостей становлення вітчизняної моделі інституціоналізації демократії в Україні особливу увагу варто приділити окремому розгляду інституційних принципів та механізмів реалізації демократичного управління. Незважаючи на певну активність щодо посилення тенденції демократизації системи державного управління України належного результату й досі не має. Це, ставить питання про формування інституційних принципів та механізмів демократичного управління, які б забезпечували дотримання прав та свобод людини, вільні та багатопартійні вибори, гарантували свободу слова та можливість громадянам брати активну участь у формуванні та реалізації державної політики. Важливою умовою стабільного переходу держави до демократії є запровадження інституційних принципів демократичного управління, що у свою чергу забезпечує формування інститутів, які б гарантували відповідальність органів державної влади перед громадськістю. Спираючись на такі інститути система демократичного управління здобуде потенційну можливість враховувати позицію громадськості у контексті реалізації державної політики.

Традиційно до інституційних принципів демократичного управління відносять: визнання народу найвищим джерелом влади та визнання народного суверенітету [1]; виборність основних органів держави; рівноправність громадян передусім їх виборних прав [2]; підпорядкування меншості інтересам більшості у процесі прийняття відповідних державно-управлінських рішень [3].

Демократичне управління реалізується в межах демократичної держави, яка є інститутом, в межах якої реально діє принцип розподілу влади та ефективно функціонують механізми захисту прав та свобод громадян. Виходячи із цього демократичне управління в Україні має базуватись на принципі конституціоналізму, відповідно до якого лише Конституція має володіти найвищою реальною юридичною силою по відношенню до інших правових норм, які формально закріплюють особисті та політичні права та свободи громадян. Шлях лібералізму та консолідації на якому все більше сьогодні наголошується експертами в Україні неминуче може стикнутись з відсутністю відповідних інституційних ресурсів та загалом функціональної демократичної інфраструктури для його реалізації. В межах сучасних концепцій демократії де акцентується увагу на інституціоналізації принципів лібералізму, які є визначальними для реалізації демократичного управління і до яких належать: повага до прав людини, їх пріоритет над правами держав; конституційне обмеження влади більшості над меншістю; повага до прав меншості на особливу думку та її свободу висловлювань; верховенство закону; розподіл влад. Відтак, сучасні принципи демократичного управління забезпечують «перехід від демократії більшості до демократії консенсусу», оскільки воно здійснюється відповідно до волі більшості але з урахуванням інтересів меншості, шляхом поєднання безпосередньої та представницької демократії.

Сьогодні в Україні спостерігається своєрідний демократичний дефолт, який стає можливим лише за умови відсутності демократичних інститутів, а відтак і деінституціоналізації принципів демократичного управління. Це все негативно сьогодні позначається і на реалізації системних реформ в Україні у всіх сферах суспільного життя, за таких умов їх результативність збільшує мультиплексний ефект, завдяки чому знижується їх ефективність. Тому при реформуванні будь-якої окремої сфери суспільного життя в Україні сьогодні особливо важливо враховувати відсутність інституційних принципів демократичного управління, що супроводжується максимальною закритістю правової системи, слабкістю інститутів забезпечення законності та неефективністю прийняття державно-управлінських рішень. Відтак,

системні реформи стають абсолютно неможливими якщо інституційні принципи демократичного управління є абсолютно неідеальними. Вихід із відповідної ситуації може бути лише за умови високого рівня інституціоналізації громадянського суспільства та ефективності системи державного управління скерованої у бік забезпечення його абсолютного розвитку. Переважною мірою тут йдеться про нові інституційні принципи демократичного управління, які б забезпечували налагодження державно-громадського партнерства як важливої умови ефективності функціонування системи державного управління України.

На нашу думку особлива увага у контексті інституціоналізації принципів демократичного управління в Україні має належати досягненню суспільного консенсусу як важливого атрибуту стабільності розвитку та функціонування вітчизняної системи державного управління. Під суспільним консенсусом доцільно розуміти цілісну згоду суспільства зі стратегічних питань його організації та розвитку. Суспільний консенсус передусім передбачає досягнення певної єдності між інститутами державного управління та громадянами, між різними гілками влади, між центром та місцевими органами влади, між органами державної влади та політичними партіями та рухами. Формальним результатом досягнення суспільного консенсусу має стати владення угоди між суспільством та органами державної влади.

Принциповим питанням для сучасної України у напрямку вироблення інституційних принципів механізмів демократичного управління є забезпечити реальну функціональність демократичних інститутів. При цьому варто виходити із того, що інституційні механізми демократичного управління включають «чітко визначені права власності, антимонопольні закони (політика підтримки конкурентної боротьби) примусове виконання положень договорів базованих на нормах права, добре розвинену систему корпоративного управління та вільний доступ до інформації (прозорість влади)»[4]. У комплексі ці механізми гарантують високий рівень політичної та економічної конкурентності у суспільстві як основну умову демократичного управління. Варто особливо відзначити, що лише система демократичного управління здатна гарантувати високий рівень конкурентності для всіх суб'єктів державно-управлінської практики зацікавлених у відкритості політичної та економічної сфер суспільства.

У даному контексті варто також поставити питання про своєрідний демократичний фундаменталізм, який має бути покладений в основу функціонування демократичного управління. Під ним ми розуміємо механізми громадської самоорганізації у формуванні та реалізації державного управління, які забезпечують стабільність розвитку держави та цивілізаційний вплив на неї інститутів громадянського суспільства. Такі механізми інтегровано мають розроблятися і впроваджуватися спільно суспільними, державними та професійними організаціями, які мають відігравати стратегічну роль у забезпеченні демократичного управління, оскільки вони повинні розробляти для нього інституційні нормативи. Вони мають стати загальнообов'язковими правилами, які б регулювали як діяльність органів державної влади, які надають відповідні послуги громадянам так і діяльність самоорганізаційних структур суспільства.

Список використаних джерел.

1. Huntington S. Democracy's Third Wave / Samuel Huntington // Journal of Democracy. – 2011. – Vol. 2 (Spring). – № 2. – P. 12–34.
2. Линц Х. Достоинства парламентаризма // Век XX и мир. Пределы власти. № 2-3, 2010 – с. 17-43
3. Levitsky S., Way L. A. The rise of competitive authoritarianism (англ.) // Journal of Democracy. 2012. Vol. 13, No. 2. P. 51.
4. Sheehan J. J. History of Democracy // International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences / Ed. N. J. Smelser, P. B. Baltes. Oxford: Elsevier, 2011.

ВОЛОВНИК ВАЛЕНТИНА ЄВГЕНІВНА

*доцент кафедри менеджменту організацій
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.пед.н., доцент*

РОЛЬ ЛОГІСТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В РЕЗУЛЬТАТ-ОРІЄНТОВАНОМУ УПРАВЛІННІ

Концепція результат-орієнтованого управління є складовою нової моделі сучасного публічного менеджменту «New Public Management» (NPM), яка містить системний комплекс адміністративно-політичних стратегій, спрямованих на ефективне реформування адміністративної діяльності на засадах приватної економіки, і вже довела свою дієвість й ефективність у публічному управлінні в розвинених західних країнах. Модель NPM базується на теорії суспільного вибору (Public Choice), яка забезпечує конкуренцію у сфері громадського управління, децю обмежуючи вплив бюрократії на політику, що посилює позиції громадян, і теорії менеджменту, за якою підвищується роль економічних важелів [1].

Результат-орієнтоване управління (РОУ) реалізується даною моделлю NPM передусім за рахунок акцентуації на соціально-визначеному результаті управлінської діяльності й одночасно обов'язковій відповідальності за його досягнення конкретних виконавців, наявності системи контролю з боку населення – споживачів послуг публічного управління.

Реалізація РОУ саме в такі способи наближує, на нашу думку, дану модель NPM до більш досконалої соціально орієнтованої моделі сучасного публічного менеджменту «Good Governance», що базується на розвинених демократичних засадах, а самоврядування за цією моделлю, як зазначають західні фахівці, має не тільки відповідати вимогам ефективності, а й бути відкритим, доступним, підзвітним, підконтрольним і чутливим до вимог і потреб громадян. Загалом концепція РОУ передбачає так званий комплекс «3Е»: результативність (efficiency); ефективність (effectiveness); економічність (economy).

Провідними засобами реалізації концепції результативності діяльності в публічному управлінні вчені вважають: вимірювання результатів діяльності, їх оцінювання, бюджетування за результатами, аудит адміністративної діяльності. При цьому оцінити успішність управлінської діяльності можна шляхом комплексного розгляду

трьох її аспектів: вимірювання зусиль для отримання бажаного результату, вимірювання досягнень унаслідок здійснення діяльності і зіставлення досягнень із зусиллями [2].

Саме такий підхід пропонує логістичний менеджмент на рівні мезологістичних систем (міста, регіону), які функціонують в сучасних умовах глобалізації та євроінтеграції, формування мережевої економіки, економіки знань, зростання міжрегіональної конкуренції, перенесення центру ваги у вирішенні більшості завдань з державного рівня на регіональний, що у свою чергу обумовлює трансформацію процесів організації, планування та управління регіональним розвитком на концептуальних засадах логістичного підходу; адже логістика – це підвищення прибутковості бізнесу за рахунок оптимізації.

Зрозуміло, що отримання оптимального (бажаного) результату передбачає вибір та приймання оптимальних варіантів розв'язання проблем. Саме до інструментарію логістичного менеджменту належать прийоми та спеціальні методи розроблення, прийняття та реалізації оптимальних управлінських рішень стосовно об'єктів визначеної логістичної системи, які можна використовувати в РОУ. Наприклад, метод формування еталонів (бенчмаркінг) при розробці стандартів обслуговування; метод повних витрат при виборі технологій: виробничих, транспортних, складських, інформаційних, пакувальних тощо; метод визначення оптимальної партії постачання (EOQ) при організації замовлень і поставок; методи дослідження кількісно-вартісних (ABC-аналіз) і кількісно-ймовірнісних зв'язків (XYZ – аналіз), а також їх поєднання при оптимізації виробничих систем і систем управління запасами, формуванні товарної політики тощо; метод кластерного (багатофакторного) аналізу при виборі учасників ланцюга поставок (постачальників, перевізників і т.п.); методи визначення оптимальних місць розміщення (метод центру маси, метод гравітації, метод повного перебору, евристичні методи, методи промислової динаміки тощо) для оптимізації розміщення складів, виробництв, дистрибутивної мережі; методи аналізу п'яти конкурентних сил М. Портера для визначення рівня конкуренції в конкретних галузях бізнесу і вироблення стратегій бізнесу тощо.

За В. В. Смиринським, досвід високорозвинених країн, особливістю економіки яких є створення глобальних, регіональних, державних, корпоративних (торговельних, транспортних, дистриб'юторських, телекомунікаційних) та інших логістичних систем, щодо використання логістики в управлінні розвитком регіону свідчить про її доцільність, оскільки відомо, що логістичні системи є потужним засобом економії дефіцитних ресурсів: матеріальних, сировинних, енергетичних, фінансових, інтелектуальних, трудових [3, с. 13].

Однак, на побудову таких дуже складних стохастичних мезологістичних систем впливає велика кількість чинників в їх інтегральній взаємодії, оскільки будь-який регіон є утворенням з високою концентрацією множини логістичних потоків: матеріальних, інформаційних, кадрових, фінансових, потоків послуг тощо. Це потоки транспорту, товарів, торгівлі, фінансів, менеджменту, політики, культури, адміністрації, енергії, води, відходів та багато інших, що організуються великою кількістю логістичних посередників, а це загалом утруднює отримання повної інформації керівництвом і, відповідно, утруднює формування результат-орієнтованого управління.

За О. Д. Морозом, використання логістики в управлінні регіональним розвитком зумовлено насамперед тим, що саме логістика інтегрує основні сфери господарської діяльності регіону в один ланцюг поставок, а також тим, що створені взаємозв'язки та взаємозалежності регіонів, зростання рівня відкритості економіки регіонів інтенсифікують налагодження між ними товарних, фінансових, трудових та інформаційних потоків, їх регулювання, формування складноструктурованих міжгалузевих та міжрегіональних господарчих суб'єктів, що посилює конкурентні позиції регіону. Крім того, оскільки українська територія є транзитною, що з'єднує Західну Європу з Далеким Сходом, важливого значення набуває формування національної мережі транспортних коридорів у системі міжнародних з відповідним складом елементів, технічним рівнем та ресурсним забезпеченням, що потребує логістичного підходу до управління потоками і забезпечення якості перевезень [4, с. 76-78].

Отже, роль логістичного менеджменту в результат-орієнтованому публічному управлінні полягає в тому, що використання в цій сфері інструментарію логістики дозволить при прийнятті управлінських рішень урахувати потреби, стан та динаміку попиту і кон'юнктуру ринку регіону, характер розвитку регіональних, міжрегіональних і міжнародних зв'язків та надавати умови для максимального пристосування регіональних підприємств, насамперед виробничих, установ і організацій до потреб ринку.

Поширення сфери панування і впливу логістичного менеджменту на владні структури РОУ уявляється природним процесом розповсюдження нових знань від однієї сфери до іншої. Проте, зрозуміло, що це потребує певних зусиль і витрат, і не тільки щодо створення в регіонах розгалуженої мережі логістичних центрів, завданням яких є творче поєднання централізації і самостійності учасників економічної діяльності регіону, залучення їх до взаємовигідного партнерства, організація інформаційного й сервісного обслуговування, а передусім щодо організації підготовки з логістичного менеджменту представників органів публічного управління різного рівня і різних сфер діяльності (чиновників, політиків, юристів, медиків, педагогів тощо). Подальші дослідження щодо реформування публічного управління доцільно вести в напрямку пошуку нових способів використання інструментарію логістичного менеджменту у сфері РОУ.

Список використаних джерел.

1. Публічне управління: теорія та практика: зб. наук. праць Асоціації докторів наук з держ. управління. – Х. : Вид-во «ДокНаукДержУпр». – Спеціальний випуск. – 2013. – С. 6-15.
2. Концепція результативності в суспільному управлінні. Режим доступу : http://cpk.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=235
3. Смиринський В. В. Логістичний менеджмент державних закупівель: Наукове видання / В. В. Смиринський. – Тернопіль : Карт-бланш, 2004. – 390 с.
4. Мороз О. Д. Об'єкт, предмет та принципи регіональної логістики / О. Д. Мороз // Вісник Національного ун-ту «Львівська політехніка». Логістика. – 2010. – № 669. – С. 75-84.

НАГАЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ВАРІАНТУ НОВОЇ МОДЕЛІ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

В умовах сьогодення обов'язкове і необхідне осмислення та впровадження такої моделі публічного адміністрування, яке ґрунтується на переході від традиційної бюрократії до форм, орієнтованих на споживача, ринок і працездатні верстви населення (які, в свою чергу, зможуть «нагодувати» своїх непрацездатних членів сімей). Це має бути перехід від «адміністрування» до «менеджменту». І тут варто чітко встановити межі між цими двома поняттями.

Одна точка зору полягає в тому, що термін «менеджмент» стосується раціонального підходу до процесу ухвалення рішення в різному типі організаціях. У тому числі цей термін має бути застосований й до державних установ, але традиційно він асоціюється з приватним сектором. Менеджери розглядаються як агенти для досягнення організаційних цілей і корпоративного зростання з найбільш ефективним використанням ресурсів. У публічному ж секторі, навпаки, традиційно використовується термін «публічне адміністрування».

Менеджмент є більш широким поняттям, він містить у собі не тільки адміністрування, але й передбачає досягнення певною організацією поставленої мети з максимальною економічною ефективністю, та відповідальність за кінцеві результати. Ці два елементи не обов'язково присутні в традиційній моделі публічного адміністрування, яка базується на адмініструванні, де основний акцент робиться саме на процесі і виконанні правил та інструкцій, на дотриманні процедур, а не на результатах, що характерно для нової моделі публічного адміністрування, яка ґрунтується на менеджменті.

Новий публічний менеджмент знаменує собою відмовлення від бюрократичних принципів організації діяльності органів публічного адміністрування, – одного зі стовпів традиційної моделі.

Так само відмовляється він і від другої теоретичної основи традиційної моделі, – принципу розподілу політичної й адміністративної сфери, оскільки однією з основних характеристик нового публічного менеджменту є те, що відповідальність за отримані результати несуть керівники органів публічного адміністрування. Це означає необхідність зміни взаємин між керівниками і політиками.

Незавершеність трансформації публічного адміністрування в Україні призводить до того, що суспільство пристосовується до функціонування без належної системи державного управління, внаслідок чого зростання тіньової економіки та посилення корупції стають всеосяжними соціально-політичними проблемами. Основна стратегічна проблема, що постала перед урядом України, полягає в тому, як з малоефективної перехідної системи державного управління створити нову систему. Таким чином, мистецтво та наука змін полягають у тому, щоб виявити ключові інституційні та процедурні механізми, які дозволять системі державного управління перейти від свого сучасного стану до бажаного.

Підготовка експертів має здійснюватися в усіх сферах державної служби, таких як право, публічні фінанси, економіка, європейські та міжнародні питання, управління регіональним розвитком та електронне управління.

Демократизація доступу до державної служби, в тому числі і на вищих керівних посадах, а також підвищення професіоналізму та якості підготовки вищих керівних кадрів є фундаментальним принципом діяльності

Публічний менеджмент включає проектний і командний менеджмент, моніторинг та оцінку колективного виконання, управління людськими ресурсами та кадровий менеджмент в умовах постійних змін у зовнішньому і внутрішньому середовищі .

Одне з основних місць в публічному адмініструванні посідає централізоване тимчасове зберігання архівних документів, нагромаджених у процесі документування службових, трудових або інших правовідносин юридичних і фізичних осіб на відповідній території, та інших архівних документів, що не належать до Національного архівного фонду.

В результаті аналізу основних завдань реформи публічної адміністрації можна зробити висновок, що вони у своїй більшості співпадають із тими завданнями, що стояли на початку проведення адміністративної реформи. Але, у той же час слід зазначити, що завдання реформи публічної адміністрації постають більш конкретизованими, враховують ті зміни, що відбулися в державі та суспільстві останнім часом, зокрема, початок проведення конституційної реформи, євроінтеграційні кроки. Отже, вважаємо, що здійснення широкомасштабної реформи публічної адміністрації постає певним кроком у напрямку подальшого проведення адміністративної реформи в Україні, який суттєво відрізняється за глибиною, якістю розробки, а також послідовністю різних напрямів реформування.

Але, слід зазначити, що під час проведення реформування публічної адміністрації в Україні необхідно обов'язково враховувати досвід проведення адміністративної реформи 1998-2007 років, як позитивні, так і негативні наслідки її проведення, з метою недопущення ускладнень та протиріч або своєчасного їх усунення. Реформування публічної адміністрації в Україні повинно проводитись відповідно до принципів законності, верховенства права, відкритості, відповідальності, пропорційності, підконтрольності та ефективності.

Трансформація системи публічного адміністрування в Україні має привести до таких результатів: належний та ефективний розподіл функцій між рівнями публічної адміністрації; раціональна, ефективна та відносно стабільна система органів виконавчої влади; раціональні та прозорі процедури формування державної політики із залученням громадськості та інших заінтересованих суб'єктів; фінансово самодостатні громади, спроможні надавати необхідний обсяг публічних послуг; функціонування місцевого самоврядування на рівні району як допоміжного рівня до самоврядування громад; ефективна, професійна, політично-нейтральна, прозора цивільна служба; справедливе правове регулювання адміністративної процедури (процедур); мінімізація умов для корупції; ефективні правові механізми захисту громадян у відносинах з органами публічної адміністрації; ефективний контроль парламенту, місцевих рад, а також державний фінансовий контроль за функціонуванням публічної адміністрації.

Підготовка магістрів державного управління у відповідності до сучасних вимог передбачає ознайомлення їх з основами публічного адміністрування, змістом категорій, які використовуються в цій галузі знань, з перспективними напрямками розвитку теорії і практики державного управління цивілізованих країн. Все це обумовлює логіку побудови матеріалу навчального посібника.

Узагальнення підходів науковців дозволяє відокремити наступні складові змісту публічного адміністрування: одночасні процеси формування політики й керування у рамках даного політичного курсу; розгляд – у сфері державного

життя – закону, його реалізація і перегляд; ухвалення постанов із приводу тих питань цієї сфери, які підпорядковані органам державної влади; організація, кадри, політика та інші заходи, що є суттєвими для ефективного виконання цивільних функцій, приписаних для виконавчих органів влади; формування, впровадження, оцінювання та модифікація публічної політики; процес управління, що здійснюється під контролем політичного керівника, яке базується на бюрократичних принципах управління та наявності в органах управління постійних, нейтральних співробітників, котрі мотивуються лише суспільними інтересами, однаково служать будь-яким правлячим суб'єктам і реалізують визначену ними політику, не привносячи в неї нічого свого; діяльність щодо збирання та обробки інформації (статистика), контролю виконання бюджету, підготовки проектів законів, проведення законних урядових заходів, виконання широких повноважень від надання послуг населенню (поліцейський наглядач або прикордонник) до аудиту, аналізу (політології), діяльності урядових агенцій.

У підсумок можна зазначити, що в Україні сьогодні публічне адміністрування потребує закріплення в нормативно-правових документах, чіткого визначення кола учасників цього процесу, їх повноважень тощо.

На практиці ще дуже часто здійснюється саме державне управління, тому є багато прикладів у відносинах органів влади з підприємницькими структурами, з громадським сектором, місцевим самоврядуванням тощо. Але розвиток ринкових відносин і демократизації суспільства є незворотним, що підкреслює актуальність нового терміну.

Управління – цілеспрямована взаємодія суб'єкта і об'єкта, яка здійснюється у формі прийняття та реалізації рішень і виконання основних функцій і супроводжується домінуванням відносин підпорядкування, що характеризуються залежністю об'єкта від суб'єкта, високим рівнем централізації, відповідальністю суб'єкта за стан системи.

Адміністрування – цілеспрямована взаємодія публічних адміністрацій з юридичними та фізичними особами з приводу забезпечення реалізації законів та підзаконних актів і виконання частини основних функцій: орієнтуючого планування, що визначає бажані напрямки розвитку, створення правових, економічних та інших умов для реалізації інтересів учасників взаємодії, розподілу праці, кооперування та координування діяльності, моніторинг результатів. Відносини, що супроводжують адміністрування, характеризуються підпорядкованістю переважно закону, а не суб'єкту, децентралізацією, узгодженням інтересів учасників процесу, відповідальністю суб'єкта і об'єкта за стан системи.

Все вищезазначене є підставою для уточнення змісту понять «управління» та «публічне адміністрування» у відповідності до сучасного етапу розвитку суспільства та існуючого рівня розуміння цих процесів.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні».
2. Кудрявцева С.П., Колос В.В., «Міжнародна інформація»/ Навчальний посібник – К.: Видавничий Дім «Слово», 2005. - 400с
3. Публічне адміністрування в Україні: Навч. Посібник // [за заг. ред. д-ра ф. наук, проф. В.В. Корженка, к.е.н., доц. Н.М. Мельтюхової – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2011. – 296 с.
4. Национальный институт территориальных исследований Франции. [Электронный ресурс]: Режим доступа <http://www.inet.cnfpt.fr/fr/connaitre>.
5. Национальная Школа Администрации Франции (Ecole nationale d administration – ENA). Официальный сайт. Режим доступа <http://www.ena.fr>.
6. Прозора Україна. Методика впровадження завдань // [під ред. Олени Газізової та Пшемислава Фенриха]. – Щецин – Черкаси, 2008. – 148 с.

ДЖЕМИСВ ЕДУАРД ОЛЕКСАНДРОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

НОВІ ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ ПРИ РЕФОРМУВАННІ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

В даний час в Україні реалізуються різні напрями реформування виконавчої влади, кожне з яких містить заходи, пов'язані як з вдосконаленням традиційної організації публічного управління, так і з впровадженням нових інструментів управління. Фундаментальною основою для активізації наукової думки у напрямку пошуку нової моделі публічного управління послужили принципи GRI ((Global Reporting Initiative - керівництво зі звітності у сфері сталого розвитку), що враховує зростання ролі громадськості як головного чинника сталого розвитку соціально-економічних систем [1].

За своїм змістом державне управління зазнало серйозних якісних перетворень і стало будуватися на принципах демократичності, легітимності, і що особливо важливо - транспарентності. Прагнення домогтися прозорості та ясності в реалізації своїх функцій органами державного управління для громадянського суспільства стало початком його руху до публічного управління, яке характерно для країн з високим рівнем економічного і соціального розвитку. Трансформація державного управління в управління публічне визначило напрямки і зміст наступних інституціональних змін у соціально-економічній системі України.

Україна стала відкритою політичною та соціально-економічною системою, а це означало, що при визначенні напрямів свого подальшого розвитку повинно враховуватися інтереси світової спільноти. У результаті переосмислення державного управління на сучасному етапі в наукову термінологію увійшов термін «публічне управління». Публічне управління - вплив суб'єкта управління на суспільство (суспільні процеси, відносини) відповідно до покладених на нього суспільно-значущими функціями і повноваженнями; гласне взаємодія державного апарату і суспільства при прийнятті важливих для країни (суспільства, населення) рішень. Можна сказати, публічне управління - це управління суспільством разом із суспільством [2].

У публічному управлінні має істотне значення характер керуючого впливу, що чиниться суб'єктом управління на об'єкт управління. Якщо державне управління виконує завдання і цілі, поставлені державою, то публічне управління спрямоване на досягнення суспільно значущого результату. Тим самим публічне управління виникає як результат свого

роду суспільного договору між державою і суспільством, коли владними повноваженнями наділяються відповідні органи і посадові особи. При цьому основним носієм влади залишається народ, населення країни. Тому публічне управління має більш широкий профіль керуючого впливу. Так, суб'єктами публічного управління є також і органи місцевого самоврядування, громадські організації, підприємства та установи різних форм власності. Їм можуть бути передані окремі державно-управлінські повноваження, що здійснюються в інтересах суспільства. Публічне управління є центральною ланкою в реалізації правової політики в сучасній демократичній державі.

Система публічного управління соціально-економічними процесами має багаторівневий характер (державний, регіональний, муніципальний, корпоративний рівні) і функціонує на основі нормативних правових актів, регулюючих діяльність суб'єктів і об'єктів публічного управління.

На державному (муніципальному) рівні національна система публічного управління забезпечує розробку і реалізацію прогнозів, стратегій сталого соціально-економічного розвитку, програм і проектів економічного і соціального розвитку за участю представників громадянського суспільства.

Взаємодія суб'єктів публічного управління та населення забезпечується за допомогою організації публічних слухань, анкетування, проведення сфокусованих інтерв'ю та ін. відповідно до чинних нормативно-правових актів.

Виділення в національній системі публічного управління корпоративного рівня обумовлено необхідністю підвищення соціальної відповідальності корпорацій за результати своєї діяльності перед суспільством.

Це положення відповідає принципам, що просуваються неурядовою міжнародною організацією GRI, де в рекомендаціях по складанню корпоративної соціальної звітності, що відбиває показники результативності взаємодії з суспільством, зокрема, йдеться про те, що стадії функціонування організації, такі як прихід [в регіон], здійснення діяльності та догляд [з регіону] несуть істотні впливи на стійкість певної [географічної] області.

Процеси глобалізації та становлення інформаційного суспільства накладають свій відбиток на основні тенденції та напрямки розвитку національної системи публічного управління. Розвиток мережі Інтернет і підвищення вимог з боку Президента України до забезпечення транспарентності реалізації органами публічного управління своїх функцій і підвищенню якості надання державних (муніципальних) послуг спричинило організацію офіційних сайтів публічно-правових організацій, а також органами публічного управління різних рівнів.

Багато процедур, які пов'язані з наданням державних або муніципальних послуг, вимагають значних тимчасових витрат. У науковому обігу використовуються такі поняття, як фіктивна і надлишкова публічні послуги. Під фіктивною публічною послугою розуміється послуга, встановлена в нормативному правовому акті, але не здійснювана в реальності органами виконавчої влади.

Надлишкова публічна послуга, або адміністративний бар'єр, - це послуга, витрати від введення якої перевищують як приватні вигоди для господарюючого суб'єкта, що підпадає під її дію, так й суспільні вигоди з урахуванням ефекту доходу. Тому зараз необхідно зосередити увагу не на структурних, а на функціональних змінах в системі органів публічного управління. Але, як нам бачиться, функціональні та структурні перетворення взаємно обумовлюють один одного, і відокремити одне від іншого буде дуже складно. Не можна не визнати, що деякі функції органів публічного управління дійсно надлишкові, надмірно бюрократизовані і повинні бути максимально спрощені.

Разом з тим, необхідно відзначити значні перетворення у сфері публічного управління процесами забезпечення якості життя, обумовлені процесами глобалізації і становленням в соціально-економічній системі України інформаційного суспільства.

Перелік заходів, спрямованих на реалізацію принципів транспарентності та демократичності в діяльності органів публічного управління можна продовжити. Але ясно одне, що в процесі управлінської діяльності, при правильному розставленні акценти, процеси глобалізації та становлення інформаційного суспільства сприяють підвищенню ефективності публічного управління, а значить і якості життя українського суспільства.

Список використаних джерел.

1. Показатели результативности взаимодействия с обществом. GRI 2000-2008. Версия 3.0
2. Матейкович М. С. Публичное управление в России: пути совершенствования / М. С. Матейкович // Журнал российского права. – 2012. – № 5. – С.118–125.

ЄВМЕШКІНА ОЛЕНА ЛЕОНІДІВНА

*доцент кафедри державного менеджменту
НАДУ при Президентіві України, к.держ.упр., доцент*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ МЕТОДОЛОГІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ

Наукова сфера знань про державне стратегічне планування базується на відповідних закономірностях, принципах, правилах, що складають основу його методології. Державне стратегічне планування є спеціальною функцією державного управління, завдяки якій держава здійснює управлінську діяльність. Під спеціальними функціями управління розуміють відносно відокремлені напрями управлінської діяльності, які забезпечують управлінську дію, відображаючи її суть і зміст на всіх рівнях державного управління [2, с.168].

Стратегія являє собою детальний всеохоплюючий комплексний план, що розробляється на перспективу і повинен сприяти досягненню поставленої мети. Для ефективного планування необхідні ґрунтовні знання про стан справ, на основі чого розробляються конкретні програми дій та відповідні рішення. Отримання інформації про стан справ проходить такі етапи:

- дослідження поточної інформації;
- прогнозування;

- опрацювання програм [2, с.170].

Процес стратегічного планування складається з багатьох етапів, процедур та деталізації того, що потрібно здійснити.

Науковцями сформовано такий графік процесу стратегічного планування:

- визначення бажаної стратегії;
- вивчення середовища щодо можливої підтримки;
- аналіз можливостей;
- оцінка адекватності ресурсів;
- оцінка стратегії;
- потреба перегляду стратегії;
- впровадження стратегії [2, с.174].

Законом України «Про державне прогнозування і розроблення програм економічного і соціального розвитку» затверджено, що прогнозні та програмні документи економічного і соціального розвитку розробляються на основі комплексного аналізу демографічної ситуації, стану використання природного, виробничого, науково-технічного та трудового потенціалу, конкурентоспроможності вітчизняної економіки, оцінки досягнутого рівня розвитку економіки і соціальної сфери та з урахуванням впливу зовнішніх політичних, економічних та інших факторів і очікуваних тенденцій зміни впливу цих факторів у перспективі.

Прогноз економічного і соціального розвитку України на середньостроковий період розробляється на п'ять років. Прогноз економічного і соціального розвитку України на короткостроковий період розробляється щорічно на наступний рік [1].

Отже, в Україні існує середньострокове та короткострокове стратегічне планування.

Спробою запровадити державне стратегічне планування в Україні є проект Закону України «Про державне стратегічне планування». Державне стратегічне планування тут розглядається як функція державного управління з визначення цілей та напрямів розвитку, з урахуванням наявних ресурсів, обрання пріоритетів, розроблення та виконання взаємозв'язаних завдань і заходів соціально-економічного розвитку [3].

Даним законом визначено систему документів державного стратегічного планування. Документи державного стратегічного планування розробляються на довгостроковий, середньостроковий та короткостроковий період.

На довгостроковий період (більше п'яти років) розробляються [3]:

- 1) Стратегія розвитку України;
- 2) Стратегія регіонального розвитку України;
- 3) стратегії розвитку Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя.

3. На середньостроковий період (від трьох до п'яти років) розробляються:

- 1) План соціально-економічного розвитку України;
- 2) плани соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів, міст;
- 3) Прогноз економічного і соціального розвитку України;
- 4) Прогноз Державного бюджету України на наступні за плановим два бюджетні періоди;
- 5) прогноз місцевого бюджету на наступні за плановим два бюджетні періоди;
- 6) державні цільові програми (в окремих випадках можуть розроблятися на більш тривалий строк);
- 7) регіональні та місцеві цільові програми;
- 8) плани діяльності центральних органів виконавчої влади;
- 9) плани розвитку державних господарських об'єднань, державних акціонерних компаній, державних холдингових компаній;

10) Основні засади грошово-кредитної політики.

4. На короткостроковий період (один рік) розробляються:

- 1) Основні напрями економічної та бюджетної політики;
- 2) Державний бюджет України;
- 3) місцеві бюджети;

4) річні фінансові плани державних підприємств, господарських товариств, у статутному (складеному) капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток, паїв) належать державі;

5) прогнозні баланси попиту та пропозиції товарів і послуг.

Для наукового забезпечення ефективного державного стратегічного планування необхідна методологія вивчення даного процесу, що конкретизується і реалізується в адекватних наукових методах і технологіях дослідження.

При вивченні державного стратегічного планування варто застосовувати загальнонаукові і специфічні методи. Серед загальнонаукових методи аналізу і синтезу, логічний метод, формалізації, моделювання, функціонально-структурний метод, порівняння та інші.

Оскільки в процесі стратегічного планування задіяна вся ієрархічна структура органів державної влади, варто застосовувати адміністративно-правові методи, які спираються на ієрархічну структуру управляючого державного об'єкта.

Організаційні методи базуються на правових нормах і специфіці організації влади як системи. Будь-який організаційний процес є формою конкретного управлінського процесу.

Політичні методи – це способи прямого або опосередкованого впливу на поведінку і діяльність об'єкта, яким управляють за допомогою політичних засобів. В першу чергу мова йде про державну політику, що розробляється владою, вплив якої на суспільство відбувається шляхом прийняття економічних, соціальних, національних та інших стратегій. Також не менш важливі економічні, соціальні, ідеологічні, інформаційні, соціально-психологічні методи.

Спеціальні методи дозволяють дослідити та оцінити стратегії. До них відносяться методи прогнозування, SWOT-аналізу (визначення сильних і слабких сторін, можливостей і загроз, що витікають з найближчого оточення), PEST-аналізу (аналіз макросередовища, що ґрунтується на вивченні соціальних, технологічних, економічних і політичних чинників).

Отже, державне стратегічне планування є спеціальною функцією державного управління, завдяки якій держава здійснює управлінську діяльність. При вивченні державного стратегічного планування варто застосовувати загальнонаукові і спеціальні методи дослідження.

Список використаних джерел.

1. Закон України Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України від 23 березня 2000 року № 1602 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 25, ст.195
2. Малиновський В.Я. Державне управління: Навчальний посібник. – Луцьк: Ред.-вид. відд. «Вежа» Вол. Держ. Ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. – 558 с.
3. Проект Закону України «Про державне стратегічне планування від 3 листопада 2011 № 9407 // Електронний ресурс. Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF79B00V.html

ЗОЗУЛЯ ВАЛЕНТИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

ДЕМОКРАТИЧНЕ ВРЯДУВАННЯ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ НОВОЇ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Демократичне врядування є предметом окремого аналізу у концептуальних підходах багатьох наукових шкіл та окремих дослідницьких напрямків. Соціально-політичні зміни, які відбуваються в нашій державу підвищують актуальність досліджень в сфері демократичного врядування, яке з часів Античності розглядається у формі правління більшості. Впровадження демократичного врядування є порядком денним всіх міжнародних інституцій, умовою їх сталого розвитку. З цього приводу, М. де Вріс стверджує, що нереальні амбіції, які слідує поряд з демократичним врядуванням можуть призвести, в кінцевому підсумку, лише до розчарування [2].

Поняття врядування має давнє походження і розуміється, як процес прийняття рішень, їх впровадження та реалізацію. Рішення в умовах демократичного врядування виступає важливою складовою державно-управлінського процесу, оскільки передбачає поєднання в собі прагнень та інтересів різних прошарків населення. З огляду на це, врядування являє собою вироблення і реалізація публічної політики на засадах партнерської взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування, які створюють сприятливі політико-правові і фінансові передумови, з приватним сектором, що генерує робочі місця і забезпечує доходи, та громадянським суспільством, яке мобілізує внутрішні ресурси задля досягнення пріоритетних цілей суспільного розвитку [1, с. 81].

Досліджуючи демократичне врядування необхідно особливо увагу приділяти розгляду його характерних ознак, які можна охарактеризувати за: участю населення в процесі публічного управління; погодженням (консенсусом) під час прийняття рішень; спрямуванням; підзвітністю діяльності органів державної влади; прозорістю; легкістю реагування на суспільні виклики; дієвістю та ефективністю функціонування системи публічного управління; справедливістю та всезагальним характером; верховенством права. За умови наявності всіх характерних складових демократичного врядування відбувається ефективне функціонування всієї системи публічного управління.

У контексті аналізу даного аскету особливу увагу доцільно приділити участі населення в публічному управлінні та прозорості діяльності органів державної влади. Участь населення в публічному управлінні включає наступні елементи: відкритий доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень, рівність перед законом і судом. У свою чергу доступ до інформації може бути як активним, так і пасивним. За рівнем доступності до інформації оцінюється рівень демократії, саме тому, доступність інформації займає провідне місце при розгляді демократичного врядування. Що стосується прозорості діяльності органів державної влади, то за його відсутності втрачається зв'язок громадськості з владою. Несистемна звітність органів державної влади та місцевого самоврядування, неефективність публічних послуг спричиняється корупція, в результаті цього демократичне врядування підпадає під загрозу переходу в тиранію.

Демократичні перетворення вимагають проведення низки реформ у усіх сферах суспільного життя, а особливо державного сектору, що тим самим зумовлює формування нової парадигми управління, яка направлена на забезпечення ефективності публічного управління в суспільстві. Базовою умовою реалізації публічного управління стає довіра, відповідно до цього: якщо населення країни довіряє органам державної влади, посадовим особам органів державної влади, то це є індикатором сталого розвитку держави.

Важливою умовою розвитку держави на засадах демократичного врядування є консенсус. Варто відзначити, що саме демократичне врядування забезпечуючи постійний консенсус влади й суспільства, стає мобілізаційним механізмом для налагодження взаємодії органів державної влади та громадянського суспільства В цьому випадку консенсус виступає не компромісом, а співпрацею, адже рішення, які приймаються в результаті консенсусу передбачають ефективне усунення існуючих проблем, формулювання нових альтернатив, що поєднують в собі елементи кількох альтернатив і перевірки розуміння людьми наслідків їх впровадження. Це свідчить про те, що демократичне врядування у порівнянні з іншими видами врядування характеризується ефективністю та неупередженістю, що в свою чергу сприяє верховенству закону, участі громадськості у прийнятті рішень безпосередньо чи через делегування своїх повноважень представникам.

Список використаних джерел.

1. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. - К. : НАДУ, 2011. - Т. 8 : Публічне врядування / наук.ред. кол. : В. С. Загорський (голова), С. О. Телешун (співголова) та ін. – 2011. – 630 с.

КІЧКІНА ТЕТЯНА ОЛЕКСІЇВНА

старший викладач кафедри Менеджменту організацій ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

На даному етапі розвитку України акцент робиться на розвиток аграрного сектору. Про це йдеться в плані розвитку сільського господарства України до 2020р.[3]. Виходячи з плану з цього плану соціально-економічний розвиток буде тісно пов'язаний з розвитком агропромислового комплексу.

Розвитком економічної складової агропромислового комплексу займалися: В.М. Геєць, Ю. А. Лупенко, Л. В. Молдаван, Е. Н. Бородіна, Н. І. Пугачев, І. В. Прокопа, М. Ф. Кропівко, Б. І. Пасхавер[1].

Внаслідок складної ситуації у державі агропромисловий комплекс вийшов в лідери і є одним із пріоритетних секторів економіки.

Досить вагомий негативний вплив на аграрний сектор принесла ситуація на сході країни і в Криму. Навіть при частковому поверненні втрачених земель Україна втрачає від 20-30% врожаю по кожному з видів культур. Це позначилось і на товарообігу в аграрному секторі. Україна скоротила товарообіг з РФ та країнами СНГ до 31% згідно офіційних даних, але збільшився з ЄС та Азією.

Перш за все, хотілось відмітити законодавчий аспект. Новий закон 2015 року про «Трансфертне ціноутворення», викликав багато невдоволень[2]. Він враховує формування ціни на іноземних біржах, але не враховує вітчизняні біржі та електронні майданчики України. При цьому одна з проблем – це різниця формування ціни на наявному ринку та на ринку ф'ючерному. Механізм ціноутворення є ключовим для нашої держави. Для України формування базис- ціни зовсім не є прогнозуною величиною.

На цей час продукція агропромислового комплексу, не відповідає світовим стандартам, а лише іноді потребам покупця. Складання контрактів не є стандартизованою процедурою. Це все накладає відбиток на механізм ціноутворення в державі, впливає на прибуток держави у вигляді податків.

Тому необхідним є реформування законодавчої бази, яка б дала змогу розвинути як агропромисловим комплексам, так і індивідуальним господарствам при формуванні ціни на продукцію. Для прогнозування їх прибутку на майбутні періоди.

Негативні наслідки для аграрного сектору, повинні бути прораховані з усіх напрямків та на усіх рівнях в державі.

Тому необхідним, є реформування механізму ціноутворення в державі. Також необхідним є створення умов для функціонування індивідуальних домогосподарств, які у період кризи є найбільш вразливою ланкою системи, але саме вони можуть дати змогу вийти державі на гідний рівень із конкурентоздатною продукцією та забезпечать соціально-економічний розвиток України.

Список використаних джерел.

1. Геєць В. М. Стратегія розвитку агропромислового комплексу України / [В. М. Геєць, А. Д. Діброва, С. М. Кваша, В. Я. Месек-Веселяк, П.Т. Саблук та ін.]. – К. : НАНУ, УААН, 2005. – 119 с.
2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2011 р., №№ 13-17, ст. 112.– С. 17–20.
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 р. № 806-р «Про схвалення Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року»/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80>

КОЗАК ВЯЧЕСЛАВ ІВАНОВИЧ

радник голови Софіївської районної ради Дніпропетровської області, к.держ.упр.

ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ НА РІВНІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Сьогодні професійна діяльність посадовців та їх дієвість знаходяться у сфері уваги населення і засобів масової інформації, викликаючи досить суперечливі оцінки. Наслідком недостатньої професійної підготовки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, відсутності у них необхідних навичок і компетенцій стає низький рівень відповідальності та зростання бюрократизму. У зв'язку з цим суспільство стає зацікавленим у прискоренні реформування публічної влади. Під час такого реформування виникає питання щодо підвищення дієвості службовців усіх гілок такого управління. Від соціально-професійних особливостей управлінців, системи ціннісних орієнтацій і соціальних установок, життєвих стратегій і траєкторій життєвого існування, міри самореалізації в професійній сфері залежать дієвість і результативність державного апарату в цілому. До того ж діяльність більшості посадовців пов'язана з розробкою та впровадженням інноваційних продуктів, що потребує від них оволодіння новими знаннями, навичками, а також методичними підходами, які можуть бути використані для вирішення організаційних питань щодо створення інновацій.

Реалізація завдань такого роду передбачає заохочення нестандартних, креативних підходів до розв'язання складних функціональних ситуацій, які виникають у процесі управління; здійснення професійно-кваліфікаційної переорієнтації кадрів відповідно до інноваційних трансформацій; застосування креативності як одного з ключових чинників саморозвитку, самореалізації, самовдосконалення працівників та забезпечення інноваційного розвитку інститутів публічного управління.

Дослідженню поняття «креативність» присвячено багато робіт вітчизняних і зарубіжних учених. На думку відомого російського дослідника креативності професора Ю. Г. Волкова креативність знаходить втілення в творчості, яка орієнтується на виробництво нового соціального продукту, нового знання і нових ідей [1]. Вчений розглядає креативність як технологію організації творчого процесу у рамках певного інституалізованого співтовариства, організації, коли йдеться про здатність до вироблення і, головне, реалізації інноваційних нетривіальних ідей, про уміння відійти від звичних схем стандартного мислення при вирішенні проблемних ситуацій, обумовлених викликами часу [2].

Н. М. Лебедева та Є. Г. Ясін термін «креативність» тісно пов'язують з терміном «інновація». Але, якщо «креативність» припускає висування нових ідей, то відмінною ознакою інновації є втілення їх на практиці» [3, С.17].

Український дослідник Д. О. Крикуненко креативність розглядає як здатність працівника до творчого самоствердження та самовдосконалення на основі універсальних принципів організаційної поведінки й особистісних можливостей генерувати новаторські ідеї, приймати креативні управлінські рішення, створювати інноваційні продукти [4, С. 3].

Під час застосування креативності на передній план виходить здатність створювати знання, а не просто володіння ними. Інакше кажучи, йдеться про формування соціального простору, де домінують інтелектуально-креативні ресурси. Креативність залежить від таких якостей як винахідливість, уміння знаходити рішення на базі нового мислення, здатність поглянути на проблему з різних і нових сторін, інтерес до експериментування, здатність до рефлексії і безперервного навчання, здатність знову і знову придумувати нові ідеї.

В силу цього креативність як властивість і характеристика управлінської діяльності може бути також визначена в якості взаємозв'язаної системи творчих методів, рішень і дій, спрямованих на досягнення або підтримку оптимального рівня функціонування і розвитку державної служби як інституту, підвищення її конкурентоспроможності і ефективності.

Незважаючи на численні теоретичні дослідження вітчизняних та зарубіжних учених креативності як наукової категорії, залишається проблемний характер її вивчення на рівні публічного управління. Також необхідним є вивчення механізмів застосування креативності в сфері публічної служби. Додаткові зусилля мають бути спрямовані і на вдосконалення та розробку нових теоретико-методологічних підходів використання креативності в публічному секторі. Це стосується дослідження сутності та різних аспектів прояву креативності, аналізу головних компонентів інтелектуально-креативних ресурсів службовців, сукупності внутрішніх та зовнішніх факторів, які необхідно враховувати при здійсненні управління креативністю персоналу, а також принципів і методології оцінки рівня креативності службовців у площині її використання для ефективної підтримки процесу інноваційної діяльності публічної служби.

Введення поняття креативності публічної служби дає можливість усвідомити, що потенціал креативності тісно пов'язаний з підвищенням дієвості публічного управління. Тільки ефективно публічне управління здатне забезпечити в державі баланс інтересів людини і суспільства. Креативність публічної служби є потенційна здатність і можливість публічної служби як державного інституту до творчих актів, які ведуть до нового погляду на управлінську ситуацію і формування в подібному просторі управлінської дії нових принципів і ідей, що мають управлінський ефект.

Саме тому в Україні набуває важливості вивчення динаміки формування креативності в просторі публічної служби через виявлення і розвиток креативного потенціалу управлінського персоналу, а також за допомогою дослідження підвищення креативних здібностей кадрів через управління творчим потенціалом і формування ціннісних орієнтацій.

1. Волков Ю. Г. Креативное общество как цель российской модернизации [Електронний ресурс] / Ю. Г. Волков // Социс. – 2011. – № 11, С. 22–28. – Режим доступу: <http://www.isras.ru/files/File/Socis/2011-11/Volkov.pdf>.

2. Волков Ю. Г. Креативность: творчество против имитации : монография / Ю. Г. Волков. – Москва : Альфа-М, 2013. – 430 с.

3. Крикуненко Д. О. Інноваційний розвиток підприємства на засадах управління креативністю персоналу : автореф. дис ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Д. О. Крикуненко. – Донецьк ; ДНТУ, 2014. – 23 с.

4. Лебедева Н. М. Культура и инновации: к постановке проблемы [Електронний ресурс] / Н. М. Лебедева, Е. Г. Ясин // Форсайт. – № 2 (10), 2009. – С. 16-26. – Режим доступу: <http://foresight-journal.hse.ru/data/2010/12/31/1208181644/yassin.pdf>.

МАЙДАНЮК СЕРГІЙ ІГОРОВИЧ

доцент кафедри менеджменту організацій ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н.

ПРОБЛЕМИ КЛАСИФІКАЦІЇ ПРОЦЕДУР ОТРИМАННЯ АУДИТОРСЬКИХ ДОКАЗІВ В АУДИТІ ФІНАНСОВИХ ЗВІТІВ

Одним з важливих факторів що зумовлює результативність аудиторської перевірки є фаховий підхід до використання процедур отримання аудиторських доказів в аудиті фінансових звітів. В зв'язку з значним різноманіттям видів процедур отримання аудиторських доказів та їх класифікації, а з іншого боку в постійному ускладненні господарських операцій, збільшується цінність об'єктивної класифікації процедур отримання аудиторських доказів. Ці чинники обумовлюють актуальність дослідження проблем класифікації процедур отримання аудиторських доказів.

Проведене дослідження свідчить, що класифікації процедур отримання аудиторських доказів розглядає багато дослідників. Найбільш вагомий внесок в розробку цієї проблеми внесли такі дослідники, як А. Л. Аренс, Ф. Л. Дефліз, Г. Р. Дженік, Дж. К. Лоббек, В. М. О'Рейллі, Дж. Робертсон, М. Б. Хірш, Н. І. Дорош, А. В. Климов, В. Ю. Лисина, В. П. Пантелеев, О. А. Петрик, А. М. Проскураков та інші.

Ціллю проведеного дослідження є розгляд проблем класифікації процедур отримання аудиторських доказів та пошук підходів до удосконалення класифікації.

Міжнародні стандарти аудиту [3] не мають окремого стандарту в якому б системно стандартизувалася та класифікувалася вся сукупність процедур отримання аудиторських доказів. В окремих стандартах, перш за все, таких як, МСА 500 «Аудиторські докази», МСА 520 «Аналітичні процедури» та МСА 530 «Аудиторська вибірка», розглядаються окремі аспекти використання процедур. Навіть в глосарії МСА даються визначення тільки чотирьом процедурам: «Аналітичні процедури», «Процедури по суті», «Процедури огляду» та «Процедури оцінки ризиків». Також немає визначення власне терміну «процедури отримання аудиторських доказів». Для подальшого розгляду проблеми слушно встановити визначення терміну. Ми пропонуємо таке визначення – «Процедури отримання аудиторських доказів це – поійменовані види дій аудитора, ціллю яких є отримання аудиторських доказів, з описом змісту, способу та порядку цих видів дій».

Експерт В. Ю. Лісіна докладно дослідила види аудиторських процедур, в тому числі тести як їх складову, та класифікація видів аудиторських процедур [4, с. 234–266]. Запропоновано визначення терміну «аудиторські процедури». «Аудиторские процедуры это процедуры, являющиеся официально установленными, предусмотренными профессиональными правилами и нормативными документами способы, а также порядок действий при оказании аудиторских услуг (осуществления аудиторских проверок) для получения необходимых достаточных и соответствующих аудиторских доказательств» [4, с. 234]. Проте дослідник лише детально коментує та аналізує аудиторські процедури та їх класифікацію наведені в МСА [3].

А. М. Проскуряков в монографії «Аудит фінансової звітності : Базовий посібник з застосування та документування аудиторських процедур» пропонує класифікувати аудиторські процедури наступним чином: інспектування (тестування), спостереження, запит, підтвердження, перерахунок, аналітичні процедури. Автор наводить опис процедур, включаючи їх варіанти, розглядає передумови фінансової звітності / аудиторської цілі, та надає приклади [5, с. 156–157].

Професор КНУ ім. Тараса Шевченка Н. І. Дорош розглядає класифікацію аудиторських процедур в комплексі «цілі аудиту–докази–процедури», та наводить таку класифікацію: «Аудиторські процедури: Фактичний контроль. Підтвердження. Документальна перевірка. Перерахунок. Аналітичні процедури. Опитування. Огляд» [2, с. 301].

Узагальнення результатів проведеного дослідження проблем класифікації процедур отримання аудиторських доказів в аудиті фінансових звітів дає підстави зробити такі висновки: 1. Стандартизована в Міжнародних стандартах аудиту класифікація процедур отримання аудиторських доказів не в повній мірі відповідає вимогам сьогоденної практики аудиту фінансових звітів. 2. Більшість дослідників відпрацьовують власні класифікації процедур отримання аудиторських доказів, що стають складовою частиною їх внутрішньофірмових стандартів.

Список використаних джерел.

1. Аудит [Текст] : учебник. / под. общ. ред. В. И. Подольского. – М. : Волтерс Клувер, 2010. – 672 с.
2. Дорош, Н. І. Аудит : теорія і практика [Текст] / Н. І. Дорош. – К. : Знання, 2006. – 495 с.
3. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг [Текст] : Видання 2013 року. В 2-х частинах. – К. : МФБ, АПУ, 2014.
4. Практический аудит: анфАС и ПРОФИль [Текст] / А. В. Климов, В. Ю. Лисина, В. П. Пантелеев и др. / Под ред. В. Ю. Лисиной. – Харьков : Фактор, 2010. – 720 с.
5. Проскуряков, А. М. Аудит финансовой отчетности : Базовое руководство по применению и документированию аудиторских процедур [Текст] / А. М. Проскуряков. – Вологда : Дарника, 2010. – 760 с.
6. Робертсон, Дж. Аудит [Текст] / Дж. Робертсон. – М. : KPMG, Контакт, 1993. – 499 с.

МАТВЕЙЧУК ЛЮДМИЛА ОЛЕКСАНДРІВНА

докторант НАДУ при Президентові України, м. Київ, к.е.н.

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ – ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Головною проблемою сучасної теорії і практики державного управління є пошук відповіді на запитання : як трансформувати діючу систему державного управління в систему публічного управління. В умовах демократизації держави, дослідження цієї проблеми є назрілим питанням і потребує уваги науковців і практиків.

Актуальним питання у сфері державного управління є пошук ефективних інструментів формування відкритої та прозорої влади в контексті сучасних трансформаційних процесів та наявних можливостей інформаційно-комунікаційних технологій. Одним з таких інструментів є електронне урядування, що забезпечує нові форми комунікації між громадянами, бізнесом та владою, безперешкодний доступ до публічної інформації та сприяє участі громадян в виробленні та впровадженні державної політики. Враховуючи актуальність даної проблематики першочерговості у дослідженнях даного напрямку набуває необхідність вивчення та використання кращих практик світових лідерів царини електронного урядування.

Оцінка рівня готовності країн світу до використання «електронного уряду» здійснюється в рамках діяльності Департаменту економічного і соціального розвитку ООН, який щорічно публікує звіти Global E-Government Readiness Report. Провідним показником технологічної зрілості країн у сфері е-урядування є Індекс розвитку електронного уряду (E-Government Development Index), а його складовими є: індекси розвитку урядових веб-сайтів, інфраструктури та розвитку людського капіталу. За даними ООН 2012 р. та 2014 р. світовим лідером була Корея. Заслугує уваги Австралія і Сінгапур, як країни, що перемістилися на 2 і 3 місця рейтингу у 2014 р. із 12 і 10 у 2012 р. Незмінним лідером серед пострадянських країн є Естонія. У той же час, в Україні набуває значне погіршення стану розвитку електронного урядування: з 68 позиції у 2012 р. держава перемістилась на 87 – у 2014 р. [1, с.126 – 127; 2, с.199 – 203].

Здобуття високих досягнень країн в напрямку застосування цифрових технологій у сфері публічного адміністрування в повній мірі завдяки розумінню урядом держав пріоритетності розвитку даного напрямку, а також постійним інвестиціям в телекомунікації, людський капітал і надання Інтернет – послуг.

На сьогодні в Україні реалізацію державної політики у сфері інформатизації, електронного урядування, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів здійснює створене у 2014 р. Державне агентство з питань електронного урядування. Відповідно до Стратегії сталого розвитку країни на період до 2020 р. одним із напрямів є створення ефективної, прозорої, відкритої та гнучкої структури публічної адміністрації із застосуванням новітніх інформаційно-комунікативних технологій (е-урядування) [3].

Очевидно, що використання технологій електронного урядування в процесі формування публічного управління є одним з найбільш важливих елементів ефективного державного управління і для успішного розвитку даного напрямку в Україні необхідно :

- виділення урядом пріоритетності розвитку електронного урядування;
- імплементація кращих практик країн-лідерів електронного урядування;
- залучення інвестицій та використання приватного сектору у розвитку;
- міжнародне співробітництво у сфері електронного державного управління.

Список використаних джерел.

1. E-Government Survey 2012. E-Government for the People \ Department of Economic and Social Affairs. New York. – 2012. – 144 s.
2. E-Government Survey 2014. E-Government for the Future We Want \ Department of Economic and Social Affairs. United Nations. New York. – 2014. – 264 s.
3. Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020» : Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015.

НЕХАЙЧУК ДМИТРО ВАЛЕРІЙОВИЧ

докторант ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент

ПРО СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Сучасне державно-приватне партнерство являє собою складне явище, що охоплює все більше нових сфер соціальної та економічної активності. Відбувається формування економічних, політико-правових та соціальних відносин між державою та бізнесом на всіх рівнях: від центрального до муніципального. Вже на муніципальному рівні на рівноправних засадах у таких відносинах приймають участь інститути громадянського суспільства та місцевого самоврядування [1-3].

Предметом державно-приватного партнерства є розвиток, використання та управління державною та муніципальною власністю. Слід зазначити, що сьогодні серед науковців не існує єдиного погляду на сутність державно-приватного партнерства. Так, одні спеціалісти розглядають ДПП як форму непрямой приватизації, насамперед, через те, що досвід країн з розвинутими ринковими відносинами часто свідчать про перерозподіл повноважень між державою та приватним бізнесом з передачею останньому широким повноважень, пов'язаних з володінням, експлуатацією, будівництвом та фінансуванням об'єктів суспільного значення.

Інші науковці вбачають у ДПП особливу, повноцінну форму заміни приватизації державних об'єктів, яка дає змогу, з одного боку – реалізувати потенціал підприємницької ініціативи приватного капіталу, а з іншого – зберегти контрольні функції держави у суспільно значущих секторах економіки. При цьому держава залишається власником об'єктів, залучаючи до вирішення багатьох завдань приватний капітал. Тобто у даному випадку державно-приватне партнерство розглядається виключно як форма оптимізації виконання та надання суспільству публічних благ [4].

Незважаючи на різне бачення державно-приватного партнерства як у вітчизняній, так й зарубіжній практиці, все ж можна виокремити низку основних спільних рис у розумінні такого партнерства:

1) модель взаємодії держави та приватного бізнесу передбачає об'єднання їхніх зусиль та ресурсів (у тому числі сильних сторін та переваг);

2) між учасниками партнерства обов'язково має місце розподіл ризиків;

3) метою створення партнерств є реалізація найбільш суспільно значущих проектів;

4) взаємодія держави та приватного бізнесу передбачає довгострокову основу;

5) предметом партнерства є розвиток, використання та управління державною та муніципальною власністю.

Участь приватного бізнесу у таких проектах передбачає необхідність проведення суттєвих інституціональних змін всередині системи відносин «влада (держава) – бізнес». Зокрема розширення участі приватного бізнесу у виконанні деяких економічних, управлінських, а іноді, й організаційних функцій. В той же час важливо забезпечити роль держави не тільки як основного регулятора взаємодії з бізнесом, а й як представника та захисника інтересів та потреб суспільства [5].

Успішними прикладами державно-приватного партнерства стали проекти у сфері залізничного транспорту: Tunnel Rail Link (Великобританія), високошвидкісна магістраль HSL Zuid (Нідерланди), лінія Oresund (Данія – Швеція). Із застосуванням механізму державно-приватного партнерства були закінчені й такі складні проекти, як Євротунель під проливом Ла-Манш, Сіднейський портовий тунель, міст Конфедерації у Канаді, національні аеропорти в Гамбурзі та Варшаві, Центральний парк в Нью-Йорку, окремі гілки метрополітену у Лондоні та інші.

Аналіз практики участі приватного бізнесу що проводився за базою даних Світового банку [1], дав змогу виокремити чотири типи взаємодії приватного капіталу та держави у проектах державно-приватного партнерства:

- контракти підряду (на управління об'єктом та на оренду об'єкта),

- концесії (обслуговування, експлуатація та передача об'єкта (ROT); обслуговування, оренда та передача об'єкта (RLT);
- будівництво, обслуговування, експлуатація та передача об'єкта (BROT); нові проекти або проекти «з нуля» (будівництво, оренда та передача об'єкта (BLT); будівництво, експлуатація та передача об'єкта (BOT); будівництво, володіння та експлуатація об'єкта (BOO); приватне будівництво та експлуатація об'єкта; оренда об'єкта);
- продаж активів (повна та часткова приватизація).

В той же час існують проекти, які мають риси, що є характерними для декількох типів взаємодії держави та приватного капіталу, а це ускладнює їх віднесення до одного конкретного типу. Такі проекти ще називають гібридними. У цьому разі віднесення проекту до певного типу відбувалось на основі аналізу ризиків, які несе приватний партнер.

Найбільш активно залучення приватного бізнесу відбувається у країнах Латинської Америки та Карибського басейну. На цей регіон припадає 37% усіх проектів ДПП, що були укладені за період 1990-2012 роки. Друге місце посідає Східна Азія і Тихоокеанський регіон (частка таких проектів становить 30%).

У той же час не всі проекти державно-приватного партнерства були успішними. Через недосконале інституціональне середовище, недоліки, що мали місце під час розробки проектів (технічні помилки, неправильне визначення майбутнього попиту, недооцінка ризиків тощо), перевищення реальної вартості проекту над його розрахунковою вартістю під час його реалізації низка проектів була зупинена або визнана такою, що зазнала невдачі. Частка невдалих проектів ДПП становить близько 6% від їх загальної кількості, а відповідна сума втрачених інвестицій становить 8% загальної суми інвестованого капіталу у галузь.

У структурі типів проектів державно-приватного партнерства найбільша частка припадає на концесії (від 45%) та нові проекти (від 22%). Найменш поширеними є контракти на управління (їх частка займає до 10% та продаж (приватизація) активів (до 11%).

Аналіз досліджень, що проводились Міжнародним валютним фондом [6, 7], дав змогу систематизувати чинники, що визначають успішність реалізації проектів державно-приватного партнерства за наступними групами:

- 1) державні фінансові ресурси;
- 2) політична ситуація в країні;
- 3) кон'юнктура ринку;
- 4) макроекономічні умови в країні;
- 5) правова система та якість діючих інститутів;
- 6) минулий досвід державно-приватного партнерства;
- 7) мотиви участі приватного капіталу у проектах ДПП.

Саме ці детермінанти у більшій або меншій ступені пояснюють досить велику кількість невдалих проектів, які припадають на країни, що розвиваються (Латинська Америка та Карибський басейн, Східна Азія та Тихоокеанський регіон). Недостатність фінансових ресурсів держави, непродумана політика у стимулюванні приватного капіталу шляхом випуску урядами цих країн надто великих боргових зобов'язань призводить до ще більшого ризику неплатоспроможності [8-10]. Прийняття ж урядами країн надто великих ризиків зумовлює підвищення тиску на платників податків. Відсутність в деяких країнах із зазначених регіонів макроекономічної стабільності, що зумовлює інфляцію або відсутність стабільності цін, також знижує шанси успішної реалізації проектів державно-приватного партнерства, оскільки реальні доходи виявляються значно нижчими за понесені витрати.

Таким чином, вивчення світового досвіду реалізації проектів державно-приватного партнерства є корисним для розробки та обґрунтування власної державної стратегії застосування державно-приватного партнерства. При цьому слід зазначити, що не існує ідеального варіанту такого партнерства. В кожній країні воно має свої відмітні риси:

- найбільш прийнятні для неї типи взаємодії держави та приватного бізнесу,
- галузеву «прихильність», механізми реалізації, правове та інституціональне середовище тощо.

Програма розвитку державно-приватного партнерства Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) передбачає надання допомоги уряду України у створенні правового середовища державно-приватного партнерства, розбудові уповноважених органів, проведенні навчання в партнерських містах, надання допомоги на всіх етапах підготовки й реалізації пілотних проектів.

Нагадаємо, що Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) надає економічну та гуманітарну допомогу в усьому світі протягом 50 років. В Україні допомога USAID зосереджена у трьох сферах: здоров'я та соціальна трансформація, економічне зростання та демократія й урядування. З 1992 року USAID надало технічну та гуманітарну підтримку Україні вартістю 1,7 мільярда доларів США.

Для забезпечення ефективної реалізації проектів державно-приватного партнерства уряду країни слід звернути увагу на створення низки обов'язкових загальних передумов. Необхідними, є:

- 1) створення єдиної системи управління проектами ДПП, що включає нормативно-правове забезпечення та відповідне інституціональне середовище;
- 2) розробка механізмів фінансування для різних варіантів взаємодії держави та приватного капіталу, у тому числі надання державних гарантій та податкових пільг приватним інвесторам, що приймають участь в реалізації найважливіших проектів;
- 3) забезпечення макроекономічної стабільності та стимулювання розвитку ринкового середовища;
- 4) рішуча боротьба з проявами корупції в органах влади;
- 5) переймання державними структурами досвіду та знань для підготовки спеціалістів у держструктурі для роботи у галузі ДПП;
- 6) забезпечення серйозної державної експертизи документації, що надаються потенційними приватними партнерами на предмет відповідності її реальній ситуації (з метою попередження шахрайства з державними коштами або невірної оцінки попиту та очікуваних витрат).

Список використаних джерел.

1. Варнавский В.Г. Партнерство государства и частного сектора: формы, проекты, риски / В.Г. Варнавский. – РАН; Институт мировой экономики и международных отношений. – М. : Наука, 2005. – 315с.
2. Зворыкина Ю. В. Государственные и муниципальные концессии в России / Ю. Зворыкина. - М. : Современ. экономика и право, 2002 (Домодедово : ДПК). – 190 с.
3. Кондратьев В. Б. Концессии в экономике: страна, регион, город / В.Б. Кондратьев, В.Г. Варнавский; Рос. акад. наук. Ин-т мировой экономики и междунар. отношений. - М. : ИМЭМО РАН, 2001. – 95 с,
4. Сосна С. Концессионные соглашения: теория и практика. / Сосна С.А. – М.: Нестор, 2002.
5. Schlitt, Rainer, 2003, «Public-private partnerships for public infrastructure projects? – Objectives and experiences in Germany and Europe». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eib.org/about/press/2003/2003-037-public-private-partnerships-objectives-and-experiences-in-germany-and-europe.htm>
6. De Palma A., Leruth L., Prunier G. Towards a Principal-Agent Based Typology of Risks in Public-Private Partnerships. IMF Working Paper WP/09/177, International Monetary Fund. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ideas.repec.org/p/imf/imfwpa/09-177.html>
7. Hammami, Mona, Jean-Francois Ruhashyankiko and Etienne B. Yehoue, 2006, «Determinants of Public-Private Partnerships in Infrastructure», IMF Working Paper, WP/06/99. (Washington: International Monetary Fund)
8. Букатин В.С. Концессии в сфере аэропортов : теория и современная мировая практика / В.С. Букатин. – М. : Современ. экономика и право, 2004. – 68 с.
9. Персианов В. А. Концессионный механизм управления на транспорте : [Учеб. пособие для студентов] / В.А. Персианов, Л.С. Федоров, В.Г. Варнавский ; М-во образования Рос. Федерации. Гос. образоват. Учреждение высш. проф. образования Гос. ун-т упр., Ин-т упр. на трансп. - М. : Гос. -т упр., Ин-т упр. на трансп. - М. : Гос. ун-т упр., 2003 (Издат. центр ГГУ). - 68 с.
10. Bousquet F., Fayard A. Road infrastructure concession practice in Europe. No 2675, Policy Research Working Paper Series from The World Bank. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://econpapers.repec.org/paper/wbkwbrwps/2675.htm>

НИКОЛАЙЧУК ІЛІАНА ВОЛОДИМИРІВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА СИСТЕМУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Тисячолітня світова практика державного будівництва, ґрунтувалася на захисті прав і свобод людини й громадянина передбачила парадигму механізмів публічного управління, згідно з якою творилася й розвивалася людська цивілізація, яка використовується і розвивається в сучасних державотворчих процесах. Однак, сьогочасна Європа розвивається в умовах глобалізації, що в свою чергу призводить до процесів переформатування всіх світових структур, формування загальних стандартів розвитку, суцільної взаємозалежності світу. В результаті цього має зрости увага до проблем публічного управління в умовах глобалізації.

В умовах глобалізації кожна держава самостійно обирає стратегію розвитку. При цьому потрібно пам'ятати, що розвиток світу в умовах глобалізації може забезпечуватись двома стратегіями: шляхом націоналізації та глобалізації. Перехідні суспільства найбільшою мірою підпадають під виклики глобалізації, більшість з них виявляється навіть не готовими їм протистояти. Така нерівність у розвитку між державами, яка в особливій формі увиразнюється завдяки глобалізації, в кінцевому результаті, приводить до геополітичного розколу світу на лідерів та аутсайдерів глобалізації. Тому, найважливішим завданням за таких умов є збереження національних особливостей розвитку суспільства, оскільки держава з розвинутою стратегією національного розвитку ефективно може протистояти викликам сьогодення та використовувати дві стратегії глобалізації одночасно, що у свою чергу призведе до ефективного розвитку держави.

Для зайняття і збереження лідерських позицій в глобальному світі держава-лідер має розробити та впроваджувати «генеральний план» розбудови держави. Такий план має поєднувати історичні традиції державотворчих та управлінських процесів.

На сучасному етапі розвитку Україна переживає системну кризу, яка викликана не лише конкурентною боротьбою політичних діячів, а й відсутністю у державно-управлінської еліти плану подальшого управління, який би поєднав історичні особливості розвитку України, національні традиції. Важливим моментом при розробленні такого плану є відсутність зовнішніх – наднаціональних впливів.

На сьогодні підвищення ефективності публічного управління в Європі пов'язується з удосконаленням існуючих і розробленням та застосуванням нової теоретико-методологічної бази публічного управління. В цьому контексті проблема вдосконалення понятійно-категорієвого апарату залишається однією з найактуальніших. Перспективи її дослідження зумовлюють динамічними змінами у процесах розвитку Європи, входженням України до ЄС. Нагальною проблемою є формування нової системи публічного управління, що дозволить країнам Європи в процесах публічного управління зберегти свої національні традиції, як складову особливість їх індивідуальності, що сформувалася в умовах історичного розвитку.

Таким чином, в сучасних умовах реструктуризація і наповнення змістом системи публічного управління є чи не найважливішою проблемою. А це, в свою чергу, потребує цілеспрямованого поєднання зусиль теоретиків і практиків.

РЕФОРМУВАННЯ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

Ціла низка політичних, соціально-економічних та інституційних факторів спричинила появу нової форми управління в публічному секторі. Нові реалії вимагають застосування нових підходів до управління: заміни традиційних способів управління, що базуються на застосуванні владних повноважень та чітких бюрократичних процедур, на такі, що зорієнтовані на надання якісних публічних послуг. Ось чому в умовах реформ, що проводяться в Україні, підготовка управлінських кадрів в галузі державного управління набуває особливої актуальності, адже успіхи будь-яких державних перетворень безпосередньо пов'язані з ефективною діяльністю публічної служби.

Необхідно чітко усвідомити, що система професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування має пройти період модернізації, перегляду стереотипів, що сформувалися за останні десятиліття. Питання стоїть таким чином: або ми реформуємо систему професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, або не зможемо подолати виклики часу і назавжди відстанемо від Національного ініційованого плану дій Президента України» [5, с. 4-5]. 8. *Pollitt C. Public Management Reform: A Comparative Analysis / C. Pollitt, G. Bouckaert. – Oxford : University Press, 2004. – 240 p.*

Класична теорія менеджменту у державному секторі реалізувалася на практиці через модель публічного адміністрування (англ. – public administration), неокласична теорія менеджменту – через модель публічного управління (англ. – public management), сучасна теорія менеджменту – через модель нового публічного управління (англ. – new public management).

У Стратегії державної кадрової політики на 2012-2020 роки, затвердженій Указом Президента України від 01 лютого 2012 р. №45/2012 «Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування 2014» окреслено нову філософію реалізації державної кадрової політики, що базується на засадах професіоналізму і порядності, забезпечення всіх сфер життєдіяльності держави кваліфікованими кадрами та на перевагах «економіки знань». Наголос ставиться на збільшення прибутків за рахунок інтелектуальних ресурсів [4].

Великого значення буде мати набуття чинності з 01 січня 2016 року нова редакція Закону України «Про державну службу», що робить особливий акцент на підготовку професійних та компетентних кадрів для роботи в органах державної влади і органах місцевого самоврядування.

Наряду з цим одним із напрямків становлення громадянського суспільства і правової держави в Україні є впровадження механізму управління суспільними змінами, що забезпечить розвиток інституту державної служби, адже ефективність та результативність роботи державної служби безпосередньо залежить від її кадрів [3, с. 17].

Хід започаткованої адміністративної реформи 2014 року на новому етапі державотворення підтверджує, що в сучасних умовах суттєво зростає роль суб'єктивного чинника управління, а саме, державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, здатних своїми діями значною мірою компенсувати витрати трансформації українського суспільства і недосконалість ринкового механізму економіки.

Саме тому важливою складовою здійснюваної адміністративної реформи є реформа публічної служби, що передбачає модернізацію державного і муніципального управлінського апарату, радикальні зміни ставлення громадян до публічної служби, а головне – повернення довіри громадян до органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Набуває особливої актуальності проблема створення ефективної системи кадрового забезпечення державного управління та місцевого самоврядування [2, с. 3].

Поняття «публічне управління» має власні основні чинники, - фокусування увагу на результатах, а не на процедурах, що вплинули на появу нової форми управління у державному секторі. Цей метод базується на необхідності впровадження у науковий обіг поняття «публічне управління», що значно відрізняється від моделі ідеальної бюрократії, яку запропонував Макс Вебер.

Використання моделі Макса Вебера на практиці показало, що лише завдяки чіткій управлінській ієрархії та дотриманню жорстких правил не можна очікувати значного підвищення ефективності управління. «Формальна знеособленість» працівників та зосередженість на удосконаленні операцій їх роботи не дало змогу класичній теорії менеджменту максимально успішно вирішити проблему підвищення продуктивності праці на державній службі.

Так, у державному секторі модель публічного адміністрування («бюрократична модель») трансформувалася у модель публічного управління («ринкова модель»): акценти змістилися з виконання роботи згідно з інструкціями та чіткими правилами на роботу, що спрямована на надання якісних публічних послуг та досягнення ефективних результатів.

У глосарії Програми розвитку ООН стверджується, що термін «публічне адміністрування» має два тісно пов'язаних значення: цілісний державний апарат (політика, правила, процедури, системи, організаційні структури, персонал тощо).

«Публічне адміністрування» фінансується за рахунок державного бюджету і відповідає за управління і координацію роботи виконавчої гілки влади та її взаємодію з іншими зацікавленими сторонами в державі, суспільстві та зовнішньому середовищі, а також здійснює управління та реалізацію різних урядових заходів, що пов'язані з виконанням законів, постанов та рішень уряду і управління, що пов'язане з наданням публічних послуг.

Якщо базуватися на ст. 5 Конституції України щодо норми, що «народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування», то треба мати на увазі владу, джерелом якої є народ. Якщо говорити про публічне управління, то, відповідно, на увазі є управління, участь у якому бере народ.

Особливий наголос робиться на тому, що здійснення державного управління спирається на владу як на організовану силу суспільства, здатну до примусу.

При розробленні інноваційної моделі управління необхідно враховувати всі елементи внутрішнього та зовнішнього середовища організації діяльності органів самоврядування, адже «публічне управління» не є якимось нейтральним, технічним процесом, натомість є діяльністю, яка тісно пов'язана з політикою, законом та громадянським суспільством.

Важливою спільною рисою всіх управлінських моделей є те, що вони наголошують на переході від адміністрування до менеджменту, що передбачає досягнення поставлених цілей з максимальною ефективністю, та відповідальність за кінцеві результати.

Проте традиційне публічне адміністрування не має потреби в цій функції, оскільки, з одного боку, має на увазі дотримання інструкцій та вказівок політиків, які визначають стратегічні аспекти діяльності, та зосередження на короткострокових організаційних цілях. А для публічного менеджменту дана функція є конче необхідною, оскільки вона передбачає самостійне визначення організацією багатьох довгострокових цілей, вибудовування взаємин із зовнішнім середовищем, що змінюється, і меншу залежність від політиків у здійсненні діяльності.

Друга головна функція менеджменту полягає в управлінні внутрішніми компонентами, що значною мірою є присутньою у публічному адмініструванні, яке визначає структуру організацій. При цьому здійснюється координація робочих процесів, набирається штат, забезпечується функціонування системи управління персоналом, – але при цьому, або зовсім опускається контроль ефективності, або він присутній умовно, не забезпечуючи повною й адекватною інформацією.

Третя функція пов'язана з вибудовуванням взаємин організації із зовнішнім середовищем через цілеспрямований вплив на її різні компоненти, що у публічному адмініструванні припускає реалізацію таких принципів як анонімність послуг, які надаються органами державного управління, і нейтральність. Дана функція є прерогативою політиків, а не адміністраторів. У публічному менеджменті, що значно орієнтований на зовнішнє середовище і не підтримує принцип анонімності, ця функція розглядається як невід'ємна складова діяльності органів влади.

Бюрократичне управління через його спеціалізацію, ієрархічність, безособовість і суворо визначену компетенцію, призводить до спеціалізованого, ієрархічного і горизонтального розподілу праці.

Новий публічний менеджмент, піднімаючи питання ефективності і результативності в задоволенні суспільних потреб, не тільки змінює систему і органи державного управління, але й їхню роль у державі і суспільстві. В Україні, в якій відбуваються глобальні трансформаційні процеси, в тому числі й у системі державного управління, тільки починає формуватися і впроваджуватися нова модель державного управління.

Важливо, удосконалюючи впроваджені наукові досягнення у сфері державного управління, наслідувати найкращі зарубіжні тенденції та практики і сприяти розвитку науки публічного управління.

Список використаних джерел.

1. Бакуменко В. Д. Теоритичні та організаційні засади державного управління : навч. посіб. / В. Д. Бакуменко, П. І. Надолішній. – К. : Міленіум, 2003. – 256 с.
2. Босак О.З., Публічне управління як нова модель управління у державному секторі/ наукова стаття. - <http://www.academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10bozuds.pdf>.
3. Державна кадрова політика в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку : наук. доп. / авт. кол.: Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, Ю. П. Сурмін та ін.; за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, К. О. Ващенко, Ю. П. Сурміна (кер. проекту). – К.: НАДУ, 2012. – 72 с.
4. Стратегія державної кадрової політики на 2012-2020 роки: Затверджена Указом Президента України від 1 лютого 2012 р. №45/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/45/2012>
5. Pollitt C. Public Management Reform: A Comparative Analysis / C. Pollitt, G. Bouckaert. – Oxford : University Press, 2004. – 240 p.

ПАЛАМАРЧУК ВОЛОДИМИР ІВАНОВИЧ

*професор кафедри менеджменту організацій
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, к.військ.н., доцент*

ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ СТАНДАРТІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНСТРУМЕНТІВ МЕНЕДЖМЕНТУ

З прийняттям нового закону України «Про вищу освіту», який істотно змінює систему стандартів у сфері вищої освіти, необхідно вносити відповідні зміни до багатьох інших нормативних документів, що регулюють цю сферу. З урахуванням вимог Закону і термінів переходу на нові стандарти на їх розробку часу дуже мало, тому готувати їх потрібно вже сьогодні. Якими мають бути ці нові стандарти?, хто і як повинен їх розробляти та затверджувати?, зробимо спробу розглянути в наших тезах.

Розглянемо які зміни вводить новий закон. Перш за все, *змінюється поняття вищої освіти*:

- за попереднім законом [1], «вища освіта – рівень освіти, який здобувається особою у вищому навчальному закладі в результаті послідовного, системного та цілеспрямованого процесу засвоєння змісту навчання, який ґрунтується на повній загальній середній освіті й завершується здобуттям певної кваліфікації за підсумками державної атестації»;
- за новим законом [2], «вища освіта – сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у вищому навчальному закладі (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти» (ст. 1.5).
- Тож бачимо такі суттєві відмінності:
- новий закон акцентує увагу на тому, що нова якість (вища освіта) – це, насамперед, результати, а не процеси навчання;

- компетентності, які відповідають рівням вищої освіти, за складністю мають бути вищими, ніж ті, що відповідають рівню повної загальної середньої освіти;
- вища освіта не обов'язково повинна закінчуватися державною атестацією.

Всі зміни у цілому відповідають обраній моделі розвитку системи вищої освіти, спрямованої на інтеграцію до європейського освітнього простору й підвищення ролі і самостійності вищих навчальних закладів. Але це також потребує і зміни підходів до побудови системи стандартів у сфері вищої освіти. Тому *іншою істотною відмінністю є побудова цієї системи*.

За попереднім законом, «стандарт вищої освіти – сукупність норм, які визначають зміст вищої освіти, зміст навчання, засіб діагностики якості вищої освіти та нормативний термін навчання» (ст. 1). Цей закон передбачав (ст. 11) існування трьох рівнів стандартів: державний; галузевий і стандарт ВНЗ.

Новий закон по іншому підходить до класифікації стандартів. Він відокремлює стандарти освітньої діяльності та стандарти вищої освіти.

Стандарт освітньої діяльності – це «сукупність мінімальних вимог до кадрового, навчально-методичного, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення освітнього процесу вищого навчального закладу і наукової установи» (ст. 9.1). Їх розробляють «для кожного рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності» (ст. 9.2).

Стандарт вищої освіти – це «сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів і наукових установ за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності» (ст. 10.1). Тож для розробки стандартів попередньо необхідно було сформувати та затвердити нові переліки галузей знань та спеціальностей вищої освіти, що уже зроблено і затверджено Постановою КМУ №266 від 29 квітня 2015 року.

Обидва види стандартів розробляє та затверджує центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки (сьогодні це Міністерство освіти і науки України) за погодженням з Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Кваліфікації вищої освіти. Перелік кваліфікацій у вигляді переліку «назв кваліфікацій, які визначаються через професійні назви робіт, що мають виконувати фахівці певного освітньо-кваліфікаційного рівня на первинних посадах», як цього вимагала ст. 12.1 попереднього закону, так і не з'явився.

Систематизований та структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів надає Національна рамка кваліфікацій (НРК) [3]. Новий закон визначає, що перший-третій рівні вищої освіти (бакалавр, магістр, доктор філософії) відповідають шостому, сьомому і восьмому кваліфікаційним рівням НРК. Також він запроваджує початковий (молодший бакалавр) та науковий рівні (доктор наук), які відповідають п'ятому та дев'ятому рівням НРК (ст.5.1). Кожному кваліфікаційному рівню НРК відповідає свій опис компетентностей.

Галузі знань та спеціальності [2]. Практично без змін за новим законом залишається державне регулювання такої складової, як переліки напрямів та спеціальностей вищої освіти. Основна відмінність полягає у тому, що тепер замість переліку напрямів буде існувати перелік галузей знань. Але на відміну від попереднього закону, тепер надаються визначення таких понять:

- галузь знань – основна предметна область освіти і науки, що включає групу споріднених спеціальностей, за якими здійснюється професійна підготовка (ст. 1.8);
- спеціальність – складова галузі знань, за якою здійснюється професійна підготовка (ст. 1.21);
- спеціалізація – складова спеціальності, що визначається вищим навчальним закладом та передбачає профільну спеціалізовану освітньо-професійну чи освітньо-наукову програму підготовки здобувачів вищої та післядипломної освіти (ст. 1.20).

Що стосується затвердженого переліку галузей знань, то він майже збігається із переліком розширених груп Міжнародної стандартної класифікації освіти (МСКО).

Для розробки і запровадження нових стандартів вищої освіти у ВНЗ в умовах обмеженого часу виникає потреба пошуку методів і інструментів планомірного, системного, послідовного, якісного і відповідального процесу з реалізації завдань.

Враховуючи, що менеджмент – це цілеспрямований вплив на колектив науково-педагогічних працівників, студентів (слухачів) чи окремих виконавців інституту направлений для досягнення поставлених цілей.

Виходячи з цього визначення менеджмент використовує такі інструменти (механізми) впливу на людину, які доцільно використовувати для виконання завдань розробки та запровадження стандартів вищої освіти у ВНЗ, а саме:

- **ієрархія** - організаційна структура управління, де основним засобом впливу є влада, підлеглисть, контроль та розподіл певних обов'язків і благ;
- **культура** – методи поведінки й діяльності, визнані суспільством або групою людей, які ґрунтуються на цінностях, нормах, еталонах поведінки, ритуалах, традиціях;
- **ринок** – рівноправні відносини по горизонталі, що ґрунтуються на попиту та пропозиції, на відносинах власності, рівнозначності інтересів продавця (інституту) і покупця (роботодавця).

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про вищу освіту». <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2984-14>.
2. Проект закону про вищу освіту станом на 16.06.2014 (підготовлений до другого читання). http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=45512.
3. Національна рамка кваліфікацій. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>

**СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ АКЦІОНЕРНИМИ ТОВАРИСТВАМИ З ЧАСТКОЮ ДЕРЖАВИ В КАПІТАЛІ:
ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРІОРИТЕТИ СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ**

Нові економічні виклики, пов'язані з ратифікацією Угоди про асоціацію між Україною, та Європейським Союзом [3], вимагають від органів державної влади відходити від інтуїтивного прийняття рішень на користь застосування системи стратегічного управління. У цьому разі вплив владних структур має спрямовуватися на створення конкурентних переваг об'єкта управління і утвердження його оптимального внутрішнього стану, що гармонізує з зовнішнім оточенням і надає можливість досягати своїх довгострокових цілей.

Головною проблемою стратегічного управління є можливість передбачити майбутнє та встановити часовий обрій стратегії розвитку об'єкта управління. Для цього, стратегічне управління на будь-якому рівні економіки повинно включати як мінімум такі етапи: планування; організація; координація дій; мотивація і контроль. Кожен з цих етапів розпадається на ще декілька елементів, які в цілому дозволяють детально виробити стратегію розвитку об'єкта управління та впровадити її в життя. Так, етап стратегічного планування може включати в себе такі елементи як аналіз поточної ситуації, формулювання майбутніх перспектив та розробка плану дій [2, с. 10]. Базисом для цих дій є проведення аналізу бізнес-середовища, який включає виявлення внутрішніх та зовнішніх чинників, що впливають на конкурентоспроможність об'єкта управління. Наразі державні органи влади рекомендують державним підприємствам використовувати для аналізу внутрішніх чинників модель ланцюга створення доданої вартості М.Портера, а для зовнішніх - модель п'яти сил М.Портера [2, с. 11]. Після отримання результатів аналізу середовища, сформулюється місія об'єкта управління та розробляється стратегія його розвитку. Встановлюється взаємозв'язок стратегічної цілі об'єкта управління з діяльністю окремих його підрозділів через розробку бюджету та конкретних програм діяльності. Організація та координація дій передбачає узгодження інституціональної структури об'єкта управління з розробленою стратегією розвитку, а мотивація як функція стратегічного управління націлена на створення ціннісної системи, що підтримує стратегію. Контроль проводиться на всіх етапах стратегічного управління і покликаний завчасно визначати відхилення, небезпеки або помилки під час реалізації стратегії.

Стратегічне управління має величезне значення як на державному рівні так і на рівні акціонерного товариства з часткою держави у капіталі. З однією сторони, такі акціонерні товариства служать інструментом проведення урядом певної економічної політики, з іншої - державні пакети акцій виступають матеріальною основою забезпечення діяльності держави. Для успішної розробки моделі стратегічного управління, особливо контролю та оцінки виконання стратегії, необхідною передумовою стає наявність мети, що виробляється державою для кожного такого товариства і базуються на інтересах держави. Такі інтереси держави як учасника корпоративних відносин носять більш складний і комплексний характер, ніж інтереси приватних власників. У випадку володіння контрольним пакетом акцій діяльність держави спрямована на реалізацію таких інтересів як контроль за стратегічно важливими галузями економіки, виконання загальнодержавних функцій та здійснення інституційних перетворень в економіці тощо. У випадку володіння неконтрольним пакетом акцій державна участь в капіталі акціонерного товариства (корпорації) є формою діяльності, спрямованої на отримання прибутку, збереження обсягу державних прав і активів компанії тощо. Наявність сформульованих цілей, інтересів дає основу для встановлення принципів взаємовідносин держави і приватних акціонерів, які могли би бути внесені у відповідні стратегічні документи. Це дозволяє уникнути взаємної недовіри, конфлікту з приватними акціонерами і нерозуміння потенційними інвесторами мотивів формування державних рішень. Таким чином, головною особливістю стратегічного управління в акціонерних товариствах з часткою держави у капіталі є те, що воно має ще один суттєвий етап - погодження інтересів різних груп акціонерів товариства. І саме тому, у системі стратегічного управління акціонерного товариства центральне місце займає корпоративна складова. З однією сторони її можна розглядати як механізм підвищення добробуту акціонерів товариства, з іншої – як механізм забезпечення розвитку та сприяння ефективності корпоративного сектора економіки.

Ще одна особливість управління в вітчизняних акціонерних товариствах з часткою держави у капіталі - провідна роль в стратегічному управлінні компанією наглядової ради підприємства. Для успішного впровадження стратегічного управління акціонерним товариством наглядова рада повинна мати належну кваліфікацію, відповідні повноваження, та бути незалежною, тобто вільною від політичних впливів, конфлікту інтересів. З цією метою в більшості країн світу є обов'язковою залучення до складу наглядової ради компанії незалежних директорів. Як правило, це успішні менеджери з приватного сектору і являються визнаними експертами своєї галузі. При їх призначенні дотримуються таких загальних правил: по-перше, незалежні директори не перебувають в жодних (за винятком свого членства в органах управління компанії) прямих чи опосередкованих матеріальних відносинах з компанією та, по-друге, вони повинні діяти, керуючись виключно інтересами компанії. Це дозволяє вирішити питання, які безпосередньо пов'язані із реалізацією місії суб'єкта господарювання, своєчасним реагуванням на виклики зовнішнього середовища й на внесення необхідних змін у його структуру, розвитком виробничих процесів, збалансуванням фінансових, матеріальних, трудових ресурсів, забезпеченням умов реалізації конкурентних переваг чи виконанням функцій, які забезпечать функціонування підприємства в довгостроковій перспективі [1, с. 124]. Таким чином, при формуванні системи стратегічного управління акціонерного товариства з часткою держави в капіталі потрібно враховувати не тільки специфіку його діяльності, а й використовувати сучасний інструментарій публічного адміністрування - проектний менеджмент, оцінку ризиків, прогнозування, залучення незалежних директорів та інше.

Список використаних джерел.

1. Космідайло І. В. Управління суб'єктами господарювання державного сектору: монограф. / І. В. Космідайло, О. Ю. Рудченко. – Умань: Видавець «Сочінський», 2012 – 198 с.

2. Методичні рекомендації щодо складання стратегічних планів підприємствами державного сектору від 18.03.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=eadd6427->

3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011/paran2820#n2820.

САВЕНКОВА СВІТЛАНА ВОЛОДИМИРІВНА

*старший викладач кафедри менеджменту організацій
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України*

ВИКОРИСТАННЯ БЕНЧМАРКІНГУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Бенчмаркінг – це процес виявлення «кращої практики» по відношенню як до продуктів (послуг), так і до процесів, завдяки яким ці продукти (послуги) створюються і поставляються [6, с. 425].

Поняття «бенчмаркінг» вперше з'явилося в 1972 р. в Інституті стратегічного планування Кембриджу (США). Групою дослідників консалтингової організації PIMS було сформульовано основний принцип бенчмаркінгу: щоб знайти ефективне рішення, необхідно знати кращий досвід конкурентів, які досягли успіху в аналогічних умовах [3, с. 11].

Метою бенчмаркінгу є розуміння та оцінка поточного становища бізнесу чи організації по відношенню до «кращої практики» та визначення області та засобів підвищення продуктивності.

Застосування бенчмаркінгу включає в себе 4 ключові етапи:

- детальне розуміння існуючих бізнес-процесів (організації);
- аналіз бізнес-процесів інших аналогічних організацій;
- порівняння власної ефективності бізнесу (діяльності) з іншими проаналізованими;
- проведення необхідних заходів щодо зменшення розриву у продуктивності [7, с. 54].

Більшість підходів, конкретних прийомів і технологій успішного менеджменту актуальні сьогодні не тільки для комерційних структур, а й для органів публічного управління. Умови розвитку української економіки такі, що багато методів і прийомів менеджменту, які довели свою результативність в комерційному секторі, застосовуються в практиці публічного управління.

У публічному управлінні бенчмаркінг набув розповсюдження на початку 90-х рр. ХХ ст. перш за все як інструмент вимірювання ефективності політики та оцінювання її впливу на розвиток суспільства. Упродовж останніх років бенчмаркінг застосовують в діяльності установ публічного сектору, в управлінні територіальним розвитком країн, регіонів, міст як методологію оцінювання їх сучасного стану для визначення перспектив місцевої політики в економічній, соціальній, екологічній та інших сферах життєдіяльності, розроблення стратегічних планів, а також як інструмент здійснення моніторингу їх реалізації [3, с. 12].

Бенчмаркінг у публічному управлінні – це комплекс дій для порівняльного аналізу показників розвитку територій, встановлення та оцінювання основних факторів, що впливають на ефективність управлінських рішень, з метою виявлення резервів підвищення рівня економічного і соціального розвитку територій [3, с. 13].

Бенчмаркінг є аналітичним методом, який базується на порівнянні важливих структурних і функціональних рис територіальної одиниці з аналогічними рисами головних конкурентних осередків або осередків, що вважаються найкращими, передовими, які найбільше привертають увагу в країні або за кордоном. Порівняння характерних рис для даної територіальної одиниці та прийнятого «зразка» (benchmark) дозволяє визначити дистанцію, яка розділяє обидві одиниці на окремі позиції і, таким чином, диспропорцію розвитку, яка існує між ними. Ці диспропорції цілеспрямовано на досить великому відрізку часу повинні бути знівлені в результаті реалізованих стратегій розвитку [5, с. 26].

У Японії, США і інших країнах програми бенчмаркінгу розвиваються при державній підтримці. Там діють своєрідні «індустріальні бюро знайомств» (вираження Філіпа Котлера), які створені спеціально для пошуку партнерів по бенчмаркінгу (globalbenchmarking.com, benchnet.com і ін.). Вважається, що завдяки такому обміну досвідом вирає економіка країни в цілому. Державні службовці багатьох країн використовують бенчмаркінг як інструмент оцінки виконаної роботи, а також для трансляції передового досвіду управління організацій, що успішно діють. Це особлива управлінська процедура впровадження в практику роботи технологій, стандартів і методів роботи кращих організацій [6, с. 425].

Результати бенчмаркінгу слугують основою для розроблення стратегій і програм, а також як інструмент контролю за їх виконанням. Так, в Україні, рекомендації бенчмаркінгових звітів були враховані при розробленні Стратегії розвитку Львівської області на період до 2027 року та актуалізації Стратегічного плану Кривого Рогу до 2020 року. Спільно з Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України Проект РЕОП проаналізував ефективність основних житлово-комунальних послуг для 32 міст України. За результатами цього дослідження Міністерство прийняло рішення про затвердження для подальшого використання методики бенчмаркінгу ефективності функціонування ЖКГ України, розробленої в межах Проекту РЕОП, та врахування результатів аналізу під час розроблення Загальнодержавної програми реформування та розвитку житлово-комунального господарства України до 2020 року [2].

Можна навести ще приклади застосування бенчмаркінгу в публічному управлінні України:

- оцінка діяльності місцевих державних адміністрацій;
- оцінка конкурентоспроможності регіонів України, здійснена Всесвітнім економічним форумом на замовлення Фонду «Ефективне управління»;
- оцінка інвестиційної привабливості регіонів України, виконана Київським міжнародним інститутом соціології у партнерстві з Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій;
- рейтинг найкращих для життя міст України журналу «Фокус» [4, с. 7].

На сьогодні бенчмаркінг є альтернативним методом стратегічного планування, в якому завдання визначаються не від досягнутого, а на основі аналізу показників конкурентів [1, с. 193]. Еталонами для порівняння є не тільки досягнення конкурентів, але й найкращий досвід провідних організацій інших галузей, чи встановленні стандарти, яких повинна досягнути організація. Бенчмаркінг найдоцільніше використовувати при розробці стратегій регіонального розвитку для встановлення показників досягнення стратегічних цілей на основі досвіду зарубіжних країн.

Список використаних джерел.

1. Безверхнюк Т. М. Управління проектами в публічній сфері: навч. посіб. / Т. М. Безверхнюк, Н. О. Котова, С. А. Попов / За заг. ред. Безверхнюк Т. М. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2011. – 344 с.
2. Бенчмаркінг визначає орієнтири розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ebed.org.ua/sites/expertise.one2action.com/files/repo/2_benchmark_ng_final_0.pdf - Назва з екрану.
3. Прогнозування розвитку територій. Бенчмаркінг : навч. посіб. з компакт-диском / К. М. Бліщук, А. С. Крупник, Є. Г. Матвіїшин та ін. ; за заг. наук. ред. М. М. Білинської. – К. : К.І.С., 2014. – 120 с.
4. Шаров Ю. П. Типологія бенчмаркінгу для управління територіями / Ю. П. Шаров // Управління інноваційним розвитком територій: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, м. Дніпропетровськ, 21 лист.2014 р. / за заг. ред.Ю. П. Шарова. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2014. – С. 7 – 11.
5. Шромнік А. Територіальний маркетинг. Проблеми формування маркетингової стратегії міст і регіонів / А. Шромнік. – Тернопіль: ТІСІТ, 2005. – 52 с.
6. Яроміч С. А. Використання актуальних технологій і інструментів державного менеджменту в Україні / С. А. Яроміч // Актуальні проблеми та перспективи розвитку публічного управління [Текст] : Матеріали та рекомендації Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю. 25 жовтн. 2013 року. – Одеса : ОРІДУ НАДУ. – 2013. – С. 424 – 426.
7. Paul S. Benchmarking Urban Services / S. Paul, S. Sekhar ; The second Report Card on Bangalore. – Bangalore : Public Affairs Centre, 2000. – 67 p.

ТРЕСТЕР ЮЛІА ОЛЕКСАНДРІВНА

аспірант НАДУ при Президентові України

ВИЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ ДЕРЖАВИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДИТИНИ

Сучасний світ перебуває у системі двополярних координат. З однієї сторони, більшість країн розвиваються у напрямку зближення культурних, економічних, політичних систем під впливом глобалізаційних процесів, з іншої – більшість національних держав намагаються зберегти власну індивідуальність через розвиток національних цінностей та збереження історико-культурних традицій. Саме національні цінності визначають особливості розвитку та функціонування кожної окремої країни, бо є носіями всієї історичної пам'яті становлення нації.

За визначенням Словника української мови, цінність – це важливість, значущість чого-небудь або те, що має певну матеріальну або духовну вартість [1, с. 237].

Національні цінності є ключовою категорією у системі забезпечення національної безпеки держави. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про основи національної безпеки» національна безпека – захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у провідних сферах життєдіяльності суспільства при виникненні негативних тенденцій до створення потенційних або реальних загроз національним інтересам. В свою чергу, «національні інтереси – життєво важливі матеріальні, інтелектуальні і духовні цінності Українського народу як носія суверенітету і єдиного джерела влади в Україні, визначальні потреби суспільства і держави, реалізація яких гарантує державний суверенітет України та її прогресивний розвиток» [2]. Як видно, цінності Українського народу є тією найменшою одиницею, від якої відбувається рух у бік забезпечення національної безпеки України.

На думку, Ситника Г. П., національні цінності – це властива суспільству або окремому народу країни матеріальна, інтелектуальна та духовна власність і досягнення, яка складає основу їх матеріального та духовного існування і розвитку [3, с. 455]. Національні цінності можна поділити на: цінності індивіда, цінності держави та цінності суспільства [4, с. 61].

До основних національних цінностей України відносять: державний суверенітет, територіальну цілісність, демократичні основи розвитку, сім'ю, рівноправність народів, що населяють Україну, самовідданість при захисті Батьківщини, соціальну справедливість, колективізм, миролюбність, доброзичливість, матеріальне та духовне надбання народу України. Однак, влучно зазначається, що «цей перелік можна корегувати» [5, с. 115].

На нашу думку, чи не найважливішою цінністю будь-якої держави є діти. Дитина – це та найменша соціальна одиниця, що сьогодні визначає майбутнє. Саме в системі кількісних та якісних характеристик сучасних дітей формується майбутнє будь-якої нації та держави. Діти в майбутньому стають носіями національних цінностей та національної ідеї. Тому, необхідним є забезпечення прийнятних умов життєдіяльності дитини у соціумі, її безпеки. Без забезпечення безпеки неможливо у майбутньому забезпечити збереження та примноження національних цінностей держави.

Як висновок необхідно зазначити, що на часі докорінні зміни в системі забезпечення національної безпеки та у сфері державного управління. Органам державної влади, громадянам, суспільним інститутам необхідно визнати, що національні цінності, які є дороговказом кожної нації у майбутньому потребують корегування та уточнення. До них обов'язково необхідно віднести дитину як найважливішу складову їх збереження та примноження. В свою чергу, представникам органів державної влади необхідно працювати над забезпеченням безпеки кожної дитини у суспільстві, бо лише за такої умови можливим є розвиток будь-якої сучасної нації.

Список використаних джерел.

1. Цінність // Словник української мови: в 11 т. / [ред. колег. І. К. Білодід (голова) та ін.]. – К.: Наукова думка, 1970 – 1980. – Т. 11: Х – Ђ [ред. С. І. Головащук, Н. Є. Лозова]. – К.: Наукова думка, 1980.
2. Закон України «Про основи національної безпеки України» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/964-15>
3. Государственное управление в сфере национальной безопасности: словарь справочник / состав.: Г. П. Сытник, В. И. Абрамов, В. Ф. Смолянюк и др; под общ. редакцией Г. П. Сытника. – К. НАДУ, 2012. – 496 с.
4. Ситник Г. П. Національна безпека України: теорія і практика / Г. П. Ситник, В. М. Олуйко, М. П. Вавринчук. – Хмельницький; Київ, Вид-во «Конкорд», 2007. – 616 с.
5. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади) : Підручник. – К. : НАДУ, 2012. – 544 с.

ШПАК ОЛЕГ АНАТОЛІЙОВИЧ

аспірант НАДУ при Президентові України

ОСНОВНІ МОДЕЛІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ

Сучасний соціально-трансформаційний розвиток України, який супроводжує перехід її до новітніх суспільних формацій, викрив суперечності у формуванні державної політики вказав на недоліки існуючої системи державного управління та громіздкість процедур її демократизації. За останні роки змістився баланс між директивними принципами діяльності органів державної влади та саморганізаційними механізмами суспільного життя, що порушило рівновагу між інститутами державного та громадського управління та привело до блокування відповідних форм контролю з боку суспільства. Це поставило питання про запровадження новітніх механізмів інституційного управління модернізаційними процесами, шляхом створення нових організаційних структур, запровадження оптимізаційних форм та методів оновлення всієї системи владної вертикалі.

На вибір моделі модернізації державного управління впливають відповідні фактори, як фактично і визначають майбутній сценарій реформ у сфері державного управління. Традиційно на вибір відповідної моделі впливає дві групи факторів, серед яких: *екзогенні*, які забезпечують певну рівновагу у стосунках між державою та суспільством (уособлюють ставлення громадян до держави, та з іншого боку здатність держави успішно виконувати доручені їй суспільством функції) та *ендогенні* пов'язані з інтересами політичних еліт (включають невдоволення громадянами нездатністю держави виконувати свої прями функціональні зобов'язання).

Практика реалізації адміністративних реформ у різних країнах світу дозволяє виокремити відповідні основні моделі модернізації державного управління, які слугують основою для реалізації нової парадигми розвитку держави у сучасному світі.

1. Модель раціональної бюрократії. Дана модель передбачає створення інституту державної служби (системи правових норм та соціальних структур, які регулюють професійну діяльність посадових осіб органів державної влади, та їх відповідність функціональним обов'язкам). Модель раціональної бюрократії базується на функціональній спеціалізації і включає такі основні параметри, які забезпечують її організаційно-структурну дієвість. До них належать: структура організації, розподіл праці та управлінські функції. Якщо стратегія модернізації державного управління спиратиметься на ці параметри, то бюрократичне управління функціонуватиме із дотриманням відповідних формальних правил.

2. Модель нового державного управління. Дана модель відображає нові тенденції та форми взаємодії держави та суспільства, бізнесу, некомерційних організацій та органів державної влади як єдиного управлінського механізму покликаного забезпечити ефективність та стабільність суспільної життєдіяльності. Модель нового державного управління покликана дати відповідь на такі основні питання, а саме: Як зробити державне управління менш затратним, але результативним? Як досягнути більшої підзвітності органів державної влади? Як забезпечити ефективність державно-управлінських послуг? Виходячи із цього, предметом міркувань експертів є вивчення міжкомунікативних взаємозв'язків та взаємодій між менеджерами державних та приватних компаній, представників громадського сектору, яким належить активна роль у виконанні певних державно-управлінських функцій. Це фактично свідчить про принципову зміну інституціональних відносин між державою як ключовим актором, громадянським суспільством та сферою бізнесу.

3. Мережева модель державного управління. В основу функціонування адміністративної системи покладає мережеві принципи налагодження міжорганізаційних та міжособистісних зв'язків. В сучасних умовах суспільного розвитку державне управління не в змозі забезпечити задоволення суспільних потреб, а тому виникає необхідність замінити ієрархічне адміністрування на мережеве. Мережева модель державного управління базується на аналізі комунікативних процесів, як необхідної складової демократичної практики функціонування сучасної держави.

На думку Л.В.Сморгунова «заради створення суспільних благ держава все більш стає залежною від інших акторів та субсистем, в цій ситуації взаємозалежності між суспільними та приватними акторами ні ієрархія, ні ринок не виступають ефективними структурами для координації інтересів та ресурсів різних акторів, включених у процес вироблення державно-управлінських та політичних рішень, як результат домінантною моделлю державного управління стають мережі» [1, С. 37]. Державно-управлінські мережі включають не лише державні і недержавні структури, але й бізнес, а також різні елементи громадянського суспільства всіх рівнів – від міжнародного до національного. Відтак, мережі державного управління складаються із різних рівнів інституційних структур, які об'єднуються між собою для вирішення певного державно-управлінського завдання.

З огляду на це, мережева модель державного управління – це модель партнерських відносин держави та суспільства, які пройшли успішний етап модернізації, в результаті чого основною метою діяльності органів державної влади є вироблення та надання суспільних благ та послуг. Такий підхід підкреслює роль держави як одного із найбільш головних агентів суспільно-політичної практики. Варто також відзначити, що розвиток механізмів державно-

управлінських мережевих структур сьогодні свідчить про зростання ролі договірних відносин в державному управлінні. В результаті цього «відбувається делегування важливих повноважень з вироблення політичних та державно-управлінських рішень професіоналам, які володіють політичною незалежністю і є вільними від рентоорієнтованої поведінки» [2].

У контексті аналізу основних моделей модернізації державного управління думки експертів діагонально розходяться. Переважна більшість із них сьогодні наголошують на доцільності запровадження національних моделей державного управління, як певній теоретичній конструкції, яка задає методологічні та методичні параметри для вироблення новітньої стратегії реформ. Саме така модель на нашу думку, слугуватиме інституційним механізмом для розвитку модернізаційного потенціалу держави в сучасних умовах суспільного розвитку. Це, у свою чергу, потребує створення національно регламентованих інститутів по управлінню процесами модернізації, що безумовно ставить питання про певну інституціональну перебудову системи державного управління, у такий спосіб аби вона слугувала її модернізації.

Таким чином, здійснений нами аналіз модернізації державного управління, її основних моделей та механізмів їх реалізації дозволив чітко ідентифікувати основні параметри системи управління модернізаційними процесами, аби вони слугували її раціонально-стабілізаційним цілям у напрямку реалізації інтересів та потреб суспільства. В протилежному випадку це ставить питання про відповідні ризики модернізаційних процесів та розроблення державно-управлінських механізмів їх подолання, чому і присвячено наступний параграф даного дисертаційного дослідження.

Список використаних джерел.

1. Сморгун Л.В. Сетевой подход к политике и управлению // Политические исследования. 2011. № 3. – с. 34-67
2. Государственно-частное партнерство как форма отношений власти и бизнеса в России [Электронный ресурс] / Lobbying.ru, российский профессиональный портал о лоббизме и GR. Режим доступа: http://lobbying.ru/print.php?article_id=2359. Дата обращения: 12.10.2010. Загл. с экрана.

ЯРОМІЧ СВІТЛАНА АНАТОЛІЙВНА

*професор кафедри менеджменту організацій
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н., професор*

ПАРТИСИПАТИВНИЙ СТИЛЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ЙОГО ПЕРЕВАГИ

Концепція партисипативного управління (менеджменту участі) спочатку отримала свій розвиток у другій половині ХХ ст. в США. В її основу було закладено обґрунтування кращої роботи співробітників (із задоволенням, з більшою віддачею, краще, більш якісно і продуктивно) при розвитку їх зацікавленості, розширенні їх повноважень, активної участі (залученні) у встановлення цілей організації, в ухвалення рішень, в рішення проблем, які зачіпають їхні інтереси [1].

Застосування партисипативного механізму було обумовлено необхідністю вироблення менеджментом нових механізмів та інструментів, покликаних забезпечити більш високу ефективність управління організацією в умовах невизначеності факторів зовнішнього середовища. При цьому в якості вихідних умов ефективності застосування даного стилю управління розглядалися наступні:

1. надання працівникові доступу до прийняття рішення з приводу питань, пов'язаних із здійсненням ним трудової діяльності, мотивує його до кращого виконання даної роботи;

1.2. застосування партисипативного механізму було обумовлено необхідністю вироблення менеджментом нових механізмів та інструментів, покликаних забезпечити більш високу ефективність управління організацією в умовах посилення конкуренції і невизначеності факторів зовнішнього середовища.

При цьому в якості вихідних умов ефективності застосування даного стилю управління розглядалися наступні:

- надає працівникові доступу до прийняття рішення з приводу питань, пов'язаних із здійсненням ним трудової діяльності, мотивує його до кращого виконання даної роботи;
- полегшує обмін внутрішньофірмовою інформацією - учасники взаємодії отримують більш широку та об'єктивну інформацію про діяльність організації;
- ефективну працю і зміцнення командного духу - особисту участь працівників у процесі управління сприяє перетворенню планів організації в особисті плани працюючих, участь у досягненні цілей організації призводить до задоволення власних потреб працівників;
- придбання керівництвом організації додаткових ресурсів для вирішення своїх майбутніх завдань - у працівників з'являються нові навички, нові знання, розширюється горизонт їх особистих можливостей.

Партисипативний стиль управління довів ефективність свого застосування через досягнення наступних переваг:

- підвищення лояльності персоналу і його прихильності організації;
- здійснення впровадження змін менш болісно увазі розуміння співробітниками сенсу змін та їх підтримки;
- зміцнення корпоративного духу (колектив сприймає себе командою), зменшення протиріч між керівниками і підлеглими.

Сьогодні в рамках концепції нового державного менеджменту основною тенденцією вдосконалення процесу публічного управління стало перенесення успішних управлінських методів, інструментів і технологій з комерційної сфери (роботи бізнес-структур) в державну. Підходи та технології менеджменту, відпрацьовані в комерційних організаціях, знаходять своє застосування в практиці публічного управління. В даний час актуальним є розвиток в системі публічного управління партисипативного стилю взаємодії влади з населенням.

Необхідність оптимізації взаємовідносин органів влади різних рівнів з населенням викликана низкою об'єктивних і суб'єктивних причин. По-перше, сучасні умови змушують шукати нові, більш стійкі і перспективні форми державно-суспільного розвитку. По-друге, характер розвитку управлінських і соціально-економічних процесів, що відображає в даний час і загальносвітові кризові тенденції, викликає необхідність активної співпраці держави з суспільством з метою підвищення ефективності діяльності органів влади та якості життя населення. Тому їх взаємодія неминує, і від того, на яких принципах воно буде будуватися, які цілі переслідувати, яка буде в ньому роль кожного суб'єкта, залежить ефективність і результат прийнятих рішень і здійснюваних заходів.

Накопичений сьогодні різноманітний і різнобічний досвід взаємодії керівництва комерційних організацій з працівниками надає необхідний матеріал для здійснення аналізу процесів взаємодії в публічному управлінні органів виконавчої влади та населення, вироблення необхідних рішень для їх оптимізації та вдосконалення. Ефективне публічне управління за своєю складністю не порівнянню з керуванням організацією. Але в той же час у системі публічного управління сьогодні збільшується значимість партисипативного стилю управління.

Обов'язковою умовою реалізації партисипативного стилю управління в системі публічного управління є наявність системи комплексних відносин між акторами (органами публічної влади та населенням), постійне функціонування якої забезпечується єдиними принципами організації взаємодії, визнаними кожним з акторів, погодженими завданнями та цілями їх співпраці при вирішенні завдань публічного управління. Активна обратная связь органов исполнительной власти с гражданским обществом через партиципацию повышает уровень их сотрудничества и эффективность деятельности правительства, улучшает качество его решений.

Як інструмент, партисипацію в системі публічного управління спрямована на:

- досягнення відкритості та прозорості публічної влади, вільного обміну інформацією, активного використання в публічному управлінні сучасних інформаційних технологій;
- організацію і поглиблення узгодженого оперативного взаємодії держави з громадянським суспільством (і бізнесом);
- стимулювання активної участі населення (у різних формах) у підготовці та реалізації рішень державних структур;
- залучення населення до активнішої боротьби з корупційними стратегіями та контролю над виконавчими органами.

Залежно від актора - ініціатора інтеракції органів публічної влади і населення для організації процесу прийняття рішень можна виділити два напрямки у здійсненні партисипативного стилю управління:

- що ініціюється органами публічної влади;
- що ініціюється населенням.

У тому випадку, якщо ініціатором інтеракції є органи публічної влади регіонального або муніципального рівня публічного управління (тобто організація інтеракції здійснюється зверху вниз), застосовуються такі форми партисипативних відносин: інформування; захист інтересів (інститут омбудсменів); виявлення громадської думки; зустрічі з населенням, обмін інформацією, у тому числі прийом з особистих питань (виявлення причин звернення, вжиття заходів щодо їх усунення, відповіді по суті питання); консультації (публічні дискусії, конференції, наради, семінари, круглі столи); залучення до участі в діяльності громадських (експертних) рад.

За ініціативи інтеракції з боку населення реалізуються такі форми партисипативних відносин: обігу; експертна (суспільна) оцінка (громадський моніторинг, оцінка діючих законів, оцінка діяльності органів публічної влади); громадянська ініціатива; участь у діяльності органів публічної влади.

Світовий досвід доводить, що становлення і розвиток в системі публічного управління дієвого партисипативного стилю управління взаємодією з населенням дозволяє органам влади ефективно реагувати на виклики і загрози у сучасному світі. У демократичній державі, яка розвивається у світі, законопроект, безпосередньо зачіпає інтереси людей, що має значення для всього суспільства, обов'язково стає предметом широкого обговорення. Через інструменти Інтернету, телекомунікаційні технології створюються умови для участі кожного громадянина країни в підготовці тексту закону: не тільки можливість залишити свій коментар на відповідному сайті, але і запропонувати власну формулювання проекту норми, яка потенційно може стати нормою закону.

Основною умовою ефективності публічного управління, взаємної довіри в суспільстві є прозорість влади та її дій. Досвід багатьох країн показує, що чим активніше реалізується партисипативний стиль публічного управління, тим ширше залученість громадян у справи держави, успішніше розвиток і політичної, і економічної сфер. При цьому як органи публічної влади, так й населення, отримують переваги в результаті подібного роду взаємодій:

- органи публічної влади: підвищення рівня функціонування всієї системи публічного управління, відповідність державних рішень інтересам різних груп населення, забезпечення підвищення якості життя, підвищення рівня довіри до центрального уряду, місцевої адміністрації до реалізованим ними рішень, отримання оптимальних результатів управління при мінімальних витратах ресурсів, скорочення витрат на утримання держапарату, вирішення поточних питань і визначення завдань на перспективу, залучення населення до активнішої боротьби з корупційними стратегіями, зменшення корупції, об'єктивна оцінка роботи міністерств і відомств, підвищення рівня задоволеності громадян наданими держпослугами.
- населення: забезпечення підвищення якості життя, формулювання чітких правил взаємодії влади та суспільства і контроль за їх виконанням, збільшення ступеня можливості участі населення в процесі прийняття рішень, ефективний громадський контроль за необґрунтованою витратою бюджетних коштів, скорочення витрат на утримання держапарату, зменшення корупції, досягнення більш відкритої, прозорої, відповідальної, зовні підзвітної роботи органів публічної влади, доступність і вільний обмін інформацією, отримання якісних держпослуг.

Отже, сьогодні в системі публічного управління особливе місце займають питання формування ефективної взаємодії органів влади з населенням для мінімізації ризиків від неузгодженості їх дій та підвищення ефективності роботи щодо вирішення виникаючих проблем. Застосування партисипативного стилю управління дозволяє забезпечити участь громадян у розробці та прийнятті суспільно-державних рішень на регіональному, муніципальному рівнях публічного управління. Застосування партисипативного стилю публічного управління націлене на підвищення ефективності взаємодії органів виконавчої влади з населенням і економію в результаті даного процесу коштів, які можна буде направити на зниження дефіциту бюджету і зменшення податків. Тому подальше зміцнення взаємин між органами

влади та населенням є пріоритетним завданням у справі вдосконалення управління соціальними та економічними процесами розвитку будь-якої країни.

Список використаних джерел.

1. Епина В.С. Становление партисипативного стиля публичного управления и его преимущества в современных условиях / В.С. Епина [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2013/Gospravlenie/2_134818.doc.htm

ЯЦИК СЕРГІЙ ПЕТРОВИЧ

доцент кафедри управління освітою НАДУ Президентів України, к.філос.н.

ІННОВАЦІЇ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

На сучасному етапі розвитку людства відбувається перехід до нового міжнародного устрою, де на зміну непримиренному суперництву суспільно-політичних й економічних систем приходять партнерство та співробітництво. Нині, коли східна й західна частини європейського континенту врешті об'єднуються, Європа намагається відігравати провідну роль у системі сучасних міжнародних відносин і стає орієнтиром для багатьох країн і народів. Саме тому План заходів з реалізації Концепції реформування державної політики в інноваційній сфері на 2015-2019 роки, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 04 червня 2015 року № 575, покликаний забезпечити зміни процесів державного управління, адже у новій соціальній реальності глобальної відповідальності та демократизації традиційні методи управління, що представлені в основному централізованим способом керування, стають відірваними від реального життя, обумовлюють гальмування всебічного розвитку державного управління в Україні.

Інноваційний розвиток у сфері управління забезпечує включення у державний простір сприяє розвитку науки й техніки, підвищення підприємницької активності, що забезпечує конкурентоспроможність національної продукції на світовому ринку, обороноздатність країни, покращує екологічну ситуацію, а також сприяє розвитку венчурного довгострокового бізнесу [4, с.280]. Виходячи з цієї мети, держава визначає пріоритетні напрями розвитку інноваційної діяльності та обирає основні шляхи підтримки підприємств, які працюють над виконанням державних інноваційних програм. Однак, якщо державна служба не використовує інновації у державному управлінні, то вона не в змозі забезпечити розвиток інновацій у інших сферах. Тому дуже важливо, щоб процес інноваційного розвитку здійснювався у першу чергу в державній службі.

Інновації дають можливість підвищити кваліфікацію державних службовців, розвинути компетенції професійної управлінської діяльності якісно нового рівня, що особливо необхідно в умовах децентралізації та розвитку місцевого самоврядування.

З метою недопущення розвитку негативних тенденцій в управлінні варто використовувати зарубіжний досвід державного управління інноваційною діяльністю, яка стосується сфери взаємодії органів влади і організацій, які діють на території держави. При цьому завдання органів державного управління полягає у створенні сприятливих умов для розвитку суб'єктів підприємництва.

Інноваційне державне управління стосується власне сфери державного управління, а саме нових підходів та інструментів, які застосовують органи державної влади для вирішення покладених на них завдань. У цьому випадку державне управління використовує нові засоби управління та зарубіжний досвід у цій сфері.

Об'єктом інноваційного механізму державного управління повинна бути не інноваційна діяльність підприємств та організацій, а сам процес державного управління та інновації, які використовуються в органах державної влади.

За класифікацією Федорчак О.В.[5, с.156], існують такі форми інновацій:

- аутсорсинг (outsourcing) - передача організацією визначених функцій іншій компанії, що спеціалізується у відповідній сфері;
- бенчмаркінг (benchmarking) - використання найкращого досвіду;
- врядування (governance) - управління без уряду;
- електронне врядування (e-government), яке охоплює такі складові:
- «уряд - урядові» («government to government»);
- «уряд - громадянам» («government to citizens»);
- «уряд - бізнесу» («government to business»);
- збалансована система показників (Balanced Score Card, BSC);
- концепція «ощадливого управління» («lean management»);
- нове державне управління (new public management);
- «підприємницький уряд» («reinventing government»);
- реінжиніринг (reengineering);
- управління за цілями (management by objectives);
- управління за результатами (management by results);
- управління проектами (project management) та інші.

Отже, реалізація інноваційного механізму державного управління повинна забезпечувати баланс публічного та приватного інтересу в цій галузі і відображати всі перераховані особливості. З метою забезпечення ефективності функціонування державного управління необхідно разом з обов'язковим державним контролем використовувати державно-громадський характер управління, розвивати самоврядування, започаткувати організаційне та нормативне створення інновацій у державному управлінні. Ці завдання повинен вирішувати

відповідний механізм державного регулювання на основі необхідної нормативної бази. У сучасних умовах держава повинна приймати до відома суперечливі реалії, які проявляються в різних сферах суспільного життя і, враховуючи це, робити усе можливе на законодавчому рівні, щоб підвищити якість послуг для українського суспільства та забезпечити належне функціонування державних органів влади. Саме тому в подальшому необхідно приділити увагу вивченню зарубіжного досвіду впровадження інновацій як чинника розвитку державної політики України.

Список використаних джерел.

1. Мартиненко В. М. Інноваційний процес розвитку організаційних форм реалізації регіональної кадрової політики у сфері публічного управління / В. М. Мартиненко // Інноваційні технології та механізми державного управління на регіональному рівні : матеріали наук.-практ. конф. (28 листопада та 21 грудня 2006 р., м. Харків). – Х. : ХарРІДУ НАДУ, Магістр, 2007. – С. 112–118.
2. Пахомова Т. Бенчмаркінг як інструмент управління якістю в системі державного управління / Тетяна Пахомова // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. – Вип. 2 (30). – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2007. – С. 358–363.
3. Федорчак О. В. Проектний підхід як інноваційний механізм державного управління / О.В. Федорчак // Державне управління : теорія та практика [Електрон. ресурс] : електрон. наук. фах. журнал НАДУ при Президентіві України. – Вип. 1. – К. : НАДУ, 2006. – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej3/txts/02-FEDORCHAK.pdf>.
4. Федорчак О. В. Підвищення ефективності стратегічного планування розвитку регіону за допомогою інструментів проектного менеджменту [Текст] / О. В. Федорчак // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. – Вип. 3 (29). – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2007. – С. 279 – 288.
5. Федорчак О.В. Інноваційний механізм державного управління: підходи до формування / О. В. Федорчак // Збірник наукових праць. – 2012. – Вип. 33 «ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ» – С.150–157.

YULIYA KUZ'MENKO

*доцент кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.пед.н.*

NEW INSIGHTS INTO MANAGEMENT IN PUBLIC ADMINISTRATION OF UKRAINE

In the continuous process of building an efficient, transparent public administration, oriented towards the citizen, Ukraine has become, in the last years, more and more interested in promoting and introducing the elements of quality management in the public sector, and all reform projects in the public administration are designed in view to align at the European Union standards. Public administration reform strategies aimed to identify measures for ensuring the modernization of public administration in order to optimize decision-making, to improve human resource management, public finance, quality of public services by promoting and introducing quality management elements.

Before understanding the meaning of public administration, it is necessary to understand the meaning of the word 'administration'. The English word 'administer' is derived from a combination of two Latin words 'ad' and 'ministrare' meaning 'to serve or manage'. Literally, the term 'administration' means management the affairs of public or private. Administration refers to mobilization of resources – human and material- to achieve pre-set of objectives. Administration is thus an activity undertaken in pursuit of the realization of a goal. In the words of Woodrow Wilson, "Public administration is detailed and systematic application of law". Every particular application of law is an act of administration. Pfiffner defines "Public administration consists of all those operations having for their purpose the fulfilment or enforcement of public policy". According to Gladden, "Public administration concerned with the administration of the government." Professor L D. White observes, "Public administration consist of all those operations having for their purpose the fulfilment or enforcement of public policy". According to Luther Gullick, "Public Administration is that part of the science of administration which has to do with government and thus concern itself primarily with the executive branch where the work of the Government is done". [2, c. 7].

There are some points of similarity and some basic differences between the public and private administration. The Public Administration has certain distinctive features, which differentiate it from private administration. Public Administration is far more closely tied up with the constitution and formal laws of a country than private administration. It is thus closest to political science and emphasizes elements such as equality, fairness and rule of law in decision-making. Private administration, on the other hand, stands by profit, effectiveness, cost- benefit analysis. The difference between the two is more apparent than real. Both respond to the environment differently' which inevitably produces consequences for the functioning of organization and their management. It can be concluded that public and private administration are the two species of the same genus, but they have special values and techniques of their own which give to each its distinctive character.

In Ukraine, to improve the quality of administrative services provided by government bodies, it would be advisable to envisage the possibility of using the production management methods in the organization of agencies' operation, including as concerns the selection of the staff and labour remuneration as practiced in the private sector. To improve the agencies' efficiency, the obligations between the minister and the head of agency shall be fixed in the form of a contract. The purpose of the local executive authorities reform is to support development of local self- governance through the decentralization of the maximum of public objectives to local self-governance bodies and to clear separation of powers between local self-governments and local administrations. The reform of the local self-governance and the territorial system shall aim at the development of conditions for the provision of high quality public services at the level, which is the closest to the public. In the meantime, the reform shall be targeting at the optimization of the structure of the administrative and territorial system to establish an efficient system of public administration in Ukraine through the broad decentralization of executive authorities and transformation of local self-governments into financially capable, efficient, and responsible authorities [3, c.13]. An important element of the reform is a

clear division of powers between various levels of local self-governance in accordance with the subsidiary principle in order to avoid the replication and double subordination of local self-governance functions and powers.

Decentralization is the best instrument to level the development of the Ukrainian regions, shall be done with due consideration of the differentiation and disproportion of Ukraine's territorial development. It shall include a combination of the state aid to the depressive territories with support and consolidation of economies of the most developed regions. The regional development shall be based on the mobilization of their internal potential. At the same time, the system of financial levelling shall be improved both vertically and horizontally with due consideration of the tax capacity of each territory and application of the differentiated approaches to the levelling of the income basis of each region [1, c. 6].

The main objectives regarding quality management in public administration: improvement of efficiency reduction of bureaucracy, professionalization of civil service in order to introduce quality in public services, supply of high professionalism public services, modernization of the institutional structures, development of an administration oriented towards the citizen, creation of an administrative culture oriented towards results; reduction of bureaucracy. In order to fulfill the mentioned objectives regarding quality management, the reform of public administration in Ukraine unravels on five main directions, namely:

- improvement of productivity and quality of public services;
- increase of transparency and integrity in public institutions;
- increase of ethics in public administration and reduction of corruption;
- consolidation of state of law standards;
- development of e-government.

The main conclusion of the thesis is that the introduction of elements of quality management in public administration in Ukraine is determined by internal factors and, in general, closely related to administrative reform initiatives. We can remark that all EU Member States have implemented a comprehensive public administration reform on the introduction of these standards in the public sector, the reason being that citizen were using inefficient public services at all levels, and, in this respect, concrete, reform programmes and strategies in public administration are preparing the implementation of quality management in the public sector. The quality management tools of public administration of Ukraine would be implemented in all central and local institutions of public administration - mainly for reasons of transparency, credibility and efficiency.

References.

1. Concept of Public Administration reform in Ukraine, 2005. [Электронный ресурс] www.pravo.org.ua
2. Public Administration: Theory and Practice, University of Calicut, India [Электронный ресурс], 2013.- 59p.
3. Lucica Matei, Corina-Georgiana Lazar "Quality Management and the Reform of Public Administration in Several States in South-Eastern Europe. Comparative Analysis", Theoretical and Applied Economics Volume XVIII (2011), No. 4(557), pp. 65-98.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1

РОЗВИТОК СИСТЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Саакашвілі Михайл Реформування публічного управління в Одеському регіоні	3
Путілов Андрій. ПРІОРИТЕТИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ХЕРСОНЩИНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	4
Іжа Микола, Попов Сергій. МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ІННОВАЦІЙНОГО РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	5
Балабасєва Зінаїда. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ І РЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	8
Беззубко Борис. СУЧАСНИЙ СТАН ДЕРЖАВНИХ МЕХАНІЗМІВ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ	9
Вишняк Ірина. ЗАПРОВАДЖЕННЯ РЕЙТИНГУВАННЯ РЕГІОНІВ ЗА ПОКАЗНИКАМИ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ В СФЕРІ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА	10
Гавриш-Мусафір Анна. СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ СФЕРИ ТУРИЗМУ ЯК ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО РЕГІОНУ	12
Гарматовська Вікторія. ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ГРОМАДИ (НА ПРИКЛАДІ МІСТА ГНІВАНЬ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ)	13
Голинська Олеся. ЧИННИКИ СПРОТИВУ ПРОЦЕСАМ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА МІСЦЯХ ТА ВИХІДНІ ПОЗИЦІЇ ЩОДО ЇХ ПОДОЛАННЯ	14
Горбань Юлія. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ В СФЕРІ ДОВКІЛЛЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	16
Горблюк Сергій. ФУНКЦІЇ РЕГІОНАЛЬНИХ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ЩОДО РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ СИСТЕМ	17
Дудар Вікторія. УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ	18
Єфанов Андрій. ЗМІЦНЕННЯ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	19
Коцовська Олександра. ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ	20
Куц Юрій. МЕХАНІЗМИ СПРОЩЕННЯ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	21
Масє Андрій. УКЛАДАННЯ ПЛАНОВИХ КОНТРАКТІВ МІЖ ДЕРЖАВОЮ ТА РЕГІОНАМИ: ФРАНЦУЗЬКИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ	23
Мамонтова Елла. ПОЛІТИЧНА КОМУНІКАЦІЯ ТА КОМУНІКАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	24
Мишко Андрій. МОРСЬКИЙ КЛАСТЕР ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНУ	26

Наконечний Володимир. МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД «ВСТАНОВЛЕННЯ ПОРЯДКУ ДЕННОГО» В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ	27
Павлов Олександр. РУРАЛЬНИЙ САМОВРЯДНИЙ КОНТЕКСТ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	28
Пахомова Тетяна. ЩОДО МОДЕЛІ ГНУЧКОЇ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ	29
Пономарьов Віктор. РОЗВИТОК СИСТЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	31
Попов Сергій. ЩОДО ФУНКЦІЙ СИСТЕМИ ЗВ'ЯЗКІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В ОРГАНАХ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ	32
Сироватка Світлана. ЗБАЛАНСУВАННЯ ІНТЕРЕСІВ УЧАСНИКІВ РИНКУ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ ЯК СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	33
Сталенна Лариса. ЕФЕКТИВНА СИСТЕМА РЕГІОНАЛЬНОГО ВРЯДУВАННЯ ЯК ЗАПОБІЖНИЙ ЗАХІД СЕПАРАТИСТСЬКИМ ПРОЯВАМ: ДОСВІД КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ	34
Сьомова Тетяна. ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ПРОБЛЕМИ РОЗПОДІЛУ ПОВНОВАЖЕНЬ МІЖ ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВИМ САМОВРЯДУВАННЯ НА ПРИКЛАДІ ДОСВІДУ ЧЕХІЇ	35
Тараненко Оксана. МЕХАНІЗМ ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ ПОСАДОВИХ ОСІБ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	36
Хромова Юлія. ФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	37
Чебан Олександр. ГОЛОВНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ПРОЦЕСУ ОЦІНЮВАННЯ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	38
Чорнолуцький Василь. ВИЗНАЧЕННЯ ЗАВДАНЬ ТА ФУНКЦІЙ СИСТЕМИ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ РЕГІОНАЛЬНОГО РІВНЯ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН	40
Яковенко Сергій. ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	41
Ясиневич Станіслав. НАПРЯМКИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЦІЛІСНОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ІНФОРМАЦІЙНО-КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ	42
Яценко Тетяна. РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	43

СЕКЦІЯ 2

МАКРОЕКОНОМІЧНА РІВНОВАГА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА БЮДЖЕТНИЙ ПРОЦЕС: НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Ахламов Анатолій. МЕТОДИ ДИНАМІЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ЩОДО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ	45
Горячук Олександр. ІНВЕСТИЦІЇ В РЕГІОНАХ УКРАЇНСЬКОГО ПРИЧОРНОМОР'Я	47
Гуліцька Антоніна. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕФОРМУВАННЯ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ	48
Гусева Альона. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КАЗНАЧЕЙСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	49

Ємельянова Олена. РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ ПРИВАТНО-ДЕРЖАВНОГО ПАРТНЕРСТВА В СФЕРІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТІВ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПАСАЖИРСЬКИХ ТЕРМІНАЛІВ МОРСЬКИХ ТА РІЧКОВИХ ПОРТІВ В УКРАЇНІ	50
Журавель Катерина. ПРОБЛЕМИ МІСЦЕВИХ ВИДАТКІВ РОЗДІЛЬНЯНСЬКОГО РАЙОНУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ	51
Карпенко Лідія. ПИТАННЯ ПРОГНОЗУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПОТОКІВ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ЕЛЕМЕНТ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ	52
Кібкало Валерій. ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПІЛЬГОВОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	54
Ковальов Георгій. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ПІДПРИЄМСТВ У ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ	55
Козинський Сергій, Балабан Євгенія. МАКРОЕКОНОМІЧНА РІВНОВАГА ТА ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА У КРАЇНАХ З ПЕРЕХІДНОЮ ЕКОНОМІКОЮ	57
Куранда Людмила. МОЖЛИВІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ	58
Куспляк Галина. БЮДЖЕТНЕ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ: ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТНІ ЗАВДАННЯ ТА ПРОБЛЕМАТИКА	59
Лаврешов Андрій, Хороших Вікторія. СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ – ЕФЕКТИВНИЙ ФАКТОР ВЗАЄМОДІЇ УКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА У ПОДАТКОВІЙ СФЕРІ	61
Dumitru Daniel Leon. GRANTING LOANS FOR SMES AND MAIN PROBLEMS ENCOUNTERED DURING CREDIT	62
Мартиненко Микола. ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В РЕГІОНІ	64
Миколайчук Микола. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ	65
Москаленко Світлана. ІНСТИТУЦІЙНІ ЗМІНИ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ: АКЦЕНТ НА СОЦІОГУМАНІТАРНОМУ ЧИННИКУ	66
Осадчук Світлана. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ САМОСТІЙНОСТІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	67
Пенко Валерій. ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ БАССОВОГО ПІДХОДУ ДЛЯ ВИРОБЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ З ВИКОРИСТАННЯМ МОБІЛЬНИХ ПРИСТРОЇВ	68
Percic Stanislav. THE IMPACT OF THE CREDIT EXPANSION PROCESS ON SOCIAL WELFARE: EVIDENCE FROM CENTRAL AND SOUTH-EASTERN EUROPE	69
Ржепішевський Євгеній. ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНО-СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	71
Розмаріцина Наталія. МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО ДОСВІДУ ТА НАЦІОНАЛЬНИХ ІНІЦІАТИВ	71
Сафронова Ольга. ПРИВАТИЗАЦІЙНІ ЧИННИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ РІВНОВАГИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	73
Слюсарчук Ольга. ІНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНИХ ПОЗАБЮДЖЕТНИХ ФОНДІВ В УКРАЇНІ	74

Dragoş Gabriel Turliuc. MACROPRUDENTIAL POLICY: ORIGINS AND MEANS	75
Фетіщенко Євгенія. УДОСКОНАЛЕННЯ ПЛАНУВАННЯ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	76
Черніхов Олександр. КАЗНАЧЕЙСЬКЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ БЮДЖЕТІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	78
Яцкевич Інна. ДЕРЖАВНІ РЕГУЛЯТОРИ У ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНІЙ СФЕРІ	80
 СЕКЦІЯ 3	
 СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ТА КУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	
Якубовський Олексій. РЕГІОНАЛЬНА КАДРОВА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: НОВІ ПІДХОДИ ТА ЗАВДАННЯ	81
Аблонський Дмитро. ПРОБЛЕМАТИКА ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ У ДЕРЖАВНІЙ ПОЛІТИЦІ	82
Арабаджи Катерина. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ	83
Базенко Владіслав. СУЧАСНИЙ ФІНАНСОВИЙ СТАН РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ В РЕГІОНІ (НА ПРИКЛАДІ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	84
Бондаренко Юлія. ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	85
Булавченко Олександр. СОЦІАЛЬНА ДОВІРА ЯК БАЗОВИЙ ФАКТОР ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	87
Воронов Олександр. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В СИСТЕМІ ОБЛІКУ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ РЕГІОНУ	89
Гололобов Сергій. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ В УКРАЇНІ	90
Гулєвич Альона. СЛУЖБОВИЙ ЕТИКЕТ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД	92
Драгомирецька Наталія. ВИДИ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ: СВІТОВА ПРАКТИКА	93
Дубок Ірина. ПРИВАТНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ СФЕРИ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ	94
Дульський Іон. ПРОФЕСІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА МЕСТНЫХ ВЫБОРНЫХ ЛИЦ – ВАЖНЕЙШАЯ ПРЕДПОСЫЛКА ЭФФЕКТИВНОГО ПУБЛИЧНОГО УПРАВЛЕНИЯ	95
Заболотний Олексій. СУЧАСНІ ПІДХОДИ В УПРАВЛІННІ РОБОТОЮ ОРГАНІЗАЦІЇ	96
Комарницька Наталія, Горобчишина Ніна. САМОВРЯДУВАННЯ В МЕДИЧНІЙ ГАЛУЗІ ЯК НАЙВАЖЛИВІША УМОВА ЗРОСТАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ УПРАВЛІННЯ	98
Корвецький Олександр, Сиса Людмила. ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО У СФЕРІ НАДАННЯ МЕДИКО-СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ ЛЮДЯМ ПОХИЛОГО ВІКУ	99
Котик Ірина. ПОЗИТИВНІ ПРАКТИКИ ВИРІШЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ПРОБЛЕМ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	101

Купрійчук Василь, Загороднюк Сергій. СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ТА КУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	101
Курносенко Лариса, Курносенко Володимир. ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАДЯН	103
Літвак Аким. ФАКТОРИ СПОЖИВАННЯ НАСЕЛЕННЯМ ПЛАТНИХ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ	104
Лошак Вікторія. ПРОБЛЕМИ НАДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ СІМ'ЯМ З ДІТЬМИ	105
Овчаренко Світлана. ІНТЕГРАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	106
Полюлях Руслан. Е-МЕДИЦИНА В КОНТЕКСТІ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН	107
Pulenko Iryna, Sazykina Tetiana. IMPERATIVES FOR CHANGING EDUCATIONAL SYSTEMS IN THE POST COMMUNIST COUNTRIES	108
Ростіянов Богдан. ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ МІСТОМ: МИКОЛАЇВ У XVIII СТОЛІТТІ	109
Семенов Сергій, Гегечкорі Олександр. ДО ПРОБЛЕМ РЕЛІГІЄЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ТА ПОЛІТИЗАЦІЇ РЕЛІГІЇ В УКРАЇНІ	110
Сокур Наталя. РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ	111
Стойкова Галина. ДУМКИ ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ІДЕЮ	112
Титаренко Любова. УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	113
Уздєнова Юлія. СУЧАСНИЙ СТАН ДУХОВНОЇ СФЕРИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	115
Шалгунова Світлана, Рашевський Сергій. УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ МЕДИЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ НАРКОМАНІЇ ТА ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАРКОЗЛОЧИНІВ	117
Яковлева Лілія. ЛЕГІТИМНІСТЬ ВЛАДИ ЯК СКЛАДОВА РЕФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ	118
Яремчук Наталя, Іскова Марія. УКРАЇНСЬКЕ МОВНЕ ПИТАННЯ В СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОМУ АСПЕКТІ	119
Яценко Володимир. ЕФЕКТИВНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ	120
Ящук Лариса . МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПРОФІЛАКТИКИ СОЦІАЛЬНОГО СИРІТСТВА У ЖИТТЄЗДАТНИХ ГРОМАДАХ	122
Яшин Дмитро. ВРЕГУЛЮВАННЯ ТА ПОПЕРЕДЖЕННЯ КОНФЛІКТУ У РЕЛІГІЙНІЙ СФЕРІ	123

СЕКЦІЯ 4

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ТА НАПРЯМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Приходченко Людмила. НОВІ ПІДХОДИ У ПІДВИЩЕННІ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КАДРІВ ДЛЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	125
Бессараб Віта. ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В СИСТЕМІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ	126

Бобровська Олена, Мунько Анна. ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ: ВИКЛИКИ, ЗАВДАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	127
Богданов Дмитро. ОСНОВНІ ЗАСАДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ	128
Герасимюк Костянтин. ВЕРНАКУЛЯРНІ РАЙОНИ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ СПРОМОЖНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	130
Дорош Олег. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ЯК ОСНОВА ЗБАЛАНСОВАНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	131
Дяченко Світлана. ІДЕОЛОГІЯ ФІНАНСОВОЇ АВТОНОМІЇ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ	132
Коваль Зіновій. РИЗИКИ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ: ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	133
Ковінчук Ольга. ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ КЛАСТЕРІВ	134
Кульгінський Євгеній. ОСОБЛИВОСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ	135
Лавриненко Володимир. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	136
Лесик Олена. РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ «МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ», «МОДЕЛЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ», «МОДЕЛІ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ» В ТЕОРІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	138
Лопушинський Іван, Оленковська Лариса. ДОБРОВІЛЬНЕ ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЯК СКЛАДОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ	139
Лужецька Надія. СУБ'ЄКТИ ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ НАРКОПОЛІТИКИ: КООРДИНАЦІЯ І ВЗАЄМОДІЯ ЇХ ДІЯЛЬНОСТІ	141
Митрофанов Олексій. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЕКТІВ МІЖСЕКТОРНОГО ПАРТНЕРСТВА НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ (НА ПРИКЛАДІ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я)	143
Надолішній Петро. ПРИНЦИП «СТРАТЕГІЯ ВИЗНАЧАЄ СТРУКТУРУ» І «КАНОНИ РЕКОНСТРУКЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ» В КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	144
Новак-Калюєва Лариса. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ЯК ОБОВ'ЯЗКОВОЇ УМОВИ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА	147
Панченко Ганна. ШЛЯХИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ ГОРИЗОНТАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНСЬКИЙ ПРОСТІР	148
Petrov Igor, Sazikina Tetyana. DECENTRALIZATION AND TRANSITION REFORMS: ANTICORRUPTION EXPERIENCE OF POST-SOVIET REPUBLICS OF CENTRALASIA	149
Піроженко Наталія. ЗАСТОСУВАННЯ ДПП У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПНИМ ЖИТЛОМ ДЛЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ	150
Полінчук Кирило. РЕГІОНАЛЬНА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК ЕКОНОМІЧНА СКЛАДОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	152
Прилипчук Оксана. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ Й УПРАВЛІННЯ – ЗАПОРУКА ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ	153

Смачний Віталій.	МІСЦЕВІ ПРОЕКТИ У РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ: ОЦІНКА ДІЄВОСТІ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ НА УЧАСТЬ ГРОМАД	154
Савка Татяна.	ПЕРСПЕКТИВИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІИ И РЕГІОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА	154
Сташишин Михайло.	ОСОБЛИВОСТІ ГОРИЗОНТАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В ПРОЦЕСІ УХВАЛЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ РІШЕНЬ ІЗ ЗАЛУЧЕННЯМ ГРОМАДСЬКОСТІ	157
Ткач Інна.	ПРОЗОРИСТЬ ТА ВІДКРИТІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ПРАКТИЧНОГО ЗДІЙСНЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ	158
Толпиго Ольга.	ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ ТРЬОХ СЕКТОРІВ СУСПІЛЬСТВА У СФЕРІ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ УКРАЇНИ	159
Томашевська Марина, Величко Тетяна.	НАПРЯМКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ	160
Трещов Мирослав.	ЗАВДАННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЮДЖЕТНОЇ САМОДОСТАТНОСТІ ТЕРИТОРІЙ	161
Чорненький Микола.	ПЕРСПЕКТИВИ І ЗАГРОЗИ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	163

СЕКЦІЯ 5

УКРАЇНА В ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

Кривцова Валентина.	ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК СПОСІБ ЕФЕКТИВНОГО ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	165
Алєксєєва Яна.	ЗАХОДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОДОВОЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ	166
Андрєєва Світлана.	УКРАЇНА, ЄС, НАТО: ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ	168
Беззубко Лариса.	АДАПТАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ	169
Боєва Світлана.	ДЕЯКІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІСТ, У ТОМУ ЧИСЛІ, З МІСТАМИ-ПОБРАТИМАМИ/ПАРТНЕРАМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ, ЩО ГАЛЬМУЮТЬ ЄВРОПЕЙСЬКУ ІНТЕГРАЦІЮ	170
Бондарук Віктор.	МІЖСЕКТОРНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ПІДҐРУНТЯ ПРОГРАМ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	171
Васильєва Галина.	SOCIAL ASPECT OF INTERCULTURAL DISCOURSE (СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ МІЖКУЛЬТУРНОГО ДИСКУРСУ)	172
Васильєв Олександр.	ВИБОРЧІ МЕХАНІЗМИ ІСПАНІЇ І ЛАТВІЇ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ	173
Войновський Микола.	ОСББ: АНАЛІЗ ОЗНАК ІНСТИТУТУ БЕЗПОСЕРЕДНЬОЇ ДЕМОКРАТІЇ У СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	174
Герасименко Наталія.	ДОТРИМАННЯ ВИМОГ ЩОДО КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ БЕЗПЕКИ ДАНИХ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ОБМІНУ ПОДАТКОВОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ	176
Горбик Олександр.	ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РИНКОМ ЦІННИХ ПАПЕРІВ БОЛГАРІЇ В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	177

Горячук Валерій, Жиленко-Паламарчук Ірина. ВИТОКИ ТА ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ	178
Дивущак Оксана. НЕРЕГУЛЬОВАНА МІГРАЦІЯ ТА ПРОБЛЕМА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	179
Добрій Діана. ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	181
Дуков Дмитро. УГОДИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД	182
Жуковська Галина. ДОСВІД КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ	184
Кадук Наталія. СУЧАСНІ ВЗАЄМОВІДНОСИНИ ЄС – США: МІЖ ПАРТНЕРСТВОМ ТА СУПЕРНИЦТВОМ	185
Козаченко Тетяна. ЩОДО ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ДИРЕКТИВИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДИ № 2008/98/ЄС ПРО ВІДХОДИ ТА СКАСУВАННЯ ДЕЯКИХ ДИРЕКТИВ	186
Козлова Людмила. МІСЦЕ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В РЕФОРМАХ З ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	188
Колісніченко Наталія. ДЕРЖАВНИЙ, ПРИВАТНИЙ ТА ВОЛОНТЕРСЬКИЙ СЕКТОРИ: ПОРІВНЯННЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ	189
Komarovskyi Ivan, Terinte Paula Andreea. PUBLIC POLICY AS PART OF THE PUBLIC ADMINISTRATION OF THE EASTERN PARTNERSHIP COUNTRIES	190
Комаровський Віктор. РЕАЛІЗАЦІЯ РЕГЛАМЕНТІВ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ	191
Кривоцюк Петро. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	192
Кривцова Олена. «ІЄРАРХІЯ» ПРАВ МЕНШИН В ЄВРОПІ	193
Криштоф Наталія. ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ	194
Лемець Марія. ДОСВІД ЕСТОНІЇ У РЕФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ	196
Лісневська Юлія. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОЦЕСУ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ЄВРОПІ – ПОЛЬСЬКИЙ ПОГЛЯД	197
Малиш Наталія. РОЗВИТОК ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРАГНЕНЬ УКРАЇНИ	198
Матвєєнко Олександр. ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ КОНТРОЛЮ НАД ОЗБРОСННЯМ	199
Мороз Владимир. МЕНТАЛЬНОСТЬ НАРОДА КАК ОСНОВА ДЛЯ ИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ ОБЩЕСТВА	200
Нагорна Ірина. УПРАВЛІННЯ ПРИМІСЬКИМИ ЗОНАМИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ	202
Назар Ольга. РОЗВИТОК МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ПІДҐРУНТЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	203
Наумова Наталія. ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ АПК В ПРОВІДНИХ КРАЇНАХ СВІТУ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ	204
Овчаренко Юрій. НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	205

Голоколєнцев Віктор, Попов Микола. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОГРАМ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ	206
Prodan-Palade Doina, Dumitru-Daniel Leon. UKRAINE IN THE INTEGRATION PROCESSES	208
Смоковін Микола. РЕАЛІЗАЦІЇ ГУМАНІТАРНИХ ПРИНЦИПІВ СВІТОВИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНИ	209
Сокур Олексій. ГЕНЕЗА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПРОЦЕСУ	210
Тітаренко Ганна. ПРОБЛЕМА ІНТЕГРАЦІЇ ІМІГРАНТІВ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ФРАНЦІЇ	210
Зусє Павло, Усатюк Іван. МІСЦЕ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАДІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	212
Шумляєва Ірина. РЕФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ В КРАЇНАХ ЄС: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ	213

СЕКЦІЯ 6

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА НА РЕГІОНАЛЬНОМУ ТА МІСЦЕВОМУ РІВНЯХ

Пігарєв Юрій, Шаган Андрій. СЕРВІСИ GOOGLE ЯК СКЛАДОВІ ЕЛЕКТРОННОГО УПРАВЛІННЯ	215
Семенченко Андрій, Жилєєв Ігор. ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ ТЕХНОЛОГІЯМ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ ТА ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	216
Білорусов Сергій, Романова Олена. ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ПРИ ПІДВИЩЕННІ КВАЛІФІКАЦІЇ КАДРІВ	218
Бірюкова Ірина. ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ ОННБ ІМ. М. ГОРЬКОГО ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ	220
Бухтатий Олександр. ЕЛЕКТРОННІ КОНСУЛЬТАЦІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ: АНАЛІЗ, СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ	221
Вискуб Олексій. СУЧАСНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНИ	222
Ганущин Соломія. МІКРОТАРГЕТИНГ ЯК СКЛАДОВА ІНТЕНСИВНОЇ ВИБОРЧОЇ КОМУНІКАЦІЇ	223
Грицяк Наталя. ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ: ВІД ДОВІРИ ДО ПОЛІТИЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ	225
Дивульський В. ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНИ	225
Дрешпак Валерій. ПІДХОДИ ДО СТРУКТУРУВАННЯ МОДУЛЬНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ КУРСУ «ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ТА ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ»	227
Дудар Анатолій. ЕЛЕКТРОННІ ДЕРЖАВНІ ЗАКУПІВЛІ – ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	228
Збираник Юрій. ВІД ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУ ДО ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ: СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ	229
Ігнатенко Олександр. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДЕРЖАВНОМУ РЕГУЛЮВАННІ СФЕРИ БЛАГОУСТРОЮ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	231

Кандзюба Сергій. ПРОЕКТУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУ ЯК ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОЇ КОРПОРАТИВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ	232
Кабаченко Олена. ВПРОВАДЖЕННЯ МЕХАНІЗМУ ВЕРСІОНУВАННЯ В КОНФІГУРАЦІЇ 1С «БУХГАЛТЕРІЯ ДЛЯ УКРАЇНИ» 8.2	233
Книш Сергій. РОЗРОБКА ДВИЖКА ДЛЯ ІНТЕРНЕТ МАГАЗИНУ ЕЛЕКТРОННОЇ ТЕХНІКИ	234
Козічев Ігор. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПОБУДОВИ ІНФРАСТРУКТУРИ ЕЛЕКТРОННОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ НА ШЛЯХУ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЄДИНОГО ДЕРЖАВНОГО ДЕМОГРАФІЧНОГО РЕЄСТРУ	236
Коновал Вадим. ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ ПОСЛУГ В ЕЛЕКТРОННОМУ ФОРМАТІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ РОЗВ'ЯЗАННЯ	238
Костенюк Наталя. ОСОБЛИВОСТІ ЕЛЕКТРОННОГО УПРАВЛІННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	239
Котелевець Дмитро. АНАЛІЗ СТАНУ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ВЗАЄМОДІЇ В УКРАЇНІ	240
Кравцов Олег. УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ	241
Куспляк Ігор. ПОРТАЛИ ВІДКРИТИХ ДАНИХ – НОВИЙ ПІДХІД ТА СВІТОВИЙ ТРЕНД ДО ВІДКРИТОСТІ ТА ПРОЗОРОСТІ ВЛАДИ	242
Лебідь Ірина. ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ДОШКІЛЬНОМУ ТА ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ	243
Литвинова Лариса. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	244
Макарова Ірина. РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННИХ СЕРВІСІВ В УКРАЇНІ	245
Малюга Микола. Е-УРЯДУВАННЯ ТА АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ ОНЛАЙН ЯК ЧИННИКИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ: ДОСВІД ФРАНЦІЇ	246
Нестеренко Юлія. ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ЯК КОНЦЕПЦІЯ ЕФЕКТИВНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	247
Пігарєв Юрій, Рубан Ігор, Гапанович Ярослав. ЕЛЕКТРОННЕ ВРЯДУВАННЯ ЯК МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДЗВІТНОСТІ ВЛАДИ ТА УЧАСТІ ГРОМАДИ	248
Полесіна Олеся. МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ	249
Попроцький Олександр. ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ МОТИВАЦІЙНИЙ ЧИННИК СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ ГРОМАДЯН	250
Прохоренко Вікторія. ЕЛЕКТРОННЕ ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ	251
Семенчук Алла. ПІДВИЩЕННЯ ПРЕСТИЖУ ДЕРЖАВИ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ «ЕЛЕКТРОННИЙ УРЯД»	252
Соловійов Сергій. СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ НА РІЗНИХ РІВНЯХ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	254
Solomon Oleg. THE INTERFERENCES BETWEEN E-GOVERNANCE AND ADMINISTRATIVE DECISION-MAKING PROCESS	255

Сорокін Сергій. МЕХАНІЗМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЮРОКРАТІЇ В КОНТЕКСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ	256
Черноіваненко Аліна. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД НАДАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ НАСЕЛЕННЮ НА ПРИКЛАДІ ЕСТОНІЇ	257
Шарко Ганна. ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПЕРЕДОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ВИБОРЦІВ	258
Шаршаткін Данило. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ СИСТЕМИ ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕХАНІЗМ В СИСТЕМАХ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	259

СЕКЦІЯ 7

УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ В ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ

Безверхнюк Тетяна. ПАРТНЕРСЬКА МЕРЕЖА ЯК ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ФОРМА ДЕРЖАВНОГО МЕХАНІЗМУ ПРОЕКТНОГО УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ	261
Азарова Ірина. АНАЛІЗ СТЕЙКХОЛДЕРІВ ІНВЕСТИЦІЙНО-БУДІВЕЛЬНИХ ЖИТЛОВИХ ПРОЕКТІВ	262
Бойко Валерія. ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ У ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ ДЛЯ ІНФРАСТРУКТУРНИХ ПРОЕКТІВ	264
Бойко Тетяна. ДЕРЖАВНЕ АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ: ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АПАРАТ	265
Вишневська Віолетта, Кубрак Олександр. ФАНДРАЙЗИНГ ЯК ЗАЛУЧЕННЯ ДОДАТКОВИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ ПІДТРИМКИ СОЦІАЛЬНО ЗНАЧУЩИХ ІНІЦІАТИВ	266
Кривогуз Геннадій. КОНЦЕПЦІЯ СКЛАДУ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ЦИВІЛЬНИМ ЗАХИСТОМ ПІДПРИЄМСТВА	268
Левин Михаил. НЕОБХОДИМОСТЬ ГАРМОНІЗАЦИИ НАЦИОНАЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ УПРАВЛЕНИЯ ПРОЕКТАМИ	269
Лозовська Катерина. КОМУНІКАЦІЯ В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ЧИННИК ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА	270
Нагорна Ганна. ТЕХНОЛОГІЯ «ФОРСАЙТ» В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	271
Руда Ірина. ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД ДО ЗАЛУЧЕННЯ РЕСУРСІВ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ МІСЦЕВИХ ІНІЦІАТИВ	272
Семенець-Орлова Інна. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТУВАННЯ В ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНИМИ ЗМІНАМИ	273
Сенча Сергій. РОЗВИТОК МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ ТА ПРОГРАМАМИ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ	275
Сенча Ірина. ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД В АНТИКРИЗОВОМУ ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ	276
Сивак Тетяна. СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ: СУТЬ ТА ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ	277
Соколова Ольга. РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРОЕКТУВАННЯ	278

Хошаба Олександр, Романюк Олександр. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ПРОГРАМНА ПІДТРИМКА СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ	279
Чернов Сергій. ВПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТІВ КОМПЛЕКСНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ В ОРГАНАХ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ	280
Шумська Олеся. ФОРМУВАННЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ БАЗИ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНУ	281

СЕКЦІЯ 8

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПОСАДОВЦІВ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Давтян Степан, Семенюк Ганна. ПИТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	283
Астапова Наталія. ОСНОВНІ ВІДМІННОСТІ МІЖ СФЕРОЮ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ ТА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ	285
Білорусов Сергій. ВПЛИВ СУЧАСНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ НА РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ	286
Бондаренко Оксана. КАДРОВИЙ РЕЗЕРВ НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ДОБОРУ І РОЗСТАНОВКИ КАДРІВ	287
Демченко Софія. КОМУНІКАТИВНА ЕТИКА ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЯК АСПЕКТ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ	288
Дідур Анатолій. ВПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ЗАДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ	289
Кетарска Тамара. ON SOME ASPECTS OF LANGUAGE LEARNING MOTIVATION	290
Лапшина Наталія. НОВА ПУБЛІЧНА ВЛАДА: ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКИХ КАДРІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНИ	291
Липовська Світлана. ЗБІЛЬШЕННЯ ВПЛИВУ МІСЦЕВИХ ГРОМАД НА ЗАЙНЯТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ	292
Мороз Світлана. МІСЦЕ ТА РОЛЬ ЯКОСТІ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОФІЛЬНИХ ВНЗ В ПІДВИЩЕННІ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПОСАДОВЦІВ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	293
Оганісян Михайло, Бронікова Світлана. РИТОРИКА ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОСТІ ПОСАДОВЦІВ	294
Палагеча Володимир. ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ ОСІБ ДЕРЖАВИ ЗА РАХУНОК МЕТОДІВ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ	296
Поліщук Ірина. ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ: ДОСВІД ЯПОНІЇ	297
Романенко Тетяна. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ТРУДА МУНІЦИПАЛЬНИХ СЛУЖБОВЦІВ	299
Свірін Михайло. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПУ ПОЛІТИЧНОЇ НЕЙТРАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	300

Філіпова Тетяна. РОЗВИТОК МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ	301
Шаталова Олена. ПРОФЕСІЙНА АДАПТАЦІЯ ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ЗМІНИ ГРУПОВИХ НОРМ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ	302
Яцун Євгенія. ТЕСТУВАННЯ, ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	303

СЕКЦІЯ 9

ДЕРЖАВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Марущак Володимир, Чистякова Ірина. ФАКТОРИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ	305
Ананченко Юрій. ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ РЕГІОНАЛЬНОЇ ВЛАДИ В НАПРЯМКУ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ	306
Бабіна Валентина. ПОЛІТИЧНА РЕКЛАМА – ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ У СУЧАСНОМУ СВІТІ	307
Бачинська Катерина. ДО ПИТАННЯ ПРИВАТИЗАЦІЇ У СУЧАСНИХ УМОВАХ	308
Бунчук Микола. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	310
Воробьева Галина, Чернов Тимофей. ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО О ТРУДЕ В ГОДЫ ВТОРОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ	311
Горбатюк Світлана. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІОГУМАНІТАРНОЇ БЕЗПЕКИ КРИЗЬ ПРИЗМУ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ	313
Дергач Анна. ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПОТОКІВ В УКРАЇНІ	314
Джигар Віктор. ДЕРЖАВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДРОДЖЕННЯ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ГРОМАД ТЕРИТОРІЙ, ЩО ЗАЗНАЛИ РАДІАЦІЙНОГО ВПЛИВУ ВНАСЛІДОК ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ	315
Долгих Наталія. ВИКОРИСТАННЯ ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ УКРАЇНИ	317
Жарких Владимир. СУБЪЕКТИВНОСТЬ ИНТЕРПРЕТАЦИИ В ЮРИДИЧЕСКОЙ ПРАКТИКЕ	318
Заболотна Світлана. ЄДИНИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ВНЕСОК ЯК МЕХАНІЗМ У СИСТЕМІ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	318
Козуліна Світлана. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОРУПЦІЙНІ ДІЯННЯ НА ПУБЛІЧНІЙ СЛУЖБІ	320
Красіловська Зоя. ЩОДО СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ПРИМИРЕННЯ», «ПОСЕРЕДНИЦТВО» ТА «МЕДІАЦІЯ»	321
Кривдіна Інна. ПРАВОВИЙ СТАТУС ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ У ЗАКОНАХ УКРАЇНИ	322
Кутузова Нина, Чистякова Ирина. ЗНАЧЕНИЕ ПРАВОВОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ РУКОВОДИТЕЛЯ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ	324
Львова Єлизавета. КОНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ ЗА УМОВ НОРМАТИВНОГО ПЛЮРАЛІЗМУ	325

Марущак Олена. ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ПОДАТКІВ І ЦІН	326
Марченко Ольга. ЩОДО ПРАВОВОГО СТАТУСУ ТА ОСНОВНИХ НАПРЯМКІВ РОБОТИ АДМІНІСТРАЦІЇ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ	327
Медвідь Вікторія. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ОЗДОРОВЛЕННЯ ТА ВІДПОЧИНКУ ДІТЕЙ	328
Миронова Юлія. ВИДИ ЕКСТРЕМІЗМУ	330
Пашкова Мілена. НОРМАТИВНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В ОРГАНАХ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ	331
Попова Катерина. ОСНОВНІ ЗМІНИ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	332
Ровинська Катерина. Принцип повсюдності місцевого самоврядування в нових конституційних змінах	333
Серих Вадим. ФІНАНСОВІ ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	334
Сорока Світлана. ІНСТИТУТ ДЕЛЕГОВАНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В ДЕРЖАВНО- УПРАВЛІНСЬКІЙ ПРАКТИЦІ КРАЇН ЄС	335
Татакі Дмитро, Татакі Олена. ОСОБЛИВОСТІ ЕЛЕКТРОННОЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ІННОВАЦІЙНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПОЛІТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	336
Тихончук Роман. СУЧАСНІ ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ	339
Tincu Violeta. CENTRAL GOVERNMENT'S ROLE IN PUBLIC SERVICES ORGANIZATION	341
Храмцова Ірина. ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ КОНТРОЛІНГУ В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА РІВНІ МІСТА	341
Чаплай Ірина. ВИЗНАЧЕННЯ РЕЗЕРВІВ МАРКЕТИЗАЦІЇ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	342
Шункін Максим. ДЕРЖАВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІСЦЕВОЇ РЕФЕРЕНДНОЇ ДЕМОКРАТІЇ	344
Яворский Сергій. МИГРАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ В СОВРЕМЕННОЙ УКРАИНЕ	345
Янюк Сергій. МЕХАНІЗМИ СУЧАСНОГО ФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ УКРАЇНИ	346

СЕКЦІЯ 10

НОВІ ІНСТРУМЕНТИ МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Красностанова Наталія. КОРПОРАТИВНІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ	347
Богаченко Альона. ПІДТРИМКА МАЛОГО ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ	348
Буряченко Олександр. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ З ВИКОРИСТАННЯМ ПРИНЦИПІВ БОР	350
Бутенко Тетяна, Бальжик Оксана. СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ МЕНЕДЖМЕНТУ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ФРАНЦІЇ	351

Величко Тетяна, Томашевська Марина. НЕСТАЧА ПРОФЕСІЙНИХ КАДРІВ СЕРЕД МЕНЕДЖЕРІВ НА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ	353
Власенко Сергій. ІНСТИТУЦІЙНІ ПРИНЦИПИ ТА МЕХАНІЗМИ ДЕМОКРАТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ	354
Воловник Валентина. РОЛЬ ЛОГІСТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В РЕЗУЛЬТАТ-ОРІЄНТОВАНОМУ УПРАВЛІННІ	355
Голійчук Марія. НАГАЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ВАРІАНТУ НОВОЇ МОДЕЛІ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ	357
Джемісе Едуард. НОВІ ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ ПРИ РЕФОРМУВАННІ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ	358
Євмєшкіна Олена. ДЕЯКІ АСПЕКТИ МЕТОДОЛОГІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ	359
Зозуля Валентина. ДЕМОКРАТИЧНЕ ВРЯДУВАННЯ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ НОВОЇ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	361
Кічкіна Тетяна. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ В КРИЗОВИХ УМОВАХ	362
Козак Вячеслав. ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ НА РІВНІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	362
Майданюк Сергій. ПРОБЛЕМИ КЛАСИФІКАЦІЇ ПРОЦЕДУР ОТРИМАННЯ АУДИТОРСЬКИХ ДОКАЗІВ В АУДИТІ ФІНАНСОВИХ ЗВІТІВ	363
Матвейчук Людмила. ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ – ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	364
Нехайчук Дмитро. ПРО СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА	365
Ніколайчук Іляна. ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА СИСТЕМУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	367
Оксютенко Андрій. РЕФОРМУВАННЯ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ	368
Паламарчук Володимир. ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ СТАНДАРТІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНСТРУМЕНТІВ МЕНЕДЖМЕНТУ	369
Ратинська Ірина. СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ АКЦІОНЕРНИМИ ТОВАРИСТВАМИ З ЧАСТКОЮ ДЕРЖАВИ В КАПІТАЛІ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРІОРИТЕТИ СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ	371
Савенкова Світлана. ВИКОРИСТАННЯ БЕНЧМАРКІНГУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	372
Трестер Юлія. ВИЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ ДЕРЖАВИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДИТИНИ	373
Шпак Олег. ОСНОВНІ МОДЕЛІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ	374
Яроміч Світлана. ПАРТИСИПАТИВНИЙ СТИЛЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ЙОГО ПЕРЕВАГИ	375
Яцик Сергій. ІННОВАЦІЇ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	377
Yuliya Kuz'menko NEW INSIGHTS INTO MANAGEMENT IN PUBLIC ADMINISTRATION OF UKRAINE	378

Наукове видання

РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА, МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

*Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
за міжнародною участю,
присвяченої 20-річчю утворення інституту*

29–30 жовтня 2015 року

Відповідальний за випуск *О. В. Патик*

Підписано до друку 21.10.2015.
Формат 70x108/16. Папір друкарський.
Гарнітура «Arial». Друк цифровий. Обл.-вид.арк. 53,2.
Тираж 100 прим. Зам. № 34/10.

Видавництво
Одеського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління
при Президентіві України
Свідоцтво ДК № 1434
від 17 липня 2003 р.
65009 м. Одеса, вул. Генуезька, 22
тел. (048) 729-76-48, 729-76-49
www.oridu.odessa.ua